UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01259870 2
PC
829
G3
1891
v.2
c.1
ROBA
UNIVERSITY
OF
TORONTO
LIBRARY

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVIme AU XIXme SIÈCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE

ET

D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

TOME SECOND.

TEXTES (1710—1830), DIALECTOLOGIE, LITTÉRATURE POPULAIRE, GLOSSAIRE.

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCAREST: SOCECŬ & Co.

1891.

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX],
DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

VOL. II.

TEXTE [1710—1830], DIALECTOLOGIE, LITERATURĂ
POPULARĂ, GLOSAR.

8 v 68 1
5/9/06

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.
BUCUREŞCI: SOCECŬ & Co.

1891.

Toate drepturile rezervate.

Tous droits réservés.

Imprimerie de F. A. Brockhaus à Leipzig.

SCARA.

			pag.
113.	1713.	N. Costin, Letopiseț	1
114.	1713.	Anthim, Pilde filosofești	4
115.	1714.	N. Costin, Ceasornicul domnilor	8
116.	1715.	Anthim, Ceasoslov	15
117.	1716.	Acsinti, Letopiseț	18
118.	c. 1700—1725.	Theofilact, Tâlcul Evangheliei	20
119.	1729.	Muste, Letopiseț	24
120.	1733.	Calendar	26
121.	1741.	Anthim, Invățătură bisericească	27
122.	1742.	Ilie Miniat Cazanii	30
123.	1742—1743.	Neculce, Letopiseț	32
124.	1746.	Evanghelia de Râmnic	35
125.	1747.	Mihalcea, Comoara lui Damaschin	38
126.	1749.	Mihaiu, Carte de bucate	42
127.	1750.	Oxisteri	46
128.	c. 1750.	(Costin) Istoria Rușilor	49
129.	1757.	Moartea lui Petru cel mate	53
130.	c. 1750—1775.	Descoperirea liturghiei	55
131.	1750—1775.	Tâlcul buchilor	57
132.	c. 1750.	Zilele rele	58
133.	c. 1750.	Coliadnic	58
134.	c. 1750.	Întrebări și răspunsuri	60
135.	c. 1750.	Zodiar	66
136.	c. 1760.	Viața sf-lui Alexie	67
137.	1760.	(Danovicîu) Hronograf	70
138.	1762.	Gheorgache, Condică de obiceiuri	75
139.	1764.	Boțulescu, Varlaam și Josafat	76
140.	1765.	Simeon Thesalonicul	78
141.	1769.	Canta, Letopiseț	81
142.	c. 1750—1780.	Omir, Odisiea	82
143.	1773.	Thoma, Învățături de condică	86
144.	1773.	Iliodor	88
145.	1773.	Întrebarea înțeleptului cu lumea	93
146.	1773.	Istorie poamelor	97
147.	1774.	Catehismul mic	99
148.	1774.	Cogălniceanu, Letopiseț	102
149.	1775.	(Macarie) Omilie	106
150.	1777.	Physiologus	109
151.	1777.	Cogălniceanu, Stihuri pentru Ghica Vodă	111
152.	1779.	Bertoldo	118

pag.
153. 1779. Trepetnic 122
154. 1780. Ipsilanti, Pravila 124
155. 1782. Dumitrache, Cronica 126
156. 1783. Aravicon Mythologicon 128
157. 1784. Alicsăndrie 132
158. 1784. Archir, istoria luĭ Sanagrid 134
159. 1784. Descântece 137
160. 1784. Cântările steliĭ 139
161. 1785. Strilbeţchi, Fiziognomie 144
162. 1785. Alfavita sufletească 146
163. 1794. Critil şi Andronius 150
164. 1794. Fălcoĭanu, Pravoslavnica învăţătură 153
165. 1795. Clain, Biblia de Blaj 155
166. 1796. A. Văcărescu, Poeziĭ 160
167. 1798. (Molnar) Retorica 162
168. 1799. Gromovnic 164
169. 1799. Alexandrie 166
170. 1799. Bertoldo 168
171. 1799. Avestiţa aripa Sataneĭ 171
172. 1800. Barac, Arghir şi Elena 172
173. c. 1800. Erotocrit şi Aretusa 178
174. 1801. Clain, Acathist 183
175. 1802. Syndipa 188
176. 1802. V. Aaron, Patima 190
177. 1802. Zăbava fandasieĭ 195
178. 1808. Pateric 198
179. 1809. Maior, Didahiĭ 201
180. 1809. Vieţile Sfinţilor 203
181. 1810. Şincaĭ, Hronica 205
182. 1812. Esop 207
183. 1814. Ţichindeal, fabule 212
184. 1815. Judecata cea de apoĭ 216
185. 1818. Aşezămăntul Basarabieĭ 219
186. 1818. Furduĭ, Versul Cotroanţeĭ 222
187. c. 1820. Colinde 228
188. 1821. Loga, Chiemare la tipărire 234
189. 1821. Barac, Risipirea Jerusalimuluĭ 235
190. 1821. Beldiman, Eteria 242
191. 1825. Mumuleanu, Caractere 246
192. 1826. Grigorie, Loghica 250
193. c. 1830. Golescu, Pilde 255
Dialectică . . . . . 258—287
1. Muntenia 258
2. Haţegul 262
3. Macedonia 263
4. Istria 282
Literatura populară . . . . . 287—376
Cântec de leagân 287
Balade 287

pag.
Doïne 304
Hore 308
Oraţiï la nuntele ţărăneştï 310
Cântic de nuntă 320
Cântecul Paparudelor 320
Cântecul cununeï la secerat 320
Cântece de stea 321
Colinde 324
Irozï 332
Plugul 333
Descântece 338
Bocete 344
A noroculuï Oglindă 346
Basme 348
Snoave şi poveştï 357
Ghicitorï 368
Proverbe şi zicătorï 373
Glosar . . . . . 377—562

CXIII.

1713.

(Ms. bibl. centr. No. 11 din 1723 v. 1675.)

Лѣтопи́сец ал цѣ́рьй Мѡлдо́вей ..... ѧ ан8л дела зидѝрѣ л8мїй ѯска . пр дела на́церѣ л8й хр̃стос . а҃ѱтї . wкт . к҃ . де Ми́рон' (! l. Некѡлае) Костин, ка́реле а8 фост лѡгф . ма́ре ѧ Молдо́ва.

Predoslovie. (Fol. 24b — 25b.)

Предосло́вїе.

..... Де вр̀кме да́рѣ че ам арѣтат ла8да ши ро́д8л исторїей, сокоти́т-ам, пр̀к л8мина́те доа́мне, къ ши́ а́йч̀к ѧ ца́ра ноа́стрѣ ман м8лт фоло́с ва фа́че скрисоа́р̀к де л8кр8риле цѣ́рьй ноа́стре, арѣтѣнд дескълекѣтоа́р̀к цѣ́рьи ноа́стре дин чи́не с'а8 фъкѡт ши пе че вр̀кме а8 немери́т' Траїан ѧпъра́т8л Ро́мей ѧтр'ач̀сте пърци де лок, ши́ дин че́ причи́нѣ ши к8м с'а8 ашъза́т . ашиждер̀к ман нанте де ач̀е́ѫ вом арѣта́ дескълекар̀к цѣ́рьй де Траїан ѧпъра́т8л, чи́не ши че́ н̀км лъкѡи́сѣ пе ач̀сте ло́к8ри, ши к8м съ кіема́, ши де 8нде а8 немери́т' пре ач̀сте ло́к8ри, к8 ка́ре вом арѣта́ семинцинле ши́ алтор нороа́де че сѫнт де д8пъ пото́п'; ши вом спѡне ши че́ сте́мъ а8 ав8т' ман нанте де дескълека́р̀к ей де Траян, к8 м8лтъ wстен̀клъ афла́тъ . къ н8 п8ци́н л8кр8 ѣсте а л8а wстен̀клъ де кѣте-ва сѡте де ани трекѡц' пе́сте мїе, ѧ ка́рїи ни́мини н'а8 амелица́т' к8 скрисоа́р̀к; фъръ w са́мъ де ба́сне а 8н8и Мисаил кълѡгъръ, ши́ а оун8й Симеѡн, д8пре ка́рій с'а8 фо́ст' л8 некаѣ́т ши съра́к8л Оур̀ккіе корникѡл; пръ май пре оурмъ Ми́рон Костин че а8 фост логоф̀ѣ́т' ма́ре ли́ч̀к ѧ ца́ръ, к8 м8лтъ wстен̀клъ, ши къц-ва ани ѧчепѡсе а скрїе дескълека́р̀к цѣ́рьй де Траян ѧпъра́т8л Рѣмн8й, пре скѡрт, де к8м вей

афлă ачест лѣтопи́сец ал но́стрȣ; къч вр҃кма нȣ л'аȣ лъса́т' май пе ларг' а скрıе . ѧсъ де ла дънеȣл авем ѧчепътȣ́ръ ши лȣ́й ıаȣ фост' ми́лъ а арътă шкъ́рълe, кл пре ни́ıe ва́сне, але лȣ́й Мисаил ши л лȣ́й Симеwн . ши дȣпъ че вом арътă дескълека́рѣ църьй ноа́стре де Траıан ѧпъра́тȣл Ромей, вом арътă, кѣтъ вр҃кме аȣ тръи́т' ца́ра дескълека́тъ де Траıан; ши пе оурмъ чи́не w аȣ пȣстии́т', ши пе че вр҃кме; ши де аȣ маи трънт пре ачѣ́сте ло́кȣри вре ȣн нѣ́м', дȣпъ рѧсипа дескълекъ́рій лȣ́й Траıан . ши аша́ арътънд ла че вр҃кме с'аȣ тъмплат, вом пȣрчѣ́де а арътă дескълека́рѣ а до́аw, дѣ Дра́гош' код, скрис де Оур҃ккıе ворникȣл, пънъ ла домна лȣ́й Ирwн вод; ѧсъ маи пе ларг' вом скрıе, поменинд ши алте стъпьний мецıаш', ши че с'аȣ лȣкрат ла пърцинле мецıашилор но́цри. ши дела Ирон вод де оунде аȣ ѧчепȣт а скрıе Мирон логофѣ́тȣл : [аша́ де не ва лȣнцȣ дмнзеȣ вр҃кма ши вıа́ца]; ıар ам помени́т' де ни́ıe лѣтописе́цѣле пре оурмъ скоа́съ а w са́мъ де боıа́ри де ца́ръ . нȣ сокоте́ск' алта, фър де кът wка́ръ ли с'ар фа́че де ıар помень; къ ши ла истории а л(ε) скрıе деплин, ши пре ларг', тре́вȣе ши ѧвъцътȣ́ра ши цинца алтор цѣ́ри, карıи ши ачѣ́м нȣ w аȣ авȣ́т' . аша́ дăр че ам пȣтȣт, нȣ кȣ пȣци́нъ wстенѣ́лъ, чи къц-ва ани, ам ѧпреȣна́т' тоа́те, ши дин тоа́те ȣнȣл ачѣ́ста лѣтопи́сец' . нич съ сокотѣ́скъ чиневă, къ ıасте пȣцин лȣ́кȣ а скрıе, ши а лъса́ вăкȣрилор скрисоа́ре кȣ фа́птеле а стъпьнией лю́р' . ши де вей читѝ мърıа тă, лѣтописѣцеле алтора, ши оуи́тъндȣ-те ши ла ачеста ȣнȣл, ши ѧтрȣ ȣнȣл тоа́те, вей кȣноа́ıе мърıа тă пре ларг' wстенѣ́ла ноа́стръ, ши ка пентр'w wглиндъ вей привѝ, ши а мецıашилор лȣ́кȣри . прıимѣ́ıe дар, прѣ лȣмина́те доа́мне, ачаст'ъ wстенѣ́лъ а ноа́стръ кȣ вѣ́селъ ши домнѣ́скъ фрȣнте, адȣкьндȣ-ц аминте мърıа тă, де Ирта҃ерѣ҃ ѧпъратȣл Персȣлȣй, кърȣıа апъ ѧ пȣмни wа́ре ка́ре лъкȣито́рıо дин прıнца иним ій са́ле къторъ домнȣл съȣ, ши ал до́йлѣ ȣн мъ́р' аȣ дȣс лȣ́й, кȣноскȣ́ръ амьндои кȣвїwасе хъръзнии́ле де ла ѧпърац; нȣ пентрȣ къ ар фи фост вр҃кдниче дарȣриле ачѣ́лор wа́мени про́ци адȣс, чи пентрȣ бȣ́на прии́нцъ, ши плека́тъ во́е ачѣ́лора къторъ стъпѣ́ни, аȣ фо́ст' прıми́т . прıимѣ́ıe дар ши мърıа тă ка ачѣ́й вести́ц' ши прѣ пȣтѣ́рнич ѧпъра́ци, ка́рѣ w ѧкин мърıей та́ле кȣ бȣ́нъ прии́нцъ, ши во́е плека́тъ, ачаст'ъ wстенѣ́лъ а ноа́стръ ѧ норочи́т' нȣмеле мърıей та́ле арътắт; пре льнгъ ка́ре кă дмнзеȣ хъръзито́рıол де ми́леле са́ле, съ те хъръза́скъ пре мърıа тă кȣ вıа́цъ ѧделȣнга́тъ ши прѣ фери-

чи́тъ, ѧтрѫ пр҃ѣ ферични́та ши лѫминоа́са стъпъни́рѣ мъріей тале, адѫнат кѫ мѫлтъ бѫкѫріе пофте́ск' ши прие́ск'.

Pentru portul popoarelor acestor ţări. (Fol. 54b—55a.)

Пентрѫ нѣкмѫриле нѫмелѫй ачестор цѣри, ши пентрѫ портѫл лор.

зач . г҃. Шѝ аша́ доведи́нд нѫмеле нѣкмѫлѫй ачестор църй кѫм ве́зи, дин исто́рич ма́ри ши мартури цѣрьлор ѧпрецюр, не тра́це рѣндѫл а помени́ де порт'; ка́ре акѫм портѫл стътъто́рю ка́ нѫмеле ши ка ли́мба нѫ ѣсте, чи ѫѕ нѣм' дела нѣм по́ртѫриле кѫ вре́ми; ла ка́ре скимба́ре а хаинелор адѫче ши ло́кѫл' де ле каѫтъ а фа́че ѧбръкъминте трѫпѫлѫи прекѫм ѣсте ши фи́рѣ че́рюлѫи шѝ пе соа́ре а вре ѕнии пърц де лук . къ ѧтрй ачѣ́сте пърци де лѫме, оунде тръ́ескъ Моска́лій, Рѫсіи, Тътарьи, съ фіе ѡмѫл ѧбръкат ѧ ха́йне франціозе́ци, ар перѝ де фри́г; шѝ мъка́ръ ши пре а́йчѣ пре ла но́й че ерни сънт, ца́ра Іта́лией ерни ка ачѣ́стѫ нѫ аре нич' ѡ да́тъ, чѝ фоарте клѧнде ерни; нич ва́ра нъдѫша́ле аша́ ма́ри, чи кѫвіша́се къладѫри . лѣѕ къста́т да́ръ ачестора ша́мен' мѫта́ци пре ачѣ́сте ло́кѫри, а-ш мѫта́ ши портѫл ха́йнелор дѫпъ врѣ́мѫ ачестор ло́кѫри . къторъ ачѣ́стѫ тоа́те, ка́ѫтъ че скріе де портѫл Ромѣнилор искѫсит историк Лаврентіе Топелтин дин Медиа́ш' . кѫвинтеле ци ле изводеск' : Рѫмѣній де Ярдѣл, ли но́ипри, поартъ ха́йне дела ѕмере пънъ песте тот трѫпѫл ѧбръка́ц; не фа́к ма́ре ѧвъцътѫ́ръ портѫлѫи, дин ва́кѫриле чѣле ве́ки, ка́ре ѧѕ цинѫт пърциле ачѣ́стѫ, дела Септемтріѡн [адекъ пърциле че сънт ѧпроапе де мія́зъ ноа́п'те] тот трѫпѫл акоперит; ка́ре фѣ́клю де ха́йне поменѣ́ціе оун да́скал анѫме Марціалис, ши съ кіемъ ендроми́да ве́кю порт, немьндрѫ, ар кѫи де лѫна лѫй декемкріе; шлйче ѧѕ де пѣслъ, пе лимба ноа́стръ дъца́скъ : кѫглъ, поа́те фѝ ки́вере, каре нѫ де мѫлт ерà ачест фѣ́клю де ки́вере ла коа́ри а́йчѣ ѧ ца́ръ . ѡръ пентрѫ ѡпинч' ка́ѫтъ че зи́че то́т' ачѣ́л' историк Топелтин, ши нѫ дела сі́не, чи́ пѫ́не кѫвинтеле ман ве́ки де сине истори́ч', анѫме Ялфонсѫ, шѝ Плакт' шѝ Ягел, ка́рїй ѧѕ скрис кърци де портѫл чел векю (ал) ли́мкилор . фѣ́клюл ѧкъліцъминтелор Рѫмѣнилор ѣсте кѫ ша́ле кръ́дъ фіеце де чѐ довито́к, песте пичор ѧвъліѫит ви́не ѧ шва́ле де лѣнъ ѧкъліца́ци, ши апои ша́лѣ ачѣ́ѫ ѡ лѣ́гъ кѫ кърѣ песте пичор, де ѧфѣ́кшъръ пичо́рѫл

тот, дела д҃кѣете пънъ сѫс тоатъ глезна. шй ачеста исте портѫл а Рмл҃книлор челор кѣки стрѫмо́шилор лор, карии пѫртѫ л шцри ачест фе́лю де лкълцъминте, а слѫжито́рилор шцр҃кни ерѫ ла Рмл҃кни; нѫман атъта шсекйре ведем прекѫм читим л историле ч҃кле кѣки, къ шцр҃кний Рмѫлѫй нѫ лвъла҃ъ л шбшале, чи гол пичо́рѫл лкълцѫ кѫ пшале ши кѫ легътѣри л крѫчйш', къ ачѣ́м л шпинчи нѫмай кът' цинѣ пичо́рѫл л къликю легѫ. ачѣстѫ сънт кѫкинтеле ачѐлѫи историк ден кѫвк҃н't л кѫвк҃нт'. ла но́й де чи́нсте исте ачѐст' фел де лкълцъминте акѫм ла ачест вак҃ѕ, ка́ре ерѫ де чинсте ла Рмл҃кни, шй де витежіе порт; ведем акѫм ла черке́жи, къ ачест по́рт' де лкълцъминте пентрѫ спринтеніа цин.

CXIV.

1713.

(8⁰, mic. defect, 135 foĭ paginate.)

Пи́лде Философе́цій.

Д ѭпъ ли́мба чѣ про́астъ грека́скъ тѫлмъци́те рѫмжнѣ́ще (. . . . . л Тѫргови́це).

(Fol. 1a—6a.) 1. Фри́ка лѫй д҃мнезе́ѫ исте ла шмь съвѫршй́рѣ чѣ май ма́ре, шй нетѣ́мерѣ, чѣ май ма́ре грешала.

2. Фри́ка лѫй д҃мнезе́ѫ кѫръцѣ́ще инима.

3. Ѳѫ мъ те́мь де д҃мнезе́ѫ, ши дѫпъ д҃мнезе́ѫ нѫ мъ те́м' де алтѫль, фъръ нѫмай де че́ла че нѫ съ тѣ́ме де д҃мнезе́ѫ.

4. Ѩлтъ скъпа́ре фъръ де смынтѣ́клъ нѫ исте, де кѫ́тъ фри́ка лѫй д҃мнезе́ѫ.

5. Крецинътоатѣ́ исте лцелепчю́нѣ чѣ май ма́ре, шй пъгѫнътоатѣ́ исте неѫнїѫ чѣ май ма́ре.

6. Лкинъчю́нѣ че съ фа́че кътръ д҃мнезе́ѫ, шмо́арь по́фтеле ч҃кле рѣ́ле.

7. Лкинъчю́нѣ че съ дѣ дракѫлѫй, адѫ́че пїерза́ре; шарь лкинъчю́нѣ че съ дѣ лѫй д҃мнезе́ѫ, исте ма́ре добѫ́ндъ.

8. Нѫмай шдо́тъ съ пъкътѫ́скъ шмѫль, лкъ исте мѫлтъ. шарь пентрѫ ка съ-шй ѫ д҃мнезе́ѫ къзѫ́тъ чинсте шй мѫлцъми́тъ, нѫ сѫнтъ динь дестѫль лмїйте ѫнътѣцій.

9. Нѫ нечинстѣ пре дмнезѣѫ, жѫрѫндъ пре нѫмеле лѫй чел сфнтъ, пентрѫ ка съ нѫ ръмѫй шѣ тѫ де елъ нечинстѣтъ.

10. Чѣне .рш лъсъ креминътътъ сă, пентрѫ дешъртъчѣюниле лѫмїй, небѫнѣще съ .ршълъ.

11. Нѫ пóате съ кѫноаскъ чинева пре сѣне-шѣ бѣне, де нѫ ва кѫнóаще .ртѫю пре зидитóрюлъ сѣ.

12. Чѣне сѫпѫне мѣнтъ сă пóфтелъръ чéлъръ рѣле, пїáре.

13. Де аръ сокотѣ ѫмѫлъ сфѫршѣтѫлъ лѫй, шѣ трѣчерѣ ачéцїй вїéцй, кѫ адевърáтъ аръ ведѣ кѫм .рлъ кѫтремѫръ фáптеле лѫй, шѣ мѫлта лю́ръ .ршълъчюне.

14. Вїáца ѣсте оунъ сóмнъ, динтрѫ кáреле нѫ не пѫтéмъ деспетă, фъръ нѫмай ла чáсѫлъ мóрцїй.

15. Вїáца ѫмѫлѫй ѣсте оунъ дрѫмъ, кáреле .рлъ дѫче спре мóарте.

16. Май бѣне оурмѣмъ ѫбичѣелъръ чéлъръ дестръмáте але ачéстѫй вѣкъ, декѫтъ фáптелъръ чéлъръ бѫне, шѣ пíладелъръ стръмóшилъръ нóѣри.

17. Бѫнътáтѣ, меџешѫгѫлъ, шѣ бѫна .рвъцътѫръ, ачѣстѣ сѫнтъ нѫмай лѫкрѫрй, че не фáкъ врѣдничй чинстїй.

18. Нѫ ѣсте съráкъ чела че н'áре тáтъ, чѝ чéла че н'аре .рвъцътѫръ, шѣ бѫнъ педѣпсъ.

19. Липсúрѣ мѣнцїй чїй бѫне, ѣсте май рѣ декѫтъ тóате съръчíиле.

20. Нѣчй оун' лѫкрѫ нѫ аскѫнде май бине ачѣѫ че ещ', декѫт тъчѣкрѣ.

21. Истечюнѣ ѣсте май богáтъ, декѫт тóатъ къмигáрѣ.

22. Кѫ вóрбеле чѣле дѫлчй, съ къмúгъ мѫлцй прїáтиний.

23. Омѫлъ кѫ кѫт' аре мѣнте май пѫцинтúкъ, кѫ атѫта аре май мѫлтъ трѫфíе.

24. Ръсплътúрѣ нѫ ѣсте мáре .рсѫфлецúре.

25. Двъцътѫра ла оунъ тѫнъръ ѣсте кѫнѫнъ, шѣ .рцелепчюнѣ оунъ енгóлпѫ де лѫрк.

26. Чѣне лаъ неноročúриле съ-л сѫпѫе, ръмѫне десъвѫршúтъ неноročúтъ.

27. Чéй че юбéскъ бѫнътáтѣ, нѫ ѡ лѫкрѣзъ пѫрѫрѣ, шѝ чéй че ѡ лѫкрѣзъ, нѫ ѡ фáкъ кѫ къзѫта съвѫршúре.

28. Непричѣперѣ, шѣ нетребничíа нáскъ .рпърекїéрй шѣ .ртре рѫдéнїй.

29. Невѫнѫлъ аре úнима лѫй .р гѫръ, шѣ .рцелéптѫлъ аре лúмба лѫй .р úнимъ.

30. Чи́не алѣ́рг҃ъ не.рфрѫна́тъ, шѝ аре повъцѣнтóріѣ нъ-дѣ́ждѣ́к, ѧтѝмпинг҃ъ ча́сѹлъ че́ль дѣпъ оурмъ алъ вѣ́ц҃ій са́ле, шѝ ка́де.

31. Ζавѝстїѫ нѣ̀ аре wдѝхнъ.

32. Кѫ́ндъ вей лѹа́ вре w фа́чере де ви́не дела чинева́, нѣ те ѧрътà невр҃ѣдникъ къ немѹлц҃ѣмѝта.

33. Пофта рѣсплътѝрїй ѣсте w .рпїедека́ре ма́ре, ка́р҃ нѣ̀ ла́съ съ трѣ́ска́ чинева́ норочѝть, ши къ ли́ниц҃іе.

34. Кѫ́ндъ те ве́зи май ма́ре декѫ́т҃ врѣжма́шѹлъ т҃ѣ̀, ѣрътъ-й грешà́ла, шѝ мѹлц҃ѣмѣ́ц҃іе лѹй дмнезе́ѣ пентрѣ ача́стъ добѫ́ндъ че ай къц҃ига́ть.

35. Ѧрътѫ́ндъ фа́ца тà посоморѫ́тъ къ́трѣ прїа́тенѹлъ т҃ѣ̀ че ви́не съ те ва́зъ, те липсе́ц҃ій де чи́нст҃ѣ че ѣай дела елъ.

36. Нѣ̀ съ ка́де съ пѣ́й ла сокот҃ѣ́лъ кѣви́нтеле оунѹй wмъ сѣпъра́ликъ шѝ .рѣшътъц҃и́ть.

37. Кѫ́ндъ ец҃ій вѣ́сель, нѣ̀ съ кѣви́не съ че́рчй алтъ рѣсплътѝре .ѧ протѝва че́лѣ́ че те завистѣ́ц҃іе, къ-й ажѣ́нце .ѧтристъчю́нѣ́ че аре пентрѣ кѣкѣрі́ѫ тà.

38. Ѡ кѫ́тъ ѣсте .рвъцътѣ́ра де фолосито́аре ла че́ла че w аре, де врѣ́ме че ѣсте фъръ де пре́ц҃ь, къ ни́менѣ нѣ̀ w по́ате винде пре ба́ній.

39. Трей лѣ́крѣрй, лѣ кѣрѫ́ндъ, лѣ кѣ зъба́въ, мижлоче́скъ стрикъчю́нѣ́ wмѹлѣ́й : мѣ́рѣ́ лѣ́й, кѫ́ндъ .ршѝ ва дà иними ей ла алтѣ́ль; ша́рпеле, че лъкѣ́ц҃іе .ѧ ка́са лѣ́й; шѝ прїа́тенѹль, че н'аре сокот҃ѣ́лъ.

40. Нѣ̀ ѣсте алт' лѣ́крѣ ка съ по́атъ лѹа́ май .ѧ прѝпъ ертъчю́не, декѫ́тъ покъ́ница.

41. Ма́ре невѣні́е ѣсте а алерга́ .рнаѝнтѣ́ оунѣ́ѫ, че нѣ̀ те кїа́мъ; шѝ май ма́ре невѣні́е ѣсте а ръспѣ́нде, фъръ де а те .ѧтреба́ чинева́; шѝ .рдоѝтъ май ма́ре ѣсте, кѫ́ндъ те ла́ѕѣй къ ец҃ій .рвъца́тъ, фъръ де а авѣ̀ .рвъцътѣ́ръ.

42. Нѣ̀ ѣсте бо́алъ май примеждшасъ, де кѫ́тъ ли́ѱа ми́нц҃ій.

43. Ѧтре чѣ́ле-л'а́лте грешѣ́лй, трѣфі́ѫ шѝ юбѝрѣ̀ де .рпърекїе́рй, сѫ́нтъ ѿ ръшттѣ́ц҃й, ка́реле, къ невоѐ съ по́тъ .ѧдрептà.

44. Динъ во́рбе съ тра́ц҃е шѝ бѝнеле, шѝ рѣ́ѕлъ, че не ви́не.

45. Я те .рпревнà къ чинева́, нѣ̀ ѣсте лѣ́крѣ рѣ́ѕ, ѣарѣ нѣ̀ съ ка́де съ w фа́чѝ аша́ адѣ́се, пентрѣ ка съ нѣ̀ съ .рдѣ́мне че́ль .рпревна́тъ съ-ц҃й зѝкъ, ажѣ́нце.

46. Чи́не дожънѣ́ціе пре чинева́ де фа́цъ, ѧлъ нечинстѣ́ціе.

47. Чине ворбѣ́ціе пѣці́нѣ, ара́тъ се́мнѣ къ ѣсте ѧцеле́пѣ.

48. Смере́нїа ѣсте ѡ мижлочи́ре пѣтинчо́асъ, пентрѣ ка съ ѣй ачѣ́а че пофтѣ́ій.

49. Ѧдевъра́та креџинъта́те кътръ дм҃незе́ѣ ла оу҃нь до́мнѣ, съ ѧкїа́е ѧтрѣ ачѣ́стѣ, адекъ, съ стѣ ѧ хота́ръле са́ле: съ пъзѣ́скъ легътѣ́риле, съ фіе мѣлцъмі́тъ ѧтрѣ чѣ́ле че аре, ши съ сѣфере кѣ ръбда́ре лі́ша ачелѣ́й лѣ́крѣ че н'а́ре.

50. Ѧдемнѧ́нде пре чинева́ съ-цй ча́ръ шй адоа́ѡ ѡаре ертъчю́не грешале́й лѣ́й, ѧноецій адѣ́чере амі́нте а сѣдѣлмїй че ай лѣа́тъ.

(Fol. 65a—67a.) 550. Мѣлці́мѣ стреінилѡрь ла ма́са та, ѣсте благословѐнїа ка́сїй та́ле.

551. Чи́нчй лѣ́крѣрй сѧ́нть нефолосито́аре, кѧ́нде нѣ сѧ́нть ѧсоці́те кѣ алте чи́нчй: кѣвѧ́нтѣль, фъръ де испра́къ; богъці́ле, фъръ киверниске́лъ; ціі́нца, фъръ нъра́вѣрй бѣ́не; милосте́нїа, фъръ гѧ́нде бѣ́нь; шй вїа́ца, фъръ сънъта́те.

552. Де вей вре́ съ нѣ́-цй афле врѣжма́шѣль тѣ́ѣ та́йна, нѣ ѡ арѣта́ ла прїа́тенѣль тѣ́ѣ.

553. Скѣмпѣ́тѣ, шй по́фта, шй юбі́рѣ де сі́не, сѧ́нть трей лѣ́крѣрй карале скѣртѣ́зъ вїа́ца.

554. Чель де бѣ́нь нѣ́мь де ва тръй фъръ вре ѡ дрегъторіе, нѣ́ съ ка́де съ се пѣ́е ѧ нѣ́мърѣль че́лѡр вій.

555. Де вей съ трѣе́ці фъръ де тѣрбѣра́ре ѧ дрегъторіа та, фъ лѣ́крѣрй врѣ́дниче де ѡбра́зѣль тѣ́ѣ.

556. Кѧ́нде чей сѣпѣ́шй пътиме́ск стрѧмбъта́те де слѣџиле домне́ці, шй нѣ́ по́тъ съ дѣ́ ці́ре до́мнѣлѣй лу́ме, ѧпїедекѧ́нде-й пѣтѣ́рѣ чѣ ма́ре а боѧ́рилѡр, норо́кѣль ачелѡра ѣсте асѣ́менѣ оу҃нѣй ѡм' че-и съ сѣпъръ де сѣте, ши апропїі́нде-се де рѧ́ѣль Ни́лѣлѣй съ бѣ, афлъ акол҃ѡ оу҃нь корководе́ль, ши ведѣ́рѣ ачелѣа ѧй а по́фта ка́рѣ авѣ ка съ а апъ.

557. Нѣ́май мормѧ́нтѣль по́ате съ бирѣ́скъ пе по́фтъ.

558. Ѣсте май бі́не съ мо́рй де фо́аме, декѧ́т съ ѣй пита съра́чилѡр.

559. Бѣка́теле сѧ́нть хра́на трѣпѣлѣй, ѣр ко́рбеле чѣ́ле бѣ́не сѧ́нт' хра́на сѣфлетѣлѣй.

560. Чѣм че фѧкѣ лѫкрѫриле чѣле май некѫкїѹасе, сѫнтъ ѧ шаре кáре кипѣ май сѫферúцй, декѫтъ кѫнд' арѣ фи оунѣ сърáкѣ трѫфашѣ.

561. Минчúона цине нѫмай ѧтр'ѡ чúртъ, шарѣ адекъкрѫлѣ ръмѫне пѫнъ ла зíша жѫдекáцйй.

562. Домнїй сѫнтъ ка фрѫмсéциле; дечй прекѫмѣ ѡ фрѫмсéце кѫ кѫт' арѣ май мѫлцй икóкнич', кѫ атѫта арѣ май мáре слáкъ, ѧтр'ачéсташй кúпѣ шй домнѫлѣ, декѫт шсте кѫ май мѫлцй шамений кѫртѣк лѫй, шй май плинъ де коáрй, де атѫта шсте май чинстúтъ шй май слъвúт' домнѫлѣ.

563. Рѫшúнѣк чѣ май мáре че петрéче шмѫлѣ шсте, кѫндѣ чѣ че лѫ гръúтъ, съ кѫнóцце лáвѣк къ шсте минчѫнъ.

564. Ръштáтѣк чѣ май маре шсте, л пѫтѣ съ фáчй бúне шмѫлѫй лиѱúтъ, шй л нѫ врѣ.

CXV.

1714.

(Ms. bibl. centr. Jaşi, No. 6, folio, V foĭ nepaginate + 278 paginate.)

Кáртѣ че сѣ кѩмѫ часóрникѫл' домнилѡрь . де ръпѫсáтѫл Некѫлáй Костин ч'лѫ фóст вел . лог . с'лѫ скрúсь ѧ шráшь ѧ Ишь . ѧ анѫл дела ѯзидúрѫ лѫмїей ѯзскѵ . шарѫ дела нáцѣрѫ лѫи ѯхс . ѯѱ (! l. ѯѱдї) ѧи ал трéиле ань, де адóл домнїѫ л мърїй сáле . ѧ лѫна лѫи . шкт . sѝ . ѯ.

Predoslovie. (Fol. 2a—5a.)

Прѣдослóвїе къторѫ мърїѫ са вóдѫ.

. . . . . Динторѫ акърóра рúд шй ачáста кáртѣк, кáре с'лѫ скúс ѧтрѫ пре лѫмінáт нѫмѣле ши норшчúрѫ мърúй тáле, ѡ арѫтѫм ѧ лѫме л съ ведѫ поáтѫ (? l. тоáтѫ!) невоúнца, шй грúже ши всѣрдїе ѧтрѫ афлáрѫ ши адѫчѣрѫ мѫртѫрїилор ши ѧвъцътѫрилор л мѫлци дáскали, шй исторúчи алéши . л кърíѫ къріци нѫмеле с'лѫ дáт : часóрникѫл домнилор . къчи адевърáтъ ка пе ѳн чесорник чáсѫриле, съ арáтѫ вїáца чѣ ѡкърмѫнтоáрѫ ѧтрѫ але стъпѫнїей ши ачелор пъзитóри де

дирептáтѣ. къ де врѣме чѣ чал малнтѣ де качи монархаѫ дмнзъѕ, кáрѣ есте шглúнда шн пúлда тѣтѣрш стъпжнúйлор вáкѣлѧи ачестѣа, ѧѕ алéс шй ѧѕ ашеѕáт стъпжнúйле ачестѣй вáкь, кѣм а весáричúй, ашà а полнтúеи лѧмéцн, фжрж кáре че алта немúкж, фърж ръсúпи, нетокмѣле, трáюри добиточéцн .ртрѣ оáмени ар фй, прѣкѣм съ вѣде ла вékиле нсторúй, пѣнж а нѣ съ сѣппѣнѣ лѣма цѣдáцелор, шн стъпжнúйлор сáле; кѣ кáлѣ ѧѕ фóст а сж шстенй пре лжнгъ ачѣле че с'áри кѣвенй стъпжнúрúй полнтúй лѧмéцн, лъсжнд а весáричúй ла áлцн скрúйтúри весарѣчéцн. ачáста дáрж кáртѧ ш .ркúн мърúй тáле, кáрѣ есте нѣмúтж: чесóрникѣл, кáрѣ чесúрник жсте а дóмнилор, мáй алéс декжт алтор чáсѣри чесóрничиле. къчи чесóрникѣл де чáсѣри арáтж кѣресл соáрелѧи .р ѕй, шн а лѣнúй де ноáптѣ; ıаръ ачѣста арáтж лѣкрѣриле, вúáца, шкжрмѣúрж шн адѣктюриле, шн къторж дъншúй шн алтóрь испрáвничи шн дирегътúри асѣпра дирептжцúй. ашúждаре прекѣм чáсѣл жсте адѣнáт дин пáтрѣ чфéртѣри, шн фíаце кáрѣ чфéрт кѣ клипáлил(е) сáле, ашѣ ачéст чесóрник ал нóстрѣ дин пáтрѣ пъръци жсте адѣнáт кѣ кáпетал(е) сáле; фíаце кáрѣ пáртѧ ва аржтà .рвъцътѣра .ртрѣ шкърмѣúрѣ. .р пáртѣ динтжй вà аржтà вúáца .рпърáтѣлѧи Роáмен а лѣй Мáрко Явреліе, шн .рвъцътѣриле лѣй кáрѣ съ кѣвúн дóмнилор ла кжрма обцúй; аржтжнд де-атóкма дирептáтѧ шн мúжлочиле кѣ кáрѣ ва фй домнѣл .ртрѣ алáцерѣ цюдекътóрилор шн испрáвничилор пре ла шлáтѣриле сáле, пре кáрій синт датóри кѣ мáре сжргѣáлж л-й алéце ла фáчарѣ дирептжцúй, де кáре спжнѣржж тóт бúнеле стъпжнúйлор, аржтжнд кътж де мáре скъдѣрѧ жсте лъкомúѧ, кáрѣ шн лѣй дмнзъѕ жсте ѣржтж, ашà лъкомúѧ, кѣм шн лáкомѣл . . . . . .р пáртѧ а дóа, .ртжй де оунѣл дѣмнзъѕ чел адевжрáт .рпотрúва пъгжнилор, де .рчепътѣра тирáнилор, пе чѣ врѣме с'áѕ ацицáт, шн де стъпжнúѧ че рáзжмж де дмнзъѕ шн де порѣнка лѣй; ашúждѣрѧ де вáкѣл чел ферничúт, шн де лúѱа wáменилор кѣ кáре не .рвължтѣчúм .р лѣмѣ ачáста. ѕúче-съ-вà шн де фрѣмсáце трѣпѣлѧи, кѣ кáре нѣ жсте датwрúѧ дѽмнилор, шн ачелшр мáре, а съ лжѣдà, ш а съ трѣфй, аръткжнд мѣлтѣ кúпѣри мáри, кѣм нѣ дин фрѣмѣсѣкцеле трѣпѣлѧи, чѣ дин фáптале сáле испржвúте къ сж лáѣдж . . . . . ѕúче-съ-вà шй де адѣктюл дóмнилор, кѣм лй съ кáдѣ а фй ла скрисúри лáрци шн ла апѣкáт скѣрци, оундѣ съ ва аржтà ш вúáца шн моáртѣ а лѣй Периандрѣ, ш че фал де прáвиле ѧѕ дат, оундѣ шн ферничúѧ вáкѣ-

лѣи лчастѣѫ че ар фѝ, арáтѫ . пѣне-сѣ-вà хотáрѣл ши фѣршúтѣл слѣжбей дóмнилор, сѣ сѫ кѣноáскѫ . . . . . ѧ пáртѫ а трúѫ, де кѣсѣтѫрúѫ кѣм кѣ кѫт есте лѣкрѣ чúнстеш, ши де wбще, кѣ атѫта мáй де фолúс дóмнилор, ши чéлор мáри . ашúждѣрà легѣтѣрà прїатешѣгѣлѣи ѧтрѣ непрїáтини кѣ кѣскрїйле ман де мѣлтѫ wри кѣ с'ѧ испрàвúт . ши даторúѫ фѣмѣйлор мáрй ши де чúнстѫ арáтѫ, ши алéс доáмнелор кѣтрѫ бѣрбáцїй сѣй; ши де пáза доáмнелор, . ши алтор фѫмѣй алѣкѫ, ка сѣ нѣ кáзѫ ѧ хѣлѫ . зúче-сѣ-вà де рѣгѣмúнтѫ Фавстúнїй ѧпѣрѣтѣксей лѣй Márкw Авреліе пецѣр словозéнїе фáтїй сáле Лѣкиллии, ши де кънáтѣл а ѧпѣрáтѣлѣи пре Фавстúна . . . . . ѧ пáртѣ а пáтра сѣ вà арѣтà вороáва а прà ѧцелéптѣлѣи Гарамáнтилор кѣтрѫ márиле Алеѯáндрѣ, арѫтѫндѣ скимбѣриле норóкѣлѣи; ши арáтѫ прекѣм кѣ авѫцїйле ши кѣ мѣлцúма кáнилор, нѣ сѣ поáтѫ фáче вїáца ѧделѣнгáтѫ . ашúждерà де Вїас филосóфѣл чúне лѣ фост, ши де стѫторíѫ лѣй, ла скимбѣриле врѣмиле(!); ши де зѣчѫ прáвиле ч'ѧ дáт; ши де вїáца лѣи Брѣѯúл, ши де сокотúла лѣй пентрѣ дмнзѣи пѣгѫнéци . кáртѣ Ионнéйлор кѣтрѫ сфáтѣл Лакедемóнилор . ашúждѣрà прѣкѣм дóмнилор нѣ сѣ кáдѣ а авѣ драгостѫ спре цимкѫшúй ши пехливънíй . ши кáртѫ лѣи Márко Авреліе кѣтрѫ Пирамúн прїáтинѣл сѣѣ . ши прекѣм дóмнилор трéбѫ а лѣà амúнтѫ фúрѣ чà мишáлѫ wаменѣскѫ . ши де примéждїа ненорочúтѫ а петрекѣтóрилорѣ ѧ лѣмѣ ачáста . арáтѫ ши феричúйле лѣмїй ачáцїѫ ѧ че ари стà . ашúждерà де моáртѫ чѣ вѣнѫ, кѣмѣ ар фѝ мáй де фолúс декѫт вїáца . пе ѣрмѫ сѣ вà зúче де моáртѫ лѣи Márко Авреліе ѧпѣрáтѣл Рѫмлѣй; шѝ апроáпе де моáрте че вороáвѫ ѧѣ авѣт кѣтрѣ сфетникѣл сѣѣ Панѣкїе; ши пе ѣрмѫ кѣтрѫ фечóрѣл сѣѣ Коммwд, ши че тестамент wѣ лъсáт ла моáрте сà . ачѣстѣ дáрѫ тоáте ѧкизѫндѣ-сѣ ѧтр'ачест чесóрник ѧл ѧкинѫм мърїй тáле . прѣ кáрѣ сѣ-л прїймéци кѣ wки милостúви, кѣ плекъчѣнѣ мѣ рúг.

Cap. VI: Despre lacomul. (Fol. 52a—53b.)

Кáпк ал шѣсмле . съ арáтж сúче, кѣте де мѫлте фáче лáкомѫл фържѫ кáле.

*) Кѫ чѣ лѫкрѫ съ арáтж дмнзъıáска привѣдáре мúжлокѫл wткърмѫйрей сáле, ноáж некѫноскѫт жсте; шй ачáста жсте, че ведáм де съ дъ де ачѣ дмнзъıáскж приведáре, мúнте wмѫлѫи л кѫноáцıа авéриле, дж пѫтáре л черкà, кѫцет л невой, .целепчıóна л стрúнца, ініма л апърà, трáѣ вїéцїй л мощенй, де w дáтж ши пѫтѣре л лѣ стъпúнй, пре дúнсъле л нѫ лъсà; къ дин слобозéнїе лѫй дмнзъѫ, ачѣла че ѫ стътѫт фър дерептáте стъпúн челúр стрейне, пе дерептáте жсте, съ с(ъ) фáкж рúбк алúр сáле . дин чà съ .целѣце, кѫ кжт мáи вѫнж жсте, чà кѫ чúнсте съръчíе, декѣт рзпúта лъкомíа; къ челѫй сърáк, дмнзъѫ ннимж .рдестѫлáтж кѫ пѫцúне дърѫáце; ıаръ челѫи богáт ннема ши .трѫ мáре .рдестѫлáре, .ри а . ашà кѣт челѫй лáком .р тоáте чáсѫриле, сѫпърърı, ıаръ довúнзи, нѫмай .р тоáте ıармароáчѣле кресѫ.

Кѫ мáре грúжѣ ши кѫ невоúнцж а фй, сокотжскѫ чéй лáкоми, съ нѫ ли съ .рнѣче мóриле де апж невáрникж, съ нѫ пáскж тѫрмѣле, ши хергелїйле ıарба, ши съ нѫ .рмбле ла вжнáт вжнътóрій; съ нѫ съ wцетѣскъ вúнѫл шезжнд мѫлтѫ, сáѫ съ нѫ съ ръсѫфле; съ нѫ фѫгж датóрничїй кѫ агwнисúта; съ нѫ родзж шоáричїй пжúниле; съ нѫ фѫре немúкж фѫрїй дин къмѣри; че немъръ ман кѫ .рдерептничїа декжт лóр сúнгѫрı, лѫкришоáриле сáле нѫ .ркúд . къ алтóрл сáѫ май кѫрѫнд, сáѫ мáй де сúргѫ ли съ дъ врѣма пѫрѫа л аскѫнде кѣтѣ wáре чà; ıаръ лакомѫлѫи ничѣ дънжwáржѫ нѫ-й липсѣце кѫцѣтѫл, л нѫ гъндй ла бани.

**) Врѣдникъ жсте декжт лáкомѫл, кáреле дин врѣра, нѫ дин невое, чáркъ пáюл скѫтѫрáт, чúзмеле фържѫ поткоаве, кѫрѣлиле нерáсъ, брúжѫл фържѫ фрúнги, хáйна рѫптж, ковóр вéкю, чинтїéне дескосѫтѣ, шлúкѫл гróс, ши къмѣша фържѫ мжничи . ашúждѣре мѫлци дин чáци ненорокóш, съ арáтж мжхнúци пентрѫ жѣлж, кáрїй нѫ пентрѫ жѣле .рблж прóст, чѣ пентрѫ съ нѫ кѫмпѣре мáй скѫмпѫ постáв ман бѫн, .рблж. че нѫ май фáче лáкомѫл? къ пентрѫ съ нѫ келтѫıáскъ нúче атжта, .рш ласж бáр'ба нерáсъ кжте . в . лѫни . ıаръ макар къ

*) Note marginale: Лáкwмѫл ман дтжю де че агонісѣце, съ пїердж пре сінѫ, зиче Авгѫстин. **) wтръвит лѫкрѫ жсте съ с(ъ) стръжѫıскъ пе сине, зиче Фабіѫс.

лѧкомїй рѣ8 сѣ чинстескѣ пре сѝне; ыр҃ѣ кѧселе лѣ цѝн гри-жѝте бѝне . кѣ .р кѣрциле лор вéй кѣдѧ кѣмѣрциле плине де пѧѝн'жинѣ, 8шиле ешѝте дин цѝцин, фересѣрциле спарте, wгрѣ-8иле стрикатѣ, питѣрїйле минки8рáте, рогожѝниле чѣле ыер-нѝте рѣстѣрнáте, акоперемѧнтѣрциле де плóй пѝтреде, лáки-целе скоáсе, тѝни8иле скѣрнаве, сóбеле кѣ8ѝте пентрѣ сѣ нѣ прїймáскѣ .р гáздж пре вечѝни8л са8 прїáтени8л сѣ8, са8 сѣ чéрчѧ пре апроáпеле сѣ8, ка сѣ-л прїнмáскж, са8 че ар фи де трѣбж сѣ чáрж, дин силж сѣ фáкѣ, нѣ дин вóе.

*) Чѣ лѣсжнд .рнбрѣкѣмѝнтѧ кáре поáртж, ши кáса .р кáре трѣмѧце, сѣ ведѧм мáса кѣтѣ-й де фрѣмоáсж, а8 чѣ жсте адевърáт . кѣ дин помéци сéй мѣнжнкѣ поáме пѝтрѣде, стрѝгѣри де вíе, пѝтре8и, дин тѝрмж мѣнжнкѣ кáрне мортѣ-чѝнж, грж8 кáре пѝтѧ са8 мѝчнд, вѝн кáре-и стрикáт са8 шцѣцжт, брж8ж каре w а8 рwс шоáречїй, кашкавали кáре сѝнт рж̀нче8ы, лапте сáрбѣд . ман пе оѵрмж, че пѝн ла мжнкáре, ачѣа, норочѝре кѣ ари стрѧнце, чей лáкоми сшкотѣскѣ . w ненорокóшїи маргїѡлн! w ненорокóшїи лáкомїи! кѣ дѝлчáца ачéлwр вецїви, .ртрѣ ачѣа че сѣ слободе пе грѣмаси, ыр҃ѣ ачéстора, норочѝре че сѣ .ркѝде .р сѣкрїю, жсте . ашѝждѣре, макáр кѣ чéи лáкwми сѣ .рбрáкж, стрѧнгѣ, кїецѣéскѣ, петрек прост; ыр҃ж чѣ сокwтѣклж а8 алцій де джншїи? де ари авѧ сърáчїй оѵрáки дешкúсѧ, сѣ аскѣлте, кѧт сѝнт де кѣ инима сиргѣнтóаре спрѧ а стрѧнцѧ ши аскѣнде, .рто клипáлж ари а8ѕй, кѣ-й нѣмѣскѣ: мишéй, кѣмѣтáри, лáкоми, липсѝци, слѣци, добжндитѡри, кѣмплѝци, 8интѧтѡри, немѣлцемитѡри, цѣрътѡри пе стрѧмбѣл ши непрїйтóри . чѣ требѣце ман мѣлт? ашѧ сѝнт де оѵрѧци wрѣшкѝнлwр, кѧт ман бѝне ей, трѣпѣриле лѡр кѣ мѧна сѣ лѣ бáтж, декѧт сѣ-й чинстúаскж ашѧ кѣ лѝмба, ари пофтѝ.

Cap. XX: De 12 întrebări ce s'au pus lui Thales, şi răspunsurile ce a dat. (Fol. 123a—124a.)

Кáпѣ . к҃ . де вї҃ . .ртребжри, че с'а8 8ис де джнсѣл, ши че а8 ръспѣнсѣ ла тоáте.

Фóст'а8 ачéст филóсоф, ка ѡ оглúндж .ртре тóци л цѣржен гречéци, чей прѧ .рцелéпци, ши де тóци крáин Ясїей чин-

*) Notă marginală: Лáкwми моценескѣ пентрѣ ачѣа, ка сѣ нѣ мwценаскѣ алцин, 8ичи Кипрian.

стúт ши кѫноскѫт; ашúждарѫ нѫмѧле лѫи ши ⁘ Рѫм ерà прàвестúт, къ ⁘трѣ ⁘вѣцътѫри ашà ерà десъвръшúт, кът ла тоáте ⁘требúриле незътикнúндѫ-съ немúкѫ, ръспѫндà. къ ерà фоáртѧ аскѫцит ла мúнтѧ, ши врѣ́дник де мираре, къ ман мѫлци дин оáменій мѫритóри, нúче а ⁘вѣцà вóр, нúче а ⁘требà сăѫ а ръспѫнде н'ăѫ ⁘вѣцат.

Фїúнд дáрѫ мѫлте ши фáлюри де ⁘требъри де Θáлес, прекѫм спѫне Дїогínес Лаéртїе, ⁘требáте кѫ ръспѫнсúриле лѫй, ши пре богáта прà ⁘целепчúнѧ, ши цинѣ́рѧ мúнтѧ, ши прà аскѫцитѫ, ѫѫ арътат . — ⁘тѫй фѣ ⁘требáт : чѣ ар фѝ дмнъ́ѫ? дмнъ́ѫ, сúче, ѧсте чел ман прà вéкю . ачéлора кáре сѫнт а лѫй дмнъ́ѫ, нич чéа ч'ăѫ фост, ⁘чепѫтăл н'ăѫ въсѫт, нúче кáрїи вор фѝ, фѫршúтăл нѫ вор ведà*) . — ашиждарѫ фѣ ⁘требáт : чѣ áр фѝ ман фрѫмúс? лѫмѧ, сúче; къ тоáтѫ, ѡри кът де мецершѫрѫйтѫ зѫгръвитѫрѫ, нúче ѡ пáртѧ кът де мúкѫ де а ен, прекѫм ѫѫ фъкѫт'о фúрѧ, а ѡ ѧѫнце нѫ поáте**) . — ѡръш фѣ ⁘требáт : чѣ ар фѝ ман мáре? лóкăл, сúче; къ лóкăл кáре тоáте ле кѫпрúнде, ѧсте ман мáре декът тоáте . — ашúждърѧ ⁘требѫ́ндѫ-л, че ар фѝ мáй прà ⁘целéпт? немикѫ, сиче, мáн ⁘целéпт декът врѣ́кмѧ нѫ-й, къ нѫман врѣ́кмѧ, ши чѣлѧ ноáѫ ле афлѫ, шѝ чѣлѧ трекѫте ле ⁘ноа́ѧце . — ашúждърѧ ⁘требѫ́ндѫ-л : че ар фѝ ман ютe? мúнтѧ, сúче, къ минтѣ нúче ѡстенáѧце алергѫ́нд пе пѫмѫ́нт, сăѫ ⁘кѫнцѫрѫ́ндѫ, нич грúжѧ аре, трекъ⁘нд мáрѣ . — ѡръш фїúнд ⁘требáт : чѣ ар фѝ мáй тáре? ѡмѫл, сúче, кѣндѫ аре апѫ́с де невóе, ѧсте прà тáре; къ невóѧ аскѫ́те ⁘целéсăл челѫй не⁘вѣцáть [ши прóсть], ши пре чáл небѫ́нь ⁘тѫрáѧце ла грúжѣ***) . — ашиждърѧ ⁘требѫ́ндѫ-л : че ар фѝ ман кѫ грéѫ? ѫѫ ръспѫнсѫ : а съ кѫноáѧцѧ пе сúне сúнгѫр; къ нич ѡ прúче ⁘ѧ лѫмѧ и'ар фѝ, де с'áр кѫноáѧцѧ омѫл пе сúне сѫнгѫрѣ†) . — ашиждърѧ ⁘требѫ́ндѫ-л : чѣ ар фѝ ман дѫлчѧ? ачела, сúче, лѫкрѫ каре ръхнáѧци съ-л агонесъ́ѧци, къ мáре десфътáре аре адѫчарѧ амúнтѧ де дѫрѣ́рѧ трекѫтѫ . — ман ⁘требѫ́ндѫ-л ашúждерѧ : кѫ чà токмáлѫ фѣ́ѧце кáре ари пѫтà прe лѫ́сне сѫферѝ нъвѫ́лиле норóкѫлѫи челѫи ⁘потрíвник? де вà вѣ́дà, сúче, прe непрїáтени, сăѫ стѫ́ншн, сăѫ рѣ́ѫ ѧѫнши; къ аде-

*) Note marginale: Я ⁘чепѫтѫлѫи къртѫж а съ причепе, нѫ съ поате; ден афар(ъ) де ⁘чепѫт немикѫ нѫ съ афлѫ, сиче Назианзѣ. **) Тот лѫкрѫл ѧсте ман цос де мецерѫл съѫ, сиче Тертѫлиан. ***) Де чѣ нѫ пóчю кѫ трѫ́пѫл, кѫ мúнтѣ сѫфър, зич(е) Окидѣс. †) Фоарте лѫкрѫ грéѫ ѧсте, а не кѫноаце пре нимѝ сингѫри, зиче Цицерѡ.

вѣрат, ферничіре непрїа́тенѕлѧи, аскѧцинтѫ са́кїе жсте инїмїй чен мъхни́те*) . — аши́ждѫре .ртребѫндѕ-л : кѕм ари кїецѣй wа́менїй ман би́не, ши ма́н кѕ дрептáтѫ? че кор ведѫ, ѕи́че, де хѕ́лѫ .ртрѣ алцїй, ей съ нѕ фáкѫ, къ .ртрѣ ачáста то́ци мѕрито́рин грешéскѕ; къ .ндестѕлѫндѕ-съ .ртрѕ сфáтѕри, кáре поáте алтора, ши ей оунк лѕ́крѕ бѕ́нк, .л кáре ари петрче, н'áѕ . — маи́ .ртребѫндѕ-сѫ : че лѕ́крѕ бѕ́н ари авѫ ачéла, кáрѫ нѕ-и лáкѫм? ачéст фѫ́л де би́не, ѕи́че, къ есте сло́бод ши де мѕ́нчиле лъкомїей, ши прїа́тен шїе .рш фáче; къ пре чéл лáком ши гѫндѕриле .рл мѕнческѕ, къч нѕ не(?) стрѫнци; ши оа́менїй .рл сѕ́пърѫ, къчи нѕ келтѕ́ще . — аши́ждѣкрѫ .ртребѫндѕ-сѫ : кѕм с'áри къдѫ съ фíе домнѕлѧй wткѫрмѕнто́рю чéлора-л'áлци? .ртѫи ѕи́че, пре си́не сѫнгѕр, апо́й пре áлцїй съ wткѫрмѕ́скѫ; къ нѕ поáтѫ фи, съ фíе оумбра дирѣптѫ, де ва фѝ стрѫмбѕ лéмнѕл, че арѕ́нкѫ ѕмбра**) . пентрѕ ръспѕнсѧл ачест де пе ѕрмѫ, ми с'áѕ пърѕ́т л скрíе тоáте .ртребѣриле, пентрѕ съ вáѕѫ дѫ́мнїй, ши чéй мáри, къ фíеще кáре динтр'ѫнсáле сѫнт ка ѕн арътътто́рю де дирептáтѫ; ши немúкѫ нѕ-и алта репѕ́блика, фърѫ оумбра ачѫ арѕнкáтѫ де ачéл лéмнѕ арътѫто́рю де оумбрѫ, кáрѫ трéбѕе съ фíе пре дирéпт; къ .рдáтѫ дúнтрѕ оумбра репѕ́бликъй, съ вѣде де жсте дерептáтѫ, ши вїаца дирегъторюлѧи де есте .ртоáрсѫ.***)

Яшѫ дáрѫ пентрѕ съ .ркúдем тоáте кѣте с'áѕ ѕúс пън акмѕ, де мъ вѫ .ртребѫ пре мúне вр'ѕн дóмнѕ : къч(е) ар фѝ домнь? кѕ оун кѕвѫнт .ри ръспѕнѕѕ : ачѣкла кáре жсте адевърáт домнь, тѣѕ пѕс пе тúне дóмн' ачéций лѕ́мни ка съ фíй : ръспунто́рю еретúчилор, чертáре тиранúлор, плътито́рю чéлор бѕ́ни, биче чéлор рѣй, пітроп шѝ акоперемѫнт ши апърѫто́рю бесѣрічїй, шѝ пре юбито́рю де цáрѫ, ши декът тоáте съ фíй десъвръшѝт .ртрѕ фáчаре дерептѫцїй, .рчеп.ѧнд .ртѫи дин кáса ши кúпѕл тѣѕ . нѕ .л тоáте лѕ́крѕриле съ поáтѫ сѕферѝ съ фíе ман де вúцѫ дóмнїй, фърѫ кѣт .ртрѕ сѫнгѕра дерептáтѫ, кáрѫ де тóт съ кáде ши трéбѕе съ фíе .ртрѐ дѫ́мнѕ, шѝ .ртрѐ репѕ́блика.

---

*) Note marginale: Ферничит wдныщиц, wри чíне пре чеи че-и ѕрѫще ѫи сѕппѕне . зиче Сенека. **) Домнѕ съ фíе wглиндa тѕтѕрѡр. ***) Яшѫ тоáте ле ва кивернисѝ домнѕл дирепт, де съ ва .дерептѣ ѧнтъи пре сине сѫнгѕр, зиче Плáтархѕ.

CXVI.

1715.

(4⁰, III foĭ nepaginate + 532 paginĭ paginate.)

Часосло́вь ак҃мь .лтж҃й тълмъчи́ть .л лимва рѳмжнѣскъ ..... де ..... Ки́рь Їнеїмь Івир҃ѣнѳль ..... с'а҃ѳ тѵпъри́ть .л с҃фнта митрополіе дінь ска́ѳнѳль Тжрго́вицией . ла анѳль ,зскг.

Rugăcĭune când se scoală omul din somn. (pag. 3.)

Рѳгъчѳне (кънд се скоалъ дин сомнь).

Мъри́ре ці́е .лпъра́те, д҃мнзе́ѳле а то́т' пѳтк҃р'ниче; ка́реле кѳ пѳрта́рк҃ тѣ де гри́жъ чѣ д҃мнезеи́скъ ши де wамени юбито́аре, м'ай .лвредничи́ть пре ми́не, пъкътосѳль шй невр҃кдникѳл', дінь со́мнь а мъ скѳла́, шй а довжндй .лтра́ре .л с҃фнтъ ка́са тѣ . прїймк҃це д҃мне шй гла́сѳль рѳгъчѳнїй мк҃ле, ка шй алъ с҃фнтелwрь ши .лцелегътоарелwр' та́ле пѳте́ри . шй ви́не воа́ще ка кѳ и́нимъ кѳра́тъ, шй кѳ д҃хь де смере́нїе съ ци́-съ адѳ́къ ці́е ла́ѳдъ дінь спѳрка́те бѳзеле мк҃ле; ка шй ѳѳ съ мъ фак пърта́шь ф҃ктелwрь (! l. чктелwрь) че́лwрь .лцелк҃пте кѳ лѳмина́тъ фъкліа сѳ҃флетѳлѳй мїёѳ, шй съ те мъре́ск' пре ти́не д҃мнезе́ѳ, кѳ кжнтѳл' че́ль слъви́ть .л та́тъль шй .л д҃хѳль. ами́нь.

Tropare din tretiĭ ceas. (pag. 106—107.)

Третїи чась.

Гра́бникъ шй та́ре мжнгжа́ре дъ д҃к ро́килwль (! l. ро́вилwрь) тк҃й І҃се, кжнды съ мжхне́ск҃ дхѳриле но́астре; нѳ́ те оусивй де сѳ҃флетиле но́астре .лтрѳ некаѳври; нѳ́ те дъпъртѣ де гжндѳриле но́астре .лтрѳ .лкѳнцѳрк҃рй; чй пѳрѳрк не .лтймпинъ пре но́й . апро́пїе-те де но́й, апро́пїе-те че́ла че ецй претѳти́нденк҃ . прекѳмь шй кѳ апстолїй тк҃й ай фо́сть пѳрѳрк, аша шй кѳ че́й че доре́ск҃ де ти́не те оуи́кще пре ти́не, шй съ слъкймь пре д҃хѳль тк҃ѳ чел .лтрѳ то́т' с҃фнт'.

Нъдк҃жд'к шй фолоси́рк шй скъпа́рк крещи́нилwр', зи́дь некирѳи́ть, че́лwрь сла́ви лима́нь невифора́т', тѳ ецй нъскъ-

тоáре де дм҃незéѕ прѣ кѵрáтъ. чй прекѵмь лѵмa ѡ мжнтѵéцій кѵ не.дчетáтъ рѵгъчѵнѣ тà, поменѣцıе-не шй пре ной, фечóарѣ, дтрѵ тот лъѣдáтъ.

Rugăciunea a mareluĭ Vasilie. (pag. 140—141.)

Деветїй часъ.
Рѵгъчѵнѣ а маáрелѵй Василїе.

Стъпжне дмне їсе хс҃е дм҃незéѵль нóстрѵ, чела че дделѵнгь ай ръѣдáть пентрѵ грешáлеле нóастре, шй пжнъ ла ачéсть часъ де акѵмь нѣй адѵсь пре нóй; дтрѵ кáреле пре лéмнѵль чéль де вїáцъ-фъкътóрю фїїнд' ръстигнúт', тжлхáрюлѵй чéлѵй бúне кѵноскътóрю дтрáре д рáю ай фъкѵ́ть, шй кѵ мóарте пре мóарте ай сфържмáть; кѵрыцѣцıе-не пре ной пъкътóшїй шй невръ́дничїй робїй тѣй. къ амь грешúть шй фър де лѣце амь фъкѵ́ть, шй нѵ̀ сжнтемь врѣдничи съ ржднкѣм' ѡкїй ноцри, ши съ привúмь ла днълцúмa черюлѵй; пентрѵ къ амь лъсáть кáлѣ дрептѣцїй тáле, шй амь оумблáть д вóиле инимилѡрь ноáстре. чи не рѵгѣмь нелсемънáтїй вѵнътѣцїй тáле, ıартъ-не пре ной дмне дѵпъ мѵлцúмa мúлїй тáле, ши не мжнтѵáцıе пре нóй пентрѵ нѵ́меле тѣѵ чéль сфънть; къ с'ав стинсь дтрѵ дъшъртъчѵ́не зúлеле ноáстре. скоате-не пре нóй динь мжна противникѵлѵй, шй не ıартъ ноáѡ пъкáтеле, шй ѡмóаръ гжндѵль нóстрѵ чéль трѵпéскь. ка лепъджндь пре ѡмѵль чéль вéкю, дтрѵ чель нóѵ съ не дбръкъкмь, ши цíе съ вїецúмь, стъпжнѵлѵй нóстрѵ шй фъкътóрюлѵй де бúне. шй ашà оурмжндь порѵ́нчилѡрь тáле, ла ѡдúхна чѣ вѣчникъ съ ажѵнцемь, оунде ıасте лъкáшѵль тѣтѵрѡрь чéлѡр' че съ веселéскь. къ тѵ ецй дѵпъ адевѣ́рь веселíм чѣ адевърáтъ, ши вѵкврíм чéлѡрь че те юбéск', хс҃е дм҃незéѵль нóстрѵ. шй цíе мърúре дънълцѣ́мь дпреѵ́нъ кѵ пърúнтеле тѣѵ чéль фъръ дчепѵ́ть, шй кѵ прѣ сфънтѵль ши вѵ́нѵль, шй де вїáцъ-фъкътóрюль дѵ́хѵль тѣѵ, акѵмь шй пѵрѵ́к, шй д вѣ́чїй вѣ́чилѡрь. амин.

Psalm 69. (pag. 194—195.)

Ѱа́лмь ѯ҃.

2. Дм҃незѣ́зле спре ажѕто́рюлъ мїѣ́ѕ ꙗ амѝнте; дм҃не ка сѣ́-мъ ажѕцій мїе́ грѣ́кѣцїе. 3. съ се рѕшинѣ́зе, шѝ съ се ѧфрѕнтѣ́зе чей че каѕтъ сѕфлетѕлъ мїѣ́ѕ; съ се ѧто́аркъ ѧнапо́й, шѝ съ се рѕшинѣ́зе чей че́-мъ воéскъ мїе рѣ́кле. 4. ѧто́аркъ-се ѧда́тъ ши рѕшинжи́нде-се, чей че-мъ грѣ́скъ мїе : би́не е, би́не е. 5. съ се бѕкѕре шѝ съ се весели́скъ де ти́не, то́ци чей че те ка́ѕтъ пре ти́не дм҃незѣ́зле; шѝ съ зи́къ пѕрѕрѣ : мърѣ́скъ-се дм҃нѕлъ, чей че юбéскъ мжнтѕи́рѣ тѣ. 6. ѩръ ѥ́ сърдкъ сжнтъ шѝ мишкл҃, дмнезѣ́зле ажѕ́тъ-мъ . ажѕто́рюлъ мїѣ́ѕ шѝ избъвито́рюл мїѣ́ѕ ецій тѕ̀, дм҃не, нѕ̀ зъбовѝ.

Irmos. (pag. 462—463.)

Ірмо́съ.

Ѧтѕнѣ́кречиле тжлха́рилѡръ че́лѡръ невъзѕци, че ка́дъ ѧпрежѕ́рѣ асѕпра мѣ̀, ка́рїй ка́ѕтъ съ тра́гъ шѝ съ рѫпѣ́скъ сѕфлетѕлъ мїѣ́ѕ; нѕ̀ липиси гони́нде-ле кѕ сабїѧ та́ чѣ̀ де фѡ́кѣ, ка оунъ пѕтѣ́рникъ, ажѕтъто́рюлъ мїѣ́ѕ.

Кжндъ ва врѣ̀ съ мъ жѕдече жѕдекъто́рюлъ, шѝ дм҃незѣ́зле мїѣ́ѕ, ши съ мъ шсжнд҃ѣ́скъ пре ми́не че́л҃ шсжнди́ть динъ кѕноцни́нцъ, май наи́нте де жѕдека́та ачѣ́ѧ, нѕ̀ мъ оуйта́ пре ми́не ро́бѕлъ тѣ́ѕ, покъцѕнто́рюлъ мїеѕ.

Яважнде-ми ѥ́ трѕпѕлъ мѕ́мъ, шѝ ти́на та́тъ, шѝ цържна стрѣмо́шъ, пентрѕ ѧпрїйтени́рѣ ачéстора ѧ пъмжнтъ кѕ то́тѕлъ ка́ѕтъ; чѝ дѣ́-ми, ажѕтъто́рюлъ мїѣ́ѕ, фъръ фри́къ съ мъ оуйтъ вре-ѡ-да́тъ шѝ ѧ сѣ́сь ла фрѕмсѣцѣ че́рюлѕй.

Ка че́ла че ецій фрѕмо́сь кѕ подо́аба, шѝ дѕлче, шѝ ми́нте кѣ́селъ ѧ кѝпѕлъ соа́релѕй, лѕмина́тъ съ-мй стай ѧнаи́нте, кѕ кѣ́селъ фа́цъ, шѝ кѕ вед҃ре де бѕкѕрїе, кжндъ мъ вой лѕа́ де пре пъмжнтъ, ѧдрептъторюлъ мїѣ́ѕ.

CXVII.

1716.

(M. Kogălnicéanŭ: Letopisciile țĕrii Moldovei II, Iași 1845, pag. 133—192.)

Я дѡа домніе а лŭі Некŭлаі Александрŭ Маврокордат ын Молдова де Аксінті Ѵрікарŭл.

Prinderea luĭ Carol XII. (pag. 164—165.)

Ятŭнчеа аŭ порончіт паша де с'аŭ стрінс тоці Чіорбаџіі ші Інічерії ші тоатъ оастеа, ші аŭ пŭс де аŭ погорît дін четате а веке тŭнŭрі де ле-аŭ токміт съ батъ асŭпра касій краіŭлŭі (швезеск); ші а доа зі съмбътъ аŭ ешіт Ханŭл Девлет Герей кŭ Тътарі ші ынчíнс кŭ съхаідачеле, ші паша кŭ пістоале ла кал, ші кŭ тоатъ оастеа кълъріме че ера ла Тігінеа, ші аŭ ынчепŭт а да дін тŭнŭрі асŭпра касій, ŭнде ера ка ла 700 де оамені кŭ краіŭл; дар нŭ кредеа нічі ынтр'ŭн кіп краіŭл къ'і вор фаче пъне ынтр'аттъта . ші аŭ порончіт паша Інічерілор съ деа нъвалъ асŭпра Швезілор ші съ ле деа ръзбоіŭ кŭ фок; еі аŭ ръспŭнс, къ ла оамені че нŭ ръдікъ арме асŭпра лор, нічі еі н'ор ръдіка арме; ші аŭ ынчепŭт а зіче: алаχ, алаχ, ші с'аŭ ынторс Інічерії спре четате, ші с'аŭ дŭс пе ла газделе лор . Ръмас-аŭ Ханŭл кŭ Тътарій, ші паша нŭмаі кŭ Чіоходарій, ші кŭ пŭцінъ кълъріме, пліні де мъніе амъндоі; апоі с'аŭ ынторс ші еі ын четате . ачеаста че аŭ фъкŭт Інічерії ші н'аŭ врŭт съ деа ръзбоіŭ Швезілор, аŭ фъкŭт'о орі къ нŭ(!) се ындŭра де краіŭл, къчі ле да мŭлт бакшіш, орі къ аџŭнсъсе краіŭл кŭ дарŭрі ла капетеле Інічерілор, ші пентрŭ ачеа н'аŭ врŭт ынтр'ачеа зі съ'і деа ръзбоіŭ.

Я доа зі дŭмінікъ Февруаріе ынтъі десдемінеаџъ кіемат-аŭ паша еаръ пе Чіорбаџіі, ші пе Інічері, ші пе тоці бътрънії Інічерілор, ші пе Інічері-Ягасі, ші аŭ скос хатішеріфŭл де н'аŭ (! l. л'аŭ) четіт, ші л'аŭ аŭзіт тоці; ръспŭнс-аŭ ші еі къ ачеа че аŭ фъкŭт-о съмбътъ де н'аŭ врŭт съ деа ръзбоіŭ краіŭлŭі, нŭ с'аŭ погорît де ла дъншіі, ші нŭ есте віна лор, че есте а Ємачілор, къ н'аŭ врŭт съ се батъ, ші аŭ зіс съ меаргъ ші еі ла краіŭл съ'і гръеаскъ, доаръ ын ва креде пе дъншіі, съ еасъ, ші-л вор лŭа еі асŭпра лор, ші-і вор фаче заіпс, кŭм къ нŭ ва

авеа нічі о невое, ші съ-л дъкъ пънъ ънде есте поронка ампъратълві. ші і-ав позволіт паша, ші ав мерс тоці Чіорбаџіі ші Одобашіі ші ав гръіт краіълві, кът къ-л іав асъпра лор, прекът с'ав зіс маі със; еаръ краіъл ле-ав ръспънс, къ нъ-і креде нічі пе дъншіі, факъ че ор вреа, къ н'а еші. авзінд ші ей ачест ръспънс с'ав мъніат, ші ав ешіт ампоі тоці Інічерії ші ав лъсат тънъріле каре адъсъсе ампъіъ, ші ав адъс ші маі марі баліемезърі ші кътбарале, ші ав мерс асъпра краіълві. краіъл ампъ токмісе Швезіі ші ста съпъші ла локъріле че токмісе, мъкар къ краіъл авеа маре недежде ла Інічері, къ нъ-і вор да ръзбоіъ, къ-і амплъсе пе тоці къ дарърііле, дар тот ді токмісе пе ді съі, съ се апере.

Даръ Інічерії кът с'ав стрінс ла ън лок, ампатъ ав слободзіт къте-ва тънърі ші ав арънкат ші кътбарале; дар ніче ъна н'ав немеріт каса краіълві, че о ковършіа пе де асъпра, орі къ нъ вреа съ-і омоаре, орі къ нъ ера меџері бъні ла ачеле требі. дъпъ ачеа ампатъ ав дат іръш, ші ав ампрат пе о фереастръ ан касъ ші ав анчепът а жъкъі ші а скоате пре Швезі афарь, къте доі ші къте треі. краіъл шеџеа ампр'о касъ маі ан лъънтрь, къ чеі маі алеші, ші се бътеа ші се апъра де аколо, ші нъ авеа пътере съ-і факъ німікъ. възънд Търкіі къ н'ав пътере съ-і стріче ші се апърь дін касъ, ав порончіт съ деа фок касеі; еар Швезіі че ера ан лъънтрь пъзіа де стінџеа; ші ачеаста с'ав фъкът къте-ва чеасърі, пънъ ав лъат самъ Інічерії пе ънде ес Швезіі пеште акоперемънт де стінг фокъл, ші пъзіа ачел лок аколо, ші кът се івіа вре ън Швед съ стінгъ фокъл, да ампр'ънсъл къ съџецеле; ші аша с'ав пъръсіт Швезіі де а ешіре съ стінгъ фокъл, ші с'ав апрінс акоперемънтъл ші ав анчепът а арде каса, ші краіъл тот шеџеа ші нъ вреа съ еасъ, пънъ ав мерс ніџіе генералі де ді лъі, ші л'ав амшінс афарь, зікъндъ-і: че шеџе, съ ардъ ан касъ? ші ав ешіт афарь къ арме, ші ав анчепът а се бате къ Търкіі, ші л'ав ръніт ън Търк ла о мънъ пъцінтел. възънд Търкіі къ се апърь с'ав стрінс мълці, ші аколо л'ор фі істовіт, де н'ар фі стрігат ън генерал, къ есте краіъл; ші атънчеа ав дат някалъ Інічерії ші л'ав прінсъл (!) ші л'ав лъат; нъмаі хаініле ді ера крънте, ші л'ав маі сгъріат ън Търк лънгь нас къ о сълцъ. ші ампр'ачел чеас с'ав стрігат ла мечетъріі езанъл, че се кіамъ ліцъ, ла доь чеасърі де ноапте. дечі аша към ав фост л'ав дъс ачеі Інічері ла паша, карале към ав възът пре паша, різдънд ав анчепът а-і зіче: аферім, аферім, адекъ біне

м'аци кивернісіт . ши аша л'аѕ трімісе ѧнтр'о одае ѧн сарайѣ паши, дънд бакшиш кътє зече галкіні ши кътє доъзечи ачелор Інчері че л'аѕ адѕс.

CXVIII.

ca. 1700—1725.

(Ms. Seminar. centr. Bucureşti, No. 18/91. Folio, IV nepag. + 492 foĭ paginate.)

Я лѣй Θеωфилáкт' архїепископѣл Вѣл'гарїей тлъкѹйре єѵ҃гл҃їеи.

Mateiu cap. I, v. 1. (Fol. 1a.)

Кáпк а҃ . кѹвънт де нѣмѣлк лѣй хс.

Є҃ѵ҃гл҃їа . с҃х . а҃. (К)áрткѣ нѣмѣлѣй . тълкк : пентрѹ чѣ н'аѕ зúс' : видéнїа, саѕ кѹвънтѣл прекѹм пророчíй? къ ачéа аша скрїа ѧтѣкю : видéнїа кáрк ѡ аѕ възѣт' Ісаíа, ши кѹвънтѣл' че с'аѕ фъкѹт кътръ Ісаíа . пентрѹ чѣ, ѧтреб', съ те ѧвéц'; пентрѹ къ пророчíй кътръ чéй ѧпїетрúц' ла инимъ, ши нѣаскѹлтътóр'*) аѕ гръúт' . ши пентрѹ ачѣа аѕ зис, къ видéнїа ѣсте дм҃незеáскъ, ши кѹвънтѣл ѣсте дела дм҃незéѕ, ка съ се тѣмъ норóдѹл' ши съ нѹ дефъимѣзе чѣле зúсе . ѩр Матеéй аѕ гръúт' кътръ wáменíй чей крединчóш' ши пріймитóр' ши аскѹлтътóри, ши пентрѹ ачáста нимíка де ачест фéл' н'аѕ зис ѧтѣкю, прекѹм пророчíй . ѩръ пóци зúче ши алт' чевà : къ пророчíй кѹ минтѣ ведѣ чѣле че ведѣ, арътънд-ли-съ лор ачѣа прин дхѹл' сф҃нт', пентрѹ ачѣа ши ведéнїй, ачѣа ле кїемà . ѩръ Матеéй, нѹ кѹ минтѣ аѕ възѣт' пре хс, ши л'аѕ нъдѹчúт' пре ел, чи трѹпѣціе кѹ дънсѹл аѕ фóст', ши прин силúціре л'аѕ аѕзúт', възънд-л пре ел ѧ трѹп . деч пентрѹ ачáста н'аѕ зис : видéнїа, кáрк ѡ аѕ възѣт, адекъ арътáрѣ, чи кáрткѣ нѣмѣлѹи. Є҃ѵ҃гл҃їа : лѣй І҃с . тълкк : І҃с . нѹмеле, нѹ ѣсте еллінéск', чи жидовéск', ши съ тълкѹúце мънтѹитóрю; къ Іаѡ, мънтѹúре ла жúдови съ зúче. Є҃ѵ҃гл҃їа : Хр҃стѡс' . тълкк : Хр҃стош' съ зичѣ ѧпъраціúй, ши прéщіúй, пентрѹ къ съ оуѵнѣ кѹ сф҃нтъ оунт де лемнъ, трънат' фїинд ден кóрн' че съ пѹнѣ де сѹпра пре кап; зúче-съ дрепт ачѣа дм҃нѣл' : Хс, ши ка оун ѧпърáт', пентрѹ къ аѕ ѧпъръціúт' преете пъкáт', ши ка оун

*) Glosă marginală: саѕ : неплекацій.

прѣwт', пентрѫ к'ъ с'ѧ ѧдѫс прѣ сине .рсѣш' жъртвъ пентрѫ ной, ши с'ѧ оунс' ши ел дѫ́нъ ѧдевк'р' кѫ оунтѫл де лемн' чел ѧдевъра́т, ѧдекъ кѫ дх̃ѫл сф̃нт' . къ чи́не ѧлтѫл ѧѫ лѧ́т дх̃ѫ́, прекѫм дмнѫл'; къ .ртрѫ сф̃нци дарѫл дх̃ѫлѫ́й сф̃нт' ѧѫ лѫкра́т', ир .р Хс н'ѧ лѫкра́т' да́рѫл дх̃ѫлѫ́й, чи Хс, кѫ дх̃ѫл' де ѡ фїинцъ фїинд, ѧѫ лѫкра́т' минѫнилѣ.

Mateiu cap. XXII, v. 34—40. (Fol. 73a.)

Дин Матеи ка́п' . кв . зача́ло чв.

Сн̃тлїѫ. 34. Ѩръ фарисе́їи, ѧѫзинд', къ ѧѫ ѧстѫпа́т' гѫ́риле садѫке́илор' с'ѧ ѧдѫна́т' .рпрѣѫнъ. 35. ши л'ѧ .ртреба́т оунѫл дин тр'ънши́й, цїѫто́рюле(!) де л'кце, испитиндѫ-л пре ел, ши зикънд: 36. .рвъцъто́рюле! ка́ре порѫнкъ ѣсте мари ма́ре .р л'кце? 37. ир̃ъ Іс̃ . ѧѫ зис лѫ́й : съ юве́ци' пре дмн̃ѫл дмнезе́ѫ' т'кѫ кѫ тоа́тъ инима та, ши кѫ то́т' сѫфлетѫл т'кѫ, ши кѫ то́т' кѫцетѫл тъѫ. 38. ача́ст'ъ е .рт'ъю ши мари ма́ре порѫнкъ. 39. ши ѧдо́ѫл ас'кмен'к ачецїѫ : съ юве́ци' пре вечи́нѫл т'кѫ ка пре ти́не .рсѣц'. 40. .ртрѫ ач'кст'к доа́ѫ порѫнчи, тоа́тъ л'ц'к ши проро́чїй съ цин.

Тж̃л'кк : дин немъсѫра́та пизмъ ѧѫ венит испитиндѫ-л . къ де вр'кме че възѣсе прѣ сад'дѫке́й рѫшина́ц', ши прѣ дмн̃ѫл лъѫда́т' пе́н'трѫ .рцелепчю́нѣ, ѧѫ вени́т' ей испитиндѫ-л, ка де ва ѧда́ѫце чева ла порѫнка ч'к динт'кю, ка кѫм ар .рдрепта́ л'ц'к, съ афле причи́нъ .рпотри́ва лѫ́й . ир̃ дмн̃ѫл въдинд ръѫта́тѫ лор, кѫм къ нѫ̃, ка съ се .рв'кце вени́се, чи кѫ́м' к'ъ нѫ̃ ав'ѣ дра́госте, ши пизмѫ̀ ман въртwс, ши завистнич' ера̀, ѧѫ ѧрътѧ́т, къ юви́р'к ѣсте мари прѣсѣс декът порѫнчиле; ши ѧѫ .рвъца́т', къ нѫ̃ съ ка́де дин парте л юбй прѣ дмн̃езе́ѫ, чи прѣ но́й де то́т' съ не д'км' лѫ́й дмн̃езе́ѫ . къ ач'ксте тре́й оусеки́р' .р сѫфлетѫл wмѫлѫй кѫнолиѣм : ч'ѣ кїйто́аре, ч'к .рсѫфлецито́аре [сѧѫ добиточа́ск'ъ], ч'к кѫ́къит'ъто́аре . к'ъ .ртрѫ к'ът' кр'кцце, ши съ хр'ънкцце, ши ас'кмене родкцце, копа́чилор' съ ѧсамънк; ир̃ .ртрѫ к'ът' съ мънїѣ ши похт'кцце, добитоа́челор'; ир̃ .ртрѫ къ прич'кце, кѫкънт'ъто́р и съ зи́че . ке́з' да́р' лїчи ач'ксте тре́й .рсемна́те : съ юве́ци пре дмн̃езе́ѫл т'кѫ кѫ тоа́тъ инима та, ача́ст'ъ е па́рт'к wмѫлѫи ч'ѣ .рсѫфлецитоа́ре [сѧѫ добиточа́ск'ъ]; ши кѫ тот сѫфлетѫл т'ъѫ, ача́ста е ч'ѣ кїецѫнтоа́ре, к'ъ кїй [сѧѫ .рсѫфлецц'] сънт' копа́чїй; ши кѫ тот кѫцетѫл т'ъѫ, ача́ста е ч'ѣ кѫкънт'ъто́аре . ши ашѧ̀ съ ка́де

л юбѝ пре дм҃незе́ѕ кѕ тот' сѣфлетѣл, адекъ прин тоа́те пѣрциле сѣфлетѣлѣй, шѝ пѣте́риле, л съ липѝ де джнсѣл; ача́ста е ѧтъю ши мли ма́ре порѣнкъ, ка́рк не ѧва́цъ пре но́й спре тѣмерк де дм҃незе́ѕ, ши адоѡ́л аскменк ачѣцїѫ, карк не ѧдѣмнъ съ фа́чем ѡаменилор чѣле дрепте. къ доа́ѡ сънт', ка́ре не дѣк' пре но́й ѧ пейре: ѧвъцътѣ́ра чѣ рѣ, ши вїа́ца чѣ стрика́тъ. де́ч' ка съ нѣ къде́м' ѧтрѣ до́гмъ некрещинѣскъ, требѣа́це съ юбѝм' пре дм҃незе́ѕ; шѝ ка съ нѣ аве́м' вїа́цъ стрика́тъ, съ ка́де, съ юбѝм' пре вечѝнѣл. къ чел че юбѣ́це пре вечѝнѣл, тоа́те порѣнчиле плинѣ́це, ши чел че плинѣ́це порѣнчиле, юбѣ́це пре дм҃незе́ѕ. шѝ аша́ ачѣ́сте до́ѡ порѣнчи, оуна кѣ алта съ ѧбинѣ́зъ ши ѧпреѣнъ ста, ши копринд ѧ сѝне пре тоа́те чѣле-л'а́лте порѣнчи. къ чѝне, ка́реле юбѣ́це пре дм҃незе́ѕ ши пре вечѝнѣл съѕ, ва фѣра́? сѣѕ ва цинѣ́ минте ръѣл? сѣѕ ва прѣкѣрвѝ? сѣѕ ва оучѝде? сѣѕ ва кѣрвѝ? шѝ ачест цїѣто́рю де лѣ́це, динтѣ́ю вениѕе испитѝнд', апо́й дин ръспѣнсѣл лѣй Хс҃. май вѣн фъкъндѣ-се, аѕ фо́ст' лъѣда́т', прекѣ́м' шѝ Ма́рко зи́че къ: къѣтънд спре дънсѣл Іс҃. л'аѕ юбѝт' пре ел, ши аѕ зис лѣй: нѣ ецѝ депа́рте де ѧпъръцїѫ лѣй дм҃незе́ѕ.

Luca cap. XXI, v. 20—27. (Fol. 269b—270a.)

Дин Лѣка. кап. кѣ҃. к҃.

Єѵг҃лїѧ: 20. Ѝръ кѝнд' вѣ́ц' ведѣ́ Іерслѝмѣл ѧкѣнжѣрат де ѡсташ', атѣнче съ цѝц' къ с'аѕ апропїат' пѣстїирѣ. 21. атѣнче чѣ́й дин Іѣдѣа съ фѣ́гъ ла мѣнц', шѝ чѣ́й дин мижлокѣл лѣй съ се дѣ́ ѧ ла́тѣри, шѝ чѣ́й дин цинѣ́тѣри съ нѣ ѧтре ѧтр'ънсѣл. 22. къ зиле́ле изъкъндѝрїи сънт ачѣ́стѧ, ка съ се плинѣ́скъ то́ате чѣ́ле скрѝсе. 23. ѣръ ван де чѣ́ле, че вор авѣ́ ѧ пънтече, шѝ де чѣ́ле че вор аплека ѧ зиле́ле ачѣ́ѧ; къ ва фѝ невое́ маре́ пре пъмънт', шѝ мънїе́ ѧтрѣ норо́дѣл ачѣ́ста. 24. ши вор къдѣ́ ѧ гѣ́ра са́кїей*); ши съ вор лѣѡа́ ро́би ѧ то́ате нѣмѣриле; ши Іерслѝмѣл ва фѝ кълка́т' де пъгъни, пънѣ́ че съ вор плини вре́миле пъгѣнилор. 25. ши вор фѝ сѣмне ѧ соа́ре, ши ѧ лѣнъ, ши ѧ стѣ́ле, ши пре пъмѣнт ѧквлзѣ́лъ**) пъгѣнилор ѧтрѣ недомири́ре, сѣнънд ма́рѣ ши ва́лѣл. 26. ма́й мѣринд ѡа́менїй де фрѝкъ шѝ де ацепта́рѣ че́лор че вор съ вїе ѧ лѣме. къ пѣте́риле че́рюрилор съ вор' клъти́. 27. шѝ атѣнче вор

*) Glose marginale: сѣѕ : ѧ аскѣцитѣл са́кїей. **) сѣѕ : нека́з.

ведѣ пре фїюл wменѣск' вїинд .ѧ но́р' кѫ пѫтѣ́ре ши кѫ слáвъ мѫлтъ.

Тжл'кь : мáй лѫминат акѫм де рокїѧ Іерс͡лимѫлѫй копринде, де оунде сокотéскъ, къ ашà съ кѫвúне а съ .ѧцелѣ́це . къ ман наинте де ачѣ́стѫ то́ате, адекъ ман наинте де фоáмец', шй де чю́ме, ши декът алте невóй, карѣ вор съ се .ѧтъмплѣ́зе .ѧ врѣ́мѣ сфършитѫлѫй, гонúц' вéц' съ фúц' вóй апостолúй, ши алтеле, апóй ши Іерс͡лимѫлѫи рѣ́леле вор съ-и сосѣ́скъ асѫпръ *) . къ де врѣ́ме че ачéѧ сокотїѧ, къ .ѧ врѣ́мѣ сфършитѫлѫй съ вор сѫрпа зидитѫриле бесѣ́ричїи, кѫ(м) ѫ зис ел: къ .ѧ врѣ́мѣ сфършитѫлѫй пророчи минчинóши вор авѣ, ши фоáмец' ши чю́ме дин неѧчетáтеле wцúри, каре пентрѫ ръчáла драгостїй вор съ вие асѫпръ; шаръ вóй ман наинте де врѣ́мѣ сфършитѫлѫй, гонúц' вец' съ фици, ши Іерс͡лимѫл съ ва робй; ши пїетриле ачѣ́стѫ съ вор сѫрпà . кѣ́ кѫнд' вец' ведѣ четáтѫ де wцриле рѫмленéци .ѧкѫнжѫрáтъ, атѫнчѣ пѫстїйрѣ ей съ w цúци . .ѧсъ кѫ жáле ѫ спѫс чѣ́ле рѣ́ле, кáре атѫнче ерà съ .ѧкѫнжѫре четáтѫ; къ чéй дин Ісдéа съ фѫ́гъ ла мѫнц' [зúче], ши чеи дин цинѫтѫри съ нѫ сокотѣ́скъ, къ четáтѫ .ѧтърúтъ фїинд, .ѧй ва пъзй пре ей, чи съ се дѣ .ѧ лáтѫр', шй чéй дин мижлокѫл четъцїй; къ зилéле избъндúрїи сънт', ка съ се плинѣ́скъ чѣ́ле че-с скрúсе ла Данїил . ман въртwс ваи де чѣ́ле че вор авѣ .ѧ пънтече, къ нѫ вор пѫтѣ́ съ фѫ́гъ пентрѫ сарчина пънтечелѫй; шй де чѣ́ла че вор аплекà, пентрѫ драгостѣ́ чѣ спре копїй, ничи пѫтънд съ-и лáсе фъръ грúжъ, нúчи кѫ сúне съ-и поáрте . шаръ оунїй .ѧтрѫ ачѣ́стѫ зúк', съ фїе .ѧсемнáт' дмнѫл', мънкáрѣ ачѣ́ѫ де копил, де кáреле Іѡсип' повестѣ́це; шй Іеремїа ман наинте ѫ спѫс . ши Іерслимѫл' [зúче] ва фи кълкáт' де пъгѣни, пънъ лúчѣ де робїе . апой шаръши чѣ́ле де сфършúт', къ вор фй [зúче] сѣ́мне .ѧ соáре, ши .ѧ лѫнъ ши .ѧ стѣ́ле . пентрѫ къ фъптѫра скимбънд-се, кѫ адевърат стúхиле съ вор .ѧной . ши .ѧкѫлзѣ́лъ пъгѣнилор, адекъ неказ тѫтѫрор недомирúрѣ аместекънд-се, шй мáрѣ кѫ сѫнете гроазниче ка вжжьй, ши вал ва фй, ши тѫрбѫрáре, атѣ́та кът wáменій ман мѫринд де сингѫръ фрúка, шй де ариптáрѣ челор че вор съ вие .ѧ лѫме . вéзи къ лѫминáт лúчѣ де сфършúт' грѫ́ѧце; къ ман сѫс ѫ зис, къ Іерслúмѫл ва фй .ѧкѫнжѫрат шй къlкáт' де wстáшїи пъгѣнилор; шар лúчѣ, кѫм къ асѫпра лѫмии ръстѣ́ц' вор съ вíе . дéчи де

*) Glosă marginală: вор съ-и стѣ асѫпра.

сѣрши́тѫл лѫмїй ѥсте кѫкънтѫл' лѫй лі́чѣ. къ пѫте́риле че́рюрилор съ кор клъ́тїй, шй че́ гръе́ск, зі́че, къ ѡа́менїй съ кор тѫрѫ́ръ, фъптѫ́ра тоа́тъ скимвъндѫ-се; къ шй сі́нгѫр' .рцерїй, шй пѫте́риле ч'кле ма́й дентѣ́ю съ кор тѫрѫ́ръ, шй съ кор спъ́нимънтъ́ де аша́ де .рфрикоша́те скимѣ́р' а то́т'. шй атѫ́нче кор ведѣ́ пре фїюл ѡмене́ск'. чі́не? то́ц' че́й че кред шй че́й че нѫ́ кред; шй вінд .р но́ри ка оун дмнезе́ѫ, адекъ кѫ пѫт'кре шй кѫ сла́въ мѫ́лтъ, пентрѫ къ ман пре сѫс де кът соа́реле ва стръ́лѫчй, шй ел, шй кро́чѣ лѫ́й, шй де то́ц' съ ва кѫно́аце.

CXIX.

1729.

. (M. Kogălnicheanŭ: Letopisiţile ţării Moldovei III, Iaşi 1846, pag. 7—82.)

Летопісцѫл църъ Молдовеи .... атріѫат лѫі Некѫлаі Мѫсте діеак старі де дівап.

(1662—1729.)

Secetă; Desetină îndoită a stupilor; Apă mare. (pag. 77—78.)

Ѥаръ ла анѫл дѫпъ че с'аѫ гътіт кѫрціле деспре доамна, с'аѫ апѫкат Міхаі Водъ кѫм с'аѫ лѫат омътѫл де кѫрціле чеде-л'алте, че сънт деспре апѫс, шй аѫ стрікат .рнтъі тоате челе векі: дівапѫріле, спътъріа пънъ .рн пъмънт; нѫмаі доъ касе че сънт де Васіліе Водъ фъкѫте ле-аѫ лъсат шй ле-аѫ токміт .рнтъі ачеле, ѥаръ алтеле ле-аѫ фъкѫт дін темеліе кѫ фрѫмоасъ оръндѫеалъ прекѫм се въдѫ. мъкар къ ачеі домні че аѫ фъкѫт кѫрціле ачесте маі .рн трекѫте зіле аѫ фост, шй маі пѫтінчіоші дін авѫціе, шй време аѫ авѫт маі пе воіе, нѫ кѫ атъте сѫпърърі деспре Тѫрчі; дар орі къ ле-аѫ фост ѫріт а келтѫі, орі къ нѫ ле-аѫ дат кѫноцінца, прея ѫріт шй чіѫдат ера фъкѫте каселе ачесте домнещі. даръ Міхаі Водъ ле-аѫ фъкѫт фоарте фрѫмоасе шй дескісе прекѫм се въдѫ. .ртр'ачест ан 7232 фост'аѫ съчетъ маре, пънеле проасте, моарте .рн добітоаче, стѫпі .рн скъдере; шй пестє тоате ачесте скос-аѫ десътіна де стѫпі .рндоітъ, де аѫ дат кѫ тоцй шй боіері шй мънъстірі къте 48 де бані пе стѫпі. кѫ маре сѫпъръ ера боіерілор шй църъ; шй с'аѫ .рмпѫцінат стѫпі де пе ла тоцї; къ

ат'кта негѫсторіе авеа ші пъмънтеніі, алес партеа боіерімеі; пънъ а нѫ да десътінъ, кѫ стѫпі .рші ківерніста каселе лор, ші .рші плътіа бірѫл. пентрѫ ачеаста маре жале ші сѫпъраре аѫ къзѫт преste тоці, фъкъндѫ-лі-се сѫпър де аѫ плътіт стѫпі .рндоіці; мъкар къ нѫ дін лъкоміе с'аѫ фъкѫт ачеаста, ка съ стрінгъ .рн каса лѫі ачесте сѫспіне а тѫтѫрор, че де маре невоіе ші асѫпреле че-і веніа де ла Тѫрчі, къ нѫ маі авеа кѫ че плині порончіле .рмпъръцеці, ші кѫ че ъмпле пе Гречі, че ера пе лънгъ дънсѫл. даръ тот ера маі кѫ кале а скоате де челе обічінѫіте пе царъ съ фі лѫат, де кът а се фаче обічеіѫ. домніі кът ар пѫте съ се фереаскъ съ нѫ скоаць обічеіѫрі че н'аѫ маі фост; де време къ сънт оамені марі требѫіе ші лѫкрѫріле лор съ ѫрмезе дѫпъ чінстеа лор, ші пентрѫ ка съ нѫ ръмъіе .рн блъстъмѫл нородѫлѫі; къ сѫспінѫл сърачілор нѫ ръмъне .рндешърт, мъкар кът де тързіѫ. ші дакъ фаче ѫн домн обічеіѫ мъкар кът де рѫ, алціі пре ѫрма лѫі прea лесне факѫ пе обічеіѫл ачела, фъръ де нічі о .рндоеалъ, арѫнкънд гріжа саѫ пъкатѫл асѫпра ачелѫіа че л'аѫ скорніт. ші ел'тъ къ рѫдъчіна ші .рнчепътѫра пъкатѫлѫі че л'аѫ скорніт, де аѫ дат пілдъ ші алтора а-л фаче; къ стінцереа ші съръчіеа тѫтѫрор боіерілор ші мънъстірілор ле-аѫ фост десътіна ачеастъ .рндоітъ, де аѫ дат доѫъ десътіні одатъ, каре нѫ се ва ѫіта лесне де ла пъмънтеніі Молдовіі. тот .рнтр'ачелаш ан .рн лѫна лѫі Септемвріе, с'аѫ порніт плоі греле, кът аѫ веніт апеле марі афаръ дін мъсѫра лор пе кѫм веніа де алтъ датъ, ші аѫ .рнекат мѫлте добітоаче ші оамені, алес ла цінѫтѫл Текѫчіѫлѫі, ші прісъчі де стѫпі, фънаце, оамені, копіі мѫлці; къ аша аѫ веніт де одатъ Сіретѫл фъръ де весте ші і-аѫ апѫкат пе оамені пін касе; кърі аѫ скъпат, пін копачі аѫ скъпат. хергелі де епе аѫ апѫкат апа ші пѫцінтеле аѫ скъпат; тѫрме де оі, ші каселе кѫ тотѫл а біецілор оамені ле-аѫ .рнекат кѫ тот че аѫ авѫт; къте сате аѫ фост пе Сірет, пот зіче къ і-аѫ прădат Тътаріі, къ нѫ пѫцінъ пагѫбъ аѫ авѫт; каре нѫ се ва ѫіта кѫрънд де ачеі че лъскѫеск пе ачеле локѫрі.

CXX.

1733.

Кален̑да́ри . ак8мь .лтж́й р8мжне́скь . . . . .л Брашо́в̀ ѧ҃лг . фев . к.

(8⁰, mic. 75 paginĭ nepaginate.)

Planeta Saturnus. (pag. 5—7.)

.Лтж́м плане́та шсте сат8рн8с . шй̀ ачáстъ планéтъ е фъръ норо́кь [се́кти жидовскъ] . оа́менїи ка́рїи съ на́скь .лтр'ачáстъ планúтъ, сж́нть м8нчито́ри, ла́коми, завúстнич, викле́кни ла во́рбъ, гжндито́ри, плúни ла тр8пь, мълкомúш', недирепци, юбито́ри де ав8цїе, .лпончишáц', мжниúшь, ад8кътóри амúнте де р̑ѣ8, неюбито́ри де м8е́ри, съръкъчóс, ск8мпъ, пъзито́ри де тайнъ, юбито́ри де арцúнть . тóт' ачáстъ планéтъ фаче рж҃нд8а́лъ ла оур̑ѣкм дир̑ѣптъ шй̀ ш҃аселе мáри, ла сплúнъ мелахóнїе, де ла ка́ре съ скорн̑цце бóалъ, оурдинáре ла стомáх', подáгрие, т8се, оумфлът8ръ; стрúкъ лер8, фриг8ри де а д҃ зй̀, шóлдинъ . ан8л .л ка́ре шсте ачѣ планéтъ, фриг8рóс, плоїю́с, неродитори . прúмъвара фриг8рóасъ, .лфлорит8ра ши жрба тжрзѣ́е, гриндине . вара фриг8роáсъ, тиноáсъ, неродитóаре, вжнт8роáсъ, плоáе рѣ̀ . ла юлїе кáлд шй̀ фр8мóс . тóамна фриг8роáсъ, тиноáсъ . ноем . мáй кáлд' . жрна лà .лчеп8т плоáе, ла мижлок де мъсе́ръ, фъръ нъдѣ́жде зъпáдъ м8лтъ, ши ла апр(и)л . прúмъвара н8 тре8е съмънат кж҃нд' ла лóк грас wрз м8лт . ла нáпи, ла ин', ла кж҃непъ бúне . вúн' пицин . кзлéс8 тимпърїс . т8нет, фълцере . пѣ́цце прúмъвара ефтин, вáра ск8мпь . копїи прúмъвара, въръсат, т8се, фрúг8ри, ловит8ри, оурдинáре.

Arătare pentru semințe și casnice. (pag. 52—54.)

Пéнтр8 семúнце ърътáре.

Кж҃ндь шсте кр̑ѣцерѣ л8ней, съмж҃нца вжртоáсъ съ сáмине ла пъмж҃нть оускáт'; ъръ кж҃ндь скáде л8на, съмж(и)ца чѣ̀ мóале к8м шстеúн8л', кж҃непа ипроч . съ ѡ̀ сáмине .л пъмж҃нть мóале . ин8л, кж҃непа дé съ вà съмж҃нà· кж҃ндь кр̑ѣцце

лѣна, съ вѣ фáче прѣ .рналтъ, шаръ де съ вѣ съмжнѣ кжндь скáде лѣна, съ вѣ фáче ман скѣрть шй дéсь . съмжца кáре съ самжнъ де тóамна, сжнтъ ачѣсте зйле маи вѣне : ла септéмврїе де ла ѣ . ѕ . з . и . вї . дї . к . кв . ко шй лѣ жктóмврїе г . д . вї . кв . кѕ . кз.

Семйнцеле кáре фáкь рóдь .р пъмжнть : чáпа, ридйкѣ, ипроч . съ съ самине .р сфжршйтѣ лѣнїи . шаръ кжндь шсте лѣнъ нóаш съ съ самине, кáре фáкь рóдь де сѣпра пъмжнтѣлви, кѣм' жсте, грѣѕ, швѣсъ, бóбѕ, мázъре, ипроч . пентрѣ лѣмне де кáсъ шсте бйне съ тáе ла авгѣсть, ла септемврїе, ноемврїе, декéмврїе .р сфжршйтѣ ачéстор' лѣни . пентрѣ тъáтѣ пѣрѣлѣи ка съ крѣскъ, шсте бйне съ съ тáе ла лѣнъ нóаш . пентрѣ .рцъркáтѣл копїилорь, ла маи, авгѣсть, ноéмврїе, генáрїе сáѣ .рнаинтѣ плинйтѣлѣй лѣнеи кѣ ѡ зй сáѣ дѣпъ плинйт' кѣ ѡ зй . пентрѣ лжсáтѣл сжнцелѣи, ла шфéртѣль лѣнилор' чел' диньтжи; ла шáмени тйнери сжнцерóши ла ачѣсте лѣни : април, авгѣсть, декемврїе; шаръ ла шамени юци, мжнйши, съ съ лáсе сжнце адóаш пáрте а лѣней маи, септéмврїе, генáрїе; шаръ ла шáмени мѣлть гжндитóри, шй плйни де ани, съ лáсе де ла плинйтѣл лѣнеи пънъ ла а г шфéртъ дин' лѣна юнїе, жктóм', февраріе; шаръ ла шмѣл' кѣ флегъмъ мѣлть шй бътрън', съ лáсе сжнце ла сфжршйтѣ лѣней . .рдирептáре де швце : шмѣль тжнърь, съ нѣ-ш' лáсе сжнце фѣръ де невóе.

CXXI.

1741.

Лѣцѣтѣрѣ бесерічáскѣ а влъдйкѣй Йеѣмь . адóа шарѣ тѵпърйтѣ .р шрáшѣль Бѣкѣрéцилшрь . .р тѵпографїѧ шкóалїей Бъкърецилшрь . ла анѣл' дела ѯс . ѧѱма.

(4⁰, VI + 34 foĭ nepaginate.)

Carte pastorală. (Fol. IIa—IVb.)

Картѣ пъсторюлѣй кътрѣ преѿци.

Ла ачáстъ степéнъ .рналтъ а архїерíей, .ртрѣ кáре аѣ врѣтъ дмнезеѣскѣл дáр' съ не сѣе, грíжа чѣ маи máре, шй

маи̑ алъ́кѣ чѣ авѣ́мъ нѫ̆ ѥсте алта, фъръ нѫмай кинкринсиръ́к весѣ́кричїи̑, шѝ спѫсенїѫ̀ сѫ̆флетелиръ шѝлиръ ноастре чѣ́лиръ кѫ̆вжнтѣтоа́ре . пентръ кáреле авѣ́мъ̀ даторіе́ съ привигѣ́мъ зїиа шѝ ноа́пт'к, къ авѣ́мъ съ дѣ́мъ сѣ́ма дѫ̆пъ кѫ̆мъ зїче Па́келъ апостолѫ̆лъ . шѝ дѫ̆пъ асѣмънаръ́к .лчепѣтóрюлѫ̆й пѣстóрилиръ Їс . Хс . карéле ш-аѫ̆ пѫ̆ск сѫ̆флетѫ̆лъ пентръ шѝ, съ не дѣ́мъ̀ шѝ ной вїа́ца пентръ па́за тѫ̆рмей ноастре . . . . . шѝ пентръ ачѣ̀ мѫ̆лтъ простіе́ а воа́стръ (sc. а прѣщилор) шѝ нецїѝнцъ лă сфѫ̀нта ка́рте, м'а́м' .лдемна́тъ, фїѝнд' кѫ̆принс' де фрѝка дмнезеа́скъ, а къ .лцїѝнца̀ кѫ̆ ачáстъ ми́къ къртичѣ̀, кáрѣ ѡ ам' .лпърцѝт' .л трéй пѣрци.

.Л па́рт'к чѣ дин'тжи̑ с'аѫ̆ пѫ̆с' фóаръте пе скѫ̆рт' ѡа́ре ка́реле дин чѣ́ле маи̑ требѫ̆и̑нчоа́се ши маи̑ де фолос' але сфѫ̀нтей весѣ́крич' шѝ але сфѫ̀нтелиръ тайни, ка́реле сжнтеци датори съ ле цинц шѝ съ ле пъзи́ци нѫ̆ нѫмай вóй, чѣ̀ шѝ вїе́цїѝ крецинй прин мижлокѫ̆л вóстръ . .л па́рт'к адóаѡ с'аѫ̆ пѫ̆с' .лвъцътѫ́ръ асѫ̆пра исповедáнїей, ка съ цíе фíеце ка́ре дхóвник' кѫ̆м' съ ка́де съ .лдрепт'ѣзе, шѝ кѫ̆ чѣ̀ ми́жлокъ трéбѫ̆е съ исповедѫ̆и̑ска̀ъ пре чѣ́й че вóрь вени̑ лă джѫ̆сѫ̆ль.

.Л па́рт'к а трéм, с'аѫ̆ пѫ̆с' .лвъцътѫ́р' пентръ кжте лѫ̆крѫ̆ри с'аѫ̆ пѫ̆тѫ́тъ афлă пжнь .лтръ ачéстъ ча́сь, ка́реле съ фа́къ кѫ̆ некѫ̆вини́нцъ шѝ фъръ де ка́ле, шѝ трéбѫ̆е ка де акѫ́мъ .лнаинте съ нѫ̆ съ ман фа́къ . каре ѡ пѫ̆ю .лнаи́нт'к кѫ̆чернича́ей вóастре ка ѡ ма́съ дхов'нича́скъ фъръ дѣ́ плáтъ, .л лѝк' де блгословéнїе, сокоти́ндь кѫ̆мъ къ кѫ̆ ачѣ́сте пѫ̆цине .лвъцътѫ́р' вéц' пѫ̆тѣ̀ съ въ сътѫ̆ра́ц' де лѫ̆ми́на кѫ̆ноцѝнцей, ши съ ажѫ̆тора́ци шѝ пре крецѝнїѝ чéй липси́ци . . . . .

Cele noao porunceĭ mariĭ ale bisericeĭ. (Fol. 14a—15b.)

Ноаѡ порѫ̆нчи ма́рй але весѣ́крич'и̑.

а. Къ съ кѫ̆вѝне л не рѫ̆гà лѫ̆и̑ дмнзéѫ̆, кѫ̆ .лфржнцере де инимъ, шѝ кѫ̆ оумилѝнцъ.

в. Съ пъзи́м' чѣ́ле д . пóстѫ̆ри че сжнтъ порѫ̆нчи́те шѝ легáте : алъ на́церїѝ лѫ̆й Хс, ал' па́цилиръ, ал' сфѫ̀нцилиръ апостоли, ши ал майкъй пр'ѣчистїѝ.

г. Я чинстѝ пре пъри́нцїѝ чей дховничéци, ка́рїи съ рóаг'к пентръ ноѝ ла дмнезѫ̆, ка нѝце слѫ̆ѫ̀ ай лѫ̆й дмнезѫ̆, шѝ трéбѫ̆е съ не сфътѫ̆и̑мъ кѫ̆ джѫ̆шїи пентръ чѣ́ле сѫ̆флетéци.

д҃. Я не исповѣдѹй пъкáтеле нóастре де д҃ wрй .ѧтр'ѕн' ан' .ѧ врѣ́мe де пóсть, .ѧнайнтѣ пърíнтелѹй чéлѹй дѹховничéск', кáреле ва фй хиротонúть пре лѣ́це крецинѣ́це; шаръ чéй мáй кѹ евлавїе де кї wри; шаръ чéй мáй прóци мъкáрѣ w дáтъ .ѧтр'ѕнѣ анѣ. шй кáрїи вúрѣ фй волнáви съ съ исповедѹáскъ май адѣ́се, фъкжндѹ-ши шй мáслѹ шй съ съ кѹмúнече адѣ́се, шй аша съ вúрѣ фáче пъртáши вїéцїй чéй де вѣ́чи.

е҃. Съ нѹ́ съ читѣ́скъ кѣ́рциле еретúчилwрь, нúч' дъскълíйле шй .ѧвъцътóра лúрѣ чѣ́ хѹлитóаре съ нѹ́ се аскѹ́лте де чéй че нѹ́-с' .ѧвъцáци, нúчи цíѹ сжнта скриптóръ, нúч' съ се амѣ́стече кѹ ей, нич съ се .ѧтрѣ́бе кѹ ей.

ѕ҃. Съ се фáкъ рѹгъчиóни пентрѹ .ѧтемежрѣ тѹтѹрúр' wáменилwрь, .ѧтжй пентрѹ чéй че сжнть .ѧтрѹ стéпена прешцíей шй а клúросѹлѹи, адóаш пентрѹ чéй че съ афлъ .ѧ вредничíйле чѣ́ле лѹмéци, шй але полúтїей, шй wстáшилwр'; апой пентрѹ чéй че фáк вúне ла бесѣ́кричи а спорй шй а крѣ́це съворничáска шн дрѣ́пта кредúнцъ.

ѕ҃. Съ се пъзѣ́скъ пóстѹриле шй рѹгъчиóниле кáреле съ вúр порѹнчй де архїерéѹлѣ лóкѹлѹй, съ се фáкъ .ѧ епáрхїа лѹй, кжндѣ с'áрѣ .ѧтжмплá врѣ́мe де невóе, ка съ .ѧтóаркъ мжнíа лѹй дмнезéѹ дѹпъ норóдь, ши съ съ мжнтѹáскъ вéри де чѣ невóе шй скжрбъ с'áрѣ .ѧтжмплá.

и҃. Нѹ́ пасте ертáтъ мирѣ́нилwрь съ а нимúкь де але бесѣ́кричй .ѧ сúлъ, шй съ се лѹкрѣ́зе кѹ пале дѹпъ кѹ́мь вúрѣ врѣ́, че нѹ́май съ фíе де трѣ́бa прéщилwрь, шй ачéлора че слѹжéскь ла бесѣ́рикъ а съ хрънй, шй а дá ла сърáчи шй ла стрейни.

ѳ҃. Съ нѹ́ съ фáкъ нѹ́нте .ѧ зúлеле чѣ́ле че сжнтъ wпрúте де бесѣ́рикъ. нúч' съ кáде крецúнїй съ фáкъ жóкѹри .ѧтр'ачѣ́ле зúле дѹпъ кѹ́м' фáкь пъгжнїй; че дѹпъ кжть ва фй пѹтúнцъ, съ се ферѣ́скъ де ачѣ́стѣ.

CXXII.

1742.

Каза́нїй де пръзнѹ́ире .... але лѹ́й Илїе Минїа́ть .... Л тип . чѣ нóаw а с҃фнтéй митроп(о)лїй . Ла анѹль дела зид . лѹм . ,з҃сн.

(Folio, IV foi nepaginate + 267 paginate.)

Precuvântare. (Fol. IIa—IIb.)

Неѹ́фить, къ ми́ла лѹ́й д҃мнезе́ѹ архїеп(и)скѹ́пь, шѝ митрополи́ть а то́атъ оуггровла́хїѫ . прѣ чинсти́ть шѝ е҃архъ пла́юрилwрь.

Правосла́вникѹлѹ́й шѝ юбито́рюлѹ́й де д҃мнезе́ѹ чититѹ́рю ми́лъ, па́че, спъсе́нїе дела д҃мнезе́ѹ че́лъ къ то́тѹлъ бѹ́нъ, похти́мь.

. . . . Шѝ прекѹ́мь то́атъ флѹ́арѣ, че ръса́ре ди́нь ръдъчи́на ей, кр҃кцре къ тѹлпи́на, шѝ съ .рна́лцъ дела пъмѫ́нть .р сѹ́сь, аша́ шѝ ача́стъ минѹна́тъ шѝ дмнезеа́скъ флѹ́аре фо́арте аре кр҃кцерѣ ей къ .рнълцйме, пре ка́рѣ миросѝнды, адекъ читѝндѹ-w къ .рцелк҃цере, не оумпле́мь де прѣ скѹ́мпѹль ей мирѹ́сь, ка де w д҃мнезеа́скъ мирк҃змъ, шѝ .рна́лцъ сѹ́флетеле но́астре . кѣчи ръдикѫ́нды wкїй но́цири динь ръвнъ д҃мнезеа́скъ, ши привѝндь ла флѹ́риле гръдѝнїй ачéцїѫ ка съ ведемь, шаре сѫ́нтъ крескѹ́те .ртр'жнса чѣле че цйме къ сѫ́нть де требѹ́инца дофторіеи сѹфлетéци, ши възѫ́ндь кѹ́мь къ .ртре алтеле липсѣцре шѝ ача́стъ минѹна́тъ фло́аре, че ѣсте де сѹфлете фолосито́аре : адекъ каза́нїиле са́ѹ дида́хїйле лѹ́й Илїе Минна́ть че с'а́ѹ .фъкѹ́ть акѹ́мь .р зи́леле но́астре .р сфнта бисѣ́рика лѹ́й хс . чѣ маре а цр҃гра́дѹлѹ́й, ка́ре сѫ́нть .рподоби́те къ кѹви́нте д҃мнезе́еци, ши къ мецешѹ́гь риторическь, шѝ къ пи́лде философе́ци, шѝ къ б҃гослове́ї адъпа́те, шѝ къ мъртѹрíй ди́нь сфнта скрипту́ръ, ка́ре ви́нь ла адевъ́рь . къ мѹ́лтъ дwри́ре дин къ́лдѹрѹ́сь сѹ́флеть амь пѹ́сь де с'а́ѹ тѫлмъчи́ть дѹ́пре ли́мба грека́ск пре ли́мба рѹмѫнѣ́скъ . шѝ къ келтѹ́ала но́астръ с'а́ѹ да́ть .р типа́рю, .р типогра́фїа чѣ но́аw а сфнтей митрополíй, пентрѹ фолѹ́сѹль тѹтѹрwр де wбще, спре адъпа́рѣ шѝ лекѹ́йрѣ сѹ́флетелwрь ачéлwрь че w вѹ́рь чити къ бѹ́нъ .рцелк҃цере, шѝ але челwрь че кре́скь .ртрѹ бѹ́на кредѝницъ

а православ҃їей па́трїей ачѣцїѧ шй алцїи дѯпре .прежѯ́рь православ҃ничи, ка́рїи гръ́ескь то́тъ кѯ ачастъ ли́мвъ рѯмжнѣ́скъ.

Duminica I a postuluĭ. (Fol. 79a—79b.)

Каза́нїѧ днь дѯми́нека .ѧтжю а сф҃нтѯлѯй по́сть.
Па́ртѣ а дѡаѡ.

Кредѝница ѥсте .ѧдрепта́рѣ вїѣцїй . ной прекѯ́мь крѣ́демь, аша̀ съ ка́де съ шй вїецѯ́имь; кѣ́чи .ѧтр҃а́лтъ ки́пь де нѯ́ съ потрнвѣ́цце вїа́ца кѯ кредѝнца, ѡ кредѝницъ ка ачаста ѥсте мо́артъ, шй нимѝка нѯ́ фолосе́цце . че фоло́сь е фра́цїй мїе́й, [зѝче дн҃незе́ескѯль Іа́ковь], съборничаскъ кап . к҃ : де ва зѝче чине-ва́ кѯ́мь аре кредѝницъ, шй фа́пте вѯ́не съ нѯ́ айвъ; ас до́арь по́ате кредѝнца съ мжнтѯ́скъ пре ель? кѣ́чи прекѯ́мь трѯ́пѯль фър де сѯ́флеть мо́ртъ ѥсте, ашѝждерѣ шй кредѝнца фър де фа́пте мо́артъ ѥсте . шй Ѕлатоу́сть тълкѯ́йндь чѣ́ѧ че ас грѣ́ить Хс҃ : [нѯ́ то́тъ че́ла че́-мь зѝче мїе́ дн҃не, дн҃не, ва .ѧтрà .ѧтрѯ .прѣъцїѧ лѯ́й дн҃незе́ѯ, чй че́ла (че) фа́че во́ѧ пърѝнтелѯй мїе́ѯ] зѝче : ва̀ а́йче дн҃незе́ѯ съ ара́те кѯ́мь къ кредѝнца нѯ́ по́ате нимѝка фър де фа́пте . ка́ре ва̀ съ зѝкъ аша̀, кредѝнца фър де фа́пте ѥсте ка оунь трѯ́пь мо́рть алѣ кредѝнцей, нѯ́-й лѯкрѣ́зъ нимѝка, шй ѡмѯль ачѣ́ла че крѣ́де ка оунь крецѝнь, ѥрь нѯ́ вїецѯ́ѧце ка оунь крецѝнь, съ н'айвъ нъдѣ́жде де мжнтѯйре . а́йчи требѯ́ѧце шй кредѝнцъ адевъра́тъ шй вїацъ вѯ́нъ, кѯ ачѣ́сте дѡаѡ по́ате ѡмѯль съ съ мжнтѯ́скъ, кѯ ачѣ́сте дѡаѡ арипи по́ате съ зво́аре ла ра́ю . но́й амь възѯ́тъ чѣ́ фѣ́лю ѥсте кредѝнца крецѝнилѡрь, съ ведѣ́мь да́рь акѯ́ма че фѣ́лю ѥсте вїаца крецѝнилѡрь . кредѝнца крецѝнилѡрь ла .ачепѯ́тъ, ла адаѡцѝре, ла .ѧтърѝре, ѥсте то́атъ дн҃незе́ескъ, ла дъскълі́е ѥсте тоатъ адевъра́тъ, ла лѣ́це ѥсте то́атъ кѯ сф҃нцéнїе . ѥре ѡаре чѣ́ фѣ́лю ѥсте вїа́ца крецѝнилѡрь, а крецѝнилѡрь а крѣ́мїи ачѣ́ѧ, ѡаре чѣ́ фѣ́лю ѥсте? а́йчѣ нѯ́ сжнтъ кѯвѝнте день дъстѯ́ль пентрѯ ка съ ѡ скрі́емь .прежѯ́рь, а́йчѣ трекѯ́ескь ла́кръми ка съ ѡ плжнцемь . ки́пѯль ачѣ́ль че ас възѯ́тъ .р видéнїѧ лѯ́й, .прра́тѯль Навохѡдоносѡ́рь (Данїи́ль . ка́п҃ . к҃.) цѝмь чѣ́ .рсемна̀ . аве́мь сокотѣ́кла шй тжлкѯйрѣ лѯ́й ла ачастъ сф҃нтъ скрипт҃ѯрь, .рсъ съ потрнвѣ́цце шй ла причи́на но́астрь . ки́пѯлъ ачѣ́ла авѣ ка́пѯль де ѧрь кѯра́ть, авѣ мжйнile шй пѣ́нтѯль де арци́нть, пжнтѣ́чиле ши ко́апселе де ара́мъ, шичо́арele ѡ па́рте де хіе́рь,

ѡ пáрте де лѹ́тъ . ай къзѹ́тъ .лпъра́те шй цатъ кѝпъ, алъ къ-рѹ́ж ка́пѹлъ ера́ де а́ръ, мж́йниле шй пїе́птѹлъ де арги́нтъ, пж́нтечиле шй ко́апселе де ара́мъ, пичо́ареле ѡ пáрте де хїе́р' шй ѡ пáрте де лѹ́тъ . ача́стъ съ мъ кр'ѣдеци къ цисте ки́-пѹлъ че́лъ адевъра́тъ алъ вїе́цїй крецѝнилшрь . ки́пѹлъ ач́ела ак'ѣ ка́пѹлъ де а́рь кѹра́тъ, шй вїа́ца крецѝнилшр' .л кр'ѣмъ ч'ѣ динътж́й л крецинътъ'кцїй ав'ѣ .лчепѹ́тѹлъ ей де а́рь кѹ-ратъ ла фа́пте вѹ́не шй ла сф̃нице́нїе . архїере́їй, шй пре́шцїй, дїа́конїй, шй ѵподїа́конїй, шй мона́шїй, то́ци пре́шцїй де шкце ера́ а́рь кѹра́тъ ла петр'ѣчерѣ ч'ѣ вѹ́нъ шй ла 8р'ма́ре, а́рь кѹра́тъ ла дъскъліе шй ла фи́ре, а́рь кѹра́тъ ла трѹ́пь шй ла сѹ́флетъ.

CXXIII.

ca. 1743.

(M. Когълничеанѹ: Летописиле II, pag. 195—464.)

Леатопісцѹл църи Молдови де Іоан Некѹлче.

Legende. (pag. 197.)

О самъ де кѹвинте че сънт а̀зите дин ом .ли ом, де оа-мени векі ші бътръні ші .ли летопісеце нѹ сънт скріре; че с'а̀ѹ скріс аіче дѹпъ домніе л лѹі Стефъницъ Водъ .лнінте л домніеі Дабіжеі Водъ.

(No. 3.) Стефан Водъ чел вѹн кънд с'а̀ѹ апѹкат съ факъ мънъстіреа Пѹтна, а̀ѹ трас кѹ аркѹл Стефан Водъ дінтр'ѹн въревѹ де мѹнте, че есте лънгъ мънъстіре, ші ѹнде а̀ѹ аџѹнс съцеата, аколо а̀ѹ фъкѹт прістолѹл .ли олтар, ші есте мѹлт лок де ѹнде а̀ѹ трас пънъ .ли мънъстіре . пѹс-а̀ѹ ші пре трі боіеріна̀ші де а̀ѹ трас, пре вътавѹл де копі ші пре доі копі дін касъ; дечі ѹнде а̀ѹ къзѹт съцеата вътавѹлѹі де копі а̀ѹ фъкѹт поарта; еаръ ѹнде а̀ѹ къзѹт съцеата ѹнѹі копіл дін касъ а̀ѹ фъкѹт клопотніца; еар ѹн копіл дін касъ зікѹ съ фі .лнтрекѹт пе Стефан Водъ ші съ-і фі къзѹт съцеата .лнтр'ѹн делѹшел че се кіамъ Сіон, че есте лънгъ мънъстіре . ші есте съмн ѹн стълп де пеатръ, ші зікѹ съ-і фіе тъіат капѹл аколо, дар .лнтрѹ адевър нѹ се ціе; нѹмаі оамені аша повестескѹ. фост-а̀ѹ ші бісерікіцъ де лемн .лнтрѹ ачел делѹшел, ші с'а̀ѹ ръсіпіт фінд де лемн . ші аша а̀ѹ фост фъкѹт мънъстіреа де фрѹмоасъ тот кѹ а̀ѹр політъ зѹгръвалъ, маі мѹлт а̀ѹр

де кът зѫгръвалъ, ші пре дін лъѫнтрѫ ші пре дін афаръ, ші акоперітъ кѫ плѫмѣ. зікѫ кълѫгъри съ фі фост ші сфешнічеле чеде мари ші чеде мічі ші полікандрѫ ші хора тот прісне де арџінт, ші пе ѫрмъ съ ле фі лѫат ѫн домн ші съ фі фъкѫт алтеле де спіжъ, карете ам апѫкат ші ноі. еар стрікъндѫ-се ѫн клопот маре ла мънъстіре, ші фъкънд кълѫгъри клопотѫл а доа оаръ, аѫ пѫс ачесте тоате че скріѫ маі сѫс ын клопот ка съ фіе маі маре.

(No. 5, pag. 199.) Стефан Водъ чел бѫн кънд с'аѫ бътѫт кѫ Хроіт Ѫнгѫрѫл прекѫм зік ѫнш ла Кашін, еар летопісецѫл скріе къ с'аѫ бътѫт ла Шкее пе Сірет, аѫ фост къзѫт калѫл кѫ Стефан Водъ ын ръсвоіѫ; еаръ ѫн Пѫріче апродѫл і-аѫ дат калѫл лѫі, ші нѫ пѫтеа ын грабъ ынкълека Стефан Водъ фінд ом мік. ші аѫ зіс Пѫріче апродѫл: доамне ѫ мъ воіѫ фаче о мовілицъ ші він-о де те сѫе пе міне ші ынкалекъ! ші с'аѫ сѫіт пре дънсѫл Стефан Водъ ші аѫ ынкълекат пре кал; ші аѫ зіс атѫнчеа Стефан Водъ: съраче Пѫріче! де оіѫ скъпа ѫ ші тѫ, атѫнчеа ці-еі скімба нѫмеле дін Пѫріче, Мовілъ. ші аѫ дат дѫмнезѫ ші аѫ скъпат амъндоі, ші л'аѫ ші фъкѫт боіер армаш маре пре Пѫріче, ші дінтрѫ ачел Пѫріче апродѫл с'аѫ трас неамѫл Мовілецилор де аѫ ацѫнс де аѫ фост ші домні дінтрѫ ачел неам. дар ші апоѕіі атѫнче нѫ ера дін оамені проці кѫм сънт акѫм, че ера тот фечіорі де боіері, ші портѫл лор ера ынбръкаці кѫ шарванале кѫ кабаніце. аша требѫе ші акѫм съ се афле слѫџі съ слѫжеаскъ стъпънѫлѫі, ші стъпънѫл съ мілѫеаскъ пре слѫгъ аша.

(No. 7.) Стефан Водъ чел бѫн врънд съ меаргъ ла бесерікъ ынтр'о дѫмінікъ дімінеаџъ ла літѫргіе, ын търгѫ ын Ласіѫ, ші ешінд ын полімарі ла кѫрціле домнеџі че ера фъкѫте де дънсѫл, аѫ аѫзіт ѫн глас маре де ом стрігънд съ адѫкъ бон ла плѫг. ші міръндѫ-се че ом есте ачела че арѫ дѫмініка, ындатъ аѫ трімес ын тоате пърціле ка съ-л гъсеаскъ пре ачел ом съ-л адѫкъ ла дънсѫл; ші л'аѫ афлат пре ом ын сѫс пре апа Ласіѫлѫі, кале де патрѫ часѫрі арънд ла о мовілъ че се кіамъ акѫм мовіла лѫі Пѫрчел; къ пе ачел ом ынкъ ын кіема Пѫрчел. ші дѫкъндѫ-л пре ачел ом ла Стефан Водъ л'аѫ ынтребат Стефан Водъ, ел аѫ стрігат аша таре, ші пентрѫ че арѫ дѫмініка? ел аѫ зіс: къ аѫ стрігат ел съ адѫкъ бон ла плѫг, ші арѫ дѫмініка, къ есте ом сърак, ші ынтр'алте зіле н'аѫ крѫт фрате-съѫ съ-і деіе плѫгѫл, ші акѫм дѫмініка і-аѫ дат. дечі Стефан Водъ аѫ лѫат плѫгѫл фрателѫі челѫі богат, ші л'аѫ дат фрателѫі челѫі сърак съ фіе а лѫі.

(No. 10, pag. 200.) Дѫнъ че аѫ лѫат Богдан Водъ домніа аѫ ші тріміс пре Тъѫтѫл логофътѫл сол ла Тѫрчі, кънд аѫ рънкінат цара ла Тѫрчі. аша ворбескѫ оамені, къ л'аѫ пѫс кезірѫл де аѫ шезѫт рънаінтеа кезірѫлѫі пре мъкат, ші н'аѫ фост акънд мести ла нъдрапі, къ тръгъндѫ-і чіботеле, нѫмаі кѫ колцѫні аѫ фост рънкълцат; ші дъндѫ-і кафе нѫ цінеа кѫм о ка беа, ші аѫ рънчепѫт а рънкінаре: съ тръеаскъ ръмпъратѫл ші кезірѫл, ші рънкінънд аѫ сорбіт фелцеанѫл ка алтъ къѫтърък.

Tractatul între Cantemir şi Petru cel mare. (pag. 337.)

Кап. XIX.

Дімітрашко Водъ аѫ трімес сол пре Лѫка вістерніклѫ ла Москалі, зікънд къ-л трімете іскоадъ, ші аѫ скріс ші ла Тѫрчі фъкъндѫ-ле цінре; дечі Лѫка вістерніклѫ аѫ гъсіт пре ръмпъратѫл Москѫлѫі апроапе рън цара лешаскъ, ла Іарослав ла о нѫнтъ лешеаскъ а ѫнѫі домн маре, ші аша аѫ ашезат кѫ ръмпъратѫл де аѫ фъкѫт легътърък:

Цара Молдові кѫ Ністрѫл съ-і фіе хотарѫл, ші Бѫцеагѫл ші кѫ тоате четъціле тот а Молдові съ фіе; нѫмаі де о датъ прін четъці съ ашъзе Москалі оцені, пънъ с'а рънтемеіа цара; еар апоі съ ліпсеаскъ оастеа москічеаскъ. — Бір съ нѫ дее цара нічі ѫн бан. — Пре домн съ нѫ-л мазілеаскъ ръмпъратѫл пънъ ла моарте; ші пре ѫрмъ дін фіі лѫі съ фіе пре кареле ші-ар алеце цара. — Неамѫл лѫі съ нѫ еасъ дін домніе; нѫмаі кънд с'ар хаіні, саѫ кънд ші-ар лепъда леџеа, атѫнче ачела съ ліпсеаскъ ші съ пѫіе дін фраці лѫі. — Пре боієрі съ нѫ-і мазілеаскъ домнѫл дін боієріе пънъ ла моарте, саѫ кѫ маре вінъ съ-і скоатъ. — Бама Окнеі ші алтор търгѫрі съ фіе венітѫл домнілор; еаръ алтъ даре съ нѫ фіе. — Мазілії ші мънъстіріле съ-ші стъпънеаскъ очініле, мошіле ші вечініі съі; ші съ-ші ее ші десетінъ де стѫпі ші де маскѫрі, ші гоцінъ де оі де пре мошіле сале. — Зече мії де оаште съ фіе тот гата рън царъ, ші ръмпъръціеа съ ле дее лефе дін вістеріеа ръмпърътеаскъ дін Століцъ. — Дін Москалі съ нѫ се амествіче ла боерііле Молдові, нічі съ се рънсоаре рън царъ, нічі мошіі съ нѫ кѫмпере. — Домнѫл пре боієрі съ нѫ фіе волнік а-і перде орі че грешалъ ар фаче, фъръ сфатѫл тѫтѫрор, ші фъръ де іскълітѫра мітрополітѫлѫі. — Къторъ ачесте і-аѫ дат ші тітъ де домніе съ се скріе маі

де чінсте ши маі сѫс дѫпъ кѫм се скріѫ домніі акѫм; еаръ аша ера : Сенінатѫл домн ал църеі Молдовіі, Самодержец [адекъ, сінгѫр стъпънітор] ши Колегатор [адекъ, пріетін] църеі Москічещі; еар нѫ роб сѫпѫс, каре ачест нѫме есте пѫцін оаре-че маі де ціос декът а ѫнѫі краіѫ, каре се кіамъ лътінеще Serenissimus, еар словенеще Предсфѣтнише, еар лешеще Сшніосфінцѫнії; аша і-аѫ дат тітѫ ѧмпъратѫл, ѧнтр'ачест кіп, ка съ се скріе домніі Молдовіі. — Яшіждере нічі декѫм паче Москѫл кѫ Тѫркѫл съ нѫ факъ; еар де с'ар тъмпла съ факъ паче, съ ръмъіе Молдова еар сѫпт стъпънірея тѫрчеаскъ, атѫнче съ аібъ ѧмпъратѫл Москіческ а да лѫі Дімітрашко Ходъ, доъ пъреkі де кѫрці ѧн Століцъ, ши моші пентрѫ мошіле дін Молдова, ши келтѫеалъ пре зі ѧн тоатъ вієцъ лѫі, ши оаменіі лѫі съ нѫ-і ліпсеаскъ; ши де нѫ і-ар плъче аколо, ши с'ар траце ѧнтр'алтъ царъ крецінеаскъ, волнік съ фіе а мерце; ши алтеле мѫлте ка ачесте . ши пре ачесте понктѫрі аѫ ціврат таре ѧмпъръціеа Москѫлѫі ши аѫ ши іскъліт маі ціос, ши і ле-аѫ трімес пре Лѫка вістерніkѫл, ши аѫ скріс лѫі Дімітрашко Ходъ съ се гътезе, ши съ еасъ ѧнтрѫ ѧнтімпінареа оцій Москічещі ла Ністрѫ; еаръ де н'а еші ла Ністрѫ ѧнаінтеа оцій, ши ва ацепта пънъ с'а бате кѫ Тѫрчіі ши і-а бірѫі, атѫнче орі съ се ѧнкіне орі съ нѫ се маі ѧнкіне, къ атѫнче мѫлці домні се вор афла.

CXXIV.

1746.

(Folio, IV nepaginate + 164 foĭ paginate.)

С҃фнтѫ ши дмнезеѣска еѵанг҃ѣліе .... ѧ сфнта епископіе а Рк҃мникѫлѫй . ла анїй дела фѣчер҃ѣ лѫмїй : ,҃знд . гр҃ъ дела х҃с . ,а҃ѱмѕ.

Joan cap. I, v. 1—17. (Fol. 1a—1b.*)

ѦѦ сфнта шй мр҃к дѫмінекъ а пацілор . ла лтѣргіе . сфнта еѵг҃ліе дела Іѡанъ кѫпк҃ . ѕач . а҃.

1. Ла ѧчепѫтъ ера кѫвжнтѫл, шй кѫвжнтѫл ера ла дмнезѣѫ, шй дмнезѣѫ ера кѫвжнтѫл. 2. ачеста ера ла ѧчепѫтъ ла

*) cf. vol. I, pag. 20 şi pag. 308.

дм҃незе́с. 3. тоа́те прин҃ктр'же́нсъкъ с'а́съ фъкъ́тъ, шй фъръ де дже́нсъкъ нимі́ка нъ́ с'а́съ фъкъ́тъ, че с'а́съ фъкъ́тъ. 4. ѧтръ дже́нсъкъ кїа́ца ера̀, шй кїа́ца ера̀ а́смі́на ѡаменилѡр. 5. шй а́смі́на ѧтръ ѧтъи҃крекъ а́смин҃къ, шй ѧтъи҃крекъ́съкъ нъ́ ѡ а́съ къ́принсъ. 6. фо́ст-а́съ ѡмъ тримі́ск дела дм҃незе́с, нъ́мелеа́й Іѡа́ннъ. 7. ачѣ́ста а́съ кени́тъ ѧтръ мъртъріе́, кà съ мъртърис҃ке́скъ де а́смі́нъ, ка то́ци съ кр҃къ́зъ прин҃къ елъ. 8. нъ́ ера̀ елъ а́смі́на, чй ка́ съ мъртърис҃ке́скъ де а́смі́нъ. 9. ера̀ а́смі́на чѣ адевъра́тъ ка́р҃ъ а́смин҃къ́зъ пре то́тъ ѡмъ́съкъ че ви́не ѧ а́зме. 10. ѧ а́зме ера̀ (шй а́смъ прин҃ктр'же́)нсъкъ с'а́съ фъкъ́тъ, шй а́смъ пре елъ нъ́ л'а́съ къноскъ́тъ. 11. ѧтръ але са́ле а́съ кени́тъ, шй ай съ́й пре дже́нсъкъ нъ л'а́съ прїими́тъ. 12. ѡръ къ́цй л'а́съ прїими́тъ пре дже́нсъкъ, л҃къ́съ да́тъ лѹ́рь път҃кре ка съ фїе фій а́съй дм҃незе́с, че́лѡрь че кре́дь ѧтръ нъ́мелеа́й. 13. ка́рїй нъ́ динъ сѫ́нце, ни́чй дин по́фтъ тръпъ҃ке́скъ, ни́чй ди́нъ по́фтъ бърбът҃ке́скъ, чй де ла дм҃незе́с с'а́съ нъскъ́тъ. 14. шй къвѫ́нтъла тръ́пъ с'а́съ фъкъ́тъ, шй с'а́съ съ-лъшла́и́тъ ѧтръ но́й [шй амъ възъ́тъ сла́ва а́й, сла́ва ка а ънѣѫ нъскъ́тъ дела та́тъла] пли́нъ де да́рь шй де адевъ́рь. 15. Іѡа́ннъ мъртъріса́ де дже́нсъ' шй стригà гръ́индъ : ачѣ́ста ера̀ де ка́реле амъ зи́съ : ка́реле дъпъ ми́не ви́не, май наи́нте де ми́не а́съ фо́сть, къ май ѧтжю́ де ми́не ера̀. 16. шй ди́нъ́тръ плини́рѣ а́й но́й то́цй амъ а́да́тъ, шй да́рь пентръ да́рь. 17. къ л҃къ́цъ прин҃къ Мѡѵсѣ́ а́съ фо́ст' да́тъ, ѡръ да́ръ́съкъ шй адевъ́рь́съкъ прй́нъ І҃с . Х҃с . а́съ фѹ́сть.

Luca cap. XI, v. 1—10. (Fol. 59b—60a.)

Дела а́зка ка́пъ а҃ї . за҃ч . не҃.

1. Л врҍкмъ ачҍка̀, фо́ст-а́съ кѫ́ндъ ера̀ І҃с . ла оу҃нъ ло́къ' рѕ-гѫ́ндъ-съ, шй дҍкка а́съ ѧчета́тъ, зи́с-а́съ оу҃нъ́съкъ динтръ оучени́чїй а́съй кътръ дже́нсъкъ : дмне, ѧва́цъ-не съ не рѕгҍкмъ, кѕ́мъ а́съ ѧвъцат шй Іѡаннъ пре оучени́чїй съ́й. 2. шй л҃къ́съ зи́съ лѹ́рь : кѫ́ндъ въ рѕга́цй съ зи́чецй : та́тъла но́стръ, ка́реле еці́й ѧ че́рюрй, сфнц҃ке́скъ нъ́мелеа́й тъ́съ, кіе ѧпъръці́а тà, фіе во́ѧ тà, прекъмъ ѧ че́рь́ шй пре пъмѫ́нтъ. 3. пѫ́йнъ но́астръ чъ де пъ́рѕрҍк дъ-не но́аѡ ѧ то́ате зи́ле; 4. шй не ѡртъ но́аѡ пъка́теле ноастре; къ шй но́й ертҍкмъ тѕтърѹ́рь дато́рничилѡрь но́цірй; шй нъ́ не дъ́че пре но́й ѧтръ испи́тъ, чи не избъ-вҍці пре но́й де че́ль рҍъ́с. 5. шй а́съ зи́съ къ́тръ ей : чи́не динтръ во́й аре прїа́тень, шй ва мҍрце къ́тръ дже́нсъкъ ла мїе́зъ де

ноа́нте, шй ва зи́че лсй : прїа́тене, дѣ́-ми .рпрсмсѣ́тъ трей́ пъйний. 6. пентрс кѣ́чй ас вени́тъ динъ ка́ле оунъ прїа́тен лу ми́не, шй нс́ амъ че́ пс́не .рнайнтѣ́к лсй. 7. шй ачела́ динъ лъсн́трс рѣспснзжндъ, ва зи́че : нс́-м фа́че шстенѣ́лъ, къ штъ оушиле сжнтъ .ркса́те, шй копи́й мїей сжнтъ .ртр'ацернсѣ́т' кс ми́не, нс́ по́чй съ мъ скол' съ-цй да́с цїе. 8. шръ грѣ́ескъ во́лш : мъка́рь де нс́ шр да́ лсй скслжндс-съ, пентрс кѣ́чй шсте лсй прїа́тень, да́рь пентрс аколисй́рѣ лсй скслжндс-съ ва да́ лсй кжте .рй во́рь требсй. 9. шй ес зи́кь волш, чѣ́рецй шй съ ва да́ во́лш, къстацй шй ве́цй афла́, ба́тецй шй съ ва дешки́де во́лш. 10. кѣ то́тъ че́ла че чѣ́ре ва лса́, шй че́ла че ка́тъ ва афла́, шй че́лжа че ба́те и съ ва дешки́де.

Marcu cap. II, v. 1—12. (Fol. 91a.)

Дела Ма́рко ка́п' ѿ. зача́лъ. ѯ.

1. Л врѣкмѣ ачѣ́ка, .ртра́т-ас Іс. .р Капернаѣмъ, шй с'ас ази́тъ, къ шсте .р ка́съ. 2. шй ачи́ашъ с'ас адснатъ мѣ́лцй, кжтъ нс́ май пстѣ .ркънѣ ни́чй пре лжнгъ оушъ. шй ле грїа́ лорь кѣвжнт'. 3. шй ас вени́тъ ла ель, адскжндъ оунъ слъбънóгъ, че съ пспрта́ де па́трс. 4. шй непстжндс-се апропїа́ де ель пе́нтрс норо́дъ, ас дескопери́тъ ка́са оунде ера́, шй спъргжндъ, ас слокози́тъ па́тсл', .р каре зъчѣ слъбънóгсл'. 5. шръ Іс. възжндъ креди́нца лшрь, зи́с-ас слъбънóгслсй : фи́оле, шртъ-съ цїе пъка́теле та́ле. 6. шй ера́ аколѡ оунїй динъ къртсра́рй шъзжндъ, шй кѕцетжндъ .ртрс инимиле са́ле : 7. чѣ грѣ́ще ачѣ́ста аша́ хѕ́ле? чи́не по́ате ерта́ пъка́теле. фъръ нс́май оунсль дмнезе́с? 8. шй .рда́тъш кѕноскжндъ Іс. кѕ дхсл' сѣ́с, къ аша́ кѕцета́ ачѣ́а .ртрс си́не, лѣ́с зи́сь лу́рь : чѣ кѕцета́цй ачѣ́стѣ .ртрс инимиле во́лстре? 9. че шсте май ле́сне, а зи́че слъбънóгслсй : шртъ-съ цїе пъка́теле; ас а зи́че : ско́алъ ши-ц' рждикъ па́тсль тѣ́с, шй оумблъ? 10. чй ка съ цй́ц, къ аре фи́юль шменѣ́ск пстѣ́ре а ерта́ пъка́теле пре пъмжнтъ! шй ас зи́сь слъбънóгслсй: 11. цїе грѣ́ескъ : ско́алъ ши-ци рждикъ па́тсл' тѣ́с, шй па́съ .р каса та́. 12. шй с'ас скслатъ .рда́тъ, шй рждикжндс-шй па́тсль, ас ешйтъ .рнайнтѣ тстсрсу́рь, кжтъ с'ас мира́тъ то́цй ши лъсда́ пре дмнезе́с, зикжнд' : къ ни́чи ѡ да́тъ аша́ н'ам' къзстъ'.

Mateiu cap. X, v. 16—22. (Fol. 124 a.)

Дела Матеи капъ . і . зачалъ лѕ.

16. Зіс-лѫ дмнѣлъ оученічилоръ сѣй : ітъ ѥѫ къ тримѣцъ пре вой, ка пре нище ѡй .л мижлокѣлъ лѫпилоръ; дечй фіцй .лцелепцй ка шърпіїй, шй невиклѣкни ка порумбіїй. 17. шй къ пъзіцй де шамений, къ въ вор' да пре вой ла съборъ, шй .л снагогѫриле лоръ воръ бате пре вой. 18. шй ла .лпъраці вецй фй дѫши, пентрѫ мине, .лтрѫ мъртѫріе лоръ шй лимбилоръ; 19. ларъ кжндъ въ вор' да пре вой, съ нѫ въ грижіцй, кум' сѫ че вецй гръй; къ съ ва да воаш .лтрѫ ачел' часъ че вецй гръй. 20. къ нѫ вецы фй вой чей че вецй гръй, чй дхѫлъ пърінтелуй вострѫ, карле грѫіце .лтрѫ вой 21. шй ва да фрате пре фрате спре моарте, шй тътъл' пре фій; шй съ воръ скула фечорій лесупра пърінцилор, шй-й вор' шморж пре джніїй. 22. шй вецй фй оуржцй де тоцй, пентрѫ нѫмеле мїе; ларъ чела че ва ръбда пънъ .л сфършіть, ачела съ ва мжнтуй.

CXXV.

1747.

(Ms. bibl. centr. folio, 847 paginï paginate.)

Комоара луи Дамаскин тълмъчит де пе лимба гречѣскъ пе лимба румжнѣскъ ..... де Михалчѣ Логофѣтул . Л анул дела фачерѣ лумїи : ѯсне . лар' дела мжнтуирѣ лумїи . ѯѱмз.

Cuvânt la buna-vestire. (pag. 7—8.)

Луна луи Мартїе . .лн ѯке де зиле.

Кувънтъ историческъ, .лнпреунъ шй повеститоарю ла думнезеаска бѫна вестире а прѣблгословітеи стъпънеи ноастре де думнезѫ нъскътореи, шй пѫрторѣ фечоареи Марїеи . [адунат дела мулци карїи ал скрис] шй с'ал тълмъчит пе лимбъ проастъ, де ман микул .лнтрѫ Іеромонаши, Дамаскин уподїаконул, ши Стъдіітул.

Квѣнтъ : ѧ.

Лнаинте квѣнтáре тълквитоáре.

Обичѣю аѕ рпъраціи кънд вóр съ мѣргъ лà ѕи лок ѕнде вор врѣ, рнтъи съ тримúцъ слáвиле сáле съ гътѣскъ, ши съ рподобѣскъ локѕл ачéла, аѕ лà палат де вор мѣрце, аѕ ла гръдинъ асѣмене фак; пентрѕ къ де врѣме че сънт рмпъраці, нич ла фіеце чѣ лок нѕ съ шдихнéскѕ, ка фіеце кáреле ден чéа-л'алци шáмени. мъкарѕ рн ръзбóю де ва врѣ съ мѣргъ рмпърáтѕл, тримúте рнаúнтѣ сà шáстѣ тоáтъ, апои дѕпъ дънса съ дѕче ши рмпърáтѕл съ фіе рнпрежнъ. рнтр'ачéсташ кип дар аѕ фъкѕт шй мáреле рмпърат ал тѣтѕрор рмпърáцилор, де врѣме че ерà съ вїе лà ръзбóю кѕ ѕчигáшѕл де шáмени, дѵколѕл, аѕ тримис рнтъи пре дѕмнезеіцїи ши сфѫцїи пророчи, кáрїи аѕ проповедѕит ман наинте, аѕ рнсемнат, аѕ вестѕит (!) де венúрѣ лѕи Хс. аѕ пророчит къ вà съ вїе рмпърáтѕл чел мáре ши тáре, дар н'аѕ аскѕлтат прилъстиціи, шй амъцúціи шáмени, нич аѕ крезѕт квинтелор лор, нич ден пъкáтеле лор чѣле мѕлте нѕ с'аѕ рторсѕ съ съ покъáскъ, чй пѕрѕрѣ шй тот дѣѕна, спре ман ръѕ мерѫ шáменїи. сѣмне мѕлте съ фъчѣ рн врѣмѣ ачѣа, четъц ардѣ ден прежнъ кѕ шáменїи, зúдѕриле четъцилор съ сѕрпà, потоп с'аѕ фъкѕт де аѕ рннекат тоàтѣ лѕмѣ. Сѡдѡма ши Гѡмора с'аѕ кѕфѕндат, ши с'аѕ арсѕ, шй алте рнфрикошéри съ фъчѣ дела дѕмнезеѕ, дар нич ашà нѕ с'аѕ рторсъ ден пъкáтеле сале шáменїи. лѣце ѣръш аѕ дат, пророчи аѕ тримис, днрéпци áѕ арътат, сфѫци аѕ лѕминат, ши нич лà квинтеле лор нѕ с'áѕ рторсъ. кѕрвїи ши прѣкѕрвїи шй ѕчúдери шй адѕчери аминте де ръѕтъц, шй тоате ръѕтѣциле къте сънт рн лѕме, ле фъчѣ, шй чѣ ман рѣ де кът тоате ерà рнкинáрѣ ла идоли; къ лъса де а съ рнкинà лѕи дѕмнезéѕ, чи фіеце кáре шм дѕпъ фáптеле сáле съ нѕмѣскъ ѕи дѕмнезеѕ. плѕгарирїи (!), пъмънтѕл, адекъ пе дѕмнезеѡлъ Дúмитра. пъскáрїи ши коръкѣрїи, пре дѕмнезеѕл Посидѡн, адекъ пе мáре. кѕрвáрїи шй прѣкѕрвáрїи пре дѕмнезеѡлъ Афродúта. рницелéпцїи, пре Лоúна. хóцїи, шй ѕчигáшїи пре Арии. витѣжїи пре Ира. вецúкїи пре Дїѡнис. минчинóшїи пре Ермú. клеветитóрїи пре Ирии. чен къладроши ши лѕминац шй рмпъráцїи пре Апѡлѡн. къпътóрїи прѣ Артемии. ши ман пе скѕртъ [корк] фіеце кáре шм авѣ ши къте ѕи дѕмнезеѕ. шй нѕ ден фъп-

тѫриле чѣле мари але лѫи дѫмнезеѫ, чи ден чѣле прѣ нечи-стите авѣ ѧн лок де дѫмнезеѫ.

Cuvânt XVIII:
Minunea sf-ţilor Arhanghelĭ Mihail şi Gavriil. (pag. 410—412.)

Кѫвънт ни.

Ѧнпотрива Сф̃нтагорени де чѣѫ парте ка ла шасезеч де милѫри, каре ѫн острове че съ кїамъ Логгос. деч ѧнтр'ачел острок авѣ мънъстирѣ метоҳ, шй лънгъ метоҳ ста ѫн стълпѫ дирепт ден времиле чѣле де демѫлт, ши скрїа десѫпра лѫи ашà: чине мъ ва ловй ѧн кап, ва афла мѫлциме де галбени де аур. деч мѫлци шамени арѫнкà пѣтри ѧн върфѫл стѣлпѫлѫи, ши нимик нѫ афлà; шй ачѣѫ ерà сокотѣлъ, къ ла ѫмбра върфѫлѫи стълпѫлѫи, ера аскѫнсъ ѡ комоаръ ѧн пъмънт. ѣар кънд аѫ врѫт дѫмнезеѫ съ съ арате комоара ачѣѫ, аѫ фъкѫт пѫртаре де грижъ шй де ѫн лѫкрѫ ка ачеста. къ ла метохѫл мънъстирїи ерà ѫн воиник кà де долѫзеч де ани, аргат кѫ симврїе, шй дè мѫлте wри мерѧѣ шй ел лà стълпѫл ачéла, ши съ мирà де лѫкрѫл ачéла. ѣар ѧнтр'ѫна де зиле ръсъринд соареле, с'аѫ дѫс воиникѫл лà стѣлпѫл ачéла, шй аѫ къѫтат ѫнде ловѣце ѫмбра стѣлпѫлѫи, шй лѫѣнд сѣма аѫ съпат пѫцинтел ѧн пъмѣнт, шй аѫ дат де ѡ пїатръ мармѫръ, шй сѫпт пїатръ ѡ къларе маре де арамъ плинъ дè галбени де аур. шй кѫм аѫ възѫт с'аѫ кѫтремѫрат, шй нѫ-маи де кът аѫ астѫпат локѫл ѫнде съпасе, ши аѫ алергат ла мънъстире де аѫ спѫс игѫменѫлѫи Неофит зикънд: пъринте сф̃нте! авѫцїе мѫлтъ ам афлат ла метохѫл нострѫ, чи съ-м дан кълѫгъри съ мѣргъ кѫ мине, съ ѡ адѫчем ѧн мънъстире. атѫнче аѫ алес игѫменѫл треи кълѫгъри, карей и съ пърѣ а фй ман де трѣбъ шй ман крединчóши, ши ѫѫ тримис кѫ корабїа мънъстирїи съ адѫкъ комоара ачѣѫ. деч мергънд ѡ аѫ афлат шй ѡ аѫ лѫат кѫ къларѣ кѫм ерà, шй кѫ мармѫра каре ерà акоперитъ; шй вїинд пе маре с'аѫ амъ-цит дè авѫцїе тикълóшїи кълѫгър, шй аѫ пѫс сфат съ ѝ ей авѫцїа, шй съ апѫкаръ де легаръ пїатра де гътѫл фечорѫлѫи, шй л'аѫ арѫнкат ѧн маре; шй ерà тързїѫ ла часѫл кънд ешїà кълѫгърїи дела вечернїе. шй воиникѫл къзънд ѧн маре, аѫ кемат ѧнтр'ажѫторю пре сф̃нцїи воивózи, ши нѫмаи декът сф̃нцїи ѧнцери амъндои Михаил шй Гаврїил, с'аѫ арътат

ѧнаинтѣ лѫи ка нице вълтѫри къ арипи де лѫр, ши л'ас ръпит дентрѫ адѣнкѫл мѣрїи, шѝ ѧнтр'о мѝкъ де час л'ас дѫс тѫкма ѧн мижлокѫл бисѣрикїи лѫи Дохїа́рїе. ыр къл҃гърїи ачеѧ ас ѧмпърцит авѫцїа ѧнтре дъншїи, апои с'ас дѫс де ѡ ас аскѫнсѫ афа́ръ де мънъстѝре, шѝ ен ас мас ла арсана́ жос, адекъ ла приста́нице ѫнде ста коръбїиле. ыр фечо́рѫл де тремѫр шѝ де фрѝкъ ас адормѝт ѧн бисѣрикъ.

Шѝ димине́ца с'ас скѫлат кандила́рюл, съ апринзъ кандѝлеле бисѣричїи съ фа́къ слѫжба димине́цїи, шѝ ас възѫт ѫн воиник ѧн лъѫнтрѫ дормынд; шѝ кѫм л'ас възѫт, ас гъндит къ ысте нъла́къ, шѝ с'ас ѧнторсѫ ѧн напои, шѝ ыр ас възѫт пе воинѝкѫл ачела дормынд. атѫнчѣ с'ас дѫс ла игѫменѫл де ыс: пъринте сфинте, нълѫкъ ысте ѧн бисѣрикъ шѝ мъ тем съ ѧнтрѫ. зѝсе лѫи игѫменѫл: че́ те те́ми, фъ-ц кро́че, шѝ те дѫ къ ѧндръзне́лъ. шѝ ыр с'ас дѫс, шѝ ыр ас възѫт пе фечор дормынд шѝ с'ас ѧнто́рсѫ ыръш ла игѫменѫл де ыс спѫс. шѝ кѫм ас лѫзнт игѫменѫл, с'ас скѫла́т де с'ас дѫс къ еклисїархѫл ла бисѣрикъ, ши ас възѫт кѫра́т, къ ера́ фечо́рѫл ачела къ адевърат каре дормїа пе л'кспезн, шѝ и ера́ шѝ пїа́тра лега́тъ де гът. атѫнчѣ л'ас ѧнбо́лдит къ тоа́гѫл де л'ас децептат, шѝ ыс зис: войниче! ел ас зис: спѫнеци-м, фрацилыр, ѫнде съмт? па́ре-ми-съ къ съмт ѧн фѫндѫл мѣрїи, декънд м'ас арѫнкат къл҃гърїи. зѝсе лѫи игѫменѫл: дар нѫ кѫно́ци ѫнде еши? ыатъ мънъстѝрѣ, ыатъ бисѣрика а лѫи Дохїа́рїе, ыатъ-мъ шѝ ес игѫменѫл Нео́фит, чѝ спѫне-не дар кѫм тѣи афлат анч? атѫнчѣ зисе фечо́рѫл: лъса́ци-мъ пѫцинтел час, съ-м вїе минтѣ ла лок. шѝ дѫп(ъ) кът-ва час ас повестит тоате къте ас пъцит дела къл҃гърїи ачеѧ. атѫнчѣ зѝсе игѫменѫл: тѫ шез акол҃ѣ пънъ съ ва фа́че зїѡ, ши нои вом чети слѫжба афа́ръ, пънъ кънд вор вени ен дела арсана́ ѧн мънъстѝре, къте трен къл҃гърїи съ ка́зъ минѫнѣ. ши димине́ца дака с'ас фъкѫт зїѡ, ас порѫнчит игѫменѫл ла къл҃гърїи ачеѧ де ас вени́т ла мънъстѝре. дѣчїи лѣ зѝс: ѧн че фелю ац фъкѫт пъринци пентрѫ комоа́ра ачѣа? зѝсеръ кътръ егѫмен къл҃гърїи: минчѫнъ ас фост, пъринте, ворба лѫи; чи нѫман кът нѣ пѫс ла шстенѣлъ фечо́рѫл, ши ѧнфрикошѝндѫ-л нои къ-л вен ба́те, ас фѫнт. зѝсе кътръ дъншїи игѫменѫл: славъ цїе дѫмнезеѫл но́стрѫ; вениц дар ѧн бесѣрикъ съ дъм мѫлцъмитъ лѫи дѫмнезеѫ. ши кѫм ас ѧнтрат ѧн бисѣрикъ, къзѫръ пе воинѝкѫл ачела къ пїа́тра де гът спънзратъ. шѝ кѫм ас възѫт къте трен къл҃гърїи, де ма́ре минѫне ас ръмас фъръ де глас.

атѫнчѣ ш8 .рнфрикошат пе кълѫгърїи игѫменѫл, шй ѧ8 фъкѫт де ѧ8 адѫс тоатъ ѧвѫцїа ла мънъстйре, ши нѫман декът ш8 гонит ден мънъстйре . шй игѫменѫл Неофит ѧ8 фъкѫт кълѫгър пе воннйкѫл ачѣла, ши ѧ8 зѫгъкит ши мънъстйрѣ, шй ѡ ѧ8 нѫмит пе нѫмела архистратизилѡр Михаил ши Гаврїил.

CXXVI.

1749.

(Ms. Gaster, 4⁰, 124 paginĭ paginate.)

Кáрте де бѫкáте.

Карте .рнтр8 кáре съ скри8 мънкѣриле де пѣцие и рáчи, стрйдїи, мелчи, легѫми, ерб8ри, ши алте мънкъри де сек ши де дѫлче дѫпре wрънд8ѝала лѡр.

Mâncărĭ de peşte. (pag. 1.)

Мънкѣри де пѣцие, крап.

Дѫпре чѣ вéи грижй пѣциле, съ-л фáчи .рн пáтр8 пърци ѧ8 .рн мáи мѫлте кѫм .рц ва плъчѣ . ши-л пѫне .рн тинцйре, пѫйнд8-и 8нт8 де лемн8, сáре, пипер, пѫцинтѣле нѫкшѡáре, ерб8ри мирwситѡáре тwкáте, шй w чáпъ тwкáтъ мър8нцéл, шй апwи .рл фїérбе; дéчи кънд ва фй апрóапе де фїérт8 сѣ-и пѫи пѫцинтéл мїез8 де пѣине фрекат, шй кáпере, шй кънд8 .рл вéи т8рнà сѣ-и пѫи пе дѣсѫпра пѫцинтйкъ нѫкшѡáръ, ѡръ де вен ведѣ къ ѥсте мънкáре земѡáсъ, сѣ-и пѫи пе де десѫпт8 фъли де пъине пръжѣтъ.

(pag. 5.) Съ ѧи пѣциле грижит ши тъят, съ-л пѫи .рн тинцири, деч съ-и пѫи прѫне ѫскáте де-ц вwр плъчѣ ѧ8 кѫкѫнáри, ши вйшине ѫскáте, чáпъ тwкáтъ мър8нцéл ши пръжѣтъ, вин алб8, ши аг8ридъ ѧ8 wцет, пипер, скwрцишwáръ, кѫнишwáре, сáре де аж8нс8, ши пѫцинтйкъ апъ въпситъ кѫ шwфран; ши-л фїърбе.

Plăcintă de icre. (pag. 26.)

Пентрѫ ка съ фачи плъчинтъ де икре де нисе́трѫ ши де пострѫгъ и де мърѫн.

Ѭ ѡ литръ дъ икре прѡаспете, мїезѫ де пъине, ербѫри тѡка́те, пѫцинти́къ чѣпъ мърѫнт тѡка́тъ, са́ре, пипе́р, скѡрцишѡ́аръ ши пѫцинти́къ а́пъ, ши ле амѣстекъ би́не тѡате дин пре́ѫнъ, ши ле фъ плъчинтъ, ши ле пръжаџе пѫиндѫ-ле пе дѣсе́пра, дѫпре че ле вей ашъза́ .ѧн типсїе, захар шѝ ско́рцишѡ́аръ.

Piftie. (pag. 30.)

Пи ф т ї е.

Ѭ ра́чїи, пѫне-и а мѡю .ѧн ѡџет съ стѣ к҃г ча́ѕѫри, апѡи скѡ́ате-и де-и пѫне .ѧнтр'ѡ̀ тинџи́ре, пѫи́ндѫ-ле ѡџет ѡ парте ши ѿ пърци де а́пъ ши ѡ чапъ маре .ѧнтрѣ́кгъ ши и фїѫрбе . дечии пѫне-ле ши чимбир кѫрат ши тъѭат мърѫнт, саре ши пипер . дичи дѫпре че вор фїѫрбе би́не, скѡ́ате-и де-и ашá́зъ .ѧн типсїе, ши де изнѡ́авъ .ѧи фїѫрбе зѣкма, апѡи скѡате ча́па шїи стрикѡ́аръ зѣкма пентр'ѡ сѡ́тъ ѧ8 пен аба, ши ѡ пѫне ла ръчѣка́лъ ка съ съ принзъ пифтїе.

Stridiĭ. (pag. 30.)

С т р и д ї и.

Съ ен стри́дїиле дѫпре че́ ле вей спъла́ би́не, съ ле пѫи пе грътá́р съ ле фри́џи, дечїи скѡате-ле кѡажа чѣ де асѫ́пра, ши ѡ дъзлѫпѣџіе дѫпрѣ ди де сѫптѫ, дечїи пѫне-и пипер, зѣкма де нърамзъ акръ, ши кѫ а́па лѡр че-ш ла́съ, калде ле дѫ ла ма́съ.

Pătlăgele. (pag. 38.)

Патлаџѣне.

Съ ен патлаџѣнеле съ ле кѫри де кѡ́ажа лѡр чѣ мѡхѡрѣ́тъ сѫпцирел, апѡи съ ле дан ѫндъ, шѝ дѫпре че ле вей да ѫндъ съ ле скѫри де а́пъ би́не, ши съ ле та́и мърѫнтѫ; апѡи ле пръжа́џе кѫ ѫнтѫ де лемнѫ шѝ кѫ ча́пъ тѡка́тъ мърѫнтѫ

.нтр'ѡ тинцúре, дечїи пѹне-ле ́апъ, са́ре, пипер, скwрцишwа́ръ, w мънъ де еркври тwка́те, пѹцинтел лапте де нѹчи ши агѹрúдъ де-и ва фи вр'кмʼк, ыръ де нѹ зʼкмъ де лъмʼке тwт .н тинцúрʼк .н ка́ре л'ки пръжът . ши апѡ́н ле фїыркє, ши кънд ле вен тѹрнà, съ пресʼкри пе дʼкєѹпра скwрцишwа́ръ.

Tigve. (pag. 43.)

Тигве.

Тънинд тигва фъли w преса́ръ кѹ са́ре шй w ла́съ съ стʼѣ пъ w скʼндѹръ съ-ш ла́сє бúне а́па, апwн ле скѹръ апъ бúне ши дѹпре чé ле вен .нфъúнà ле пръжа́цıе . дечии ле пѹне .н типсїе шú ле пѹне пе дʼкєѹпра ѹн wстрwпїел фъкѹт де върфѹри де вѹсїнwк, кѹ мwлѡ́трѹ ши кѹ алѹне писа́те шй аместека́те тѡ́ате бине кѹ агѹрúдъ, аѹ зʼкмъ де лъмʼке ши да́те пен сúтъ.

Mâncare de oae. (pag. 67.)

Мънкаре де ѡ́ае, къпъцʼна.

Дѹпре чѣ w вен гриж бúне кѹ апъ .ндеза́тъ, съ-и скwци креїрїи бинишwр ши съ-и фїерки кѹ апъ ши кѹ са́ре; дечїи съ-и ла́ши съ съ ръчʼкскъ ши дѹпре чѣ съ вwр ръчи, съ-и тѡ́чи мърѹнтѹ, аместекʼндѹ-и кѹ фѡ́н де пътрънжъл тwка́те, чимбрѹ, измъ; ши кѹ тѡ́ате дин прєѹнъ аместекъндѹ-и бúне съ ѹмпли ыр къпъцъна, ши съ-и пѹи wаселе ла лwк легънд-w кѹ ѡ́ сфѡ́аръ съ нѹ съ дезлʼкце . апwи съ w пѹи .н тинцúре дин прéѹнъ кѹ пичѡ́ареле, пѹиндѹ-и зʼка́мъ де карне съ w акwпере де ⁀д . ⁀е . дʼкцете, ши сʼк-и пѹи ши дресѹри, ши саре, гръѹнце де агреш аѹ агѹрúдъ дѹпе врéми, ыръ ырна бúшине ѹскáте, чапъ пръжʼктъ кѹ ѹнтѹ, еркври тwка́те, ши w фїы́рке.

Ostropiel de inuperĭ. (pag. 94.)

Ѡстрwпїелѹл де гръѹнце де генѹпери, каре съ мънънкъ кѹ гъинѹши де пъдѹре, кѹ стѹрзи, мїерле ши алте пъсърѹичи.

Съ ыи гръѹнце де генѹпери драм ⁀и, съ ле спéли бúне кѹ вин алвѹ, шú ле пѹне апѡ́н съ стʼѣ .н вин ⁀в зúле, мѹтънд

вúнѕл де д҃ваw wри зїwл҃. дечїи фїѣрбе-л ѧнтр'ѡ ѕлчѣ змънцѕйтъ кѕ н҃ де драм wцет бѕн, кѕ ки д҃е драм заχар, кѕ ѕн тѣнкю де кѕнишúаре ѧнтреци, ши кѕ в҃ драм де скwрцишúаръ ѧнтрѣкагъ; акоперйтъ ѕлчѣwл кúне съ нѕ ръсѕфле пънъ че ва скъдѣ л҃ а трѣя парте.

Ostropiel de erburĭ. (pag. 94.)

Ѳстрwпїел де ербѕри мирwснтwаре.

Съ ѩи бѕсїнѡк, пътръняжѣи ана драм(ѕ)ри д҃, кѕкѕнáри кѕрáци ши писáци драм н҃, в҃ фълїи де пъине пръжъте ши мѕѣте ѧн wцет де трандафир ши стѡарсе де wцéтѕл ачéла. писѣказъ-ле тѡате ѧн пиѕлúце пѕинд заχар албѕ драм н҃, тwпит кѕ пѕцинтел wцет ши кѕ мѕстѕ де лъмѣе.

Vin doftoresc. (pag. 104.)

Вин дwфтwрескѕ ши кръескѕ.

Ѭ ръдъчúнъ де ангелúнъ драм з҃ї, галанга, кардамwмw (кажѕлѣ) амѡмw, ѕдагáч, ана драм г҃, кѡжи де лъмѣе, кwжи де нарамзъ, съмънцъ де кwлиандрѕ ана драм д҃, грѣѕнце де ц҃енéпрw драм н҃, скwрцишóаръ драм вї, кѕнишáре драм в҃, тwáте ачѣстѣ ле писѣказъ грwс ши ле пѕне ѧнтр'ѕн съкѕлец де пънзъ сѕпцúре рáсъ, ши-л лѣагъ слаб ла гѕръ. дечїи ѧл спѣнзѕръ ѧнтр'ѕн кѕрнѕ кѕ мѕстѕ де вѣд҃. ї҃. ши-л ласъ съ стѣ пѣнъ ѧн примъвáръ, кънд съ приточескѕ кúнѕрнле, ши атѕнчѣ съ скоци съкѕлéцѕл. ѕаръ де бѕт съ съ бѣ ка шúй алте кúнѕри нѡаw.

Алтѕ фел.

Съ ѩи стрѕгѕри шї-н пѕне съ съ звинтѣзе ла сѡаре д҃, е҃, зúле, кѕръцинд ерwкѡанеле чѣле пѕтреде. дечїи мѕстѣцiї-н де-н фѣ мѕстѕ, шúй ѩ де ачéстѕ мѕстѕ вѣд҃ ї҃ вин де-л бáгъ ѧнтр'ѕн кѕрнѕ шúй пѕне ѧн лъѕнтрѕ ѧн кѕрнѕл кѕ мѕстѕл ачѣстѣ ангелúкъ тъмáтъ кѕкѣци драм н҃, кwлиандрѕ ѧнтреґ драм м҃, кѕнишáре драм г҃, ши лáсъ-ле ѧн лъѕнтрѕ съ фїѣрбъ мѕстѕл кѕ дънселе.

A face cerneală de scris. (pag. 119.)

Лнкъцътѫръ де а фа́че черн҃кл҃ъ де скрис кѫнъ . лнкъцътѫ́ра лѫи Фїѡр Яканти.

Съ ши гѫгоши де черн҃кл҃ъ, съ ле писе́зи грос, ши съ ле пѫи а мю́ю лн а́пъ съ ст҃ѣ ча́сѫри к҃д . дечїи съ ле фїерки пънъ че кѡр скъдѣ а тр҃кя парте; ши дѫпре ачкя ла фїеш че́ ли́тръ де а́пъ съ пѫи пїатра канлѡр драм з҃ї, кѡмид драм д҃, ши фїиарбе пънъ че съ ва тѡпѝ ши пїатра ши кѡмидѫл; апои стрекю́ри къ ѣасте фъкѫ́тъ . ѣр фїинд грѡа́съ пѫне а́пъ де трандафир.

A spăla arginturĭ. (pag. 121.)

Лнкъцътѫ́ръ де а спъла́ арцинтѫриле и васе де кѡситѡр и де алямъ и ди чию́ле.

Ярцинтѫри.

Їн са́ре сѫпци́ре писа́тъ ши кѫ дрѡждїи ѕска́те дѫпре кѫ́те, ши ѡ амкстекъ би́не, фъ праф сѫпци́ре, ши кѫ ачестѫ праф фрккъ би́не арци́нтѫриле, апои ле цкрце би́не кѫ ѡ кърпъ ѕска́тъ аѫ ака маи би́не.

CXXVII.

1750.

(*a*. Ms. Eminescu, copie din 1779, defect, foaiaântaia cu titlu lipseşte, V nepaginate + 228 paginĭ paginate — *b*. Ms. Gaster, folio, sec. XVIII defect, 274 paginĭ paginate.)

Ѳксистери.

Vorba trupuluĭ cu sufletul. (*a*. pag. 94—97; *b*. pag. 106—110.)

Ѣворка тр҃пѫлѫи кѫ съ́флетѫл.

Тр҃пѫл:

Ка́, ка́, ѣ кѫ мъ ко́ю съпу́не ни́чи ѡ да́тъ ла небѫнїиле съ́флетѫлѫи . кѫм лм ко́ю да́ стъпънии́рк, ка́ре ам пѫтѫт съ ѡ пъзи́кѫ лтр'атки́цк ани? пе́нтрѫ че́, дѫпе чк с'аѫ съпу́сѫ ѡрбе́це ле́цилѡр мкле, съ вояскъ акѫм съ мъ съпу́е ла але са́ле, ѡприндѫ-мъ де то́ате ачелк че-м пла́к, ши силиндѫ-мъ ка с(ъ) лнбръцишъз то́ате ачкле́к, пентрѫ ка́ре мъ съмтѫ а авѣ ѡ

ѕрѣчѹ́не дѐ мо́арте? ба̀, ба̀, ев нѹ́ вро́ю съ фак нимѝкъ . ел нѹ съ ва̀ .рвредничѝ де кътрѫ ми́не ни́чи ѡ да́тѫ а мѫ видѣ̀ ла сфършѝтѹл кълъторій, съ ѩ гри́жиле ми́нцїи .рн лѫк де .рдрептáрѣ шкърмѹ́рій . кѹм аши авѣ̀ ат҃кта слъбѣчѹ́не съ фак стѫпѣ́н мїе пре слѹ́гъ, шѝ съ прїнмéскѹ лéциле ачéлѧ, чѐ дин прѹ́нчїе с'ав абътѹ́т ла дрѹ́мѹриле сáле? немѹлцѣмитóрюле! дѹпе че (b. те-й) .рнпъртъшѝт кѹ ми́не .рн дезмїердѣ́риле чѣ́ле маи дѹлчи тѣ̀ вéи акѹ́м съ мѫ фáчи линѱѝт де десфътѣ́риле вїецій, ка с(ъ) скап де шбрáзе (b. гроáзе) нелѹчитóаре; ачáста ѩсте мѹлцъми́та кѹ кáре ем ецри датóрю, сѣ́ те апѹ́чи съ стрѝчи кáсл ѹнде тѩм цинѹ́т ат҃цѣ ани? шѝ съ воéци а-м плътѝ кирїѫ кѹ лáкрѣми, кѹ сѹспинѣ́ри, кѹ пѫстѹ́ри, кѹ сънгѹрътáте, кѹ невоѝнцъ, кѹ дефънмáре, шѝ лà чѣ́ дѹп(ъ) ѹрмъ съ мѫ порци пе тóате локѹриле чѣ́ле маи съмцитóаре? ба̀, ба̀, ев .рц вóи стà .рнпотрѝвъ кѹ тóате пѹтéриле мѣ́ле, ла тóатъ мисанѳршпа тà . че ѩтъ-л къ съ апрóпїе, съ аскѹлтъм шѝ ачѣ̀ѫ че ва̀ авѣ̀ съ зѝкъ.

Сѹфлетѹл'.

Кѹм, ѡ тикълóасе трѹпѹле, сáкѹ де лѹ́т, мънкáрѣ вїермилѫр, стървѹ́ грозáвѹ, .рдрѫзнéци а къртѝ .рпотрѝва лéцилѫр кáре цѩм пѹ́ѕѹ, .р пѹцѝнъ врéме (b. каре) не ръмѣ́не а маи лъкѹ́ѝ .рнпреѹ́нъ? дѹпѐ чѐ шѝ ев .рнтр'ат҃кта .рнделѹнгáтъ врéме, ненѹмъráте дезмїердѣ́ри динтро — ѡ тикълóасъ — сѹпѹ́нере ам прінмѝт . пентрѹ че, ѡ немѹцъмитóрюле, шѝ пънгърѝтѹле, нѹ̀ прїнмéци шѝ тѣ̀ акѹ́м къте-ва̀ лáкрѣми, дѹпе чѐ ев ам прїнмѝт .рнтр'áтъта мѹлте врéме ѡкърътиле десфътѣ́ри? къте-ва̀ сѹспинѹ́ри, дѹ́пе ат҃кт҃ѣ кѹкѹри; пѹцѝнъ постѝрѣ, дѹ́пе ат҃кта десфрънѣ́ри; ѡ сънгѹрътóаре фолѱентóаре, дѹ́пѐ ѡ ат҃кта де лѹ́нгъ шѝ ашà дѐ кѹ сминтѩл(ъ) товъръшѣ кѹ лѹ́мѣ; къте-ва̀ невоѝнце, дѹ́пе мїи де дезмїердѣ́ри дешáрте; ѱаре кáре пѹцѝнъ дефънмáре, дѹ́пе атъта мъндрїе; .р скѹ́ртѹ, ѡ врéме де покъѝнцъ ат҃кта де скѹ́ртъ к҃тъ ка фѝ, пентрѹ ат҃цѣ ани метахирисѝци спрé а те мѹлцъмѝ, де кáре ам даторїе ѡдинѱáръ съ дав сáмъ лà прѣ̀ .рнцлицáтѹл жѹдекътѱрю . лѹпътъторюле! тѣ̀ те фáчи кѹ ачáст҃ъ неаскѹлтáре ат҃кта де неврéдникѹ пѹрт҃ѣ́рилѫр мѣ́ле де гриж(ъ), к҃ѣ́рѫа ев ам хот҃ѣ́рът съ ле ѹрмéз, ка съ чéр дéла милѱстивѝрѣ дмнезъѩскъ ертáре де чѣ́ле трекѹ́те . шѝ дѝн дáрѹл шѝ мѝла лѹи Іисѹс Христѱс ѡкин мієи акѹ́м дешкѝзъндѹ-с(ъ) ка съ кѹнѱскѹ ст҃ѫпънирѣ чѣ мáре шѝ слóкодъ, кáре зидитóрюл мї-а дáт асѹ́пра тà, вóю

шй фър вожтà ка съ те плекѕ, съ фáчи крé ѕи кúне, шй съ пъръсéци але тáле ррѣкле (!) пѡфте, пентрѕ кáре пѣю гѣндѕ съ фáк ѡ жъртвúре ка съ довъндéскѕ вѕнътѣциле вїéцїи чéй книтóларе. дрептѕ ачѣкѫ нѣ те май пѣне ѧнотрúва порщничилѡр мѣле, шй нѣ ацептà де ла мúне де акѣм ѧнинáинте фъръ нѣман тóате ачѣклѣ, кáре-ц пóтѕ фáче стенахорie шй трѣдъ ѧ виáца ачáста, ши кáре пóтѕ съ не фáкъ пре амъндѡи ферічúци ѧ чéм-л'áнтъ. пéнтрѕ ачѣкѫ ѧци порщнчéскѕ ка съ апѣчи кѕ ръбдáре [де врѣме къ дела тúне ѧсѫци нѕ пѡци съ ле фáчи кѕ драгюсте] тóате ачѣкле прè кáре лѣмѣ ле аре амáръ, адúкъ кѕ але тáле лáкръми дè акѣм вои съ съ спéле шкáра дезмиердѣрилѡр тáле чéлѡр трекѣте; кѕ пюстѣриле тáле, съ педепсéце пóфта та; кѕ смерéнїѫ тà, съ стъпци поменúрѣ мъндрии тáле; кѕ сѕспúнѕриле тáле, съ акóпери ачѣкле неѕвнéци веселúй а тинерéцилѡр, ши кѕ невойúцеле тáле чѣкле дè а нѕрѕрѣ нъдъждéскѕ съ редобъндúм ертáрѣ дезмїердѣрилѡр чéлѡр кѕ пъкáте. ѧ скѕртѕ, кѕ покъинцъ вóю съ мъртѕрисéскѕ ѕръчѕнѣ че ам пентрѕ тикълѡáса алианцїѫ че ам авѣт ѧнпреѕн(ъ) де ам мънúат пре дѕмнезѣкѕ. нѣ май стà май мѕлт ѧнотрúва ѕнѕи сфáт ашà де бѕн, че ман въртюс алыргъ ѧпреѕн(ъ) кѕ мúне ка съ довъндúм мúлъ, фър де кáре ес те вóи пъръсй шй де сѣлъ, непѣтъндѕ съ ман лъкѕескѕ ѧнтр'ѕн лъкáш, ѕнде дїаволѕл ысте стѣпън, шй лкѣрѕѫ чѣле шапте пъкáте де мóарте сѣнтѕ врганиле.

Трѕпѕл.

Чè ѧнсемназ(ъ) ачáстъ? дѕпъ сокотыал(ъ) че сѕфлетѕл ѧм грѣéце, ми съ пáре къ тóате пѣтéриле мѣле мъ пъръсѣскѕ, симцириле слъбъскѕ, шй нѣ вюр сѣ мъ ман слѕжáскъ кѕ ачѣкеш порнúре дѕп(ъ) кѕм ѧнтр'алтъ дáтъ; ес съмтѕ ѡ слъбъчѕне шй тóатъ пѣтѣкрѣ мѣ ѧм липсéце. чè с'ас фъкѕт депрúндирѣ? ачел юбúт товáръш, кáре ѧм стъпънїѫ пофтиле мѣле, ши ѕнде ас фѫцúт прилéжѕриле чѣле кѕ прúнцъ пентрѕ дъзмиердѣриле вiéций? че ысте, кáрнѣ мѣ? тѕ те фáчи несимцитоаре ла мъдѕлѣриле фандасій, ши съмтѕ ѡ ѕръчѕне пентрѕ тóате къте алтъ дáтъ ѧми ерà кúпѕл чéлѡр ман дѕлчи дезмиердѣри; шкúй мiей съ ѕмплѕ де лáкръми, шй гѕра мѣ съ мѕлцъмéце кѕ пѣне нѕмай ши кѕ апъ. шкии мiен нѣ съ ръдúкъ кѣтръ чéр, фѣкръ нѕман кѕ спáимъ, шй пентрѕ ка с(ъ) ѧнтовъръшгѣскѕ сѕспúнѕриле мѣле пѣн ла нѣори, ши

ꙗрѣши де ѡ да́тѣ съ̀ плаѫ́къ кѣ́тръ пѣмѣ́нтѕ, пѣтрѕ́ши де рѕши́не, пе́нтрѕ къ де ат҃кт҃к ѡри м'а́ѕ .рншълат шѝ м'а́ѕ пѕрта́тѣ ла̀ фаптиле чѣ́ле де рѕши́не . пичоа́риле мѣ́ле нѕ́ вѡр съ̀ ман маргѣ, фѣр нѕ́ман ла̀ бисе́рикѣ, ши мѣ́ниле мѣ́ле нѕ вѡр съ̀ съ̀ рѣдѝче, фѣр нѕ́ман кѣтръ че́рю, пентрѕ ка съ̀ чѣ́е ми́лѣ . ѕѕ м'ам фѣ́кѕ́т сѕ́рдѕ ла мѣгслиѓ́к чѣ́ .рншълѣтоа́ре а лѕ́мїи, шѝ нѕ̀ сѣнтѕ, фѣр нѕман сѕпъръ́риле ка́ре мѣ̀ де-ціпа́пт҃ѣ ди́н сомнѕл пѣка́телѡр мѣ́ле . л фѝ кѕлка́т пе ченѕ́шѣ .рми па́ре десфѣта́ре, шѝ ра́са .рми па́ре ѡ подо́абѣ . ѡ сѕ́флете ал мїѕ! акѕм кѕноскѕ сѣ̀пъни́ѓ́к тѣ̀, шѝ вѝю съ̀ мѣ̀ сѕпѕ́ю ла́ ле́циле чѣ́ле мѣнтѕнтоа́ре каре тѕ .рм спѕ́и; шѝ мѣ̀ рыг съ̀ нѕ̀ контене́ци҃и . то́т ачаѕ́тѣ пѕрта́ре де гри́ж(ъ) съ̀ аибѝ пентрѕ ми́не пъ̀н ла̀ часѕл деспъриці́рии но́астре, ка съ̀ съ̀ фак(ъ) кѕ̀ ли́ниџе, шѝ съ̀ по́атѣ фѝ слъвѝтѣ л но́астрѣ адо́аѡ .рнпреѕна́ре .рн чен-л'алтѣ віа́цѣ.

Сѕ́флетѕл.

Ѳ̀ съра́че пѡ́м (*b.* пѕмн) де пѣмѣ́нтѕ! тѕ кѕно́ци҃и дар ла̀ сфършѝт, къ фър де ми́не нѕ́ е҃ци фър нѕман пра́ф, шѝ кѕм кѣ ал тъѕ́ ханилѣ́к де ман .рнайнте, нѕ̀ по́атѣ фър нѕ́ман съ̀ не дѕ́къ ла̀ мѕ́нка де ве́чи . ши-и (l. мн-и) ми́лѣ де л та тикълоа́с(ъ) ста́ре, ши дѕп(ъ) кѕ́м дра́гѡстѣ чѣ̀ дин лъѕнтрѕ мѣ̀ .рдаторе́ци҃е ка с(ъ) грѣжъцкѕ де то́атѣ ачѣ́ле кѣ́тѣ нѕ́ (! l. не) сѣнтѕ де фолѡс, вою ка съ̀-ц скриѕ ѕн фел де віаџ, ка́ре съ̀ не по́атѣ .рнкредини҃а̀ къ не вѡм кѕкѕра̀ .рнтр'о зѣ̀ .рнпреѕ́нъ, дѕп(ъ) че мо́артѣ не ва̀ деспъриці́ . трѣ́бѕе да́р ка съ̀ те гѣтѐци҃и л те видѣ̀ адѕ́ѕ жъртвѣ дрептѣ́ци҃и ла̀ дѕмнезѣ́кѕ, шѝ съ̀ те фа́чи пъкътѡ́шилѡр пи́лдъ, нѕ́ман пентрѕ ка съ̀-и адѕ́чи ла покъни҃ѣ . нѕ мѣ̀ дъзнъдѣждѕеѕкѕ дар, пентрѕ къ ачѣ́м че ѕн час мѕнчѐци҃е, .рн вечи десфѣта́ре гѣтѐци҃е.

CXXVIII.

ca. 1750.

(Ms. Gaster, 4⁰, 60 foĭ paginate.)

Istoriă Rosilor.

Inceputul neamuluĭ slovenesc. (Fol. 1a—1b.)

Де .рчѣпер'к кѣкюлѕ́й н'км словенескь, шѝ де нѕмир'к лѕ́й.

Ма́реле .ртрѕ патриархъ Но́е, плъкѕ́тѕл ал тата́лѕи челѕи фъръ .рчепѕт ши фъкътѡ́рюлѕи л тоатѣ фънтѕра, рѣдъ-

чина дѫпъ трѫи, ши стръмошѫл нкмѫлѫи wменеск', дѫпъ потоп спре трей стѫтѫри лпърцинд фечорилор съи вецѫнрк л лѫмк ачѫста, деосе́вѣй фіеце кърѫа ѫ лсемнат, ши ѫ хотържт лѫи Сим', дерегъторїа пръвіцеи, лѫи Хам, жѫгѫл робіеи, лѫи Іафет вредничіа лпъръткск, витежіа л ваете, ши лъцимк нкмѫлѫи дѫпъ нѫмеле лѫй . къ Іафет съ тълкѫаце : лъцйме . ашиждерк ши пъмжнтѫл' л'ѫ лпърцит лор л трей пърци, дин ка́ре чк динтжи съ кіамъ Ясіа, адоаш Ѣфрика, атре́а Евро́па . лѫй Сим и с'ѫ венит пърциле че къѫтъ спре ръсърит л Ясіа чк ма́ре, ѫнде сжнт акѫм Персій ши Ѣленрїанїй (!) . лѫй Хам и с'ѫ къзѫт соарта спре аміазъ-зй, оунде ваете акѫм Евги́петѫл л ца́ра арапскъ . ѣръ лѫй Іафет ѫ ръмас пърциле чкле деспре апѫс, ши деспре амїазъ-ноапте, л Евро́па . лсъ Іафет ваете стръмош, ши та́тъ тѫтѫрор креци́нилор, маи къртос че́лора че лъкѫеск л Евро́па, дѫпъ благослове́ніа тътйни-съ лѫи Но́е . аша дин нкмѫл съѫ чел нороч́ит, спре мѫлтъ лмѫлцйрк нкмѫлѫи съѫ ѫ крескѫт, кжт нѫ нѫман прин пърциле чкле деспре аміазъ-ноаг'те, ши деспре апѫс с'ѫ лъцит, чи ши прин чкле деспре ръсърит . ши нкмѫл лѫй Іафет пре тоате пре чкла-л'алте, кѫ пътк, кѫ бърбъція, кѫ витежіа ѫ лтрекѫт; лфрикошат ши слъвйтъ ла тоатъ лѫмк фъкжндѫ-съ : [прекѫм тоц чен веки ши врѣднич де крединцъ истóричй мъртѫрисéскъ:] къ кѫ нимик алтѫ, фъръ нѫман кѫ лѫкрѫ де ваете съ цинк, ши де аколо хра́на, ши тоате требѫинцеле са́ле ши ле плинія . ши дин лѫкрѫйле са́ле чкле слъвйте, ман въртос дин чкле витежéіи, Словѫній адекъ Слъвіци ѫ лчепѫт а съ кіемà . ашиждерк лимва слóвенскъ оуна дин чкле ѡв дела фа́черк тѫрнѫлѫи, дѫпъ аместека́рк лимбилор, ѫ ешит лѫи Іафет, ши дин слава́ нѫмелѫи, словенеск' с'ѫ нѫмит . пентрѫ ача́ста спре поменйрк нкмѫлѫи сло́венеск' ши чен де демѫлт кнѣзій рѫсéцій пѫнк нѫмеле филор съи, липиндѫ-и лжнгъ сла́въ, адекъ : Сватослав, Ярослав, Метислав адекъ избъндитор' пентрѫ славъ, Мечислав, къ слъвит ера́ прин са́біе . ши алте́ асéминк ачéстора.

Despre idolii slovenești. (Fol. 20b—23a.)

Де идолй.

Лтжй ѫ ри́дикат ѫи идол' май ма́ре анѫме Перѫн, дѫмнезъѫл' тѫнéтѫлѫй, ал' фѫл'церѫлѫй, ший ал' норилор челор де плоа́е;

.ътр'ѕн дѣкль .рналть лъи'гъ рждл' Кѕрюл, дѕпъ асъмѫнарѣ шмѕлѕй . трѕпѕл' лѕй ерà върсáтѣ де арцинть, ѕрекилѐ де лѕр, пичоáреле де фїер, шй .л мжйнй цúнѣ ш патръ асѣмéне кѣ пїáтра трѣснетѕлѕй, кѣ робинѕри шй кѣ анфраѯ [чѐ аste пїáтръ .л кипѕл фóкѕлѕй] .рподобить . шн .рнаинтѣ лѕй пр҃рѣ ардѣ фóкь . ѫръ де съ .ртѫмплà пентрѕ непѕртáрѣ де грúже л жиртвиторюлѕй съ съ стингъ фóкѕл, атѕнча пентрѕ ачѣѫ пре жиртвиторюл ачéла, кл пре ѕн връжмáш ал дм҃незъѕлѕй сѣ кѣ моарте .рл пéдеѱїѫ.

Ял дойлѣ идол лѕ фост Волос, дѕмнезъѕл довúтоáчелор.

Ял трейлѣ : Позвиздь, пре кареле ѕнїй .рл кїема Похвинть, алцїй Бихор, мъртѕрисиндѕ-л пре джнѕл л фй дѕмнезъѕл' въздѫхлѕй, ал времїй бѕне шй ал врéмїи рѣле.

Ял пáтрѕлѣ идол, Лáдо, шй пре ачéла .рл àвѣ дѕмнезъѕл' нѕцилор, шй л тоáтъ норóчирѣ, шї-и адѕчѣ лѕи жиртве чéѫ че сѣ гътїѫ съ съ .рнсоáре, сокотинд къ кѣ ажторюл лѕй Лáдо, нѕнтъ бѕнъ шй вїацъ дръгѣстоáсѣ вор добѫндй. шй ачáста мѣскъричióне делà слѫжитории идолилор челор дидемѕлт с'лѕ трас, кáрїи пре ѕнии дин идолй, Лелѫ шн Полéлѫ .рй кїема, л кърора ѕрътѕл де дѕмнезеѕ нѕме, шн пънъ астъзи прин оаре-кáре лáтѕрй, прин адѕнѣри, шн прин жóкѕрй кѫнтѫнд : Лелїо, Лелїо, Полелїо, прекѕм шн ла нои зик : Лелїо Лелїо, .рл кіамъ . ашиждерѣ шй пре мѕма лѕи Лелѣ, шн алѕй Полелѫ : Лáда о кѫнтъ анѕме : Лáдо, Лáдо . шй ачáстъ .ршелъчióне вѣкїе дїеволѣскъ л ачестѕй идол тръгѫндѕ-съ, ла веселїинле чѣле де нѕнтъ, .л мжини плéснинд шн .л мáсъ бътѫнд, кѫнтъ . де кáре прáвославникѕлѕй крéцин .л тотъ кúпѕл и съ кáде съ съ пъзѣскъ, кл съ нѕ фáкъ .ртърѫтарѣ педѣѱїи лѕй дм҃незеѕ пре джнѕл.

Я чинчилѣ идол, Кѕпáло, пре кáреле сокотїѫ л фй дѕмнезъѕл роáделор пъмѫнтѕлѕй, шй лѕй, челѕй .ртѕнекат, кѣ .ршелъчióнѣ дръчáскъ адѕчѣ мѕлцъмúте шн жиртве, лà .рченѕтѕл сечерúшѕлѕи . л ачелѕаш дѕмнезъѕ Кѣпало, сáѕ ман адекърат драк нѕминдѕ-л, поменúрѣ лѕй пънъ акѕм прин ѫаре-каре пърци рѕсещй .ркъ съ цúне, мáй алес .л сарà нáщерїи сф҃нтѕлѕй Іоан Котезъторюлѕи, адѕнѫндѕ-съ сарà тúнери пáрте бърбътѣскъ шн мѕéрѣскъ, .рш .рпретескѣ кѕнѕнй лор, днитр'оаре кáре кѣрѕáнъ, шй ле пѕи пре кáпѕ-ш, шн съ шй .рчингъ кѣ джселе; шй .ркъ ла ачел жок дръческѣ фак шн фок, шй .рпрежѕрѕл лѕй лѕжндѕ-съ де мжнъ, ѕмблъ ка нúщіе некърац шн жолкъ, шй кѫнтѣри кѫнтъ але спѕркатѕлѕй Кѣпало . адѣсе

похторинд8-ле ши сърінд преспе жок (l. фок), пре сине сингърй ачел8ш драк К8пало жъртвъ съ ад8к, ши алте л8кр8рй дїеколецїи м8лте ⸗ ад8нъриле чъле сп8рка́те фак, каре а ле скрїе н8 шсте к8 п8тйницъ. д8пъ празник8л ачеста ал сфънт8л8й Іоан Котезъто́рюл, ⸗къ ши ла празни́к8л сфинцилор апостолй, ал л8й Петр8 ши Па́вел, к8рса са дїаволо́л8л о тйнде прин л'кцене; пе́нтр8 къ челора че съ л'кгъ́нъ де м8лте ѡрй, съ ⸗тъмплъ де кад фърк де вкесте ⸗ пъмънтъ, ши мо́рк, ши рк8 фъръ де покъиницъ сфлет8л ши-л да8. пентр8 ачкъ ши де л'кценеле ачкла́ ка де ни́ице к8рсе дїеколе́цій, а съ фери фїеце къръ ѡм кре́дінчос и съ ка́де, ка́ съ н8 казъ ши съ съ ⸗к8рче ⸗тр'жнселе.

Де 8да́рк к8 апъ ла па́цій.

Ѳаре карїй дин фъръ де ле́циле чкле де дем8лт, пен'тр8 ⸗м8лцирк роа́делор пъмънт8л8й, ад8чк жиртве извоарелор ши изерилор, ѡаръ 8не-о́рк ши пре о́амени аф8нда ⸗ апъ. прин оаре-ка́ре пърцій р8се́цій, ⸗къ ши пънъ ак8м а ачел8й л8кр8 нетрквник де дем8лт, и съ ⸗но́ице поменирк. къ пе врќмк зилїи чен л8мина́те а ⸗квїерїи л8й хс, ад8нжнд8-съ тйнерй ши бътрќнй, парте бърбътскъ ши фъмеаскъ, 8н8л пре алт8л д8пъ асемънарк 8нїи мънгърй оаре-къїа съ ар8нкъ ⸗ апъ; ши съ ⸗тъмплъзъ чел8й ар8нкат ⸗ апъ, д8пъ л8кра́рк дїеволскъ, де́ съ лов'кце ад де патръ, ад де лемн, ши ръс ⸗ш дъ сфлет8л скс. ѡаръ алцїй мъкар къ н8-и ар8нкъ ⸗ апъ, даръ ад8к апъ, ⸗нонд жиртва ачел8ш драк д8пъ обйч8инцеле са́ле чкле де дем8лт. мъкар къ фак спре обичаю де мънгъ́ре, ѡаръ н8 жъртве идоли́лор; ⸗съ май би́не ар фй, ши ачаста де н8 ар фй.

Йл ша́селк идол, Колкда, д8мнезъ8л празничелор, къръ́м празник ма́ре ⸗ л8нл л8й декемврїе ⸗ 24 де зи́ле фъчк. ⸗съ мъкар къ нородъ8л р8се́ск с'ад ши л8мина́тъ к8 сфнт8л ботез, ши идолїи ад с8рпат; да́ръ 8нїи поменирк ачел8и драк Колада, ши пънъ ак8м н8 ⸗чет'кзъ ⸗ о ⸗нои. ⸗чепжнд дела на́цierк дмн8л8й ностр8 іс. хс. пентр8 тоате зи́леле чкле сфнте, ад8нжнд8-съ ла жо́к8рй ѳрѫте л8й дмнезъ8, кжнтъ кжнтърй, ши ⸗тр'жнселе, мъкар къ ши де на́цierк л8й хс. фак поме́нире, даръ ши пре Колкда, ⸗шелъчио́нк чк вккїе дїеволскъ, де м8лте ори фъръ де л'кце́ похторинд, ⸗л ⸗нпреўнъ. ⸗къ-ш ла ачкле ад8нърй але са́ле кълкъто́аре де л'кце, ши пре 8н сата́на: Тѣра́ оаре карале, ши алте мъскърйч8нй ѳрѫте л8и дмне-

зъѫ изводиндъ поменескъ . алцїи фѣцеле сале ши толтъ подоа-
ка оменѣскъ, чѣ фъкѫтъ дѫпъ кипѫл шй дѫпъ асемънаръ
лѫи дмнезъѫ, кѫ нїще кипѫрй оаре карele гроазниче, токмїте
спре рѣкипѫнръ дїаволѫлѫи, рш акопере фѣцеле, ргрозиндъ сѫ
ши веселиндъ пре оамени; шръ пре фъкъторюл ши зидиторюл
съѫ окържнд, ка кѫм ар ѫръ ши с'ар скжрбй де фачерѣ мжи-
нилор лѫи . каре даторй iасте тотъ крѣцинѫл а о лъса, ши
дѫпъ кипѫл каре нѣкѫ фъкѫт пре ной дмнезъѫ а ѫмбла, къ нѫ
ни сѣ кѫде алте ѫржчюни противниче лѫи дмнезъѫ а изводй .
афаръ де ачей идолй, кипѫрй дръчѣцни, рѣкъ ши алци идолй
мѫлц ера, анѫме : Ѯслжд, Кѫрша сѫ Хорсъ ипроч.

CXXIX.

1757.

(Ms. Gaster, 4⁰, 12 foĭ paginate.)

Лцїенцаре пѣнтрѫ моартѣ мареліи Петрѫ Імпера-
торѫлѫи а тоатъ Рѫсїа.

Ка кѫ сингѫръ адеверинца, шй кѫ тот дин адинсѫл,
съ арътѣм моартѣ мареліи монархѫлѫи нострѫ не похтѣще
лѫкрѫл ачеста . пентрѫ къ де ла лимбиле чѣле стреине, мѫлте
исторїи типъриите аѫ ешит пентрѫ ачесташ лѫкрѫ, чѣле че сънт
фоарте денъртате де адевър . Пентрѫ ачаста тоате прекѫм
с'аѫ рътъмплат' съ вор арътà.

Moartea luĭ Petru cel mare. (Fol. 4a—5b.)

Ѭръ кънд с'аѫ кѫноскѫт, къ съ съвършаще монархѫл, шй
азинд сенаторїи, гинъралитетѫл ши нородѫл де тоатъ орѫн-
дѫала, аѫ рчепѫт а ртра р полатъ шй а съръта мѣна монар-
хѫлѫи кѫ плѣнцере шй кѫ есспинаре . Ѭръ монархѫл ерà ртрѫ
тѣчѣре, шй спре тоци чей че кенїа кѣтрж ел прикїа, ка кънд
ри приквистѫлѫа . дѫпъ ачаста, кѫ маре трѫдъ аѫ зис пре ѫрмъ:
изъквисъ-ка де скѣрка? пентрѫ къ полата ерà плйнъ де мѫл-
цйм нородѫлѫй . кѫ кѫкънтѫл ачела аѫ пофтит' пентрѫ врѣмѣ
чѣ ѫрмътоаре, чѣ кїнтоаре а морцїи . съ фїе грѫит' пентрѫ
ачаста сѫ пентрѫ алт че-ва нѫ съ цїе, шй аша тоци дин по-
латъ аѫ ецит' . Дар шй атѫнчи ат'кта пѫт'кре аѫ авѫт мо-

нáрхѫл, кът мѣкар .р тоáтѣ клишкла, съ пърїѫ къ съ къкръшáце, дар тот с'ăѫ ăѫптат пѣнѣ ла трéи чáсври дѫи(ѣ) прѣнз . шй мѣкар къ нимик нѫ грѣна, дарѣ сѫспинà, шй мѣна чѣ дирѫптѣ спре ѡ пáрте ѡ арѫнкà, пентрѫ къ мѣна чѣ стѣнгѣ, ерà дин паралиш ăѫшáтѣ . шрѣ кѣнд .ри ăдѫчѣ аминте архїерѫл пентрѫ ферничúрѣ чѣ кїнтоáре кáчникѣ, шй пентрѫ прец' кѫ кáре ачѣа съ кѫмпърѣ, шй пентрѫ сѣнцеле фїюлѫй дзеск', съ силїѫ монáрхѫл ка съ съ .рпреѫне кѫ пѫтѣрѣ, съ съ скоáле шй съ съ .ркúне, шй спре чéрю съ кáѫте; рндикѣнд шкїи съй спре ачáста, .рпреѫнѣ съ невоѫ, ка съ .ртоáрѣ сѫспинѫриле сале .р глас де кѫкрїе, шй арѣтѣндѫ-съ кѫ фáцѣ вѫселѣ ка съ .рбрѣцишѣзе пре архїерѫл . .ртрѫ ачѣстѣ ăѫ венúт' архимандрúтѫл дéла мѣнъстúрѣ сфúнтеи Трроúце, шй ăѫ .ртребат пе монáрхѫл, ка съ порѫнчáскѣ де адоара (l. адол оара) съ-л' причестѫáскѣ кѫ сфинтеле тáини, шй де ва фи порѫнка, съ фáкѣ монáрхѫл сéмн' кѫ рндикáрѣ мѣни; шй ашà рндикѣнд мѣна нѫмай декът монáрхѫл, с'ăѫ .рвредничúт' де дзеска евхаристїе . дѫпъ ачáста ăѫ .рчепѫт' архїерей пе рѣнд шй мáи тáре а-л мѣнгѣà шй а-л .ртърй . ашнждерѣ шй монáрхѫл н'ăѫ .рчетáт а арѣтà войница сà пѣнѣ ла ал пáтрѫлѣ час дѫпъ мїезѫл нопцїи, атѫнчи ăѫ .рчепѫт а рѣчй.

Йрѣ архїерéѫл' дела Твéрска ăѫ читúт рѫгѣчѫниле, шй молúтвеле чѣле дéла ешúрѣ сѫфлетѫлѫй, .р врѣмѣ апропїérей монáрхѫлѫй спре моарте . шрѣ дѣка ăѫ .рчетáт' монáрхѫл де а сѫспинà шй а сѫфлà, тóци ăѫ .рчепѫт а съ .рдой, мóрт' сăѫ вїѫ шсте монáрхѫл, шй н'ăѫ пѫтѫт нѫман де кът а съ .рпїенцà де сфършúрѣ монáрхѫлѫй кѣнд с'ăѫ сфършит . шй .р чáсѫл ачела тóци кѣци с'ăѫ афлáт ăѫ рндикáт' тънгѫйре . шрѣ монархúна кѫ адѣнкѫл нимїи атѣта с'ăѫ фъръмат, кът ерà .рдоѫлѣ де вїáца ей, ши де нѫ (ѡ) ар фи цинѫт' ар фи кѣзѫт'. атѫнчѣ тоáте полъциле кѫ глас де тънгѫйре ăѫ рѣсѫнат, кът нич ѫнѫл нѫ с'ăѫ афлат .р полáтѣ, ка съ съ поáтѣ шпрй де плѣнцере.

CXXX.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell. defect, fol. 5b—19a. — *b*. Ms. Gr. G. Tocilescu, ca. 1760, Codex miscell., fol. 94a—103b. — *c*. Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. XVIIb—XXVIIb.)

Дископерире сфинтеи ши дѫмнезъещиĭи летѫргиĭи чи с'ѫ дископеритѫ лимбилор дин дѫмнезъаска стрълѫчире пре кѫм скриe Вароним.

Venirea luĭ Amfilog cu oaste la Jerusalim. (*a*. Fol. 5b—8a, *b*. 94a—96a, *c*. XVIIb—XIXb.)

Кънд ѧнпъръцїе Имѫрат ѧнпърат ла Вавилон, шъръ Имфилог ѧнпърат ѧнпъръцїе ла Ѩравїе. деч жїдовїи чен фъръ де леџи ши спѫркаџи авънд пѫрѫре пизмъ пентрѫ леџе асѫпра креџинилор, съ прїчїе кѫ дъншїи ѧн Иерѫсалим пентрѫ ѧнвїере домнѫлуи нострѫ Исѫс Христос, ши пентрѫ ѧнълцаре ла чѣрюри. апои лѫ.ѧндѫ мѫлте дарѫри жїдовїи аѫ мерсѫ ди лаѫ дѫс лѫи Имѫрат ѧнпърат ѧн Вавилон, ши аѫ пърът пре креџинии зъкънд: ѧнпърате! ѧн веч съ тръецїĭ ѧнпъръцїе та! алта вен џи, къ с'ѫ сфътѫнтѫ креџинїи ши кор ка съ ен ен ѧнпъръцїе ѧн Иерѫсалим. дѣчи ѧнпърѫтѫл възъндѫ ачесте де ла жидовѣи, с'ѫ ѫмплѫт де мънїе ка ѫн леѫ сълбатек, ши аѫ порончит де аѫ гътит мѫлте ѫџи, ши аѫ тримес ла Имфилог ѧнпърат ди ла Ѩравїѧ, скринд ѧнтрѫ ачесташ кин:

Єѫ Имѫрат, ѧнпърат Вавилѫнѫлуи ши а тоатъ лѫме, ам ѫдзътѫ, къ с'ѫ сфътѫнит креџинїи съ съ скоале асѫпра ноастръ ши кор съ ръдич(е) ѧнпърат ла Іерѫсалим! скриѫ џїе Имфилоџи, ѧнпърат ал Ѩравїен, съ те ръдичи кѫ ѫџиле, съ мерџи ла Иерѫсалим; ши ц'ам тримесѫ ши ѫџи ѧнтрѫ лѫторю. че съ арзи ши съ сфърми четате Иерѫсалимлуи, ши съ сфърми бисърика креџинилор, каре есте дясѫпра гропїи луи Хс, ка съ нѫ ман поменяскъ нѫмиле ачѣлуи ѧнпълътторю ѧн лѫме. шъръ де нѫ вен фаче поронка мѣ, съ џїи, къ кѫ моартѣ амаръ вен мѫри. дечи Имфилог ѧнпърат читї карте, ши аѫ гътит ѫџиле ши аѫ плекат ла Иерѫсалим кѫ атъте мїи де ѫџи пъгъне. шъръ дѫмнезъѫ, ка ачала че есте кѫноскъторю тѫтѫрор инимилор ѫмине̊ци, н'ѫ лъсат локѫл чел сфънтѫ ал съѫ, ка съ фїе пре вше дїаволѫлуи ши пре вше дїаволилор жи-

дови; че ѧ8 мъриг нѯ̀миле съ8, ши ѧ8 пъзът лwкѯл съ8, ка съ си рѯшинезъ тоци чеи че хѯлеск8 пре нѯмеле сфиницӥѣи сале, ши съ кѯноаскъ тоате лимбиле крединца че адивъратъ, кариле ѧ8минѧзъ нинмиле челор .лнтѯнекаци. ши ачаста есте тайна сфинтеи летѯргїи.

.Лнтр8 ачѣ врѣми ера патриарх ла Иерѯсалим сф҃нтѯл Меѳо́дїе, ши ѧ8зънд к8м къ ви́не Ямфилог .лнпърат ас8пра Иерѯсалим8лѯи к8 атъте лимби пъгъне, сфиницӥе-са де фрѝкъ ѧ8 фѯцит ла Лнтїwхїе четат'ѣ. ѣр8 ѯи къл8ґър че ера прewт8, зъсъ къторъ патрїархѯ8: чинсти́те пъри́нте! пре мине съ мъ лаши аиче ла сфънта бисърикъ а гро́пїи лѯи Хс. къ сфиницӥеса н8 ва лъса локѯл ачиста нич w дат(ъ), ши пре мине мъ ва .лнтъри, де вwю бирѯи пре връжмаш, ши пре Ямфилог .лнпърат, чъл страшник8 ши мънниwс, кариле винїе ас8пра гропїи лѯи хс, ши ас8пра бисъричїи лѯи христос. ѧ8зънд ачесте патриархѯл ѧ8 зъс: фрате Иwнїкїе! ръмъи к8 Христос (*b. c.* сф҃нїѣса, съ те .лнтъркъскъ, ши-л бл҃гослови̯, ши съ дѯсе ла Лнтїѽхїѣ. ѣр' Iwникїе ръмасе .л сф҃нта бесърикъ а лѯи Хс, .л тоате зилеле, фъкѯнд' сф҃нта литѯргїе ла гроапа лѯи Хс,) ши алте рѯгъчюни дѯмнезъцни, съ фачи к8 нинмъ к8ратъ ши к8 мѯлте лакръми, ка съ избъваскъ бисърика лѯи Христос де пизма жидовилwр ши де мъхни́ре ачелѯи .лнпърат страшник. ши аша фъкънд пънъ че соси Ямфилог .лнпърат, к8 атъте .лнтѯнериче де wцни, ши сфърмъ тоатъ четате Иерѯсалим8лѯи, ши тримисъ съ сфарме ши бисърика каре есте дас8пра гропїи лѯи Хс. ѣр8 дѯмнезъ8 чела че-ш юбецни л8кр8риле сале, погоръ ѯи новр8 ши акопери бисърика атъта, кът нички ѯи8л дин воини́чни ачїе къци ера, н8 п8те съ причапъ ѯнди есте бисърика. атѯнче мѣрсъръ ла Ямфилог .лнпърат wцнилор, ши зъсъръ: чинститe .лнпърате! дѯпъ поронка мърїеи тале ам фък8т, ши ам сфърмат касъле ши зидюриле Иерѯсалим8лѯи; ѣр бисърика крецинѧскъ н8 ам п8тѯт-о гъсъ. атѯнче .лнпъратѯл съ ѯмпл8 де мънїе ши кемъ пре Мѯсаиш чел крединчос ал лѯи, ши-и зъсъ: дѯ-те де вез де четате, къ нѯw.р ни есте а .лнплини поронка челѯи че нѯ8 тримес пре нои аиче. ши нѯман декът съ дѯсъ ачел крединчос ла бисърикъ. ши лъсъндѯ-л дѯмнезъ8 де .лнтръ .лн бисърикъ, ши пре нимине н8 афлъ, фъръ нѯман пре прewтѯл ачалa Иwникїи къл8ґърѯл, ши к8 ѯн прewт8 ал лѯи, гътит де сфънта летѯргїе. ши нѯман декът съри ас8пра прewтѯлѯи ачелѯа, къл8ґърѯлѯи ачелѯе, Иwникїе, ка ѯн лев страшник8, врънд а-л дѯче ла .лнпъратѯл к8

мáре мънне . шръ дѫмнезъѫ, чела че съ похтещи съ с(ъ) спъ-
скъ тѫтѫ, тинзъндѫ-ш мънините, рндатъш рй (*b.* рн) цъпъ-
ниръ мънините ка ди хер, ши нѫ пѫте съ ле рнтоарк кътръ
дънсѫл дѫпъ фире лор; атѫнче ел нѫман декът съ причеп, ши
кѫноскънд крединица че дрепть ши адивъратъ, нѫман декът
къзѫ ла пичоарите прештѫлѫи чершинд ертъчюне . ши зъсъ
прештѫл кътръ дънсѫл : х̃с съ те ерте, фїюле! ши те дѫ, де
спѫни стъпънѫлѫи тъѫ, съ вїе ниче, ши ман минѫнате лѫкрѫри
вои вид(е) . ши блгословиндѫ-л прештѫл, рн веним мънините
ла лок.

CXXXI.

ca. 1750.

(Ms. Gaster, Codex miscellaneus.)

Tâlcul buchilor.

Тълкѫл бѫкилорь . кѫм:

(Fol. 38b—39a.)

а. ѫ сънтѫ лѫмина л толтъ лѫмк .
б. дѫмнезъѫ сънтѫ ман рнинините де тоц вéчїн .
в. къз толтъ толна шменѩскъ .
г. грѣеск вш.р фїлор шменещи .
д. вине есте л креди рнтрѫ нѫмиле мїеѫ .
е. есте мънїе мк спре пъкътóши .
ж. кїпцъ сънт л толтъ лѫмк .
ѕ. фоарте кълкъторилор.
з. пъмънтѫл ацернѫт пичоарелор мели .
ї. ши нѫ есте алтѫ дѫмнезъѫ фъръ де мине .
и. чи есте скѫднѫл мїеѫ рн черю .
к. кѫм сфътѫнръ асѫпра ме сфат рѣѫ .
л. шаменїи мїен, кълкъторїи де леце .
м. гъндирь спре мине рѣѫ пентрѫ вине .
н. пре крѫче мъ рѣстигнирь .
о. кѫ ощът ши кѫ хїере мъ адъпарь .
п. дрептѫ-и фїюл лѫи дѫмнезъѫ .
р. рнпъроцирь вешминтеле меле лорѫши .
с. чїи че фак пъкате рѣле .
т. кѫнѫнь де спини рн кап рм пѫсъ

ѕ. спалъ-ш Пилат мъкиниле ши зъче : кърат съитѫ де съкиниле ачестѫи дрепт .
ф. фарисъкии стръга : ш-л, ш-л, ръстигнеци-л
х. кръст-ам ши ам ръбдат тоатъ мъкитѫире коастръ .
ѡ. де ла чей недрепци ши фъръ де леџе .
ц. шаръ днпъръцїе в'аѫ скрис ко.р словозъкнїе .
ч. къраци в'аѫ адѫс пре вои пърнителе .
ш. шаръ шоптириле челе дръчеци в'аѫ словозът .
щ. кръцїрїи тале доамне, чела че еци юбиторю де ѡамени.

Конец азъѫкилор.

CXXXII.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 19—20.)

Zilele rele de peste an.

Съ съ цїе ши ачаста : дн тоате лѫниле сънт къте . к . зъле ръле, ши чине наци дитр'ънсъле нѫ тръеци, ши чине съ болнъве(ци) нѫ тръеци, ши чине пѫрчеде дн кале нѫ-и мерци бине . ши сънт ачесте зъле ръле:

Март : д . к . априле : г . к . маю : ѕ . к . юніе : г . вї . юлее : ѕ . к . авгѫстѫ : д . ї . съптє : г . кд . ѡктовріе : г . ка . ноемвріе : є . аї . декевріе : ѕ . дї . генар : в . дї . февраріе : а . кг . фїици карите съ ле пъзаскъ ачесте зъле; дн кале съ нѫ пѫрчадъ.

CXXXIII.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b—41a. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 124—127.)

Colĭadnic.

Днсѣмнаре трипелникѫлѫи (!) сѫ сѫ цїе.

Дѫминекъ де ва фи наперѣ лѫи хс : шарна ва фи дндоитъ ши поаси (l. плоаси) . тоамна, вънтѫроасъ, пре врем'ѣ

съчеришзлзи, време бзнъ . шърпїлор пенрк ши шилор . поаме мзлте . мїери мзлтк . рнблътиторилор пзцин гръз . дшбитоачилелор (!) ши фїшрълор рнмзлцире; шр шаменилорз пенре.

Лзни де ва фи кръчюнзл, шрна ва фи бзнъ . примъвара ши вара плоаси; пре време съчирии плои мзлте . тоамна съчетък . вин ши мїери пзцинък . поаме мзлте фъръ де самък . морци маи алес рн бътръни . шаменилор дин шасте бзкзрїе . мзерилор, скърби, ши мзлте динтр'ънсъле вор ши лзри (! l. мзри) . ши знтз де вакъ мзлт.

Марци де съ ва рнтъмпла нацире лзи хрістос, шрна ва фи гре . примъвара плошсъ . вара бзнъ, нзмаи съчетоаси . тоамна шрък съчетоаси . поаме мзлте пе алокзри . дшбитоачелорз скъдери, боалъ мзлтъ . пзтерничорз (! l. —чилорз) скърбък ши дзрерк . челор че змблъ пре маре перире . мери ши знт ши взнз (! *b.* вин) мзлт.

Меркзри де съ ва рнтъмпла нацире лзи $\widetilde{\text{хс}}$, шрна ва фи маре ши бзнъ де ш парте, ши кан рндонтък; де ва ши плоа, ва цине пзцинз . примъвара съчетоаси . вара бзнъ ши фрзмоасъ . гръз пзцин . поаме мзлте . вин мзлт, меире (! l. мирре) мзлтък . знтз пзцинз . шаменилор челор бзни пагзкъ. (*b.* връжмашилор смерение.)

Жши де съ ва рнтъмпла нацире, шрна ва фи таре, ши рндонтък, ши кънтзроаси, ши плоаи зшоарък, гецзш ва фи мзлт . примъвара плошсък . вара фрзмоасъ, ши нз ва фи съчетък, нички плоае мзлтък . гръзл каре ва фи съмънат тимпзрїз ва фи бзн . поаме мзлте . мїери пзцинък . знт де вакъ мзлт . тоамна плошсъ; ши гръзл чел съмънат тоамна, скъдери мзлтък.

Кинери де съ ва рнтъмпла нацире лзи хрістос, шрна ва фи гре ши нъпрасникъ . примъвара плошасъ . пре време съчерїи плоаи мзлтък . тоамна съчетоаси . винз ши знтз пзцинз . роадъ мзлтък . шкилор дзрерк . ла гзриле шаменилор ди чел перит, мзлци вор фи болнави . мзерилор челор греле сминтълък . прзничилорз бшалъ, знора ши моарте.

Съмкътъ де съ ва рнтъмпла нацире лзи хрістос, шрна ва фи кънтзроаси . примъвара плошсък . вара кънтзроаси ши кълдзроаси . пагзкъ рн ши, а трїа парте де авїе вор ръмъне . тзнет мзлтз ва фи . съмънътзра бзнъ ши фрзмоаси . тоамна плоаси . мїери нич мзлтък нич пзцинък . рнтре шамени вражбъ . бътрънилорз мзлтък пагзкъ, пе алокзри ва фи ши моарте.

CXXXIV.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 43b—54a. — *b.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. 174a—193b. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1802, pag. 69—74. — *d.* Ms. bibl. centr., 4°, 1809, 21 paginï.)

Лтребѫри ши рѫспѳнсѳри але благочстивѳлѳи лнпѫратѳ Кйрѳ Леѡнѳ, кѳ даскалѳл сѫѳ дин ѳеѡлогїе сфинцилор благѡчистиви.

Лнтребаре : де ѳнде фѳ лѳат лѳтѳл ачéла дин каре зъдй дѳмнезъѳ пре Ядам?

Рѫспѳнсѳ : дин пъмънтѳл Мадїам.

Л. лн че време фѳ зъдит Ядам?

Р. лн лѳна лѳи Мартїе лн дѡ.рзъч ши чинчи де зъле.

Л. къткъ време лѳ трънит Ядам лн раю?

Р. мѳлци лн мѳлте кипѳри зъкѳ : ѳнїи . л . де ани, алцїи, трей ани . ѡрък ѳѳ зъкѳ аша : кът лѳ фостѳ домнѳл Христос пре крѳче, атъта лѳ фостѳ ши Ядам лн раю, адйкъ, де ла ал трїиле час дин зї пънъ ла ал но.рле час, карнле факѳ, часѳри шъсък.

Л. къци ани лѳ трънт Ядам пре пъмънт?

Р. ѡча де ани.

Л. чине лѳ дешкис раюл?

Р. тълхарюл кѳ съмнѳл крѳчїи.

Л. чине лѳ лѳат пре фїикъ-са мѳери?

Р. Ядам пре Єва.

Л. чи фатъ нъскѳ, ши кресѳ лнтр'ѡ зъ ши пънъ лн сарък съ мъритъ?

Р. Єва.

Л. кънд лѳ перит л патра парте дин лѳме?

Р. кънд лѳ ѳчис Каин пре фратиле съѳ Лвел.

Л. лн къцї ани лѳ фъкѳт Ноє корáбїе?

Р. лн . ѡ . де ани.

Л. къткъ време лѳ цинѳт потопѳл?

Р. ди ла Марти пънъ ла анѳл ѡрък ла Мартїе.

Л. къткѳ лѳ кѡвършит апа дъсѳпра мѳнцїлор?

Р. де . ѡ . кѡци с'лѳ лнпълцат апа дъсѳпра мѳнцїлор.

Л. пре чи мѳнци лѳ шъзѳт кѡравїе лѳи Ноє?

Р. пре мѫнчїи лѫи Ярарат.

Л. чи кѫкѡш аѫ кънтат, ши л'аѫ аѫзът тоатъ лѫме?

Р. кѫкошѫл дин корабїе лѫи Ное.

Л. чи фелю де хїаръ н'аѫ лѫат Ное ын корабїе?

Р. брѡаска ши пеципиле ши алтиле ка ачесте, къроря ли есте вїаца ын апъ.

Л. чине аѫ нъскѫт ши моарте н'аѫ гѫстат?

Р. Ѥнох ши Илїе ши Іѡанѫ евангїелистѫл ши пре сѫ̃нта нъскътоаре де дѫмнезѣѫ фїюаръ Марїе.

Л. ын къци ани аѫ фостѫ аскѫнсъ кръче домнѫлѫи ностръ Исѫс Христос?

Р. тр̃ї ани.

Л. чине черюл н'аѫ възѫт, ши пъмънтѫл н'аѫ кълкат, ши лѫи дѫмнезъѫ аѫ кънтат?

Р. Іѡан прѡрокѫл дин пънтичиле маикъ-са Елисафтїи.

Л. къци ани аѫ фостѫ де ла Ядам пънъ ла потоп?

Р. ѯ̃вѣлв де ани.

Л. къѫ аѫ фостѫ корабїе лѫи Ное де латъ, де лѫнгъ, де ынаалтъ?

Р. де . н̃ . де коци деналтъ, де . т̃ . де коци де лѫнгъ ши де . л̃ . де коци де латъ.

Л. чине аѫ грънѫ адивъръл ши аѫ перит, ши чине н'аѫ грънит адивъръл ши н'аѫ перит?

Р. Ісда вънзътѡрюл де дѫмнезъѫ, ши Петре апостолѫл.

Л. къте апе кърце дин раю?

Р. патръ: Фисон, Геѡн, Тигръ ши Ефратѫл.

Л. пе ынде кърце ачеле апе?

Р. Фисон ынкѫнюръ тот пъмънтѫл Филатѫлѫи, ши пре ачастъ апъ съ афлъ арынт мари кърат декът аѫрѫл, ши ѡ пїатръ (*b.* че съ кѣмъ адракѫ) адикъ кърбѫне, ши алте пїетри керзи скѫмпе. Геѡн, ачаста ынкѫнюръ тоатъ Ѳонѡпїе, адикъ цара арапаскъ, ши ын лѫна лѫи Іѵгѫст съ ѫмфлъ ши ѫдъ тот пъмънтѫл Мисїрюлѫи, къ плоае нѫ плоаѧ ынтр'ачастъ парте де лѡк, ши де ѫмезала лѫи съ фак съмънътѫриле. Тигръ, ачаста кърце аспра Асѫріїне, кариле ѡ нѫмъскѫ ѫнеи Дѫнъре. Ефраѳ, ачаста кърце аспра Индїен ши а Персъден.

Л. чине аѫ фостѫ преотѫл нехеротонит, дїакѡн лепъдатѫ де дѫмнезъѫ, кънтърецѫ прекѫркарю?

Р. прѡтѫл: Ѡѵи котезътѡрюл, дїакон: Петре апостолѫл, кънтърецѫ прекѫркарю: пророкѫл Давид.

Л. чине аѕ фостѕ сол мѕт, ши адѕсъ карте нескрисъ ла четате не.нтїмнатъ?

Р. сwлѕл аѕ фостѕ порwмкѕл, кариле л'аѕ тримес Нwе пророкѕл дин кwрабїе; карте : стълпаре маслинѕлѕи; четате не-нтимнетъ : корабїе лѕи Нwе.

Л. чине аѕ мѕрит ши нѕ с'аѕ нгропат?

Р. мѕере лѕи Лотѕ.

Л. чине де вїѕ с'аѕ нгропат ши мормънтѕл ѕмба (! l. ѕмбла) ши ын мормънтѕ къната?

Р. Іwна прwрwкѕл ын пънтечиле кїтѕлѕи . ши ачел Іwна аѕ пророчитѕ ши аѕ дат съмнѕ ын Иерѕалим ши ын тот пъмънтѕл : кънд ва аѕзи лѕпи ѕрлънд кѕ глас сѕпцире ши гъндак дин лемнѕ грънинд лѕи дѕмнезъѕ, атѕнче съ с(ъ) цїе, къ с'аѕ апропїетѕ мънтѕире ши сфърмаре де тот а Иерѕалимѕлѕи.

Л. чине аѕ фъкѕт дw.л съмне ын черю?

Р. Ісѕс Нави кънд аѕ зъс : съ сте соариле кътръ Гаваwн ши лѕна пре шъсѕри, пънъ ва бирѕи пре Ямалик.

Л. чине моарте нѕ ваде (*c.* виде) ши де дънса фѕцие?

Р. Ілїе прwрwкѕл кънд фѕцие де нпъръташа Иезавела.

Л. чине фѕ ѕчигаш ши слѕгъ драгъ лѕи дѕмнезъѕ?

Р. Монси пророкѕл, кънд ѕчисъ пре египтени ши-и нгропъ ын нъсїпѕ.

Л. чи́не аѕ цинѕт цюръмънтѕл ши аѕ перит?

Р. Ірwд нпърат, кънд аѕ дат Ирwдїадни капѕл лѕи Иwан бwтезъторюл.

Л. чине фѕра ши съ ндрепта?

Р. Twвит, кънд фѕра трѕпѕриле сфиницилор ди ле нгропа.

Л. чи карте фѕ скрисъ нтъи пре пъмънт?

Р. блибїе.

Л. ѕн wмѕ аве трии плѕгѕри де бои, ши съмънъ трїи wбороач(е) де грѣѕ, ши пѕсъ дwи-спрезъчи съчерътwри, ши патрѕ трїерътори, ши трїерáръ ши фъкѕръ трїи wбороач(е) де грѣѕ?

Р. wмѕл есте дѕмнезъѕ; чели трїи плѕгѕри, сънт сфънта троицъ; съмъница : кѕвинтеле лѕи дѕмнезъѕ; съчерътwрїи: дwи-спрезъче апостоли; трїеръторіи : патрѕ евангилецри.

Л. чине ш-аѕ зъдит лѕиш касъ пре нъсъп, ши чине пре пїатръ?

Р. Ідда къназторюл де дѕмнезъѕ пре нъсип, ши Петре апостолѕл пре пїатръ.

Л. чине аѳ дат палмъ лѳи Христос ын време патимилор лѳи?

Р. слъвоногѳл чел де трїнзъчи де ани, пре кариле ын тъмъдѳи Хс. ла Виѳезда.

Л. ѳнде с'аѳ скрис ачели патрѳ евангелиї?

Р. Маѳею ла ръсърит. Маркш ла Рѡма. Лѳка ла Ierѳсалим. Iwан ын шстрwѳл Павмос.

Л. чи пом фѳ шприт лѳи Ядам, съ нѳ мънънче динтр'ънсѳл?

Р. змокинѳл.

Л. чине аѳ нѳмит пре дѳмнезъѳ ынтъи?

Р. диаволѳл, кънд аѳ зъс лѳи Ядам: чи в'аѳ порончит шw.р дѳмнезъѳ, ка съ нѳ мънкаци дин помѳл раюлѳи.

Л. чине н'аѳ нъскѳт ши аѳ мѳрит?

Р. Ядам.

Л. чине дѳпъ бътрънецъле лѳи шръш аѳ ынтрат ын пънтечиле маикъ-са?

Р. Ядам.

Л. кари сънтѳ чели шапте избъндери, кариле аѳ зъс дѳмнезъѳ къторъ Каин, къ де шапте шри съ ва избънди пентрѳ пъкатиле лѳи?

Р. ынтъи, кѳ моарте лѳи Явел пре дѳмнезъѳ мънїе, а дwа пре мѳмъ-са ынтристъ, а трїе пре мѳмъ-са спърїе кѳ стърпїе, а патра пре фрати-съѳ wморъ, а чинче сънце дрепт въръсъ, а шъса пъмънтѳл спѳркъ, а шапте шдѳлѳи фъкѳ парте де шамени. ачестора пъкате де моарте ли есте ръдъчина пизма.

Пилдили евангелиен:

Пентрѳ wмѳлѳ че аѳ къзѳтѳ ын тълхари.

Ынтребаре. ѳн wм шаре кариле, погорындѳ-съ дин Ierѳсалим ын Иерихwн къзѳт-аѳ ын тълхари, де-л жъфѳире ши-л ръниръ, шъ-л лъсаръ абїе вїѳ ын кали. ши трекѳ ѳн преѳтѳ, ши дѳпъ дънсѳл ѳн дїакон, ши-л лъсаръ. дѳпъ ачеа трекѳ ѳн Самарinян, шї-и съ фъкѳ милъ, ши меарсъръ шї-и спълъ пїчоариле ши раниле кѳ винѳ, ши ле ѳнсъ кѳ ѳнт де лемнѳ, ши-л легъ кѳ пънзътѳри, ши-л пѳсъ пре асън, ши-л дѳсъ ла болницъ ши деде бwлничерюлѳи дw.р талери, ши-и зъсъ, съ-л тъмъдѳаскъ; шръ кънд съ ва ынтоарче, съ-и плътаскъ кѳ асѳпра де мъсѳръ. Тълкѳл.

Рѣспѵнсѵл . ѡмѵл есте Ѩдам . Ерѵсалѷмѵл ест(е) рѧол . Ерихонѵл : лѵме . тълхаріи : дїаволїи . жалѵл : негрижа лѵи дѵмнезъѵ . раниле : гѣндѵриле рѣле . дикїе вїѵ : ѧнгребет де пъкате . прештѵл : Мѡнсъ . дїаконѵл : леце веки . Самарінеанѵл : домнѵл Христос . винѵл : сѫнциле дѡмнѵлѵи . спълатѵл : котезѵлѵ . пънзътѵриле : казниле . асънѵлѵ : крѵче дѡмнѵлѵи . кѡлница : бисърика . болничерюл : апостолѵл Павел . дѡи талери : дѡ.р леци, леце нѡа.р ши леце веки . кънд съ ва ѧнтоарче : а дѡлѡ кенїре . плата кѵ асѵпръ : ѧнпъръцїе черюлѵи.

Ѧнтребаре . ѵн ѡм зъсъ фїчорѵлѵи челѵи мари маре : мерце ла кїе, ши зъсъ : мерцї-вѡю, ши нѵ марсъ . ши зъсъ челѵи мари мик : мерци ла вїе, ши ръспѵнсъ : нѵ вѡю мерци, ши лѵ мерсѵ . тълкѵл.

Р. ѡмѵл есте дѵмнезъѵ . вїе : ѧнпъръцїе черюлѵи . фїчорѵл чел маре : Ѩда . фїчорѵл чел мик : апостолѵл Павел.

Л. ѡ мѵёри аве . ѳ . драхми ши пердѵ ѡ драхмъ ; дечи апринсъ лѵминъри ши ѡ къѵтъ пънъ ѡ гъси.

Р. мѵере есте ѧнцълепціе лѵи дѵмнезъѵ . ѳ драхми сънт нѡ.р чети ѧнцереци . лѵмънаре : бисърика.

Л. де ѵнде сънтѵ тѵнитиле, ши тръснитиле, ши фѵлцери?

Р. тѡате дин поронка лѵи дѵмнезъѵ съ плинеск, къ аместекъндѵ-съ (норїи) фїинд ѧнферкънтаци де абѵрѵл пъмънтѵлѵи ши де припала соарелѵи, съ лѡкъскѵ ка щцълѵл кѵ кремине, ши ѧнтъи тѵнъ апои фѵлцеръ ; ѡаръ пентрѵ къ видере есте мари аскѵцитъ, аѵзѵл мари пестит, ѧнтъ(н) видем фѵлцерѵл, апои аѵзъм тѵнетѵл . ѡаръ тръснетѵл, адикъ съцата че де пїатръ, каре тръснеци дин матерїе норилор пентрѵ пъкатиле ноастре ка ши кѵтремѵрѵл ; ѡаръ пре чине ѡар тръсни, зъче сфънта скриптѵръ, къ ва афла ачела ѡм милъ ши ертаре де пъкате дела дѵмнезъѵ.

Л. зъпада ши гриндина дин че съ фачи?

Р. зъпада съ погоаръ дин нѡри, апа ѡаръ дин ръчала къздѵхѵлѵи съ скимбъ ѧн зъпадъ ; пентрѵ ачее вара нѵ есте зъпадъ, пентрѵ къldѵра къздѵхѵлѵи . ѡаръ ла Єгипат нѵ каде нич ѡ дътъ зъпадъ, пентрѵ къ есте соареле мари апроапе, ши ѧ векѵ соариле ши въздѵхѵл есте мари хербинте, прекѵм вестескѵ чеи че лъкѵескѵ лколо . ѧнкъ ши арапїи сънт пърлици ши негри де припала соарелѵи.

Л. каре сънтѵ ачели . ѯ . дарѵри ч'лѵ фостѵ дърѵит домнѵл дѵмнезъѵл нострѵ, стръмошѵлѵи нострѵ лѵи Ѩдам ?

Р. .лтъю, юбйре де стрейни . а дшашш (!), търїе . а трїе, рѣбдаре .ри скърбе . а патра, блъндецъле . а чинче, фрѕмсъцеле . а шъсъле, .рицълепцїе . а шъпте, фрѕмсъца трѕпѕлѕи.

Л. дар маи пре ѕрмъ кѕи лаѕ дърѕйт дѕмнезъѕ?

Р. юбире де стрейни, лѕи Йврлам . фрѕмсъца, лѕи Ішсъф . търїе, лѕи Самсон . блъндецъле лѕи, Давид . .рицълепцїе, лѕи Соломон . пърѕл, лѕи Йвисалом . рѣбдаре .ри скърбе, лѕи Ішв.

Л. чи есте : в̃ . стаѕ, в̃ . алеаргъ, в̃ . съ скимбъ, в̃ . съ сфъдескѕ?

Р. чели . в̃ . че алеаргъ, есте соариле ши лѕна; шр чели . в̃ . че стаѕ, есте черюл кѕ пъмънтѕл; шръ чеае . в̃ . че съ скимбъ, есте зъшл кѕ ноапте; шръ чели . в̃ . че съ сфъдескѕ, есте моарте кѕ вїаца шмѕлѕи.

Л. чине аѕ фостѕ .нтъю цюдекъторю?

Р. дрептѕл ши милостйвѕл дѕмнезъѕ ши Енох, ши пентрѕ ачеа ши пънъ акѕм тръещи.

Л. чине аѕ фостѕ възътóрю (l. вънъ–) тѕтѕрор хшрълор?

Р. Каин фичорѕл лѕи Адам.

Л. .ри че фелю де лимбъ аѕ пророчит пророчїи?

Р. шврнеци.

Л. че ва съ зъкъ амин?

Р. съ зъче дѕпъ лимба шврнаскъ : адикър.

Л. чи съ зъче аллилѕиа?

Р. лъѕдац пре дѕмнезъѕ чел адикърат.

Л. .ри че лимбъ гръе Адам ши Ева?

Р. .р лимба съренаскъ, ши кѕ аче лимбъ ши .рфрикошата жѕдекатъ ва фи.

Л. ѕнде съ ва фаче .нфрикошáтъ л домнѕлѕи (жѕдекатъ)?

Р. .ри вале лѕи Ишсаф апршапе де Іерѕалим.

Л. чине аѕ къзѕт .нтъи пре х̃с . кънд с'аѕ нъскѕт?

Р. пъзътюрюл шилор.

Л. каре пршрок аѕ постит . м̃ . де зъле неконтенитѕ?

Р. Мшисъ ши Илїе ши х̃с . ши Петрѕ аѕ постит ши аѕ къзѕт фаца лѕи х̃с . кънд с'аѕ скимбатѕ .ри мѕнте.

Л. мѕлци .нпъраци ши пршрочи ши мѕлци фїлософи ши шамени .нвъцаци аѕ врѕт ва съ цїе, ѕнде есте раюл ши н'аѕ фостѕ лорѕ кѕ пѕтинцъ . че съ фїе .ри цире, къ ѕнде ва фи цюдеката, акóлш ва фи ши раюл апршапе, каре съ ва нѕми : пъмънтѕл лѕи Едем . шръш .нтребаре : къци ани аѕ петрекѕт х̃с . пре пъмънт?

Р. ~~лг~~ . де ани ши ѡръ с'ав ѧнѣлцат ла черю, ѕинде ѧнтъи ав фостѕ.

Л. чине ав мѕрит де трїи ѡри?

Р. пророкѕл Ишна . ѧнтъи ав мѕрит, кънд ера пршнкѕ, ши ав ѧнвїетѕ пре ел Илїе прошршкѕл, а дша, кънд л'ав ѧнгицит китѕл, а трїе, къндѕ ав мѕрит.

Л. кари пророк ав фостѕ ман пре ѕрмъ де тоци?

Р. Іоан бштезъторюл.

Л. каре пророкѕ ав ѧнчепѕт ѧнтъи а фачи постѕл?

Р. Мшисъ пршпророкѕл.

Л. чине ав ѧнчепѕт ѧнтъи а фачи корабїе?

Р. Ноѥ пршпророкѕл.

CXXXV.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 114a—127b. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 34—51.)

Zodiar.

Картѣ Зодїи лѕи Ераклїе ѧмпѣрат, скоасъ пе лѕни де доиспрезѣчи фїлософи.

Luna luĭ Septemvrie. (Fol. 114a—115b.)

Лѕна лѕи съптевріе . а капріи зшдїе.

Де ва наіри фїчор ва фи чинстит . ши кънд ва фи де ѕн анѕ ши де дши ши де дшлзъчи ва боли ръѕ, ши де нѕ ва мѕри, норок ва авѣ ла ши ши ла тот дшбитокѕл . ши ш витъ ѧи ва шкишпа . ши ва фи ѕмблъторю ѧи кале, коровиторю кѕ шаменїи, ши ва фи грижиторю . ши ѧи лѕна че с'ав нъскѕт, съ нѕ мънъниче карне де капръ . ши кънд ва тѕнѧ съ нѕ маргъ сѕпт копачи, къ ва перѝ де нѕ съ ва ферѝ . ши ва фї юбитóрю ла мѕери ши ла тоци шаменїи . ши ва фи къртѕрарю . ши ва фи ѧнцълепт . ши съ слѕжаскъ параклесѕл манчии пречистїи тот дмѕна . ши ва фи бърбат ръвниторю . ши нѕман де дѕмнезѕ съ ва теми . ши кътръ бътрънецъ бйне ѧи ва фи . ши ѡр кънд ва фи де чинчи-спрезъчи ани ва авѣ примеждїе де моарте, ши де ва тръи ш сѕтъ де ани . ши лшкѕл ла боалъ ѧи есте : трїи грѣѕнецъ де дафїнѕ ши ѕнт де

лемнѫ, ши тъмъе алъ, съ ле аместиче ла ѫн лок ши съ с(ъ) ѫнгъ пе тот трѫпѫл, къ съ ва виндека . ши съ пръзнѫ-ѣаскъ нацїре пречистеи къ-и ва фи ѧнтр'аџютор.

Де ва наци фатъ ва фи лѫнгъреацъ ѧн wбраз . ши кънд ва фї де трїи ани ва вѫли ръѫ, ши де нѫ ва мѫрн, ва фї темъторю де дѫмнезъѫ фоарте таре . ши ва фї ворwвнтоаре ши прїимнтоаре де wаспец . ши ва фи мънewасъ . ши нѫ ва цини мѫлт мънїе . ши w вор черї-w мѫлци бърбаци, ши w ва юби ѫн воиник, ши нѫ w ва лѫа; че w ва лѫа алтѫл, ди ва цине каси кѫ ел, ши вор аве фичори мѫлци, местекац кѫ фети . ши де тънъръ съ ва спъре, къ нѫ ва фаче фичори; ѣар апои съ ва бѫкѫра; ши-и ва мѫрн ѫн фичорѫ де въсат . ши ноапте съ нѫ ѫмбле пе лѫминъ де лѫнъ, къ съ ва спъре . ши де ла дwиспрезъче ани ѧнаинте, съ нѫ мънънче пеци винире, нич съ лѫкрезъ неликъ, нич съ мънънче де дѧл wри; къ де а мънка, w вор дѫре-w виниле, ши wкии ши капѫл . ши ва аве норок ла стѫпи ши ла вин негри . ши ва боли де въсат . ши ва аве съмнѫ ѧн кап, ши ѧнтр'о мънъ ши ѧнтр'ѫн пїчорѫ . ши кънд ва фи де шъпте ани ши де нѧ ани, ва авѣ примеждїе, ши де нѫ ва мѫрн ѧнтр'ачели примеждїи, атѫнче ел(?) ва тръи ачеѫ фїмен : ꙁ : де ани . ши лѫкѫл ла боалъ ѧн есте : флоарѣ де трандафир, ши ръдъчинъ де бѫжорѫ, ши тъмъе алъ, съ ле местече ла ѫн лок, ши съ ле писъзъ ши съ с(ъ) ѫнгъ пре трѫп, къ съ ва виндека . ши съ пръзнѫѣаскъ нацїре пречистїи, къ-и ва ста ѧнтр'аџютори.

CXXXVI.

ca. 1760.

(Ms. Gr. G. Tocilescu, Codex miscellaneus, 4⁰, defect, fol. 2a—9b.)

Повéсте де фолос а лѫй Алеꙁіе wмѫл лѫи дѫмнезеѫ.

Nașterea luĭ Alexie, și fuga din Roma. (Fol. 2a — 3a.)

. . . . . темътоáре де дмнезеѫ . . . . Ягласїѣ, ши ѧ тоáте зйлеле ши ѧ тоате нопциле фъчѣ порѫнчиле лѫи дмнезеѫ, ши съ рѫгъ лѫи дмнезеѫ, ши зичѣ : поменѣциe дмне, пре невръдника роáба тà, ши мъ дърѫмáциe кѫ фѣт, мъкар съ фїе пѫркáр, съ-м фїе мънгѫ́ере сѫфлетѫлѫи мїеѫ . ши де мѫлте рѫгъчю́ний, дмнезеѫ w áѫ поменйт, ши ѣѫ лѫзит рѫгъчю́нѣ; ши

дѕпъ рѕгъчю́нѣ їей, ѡ дѕ дърѕи́т дм҃незѕ, ши дѕ прїими́т' ф'ѣт' л пжнтечиле ей; ши дѕ нъскѕт кѡкѡи . ши с'дѕ весели́т Свонмїа́н ши фъмѣ́к лѕи фоарте; ши мѕлцѕмїа, дж҃нд ла́ѕдъ ши сла́къ лѕи дм҃незѕ, пентрѕ да́рѕл че л'ѣѕ дат дм҃незѕ . ши л'дѕ котезат ши ѡѕ пѕс нѕ́меле Їлеѯ҃їе . ши кресѕ кѡконѕл пжнъ ера де кжрстъ; ши л дѣ́деръ пъринци де лкъцъ ка́рте, ши лкъцъ тоатъ ръндѕа́ла весѣкричїй, ши тоа́те лцелéсѕриле, ши тоа́тъ скриптѕра . ши прѣ лцелепт' ера́ ши тѡкмит ла тоате лѕкрѕриле ши ла фапте́ле лѕи.

Ши дѣ́кла ажѕ́нсе л кжрста лѕй де лсѕра́т', дѕ зис' татъсъѕ къ́тръ фъмѣ́кѧ лѕй : сѡцѕл мїеѕ, жѕпънѣ́съ, ѡни съ (фачем нѕнтъ) ши веселїе фїюлѕй нострѕ, ка съ не бѕкѕръм (ши съ) не веселим ши нѡи . ѡр' жѕпънѣ́сл лѕи, дѣ́кла лѕзй лша́, фша́рте съ бѕкѕрѣ́ де кѕвжнтѕл сѡцѕлѕй ей, ши съ весели жѕпжнѣ́сл лѕи фоарте, ши зи́се къ́тръ ел' : дѕмнезеѕ съ-ц лтърѣ́скъ кѕвжнтѕл, ка́ре л'ай гръи́т', дм҃нѕл мїеѕ; ши алергжнд ѧ, ши къзжнд ла пичо́арele дм҃нѕлѕй съѕ ле сърѕта́, ши зичѣ́ : ѡни съ фа́чем нѕнта фїюлѕй нострѕ, ка съ ведѣ́м' ши съ не веселим', ши съ ни́ съ весел'ска (!) нѡима ноастръ, ши съ се бѣ́кѕре сѣ́флетеле ноа́стре, ши апой май мѕлт съ се сокот'ѣ́скъ съра́чїй ши мишéй дин порѕнка лѕй дѕмнезеѕ . ши къѕта́ръ фа́тъ де рѡ́д де лпъра́т', ши фъкѕръ нѕнта, ши съ кѕнѕна́ръ л мжнъстирѣ́ сф҃нтѕлѕй Бонифа́тїе, мѕчени́кѕл, дин чинсте прéѡт' фїинд' . ши ѡѕ дѕс' акасъ, ши ѡѕ бъга́т' л къмара́ъ; ши л зїѡл ачѣ́ѧ тѡ́т' съ веселиръ, пънъ че дѕ лсера́т' . ши зи́се татъ-съѕ Свонмїа́н' фїюлѕй съѕ, лѕй Їлеѯ҃їе : пасъ фѣ́тѕл' мїеѕ, ши лц' каѕтъ невеста л къмара́ъ, ши цї-ѡ кѕноа́ціе. ѡр їел, ка съ нѕ ръмже кѕвжнтѕл пърѝнтелѕй съѕ, мѣ́рсе л къмара́ъ, ши-шй афлъ невеста шезѣ́нд, ши ш'дѕ скѡс инélѕл' де дѕр' дин дѣ́цетѕл' лѕй, ши мъхрáма чѣ́ лпѡдоби́тъ кѕ сжрмъ, ши-и ле дѣ́де доамнїй лѕй, шї-й [зи́се] : прїимѣ́ціе ачѣ́стѣ́к ши ле пъзѣ́ціе, ши ка фѝ дѕмнезеѕ лтрѕ ми́не ши лтрѕ ти́не, пжнъ не ка лдѕлчѝ дм҃нѕл дм҃незе́ѕ; ши ни́ціе тайне мѕлте ѡѕ зи́с', ши дѕ ишѝт дин къмара́ъ афа́ъ; ши дѕ мерс' ла къмара́ла лѕй, ши дѕ лѕа́т' авѕцїе мѕлтъ, кът' ѡѕ треѕѝт', ши дѕ ешѝт' дин чета́те дин Рѡ́ма, ши дѕ афлáт' ѕн' вас', ши с'дѕ дѕс' ла чета́тѣ́к Лешдúкїа, ла Сирїа па́рте.

Intoarcerea Sf-luĭ Alexie în casa părintească. (Fol. 5a—6a.)

Ши пѫрчесе а мерце ла кѫрциле пъринцилор . ши мергѫнд, аѕ .ѧтимпинат пе татъ-съѕ вїинд' де ла кѫрт'к .ѧпъра'тѫлѫй кѫ слѫ́циле лѫй, ши ера̀ тоц жалнич' . ши-и съ .ѧкинъ лѫи ши зисе : жѫпъне, факъ-ци-съ ми́лъ де ѫи съракъ' ши мишъл ка ми́не, де мъ пр̈ињм'кце ла каса та, ши дин фъръмит'ѫриле че вор къд'ѣ дин маса та, съ мъ хрънещи' ши пе мине, ши де кей ав'ѣ вре-ѫи стр̈ина́т', ѧмнезеѕ съ ци-л д'ѣ, ши съ-ц ѫмпле ко́ѫ та . ыр татъ-съѕ некѫноскѫндѫ-л къ ысте фїю-съѕ, ши помениндѫ-и де джнсѫл, ел ш'ѧѕ кїема́т' пре т'ѫц рѫкїй лѫй, ши л'кѕ зис лор аша : ка́ре дин вои, съ ва афла а пѫт'ѣ слѫжи ачест'ѫй съра́к', ши съ-л каѫте пре джнсѫл' пжнъ кѫнд ва мѫрй; ыр еѕ, кїѕ е дмнѫл ѧмнезеѕ, съ фїе ертат .ѧ тоат'ъ кїѫца м'к, ши дѫпъ моарт'к м'к, съ айбъ па́рте де тоа́те мошїиле м'кле . ши съ-и фачеци ѡ колибъ .ѧ кѫрт'к м'к, съ-л въз .ѧ тоа́т'ъ вр'км'к, ши кънд вои еши ши кънд вой .ѧтрà; ши .ѧтрѕ ав'кр'к м'к съ нѕ съ желѣскъ . ши фѕ аша .ѧ тоа́т'ъ вр'км'к . ыр' мѫмъ-са съ тот желїѫ́ ши съ ѡвидїѫ .ѧ тайнъ; ыр неваста лѫи ч'к .ѧ кипѫл тѫртѫр'клїй, зич'к къторъ соа́кръ-са : нѕ́ мъ вои ман дѫче де ай́чй .ѧ вїѫ́ца м'к, чи мъ вою .ѧкипѫй тѫртѫл'клїй (! l. —тѫр'к—) къ нѕ-ш май ѫитъ сѡцїѫ їей, ничй кѕ алтѫл нѕ съ ман .ѧпреѕ́нъ, ши жа́лникъ ысте де съ пѫие тѡт пъ рамѫръ ѫска́тъ; аша ши еѕ вою шед'ѣ тристъ ши мъхнит'ъ п'кнъ кѫнд вою лѫзй де соцѫл мїеѕ, че с'ѧѕ фъкѫт . ыр' сѡцѫл е́й ши фїюл пъринцилор' шед'ѣ .ѧ кѫрт'к лор некѫноскѫт, кѕ мѫлтъ доса́дъ ши батжо́кѫръ . къ д'кка .ѧсерà, .ѧш кът'к жѡ́к' де джнсѫл; ѫнїй .ѧл лѡвїѫ кѕ па́лмъ песте ѡкра́з, алцїй .ѧл .ѧпинц'к .ѧколчй ши .ѧкол'ѣ, ыр а́лцїй, спъ-лът'ѫриле блйделор и ле арѫнкà .ѧ ка́п . ыр' ел фїинд' ѡмѫл лѫи дѫмнезеѕ, ведѣ къ ысте лѫ́крѫл ши .ѧдемна́р'к дїѧволѫлѫй, каре нѕ юб'кце би́неле ѡаменилор' . ши шезѕ́ .ѧ ка́са пъринцилор' лѫй : зї : ани, ши нѕ-л кѫноскѕ нимен'к чине ысте.

CXXXVII.

1760.

(Ms. Eminescu, folio, defect, 505 foĭ nepaginate.)

Hronograf.

Jacov blagosloveşte pe fiĭ săĭ. (Fol. 21a—22a.)

Кѣм ш'аѕ благословит Іѣков фичо́рїи, ла да́тѣл сѣ́флетѣлѣи. глав . а҃ї.

Ши атѣнчѣ .рчепѣ а кїема́ пре тоц фечо́рїи съи пре рънд, ден чел динтъи пънъ ла чел маи де апои, ши ле зи́се, аръ-тѣндѣ-ле лѣ́кровриле, кареле менїѫ ка съ съ фак'ъ . ши зи́се .р-тъи лѣи Рѣвим : кѣм тѣ ёци търи́рѫ ши ши (!) .рчепътѣ́ра а тѣтѣрор фрацилор тъи, ыар тѣи пѣртат ръ́ѕ ши фъръ ничи ѡ сїмалъ; къч къ тѣ(и) сѣит .р па́тѣл тътѣне-тъѕ де л'аи спѣркат кѣ цїитоаре тътѣне-тъѕ, кѣ Ва́ла . шї-и зи́се : де акѣм съ нѣ́ маи фїй .рхїербънтат спре парте похтеи трѣпе́ци, ши съ-ц мѣл-цъци цїе грешалъ преете грешалъ . ал доилѣ аѕ блъстъмат пре Симеѡн ши пре Ле́ви, ши ле зи́се : де пре вои мънїѫ ши скърба съ нѣ́ маи ма́съ, де врѣме че ѡморъц атѣца Сикимитѣни кѣ инемъ тѣрвѣра́тъ, ши кѣ мънїе ю́те, ка пентрѣ съ ръскѣмпърац стръмбътатѣ сѣро́рїи воастре Ди́неи; пентрѣ къчи ѡ аѕ ръпит Сихем, ши вои ац ѡморът атъта нърод де ѡамени дрепци ши фъръ нич ѡ ви́нъ . дѣпъ ачаста вени ши ла ал па́тръле фечор ал съѕ, ла Иѣ́да; ши .рчепѣ а-и благовецй лаѣде ши .ркинъчѣни, ши бирѣинцъ спре връжма́шїи съи; пентрѣ къ динтрѣ ачест фечор ал съѕ, Иѣ́да, съ меніс'ъ ка съ ръса́р'ъ влъста́рюл дрептъцїи, ☧с : адекъ дин семинцїа Иѣ́дїи. ши-л асемънъ ка пѣ́юл лѣ́лѣи, зикъндѣ-и : къ съ ва кѣлкъ ши ва адормй ка леѣл, ши ка пѣ́юл лѣ́лѣи, ши чи́не ва кѣтеза съ-л дѣщепте пре дънсѣл? .ркипѣинд кѣм нъскънд .рпърац динтрѣ Иѣ́да, на́ще-ва ши прекѣра́та Пречистъ де.р семинцїе .рпърътѣскъ, динтрѣ ка́ре съ ва .ртрѣпа домнѣл но́стрѣ ис. ☧с . дечи леѣл съ .ркипѣаще .рпърат, кѣм ши домнѣл ☧с, фї-инд .рпърат че́рюлѣи ши пъмънтѣлѣи, маи наинте де на́щерѣ са . ыаръш .ртрѣ съминцїе .рпърътѣскъ, адекъ дин прекѣ-ра́та, аѕ лѣат трѣп ши фѣ ши ѡм ши дѣмнезеѣ деплин. деч фъръ атѣта .ркъ маи пророчй Исраил, адекъ Іѣков ши зи́се : нѣ вор липсй домни ши .рпъра́цїи дин семинцїа Иѣ́дей; пънъ ва вени ши чел прїймит ши нѣмит, адик(ъ) ☧с, ка́ре

есте нъдежде ши адънáре тътърор лимбилор, ка съ ле дтоаркъ спре дъмнезеíре, ши ка съ къноаскъ нашерѣ ши моартѣ ши двïерѣ сфинцïи сáле. ши ш'алтеле мълте пророчи Íйков, пентръ фïю-съ, Ивдá, ши-л благословí прекúм съ афлъ маи делънгат скрис д библïе. ши маи вени ши ал чинчлѣ фечор ал съ, анúме Завúлон, шï-и зíсе: де врѣме че похтéци съ-ц фïе лъкáшúл лънгъ мáре, съ фïе дделънгáтъ лъкúнца ши сълáшúл тáс, ши пънъ ла четате Сындонúл. шр фечорúлúи ал д(!) шасале, лúи Исахар, зíсе-и: Исахар възънд пъмънтúл кú бúнъ роадъ, съ-и фïе дат съ-л лúкрѣзе, ши съ ва кïемá плúгар. шр фечорúлúи ал шаптѣ, анúме Дан, зíсе-и: ачеста ва жúдекá нородолú съú, ка ши семинцïа чѣ дпърътѣскъ, шú шръш ка ши Самúон. шр фечóрúлúи ал шптъле, анúме Гад, зíсе-и: семинцïа та тълхúинд ва тълхúи. шр челúи ал нолше фечор анúме, анúм (!) Íсър, зисе-и: съ фïе богат де пúне, кът ши ла домни ши ла боúри съ дѣ хранъ, ши съминцïа лúи съ фïе дсърчинац де грúс. шр фечорúлúи ал зѣчеле, анúме Нефоалим, зисъ-и, къ съ ва асемънá ка úн стълпар ръсъдит дтр'о търïе ши дтр'о фрúмсéце. шр фечóрúлúи ал úнспръзѣче, анúме Вениамин, зисе-и: съ фïе ка úн лúп апúкътор, де диминѣцъ де вá мънка ел; шр де кътръ сѣръ ва дá алтора хранъ.

Intrebările Savelieĭ cu Solomon. (Fol. 60b—61a.)

Ши съ штешú инема Савелïй деспре тоáте лúкрúриле кътe ад дтребат пре Соломон. къч къ ши Савúла ера дцелѣпцъ, атѣта кът ши алци дпърац де пре марценѣ пъмънтúлúи трéмитѣ де лúа сфат ши двъцътúръ де ла дънса, атъта ера кú дцелепчúне мáре. шр Савúла дека ад възút аша, кúм дтрú нимик нú пútú принде кú (!) Соломон, дкъ врú съ-л маи испитѣскъ ш дáтъ съ шú маи вазъ. ши адúсесе Савúла кú сúне фѣте кúráте фоарте тúнере, ши адúсесе ши кокони шр тинери де ш потривъ кú фѣтеле. ши двъцъ дпърътѣса Савúла съ ле рътѣзе пърúл кáпúлúи тътърор дтр'úн кип, ши фѣтелор ши кокоúлор, ши съ-и дбраче пре тоц дтр'úн порть. ши фъкúръ шаменïи Савилии аша кúм ад двъцат, ши-и адúсеръ днаинтѣ дпърáтúлúи Соломон ши л тот сфатúл. ши зíсе Савúла кътръ Соломон: дпъráте! вою съ-м спúи, динтр'ачéци кокони, кáрïи сънт бърбаци, ши кáрïи сънт фѣте? шр Соломон мúлт с'ад чúдит де ачáста, ши зи(се) съ

ле адѕкъ а́пъ съ съ спѣле .рнанитѣк .рпъра́тѕлѧи . ши адѕсе́ръ де съ спъла́ръ ачеи кокони тоц .рнанитѣк .рпъра́тѕлѧи, ши причепѕ .р лок Соломон ка́рїи ера̀ воинич, къ съ спъла̀ пре wбраз' ши пре мъини та́ре ши апъсат; шр ка́реле ера̀ фѣте съ спъла линишор ши смерен . ши зи́съ Соломон, де-и алесеръ де wсеки, ши тримисъ де-и черка́ръ, ши фѕ адекърат кѕкънтѕл лѧи Соломон .рпърат . ши пентр'ачѐста лѧкрѕ мѕлт с'ѧѕ минѕнат .рпърътѣса Сави́ла, ши зи́съ .ртр'ѧзи́рѣк тѕтѕрор : ман мѕлт възѕю кѕ wкїи мїеи, декът ам ѧѕзит кѕ ѕрѣкиле пентрѕ .рпъратѕл Соломон . ши ѩръш зи́се : w пре ферничи́те Соломоа́не! прѣк мъндре ши .рцелепте, къ есте ферични́т ши ло́кѕл ѕнде калкъ талпеле та́ле, .ртрекѕш пре тоц .рцелепции . де'ичепѕ́тѕл лѧмии ши п'ѣнъ .р вечи нѕ ва ман на́це ниме динтрѕ wамени потривник цїе . w ферѝче де шървїй ши де шарвеле тале, ка́рїи стаѕ .рнанитѣк та̀ де слѧжеск, ши ѧѕд кѕвинтеле ростѕлѧи тъкѕ ч'ѣле .рцелепте, ши ман дѕлчи декът тоа́те дѕлчѐциле; къ кѕвинтеле ро́стѕлѧи тъкѕ сънт избъвѝре сѕфлетѕлѧи, ши виндека́ре трѕпѕлѧи . ши скоас(ѐ) де-л дърѕи кѕ . ѧ̃ф̃ . де талянци де ѧѕр сафир, де чел алес скѕмпь, ши пїетри скѕмпе чопли́те де мѕлт прец, ши дѕлчец скѕмпе .р тот фелюл; ши ѩѕ ман дърѕит трѕпи́на валсѧмѕлѕй, ка́ре ѧѕ фост лекѕитоа́ре де тоа́те боа́леле къте сънт . ши ш'ѧѕ ѧѕат зїwа бѕнъ де ла .рпъра́тѕл Соломон, ши мѕлте лаѕде ши похфа́ле фъчѣ .рпъра́тѕлѧи . ши дърѕй бисеричїй Сиwнѕлѧи мѕлте wдоаръ скѕмпе, ши вешминте ши ѧѕр ши пїетри скѕмпе, ши съ дѕсъ .р цара ей шръш кѕ чинсте ма́ре.

Cyru şi regele rob. (Fol. 101b — 102a.)

Ши ат'ѣта .рн дед'ѣсъ дѕмнезеѕ пѕт'ѣре ма́ре Ки́реи .рпърат, кът ѧѕ бътѕт ман мѕлт де . л̃ . .рпъраць; ши лѣѕ ѧѕат ц'ѣриле ши акѕцїиле тоа́те . ши пре дъншїй тот вїй ѩѕ принсъ ла м'ѣна лѧи, ши нич пре ѕнѕл н'ѧѕ wморът; че пре тоц ѩѕ .ркис, ши ле фъкѕ́се сокотинцъ де тоате, шї-и цинѣ .р кисоаре (!) нѕман пентрѕ съ-и мѕ́стре ши съ-й досъд'ѣскъ . ши фъкѕ́се ачест .рпърат w карътъ скѕмпъ, тот кѕ ѧѕр, ши шъд'ѣ .ртр'ънсл ел ши кѕ боѩрии лѧи; шр кънд врѣ съ ѝсъ афа́рѣ ла принбла́ре, съ съ десфътѣкзе, ел шъд'ѣ .ртр'ачѣ карѣ́тъ скѕмпъ ши кѕ боѩрии лѧи, ши .рхъма пре ачеи .рпъраць пре тоц, ши тръцѣ карѣ́та Ки́реи .рпърат .р лок де кан . ат'ѣта-и досъд'ѣ .р тоате зилеле . шр w да́т'ѣ, тръгънд ачеи .рпъ-

рац тоц карѣта .рпърáтѫлѧи Кúреи, шр ѕнѫл динтр'ачеи .рпърац, ел с'аѕ тот фост .рторкънд дес, ши аѕ фост къѕтънд .рнапои. шр Кúра .рпърат л'аѕ фост тот сокотинд кѫм с'аѕ фост .рторкънд де дес ш'аѕ фост къѕтънд .рнапои. ши съ скървй Кúра пре дънсѫл ши зúсъ: ѫ .ртребáци-л, чé нѫ лáсъ карѣта съ м'ергъ тáре, че тот каѕтъ .рнапои аша дес, ши нѫ трáце ши ел ка чеа-л'алци? шр ачел .рпърат зисъ кан кѫ фрúкъ: каѕт ла чѣле роате а карътии .рпърáтѫлѧи, кѫм съ .рторкь .рпрежѫр, ши сокотеск, кѫм есте ши ачастъ лáме минчиноасъ ши фъцарникъ, къ чѣле де сѫс съ погоаръ .р жос, ши чѣле де жос елѣ мергъ .р сѫс, кѫм съ .ртоарче ши роата. шр .рпърáтѫл Кúра кѫноскѫ тълкѫл кѫвънтѫлѧи, къ адевърат есте аша, ши аѕ ши сърит дин карѣтъ, ши аѕ мерс .рсѫш кѫ сúне, ши ѫѕ дезлегат дин легътóръ, ши ѫѕ дезхъмат; ши аѕ ши тримис де аѕ адѫс кай, ши аѕ пѫс .р карѣтъ пре ачеи .рпърац кѫ сúне алѣтóрѣ, де аѕ шъзът ши лѣѕ фъкѫт чúнсте мáре, ши ѫѕ .рбръкат ши ѫѕ словозит, съ съ дѫкъ кáреле ѕнде-и ва фй вои.

Istoria Evdochieĭ cu mărul. (Fol. 214a—215a.)

Шр кънд с'аѕ ѕмплѧт. л҃з. де .рпъръцíѫ лѧи, .р зíѡа де б(о)гоевлéнїе, фїинд .рпърáтѫл ла бисéрика чѣ мáре, ла патрїархíе, шр ѕн мишел де ѡм де ла ръсърит аѕ адѫс ѕн м'ър .р бисéрикъ, шї-и л'аѕ дат. ши атѣта ерá мáре ачел м'ър ши фаеш кът с'аѕ мират ши .рпърáтѫл, шї аѕ скос .рпърáтѫл де ѫѕ дат. н҃. де галбени де аѕр, ши л'аѕ тримис пре ѕн крединичос ал съѕ, съ-л дѫкъ .рпърътесни. шр .рпърът'кса л'аѕ тримис ѕнѕи столник мáре а .рпърáтѫлѧи, анѫме Павлин, кареле фоарте .рл пофтíѫ .рпърът'кса пѫрѫрѣ, ши аве вороаве кѫ дънсѫл, къч къ ерá фоарте ерá (!) ѕн ѡм кѫн; шр атѫнчѣ аѕ фост колнъкит, пентрѫ ачеа и л'аѕ тримис .рпърът'кса ачел м'ър. шр Павлин аѕ цинѫт ачел м'ър. к҃. зиле, ши н'аѕ цíѫт; че л'аѕ тримис .рпърáтѫлѧи. шр .рпърáтѫл дек'аѕ къзѫт м'ърѫл, нѫман че с'аѕ мират, ши л'аѕ ши съцетат ла инемъ кѫцет ръѕ, къ роате фй къ ѕмблъ .рпърът'кса кѫ Павлин, ши съ ѕмплѧ де мънíе ка ѕн леѕ, ши с'аѕ ши дѫс ла .рпърът'кса, шї ѡ .ртребъ: ѕнде цї-и м'ърѫл, кáре ци л'ам тримис? шр .рпърът'кса зис(ъ): къ л'ам мънкат. .рпърáтѫл шръш ѡ аѕ ман .ртребат, ши-и зúсе: спѫне-м кѫ дрептѫл, пентрѫ сънътáт'к вїецни мѣле. шр .рпърът'кса с'аѕ жърат пре кїница .рпърáтѫлѧи, къ л'аѕ мън-

кат . шр .рпърáтѫл, дек'аѫ аѫзит, къ съ жѫръ ши пре вїѣца лѫи пре стрѫмкѫл, сколасе мъръл, шї-н-л арътъ́къ де фáцъ . шр .рпърътъ́кса ѫнде къзѫ́ мъръл, нѫ́ман че .ргълвенѝ ши .рчепѫ́ а тремѫрà . ши нѫ-и зисе .рпъратѫл алт нимик, къ ѡ възѫ́ къ съ спéрїе, че аѫ ешит де аколò, ши съ дѫсе шї аѫ ши тримис ман кърънд де а тъıат кáпѫл лѫи Павлин, ши л'аѫ дѫс ла .рпърáтѫл де л'аѫ къзѫт . шї аѫ кїемат апои пре .рпърътъ́кса, ши ѡ аѫ хоропсит мѫлт, шї ѡ аѫ фъкѫт нехарникъ де .рпърѣцїе, ши динтр'ачéла час ѡ аѫ ѫрцисит, съ нѫ́ ман фїе волникъ а съ ман пѫртà .р пóртѫл .рпърътеск . шр .рпърътъ́кса с'аѫ рѫшинат де къторъ тоц шаменнии .рпърáтѫлѫи, ши нѫ аве шбраз съ шсъ нич .ртр'о пáрте, че тот плънцъ́к ши зїѡа ши ноапт'къ . ши фáца .рпърáтѫлѫи нѫ́ ман пѫт'къ видѣ́; че аѫ скрис ѡ скрисоаре ши с'аѫ рѫгат .рпърáтѫлѫи съ-и дъ́к вое, съ с(ъ) дѫкъ ла Иерѫсалим . шї шѫ дат .рпърáтѫл вое, ши с'аѫ гътит .рпърътъ́кса, ши ш'аѫ лѫат кѫ сúне авѫцїе фоарте мѫлтъ, ши с'аѫ дѫс ла Иерѫсалим . ши кѫм аѫ сосит, кѫм(?) с'аѫ дѫс де аѫ възѫт тоате локѫриле чѣ́ле сфинте, ши с'аѫ .ркинат ла тоате . ши къте лѫкрѫрй аѫ фост стрикáте де пре ла .рпъръ́тъ́кса Єлéна мѫма лѫи Костантин .рпърат, тоáте лѣ́ѫ .рнонт .рпъръ́тъ́кса Євдокїа . зидѫриле лѣ́ѫ .рнонт де изноавъ ши трѫле де пре ла висéричи че аѫ фост къзѫ́те, ши въшмънте мѫлте аѫ фъкѫт, ши евангéлїи скѫмпе тот кѫ аѫр полените, ши кúвоте, ши къделницъ ши сфешниче, ши тот алтѫ че аѫ фост, тот аѫ .рнонт . ши съ ѫмплѫ кѫвънтѫл лѫи Давид кѫм зиче .р ѱалтúрїе : „ѫблажи гд̃е бл(а)говолéнїем твоим Сїѡана, и да съзиждѫ́тсѧ стúни Иерѫсалимскїѧ“ : н̃ . ѱаллй (ѱ. 51, v. 20) . ши с'аѫ съвършит .рпъръ́тъ́кса Євдокїѧ аколò ла Иерѫсалим . шї ѡ аѫ .ргропат .р висéрика лѫи сты Стéфан . ши кънд аѫ фост ла дáтѫл сѫфлетѫлѫи съѫ аѫ спѫс ши аѫ мъртѫрисит .ртр'аѫзѫл тѫтѫрор кѫ жѫръмънтѫ мáре, кѫм нѫ ціїе нимик де нъпáстъ́к кáре ѡ аѫ нъпъстѫит .рпърáтѫл кѫ Павлин столникѫл . шр къте вороáве кѫ таннъ ам авѫт ла тоате пре дънсѫл л'аѫ кїемат ка пре ѫн фráте; къч кънд м'аѫ лѫат .рпърáтѫл съ-и фїѫ .рпъръ́тъ́ксъ, нѫ́ман че аѫ ціїѫт сóра .рпърáтѫлѫи Пѫлхéріѧ ши кѫ Павлин . деч фїѝнд еѫ ѡ мѫ́ре стреúнъ, ам ціїѫт нѫ́ман пре сóра .рпърáтѫлѫи ши пре Павлин, пентрѫ ачаста л'ам цинѫт ка пре ѫн фráте ла тоáте таниле мъ́кле; ачáста ціїѫ ши ачáста спѫю .рнан(н)тъ́к лѫи дѫмнезеѫ ши шаменилор . ши дек'аѫ спѫс ачесте кѫвинте, ш'аѫ дат сѫ́флетѫл .р мъ́на .рцервлѫи ши с'аѫ съвършит.

CXXXVIII.

1762.

(M. Когълнїчеанѫ: Летописїцїле vol. III, Їшїї 1846, pag. 287—328.)

Кондїкъ че аре лнтрѫ сіне обїчеѫрї векї ші ноѫе а прел лнълцацїлор домнї . . . де . . . Георгакї ал доіле логофът, аїчї лн орашѫл Іашѫлѫї ла анї 1762 ноемврїе 5.

Obiceĭul şi orănduĭala Divanului. (pag. 321).

Обїчеѫл ші оръндѫеала Дївансѫлѫї лн че кїп се ѫрмеазъ.

Кѫ о зї маї наїнтеа Дївансѫлѫї порончеще Домнѫл вътавѫлѫї де Япрозї, съ факъ цїре Корнїчїлор де поартъ, ка съ лнцїнцезе пе жълѫїторї, къ есте съ се факъ Дївап; ші орї чїне дїн лъкѫїторї се ва траце ла Дївап, съ ле фіе ѫша дескїсъ . еар ѫнїї дїн Домнї, ера обїчнѫїцї пънъ нѫ ера амъндоъ пърцїле довадї, че съ пъріа, фацъ, се да порончъ пе ѫнѫл сінгѫр ла Дївап съ нѫ-л скоатъ [каре ачеастъ порончъ ші хотъріре ші лн времіле де акмѫ ші маї таре се пъзеще, атът де кътръ Домнї кът ші де кътръ Белїцїї боіерї, карї сънт цїѫдекъторї.] Дечї вътавѫл де Япрозї гътеще Дївансѫл . ла Дївансѫл чел маре есте обїчеѫ съ се афле ші Мїтрополїтѫл церї, ші боіерїї тоцї пе ръндѫеалъ, вел Ягъ, вел Ярмаш, вътавѫл де Япрозї . ѭ . Ярмаш . ѭ . Ярмаш, ворнїчїї де поартъ, Ізбашъ де Дївап; тоцї ачестїї стаѫ ла ръндѫеала лор, ші кѫ семніле боіерїеї лор пе амънъ; асемене ші Паїчїї ші Чіоходарї се афлъ зворїторї ла Дївап лнаїнтеа Домнѫлѫї, стънд ші еї лн рънд, ші ла локѫл лор . дїн белїцїї боіерї мазълї пе карї ва Домнѫл, ле порончеще съ шазъ ла Дївап лмпрежнъ кѫ чеї-л'алцї боіерї кѫ боіерїї, ла ръндѫеала лор . ші пънъ ла домніа а доѫа а лѫї Міхаї Водъ, аѫ фост векїѫ обїчеѫ де шъдеа ші . ѭ . Логофът ла Дївап пе ѫрма алтор боіерї; еар атънчеа нѫ с'аѫ маї обїчнѫїт а шъдеа, дар ла Дївап лнаїнтеа Домнѫлѫй зворїтор се афлъ . ѫнїї дїн Домнїї чеї векї че аѫ фост молдовенї ера обїчнѫїцї а цїѫдека нородѫл маї мѫлт лн спътъріе, авънд ѫшіле лор дескїсе; ші фъчеа Дївап ші ла време де кїндіе, четїнд ѭ . Логофът жалбіле оаменілор ші алте скрїсорї, че сънт съ ле аскѫлте, ші съ ле аѫзъ Дївансѫл . ера обїчеѫ векїѫ каре с'аѫ ші ѫрмат ла Домнїї чеї трекѫцї ші пънъ ла Кантемїр Водъ : Логофът ал треілеа се фъчеа кѫ ачеастъ алецере : съ фіе ом лнвъцат ла

тълмъчирѣа словенієі, ка съ поатъ четі ші тълмъчі хрісовеле чеѣе словенєщі де мошіі дінаінтеа Домнѹлѹі, ші съ ші скріе словенєщіе чеѣе че вор фі порончіте де Домн, ші съ аібъ лънгъ дънсѹл 5 ші 6 ѹрікарі, карі съ ціе ші ачеі словеніі, ші а четі ші скріе; фінд къ динсплѹтѹл, ші дескълекатѹл църіі, аша ера обічінѹіт а се скріе хрісовеле мошілор пе словеніе, ші ачеле ера маі де чінсте, ші маі де кредінцъ; де време къ ачеле хрісовіе словенєщі, орі дінтъріцѹрі де мошіі, орі цівдекъці се скріа дін скѹрт, каре ші пънъ акмѹ ачеле ѹріче Домнєщі пе словеніе н'аѹ нічі о дндоеалъ а нѹ се креде. ші тоате хрісовеле словенєщі ера дінтъріте кѹ кредінца Домнѹлѹі, ші а філор сеі, ші а тѹтѹрор веліцілор боієрі, ла каре хрісовіе дѹпъ ворнічі чеі маріі, се пѹнеа ші Пъркълабіі ачестор скаѹне, дінтъі Пъркълабіі де Хотін, і Пъркълабіі де четатеа Неамцѹлѹі, і Пъркълабіі де четатеа ноѹъ, ші апоі Пъркълабіі де Сѹчеавъ. іар дела о време с'аѹ ръдікат ачест обічеіѹ а словеніеі ші рѹндѹеала Пъркълабілор, скріндѹ-се ісписоачеле мошілор, ші цівдекъціле пе лімба цері, макар къ ла ѹне хрісовіе ші акмѹ се ѹрмеазъ, де се пѹне кредінца Домнѹлѹі, а Беізадеілор ші а боієрілор челор маріі, де ла вел Логофът, ші пънъ ла вел Коміс.

CXXXIX.

1764.

(Ms. bibl. imperial. Wien. Cod. slav. No. 73, 4⁰, 120 paginĭ.)

Вінѧца сфѫнтѹлѹі Іѡсафат, пе кáреле Варлаам л'аѹ дінторсѹ ла крединца крецинѣскъ. Тълмъчітъ ден лимба італіáнъ, дін ромънѣскъ де Владѹл Боцѹлéскѹл де Мълъдъещі .... ла аннѹл' дела хс. ,аѱѯд.

Naşterea luĭ Josafat. (pag. 2—3.)

Вінáца сфънтѹлѹі Іѡсафат.

Съ читѣціе дін' вѣкиле історій, къ л Індіѧ аѹ фост ѹн крáю анѹме Явенéрю, ѡм фоарте крѹд, ші тиран дін потрíва крецинилор, кáреле фъкѹсе ачáстъ лѣцe дін кръія лѹі: къ тóци крецíнии съ фіе ръсипíци пентрѹ мѹлта ѹръ че авѣ асѹпра лор, ші тримитѣ пен тоате четъціле сáле ші кастéлѹрі, изгонинд шіі ѹчигѣнд крецíнии.

Съ зи́че, къ мѫ́рѣ лчє́стѫи кра́ю, нѫ пѫтѣ́ съ лѝкъ фи, ѫнде кра́юл авѣ́ ма́ре дѫрѣ́кре. шѝ де мѫлте ори порѫнчи́се л съ адѫна́ пре́щини ідолилор лор шѝ ка́пиці, фъкъндѫ-ле лор ма́рі фъгъдѫе́ли шѝ да́рѫри, пентрѫ ка ей съ съ роаце дѫмнезе́илор лор шѝ ідоли, ка съ-и дѣ́ мілъ, пентрѫ ка съ поа́тъ авѣ́ фи. дар нич кѫ мижлокѫл де атѣ́тѣ рѫгъчіони нѫ пѫтѣ́ ел авѣ́ фи. дар апо́и фиинд ко́ѫ, ши плъчѣ́рѣ домнѫлѫи нострѫ Іс Хс, дѫпъ ѡ пѫцінъ врѣ́ме мѫ́рѣ кра́юлѫи аѫ фост .ѧгрека́тъ; ѫнде кра́юл аѫ фъкѫт ма́ре веселіе, ши съркътоаре тѫтъро́ра ідолілор сѣ́и, шѝ дѫмнезе́илор лор шѝ аѫ дат пре́щилор ачє́лор ідоли доашъ сѫте де та́ѫри, шѝ доашъ сѫте де берке́чи, шѝ мѫлтъ пъине, шѝ вин, ши ма́ре веселіе, шѝ съркътоаре фъчѣ́ тот норо́дѫл, пентрѫ .ѧгрека́рѣ кръ́сен.

Pilda cu privighetoarea. (pag. 52—54.)

Дрепт ачѣ́а Варлаам аѫ зис аѫ Іосафат: Юбѣ́ціе пе съра́чи, ши фи мілостив кътрѣ пріа́тенїи аѫ дѫмнезе́ѫ. шѝ ачаста че акѫм еѫ .ѧц зи́к, пъзѣ́ціе съ нѫ ѫници, шѝ ве́зи съ нѫ фа́чи кѫм аѫ фъкѫт ѫн сътѣ́кн, ка́реле аѫ принсѫ ѡ привегито́аре. ка́рѣ привигито́аре възъндѫсе принсъ, аѫ зис можікѫлѫи че ѡ принсѣ́се: ѡ пріа́тенѫл міеѫ! де веи тѫ съ мъ ла́ши сло́водъ, съ мъ дѫк, еѫ .ѧц фъгъдѫескѫ съ-ц даѫ тре́и .ѧнвъцътѫ́ри, къ веи фи ферічит тѫ́, де ле веи цѝ а ле цінѣ́, шѝ де ма́ре фолосиніцъ .ѧц вор фи. Ятѫнчи сътѣ́кнѫл аѫ зис: де тѫ́ ми ле ве́и спѫ́не, .ѧц фъгъдѫескѫ, къ те воіу слобозѝ съ те дѫ́чи. Яша привигето́арѣ аѫ зи́с: .ѧнвъцътѫ́ра чѣ дентѣ́ю ѣсте ачаста: ѫн лѫ́крѫ че тѫ нѫ по́ци съ-л либи, нѫ-л черка. Ял до́илѣ ѣсте ачаста: ѫн лѫ́крѫ че тѫ́ .ѧл ан, де-ц ѣсте де трекѫ́ніцъ, ціне-л ши-л пъзѣ́ціе ві́не. Ятрѣ́а ѣсте ачаста: ѫн лѫкрѫ че нѫ́ по́ате фи съ фіе, нѫ тре́кѫе съ-л кре́зи. Сътѣ́кнѫл .ѧнцелегънд зи́селе .ѧнвъцътѫ́ри, фо́арте ѫѫ плъкѫт, шѝ ѡ аѫ слобозѝт съ съ дѫкъ. Привигето́арѣ аѫ зкѫрат дѣсѫ́пра ѫнѫи копач фоарте .ѧниаат, шѝ аѫ кемат пе можік, шѝ ѫѫ зис: ѡ пріа́тене! .ѧи па́гѫка тѣ м'аи лъсат съ мъ дѫк, къч еѫ ам .ѧи гѫ́ша ѡ ша́трѣ скѫмпъ, ка́рѣ ѣсте ман ма́ре декът ѫн ѡѫ де гъскъ, ши плътѣ́ціе ѡ ма́ре комо́арѣ. Сътѣ́кнѫл .ѧнцелегънд зи́селе привїгето́рен, нѫ́ман кът аѫ .ѧнчепѫт ѣ ѫмкла пе ѫрма ей пен толте крънгѫриле ка съ ѡ принзъ. Ятѫнчѣ привигето́арѣ ѫѫ зис: ѡ можік некѫн! аша́ де бине аи цінѫт тѫ

.ѧ минте .ꙗвъцътѵ́риле че ѥ́ ц'км дат? Ѥ́ ц'км зис: ѳи лѧ́крѳ че тѣ .ѧл аи, де-ц ѥ́сте де трекѳ́инцъ пъзъкиѥ-л ши-л цине; алта .ꙗвъцътѵ́ръ лѳ фост, ѳи (лѧ́крѳ) че нѧ́ поц съ-л аибн, нѳ ѳмбла а-л черка; тѣ м'аи акѳт, дар н'аи цѳт съ мъ цин, шѝ акѳм тѣ кавци, шѝ ѳмбли ка съ мъ принзи, дар тѣ нѳ по́ци съ мъ аибн. Я тр'ка .ꙗвъцътѵ́ръ лѳ фост: ѳи лѧ́крѳ че нѧ́ по́ате съ фіе, нѳ трѣ́бѳе съ-л крѣзи; ар тѣ крѣзи, къ ѥ́ ам .ѧ гѧ́шъ ѡ ша́трък скѳмпъ, мли гро́асъ декът ѳи оѳ де гъскъ; ѳнде сокот'киѥ акѳм, кѳм поч ѥ́ съ анѳ .ѧ гѧ́шъ, фшнд оѳл г'кцїи ѥ́сте ман ма́ре декът мїне. Ши лѳ зи́с можїкѳлѳи: дѳ-те дар ла невѡ́, шѝ ръмъи кѳ р'кша .ꙗнтъмиларе, къ ѥ́ нѣ вою́ съ-ц ман дѳ нич ѡ .ꙗвъцътѵ́рък, къч нѧ́ цѝи съ ѡ цїи .ѧ минте.

CXL.

1765.

(Folio, III foĭ nepaginate + 564 paginĭ paginate.)

Сѵмеонь архїепископѣль Θесалоникѳлѳй . . . . . Бѳкѳрє́цій. Ла анѳл' дела зидѵ́рѣ лѧ́мїй л'ѣт' ,зс҃зг.

Predoslovie. (Fol. IIb — IIIa.)

Предословїе к'ѣтре правосла́вничїй четитори.

. . . . . Шѝ ашѧ ерѧ ка ѡ гръдѵ́инъ .ꙗкѳѧ́тъ, шѝ ка оѵн' изво́р' печетлѳѵ́т' ла чѣ́й че нѣ пѳт'ѣ съ ѡ причѧ́пъ, адекъ ла чѣ́й че цїѧ нѳмай ли́мба рѳмжнѣскъ. дѣ́' акѳм тжлмъчѵ́индѳ-с'ъ пре ли́мба рѳмжнѣскъ, с'ѳ дѧ́т' .р ста́мбъ, кѳ бѳна сокотѵ́ницъ шѝ кїелтѳ́лъ а пр'ѣ сф҃ніїй са́ле, пърѵ́нтелѳй Митрополи́т' а то́атъ Оѵггровлахїѧ, Кѵрі́ѳ Кѵ́р Григорїе, карєле фа́че то́атъ wсѧ́рдїѧ пентрѳ бѵ́неле шѝ фолосѳл' чѣл' де wбще. дѣ́чй сф҃ніїѧ сѧ тѵпърѵ́индѳ-w, ѳ афїеросѵ́т-w шѝ ѳ дърѳѵ́т-w, ка оѵн' дѧ́р' ма́ре шѝ фо́арте кѳвїинчо́с' ла ма́йка чѣ́ де wбще а тѳтѳрѡ́р, сф҃нта бесѣ́рекъ а лѳй дмнезѣ́ѳ. чи дѧ́р' тжлмъчѵ́индѳ-съ ка́рт'ѣ ачѧ́ста, де акѳ́м' ва фѝ де wбще ла то́ци, прекѳ́м' шѝ лѳмѵ́на, .ркжт' ѡ ва причѣпе нѣ нѳмай чей че цїѳ ли́мба еллинѣ́скъ, чи шѝ чѣ́й че нѳ ѡ цїѳ, шѝ май вжрто́с' нѣкмѳл' рѳмжнѣ́ск', фїѵ́нд' пре ли́мба лѡ́р' тжлмъчѵ́итъ . . . .

Шѝ де с'ѳ фъкѳ́т' вре ѡ грешѧ́лъ оѵнде-вѧ́ш' де мѵ́не, с'ѳ вж съ ва пърѣ́, кѳ́м' къ нѣ́ с'ѳ тжлмъчѵ́ит' бѵ́не, мъ рѡ́г'

съ мъ .рвредничи́ци ертъчю́нїй . [кѣчи нѫмай оу҃нѫл' а҃мнезе́ѫ по́ате а҃ фа́че то́ате фъръ грешалъ, ѩр' wмѫл' фїи́нд' сѫпѯ́с' на́мерїй шй стрикъчю́нїй, шй сѫпѯ́с' фїи́нд' ла ат҃ѫ́тѣ па́тими, шй по́ате фй недъфъи́мат' ни́чй w да́тъ, дѣ́кка съ ва ръдика́ ача́стъ ертъчю́не дела фи́рѣ wменѣ́скъ] . фи́ци сънъто́ши .р а҃мнѫл, чей че вещи четй, шй въ адѫ́чещй ами́нте ла рѫгъчю́нише чѣ́ле че фа́чещи къръ а҃мнезе́ѫ, шй де ми́не че́л' че ам' тѫлмъчи́т' ача́стъ ка́рте кѫ мѫ́лтъ шстенѣ́лъ шй фър де прѣ́цет' сѫргѫ́лъ, ди́н ли́мба еллинѣ́скъ пре ли́мба рѫмѫнѣ́скъ, дѫ́пъ а҃мнезе́ѫ фъкѫ́нд' мѫлцъми́ре шй че́лѫ че м'ал .рдемна́т ши мї-а́ѫ порѫнчи́т' мїе а съвѫршй ача́стъ тѫлмъчи́ре, ка́реле ал шй да́т' ача́стъ ка́рте .р тупа́рю кѫ а сѣ келтѫ́лъ.

Я прѣ чинсти́тїй православа́вїей дѫмнѣвоастръ смери́т'

Кеса́рїѫ.

Cap. XI: Eresurile luĭ Manend Bogomil etc. (pag. 21—23.)

Капк а҃ї.

Ясѫпра лѫ́й Си́мон' връжито́рюл' шй а лѫ́й Мане́нд', шй аче́лшр' асе́менѣ лшр', шй асѫпра пъгѫ́нилшр' Богоми́д' (!l. —мил) адекъ Кѫдѫгер'.

Ярхїере́ѫлъ.

Дѫпъ аче́цѣ чѣ́ле де ла .рчепѫт ере́сѫр', ка́реле пре х҃с. адекъ л'ал прїнми́т' ѩр' нѫ дре́пт', ни́чи прекѫ́м' ал да́т' проповедѫи́рѣ апостолилшр', чи шй пе́нтрѫ арътарѣ шй .ртрѫпарѣ лѫ́й мѫ́лте фѣ́люр' де креди́нце ал прїими́т; ѩр .ркъ шй кѫвѫ́нтѫл' че́л' дре́пт' ка́реле ѩсте пентрѫ сф҃нта тро҃цъ л'ал лепъда́т' . ѩр оу҃нїй шй мѫнгѫито́ри ал нѫми́т' пре ей-ш' пъгѫнѣ́це, шй пѫтѣ́ре а лѫ́й а҃мнезе́ѫ, ка Симон връжито́рюл', гони́нд' пре ма́реле Си́мон' Пе́тръ, шй Мане́нд' ѡаре-ка́реле спѫрка́т', ка́ре шй ма́й рѣ́й сѫнт' декѫ́т' чей фъръ а҃мнезе́ѫ . .ркъ шй Кири́но ѡа́ре карele, шй Карпократис' спѫрка́цїй, .рпроти́вничїй апостолилшр лѫ́й х҃с . шй алц' мѫ́лц' връжма́ш' ай адевърѫлѫ́й, ка́рїй шй недѫмнезе́це ал .рѣца́т' до́ал стъпѫни́р', динтрѫ ка́рїй шй акѫ́м' сѫнт' Богомилїй, wмшо́р' фър де лѣ́це, ка́рїй шй Кѫдѫгер' съ кїѫ́мъ . дре́пт' аче́ѫ дар' тревѫ́це во́ал а цй пентрѫ дѫншїй, ка де оу҃нїй че́ сѫнт' апро́апе кѫ ръѫта́тѣ де вой . кѣч' кѫ мѫ́лтъ фѣцърїе а съ рѫга́ съ фа́к', шй е҃вгліѫ адекъ фѣцърничѣ́це а w прїнми́, шй кѣрциле шй фа́птеле апостолилшр' . .рсъ шй пре ачѣ́стѫ, шй пре

ачелѣк-л'алте скрипт8р' де ѡ дат8 ле л'кпъдъ, ши нимѝк' чей ф'кр де дмнезе8 нѕ л8кр'кзъ де ч'кле ев҃тлеи҃ ши апс҃толеи҃, чи май кжртос' ч'кле дин' противк, кѕ мѣлт8 дпротивѝре стжнд, дпротивл л тоате кѕвинтеле ши л8кр8риле ши леюйриле дмнѕлсй . ѡр май кѝне съ зѝк', къ сжнт' десъкжршит' кѕ гжнд8риле ши кѕ л8кр8риле п'крцїй л8й антихрист', ѡ8рекаре ешѝре дин фѝре, ши р8гъчіон' дтр'аскѕнс', ши кжнт'кр' сп8рка8те, ши алтеле ф'кр8 дмнезе8, л8кржнд' некр8а8те ши пр'к сп8рка8те, карете нѝчй съ кѕвѝне а ле да дскрисоаре . ши л'кпъдъ дпре8нъ кѕ кредѝница, тоате тайниле л8й хс҃ . ши спре ач'кстѫ хѕлеск', адекъ ас8пра сф҃нт8л8й ботез', ши ас8пра сф҃нтей кѕменекът8р', ши ас8пра кипѕл8й чинстѝтей кр8ч', ас8пра сф҃нтелшр' икоане, ас8пра чинстѝтелшр' бес'кричи, ас8пра дмнезе҃цилшр' скрипт8ри але л'кцїй, ши але пророчилшр', ас8пра дре҃пцилшр' ши мчени҃чилшр, ас8пра архїерейлшр' ши преподобничилшр'; ши май пре ск8рт' : ас8пра т8т8рѡр' л8кр8рилшр' че҃лшр' сф҃нте; дѕпъ лепъдат8л сатана, ши драчій л8й кѕ ддемнар'к ач'ест8ѫ спре оунѕл дтроцъ дмнезе8, ши спре дтр8пар'к кѕвжнтѕл8й, ши спре тоате ч'кле дмнезе҃ц', сжнт хѕлинд сп8рка҃ції҃ . мъкар' къ мжнт8нторюл' ностр8, ши сф҃нцїй апс҃тол' нкѕ дкъца8т' пре ной кѕ л8кр8ри, ши кѕ кѕвинте дмнезе҃ескѫ' ботез', ши дфрикошата причаще҃нїе а тр8пѕл8й ши сжнцелѫй сѣѕ, ши литѫргїѫ, ши ч'кле-л'алте дмнезе҃ц҃ій тайн' але л8й . ши дкъ нѕ нѕмай тат'къ' ностр8, чи ши алте р8гъчіон', прин карете ши ел' к'ктре пърінтеле съ р8гѣ . ши а прїймир'к але л'кцїй ши але пророчилшр' че҃лшр' че сжнт' проповедѕйте пентр8 джнсл', ши а чинстѝ шрѫш' сф҃нтеле бис'кречій нкѕ арътат' ач'аста, дела ач'ѣ бес'кр'ікъ к'кке, оунде л8 гонит' кѕ бичюл' пре ачей прекѕпитор' де ч'кле дмнезе҃ц', ши кась де р8гъчіоне, ши кась а пърінтелѫй съ8 ѡ л8 нѕмит' пре джнса . ши нѕ лъсѣ [зиче] ка съ адѣкъ чине-ваш' вре ѣн' вас' прин бис'крич' . ши шрѫш' кипѕл' кр8чій, семнѕл' сѣѕ, л'ал нѕмит' мжнт8нторюл', ши дналинт'к а доаш венире а л8й ѡ л8 вестит' май наінте, зикжнд' : ат8нч'к съ вѣ арътѣ семнѕл' фіюлѫй ѡменеск' дчерю адекъ кр8ч'к, кар'к ши дпърат8л8й Кѡнстантин' ѡ8 арътат' де сѣс', ши к'ктре а сѣ кредѝницъ л'ал повъцѕйт', ши дзѝлеле л8й Кѡнстантин' ла черю ѡ л8 арътат' ла амїазъ зѝ . ѡр ши Павел' дтр'ачаст'к кр8че съ ла8дъ ши тоц' сф҃нцїй нѣ нѣмай кѕ мінт'к, чи ши кѕ тр8пѕл' ѡ чинстеск ши ѡ сър8т'к пре джнса . ши дсѣш' Петр'к ачаста л8 къстат', а пътнмѝ адекъ а съ ръстигнѝ, каре ши дела мжнт8нторюл'

вестире .рнайинте ѧѕ лѧат', шй Яндрей фрателе ачестѧ, шй алцій мѧлц' дин' апстоли шй дин' мчнич' . шй печѣте шй семн' лъ' лѧй хс . ѡ ѧѕ нѧмит' пре ѧ . шр .рфрикошателе шй мжнтѧнтоареле шй де дмнезеѕ дателе тѣне, шй .рсѧш' Павел' лѣѕ дат', лѧжнд' дела дмнѧл'; шр дмнѧл' нѣ нѧмай рѧгъчюнѣ, тътъл' нострѧ карele ецій .р черюрій, нѣѕ дат', чи шй алтеле пре карele ей лѣѕ ѡкържт'.

CXLI.

1769.

(M. Когълничеанѕ: Летописиціле vol. III, Яши 1846, pag. 175—188.)

Летопісіцѧл цжрій Молдовій де спатарѧл Іоан Кантакузино.

(1741—1769.)

Intäia domnie a luĭ Racoviţă. (pag. 181.)

.Рнтъія домніе а лѧі Константин Чехан Раковіцъ Воевод.

Ячест ·домн лѧънд .рнтъі домніеа прін міжлочірea Гречілор, а лѧі Іордакі Ставаракі Спатар, каре ера кѣ тотѧл де поарта .рмпърѣціеі Тѧрчещи, шй къте вра ел кѣ Манолакі Спатар сокрѧл лѧі, ачеле фъчеа . де маре сѧпъраре че авеа домній шй боіерій цжреі, ѧѕ пребецит тоці боіерій дін царъ, ѧній ла Бѧцеаг ла Сѧлтанѧл тътъреск, алцій .рн царa Лешеаскъ, алцій .рн царa Унгѧреаскъ, шй .рнцінцънд-се .рмпъръціеа Тѧрчеаскъ шй паші де пре ла четъціле Молдовеі, шй де пре ла алте сарxатѧрі де прін преціѕр, ѧѕ трімес бѧмбашірі ка съ прінзъ пре Ставаракі, съ-л таіе капѧл, съ-л дѧкъ ла Поартъ; шй прін міжлочірea Хатманѧлѧі Костакі Разѧл ѧѕ скъпат шй ѧѕ фѧціт. шй мергънд ла Царіград, кѣ алтъ нѣ с'ѧѕ пѣтѧт містѧі, че с'ѧѕ .рнкінат ла орталоа Енічерілор, шй аша шй-ѧѕ скъпат віеаца . Ставаракі маі пъцісъ ѧна ка ачеаста шй .рн царa Мѧнтенеаскъ, кънд ѧѕ мерс Міхаі Раковіцъ Воевод . Константін Водъ кѣ мѧлтъ келтѧеалъ, шй кѣ міжлочірea пашілор ѧѕ .рнторс пе тоці боіерій ла локѧріле лор . ѧѕ домнит кѣ паче 3 ані кѣ тоці боіерій біне . де атъта ера страшнік, къ мънка афіон дімінеаца, шй ла креме де кінді беа пелін кѣ ѧлчіорѧл, шй преste тоатъ зіѧа се афла тот весел; дар требіле шй ле къѧта кѣ тоатъ ръндѧеала; шй ѧѕ плътіт даторіле домніеі ла Царі-

град, ши аѕ кѣпрат кѣтѣ-ка сомѣ пѕпци де бани. доамна-і аѕ мѕрит аїче ши коні нѕ-і аѕ рѣмас; аѕ дрепат-о дн мѣнѣстіреа Голіа. ера о бісерікѣ де пеатрѣ дн Пѣпѣѕці ла Ботошені, фѣкѕтѣ де Стефан Воевод чел кѣтрѣн, і аѕ дат тоате мошіле тѣтѣні-сѣѕ, лѕі Міхаі Водѣ ши аѕ фѣкѕт-о мѣнѣстіре кѕ егѕмен ши кѕ собор, дрекінѣндѕ-о ла Патріархіа Антіохіеі, ѕнде есте храмѕл сфѣнтѕлѕі Ніколаі. аѕ дат аџѕтор ши ла мѣнѣстіреа Пречіста дн Роман. фѣкѕт-аѕ ши о бісерікѣ де лемн дн Фокшені; ши скімбѣндѕ-се кѕ домніеа де аїче, аѕ мерс дн царa Мѕнтенеаскѣ домн; еарѣ аїче аѕ венит домн Матеі Гіка Воевод.

CXLII.

ca. 1750—1780.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 334, folio I, 543 paginī paginate. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 334b, 4⁰, 3 vol. nepaginate.)

Одисѣѧ лѕі Ѳмир, дрнтрѕ кари сѣ кѕпрѝнде тѽате рѣтѣчѝриле лѕі Ѳдисеѳ де пе марѧ, тѽатѣ петрéчерѧ сă дѕпѣ дрнтоарчерѣ дин рѣзбóюл Трѡáдѝи, пѣрѣ кънд аѕ сосит ла чѐ де пре ѕрмѣ дн патрѝе са, ши аѕ фѣкѕт рѣсплѣтѝре пригѡниторилор Пинелѽпии фимен сáле.

Cartea III, v. 102—166. (*a*. pag. 52—55. *b*. I, fol. 44a—45b.)

Карте г̃.

Нистор ѕѕ рѣспѕнс: стрѣнне! тѕ мѣ силеци а-ми адѕче амѝнте де ненѕмърателе нѣказѕрѝ че ам сѕферит аколо, кѕ атѣте статорничии; атѣт петрекѣнд атѣте мъри сѕпт повѣцѕнре лѕі Ахилеѕ, пентрѕ ка сѣ дезрѣдѣчинѣм четáте Трѡадéи, кът ши а бате рѣзбѡю не.рчетат дн дрептѕл зидюрилор ачещтїй вестите четъцй. акóлѡ синт мормѣнтѕриле а челор май вестѝцй ветéжи ан нѡцири. аколо заче Єлкси ветѣзѕл чел вéстит, кари сѣ асъмѣна кѕ дѕмнезѣѕл Меркѕрѝи. аколо заче Ахилеѕ. аколѡ заче Патрѡклѕ, каре сѣ асъмѣнă дм̃незѣнлѡр дрнтрѕ дрнцелепчюне сфатѕрилор сали. аколо заче юбѝтѕл мїеѕ фѝю, дрнцѣлептѕл Антилѡхии, каре кѕ кът ера ѕшор дрнтрѕ алергáре са, кѕ атѣта ера ветѣз ши статорник дрнтрѕ рѣзбѝюл чел де а мѐнѣ. тоате сѕпъръриле кѣте ам сѕферит нѡй аколѡ, сънт дрнтрѕ ѕн нѕмѣр аше де мари, кът нѕ крез кѣ ва фи ѡм, каре сѣ ле поатѣ пѡвести; кѣц-ва ани ар тре-

кѕи съ трыкъ, ши де авие ар пѕте чине-ва съ спѕе пре ларгѕ тоате ачели че Гречии аѕ сѕфирит ынтрѕ ачест wсиндит ръзбою; ши не ман пѕтънд сѕфери а-и аѕзи сфършитѕл, нереведаре тар сили а w лъса несфършитъ, ши съ те ынторчи ын патриа та. но.л ани аѕ трекѕт деспре парте нwастръ, ын кѕрцирѫ кърwра не.ынчетат кѕ тот кипѕл не силиам спре ръсишире ан, ши де авие дѕпъ нw.л ани фи́юл лѕи Сатѕрнѕ иаѕ ынвредничит а не да ѕи сфършит ферічит. ынтре тwатъ wасте иѕ ера ѕнѕл, кари съ ындръзнѣскъ а съ асъмъна кѕ Одисеѳ. къчи пре тwицй ын ынтрече ынтрѕ ынцълепчюне ши искодири. еѕ кѕнwск пре бине къ тѕ ецци фиюл съѕ, тѕ мъ адѕч спре мирари, къч ми с(ъ) па́ре а аѕзи ынсѕши пре ел вwрwвинд. кѕ непѕтиницъ а афла ѕи тънър кари съ поатъ вwрwви кѕ атъта статорничии ка ел. ын къть време аѕ цин(ѕ)т ынкѕнцѕраре, дѕмнезъ́ескѕл Одисеѳ ши еѕ, нич w да́тъ ам фwст ын гындѕри деwсъбите, атът ынтрѕ адѕнърй, къть ши ынтрѕ сфатѕрй. дар амъндwи ацицац twт де ачеш ынцълепчю́не, ам арътат де апѕрѕре Гре́чилор исправа, че съ пѕте причинѕи лѕкръри лор. дѕпъ че дар ам ръсипит вестита четате а Трwадии, ам ынтрат ын ⁀корабиле нwастре, финд кѕ тѿци гата а пѕрчеде; дар ѕи ⁀дмнезъѕ ынпотривитѿрю аѕ деспърцът пре Гречи. дин менѕтѕл ачéла ера кѕ леснире а кѕнwаце, къ Зеѳс не гъте w ынтwарчери фwарте кѕмплúтъ; къч иѕ ера кѕ тwици ынцълепци ши дрепци. татъ дар причина пентрѕ кари чии ман мѕлци аѕ къзѕт ынтрѕ w сwартъ фwарте тикълwа́съ; къч ен аѕ причинѕит лорѕш мъние финчии лѕи Зеѳси, а ⁀дмнезъwаи Поина, кари аѕ пѕс ынвръжбúре ынтре амъндwи финии лѕи Ятреѕ. ачеци дwи пренципи, фъръ нич w требѕинцъ ши невwе, ши ынпрwтива политичии, фъкънд адѕнаре де тоци Гречии, аѕ венит кѕ тwици плинии де вин; дѕпъ ача́ста Агамемнwи ши Менелаѕ аѕ ынчепѕт а тълмъчи причина пентрѕ каре иѕ адѕнат. Менелаѕ афла кѕ кали, ка фъръ а ман ацепта чева, съ пѕрчагъ кѕ тwици; дар хотъръре ачаста н'аѕ плъкѕт лѕи Агамемнwи, къч ел вре ка съ wпwаскъ wасте пъръ кънд кwр фачи жъртва че де w сѕтъ де вwи; кънд ка съ астъмпере ынфрикошата мъние а ⁀дмнзъwаи Палас. Небѕи че ера! ел иѕ цие къ иѕ трекѕи а съ ⁀мъгѕли кѕ ачастъ нъдежде, къ ка пѕте пwтоли мънии ⁀дмнезъwани, ши къ ⁀дмнезъи чеи немѕрнтóри, дѕпъ дрептате мъниwи, иѕ съ кwр ындѕплека кѕ атъта леснире пентрѕ жъртвели лwр. амъндwи фии лѕи Ятреѕ аѕ къзѕт ла сфáдъ ши ла кwрwаве

фwарте прwасте . Гречии с'аѕ рѫдикат кѕ тwции, кѕ маре тѕлкѕра́ре ши стрѣгъри ѧнспѣкимъкито́аре, фиинд деспърцици ѧнтре ей . тwатъ нwапте ачеа ам петрекѕт-w ѧнтрѕ w старе а вени ѧн че маи маре врѫжмъшие, ѕнии ѧнпрwтика алтора; къч Ζефси дидесъ съмнѕл пиердерии нwастре . дѕпъ че зиwл аѕ лѕминат, пе цюмътате де Гречи словwзинд кwрѫбиле лор ѧн маре, аѕ ѧнчепѕт а ѧнкърка пръзиле лор, пѕинд ѧн лѫwнтрѕ ши родвеле лор чели фрѕмоас(е); чеа-л'алтъ цюмътате аѕ ръмас ѧнпреѕнъ кѕ Ягамемнwн . нwи каре апѕкасъм а ѧнтра ѧн корѫбии, ѕрмам кълътории нwастре; ши корѫбиле кѕ маре рѫпецюме сърѐ валѕриле, пе ка́ри Пwсидwи ле тѕпе (?) ѧнианите корѫбии нwастре . дѕпъ че ам ацѕнсѕ ла Тенедwс ни-ам пwгорът аколо, врънд а фаче жъртвеле ноастре къторъ дм̃незъи, пентрѕ ка съ фак ѧнтоарчере нwстрѫ ферича́тъ; дар Ζефс нѕ хwтъръсе а ни-w да аше де.ѧн граб . ачест дм̃незѫѕ мъниос фїинд, аѕ пѕс w вражбъ де изнwавъ ѧнтре нwи, ши аше варъш нам деспърцит, ѕнии апѕкънд дрѕмѕл спре Трwада, с'аѕ ѧнторсѕ ѧнпреѕнъ кѕ ѧнцълептѕл Ѻдисеѳ, ка съ афле пре Ягамемнwн; нѕ дwарѫ к'аре съ с(ъ) арътe ман плъкѕц пренципѕлѕи ачестѕѫ, че пентрѕ ка съ съ деспърцаскъ де товаръшие челора-л'алци . дар еѕ ам ѕрмат кълъторне ме ѧнпреѕнъ кѕ корѫбиле меле; къч ам кѕноскѕт ман ѧнианите неншрwчи́ре че дм̃незъи не гътѝсъ.

Cartea a Xa, v. 210—250. (*a.* pag. 227—229.)

Карте а . ї.

Ѧнтр'w вале аѕ афлат палатѕл Сирсии, кари ера зидит кѕ пиетри фwарте фрѕмоас(и), ѧнпрецѕрат кѕ пъдѕри . ла подртъ съ виде лѕпи ши леи ѧнблънзиц прин врѫжиле ѫи, нич ѕнѕл нѕ с'аѕ арѕнкат асѕпра товаръшилор мей, че ѧнпрwтивъ, аѕ ѧнчепѕт а съ кѕчѕра, ши а бате кѕ козиле лор, ка ниџи кънии де касъ, кари съ лингѕшъск пре лънгъ стъпънѕл лор, кънд съ рѫдикъ де ла мас(ъ), арѕнкънд-ле де апѕрѕре къте чева; асъмине леи ши лѕпкии (!) съ кѕчѕра пе лънгъ товаръшии мей, ши мъриме трѕпѕлѕи лор нѕ ле да причинъ де а съ теме . с'аѕ wприт ла ѕша дѕмнъзъwаи ши аѕ лѕзит-о кънтънд кѕ ѕн глас миѕнат, лѕкрънд w та́фтъ фwарте сѕпцѝре, лѕкрѕ миѕнат ши немѕритóрю, де w фрѕмсъцъ алъсъ, кари нѕ поате алтѕл а w съвърши, декът w дѕмнъ-

зъѡан . ѧнцълептѫл Ѡлиѳеѫ, кари ера чел ман .ѧнцълепт ден товаръшии ачие, ши мие ман юбит, .ѧнчепънд вѡрѡава аѫ зис принетиниилор : ѥѫ аѫдѫ аиче къ къитъ ниџиие кѫ ѫн глас минѫнат, ачаста требѫе съ фїе вре ѡ фимен, саѫ ман вине а(м) зиче, вре ѡ дѫмнъзъѡан, съ нѫ не фїе фрикъ а-и вѡрби.

.Ѧндатъ аѫ .ѧнчепѫт а ѡ кема; ши е аѫзинд гласлл, с'аѫ скѫлат де пе скаѫн, аѫ дескис порциле, чели миниѫнáте, ши ша пофтит ка съ .ѧнтре . дин неѫѫние лѡр аѫ .ѧнтрат кѫ тоци; Ѥѫрилок нѫман препѫинд, ка съ нѫ фие ла мижлок вре ѫн виклешѫг, аѫ стътѫт афаръ . дѫмнъзъѡаѡ аѫ пѫс .ѧндатъ пре ачеци тикълѡш, ка съ шазъ пре скаѫниле ми, чеае фрѫмосъ; .ѧндатъ ѡѡѫ пѫс денаинте ѡ мънкари де брънзъ, аместекатъ кѫ фъинъ, ши кѫ минери ши кѫ ѫн фел де вин де мѫлте алкътѫири, прин кари .ѧи фъче ка съ ѫите кѫ тотѫл патрие лѡр . дѫпъ че аѫ мънкат ен храна ачастъ ѡтръвитоари, ша дат песте кап къте ѡ ловире кѫ варга са; ши .ѧндатъ лѫ.ѧндѫ-и де аколо, ша .ѧнкис .ѧи ѡколѫл вителор . капѫл лор, гласлл, коама пе спинари, ши .ѧи скѫрт тот трѫпѫл де ръмъторю; дар минте лор ера .ѧнтрѡагъ ѡменѡаскъ; аѫ .ѧнтрат кѫ тоции .ѧи ѡкол плънгънд . дѫмнъзъѡаѡ, пъръ а нѫ ае .ѧнкиде ѫша, ша .ѧнплѫт треѫка де гиндъ ши де алтъ хранъ, кѫ кари съ хрънеск ръмътории . Ѥѫрилок съ .ѧнтоарче .ѧндатъ ла корабии, пентрѫ ка съ не .ѧџїїнџъзъ де неѡѡрѡчире че фъръде-веще а тикълошилор ѡџїри товаръш . атъта ера пътрѫнсѫ де дѫрери, .ѧнкът а вѡрѡви нѫ пѫте; ѡкии лѫи .ѧнплънтаџи .ѧи лакръми, ши кѫ тоатъ пофта че аве а не повести, пѫтере нѫ-и ръмъсъсъ . .ѧи старе .ѧнтрѫ кари л'ам възѫт дестлл не ера а кѫнѫаџи къть ера де мари дѫрере са . дѫпъ че .ѧнделѫнгъ време л'ам силит а не повести, ша арътат, неѡѡрѡчире че ли съ .ѧнтъмпласъ.

CXLIII.

1773.

(4⁰, IV foĭ nepaginate + pag. 239 paginate, 655 §§.)

Лѣтцатѹрѫ а лсѹши стѫпжнитоареи мѫрири Екатерини . к̃ . кътрѫ wржидѹйта епитропіе преете алкатѹйрѣ арътѣрїй а оуніи нóаw леѹитоаре Кондикѫ . Тълмъчитъ пре лимба Молдовенѣскъ . . . . . Карѣ с'аѕ тълмъчитъ де Θомà к̃ . логофетъ . Ла лиїй дела Хрїстóсь ѧ̃ѱог авгѹсть з̃ї.

Predoslovie. (Fol. III a—IV a.)

Слъвитѹлѹй Генерáлъ Фелдмáршалъ . . . . . Графъ Петрѹ Алеѯандровичъ Рѹмънцовъ.

. . . . . Лдръзнéскъ нѹмай а арътà .плинирѣ даторіей мѣле чéй нелпърáте, шй а .рдемнѣрїй чей кѹ мѹлтъ рѣвнъ а слъвирїй тáле пентрѹ типъритѹлъ кѣрцїй .р лимба молдовенѣскъ, кáре принъ мѹлта силíнцъ де изнóавъ тѫлмъчíндѹ-съ де пре лимба гречáскъ пре кѫтъ аѕ фóстъ кѹ пѹтíнцъ май кѹ кѹрáтъ .рцълѣцере, штъ къ с'аѕ съвѫршитъ . патрїѿцїи мїéй вѫръ нѹмърà ачáста .ртре алте вѹне лѹкрѣри а слъвирїи тáле чѣ май .ртѫй, шй май ковѫршитóаре . фїíндъ бíне .крединцáци, къ де вѫръ вїецѹй сѹптъ ачѣсте фолоситóаре прáвиле, .ртрѹ стáрѣ чѣ неклътитъ а пронóмїнлѫръ вéки, съ вѫръ фáче фóарте норочíци ла политическа .пъртъшíре, ка шаменїи вáкѹлѹй чéлѹй .лаврíтъ . . . . . ѕ̃ .къ кѹ смерéніе амъ съвѫршитъ лѹкрѹлъ че ми с'аѕ .крединцáтъ де къткъ слъвирѣ тà, кѹ тълмъчитѹлъ шй типъритѹлъ кѣрцїй . дѹпъ кáре .дръзнéскъ а зíче : ферічíте норóаделе ачѣлѣ, преете кáре вѫръ съ .пъръцѣскъ ачѣсте прáвиле, че сѹфлъ кѹ тотѹлъ дрептáтѣ политичéцїй .пъртъширй, вѹна кѹвїíнцъ, чíнстѣ къткъ ѧ̃мнезéѕ, шй драгостѣ къткъ челъ де апроапе . алъ слъвирїй тáле, къткъ ѧ̃мнезéѕ фїербинте рѹгътóрь, Гаврїилъ Митрополитъ Молдáвїен.

Pentru pedepse. (pag. 26—27, §. 80—84.)

(п̃) Пентрѹ педѣпсе. (па̃) Драгостѣ патрїен, рѹшинѣ шй фрíка нечинстїй, шй попрескъ шй аѕ пѹтѣре а попрй мѹлте гре-

шáле. (пв) Ла ѡ кърмѫйре клѧндъ ши къ мъсѫръ, чѣ май грѣ педѣкѫ́ъ а оунїй фáпте шасте, а съ къдй къ тóтъль, фъръ кѫвѧнтъ де ръспѫнсъ; прáвилиле чѣле политичéіи вѫръ адѫ́че дрéптъ ачѣ́ѧ май къ лесни́ре .дрептáре, нúчи ле ва требѫй атѧ́та кѫмплúре. (пг) Ла нúце стъпънúри ка ачѣ́стъ, мáй пѫцúнъ вѫръ лѫ́а сáма спре а педеѫ́й грешáлиле, де кѧ́тъ спре а апѫ́кà мáй .рнайнте ка съ ле попрѣ́скъ . съ вѫръ зъбовй май мѫ́лтъ спре а .рдрепта петрѣ́чериле, де кѧ́тъ спре а фáче нетрѣ́бвиче дѫ́хѫриле, пѫúндъ преете джнселе мѫ́нчи ши кáзне. (пд) Ѧтр'ѫнъ кѫвѧ́нтъ, ачѣ́ѧ шри че съ ва .ртѧмпла, кáрѣ прáвила ѡ нѫмѣ́це педѣкѫ́ъ, шасте кѫ лѫ́кръль ѡ педѣкѫ́ъ.

Pentru pedeapsa de moarte. (pag. 85—86, §. 209—211.)

(со) Педѣкѫ́а чѣ́ де мóарте, шасте шаре фолоситóаре, шй неапърáтъ требѫйнчóасъ, спре нетѣ́мерѣ шй бѫ́на рѧндѫшла а лъкѫйтóрилшрѫ чéлшрѫ де вѫцúе? (сї) Испúта .рвáцъ, кѫмѣ къ .рмѫлцúрѣ ши ковѧршúрѣ педѣкѫ́елорь, нúчи шдънншаръ н'ал фъкѫ́тъ пре шамени май бѫ́ни . дéчи ѣ́ де вою доведй кѫмѣ къ : ла стáрѣ чѣ́ рѧндѫйтъ шй вѫичнѫйтъ а лъкѫйтóрилшрѫ челшрѫ де вѫцúе, мóартѣ оунѫ́й четъцѣ́нѣ нѫ шасте нúчи фолоситóаре, нúчи неапърáтъ требѫйнчóасъ . ѣ́ вою бирѫ́й ажѫ́тѧндъ жѫдекáта шменúїй, зúкъ : ла стáрѣ чѣ́ вѫичнѫйтъ шй рѧндѫйтъ . де врѣ́ме че мóартѣ оунѫ́й четъцѣ́нѣ пóате съ фíе неапърáтъ требѫйнчóасъ ла шаре кáрѣ стáре .прежѫ́рь, атѫ́ичѣ адекъ, кѧ́ндъ линѱúндѫ-съ елъ де слокозéніе, аре .ркъ шаре кáре плекѣ́ри, шй пѫтѣ́ре, че пóтъ съ тѫ́рѫре лúницѣ нѣкмѫлѫй . шръ ачáстъ стáре .прежѫ́рь нѫ́ пóате съ лúкъ лúкь, фъръ нѫ́май кѧ́ндъ оунъ нѣкмъ пїáрде, сал кѧцúгъ шръши слокозéнїа, сал .р кремиле нестъпжнúрїй, кѧ́ндъ .рсъши нешржндѫ́леле сѧ́нтъ .р лшкъ де прáвиле . шрь .р кѧ́тъ врѣ́ме .рпъръцéскъ фѣ́ръ де тѫ́рѫрáре прáвилиле, шй ла оун кúпъ де шклъдѫйре пре кáрѣ ал черчетáт-о ши ал адеверúт-о оунúте ла ачѣ́ѧ ши ннемиле а тотъ нѣкмѫль, ла ѡ .рпъръцíе, карѣ съ апъръ .рротúка връжмáшилшрѫ чéлшрь дин афáръ шй съ .ртърѣцíе .р лъ́нтрѫ динъ пѫтѣ́крѣ ши динъ упóлшнсь чѣ кѫ́нъ, оунде стъпжнúрѣ съ афлъ .р мжйнile монáрхѫлѫй; нѫ пóате съ фíе нúчи ѡ невóе, ка съ невоáскъ стрикáрѣ кїéцїи а оунѫ́й четъцѣ́нь. (саї) Нúчи търíа чѣ ковѧршитóаре а педѣкѫ́їй, нúчи пїерзáрѣ зидúрїй, нѫ причинѫ́ескь чѣ май мáре съвѧршúре .р сѫ́флетѫль четъцѣ́нѫлѫй, че прелѫцúрѣ педѣкѫ́їй.

Pentru meșterșug. (pag. 122—123, §. 311—312.)

(т҃аї) Ѡмѕлъ нѕ шсте сърáкъ неакѫндъ нимúка, че нелѕкрѫндъ . чéлъ че нимúка нѕ аре шй лѕкрѣзъ, трѣмúце кѕ ачѣкашъ wдúхнъ, ка шй чéлъ че аре вениτъ де w сѣтъ де рѕбле фѣръ л нѕ лѕкрà. (т҃кї) Мéцерѕлъ че лѕ лъсáтъ ла фіїй сѣй мецершѕгѕлъ лѕй спре моценúре, лѕ лъсáтъ ла джшїй w акѣре, кáрѣ с'лѕ .рмѕлцúтъ дѕпъ аналогíа нѕмърѕлѕй лwрк.

CXLIV.

1773.

(*a*. Ms. Bibl. centr. No. 375, copie de pe la sfârșitul sec. XVIII, folio, 94 foĭ paginate = cap. I—V. — *b*. Ms. Eminescu, Codex miscell., copie din ca. 1813, folio, fol. 1—73 = cap. VI—X.)

Iliodor.

Я лѕй Іліѡдwр історїе еѳїопичáскъ.

Cuvânt III: Descrierea jertfeĭ. (*a*. Fol. 44a—46a.)

Ілїодwр . кѕвжнт' . г҃.

Ѥр єѕ вою пѕне пе скѕрт .рнаúнтѣ тà пwмва че с'лѕ фъкѕт нѕмúтъ .ртрѕ пѕцúне ши пентрѕ мърúмѣ ей, ши пентрѕ чѣле че де ла дънса с'лѕ .ртъмплат' ман пре ѕрмѣ. — Мерцѣ .рнаúнте екатомва л бърбáцилор челор жертвѕнтѡрй, май кѕ простíе тръгънд вїаца ши .рбркъминтѣ, кръѕл фїнце-кѣрѕа .рнотà (! l. .рнода) вешмънтѕл чел алвѕ преете мижлок; ѥр мжна чѣ драптъ .презнъ кѕ ѕмърѕл ши кѕ цѣца фїинд фърде акоперемжнт цинѣ клътинд ѕн топwр кѕ дóа аскѕцитѕри . боїй тóци нѣгри, гróши ла грѕмáзй ши кѕ плекáре де мъсéръ ръдикѫндѕ-й, аскѕцинд корнѕл чел дрепт ши фър де стримбáре; w пáртѣ фїинд полѫнт, ши w пáртѣ .рплетит кѕ кѕнѕни де флори, плекáци ла пѕлпѣ, ши бърбíа спънзѕрънд преете ценѕнкю . ѥр нѕмърѕл кѕ тотѕл : екатwмва*) ши .ртрѕ адевър плинид нѕмúре . ѕрмà дѕпъ ачѣцие ши алтъ мѕлцúмѣ де алте жѕнгери, фїинд адéс' wсъби ши кѕ рындѕлалъ, фїнце-кáре нѣм де довитóк . .рченънд май .рнаúнтѣ флéрѕл ши тримбица w кънтáре де празнек ши веститóарей жертвїй . дѕпъ ачѣсте чирезй, ши дѕпъ бърбáции че мънà бóїи, венїѣ фечóаре ѳеталии-

*) Glosă: w сѣтъ.

чѣцій, кѫ брѫже прѣ стрѣлѫчи́те ши де мѫлт прѣцѫ, ши фоартѣ рѫодовите кѫ косиците десплетѝте, съ despърцѣ рѫ до́а чѣте, ши ѫнеле пѫртѫ пинѣрѫл [чѫта чѣ дынтыю] плѝне де флорй ши де по́амѣ; шр алтеле тиѭїй кѫ кондите, ши кѫ мироде́нїй че ѫмпле́ локѫл де бѫн мирше. рѫсъ ничи кѫм нѫ-ш зъбовїѫ мынините рѫтрѫ ачѣсте, че преste кап пѫртынд грестѫ́те, съ цинѣ ѫна де алта рѫтрѫ хо́ръ кѫ бѫнь рындѫлъ ши пїезѣкш' *), ка съ по́атѣ съ ши ѫмбле ши съ ши жоачѣ; шр рчепътѫ́ра жо́кѫлѫи прин кынтѫ́рѣ ле арътѫ чѣм-л'антъ, пентрѫ къ ачѣм с'ѫ волничи́т' съ кънте то́атъ кынтѫ́ре. кънтѫ́рѣ ерѫ ачѫ́ста: съ лъѫдѫ Те́ти ши Пилеѫ, ши дѫпъ дъншїй фїии лшр, ши шрѣ-ши фїюл лѫй . . . . . рѫтр'ачест кип ерѫ кънтарѣ:

„Пре Те́ти кѫ кынтѣ́ри ш лаѫд, ш Те́ти! кѫ прѣ стрѣлѫчи́те ши лѫминоас(е) косицъ!

Пре чѣм че с'ѫ мърѝтат дѫпъ Пилеѫ, прин порѫнка Дїей.

Подоаба мърїй, ши Ѫфроди́та ноастръ.

Каре пре чел че поартъ кѫ въртѫте сѫ́лица, ши пре Ѫрис л ръзболе́лшр.

Фѫлцерѫл Єладїи л'ѫ нъскѫт дин пынтече;

Прѣ дѫмнезъескѫл Ѫхилеѫ, чел кѫ слáвъ черѫ́скъ.

Кърѫм ла Пи́ра и с'ѫ нъскѫт фїю Неоптоли́м.

Прѣ ръсипиторюл четъцїй Троадетеннлшр, избъвиторюл четъций Дана́нлшр.

Милостив фїи но́лш, ш ірѫле Неоптолиме!

Феричи́тѫле, чел че ан адормит линѣ рѫ пъмынтѫл лѫй Ѫполшн.

Прїнмѣ́цие ачѫ́стъ дѫмнезъѫскъ кынтѫ́рѣ,

Ши ръсипѣ́цие то́атъ фрѝка де ла четѫ́тѣ но́астръ.

Пре Теtи кѫ кынтѣ́ри ш лаѫд, пре Те́ти, кѫ прѣ стрѣлѫчите ши лѫминосе косѝце!“

Рѫтр'ачест кип, ш Книмшн, ерѫ алкътѫйтъ кынтѫ́рѣ пе кът рѫм адѫк амѝнте. рѫсъ атѣкта дѫлчѫцъ авѣ жо́кѫриле, ши атѫ́та мерцѣ кѫ рындѫлъ, ѫрмынд дѫпѣ кынтарѣ сѫнетѫл пашилшр, кът съ бирѫ шкюл де къторъ аскѫлтѫ́ре, а нѫ бъга рѫ сѫ́мъ чѣле къзѫ́те, ши рдемнѫ пре чей де фѫцъ л ѫрмѫ пѫрѫрѣ рпреѫнъ дѫпъ фечо́арele че пъшїѣ дин лшк рѫ лшк кѫ жо́кѫл, ка кѫм ар трще глáсѫл кынтърїй. пънъ кынд рѫ ѫрма лор стрѣлѫчинд ш кълърѝме де тѝнери ши май мáреле лор лѫ арътѫ́т привѝрѣ челор фрѫмо́ши, май рналтъ де кът

*) Glosă: аднкъ спате ла спáте.

тѡт аѕ̈ѕл. нѕмъръл алкътѣ̀ .ѧтрѕ чинчизъчй пре чей тѝнерй, ши ѡскѣї̀ѧ чинчи ши долъзъчи деспре ѡ парт'к ши деспре алта; кáрен .ркѕнжкрà ла мижлок, ка нѝціе пъзитóри а трѣпѕлѣй пре май мáреле привитóрилѡр. .ркълцкмѝнтеле лѡр фїѝнд .рплетѝте кѕ кѕр'кле роцїй, ерà стрънс легáте преете пичѡр, ши хламида ч'к алкъ ерà .ркїéтъ ла пїепци кѕ настѣри де аѣр, ѣр ла пóалеерà .ркѕнжкрáтъ кѕ ширетѣри кишинїй. кáи ерà тоци оеталичéци кѕ к'ксклъ къѕтътѣ́ръ, фїѝнд крескѣци .р къмпїй чей вéсълитóри а Θетáлїей. пентрѕ к'ъ фрѧ́ѕл, ка пре ѕи стъкпъи авъндѕ-л, .рл лепъда цѕпѝндѕ-л ши ад'кс спѕмегънд, дар повецѝндѕ-съ де кътръ ѡкърмѕйр'к къкр'кцѕлѣй, съ попрїѧ. ерà .рподобѝци кѕ хашеле ши кѕ рахтѣри де арцинт ши полéйте; фъкънд ачáста тѝнерїи, ка кѣм с'ар .ртече ѕиѣл кѕ алтѣл ла подóабиле кáилор. .рск пре ач'кціе, ѡ Книмѡн, фїѝнд .ртр'ачеста кип, атъта ш̃ѕ трекѣт кѕ вед'кре прикúр'к челор де фáцъ, ши къторъ Іппархѣл*) ш'ѧѕ .ртѡрс тóци ѡкїи, кът с'ѧѕ пърът кѣм къ каде къторъ ѕи фѣлцер, с'ѧѕ .ртѕнекат тóат'к ч'кле че съ вед'ѣ май .рнаѝнт'к; атѫ́та нкѕ лѣминат кѕ тóтѣл дѣпъ че л'ам къзѣт; фїѝнд ши ел къкърец ши .ртр'армат, ши кълътинд ѡ сѣлицъ де лемнѕ, кѕ върфѣл де арамъ;**) павъза нѕ ѡ метахерис'к, че кѕ капѣл гол съ афлà ла пѡмкъ, фїѝнд .рбръкат кѕ хламúдъ вишнїе, а к'рїѧ пърциле ч'кле-л'ант'к ерà .рпистрѝте кѕ фир, .ртр'армьнд пр'к Лапиоéни асспра Кентаврилѡр; ѣр нáстѣрѣл .ркѕнѕнà пр'к Яоннà ч'к де кихрибáрю, кáре, .р фаца зéлїи че пѣртà ла пїепт', авѣ кл ѡ пáвъзъ, кáпѣл Горгóнїей-. аѕ адаѡс ши ѡаре кáре дар, преете ч'кле че съ фъчѣ, ши ѡ линъ сѣфлáр'к де вжнт; пентрѕ къ дѣлч'к сѣфлà, ѡаре кѣм кѕ лѝниц'к, дескѣркжнд пжрѣл***) преете грѕмазй, ши ѡсъбинд кѕ сѣфлáр'к пéрїи чей де лънгъ фрѕнт'к, ѣр мáрценеле хламидей арѕнкъндѕ-ле преете пърциле ч'кле дин напѡи, ши преете пѣлпеле пичóарелѡр калѣлѣй. вр'кй зѝче кѣм къ .рсѕши кáлѣл конóаціе фрѕмѕсéкца стъпънѣлѣи, ши кѣм къ сжмте, кь пóарт'ъ ка пре ѕи фрѕмос пре чел пр'к фрѕмос кълърéц, .ртр'ачеста кип кълътинд грѕмáзїй ши ръдикънд .р сѕс кáпѣл ши ѕрéкиле, ши ц'кнеле кѕ посоморъре ад'кс .рторкънд преете ѡки, пѕртà ши съ пѕртà кѕ мáре кѕвїйнцъ, пъшинд .рнаѝнт'к лúн' ши кѕ бѕ́нъ ѡкърмѕйре, ши кѕмпьнѝнд пре сúне, кжнд ла ѕи нѕ́мър, кжнд ла алтѣл'; ши кѕ марцене копѝтїй ѕшѡр' избѝнд .р пъмънт, спре лúнъ мишкáре .рдрептà пáсѣл. .рспкй-

*) Glose: ман мареле кълърецилѡр. **) саѕ де фїер. ***) плéтеле.

мънтѧ пре тоцй чѣле че съ ведѣ, ши хотърѣре чѣ вирѫнтóаре пентрѫ витежíе ши фрѫмсѣцца тънърѫлѫй, тóци ѡ .рѫртъша дѫпъ даторíе. атѣнчѣ къте фимей ерѧ пролсте ши непѫтинчóасъ, аскѫндѣ пáтема трѫпѫлѫй кѫ .рфрънáре, .рл ловїѧ кѫ фло́ри ши кѫ мѣ́ре, тръгѫ́нд де къторъ дънсѫл', прекѫм ли съ пърѣ, ѡаре-каре либѫв; пентрѫ къ нѫ нѫмай ачáстъ хотърърре съ .рторѣ де ккторъ тóци, кѫм къ нички ѫн лѫкрѫ нѫ с'ал·май къзѫт де ккторъ ѡаменй, каре съ ковършáскъ фрѫмсѣ́цца лѫй Θеаген. „Ятѫнчѣ ши чѣ дин зóри нъскѫ́тъ с'ал арътат прѣ стрълѫчúтъ зíш“ [врѣ зíче Омирѫл] дѫпъ че ал ешит дин кáпцѣ Ѧртемїи, чѣ фрѫмóасъ ши .рцелѣптъ Харíклеѧ; кѫнд ам кѫноскѫт кѫм кѣ ал фѫст кѫ пѫтницъ а съ кирѫй ши Θеаген'; .рсъ кѫ атѣ́ѣта, кѫ кът кѫра́та фрѫмсѣ́цце чѣ фечорáскъ ѣсте май кѫ либѫв ши май порнитóаре спре дра́госте де ккт чѣ дынтъю фрѫмсѣ́цце бърбътáскъ. ерѧ .ртр'о каретъ, че ѡ трѣцѣ ѡ пъре́ки де кай албй, *) .рвръкáтъ кѫ ѫн вешмънт вишинiѫ прѣ лѫнг, ши кѫ тóтѫл .рпистрит де ра́зъ .рлѫрúте, .рчинцѣ преспе пѣепци нпце пафтале; пре ка́ре, чел че лѣкѫ лѫкрат, ал .ркис .ртр'ѣнсиле тот мецешѫ́гѫл лѫй, неѫъкънд алтеле ка ачѣ́сте май .рнайнтѣ, ши не май пѫтънд фа́че нички дѫпъ ачѣ́ле ѣркши; пентрѫ къ ко́аделе л дой бъллѫри ерѧ легáте преспе пърциле чѣ́ле дин напоѧ ка́пѫлѫй, ѣр грѫма́зїи сѫнт цúцъ петрекѫ́ци, ши ка ѫн стръмкѫ ѣркѫ .рплетичúци; ка́петеле слóводе лѫнекѧ дин арк, ши ка ѡ присосúнцъ л легътѫ́рїй, спкнзѫрѧ .ртр'о партѣ ши .ртр'алта. врѣки зíче кѫм къ шерпїи нѫ ск търѧ кѫ пъре́ре чи ам́вѣ́к, нѫ сѫнт ккѫтътѫ́рѣ посоморѫ́тъ ши кѫмплúтъ фїинд грознични, че ѡаре-кѫм .рблънзúци прин дѫлче адормúре, ка кънд с'ар .рблънзѝ де кѣтрѣ лúвокѫл чел дин пѣепцїй фечóарей. шерпїй ерѧ дѫпъ матерїе .рлѫрúци, ѣр дѫпъ кип нѣгри; пентрѫ кѣ лѫрѫл съ .рнегрѣ де къторъ мецешѫг, ка прин негрѣцца чѣ аместекатъ кѫ галбе́н съ арѣ́те .рвъртошáрѣ ши скимбаре солзилор; .ртр'ачест кúн' ерѧ врѫ́ѫл фечóарей; ѣр косицile нич кѫ тóтѫл .рплетúте, нúчи десплетúте, че чѣ́ле май мѫлте фїинд дѫпъ кап .рвълѫрѧ преспе ѫмър ши преспе спáте, дар чѣ́ле дин крѣцет ши дин фрѫнтѣ ле .ркѫнѫнѧ тúнере стълпѣ́ри де да́фин, ши ка кѫм ле .рплетѣ, фїинд стрълѫчúте ши лѫминóасъ, ши нѫ ле лъсѧ л зѣрлúй преспе кѫкїйицъ дúн вѫнтѫриле чѣ́ле

*) Glosă: ла чѣ елинiаск(ъ) зíче: къ ерѧ .ртр'о кърцъ, че ѡ трѫцѣ ѡ пъреки де бои албй.

сѫщи́ри . пѫртѧ кѫ мѫ́жна чѣ стѣ́нгъ ѫи арк полент [прести ѫмъ-рѫл чел дрепт' акѣнд спкизѫра́тъ тѫлка] шр кѫ чеѫ-л'антъ ѡ фъ-клїе апринск . ши ашл фїинд', ман мѫлтъ лѫми́нъ стрклѫчѣ дин шкии, де кът дин фъклїй.

Cartea IX: Impresurarea oraşului Siinîĭ. (*b*. Fol. 41a—42a.)

Ка́рт҃к ѳ҃.

Ӣръ V дасп, дѫпъ че лѫ нъвъли́т асѫпра Сїи́нїй, нъдеждѫи́нд, кѫм къ нѫмай кѫ стригар҃к ръзвоюлѫй, ва ръпи́ де ѡ да́тъ четате кѫ .рсѫш зи́дѫриле, пѫци́н' с'ѫ .рфр҃кнт де к҃тръ чей че съ лѫпта́ пе́нтрѫ джнса, ши прин фапта фшарте .ри ръсплътїѧ .ри проти́въ; ши кѫ кѫвинте дефънмътшаре, ши спре .търтаре стригѧ ден четате, къткжнд-ши жо́к де джнсл'. къчи гъндїѧ къ нѫмай ла .рчепѫт ва да́ Идасп' нъвъли́ре, шр дѫпъ ачеѧ възжнд къ нѫ пшате испръвй нимі́к, че .рк съ ши дефа́нмъ де къторъ четъцени, съ ва дѫче кѫ рѫши́не. .рсъ ел' ѫ хотърѫт съ нѫ зъковк҃скъ кѫ шастк шезжнд лънгъ четате, ни́чи съ испит҃скъ кѫ ман мѫлте мецешѫцири прин каре съ ѫ четъциле, ден каре ѫнїй пѫтѣ съ съ принзъ, шр алцїи пѫтѣ съ ши фѫгъ; чи кѫ полїшркїй ма́ре ла лѫкра́ре, ши фъ́ръ де скъпа́ре лѫ сокоти́т съ пїа́рзъ кѫ то́тѫл четате ши .р грабъ. де́чи аша́ фъчѣ: .рпърци́ръ .р пърци рътѫнза́ла зи-дѫлѫи, ши зъче стжнжиний ла зъче кърца́щй ръндѫи́нд, ши хотърѫнд лърци́мк ши аджичи́мк пре мѫлтъ, лѫ порѫнчи́т ка съ са́пе ша́нцѫ; ши ачеѧ съпа́, алцїй скотѣ афа́ръ лѫтѫл, алцїй .рл гръмъдїѧ .ртрѫ спръничанъ*) спре .рнълци́ме; рѫ-дикжнд а́лт зи́д .р проти́ва че́лѫи .рпрецѫра́т. ши ни́менѣ нѫ-и попрѣ ни́чи съ .рпротивѣ; пе́нтрѫ кѣ-и .ркндѣ кѫ зи́дѫл ши фъчѣ нетре́бниче зи́дѫриле лшр, не.рдръзни́нд л алерга афа́ръ ден четате, къторъ ѡ шасте кѫ мїй де мїй ла мѫлци́ме. ши възжнд фъ́ръ испра́въ съцетътѫриле че́ле де пре́сте та́бїй [фїи́нд къ Идасп лѫ сокоти́т ма́й .рнаи́нте ши ача́ста, мъсѫ-рѣнд ло́кѫл че́л че ера .ртре чѣле дѡа́ъ зи́дѫри, кът съ нѫ ацѫнгъ съцѣта пре чей че вшр лѫкра́] . дѫпъ че ши ача́ста с'ѫ съвършѝт ма́й де гра́бъ декът повести́рк, фїи́нд къ авѣ мѫлте мъйний де гръбк спре съвърши́рк лѫкрѫлѫй, .рчепѣ алтъ мецешѫци́ре ка ача́ста: ѡ па́рте л кѝклѫлѫи ка цѫмъта́те де шдго́н**) лъжжнд нѣтедъ ши фъ́р де лѫт, ла ма́рцинк чѣ

---

*) Glose: аднкъ, мовйлъ. **) ѡ сѫтъ де па́ш, 68 де ко́ци, че съ нѫмѣ́ре плѣθρωн.

дéспре амжндоуаъ кáпетелѣ вниńд пичоаре де лвт, ле двчѣ спре лвциńме кътръ Ниł, ден чéле маĭ де жос пърърѣ спре чѣле маń де сэс шй маи .лнаńнте, адъогжнд пичоаре деспре амжндоуаъ пърциле . врѣ асъмънá чинева кв зńдври лвци чѣа съ(!) фъчѣ жвмътатѣ чѣ де одгóн, пъзíнд преете тóт .лтóкма лъциńмѣ шй прїиминд лвциńмѣ чѣ .лтре Ниł шй .лтре Гїíнй. ыръ двпъ чé с'ав вниt лвчвл кв църмвриле, лíчѣ тъíнд апей о гъръ, ав мвтáт кърцерѣ ей, ка прíнтрв жгѣе .лъвнтрв ла къráрѣ чѣ фъквтъ де пичоаре. шй фїíнд къ ден чѣле .лнáлте ла чѣле маń де жос, шй ден лъциńмѣ чѣ немърцинитъ а Ниłвлвй ла стръмтоаре де гъръ къдѣ апа, шй съ стръмторѣ кв църмвриле чѣле фъквте де мжнъ, съвжршѣа оаре каре влизкв *) ла гъръ. ыр ла къráрѣ прин кáре съ двчѣ хветвл, че съ авзїа шй ла чéй че ерá прѣ депáрте. кáре авзíндв-ле шй възíндв-ле акъм шй чéй делá Гїíнй, шй квноскжнд ла чѣ примеждїе ерá, шй квм къ потóп ысте скóпосвл .лквцврѣкрїй зндврилор(!); нíчи а фвцй пвтжнд ден четáте, фїíнд къ ле .лкидѣ еширѣ, лвтвл шй апа чѣ акъм съ апропїа, нíчи а ръмънѣ .л четáте сокотíнд фър де примеждїе, ден чѣле че пвтѣ, съ гътїа спре ацвторюл лор. шй .лтéю скжндврилe чѣле де ла пóрцй, авжнд крепътърй, ле аствпá кв фециплъ шй кв смоалъ, двпъ ачéа .лтърѣ зńдвл спре стáре маń темéйнекъ, алтвл лвт, алтвл пїétрй, алтвл лéмне шй фїеце-кáре чѣ гъсѣ адвчѣ, шй нв ерá нíчи вниł стъмпърáт, чй асéменѣ мвérѣ, копíлвл, шй бътрънвл, съ апвкá де лвкрв; пéнтрв къ нíчи пре вн нáм, нíчи пре о вжрстъ нв фáче съ сѣ сфїáскъ, сав съ съ рвшинéзъ примѣждїа чѣ пéнтрв сэфлет.

CXLV.

1773.

(Ms. bibl. centr. mixt, nepaginat, copie din 1810. 8⁰, fol. 1a—7b.)

Intrebarea înțeleptuluĭ cu lumea.

.Лтребарѣ .лцълептвлви кв лвме.

.Лнцълептвл зисъ: чине ецти дмта, ди ецти лша фрвмвасъ шй .лподовитъ?

*) Glosă: сѣнетвл апей асéменѣ двпъ нвмире, кжнд фълфъéце.

Лѧме зи́съ: ѥ́ѕ сѫнт лѧме, фанта ши плъзмѧ́йре, ши гръдинъ де поми родитори, ши вестерїи плинъ де тѫлтъ кѫнътате.

Лицълептѧл зи́съ: дар де чи́не ещи фъкѫ́тъ?

Лѧме зи́съ: де вечникѧл лнпърат.

Лицълептѧл зисъ: дар де мѧлт ещи фъкѫ́тъ, ши те пориџи лнтр'ачест фелі?

Лѧме зисъ: сѫнт 7281 де кънд мъ порт лнтр'ачеста кип.

Лицълептѧл зи́съ: де фрѧмо́асъ кре́з ши ѥ́ѕ къ ещи плъзмѧ́йре лѧи дмнзе́ѕ, ши гръдинъ плѝнъ де по́аме рѫдито́аре; дар мъ тем, съ нѕ фїе помїи тъи, ка ши помѧл чел че ѧѕ порѧнчит дмнезе́ѕ лѧи Ѧдам: съ нѕ мѫнънчи, ши неаскѧлтънд порѧнка ѧѕ мѫнка́т, ши кѕ моарте ѧѕ мѧрит.

Лѧ́ме зи́съ: адивърат лѧи Ѧдам ѧѕ порѧнчит дмнезе́ѕ аша, дар пентрѕ мі́нъ (!) н'ѧѕ порѧнчит дмнезе́ѕ аша, чи ѧѕ зис: креџици ши въ лнмѧлџици, ши ѧмплеџи пъмънтѧл, ши-л стъпънії́ци пре дънсѧл. пентрѕ ачѣ́м сънт аша фрѧмо́асъ ши лнподоби́тъ, прекѧм мъ везі.

Лицилептѧл зисъ: възѧ-ци фрѧмсе́ца та ши подоаба та, дар ѥ́ѕ ѡ сѡкѡтеск ка варба.

Лѧме зисъ: ѡ непричепѕтѧле! дар н'ѧѕ ешитѫ прин мнѫлкѧл мѣѕ лнпърацїи, патрнершїи ши клъдичїи, ши ле дѧѕ [мѡр] атѣ́та пѕте́рі, кът фак ши дисфак ман ка ни́ще дмнезе́и.

Лицълептѧл зи́съ: дар пъи кънд стъпънє́ци ачастъ пѕтері ши къльфъ а та?

Лѧме зи́съ: н'аре сфършит ни́чи хѡтърърре.

Лицълептѧл зи́съ: дар ничи кѕ гѫндѧл нѕ гъдеск (l. гънд-), къ сънт аиче де ти́не милѧйци (ши) тоате ле липсеск.

Лѧме зи́съ: ба цїе лци липсещи минте дин кап. ѧѕ н'ан четит ла Ѡлиѯъдрїи, пентрѕ Ѡлеѯандрѕ лнпърѧ́т, къ ѧѕ сѧпѕс лѧме тоатъ ши лтрѕ а са лнпъръцїи кѕ чинсти с'ѧѕ съвършит?

Лицълептѧл зи́съ: ба ѥ́ѕ, лѧме, ам четит ла исторїе пентрѕ Ѡлеѯандрѕ лнпърат, къ дин тоа́тъ мила та ши пѕтере лѧи, де ѡ слѧгъ а лѧи ман ми́къ фѕ адъпат лнтрѕ пѕци́нъ бъѕтъ́рък ши ман цѡс декът с'ѧѕ съвършит, адикъ дин вїѫцъ лн мѡарте. дар аша ѭсте въльфа та!

Лѧ́ме зи́съ: пи семни ѡмѧле, тѕ ещи тѕрѕетик; дар ѥ́ѕ нѕ зик, къ н'ѡр мѧрі чеи че стъпънє́ск кѕнѕрилє мѣ́ле, чи де ѡр ши мѧрі, ѭр нѧмеле лор нѕ́ моаре чи рѣмѫне.

Лицълє́птѧл зи́съ: ѡ лѧме! кѕ дѧлчаци де мїере аместека́тъ ещи (?) кѕ ѡтра́въ съленци съ мъ лдѧлчеци, адик(ъ)

кѫ слава богъцїи тале сълепи съ мъ ѫмфле ка ши Алеѯандрѫ .рнпърат . дар Алеѯандрѫ .рнпърат, къчи с'ѫ алат (!l. афлат) .рнтрѫ ачастъ лѫме, адик(ъ) .рн тїне, ѫ нѫ ша стътѫт църна пре пїепт, wкїи ша астѫпат, фаца ш понегрит, грáюл ша амѫрцит? .рншълътóари лѫме! дар аша шасте слáва та!

Лѫме зїсъ: .рсъ че-и де тїне wмѫле! къ нички мъ баци сáмъ .рнтрѫ нимикъ, дар нѫ-с фрѫмwасъ?

.Рницълептѫл зїсъ: ка фрѫмоасъ, дар мъ рwг лѫи дмнезѐ, съ нѫ анбъ парте де фрѫмсéца та.

Лѫме зисъ: ѫ доáръ нѫ сънт кѫнъ?

.Рницълептѫл зїсъ: ка кѫнъ, ди н'ар адѫче кѫнътáтѣ пре нїми ла ръѫтáте.

Лѫме зисъ: дар нѫ сънт .рницълѣптъ?

.Рницълептѫл зѣсъ: ка .рницълѣптъ, ди н'ар некѫнѝ пре нїминѣ .рницълепчѫне тà.

Лѫме зисъ: .рнсъ че-и де тїне wмѫле! чи фели де сwкwтѣкълъ ан тѫ де зичи, къ нѫ сънт фрѫмóасъ, нїчи кѫнъ, нички .рницълѣптъ, ши апои сжнгѫр дмнезéѫ дѫпъ чи м'ѫ фъкѫт, .рндат(ъ) ми-ѫ зис, къ сжнт кѫнъ?

.Рницълептѫл зїсъ: адикърат! къ дмнезéѫ нимик ръѫ н'ѫ фъкѫт, пентрѫ ачеа ц'ѫ зис къ ещи кѫнъ. шаръ тѫ лѫме .рншълътóаре! кѫ дѫлчѣца помилор тъи ан амъцинт пре чел .рнтѣю зидѝт, адикъ пре стръмошѫл нострѫ Ядам, ши дѫлчáца та нѫ къзѫт фоарте амáръ. пентрѫ ачеа те ѫръск ши те wкърък.

Лѫме зїсъ: w wм де нимик! чи ещи тѫ? пwати фи н'ан чинтит ла сфънта скриптѫръ, кѫ(м) зїче ла сфънта евангелїи, къ атъта ѫ юбит лѫме, кът пре фюл съѫ ѫнѫл нъскѫт л'ѫ дат пентрѫ лѫме, адик(ъ) пентрѫ мїне.

.Рницълептѫл зїсъ: ка ѣѫ, лѫми, ам четит ла сфънта скриптѫръ; шаръ ди с'ѫ дат пре сїне пентрѫ тине, нѫ ка доар съ с(ъ) wбицѣскъ кѫ тїни, чи ка съ алѣгъ пре ан сън дин тине: [ка нѫ кѫм-ва] де чен че ѫмблъ прен тїне, потрикиндѫ-съ цїе, съ моцинѣскъ .рнтѫнерикѫл.

Лѫме зїсъ: w wм некѫноскъторю! .рн (!) вине съ те wкърък, къ ши тѫ .рн мїне петрéчи ши прин лѫмина ме ѫмбле.

.Рницълептѫл зїсъ: w лѫме! мъкар де ар фи кѫм зїчи тѫ, ка съ фїѫ ѣѫ wм некѫноскъторю, ка ѫмблънд прин лѫмїна та съ нѫ те кѫноск, нички съ фак кѫ тїне прietешѫг.

Лѫме зи́съ : ѥ8 ак8 те къ3 къ ѥци ѳи неко8и дин чен мари . пентр8 ачѣ8 н8-ми ман треко8и съ ста8 ла ворк8 к8 ти́не.

•Лицълепт8л зи́съ : хан л8ми, сшколанъ! н8 те фаче л те мжнїѫ пре мине, чи ман стъ ла ворк8 к8 ми́не, ши-м спѳни пентр8 чен чи-ци сл8жъск к8м .ици плаче цїе, к8 чи дар .ри д'ъръеци?

Л8ме зисъ : ѥ8 .ри д8р8еск (!) к8 чи пофтеск ен дела мине.

•Лицълепт8л зи́съ : дар ѥ8 алт и'аш пофти, фър кът авере фъръ шстенѣлъ къиринга́тъ.

Л8ме зи́съ : ацрѣпт8 п8цинтел пън .ри сарѫ, къ сикрїѳл тътъни-тъ8 ѣсте .р колц8 зид8л8и к8 м8лци бани мист8нт, шї-и вен л8а ши те(-и) .рибогъци.

•Лицълепт8л зи́съ : ен бини л8ме! къ ѥ8 дар пофтеск ши весте де шм бшгат.

Л8ме зи́съ : фратиле тъ8 ѣсте бшгат фшарте, ши ак8м с'а8 кам волнит, ацѳци-те к8 Тома спици́рюл съ-л штръкѣскъ, ши вен ръмжнѣ мшценитори ак8ції л8н, ши вен фи фоарте бшгат.

•Лицълепт8л зи́съ : л8ми! дар къ пофтеск съ ам ши мошїи ши шдшаръ ск8мпе, кът съ н8 фїе ла а́лт8л.

Л8ме зи́съ : ѣтъ къ ц'ам дат бани м8лци; чѣркъ време пъи кънд ва вени чине-ва ла вре ш невши, ши ат8нчи пе 8шор вен к8мпъра де чѣ чи пофте́ци.

•Лицълепт8л зи́съ : л8ми! дар ѥ8 пофтеск вшившзїи, кръїи, ка съ стъпънеск л8ме м8лтъ.

Л8ме зи́съ : шм8ле! т8 фїинд вестит де богат, пас де те липе́ци де 8шиле .рипъръцеци, пън те вор афла къ ѥци богат ши те вор п8не вшившд.

•Лицълепт8л зисъ : м8лцемъск8-ци л8ми, къ де къте ам пшфтит, де тоате мї-аи дър8нт . дар те пофтеск съ-м даи ши .рипъръцїе черюл8и съ моцинеск.

Л8ме зи́съ : ш д8лчиле мїе8 прїетин! дар н8-ци аж8нци, къ де къте аи пофтит к8 тоате тѣм дър8нт, ши фїинд .рипр8 атъта бїелш8г, а8 гъндеци къ-и м8ри?

•Лицълепт8л зи́съ : дар ѥ8 цїе м8лци п8терничи, дар н8 цїе чи с'а8 фък8т . 8нде сънт .рипъраці Пїерсилор? 8нде ѣсте Ялиѯандр8 .рипърат? чи ман пе ск8рт : 8нде сънт мошїи, стръмошїи ноцрїи?

Л8ме зи́съ : ш прїетини! чи-ци л8крѣзи минте де мъ .ртребаш пън ла атъта? дар ачецїѫ фїинд ни(це) шамени слаби де фи́ре, де м'а8 пъръсит пре мине ши ш'а8 скимбат вїѫца

зикънд, къ вор съ мъргъ ла алтъ лъме; чи ши ес рнкъ нс (там) м'ан поприт.

Рницълептъл зисъ: кънд с'ас диспърцит де тине, кс че ши рнзъстрат?

Лъме зисъ: кс мълте ташъ фи рнзъстрат, дар ен алт н'ас нофтит дела мине нимик, нъман . з . коци де пънзи, кс карите рнвълиндс-съ ка рнтр'ън сарай, съ се десфътези рнтрс мика гропилици.

Рницълептъл зисъ: о лъме! мс акс те афлс, къ ецци дишъртътоаре диш(ър)тътърилор, ши чине съ потривецци цъе съ асамъ(нъ) кс чела, чи гонецци вънтъл, ши съ разимъ де ъмбръ; пентрс ачеа нс те вои.

Лъме зисе: дакъ нс мъ вец, пас сънътос, къ алцъи мъ рогъ.

CXLVI.

1773.

(Ms. bibl. centr., mixt nepaginat copie din 1810, 8⁰, fol. 8a—11b.)

Istoria poamelor.

Истрие пуамелор.

Кжнд рпърцъе прослъвита гътъи, ши щблъдзе чинститъл кедрс; ларъ съборна родъи ера пъхарник маре, мързл ера лугуфът маре, куарна ера хатман маре, вишина ера къмъраш маре, чиркша ера комис маре, къпшъна ера клъчерю маре, скорша ера пустелник маре, зарзара ера стольник маре. ши мъсирък стрягъриле съ пъраскъ пре боерии диванълзи рнайнте рпъратълзи, гътъи зикжнд: чинститe рпърате! фак цири рпърцъи тале, къ рттю крединчосъл кипере, ши кимин зл чел маре, ши кс чимбрс спътарюл чел маре, ши кс цирзл армашзл чел маре, ркъ ши нскшоара мироснтоаре ши гъбиничосъл (! l. гълк—) шофран, ши алте мълте фивал (?) рпърате, ши куминдрзл, ши дендрзл, ши ливанзл, ши тархунзл, ши дин чие-л'анци ничи знзл нс аскълтъ де порънка рпърцъи тале, чи кс виклешзг ши кс скърбъ съ сфътъеск аспра рпърцъи тале. атънче рпъратъл зисъ: стрягъри! ан тс мъртъріи съ пзи де фаци, пентрс ачесте кювинте чи-м спъсъш тс мъе? ларъ стрягъриле зисъ: ам, чинститe рпърате! мъртъріи фуарте крединчосъ: рттю пе маслина дмна, ши пре станица линте,

ши манка страфидѧ кълѫгърйица, нохѡтѫл, кѡвѫл, гїѡнóле, ши мáзире кап фъръ де трѫн, ши бóвѫл .рнекътóрюл, ши пе .р-гимпосѫл агриш, ши пе фрáти-мѣ щцът, ши пре непóтѫл мѣ ракїѫ, ши пре сѡрѫ-ме алъмжи; .ркъ ши пе игѫменѫл фасóле ши .рфлътóрюл де пънтече . пре ачеле ам мъртѫрїи фоарте крединчóасъ, чинстúте .рпърате! атѫнче пѫрѫнчи .рпърáтѫл и(с)правничилор лѫи, челор чи шидѣ пре лънгъ дънсѫл : нѫчиле, алѫниле, кастáлиле, рóшковиле, мигдáлиле, кѫреції, мънътѫр-чиле ши пре.рцълептѫл ликѫраце . атѫнче аѫзинд ши кѫнѫл чáпа, прекѫм къ аѫ пърът стрѫгѫриле пре боéрїи дивáнѫлѫи, .р-датъ съ .рбръ(къ) .р дѡаѡ-спрезѣчи ханне мохоръте, ши кѫ фїери .рвенинатъ ши кѫ барба търъндѫ-съ пе пъмжнт, ши вени .рнаинте .рпърáтѫлѫи, ши .рценѫнки цѡс ши зúсъ : .рпърáте! съ н'анѣ пáрте де фрáти-мѣ де ѫстѫрѡи, ши де сѡкрѫ-мѣ де хрѣн, де кѫскръ-мѣ де праж, ши (де) сѡрѫ-ме де ръдúке, ши де непóцїи мен де моркови, ши питринжъл, ши постърнак, ши де неподтиле мéле кáпери, ши де кардамá, къ минчѫни аѫ грънит стрѫгѫриле .рнаинте .рпъръцїи тáле . атѫнче порѫнчи ши чапа исправничилор ен, челор чи шидѣ пре лънгъ дънса, пре прѣ-слъвита лѫмбиница, ши кастравéтилѫи, ши дендрѫлѫи, ши анге-нáрюлѫи, ши чѫлинн, ши молóтрѫлѫи, ши тѫ шъзѣтоаре ла мáси чинститъ лъптѫгъ, ши тѫ .рдестѫлатъ варзи, ши тѫ бѡгáтъ сфеклъ, дѡриції мен спаранги, ши ацнмацѫкїи, дешкидници-въ кърциле ши грънци кѫ дрептáте . атѫнче ши дмне-зъескѫл зъмос вїинд ши ел ман пе ѫрмъ, ши де скъркъ мáре аѫ слъбънщит ши аѫ кръпат . атѫнче аѫзинд ши пїерсика дела Персúда, прекѫм къ аѫ пърът пре бѡерїи дивáнѫлѫи, вени ши е .рнаинте .рпърáтѫлѫи зикънд : чинстúте .рпърáте! фак цúри .рпъръцїи тáле, къ вúне зарзара дела Индїѧ кѫ акѫл аскѫцит, съ-л .рфимгъ (!) .р грѫмáзїи тъи . атѫнче съ ѫмплѫ .р-пъратѫл де мжнїи, ши съ скѫлъ .р пичоáре ши .рчепѫ а блъ-стъмъ пре стрѫгѫри зикънд : съ фїи, стрѫгѫри блестемат, де лемн стръмѣ спънзѫрат, де кѫцит кърн (!) тъмáт, де вшиничи тинери кълкат . сънциле тъѫ съ-л бѣ бърбáції, минте съ лúй съ .рвълѫжскъ, фециле съ ли съ рѫминѣскъ, шкїи съ ли съ панижъ-нѣскъ, дин пичоáре съ шѫвъжскъ; пърéції съ бáтъ ши .ртр'ѡ пáрте ши .ртр'алта, ши .р тинъ съ с(ъ) тъвълѣскъ . барбиле съ-ш мѫрѫжскъ, кънїи съ ле лингъ . ларъ фимениле съ-ш киши поáлиле вине(ри)ле (?) прекѫм ли есте шбичеюл чел ръѫ ши скърнав . атѫнче съ скѫлъ тоци бѡерїи чен маре .р пичѡáре, зисър(ъ) : амин, съ фїе кѫвънтѫл деплин.

CXLVII.

1774.

(8⁰, 331 paginĭ, în 3 limbĭ: sărbește, rumânește și nemțește.)

Катихи́сїсъ ми́кь .... пентрѫ тр'ѣба прѫвчилwрь челẃрь неуни́ци рѫмънѣцій .... типърить .... л Бе́чь.

Introducere. (pag. 4—10.)

.Лтра́ре : вени́цій фїйлорк, аскѫлта́ци-мъ пре ми́не, фри́ка дмнѫлѫ́й во́ю .лвъца́ пре во́й . ѱал . лг . сх . вї.

1. .Л. че́ воѣцій съ не .лвѣцій пре но́й, кънд не кїемй аша̀?

Р. ѣ8 сокоте́скь а въ .лвъца́ пре во́й, ка съ фи́цій крецинй бо́нй, шй wа́менй де омені̀е.

2. .Л. ача́ста но́й дори́мь, шй вои́мь а аскѫлта̀.

Р. д'ѣкъ дори́цій, шй въ ве́цій .лвъца̀, ши ве́цій фа́че аша̀, вецій фй пе ача́стъ лѣ́ме бо́нй-нороко́шй, шръ пе чеа̀л'а́лтъ лѣ́ме ферични́цій.

3. .Л. .л че́ съ кѫпри́нде ачѣ̀ а но́астръ бо́нъ-нороч́ире, шй ферични́ре?

Р. .лтрѫ др'ѣпта кредй́нцъ, шй адевъра́та дра́госте, ши .лтрѫ бо́на нъд'ѣжде.

4. .Л. аша́ да́ръ ачѣ́сте тре́й бо́нът'ѣцій съ̀нть но́аw де требѫи́нцъ а ле цй ши а ѵрма̀ дѫ́пъ д'ѣнселе?

Р. аша̀ шсте; к'ѣчй фъръ кредй́нцъ нѫ е кѫ пѫти́нцъ а пла́ч'ѣ лѫй дмнезеѫ, ши шръшй кредй́нца фъръ де фа́птеле дра́гостей шсте мо́артъ, шръ ди́нь кредй́нцъ ши дра́госте съ на́ше нъдежд'ѣ, шръ дин' т'ѣстреле : бо́на-нороч́ире ши ферични́ре.

5. .Л. ко́мь съ кїа́мъ ачѣ̀ .лвъцът'ѣ́ръ, .лтрѫ ка́ре съ кѫпри́нд'ѣ бо́на-нороч́ире, шй ферични́ре ноа́стръ?

Р. съ кїа́мъ ач'ѣ̀а, лапте́ле крецинът'ѣцій, шръ дѫ́пъ во́рба де wбще, катихі́смь.

6. .Л. че́ шсте ача́ста, катихі́смь?

Р. шсте .лвъцът'ѣ́ръ скѫрта́тъ пе́нтрѫ .лтр'ѣгъ крецинъта́т'ѣ, ши че́ тре́бѫе а кр'ѣде, шй че а фа́че, шй дин' че а нъдъждѫй мънтѫ́ире фїе́це-кърѫ́а крецй́нь.

7. .Л. че́ пѫ́й .л ло́кь де теме́ю ла̀ ачѣ́сть катихі́смь?

Р. ачѣ́ле тре́й ма́й сѣ́сь зі́се бо́нът'ѣцій . май .лт'ѣ́й кредй́нца, шръ дѫ́пъ д'ѣнса дра́гост'ѣ, ши пе ѵрма ачѣ́а нъд'ѣжд'ѣ.

8. .Л. .л че съ .лкїе кредй́нца?

Р. ѧ сфинтѹлъ сѵмволъ а соборѹлѹй дин҃тѣю а тоатъ лѹмѣ де ла Ничея.

Pentru dragostea către Dumnezeu. (pag. 174—178.)

Пентрѹ драгоста кътръ дмнезеѹ.

Лтѣѧ порѹнкъ.

1. Л. каре ѥсте порѹнка дин҃тѣю?

Р. еѹ сѣнтъ дмнѹлъ дмнезеѹлъ тѣѹ, съ нѹ фіе ціе алцн дмнезей афаръ де мине. (Ешир. 20, 2.)

2. Л. че порѹнчѣіе дмнезеѹ ѧ ачастъ порѹнкъ?

Р. порѹнчѣіе ачаста, ка адевъратъ съ кѹноаскъ пре елъ шн ѧтр'ѣнеѹлъ сѣ крѣдъ, шн афаръ де тоате сѣ-лъ юбѣскъ, сѣ-лъ чинстѣскъ, шй съ и се ѧкине, шй сѣ-й слѹжаскъ, шн съ съ тѣмъ кѹ адевъратъ кѹчерничіе.

3. Л. дѣкъ порѹнчѣіе ачаста, даръ че опрѣціе?

Р. опрѣціе ель чѣ гроаскъ недмнезеире, шй а лимбилорь мѹлтъ дмнезеире, шй ѧкинаръ де идолй, дешарта крединцъ, адекъ, недрѣпта чинстире де дмнезеѹ; ѧкъ май опрѣціе врѣжъторіа, шй тотъ фелюль де фермекторіе.

Я доаѡ порѹнкъ.

4. Л. каре ѥсте а доаѡ порѹнкъ?

Р. съ нѹ фачи ціе кипъ чоплитъ, ничѣ тоатъ асемънарѣ, съ нѹ те ѧкинь лорь, шй съ нѹ слѹжѣцій лорь. (Ешир. 20, 4. 5.)

5. Л. че опрѣціе дмнезеѹ айчѣ?

Р. опрѣціе ачаста, ка креции, чинстѧ шн ѧкинъчѹнѧ каре съ каде ѵнѹѧ дмнезеѹ, нйче ѵнїѧ фъптѹрй нйчь ѧтр'ѹнь кипъ съ нѹ ѡ дѣе, чй лѹй ѵнѹѧ съ слѹжаскъ . ѧ скѹрть; опрѣціе съ нѹ фачемь кипѹрй идолецій, шй съ нѹ нѣ ѧкинѣмь лорь, кѧ лѧ дмнезеѹ.

Pentru rugăciune de obște. (pag. 252—260.)

Пентрѹ рѹгъчѹне де обіе.

1. Л. че ѥсте даръ рѹгъчѹнѧ?

Р. ѥсте ачѣѧ ворбире динъ лъѹнтрѹ кѹ дмнезеѹ а сѹфлетѹлѹй шн а минцій.

2. Л. чине ѥсте даторю а съ рѹгà?

Р. тóтъ крецинѫль, кáре аре ⁂ хр̃стось ⁂дрѣзнúре а съ апропїѧ кѣтрѣ тáтъль.

3. Л. пéнтрѫ чè è ель датóрю а съ рѫгà?

Р. пéнтрѫ къ 1) ашà порѫнчѣцие мънтѫитóрюль, зикѣндь : не⁂четáть въ рѫгáцй. 2) кѣчй нóй дè лá нóй нимúка нѫ̀ авéмь, нѫ̀май тоáте ацептѣмь дè лà дм̃незéѫ.

4. Л. че сѣнтемь датóрй а чѣре де ла дм̃незéѫ?

Р. май наúнте, тоáте лѫ̀крѫриле чѣле дх̃овничéцій, ѣрѣ дѫ̀пѣ ачѣѧ шй лѫ̀крѫриле чѣле трѫпéцій.

5. Л. кѫ̀мь съ кáде а съ рѫгà лѫ̀й дм̃незéѫ?

Р. кѫ тáре кредúнцѣ ⁂ нѫ̀меле фúюлѫ̀й лѫ̀й дм̃незéѫ. ашà вóмь фй аскѫлтáцй.

6. Л. дáрѣ пентрѫ чúне авéмь а нè рѫгà?

Р. пéнтрѫ тóцй оáменїй, шй пéнтрѫ тóцй крецúнїй, кѣчй шй ⁂трѫ ачѣѧ съ арáтѣ дрáгостѧ кѣтрѣ апроáпеле.

7. Л. ⁂кѣ пéнтрѫ чúне трéбѫе а не рѫгà?

Р. мáй мѫ̀лть пéнтрѫ ⁂пърáть, шй ⁂пърѣцíе, шй пéнтрѫ тоáтъ стѣпънúрѣ миренѣскѣ, шй дх̃овничáскѣ.

8. Л. дáрѣ пéптрѫ непрїѧтинїи нóцири, оáре трéбѫе съ не рѫгѣмь?

Р. сúнгѫрь мънтѫитóрюль ашà порѫнчѣцие : юбúцй пè врѣжмáшїи кóцири, шй кѣ рѫгáцй пéнтрѫ чéй че въ фáкь обúдѣ.

9. Л. кѫ̑ндь è бúне а нè рѫгà?

Р. ⁂ тóтъ чáсѫль, шй ⁂ тоáтъ врѣмѧ, кѣчй дм̃незéѫ грѣѧцие : не⁂четáть въ рѫгáцй.

10. Л. оу̯нде съ кѫвúне а нè рѫгà?

Р. ⁂ тотъ лóкѫль, прекѫ̀мь порѫнчѣцие апóстолѫль.

11. Л. чè фолóсь ѣсте де ла рѫгъчѫ́не?

Р. рѫгъчѫ́нѧ чѣ кѫ кредúнцѣ шн кѫчерничíе фáче пре дм̃незéѫ милостúвь, шй ель дѣ̀ ноáш тóтъ чè чѣремь дѫ̀пѣ вóѧ сà.

CXLVIII.

1774.

(М. Когълничеанѫ: Летописиціле vol. III, Ішіі 1846, pag. 189—286.)

Летописіцѫл домнілор Молдовеі де Ѳнакі Когълничеанѫ.

Satira slugilor domneşti la Ţarigrad. (pag. 282.)

Ѣіче вроім съ арътъм пентрѫ маре ші мѫлтъ скъдере че аѫ кѫрс неамѫлуі креціпеск ѧн Царіград, алес челора че се ръзъма ѧн домніле църілор Молдовеі ші а църії Ромънещі, каре ачесте църіле ера тоатъ ківірнісеала ші агонісірea. ші фіінд къ дін причіна оціпірілор че аѫ цънѫт песте чінчі ані, нѫмаі пънъ ла 1773 декемвріе 30 каре с'аѫ скріс, аѫ фост ръмас ла маре скъпъчіѫне атът домніі мазілі, кът ші Бъзеделеле ші Капікіхаеле ші алці боієрі мѫлці ші де чінсте, каре нѫ пѫтем ка съ ле арътъм нѫмеле ші боіерпле лор, къчі нѫ се каде. еар о самъ де слѫуі а лор, оамені дін цара Ромънеаскъ, възънд ѧн къте се афлъ стъпъніі лор, тръгънд ші еі оаре каре ліпсъ дін челе че ле требуіа, къ пе семне нѫ ле аџіѫнџеа атът дін рънду́л мънкатѫлуі кът ші дін рънду́л пѫртатѫлуі, фіінд-ле ші къіле ѧнкісе, непѫтънд ка съ се дѫкъ де ла локѫріле ачесте, тръџеа ші еі маре ліпсъ ла тоате кѫ стъпъніі лор; пънъ ръмъсъсе де ѫдасе ші мѫлт образ, де фъчеа че ле ера воіеа, грънд ші кът ле веніа ла гѫръ, зікънд къ кѫ ачесте ѧші ръкореск ѫніміле. ші лънгъ алте мѫлте че лехъіа, аѫ ѧнчепѫт а ле фаче стіхѫрі ѧн скріс, кѫ каре ѧі хѫлеск, фіінд къ с'аѫ скъпат дін міла ачелор църі ѧнфрѫмѫсецате; карele възънд-ле ші ноі ачесте, ле ам ѧнсемнат дѫпъ скрісоріле лор, арътънд-ле ѧнтр'ачест кіп:

Історіе че аѫ скос домнілор ші боіерілор.

Оχ! лѫме ѧншълътоаре
Де 'мпъраці ѧнвръжкітоаре;
Кѫм ера де дѫлче міереа,
Якѫм ест 'амаръ фіереа.
Ші кѫ тоате 'мподобітъ
Якѫм те-аръці пре аѫрітъ.

Ындестулат'ецій де тоате,
Ші домній н'авуръ парте,
Къ де че нуі с'ау темут,
Ячеел акум ле ау сосіт.
Къзъмънтул боіерілор
Єсте ка ваі де капул лор;
Къ дінтр'жнші сънт періці,
Ку съръчіе 'мподобіці,
Ші де нъказ ші де судорі,
Ас волнаві пе зі де чінчі орі.
Нумаі ле е пе дрептате,
Съ ле пат'ачесте тоате.
Нуі ку кале съ гръім
Ка съ нуі маі педепсім;
Съ скрім тот де домніе
К'ау ръмас ла греа суціе.
Дін безъделе кум въд еу,
Ор съ ръмъе-н хаулъ меу;
Мъкар къ еу сънт о слугъ,
Служеск, мънънк, пън ын пънгъ;
Єі фінд депрінші ла біне
Я съ ле каде рушіне.
Кънд н'ор авea ом съ-і служеаскъ,
Ятънчі-о съ се педепсеаскъ.
Къ н'ор пътea съ еа слугъ
К'апоі пънea н'а съ ацінгъ.
Честе тоат'ор съ се факъ
Чева време съ маі треакъ.
Келтуеала ау сфършіт,
К'ау фост вані де фумъріт.
Блъстъмул челор съраче
Нуі ле ва фі лор ын паче.
Че ші каса челуі че-о аре,
Я съ ръмъіе ла вънзаре.
Де кънд с'ау дескіс оціле,
Єі ші-ау пердут мінціле;
Тот ымблънд дін касъ 'н касъ,
Ку інима фрынтъ, арсъ,
Ші съ афле пентру паче,
Ка доар Молдова с'а 'нтоарче!
Кум с'аратъ, нуі се 'нтоарче,

Пекѫм въз д'аіче-н колче
Єі вор съ се-нглендісескъ,
Ка съ нѫ се небѫнеаскъ;
Ші тоці де-о ворвъ съ фіе,
Пе даторнічі съ-і мънгъіе;
Фінд къ стрігъ 'н гѫра маре,
Къ-і вор пѫне ла 'нкісоаре.
Ші де воіе ръ че аѫ
Слѫціле одіхнъ н'аѫ.
Нѫ маі авем сънътате,
Де ле пѫтем ръбда тоате.
Стъпъніі лас съ гръеаскъ
Ка съ се маі ръкореаскъ;
Къ аѫ ініма амаръ.
Кънд, Молдово, бѫнъ царъ,
Стаѫ ла тіне де гѫндескѫ
Ініміле лі се топескѫ!
Де зефкіѫрі че аѫ фъкѫт,
Прімблъндѫ-се пе ла Прѫт
Кѫ бѫтка, кѫ патрѫ каі,
Фъкънд зефкіѫ ка ніще краі;
Лъѫтаріі ле кънта,
Гріжа църіі нѫ пѫрта.
Дѫмнезеѫ аша възънд,
Ші лъсъ ын велк плънгънд;
Плънгънді-ші пъкателе,
Ка съ-ші ціе фаптеле;
Фаптеле че-н цар' аѫ фъкѫт
Якѫм тоате лор аѫ сосіт.
Кѫ зефкіѫріле че аѫ трас,
Якѫм ле варсъ пе нас.
Н'ор сфърші ініма реа,
Кът зіле вор авea.
Ынде аміпте лші адѫче,
Пънea нѫ поате с'о мънънче.
Къці оамені аѫде трекънд,
Тот кълъраші ші паре-н гънд;
Ші се скоалъ де ла масъ,
Кѫ ініма фріптъ, арсъ;
Ші тот стъ, де се гѫндеще,
Ші дін гѫр' аша гръеще:

„Молдова къ ни-аѳ ліпсіт,
Маі біне ам фі мѳріт;
Съ нѳ маі трѣім к'окарѣ
Маі мѳлт кѳ інім' амарѣ!
Де пе-акѳм .рнчепе лѳме
Я нѳ кѣѳта ла нѳме.
Пе каре н'авеам препѳс
Якѳм с'аѳ-нѣлцат маі сѳс.
.Лі дѣм бѳнѣ дімінеацѣ,
Ёл нѳ вра съ не маі вазѣ.
Ясте нѳ-с німікѣ, фрате;
Ор съ віе реле фоарте;
К'о съ мерцем ла бърбіеріе,
Съ не разѣ пе даторіе.
Ші вор съ не амъреаскѣ,
Пентрѳ цара Ромънеаскѣ;
Бътънд кѳ кѳвінтеле:
Че ам фъкѳт пѳнцеле!
Дар ноі че ръспѳнс съ дѣм
Ка съ нѳ не рѳшінъм?
К'аѳ фост пѳнці пе недрептате
Ші н'ам авѳт де еле парте.
Ёі .рнсѣ тот н'о съ креадѣ,
Зікънд, кѣ ле-авем .рн ладѣ,
Ші ле цінем тот аскѳнсе,
Пін гевгірѳрі сънт сѳпѳсе.
Ші нѳ ціѳ кѣ .рн съндѳче
Н'аѳ соаречі че с'апѳче."
Съ венім дар ла черчетаре,
Ла че де пе ѳрмѣ старе,
Къ боіеріѳл де діван
Я с'аціѳнгѣ бакчеван,
Ші съ стріце пе сокак,
Бънзънд тот пражі ші спънак.
Ячеаста де нѳ ле віне
Ші вор съ тръеаскѣ біне,
Япѳче с' де къкъліе
Къ-і маі маре боіеріе.
Ш'ачеаста де нѳ ле плаче,
Пе хамал вазѣ че фаче,
Къ кътѣ .рі зіоа де маре

Карѣ лемне ⁂н спинаре.
Сѫнт ш'алте мансѫпѫри мѫлте,
Де нѫ пот съ-мі вїе аминте.
Нічі тот съ ле повістеск
Къ мѣ тем съ нѫ рѣческ.

Шї с'аѫ сфършит халтѫриле Мѫнтенілор пънѣ аічі.

CXLIX.

1775.

(Folio, II foĭ + 5 + 211 paginĭ paginate.)

Омілїаі . адекѣ кѫвінтеле . . . . пѣрінтелѫй нóстрѫ Макáріе челѫй мáре . . . . ⁂ Бѫкѫрéцій . ⁂ анѫл дела хс . ѧѱое.

Cuvânt I: Tâlcul proorocieĭ din Ezechiel. (pag. 1—2.)

Кѫвънт . ѧ.

Дѫховничáскѣ тлкѫйре а веденїей чéїи скрúсе ла проро́кѫл Іезекїíл'.

Кап . ѧ.

Проро́кѫл' Іезекїíл' веденїе шї ведѣкре дѫмнезеаскѣ шї прѣслъвítѣ възѫнд', ѡ аѫ повестúт, ѡ аѫ скрúс веденїѫ чѣ плúнъ де тáйне негръíте . пéнтрѫ кѣ аѫ възѫт ⁂ кѫмп' кърѫцъ де херѫвímй, пáтрѫ вíте дѫховничéцй, ⁂трѫ фíеце кáрѣ вítъ пáтрѫ образе авѫнд', о фáцъ а лéѫлѫй, шї о фáцъ а вѫлтѫрѫлѫй, шї чѣѫ-л'áлтъ а вицéлѫлѫй, шї алтъ фáцъ а ѡмѫлѫй . ши арипи ⁂трѫ фíеце-кáреле образ', кѫт' а нѫ съ ⁂целѣце де чинеváшй ⁂наíнциле саѫ дóсѫриле . спáтеле лѡр' ерà плúне де окй, шї пѫнтечеле ашíждерѣ ерà плúн' де окй . шї нѫ ерà ѡáрешй кáреле лóк', кáреле съ нѫ фíе плúн' де окй . шї рóате ⁂трѫ фíеце-кáреле образ трéй кà ⁂ рóатъ, ши ⁂ рóате ерà дѫх' . шї аѫ възѫт ка о асемънáре де ѡм, шї чѣле десѫпт' пичóареле лѫй кà лѫкрѫл сапфírѫлѫй . шї ѡ пѫртà кърѫца херѫвímїй, шї вítеле пре стъпѫнѫл' чél' ⁂кълекáт', ор' оѵнде врѣ а мѣрце ⁂ фáцъ ерà . шї аѫ възѫт' сѫпт' херѫвímй ка ѡ мѫнъ де ѡм цѫíндѫ-ѡ шї пѫртѫндѫ-ѡ.

Кап. ѿ.

Шй ачáста че ѧ̀ къзѣ́т' прорóкѫл' .ѫтрѣ оуймúре, адевърáтъ ѧ̀ фóст' шй кѣ̀ довáдъ, арътá .ѣсъ алт-чевáши ши май-найнте .ѧкипѣ̀ ѧ̀крѣ̀ таннúк ши дѫмнезéеск, тáйнъ кѣ̀ адевърáт' аскѫ́нсъ дин' нѣ́кѫ̀ри, ши .ѫтрѣ анїн чéцй май де пре ѣ́рмъ арътáтъ .ѫтрѣ івúрѣ ѧ̀ѣй Хрїстóс'. пéнтрѣ кѣ ѡ ѧ̀ѣ възѣ́т тáйна сѣ́флетѫлѣй чéлѫ̀ че пре дóмнѫл' съѣ̀ врѣ̀ а-л' прїимй ши скáднѫл мърúрїй ачéстѫ̀ а и съ фáче; кѣ̀ сѣ́флетѫл карéле с'ѧ̀ .ѧвредничúт' а съ .ѧпъртъшй кѣ̀ дѣ́хѫл' ѧ̀ѫмíней ѧ̀ѣй, шй с'ѧ̀ стрълѫ̀чúт дела̀ фрѫмѫсѣ́цѣ негръúтей слáвей ѧ̀ѣй, гътúндѫ-л пре ачéста ѧ̀ѣиший спрѣ̀ скáдн' шй спрѣ̀ лъкáш', ѧ̀ѫмúнъ съ фáче кѣ̀ тóтѫл, шй кѣ̀ тóтѫл обráз', шй окѡ̀ кѣ̀ тóтѫл'; шй нѣ̀ е нúчй о пáрте а ѧ̀ѣй кáрѣ̀ съ нѣ̀ фíе плúнъ де дѣховничéцїй окїй ѧ̀ѫмúней; адекъ нѣ̀ е нúчй оуна .ѫтънекáтъ, чй тóт кѣ̀ тóтѫл ѧ̀ѫмúнъ шй дѣ́х' ѧ̀кржндѫ-се. шй де окй фїйнд' плúн' кѣ̀ тóтѫл, шй неавжнд' .ѧнапóй̀ сáѣ̀ .ѧ дóс вре ѡ̀ пáрте, чй кѣ̀ тóтѫл .ѧ фáцъ ерà фїйнд', .ѧкълекáтъ фїйнд' шй шъзжнд прѣ̀ дженсѫ́л' негръúта фрѫмѫсѣ́цѣ слáвей ѧ̀ѫмíней ѧ̀ѣй Хрїстóс. шй дѫпре кѣ́м сóареле кѣ̀ тóтѫл асѣ́менѣ ѥсте, неавжнд' вре ѡ̀ пáрте .ѧ дóс сáѣ̀ кѣ̀ лúпсъ, чй тóт кѣ̀ тóтѫл' с'ѧ̀ прослъвúт кѣ̀ ѧ̀ѫмúна, шй тóт' ѧ̀ѫмúнъ ѥсте кѣ̀ пърцинле фїйнд' асѣ́менѣ; сѧ̀ прекѫ́м фóкѫл, ѧ̀ѫмúна ачáста а фóкѫлѣй тóлатъ асѣ́менѣ ѥсте еїнший, шй нѣ̀ аре .ѫтрѣ сúнешй кáп' сáѣ̀ мáрцине, сáѣ̀ май мáре ши май мúкъ, ашà шй сѣ́флетѫл чéл стрълѫ̀чúт', десъвжршúт, де негръúта фрѫмѫсѣ́цѣ слáвей ѧ̀ѫмíней ѳ́цїй ѧ̀ѣй Хс, шй .ѫпрезнáт' кѣ̀ дѣ́хѫл сѳжнт' десъвжршúт', шй кáреле, лъкáш' с'ѧ̀ .ѧвредничúт а съ фáче шй скáдн а ѧ̀ѣи дѫмнезéѫ̀, тóт' окѡ̀, шй тóт' ѧ̀ѫмúнъ, шй тóт' обráз, шй тóт' слáвъ, шй тóт' дѣ́х' съ фáче, ашà прѣ̀ ел алкътѫ́ндѫ-л Хс, кáреле .ѫл адѣ́че ши-л' дѣ́че, ши́-л' цине, ши́-л' пóартъ прѣ̀ ел'. шй ашà .ѫл' гът'ѣ́це, ши́-л' .ѫподоѳ́це кѣ̀ подóлъ дѣховничáскъ, пéнтрѣ кѣ зúче: мжнъ де шм ерà сѣ́пт' хердвíмй, кѣ ел' ѥсте кáреле съ пóарт'ъ .ѫтр'жнсѫ́л', ши́-л повъцѣ́це прѣ̀ дженсѫ́л.

Cuvânt VIII: Dumnezeu prin sfinţiĭ face minunile. (Fol. 210—211.)

Кѫвънт и.

Дѫмнезе́ѫ ѥсте ка́реле прин сфинцїй сѣ́й ле фа́че минѫ́ниле.

Кап. д.

Де́чй дѣ́кка ѫтрѫ́ оумкра атѫ́тъ съ ръкъръсъ дѫ́хѫл чел сфѫ́нт, кѫ кѫ́т май кѫртóс ѫтрѫ́ ашезъмѫ́нтѫл че́ст нóѫ: ѫтрѫ́ крѫ́че, ѫтрѫ́ ценúрѣ лѫй Хрїстóс, оунде съ фъкѫ́ ръкъръса́рѣ шй ѫбътáрѣ дѫ́хѫлѫй; пе́нтрѫ къ вóѥ въръса, зúче дин дѫ́хѫл мїе́ѫ престе́ тóт трѫ́пѫл. Ичáста ѥсте чѣ́м че ѫ зúс сѫ́нгѫр домнѫл, кѫ́м къ ѫпреѫ́нъ кѫ вóй воѥ́ фй, пънъ ла сфѫршúтѫл вѣ́ккѫлѫй. Пе́нтрѫ къ тóт че́ла че ка́ѫтъ, афлъ. Пентрѫ къ дѣ́кка зúче: вóй рѣ́й фїйнд, цúцй а ле да́ дѣ́рй вѫ́не фúлор вóцрїй, кѫ кѫ́т май кѫртóс пърíнтеле вострѫ че́л черéск ле ва да́ дѫ́х сфѫ́нт, че́лора че че́р дела́ дѫ́нсѫл кѫ пѫтѣ́ре шй кѫ адеверúре мѫ́лтъ дѫпре кѫ́м грѣ́ѫце Апóстолѫл. Де́чй оунеле кă ачѣ́стѣ, шй кѫ́ мъсѫ́ръ, шй кѫ́ дѫрѣ́ре, шй кѫ́ ѫстенѣ́лъ мѫ́лтъ, шй кѫ́ ръкдáре, шй кѫ́ претенíмѣ чѣ́ кътръ ачéста съ афлъ. Симцúриле сѫ́флетѫлѫй дѫпрѣ́ чѣ́ грѣ́йтъ искѫсíндѫ-се, шй прúн кѫнътáте, шй прúн ръотáте, адекъ, шй прúн мъестрíиле, шй прúн връжмъшíиле, шй прúн рѫкнжѫрѣ́риле чѣ́ле де мѫ́лте кíпѫрй, шй прúн пжндитѫ́риле ръотѣ́цїй. Шй ашíждерѣ шй прúн фѣ́клюриле де дáрѫрй, шй прúн сприжинúриле чѣ́ле прúн фѣ́клюрй де кíпѫрй але лѫкрѣ́їй шй пѫтéрїи дѫ́хѫлѫй. Пе́нтрѫ къ ачела че ѡ кѫнóаце, зглáйба ръѫтѣ́цїй, кáрѣ прúн пáтимй ѫл спѫ́ркъ пре ѡмѫл че́л дин лъ́ѫнтрѫ, шй нѫ ѡ кѫнóаце ѫтрѫ́ веселíа инимей, оунѫл кă ачéста ѫтрѫ́ несокотíнцъ оумблъ, некѫноскѫ́ндѫ-ѡ, орѫндѫ́ала чѣ́ прúн мѫ́лте кíпѫрй а дáрѫлѫй шй а пъчїй лѫй дѫмнезе́ѫ. Шй ѫръшй шй чела че съ ажторѣ́къ дела́ дóмнѫл шй съ афлъ ѫтрѫ́ веселíе дѫховничáскъ шй ѫтрѫ́ дáрѫрй черéцй, дè ва сокотй а нѫ май фй май мѫ́лт мишкáт деспрè пъкáт, фѫрѫ́ндѫ-се съ амъцѣ́це, сѫпцїретáтѣ ръотѣ́цїй несокотíндѫ-ѡ, шй не 'нцелегѫ́ндѫ-ѡ крѣ́церѣ прѫнчíмей, кáрѣ дѫпрè пáрте съ фъкѫ́ шй десъвѫршúрѣ ѫтрѫ́ Хс. къ прúн дáрѣ сфѫ́нтѫлѫй шй дѫмнезеéскѫлѫи дѫ́хѫлѫй ѫл прослъвúм, пре пърíнтеле шй прè фíюл шй прè дѫ́хѫл сфѫ́нт ѫ вѣ́чй.

Ямúн.

Сфѫршúтѫл че́лѡр чíнзечй де омїлíи.

CL.

1777.

(Ms. Gaster, Codex miscell., 4°, foia 145b—160a.)

Physiologus.

Cap. I: Pentru Finix şi pentru vultur. (Fol. 145b—146b.)

Пилделе пасъриlор. Кап. а.

Іскѫлтаци чѣ че нѫ кредеци .лнвїерѣ лѫи Хс. пентрѫ ѡ пасире, че съ кѣмъ финиѯ. къ финиѯл есте маре кап. ши есте ман маре декът пъѹнѫл, ши маре ла ѡбраз. ши спѫне де дънсѫл, къ есте фъръ соцїе. ши трѣеще чинчи сѫте де ани. дѫпъ ачѣ съ дѹче спре ръсъритѫл соарелѫи, ши (а)дѹче мѫлцимѣ мѫлт(ъ) де мирезме бѫне; ши цинид де моартѣ са, къ дѫпъ чинчи сѫте де ани ва съ моаръ. дечи (ѣ) скорцишиоаре ши кѫнишоаре ден мѫнтеле Саванѫлѫи, ши съ сѫе ла ѫн лок .лналт спре ръсърит, ши .лнтинде арипиле сале ши стъ; ши де разеле соарелѫи съ апринде ши арде де тот, ши съ фаче праф. дѫп'ачѣ дин ченѫша лѫи съ фаче ѫн вїерме; ѩр дин вїермеле ачела съ фаче ѩр финиѯ пасъре, ка ши .лнтъю, ши зборъ .лн Правїѣ.

Ашиждерѣ зиче, къ ши кѫлтѫрѫл трѣеще ѡ сѫтъ де ани; дѫпъ ачѣ .лмбътрънеще ши ѡрбеще, ши де арипи съ .лнгреѫзъ. дѫпъ ачѣ съ дѹче ла ѡаре-каре изворю, ши съ кѫфѫндъ акола, ши аша зборъ спре въздѫх, ши де разиле соарелѫи съ апринде; ши възънд изворюл лимпеде, ѩр съ [съ!] .лнтоарче .лнтр'ънсѫл, ши съ кѫфѫндъ де трей ѡри, ши съ .лнноеще ѩръши къ (l. ка) ши .лнтъю. — Пентрѫ ачѣста зиче Давид прѡрокѫл: .лнноi-се-вор к'алѣ кѫлтѫрѫлѫи тинерециле талe.

Аша ши ѡмѫл чел пъкътос, дакъ съ .лнтоарче ши съ кѫръцъще кѫ есповеданїе, адевърат съ кѫръцъще, ши съ .лнноеще ка ши .лнтъю.

Cap. X: Pentru zâmbru. (Fol. 151a—151b.)

Пилда а зъчѣ. пентрѫ зъмбрѫ.

Зъмбрѫл есте хїаръ ман маре, декът тоате хїарълe, авънд фрѫмѹсеце ши фоарте .лнфрикошатъ. перии лѫи чѫдаци, фрѫнтѣ лѫи чѫдатъ, ши ман страшникъ декът тоате хїаръ-

ле . минѫнатъ ла привирѣ . ши кънд съ липеще де вре ѫн лемнѫ, кате кѫ коарнеле, ши нячи ѡ хїаръ нѫ стъпънеще пре дънсѫл . ши рабдъ сеге мѫлтъ, стънд лънгъ апъ ши тот мироссще пъмънтѫл; шр дакъ вѣ апъ съ рикатъ, ши съ весълеще, ши съ плѣкъ ла пъмънт, ка ѫн вое . дечи афлъндѫ лемнѫ рнцемънърат, ши фиинд весел, съ принде кѫ капѫл ши кѫ колстеле (! l. коарнеле) рнтре цемънъри . дечи виинд къпътóрюл рл афлъ рнкѫркат ши аша рл кирѫеще ши-л ѫчиде.

Дечи аша ши тѫ ѡмѫле, фър де мінте ѫмблънд, ѧ аминте, къ корнѫ ц'аѫ дат цїе дѫмнезеѫ крѣчѣ ши леце, ка съ нѫ съ апропїе де тине връжмашѫл . къ зиче пророкѫл Давид : пре връжмашии ноіприи кѫ корнѫл вом рнпѫнце . адѫ-ци аминте де рнкѫркарѣ хѣрии ачеціѧ, ши де вънъторюл чел че вине, аднкъ дїаволѫл; къ виинд съ нѫ те афле рн валѫриле лѫмии челе рншелътшаре . къ есте зис де дѫмнезеѫ, къ тоатъ лѫмѣ заче рн рѫѫ, фѫци ден лѫме ши те вей мънтѫи, ка ѡ къпришаръ ден кѫрсъ, каре стъ рнтинсе асѫпръ-ци.

Cap. XI: Pentru Idrop. (Fol. 151b—152a.)

Пилда а ѫнспрезече . Пентрѫ идроп.

Ѥдропѫл есте рн марѣ ка ши фарешлѫ, ши есте фоарте фрѫмос; шр дин жѫмътате спре коадъ есте ка пеципле . ши аре кѫвиницъ рнтѫнекодсе(?) ши кѫнжѫръ тоатъ марѣ ка ѫн витѣз ал мърии ши ал пеципилор . ши маи есте ѫн пеще де аѫр рнтр'о царъ, ши заче рнтр'ѫн лок, ши мерце едропѫл кѫ тоци пеципи, ши съ рнкинъ лѫи ка ла ѫн рнпърат, рнтр'ѫн ан ѡ датъ . ши шр съ рнтоарче фїеще-че пеще ла локѫл лѫи, мергънд партѣ бърбътшескъ рнаинте рши лѣпъдъ икреле, ши мергънд дѫпъ дъншии парте фемеіаскъ, лѣ адѫнъ ачеле икре, ши ле мънънкъ; апои съ плодеск.

Ѥдропѫл съ кѣмъ рнвъцътории весеричии, шр пеципи съ кѣмъ шамении, шр пеципеле чел де аѫр се кѣмъ леце крецинѣскъ . ши виинд шамении съ рнкинъ весеричии, нѫ рнтр'ѫн ан ѡ датъ, че рн тоате зилеле . пентрѫ ачеїа съ каде зїшл ши ноаптѣ съ рѫгъм пре дѫмнезеѫ . къ аѫ зис дѫмнезеѫ : съ нѫ въ темеци де чен че ѫчиг трѫпѫл, шр сѫфлетѫл нѫ поате съ-л ѫчигъ; чи маи въртос въ темеци де чел че ѫчиде ши трѫпѫл ши сѫфлетѫл . къ чел че ѫчиде трѫпѫл сънгѫр, нѫ ватъ(мъ) сѫфлетѫл.

Cap. XVIII: Pentru stărcu. (Fol. 155 b.)

Пилда л wптѫспрезъче . шр пентрѫ стъркѫ.

Стъркѫл дакъ .лнѣътрънеще ле каде пенile ши нѫ мai пот л въна ши л съ хрънi; атѫнчѣ съ стрънгѫ пѫнi лор, ши-и акопере кѫ арипile лор, ши-и .лнкълъще, ши ле дaѫ хранъ, пънѫ че ле креск пенele, ши-ши винѫ .лн фире.

Яша ши тѫ wмѫле, чинстеще пре пъриници тъи ла бътрънецъ ши ла тинерецъ, ши бине те вор кѫвънта, ши вен тръи ани мѫлци; шр де те вор блестема, блестемѫл те ва ажѫнге . къ блестемѫл пъриницилор, дезръдъчинѣзъ пънъ ла л треилѣ нѣм.

Cap. XXIV: Pentru sgripsor. (Fol. 159 a — 159 b.)

Пилда л доазечи ши патрѫ . пентрѫ сгрипсор.

Сгрипсорѫл есте пасъре маи маре декът тоате пъсъриле челе зѫврътоаре, ши тръеще .лн пъмънтѫл л лѫи Явнал, пре ръѫл Якїанѫлѫи . шр кънд ръсаре соарele дентрѫ адънкѫл апїи, ши-ши варсъ разиле сале, дечи .лнтинзиндѫ-ши арипile ажѫнге разиле соарелѫи; ши винe алт грипсор ла дънсѫл, ши стъ .лнаинтѣ лѫ(и), грънинд амъндои ши зъкънд: дътъторѫле де лѫминъ! вин-о ши дъ лѫмина та . дечи кът стъ грипсорѫл, атъта стъ архангелѫл Михаил ши Прѣчиста рѫгънд пре милостивѫл дѫмнезѫ, къторъ пачѣ креципилор.

Пентрѫ ачеїа ши тѫ wмѫле, съ кѫноаще де ла чине .лци есте вїаца, ка съ дaи лaдъ ши мѫлцъмитъ лѫи дѫмнезѫ .лн тоате зилile вїеции тале.

CLI.

1777.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 204—207, copie de pe la 1800. — *b*. M. Kogălniceanu: Cronicele Românieĭ, Tom III, Bucurescĭ 1874, pag. 275—280.)

Стихѫрй .л версѫри, пентрѫ Григwрїе Гика Водъ (*b*. де Енакі Когълничеанѫ).

Врънд съ арет, ши съ гръескѫ
Де мираре мъ ѫнмъскѫ;

Я грѣи нѫ мѣ причепѫ,
Нѫ цїѫ, де ѫнде съ ѧичепѫ.
Съ фак ѡ жалникъ вѫркъ,
Пентрѫ Григори Гика Водъ
Гика Вѫдъ*) чел вестит,
Ла че сфършит аѫ венит.
Ѳ лимбъ ритѫричаскъ,
Яр требѫи съ грѣяскъ;
Съ арѣт ачастъ ѧнтѣмпларѝ,
Грѫзникъ, ши де мирари.
Ла каре ѧи кѫноскѫт фоарте,
Халѫл лѫмїи чеи дишарте;
Кѣчи кѣ н'аре ниче ѫн бине
Лѫме, статорникъ ѧн сине.
Съ жѫдече ѫри че ѫмѫ,
Ѧнтѣмпларе ачестѫи домнѫ,
Ка съ вазъ, ѧналтъ старе
Ѳ, че примеждїи греле аре!

Ѳра плин де вѫкѫрїе,
Лѫ.ѧнд а трѣе дѫмнїе.
Де време кѣнд аѫ дѫмнитѫ,
Кѫ маре недежде с'аѫ хрѣнитѫ;
Дар непѫтѣндѫ, ка съ цїе,
Ла че сфършитѫ ва съ вїе,
Непѫтѣндѫ, съ с(ъ) пъзаскъ,
Де ѫрцїе ѧмпърътяскъ.
Кѣчи фър ди вести ѧл ауѫнсъ,
Примеждїе че неспѫсъ.
Примеждїе гре де моарте,
Кѫ каре аѫ перит тоате.
Ши нѫ де моарте фираскъ,
Че де сакїе тѫрчаскъ.
С'аѫ вестит ѧн цара тоатъ
Кѫм къ вине де ла поартъ,
Ѫн капецїѫ рѣндѫит.
Кѫначе и с'аѫ рѣндѫит

*) De adoua mână: чел пѫтерник ши — = ѣ.

Дар нѫ цїе нимене бине,
Кѫ че гънд ши трабъ вине;
Нѫман Ешдъ аѫ зъс, къ цїе,
Ръспѫнзъндѫ ын спътърїе.
Фиинд бшериме тоатъ
Че шбишнѫитъ гло́атъ.
Кѫ ш съптъмън(ъ) ынаинте,
Яѫ зъс ачесте кѫвинте:
„Ячестѫ капецїѫ че вине,
Їѫсти принетин кѫ мине,
Ши-и тримис, ка съ вестяскъ
Дин пшршнка ынпърътя́скъ,
Къ нѫ-и гриж(е) ди ръзбши,
Яиче ын царъ ла ной.“
Ши ындатъ че аѫ азит,
Къ ла Шанта аѫ сшсит,
Їѫ тримес ынаинте,
Съ-л ынти(м)пене кѫ чинсте;
Ка съ-и факъ ынти(м)пинари,
Фиинд бею ши агъ мари.
Ши кѫ чинсте съ-л прїимаскъ,
Ка пе ш слбгъ ымпърътаскъ.
Ши аша ынтръндѫ ын враш,
Ячестѫ прїетин бчигаш,
Нѫман кѫ ал съѫ аргалъкѫ
Ла касъле ди бенликѫ.
Їѫр съмбътъ дак 'аѫ сшсит,
Бези, че виклешбгѫ аѫ фъкбт:
С'аѫ фъкбт, къ-и бшлнабѫ фоарте,
Ши аѫ черѫт дшфторѫл съ-л каѫте;
Тримицъндѫ лѫи Ешдъ цире,
Къ-и болнак преете фире,
Ши ар вре съ кїе ла кърте,
Къ аре съ ворбаскъ мѫлте
Треби мари ши лѫкрѫри ынналте,
Ши ферман съ-и аръте;
Їѫр нѫ полтъ пентрѫ боалъ,
Къчи дин пат нѫ с(ъ) скоалъ.
Їѫр Ешдъ ѫзинд аша, аѫ крезѫт,
Ка кънд л'ар фи ши къзѫт.

Нелкъндѫ ниче ѫн препѫс
Ѭѫ тримесѫ ачестѫ ръспѫнсѫ:
„Съ нѫ фак҃ъ ѡстинал҃ъ
Фиинд҃ѫ кен ши аг҃ъ мари, ши сѫпъра҃т
Къ ка мерци Мъріе-са [де боал҃ъ.
Яколѡ ла газда са.“
Ши дар фи спѫс Фѫтаки,
Прекѫм ѭѫ спѫс Гаврилаки,
Тоате ар фи пѫтѫт препѫне,
Яче аскѫнсъ ѧншелъчѫне.
Дар че с(ъ) зичем ман мѫлт?
Часѫл морцїи н’ѫ цїѫт.
Дечи дѫминека ѧн десар҃ъ,
Ѿх! че час ши зи амар҃ъ!
Пѡрончи ка съ-и гътаскъ,
Карѣта са че дѡмнаскъ,
Кѫ атѣта грѣбире мари,
Ка кънд҃ѫ ар мерци ла принблари;
Ши адес зиче ши ѧнтреба:
Че нѫ-и адѫкѫ карѣта,
Ман ѧн граб҃ъ?
Ка време съ нѫ съ трак҃ъ.
Ѣѡд҃ъ ѧндат҃ъ пѫрчегънд,
Яѫ ръмас дѡамна плънгънд;
Къчи ѭѫ зъс, съ нѫ пѫрчагъ,
Пън нѫ ва черчета съ вазъ.
Ячестѫ аше нѫмит,
Кѫ че пѡрѡнк҃ъ аѫ венит;
Дар фиинд҃ѫ къ ш(и) ман ѧнаинте,
Ла нимик҃ъ нѫ вре съ ѡ аскѫлте,
Ниче атѫнче н’ѫ аскѫлтат,
Ла ачел фѡлѡситори сфат.
Ши кънд҃ѫ аѫ вр҃ѫт съ пѫрчагъ,
Ятѫнче тѫфици-баша л’ѫ ѧнтребат:
„Ѣи, афенди, ар фи бини,
Съ ман еи ѡамени кѫ тини;
Мъкар дои, тръи тѫфиции
Фиинд҃ къ мърг҃ѫ нѫман дои копїи,
Ши дои, тръи бонринаш,
Ял донле къмъраш.“

Ятънче Ишдъ ав ръспънсе:
„Нв требе, къ сънт де ацънсе!
Нсман снсл ши кв тине;
Къ н'ам съ мъ бат кв ниме.“
Яша ла време де нолпте,
Мерце ел сънгърел ла мо̀арте;
Сатсл(?) фър ди калабалъкв
Ла касъле ди бенлъкв.
Йр ишстанцїи съ гътис(ъ)
Прекзм ли съ пшршнчис(ъ),
Ши ешиндз-и .лнналнте,
Л'ав .лнти(м)пинат кв чинсте.
Ши сзи(н)дз-съ пре скарь
.Ла сприжине де сзпт сисишарь;
Йр алцїи .ла цине де поале,
Ялцїи .ли фъче тинпинале.
Ши дакъ с'ав сзит сзс,
Ла капеци-баша с'ав дзс
Ши ав фъкзт дестсл крам(!)
Ячестз прietин виклан;
Прилминдз-л кв взкзрїе,
Ярътъндз прилтенїне.
Йр кефсл лзи ера-н адинсзл,
Пентрв къ л'ав принсз-л.
Фъкънд мзлтъ вое бзнъ,
Пентрв къ л'ав принсз ла мънъ,
Ши лесне л'ав амъцит,
Прекзм н'ав нъдъждзит.
Йр пе копїи тзфиції,
Йв лзат ла кафиції,
Ядекъ, ка съ-и чинстискъ
Дзпъ рындзила тзрчаскъ:
Кв чзвзчи, кв кафеле,
Ка съ нв сте пе ла зъбреле.
Ка де съ ка аззи стригари,
Съ нв факъ тзлвзрари.
Йр зиїи тзрчи шинде ла зш
Йр алцїи пе-и къмъри аскзши,
Прекзм ле ера пшрончици,
Де кв време шрындзиц.

Ятѫнче .лнтраръ .лн касъ,
Ячеи че с(ъ) армасъ;
Ши ѫшиле .лнкизънд
Ля стътѫт кѫ тоцїи рънд.
Къзъндѫ Гика аче стримтоари,
Л'аѫ кѫпринсѫ ѡ фрикъ маре;
Къчи атѫнче аѫ кѫноскѫт,
Сълиница .л кари аѫ .лнкъпѫт,
Де каре а скъпа нѫ поате,
Фїиндѫ ши сфършитѫ апроапе.
Дечи фъкъндѫ пѫцинъ ворбъ,
Капецїѫ кътръ Ѥѡдъ,
Че ѭаѫ зъс, кѫм л'аѫ мѫстрат
Нѫ цїѫ, къ нѫ м'ам .лнтъмплат,
Яколѡ, ѫнде ворѡве
Ѭѫ .лнтинсѫ табакере,
Ши къндѫ Ѥѡдъ с'аѫ плекат,
Ядекъ, ка съ еи тъбакѫ,
Фъкѫ съмнѫ лѫи хазнатарѫл,
Съ-л лѡваскъ кѫ хамцерѫл.
Ши .лндатъ .л лѡви .лн спате,
Ши фъкѫ рани де моарте.
Ятѫнче Ѥѡдъ аѫ къзѫт пре пат,
„Яман! афенди! аѫ стръгат
Фїи-ц милъ, нѫ мъ перди,
Къ нѫ ам алтъ нъдежди;
Скоате-м(ъ) де ла ѫрцїе,
Нѫ-м лъса каса пѫстїе.“
Дар чине вре съ-л аскѫлтъ?
Саѫ съ вїе съ-и аџѫте?
Къчи .лндатъ чее-л'анци
Ѥѡстанцїи, че ста .лнтр'анци(?)
Нъвълинд ка нище феръ
Ѧн кѫците .л лѫаръ.
Ѥѡдъ пѫцин с'аѫ лѫптат,
Ши фераста аѫ стръкат,
Ѫръндѫ съ ѭс(ъ) съ скапе,
Де аче кѫмплитъ моарте.
Ши кънд врѫ съ мai стръце,
Ѫн тѫрк нѫ де грѫмаз .л стрънце.

Тѫфиӏ-каша аѫ аѫзит,
Ун глас славѫ ши аморцит,
Ши алергъ съ ѧнтре ѧн кас(ъ);
Ир тѫрчӏи дела ѫш(ъ) нѫ-л лас(ъ).
Дечи къѫтъ, съ съ ѧнтоаркъ,
Къ сънгѫрелѫ че вре съ факъ?
Ир Ешдъ кѫ атъте мѫнчи,
Прекѫм спѫн ши де мѫченич(и),
Дѫпъ че аѫ слъбит де тот,
Съ лъсъ ка ѫн морт.
Ши ѧндатъ аѫ венит целат,
Де ша тъет капѫл;
Циндѫ-л, мишкындѫ ѧн мънъ,
Ла капеци-каша ѧл ѧнкинъ.
Фъкындѫ ачестѫ кърбан
Ѧн време де ръимъзан.
Ир трѫпѫл лѫи чел мѫлт трѫдит,
Ши де кѫциte ръзбит
Стындѫ ѧн фаца касъи ѧнтинсѫ,
Извърындѫ дентр'ънсѫ сънце;
Ши съ бате ка ѫн пеци,
Ѧн сънце съ тъвълеци.
Дѫпъ че л'аѫ дизбръкат,
Пе ферастъ афаръ л'аѫ арѫнкат.
Ши шезънд лепъдат цис,
Ѧн парте касъи ден дис;
Ешстанцӏи пѫцин съпаръ,
Ши аколш ѧл ѧнгрошпаръ.
Ши дин авериле лѫи тоате,
Неавънд ла а са моарте,
Мъкар тръи коци де пънзъ,
Пре пӏептѫ-и съ-и ѧнтинзъ.
Ир капѫл лѫи ѧл пѫсъръ ѧнтр'о кѫтӏе
Ши-л трими-с(ъ) ла ѧмпъръцӏе.
Кѫм ши авере лѫи тоатъ,
С'аѫ фъкѫт теслим ла тоате.
Ка кѫноскѫтъ съ фӏе,
Ѧнпъръташка ѫрӏе.
Ши аша с'аѫ съкършит
Ешдъ Гика, чел вестит,

Кѫ ѡ моарте аше кѫмплитъ
Кът нѫман дѫшманилѡр ѧи плътитъ.
Яиче с'аѫ съкършит патима лѫи Гика Кѡдъ.*)

CLII.

1779.

(Ms. Gaster, Codex miscell., folio, nepaginat, fol. 40a—76b.)

Bertold.

Inceputul vieţiĭ luĭ Bertold. (Fol. 40a.)

Ѧнчепѫтѫл вїецни ши а фаптелѡр лѫи Кертолд, де че аѫ фъкѫт ши лѫкрат ѧи вїѧца лѫи.

Ѧи зи́лиле лѫи Ѧмбон, ѧнпкратѫл Логоба́тѫлѫи, карнле аѫ стъпънит тоатъ Ита́лиѧ, ера скаѫнѫл ѧнпкратѫлѫи ла Керона. афлатѫ-с'аѫ ѧи кѫрте лѫи ѫн мѫжик, пе карнле ѧл кїемà Кертолд; шм грозав ши ѫрът ла кипѫл лѫи, кът нѫ ера алтѫл аскмине лѫи ѧи тоатъ лѫмѣ. дар фиинд къ-и липсиѧ фрѫмсъца кипѫлѫи, ѧи присосїѧ аскѫцире минцни ши а истечѫнни, къ ера ѭте ши гата ла ръспѫнсѫри; ши афа́рѣ дин искѫси́ре минцни ера ши маргинѡл ши виклѧн. фире, прекѫм ѧи парте мѫжич(н)лор аше съ афла; шрѣ фъптѫра трѫпѫлѫи ера ера(!) аша́, прекѫм съ веди арътат ѧи цос.

Chipul luĭ Bertold. (Fol. 40a.)

Ярътаре кипѫлѫи (лѫи) Кертолд.

Ячестѫ Кертолд ера ѧнтр'ачест кип: мик ла шбраз, къпъцинос, гогоне́цѫ ка ѡ бъши́кѣ, фрѫнте згърчитъ, шкии роши ка фокѫл, спрънченнле лѫнци ши сълбатиче ка пъ́рѫл де поркѫ, ѫрекилѣ лѫнци ка де мъгарю, гѫра маре ши стрънбъ, бѫзиле лъсате ѧи цос ка де кал, карба да́съ ши фоарте пе цос пе сѫпт бърбїѧ ка де цап, насѫл стрѣмбѫ ши рѣдикат ѧи сѫс, кѫ нъриле ла́тѣ, кѫ динции а́фарѣ ка де рѣмъторю сълбатик, кѫ . г͡ . д͡ . динци грош де де сѫпт; ши кънд ворбїѧ, съ пърїѧ къ фїерѫ къти-ва ша́ле ла фок, пичо́ариле ѧи ера ка але цапѫлѫи, ши тот трѫпѫл флокос, ши чо́рапии де арнич грош ши къръпици.

*) cf. asemenea: Convorbirĭ Literare 1877 (an. XI), pag. 461—464.

Vicleşugul luĭ Bertold. (Fol. 51a.)

Бнклешѫгѫл лѫи Бертолд, че ѧ ѳкѫт де ѧ мерс ла .рнпъратѫл нич гол нич .рнбрькат. дѫп(ъ) кѫм .ри зи́съсъ.

Ядшша зи́, съ скѫлъ Бертолд ши гъси ш мрежи, ши дезбрькьндѫ-с(ъ) де хаинеле лѫи, с'ѧ .рнфъшѫрат кѫ ачe мрежи, ши с'ѧ дѫс ла .рнпъратѫл. деч .рнпъратѫл дакъ л'ѧ възѫт аша .ри зисъ:

•Л. пентрѫ че тъи а́рътат .рнаинте мѣ аша́?

Б. нѫ маи зис тѫ .рнсѫци астъз деминяцъ, съ вин ла ти́не, съ нѫ фин нич гол нич .рнбрькат.

•Л. адевъ́рат, аша ц'ам зис.

Б. ѣатъ дар къ ши ес .рнтрѫ ачест кин ам ѫрмат, къ м'ам .рнвьлит .рнтрѫ ачастъ мрежи, ши ш парте де мъдѫлърилѣ мелѣ сь вьд, ши ш парте сънт акоперитѣ.

•Л. ѫнде ай фост пън акѫм?

Б. аколо ѫнде ес ам стътѫт, маи мѫлт нѫ вою ста, ши аколо ѫнде стаѫ ес, алцин нѫ пот ста фърь нѫман ес.

•Л. че фа́че та́тѫл-тъѫ, мѫмъ-та, фрате-тъѫ, ши сорѫ-та?

Б. та́тѫл мїеѫ диитр'о пагѫбь фа́че до.р. мѫ́ма мѣ фаче ѫнии вечине а сали ачее, каре алт(ъ) дат(ъ) нѫ ш ва маи фач(е). фрате-мїеѫ кьци гьсѣцин, атьци ѫчиде. сорѫ-мѣ плънче (!) чем че ѧ рьс тот анѫл ачест(а).

•Л. дескѫркъ-м ачест тълкѫ.

Б. татъл мїеѫ пофтинд съ .рнкиз ш кале ла кьмпѫ ѧ пѫс мърьчѫни пе ѫрмъ; ачеи карии аве шбичею съ мѣргъ пре аче кале, трекьнд ши пе де ш парте де ачеи мърьчѫни ши пе алтъ парте, атъта кът ѫнде ера ѫн дрѫм ѧ фькѫт. ѭ. дрѫмѫри. мѫмъ-мѣ .рнкиде шкии ѫнии махалацицноен, каре мѫрйсъ; лѫкрѫл че нѫ-л ва маи фа́че алтъ датъ. фа́рате (!)-мїеѫ шезьнд ла соа́ре, ѫчиди кьци пьдѫки гьсецин .ри кьмеши. сорѫ-ме .ри анѫл ачест(а) с'ѧ дезмердат кѫ ѫн иковник ал ен, ши ѧ пѫрчес гре; ѣрь акѫм плънци дѫрере нацинрии са́ле, вининд време съ наскь прѫнкѫл.

•Л. ка́ре ести маи маре зи, декът ар пѫте фи?

Б. ачеѫ .ри каре шеди шмѫл немъникат.

•Л. ка́ре ести маи маре небѫнине а шмѫлѫи?

Б. а ск цине чинека .рнцелептѫ.

•Л. пентрѫ каре причинь алкецин маи .рнтъи карла ши мѫстяца, де(къ)т пърѫ капѫлѫи?

Б. пентрѫ къ кика съ фаче маи ѧнтъи декът барба.

Л. каре ести ачел копил че змѫлци барба тътъни-съ?

Б. фѫсѫл, че сѫчеци фимеѫ тортѫл.

Л. каре ести аче царкъ че ѡ кѫноскѫ ши ѡрбии?

Б. ѫрзика.

Л. каре ести аче парте фимеяскъ че ѧнкъ тотъ пин анъ ши нич ѡ датъ пичоариле нѫ-ш спалъ?

Б. лѫнтрѣ.

Л. каре ести ачела че съ ѧнкидѣ ѧнсѫш пре сине?

Б. вїермиле ка́ре фа́че мътаса́.

Л. каре ести миросала каре ести маи мѫлт декът алта?

Б. ачеѫ каре еси дин бѫти, дѫп(ъ) че еси винѫл.

Л. каре ести маи фър де рѫши́не декът поати фи?

Б. вънтѫл, пентрѫ къ ѧнтрѣ пър сѫпт поа́лиле фимеилор.

Л. каре ести ачеѫ че нимине нѫ ѡ ва съ ѡ анъ ѧн кась-ш?

(Răspunsul lipseşte.)

Л. каре ести ачел стрѣмбѫ че таи пичоариле тѫтѫрор дрепцилор?

Б. сечире, каре сѣчирѣ сѣмънѣтѫриле . ши царѣш ѧл ѧнтребѣ ѧнпъратѫл.

Л. кѣци ани ан тѫ, пън ѧн вѣрста ачаст(ъ)?

Б. чине ѧш нѫмърѣ ании, фаче сокотѣл(ъ) кѫ моарте.

Л. каре лѫкрѫ ести маи алѫ, декът ар пѫте фи?

Б. зиwа.

Л. маи алѫ ши декът лаптилѣ?

Б. маи мѫлт декът тоате кѣте сънт.

Invâţăturile luĭ Bertold. (Fol. 73 a — 73 b.)

Чели че аѫ ѧнвѣцат Бертолд фиинд болнав маи ѧнаинти морции, кариле лаѫ дат челор че ера пофтици де дѣнсѫл.

Бѣзънд Бертолд кѣ съ афлъ ла кѫмпън(ъ) де моарте аѫ тримис ка съ вии ѧнпърат ши ѧнпъръташа ши чей маи мари ан кѫрции; ши дѫпѣ че аѫ венит тóци, аѫ ѧнчепѫт а да ѧнвѣцътѫри ѧнтрѫ ачест кип, зикънд:

Чине ести ѧнвѣцат ла кап, съ нѫ мънѣнче карне.

Чине ести ѧнвѣцат ла сапъ, съ нѫ с(ъ) апѫче де сѫлици.

Чине ести ѧнвѣцат ла кѣмпѫ, съ нѫ маргъ ла пѣдѫри.

Чине-ш бирѳеци пофта, маре кьпитан ва фи.

Чине нѳ (?) мъиьнкь дин тоате, нѳ ести маи бѳн де кът мѳмица.

Чине каѳтъ асѳпра соарелѳи ши нѳ стрьнѳти, ести феричит.

Чине съ .лнноеци .лн тоате зилиле, съ чартъ кѳ кроиторѳл .лн тоатѳ (!) часѳл.

Чине скаркинъ рьж алтѳж, рькореци а лѳи.

Чине фъгьдѳеци .лн пьдѳри, требѳи съ цин кѳвьнтѳ .лн четате.

Чине съ теми де пасъри, нѳ самънь мълаю.

Чине ести кьл(ъ)тóрю, фоарти съ с(ъ) пьзаск(ъ) сь инь пьине .лн сън ши бъцѳ .лн мъини.

Чине креди соарелѳи, .лн ести минте .лн нѳwри.

Чине-ш лась лѳкрѳл пентрѳ алтѳл, небѳн ести.

Чине ва съ чинстяск(ъ) пре тоци, кѳрѳнд и съ спарце шликѳл.

Чине-ш бате мѳере, .лндямнь мениешии съ-и такь.

Чине-ш нѳмърь бании адесъ, нѳ съръчеци.

Чине сь ньдъждѳеци пъмьнтѳлѳи, сь депьртязъ де черю.

Чине ести ленiш де мѣнь, (съ) нѳ шазъ ла маск.

Чине те .лндямнь ши нѳ-ц аџѳть, нѳ-ци ести приметин бѳн.

Чине дъ фъркмѳ́шиле кьинилор стреини, гонеци кьинии лѳи.

Чине фа́че вара ка фѳрника, нѳ ж пьине .лн датории царна.

Чине арѳнкъ пятра .лн сѳс, .лл ловéци .лн кап пре ел, .лнторкьндѳ-се .лн џос.

Чине .лнтрь .лн данцѳ, требѳи сь цинж џѳкà.

Чине-ш ж авѳцие пентрѳ мѳери (!) .лш кѳмпьрь стъп(ъ)нире.

Чине-ш ласи грижа касъи асѳ́пра мѳéрии, фър де минти ести.

Чине .лн вїяци нѳ с(ъ) пьстрязъ, кьнд моаре сь кьеци.

Чине дъ пъине лѳи ла алци кьини, кѳрѳнд .лл латрь кьини лѳи.

Чине нѳ плътеци слѳџилор сале, нѳ ести шм дрепт.

Чине мъиьнкъ дѳп(ъ) пофта алтѳж, нимик(ъ) нѳ съ фолосќце.

Чине зи́че кь нѳ цие немикь, ачела ести маи .лнвцат.

Чине вра сь .лндрептез(ъ) пре алции, съ факъ .лнтъи ел бинѣ.

Чине ѳ8ци де поѳтиле пьмънт8л8и, добьндецци поамиле черюл8и.

Чине есть ѳ'ър де прїетин, ѣсте ка 8н тр8п ѳ'ър де с8ѳлет.

Чине ѣсь дин каси ши н8 со́котецци че ва сь ѳлкъ, сь .лнтоарче ѳ'ър де испра́вь.

Чине дь къ8нд ч'а8 ѳ'ъгъд8нт, дь де во́м л8и.

Чине н8 есть кредник пентр8 дънс8л, н8 есть нич пентр8 алцци.

Чине юбе́цци к8ньта́те, трек8и сь гонаскъ рьта́те.

Чине аре кин к8н .лн каск-ш, тот дла8на стал 8лчоарнле ла 8ши.

Чине алецци армиле, ва съ съ бать к8 алцци.

Чине съ .лнтрестиаз(ъ) де бинле алт8л, алцци рьд ла невое л8и.

CLIII.

1779.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1779. Folio, nepaginat, fol. 121a—123b, necomplect la sfârşit. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777. 4⁰, fol. 7a—12b. — *c*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 10—18.)

Trepetnic.

Трепетникь : адекъ тълкойрѣ де съмни че клътеск8 пе тр8п8 wм8л8и.

a. fol. 121a—121b, *b*. fol. 7a—8b, *c*. pag. 10—12.

Де съ ва клъти въръ8л ка́п8л8и ва добьндй, сал де-и ва дърои д8мнезе8 8н к8кон, фоарти .лнцелепт ва́ фй.

Кйка де съ ва клъти, .лн wасте ёй мерци ши царъш съньтос те ёй .лнтоарче.

Крецнт8л де съ ва клъти, ницн wамини нецнзци вор вени ши вор ад8че w добьндъ.

Тъмпла дрептъ де съ ва клъти, ц8декъторю де wамени ёй еши.

Тъмпла стънгъ де съ ва клъти (*b*. .лнтр'о весълїе вен петрече).

Гр8мазїи денапои де съ вор клъти, вени-ц-ва вести рѣ, сал ёй пъци пагубъ.

Гр8мазїи дин нонтр8 де съ вор клъти, спре w царъ ёй мерце ши м8лци ци съ вор .лнкина.

Чафа де съ ва клъти, ѡ вести р'ѣ вїи а8зй ши те вїи .лнтреста ши ѣркш те вїи к8к8ра.

Фр8нте де съ ка клъти, к8винти рьле вїи а8зй ши немикъ н8 ва́ фи.

Фр8нте .лнтре ѡки де съ ва (клъти, .лнтр)'о кале са8 ла ръзвою де вии мерци пре лесне (*b.* вїи 8мбла).

Тъмпла дыс8пра ѡкюл8и (*b.* дрепт) де съ ва клъти, ѡ поманъ вии фаче.

Тъмпла дыс8пра ѡкюл8и стънг8 де съ ва клъти, че ва гънди ѡм8л съ фак'ъ ва ши испръви.

Ѵреке дрипт(ъ) де съ ва клъти, 8н к8вънт в8н де ла 8н прїетин .ли ва вени ши те вїи к8к8ра.

Ѵреке стънгъ де съ ва клъти, 8н к8вьнт рь8 вїи а8зи.

Ѯгърч8л 8рекии дрепти де съ ва клъти, чартъ са8 гълча́въ вии ави.

Ѯгърч8л 8рекии стъпци де съ ва клъти, 8н прїетин де кине.те ва грьи.

Спрьнчана дрипт(ъ) де съ ва клъти, 8н к8кон8 вїи добънди.

Спрьнчана стънгъ де съ ва клъти, сац8 де в8кате сп8ни.

Спрьнчениле амъндо.р ѡ дат(ъ) де съ вор клъти, весълїе вїи аве.

.Лнтре спрьнчени де съ ва клъти, 8н прїетин8 .ци ва вени ши те вени к8к8ра.

Ѳкюл дрепт8 де съ ва клъти, че вии гънди пре вои .ци ва фи.

Ѳкюл стънг8 ши спрьнчана стънгъ де съ вор клъти амьндо.р ѡ датъ, ѡ мъніе деспре ѡ парти вени-ц-ва ши апои ѣркш те вии потоли.

Кѡада ѡкюл8и дрепт8 де съ ва клъти, добьндъ аратъ.

Кѡада ѡкюл8и дрепт деспре нас де съ ва клъти, к8кон8 ва наци.

Кѡада ѡкюл8и стънг8 де съ ва клъти, к8к8рїе де к8кон8 са8 де вїаци к8 ньрок сп8ни.

Цана дриптъ де съ ва клъти, 8н прїетин8 че н8 л'ан цин8т вени-ц-ва ши те вїи .лнпрїетени к8 дънс8л.

Цана дрипт(ъ) де десп8т де съ ва клъти, ѡ добъндъ де ла 8н п8терник вїи ав'к.

Цана стънгъ де съ ва клъти, гълчеакъ вїи аве.

Цана стънгъ де (десп8т де съ ва) клъти, ѡареш-чини де рь8 те ка г(рьи.).

CLIV.

1780.

(Folio mic., 48 paginĭ paginate, greceşte şi româneşte.)

Pravila luĭ Ipsilante.

Συνταγμάτιον Νομικον . . . . . κυρίου Ιωαννου Αλεξάνδρου Ιωαννου Ὑψηλαντη Βοεβοδα . . . . .Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ουγγροβλαχίας. ᾳ͡ψπ.

Predoslovie. (Fol. 1b—2a.)

Дрепть ачѣѧ миловиндѳ-не д҃мнезеѳ кѳ домніѧ ачестѳй принципать, пе лѫнгъ чѣле-л'алте фачери де бине че нѣмь стръдѳить съ ръдъмь ла тоцй де вциe, шй дежсебить ла фіце-каре, ам' сокотит' домніѧ мѣ, къ ача́ста цасте чѣ май де фолось, нѳ нѳмай пентрѳ бѳна петречерѣ лъкѳиторилѡрь, чй шй пентрѳ чинстѣ лѡрь; пентрѳ къ алтъ май мѳлтъ дефъймаре нѳ поате а фй ла оунь норо́д', шй май кѫртос' ла чел де бѳнъ крединицъ, декѫть а вїецѳй фъръ де правилй, адекъ сѳ съ нѳ анбъ правилй, сѳ съ нѳ оурмезе дѳпъ правилй . ръ'ачесташ' кип амь афлать домніѧ мѣ пре лъкѳиторїй Балахїй, карїй мъкарь къ оунй-ѡрй оурмѣ ръпъръцѣпилѡрь правилй челѡрь де вциe, шй алте-ѡрй вбичеюрилѡрь челѡрь пъмѫнтецй, каре вбичеюрй кѳ кѳвѫнт' къ сѫнть диньвекиме съ сѫргѳѧ спре а авѣ ръторире . дъръ кѳ тоате ачестѣ нічи правилиле пѳрѳрѣ рътр'ѳн' кип' пъзѣ, нічй векимѣ вбичеюрилѡрь незминтит' цинѣ; чи кѫндь кѳ правилиле стрикѣ вбичѣюриле, кѫндь ѣръшь кѳ вбичѣюриле съ ръпотривїѧ правилилѡрь . дрептъ ачѣѧ динь ръчепѳтѳль домній мѣле, динь мѳлтеле грижй каре пѳрѳрѣ не коприйндѳ, пѫрлежинд врѣме кѳ не.ръчетате встенелй амь стрѫнсѳ домніѧ мѣ; ръсъ, дин' правили, чѣле че сънт май тривѳиначѳасе спре повація жѳдекъцилѡрь, ѣръ динь вбичеюрй, амь алесь чѣле май адесѣ оурмате ръ царъ, асемънѫндѳ-се ѡареш-кѳмь шй кѳ правилиле; пе лѫнгъ ачѣстѣ шй алтеле ѡареш'-каре повъцй де ръшине алкътѳиндь домніѧ мѣ динь жѣлбиле шй причини, чѐ пе тоате зилиле съ адѳк' ла ѳзѳль нострѳ, акѳмь ла аль шаселѣ ань аль домній мѣле [чѐ кѳ мила лѳй д҃мнезеѳ кѳрце], амь ашъзать нолш алкътѳйтъ правилъ, ка оунь изводь ши ръдрептаре тѳтѳрѡрь челѡра, че съ вѡрь афла жѳдекѫндь кѳ сфать де

шбіре шй къ адеверйрѣ прѣ сф҃нцій сале Мйтрополйтѹлѹй, и а юбитóрилорь де дм҃незéѕ епйскопй шй а велйцилшрь боерилшрь домнíй мѣле.

Pentru divanul domnesc. (Fol. 3a.)

Пентрѹ дива́нѹль гп҃дъ.

а҃. Дива́нѹл гп҃дъ . съ се фа́къ де трéй шрй пе съптъмѧ́нъ, адекъ лѹ́нѣ, мїеркѹрѣ шй сѧ́мбъта . дисъ лѹ́нѣ ши мїеркѹрѣ съ съ ка́ѹте прйчини чéлшр че с'ѧ ждека́т ла департаме́нтѹри сѧ ла велйци боерй шй нѹ́ с'ѧ мѹлцъмит пе а лшр хотърѧ́ре, шй ѧ черѹ́т' къ апела́ціе съ шсъ ла дива́н'; сѧ прйчинile че вóмь порѹнчй съ се ка́ѹте ла дива́нѹл но́стрѹ фъръ де а нѹ се шржндѹй май найнте ла алтъ ждека́тъ . Пръ сѧ́мбъта съ се ка́ѹте прйчинile виновъцéци але пѹшкърíй, ши шсѧ́нделе, ши хотържриле лор.

в҃. Ждекътóрїи, хотърѧ́рѣ че вшрь фа́че дѹпъ пра́вилъ, съ айбъ даторíе съ ѡ̀ ара́те де фа́цъ акольѡ̀ атѧ́тъ пърѧ́шѹлѹй кѧ́тъ шй пърѧ́тѹлѹй, шй шржндѹйтѹл' запчѝ́ съ се сѧргѹ́скъ а лѹа фъръ де зъбáвъ анафора́ша сѧ ка́ртѣ де ждека́тъ, ши съ ѡ̀ ара́те чéлшрь че съ причинѹéскь . динтре ка́ре чель че нѹ с'ѧ мѹлцъмíтъ хотържрїй, фъкѧ́ндь апела́ціе прин ръва́шь, съ ва̀ шржндѹй сѧ ла велíцй боѧ́рй, сѧ ла дива́нѹль домнíй мѣле пентрѹ а съ черчета́ прйчина де изнѡ́лавъ.

Pentru părinţi şi copiĭ. (Fol. 36b.)

Пентрѹ пърíнцй шй копíй.

а҃. Пърíнцїй нѹ́ съ тра́гь ла ждека́тъ пентрѹ алишверйшѹриле копíлшрь лшрь, фър де нѹ́май де съ вѡ́рь довéдй къ шй ей ѧ фóстъ товароши къ копíй лшр, сѧ къ шѧ ѧвѹ́тъ ей шржндѹйцй ла негѹцъторíй, ши алишверйшѹрй, фїйндь къ атѹ́нчй съ винѹéскь.

в҃. Пърíнцїи нѹ́ съ винѹéскь ла виновъці́нile копíлшрь лшрь чéлшрь де вѧ́рстъ, шрй че фéль де виновъцій вшр фй; шрь де съ вѡ́рь кѹноáце къ шй ей ѧ фóст' пърташи къ копíи лшрь, ши съ вѡ́рь довéдй прин вѹ́не довéзй, атѹ́нчй съ винѹéскь; шрь де вшр фй копíи сѹ́пт' шкротúрѣ пърíнцилшрь фїйндь дикъ невърстнечй, шй вѡ́рь грешй, атѹ́нчй съ винѹéскь пърíнцїи пентрѹ непѹртáрѣ де грíжъ а фїилшрь лѡ́рь, сѧ шй пентрѹ рѣ крéцере шй непокъцѹире.

CLV.

1782.

(Ms. bibl. centr. No. 335. 4⁰, 160 foĭ paginate + 7 foĭ nepaginate; la inceput defect, lipsesc vr'o 2—3 foĭ.)

Dumitrache: Chronică.

Din precuvântare.

.... дин де тот пѫцинъ минте а мѣ лѫминъндѫ-съ симцирѣ дин алкътѫриле кѫвинтелор ачещиа вредниче де лаудъ ши нетъгъдѫите ла нич ѫниле истóрие, че есте фъкѫтъ дин-трѫ 'нчепѫт ши скрúсъ кѫ днсѫш мъна дмисале бик . вел стольник Дмитраке; кѫм зик, нѫ дин ведére чи днтокмаи, дѫп(ъ) копринсѫл маи сѫс арътатѫлѫлѫи проимиѫн, м'ам ндемнат, ши дин кѫвънт дн кѫвънт ам трекѫт-о днтр'ачастъ карте кѫ мѣна мѣ; ка ѫри чине ар чити, нѫ съ съ минѫнéзе къ ам скрис'о, сав нѫман съ-ш трѣкъ врéмѣ кѫ читáниа, чи де ва фи минте днтрѣгъ, съ кѫноаскъ ши съ дницелѣгъ дециптѫл кѫцет ал дѫмисале, ши перїергиа че аре ла ѫри че.

Де Николае Питицѣки, фиѫ ръп(о)с(а)тѫлѫи бик вл . комис Мáнѫл Питицѣкнѫл.

1782 . авг . кв.

Pentru cele întâmplate în ţară la anul 1769. (Fol. 17a—19a.)

Съ повестим ши́ дъ пáтимиле тикълоасии патрии ноастре, цара рѫмънѣскъ . днтр'ачест ан 1769 домнѣ мърита-са ал трейлѣ Григóрие Гúка вв̃д, фииндѫ-и датъ дѫпъ мърита-са чел днтъю Алексáндрѫ Гика вв̃д дел(а) Ѫкт . 14 а анѫлѫи трекѫт 1768. Йатъ пъ ла днчепѫтѫ лѫи Ѫктомврие, съ нвй дъспре Фокшани ѫн Ілїе Лепѫшнѣкнѫл кѫ вре ѡ . н̃ . ѯ̃ . де ѫамени, днтре каре ерà ши чинчи, шáсе казачи, ѣар чеи-л'алци молдовени аместекаци, трimис де ѫн подполковникѫ Назáрие Каразин, че маи днаинте ла 1767 ши ла . . 68 аѫ фост искодит ничѣ дн царъ.

Домнѫл дницинцъ визирѫлѫи, кѫ нѫме де мѫскáли, ши черѫ ѫáсте ка съ мѣргъ асѫпръ-ле; ши вóе, ка съ тримúцъ пъ фии-съѫ, беизадѣуа ла Цáриград . Чи везúрѫл дн ръспѫнсе, къ ѫáсте дн ва тримúте, ѣар пъ фии-съѫ съ нѫ-л ѫрнѣскъ,

нічи .рнсѳш дин скаѳн съ нѳ съ клътѣскъ, ка съ дѣ цѣръи вре ѡ спаимъ.

Ѯйсѳл Лъпѳшнѣи, ачѣ лѳнъ дъплин ѳмблъ тот пъмънтѳ пънъ .рн .рмплинѣ ка ла 700. Ятѳнче соси ши де ла Ѳрдйе ѳн агъ, анѳме Кара Мѳселим кѳ вре ѡ 800 нефѣри, ши кѳ алтъ адѳнътѳръ дин бешлѣции църии кѳ нефери лор; пѳтѣ фи песте 1000. Йтъ ши дин кѳртѣ гспд. ешй .рнтр'о ноапте ѳн къпт(а)н че съ пороклѣ Ѯгѳрáли, кѳ вре ѡ 100 Ярнъѳци ши съ дѳсеръ дрепт .рн Бѳков-сѳдсалак (!) фъкѳндѳ-съ ѳна кѳ маи сѳс зйсѳл Лъпѳшнѣи. дъ-и ерà кѳ цийре, сав фър д(е) цирре, дѳмнезеѳ цийе.

Ноемврие. ѣ. винери фиинд кам дъспре зйшъ .рн Бѣкѳрещи не поменим кѳ ѳрáмът де стѳпан, аместекат кѳ ваю, ши ѳн киломан .рнпъртъшит кѳ аман; чи Тѳрчи прѣ пѳцинн перинд, чен-л'алци с'ав дѳс ла Цѳрцѳв.

Дѳп(ъ) чé съ лѳминѣ дъ зйшъ, че съ вез ачѣ? адѳнътѳри мѳлци .рнсърчинаци кип де армаци кѳ стрѳмѳръри де вон, кѳ лънчи дѳпъ ла ѡи [андац нон, линѱици вон] .рнпреѳнац кѳ тълхáри де Ярнъѳци, ши кѳ алтъ мѳлтъ стреннътате, кѳ Бѣкѳрещени аместекатъ, пръдáръ тот норóдѳл прин ханѳри ши мах(а)лале, ши ла ѳрмъ маи тоатъ цара, .рнтинзъндѳ-съ ши песте Ѳлт ла ла (!). г. жѳдéце: Бълчѣ, Горжъ ши Мех(е) динци пърцинле деспре мѳнте; ши ера сѳпт. г. повъцѳитори, дин каре. в. ера парте бисеричѣскъ игмни арцешáнѳ кир Дамаскин. и виерошáнѳл Софрóнїе; каре-и мѳ ши кълъѳзлит дин Фокшани ши пън ачѣ .рн Бѣкѳрещи. Йр чел де ал трейлѣ Костанд Фълки фѳ ши песте Ѳлт пънъ ла ѡ врéме къпетéнїе песте кътеваш стѣкгѳри, че-ш адѳнасе чобани, въкари, пѳркари ши де тот фéлѳл де хоци, че .рн сърита лѳи де ла Сѳдиале (!) трекънд пъ ла мънъстйрѣ Мърцинени, маи .рнтъи пръдѣ пъ фрате-съѳ Дѳмитраке слѳцер.

Принсерѣ ши пъ домнѳ диминѣца .рн ханѳл лѳи Шърван водъ. Йр скра .рл дѳсеръ .рн ханѳл лѳи сти Геѡрге, ши де аколó ла. з. але лѳи Ноемвре .рл порнйрѣ кѳ етпанѳл мърии сале къtре граф Романцов марешáлѳл, .рн цара Лешáскъ, кѳм ши де аколó л'ав тримис ла Петрѳбѳргѳ.

Нѳ не ажѳнѣ гроáза че пѳртáм ка нѳ кѳм-ва Тѳрчи .рнторкъндѳ-съ съ не копринзъ .рн Бѣкѳрéци, че ши „стѳпан“ не .рнфрикошà, къ ѡри чине де лок съ ва клъти, дъ вицъ съ ва линѱи. Йр а патра зи ѡ фрйкъ де Тѳрчи съ сфетй, ши ен тълхáри чен маи мѳлци реземарѣ пън тѳфиле Колинтйна.

Коéрии ши норóдѫл къзъндѫ-ш примеждїа .рш нъпъстѫйръ акѫтѫриле ши патриѫ, стрекѫръндѫ-съ кѫ маре фрикъ каре кѫм пѫтѣк, ши резмаръ ѫнии .ри цáра Ѹнгрѣскъ, ыр алции съ сприжинйръ прин мѫнте деспре толáте пърциле кѫ маре фрúкъ.

Трей дни коéри . дѫмн . Михаю Кантакозино бик . вел вист . и дѫмн . Николáе Брънковѣи вел . лог . ши Йнáке Бъкърескѫл вел . вист . дѫпъ че-ш порнúръ фамúлиле, плекаръ ла Фокшани съ съ панофорисѣскъ (! l. пли-) де есте вре ѫн темею де ыасте, ка съ с(ъ) полтъ апъра цара; ши де граб съ .нтоарсеръ плини де .нтристáре . чи вистиерѫл Бъкърескѫ дѫпъ дрѫм апѫкъ плаю пъ ла Бѣлени ши трекѫ дѫпъ фамилие-ш .ри Брашов . ыр чен-л'алци . ѿ . коери лѫ.рнд дни Бѫкурéщи пъ прѣсфинцúтѫл митрополúтѫл цѣрии, кир Григорие съ кълъторúръ .ри лѫна лѫи Дикемк . кѫ нъзбинцъ кътре фелдмаршалѫл, ши де аколо ла Петрѫбѫрг; а кърора испрáвъ съ ва ведѣ .рнаинте, сáѫ маи бúне съ зúчем : ѫрма ва алѣце.

Лѫк Ярхїереѫл кѫ сине-ш пъ кир Кисáрие архимандрúтѫл, протосúнгелѫл, ши пъ архимандритѫл Филарет.

CLVI.

1783.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 9. Folio, II nepaginate + 267 foĭ paginate, fol. 33—45 și 1—2 foĭ din urmă lipsesc. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 9a, 3 vol., 4⁰, nepaginat.)

Яравїкóнь Мηθολογηχον.

Călătoria a V^a a luĭ Sevah. (*a*. fol. 67b — 68b.)

Кълъторїѫ а ѣ . а лѫи Севах.

Дезмїердѣриле шй̀ шспѣцеле преете пѫцúнъ врѣме м'ѫс фъкѫт' а оунтà тóате .ртѫмплѣриле ши примéждїиле чѣле трекѫте, дрéпт' ачѣѫ ыръш' ам пофтúт' къларúй нóй пентрѫ лъкомíа богъцїей . дéчй ам' хотърѫт' съ май къларéск' шй̀ ам' гътит тóате чѣле требѫинчóасе де дрѫм, лѫнд шй̀ мáрфъ де каре трече аколѡ . дар ка съ нѫ фíѫ сѫпѫс' ла коржвїáрю, ам' кѫмпърáт' дúн' банїй мїéй ѡ коравїе нóаѡ шй̀ бѫнъ де дрѫм, шй̀ ам токмúт' кѫ плáтъ коръвїáрю шй̀ фечóрй дестѫй . шй̀ .ркъркѫнд коравїѫ кѫ мáрфа мѣ шй̀ кѫ а алтор негѫцътóр' карѣ дà кирíе, ам плекат' . преете дóаѡ

зечй де зи́ле ам ажѹ́нс' ла оу́н встров, шй аколѡ ам легат' кора́кїа ка съ не вдихни́м' пѹцинте́л', пѹртжнд грижъ де апъ шй де л'кмне, шй чѣле требѹинчо́асе. Шн мерг'нд' .л встров' май .лъжѹ́нтрѹ л'ам гъси́т' пѹсти́ю, нелъкѹи́т', дар възѹ́рѣм де департе оу́н вѹ де па́съре, ка́ре съ нѹм'кше Ро́к', ас'кмене ла мъри́ме ачѣлѧ, ка́ре в'а́м повести́т' ла л до́ѡ кълъторіе л мѣ; шй апропїиндѹ-не аколѡ, възѹ́рѣм' къ авѣ вѹл' пѹю; ивиндѹ-и-се пѹцинте́л' бо́тѹл'. Негѹцъто́рїй ка́рїй ерà .лпреѹ́нъ кѹ ми́не, фъръ л ман пїа́рде врѣме, ши фъръ л нѹ мъ .лтребà, ас спа́рт' вѹл' кѹ топо́аръле, шй ас ско́с' пѹюл' вїѹ; апои л'ас жѹнгїа́т', шй гътиндѹ-л' л'ас мжнка́т'. Да́р' пжнъ л нѹ испръвй пржнзл', с'ас ивй́т' де депа́рте до́й но́рй ма́рй, звѹржнд' .л въздѹх'. Коръвїа́рюл' цїйнд кѹ лѹкра́рк ачѣа че съ арътà, кѹм къ ерà па́съръ чѣ бъркътѣскъ, шй чѣ мѹерѣскъ; адекъ та́тъл' шй мѹ́ма ай пѹюлѹй ка́ре съ шморжсе, шй венїа съ хрънѣскъ сас съ клоча́скъ пѹюл' лѡр', нѣѹ .лдемна́т' съ .лтрѣм' де граб' то́цй .л кора́бїе, шй съ плекъм кѹржнд, ка съ скъпъм де примéждїе ка́ре ел ѡ кйбзà. Ной .лда́тъ ам оурма́т' сфатѹл коръвїа́рюлѹй, ам' .лпи́нс' пжнзеле ши ам плекат .л ноан'. Лтр'ачѣ врѣме апропїиндѹ-се ачѣле до́ѡ па́сърй Ро́к, кѹ гла́с' ма́ре шй гро́азник', .л въздѹх', ас май .лдои́т' гласѹриле кжнд ас възѹ́т' вѹл' спа́рт', то́т гъѡче, шр пѹюл' лѡр шморжт'; шй кѹ гжнд ка съ фа́къ ръсплътйре, с'ас .лто́рс' пре оунде ас шй вени́т', ши преете пѹци́н ча́с' ас пери́т' дин шкй кжт-ва. Да́р' кжнд' но́й ам .лти́нс' то́атe пжнзеле, ка съ не депъртъм де аколѡ; шатъ ведем къ съ .лто́рк' ачѣле до́ѡ па́сърй, цїйнд' .л гїа́рле лѡр' кжте ѡ пїа́тръ ма́ре фъръ де асемънаре, ман гро́азникъ декжт' кора́кїа но́астръ, шй с'ас апропїат' де но́й. Шн кжнд' ас ажѹ́нс' ѡ па́съре де ачѣлѣ прин въздѹх дре́пт' асѹпра коръвїей, ас слокози́т' ачѣл' ма́ре колова́н пре кора́бїе; дар коръвїа́рюл въжнд май наинте примéждїа, кѹ ѡ истецинме ас тра́с' кора́бїа .лтр'ѡ парте дин кжрмъ юте, шй пїа́тра ас къзѹ́т' .л ма́ре аколѣ апро́апе; шр' ма́рѣ с'ас десфъкѹ́т' де мъри́мѣ пїетрїй шй де порни́рѣ чѣ юте, шй с'ас фъкѹ́т' ѡ пръпа́стїе .лкжт с'ас къзѹ́т' фѹндѧл' мърїи. Чѣа-л'а́лтъ па́съре Ро́к' с'ас пѹс .л дре́птѧл' кора́бїей ашà де потрики́т', кжт арѹнкжнд пїа́тра чѣ ма́ре, ас къзѹ́т' пре кора́кїе шй ѡ ас кѹфѹнда́т', фъкжндѹ-ѡ тот фържме, де с'ас .лнека́т' то́цй чей дин кора́кїе шй негѹцъто́рїи ши коръвїерїй. Ѹѕ дин ѕѹнъ .лтжмила́ре, мъка́р къ мъ афѹнда́й .л ма́ре, дар шр м'ас ско́с' афа́ръ апѹкжндѹ-мъ де оун лéмн, ка́ре гъсíю

аколѡ дин спъртъриле коръкїей. Шй цїйнд ви́не ле́мнѣл', кжнд къ мжйниле, кжнд къ пичо́арele ажътжндъ-мъ ка къ нице кжсле, лишждерѣ фїйнд шй тала́зл' фо́арте юте де кжнт, къ то́ате ачѣстѣ сѣкра ам ажънс' ла цѣрмъриле оунъй встрок'; шй аколѡ м'ал арънка́т' афа́ръ тала́зл къ ле́мн къ то́т', фїйнд жъмъта́те мо́рт' де страда́нїж мѣрїй.

Peşterea şi tronul luĭ Solomon. (*a.* fol. 235a—236a.)

Шй ѧтра́рѣм ѧтр'о къ́рте пардоси́тъ къ ма́рмъръ алъ. Яколѡ възъ́рѣм' дой ле́й гроазничй, ка́рїй ѧда́тъ към нѣ възъ́т ѧчепъ́рѣ а ръкни; ыр' това́рошл мїе́ѕ ѧи лови де ѡда́тъ къ оун глонц', ши ръма́серъ немишка́цй. Госи́рѣм ла а до́аш по́артъ де ара́мъ, че ера ѧки́съ къ оун зъвор де арцй́нт', ка́ре фѣ́ръ де ни́чй ѡ ѧпротиви́ре с'ал дешкис ѧда́тъ, ши с'ал иви́т ѧнаинтѣ шкилор но́цри ѡ ѧфрикоша́тъ ши фо́арте ла́ргъ пе́черъ, прин мижло́кл кѣрїж къръ́нѣ оун рѫѕ де апъ нѣгръ къ ма́ре порни́ре, шй ла марцинѣ апей ера до́й въла́ърй ма́рй ши гроазничй. Ячѣсте жига́нїй въжндъ-не пре ной, ал дешки́с арипиле лор, шй ачепъ́рѣ а върса́ дин гъ́риле лѡ́р' ненъмъра́те шй ѧфрикоша́те въпѣ́й де фо́к'. Яфрико́сл ѧда́тъ ал арънка́т шй ла ачецѣ до́аш гло́анце, шй ѧда́тъ смерйндъ-се ал ачета́т. Ши трекжндъ-й шй пре ачецѣ вени́рѣм' ла ѡ къ́рте але къ́рїж зи́дърй съ арътъ къ сжнт къ лѣспезй де ал'р', шй по́дина ей ера пардоси́тъ къ лѣспезй де арцй́нт'; ѧ мижло́кл ей ера оун търъ́ ѧна́лт', де ле́мн' ро́шѕ де Индїж, преste шасе коло́ане де шцел' де Ки́на, шй съ́пт' джнсл ера оун жъцїѕ ма́ре де ал'р' къра́т'. Дѣ́съпра ачестъй жъцїѕ ера фъкъ́т' ка оун че́рю, алкътъи́т' де ловале́ърй ка́ре скотѣ ра́зе лъмино́асе, че-м ѧтънека́ окїй. Кжнд но́й врѣ́м' съ не апропїем аколѡ, до́аш па́сърй ма́рй шй ѧфрикоша́те че ста́ ла оуша търъ́лъй ал венит асъ́пра ноастръ, съ не фа́къ къкъцй, къкъци къ гїа́рале лор, ѧсъ гло́анцеле лѣ́ѕ шприт. Къ то́ате ачѣ́стѣ, фъръ нич ѡ ѧпротиви́ре, възъ́рѣм ачѣ́ж че ера съ́пт' ачел че́рю. Яколѡ ера оун' шм' къвїнс ла кип, съ арътъ къ ѧкъ тот ръсъфла; мо́артѣ ка́ре фа́че ѡ ѧфрикоша́тъ ѧкипъйре ла чѣ́ле май фръмо́асе шбра́зе але фи́рїи, съ арътъ към къ чинстѣ́це шбра́зл', ка́реле съ ведѣ ѧнаинтѣ шкилор но́цри. Явѣ да́ръ ачѣ́ста ѧтр'ън дѣ́цет' мъ́лте инѣ́ле, шй ѧтре ачѣ́лѣ ера оунъл фо́арте ма́ре, пре ка́реле ста́ скрис нъ́меле ма́релъй дъмнезе́ѕ. Яфрико́сл' ал ѧтинс' мжна лъй ла ачел

инéл, ка съ-л' скóацъ; ши ѧдáтъ с'ăс погорѫт дин ѧнъцúмѣ тѣрнълъи оун шáрпе фóарте мáре, кáреле сăфлѫнд ѧ wбрáзăл' змéлъи ѧл ръстѣрнъ ла пъмѫнт' фъръ симцúре. Ятѣнчй ăдăкѫндă-мй амúнте ачѣа че мї-ăс порънчúт, л'ăм' ловúт кă оун глóнц', ши ѧдáтъ прїимй де изнóлвъ симцúриле лăй, ши-м' зúсе: фóарте бúне ай фъкăт! ачаста шсте слăжба кáрѣ ѧм требă де ла тúне, дéч' оурмѣзъ а фáче аскмене кѫнд' ва фй требúнцъ. Дăпъ че испръвй ачѣсте кăвинте, шръш' ѧчепă а съ невой съ скóацъ инéлъл, шáрпеле кă сăфлáрѣ лăй шр' ѧл трънтй пре пъмѫнт; ши ес ѧл' май ѧвїѫю ши а дóаш шръ кă глонцăл' ка ши май наинте. Ши Ѧфрикóсăл ѧм' зúсе: Ѡ мăсăлмане, прїятене! ѧцй мъртърисéск' w мáре даторіе; вей цй къ мортăл' че вézй сăпт' ачест чéрю, шсте пророкăл' Соломон, къръ вóю съ-й стъпънеск' печѣтѣ; къч' кă ачастъ мижлочúре мъ вóю фáче дóмн' а тóатъ лăмѣ, ши цїе прè оурмъ ѧцй вою ръсплътй слăжба тà фóарте бúне. Ес ѧи зисéю: дáр' пентръ чè нă те слăжъцúй кă глóанцеле тáле, ка съ бирăéцй пре шáрпеле ачéста, прекăм ай бирăúт ши пре чѣле-л'алте жигáнїй? Нимик нă пóчю фáче ѧпротúвă лăи, ѧм ръспăнсе, ши пентръ ачѣа авѣм требăúнцъ де ажътóрюл алтъа. Дăпъ ачѣсте кăвинте ăс черкáт ши пентръ а трéа шръ де шă трас инéлъл' пънъ ла мижлóкăл дѣцетăлăй пророкăлъи; дар шр ачéлаш шáрпе с'ăс май ѧторс', ши кă сăфлáрѣ лăй ăс трънтúт пре Ѧфрикос ши а трéа шръ. Ес шръш' мъ гътїáм', ка съ-л ловéск' кă глóнцăл'; ши кѫнд рѫдикáю мѫна мѣ, шáрпеле ѧм грăй ашà: „стѣй, w мăсăлмане! нă ажътà ачéстăй блестемáт' змé. Ячѣста шсте оунăл дин чéй шáптe Ѧфрúчй, карїй с'ăс рѫдикат ѧпротива лăи Соломóн, ши ачéст пророк шă ѧкúс ѧ ăдѫнчúмѣ пъмѫнтăлăй, ка съ педепсѣскъ wбръзничїа лŭр'. Ел' нă кáстъ алт' чевà фъръ нămай съ стъпънѣскъ ачест инéл', къръ кънóаце пътѣрѣ, ши де мăлтъ врѣме ацептà ла поалеле мънтелăй колŭ оунде л'ай ѧтимпинат, ка съ трѣкъ чине-ва, кáре ва пътѣ съ-й ажътe, пентръ ка съ дóкѫндѣскъ ачест инéл'. Чй ѧдешѣрт' с'ăс wстенúт', нъдъждăинд а кăцингà ачѣстъ печѣте минънáтъ че стъ сăпт пăза мѣ. Ес сѫнт оун змé кáре ам стътăт тот дѣкăна креднчос лăй Соломон, ши пентръ ачѣа ес ам' май мăлтъ пътѣре декѫт' ачест Ѧфрикóс' ши декѫт' ай лăй шăсе токáроші; деч' ласъ-л, ăс оурмáт зикѫнд, ла старѣ че л'ам ăдăс, ши съ стѣ ачїа пънъ ла сфършúтăл вѣкърилŭр'. Шр' тă съ те депъртézй де ла мормѫнтăл ачéста, ши

нѫ̀ май тѫрѣѫрѧ̀ шдѝхна ачѣстѣ́й пророк . Ѩр' де нѫ̀, те ко́ю прѫ̀пѫдѝ, ка́ре аш' фи ф'ѣкѣ́т шѝ май нашнте, дак'ъ нѫ̀ ай фи фост де л'ѫ̀к' лѣй Мшѧ́мео'." Ѓѕ аскѣлта́ю кѫ̀ фри́к'ъ кѣкѝнтеле крединчо́сѣлѣй змѣ́ѕ, шѝ м'ъ .ѧторсе́ю .ѧнапо́й, шѝ дѣп'ъ пѣцин, ажѣнсе́ю ла по́алеле мѫ́нтелѣй, фъръ а нѫ̀ м'ъ стрика́ ни́чи а м'ъ къ-т'ъкмѧ̀ де .ѧфрикоша́теле жига́нїй, фїинд къ л'ѫ̀кѝ' г'ъси́т' ла ста́р'к че л'ѫ̀ѕ л'ъсат Ѩфрико́сѣл'.

CLVII.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 2a—99b. — *b*. Ms. Acad., Codex miscell., 4⁰, 1799, 128 paginĭ. — *c*. Ms. bibl. centr., 4⁰, s. n. 1800, defect.)

Ѩликсѧндрїе, адик'ъ исторїе лѣи Ѩликсандрѫ̀ Макидѡн, каре ал бѫтѫт тоат'ъ лѫ̀ме ши тоате .ѧмпѫрѫциле, ши тоате крѫѝиле дин тоат'ъ лѫ̀ме, ши л'ѣѕ сѫпѫс лѣи.

Intâlnirea cu furnicĭ şi cu piticĭ. (*a*. fol. 61a—62a, *b*. pag. 64—65.)

Ши пѫрчас'ъ Ѩликсандрѫ̀ де аколо спре ръсърит; ши мѫлте църи лѫ̀ар'ъ ши ле бѫтѫр'ъ ши ле прѫдар'ъ . ши соси ла марцине църиlор, ши де аколо нѫ̀ май ера шамени дѫмесничи, ши ера гадени салбатечи . ши марсър'ъ зъче зъле ши ацѫнс'ъ ла лок сънѫтос; ши ера аколо фѫрничи, ши ншїѧ̀ ноапте фѫрничиле ши лѫа пе шамени фѫрничиле, шї-и тръце тър'ъшѫ̀ .ѧн гропи . ши спѫс'ъ ди р'ѫндѫл ачиста лѣи Ѩликсандрѫ̀, шї-и .ѧмк'ъц'ъ съ пѫѧ̀ фън оускат .ѧмпрецѫрѫл шцилшр, ши съ-и де фок' . ши аша фъкѫр'ъ, ши мѫлте перинд де ачесте фѫрничи, съ м'ънтѫи ди ачаст'ъ негѫндит'ъ перир'к.

Ши марсър'ъ ман .ѧнаинте ши дидер'ъ ла ѡ апъ мѫлт'ъ ши маре, ши фъкѫр'ъ подѫри, ши трекѫр'ъ апа .ѧн $\overline{\text{ѯ}}$ зиле . ши афлар'ъ аколо ѡ цар'ъ, кѫ нице шамени кът котѫл . ши мар-сър'ъ мѫлци шамени де ачїѧ̀, ши съ .ѧнкинар'ъ лѣи Ѩликсандрѫ̀, шї-и адѫс'ъ поклон мїер'к ши финиче мѫлте; ши съ жълѫпр'ъ лѣи Ѩликсандрѫ̀, ши з'ъс'ъ : нои сънтем шамени мишѝи, ши не рѫгѫм съ нѫ̀ не стръче шциле .ѧпърѫцїи тале, къ авем ши нои .ѧнтр'ѫн ан бѫт'ълїѧ̀ ѡ дат'ъ кѫ̀ кѫкоарѫле, не батем кѫ̀ дънсѫле, ши пе мѫлци ни шмоар'ъ, ши не скот шкїи .

Ѧликсандрꙋ зъсъ, съ ле факъ четати, шн ле фъкꙋръ, шн .рмвъцъ ди ле фъкꙋръ арче кꙋ съцецн, шн съ ле аръте кꙋм с'wрꙋ бате . шн ле пꙋсъ домнꙋ динтр'ъншнн . шн лꙋ.р мнери шн финиче, кът фꙋ wцнлор .рнтр'ꙋн ан дин дестꙋл . шн ле трекꙋръ цара лор .рн . ⳓ . зиле, шн ачїн wамени съ кнѧмъ : питичи.

Venirea luĭ Alexandru până aproape de raĭu şi întoarcerea.
(*a*. fol. 69a—71b, *b*. pag. 73—76.)

Ѧлиѯандрꙋ съ ръдикъ кꙋ тоати wцнле сале спре wстровꙋлъ мꙋерилор, шн .рн четати нꙋ къꙋтаръ, шн мїѧрсъръ . ⳓ . зиле шн дидеръ ла ꙋн мꙋнте, шн-л трекꙋръ; шн-ш' пꙋсъ аколо стълнї, шн-ш скрисъ житїѧ са, кънд лꙋ трекꙋт пн аколо . шн марсъръ ман .рнпанте шн ацꙋнсъръ ла w пециръ мари шн .рнтꙋникосъ . шн зъсъ Ѧлеѯандрꙋ, съ стръце берчꙋл ла тоци, шн съ-л лꙋдъ . шн стригъ аше шн зъсъ : чине чи ва гъсъ .рм пециръ тот съ скоат'ъ афаръ, wрн лемне, wрн пїѧтре; къ чела чи ва лꙋа мꙋлт' къи-съ-ва, шн чела чи ва лꙋа пꙋцинї ыр съ ва къи, пентрꙋ че н'ав лꙋат ман мꙋлт . шн зъсъ, тот пї епе съ .рнкалече, шн съ леце мънзъи ла гꙋра пецеръи . шн аша фъкꙋръ, шн .рнтраръ .рн пїециръ, шн ера .рнтꙋнерик мари, шн лꙋаръ чине чи лꙋ гъсът . шн стригаръ берчꙋл, съ ласъ епиле пе вое лор, пе ꙋнде wр врѣ съ ѧсъ, шн ле лъсаръ, шн-и скоасъръ афаръ епиле пентрꙋ мънзъ(и), къ еи нꙋ цнѧ пе ꙋнде вор еши . шн скоасъ тот лꙋръ шн мъргъритарꙋ, шн пїетре скꙋмпе; шн съ къиръ къчи н'ав лꙋат' ман мꙋлт'.

Шн мїѧрсъръ Ѧлиѯандрꙋ ман .рнпанте шн ацꙋнсъ ла ꙋн къ(м)п фрꙋмос, шн миросїѧ ка змирна шн ка ливанꙋлъ, шн ера ди тоати флориле . шн ста ачел къмпъ ман сꙋсъ де . ⳓ . миле де налт, шн съ веде фок .рмпрецꙋрꙋл раюлꙋи . шн ешнръ дон .рцери .рнпанте, шн стригаръ : стъи Ѧлиѯандре! нꙋ мерце, къ есте лок сфънт, къ вен перн, шн тꙋ шн wасте та! шн дакъ лꙋзнръ Ѧликсандрꙋ аша, стътꙋръ пн лок, шн зинди ꙋн стълп' ди лꙋръ, шн скрисъ слови: „ес Ѧлиѯандрꙋ .рмпърат а тоатъ лꙋме, венит-ам пънъ анче, шн-м ешнръ .рнпанте дон сфинци .рцери, шн мъ чертаръ съ нꙋ мергъ ман .рнпанте, къ кою пери шн ес шн wасте ме, шн чине ва вени пънъ анче, ман .рнпанте съ нꙋ маргъ“ . шн .рнтребъ Ѧликсандрꙋ пе .рцери : дар пе ꙋнде, кои еши ла лꙋмѣ? .рцерїи зъсъ : пе ачести патрꙋ пъръе че кꙋргъ дин раю : Фисон,

Гѣѡн, Тигръ, Ефра8ѣ', ши пе ачесте вей еши ла л8м'к. ачéсте грѣи .рицерїи кътръ Алиѯандр8.

Ши съ .рнтоарсъ Алиѯандр' .рпърат ла л8ме спре дрептѣл ръсъритѣл8и. ши мїнарсъръ шасъ зиле, ши ацѣнсъ ла 8н езър. ши зъсъ Алиѯандр8, съ съ wдихн'ескъ wциле аколо. ши мїнарсъръ к8кътар8л чел .рмпърътеск, съ спеле 8н' пеще 8с'кат .рн езъръ; ѩр к8м кънгъръ пецеле .рн апъ, ел .рмвисъ ши съ д8съ .рн езър. ши мїнарсъръ к8кътар8л, ши сп8съ л8и Алиѯандр8, ши зъсъ Алиѯандр8: тот wм8л съ съ скалде, ши ей, ши кани; ши аше фъкѣръ. ши съ фъкѣръ тоци сънътош, wри ди чи боалъ л8 фост болнави.

Ши мїнарсъръ Алиѯандр8 ман .рнлинте ши ацѣнсъръ ла 8н езър к8 ниде апъ д8лче ши лимпеде. ши врѣръ Алиѯандр8 съ съ скалде; ѩръ 8н пеще маре нъвъли съ-л мънънче; ѩръ Алиѯандр8 фѣци афаръ, ши съри пецеле д8пъ Алиѯандр8 пънъ афаръ ла 8скат. ши съ .рнтоарсъръ Алиѯандр8 ши .рнкълекъ пе пеще, ши wциле .рлъ 8чисъръ; ши-л спинтекаръ, ши гъсъръ w пїатръ ск8мпъ .рнтр'ънс8л; ши солзїи л8и ера ди л8ръ. ши .рнтр'ачe ноапте еширъ ниде фете ч8дате, ши к8 пърѣл пънъ .рм бръ8, ши к8 к8н8ни ди л8ръ .рн кап, ши 8мбла прин прецѣр8л wцилор плънгънд, ши кънта ниде кънтъри минѣнате, кът' н'а8 л8зит' нимене пе л8ме ачеле глас8ри к8 жале. ши зъче: w драг8л ностр8 ши домн8л ностр8! к8м те 8чисъ Алиѯандр8 .рмпърат! ши-л кънта к8 м8лтъ жали.

CLVIII.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 100a—108b. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 137b—145b.)

Исторїа л8и Санагрид8 .рпърат, чи стъпъне цара Дор8л8и.

Invăţăturile luĭ Archir. (*a*. fol. 100a—101a, *b*. fol. 137b—139b.)

Фост-аю (! l. -а8) .рн зилиле веки 8н .рмпърат, чи стъпъне цара Дърюл8и; н8меле л8и ера Санагрид. ши аве лънгъ дънс8л 8н сфетник ши п8ртътърю де гриж(ъ) ла тоати, пе 8н боерю мари, н8меле л8и ера Яркири. ши ера фоарти .рм'въ-

цат, ши истецѫ ла ѧмвъцътѫрѫ; ши ера богат фоарти . ши неавънд фичори дин трѫпѫл лѫи, аѫ лѫат пе ѫн копил мик, ши ера фичор ди сѫфлет', фиинд непот ди сорѫ, ѧл цине ши-л хръ-нѣ ѧнтокма ка пе ѫн фичорѫ а лорѫ, пъръ л'аѫ фъкѫт мари; ши ѧмвъцъндѫ-л карти, фоарти бине л'аѫ ѧмвъцат, ши тоатъ ѧнцълепчѫне лѫи кът аѫ цинѫт', зъкънд ѧнтр'ачесташи кип:

Фътѫл меѫ, Ѩнадамин! кът вїи фи тѫ нигѫциторю, кѫ боерїи съ нѫ фачи; ничи съ фачи, ничи съ кѫмпири марфъ ди фѫрат, къ-ци вен перди бѫкатиле тале.

Фътѫл меѫ! пре татъ-тъѫ ши пре мѫмъ-та съ-и чин-стещи, ши съ-и мїлѫещи, съ нѫ те бластъми; къ нѫ ва да дѫмнезъѫ фичорѫл съ либъ, ничи ѧш вор лъса бѫкатиле лор кѫ благословенїѧ а ти хръни.

Фътѫл меѫ! чине ва гръи цїѧ ръѫ, тѫ кѫ блъндецъ съ гръещи бине; къ ѡмѫлъ нъпрасник ди граб' ръспѫнди, ыар апои пе ѫрмъ ти къещи.

Фътѫл меѫ! кънд вей слѫжи ла ѫн дѡмнѫ ши ва фи дѡмнѫл тъѫ небѫн, тѫ съ нѫ зъчи, къ есте домнѫл' тъѫ небѫн, чи съ фачи кѫм ѧци ва порончи ел; къ-и ва фи милъ ди тини.

Фътѫл меѫ! съ нѫ фїи фоарте ворбиторю ѧнднинте ѧм-пъратѫлѫи тъѫ, ничи фоарти глѫмаш, къ вїи греши.

Фътѫл меѫ! ла зъле мари съ пъзъщи сфънта бисерика, ши ман въртос сфънта дѫминекъ съ ѡ чинстещи.

Фътѫл меѫ! ѫнди-и виде жалник мари плънгъндѫ, мер-ци съ-л' мънгъи, адѫкъндѫ-и аминте къ ва мѫри ши ел, ши тѫ.

Фътѫл меѫ! вїи фи ѡм мари, ыар тѫ ла тоци ти плакъ; къ тѫ кѫ минте та, ман ди граб ши мари чинсте вїи аве.

Фътѫл меѫ, Ѩнадамин! мънїѧ нѫ ѡ върса кѫрънд; къ апои пе ѫрмъ ц'а пъре рѫѫ.

Фътѫл меѫ! цине-ц мънѫле де фѫртѫшаг ши де ѫчидерѣ де ѡамени, ши-лъ бати кѫ кѫвънтѫл.

Фътѫл меѫ! аскѫлтъ ди ѡмѫл ѧнцълепт ши де бътрън чи те ѧмвацъ; къ кѫкънтѫл' фїиндѫ-ци ди ѧмъцътѫра че де требѫинцъ, ка къндѫ аи бе апъ динтр'ѡ фънтънъ ръчи.

Isprăvile luĭ Archir în Egipt. (*a*. fol. 106 b — 108 a, *b*. fol. 143 b — 144 b.)

Ши дакъ с'аѫ дизминтичит Ѩркирѧ ши марсъръ ла ѧм-пърат, шї-и спѫсъ ѧмпърат(ѫл) тоатъ причина ди ла Фара-ѡн ѧмпърат . Ѩркири зъсъ : пентрѫ ачаста съ фїи фър ди

гриже; ши чер8 ди ла .рмпърат дї-и деди . в. в8лт8ри ди чїи мари, ши алтеле чї ш8 требит . ши л8.рид8-ш зїwа к8нъ ши п8рчасъ к8 мецеръи ла Фарawн .рмпърат ал Єгїпет8л8и; .рнсъ пе мецери .ри .рмбръкасъ к8 ниџе колоачи . шї-и арътъ л8и Фарawн .рмпърат, ди ла Санагрид .рмпърат . Фарawн .рмпъратъ .рнтребъ пї Яркїрїа : чине еци т8? Яркїрїаръспн8нсъ : е8 сънт сол тримис ди ла Санагрид .рмпърат, ди ла цара Дwр8л8и, съ фак .рмпъръцїи тале четати, нич .ри чер8, нич пре пъмънт . Фарawн а8 зъс' : дар ка пе 8н гънскари ка тине, а8 тримъсъ съ-м фачи ачастъ сл8жбъ? Яркїрїа зъсъ : чине сл8жеци дwмн8л8и съ8 к8 дрептате тwт ва фи . Фарawн а8 зъс : к8м ан кенит? Яркири а8 зъс : нич къларі, ничи педестр8 . Фарawн зъсъ : дар мецерїи? ничи .рмбръкаџ нич дизбръкаци . Фарawн а8 зъс : мъни съ фїи гата, съ .рнчепим а зиди ла четати . Яркїрїа зъсъ : в8к8рос . ши марсъръ Яркїрїа де димин'кцъ де л8.р w раклъ ши п8съръ .рнтр'о фригари карне, ши .рнхъмъ ла раклъ в в8лт8ри мари, ши п8съ .рн' раклъ 8н копїл мик, ши зъсъ, съ ръдиче фригаре дрепт .рн с8с, ка съ съ ръпазъ в8лт8рїи д8пъ дънса; т8 ат8нче съ стръци : вар ши къръмидъ, къ мецерїи н'а8 чи л8кра, ши шъд фър ди л8кр8 . ши фъкънд аша, марсъръ Яркїрїа ла Фарawн' .рмпърат, ши зъсъ, съ порончаскъ армашв8л8и, ка съ тримать съ ад8къ цара вар ши къръмидъ, къ н'а8 мецерїи чи л8кра . ши 8итънд8-съ .рмпърат(8л), а8зїа пе копїл стръгънд, ши зъсъ : дар, ди ачаста аша ф8; .рм есте воа ка съ-м фачи w ф8нїа ди нъсъп . ар Яркїрїа съ принсъ в8к8рос8, ши деди к8 фредил8 w бортъ пинтр'8н пърети ди раклъ, .рн дрепт8л соарил8и; ши п8съръ нъсъп .рн раклъ ди к8рце пе бортъ, ши аръта ка w ф8нїа ди нъсъп'. ши зъсъръ Яркїрїа : пас .рмпърате, де-ци стрънце ф8нїа; ар ши дакъ ва треб8и, фаче-вою ши алта . Фарawн .рмпърат .рл .рнтребъ : к8м' ти кямъ? ел зъсъ : Ягїмон'. Фарawн зъсъ : дар пї мине к8м мъ кямъ? Яркїрїа зъсъ : самини (а) соареле.

Че есте копач8л к8 ві рам8ри, ши .рнтр'8н рам къте патр8 к8юб8ри, ши .рнтр'8н к8юб' къте шасъ(?) wаw, 8н8л негр8, алт8л алб8? ар Яркїрїа зъсъ : копач8л ести 8н8л (!l. ан8л); ар ві рам8ри, сънт' ві л8ни .рнтр'8н ан; ар патр8 к8юб8ри, сънт патр8 съптъмъни .рнтр'о л8нъ; ар з wаw сънт з зиле .рнтр'о съптъмънъ; 8н8л негр8, 8н8л алб8, албъ есте зїwа, нкгръ есте ноапте . Фарawн .рпърат к8носк8, ши зъсъ : благословит съ фїи Яркїрїа!

CLIX.

1784.

(Ms. Gaster, Codex miscell., 4°, fol. 109b—112b.)

Descântece.

Descântec de fapt. (Fol. 109b—110b.)

Чине м'аѕ фъкѕт лѕни, .рм дисфак' марци; чине м'аѕ фъкѕт меркѕри, .рм десфак цои; чине м'а фъкѕт винери, .рм дисфак сѣмбѣтъ.

* * *

Сфънтъ дръгѕлѣнъ, апъ спълътоари, ши кѕръцитоари. ес м'ам мъникат, съ мъ спъл, съ мъ кѕръцъск, ди фапт', ди дат, ди кизмъ, де мънїѫ, де лѕт ди ла токилъ, де смѡл ди ла мори, ди фаптъ; дечи ди фапт' де вечин', де фапт' де фїнкъ кѕ манкъ, ди фапт ди манкъ кѕ фїнкъ, ди фапт'ъ ди бърбат, ди фапт' ди фатъ, ди фапт ди невастъ кѕ бърбат мъ спъл, мъ кѕръцескѕ, ди тоате. чине м'аѕ фъкѕт' кѕ ѡ мънъ ѕскатъ, ес .рм дисфак' кѕ доаѡ мъни керзи. ши пънъ .рн ї ѡри съ зъкъ аша: ес мъ спъл, мъ кѕръцъск, ди тоати датиле, ди тоати фаптиле.

Спълъндѕ-мъ, кѕръцъндѕ-мъ, къѕтан диспре ръсърит, къзѕи лѕнтре ди арцинт; .рн лѕнтре ди арцинт драгѕл кѕ драгостиле, юбѕл кѕ юбостиле, фрѕмосѕл кѕ фрѕмѕсъциле. кѕм мъ къзѕръ, бине ле пърѕръ; драгѕл кѕ драгостиле мъ .рмбръкаръ; юбѕл' кѕ юбостиле мъ юбъскѕ; фрѕмосѕсѕл (!) кѕ фрѕмѕсъциле м'аѕ .рмподобит. .рм фацъ .рм сѕфларъ, лѕна .рн спате .рм скрисъръ, ши .рн ѕмери дои лѕчефири, ши .рм пептѕ соариле .рм' скрисъръ, ростѕлъ кѕ мери ѕнсѕ-м'аѕ, глас де кѕк .рм гѕръ пѕсѕ-м'аѕ, кѕ чизми ди арцинт .рнкълца-тѕ-м'аѕ, гѕцѕманъ дѡмнескъ .рм кап' пѕсѕ-м'аѕ, спрънчени ди драгосте скрисѕ-м'аѕ, ѡкн ди юѡмѕ (! l. шюмѕ) .рм кап пѕсѕ-м'аѕ, мери ди ди лѕръ .рм сънѕ бъгатѕ-м'аѕ, нѕме ди драгосте пѕсѕ-м'аѕ, .рм мъна драптъ стълп' ди кѕсѕѡк пѕсѕ-мѕ, ди мъна дрѣпт'ъ лѕатѕ-м'аѕ, пе кърърѕш(ъ) порнитѕ-м'аѕ: мерци. (ка ?) чел фрѕмосѕ, съ зкѕкнеск, съ ръсъреск; кѕм зкѕкнеци ши ръсари сфънтѕл соари, дин тоци ноѡрїи ши дин' тоати чециле, дин тоате негѕриле, кѕм зкѕкнеци ши ръсари сфънтѕл соари ман фрѕмос, ши ман лѕминос, ши ман ведерос, ши ман дръгълаш, аша съ зкѕкнеск ес. къци .рм фацъ .рм къѕта, ка

ди азимъ де грѣѕ съ сътѣра; чине ѕ мине коровє, ка де вин бѣн съ весъле; ыр ши єѕ, ѕ чине коровєм, ѕ боєри, ѕ нигѣстори, ка ѕ нере ын ындѣлчем; ка мери ди аѣр' ле дам; ѕм ын алес мирос ѣѕсѣшкѣлѣи, дин толти флориле, аше съ фїѕ єѕ ман алес, ши ман фрѣмос дин толтъ лѣме. тоатє фаптиле съ съ дѣкъ, пє капѣл кѣи м'ал фъкѣт; єѕ съ ръмъи кѣрат, лѣминат, ка ѧмнезъѕ сфънтѕ, чє м'ал лъсат. амин.

Descântec de şarpe, de distors. (Fol. 111a.)

Дискънтек пентрѕ шарпи, ди дисторсѕ.

Єдици, престици, деди ди пелици, пелица ди карне, карне ди шс, шсѕ ди фолосѕ, венинѣл пе шс' ын цос', лакѣл ла тїрїлкѣл; чини ал адѣс вестє, съ-и дѣкъ повестє.

Браздъ, єѕ тє ынторкѕ, ѕ пъни ши ѕ сари, ыр тѕ съ ынторчи пи к(ѣтаре), инима ши гъндѣл', лимба ши гѣра, ши шкїи ши лѣнинле, ши видерилє, ѕ гънд бѣн, ши ѕ кѣкънт бѣн ши ѕ милъ асѣпра мє.

Descântec de şarpe. (Scris pe o foae din 1809.)

Плекат-а кѣтаре, пъ кале, пъ къраре. чанкъ нѣгръ ынаинтє ишитѕ-мѣ, таре спъимънтатѕ-л'а, дє фълчи апѣкатѕ-л'а, фълчилє ынклецатѕ-мѣ; дє ръники апѣкатѕ-л'а, ръники ынкордатѕ-мѣ; дє мижлок апѣкатѕ-л'а, мижлокѣл ынкордатѕ-мѣ; шъзѣ жос, съ въета, съ шлъкъиа. домнѣл дѣмнезѣѕ дин чер ал азъи, дои сфинци тримесє: пъсаци сфинцилор, дє ведєци, чє съ аѣдє, ыр и аргат фъръ симбрие? ыри є боѕ ѕ браздъ нєлнплинитъ? ыри є татъ (! l. фатъ) шкърътъ? съ дѣсеръ сфинци. — чє тє ваици, кѣтаре? — чє съ мъ ваетѕ, сфинцилор! ам плекатѕ пъ кале, пъ къраре, чанкъ нѣгръ ынаинтє ишитѕ-мѣ, таре спъимънтатѕ-м'а, дє фълчи апѣкатѕ-м'а, ръни(кїи) ынклецатѕ-мѣ, дє мижлок апѣкатѕ-м'а, мижлокѣл ынкордатѕ-мѣ. съ дѣсеръ сфинцїи ши зисє: домнє! чє съ фїє домнє! нѣ є аргат фъръ симбрие, ничи є боѕ ѕ браздă нєлнплинитъ, ничи є фатъ шкърътъ, чи є кѣтаре; аѣ плекат пъ кале, пъ къраре, чѣнкъ нѣгръ ынаинтє ишитѕ-мѣ, таре спъимънтатѕ-л'а. — нѣ съ ман ваитє ши съ шликъискъ, чи съ съ дѣкъ ла єнє (!) съ кавтє ѣнтѕ, дин тоатє флориле дє прє пъ-

мънт, съ-и дескънте; ши ва ръмънѣ кѫрат, лѫминат, ка ын чѣкѫ маикъ че л'аѫ фъкѫт.

CLX.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 140b—147b. — *b*. Ms. Gaster, copie din 1821, 4⁰, 34 paginĭ.)

Кънтъриле стелїй.

Treĭ craĭ de la răsărit. (*a*. No. I. fol. 140b—141b, *b*. No. III. pag. 10—11.)

Трїи кран ди ла ръсърит,
Кѫ стѣwа (а) къльторит;
Кънд ын кале пѫрчеде,
Стѣwа ынаинте мерџе.
Кънд ста ди wдихне,
Стѣwа тот ын ынгъдѫѧ.
Къндѫ ын кале ен ынтра,
Стѣwа тот ын ындрепта.
Ла Иерѫсалим дакъ аѫ аџѫнсѫ,
Стѣwа ыръш с'аѫ аскѫнсѫ.
Диче ыѫ фостѫ ди ынтребат,
Де нашере де ынпърат.
Ѫнде цици къ с'аѫ нъскѫт,
Ымпърат тънър де кѫрънд?
Къ ам възѫт' стѣ,
Ши дѫпъ дънса ам венит.
Ѭр Ирод' ымпърат,
Крани ынтр'аскѫнсѫ ыѫ кемат,
Ши кѫ танїъ ыѫ ынтребат:
Дѫчеци-въ де испитици
Пре ачел кѫкон, ди-л гъсъц;
Де с'а ынтъмпла съ-л афлаци,
Бон мїѧ цире ди съ-м дац;
Съ мергѫ ши ѫ съ мъ ынкин.
Крани афлръ дин четате дакъ аѫ ешит,
Стѣwа ыръш с'аѫ ивитъ.
Нѫ мерџе спре скъпътаре
Спре амызъзи аве къраре,

Крлии фоарте с'ав бвкврат,
Ши двпъ дънса ав врмат.
Стъюа цос къ с'ав лъсат,
Унде ав фост првнквл .лнфъшат,
Ши ав къзвт', ди с'ав .лнкинат,
Ла нацере де .лмпърат.
Ши х̃с . ъав .лмвъцат,
Пре алтъ кале с'ав .лнтврнат',
Съ нв де ди весте лви Иродв .лмпърат'.
Нв дъдвръ ничи ш вести,
Де х̃с . внде есте.
Ир Ирод .лмпърат,
Фоарте таре с'ав твребрат',
Ши мвлтъ шасте ав скълат,
Ши тоц првнчи ъав тъят.
Патрвспръзъчи мїи де првнчи,
Дин дои ани .лн цос ман мичи.
Сокотинд че-с мвлци
Ка съ таѫ пре Ивс.
Ораш8 съ .лнтриста,
Бифлеимвл тот ципа;
Нв ера касъ фъръ плънцере,
Маикъ фъръ тънгвире.
Рахила првнквл .лш плънце,
Я мънгъѫ нв-л аве.

Глас .лн Роман (!) с'ав лвзит,
Де свнете ши де ципете;
Ши Ръмлении с'ав скълат,
Пре Иарвсалим л'ав пвстинт;
Ши пре жидови ъав ръскират,
Прин лвме ди шкаръ ъав лъсат.
Ши де аквм пънъ .лн вечїѫ,
Мила домнвлви съ фїѫ.

Aşa ne grăeşte domnul. (*a*. No. III. fol. 142b—143a, *b*. No. II. pag. 9—10.)

Яша ни гръецри дѡмнвл,
Ка съ-л аскълти тот шмвл.
Съ-л аскълте фър де приче,
Съ .лнцълѣгъ чи не зиче:

Къ моарте ан лume есте маре,
Ns съ теми де дumns маре.
Де бътръни ns-и рeшине,
Ла чел тънър анкъ вïне.
Де витежи ns съ съеци,
Ла ампърац кs съла мерци.
Къ ампъраций ши кs крани,
Фак четъциле кs ани,
Ши анкъ съ маи нивоескs,
Кs шанцsри ди ле антъреск;
Кs шанцsриле гроасъ,
Кs тsрнsриле фрsмоасъ.
Ка антр'ънсъле съ вецsяскъ,
Ши де моарти съ ns гъндкскъ.
Ел кънд бе ши съ весълеци,
Атsнче ан пъмънт къ ми-л трънтеци,
Ши-л ж дин касъ лsминоасъ,
Ши-л багъ ан касъ антsнекоасъ;
Ши дин къмпs верди ши фрsмосs,
Ми-л багъ ан къмпs антsнекос;
Ши ди ла лок мъндрs ши дръгостит,
Ми-л багъ ан негрs пъмънт.
Oмsле! wмsле! дар де аи вр'о богъцïж,
Съ ns стаи ан съминцïж! (! l. сsмецïж)
Ика векsл съ сфършаце,
Ши жsдецs съ гътеце.
Татъл, фïsл ва мъна,
Анцерïи вор тръмбита,
Ши морцïи съ вор скsла.
Кърциле съ корs дескиде,
Маткъ де фок съ ва апринде.
Пъкателе съ вор веди,
Грешницïи съ вор wсънди.
Тикълwesле! wмsле!
Че ns те сколи кs трsпsл,
Съ-ци спъсъци сsфлетsл?
Стрънса кsи аи пе лsме?
Дар ns ци кsи ан ръмъне.
Zъчи, къ дакъ ан мsри,
Фичорïи т'ор помени.

Кѹм амѹ къзѣт ши пе мѹлци сърачи,
Кѹ инимиле ди драчи.
Дар тѹ wмѹле! дорми, те трындъкеци,
Ши де дѹмнезъѹ нѹ гындеци.
Де ла ынчепѹт, пънъ ла сфършит,
Кѹ бѹкѹрїѫ . Ямин.

No. II. Psalm 46. (*a*. No. IX. pag. 17—18, *b*. No. V. fol. 143b—144a.)

Лимбиле съ псалти, кѹ кынтъри ыналте,
Съ кынте ынъръцие, кѹ глас де бѹкѹрие.
Лъѹдъм пре домнѹл, съ стръце тот wмѹл.
Домнѹл ести тари, ши ынпърат мари.
Преste тот пъмынтѹл, чинеш кѹ кѹвынтѹл,
Сѹпѹсѹ-нѣѹ глоате, ши лимбиле тоате.
Дъне-л (!) сѹпт пичоари, лимбиле сѹпт соари.
Ялеш-с'ѹ парте, парте ди мошиѫ
Цара че доритъ, кѹи (!) цюрѹитъ.
Лѹи Яков юбитѹл, че-ш цине кѹвынтѹл.
Мила съ-ш аратъ, ын сфынта четате,
Спре нои, тикълоши, прекѹм не спѹн мошии.
Спре въръѹри де мѹнте, съ лѹзим гласѹри мѹлте
Де бѹчими мари, кѹ ыналтъ стригари;
Сѹитѹ-с'ѹ домнѹл, съ вазъ тот wмѹл.
Кынтѧ кѹ алъѹтъ, ши ѧ зъкътѹръ мѹлтъ,
Кынтѧ пре ынпъратѹл, къ нѹ-и ка дънсѹл алт(ѹл),
Кынтѧ съ ѧцълѣгъ, преste лѹми ларгъ,
Къ дѹмнезъѹ глоwате (! *a*. поате), пре лимбиле тоате,
Де ле ынблънзъцци, ле ши ынпъръцъцци.
Скаѹнѹл лѹи ди разъ, ѹнди вра съ шазъ,
Домнѹл дин а дрѣпта, съ-ш ынпарци глоата (! *a*. плата).
Пре боери, пре глоате, ши лимбиле тоате.
Ѭр чине съ ынналци дин фире, нефиреск съ казъ.
Я виде тот wмѹл, (*a*. кънд есте домнѹл.)

In Vifleim s'au născut Hristos. (*b*. No. X. pag. 18—19.)

Ын Вифлеим с'ѹ нъскѹт Христос,
Лѹмии спре мари фолос.

Дин фичоарѣ с'аѕ нѣскѕт,
Ши кѕ трѕпѕл с'аѕ фѣкѕт.
Ан еслиле добитоачилор рѣсъринд,
Ши кѕ трѕпѕл анфлоринд.
Христос с'аѕ нѣскѕт кѕрат,
Дин манкѣ фѣрѣ ди бърбат;
Фѣрѣ ди бърбат, невиноват.
Йрѣ магие ди ла рѣсърит,
Йѕзинд, кѕ дарѕри аѕ венит.
Христос с'аѕ нѣскѕт кѕрат,
Йрѣ Ирѡд с'аѕ тѕрбѕрат.
Йрѣ Ирѡд некрезинд ди вести
Христос с'аѕ нѣскѕт ан если.
Кѕ тоци съ не анкинѣм
Ши съ-л лъѕдѣм.

Auziţi aceste toate. (*b.* No. XII. pag. 21.)

Йѕзици ачесте тѡате,
Нѣмѕри ши нороади ши глоѡте!
Ши анцълецици кѕ кѕвънтѕл,
Ѳмѕл диспре тот пъмънтѕл;
Къ лѕме дин век съ сфършаце,
Ши жѕдецѕл съ гътеци.
Тат'ъл пре фиюл ва мъна,
Ши лѕме ва жюдека.
Къ аколо сънт кътате
Ди тот фелю ди пъкате,
Къмъриле неастъмпърате.
Тълхарилор сънт гътици,
Енермии чии неадормици.
Лимбиле невотезате,
Йрдѕ ан тартар, анфокате.
Богации чеи немилостиви,
Шъд ан поми неанфлорици;
Богации чеи милостиви,
Шъд ан поми анфлорици.
Ши акѕм ѡ дѡамни сфинте,
Ац мai адѕчи де ноi аминте,
Ши ди тот нѕ ни ѕита,

Фиинд ши нои зидире та.
Ди пъкате не фереци,
Ши ын рай не съ'кшилъеци.
Къ сфинци тъи динпреунъ,
Ка съ фачим воа бунъ.
Ши ди акум пънъ ын вечи,
Мила та, доамне, съ фии.
Къ дар ши къ бъкърии,
Ынтрэ мълци ани съ въ фие.

CLXI.

1785.

(16⁰, III + 174 paginĭ.)

Кърїозникъ .... арътаре .... дин Фїзіогномїе .... де попа Михаи Стрилбицкїи .... Ишь. 1785.

Pentru negel. (pag. 65—67.)

No. 21. Де ва авѣ пе фалка дрѣптъ нецел дин жос ынпротива капътъл насълъи, ысъмнѣзъ къ унъ омъ ка ачела съ ва ывъца ла мълте фѣлюри де ывъцътъри але искусницїи, ши пентрэ ачѣя ын пърциле чѣле стреине ва къцига мълтъ богъцїе; пе лънгъ ачестѣ, ва фи ши скумпъ. 22. Нецелъл де ва фи дѣсупра фълчїи дрѣпте, и съ фъгъдуеще норочире ынтрэ тоате лъкрориле лъи, ши ва тръи мълт. Ишь де ва фи дѣсупра фълчїи стънци, ынъ ынгрозѣце нецелъл къ ненорочитъ ысъръчъне ши къ съръчїе. 23. Нецелъл де ва фи съптъ фалка дрѣптъ, ысъмнѣзъ норочири вїецїи ачелъи омъ. Ишь де ва фи ла фалка стънгъ де десупть, аратъ маи нainte ненорочире ши съръчїе, ши примеждїе де апе, унеори ши ынекаре. 24. Нецелъл дѣсупра насълъи мъкаръ ши маи сък ын протива окюлъи, сау жос ын протива гэрїи, ысемнѣзъ плекаре спре кървїе. 25. Нецелъл дѣсупра насълъи спре партѣ дрѣптъ, и съ фъгъдуеще моценире сау норок ла ысъръчъне ачестъи омъ. Ишь де ва фи ла мижлокъл насълъи, аратъ сфъзи ши съръчїе. 26. Нецелъл де ва фи деспре партѣ дрѣптъ а гэрїи, аратъ минте фрумосъ, ши моцениторю богъцїеи дела ысъръчъне. Ишь плѣма пе партѣ

стъкнгъ л гѕрїи, мъкаръ къ .рсемнґкзъ шръкшк ачелк норокк, шръ ман ла урмъ тот ка ак'к чґк шкичнѕитъ досадъ деспре .рсѕръчѕнґк лѕи, шш колле.

Cap. XXVI: Pentru măinile întregĭ. (pag. 95—96.)

Капк л долозечи шш шасе.
Пентрѕ мънѕле .ртреци.

Мънѕле тари шш фрѕмосъ алъкътѕите, аратъ ман наште вґсель, .рцелептъ, шш кредничосъ шмк. 2. **Мънѕле фоарте гроасъ, аратъ глѕпавъ, шш не.рцелептъ шмк.** 3. **Мънѕле къндъ сънтъ фоарте лѕнци пънъ ла ценѕнке, .рсъмнґкзъ зъдарнкк шмк.** 4. **Мънѕле мичи шш слабе, ман наинте .рлк аратъ слабк фґрък въртѕте, шш тикънтъ шмк.** 5. **Мънѕле къндъ сънтъ пъроасъ, .рлк аратъ ман наште пъзиторю шш некредничосъ, аниждерґк шш чинститъ шмк.** 6. **Мънѕле фъръ де пърк, .рсъмнґкзъ мичиносъ шш амъциторю шмъ.**

Cap. XXXIV: Pentru coaste. (pag. 109.)

Капк л трензечи шш патрѕ.
Пентрѕ коасте.

1. **Мари шш тари шш пъроасъ коапсе, .рлк аратъ въртосъ шш некѕратъ шмк.** 2. **Мичи шш мои коапселе, аратъ слъкъчѕне, чиликїѕ шш фрикосъ шмк.** 3. **Ясквцинте коапсе, съминк де ветежїе, шш фрѕмосъ съладатъ.**

Cap. XLII: Unghiile degetelor. (pag. 121—122.)

Капк л патрґзечи шш дои, сколасе диик хиромантіе.
Пентрѕ унгїи ла дґцетеле мъниилорк.

1. **Унгїиле лѕнци не дґцете, аратъ кѕ натѕрък фрѕмосъ, мъкаръ къ унк шмк ка ачела нѕ вра съ крґдъ, шш шсте тъниѕитъ .р лѕкрѕриле сале.** 2. **Де корк фи унгїиле лѕнци шш лате, .рсънґкзъ (! l. .рсъмнґкзъ) .риръцїнторю л мѕлте лѕкрѕри, не лънґъ ачеа шсте шмк шш фрикосъ.** 3. **Де корк фи унгїиле лѕнци шш .ргѕсте ка ла кѕлтѕрк, апои .рлк аратъ не ачелк шмк не каре диик мърирґк чґк дешартъ вра съ фїе лѕатъ песте чґкле диктъкн.** 4. **Унгїиле де мижлокк шш рък-

тѫнде, .лѧк аратъ кѫ фрѫмосъ натѫрѣ, ашнждерѣ юкиторю де л .рѣца лѫкрѫри де танѣ. 5. Унїиле мичи ши рътѫнде, .рсѣмнѣзъ, .рпротивиторю мѣнїош ши гѫндїре ка съ фїе тоате сѫптъ стѣпънирѣ лѫи.

(pag. 125—127.) 15. Де ворѣ фи сорочи алке, сар рѫндѫри, .рсѣмнѣзъ норокъ, нѣгре сар кѣцеде, сар галкене, сар камъ негре сорочи, ши ва фи гропане адѣнчи; ши ѫрѣшѣ де ва фи ѫнгїе динъ л ей фире кѫ тотѫлъ нетокмитъ, ши нѫ нѣтедъ, апои .рпрозѣциле кѫ ненорочире. 16. Де ворѣ фи сорочи алке пе ѫнгїе дѣцетѫлѫи челѫи маре, фѣгѣдѫиле норокъ .р шасте, сар ла .рсѫрѣчѫне, ашнждерѣ аратъ .р кале норокъ. Йрѣ сорочи нѣгре пе ачелъ локъ аратъ .р противъ. 17. Сѣмне албе пе дѣцетѫлъ челъ че аратъ, аратъ норокъ дела чей дѫховничещи, ши мирещи, чинсте ши богъцїе. Йрѣ чѣле нѣгре сѣмне, аратъ пагѫбъ ши рѫстате, ши лѫкрѫри де жѫдекатъ. 18. Сѣмне албе пе дѣцетѫлъ челъ динъ мижлокъ, аратъ норокъ ла стѣпънирѣ касїи. Йрѣ чѣле нѣгре .рпрозѣскъ кѣдери .р боале, ши моарте. 19. Сѣмне албе пе ѫнгїе де лѣнгъ дѣцетѫлъ челъ микъ, съ фѣгѣдѫиле кѫ милъ дела стѣпънїи чей мари чинсте ши богъцїе. Йрѣ нѣгре, .рсѣмнѣзъ .р противъ. 20. Сѣмне албе пе дѣцетѫлъ челъ микъ, .рсѣмнѣзъ шарече бине, ши кале кѫ норокъ, принъ рѫваше ши прин кѫрїознїче лѫкрѫри. Йрѣ чѣле нѣгре, .рсѣмнѣзъ чѣле .рпротивиторе.

CLXII.

1785.

(Exemplarul bibl. centr. defect, începutul și sfârșitul lipsește, 8⁰, mic., 249—252 [?] foĭ paginate.)

Алфавита чѣ сѫфлетѣскъ .... (.рн Ашь ѧ҃пе.)

Din introducere. (Fol. 6a—8a.)

..... Та́тъ алъ милостивѝрилѡръ, дм҃незѣкѫ а то́атъ мѫнгѫ́рѣ. Я лѫ́й шасте че́рюль шѝ пъмѫ́нтѫль, мѫ́нцїй, дѣ́клириле, лемнеле, дѫмкрѣ́виле. Яле лѫ́й сѫ́нтъ фїѫ́рѣле, добито́ачеле, жигънїиле, па́съриле чѣ́ле зѫ́врътто́аре. Я лѫ́й шасте тоа́тъ сѫфла́рѣ, шѝ тоа́тъ фънтѫ́ра, чѣ́ле къзѫ́те шѝ чѣ́ле невъзѫ́те, чѣ́ле динъ че́рю шѝ чѣ́ле де пре пъмѫ́нть. Я лѫ́й шасте со́арele шѝ лѫ́на, стѣ́леле че́рюлѫ́й шѝ стїхи́ле. Я лѫ́й апеле, рѫ́ѫриле,

мѣ́риле, ѿзериле, изво́арѣле, грі́ндина, ѡмє́ціи, пло́иле, вѫнтѹриле, фѣ́лцериле, тѣ́нетеле. Я лѣ́й то́ци ѡаменіи, то́ате нѣмѹриле пѣмѫнтє́нилѡрь. Я лѣ́й .рцерїй, архáнгелїй, скáѹнеле, домні́иле, херѹвімі́й, серафі́мїй, ши́ то́ате пѹте́риле. Ла дѫнсѹль дрептáтѣ, лà дѫнсѹль дрептáтѣ (!) ла дѫнсѹль жѹдекáта чѣ нефѣцáрникъ, лà дѫнсѹль вѹнѣтáтѣ ши́ юбі́рѣ де ѡамени, лà дѫнсѹль .рцелепчю́нѣ, ши́ изво́рѹль .рцелѣцерїй. Яколѡ́ ли́ницѣ, ѡдúхна, нетѣ́мерѣ, ши́ фъръ грúжъ. Яколѡ́ мъріѣ́рѣ, богъцíа, вистїерíа не.рѹвцинáтъ, ши́ десфътáре вѣ́чникъ. Яколѡ́ вѹкѹрíа, лѹмúнъ, рáзъ, фрѹмсѣ́це, вѹнъ кѹвїи́нцъ, дѹлчáцъ, веселíе, ши́ то́атъ мѫнгѫ́рѣ. Яколѡ́ волничíа, дезмїердáрѣ, .рдестѹлáрѣ ши́ вѣ́кѹл чél' нескимбáть: Ори че ѣсте .рто́ѹ ѡамени ма́й юбúть, аколѡ́ то́ате сѫ́нть. Нѹ́май те лиѣ́цие кътръ дмнѹль дмнезѣ́ѹль тѣ́ѹ, кѹ то́тъ сѹ́флетѹль; ши́ нѹ́май де дѫнсѹль кѹ вѹкѹрíе съ те вѹкѹри, ши́ кѹ веселíе те веселѣ́цие. Вѹ́кѹръ-те .рто́ѹ дмнѹль, ши́-и дѣ лѹ́й мѹлцъмúтъ; кѣ́чи тѣ́ѹ фъкѹ́тъ пре тúне дѹ́пъ кúпѹль ши́ асемънáрѣ сà, динь нефїи́нцъ ла фїи́нцъ тѣ́ѹ адѹ́ск. Кѹ мърúре ши чúнсте тѣ́ѹ .рквнѹнáть; нѹ́ тѣ́ѹ фъкѹ́тъ пре тúне фїáръ, нúчи кúть, нúчи алтъ ѡаре кáре живúнъ; чи ѡм', фъптѹ́ръ .рцелегътóаре, немѹритóрю, ши́ сѹ́флетѹль тѣ́ѹ л'ѹ чинстúтъ кѹ сѫ́нгѹръ стъпѫнúрѣ. Мъкáрь де не ши́ деспърцúмь де трѹ́пѹль чéль времéлникь, дáрь спре май вѹ́нъ сълъшлѹ́йре трѣ́чемь, ши́ кѹ сѹ́флетѹль петрѣ́чемь .р вѣ́чи; нѹ́ спре ѡ мíе сáѹ дóаѡ, сáѹ трéй мíй де ани, чи .р вѣ́чїи вѣ́чилѡрь, че нѣ́ѹ сфѫршúтъ. Вѹ́кѹръ-те .рто́ѹ дмнѹ́', ши́-й дѣ лѹ́й мѹлцъмúтъ; къ то́ате пентрѹ́ тúне .р дáрь лѣ́ѹ фъкѹ́тъ. Пентрѹ́ тúне чéрюлъ ши пъмѫнтѹ́', пентрѹ́ тúне сóареле ши́ лѹ́на, ши́ то́атъ подóаба чéрюлѹй кѹ стѣ́ле ѹ́ѹ фъкѹ́тъ. Пентрѹ́ тúне фїáрѣле ши добитóлчеле, пáсъриле чѣ́ле зѹѹрътóаре, ши́ то́атъ живúна. Пентрѹ́ тúне мѣ́риле, рѫ́ѹриле, изво́арѣле, ѿзериле, фéлюри де пéщи, кѣ́цїй чéй мáрй. Пентрѹ́ тúне пъдѹ́риле, ко́дрїй, дѹмбрѣ́виле, фѣ́клюри де пѹстíй. Пентрѹ́ тúне чѣ́ле възѹ́те ши́ чѣ́ле невъзѹ́те сѫнть фъкѹ́те. Вѹ́кѹръ-те .рто́ѹ дмнѹль, ши́-й дѣ лѹ́й мѹлцъмúтъ; кѣ то́ате пентрѹ́ тúне дрѣ́пте ши́ милостúве ѹ́ѹ ашезáт, ши́ не.рчетáтъ пóартъ грúжъ пентрѹ́ сѹ́флетѹль тѣ́ѹ, те фолосѣ́цие, те апъръ, те акопере, .ртърѣ́цие сѹ́флетѹль тѣ́ѹ дѫндѣ цíе търíе, сънътáте, вїáцъ, те .рцълепцѣ́цие, те лѹминѣ́зъ спре то́тъ лѹкрѹль вѹнь.

Să nu fim iubitorĭ de argint. (Fol. 152a — 154a.)

Пáрт҃к л трéм҃. Кáпк а҃.

Пентрѳ ка сѣ нѣ́ фимь юкитóри де арцúнтѣ, чи сѣ акéмь нѣдѣ́кждe нѣмай спре сѫнгѳрк дмн҃езѣ́ѳ.

а҃. Когѣцíѫ де арк кѣ́рце, нѣ́ кѣ линúрецк и́нима, грѣ́ѫце пророкѳ́лк. мáре невѳнíе шсте л липì нимл спре нѳтрежѳ́не шì л нѣдѣкждѳй спре жѣфѳйр҃к чѣ́ѫ че пїáре, нѣ́ те нѣдѣкждѳй дáрк спре когѣцíѫ чѣ стрикѣчóасѣ, нúчи рѣ́кнй асѣ́пра ѳрѳлѳй [кѣ зúче : чéлк че юб҃кце ѳрѳлк, нѳ сѣ ва .ѧдрепта.] Чй .рцй пѣ́не нѣдѣ́кждѣк тà спре дмн҃езѣ́ѳ чéлк вíѳ, кáреле тóате ѳ фѣкѣ́тѣ; кѣ ѳ́рѳлк шì арцúнтѳлк сѫнтѣ ѳ́крѳри де мѫ́йни wменéцн, май де грáвѣ пїáре, декѫ́тѣ кѣ́мь л'ай ѳдѳнáтѣ пре елк.

в҃. Нѣ́ фїй скѣ́мпь, легáтѣ фїúндѣ кѳ юбúр҃к де арцúнтѣ, спре дáр҃к чéлwрк че ле требѣ́ескь, кà сѣ нѣ́ фíй стѣкпжнúтѣ де некредúнцѣ. Нѣ́ те тѣ́кме тѳ́, чéлк че фáчи бúнеле, кѣ дóарѣ .рцн кà липсì чевà .л ля́ме, кѣ ля́мѣ .ркѣ стѣ́, ши нимикѣ .ркѣ динтрѳ дѫ́нса пѣнѣ акѣ́мь нѳ́ липсѣ́цце : нúчи сóареле с'ѳ скимбáтѣ, нúчи рѫ́ѳриле динѣ кѣ́рцере н'ѳ .рчетáтѣ, нúчи пѣмѫ́нтѳл' н'ѳ пѣрѣсúтѣ л нѳ́ нáце чѣ́ле требѳнчóасе : кѣ .ркѣ пре ѳ́рк шì пре арцúнтѣ .рлк нáце, шì нúчи ка .рчетà вре w дáтѣ л нѣ́-лк нáце, пѣ́нѣ кѫ́ндь ва стà ля́мѣ ачáста; кѣ оуна .л пѣмѫ́нтѣ сѣ погóарѣ, шрѣ алта динѣтр'ѫ́нса сѣ нáце, прекѣ́мь ѳ́рѳлк шì арцúнтѳлк, ашà ши тóатѣ чѣ́ле требѳнчóасе але вїéцїй нóастре.

г҃. Нѣ́ те тѣ́кме де лúпсѣ .ртрѳ чевà; кѣ май нлúнте де ачѣ́стѣ нѳ́ ай ѳкѣ́тѣ нимúкѣ, шрѣ ѳстѫзи ай, шì мѣкáр де н'ай ѳвѣ́ фíй ѳвѫ́ндь; кѣ чéлк че ѳ́ зидит тóате, н'ѳ́ липсúтѣ, нúчи ва липсì кѫнд-ва, ачéстѳ кр҃кде кѳ тѣрíе; н'ѳ́ липсúтѣ чéлк че л'кѳ ѳдѣ́сь тóате динтрѳ нефїúнцѣ .ртрѳ фїúнцѣ. чéл' че дѣ́ хранѣ́ чéлwрь флѣмѫ́нзи, шн сáтѳрѣ тóатѣ живúна, де тóате шсте .рдестѳ́лк. Нѣ́ фїй скѣ́мпь спре дáр҃к челwрь че чéрь, шì нѳ́ те .ртóарче деспре чéла че-цн чѣ́ре пре нѣ́ме. Дѣ́ челѳй че цѣ́кѳ дáтѣ цíе тóате, кà сѣ ѫй дела дѫнсѳлк .рсѳтúтѣ.

д҃. Нѳ лѣкомì спре лѣ́крѳри стреúне, кѣ шì але тáле тóате .л скѣ́ртѣ врѣ́ме вей сѣ ле лáши; нѣ́ лѣкомì спре жѣфѳйр҃к чѣ дешáртѣ ла шри чѣ́ фéлю де лѣ́крѳ, кѣчи кѫндь те вéй дѣ́че де лúчѣ, нимúкѣ нѳ́ вей лѳ́ кѳ тúше. Голь ай кенúтѣ .л ля́ме, гóль вéй сѣ те дѣ́чи : кѣ мѳлци мѳ́лтѣ акѣ́, .рсѣ лѣсѫ́ндь тóате, с'ѳ́ дѣ́сь де лúче кѳ мѫ́йнеле дешáрте, шì кѳ сѳфлетѳлк гóль. Нѳ дорй нúчи нѣдѣкждѳй спре стржи-

со́аре мѫлтъ, кл съ нѫ те лсѣ́кмени когато́ѫлѫй че́лѫй, че лѫ стрикато́ъ жи́тница чѣ́ ми́къ, ши май ма́ре ѡ лѫ зидит, ши лѫ зи́ск : сѣ́флете! ай мѫ́лте лвѫцій стъ́тъто́аре спре мѫ́лци ани, ѡдихнѣ́циле-те, мънѫ́нкъ, вѣ́, весели́циле-те; ши лѫ лѫзи́тъ : некѫ́нѫле! ѧтрѫ ачѣ́стъ но́апте вор' съ чѣ́ръ сѣ́флетѫлъ тъѫ дела ти́не, да́ръ чѣ́ле че ай гътѝтъ, кѫй вор фи? зи́че Дмнѫлъ.

Rugăciuni către Dumnezeu. (Fol. 239b, 241a—241b.)

Ѩръший къторъ Дмнезѣѫ стрѝгъ кѫ невоѝнцъ.

ѳ. Ѩ нѫ ѥсте ви́не шикътѫрїи лѫ́нгъ изво́рь? ви́цїй лѫ́нгъ рѫдъчи́нъ, мъдлѣ́крилорь кѫ ка́пѫлъ? адевъра́т' ѥсте ви́не! аша́ ши лѫ́нгъ ти́не дмне дмнезѣ́ѫлъ мїеѫ, лѫ нѫ ѥсте май ви́не? къ тѫ ѧсѣцій ѧм' еци ме́ дмнь, скъпа́рѣ мѣ ши мѫнгѫ́рѣ, тѫ ѧмь еци' нъдѣ́ждъ, ши нъдъждѫи́рѣ. Пре алтѫлъ лима́нь ши мѫнгѫ́рѣ нѫ ѧмь, алтъ нъдѣ́жде ши нъдъждѫи́ре нѫ кѫно́скь, афа́ръ де ти́не дмнезѣ́ѫлъ мїеѫ, тѫ еци мїе акоперито́рю ши сприжинито́рю, тѫ еци мъри́рѣ мѣ ши цинѣ́рѣ, ши кѫкѫрі́ѧ чѣ вѣ́чникъ.

Ѩръший стри́гъ фъръ тъчѣ́ре къторъ дмнезе́ѫ.

г. Нимене съ нѫ мъ рѫмнѣ, ни́мене съ нѫ́ мъ шсъка́скъ де дра́гостѣ тѧ чѣ дмнезъ́скъ, ѡ дмнезѣ́ѫлъ мїеѫ! ни́мене съ нѫ мъ шпрѣ́скъ, ни́менѣ съ нѫ́ мъ деспа́рцъ*), ничи фо́кѫль, ничи са́ѣ́ѧ, ни́чи фо́лметѣ, ни́чи го́ана, ни́чи адѫ́жкѫль, ни́чи ѧнъцли́мѣ, ни́чй чѣ́ле стъ́тъто́аре, ни́чи чѣ́ле кѣнто́аре, нѫ́май ѧсѣший ачѣ́ста пѫрѫрѣ съ петрѣ́къ ѧ сѣ́флетѫлъ мїеѫ, де ни́мѝкъ алтъ съ нѫ доре́скь ѧ къ́кѫлъ ачѣ́ста дмне, чи зи́ша ши но́апть съ те ка́ѫтъ пре ти́не дмнѫлъ мїеѫ; ши лѫфлѫ́ндѫ-те, съ лѫ комо́ара ши когъці́ѧ чѣ вѣ́чникъ, ши тѫтѫрѝрь кѫнътъцилорь съ мъ ѧкредниче́скь.

*) Glosă marginală: ржм . зач . чѳ.

CLXIII.

1794.

(Folio, II nepaginate + pag. 108 paginate.)

Критиль ши Яндроніѫсь .... с'аѫ дать .р типарю .р Пшь . анѫль дела хс . ѧѱчд.

Predoslovie. (Fol. IIa—IIb.)

Ярътаре .р скѫрть.

Критиль ши Яндроніѫсь, каре съ тжлкѫеце : цѫдекатa шй къркъціе, че кѫпринде .ртрѫ сине оунь кипь де истóріе фóарте минѫнатъ; ка кѫмь ачѣ цѫдекатъ шй кѫ къркъціе ар фи фóсть дой къркáцй фóарте .рцелепцй, карій .ртжлиндѫ-се динь .ртжмпларе, шй .рвъцжндь .ртжй лимкъ пе Яндрóніѫсь де а цй, шй а .рцълеце грáюль wменéскь, де врéме че ель ерà мѫть ка оунь довитóкь, шй фъръ нимíкъ кѫвжнтáре, каре мъкáрь къ истóріе .рль арáтъ де а фй .р вжрстъ шй ар фи фóсть лъкѫíнца лѫй кѫ фїáръле, дарь съ .рцелéце къ аѫ фóсть .р вжрста прѫнчíей; аѫ .рчепѫть оунѫль, адекъ Критíль, а историсй примéждїж сà лѫй Яндрóніѫсь, кáреле съ сокотѣ къ есте нѫмай wмь, шаръ нѫ авжндь шй вре w цѫдекáтъ .ртр'жнсѫль. шй дѫпъ че с'аѫ .ртíнсь .ртре джншїй воровá де истóріе, атѫнчѣ .ртжй аѫ фъкѫть цѫдекáтъ кѫрцерїй вїéцїй wменéци динь чáсѫль че съ зъмислéце .р пжнтечеле майчїй сáле, шн принь кжте стжнчи шй вáлѫрй примеждѫинчóасе петрече .р тóатъ вїáца лѫй, .р марѣ ачáста а вїéцїй, асемънжндѫ-се довиточíей, фїíндь нѫмай сжнгѫръ wменíре, шарь нѫ авжндь шй цюдекáтъ сáѫ .рцълéцере . шй кжндь Критíль, адекъ цюдекáта, аѫ дескоперíть wменíрїй, адекъ лѫй Я(н)дроніѫсь, къ аша есте алкътѫíрѣ а .рсѫшй зидитóрюлѫй; атѫнчѣ апóй аѫ кѫноскѫть пре ачéль минѫнáть мéцерь, карiле аѫ фъкѫть пре wмь, кѫмь шй тóатъ máхина, адекъ мѫлцímѣ ачѣ минѫнáтъ шн пре .рподовíтъ а лѫмíй, шй w аѫ дать сѫлѫсъ wмѫлѫй : ка тóате рóдѫриле сáле съ айкъ а и ле дà де бíрь лѫй, шарь къ дела джнсѫль чére нѫмай мѫлцъмíта, адекъ дела wмь . шй аша прíнь .ртинсóаре де воровáвъ историчáскъ .ртре джншїй, Критíль ачéла че съ зíче цюдеката, атжта аѫ фъкѫть пе Яндрóніѫсь, адекъ пе wменíре, де а кѫнóаце шй а .рцелéце пре дмнезѫ зидитóрюль а тóате, къ есте немърцинíть, неспѫсь,

некѫпрінсь, пре маре .рцелепчѫне, пре милостівь, шй .р скѫрть: нимікь нѫ-й лиѱ'ере, .ркѫть .рсоціндѫ-се .р кѫвінте, .рй дѫ тоате лѫдиле пре кѫть поате слѫжи мінт'к шмен'ескъ. Ячѫста дѫрь минѫнѫтъ кѫрте цѫдекѫндѫ-ш ноў, къ есте крєдникъ, де а съ дѫ ла лѫмінъ .р стѫмвъ пре лімва ноастръ молдовен'ескъ, шй къ поате слѫжй ла дешкідере, юкитърилшрь де цїїнцъ шн .рцелегътърилшрь четитърй, ш амь цѫдекѫть а фй де требѫінцъ а съ да ла лѫмінъ н'кмѫлѫй молдовінєскь.

Pentru tinereţea omuluĭ. (pag. 1—3.)

.Лтжа пѫрте.

Пентрѫ тинер'єце, с'ѫ ч'ѣ диньтжю вжрстъ а шмѫлѫй.

Кѫпь .ртжю.

Критіль фїїндь арѫнкѫть .ртр'ѫнь шстровь, афлъ пе Яндрінїѫсь (!), кѫре .ри повест'кіре а сѫ минѫнѫтъ .ртжмпларе.

Філіпь алк дѫмл'к крѫй а Спѫнїеи .ртинес'къ а са стъпжніре пънъ ла нѫа лѫме, шй а сѫ корѫнъ съ пър'ѣ съ айкъ пентрѫ мійлокь, оунь шстровь че пѫт'ѣ а съ нѫмй мъргъритѫрюль м'крїй, шн змарѫгдѫль пъмжнтѫлѫй: шстровѫль сфинтей Єлєнїй шсте ачєста, кѫре слѫжѣ, пентрѫ ка съ зїкь ашѫ, скѫръ дела ш лѫме ла алта. Ячєстъ шстровь ѫ фѫстъ тѫть дѫкѫна ш трѫцере .ркрединцѫтъ пентрѫ кълътѫри, шн Спанїѫлїй .рлк сокотєск ка оунь мїкь де скъпѫре, че прѫнїж л'кѫ дать пентрѫ а р'ксфлѫ де а лїрь флѫте, .р кълътърінле че ей фѫкь ла Індиле р'ксъритѫлѫй.

Оунь шмь къзѫть .р мѫре апрѫпе де ачестъ шстровь, ѫ нъдъждѫйть съ афле .ртр'жнсѫль оунь лимѫнь .ркрединцѫть, .р трйста стѫре .р каре ерѫ некойть.

Нѫ ерѫ р'ъзимѫть декжть де ш слѫбъ скжндърь, прин ажтърюль к'кріж, елк съ лѫптѫ .р протівa вжнтърилшрь шй а вйфорлѫй, плѫтіндь ашѫ .ртре кїацъ шй мѫрте.

Єлк нѫ пѫт'ѣ съ май цїе а сѫле плжнсърй, шн фъч'ѣ ач'ѣсте трйсте жѫлоке: ш кїѫцъ! пентрѫ че т'кй .рчепѫть? сѫ пентрѫ че фїїндѫ-мй дѫть, врей съ те съвжршєцій ашѫ де .ргрѫкъ? нѫ шсте .р лѫме май фрѫціндъ, нїчи май пофтіть декжть тїне. .рдѫть че нецїне т'кѫ пїердѫть шдѫть, ачѫста шсте пентрѫ д'к пърър'к, шй ачєй кѫрїй те кѫнѫск кїне, ли съ кѫде а съ сокотй де пе атѫнч'к афѫрь динь лѫме; фїр'к с'ѫ

аръта́тъ прѣ кръдъ къторъ шмѣ .ътр'ача́ста, адекъ : къ ла а съ на́ѣре шѝ .р вре́мѣ ка́тѣ елѣ тръка́ѣе, а нѣ́-й дѣ кѣноѣни́ѣеле, чѝ а .рѣрътъшна́ѣе ка́ждѣ мо́аре, шѝ нѣ́-лѣ фа́че съ кѣно́аскъ адекъра́теле кѣнътъ́ѣи че-и съ ка́дѣ съ чѣ́рче, ни́чи рѣ́клеле де ка́ре и съ ка́де съ фѣ́гъ, декѫ́тъ ка́ждѣ нѣ май ѣсте крѣ́ме, ни́чи де а довѫжди́ оуниле, ни́чѝ де а фѣди́ де челе-а'а́лте.

О тикъло́асъ юки́ре де сла́въ! тира́нд фи́рїй шмене́ѣи! ка́ре не силе́ѣи съ пѣнемѣ .р примеждїе аша́ де кѣ шкръзничі́е а но́астръ кїа́цъ, ла оунѣ елеме́нтъ аша́ де нестато́рникъ, ши аша́ де примеждѣничо́съ; .рлѣ зѣгръвѣ́скѣ .ръкка́тъ де хїе́рѣ, да́рѣ еѣ .рлѣ исните́скѣ мѣ́лтѣ май примеждѣничо́съ декѫ́тъ ѫцелѣ́лѣ. Ѣсте .р зада́рѣ къ про́нїа лѣ деспъреци́тъ нѣкмѣрнле принѣ мѣ́ѣи шѝ прѝнѣ мѣ́ри, де крѣ́ме че шкръзничі́а шаменилшрѣ лѣ фъкѣ́тъ съ афле ни́ѣе по́дѣри шѝ ни́ѣе трекътори претѣтѝденѣ́к, пентрѣ а съ .рѣрътъшѝ, шѝ ка съ зи́кѣ май ки́не, де а лшрѣ рѣкѣтцѝй декѫ́тъ де а ли́рѣ когъцѝй. Соа́рта шаменилшрѣ кѫ́тъ ѣсте де кѣмпли́тъ! де крѣ́ме че чѣ май крѣ́дникъ де скорни́тъ истечѣ́не, нѣ ѣсте декѫ́тъ пентрѣ а лѝрѣ ненорочи́ре, шѝ а лѝрѣ стрикъчѣ́не. Пра́вѣлѣ нѣ ѣсте декѫ́тъ прѣкъцѣйрѣ кїе́цїй, шѝ че́ле май але́сѣ истрѣме́нтъ де а съ ѣ́ардере. Кора́кїа нѣ ѣсте декѫ́тъ оунѣ сикрі́ѣ, .р каре съ .рки́дѣ чей мо́рцй. Ма́ртѣ лѣ сокоти́тъ, къ пъмѫ́нтѣлѣ ера́ оунѣ теа́трѣ прѣ стрѫ́мтъ пентрѣ а сале траге́дїй, а лѣ крѣ́тъ а-шѣ оунѝ ла ача́ста ши мѣ́рнле, пентрѣ съ .ртѝнзъ а съ .рѣръцѣе .р то́атѣ елеме́нтърнле. .Ртрѣ адекъ́рѣ, че по́атѣ съ нъдъждѫ́скъ оунѣ ненорочи́тъ, дѣпъ че с'аѣ фъкѣ́тъ лъкѣнто́рю .ртр'о кора́ѣе, декѫ́тъ къ афлъ оунѣ лѝкѣ де пѣрза́ре, де оунде по́атѣ съ ва́зъ а съ шкръзничі́е педе҆ѝ́тъ? ера́ пентрѣ ача́ста фъръ де .рдоа́лъ, къ Ка́тонѣ пѣнѣ́ .р нѣмърѣлѣ де а са́ле чѣ́ле май ма́ри грешале́, ачѣ́а къ лѣ къларторѝ́тъ пре ма́ре. ѡ со́артъ! ѡ че́рюле! ѡ норокъ! по́чю еѣ а мъ сокоті́ .ркъ чева́ дѣпъ атѫ́тъ го́ане? нѣ! май де фоло́сѣ .рмѝ ѣсте съ мъ сокоте́скѣ .ртре нефѣ́ницъ. съ мъ жъклѣ́скѣ ман пѣци́нѣ, шѝ съ мъ сѣпѣ́ю май мѣ́лтѣ ла ко́ине лѣ́й дмнезе́ѣ.

.Л вре́мѣ че елѣ фъчѣ́ то́атѣ ачѣ́сте сокотѣ́ле, шѝ пътрѣндѣ́ аерѣлѣ де а са́ле стригѣ́ри, елѣ ман .рдоа́ а съ сили́нцъ, шѝ а са вѫртѣ́те ка съ деспи́че а́пеле съ ажѣнгъ ла оуска́тъ.

С'аръ зи́че : къ шаменїи ла ка́ре прими́ждїе нѣ ръдѝкъ ни́чѝ .рдръзнѣкла, ни́чѝ дрѣпта сокотѣ́лъ, .рсѣшѝ мо́артѣ

съ сфѣ́ціе де дж҃нїи; а съ тѣ́мне де а кълка́ пе ачѣ́а, че мъ҃рѝмъ сѣ́флетъ҃лъ҃й .ѧ протеѯзе́ціе . Шѣ́рпїй ас ертáтъ пе Сракле́ѕ, шѝ ѳрътѣ́ниле пе Кесáрюль, хе́рѕлъ пе Алеѯандрѕ, фо́кѕлъ пе Ка́ролъ алъ чѝнчилъ.

CLXIV.

1794.

(4⁰, XI foĭ nepaginate + 138 paginate.)

Православ̑никъ .рѣцътѣ́ръ . . . . ѧ Бѣкѣреци ла анѣл мжнтѣйрїи ѧ҃ѱчд.

Predoslovie. (Fol. VIIIa—IXa.)

Дре́нт ачѣ́ѕ шѝ прѣ́к сѳ҃нцѝтъ҃л нострѕ Ирхіепископ' шѝ Митрополи́т' а тоáтъ Ѵнгровлахі́а, ал кѣ́рѕ ферничѝт нѣ́ме съ пъстрѣ́къ шѝ .ѧ фрѣ́нтѣ́к кѣ́рцїи ачѣ́ціа, .ѧнгрижа́т' финд де дм҃незе́ціле порѣ́ничи чѣ́ сжнт да́те асѣ́пра Ирхіереплор кътръ па́за чѣ́ кѣ дѣ́к дѝнсъл а тѣ́рмен чѣ́ѝ кѣвжнтътóаре, шѝ аѕзѝнд де мѣ́лте ори прѣ́ чѣ́ле де́ кѣржнд дежгинѣ́рѝ шѝ сѣрпѣ́рѝ але ѣнор нѣ́кмѣрѝ, ка́ре пентрѕ не́па́за чѣ́ де́ апроа́пе а пъстóрилор лор шѝ фъцáрника лингъ҃шѝре, ас ажѣ́нс ла чѣ́ дескжршѝт рътъ҃чѝре щѝ тъгъдѣ́ре, чѣ́ грѣ́итъ де ѱалмѝстъ҃л : „зѝс-ас чѣ́л невѣ́н' .нтрѕ иним са, нѣ́ ѣсте дм҃незе́ѕ, стрика́тѣ-с'ас шѝ ѳржци с'ас фъкѣ́т .нтрѕ фъръдéлеци“. С'ас сжргѣ́ит а апѣ́ка ма́н найнте кѣ мижлóк' .ндъмжна́тек' .нкржничѝрѣ съмънътóрилор де негѝнн, шѝ а амѣці́ѣ вѣ́зеле чѣ́ле .нпѣці́те але хѣлнтóрилор че́лор чé мжшже́ск .ѧ ѳрмеле .нченътóрилор де дежгинѣ́рѝ, ка́рїи кѣ коáда лор ас тжржт дѣ́нъ сѝне атжтѣ́к мѣлціи́ме . Шѝ да́р, ла черчетáрѣ чѣ́ ас фъкѣ́т кѣтръ афлáрѣ ѣнѣн мѝжлок' ка ачѣ́ста незъкбáвник', ас гъсѝт изкóдѣл ачѣ́ціи къртичѣ́ле а оаре кѣ́рѕ да́скал' прокоѱѝт', дѝнтр'ан кесѣ́ричїи нóлстре чѣ́ѝ неклътѝте, тълмъчѝт' дѣ́нъ лимба чѣ́ де ржнд' гречáскъ, де́ домнѣ́кѣи Димтрáке Фълкоѝнѣл, вѝк ке́л клячéрю . Шѝ ас оржндѣйт-о де́ с'ас тупърѝт ка ѡ крѣ́дникъ де́ фолóсѣл че́лор чé вóр четѝ-ѡ; кѣ́чи де́ сѣ́ шѝ арáтъ мѝкъ ла ведѣ́ре, .нсъ кѣпрѝнде, ори чѣ́ .нкъцътѣ́ръ а кредѝнцеи . Дре́нт ачѣ́ѕ сѣ́ кѣноáціе къ ѣсте пжргъ а .нáлтеи сокотѝнце а прѣ́к сѳ҃нцїи сáле, шѝ а вѣ́неи кѣцетѣ́рѝ че аре, спре́ а .нвогъцѝ лѝмба нѣ́кмѣлѧи нóстрѕ

шѝ дѐ алте кѣрци апърътóаре дѐ смнитѣкле, шѝ лѧнтътоаре рнпротúва вржцилор хѫлитóри, кѫ а нѫ рничетà а негѫцъторй талáнтѫл че и с'ав дáт, спрé рнмѫлцúре дѐ довжндъ. Ѫрмжнд ферицилор пъстóри, челор чé дѫпъ врéми ав стътѫт рн цáра Рѫмжнѣскъ, кѫ неадормúци оки, кътръ пъзúрѣ стáвлѧви лор чéлѧви рнкѫнцѫрáт' дѐ шизмáши . къ мъкáр дé с'áв шѝ фръмжнтáт ачáстъ цáръ кѫ скимкѣри дѐ стъпжнири стрейне, шѝ ав лжѫнс ла грúжъ дúн прúчина à фѣклюри де дежгинáци, рнсъ кѫ дáрѧл лѧи дмнезéѫ, прин привегiéрѣ ачéлора, с'áв рж-сипúт фълничúиле ачéстора ка пѫздерїиле.... Ил тѫтѫрóр смерúт' шѝ осжрдник' Архімандр. : Григóріе Ржмничáнѧл'.

Pentru cunoştinţa luĭ Dumnezeu. (Fol. 1a—1b.)

Партѣ дúнтъю.

Пéнтрѫ чѣ фирѣскъ кѫноцúнцъ а лѧи дмнезéѫ, кáрѣ не повъцѫáце лà кредúнца евггéлиен.

Я óмѧлѧи цiйнцъ съ рничѣпе дéла а съ кѫнóаце рнтжю прé сúне.

§. а. Маи тóци чéи динтрѫ рничепѫт сокотúà ачáста : адекъ, кѫноáце-те пре сúне-ц, а фѝ чѣ маи рнтжю трѣптъ а рнцелепчѫнии . пéнтрѫ кáрѣ шѝ апóстолѧл зúче лà чѣ кѣтръ Коринфéни а . кáрте, кáи' . аі . стіх . лà : де нѣм фи жѫдекáт прѐ нóи рншине, нѫ нѣм фѝ осжндúт'.

§. в. Дѣка кѫ силинцъ не вóм сокотѝ, вóм кѫноáце рнтжю, кѫм къ дéла нóи рншине нѫ ар фѝ фóст кѫ пѫтúнцъ кá сѣ не зидúм : (а) дéч' дáр кѫ требѫúнцъ съ рнцелѣцем, кѫм кѣ сѣ къдѣ сѣ фíе, шѝ кѫм къ цасте ѫн ѳн адекъ чéл че цасте дѣ пѫрѫрѣ, атот пѫтѣрник' шѝ незúдит', дéла кáре нóи ам лѧáт кѫм ав лѧáт шѝ чѣле-л'áлте зидúри, рнфїнцáрѣ. (в.) шѝ кѫм къ ачéст ѳн съ рнцелѣце Дмнезéѫ дѫпъ причѣперѣ оаменилор.

(а) Динтрѫ ачáстъ лѫме ори чé цасте, цасте кѫ рндоáлъ, адекъ, сѣ пѫтѣ съ фíе сав съ нѫ фíе, ори съ фíе дѫпъ алт мúжлок'. кжнд дáр ѫн лѫкрѫ с'ав фъкѫт динтрѫ нимúка, трéвве съ фúлѧат ачáстъ фúнцъ дéла алт чиневà, дѫпъ граюл чéл пророчéск' : ел [дмнезéѫ] нѣѫ фъкѫт шúнѫ нóи . ѱáлм ѳ . стíх . г.

(в.) Пéнтрѫ ачáста съ нѫмéце омѧл : лѫме мúкъ, кѫ а кърѫа черчетáре шѝ сокотѣклъ, дин трѣптъ рн трѣптъ ажѫнцем ла кѫноцúнца дмнезейрiи.

Pentru smerenia. (Fol. 113b—114b.)

§. ѳ. Я чи́нчѣ порѹ́нкъ чѣ́ре, кѣ но́и сѣ́ арѣтѣ́м смере́нїа, шй сѹпѹ́нерѣ ка́рѣ сѫ́нтем дато́ри кѣ́трѣ пърѝнци, ши ла́ ача́стъ нѹмѝре кѣ́трѣ ко́ери, са́ѹ кѣ́трѣ че́н дх҃овничѐци шй лѹме́ци стъпѫ́нито́ри, кѣ́трѣ да́скали, кѣ́трѣ фѣкѣто́рїи де би́не, кѣтрѣ стъпѫ́ни, кѣ́трѣ кѣтрѫ́ни, шй сѣ́ аве́м пе́нтрѹ дѫ́нши́н ѡ дра́госте кѹра́тѣ. ача́стъ порѹ́нкъ стѣ .рн пѹци́не кѹви́нте, да́р кѹпри́нде мѹ́лте .рнцелѣ́цери. шй порѹ́нчѣ́це: а҃: ка́ сѣ́ се чинстѣ́скъ пърѝнци, шй ача́стъ чи́нсте ѣсте пе́нтрѹ ка́ сѣ́-и ювѝм кѹ инимъ кѹратъ, сѣ́ не́ кѹчери́м ло́р, шй сѣ́ дѣ́м аскѹлта́ре ла́ вр҃кр҃ѣ ло́р, шй сѣ́ нѹ́ не апѹкѣ́м де́ вре́-ѡ тр҃кѣ́ѣ фѣ́рѣ де бл҃гослове́нїа ло́р, сѣ́ ѡвинним кѹ рѣ́бда́ре грешѝ́леле ло́р, шй воа́леле ло́р, сѣ́ пъзѝм чинстѣ́ ло́р .рн фїецечѐ вр҃ѣ́ме, сѣ́ ле мѹлцъмѝм пѫ́нъ ла сфѫршѝтѹл вїе́цїи, пентрѹ кр҃ѣцере, шй фа́чериле лор де би́не; шй сѣ́ ле арѣтѣ́м ачѐст фѣ́клю де́ мѹлцъмѝре, кѹ то́т ажѹто́рюл, ман вжрто́с кѫ́нд сѣ́ афлъ .рн съръчѝе, шй ла́ аджнчи кѣтрѫнѣ́це. Пърѝнцїи, ѣръши тре́бѹе сѣ́ кр҃ѣ́скъ пре́ копии лор, сѣ́ ле поарте грѝжа пентрѹ але сънѣтѣ́цїи лор, пѫ́нъ че́ во́р вени .рн кѫ́рстъ, сѣ́-и кр҃ѣ́скъ .рнтрѹ фрѝка лѹй дмнезе́ѹ, шй сѣ́ нѹ ле дѣ́ пи́лде р҃ѣ́ле сѣ́ ка́де сѣ́ ле гъсѣ́скъ да́скали бѹни, сѣ́-и .рнвѣ́це лѣ́цѣ лѹи дмнезе́ѹ, шй чѣ́ле-л'а́лте цѝйнце дѹ́нъ по́фта ши дра́гостѣ ло́р, шй сѣ́-и пѹе ла́ оаре ка́ре ѹрмѣ́ри але вїецїи. Нѹ́ съ ка́де сѣ́ се поарте асѹпръ-ле кѹ аспри́ре, чй сѣ́ ле́ .рндрептѣ́зе грешѝ́леле кѹ ми́жлок' кѹвїинчо́с', пе́нтрѹ кѣ Па́ѵел зи́че: „пърѝнцилор! нѹ .рнтържта́ци пре копи́и во́цри, ка́ сѣ́ нѹ́ сѣ́ мжхнѣ́скъ.“ кѣтрѣ Колосе́ни. кап. г҃. стіх. кѣ. шй сѣ́ ка́де сѣ́ сфѣтѹа́скъ дре́пт пре́ копи́и лор, пѫ́нъ ла́ сфѫршѝтѹл вїе́цїи ло́р.

CLXV.

1795.

(Folio, VIII nepaginate + 894 + 246 paginï paginate.)

Би́блїа ..... .л Бла́жь ..... анѹль дела на́ѵерѣ лѹй х҃с. а҃ч҃е.

Predoslovie. (Fol. 1a.)

Кѣтрѣ четитѡ́рю.

..... Де́чй акѫ́нд ѣ́ѕ .рделетничѝре м'ам .рдемна́т сѣ́ мъ апѹ́к де атѫ́та лѹкрѹ́ ши сѣ́ .рдрептѣ́з гра́юл ви́клїей че́ѝй

май динаи́нте рωмѫнѣ́кіе тинѣри́тѣ; ωрѣ май кѫртѷ́с .рτѕ адевѣ́р по́чю съ зи́к, къ май але́с тестамѫ́нтѣл че́л ве́кю май мѣ́лт де но́ѕ де пре че́л елине́ск а че́лωр пѣ́кіте-зе́чй де Дάскалй л'ά́м тѣлмѣчи́тѣ; ка́ре лѣ́крѕ ал мїе́ѕ Мѣрі́а са, пр'к лѣмина́тѣлк, ши пр'к сф҃нци́тѣлк дм҃нк Іωанк Кѷ́кк клъдѷ́ка а то́атѣ ца́ра Ирдеклѣ́лѣй, ши алк нѣ́рцилωрк цѣ́рїй оуигѣре́цй, ши ал Фѣгъра́нѣлѣй епискѷ́п, ωрѣ ал мїе́ѕ пр'к кѣ́н пѣри́нте, нѣ́ нѣ́май л'ά́ѕ ѫжѣта́т, ши л'ά́ѕ ѡкроти́т, чй ки́не ѧ́ѕ кой́т ши ла си́не а-л лѣ́а, ши ка оун кѣ́н пѣстѷ́рю пѣ́рѕр'к приквгитѷ́рю .рпрецѣ́рѕл тѣ́рмей, ши кѕ дѣ́кдинѣѕл стрѣдѣйтѷ́рю, ши грижитѷ́рю де мѫнтѣйр'ѣ сѣ́флетелωрк че́лωрк дела ма́реле, ши .рτѫюль архїере́ѕ х҃с . дм҃незе́ѕ лѣ́й .крединца́те; ки́не цїйнд, къ чѣ к май маре ши май .рτѫ҃ детωрі́е а пѣстѷ́рюлѣй сѣфлете́ск ѣсте пропωведѣ́йр'к кѣвѫ́нтѣлѣй лѣ́й дм҃незе́ѕ . Пентрѕ ачѣ́ка ши Мѣрі́а са пр'к сф҃нци́тѣл архїере́ѕ, ка че́лѣй че нимі́кк май ювй́т ши май дори́т нѕ ѣсте, декѫ́т .рмѣлцйр'к кѣноцйни́цѣй дм҃незее́цй, ши мѫнтѣйр'к сѣ́флетелωрк, ши ки́неле че́л де ωбице ал весѣкричїй, ши фолѷ́сѣлк нѣ́кмѣлѣй, ши ал па́трїей, а къръ́ѫ темею́л ши кр'кцер'к ѣсте адевъра́та кѣноцйни́цѣ а лѣ́й дм҃незе́ѕ, карѣ .р сф҃нта скрипті́рѣ съ кѣпри́нде, ши де акол҃ѡ съ .рва́цѣ . Де́чй кръ́нд, ка май фїерби́нте, ши май десъвръши́т сѣ-ши плинѣ́скѣ ши ача́стѣ ма́ре детωрі́е а кїемѣрїй са́ле, ки́не ѧ́ѕ кой́т, ка съ дѣ́ ла лѣмі́нѣ ача́стѣ сф҃нтѣ скрипті́рѣ, ка аш҃ѣ ла тѷ́ци, ши претѣтйнденѣ съ се вестѣ́скѣ, ши съ се пропωведѣ́ѫскѣ кѣвѫ́нтѣл ши кѣноцйни́ца лѣ́й дм҃незе́ѕ . . . . .

. . . . . Чй тѕ кѣче́рниче четитѷ́рюле, то́атѣ ле ѧ̀ .р па́рте кѣ́нѣ, ши те фолωсѣ́кіе кѕ ача́стѣ а но́астрѣ ωстенѣ́клѣ спре май ма́ре ла́ѕдѣ а лѣ́й дм҃незе́ѕ, ши а сф҃нтей весѣкричй кр'кцере, ши а сѣ́флетѣлѣй тѣ́ѕ мѫнтѣйре, къ ачѣ́ста ѣсте скѷ́пѣл ωстенѣ́кїй мѣ́кле, карѣле сѫ́нт ал тѣ́ѕ кѣ́тръ дм҃незе́ѕ рѕгѣтѷ́рю, смерй́тѣл .ртръ Іеромнаи́й . Самѣ́йл Кла́йнь . дин мънъстй́р'к сф҃нтей тройцѣ дела Клаж.

Genesis cap. I, v. 1—13. (pag. 1.)

Ка́рѣ фа́черїй . капь ѧ̀.

Деспре зидй́р'к лѣмїй, ωсибй́р'к, ши подѷ́ѫба фънтѣ́рнлωрк, ши деспре зидй́р'к wмѣлѣй, къръ́ѫ ѣѕ сѣпѣ́ск дм҃незе́ѕ то́атѣ, ка́ре зидй́ск.

1. Дтрѕ дчепѣтъ (а) ав фъкѣтъ дмнезѣѕ чѣрюль, ши пъмѫнтѣл. 2. Шй пъмѫнтѣлъ ерл некъзѣтъ, шй нетокмѝт, шй дтѣнѣкрек ерл дкеѕпра адѫнкѣлѣй, шй дхѣлъ лѣй дмнезѣѕ съ нѣртл не дкеѕпра апей. 3. Шй ав зѝсъ дмнезѣѕ съ се фѫкъ лѣмѝнъ шй сав фъкѣтъ лѣмѝнъ. 4. Шй ав къзѣтъ дмнезѣѕ лѣмѝна къ ѣсте кѣнъ, шй ав десъкрициѣтъ дмнезѣѕ дтре лѣмѝнъ шй дтре дтѣнѣкрекъ (к). 5. Шй ав нѣмѝтъ дмнезѣѕ лѣмѝна зїѡ, шй дтѣнѣкрекѣлъ лав нѣмѝтъ нѡлптѣ, ши сав фъкѣтъ сѣкра, шй сав фъкѣтъ димнѣкца, зй оуна (к). 6. Шй ав зѝсъ дмнезѣѕ съ се факъ търїе дтре апъ, кѫрѣ ерл сѣптъ търїе, ши дтре апа каре ерл дкеѕпра търїей. 8. Шй ав нѣмѝтъ дмнезѣѕ търїѫ (г) чѣрю, шй ав къзѣтъ дмнезѣѕ, къ ѣсте бѝне, шй сав фъкѣтъ сѣкръ, шй сав фъкѣтъ димнѣкцъ, зїѡа л дѡлѡ. 9. Шй ав зѝсъ дмнезѣѕ съ се адѣне апа чѣ де сѣптъ чѣрю, дтрѕ ѡ адѣнѫре, ши съ се арѫтѣ оускѫтѣлъ. ши сав фъкѣтъ ашѣ, шй сав адѣнѫтъ апа чѣ де сѣпт чѣрю дтрѕ адѣнѣкриле сѫле, шй сав арѣтѫтъ оускѫтѣлъ. 10. Шй ав нѣмѝтъ дмнезѣѕ оускѫтѣлъ, пъмѫнтъ; шй адѣнѣкриле апелѡръ лѣѕ нѣмѝтъ мѣрй (д), шй ав къзѣтъ дмнезѣѕ къ ѣсте бѝне. 11. Шй ав зѝсъ дмнезѣѕ, съ рѣсѫръ пъмѫнтѣлъ ѡрбъ кѣрде, кѫрѣ съ сѫмене сѣмѫнцъ дѣпъ фѣклю, шй дѣпъ асемънѫре, шй лѣмнъ родитѡрю, кѫре съ фѫкъ рѡдъ, кѣрѣѫ съ фїе сѣмѫнца лѣй дтр'ѫнсѣлъ дѣпъ фѣклю (е) пре пъмѫнт, шй сав фъкѣтъ ашѣ. 12. Шй ав скѡсъ пъмѫнтѣлъ ѡрбъ кѣрде кѫрѣ сѫмѫнъ сѣмѫнцъ дѣпъ фѣклю, шй дѣпъ асемънѫре, шй лѣми родитѡрю, кѫре фѫче рѡдъ, а кѣрѣѫ сѣмѫнца лѣй (ж) дтр'ѫнсѣлъ дѣпъ фѣклю

а. Дтрѕ дчепѣтъ, адекъ, май днайнте де а фѫче алте лѣкрѣрй, кѫре съ вѣдь. сав ла дчепѣтѣл врѣмїй. сав кѣ кѣвѫнтѣл, адекъ прин фїюль, кѫреле ѣсте кѣвѫнтѣлъ лѣй дмнезѣѕ.

б. Дтръ лѣмѝнъ, шй дтръ дтѣнѣкрек, адекъ лѣмѝна де дтѣнѣкрек. ашѣ шй л стїх з.

в. Л анлка жидовѣскъ нѣ съ зѝче дтѫю, дтѫе, чй л лѡкь де а зѝче дтѫю съ зѝче оуна, шй л лшкь де дтѫе съ зѝче оуна, прекѣмь шй аїчй арь трекѣй съ зѝчемь : зїѡа дтѫе.

г. Търїе съ зѝче дѣрѣлъ, вѣздѣхѣлъ кѫре ѣсте дела пъмѫнтъ л сѣск кътръ чѣрю пѫнъ ла апа чѣ дкеѕпра; къ дмнезѣѕ дкеѕпра търїей ачѣрїѫ ав нѣсъ ашъ, ка съ стѫмпере кълдѣра чѣ неѕферйтъ а соарелѣй, ши ачѫста ѣсте апа чѣ май пре сѣск де чѣрюрй, де карѣ съ зѝче л ѱалм рми.

д. Тѡтъ лѣкѣлъ шй тѡатъ адѣнарѣ апелѡрь съ нѣмѣскъ мѣрй. С. Іероними.

е. Бѝблїа гречѣскъ чѣ дела Алеѯандрїѫ аре : дѣпъ фѣклю шй дѣпъ асемънѫре

ж. Ѣсте.

пре пъмѫ́нть, шй ѧ̀ кꙑ́зѣть дм҃незѣ́ѧ къ ѥсте вїне. 13. Шй с'ѧ̀ фъкѣ́ть сѣ́ръ, шй с'ѧ̀ фъкѣ́ть димнѣ́цъ: зїѡа а трѣ́м.*)

Jov cap. XXXVIII. (pag. 457.)

Ꙗѡвъ . кѫ́пь ли҃.

1. Шй дѣ́пъ че ѧ̀ ѧчета́т Єлїѣсь а вордй, зйс-ѧ̀ дм҃нѣль лѣ́й Ꙗѡвь прйнь вйфѡр шй прин нѡ́рь. 2. Чйне ѥсте че́ль че аскѣ́нде де мйне сфа́тѣль, шй цйне кѣвйнтеле мѣ́кле ѧ нинмъ, ши сокѡтѣ́цие съ ле аскѣ́нзъ де мйне? 3. Ѧчи́нце ка оунь бърба́тъ мйжлѡкѣль тѣ́ѕ, шй те вѡ́ю ѧтреба́, ѣръ тѣ́ съ-мй ръспѣнзй! 4. Оунде ай фо́сть, кѫ́ндь амь ѧтемеѫ́тъ пъмѫ́нтѣль? спѣне-мй де ай кѣноцйнцъ? 5. Чйне ѧ̀ пѣсь мъсе́риле лѣ́й, де цїй? сѧ̀ чйне е че́ль че ѧ̀ ѧтйнсь фѣ́не преете дѫ́нсѣль? 6. Пре чѣ̀ с'ѧ̀ ѧтърйтъ стѫ́лпїй лѣй, шй чйне ѣ̀ че́ла че ѧ̀ пѣсь преете дѫ́нсѣль пїа́тра чѣ̀ динь ма́рцинѣ оунгюлѣй? 7. Кѫ́ндь с'ѧ̀ фъкѣ́ть стѣ́клеле, лъздѧ́тѣ-м'ѧ̀ кѣ гла́сь ма́ре тѡ́цй ѧмерїй мїе́й! 8. Шй ам школи́т ма́рѣ кѣ по́рцй, кѫ́ндь съ върса́ афа́ръ, шй ешѣ̀ дин пѫ́нтечеле ма́йчїй са́ле. 9. Шй амь пѣсь ѧбръкъмйнтѣ̀ ей нѡ́рь, шй ѡ амь ѧфъшѣ́тъ пре ѧ̀ кѣ не́гѣръ. 10. Шй ѣмь пѣсь ей хота́рь, ѧкѣнцѣрѫ́ндѣ-ѡ кѣ ѧкѣетѡ́рй, шй кѣ по́рцй. 11. Шй ѣм зйс ей, пѫ́нъ лйчй съ вїй, шй съ нѣ̀ тре́чй, чй ѧтрѣ тйне съ се сфа́рме ва́лѣриле та́ле. 12. Яѕ до́ръ ѧ зйлеле та́ле амь токмйтъ лѧмйна чѣ̀ де димнѣ́цъ, шй лѧчаѣ́ръѣль шѣ́ѕ възѣ́ть рѫ́ндѣль сѣ́ѕ? 13. Япѣка́тѣ-тѣ́й де арипиле пъмѫ́нтѣлѣй, ка съ скѣ́тѣрй пре чей некрединчѡ́шй де пре дѫ́нсѣл? 14. Яѕ тѣ ай лѣ́тъ пъмѫ́нтъ лѣ́ть, шй ай фъкѣ́тъ вїецѣнтѡ́рй, ши пѣсѣ-л'ай пре ель, ка съ поатъ кѣвѫ́нта, пре пъмѫ́нть? 15. Яѕ тѣ̀ ай лѣ́тъ дела чей некрединчѡ́шй лѧмйна, шй бра́цѣл мѫ́ндрилѡр л'ай сфъръмма́тъ. 16. Яѕ вени́т-ай ла изво́ръле мѣ́рїи, шй оурмеле адѫ́нкѣлѣй оумбла́тѣ-л'е́й? 17. Ши дескйсѣ-ци-с'ѧ̀ цїе де фрйкъ по́рциле мо́рцїи, шй порта́рїй ѣдѣлѣй възѫ́ндѣ-те пре тйне спъймѫ́нта́тѣ-с'ѧ̀ѕ? 18. Яѕ афла́т-ай лъцймѣ́ чѣ̀ де сѣ́птъ че́рю, спѣне-мй дарь кѣ́мь ѣ̀, шй кѫ́ть ѥсте? 19. Шй ѧ че пъмѫ́нть лъкѣ́цие лѧмйна, шй ѧтѣнѣ́рекѣль чѣ̀ лй́кь аре? 20. Де мъ вѣ́й дѣ́че ла хота́рле лѡрь? шй де цїй кърърйле лѡ́рь? 21. Цїй къ атѣ́нчй тѣ́й нъскѣ́т, ши

*) cf. vol. I, pag. 33, 264, 280.

нѣмъръле анилюрь тъй е мѣлть. 22. Яѣ дóарь ай венúть ла вистїерíиле зъпúзїй, шй вистїерíйле грúндиней възѣтѣ-лúй? 23. Яѣ дoáрь тѣ пóрцй грúжь де чúсѣл връжмáшилюр? сáѣ де зíюа ръзбóюлѣй, ши а бътúїй? 24. Де оунде шсь брѣ-ма, аѣ съ ръсипúце аѣстрѣле сѣпть чéрю? 25. Шй чúне аѣ гътúть плóїй юцй кѣрцере, шй калúк кѣрцерїй. 26. Ка съ плóае пре пъмжнть оунде нѣ е бърбáть, шй .р пѣстíе оунде нѣ шсте шмь? 27. Ка съ сатѣре пъмжнтѣле чель некълкáть, шй нé-лъкѣйть, шй съ фáкъ, съ ръсáрь шрбъ де пъшѣне. 28. Чúне шсте тáтъле плшїй? Шй чúне шсте чéль че аѣ нъскѣть вѣл-гърй де рóаш? 29. Шй динтр'акѣй пжнтече шсь гїáца? шй брѣ-ма .р чéрю чúне ш аѣ нъскѣть? 30. Яѣ пшгóарь-съ ка ш апъ кѣржнд? Фáца аджнкѣлѣй чúне ш аѣ ржндѣúть? 31. Шй кѣноскѣт-ай легътѣра гъйнѣшїй? Шй .ргръдúрк шрїѡнѣлѣй дешкúс-ай? 32. Яѣ дешкíде-вей зóдїйле .р врúкмк са, ши лѣчá-фърѣл де сúра де пúрк адѣче-л-вей.*)

Apocalipsul sf. Joan cap. XXII, v. 10—21. (pag. 245—246.)

Япшкалиѱѣлк . с . Іѡáннь . Капк к҃в.

10. Шй мїжѣ зúск : съ нѣ печетлѣéцй кѣвúнтеле прорш-чíей кърцїй лчéстїж, къ врúкмк апрóапе шсте. 11. Чéль че фáче стржмбътáте май фáкъ стржмбътáте, шй чель че спѣр-къ май спѣрче, шй чéлк дрéптъ май фáкъ дрептáте, шй чéль сф҃нть съ съ сф҃нцáскъ. 12. Ятъ вíѣ кѣржндь, шй плáта мк кѣ мúне, ка съ дáѣ фíеце-кúрѣа дѣпъ кѣмь ва фи фáпта лѣй. 13. Єѣ сжнть Алфа шй Ѡмéга, .рчепѣтѣл шй сфжршíтѣль, чéл динътжю, шй чель де пре оурмъ. 14. Ферничúй чїей (!) че фáкь порѣничиле лѣй, ка съ фíе пѣтúрк лшрь .р лéмнѣлк вїе-цїй, шй пре пóрцй съ .ртре .р четáте. 15. Ярь афáрь кжнїй, шй фермекътѡрїй, шй кѣркáрїй, шй оучигáшїй, шй .ркинътѡ-рїй йдолилюрь, шй тѡть чéль че юбúце шй фáче минчѣнъ. 16. Єѣ І҃с . амь тримíсь пре .рдерѣлк мїéѕ, ка съ мъртѣрúсáскъ кóаш лчúстк, .р весúричй . Єѣ сжнть ръдъчúна, шй съ-мжнца лѣй Дакúдь, стúкша чк стрълѣчнтóаре де диминúцъ . 17. Шй дѣхѣл, шй мирúса зикь : кúн-ш, шй чéл че лѣде съ зúкъ : кúн-ш, шй чéль .рсътшáт кíе, шй чел че крк, мè апа вїéцїй .р дарь. 18. Къ мь мъртѣрúсéскь ла тѡть чель че лѣде

*) cf. vol. I, pag. 267.

кѫкѝнтеле прорщ҃ѣй кѣрцїй ачѐстїѫ : де ка ада́ще нещи́не ла ачѣстъ, ка нѫне дмнезе́ѫ преете ель тоа́те кътѣ́йле чѣле скри́сѣ ⁘ ка́ртъ ачаста. 19. Шй де ка скоа́те нещи́не дин кѫкѝнтеле прорщ҃ѣй кѣрцїй ачѐщїѫ, ка ско́ате дмнезе́ѫ па́ртъ лѫй дин ка́ртъ вїецїй, шй дѝн четѣ́тъ чѣ сфинтъ, шй дин чѣле скрисѣ ⁘ ка́ртъ ачастъ. 20. Зи́че че́л че мъртѫриснцще ачѣстъ, аша кѝѫ кѫржндѣ . Ами́нь . Аша кѝн-ѡ дмне їсе. 21. Да́рѫлѣ Домнѫлѫй но́стрѫ їс . хс . кѫ ко́й кѫ тѡ́ци. Ами́нь.

CLXVI.

1796.

(Ms. bibl. centr. No. 67, 8⁰, 20 foĭ nepaginate.)

Ал . Ѣкѣреск҃ѫ : Поезїй.

No. 4. (pag. 4—5.)

Оглинда, кжнд ци-ар арѣта́
 ⁘нтрѣкгъ фрѫмѫсецѣ та ;
 атѫнчи ши тѫ ка мине,
 тѣкн ⁘нкина ла тине.

Н'ар фи мижлок, съ те привещи
 асемене дѫпъ кѫм ещи ;
 ши їдолатрїе,
 съ нѫ-ци адѫчи тѫ цїе.

Окїн ⁘н ѫ кжнд цї-и арѫнчи,
 дъ тот съ 'нтѫнекъ атѫнчи ;
 ши дъ те ши аратъ,
 ѫр нѫ адевъратъ.

Д'ачеѫ нѫ да крезъмжнт
 оглинзїи, че кѫ скъзъмжнт
 ⁘ци фаче 'ншелъчѫне,
 ши тот минчѫни ⁘ци спѫне.

Чи къ́тъ ещи, съ цїи де ⁘вей,
 дъ крезъмжнт окилор мїеи.
 фїинд-къ нѫ те 'ншалъ,
 нчи фак вре-ѡ грешалъ.

Ан ей те кать съ те везь,
Антокма пъ кът аминезь;
Ши дъ 'нтр'а лор ведере,
Везь, къть ай пътере.

Креде-й сърачій, кжнд ац сфн,
Къ нъман цїе съ сфпфн;
Ши къ ле ей ши дин фире
А лор дъмнезеире.

No. 15. (pag. 19—20.)

Дъ нъ мъ крези пъ мине,
Антрѣкъ пъ ора чине;
Ши везь кът пътимеце,
Ын сфлет, че юкеце!

Антрѣкъ 'нкай пъ аме,
Ши везь къ нъ сжнт глъме,
Неказдриле меле,
Каре петрек къ еле.

Дъ лакръми къре пърае,
Къ гроазникъ къпае;
Ши сфлетъл ам есе,
Дъ охтътъри адесе.

Ын чѣс нъ къз одихнъ,
Нъ дорм вр'о датъ ан тикнъ;
Дъреринле 'м сжнт хранъ,
Ши мжнгъери ла ранъ

Мъ арз песте мъсъръ,
Слъбеск фъръ кълдъръ;
Сжнт болнав ан пичере,
Ши мор фъкжнд тъчере.

Кжнд нъ те къз, ам кинъри,
Ши кжнд те къз, лешъкинъри;
Ш' ын чѣс нъ 'м приосеце
С' аци спъю, че мъ тръдеце.

Ши тѫ 'и лок дъ рѣпаwс,
ман мѫлт .рм фачи адаwс,
де кинѫри кѫ конищъ;
невржнд съ 'м дан кредищъ.

Нѫ крези кѫм къ фиреще
съ дъзнѣдъждѣеще,
ш'о нним'ъ 'нщетритъ
кжнд нѫ е милѫнтъ.

CLXVII.

1798.

(8⁰, 296 paginĭ.)

Ретóрикъ адекъ .лвъцътѫра ши .лтокмúрѣ фрѫмóлсеи кѫвънтърй акѫм .лтѣю изводúтъ пе лúмба ромънѣскъ . . . . . л Бѣда . . . . . 1798.

Predoslovie. (pag. 1.)

Тѫтѫрóр де алѣсъ вреднúчїе, юбитóри де цїйнцъ, дела дмнезѣѫ тóате дáрѫриле .лдрѣптáре.

Йтъ юбúцилор къ пѫи .лнлúнтѣ вóлстръ .лвъцътѫра грáюлѫй фрѫмóс, ши а вóрбеи .лподобúте, че съ нвéще акѫм .лтжа дáтъ .л лúмба ромънѣскъ, ка оуи wдóр пѫртътóрю де фолóс пѣрцїй политичéцй, шй проповедѫитóрилор кѫвжнтѫлѫй лѫй дмнезѣѫ, ка съ фíе пѫтéрничй .л кѫвънтáре . .лкжт шй Сколáстичилор .лвъцътóрй ле wсте де лúпсъ, къ прин канóанеле ей, трáг йнимиле тúнерилор спре .лдрептáре, мъкáр де ар фй шй тáри ла йнимъ, w мóле, шй кѫ wсѣрдїе w дѫмерéще съ-ш плънгъ фáптеле грешáлелор сáле, чѣле не.лкѫвїинцáте, ши-л дещѣптъ съ съ префáкъ .лтр'ѫи wм нóѫ шй бúне плъкѫт лѫй дмнезѣѫ . Къ чé поáте съ фїе мáй де фолóс декжт лчáста? дечй юбúцилор депрúндеци-къ .лтрѫ .лвъцътѫриле ей, шй спорúци .л мéрцерѣ .лнлúнте спре лáѫда пърúнтелѫй .л чérюрй шй л крéцерїи бúнелѫй де wбще.

Йл тѫтѫрóр де бúне контóрю.

Скрис .л четáтѣ Сибúюлѫи .л 13 зúле Ілїе 1797 . Йстóрѫл.

Despre Alegorie. (pag. 183—186.)

Кап .ı.

Пéнтрѫ Алигорїе.

Алигорїа ıсте ѡ кóрѣкъ кѫ тóтѫл метафоричáскъ, шй кáрк áре алтъ .рцелкцере wсибíтъ де .рсемнáрк зíчерилор. Ячáста ıсте wбичнѫíтъ де wáменїй чéй мáй .рцелéщй, кáрїй съ слѫжéск кѫ дѫнса, wрй кă съ нѫ .ртѫнече wкїй чéлор май прóщй кѫ стрълѫчíрк .рцелепчѫнїй лѫр, wрй ка съ оурмкзе .рсѫшй лѫй дмнезѫ, але кърѫа кóрке сѫнт .ртѫнкрек мáре шй адънчíме мѫлтъ, wрй мáй скѫрт, пентрѫ кă съ аскѫнзъ акѫцїнле .ркъцътѫрилóр кѫ тóлте .ртѫнкречиле Алигорїей. Богослóвѫл Григóрїе ашă лѫ аскѫнс слáка пърíнтелѫй сѫ кѫ ачксте .ртѫнкрече алигоричéщи, арътѫнд де ѡ дáтъ шй смерéнїа сă: „Н'лѫ фóст wáе, чй дíн wй чéл мáй алéс, .рсъ дíн wй с'лѫ фъкѫт пъстóрю, шн акѫм ıсте пърíнте шн пъсторю пъстóрилор. Н'лѫ вениít де димнкцъ ла áрїа чѣ мѫлт родитóаре, .рсъ кѫ шстенклеле лѫ .ртрекѫт пре чéй, че венисъ мáй наínте."

Де ар врѣ чíнева, кă прíн Алигорїе съ тълкѫáскъ дáрѫл, кáре лѫ лѫáт Іѡáн Євангелúстѫл, ка съ-ш wдихнкскъ кáпѫл пре сфнтѫл пїепт ал кѫкѫнтѫлѫй лѫй дмнезѫ шй wмѫл, сѫгѫнд дíн .рсъш кїáца дофторїи .рпротúка мóрцїй, де оунде мáй пре оурмъ адъпѫндѫ-съ кѫ wтрквй н'лѫ .ргщúт моáрте, ар зíче ашă: кѫлтѫрѫл богословкїéй чéл зкърътóрю лă .рнълцíме, кáреле небъгѫнд .р скмъ, лѫкрѫриле чкле пъмѫнтéщй, ш'лѫ .ртинс арíпиле кътръ чéрю, нѫ нѫмай лѫ възѫт, шй кѫ неклиníт ѡкю лѫ зърít пре соáреле чéл ткйнѫít, чй зкрѫнд шй лă мáй мáрй .рнълцíмй, с'лѫ .рквйкáт шй .ртр'ачк лѫмíнъ слобозитóаре де рáзе, шй .р .рсѫшй сѫнѫл соáрелѫй.

Лă ачáстъ алигорїе съ адкк шй Іероглúфика ачкá, слѫ скмнеле їероглифичéщй але Єгúптѫлѫй чéлѫй вéкю шн .рцелéпт, кáре нѫ цїа грăй .ртр'áлт кíп, фкрк нѫмай кѫ жигáнїй фкрк глáс, кáре ле зωгрăвїа, .ркѫт пéнтрѫ кă съ .рцелкгъ чíнева нóймеле сáле чкле .рнáлте, ерă трекѫúнцъ съ .рвкце вѫкиле хїáрълóр. Ячéсташ Єгúпт скѫмп фїúнд лă .ркъцътѫрилe лѫй, шй бъснѫнтóрю а недокѫндй алт чíнека лѫвцїнле .рцелепчѫнїй сáле, .р кáре съ фълїа, wрй ле нѫнкла ла ѵнгїнле рíторилор, шй а сълкáтечелóр пáсърй, кă съ ле пъзкскъ кѫ áрмеле лóр чкле фирéщй шй кѫ зкрáрк арíпилор, wрй .ртре шéрнй wтръвитóрй, кáрїй мѫшкѫндѫ-ш кóладеле, .рц мѫшкă де фрíкъ шй íнима, слѫ .р скѫрт: тнпърїа мáрй шй неадормúщй wкй, кáре

тот дѫ8на привеґїѧ спре пѧ́зъ . Ѧи́чй ѧкъ съ ад8́к шй гѫчи-
то́риле че́лор ве́кй, ко́рк ѧтѫ́та ѧт8нека́тъ, кѫ́т ѥсте к8 не-
п8ти́нцъ съ ѧцелкгъ чи́нека, чѣ ѧсемнкзъ, де н8 ва ак҃ѣ ажѕ-
то́рю wри пре оуи Удй́т, wрй пре w Сфи́нгъ . Ѧц ад8́к ши́лдъ
кѫ́те-ва, ка́ съ ле чете́цй пе́нтр8 по́фтъ, шй пе́нтр8 ка́ съ н8
те пїе́рзй ѧтр'ѫ́нселе ка́ ѧтр'8́н Лакири́но, ѧц ко́й да ап8́й
Де́дал шй Фисе́вс, ши-ц ко́й арѣта́ др8́м8л, ка́ съ слокозе́цй
ми́нтъ де чѣ м8́лт ѧплети́тъ нелезни́ре, че ѧц ѧплете́ск лчкл҃ѣ, тѫлк8и́нд8-цй чѣле, че ѧсемнкзъ:

„Сѫа́ла ѥсте пѣ́цце, wръ че фїѫ́рбе ѧтр'ѫ́нса, ѥсте ка́рне ѧс8флеци́тъ, к8вѫнтъто́аре шй симцито́аре.“

Ялта:

„Ѥсте оуи добито́к педе́стр8, ѧсъ шй де апъ, ѥсте ѧ-с8флеци́т шй фѣ́ръ с8́флет, к8 с8фла́ре шй фѣ́ръ с8фла́ре; тъ-ръи́нд8-съ оумблѫ́нд, шй сл8жи́нд8-съ к8 ари́пй . аск8́лтъ, шй те ми́ръ, ши гѫчѣце.“

Тѫлк8и́рѣ ло́р ѥсте, а че́ій днитѫ́й : Іѫ́на, ка́реле ера́ ѧ пѫ́нтечеле ки́т8л8й; wръ а че́їи де ал до́илѣ : кора́вїѧ.

CLXVIII.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell., pag. 107—123.)

Gromovnic al luĭ Iraclie Impărat.

Кербечиле. (pag. 112—114.)

Дъ ва т8на ѧ н8мър кербечел8и дъспре рьсърит, ва фи робїе ши пенре м8лтъ . фїарьле пкмънт8л8и вор фи сът8́ле, ши спре стрикаре маре . рѫзболне ши ране, ши паг8бъ ва фи . пънинѣ, полмеле вор фи ск8́мпе . семънът8́рл тѫрзиїе н8 ва пери́ . ѧ пр8нчи чеи ти́нери ва фи пенре . челор че 8мблѫ пе маре, ва фи ѧннекаре . шр дъ ва фи к8трем8р, ѧнтре домни ва фи скимбаре ши фоламете, ши рѫзболне . ши ва фи грештате ши невоне ѧнтре wамени . ши ѧн бърбаци чеи тинери ва фи пенре, шр фїинд к8трем8р нолнтѣ, ва фи маре невойе ѧнтре wамени . ши боери н8 съ вор плека домн8л8и съ8, ши вор фѕци дъла дънс8л, к8цетѫнд8-и м8лт рѫ́з . ши вор ѧнчепе а́ съ бате . ши ѧ воинничи н8 ва фи токмире . ши 8н ѧнпърат дъспре ап8с ва

мѫри . ши вор фи плои мѫлте . ши роадъ .ри мълаю ши .ри-тр'алте семинце . ыр .ри цара Єгипетлѫи фоамете.

Бицéлѫ.

Дъ ва тѫна .ри нѫмър вицелѫлѫи, .ри Цариградѫ ва фи кѫкѫрїне маре . грѫѫ ва пери пъ алóкѫрк; ыр спре ръсърит ва фи грештате мáре ши тъере маре . ши ѫнѫл спре алтѫл съ (ва) скѫла . ши лакръми ва фи .рипъратѫлѫи . ши плои . ыр де ва фи кѫтремѫр маре припек ши маре грештате ва фи . ыр дъ ва фи нопткк кѫтремѫр, .ритрѫ тоате четъциле ва фи збїераре ши грештъци мáри, ши мѫлте ыраше вор къдк . ши дъспре апѫс бисеричиле чеде мари съ вор пѫстїи . ыр ла ръсърит ва фи мѫлтъ боале ши скъркъ .ритре ѫамен; ши чен че вор фи .ри къмпи, .ри пъдѫри, фїери, добитоаче, жигáнии, пъсъри, ши .ри апъ пецини вор слъбй . ши четъциле съ вор .рифрикоша . ши чеѫ че вор фи ла ѫасте кѫ (?) кѫкѫрїе вор прими.

Цкмънѫл.

Дъ ва тѫна .ри нѫмърѫ цкмънѫлѫи, .ритре ѫамени ва фи боале мари . ши чéлор че ѫмблъ пре мáре, сѫ пре алте апе ва фи перйре . ши ѫрна ва фи грк . грѫѫ мѫлт съ ва фáче . ѫнѫи бърбат маре ва фи арътáре . ши .ри ѫамени мари ва фи скимбаре . пъсърилор ва фи перире . ыр дъ ва фи кѫтремѫр, о латѫре съ в(а) скѫлá ши оамени съ вор кѫкѫра . ыр дъ ва тѫна .ритрѫ амиѫзъзи ши ва фи кѫтремѫр, .ритр'ачел лок воничии .рш вор пъръсй пре .рипъратѫл лор, ши съ ворѫ дѫче ла алт .рипърат . ыр гáдинилор челор сълбатече ва фи перире . ши съ вор спънмънта четъциле . ыр дъ ва тѫна нопткк, мѫерилор челор греле ва фи перире . ши вор кирѫи алте лимби. ши ва фи молрте грабникъ . ыр кѫтремѫр дъ ва фи нопткк, ва фи ръзколне, ши нкмѫрилор ва съ ле фие алтѫ .рипъратѫ. ши бисеричиле чеде мари съ вор пѫстии . ши .ри толтъ партк ръсъритѫлѫи, пъшне нѫ ва фи; ши ва фи фїаръ мѫлте.

CLXIX.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell. Alexandrie, 128 pagini.)

Къ крѣ'къ лъи дъмнезеъ .рнченъю а скрие де виаца ши повест'къ ши лъкръриле марелъи .рнпъра'тъ Але҃андръ македон . дин четат'къ лъи Филип краю . към ѣ'къ́ ръзкоде къ тоате дихаи́ниле пъмънтълъи ши ѣ .рнпъръ'т а тоат'къ лъм'къ.

Naşterea luĭ Alexandru. (pag. 5—6.)

.Рнченъю дъ на́ере'къ лъи Але҃андръ .рнпъратъ.

Ч'кеъл дъ на́ере вени́, ши кем'къ пре Нехтинак ши-и зисе: ч'кеъл дъ на́ере ъ венит . ши къът'къ Нехтинак пре сте́ле ши зи́се : съ цин пъцинтел съ нъ фачи, къ ч'кеъл есте ръъ, ши планителе нъ с'ъ токмит пре ста́ре, ши кръръл стъ пре лънъ, ши зодиле н'ъ пърчес, ши сте́леле стъ пре лок, ши дъ вен на́це тъ акъ́м, вен фаче ом прост, ка ши алци шамени дъ нимик . ши цинъ пъцинтел, пънъ стътъ́ планитиле пре токм'кала лор, ши ѣ'къ кокóнъл . ши-л лък Нехтинак .рн бра́це, ши-л благословй ши зи́се : съ-и пънеци нъмеле Але҃андр . ши нъскъ Александр .рн лъна лъи Мартїе .рн . ѿ . зи́ле, ши лъѡъ моаша коши́лъл, ши-л дъ́серк ла бисе́рика лъи Ямон ши Ѩполон дъмнезе́ъ, ши-л благословирк пошни, ши-и пъсерк нъмеле, Але҃андр . че съ к'кмъ гречеще, ѩр сърбеще : избран, ѩр ркмлеще, .рнлес (! l. ал-).

Ѩр Филип краю вениѫ дъла ѡсте, дъла Дарїе ши .рнтр'о ноапте къзъ ън вис; ши еши́ дин кортъ, ши шъзъ .рнаинт'къ ко́ртълъи пъ ска́ън . ши кем'къ пре Аристотел философ, ши спъсе висъл, аша спъсе : даскале Аристотеле! къзъю астъ ноапте ън вис ънде-ми адъсе Ѩполон дъмнезеъ ън кокон мик, ши и(!) зисе: бъкърк-те Филипе! к'къ ли добъндит ачест кокон дъ ла Ѳлимбїада . ши повестинд ел аша, ѩр ън къл'ър маре трекъ преете Филип, ши ѡк .рн полък-и . Филип съ пр'къ сперне́ ши сърй дин скаън, ши къзъ ѡъл жос, дин по́ала лъи Фи́лип, ши крк-пък, ши еши́ дин оъ ън шарпе мик . ши .рнкънзърк(!)оъл, ши кънд ѣъ ла гъ́ра ѡъл лъи ел мъри . Аристотел зисе : краю Филипе! съ цин, къ висъл тъъ плин ва фи́; къ ачел ѡъ, есте пъмънтъл тот; ѩр ачестъ шарпе мик, есте ми́къ коншлъ т'къ; ши ка лъѡа то́атъ лъм'къ ши ла мошиѫ лъи нъ съ ва ман .рнтоарче . ши аша ворбинд, сосй вестє ши спъсе, къ лъ ѣ'къът Олимбиѫда

кокон . ши фоарте съ весели Филип краю ши кърынд пърчесърь ла Македо́ние.

Călătoria lui Alexandru la raiu. (pag. 73—75.*)

Ши еши́ Александръ дъла Нагомъдрие, ши мерсе ла та́къръ, ши спъсе тот че аъзи́ ши тот че възъ ла Нагомъ́дрие ла Невант . ши пърчесе къ оцинле ши мерсе пънъ ла четъ́тъ мъръскъ але Нагомъ́дрилор, ши къзъ четъ́тъ ши трекъ пъ лънгъ дънса ши нимини нъ́ съ битъ .ри четъ́те . ши мерсе 3 зиле шиг ажънсерь ла бн къмпъ маре фъръ сфършъ́ние, ши ера пъ ачел къмп фло́ри фо́арте фръмоа́се, ши мирос'ъ ка тъмъ'ъ ши ка змирна ши ка лива́нън; ши ера бниле алке, алтеле негре ши алтеле ро́шии, керзи, мохорьте, галбене, алкастре, мирки (?) алтеле .нтр'алте кипъри . ши къбтъ Александръ спре рьсърит ши възъ въпане дъ фок, ешинд пъ но́арта ра́юлъи, ши .ндъ́тъ .ри стътъ . 2 . ангели пъ ло́къ .нналнтъ лъи, ши зи́се : стъи Але̑андре! нъ́ ман кълка локъл сфънт, къ вен пери́ ши тъ, ши шиле та́ле; че те .нтоарче пъ ачесте патръ ане че къръе дн раю : Ѳи́гръ, Е̑фрафтъ, Фисон, Геон . ши акол'ъ дъскълекъ Александръ ши фъкъ бн стълп де шатръ, ши полент, ши скрйсе къ слове елинецри ши жидовецри : „еъ Александръ македон, .нгъра́т а тоатъ лъм'ь, ш лъю ши пънъ анч'ь венит-ам ши анч'ь .рм еширъ .нналнте . 2 . ангели ши мъ черта́рь съ нъ ман мерг нналнте, ши дъ анч'ь м'ам .нторсъ ла лъме; ши чине ва вр'ь съ м'ъаргъ ла раю, пънъ анч'ь съ вине; къ чине ва мерце ман нналнте, ва пери́.“ Ши дъ акол'ь съ .нтоарсе Александръ ла лъме, ши вени пънъ ла мънтеле де фи̑ер, ши къзъ бн шмъ маре, дъ лънг 1000 дъ коци, ши дъ грос 500 дъ коци, ши легат дъ ачел мънте къ керйци дъ фи̑ер; ши нъ къте̑а нимени съ съ апропие дъ дънсъл . ши ман мерсе ман нналнте ши къзъ ш мъере, дъ алтъ мънте легъ́тъ, ши ера́ ши ачеа̑ дъ лънг 1000 коци ши грос 500 коци, ши ера́ бн шарпе .нкълънт дъ пнчоареле ей ши-и цинъ́ гъра къ дниции ши пъници, ши съ лъзна глъсъл ей дъ 3 зиле ка́ле. ши трекъ́рь ши ачеа̑ . ши .нтрекъ Але̑андръ пре филосо́фи, чине фъ́рь ачей шамени? ар филосо́фи зи́серь : спъне-съ съ фи̑не Ядам ши Е̑ква, ши ва шъд'ь аша пънъ че ва на́ште Хс . ши анон съ кор ерта́ ши съ кор слобозй́.

---

*) cf. mai sus vol. II, pag. 133—134. (1784.)

Ши дъ аколѣ мерсерѣ . 6 . зиле ши ажѫнсерѣ ла ѡ пепрѣ мáре, ши ерà .рнтр'кнса .рнтѫнерек маре; ши зисе Александрѫ, съ .рнкалече чине аре шпѣ кѫ мѣнзѫ, ши съ ласе мѣнжии афарѣ ла гѫра гропи, адика ла ѫша пепіери ачеѫ . ши шитрѣ Александрѫ кѫ дѣншии .рн пепіерѣ ши стринга : кéри че ка гѣси съ ѧ тот, ори лемнѫ, ори ѡс, ори пѣатрѣ, тот съ лѫаци; кѣ чела че ка гѣсй мѫлтѫ кѣи-съ-ка ши чела че ка гѣсй пѫции кѣй-съ-ка . ши ѫмблáрѣ .рнтр'о зи ши .рнтр'о ноапте, ши-и скóасерѣ ешиле афáрѣ ла мѣнжии . ши дáкѣ ешѝрѣ, зíсе Алéксандрѫ, съ .рнгърцѣскѣ тоци фрицéіре; ши чíне че сколе ера тот пѣетри скѫмпе, лѫр ши мъргъритарѫ ши ѡасе скѫмпе; дечи ѫнии лѫасе мѫлтѫ, алции нѫ лѫáсе нимик . алци съ кѣѧ кѣчи н'аѫ скос ши ей.

Ши дъ аколѣ мéрсерѣ . 4 . зíле ши ажѫнсерѣ ла ѫн é3ер . ıар дакѣ бъгъ пéціле ѫскат .рн апѣ, съ-л спéле, пеціле .рнвине ши фѫцѝ .рн апѣ, ши бъгъ ши алтѫл ши .рнвине ши фѫцѝ ши ачела, ши спѫсерѣ лѫи Александрѫ . ел зíсе лор, съ съ скаде (! l. скáлде) тоци ѡсташи .рнтр'ачѣ апѣ кѫ кан лор, ши ашà фъкѫрѣ ши фѫсерѣ тоци вии ши тáри.

CLXX.

1799.

(8⁰, 41 paginï.)

Вяца лѫй Бертолдо, шї а лѫй Бертолдино фечорѫлѫй дінпреѫнѣ ши а лѫй Какасіно непотѫлѫй лѫй. (Сибію 1799) ed. 2. 1836.*)

Chipul luĭ Bertoldo. (pag. 1—2.)

Романтѫл.

.Рн сѫта а шаса де ани, стъпжнѣ .рн Лонгокарда краюл Алконі, карелє авѣ резід'кнцїа са .рн четатѣ Верона . Ячест домн ера кѫн, кажд ши дрепт, ши тоатѣ Італіа лѫ фост стъпжнірй сале сѫнсъ . Пре ачѣ врѣме .рн цінѫтѫл Веронеї .рнтр'ѫн сат Кретагнана, ера оун църан анѫме Бертолдо, нъскѫт кѫ ѡ статѫрѣ а трѫпѫлѫ фоарте ѫржтѣ, кѣ ера кѫ капѫл маре лѫнгърец ка ѫн ѡѫ, кѫ пърѫл рошѫ, ши рътѫнзат, оурдѫрос

*) cf. maĭ sus II, pag. 118—122. (1779.)

ла ѡкі, ши ц'кнеле пре марціні роши . Нас ав'к маре, рошатек ка сфекла, н'кріле ларці; г8ра съ вед'к ларгъ маі пънъ ла оурекі; .рн фълчі дін наінте і съ вед'к доі дінці стр8мкі пе дін афаръ ка ніще колці; карка ера д'кс'ъ ши л8нг'ъ .рн котор . Ис'кмен'ь скімосіте, ши оур8те ера ши ч'кле-л'алте н'ърці але тр8нзлзі лзі; къ пічоареле ера кам стр8мке, ши м8ніле ск8рте ши кам флокосе.

Яша ера стат8ра ши кин8л лзі Бертолдо, дін афаръ оур8т, ши грозав ла вед'кре; ыр фір'к к8 ат8т і съ аръта а фі .рнодобітъ к8 дар8л .рцелепч8ни . Ел ера ѡм8л чел маі порніт спре веселіе .рн сат8л Бретагнана .рн каре л'кк8а, вечіні маі к8 д'кдінс8л аск8ата пладеле л8і ч'кле де .рнвъцът8рък моралічеці, декът але алтор даскалі; ши к8нд съ .рнтр8мпла .рнтре вечіні прічі са8 ж8декъці ел маі дірепт хотъра, декът маі марі ачел8і лок.

Intălnirea luĭ Bertoldo cu craĭul. (pag. 2—6.)

.Лнтр'ѡ зі ш8 венит л8і Бертолдо аминте, съ м'кргъ съ ваз'ъ ши ел четат'к, ши к8рт'к крънскъ; ла ачаста н8маі к8ріозітат'к л'а8 .рнд'ъмнат . Дечі мерг8нд .рн Верона, ши аж8нг8нд .рн т8рг8л чел маре, а8 .рнчеп8т а съ міра ла каса краіаскъ, сокотінд а фі ѡ кіс'крік'ъ маре.

. . . . Бертолдо карєле .рнцелес'кс'е к8вінтеле сл8жіторюл8і, к8м к'ъ краюл есте домн к8н, милостів, ши аск8л'ъ плънс'ъріле т8т8рѡр, ши съ сърг8іце съ .рндрепт'кзе прічініле фіецік'ър8і с8н8с ал л8і, ши в'ъзънд к8м ста8 порціле полъціи кр'кепи фіецце пентр8 чіне дескісе, ши к8м н8 ѡпр'кіце стража пре німе, а8 мерс ши ел .рнл'ъ8нтр8л късп Дівансл8і, оунде шед'к краюл .рн трон . Маі ера ши алте ска8не .рн р8нд ашезате, пре каре ера съ шаз'ъ комрп, ши сф'ктнічи, к'ъ п'ънъ .рнтр'ач'к вр'кме ей ста тоці .рн пічоаре; ыр'ъ Бертолдо німік сфінд8-се де краюл, нічі де чеі че ста .рнпрез8р, к8нд тоці ста к8 смерение аск8лт8нд, ел а8 шез8т пре ска8н8л чел маі апроапе . Оун8л дін ей несфернінд ачаст'ъ .рндрезніре фър'ъ ѡмение, ши маі м8лт мір'кнд8-с'ъ де кин8л лзі, .рнфр8нт8нд8-л ш8 зіс : пентр8 че ещі аша де ѡбразнік ши шезі .рнаінт'к краюл8і, фінд коерім'к де фаць'ъ? Бертолдо р'ъсп8нде : пентр8 че съ н8 шез8? дак'ъ .рн кіс'крік'ъ оунде есте марєле Дзмнезе8, н8тем шед'к ла ѡ-л'алт'ъ.

Краюл л8зінд ачаст'ъ к8вінте че р'ъсп8нс'кс'е Бертолдо, а8 порн8чіт съ віе .рнаінт'к краюл8і маі апроапе, ши л'а8 .рнтребат краюл, чіне ещі?

Кертолдо аѕ зіс : еѕ сжнт оун шм . Краюл л'аѕ .нтребат шрѣ:

Дарѣ кжнд аі кенѣт .н аѕме? Кертолдо и рѣспѕнсѣ :

Кжнд вінє аѕ коіт Дѕмнезеѕ сѣ мѣ аш'кзе .нтр'жнса, ш сѣ мѣ наск дін пърінці, кѣ еѕ де ач'кст'к нѕ ам авѕт грінже . Краюл л'аѕ .нтребат : каре есте патрїа та?

Кертолдо аѕ зіс : Аѕм'к, кѣ че-м насѣ міе, шрі чіне фіе домн преспе ла, нѕмаі еѕ сѣ ам вое, сѣ мѣ хрѣнеск дін роада пѣмжнтѕлѕі, ст'ѣпжн'кскѣ-ш шрі чіне ва вр'к, еѕ нічі воеск сѣ-л цнѕ кѕм .рл к'кмѣ.

Якѕм шезѕ .нтр'ѕн сат нѕ департе де-ічі, че сѣ к'кмѣ Бретагнана, ш ам аѕзіт, кѣ ш пърінци міеі аѕ лѣкѕіт акол'к . Краюл аѕ .нтребат : дарѣ аі мѕаре ш прѕнчі, саѕ доарѣ ш франці?

Рѣспѕнде Кертолдо : адевѣрат, кѣ ам авѕт аст'ѣзі, кжнд ам пѕрчес де акасѣ, ш де сжнт ей .н стар'к .н кар'к ам лѣсат трекѕе сѣ фіе тоці морці.

Ш пентрѕ че? пентрѕ кѣ, мергжнд еѕ дела джнш, ей ера .н пат ш дорм'к.

Ач'кспе рѣспѕнсѕрі ф'ѣкѕсе пре краюл тот маі кѕріоз, ш .нтребѣ шрѣш:

Че есте маі юте, декжт оумблетѕл чел р'кпеде?

Гжндѕріле.

Спѕне-мі, зіче краюл, каре есте вінѕл чел маі бѕн?

Кертолдо .рі спѕне:

Каре сѣ к'к ла м'кселе ч'кле .рналте домнещі, ш каре нѕ-л кѕмпері кѕ бані.

Чіне фаче м'кгѕліре маі мѕлтѣ?

Ячела, каре вр'к сѣ .рншале, саѕ н'кѕ .рншелат, саѕ оумблѣ сѣ не амѣцаскѣ.

Intrebările luĭ Bertoldo cu Fagotti. (pag. 19—20.)

Скріторі аѕ семнат нѕмаі оунеле .нтребѣрі че Фаготті (мѣскърічѕл краюлѕі Ялбоні) пѕсѣ сѣ ле рѣспѕнзѣ Кертолдо, кѣ ч'кл'алте л'кѕ афлат маі тоате простатече, ш невр'кдніче (ніче) де тѵлхарю . дестѕл кѣ Фаготті .нтр'кбѣ:

Кѕм аі фаче сѣ адѕчі апѣ .нтр'ш сітѣ? Кертолдо рѣспѕнде : еѕ аш ацепта пѣнѣ ар .нгеца.

Бравш! стріга, карі аѕзісѣ . Кѕм аі сокоті, неалергжнд сѣ прінзі оун епѕре?

Єѕ аш ацепта, пѣнѣ ар фі .рн фрігаре . бравісімо!

Дар кꙋм тꙋкі рнбрꙣка съ нꙋ фи нічі рнбрꙣкат, нічі десбрꙣкат?

Єꙋ м'аш вꙣлꙋі рнтр'ѡ мр'кце каре прінде пецн. ші ѡрꙣ рнтр'кбꙣ Фаготті, че бꙋрꙋмꙣ есте, каре ѡ кꙋноск ші ѡрбн? Кертолдо р'кспꙋнде:

Оꙋрзічіле, кꙣ оꙋрзікжндꙋсꙣ ѡрбꙋл ѡрі ла мжні, сал ла пічоаре, ел сімте арсꙋра кж-і де оꙋрзікж.

CLXXI.

1799.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 38b—39b. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 38b—39a. — *c*. Ms. Gaster, Codex miscell. ca. 1800, fol. 12a—12b.)

Avestița aripa Sataneĭ.

Ядікꙣ ес сфꙣнтꙋ архангел Михаїл воєводꙋл, погѡрꙣ(н)дꙋмꙣ дін мꙋ(н)теле Іліѡнꙋлꙋн, кꙣзꙋн пе ꙋн ~~дх~~ никꙋрат кꙋ ѡкыл(є) ка стелиле, ші мꙣнꙋле ка де фѡк, ші ꙋнгеле ка сꙣчиріле, ші пꙣрꙋл капꙋлꙋн пꙣнꙣ ла кꙣлкꙣ, ші фаца ка кꙣтарꙋнꙋ. Ѩр архангелꙋ ꙗ зꙣс: стꙣи сꙣтанѡ! ші стꙣтꙋ. ші зꙣс(є) архангелꙋл: дн ꙋнди вин тꙋ дꙋх никꙋрат, ші ꙋнде мерце? кꙋмꙋ-ц есте нꙋмелé тꙣꙋ? ѩр є зꙣс(є): пе мини мꙣ кемꙣ Явестеца, арипа сꙣтанн, арипа рнпꙣратꙋлꙋн нѡстрꙋ вѡнвѡдꙋл Белзꙣкꙋл; ші акꙋм ам ашзнт дн ѡ фечѡрꙣ анꙋме, Маріѧ, фата лꙋн Іѡким ші Анни, кꙋм кꙣ вра съ наскꙣ прꙋнк, пре Ꙋс. Ꙋс. назарінень, ші мꙣ дꙋк кꙋ але меле мецешꙋгꙋрн дневѡлеце, ка съ ѡ смінте(с)к ші съ ѡмѡр прꙋнкꙋл ен, дꙋпꙣ кꙋм ам смінтет ші пе алте фемен пꙣнꙣ астꙣзн, ші смінтеск. Ѩр ес архангелꙋл Михаил, дакꙣ ашзꙣн аша, ѡ принсꙣи де пꙣрꙋл капꙋлꙋн, ші ѡ леган, ші ѡ ферекан, ші рнчипꙋю а ѡ кате фѡрте страшнік кꙋ бичꙋл чел дн фѡк, ші-н пꙋсꙣи палѡшꙋл чел дн мѡрте рн кѡстеле-н; ѩр є цꙣпа фѡрте тарн, ші съ рꙋга зꙣкꙣнд аша: рѡгꙋ-мꙣ архангеле Михаиле, мꙋнчитѡрюл драчилѡр, ман слꙣвеце-мꙣ дін легꙣтꙋрн. Ѩр ес архангелꙋл Михаил ам зꙣс: тꙋ дꙋх никꙋрат! спꙋни-м, кꙋм рнтрн тꙋ рн касꙣле ѡминилѡр, дн фачи смінтеле фименлор кꙣнд сънт грéле, ші ли ѡмѡрн прꙋнкꙋл? Ѩр а зꙣс(є): ѡх! дн мари дꙋрері ші ꙋстꙋрнме спꙋни-ц-кѡн тѡтe мецешꙋгꙋрнле меле челе девѡлецн пре амꙣрꙋ(н)тꙋл кꙣте ꙋнꙋ. Єꙋ, архангеле Михаиле,

кънд .рнтрѕ .рн кастле шмнилшр мъ фак .рн мѕате кнпѕри ди нъласчири; мъ фак : шгар, гънинъ, мѕскѣ, епѕри, панжъи, мъцъ, ши .рн твте кнпѕриле чи ас дѯ ди сънинцъ ши ам 19 нѕми . кѕ нѕмеле меле ачеле фак твт фелюл ди ръѕтъце; шр ѕ(н)ди съ кшр афла нѕмеле меле скрис(е), еѕ акшлш ла аче кас(ъ) нѕ мъ пшт апршпеж кале ди шапте миле ди лшк . ши нѕмиле меле съит ачесте : чил динтъи, акестеца; 2. брана; 3. зълина; 4. искара; 5. пиха; 6. исправа; 7. либа; 8. мѯха; 9. хае; 10. глѕбина; 11. никарда; 12. тем; 13. хѕлѕбан; 14. техам; 15. неведерим . 16. темна . 17. гесна 18. рштa 19. зълъсамка . ши пентрѕ ачаста, михаїли архангеле, дас .рн мънѕле тале ачистѕ запис ал меѕ, ка съ мъ слшбозъ дин легътѕри ши дин бътъи . шр еѕ архангелѕ ан (! l. ъи) зъсъи аша : штъ къ-ц пш(рѕн)ческ кѕ нѕмиле татълѕи, ши а феюлѕи ши а сфънтѕлѕи дѯ, съ нѕ те маи апршпии ди роѕѕл лѕи дмнезъѕ анѕме кѕтари ши ди ршка лѕи дѕмнезъѕ, ничи ди фичшрии лор, ничи ди припашии лшр, ничи ди дшбиточиле лор, ни (!) ничи ѕниле ди къте ле-ѕ дат лшр дѕмнезъѕ; чи съ те дѯчи, ѕнде цъ-и локѕл гътет .рн тартар, ла фѕ(н)дѕл безънии, ла татъл тъѕ везъ (!) верзѕѕл, ши аколш съ шъз .рн вечии вечилшр . амин.

CLXXII.

1800.

(Ed. 1a Снбію. *a.* ed. Снбію. 1868. 8⁰, 88 paginĭ. — *b.* un exemplar al meu, vechĭu, defect la început. 8⁰, 104 paginĭ.)

Іон Барак : Істшрїа прѣ фрѕмосѕлѕй Яргир ши а прѣ фрѕмосей Єлена чѣ мѫстрѫ, ши кѕ пърѕл де аѕр.

Pomul minunat. (pag. 1 urm.)

Те висаю мижкѫнд дин бѕзъ
Ѳ прѣ дръгълаше Мѕзъ!
Керший глас .рцереск дин гѕръ,
Каре инимиле фѕръ,
Фѕръ ши ле амъцѣце
Дѕпъ че ле .рдѕлчѣце.
Те рог, Мѕзъ мѫнгъюласъ!
Карѣ кѫнцй кѫнтърй фрѕмосъ,

Никъ-м пѫцинтикъ мїѫре,
Дин мъѫстра та пѫтѣре,
Съ пот кѫнта кѫ симцире,
Лѫй Ургир прибецире.
Ургир аѫ фост крънишѫрѫл
Чел май педепсит кѫ дѫрѫл;
Фїюл чел май мик съ цїе,
[Ан хроника фирїй скрие:]
Я лѫй Яклетон анѫме,
Краюл чел богат дин лѫме.
Къ .ркъ н'ам дат .л кале
Де нѫмеле църїй сале.
Съ зиче динтрѫ афлате,
Я фи авѫт ѡ четате,
Таре ши мецешѫцитъ,
Ши кѫ шанцѫрй .търитъ;
Атрѫ ѡ царъ фiѫстръ,
Дин лѫмѣ чѣ май мъѫстръ.
Майкъ-са блѫнда кръѫсъ,
Медена чѣ прѣ алѣсъ,
Трей фрацй кѫ ел съ нъскѫръ
Дин пъринтѣскъ кълдѫръ;
Асъ ниче оунѫл н'аре,
Кѫ джнсѫл асъмънаре,
Атрѫ вѣстѣ ши мърнрѣ,
Кѫт с'аѫ педепсит кѫ фрѣ.
А четатѣ пъринтѣскъ,
Съ афла ѡ прѣ фирѣскъ
Гръдинъ .подобитъ,
Пърѣ, къ-й .рсѫфлецитъ.
Ѳра планъ де фрѫмсѣце
Де але флѡрилор фѣце,
Ничй рѫѫ, колѣ кълчикъ
Кѫрце лѫнгъ флѡричикъ;
Динкоаче сѫпт помй верд'кцъ,
Съ те десфътезй де фацъ.
Атр'ѡ зи ачи краюл
Десфътѫндѫ-се кѫ траюл
Ла оун пом чѫдат сосѣце,
Ши-л вѣде кѫм .рверзѣце,

Ялк ла флоаре ка аринтъл,
Миросинд л тот пъмжнтъл;
Пре каре некъноскжндъ-л
Съ лдъплека къ гжндъл,
Япепта роада съ-й кр'ескъ
Ка ф'клюл съ-й нимер'ескъ:
Къ 'нтр'ю зи лмъгър'кіре,
Ши де трей орй лфлор'кіре.
Ши пре грединарюл кіамъ
Ка съ д'к де джнсъл с'кмъ,
Че мжнъ ас съдит помъл?
Къ мълат съ миръ тот юмъл,
Към ел зїюа лфлор'кіре,
Нолпте колче, ши род'кіре;
Лсъ зїюа нъ-л апъкъ,
Пънъ пер ка ю нъласъ.
Пр краюл съ лтрист'кзъ,
Къчй нъ полте съ ле вазъ.
Къзжнд към лмъгър'кіре,
Къ к'кр къзжнд лфлор'кіре;
Ял п8с преете нолпте пазъ,
Трей пъзитюрй ка съ вазъ,
Карій пъз'к къ привире
Я м'крелюр рзменире.
Краюл димин'кца вине,
Къ гжнд съ ле вазъ вине;
Лсъ [че ниче гжнд'кіре]
Пре тоцй дюрминд лй гъсъкіре.
Пъ лтребат: „че къзъръ?
Ши че дюрмй преете мъсъръ?“
Ёй ръспънд'к де ю дат'ъ:
„Минъне лспъймънтат'ъ!
Къ сърлжнд ю дат'ъ боар'к
Ял къзът жос тоат'ъ флоар'к;
Пт'ъ ниціе меришоаре,
Дар сърлжнд ю боаре лин'ъ,
Къ де соми дълчацъ плин'ъ
Нъмай декжт не апъкъ
Къ невъзът'ъ нъласъ
Де пър'к пре дрептате
Къ сжнтем мюрцй жъмътате.“

Крaюл трист .л каскъ плѣкъ,
Ши нѫ пѫтѣкъ съ-й май трѣккъ,
Чи нѫмай декѫт пофтѣкіе
Ѫн прпрок, ши-й пѫрѫнчѣкіе
Съ-й спѫне, ши прпрочаскъ:
Чине пѫтѫ съ-й съдѣскъ
Лѫй ачел пом .л грѫдинъ,
Съ-й факъ вре-ѡ причинъ?
Ши-й фъгъдѫи .ддатъ
Де-й ва спѫне, кѫнъ платъ.
Прпрок Филарет анѫме,
Маре врежитѫрю пре лѫме,
Трей зиле съ сокотѣкіе,
Ши апой .лй прпрочѣкіе
Zикѫнд: „крaюле! пре ѡмѫл
Че ц'лѫ съдит ціе помѫл
Л'ам афлат, .рсъ пѫтиницъ
Нѫ есте де кѫноприницъ:
Къ е лѫкрѫ преете фире,
Ши мъестріе сѫпцире;
Ши мѫна чѣ съдитоаре
Єсте ши стъпѫнитоаре,
Синѓръ ле стъпѫнѣкіе
Ле кѫлѣціе, ши ръпѣкіе,
Ши прин алтѫл нѫ съ полте
Ла лѫминъ а съ сколте,
Фър' прин фюл тъѫ чел дѫлче
Каре сѫпт пом съ се кѫлче.
Къ пентрѫ ел сѫнт съдите
Ячѣле тоате ръпите.
Ка съ-л ваз, къ-л юбѣкіе
Ши де фаца лѫй дѫрѣкіе,
Динтрѫ каре ка (! ка) съ ѣсъ
Маре скѫрбъ ла кръѫсъ;
Къ ел ва съ прибецѣскъ,
.Л лѫме съ рътъчѣскъ.“

Grădina zânei. (pag. 51.)

Дечй съ сколъ димина́ца
Ярги, ши ш спалъ фаца,
Съ рбракъ съ гътѣце
Ши ла грѣдинъ пърнѣце,*)
Л карѣ трънд ш фаче
Кцетслй семи де паче.**)
Лкипсиндс-ш л минте
Че ва фи май нainте.
Яшѣ чсдате фрсмсѣце,
Каре плак ла тинерѣце.
Кжт ас кълкат кс пичюрл,
Н'ас възт крънишрл
Кжте флърй подобите,
Кжте ржрй лимпезите.
Ох! кжцй трандафирй миросъ
Кс фой рсмене фрсмосъ.
Розмарини ас вердѣцъ,
Ши гароафеле рсшѣцъ.***)
Ничй кринсл съ албѣце,
Колѣ нардсл фрсмос крѣце.
Кедрсл рамсриле 'ш тинде,
Каре мслт въздх кспринде.
Кипрсл фрснзе дверзѣце,
Ши въздхсл ле клътѣце.
Изворе́ле кърг ръчите
Ка кристалсл лимпезите.
Скасне верзй доаш сте
Тот дин пажице фъксте,
Кс ластре†) акоперите;
Тоате кръмсей гътите.
Ярги съ кслка пре мле,
Съ-й трѣкъ де шстенѣле,
Яцептжнд а са юбитъ
Кс инима шстенитъ;
Йр слга чѣ блестематъ
Де въдка ашелатъ††)

*) *b.* привѣце. **) *b.* л каре дакъ сосѣце — пре оушъ кам лин пашѣце. ***) *b.* фонле рѣжйн, рсшѣцъ. †) *b.* факйол. ††) *b.* ар слга фъръ кредницъ — ш блестематъ фйницъ!

Кѫ лѣкѫриле гътите,
Ши де вѣдѫва врѣжите,
Л'аѫ адѫрмит таре фоарте
Кѫ ѡ пърѣре де моарте.
Яной ши крѣѧса, ыт'ъ
Кине фрѫмос .лбрѣкатъ,
Лтр'ѡ врѣме кълдѫроасъ,
Кѫ шасе роабе фрѫмоасъ;
Прекѫм съ ѡбичнѫяце.
Кътръ локѫл съѫ грѣбѣце.
Кѫнд .лчетишѫр съ дѫче
Пър .л аѫр .лй стрълѫче,*)
Ши пре спате ши-л нѣтѣзъ
Дин соаре фѣкѫндѫ-шй разъ,
Каре ла кѫлкѫе бате
Нетезит .л жос пре спате.
Клът'ѣ хайне фрѫмѫшѣле
Ши трѣцѣ боаре кѫ але.
Л трѫп ѡаблъ, ши сѫпцире,
Дръгълаше ла жигнире.**)
Пре кап діаманзй стрълѫче
Кѫ соареле .лшй адѫче; ***)
Ла тоате стрълѫчитоаре,
Дела кап пън' ла пичоаре.
Дин папѫчи, пичоаре гоале
Ялбе, съ ведѣ прин поале.
Пажице вѣрде кам оудъ,
Дѣсѫпра де роаѡ крѫдъ,
Мергѫнд и ле кам стропѣце
Кѫнд кътръ Ярги грѣбѣце.

*) *b.* пър аѫрйт стрълѫчеце — пре пъмѫнт съ тѫржѣце. **) *b.* жингйре.
***) *b.* пре кап бикйр съ клътеце — каре пѫжицѣ ловѣре.

CLXXIII.

ca. 1800.

(*a*. Ms. Eminescu fragment 6 foĭ ca. 1800. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 325. Folio, II nepaginate + 88 foĭ paginate, copie din 1818.)

Іерwто́крит шѝ Ѧрет҃са.

Naşterea luĭ Erotocrit şi a Aretusiĭ. (*a*. fol. 1—2.)

Істо́рїѧ Ѧрет҃сїй шѝ а ѧпъра́тѫлѧй Ірáклїе та́тъл сѣ҃. а лѧй Іерwто́крит' ши а лѣ́й Пезwстра́т' та́лълѧи сѣ҃ визи́рюлѧй.

Л полиτ҃ïе лѧ́й Ераклїе ѧпъра́тѫл, съ афлà ачéст' визи́р анѣ́ме Пезwстра́т; шѝ нѫ фъчѣ кwпїй ни́чи визи́рюл, нич ѧпъра́тѫл. Ѡр' фкѫ́нд рѫгъчио́не мѣ́лтъ шй ѫнѫл шѝ алтѫл, ѧѫ да́т дмнезе́ѫ шй й са́ѫ нъскѣ́т ѧпъра́тѫлѧй w фечwаръ фwарте фрѫмwасъ, шй ѡѫ пѣ́с нѣ́меле ей Ѧрет҃са. Кѣ́м шѝ визи́рюлѧ́й й с'а́ѫ нъскѣ́т ѫн фичwр, шѝ л'а́ѫ нѫми́т Іеротwкрит. Шй крескѫ́нд ел' шй фиика ѧпъра́тѫлѧй мъришwрй, ѡѫ да́т ла шкwалъ пе амѫ́ндwй, ѧнтр'ѫ́н лwк. Шѝ крескѫ́нд Іерwтокрит фїюл визи́рюлѧ́й ма́ре, ѧѫ порѫнчи́т ѧпъра́тѫл да́скалѫлѧ́й, де ѧѫ ско́с пе Іерwто́крит ден харе́мѫл ѧпъръктéск', де ѫнде съ афлà Ѧрет҃са, темѫ́ндѫ-се де кре-w ръста́те. Ѡр Іерwто́крит дѣ́пъ че с'а́ѫ ско́с де́н' харем, дwрїѫ́ фwарте пéнтрѫ Ѧрет҃са, шѝ не ма́й пѫтѫ́нд ѧнкъ ръбда́ съ҆кта драгwстей с'ѧѫ дѫс wда́тъ ка съ w ва́зъ, шй непѫтѫ́нд ни́чй кѫ ѫн ки́п а фа́че ка съ-й съ дешки́зъ ѫшиле ха́ремѫлѧ́й, с'ѧѫ ѧнтѿ́рс ѧнна́пой кѫ мѣ́лтъ мъхничюне, шй де аколw ѧѫ ѧнчепѣ́т' а плъ́нце дѣ́ до́рѫл шй драгwстѣ Ѧрет҃сїй, шй с'а́ѫ дѫс ака́съ сѫспинѫ́нд дентрѫ адѫ́нк, неспѫ́инд нимърѫ́й чѣ аре. Дечй ѧнтрѫ́ ѫна де зи́ле ѧнтрѫ́нд лà та́тъл сѣ҃, ѧѫ черѫт бáнй, ка́ съ фа́къ ѫн кїо́шк' де крицма́л ѧн грѫди́на чѣ авѣ҃. Ѡр та́тъл сѣ҃ де драг чé-й ерà, л'а́ѫ аскѫлта́т, шй ѡѫ да́т вр'w кѫ́тева пѫ́нцй де ба́нй, де ѡѫ плинит чѣ҃рерѣ лѧ́й. Шй тwкми́нд ме́церй йскѫси́цй, ѧѫ фъкѫ́т ѫн кїо́шк' де крицма́л фwа́рте фрѫмо́с, шй ѧнподоби́т ѧн лъ́ѫнтрѫ кѫ фе́люрй де фе́люрй де цвернѫтѫрй цъсе́те кѫ фи́р, шй кѫ пїе́трй скѫ́мпе; шѝ дѣ́пъ че л'а́ѫ гътúт кѫ тwатъ ѧнфрѫмсецà́рѣ, ѧѫ пѣ́с ѧн ел скаѫ́не, ма́съ де мѣ́лт пре́цѫ, шй тwате стра́еле шѝ тоа́те лѣ́крѫриле чѣ авѣ҃ ел. Ѧпúй ѧѫ ѧнчепѣ́т а скроїе ни́це стúхѫрй пéнтрѫ Ѧрет҃са, шѝ л'кѫ ѧнпúт дéн лъ́ѫнтрѫ пре пъре́те, ка wрй кѫ́нд а ме́рце съ ле ва́зъ, шѝ съ се мѫ́нгъе; шй дѣ́пъ ачéст'ѣ ѧѫ зѫ-

грѣвѝт шѝ кѝпѫл ѣѝй кѫ вѣѫ҆ѣ́ле аместекáте кѫ сѫ́нце де л лѫ́й, нецѣ́ѝнд мецешѫгѫл зѫгрѣвѣ́ей [чѝ де ла фѝре ѧнвъцáт фѣ́ѝнд]; шѝ ашà гѣтѝндѫ-ле тшáте, ас кѣ́емáт' пре ѫн прѣ́áтен ал лѫ́й кредиичóс, че-л кѣ́ема Полѝдор, шѝ ѩс спѫ́с тшате чéле че ас фѣкѫ́т, шѝ кѫ́м' къ фшарте пътимéце де драгостѣ́к Претѫ́сѣ́ѝй, шѝ дѫ́пъ тшате чѣ́ле че ѩс спѫ́с чѣрѣ́ сфáт дела ел'. Ѭр Полѝдор ѩс зѝс: Іеротóкрите, дáкъ ай принс пре лéспезиле иним-ѣ́ѝй тáле драгостѣ́к Претѫ́сѣ́ѝй; ѩ-цѝй кáлѫл шѝ гѣтѝндѫ-те бѝне съ мéрцем' ла цáръ амъндóй, дшаръ вéй мáи ѫнтà шѝ те ва слъбѝ ахтѫл че тѣ́кѫ кѫпрѝнс. Ѭр' Іеротѝкрит ѩс ръспѫ́нс: юбѝте прѣ́етене, мъкáр' съ мéрг' ла сфършѝтѫл лѫ́мѣ́ѝй, драгшостѣ́к Претѫ́сѣ́ѝй нѫ ѡ вóю пѫтѣ́ ѫнтà, фѣ́ѝнд къ с'ас скрѝс пре фрѫ́нзъле ѣнимѣ́ѝй мéле, шѝ кѫ греѫ ѩсте ка съ ѩсъ вре ѡдинешаръ ден кѫ́цетѫл мѣ́еѫ. Кѫ тѫ́ате ачéстѣ́к еѫ сѣ́нт аскѫлтътѫ́рю, кѣ́чѝ цѣ́ѫ бѝне къ нѝчѝ ѡ дáтъ, нѫ́ м'ан ѧнвъцáт нѝчи м'ъ вей ѧнвъцà рѣ́ѫ. Шѝ дѫ́пъ ачéсте вшрбе, ас ѧнкѫ́т ѫша кѣ́ошкѫлѫ́ѝй, шѝ мергжнд ла мáйкъ-сà, ѩс дáт кéѫ, жѫржѝндѫ-ѡ кѫ тшате жѫръмѣ́нтѫриле чѣ́ле мáрѝ шѝ грéле, ка нѫ́ кѫм-вà съ дѣ́ кéѫ атжт тáтълѫ́ѝй сѣ́ѫ, шѝ ѡрѝ кѫ́ѝ, дáр' нѝчи ѧнсаш à съ нѫ́ ѧнтре ѧи кѣ́ошкѫ, пѣ́нъ кжнд ва вени ел. Дéчѝ ас пѫрчéс ла цáръ ѧнпреѫ́нъ кѫ прѣ́áтенѫл сѣ́ѫ Полѝдор; ѩр дѫ́па ачáста тáтъл съѫ визѝрюл с'ас болнъвѝт фшарте, шѝ ѧндатъ ас тринмис шлъкáрѝ ѧи тшáте пѣ́рцѝ, кá съ гъсѣ́скъ пе Іерѝтóкрит шѝ съ-л адѫ́кь, кáрѣ́ѝй мѫ́лт ѫмблжнд, нѫ́ л'ас пѫтѫ́т афлà; шѝ пънъ л съ ѧнтшáрче тримѝшѣ́ѝи ѧнинапóѝ съ спѫ́е пéнтрѫ́ ѣ́л, визѝрюл с'ас ѧнсънътошáт шѝ вѣ́ѝнд веститóрѣ́ѝй, ѩс спѫ́с кѫм къ нѫ́ л'ас афлáт никъюри. Ѭр ел ас зѝнд ачáста мáй мѫ́лт ас ѧнчепѫ́т а болѝ кѫ ѣнима пéнтрѫ́ дóрѫл фѣ́юлѫ́ѝй сѣ́ѫ Іерштóкрит.

Plecarea luĭ Erotocrit de la părinţĭ. (*b.* fol. 42b—43a.)

Ас ѧчепѫ́т Ирштшкрит ачесте съ зѣ́ккъ кѫ амáръ лакръми, сшкштинд а мънгъ́ѫ пе ачéле фър де мънгъкéри ниними але пърѝнцилшр: Пре чинстѝцилшр шѝ юбѝци пърѝнци! дрептати авéци, пентрѫ́ непстѝница шменѣ́скъ, съ плѣ́нцици кѫ атѣ́та жáле пентрѫ́ диспърцире ме. Дар къид вéци пѫ́не ѧи мѝнте сѫфлетѣ́ска, бърбъцѝи ши дрептате че фáк черюрнле ѧ тшатъ врéме, ши ла тшци шменѣ́ѝй, кѫ кали ар фи, съ къ кѫкѫрáц ши съ ацептаци ѧ скѫртъ времѝ ръсплътире кѫ

ѧдшитъ кѫкрїе. Нѫ есте ѧ нѫме ачаста статѫрничїй ка съ нѫ съ скинби. Ясе́мине ѭрѣши нѫ пѫати фїй ѧтрестáре ста́тѫрникъ, а нѫ съ ски́нка кѫ кѫкрїе, че кѫнтенищ де плѣницере ши де лакрѣми; къ писте пѫци́нъ вре́ме акещи а мъ виде вирѫитѫр нѫрѫчнрилѫр, ши докѣндаш невѫи́щии ме́ле, маи мѫлт нъдъждѫит; ши ѭтъ ѧи лу́кѫл мїеѫ, фию дк, ам лъсат пре ювий́т фратиле мїеѫ, Полиндѫр, кариле ѧи тѫатъ време ѧѫ фѫст тѫка́рѣш па́тимилѫр ме́ле; ши акѫм дѫпъ вѫа́ са, есте къ́лѣтѫри кѫ ми́не, дар дѫпъ вѫ́ж ме есте шѣзѣтѫр лѣ́нгъ дк. Дéчи де кѫю трѣи еѫ, ва фи фратиле мїеѫ ѫри ѧ че време, ѭр де вою мѫри еѫ, ва фи ел Ѳрѫтѫкрит ѧ лу́кѫл мїеѫ; ши рѣмѣнец сънѣтѫши. Чéрюрилѫр мъ ргг, съ въ цїе пе дв сънѣтѫш, кѫ вїѭци, ши пе ми́не, нѫман съ скимбарѣ (!) ѧтрѫ кѫкрїе ачест пѣхар де ѧнтрестáре, ка́риле вѫю адѣпа ѧ тѣнпла́ре ме. Кѫ ачесте трекѣнд мѫлте ча́сѫри, ѧѫ сѫсѣт време, каре тре́бѫи съ пѫрча́гъ, ши ашa съ рѫтѣнд мѣнинле пѣринцилѫр сѣи, ѧѫ ѧнкѣлекат пе армѣса́рю, нѫман кѫ дѫаж слѫ́ци, ши ѧѫ плека́т. Да́р кѫ че и́нимъ съ дѫ́че, нѫ есте требѫи́нцъ а арѣта; че нѫман атѣта зик, къ ѫхтѣтѫ́риле лѫи апри́нде ани́ѫл, ши ла́крѣмиле че вѣрса ѧл стѣнце. Дéчи дѫпъ че ѧѫ ешит дéн' пѫлитїе афа́ръ, ѧѫ стѣтѫт; ши ѧтѫркѣндѫ-съ кѫ фа́ца спре сара́ѫриле ѧпѣрѣтеци ѧѫ ѧчепѫт кѫ ама́ръ сѫспина́ре а кѣнта ачесте кѫвинте:

Ѫх че́рюле! ара́нкъ фѫк кѫ па́ръ,
Ши съ апри́ндъ ача́стъ ца́ръ.
Съ ѫ арзъ кѫ тѫтѫл, съ ѫ кѫпри́нзъ,
Съ арзъ тѫци, ма́ри ши мичи, кѫ тѫцїй съ съ сте́нгъ.
Съ ска́пи нѫман Ѫритѫ́са, де фѫк съ нѫ́ съ ати́нгъ.
Ѫх стелилѫр! съ нѫ рѣкдаци, ѫри съ фа́чеци вр'ѫ минѫ́не
Пе ачест тири́ан ши пѣгѣ́н, кѫ трѣснет съ-л детѫ́ни.
Сфинцїи тѫци ан че́рюлѫи! мъ ргг съ въ ѫници,
Ши ѧпъраци! асѫпра лѫи кѫ ѫци съ въ пѫрници;
Съ-и вїй пра́дъ ѧ ца́ра лѫй, ши стѣпъни́ре стрeнни
Съ плѣ́нгъ кѫ маре ама́р, кѣчи м'ѧѫ гнет пе ми́не.

Ѫх! мари деспърци́ре,
Мѫарте кѫ съмцѣ́ре;
Мѫарте кѫ дѫрери,
Вѭцъ кѫ пенре.
Ѫх! мари пѣгънѣта́те,

Че аѕ рънит дрептáти.
Че фшк .рми сшсъ!
Че рк̑ѕ мъ гъси!
Съ ѕмблѕ пи́н' цъ̀ри стрине,
Ръѕ, ка ван де ми́не!
Без къ съ̀нт гшнит,
Писти тшт ръни́т.
Съръкѕци їнимїша́ръ,
Кѕм те арзи .р па́ръ?
Дѕ-те ла стъпк̑ънъ,
Кѕ сѕспи́н те .ркѝнъ;
Къ .р трѕпѕл мїеѕ н'ѕ ръмас лшк,
Съ фїе фъръ де фшк;
Че ръмъи, шдшр,
Ши шргáн кѕ дѝр.

Jalea Aretusiï. (*b.* fol. 53b—54b.)

Яшъ .рфрикшшк̑ндѕ-съ чине-ка, .рш пїерди ши чи ари, ши ашъ съ дъ .рн невши, де ка́ре недежди нѕ ман аре, ши непричепѕции съ пердѕ ши нѕ съ ман фшлшсъскѕ; дар .рцълещъи, невши́нцъле де мѕлте шри ле бирѕеск, ши ацаптъ ла причина патимии. Къ .ртънплъндѕ-съ а аве бърбъцъи, .рш дшбъндеци бѕна ниршчи́ре. Де́чи, де есте ашъ, нѕ́ треѕ-е́ци съ съ ле́пинди, дар ничи пре мѕлт съ нѕ нъдъждѕяскъ, чи кѕ сшкшт-к̑лъ съ-ш еи чем че кѕнша́ири. Чи дар ашъждере, ши мърїе та, нѕ те лепъда де ачéсте; че те .рбърбът-к̑зи кѕ кѕна .рцълещаска сшкшт-к̑ла, да́къ вен съ те дшфтшре́ци. Дар де те вен дезнъдъждѕи, неацѕт-ъндѕ-те кѕ ми́нте, вен съ-ци петречи вїаца кѕ мшарте .рпреѕнъ; къи́ндѕ-те къ нѕ те-и .рбърбътат, ка съ скáпи. Къчи къ ши ма́ре, къндъ съ ѕ́нфлъ де кънт, фїинд плшан ши тръснит, атѕ́нче кърма́чѕл .рфрикшшк̑ндѕ-съ де ка́лѕри, .рш ласъ кърма, непѕт-к̑ндѕ-съ а съ ман .рбърбъта, спре а съ ман .рбърбъта мецешѕ́гѕл лѕи, ши пе плаве-и арѕ́нк̑ндѕ-ш ш ръсъпещи, сас .ртрѕ адк̑нкѕл мк̑рїи ка́лѕриле бъг-к̑ндѕ-ш ш .рнк̑къ; ши ыт̑ъ къ с'ас сфъриши́т недежде де вїацъ. Йр фїинд кърма́чѕл кѕ́н ши чем-л'анци тиж, ничи кѕм нѕ ле есте фри́къ, къ съ пѕ́и ла къръмъ кѕии, ши ла пшка́ца кшр̑кѕии, ши съ ацѕ́тъ ѕ́нѕл пе алтѕл; ши примеждїе лшр че де мшарте, ш .ртшркѕ .нтрѕ бѕкѕрїй.

Кѣчи пѣзѣнд лемнѕл кйне, адикѣ кѣрма, нячи кѕм фрйкѣ нѕ ле есте; шн скѣпѣнд съ шдихнеск. Пентрѕ ачаста дар, шн мѣрїм та, нѕ те перде, шн нѕ фни дезнѣдѣждѕнтѣ; кѣ вшланкѕл че-ш рѣмѣне, адикѣ .ш лѣпѣдѣ дшфтшрѕл, шн рѣмѣни нетѣмѣдѕнт, кѣчи кѕ крére ншрйкѕлѕи, кѕрѣнд крей съ те избѣвéци дин невши.

Пшétикѕл. палигшрїм Фрѣсѣнїй, ш лѕ ман мѣнгѣét-ш шариш-че. Дар ла пáтимиле каре съ афла, мѕлтѣ дѕрери шн жали кѕнйаци дйн парте ншрйкѕлѕи ей, шн ла .ккисшáре че съ афла, тремѕрà шн съ .ффрикшшѣ шн шрѣш .рчéпѕ съ-и зѣкѣ.

Яритѕса. Ох! ншрок нестатшрник! кѕм дай тѕ де лѣк, шдихнѣ. Дар ам зѣс, кѣ шн пе акшлш, ка ш нимйкѣ ѕнбли, шн нячи пе дѣкѕпра ншастрѣ нѕ тречи, чи нѕман каѕци а ѕнбла; шн кѣнд не арѣци а та милшстивйре, .ндáтѣ не шн штрѣвéци. Финкѣ де .пѣрат! мѣ фачи, съ жѕдек шн ѕѕ неншршчйта де мйне, ка кѣнд сънт алта де нѕ кѕншскѕ, шн ман кйне м'аш фи нѣскѕт динтрѕ ѕн шм прост шн де цшс съ фїѕ юкйтѣ, съ нѕ траг ачесте невши, че ме-ѕ венит акѕм ла кап шн кѕ атѣтте цѕдекѣци:

Стих:

Ах сшáре лѕминѣтшрю!
Мѣ ршг фїи-м .тр'ацѕтйрю.
Шн чери .ффѕмѕсѣцáти!
Яскѕлтѣ-мѣ шн-м фъ дрептáти.
Нѕ мѣ лѣса, кѣ шн съ пеи,
Шн милшстивйре чей.
Кѣ кѕ тштѕл сънт пердѕт;
Видеци ла че хал ам сосът.
Мижлочици, нѕ мѣ лѣсаци,
Шн рѣсплѣтйре съ-и даци,
Челѕи, че м'ал ѕрцесът;
Де дрептате м'ал липсът.
Мѣ ршг време, съ мижлшчици,
Шн челѕи стреин пѕтére съ-и дѣрѕнци,
Ка съ пшатѣ .ккѣртежи,
Шн .р рѣзбшаи а съ слѕжи.
Дѕпѣ кѕм чер, съ съ факѣ,
Ка ѕрцїе съ прифáкѣ.

Ѧх! мшарте, фър де сѫмцире,
Ла рѫша ме пѫтимúре.
Кѕ .рчепѕт миноната.
Ши кѕ сфършит вечинат.
Нѕ-м ацѕнце, къ сѫнт рѫнитѫ,
Де драгоште истирисѣтѫ,
Чи ши ѕрцїй .рм сосѫ,
Ши рѫѕл къ мѫ гѫсѫ.
Зúша лешúн ши шхтезн,
Нѣапте сѕспúн, лъкрѫмезн.
Нѕман чел че цїе, креди,
Ши фшлúсѕл де амúрю крецин.

CLXXIV.

1801.

(16⁰, XVII paginate + 11 paginĭ nepaginate + 197 paginate + 2 nepaginate: scara.)

Acathist sáu cárte cu múlte rugatsúni ..... de .... Parintele Sámuil Kláin delá Szád ..... Sibii ..... 1801.

Catra cetitoriu. (Fol. III—IV.)

Ce Romanii chiáma litere, slovénnii zic slove. Literele dára, sáu slovele, cu quáre delá o vréme incoace se slugésc Romanii céi din Dàchia, sint slovenésti: Jár céle véchi parintesti litere ále Romanilor din Dáchia, precum ale Romanilor celor din Itáliea, sint cele latinésti. Deci voínd a urmá mái bine pre Parintzii, shi pre mái márii neámului nostru, de quat pre céi straíni, shi cu bun adevér cunoscend, que mare shi intru invatzatura spóriu, shi intru politíe folós, shi intra álte neámuri invatzáte láuda vom dobandi dintru áccásta', que cáresh vom luoa literele noastre céle véchi, shi parintesti, cu quáre toate neamurile [macár straíne de neámul Romanilor,] céle iscussíte, shi invatzáte se folosésc, am judecát, qua noi céi ce sintem Romani se púnem intra ceásta carticica literele noastre céle véchi, shi parintésti. Shi socotím, que fieste quarui adeverát Roman intzelept shi cu mínte búna, mai

placé-i-vá céle parintésti, dequat céle straine, quáre pre neámul nostru lá máre barbárie l'áu adus.

Rugatsúni de dimineátza. (pag. 1 — 3.)

Marire Tíe Dumnezéul nostru, Marire Tíe Imperáte cerésc Mangaitóriule, Dúhul adevérului, cárele pretutíndine esti, shi toáte le plinésti, vistićariul bunatatzilor, shi Datatòriùle de viéatza, vín-o, shi te salashluéste intru Nói, shi ne cúratza de tóata spurcatsúnea, shi mantue Bunule, súfletele noastre.

*) Tatal nóstru quárele ésti in cériuri, sfintzásca-se numele tau. Víe inperatíea ta, fíe voéa tá precúm in cseriu shi pre pament. Panea nóastra cea de tóate zilele dá-ni-o noáo ástazi, shi ne earta greshálele noastre, cum shí nói ertam greshitzilor nostri; shi nu ne dúce pre nói in ispíta, ci ne izbavéste de cel reu. Qu'á tá éste imperatíea, shi putérea, shi marírea a Tátalui, shi a Fíiului, shi á sfantului Duh, acúm shi púrurea, shi in vécii vécilor, Amin.

Rugatsune catra prea sfanta de D(u)mnezéu nascatoárea. (pag. 33 — 35.)

Prea curáta Doamna, stepana, Nascatoare de D(u)mnezéu, quárea pótzi face tot bínele, priméste acéste cinstíte dáruri, quáre numái Tíe se cuvín de la míne, nevrédnicul, róbul tau, céea ce ésti aleása din toate neámurile, shi te ai aratát mai inálta dequat toate faptúrile cerésti shi pamentésti, que prin Tíne au fost cu nói D(o)mnul Puterilor, shi prin Tíne am cunoscut pre Fíul lui D(u)mnezéu, shi ne am invrednicít sfantului Trúpului lúi, shi prea curátului sangelui lúi. Pentru acéea fericíta ésti intru neamurile neamurilor, céca ce ésti de Dmnezéu fericíta, mái luminata, dequet cheruvímii, shi mái sfanta dequât seráfimii fiind. Shi acúm prea sfanta Nascatoare de D(u)mnezéu, cea cu tótul curáta, nu incetá a te ruga pentru nói, nevrednicii róbii tai, cá se ne izbavím nói de tot sfátul célui inshelatóriu, shi de toata primésdica, shi se fím pazítzi nevatamátzi de toata lovírea cea vennináta a diavolului, shi pene lá sfarshitul viétzii cu rugatsúnile tále neosmidít (! l. neosindít) me pazéste, quâ cu páza' shi cu ajutóriul tau fiind mantuít, Maríre, láuda, multzemíta, shi inchinatsúne pentru toate se

*) v. vol. I, pag. 9, 32, 41.

inaltzam lui Dmnezéu cel únul in Tróitza, shi Facatóriului tuturor. Acum, shi pururea, shi in vécii vécilor. Amin.

Psalm 6. (pag. 137—138.)

1. D(oa)mne, nu cu maniea tá se me místri, níci cu iutzimea tá se me certi. 2. Milueste-me Dmne, que neputintsos sint; vindeca-me Dmne, que s'áu turburát oássele méle. 3. Shi súfletul meu s'áu turburát foárte, shi Tu Dmne pene quand? 4. Intoárce-te Dmne, izbaveste súfletul meu, mantueste-me pentru milá tá. 5. Que nu éste intru moarte cel ce te pomenéste, shi in eád cine se vá marturissi Tíe? 6. Ostenit-ám intru suspinul méu, spelá-vóiu in toate noptzile pátul meu; cu lácramile méle ásternutul meu voiu udá. 7. Turburátu-s'áu de manie ochiul méu; invechítu-m'ám intru tótzi vrasmáshii méi. 8. Departátzi-va de lá míne tótzi cei ce lucrátzi fardelége; que au áuzit Dmnul glásul plangerii méle. 6. Auzit-áu Dmnul cérerea mea. Dmnul rugatsúnea mea au primít. 10. Se se rushinéze, shi se se túrbure tótzi vrasmásii mei; se se intoarca, shi se se rushinéze foarte de gráb.

Psálm 101. (pag. 143—146.)

1. Dmne, auzi rugatsúnea mea, shi strigárea mea lá Tíne se víe, se nu intórci fátzá tá delá míne. 2. Ori in ce zí me necazésc, pléáca catra míne uréchea tá. Ori in ce zi te vóiu chemá, de gráb me aúzi. 3. Que s'áu stins quá fumul zilele méle, shi oássele méle quá uscatsúnea s'áu uscát. 4. Rannit am fost quá eárbá shi s'áu uscát inimá mea; que mi-ám uitát á mancá panea mea. 5. De glásul suspinului meu, s'áu lipít ossul méu de cárnea mea. 6. Asemenátu-m'ám cu pelicánul de pustíe, facutu-m'ám cá corbul de noapte in loc nelacuit. 7. Priveghiat-ám shi m'ám facut quá o pássere ce éste ossibíta pre cása. 8. Toata zioa m'áu ocarît vrasmáshii mei, shi cei ce me laudá, asupré mea se juraa. 9. Que cenushe quá panea am mancát, shi beutura mea cu plangere am amestecát. 10. De catra fátzá iutzimei tále shi a maniei tále, que inaltzindu-me m'ám surpát. 11. Zilele mélc qua umbrá s'áu plecát, shi eu qua earbá m'ám uscát. 12. Ear Tu Dmne in veác remâi, shi pomenirea tá in neam, shi in neam. 13. Tu sculandu-te véi miluí Siónul: qua vrémea ê á te milostivi spre el, que au venit vrémea. 14. Que

bine au voit robii tai pietrile lui, shi de tierena lui le vá fi mila. 15. Shi se vor téme neamurile de numele Dmnului, shi totzi Imperátzii pamentului de marirea tá. 16. Que vá zidí Dmnul Siónul, shi se va aratá intru marirea sá. 17. Cautát-áu spre rugatsúnea celor smeritzi, shi n'au defaimát cérerea lor. 18. Se se scrie aceástá intru ált neám, shi norodul ce se zidéste vá laudá pre Dmnul. 19. Que áu privít dintru naltzimea cea sfanta á lui, Dmnul din cériu spre pament s'áu uitát. 20. Quá se auza suspinul celor-ferecátzi, se dezlége pre fiíi celor omoritzi. 21. Quá se vesteasca in Sión numele Dmnului, shi láuda lui in Ierusalim. 22. Quand se vor adúná noroadele dinpreuna, shi Imperátzii, quá se slusásca Dmnului. 23. Respuns-áu lui in cálea tariéi lui; imputzinárea zilelor méle spúne-mi. 24. Nu me duce pre mine intru jumatatzárea zilelor méle, in neamul neamurilor anii tai. 25. Intru incepút Tu Dmne pamentul ai intemeat, shi lucrurile manilor tále sint cériurile. 26. Acéle vor peri, cár Tu véi rémanea, shi tótzi quá o háina se vor invechi, shi qua un vestment véi inveli pre éi, shi se vor schimbá. 27. Ear Tu aceláshi ésti, shi anii tai nu se vor imputziná. 28. Fiíi robilor tai vor lacui, shi semintzá lor in veác se vá indreptá.

Cantáre jeálnica catra prea sfanta de Dmnezeu Nascatoárea.
(pag. 178—180.)

Stá Máica cu jele plangend,
langa cruce mult lacramend,
quand Fíiul se restignea.
Sufletul ei cel superát,
shi cu durére intristát,
i l'áu petruns Sábiea.
O trista, shi necazsita!
Tu ácea blagoslovita
maica' unuia nascuit (!)
Quárea plangea, shi mult jelea,
shi tremura quand Ea vedea
patima célui nascut.
Ce om ar fi netanguínd,
pre Máica' lui Isus vezind
intr'átata chin fiind?
Cine ár putea fí nejelínd,
pre Máica lui Hristos privínd

cu Fiul séu pathimind?
Péntru a omului pecát,
vezu-l pre El in chin bagát;
trupul lui de chin stricát.
Pre al séu prea dulce baeát
vezu-l murind, nemangaeát,
quand El sufletul sh'áu dat.
Máica, izvor de iubíre,
fa me se simtzu chinuíre,
se plang shi eu cu Tíne.
Fa se árze súfletul méu,
iubínd pre Hristos Dmnezéu;
qua sé-i pláca intru mine.
Máica te milostivéste,
rána lui Hristos sadéste
tare in ínima' mea.
A Fíiului tau cel rannit,
cel pentru mine chinuít,
chínul lui, fa-l pártea mea.
Fa me cu Tíne a tangui;
de cel rastignit mila-m fí
pana ce vóiu se traésc.
Langa crucea lui a fírea,
Tíe a me insotírea
in plans, bucuros voésc,
a Fetsoárelor Fetsoára!
Nu-mi fíi Tu mái mult amáre,
ci fa se pling cu Tíne;
se port a lui Hristos moarte,
shi a páthimíi lui soarte.
De ranne-i gandind bíne,
fa quá shi eu se pathimésc,
de cruce se nu me lipsesc.
Shi de scump Sangele lui,
aprins ferbinte, shi infocát,
prin Tíne se fíu aparát
in zioa judeczului.
Fa cu crucea se me pazésc,
cu Moartea lui se me intarésc;
shi cu a lui daruire,

quand mi vá muri trupul,
fa sé-mi capete sufletul
a raiului marire.

CLXXV.

1802.

(8⁰, 140 paginĭ.)

Іствріа Сѵндипій философѫлѧй акѹ́ма дин лі́мба Слинѣскъ прѣфъкѹ́тъ л Рѡмжнѣскъ .... Сибій 1802.

Syndipa se făgăduește de a învăța pre fiul înpăratului. (pag. 1—4.)

Фо́ст-ѧ оу̑н .прѣра́т ла Пе́рсїѧ, но́меле лѧ́й Кѵ́ра, ка́ре ав҃ѣ̀ ша́пте мѧ́рй, да́ръ ко́ній н'ѧ́ ав҃ѣ́т, ші̀ ѧ ρѫга́т пре дм҃не́ѧ ка съ-й дѣ́ко́пїй, ш҃р дѣ́пъ мѧ́лтъ рогъчѹ́нѣ̀ .прѣратѫлѧй л'ѧ аскѫлта́т дм҃не́ѧ, ші̀ ѧ нъскѹ́т оу̑н фечю́р, пре ка́ре .рл крецѣ̀ .прѣрътъкіре, ші-л .рвъца . ші̀ авжнд по́фтъ .прѣра́тѫл ка съ-л .рвѣ́це пре фі́ол съ́ѧ кѫ тот фѣ́клю̆ де .рвъцътѹ́ръ, ші̀ филосо́фїе, ѧ гъсі́т лѧ́й Да́скъл прѣ .рцълепт, ка съ-л фа́къ .ртрѫ .рвъцътѹ́ра .рцелепчѹ́нїй врѣдни́к, ші̀ невоі́ндѫ-съ тре́й ані̀ ла .рвъцътѹ́ръ, нимі́к нѫ с'ѧ фолосі́т. Ѩша̀ възи́нд .прѣра́тѫл пре фі́ол съ́ѧ къ нимі́к нѫ .рва́цъ, ѧ зі́с : фі́ол мі́ѣ̀ѧ .р тре́й а́ні̀ нимі́к нѫ .рвъцъ, .рсъ .рл во́й да̀ пре ел Сѵндипе́й филосо́фѫлѧй, къ ам ѧзи́т дела мѧлці́й, къ шасте врѣ́дник де филосо́фїе; ші̀ зикжнд ачѣ́стъ .рда́тъ ѧ кема́т пре Сѵндипа̀, ші̀ ѫ зі́с лѧ́й : во́ю̆ съ-цй̑ дѧ пре фі́ол мі́ѣ̀ѧ съ-л .рвѣцй̑ филосо́фїа' ѫръ Сѵндипа̀ ѧ зі́с : га́та сжнт .прѣра́те .р ша́се лѧ́ни, съ-л .рвѣ́ц пре дж҃нѣл, ші̀ съ-л оумплѧ де то́атъ .рцълепчѹ́нѣ̀, кжт съ нѫ̀ съ афле алтѫ декжт кокѻ́нѫ .прѣръцій та́ле май филосо́ф. Ѭръ де нѫ во́ю̆ да пре фі́ол тѣ́ѫ .ртр'атжта врѣ́ме филосо́ф але́с ла .прѣръціѧ̀ та̀, десѣврцій́тъ съ фіе вїа́ца мѣ̀, ші̀ то́тъ авѫціѧ̀ мѣ̀ съ фіе а .прѣръцій́ та́ле. Де́чй̑ де врѣ́ме че [ѡ .прѣра́те] прекѹ́м ес мъ фъгъдѫеск съ фа́к пре фі́ол тѣ́ѫ филосо́ф десъвжршй́т, аша̀ ші̀ .прѣръцій́ тале съ ка́де ла требѹ́інцъ, съ те милостивѣцій́ пре ми́не кѫ юбі́ре де чі́нсте .прѣрътъкіре. Ѭръ .прѣра́тѫл ѧ зі́с къторъ ел : де́-мй̑ ва фѣ̀ прин пѧтѹ́нцъ да́-ц-вою̆ пре-

лезне цíе ачѣстѫ. Йръ де нѣ-м ва фй прин пѣтúнцъ нѣ вóю авѣ съ-цй дáѣ. Йръ Сѫндипà аѣзúнд ачáста, аѣ ръспѣнс ѧпъраѣтѣлѣй ка ѧтр'адúнс зикжнд: прекѣм ѧпъръцíа тà дела чúневаший нѣ-цй шсте а лѣà, нúче алтѣк шръший нѣ-цй шсте а дà. Ятѣнчк ѧпъраѣтѣл ачéстѣк кѣвжнт плекжндѣ-съ кѣ марй нъдéждй шй вѣнътѫцй аѣ адеверúт пре филосóф зикжнд: кѣм къ че вéй чѣре дела мúне, цй съ ва дà. Шй пентрѣ ачкстѫк сфáт фъкжнд амжндóй пентрѣ ѧтърúрк филосóфѣлѣй, кѣ скрисóре аѣ фъгъдѣúт ѧпъраѣтѣлѣй, кѣм къ дѣпъ шáсе лѣнй десъвършúт ѧвъцáт, шй филосóф де джнсѣл пре кокóн съ-л дѣ ѧпъраѣтѣлѣй, шръ май мѣлт декжт врѣмк чѣ хотържтъ, де нѣ ва дà филосóфѣл пре фíюл ѧпъраѣтѣлѣй, ла мѣнкъ де кáп съ фíе Сѫндипà. Спре ачѣсте кѣвúнте шй токмѣле ѧкрединицжндѣ-съ ѧпъраѣтѣл, аѣ дáт пе фíюл сѣѣ Сѫндúпей филосóфѣлѣй, шръ филосóфѣл лѣжнд пе фíюл ѧпъраѣтѣлѣй, л'áѣ дѣс ла кáса лѣй.

Pilda I a filosofului al cincilea. (pag. 58—60.)

Ѧтжа Пилдъ.

Ясквлтъ дáръ ѡ ѧпъраѣте! ерà оун шстáшю пре кáре-л юбїà ѧпъраѣтѣл шй боéрїй, пентрѣ витежíа че фъчѣ; ачéста авѣ оун кжне де депáрте кжцингáт, шй кжте ѧй пшрѣнчѣ, атжтѫк фъчѣ причепжнд ка кжнд ар фй вшрóвъ де кѣвжнт; пентрѣ ачáста ѧл фóарте юбїà. Йръ ѧтр'ѣна де зíле мѣáрк шстáшѣлѣй аѣ мéрс ла пърúнцїй ей, шй пре копúл л'аѣ лъсáт ла тáтъл сѣѣ, шстáшѣл шедѣ ѧ кáсъ, шй копúлѣл дормѣ. Дéчй ѧпъраѣтѣл аѣ тримíс пре алт шстáшю съ-л кѣме, шръ ел аѣ порѣнчúт кжнелѣй съ пъзáскъ кáса, шй пре копúл. Дѣпъ ѧтжмплáре венúнд оун шáрпе мáре асѣпра копúлѣлѣй, ка съ-й кѣ сжнцеле, ѧдáтъ кжнеле с'аѣ скѣлáт, шй аѣ фъкѣт ръзвóю асѣпра шáрпелѣй, шй мѣшкжндѣ-л, шй мѣлте фъкжндѣ-й л'аѣ шморжт. Йръ ѧтр'ачел чáс аѣ венúт шй шстáшѣл дела ѧпъраѣтѣл, шй кжнеле възжнд пре стъпжнѣл съѣ, аѣ ешúт де л'аѣ ѧтжмпинáт. Дечй шстáшѣл възжнд гѣра кжнелѣй сжнцерáтъ, аѣ пърѣт къ аѣ мънкáт пре копúл, пентрѣ ачáста кѣ мъníе аѣ оучíс кжнеле кѣ сáвїа. Дѣпъ ачка ѧтржнд ѧ кáсъ, вѣде пре копúл дормúнд невъзмáт, шй шáрпеле мóрт зъкжнд лжнгъ къпътжюл копúлѣлѣй; шй ѧдáтъ аѣ кѣноскѣт къ пре шáрпе аѣ шморжт кжнеле, шй кѣ амáр, шй кѣ жáле плжн-

цѣ пентрѫ кѫне, шй нічй кѣм нѫ с'ѧ фолосѝт нимѝк стъпѫнѧ сѫ дінтр'ачастъ кѫре.

CLXXVI.

1802.

(8⁰, 373 paginĭ.)

(Васѝлїе Ѧарон) Пѫтима шй мѡартѣ дмнѧлѧй шй мжнтвитѡрюлѧй нѡстрѫ Ісѫс Христос . Сибію . ѧ типографѣа лѧй Іѡанн Бѫрт . 1829. (ed. 2ª?)

Isus în muntele Maslinilor. (pag. 1—8.)

Кап. 1. Іс . съ сѫе ѧ мѫнтеле Ѡливѐтѧлѧй, ѧцерѧл вестѣціе ѧ Лѝмѣ венѝрѣ лѧй . Іс . дѡарме ѧ кѧле, ѧцерѧл ѧй оумбрѣзъ.

Тѫ черѐскѧле Пърѝнте!
Кѫре тѡате тай амѝнте.
Чѐла че кѫ сфѝнта мжнъ,
М'ай фъкѫт шм дин цържнъ,
Ши мі-ай дѫт дѫх де вїѫцъ,
Джндѫ-мъ лѫмїй ѧ брѫцъ;
Май апѡй пентрѫ къ фѡарте
Грешѝсъ шмѧл де мѡарте,
Ѧй дѫт пре фїюл тѫ мѡрцїй
Дѫпъ ржндѫѫла сѡрцїй,
Кѫре ѧ дат лок ръбдърїй
Пре крѫчѣ ръскѫмпърѣрїй.
Тримѝте-мй сфѝнтѧл дѫх міе,
Съ-мй ръвѣрсе дѫр а скріе
Ѧ Дмнѧлѧй Хс . сѡарте,
Пѫтимъ, крѫче шй мѡарте.
Ѡх мѫйкъ! Мѫйкъ кѫрѫтъ!
Демѧлт ла чѐрю ѧнълцѫтъ,
Кѫре л'ай пѫртѫт ѧ брѫцъ,
Шй ай фост ла тѡате фѫцъ,
Кжте де Іс . ръбдѫте
Ши де тѝне лъкръмѫте.

Ѡх ча́тъ! ча́тъ черѣ́скъ!
Ѡбще сѫ́нтъ ѧцерѣ́скъ.
Ѩжѕта́ци-мѝ де ѡ да́тъ,
Съ кѫ́нт кѫнта́ре кѕра́тъ;
Кл кѫ́те сѫ́нт да́те мі́е
Десъвѫ́ршѝт съ по́чю скрі́е.
Шѝ ашѧ́ фъкѫ́ндѕ-мѝ крѕ́че
Ѩша́ во́ю а ѡ ад́ѕче.

* * *

Іерѕалѝм минѕна́тъ
Четя́те ѧ лѕ́мѣ то́атъ,
Мѕ́лт ерѧ́ ѧподоби́тъ
Кѕ мѕ́лте лѕ́кроѕрѝ вести́тъ;
Пр ѡ бисѣ́рикъ ма́ре
Ерѧ́ ’нтрѫ́нса, декѫ́т ка́ре
Ни́че нѕ с’ал ѕ́зѝт,
Ни́че нѕ с’ал поменѝт
Съ фі́е фост вре ѡ да́тъ
Май ма́ре, май минѕна́тъ;
Де четя́те нѕ депа́рте,
Ерѧ́ оуи дѣ́л ѧна́лт фо́арте;
Ѧ ка́ре избъвитѡрюл
Я лѕмїѝ мѫнтѕнитѡ́рюл
Мѕ́лтъ врѣ́ме петрекѕ́съ,
Де мѕ́лте ѡри ачѝ фѕ́съ.
Ба́ шѝ сѝнгѕр съ дѕчѣ́,
Шѝ но́пцій ѧтре́ци петречѣ́
Фъкѫ́нд мѕ́лтъ рѕгъчѕ́не
Прекѕм Скрипті́ра не спѕ́не.
Якѕ́м кѫ́нд врѣ́мѣ сосѝ
Врѣ́мѣ де л пътимѝ,
Кл лѕ́мѣ съ избъкѣ́скъ
Дин рокі́ѫ връѫ́змъшаскъ,
Гѫндѝнд мѕлте ’нтр’ал сѣ́ѕ гѫ́нд,
Нѕ́май пре Іоа́нн лѕ́ѫнд.
Къ́трѣ сѣ́рѣ с’ал сѕ́ѝт
Ѧ мѕ́нтеле поменѝт;
Іоа́нн рѣмѫ́не май жо́с,
Іс . ѧ кѫ́рѳ ходѡро́с

Л кѫрѣ подѡрóс де мѹ́нте
Съ рóаг҃ъ кѹ лáкрѣмй крѹ́нте,
Лѹ́крѹ негрѣ́ит де лúмкъ!
Фáца л фок шн-ѡ скúмкъ
Шй тóт л фóк съ префáче.
Іѡáнн дин жóс май мѡ́рт зáче.
Чáта херѹвимичáскъ,
Чáта алкъ дмерк҃скъ,
Съ апрóпїе, шй кѫ́нтъ
Кѫнтáре фрѹмóасъ сф҃нтъ.
Лй слѹжéск тóцй кѹ тѣрíе
Лй слѹжéск кѹ бѹкѹрíе;
Серафúмїй л мѣрéск,
Ярхангелáїй л слѣвеск,
Кад ла пѣмѫ́нт, н съ 'нкúнъ
Кѹ ѡ глъсѹ́йре лúнъ;
Де а кѣ́рѡра сѹпцúре
Шн фрѹмóасъ глъсѹ́йре,
Іѡáнн кáде ла пѣмѫ́нт
Непѹтѫ́нд грѣ́й кѹвѫ́нт.
Глáсѹл Серафимичéск,
Глáсѹл Ярхангеличéск
Прин пѣмѫ́нт л жос пѣтрѹ́нде
Пън ла Лúмб, ла локѹл, оу́нде
Тóцй дирéпцїй дин вечíе
Яцептà кѹ ѡсѫ́рдíе,
Ка оу́нїй кѹ гѫ́нд доїѡс
Л стáтѹл чел лъкрѣмос,
Прин а лѹй Х҃с . венúре
Я сà дѣколѡ́ ешúре;
Сѫ́мт кѹ мѹ́лтъ десфътáре,
Я пѣмѫ́нтѹлѹй мишкáре;
Сѫ́мт кѹ мáре бѹкѹрíе,
Избъвúрѣ ч'ѡ съ фíе.
Ѣъд сѣ́мнеле де мѫ́нтѹúре
Дин лѹ́кѹл де ѡсъндúре.
Преств крѣ́ме пѹцинтúкъ
Іс҃ . мѫ́ниле-ш ридúкъ
Яша съ роáг҃ъ фїербúнте,
Ла ал съѹ черéск пърúнте:

Пърúнте атóт пѫтѣ́рник!
Рóгѫ-мъ, ка оу́н немѣ́рник
Ѣ́тъ къ врѣ́мѣ сосѣ́це,
Пре мúне мъ прослъвѣ́це,
Еúне зíша пъчѫ́тъ
Де дирéпцй де мѫ́лт дърúтъ.
Фъ́кѫш дин нимúк пъмѫ́нтѫл
Тóате нѫ́май кѫ кѫвѫ́нтѫл:
Сóареле, лнáлта лѫ́нъ
Шѝ кѫ́те сѫ́нт де 'нпреѫ́нъ,
Фъ́кѫ́тѫ-лї-ам амѫ́ндóй,
Чѝ май мáрй сѫ́нт лнапóй.
Ядáм кѫ́т пъкътѫ́ѝ
Шѝ дин Грáцїе ешѝ
Шѝ дин Ráю дѫ́ндѫ-л афáръ
Цй-съ фъ́кѫ́ мúлъ ѣръ
Шй-мй зисѣ́шй: юбúте фíѣ!
Ѣ́тъ ѫ́ѫ, че сокотíѣ!
Ядáм а ноáстръ зидúре
Ценѝ ла грѣ́ѫ́ѫ́ре,
Кѫ ел динпреѫ́нъ тóцй
Яй сѣ́й вїнтѫ́рй непóцй;
Къзѫ́ръ къдѣ́ре грѣ́.
Ѡ неаскѫлтáре рѣ́!
Мúлъ-м дѣ́ мѣ́ зидúре!
С'ѫ́ лáс л вéчй ла перúре.
Еúн-ѫ фíюле юбúте!
Еúн-ѫ фíюле дърúте!
Еин-ѫ с'ѫ мѫ́нтѫúм ѣръ
С'ѫ скóатем дин мѫ́нк' афáръ.
Ла ачѣ́сте дѫ́лчй кѫвúнте
Кѫкѫрóс ам фóст пърúнте!
Я лѫ́ кин ѫменéск,
Я лѫ́ трѫ́п пъмѫ́нтéск,
М'ам легáт а фáче тóате,
Ка дин ѫд с'ѫ пѫ́тем скóате.
М'ам легáт, кѫм къ ши моáрте,
Бóю́ сѫ́ферѝ трúстъ фоáрте,
Моáрте трúстъ де ѫкáръ
Ка с'ѫ скоц дин кúн афáръ.

Ѩтъ пѕса крѣме кѷне,
Прекѕм тѕ ѧсѕцй цѷй кѷне.
Трейзечй де анй аѕ трекѕт
Де кѫнд сѫнт ез шм нъскѕт.
Оумблат-ам дин сат ѧ сат,
Пре ншрод л'ам ѧвъцат;
Шѝ дин четате 'н четате
Ѧвъцѫнд, пробастеле глобате,
Кал҃ чѣ спре покъинцъ,
Кал҃к ла бѕна крединцъ.
Ѧ бис҃рикъ, ш' афаръ
Ръбдат-ам кѷн шѝ шкаръ.
Шѝ ѧ лок де мѕлцъмире
Де мѕлте шрй изгонире
Ши блъстемѕрй ам лѕат,
Де ла н҃кмѕл блъстемат.
Ръбда-воюе бѕкѕрос фоарте,
Шѝ трѷста пре крѕче моарте.
О пла҃че-мй, къ м'ам нъскѕт!
Пла҃че-мй, къ шм м'ам фъкѕт,
Преste скѕрт вшр ешѝ тоцй
Бѕнїй лѕй Ядам непоцй,
Дин ѧтѕн҃рек афаръ,
Ши дин пара чѣ амаръ;
Шѝ дин ла҃нцѕрй избъвицй
Ла ш-л'алтъ ѧсоцицй,
Вшр кѫнта ціе҃мърире
Шѝ лѕдъ преste фире.
Ісда Искарїотт҃кнѕл
Вѫнзътурюл, шѝ викл҃кнѕл,
Якѕма въз, къ съ гатъ
Сѣ-шй испръвѣ҃скъ шдатъ
Гѫндѕл, че де мѕлт ѧл аре
Спре а мѣ ѧ бань вѫнзаре.
Дечй тѕ, ш дрѣпте пърйнте!
Ѩ ла ал мїеѕ кѷн амйнте!
Фій аспѕ ръсплетитурю!
Фій дирепт жѕдекътурю!
Фіе-цй мйлъ де ншрошде,
Че де мѕлт рабдъ досаде,

Дъ-ле дар съ се къ́скъ,
Шѝ лѣ҇кѣ съ ѡ прїимѣ́скъ.
Шѝ л мѣ трѝстъ ешѝре
Съ лйвъ кѳ́нъ родѝре.
Ячѣ́стѣ Хс . гръѝ
Л чѣ́рю́ сѳ́нет съ пѫрнѝ
Сѳ́нет Серафимичѣ́ск
Кѫ́нтек Ярхангеличѣ́ск:
Кѳ́кѳръ-те шѝ съ҇лтѣ́зъ
Сїѫане! къ ма́ре ра́зъ
Преете ти́не стръ҇лѳчѣ́це,
Оу҇н лѳча́фър съ нѣ́це,
Ка́ре ва лѳмина то́ате
Пѫро́аде нѣ́мѳрй ши гло́ате.

CLXXVII.

1802.

(*a*. Ms. Eminescu, Tom. I, 4⁰, VI nepaginate + 117 foĭ paginate + I scară. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 369, defect, 211 foĭ paginate.)

Ка́ртѣ че съ нѳмѣ́це зъ҃бава фандасїеи . . . . . л ании дела на́церѣ лѳи хс . 1802. J. D. K.

Predoslovie. (*a*. fol. IIa—IIb.)

Кѣ́тръ юбито́рюл де .рнкъцътѳръ четитѫр.

. . . . . Дрептѳ ячѣ҇ дар ши ѳ҇ лкѳм афлънд ячастъ къртичи́къ, каре адиверыз(ъ) де ла съ҇неш, къ ѣсте фачере л ѫаре къръ҇е дынтре коерии Венецни, лѳ҇ме Франгиск Лавредан҇, .рнтъи лакътѳ҇итъ пе лимба италїнеск(ъ); ѫар дн пе ячѣ҇ пе лимба гречаск(ъ) де ѫаре карел негѳцитѫр Малакие Кастрисїе, ѫар дн пе лимба гречаск(ъ) пе лимба мѫлдѫвенѣ́скъ де мѣ҇др Кѫстандин Кърнак; ши .рнд҇лчинд҇-съ лимкѳцїиле кѳцетѳ҇лѳи мїе҇, де кѳ҇на лимкѳцие ши ритѫрїе л ячест҇ѳи пре алес гънд ан Италии, Франгиск Лавредан, зък, некойт҇-м'ам л ѡ скрии, акънд спре ячастъ лѳкраре ши ѫстенѣ́лъ ши пе ѳн фрате ши прїетен кѳнѫскѳт . ши .рнтр'ачесташ кнп лам ши скрис, нѳ кѳ пѳцинъ ѫстенѣ́лъ ши лам адѳс ла съкърпит, дѳпъ кѳм съ къд .рнтрачест҇ѳ карте (? кнп!) пентрѳ ка съ лас

ла пѡменире ѕрмашилѡр вре ѡ адѕчере аминте а ѡстенели мели. пѡфтеск дар юкитѡрилѡр де ънкъцътѕръ конд а къ (ъ)коки кѕ ачастъ къртичикъ, се ѡ принимиц кѕ драгѡсте, ши съ ѡ четиц кѕ ънцълецире. съ съ (!) фиц сънътѡши.

J. D. K. 1802.

Ahile furios. (*a*. fol. III b—1 b, *b*. fol. 1.)

Ахилевсѕ ънтрѕ невѕнїе. причи́на.

Сѕпт зи́дѕриле троа́ден аѕ къзѕт тикълѡ́сѕл Па́трокл ѕ бирѕит, ши фър де сѕфларе, де бърбъцїе лѕи Ектѡр. фъцърничїиле армелѡр нѕ ыѕ фѡлѡсът спре алтъ, фъръ нѕ́маи съ съ ънтъръскъ маи мѕлт пѡфтиле връжмашѕлѕи, пентрѕ къцигаре бирѕинции; ши ка с(ъ) ѕнаскъ маи фїербинци пѕте́риле връжмъшеири ън потрива сфършитѕлѕи вїецїи са́ле. деч дѕпъ че с'аѕ ънцїинцат вести́ре морции, Ахилеѕ аѕ ѡбосът, с'аѕ невѕнит де дѕрере; нетемире инемїи лѕи с'аѕ арътат линѳ́итъ де пѕтере ън спре а стъ ънпотривъ ла ѕци́ме па́тимїи, ъндатъ аѕ стръгат: арме! ка съ алерци съ ънблънзаск(ъ) кѕ сънциле ѕчига́шѕлѕи, сѕфлетѕл ѕнѕи пріетен ка ачестѕе. ъм паре кѕм къ атѕнче кѕ асемине кѕвинте съ фїе ръсѕфлат пѡрнїре драгѡстеи ши а мънїи лѕи:

Ѹнде еци ѡ юбитѕле ал мїеѕ Па́трокле? чини тѣкѕ ънстреинат де вїецъ? чини м'аѕ днспърцинт де фа́ца тъ? чини аѕ дизръдъчинат цѕмътате де парте а инемии меле? маѕ ръпит дар моарте пре ачéла пре ка́реле тоате пѕтериле лѕмии аѕ фѡстѕ слаби ън спре а-л лѕа де ла мини! де вѡи вре дар ка съ къд фа́ца тъ, съ ка́де съ ѡ черкѕ ънтрѕ ънтѕнеричи. кѕм щасте кѕ пѕтиницъ а нѕ съ сфїи мириле*), ънкан де пріетенїи лѕи Ахилéѕ? ѡ пърицъцїи дѕмнезъкии ан Елиниларѡр! кѕм де авеци ръбдаре ла хѕ́лиле челе де а пѕрѕре а варварилѡр троадите́ни? арътáцъ-ми ънкан кипѕл, ка съ ънблънзъскѕ кѕмплире дѕрерии мели, де време че нѕ къ гриждъци де мънтѕире ачéлѕе, че ънкогъцъ́ци де жъртиве ка́пециле вшастре. ши тѕ ѡ сѕфлете а пріетенѕлѕи челѕи атъта де юбит! шартъмъ де нѕ вез шкии мїеи [афтъндѕ-те (l. афлън-) рътъчит аиче ънпремѕр] стънд ши (*b*. стжнши) ънтрѕ лакръми; шартъ-мъ де нѕ спъл сънциле ранилѡр тали кѕ пъра́е де лакръми; плънце ачéла че нѣ ціїе, саѕ нѕ поате ка съ с(ъ) ръсплътшаск(ъ). Інема лѕи Ахилеѕ фїинд ѡбичнѕитъ а жъртви ла мънїе ен мѕнци де

*) Glosă marginală: ѕрсъторн.

мшрц, нѕ аре моличюни ка съ плѣнгъ кѕ жали пагѕба а ѕнїи пїердери атѣта де маре.

Zăbava a VIIa. Marcul Antonie limbut (*a.* fol. 58a—58b; *b.* fol. 55.)

Причи́на.

Ц'аѕ арътат бирѕитоаре кѕ похвалъ тирѣнїѫ сѕпт дшмнїе лѕи **Марїе** ши а лѕи Кина; фїерѕл аѕ робит стъпънире фиреи ши а морцини че авѣ ла вїѧца шменѧскъ, .рнсѕши мѕерили (*b.* с'аѕ фъкѕт) ленеше спре а цъсе ши а тъѫ ѕрзълиле лшр. **Маркѕл Антóнїе** риторѕл с'аѕ силит ши ел а испитѝ ачѐ фър де шменїе ши варваръ кѕмплире инемини лѕи; .рнсъ ман .рнтъи кѕ кѕвинте ка ачесте, аѕ шприт мъиниле шсташилшр че слѕж(ит) ла поронкъ:

Ма́ркѕл Антóние лимбѕт. зебáва а шаптѣ.

Ѫнде, ш пре витежилшр ръзбоинич, .рнтоарчец пѕтере ачестор мъини? ѕнде .рнтоарчец търїѫ витежин воастре? ѕнде арѕнкац детѕнътѕриле сабинилшр воастре? ѕнде .рнгрешец въртѕте ловитѕрилшр воастре? преспе **Мартѕл** (*b.* **Маркѕл**) **Антонїе** чел некъжът, чел гол ши вреднък де жали, ал вострѕ .рнпрѣснъ патрїшт; ачецїе синтѕ финичии бирѕиницилшр воастре челшр кѕ похвáлъ? ачесте синтѕ кѕнѕнеле витежилшр воастре? ачести слáве къ вшр сѕй ла капитолиѕл? ачесте кипарисѕри къ вшр къцинга дафинии? шасте ръмленилшр фїиндѕ шбичнѕитъ а .рнтъ(м)пина табере де шрени .рнармате, акѕм испитéци спре ѕчйдере пре ѕн неармат; шасте ръмленилшр фїиндѕ шбичнѕитъ а се спъла .рн сънцеле стреннилшр, акѕм съ спѕркъ ла раниле челшр ан съи. шастре (! l. шасте) ръмленилшр фїиндѕ шбичнѕитъ а съ пѕрта бирѕитоаре кѕ похвалъ асѕпра челшр ман мъндре връжмаш, акѕм съ невоéци ка се тае кѕ тотѕл пре ѕн тикълшс алшр .рнпрѣснъ патрїшт. фандасіе се потривéци ла ачастъ крединицъ, инема съ .рндоеще ка се [.рндоеци ка се!] нѕ се амъцáскъ дин шки.

Esplicare. (*a.* Fol. 113a—113b; *b.* Fol. 199.)

Маркѕл Антонїе лимбѕт. (*b.* саѕ бине грънтор.)

Гнеѕ **Марїѕ** де нѧм простѕ фїинд ши стрени аѕ венит ла Рома, ши пентрѕ че алáсъ а лѕи бърбъцїе аѕ добъндит бирѕинице миниѕнате, ши чели ман мари чинсти а четѣцини ачне, дѕпъ кѕм пре ларг повестеци ла вїѧца лѕи чел мѕлт ла .рн-

кѫцѫтѫрѫ Плѫтарх . ла че де пе ѫрмѫ аѫ кѫзѫт ла ѫн не.рипѫкат рѫзбою кѫ Лѫкїи Корнилїи Сила, коекѫд вестит ал Ромни, ши бирѫит аѫ фѫцит ла Африка . де аколо дѫпѫ креме ѫрѫши кемат ла ацѫтор де Лѫкїе Кирилїа (*b.* Кина, карале ера ѫн) боерю юбитор де тѫрбѫраре, аѫ бирѫит пре .рипротикник (! l. -тикник), ши кѫ ѫаште аѫ .рнтрат .рнпребнѫ кѫ Кѝна пѫртѫтор де бирѫинцѫ .рн Ро́ма, ѫнде аѫ ѫморѫт мари пре тоци чей де кѫн нам, че аѫ стѫтѫт врѫжмаш лор; .рнтре ачещїе ера ши чел де кѫн нам рнтор Маркѫл Яндоніе, карале ка съ скáпе де моарте арат ѫ скрїтóрюл кѫм съ фи зѫс кѫ кѫвинте ка ачесте.

Финичили ши дафениле ле метахерисѣ ла весълїи ши ла бирѫинцѫли чеде кѫ лаѫде пѫртѫтоаре де бирѫинце, пентрѫ къ ле сокотѣ ка нище семни де норочире, дѫпѫ кѫм кипарисѫриле дин потривѫ ка нище семне де ненорочире.

CLXXVIII.

1808.

(Ms. bibl. centr. No. 370, 4⁰, 336 foĭ paginate.)

Патерїк ч (l. сиреч) граюриле сфи(н)цилор прекѫвишилор пѫрѝнци ши кѫвинтеле чеде де .рдрептаре виецѫи ши фолосѫл сѫфлетеск.

Povestea părinteluĭ Antonie. (Fol. 1a—1b.)

Прекѫвїѫсѫл пѫрѝнтеле нѫстрѫ Янтоніе чел маре, ла .рнчепѫтѫл пѫстенечїи вїецѫи сале, шезѫнд ла сѫнгѫрѫтате .рн пѫстие аѫ .рнчепѫт а-л сѫпъра ши а-л .рнгреѣе трѫндѫвїе пре ел, ши .рнтѫнекаре гѫндѫрилор челор мѫлте, ши съ мира че ва фаче ши кѫм .рш ва .рнчепе виецѫире ши мѫнтѫире са; ши аѫ .рнчепѫт а съ рѫга ши а грѫи къторѫ дѫмнезѫѣ, аша : дѫамне, еѫ вѫи .съ мѫ мѫнтѫеск ши нѫ мѫ ласѫ трѫндѫвїне ши гѫндѫриле шѝ че вѫи фаче .рн скѫрба мѣ, ши кѫм мѫ вѫи мѫнтѫй? Ши ачесте грѫинд .рнтрѫ сѫне, ши примблѫндѫ-съ афарѫ дин килие, възѫ пре ѫн ѫмѫ ѫари кариле (че) шидѣ жос ши .рнплетие ѫ фѫнїи, ши .рнплетинд пѫцѫнтел лъса, ши скѫлѫндѫ-съ .рн пичоаре съ .рнкина пѫцѫнтел рѫгѫндѫ-съ лѫи дѫмнезѫѣ; ши ел ѫарѫ мари шеде жос ши .рнплетиеа пѫ-

цънтел ши еар се скъла ши се ръгà, ши еар май шинде жос ши рнплетїе, ши ар съ скъла ши съ ръга рнкинъндъ-съ . Ши ачаста ера рнцерѣ домнълѣи трїимис, пентрѣ повъцѣире ши рндрептаре, ши рнтърире прекъвиосълѣй Янтонїи . Ши възънд прекъвиосъл ачест лъкрѣ, съ минъна фаарте, ши аше стънд ши минънъндъ-съ, аѣзи ѣн глас зъкънд-и : Янтоние, аше фъ ши тѣ ши те вїи мънтѣи . Йрък ел аѣзънд мълтъ рндръзнире ши вѣкърїи лѣаънд рн инима са, аѣ рнчепѣт а фаче аше; ши аше с'аѣ мънтѣит.

Vedenia părinteluĭ Antonie. (Fol. 2a—2b.)

Видение прекъвїосълѣи пърінтелѣи нострѣ Янтоние чел маре.

Рнтре алте рнвъцътѣри фолоситоаре каре гръиа ноаш сфънтъл Янтоние, не аѣ спѣс нѣаш пентрѣ фолосѣ ши ачаста ведени, зъкънд : фїилорѣ! еѣ ѣн ан деплин м'ам рѣгат лѣи дѣмнезъѣ ка съ-м дескопире ши съ-м аръте мїне лъкрѣриле дрепцилор, ши але пъкътошилор . Йрък ждатъ рнтр'ѣ нѣапте ме-аѣ грънт мїне варе-чине кїемъндъ-мъ афарък зъкѣндъ-ми (!) : Янтоние! скоалъ-те ши еш афарък ши е амынте че вї веде . Ши ешии еѣ афарък, къѣтаи съ въз ч(и)не есте ачела че ме-аѣ грънт ши м'аѣ кемат афарък; ши възѣи оун ѣрїеаш, негрѣ ши скъ(р)нав, оурът ши грѣзник, карите стънд аџѣнце кѣ капѣл пънък ла нѣоурн, ар мъните лѣи ле цъне рнтинсе спре въздѣх; ар сѣпт дънсѣл ера оун вазър ка ѣ маре . Ши възѣи сѣфлетиле ваминилорѣ ка ниште пàсъри звѣрътваре звѣрънд прин въздѣх . Ши къте сѣфлете трече пре де асѣпра мънилорѣ ачелѣи оурнеш грозник, ачеле мерце кѣ паче фѫрък де грижък ши съмънтѣе; ар ел кѣ маре мъние скрошние кѣ динцъи асѣпра лор . Йрък къте сѣфлете ле пѣте ажѣнце, ле лювне кѣ мъниле лѣи ши ле да рн езерѣ ачела . Йрък еѣ стънд ши минънъндъ-мъ, аѣзъи глас грънндъ-ми : Янтоние! причепе ши кѣноаце ачаста че везн! везн чеде че звоарък ман пре сѣс де мънѣле ачестѣи оурнеш, ачеле сънт сѣфлетиле дрепцилор, карите мерг ла раюл лѣи дѣмнезъѣ, къ нѣ с'аѣ сѣпѣс връжмашѣлѣи . Ши сѣфлетиле пре карите ле ажѣнци ши ле ловеце кѣ мъниле сале, ши кад рн еазърѣл (!) ачела, ачеле сънт сѣфлинте ачелор че с'аѣ сѣпѣс връжмашѣлѣй, оурмънд вои ши похтилор трѣпѣлѣи съѣ; ши цїинд рн минте ръѣл кари (л'аѣ фъкѣт) еатъ къ кад рн еазърѣл еадѣлѣи.

Mila luĭ Dumnezeu. (Fol. 95a—95b.)

Оу̑н старицъ ас̑ тримис пре с̑ кълс̑гъраш мик оу̑ченик ал съ̑ ла оу̑ фрате, карile аве гръдинъ кс̑ пшми ла Сънаѫ, пшфтиндс̑-л ка съ-и тримицъ пс̑цънтеле поаме. Ши мергънд кълс̑кърашс̑л(!) с'ас̑ ѧкинат дс̑пъ шкичеи зъкънд: пъринтеле ши старицс̑л мес̑ м'ас̑ тримис, ши пшфтиндс̑-те, де ан пшаме ѧн ливадъ, съ-и тримиц пс̑цънтеле. Ръспс̑нс-ас̑ ас̑и: фїюле! сънт, мерѫи ѧн ливадъ, ши-ц ѫ де каре кеи вре, ши кът̑е кїи пс̑те. Їр дс̑пъ че ш'ас̑ ас̑шат кълс̑гърашс̑л пшаме, ас̑ ѧнтребат пре фрателе зъкънд: пъринте есте аиче мила ас̑и дс̑мнезъс̑? шр фрателе ас̑зънд ачаста ас̑ тъкс̑т, ши къ̑тънд ѧн пъмънт гъндїе, ши съ минс̑на де аче ѧнтребаре. Дс̑пъ ачеѫ ас̑ зъс ас̑и: фїиле! че ан зъс? че ан ѧнтребат? къ н'ам ѧнцълес. Зъс-ас̑ ас̑и кълс̑гърашс̑л: ам ѧнтребат пъринте, „шсте аиче мила ас̑и дс̑мнезъс̑?“ Їрък фрателе шръш ас̑ тъкс̑т ка с̑н час, гъндинд че ва ръспс̑нде ас̑и, ши нецинд че съ ръспс̑нзъ, ас̑ сс̑спинат ши ас̑ зъс: дшмнс̑л дс̑мнезъс̑ съ ажс̑те фїюле! ши аше ас̑ тримис пре кълс̑гъраш кс̑ пшамеле ла старицс̑л съ̑с̑. Їрък ачел фрате ѧндатъ лъсъндс̑-ш ливада ш(и) киле са ши ас̑.ѧндс̑-ш стрaюл съ̑с̑ ас̑ мерс ши ас̑ ешит ла пс̑стїе, зъкънд ѧнтрс̑ сънѣ: де време че нс̑ пс̑тс̑и да ес̑ оу̑н ръспс̑нс̑ оу̑нс̑и кшпил мик, че мъ ѧнтребъ; даръ кънд ва съ мъ ѧнтребе дс̑мнезъс̑, че вои фачи? пентрс̑ ачеѫ дар съ мерг ши съ кас̑т мила ас̑и дс̑мнезъс̑.

Ispita luĭ Avva Zinon. (Fol. 138a—138b.)

Яввa Зинwн ас̑ пс̑рчес ѡ датъ съ мергъ ла Палистина, ши мергънд пре дс̑м пре лънгъ ниціѣ харбс̑зърїи, ши фїиинд трс̑дит ши шст̑книт де дс̑м ши де зъдс̑хс̑л соареас̑и, ас̑ шезс̑т лънгъ харбс̑зърїе съ съ ѡдихнеаскъ пс̑цънтел. Ши възънд ел къ нс̑ есте нимене шм съ пъзаскъ харбс̑зърїе, ѧи зъче ас̑и гъндс̑л ѧндемнъндс̑-л пре ел ка с(ъ-)ш ѫ ас̑и с̑н харбс̑зс̑ ка съ мънънче, съ съ маи ръкореаскъ де зъдс̑х, зъкънд, къ нс̑ есте маре ас̑крс̑ ачеста. Їрък ел ас̑ ръспс̑нс̑ ачеас̑и гънд ал съ̑с̑ аша зъкънд, дар ас̑ нс̑ цїи къ фс̑рїи съ дс̑к ѧн мс̑нчи, че съ те испитеск аиче съ въз пс̑те-вї ръбда аиче мс̑нчиле? Ши аша скс̑лъндс̑-съ ѧн пичоарѣ, ас̑ стътс̑т кс̑ фаца са спре соаре чинчи зъле ла оу̑н лшкс̑, пънъ че с'ас̑ фрипт де соаре атъта, кът н'ас̑ маи (нс̑)тс̑т съ ръбде маи мс̑лт испита мс̑нчилшр. Їрък ел зъче гъндс̑лс̑и съ̑с̑ мс̑стрън-

дѫ-л, аша : дакъ нѫ пщи съ рабзи испита мѫнчилор, съ нѫ маи ѧндемнези пре мине съ мънънк лѫкрѫ де фѫрат щстенелъ стрѣинъ. Ши аша лѫ пѫрчес де аколе, ши лѫ мерс ѧн кале са мѫлцъминд лѫи дѫмнезъѫ, къ л'лѫ избъвит де испита ачеѫ.

CLXXIX.

1809.

(4⁰, IV nepaginate + 139 paginĭ paginate.)

Дидáхїй адекъ ѧвѫцътѫ́рй пентрѫ крѣ́церѣ фїилор ла ѧгропъчѫ́нѣ прѫ́нчилор мóрцй, кѫлѣ́се де Пе́трѫ Маїор де Дúчо Сѫмъртúн. Парúх Сáс-Ре́гúнѫлѫй .... Ла Бѫ́да ѧ Крѫ́ска Тѵпографíе а Оуниверситѣ́цїй Оунгѫре́цй ѧ анѫл 1809.

Predoslovie. (pag. I—II.)

Кѫвѫ́нт ѧнаúнте.

Мъкáр къ ѧтрѫ чѣ́ле май наúнте кѫлѣ́се патрѫзе́чй проповедáнїй спре а се зúче ла ѧгропъчѫ́нѣ шаменилор мóрцй ѧтокмúте, шй де ачѣ́лѣ, кáре лѫ а се зúче ла ѧгропъчѫ́нѣ прѫ́нчилор, се кѫприúнд; тóтѫшй пентрѫ ажѫтóрюл пре́щилор, кáрїй де щпце мáй мѫлцй ѧгрóапъ прѫ́нчй ѧ попóаръле сáле, де кѫт де чéй ѧ вѫрстъ, ам май ѧтокмúт ѧтрѫ ачéст кúп ачѣ́сте чúнчйспрезѣ́че Дидáхїй, пéнтрѫ крѣ́церѣ фúлор. Кáрѣ тúтѫлъ нѫ пентрѫ ачѣ́ѫ щ пóартъ ѧ фрѫ́нте ачѣ́сте дидáхїй, къ дóаръ щсевúт ѧкѫвїинцáте ар фй жáлничїй врéмй а ѧгропъчѫ́нїй прѫ́нчилор; чй пéнтрѫ къ нúчй оун лок, нúчй щ врѣ́ме фїинд скѫтúтъ де ѧвѫцътѫ́ра чѣ́ пентрѫ крѣ́церѣ фúлор, кѫ атѫ́та май вѫртóс е де лúпсъ ла астрѫкáрѣ прѫ́нчилор а кѫкѫнтà пентрѫ крѣ́церѣ фúлор, къ фїинд оумилúцй кѫ нúма ѧтрѫ ачéст тѫмп, пърúнцїй май кѫ де адúнс, аѫзúнд дѣкторíѫ, кáрѣ щ лѫ ей спре крѣ́церѣ фúлор сѣй, се къ́еск пентрѫ грешѣ́леле чѣ́ле ѧтрѫ крѣ́церѣ фúлор сáѫ кѫ цїинца, сáѫ кѫ нецїинца пънъ ачй фъкѫ́те; ши кѫ ачѣ́ѫ се дещѣ́птъ, шй се ѧвъркáтъ, спре датóрника крѣ́цере а фúлор чéлор ръмáшй ѧ вїѫцъ.

Didahia a opta. (pag. 59—60.)

Пи́лда пре атѫ́та аре ма́й ма́ре кѫрт8те де л ѧдемна́ де кѫ́т к8ки́нтеле, прекѫ́т май ле́сне ѥсте л кр҃кде шкилшр съ́й, декѫ́т а8з8л8й. Де н8 вом кр҃ѣ ѧкъ л зи́че, къ к8ки́нтеле н8 сѫнт алта фъръ ѡ нко́анъ л8кр҃ѣ́рїй, пилда ѥсте ѧсъ́ший л8кра́р҃к. Де оу́нде прекѫ́т е май к8 тр҃кбъ кѫнд фа́че нецри́не оу́н л8кр8 прин си́не, декѫ́т кѫнд ѧл фа́че прин алцїй: пре атѫ́та е май к8 тр҃кбъ, ши́ май к8 п8т҃кре кѫнд чи́не-ка фа́че ачк҃а, ла ка́р҃к вр҃к съ ѧдѣ́мне пре алт8л, декѫ́т кѫнд ѡ зи́че. Ведѣ́цй да́ръ кѫ́т е де пъг8бито́аре ѡ пи́лдъ рѣ́ мъка́р дела чи́не съ ви́нъ. К8 кѫ́т да́р҃ъ май вѫртто́с де ва вени́ ачк҃а дела пърѝнци? Йфа́р҃ъ де п8т҃кр҃к ачк҃а, ка́р҃к ѡ а8 де шбцїе фаптеле спре л не мишка́ ка съ ле оурмѣ́м, се каде л се сокоти́ п8т҃кр҃к, ка́р҃к май м8лт ѡ а8 фа́птеле пърѝнцилшр пентр8 доаѡ прѝчинй. Чѣ динтѫ́ю ѥсте де́спре па́рт҃к пърѝнцилшр, ка́рїй, пе́нтр8 чи́нст҃ѣ ачк҃а, ка́р҃к ѡ а8 типърѝт дмнезе́с ѧтр8 то́атє ро́д8риле кѣ́тръ прѝчина лшр, фо́арте сѫ́нт чинстѝцй де фій. Йдевъра́т, ти́нерїй а́д н8ми́нд8-се а́ѡр҃к къпете́нїй, епископ, кра́й, ѧпъра́цй, да́р҃ъ пе́нтр8 къ н8-й въ́д, н8мєле ачк҃сте де чи́нсте н8 децѣ́пт҃ъ ѧтр'ѫ́ншїй атѫ́та чинсти́ре, кѫ́тъ децѣ́пт҃ъ н8мєле чел де та́тъ, ши́ кѫ́тъ децѣ́пт҃ъ стъпѫни́р҃к ачк҃а, кар҃к ѡ а8 ѧнаи́нт҃к шкилшр съ́й. Де оу́нде шрй че л8кра́ре пъринцаскъ лшр ле ѥсте ѡ л҃кце, к8 шкїй ѧки́ший прїими́т҃ъ ка в8нъ, фъръ де алтъ испити́ре. Чѣ́ка-л'а́лтъ прѝчинъ ѥсте де́спре па́рт҃к фи́нлшр, ка́рїй сѫнт ми́чй, пентр8 къ н8 сѫнт дести́йничй ѧкъ л жедека́, тръе́ск к8 оурма́р҃к, адекъ фа́к че вѣ́д, прекм чей че ѧва́цъ л зѣгръвй, н8 цй8 зѣгръвй фъръ де пре алтъ нко́анъ. Дрепт ачк҃а н8 се по́атє тѫлкй п8т҃кр҃к, ка́р҃к ѡ аре вїа́ца чѣ́ в8нъ са8 чѣ́ рѣ́ л пърѝнцилшр ши́ л ма́йчелшр, спре л фа́че пре нъскѫцїй лшр ас҃кменѣ шіе ѧтр8 нъра́в8рй: атѫ́та кѫ́т май ле́сне ѥсте л ши́й асъмъна́ шіе ѧтр8 ки́п8л тра́юл8й, де кѫ́т л ши́й асъмъна́ шіе ѧтр8 фъптъ́ра ѡбра́з8л8й. Ѳ кѫ́т де адевъра́т ѥсте гра́юл ѧцелепт8л8й Сира́х ѧ тр҃кбл ача́ста, кѫнд зи́че ла кап. ѧі. стіх. л҃: „ѧ фи́їй съ́й съ вл к8но́аціе ѡм8л.“

CLXXX.

1809.

(Folio, 12 volume.)

Вѣциле сфнцилор ..... Нѣмцѕл (ѯаѡе).

Noemvrie 6. Părintele Luca. (Fol. 36b—37a.)

Лѕна лѕй Ноемврїе .рн s зиле.

.Лтрѕ ачкѫши зѝ поменирѣ кѕвїѡсѕлѕи пърѝнтелѕи нострѕ Лѕкѧ.*)

Ячѐсть ферничи́тъ пърѝнтеле но́стрѕ Лѕкѧ с'ѧѕ нъскѣ́тъ .р четѧ́тѣ Тавроме́нїей л епа́рхїей Сїкелі́ей. Шѝ тѫ́нърѣ де върстъ фїѝнд, ка де шптъспрезѣ́кче анѝ, кѕ ми́нте .рцелѣ́птъ съ зъбовѣ́ .р ка́селе лѕй дмнезе́ѕ, але дмнезее́цилор кѕви́нте аскѕлтътто́рю шѝ фъкътто́рю фъкѫ́ндѕ-съ. Ѝ̈рѣ кѫ́нд пъринцїѝ лѕй с'ѧѕ сфътѕи́тъ ка съ-лѣ .рсоцѣ́скъ пре ачѐста кѕ фъмѣ́, ель но́апъ кѕлѫ́ндѕ-съ, шѝ .ртрѕ оунѣ локъ неоумбла́тъ дѕкѫ́ндѕ-сѫ, .рпреѕ́нъ кѕ хїа́ръле с'ѧѕ съ̀лъшлѕи́тъ. Шѝ па́трѕзе́чи де зи́ле петрекѫ́ндѣ немѫ́нкат, дмнезее́цїѝ шѝ .рцереці̀ѝ ведѐрѝ шн дескоперѝрѝ с'ѧѕ .рвредничи́тъ. Шѝ дѕкѫ́ндѕ-съ ла шаре ка́рѣ мънъстѝре, с'ѧѕ .рбръкат .р схѝма .рцерѣ́скъ. Шѝ ла май аспръ петрѣчере пре си́нешй сѕпѕи́ндѕ-съ [къ преств трѐй шѝ па́трѕ зи́ле гѕстѫ́ндѣ пѫ́йне шѝ апъ шн ни́чй де кѣмѣ трѕпѣ́кіце шдихни́ндѕ-съ] ѧѕ петрекѣ́тъ шпспрезѣ́кче лѕнй. Де аколѡ рждикѫ́ндѕ-съ, ѧѕ ме́рсѣ кѕ шаре ка́реле монѧ́хъ .р мѕнтеле Ѐтнїи, дин ерѣѕриле чѣ́ле че съ афла̀ аколѡ хрънѝндѕ-съ. Шѝ пентрѕ невѡ́м фѝрїй, кѕлкѫ́ндѕ-съ дормїѧ̀ пѕци́н, нѣ́май кѕ ѡ хѫ́йнъ фїѝнд шѝ дескѣ́лцѣ. Шѝ ш'ѧѕ пѣ́сь лѣ́шнѣ хотѧ́рѣ шѝ рждѕѧ́лъ кѕ дин аднсѝтъ, ка съ нѣ̀ шсъ дин киліе пѫ́нъ че ва̀ сфѫршѝ то́атъ ѱалтѝрѣ де четѝтъ. Ѝпо́й рждѕѧ́ла чѧ́сѕлѕй але трѐилѣ ѡ съкѫршїѧ̀. Ѝ̈рѣ .р чѣлѧ́лѧтъ парте л зи́лїй де лѣ́крѕ съ апѕка̀, пѫ́нъ ар фѝ сосѝтъ крѣ́мѣ чѧ́сѕлѕй але шѧ́селѣ, шѝ дѕпъ чѧ́сѣль ал шѧ́селѣ, съ грижа́ кѕ пѕци́нъ мѫнка́ре, шѝ де чѣ́ѧ-лѧ́лтъ пра́килъ. .Лтрѕ ачкстѣ петрекѫ́ндѣ, с'ѧѕ .рвредничи́тъ л прѣ ма́ре да́рѕ дела дмнезеѕ, шѝ де дезлегаро́рѣ кѣкѝнтелѡрѣ че́лѡрѣ грѣ́ѕ де .рцелѐсь, кѫтъ шѝ шаре ка́рїи мирѫндѕсе зичѣ: де оунде цѝе ачѐста ка́рте, не.рвъцѝндѕ-съ; шѝ дѕпъ ачкстѣ прии д(и)скоперѝре с'ѧѕ дѕс ла шаре ка́реле ло́кь, шн до́йспрезѣ́кче монѧ́хи

*) Notă marginală: Якѣ́м дин чѣ гречѣ́скъ с'ѧѕ скось.

адꙋнѫнд, съ ѧгрижѧ де ачѣрѣ. Пѣнтрꙋ причѝна ачѧста шѝ ла Цѝзѧнтїѫ с'ау дꙋск, шѝ ѧкꙋнжꙋрѫндѣ кѫшчѡарнле монѧхилѡрь, шѝ кꙋ пърѝнцїй ѧпърткѫшѝндꙋ-съ, ѧторкѫндꙋ-съ с'ау дꙋск пѫнѣ ла Корѝно. Шѝ ѧтрꙋ шаре кѧре сѧт лѣкꙋѝнд нꙋ май мꙋлт де кѫтѣ шѧптѣ лꙋнѝ, кꙋ пачѣ ау адормѝт.

Noemvrie 19. Mucenicul Varlaam. (Fol. 159b—160a.)

Ноемврїе оѳ̃.

Ѧтрꙋ ачѣѫш зи пътимѝрѣ сф̃нтꙋлꙋй мꙋченѝкѣ Варлаѧмъ бътрѫнꙋлꙋй.

Сф̃нтꙋлъ мꙋченѝкъ Варлаѧм ерѫ динъ Ѧнтїохїа Сꙋрїей, бътрѫнъ кꙋ вѫрста. Шѝ ау фѡстъ прѝнсъ пентрꙋ мъртꙋрисѝрѣ нꙋмелꙋй лꙋй Їс. Хс. Шѝ адꙋск ла жꙋдекѧтѣ кътръ пъгѫнꙋлъ воевѡдъ. Шѝ силѝтъ фїѝндъ ка съ адꙋкъ жѣртвъ ідѡлилѡрь, дꙋпъ чѣ нꙋ с'ау плекѧтъ, мꙋлте рѧне шѝ мꙋнчѝ ау лꙋѧт пентрꙋ ✠с дѫмнꙋлъ сѣꙋ. Май ѧтѫѝ ау фѡстъ бътꙋѣтъ кꙋ вѝне фъръ де мѝлъ, апѡй ау фѡстъ стрꙋжѝтъ кꙋ оунгїй де фїѣрь. Дꙋпъ ачѧста л'ау дꙋск пре ель пъгѫнїй ѧ капицѣ їдѡлѣскъ, шѝ акѡлѡ ѧтр'ѫнса, дꙋпъ порꙋнка мꙋнчитѡрюлꙋй, ѧтинзѝндъ мѫна лꙋй [преспе жъртвѣкникꙋл кѧреле авѣ фѡкъ апрѝнсъ] ау пꙋск ѧтр'ѫнса кърбꙋнй апрѝнсий кꙋ тъмѫѣ, кѧ дѡаръ шар фѝ арꙋнкѧтъ преспе жъртвѣкникꙋль спꙋркѧцилѡрь лѡрь дꙋмнезѣ́; къ сокотїѧ, кꙋмъ къ несфериндъ мꙋченѝкꙋл а цинѣ ѧ мѫнъ кърбꙋнїй чѣй апрѝнсий, ѧй кѧ арꙋнкѧ пре ей ѧпрꙋснъ кꙋ тъмѫѣ ѧнаинтѫ ідѡлилѡрь. Шѝ дѣкка ар фѝ фъкꙋѣтъ ачѧста, врѣ съ-й зѝкъ лꙋй: Ѫтъ акꙋмъ ай адꙋск жѣртвъ дꙋмнезѣнилѡрь нѡцїри. Дѧрь н'ау възꙋѣтъ чѣѫ че пофтїѧ тикълѡшїй; пентрꙋ къ мꙋченѝкꙋль лꙋй Хс. ау стътꙋѣтъ ка оун стѫлпъ неклътѝтъ, цїѝндъ ѧ мѫна са фѡкꙋль че ардѣ, шѝ с'ау арътѧтъ мѧй пътѣрникъ декѫтъ арѧма шѝ фѣрꙋль; къ пѫнъ ѧтрꙋ атѫта ау цинꙋтъ фѡкꙋль ѧ мѫнъ, пѫнъ кѫндъ ау арск дѣцетеле лꙋй, шѝ ау къзꙋтъ пре пъмѫнтъ ѧпрꙋснъ кꙋ фѡкꙋль. Ѧсъ ель нꙋ ш'ау клинтѝтъ мѫна са, нѝчѝ ау арꙋнкѧтъ кърбꙋнїй ѧпрꙋснъ кꙋ тъмѫѣ преспе шлтѧрю ѧнаинтѣ їдѡлилѡр. Яшѧ с'ау арътѧтъ де кꙋ бърбъцїе шѝ небирꙋѝтъ; пътимитѡрюль шѝ встѧшꙋль лꙋй ✠с. чѣль тѧре; шѝ ѧтрꙋ бꙋнъ мъртꙋрисѝре ш'ау дѧт сꙋфлетꙋль сѣꙋ ѧ мѫна Дѫмнꙋлꙋй. Пре ачѣста шѝ дѫмнезѣѣскꙋль Хрисостѡмь, шѝ сф̃нтꙋль Васїлїе чѣль мѧре кꙋ кꙋвѝнте де лѧдъ л'ау чинстѝтъ, кѧре с'ау адъѫгѧтъ лѝчѝ прекꙋмъ съ вѣдь.

CLXXXI.

1810.

(4⁰, vol. I, VIII + 398 paginĭ; II, 332 paginĭ; III, 296 paginĭ.)

Хроніка Рѫмжнїлор . . . . . де Георгіе Шинкаі дін Шинка . . . . . Типъріть де пе манѫскріѫл. Іаші. ѧн 1853.

Portul solilor din Dacia. (vol. I, pag. 5.)

Ѧнкътѫ-і деспре соліі Дакілор чеі ла Рома тріміші, ші ѧн Сенат ѧнтраці ѧнсѣмнъ, къ Сенатѫл де атѫнчі ѧндатъ аѫ порѫнчіт, де лі с'аѫ чопліт тіпѫріле дін мармѫре, токма кѫм ерà фъкѫці ла статѫръ, ла фісогноміе, ші ла хаіне, адекъ: образѫл, грѫмазіі, пептѫл, ші пічоареле кѫ чоаречіі дін мармѫре алъ; ларъ кѫума, пърѫл ші цѫндра [сѫгманѫл] дін мармѫре нѣгръ. Глѫга ларъші дін мармѫре алъ: токма кѫм есте портѫл Ромжнілор челор, че лъкѫеск пре лънгъ Сібію. Кіпѫріле саѫ статѫріле ачесте ѧнкъ дѣтѫнчѣ с'аѫ цінѫт ѧн Капітоіѫл Ромеі пънъ ла аннѫл 1775 лѫна лѫі Февръріе, кънд аѫ лѫат Патріархѫл Євлавіе ал шаселе моціенірѣ сфънтѫлѫі Петрѫ (il Possesso). Єѫ ѧнкъ атѫнчі лѣкм къзѫт.

Moartea luĭ Constantin Cantacuzen. (vol. III, pag. 95—96.)

Історіа къларченеаскъ аша скріе трацедіа ачеаста [а лѫі Константін Кантакѫзен]: „Яколо ѧн оастеа лѫі Грігоріе Водъ, прекѫм зікѫ ѫніі, с'аѫ фъкѫт ніще аместекътѫрі, адекъ: Шербан логофътѫл, фечіорѫл лѫі Константін Кантакѫзен постелнікѫлѫі, ші оаре-каре дін фраціі лѫі че ера аколо, ші Мареш Крецѫлескѫл, кѫм къ ар фі ѧмблатѫ пре ла къштані ші пре ла слѫіторі де-і ѧндемна съ меаргъ съ пъреаскъ ла Кѣзіріѫ пе Грігоріе Водъ, къ есте віклеанѫ [пентрѫ къ Грігоріе се рѫмпеа де дѫрере кънд ведеа пре ѫржіі, сѫркаціі ші фъръ де леце Ягарені, робінд пре креціні ші сѫпѫнъндѫ-і сѫк цігѫл лор чел греѫ, ші ера фоарте кѫ кѫнъ ініміъ спре каса Ѫстрієі.] ші съ чеаръ де ла Кѣзіріѫ домнѫ пе Шербан логофътѫл; карел-ворбъ дін ом ѧн ом мергънд, аѫ аџѫнс ші ла Домнѫл Грігоріе. Дечі се пъзеа съ-ші іа зіоа кѫнъ де ла Кѣзіріѫл ші съ вінъ ѧн цеаръ.

Порунд дарѣ ши апрошиндѫ-се де цеара са, ѧ конѣчит ынтр'ун локѫ пентрѫ одихна де амиязѫ ши ѧ порѫнчит ѧлуи Георгицѣ Молдовенѫ, кареле ера кѣтаф, съ адѫкѣ пре ачей боіері карі ымбла съ-ѧ пъреаскѣ кѫ віклешѫг; ши адѫкѣндѫ-і, унчепѫ а-і мѫстра, пентрѫ че ѧ фѣкѫт ачеаста де ѧ крът съ-ѧ пърцаскѣ (! l. пъраскѣ) ла Везірія. Ыарѣ Мареш фиинд маі словенецѫ ши маі ындрѣзнецѫ респѫнсе, кѣ нѫ сънт віноваці. Григоріе Водѣ адѫсе мъртѫриле де фацѣ ши пе кѣпитанії кѣтрѣ карі ворбісе, унтре карі ера ши Александрѫ фечіорѫл ѧлуи Георма Канѫл, ши унчепѫрѣ а зіче: Яша е доамне! кѣ не ѧ зіс съ мерцемѫ, съ те пѫрѫм ла Везірія Тѫрческѫ ши съ черем Домнѫ пе Шербан логофѣтѫл. Іарѣ Мареш рѣспѫнсе: Доамне! Александрѫ ачеста ын зілеле Міхнеі Водѣ фиинд постелнік маре, прея мѫлтѣ боіеріме ѧ оморѫт фѣрѣ де вінѣ, акѫма іарѣши с'ѧ апѫкат де ачеа, чі де-ѧ вей аскѫлта Мъріа-та, фѣ кѫ ноі че вей вреа, ши елѫ ва да самѣ ынаінтеа ѧлуи Дѫмнезѫ, іарѣ ноі нѫ сънтем віноваці. Дін ачеа оарѣ і-ѧ дат Григоріе Водѣ пре ей ын сама кѣтафѫлуі де а-і пъзі, ши алтор слѫжіторі, де і-ѧ дѫс кѫ пазѣ пънѣ ын цеарѣ. Лънгѣ ачестеа ши дін цеарѣ венісѣ пѫрѣ де ла Строіа ворнікѫл ши де ла Дѫмітрашко вістіаріѫл Кантакѫзенѫл, кѫм кѣ ѧ ымблат оамені ѧлуі пе марцінеа тѫрческѣ хѫлинд нѫмеле Домнѫлуі ши зікънд: кѣ е рѣѫ ши трѫфашѫ, ши зътіхнеце пре оамені церей, де нѫ-і ласѣ съ деа дѣжділе ымпъръцеці, ши кѫм кѣ се ѧлѫдѣ, кѣ ел ѧ потопіт пе Георгіе Гіка Водѣ ш. ч. Дечі ачесте доѫ прічіні, ѫна дін табъръ, алта дін цеара ынцелегѣндѫ-се, ацицарѣ пе Григоріе Водѣ ла маре мъніе асѫпра касей ѧлуі Константін постелнікѫл, кареле ѧзінд де венїреа Домнѫлуі ши де опреала фечіорілор съі, ѧ ешіт ынтрѫ ынтъмпінаре кѣтрѣ Крйова, ши мергѣнд съ се ымпреѫне кѫ Домнѫл, л'ѧ пріміт де с'ѧ ымпреѫнат; дар і-ѧ арѣтат о фацѣ фоарте посоморѫтѣ, поносліндѫ-і пентрѫ фечіорі ѧлуі, кѣ сънт ръі ши віклені, ши кѫм кѣ ѧ ындемнат пе капітані съ-ѧ пъраскѣ ла Везірія ши съ пѫнѣ Домнѫ пе фиѫл съѫ Шербан логофѣтѫл. Ячестеа ѧзінд Константін постелнікѫл тъгъдѫіа а пѫтеа фі, ши зічеа кѣ сънт нѫмаі мінчіѫні, дарѣ съ нѫ ле креадѣ Мъріа са, ши кѫ ачестеа ѧ ешіт афарѣ Константін постелнікѫл. Венінд ла скаунѫ Григоріе Водѣ пе ачеа-л'ѧлці боіері і-ѧ слобозіт, іарѣ пе Шербан логофѣтѫл л'ѧ тѣіат ла нась де о парте, пентрѫ кѣ с'ѧ фост нѫміт съ фіе Домн; іарѣ пе Константін постелнікѫл татѣл ѧлуі л'ѧ трімис ноаптеа прін дъръбанці де ла Ѵнгѫрі

ан мънъстіреа Снаговъзъі, унде мълт ну л'ас антързіат, чі порунчіндъ-і съ съ кумінече, л'ас адъс ан трапезаріу, ші легъндъ-л де стълпъл чел маре, л'ас съгрълмат. Дечі жъпънеаса анцелегънд, ас вені, ші ку воіа Домнъзъі л'ас ръдікат де аколо ші л'ас дъс ла Мърцінені де л'ас ангропат.

CLXXXII.

1812.

(8⁰, 160 [?] paginï.)

Еїаца шй пйлделе прѣ анцелéптълуй Есwп . прин ачéст тупáрю май адрептáте.

Isprăvile luï Esop la Nektenav, împăratul Eghiptului. (pag. 60—69.*)

Ăпръ дъпъ кътъ-ва врѣме Нектенáв анъратъл Єгиптѣнилор аузінд, къ ас wморът пре Єсóп, адáтъ ас тримíс кáрте лъй Ликúр кu кáрѣ пóрунчѣ съ-й тримíцъ мéіерй архитéктй, съ зидѣскъ търн, кáре нúчй черюл нúчй пъмънтъл съ нu-л атúнгъ, ші сѣ-й ръспúнзъ чíне-ва ла тóате чé-л вóр антреба . Кáрѣ де ва фáче съ ю дáре, ıаръ де нu, съ плътѣскъ сънгур . Ачѣстѣ четúндъ-ле Ликúр с'ас антристáт, пентру къ нúменѣ дин пріятíнй нu пътѣ анцлѣуе антребáрѣ, де търн . Ăпръ анъратъл зичѣ, къ ас мърúт Єсóп стълпъл анъръцїй сáле . Ăпръ Ермúп кunоскúнд дурѣрѣ анъратълуй пентру Єсóп, с'ас дъс ла анъратъл, ши ıас спус, къ трѣбуе, ші ас зúс къ пентру дúнсъл н'ас wморът пре Єсóп, къ ас цінът, къ ware кúнд-ва ва пърѣ рѣу анъратълуй пентру хотърнúрѣ ачáста . Ăпръ анъратъл фóарте с'ас букурáт де ачѣстѣ, ші ас венúт Єсóп анвцúт тóт ші атинát, ші кум л'ас къзът анъратъл ас лъкръмát, ші ас порунчúт съ се сѣкле ші съ се скúмбе . Єсóп дъпъ ачѣста ас арътáт де минчиноасе причúнile, пентру кáре ас фóст пънрът, пентру кáре анъратъл крúнд съ wмóарѣ пре Єни, Єсóп ıас черът ертъчúне . Дъпъ ачѣа анъратъл кáртѣ Єгиптѣнъзъй w ас дáт лъй Єсóп съ w четѣскъ, ші ел адáтъ кunоскúнд дезлегáрѣ атребърій, ас рúс, ші ас порунчúт, съ скрíе, къ дѣкă ва трѣче ıарна ва тримíте (мéіерй), кáрій ші търнъл кор зидй, ші ва ръспúнде чека ла

*) cf. maï sus vol. II, pag. 134—136.

ѧтрекѣрй . Ши ашѣ ѧпъра́тѫл пре со́лїй дела Єгипет, ѭ трими́с ѧдъръпт . Їѣръ лѫ́й Єсо́п ѭ да́т то́атъ акѣрѣ чѣ май диннаи́нте, дѫ́ндѫ-й ши пре Єни . Їѣръ Єсо́п лѫ́жнд пре Єни, ѧ нимі́ка нѫ л'ѫ́ ѧтриста́т, чй ка пре оун фїю ѥръ лѫ́ндѫ-л, кѫ алте, шй кѫ ачѣсте кѫви́нте л'ѫ́ ѧвъца́т:

Фїюле! май ѧнаи́нте де то́атє слѫ́жѣціе лѫ́й дмнезе́ѫ; пре ѧпъра́тѫл чинстѣціе; врѫ́жма́шилѫр тѣ́й гро́азник те ара́тъ, ка съ нѫ те неба́це ѧ са́мъ; прїатинилѫр лезне шй оушо́р, ка май мѫ́лт сѣ-цй фїе воїто́рй де би́не . Ши ѥръ пофтѣціе ка врѫ́жма́шилѫр съ фїе рѣ́ѫ, ши съ фіе сърачй, ка съ нѫ те ѧпѣдече пре ти́не; шй прїатинилѫр ле воéце, ка ѧтрѫ то́атє, съ ле фїе би́не . Пѫ́рѫрѣ кѫ мѫ́рѣ тѧ́ би́не те ѧдестѫлѣзъ, ка съ нѫ дай де невоé, кѫ бърба́тѫл алтїѧ́ . Къ оушо́р есте нѣкмѫл мѫере́ск, шй лингѫшиндѫ-те май пѫци́н рѣ́ѫ гѫ́ндѣціе. Чѐлѫр че фа́к би́не, нѫ ле пизмѫи, чй-цй па́ръ би́не де ей, къ де ве́й пизмѫй, май мѫ́лт пре ти́не ѧсѫцй те ве́й стрика́ . Де касничїй тѣ́й по́артъ гри́же, ка съ нѫ съ тѣ́мъ де ти́не, нѫмай ка де стъпѫ́н, чй шй ка пре оун фъкътори́ю де би́не съ те чинстѣскъ . Съ нѫ-цй фіе рѫши́не а ѧвъца́ то́т дѣ́ѫна май бѫ́не . Мѫери́й ни́чй ѡ да́тъ нѫ-й ѧкредини́ца аскѫ́нселе та́ле, къ пѫ́рѫрѣ съ ѧармѣ́къ, кѫм съ те стъпѫнѣскъ пе ти́не . Ѧ то́атъ зїѡ́а, пѫ́не чева пре зїѡ́а де мѫ́йне; къ май би́не есте кѫ́нд ѧи мѫрй съ ла́шй ла врѫ́жма́шй, декѫ́т пънъ ве́й тръй съ айбй ли́псъ де прїа́тиний . Ѧкинъ-те ле́зне че́лѫр че те ѧтѫ́мпинъ, цїи́нд, къ шй кѫ́йнелѫй ко́ада ѧй ка́пътъ пѫ́йне . Нѫцй па́ръ рѣ́ѫ къ ецй вѫ́н . Пре ѡмѫл шопъкъкито́рю ла́пъдъ-л дин ка́са та, къ чѣ́ле че зи́чй шй фа́чй тѫ, алто́ра ле ва спѫ́не . Фъ, де каре съ нѫ-цй па́ръ рѣ́ѫ . Де чѣ́ле че съ ѧтѫ́мплъ нѫ те сѫпъра́ . Ни́чй де ла че́л рѣ́ѫ нѫ чѣ́ре сфа́т ни́чй ѡ да́тъ, ни́чй оурма́ ѡбичѣюриле челѫр рѣ́й . Кѫ ачѣсті́ѣ ѧвъцѫ́нд Єсо́п пре Єни, шй кѫ кѫвѫнтѫл, шй кѫ кѫноци́ница са, Єни, ка нѫ ѡ съцѣтъ пътрѫнзѫ́ндѫ-съ сѫфлетѫл лѫ́й дѫ́пъ пѫцинѣ́ле зи́ле ѧ мѫри́т . Їѣръ Єсо́п пре то́цй пъсъра́ѓи ѭ кема́т, шй ѧ порѫнчи́т съ при́нзъ па́трѫ пѫ́й де вѫ́лтѫре, шй дѫ́пъ че ѭ при́нс, ашѣ ѭ хръни́т, кѫм съ зи́че, ши ѭ ѧвъца́т, [ка́ре лѫкрѫ нѫ-л прѣ крѣдем] кѫт ѧ ко́шницъ пре копїй пѫртѫ́нд звѫра́ ѧ сѫс; ши ашѣ аскѫлта́ де копїй, кѫт ѡрй оунде врѣ ей, звѫра́, ѡрй ѧ сѫс, ѡрй ла пъмѫ́нт ѧ цо́с.

Їѣръ дѫ́пъ че трекѫ ѥрна́, шй ѧчепѫ примъва́ра, Єсо́п гътѝнд то́атє де ка́ле, шй ѧ лѫ́ѡат копїй, шй вѫлтѫрїй ши с'ѫ́ дѫ́с ѧ Єгипет, кѫ мѫ́лтъ ѧкипѫи́ре, ши сокотѣлъ фъ-

кѫнд де съ мирѣ шаменїи ачѣа . Їр҃ъ Нектенáв аѕзи́нд къ аѕ вени́т Есóп, зи́съ кътрѣ пр҃їатин(и) : м'ам .ршелáт, къ .рцълесѣ́сем къ Есóп аѕ мѕри́т . Їр҃ъ а дѫ́а зи́ аѕ порѕнчи́т .рпъра́тѕл ка то́цй коа́рїй съ се .рбра́че .р хайне албе, шарѣ ел с'аѕ .рбръкáт .р Ерел, ши́ шѣ́ѕ пѕс кѕнѕнъ, ши дїади́мъ .рфрѕмсъцáтъ кѕ петрїй скѣ́мпе . Ши шезѫнд пре скáѕн .рна́лт, аѕ порѕнчи́т съ адѣ́кѣ пре Есóп . Ши .ртрѫнд Есóп ша зи́с .рпъра́тѕл : кѣ́й мъ ас҃кмений Есóпе, ши пре чѣ́й че сѫнт кѕ ми́не? Ръспѕнде Есóп : пре ти́не, со́арелѣй де примъва́рѣ, шарѣ пре чѣ́й че стаѕ .рпрежѕрѕл тѣ́ѕ, спи́челшр челшр ко́апте . Ши .рпъра́тѕл мирѫндѕ-съ де ел, л'аѕ дърѕи́т кѕ мѣ́лте да́рѕрй . Л чѣ́а-л'алтъ зи́ .рпъра́тѕл с'аѕ .рбръкáт .р въжмѫнт фрѕмо́с фо́арте, ши пр҃їатинилшр аѕ порѕнчи́т съ се .рбра́че .р въжми́нте де порфи́рѣ рошїе, ши .ртрѫнд Есóп, шарѣ л'аѕ .ртребáт . Їр҃ъ Есóп зи́се : пре ти́не те во́ю̀ асъмъна́ со́арелѣй, шарѣ пре чѣ́й че стаѕ .рпрежѕрѕл тѣ́ѕ ра́зелшр со́арелѣй . Ши Нектенáв зи́че : сокоте́ск къ нимѝк нѕ есте Лики́р пре лѫнгъ .рпърцїа́ мѣ̀ . Ши Есóп жимби́нд а рѫ́де, зи́че : нѕ ворбѝ аш҃ѣ̀ ле́зне де ел, ѡ .рпра́те! къ нѣмѕлѣй во́стрѕ асъмънáтъ .рпърцїа́ во́астрѣ ка со́ареле стрълѕчѣ́цїе; шарѣ де съ ва асемъна́ лѣ́й Лики́р, стрълѕчи́рѣ ачѣ́ста .ртѕнѣ́рек съ ва пърѣ́ . Їр҃ъ Нектенáв мирѫндѕ-съ де ачѣ́ст ръспѕнс, аѕ зи́с: адѣ́сѕ-нѣ́й чи́не съ зидѣ́скѣ тѣ́рн? Есóп зи́че : сѫнт гáта, нѕмай арáтъ ло́кѕл оунде . Дѕпъ ачѣ́а .рпъра́тѕл еши́нд афа́рѣ дин четáте .ртр'ѕн ше́с, ша арътáт ло́кѕл . Де́чй Есóп адѕкѫ́нд ла пáтрѕ оунгюрй але ло́кѕлѣй пáтрѕ вѫлтѕри .прежѕ́нъ кѕ копїй .р ко́шницъ спѫнзóраць де вѫлтѕрй, ши .р мѫнилє прѕнчилшр аѕ дáт оунѣ́лте де але зидáрилшрь, ши аѕ порѕнчи́т съ збóаре . Їр҃ъ ей .рнълци́ндѕ-съ .р сѣ́с, стригà : дáци-не пе́трїй, дáци-не вáр, дáци-не лѣ́мне, ши алтеле че липсе́ск ла зи́д . Дáр Нектенáк къзѫнд пре прѕнчи ржднкáць сѣ́с де вѫлтѕрй, зи́съ : де оунде ай адѣ́с мі́е шáменй звѕрътóрй? Їр҃ъ Есóп ръспѕнде : дáр Лики́р аре? шарѣ фїи́нд кѣ ейй шм, врѣ́й съ те потрике́цй кѕ .рпъра́тѕл чѣ́л че е ас҃кменѣ дѕмнезе́илшр . Їр҃ъ Нектенáв зи́че : Есóпе! сѫнт .рвинс; .рсъ те кой .ртребà, шарѣ тѕ̀ .рмй ръспѕнде . . . . .

Дѕпъ ачѣ́стѣ фїи́нд кемáць дин Нлїопол къркáць цїѣцй ла .ртрекѣ́рй софисматецй ши коркúнд кѕ ей де Есóп, ша кемáт .рпрежѕ́нъ кѕ Есóп ла шспъц . Де́чй шезѫнд ей, оунѕл дела Нлїопол зи́че лѣ́й Есóп : м'аѕ тримѝс дмнезе́ѕл мїе́ сѣ́-цй спѕѣ̀ ѡ .ртрекáре ши съ мї̀-ѡ дезлéцй . Їр҃ Есóп зи́съ : ми́нць,

къ лѧй дм҃незе́ѕ нѕ е лі́псъ съ .рвѣ́це дела шм нимі́ка . Ӥръ тѕ нѕ нѕмай пе ті́не те виновъце́рй, чй шй пре дм҃незе́ѕл тѣ́ѕ . Ялтѕл ѥръ лѕ зі́с : есте ѡ висѣ́рикъ фоа́рте ма́ре, ши .ртр'же́нсл оу҃н стжлп, ка́ре ці́не доашспръзѣ́чве ѡра́ше, ка́ре фїе́це-ка́ре кѕ трейзъчй де гри́нзй съ пропте́ск, пре лжи́гъ ка́ре алѣ́ргъ .рпрежѕр доаш мѕе́рй . Ятѕнчй Есо́п зи́че : ачѣ́стъ .ртреба́ре ла но́й ѡ ар дезлега́ шй прѕнчїй . Къ висѣ́рика есте лѕмѣ ача́ста; стжлпѕл, анѕл; ѡра́шеле, лѕниле; ши гри́нзиле, зи́леле лѕнилѡр; ѥръ зїѡа ши но́аптѣ, до́аш мѕе́рй, каре оу҃рмѣ́зъ оу҃на дѕпъ алта́ . Я дѡа́ зй пре то́цй прїа́тинїй кемжнд Нектена́в, зи́че : пентрѕ Есоп ачѣ́ста тре́вѕе съ дъм вир .рпъра́тѕлѧй Лики́р . Ӥръ динтре ей оу҃нѕл, лѕ зи́с : .рй вом порѕнчй съ не спѕе .ртревъ́рй, ка́ре ни́чй н'ам възѕ́т, ни́чй н'ам лѕзи́т . Ӥръ Есо́п зи́съ : мжи́не де ачѣ́ста во́ѵ ръспѕ́нде . Де́чй дѕкжндѕ-съ лѕ фъкѕ́т скрисо́аре .р ка́рѣ ера : Нектена́в мъртѕрисѣ́це, къ е дато́рю ѡ мі́е де тала́нцй лѧй Лики́р . Димин҃ца .рторкжндѕ-съ лѕ да́т скрисо́арѣ .рпъра́тѕлѧй . Ӥръ прїа́тинїй .рпъра́тѕлѧй май .рнаи́нте де че с'а́р дескі́де скрисо́арѣ, то́цй лѕ зи́с : ши ам възѕ́т ачѣ́ста, шй ам лѕзи́т . Шй Есо́п : въ мѕлцъме́ск, пентрѕ къ мѣ́цй .рто́рс . Ӥръ Нектена́в четѝнд мъртѕрисѝрѣ датоpїй, зи́че : ѥѕ нимі́ка нѕ сжнт дато́рю лѧй Лики́р, вой то́цй сжнтецй мъртѕрѝи; ши ей мѕтжндѕ-съ лѕ зи́с : ни́чй ам възѕ́т, ни́чй ам лѕзи́т . Есо́п зи́че : дѣ́кка ачѣ́стѣ ашѣ́ сжнт, есте дезлега́тъ .ртреба́рѣ . Шй Нектена́в ла ачѣ́стѣ зи́че : ферични́т есте Лики́р, .рвъцътѕ́ръ ка ачѣ́ста авжнд .р .рпъръцїа са . Шй ашѣ́ легътѕ́ра кѕ ка́рѣ с'лѕ лега́т ѡ лѕ да́т лѧй Есо́п, шй .р па́че л'лѕ тримі́с . Шй Есо́п вени́нд .р Вавило́н, лѕ спѕс лѧй Лики́р то́атє кѕм лѕ петрекѕ́т .р Єги́пт, шй ви́рѕл л'лѕ да́т лѧй Лики́р . Ӥръ Лики́р лѕ порѕнчи́т де лѕ .рнъліца́т лѧй Есо́п оу҃н стжлп де лѕр.

Fab. 1. Vulturele şi Vulpea. (pag. 79—80.)

Вѣлтѕреле шй вѣлпѣ.

Вѣлтѕреле ши вѣлпѣ фъкжнд .ртре сі́не прїетешѕ́г, лѕ ржндзи́т ка́ съ шѣ́зъ апро́апе, .ртъри́нд прїетешѕ́гѕл кѕ ѡбичѣ́кюл . Дрепт ачѣ́ѧ вѣлтѕреле .ртр'ѕн копа́ч .рнѧлт ш'лѕ пѕс кѣ́йвѕл, ѥръ вѣлпѣ .р ниіце тѣ́фе апро́апе лѕ нъскѣ́т фїй . Де́чй дѕкжндѕ-съ ѡ да́тъ вѣлпѣ дѕпъ мжнка́ре, вѣлтѕрѕл авжнд лі́псъ де вѕка́те; звѕржнд .р тѣ́фе, шй ръпи́нд фїй вѣлпей

ꙗѕ мѫнкат ⰰпрєѕ́нъ кѕ пѕ́їй сѣ́й . Їр҃ъ ⰰторкѫ́нд҃ѕ-съ вѕ́лпѣ, ши кѕноскѫ́нд чє с'ѧѕ фѣкѕт, нѕ атѫ́та с'ѧѕ ⰰтристѧ́т пентрѕ мо́артѣ фїйлшр, кѫ́т пентрѕ къ нѕ-шй пѕтѣ́ избѫ́ндй, къ фїінд ꙗ фѣ́ръ де пъмѫ́нт, пє па́серѣ нѕ ѡ пѕтѣ́ гонй . Дє́чй депа́рте стѫ́нд, дѕпъ кѕм фа́к шй чей чє нѕ́ по́т алта, блъстъмѣ́ пре врѣжмѧ́шй . Їр҃ъ нѕ дѕ́пъ мѕ́лтъ врѣ́мє шаре-чи́не пржнзѫ́нд ⰰ кѫ́мп ѡ ка́пръ, ши жертви́нд҃ѕ-ѡ, збѕрѫ́нд вѕ́лтѕреле, ѧѕ апѕка́т ѡ па́рте де ка́рне кѕ къребѕ́нй апри́нш, шй ѧѕ ѡ ад҃ѕс ⰰ кѕи́б, ши сѕфлѫ́нд атѕ́нчй таре вѫ́нтѕл с'ѧѕ апри́нс фла́къра, ши непѕтѫ́нд ⰰкъ зѕ́ра, пѕ́їй вѕ́лтѕрѕлѕй фрипцй ѧѕ къзѕ́т пре пъмѫ́нт . Їр҃ъ вѕ́лпѣ алергѫ́нд ⰰнайнтѣ вѕ́лтѕрѕлѕй пре то́цй ꙗѕ мѫнка́т.

Лвъцътѕ́ръ : Ячѣ́стъ пи́лдъ ⰰсъминѣ́зъ, къ чє́й чє стри́къ прїетешѕ́гѕл, мъкя́р къ чє́л чє и с'ѧѕ фѣкѕт стрѫ́мбътѧ́тє нѕ поатє съ-шй избѫ́ндѣ́скъ, ⰰсъ де педѣ́пса лѕ́й дм҃незе́ѕ нѕ вор скъпа.

Fab. 47. Doĭ bozĭ. (pag. 121—122.)

No. 47. До́й бо́зй.

Зє́вс бо́зѧл елинє́ск, тримі́сє пре алт бо́з чє-й зи́к Єрми́с, съ ⰰпа́рцъ кѕ кѕмпънѧ минчѕ́нилє, пре ла то́т фѣ́клюл де меџерй, дє́чй дѣ́тє фїєџе-къръ́ѧ кѫ́тє ѡ мъсе́ръ плй́нъ; ꙗръ човота́рилшр ши чорога́рилшр, ле присосй май мѕ́лт де съ върсѧ пе дѣсе́пра.

Лвъцътѕ́ръ : Ядевѣ́рѕл, шкъра́џє пре ме́џерїй чей минчино́шй, ка́рїй нѕ съ цйн де кѕвѫ́нт, шй скймбъ лѕ́крѕриле чѣ́ле вѕ́не, пре чѣ́ле рѣ́ле, шй чє є вѕ́н тра́г кѣ́тръ джшїй.

Fab. 66. Găina și rândureaua. (pag. 137.)

No. 66. Гъйна шй ржндѕрѧшл.

Ѳ гъ́йнъ клочїѧ́ ни́џе шаш де ша́рпе, кѕ то́атъ шсѫ́рдїѧ . Їр҃ъ ѡ ржндѕрѣ́ днитр'ѕн копа́чй ѡ къзѕ́ ши-й зи́ск: шх! невѕ́нъ чє ецй тѕ́, пентрѕ чє клочє́цй ачѣ́џе шаш, ка́ре дѣ́кя ле вей крѣ́џе, ⰰтѫ́ю пре тѣ́не те вшр мѫнкя́?

Лвъцътѕ́ръ : Кѕм къ пре шмѕл чє́л де фѣ́клю рѣ́ѕ, шй де нѣ́м викѣ́ки, нѕ-л вє́й ⰰклѫнзй ни́чй декѕ́м, мъкя́р кѫ́т вйне ай фа́че, кѕ ачє́ла нѕ по́цй авѣ́ па́че.

CLXXXIII.

1814.

(8⁰, III nepaginate + 484 pagini.)

Цикиндѣл : философичéцій шѝ политичéцій прин Фабѹле моралиниче ⁂ . . . . . Бѹда 1814.

Fab. 7. Leul şi Ursul. (pag. 25—26.)

Лéѹл шѝ Оурсѹл.

Лéѹл шѝ оурсѹл, аѕ порнѝт прин пъдѹре къѹтѫндѕ-шѝ чéва лѣк пентрѕ фóаме; дéчѝ аѕ ⁂тимпинáт амѫндóй оун чéрк тѫнър шѝ грас, пре кáреле оунѹл де ѡ пáрте, шъръ алтѹл де алтъ пáрте, лéсне л'аѕ принс, шѝ ѡморѫт; дѹпъ ачѣа войнд съ-л ⁂партъ ⁂ дóаш, фїецне-кáреле сокотѣ дѹпъ фóалеле лѹй чел гóл, къ жѹмътáте ⁂й е пѕцúн, кѣчѝ фїецекáреле воѧ съ-л анъ тот, саѕ ⁂трéг. Ѩшѧ дáръ аѕ ⁂чепѕт пре лѫнгъ дѫнсѹл а се дъпърà шѝ а се згърѫà пънъ че аѕ слъбúт, шѝ аѕ кѫзѕт амѫндóй жос ла пъмѫнт. Ѩръ вѹлпѣ къѫѫндѕ-й пре ей ашà деспърцúцій зъкѫнд, ⁂чет, ⁂чéт аѕ трас чéрвѹл. Дсъ ей къѫѫнд ачѣста аѕ зúс ⁂тре сúне, авїѧ мишкѫндѕ-се : ⁂хай! ⁂хай! ръѕ норокошїй, шѝ тикълóшїй де ной! ѩтъ, къ пентрѕ вѹлпе пѕцин де нѕ пїердѕръм кáпетеле, шн вїѫца нóастръ; нѕ ам врѕт жѹмътáте, акѹма авém немúка.

⁂вѫцътѕръ.

Несътѕрáрѣ шн лъкомїа мїй де ръѡтѣцй адѕче асѕпра ѡаменилѡр, ачѣста сѣмънъ (! l. сѣмънъ) претѕтúнденѣ деспърцúре шѝ незѕúрй, деспáрте пре фрáцїй чей динтр'ѕн трѕп шн пре прїáтенїй чей юбúцй. Чей невѕний! ничѝ къ цїѕ кѫт е май мѹлт де жѹмътáте, де кѫт тот. Стрúгъ, желѕиндѕ-се, бътрѫнѹл Ісїѡд, оун ферúчит кѹвѫнт, кѣрѹа, де ѩр оурмà ѡаменїи, фóарте норокóшй ар фѝ : жѹмътáте кѕ ⁂целѣцере, шѝ кѕ дрептáте, ѩсте май мѕлт шн май спóрник, кѣчѝ е кѕ вине-кѹвѫнтáрѣ лѹй дѹмнезéѕ, де кѫт ⁂трéгѹл, кѕ недрептáте шн кѕ блъстем. Farina de diavolo, va presto in semola. Кѕ ⁂целепчѹне грѣáце чѹмелитѕрд италїенѣскъ, зикѫнд : къ фърúна дїáволѹлѹй де грáбъ мѣрце ⁂ търѫце, шѝ ѩръ : кáре кѕ недрептáте агонисѣкце, ачéла кѕ дїáволѹл ресипѣце; шѝ : кáреле кѕ сѕспúнѕриле алтора зидѣце касъ, нѕ-й вир вїецѹй непоцїи ⁂тр'ѫнса. Ачѣсте адевѣрѹрй ашà сѫнт арътáте шн коноскѹте, кѫт нѕ ѩсте де лúпсъ а грѣй мѹлт пентрѕ дѫнселе.

Fab. 67. Ceuca şi alte paserĭ. (pag. 154—155.)

Чéѕка шй алте пáсъръй.

Ялегжндѕ-шй пáсериле пре вѕлтѕр кънетéнїе сaѕ .лпърáт, с'aѕ сфътѕйт, ка ла зїѡа чѣ нѕмйтъ съ се адѕне тóате, шй фїесче-кáрѣ съ се арѣте де че е вѕнъ. Ялйчл чéчей .лй ерà рѕшйне а се арътà .л мóда са чѣ фирѣскъ, пентрѕ лчѣа стржнгжндѕ-шй де тóатъ плáса де пѣне, с'aѕ .лпестрйт, шй с'aѕ .лподовйт; дѕпъ лчѣа aѕ венйт аша .лтръ чѣле-л'áлте пáсърй. Ма пáсъриле кѕноскжнд виклешѕгѕл ей, aѕ венйт ла джнса, шй .лчепжнд а-шй змѕлце фїесче-кáрѣ пѣнеле, ръмáсъ ѡръшй чéѕкъ.

Де лйчѣ фїесче-кáреле тóате (! l. поате) лéсне кѕнóлце .лцелéсл лчéстїй фáкѕлй че ва съ зйкъ, адекъ : а нѕ се арътà лчѣа че нѕ е, нйчй а се фáче къ аре, чѣа че нѕ аре. Къ чéѕка май де ѡменíе врѣ фй фóст, арътжндѕ-се .л фйрѣ са адекъ чéѕкъ, нѕ а се фй скймбат кѕ пѣнеле алтора.

Fab. 107. Şoarecĭĭ şi clopoţelele. (pag. 256—257.)

Шóаречїй, шй клопоцѣлеле.

Шóаречїй aѕ афлáт ѡаре-оунде дóаѡ клопоцѣле, апóй адѕнжнд съкор, с'aѕ сфътѕйт, спре че лѣр пѕтѣ .лтреквинцà, ка съ ле фїе спре вре оун фолóс; оунѕл aѕ зис : къ съ ле лѣце ла май мáреле лшр ла грѕмáзй, сaѕ де кóадъ, съ-й фáкъ ѡменíе шй съ сѕне. Чел май мáре дáръ, адекъ вътáкѕ лѣѕ мѕлцъмйт ла тоцй пентрѕ лчѣ чйнсте, шй ѡръшй .лтр'лчѣ врѣме aѕ лъпъдáт де ла сйне лчѣ ѡменíе, кѕ кáрѣ нѕ ар пѕтѣ съ се нѣскъ дин гáоръ афáръ, ка съ нѕ-л aѕдъ мжцл. Май пре оурмъ лѣѕ венйт .л гжнд ка съ-л лѣце ла мотóкѕ касникѕлй де грѕмáзй. Лсъ ѡтъ алта май мáре некóе, къ нѕ ва нймеанѣ съ се прйндъ де лчѣ минѕнáтъ експедйцїе : къ-тржнїй тримйт пре чей май тйнерй, ѡръ лчéстѣ тоцй кѕ ѡ гѕръ, шй кѕ жѕръмжнтѕрй .лтъréск, къ ей д'кторїа къ-трѣ май мáрїй лшр шй .рилáта чйнсте нйчй ѡдáтъ нйчй де кѕм нѕ ѡ кшр пѕне ла спáте, нйчй нѕ ѡ кшр кълкà, нйчй аша лѕкрѕ мáре, кáреле нѕ съ атйнце де джнїй, пре сйне нѕ-л кшр лѕà. Шй аша с'aѕ лъсáт лѕкрѕл пжнъ ла алт соборѕ шй пжнъ астъзй.

Fab. 126. Bătrânul, Ţapul, şi treĭ soldaţi. (pag. 347—350.)

Кътржнзл, Цапзл, шй трей Солдацй (Кътане сз пандзрй).

Кътржнзл з кзмпърат .л тжрг оун цап пентрз ка съ факъ празник, шй лзжндз-л .л спате, з плекат кътръ касъ; Пре ачеста къзжндз-л трей пандзрй с'з ворбит .тръ сине, съ .рчелзе цапзл дела джнсзл, з ешит дежсебй .лнайнтъ лзй; апой чел динтжю джндз-й взн .тжнитз (! l. .тжлн-) .л .трекъ ржжнд : нъне дар ещй тз кз минте! че дъчй кжнеле .л спате? пзцин дзпъ ачаста .л .тжнъцие (! l. .тжлн-) ал доилъ шй фъкжндз-шй крзче, з .рчепзт з (! l. л-й) гръй : Дмнезез кз тине оункюле! че ай пзс кжнеле ачела пре спателе тале? .къ минзне ка ачаста нз къзю! Че кжне? шамений взй! че къ щсте астъзй? къ ачеста е цап! Цап? ха, ха, ха .рчепз чела-л'алт, шй аша се деспърциръ. Нз трекз мзлт, щтъ шй ал трейлъ: кътржнзле, лй зисе, дар нз фаче батжокзръ пентрз Дмнезез! лъгъ кжнеле де грзмаз, апой .л поартъ дзпъ тине, нз те фаче ла кътржнъце де рзшине, къ пре чине ай май къзът тз съ дъкъ кжнеле .л спате? Ѳ! ачаста е мзлт, гжндй кътржнзл, де връме че тоатъ лзмъ те кзноаще а фй кжне, тз трезе съ фій кжне адевърат, фїй кзм вей фй, къ алтминтръ нз поате фй. Ал лепъдъ де пре спате .тръ нйще тзфе, апой се .тоарсе .лнапой съ-шй кзмпере алт-чева. Ятзнчъ пандзрїй дзпъ че се депъртъ кътржнзл, лзжнд цапзл л'з дзс, л'з фрипт, шй л'з мжнкат.

Двъцътзра.

Ѳнглезз спре ачастъ матерїе аша зиче: (е фаалс ѳник бїинг канфермд бай афти рипетишнет лест нс биліивд, енд пес фар е корент трзвѳ) Оун лзкрз минчинос фїйнд .търиит адъсе шрй, май пре оурмъ се кръде, шй тръче ка оун адевър де алергат, адекъ де аша адевър, каре мерзаще [е връдник] съ се кзноаскъ а фй адевър. Тоате скорнитзриле, .ршелъчзниле, шй сокотиницеле чъле минчиноасе, каре пзрчед, шй кзрг дин нецїйнце, лесне ле пзтзм (! l. пзтем) лъпъдй, шй а не мжнтзи де джнселе; къчй кзм з коноскзт шмзл ачъа че щсте, .трз ачъа шръ [час] .рчъпе а цинъ де немика ачъа, че нз е; нзмай трезе фъкзт лзй бине коноскзт ачъа че нз е, шй че е минчинос. Шръ минчзниле ачълъ каре се наск дин виклешзг, оунеле се фак шй се зик кз вънъ сокотиницъ, ар алтеле кз рѣ; дакъ майка пре прзнкзл ей чел непачник, шй

плѫнгътóрю вомѣце ла .ртѕнѣрек съ-л .рпáче, знкѫндѕ-й : ѣтъ лѕпѕ! ѣтъ стрѫгóю! шй алтеле, фáче ачáста кѕ вѕнъ сокотúнце, адекъ ка съ .рпáче прѕнкѕл, нúчй счй чѣ фѣклю де рътѣцй дин ашà спайме пѕрчéд шй чѣ нáск . Прък кѕ сокотиницъ рѣле сѫнт атѕнча, кѫнд чел викл-кн пентрѕ довѫндà сà, пре чел май прóст ва съ-л .ршáле . Прекѕм пандѕрїй фáкѕлей ачéцїѫ пре бътрѫнѕ, ка съ-л .ршáле ши кѕ ачѣѫ съ довѫндѣскъ цáпѕл.

Fab. 150. Pitpălaca şi puiĭ eĭ (pag. 454—455.)

Питпълáка шй пѕїй ей.

Питпълáка ѧѕ скос пѕишорїй ей .р хóлдъ шй дѕпъ че ѧѕ крескѕт ачéцѣ, шй холделе .ркъ ерà май кóапте, питпълака май найнте пънъ л нѕ свѕрà оунде-ва, тот дѣѕна сфътѕѫ пре пѕишорїй ей, ка вúне съ ѫ сáма че се лѕкръ пре лѫнгъ хóлдъ, шй съ аскѕлте че се ворбѣце ачй апрóапе пре лѫнгъ хóлдъ . Ѻдатъ .рторкѫндѕ-се мáйка лор .рнапой дела лóкѕрнле пре оунде свѕрáсе, ѧѕ афлáт пѕишорїй ей кѕ мáре фрúкъ шй кѕтрéмѕр кѕпрúнший, .рй .ртребъ : че ле ѣсте, шй де че с'ѧѕ .рфрикошáт ашà? Спѕн ачéцѣ, къ ѧѕ венúт аколѡ слѫнле стъпѫнзлѕй хóлдей, шй възѫнд къ грѫзл е копт с'ѧѕ дѕс дѕпъ сѣчерй акáсъ, шй вор съ вúнъ, съ сѣчере хóлда; пентрѕ ачѣѫ, кѫт мáй .ргрáбъ съ фѕцнм .ркътръѕ не вор дѕ́че wкїй . Ле зúсе мáйкъ-са : пънъ нѕ вéцй ведѣ, къ вúне стъпѫнзл, шй пънъ нѕ вéцй ѧѕзй къ ѧѕ зúс ел ачѣѫ, пънъ атѕнчѣ нѕ къ тѣмецй немúка.

Тот лѕкрѕл оунде стъпѫнзл нѕ президрѕѫце, адѣсе wрй се прънъдѣце, нѕ мѣрце .рнайнте, къ нѕ аре стъпѫнзл мúнте . Лáптеле чél пѕстію, .рл мѫнкъ кѫнїй.

CLXXXIV.

1815.

(*a*. Ms. Eminescu, 4⁰, 48 paginĭ nepaginate. — *b*. Ms. Gaster, 8⁰, Codex miscell. ca. 1800, pag. 16—32. — cf. *c*. Ms. Acad. Rom. 1799. Codex miscell., pag. 1—9.)

Кѫкѣнт пѣнтрѫ вїнтwаре цѫдекѫтъ ши пентрѫ сфършитѫл лѫмїй, дин' скриптѫра чѣ вѣкї ши чѣ нолѫ, шаръ май алѣс дин' апокалипсѫл сфънтѫлѫй Iwан' Богословѫлѫй, шй а алтwр сфиниц пъринц, дѫпъ кѫвънтѫл дwмнѫлѫй нострѫ . Їс . Хс . кареле арѫтъ, ши пѣнтрѫ венире лѫй Антехрист.

Impărăţia luĭ Antihrist; semnele sfărşituluĭ. (*a*. pag. 1—13, *b*. pag. 16—25, *c*. pag. 3—9.)

Кѫм къ лѫ сфършитѫл лѫмїй, дѫпъ мѫлте рѫстъциј а лѫй Антехрист', атѫнче ва фй невой ши скърбъ маре .л тоатъ лѫме, каре н'ѫс май фwст делѫ .лчепѫтѫл лѫмїи . Дар ничй атѫнчѣ нѫ вѫ ѫйта дмнезеѫ, пре алешїй съй, къ ва скѫрта зйлиле лѫи Антехрист, ши .лпъръцїе лѫй кѫрънд съ ва стрика; ши ачей трїй анй ши жѫмътате вор трече фоарте де грабъ, прекѫм зйче Iwан Богослwв, ла апокалипсис кап . їв . ши май наинте ва тримите дмнезеѫ пре Енох, пре Ілїй ши пре Iwан' Богослов ши вор въдй виклешѫгѫриле лѫй Антехрист; къчй ачещй трїй сфиниц сънт вїй лѫациј кѫ трѫпѫриле лор ла чер : Енох' май наинте де пwтwп; Ілїй дѫпъ пwтwп, шаръ Iwан' дѫпъ Хс . ши тръеск пънъ астъзй кѫ трѫпѫриле, оунде нѫмай дѫмнезеѫ ірїй, ши вор вені атѫнче ши вwр аръта виклешѫгѫриле лѫй Антехрист' . Апwи ле ва тъя капетеле кѫ сабїа Ierѫсалимѫлѫи, шй атѫнче вwр лѫа моарте, ши вор шиде трѫпѫриле лwр мwарте трїй зйле ши жѫмътате; апwй ва вені глас дин черй зикънд : скѫлацъ-въ, ши веницй ла мине! шй .рдатъ вwр .рвїа, шй съ вwр сѫи .л ноѫри ла черй, ши атѫнче де грабъ ва сосй сфършитѫл лѫмїй, ши ва фй прекѫм ав зис дмнѫл Хс . ла сфънтѫ евангелїе : атѫнче пѫтериле черюлѫй съ вwр клъти; шй .лцерїй каре ав ачастъ дрегътwрїй дмнезеѫскъ .трѫ минѫне кѫ търїе, де поартъ лѫкрѫриле лѫй дмнезеѫ, атѫнче вwр .лчепи а скймба ши а тwкмй тоате лѫкрѫриле черюлѫй ши а пъмънтѫлѫй; шй кѫ грознче лѫкрѫрй вwр .л-грозй лѫме; ши ва фй маре жале, ши дѫрерй wаменилwр; шй тоате ачѣстъ вwр фй спре ръсплътирѣ wаменилwр челwр ръй, ши врѣжмаш лѫй дмнезеѫ . Къ .л дї . зйле вѫ черта дм-

нєзєѕ тóатъ лѕ́ме, прекѕм лѕ зис сфиницїй пърúнц, дар н'ѧѕ арътат', кѕм вор фй ачéле ѕна дѕпъ алта, сѧѕ съ вор деспърцй къте пѕцинѣ врѣмй, даръ дѕпъ кѕм скрїе апѕкалипсѧл сфънтѕлѕй Іоан; ашà мú съ пáре къ с'а депърта ѕнà де алта.

Л зїѡа динтъй ва фи съмн, къ съ вор рнълца апеле мърїйлор, шн а тѕтѕрор извѡл(релор) ѧ сѕс, де патрѕзъчй де кѡцй, шн вор ста ка ниць зидѕрй. Йръ а дѡаѡ зй ва фй съмън (! l. съмн) къ вор скъде тóате апеле ѧтрѕ адънк кът абїе съ вор веде, шн де сѕнетѕл апелор тóатъ лѕмѣ съ ва ѧгрозй, шй кáре вор фй пре апрѡапе де мáре, вор мѕрй де гроаза валѕрилор ей. Я трїа зй ва фи съмн, къ фїнáрле шн гáденúле мърїй челй спѕркате шн вéнинате вор ешй ла църмѕриле мърїй, шй вор ѕрлà шн вор ципà кѕ глас мáре, кът съ вор спънмънтà тúцй ѡаменїй пре лѕ́ме. Йръ а патра зй ва фи съмн, къ апа мърилор шй а тѕтѕрор апелор съ вор апринде, шн вор арде дни фѕнд пънъ дѣсѕпра, шн вор клѡкотй кà пара де фѡк, ка ѡ кълдаре, шн църмѕрїй съ вор фаче де смóалъ шн де кáтран, шн ва фй мáре спáимъ шн жáле ла тóатъ лѕмѣ. Л зїѡа а чúнче ва фй съмн, къ маре шн извóарле, шн тѡт пъмънтѕл съ вор ѕмпле де сънце прекѕм лѕ зис Ісаїà пророкѕл кап. лд. шй Іоан ла апокалипсис, ѡръ зиче: ам възѕт лáвѣ, къ ал трїиле ѧцер лѕ въръсáт нъстрапà чѣ де лѕр, преете извóарле апелор, кѕ мъйниле лѕй дмнезеѕ, шн с'лѕ фъкѕт тóате сънце; атѕнче лѕ зис ѧцерѕл апелор: дрепт еци дмне, шн дрепте сънт жѕдекъциле тáле; къ пентрѕ че въръсарѣ сънцеле пророчилор шй а мѕченичилор, лѣй дат' лор съ бѣ. Л зїѡà а шáсе ва фй ѕн кѕтремѕр мáре преете тѡт пъмънтѕл', атъта де грозник, каре н'лѕ май фúст делà ѧчепѕтѕл лѕмїй; кът съ вор сфърма мѕнцїй шн съ вор топй ка чáра де фок, прекѕм зиче Давид пророк ла ѱалм чѯ шн Михай пророк кáп. а. Йръ а шáпте (зїѡа) ѡръш ва фй ѕн кѕтремѕр мáре преете тúт пъмънтѕл, кът стънчéле шн пїетриле съ вор сфърма, шн съ вор лови ѕна де алта, атѕнче ѡаменїй шн тóате добитóачеле вор мѕрй стрънченац (*b.* стрѕнчинате); шй май марїй ачецїй лѕмй ѧмъраций шн домнїй ка ниць бѣцй съ вор легънà, шн чúнеш де ръзл съѕ вá ста. Йръ ѧ зїѡа а шпта, съ вор лдѕнà тóате пáсърилe черюлѕй лà ѕн лóк, шн вор ципа шн вор пискѕй кѕ мáре жáле, арътънд къ преете пѕцънъ време, съ апропїи сфършитѕл лор. Йръ а ноаѡ зй, тóате хїарле пъмънтѕлѕй карele-шй дѕпъ фелюл лор съ вор лдѕнà шн вор стрнгà фіеце-кáре ѧ

глас8л съ8; ꙗръ л8мїй ва фи жа́ле шй спаймъ ма́ре, ар-
тънд шй ачеле къ къръънд ва кенй сфършинт8л лор. Йръ л
зе́че зй вор фй тоцй шаменй 8н кин, адекъ л-тр'он кин, шй
де ш връстъ; ат8нче н8 ва фи лпъра́т, нич домн, нич съ
ка́ к8ноаци коерюл дин църа́н, са8 богат са8 сърак; къ тоцй
лтр8 ачелаш амар вор фй, кът нимине нимър8й н8 ва фи
май ма́ре, ни́чй ка къ8та́ нимине де л8р са8 де арунит; че
ва фй лепъдат л8р8л шй арунт8л, мъргъритарюл шй пїе-
триле челй ск8мпе, шй алте шдшаръ ка г8ною де не др8м8р;
шй немър8й н8 ва треб8й. Ат8нче то́атъ пшфта де ла ша-
менїй ва перй; шй фецъле вїелор вор фи, ка шй ачелор мшр-
цй. Ат8нче н8 ва треб8й немър8й фр8мсе́ца м8ерскъ, че н8-
май амар шй доса́дъ ва фй л то́атъ л8ме, де ш парте де
гроаза стихїилор л8мїй, ꙗръ де алтъ парте де гроаза л8й
Антехрист'. Йръ л зїша. аї. вор ешй чи́неш дин касъле сале,
шй де ла лшк8риле са́ле, чей че вор фй аск8ш шй съ вор
лбръцоша, чинеш к8 нкм8риле са́ле; шй вор плънце к8 глас
ма́ре де аче маре досадъ; шй съ вор 8ска де фрикъ. Ат8нче
лпъра́цїй, домнїй, коекозїй, кое́рїй шй шаменни вор м8ри де
фрикъ, шй к8 ма́ре жа́ле вор стри́га к8 глас ма́ре зикънд:
ш вай м8нцилор шй дъкл8рилор! къдецй дъкс8пра ноастръ,
шй не ап8кацй! къ н8 май п8тем ръбда скърбиле че нк8 ве-
нит де ла дмнезе8. Ат8нче н8 ва фй ни́чй сфат, ничй сфат-
ничїи (!) аж8тор л потрива мъніїй л8й дмнезе8, че лкъ май
м8лт съ вор лгрозй. Йръ а. вї. зй фй-ва к8вънт8л че зи́че
хс. ла сфънта ева́нгелїй: со́арале съ ва лт8нека, шй л8на л
сънце съ ва лтоарче, шй стелиле черюл8й вор къде. Ох! ма́ре
амар ва фй ат8нче, челор че съ вор фй лшъла́т', шй съ вор
фи лкина́т л8и Антехрист'; ат8нчк вор к8ноаци лшълеч8не
л8й; къ сънг8р Антехрист к8 то́атс сл8ииле л8й съ ва лтри-
ста, възинд8-ш пейре са. Ат8нче ва плънце черюл шй пъмън-
т8л де амар8л шй де жале шаменилор, челор че с'а8 лшълат
де с'а8 лкинат' л8й Антехрист'. л зїша а. гї. ат8нче съ вор
ръшкира лцерїй, шцийле чели дмнезе́ецй, четеле чкле де фок'
преете фа́ца а тът пъмънт8л, шй вор прй́нде пре тоцй чей
че л8 фшст печетл8йцй де Антехрист, шй-и вор' ад8че ка
кънт8л; шй к8м сп8лбъръ кънт8л, прав8л шй плква де
пре фа́ца пъмънт8л8й, аша вор л8а пре Антехрист шй пре
то́атс сл8ииле л8й шї-й вор ар8нка л шзър8л чел де фок' ла
м8нчелй чкли вкчни́че; лтр8 ача́стъ зй вор м8рй тоцй ша-
менїй дин л8ме. Йръ л зїша а. дї. ат8нче съ ва апринде

кѣ фо́к черюл ши пъмънтѣл, ши вор арде мѣнцїй ши дѣлѣ-
рйле, ши мъгърйле съ вор топи ка чарà, ши съ ва фáче тѫт
шес, ши съ ка́ къръцъ де то́ат'ъ спѣркъчѣне, ши ва ръмъне алб
ка зъпадà ши кърáт ка стеклà, пентрѣ къ ва съ вїе пре дън-
сѣл фъкътѫ́рюл съѣ.

CLXXXV.

1818.

(Folio, II nepaginate + 208 paginĭ à 2 colum. ruseşte şi rumâneşte.)

Ашезъмънтѣль Образованіей Областеи Бассарабіей. (Кишинѣу 1818.)

Pentru privilegiile locuitorilor. (pag. 16—21.)

Пентрѣ дрептъцили ши прономинле лълѣиторилорь.

Лъкѣиторій Областій Бассарабіей съ .рпартѫ .р стърили ѫрмътоари : 1. Парт'ь дѣховничаскъ, але 2. Дворанства, але 3. Боерінаший, але 4. Мазилій, але 5. Рѣпташій, але 6. Негуциторій ши тѫрговецій, але 7. Църанїй сау сътенїи лукрътторій де пъмѫнтъ, але 8. Цъганій Короній ши а помешчичилорь, ши але 9. Жидовій.

Дрептъцили ши прономинле пърцій дѫховничещій атингътоари де ач'ь .р публикъ мъртѫрисири а крединицилорь, съ ворь пъзи .ртрѫ деплина лорь търіе ши слобозеніе.

Парт'ь дѣховничаскъ а леџии стъпѫнитоари а греко-ръсъ-ритѫлуй, съ ва фолоси кѫ тоате ачел'ь привилегіи ши вени-тѣрй афіеросити стъріи кисъричещій, че фелю ѫ ау докъндитъ, дѣпъ хрисовиле Окѫрмуирій Молдавіей, ши апой ѫнинду-съ областе Бассарабіей кътръ Имперіе Россіеи, дела .рдѣрарь .ртрѣ тотъ милостивлуй стъпѫниторюлуй .рмпъратъ, дупъ .рналтили ѫказѣри . Орй ши авери ши ва фи дрептъ а бисъричилорь ши а мѫнъстирилорь динь Область Бассарієй (! l. —рабіей) а тѫтѫрорь де обще крединицилорь, адикъ : сатили, сълиштили, кѫшиле, пъскъриле ши алте акаретѫрй, мшиждирь цъганій, капиталѫрили де бани, ши алте афіеросирй .ртъриte прінь хрисовли сѣѣ записъ, ворь ръмѫне .р вечій а лорь авери ши съ ворь апъра пе дрептате авериlорь хазнелій.

Тагмей Дворенилорь съ лась .ртрѫ деплънь мъсърь дрептъцили ши прономинли кѣ мѣлтъ милостивири дърѣити

дворѣскій Россіей, ку пъзире не лънгъ ачаста а челор векій привилегій а Молдавіей. Дрептъціли персонале а Дворенінулуй Окластій Кассарабій, асъмине дрептъ авкрк чи ва авк фіецекари: мшікътоари ши нимшікътоари, ашиждирк ши цъганій, съ ртъреску луй ку де вечій дрептате дупъ хрисоави ши документурй, ши дупъ легіуитъ стъпъніре асупра лорь; нічій о ръспундери персонали, сас вре о плинири дінь аверк дворенінулуй ну съ ва атінџи де джисуль фъръ хотържре юдикъцій.

Супть нуми де Боеринашій, съ рцълеџи унь клась каре ну съ траџи дінь дворенй ши каре ну ау аџюнс ла чеде май де сбск рангурй боерещій, че ас добжндитъ чинурй май мічій че сънтъ дела Белъ-шатрарю р юсь. Ей съ ворь фолоси ку дрептате уній евгенії персонали, ларь урмашій лорь ворь ртра р нумире Мазилилорь, фъръ а ле ръмжне прономіонь пъріцъску. Боеринашій нс сжнтъ супушій педепсій трупещій, ши дупъ купринджрк хрисоавилорь домнещій съ скутеску де обще де плата тутурорь дърилорь хазнелій ши общещій. Яфарь де ачаста ей, сау дупъ осъбите домнещій кърцій че ас де скутъкъ, сау дупъ обичеюриле, че дінь рвеките съ пъзъску пентру ачастъ трктъ, ворь фи скутиці не оареші кари хотържтъ нумърь де букаті, ла гоцінъ ши десътінъ пентру ой, ступій ши ръмъторій, асъмине ла въдрърітъ пе хотъръръть; ашиждере суммъ де ведре вину; дарь пентру кжтъ ворь аве май мълтъ ой, ступій, ръмъторій ши вину сънтъ даторій а плъти дспъ ашъзъмжнтулъ Окжрмуирій Молдавіей.

Мазилій, старе де лъкуиторій ку привилегій, рші ворь пъзи р вкчи рпреунъ ку урмашій лорь прономиле че ле сжнтъ дъруите дела Домній Молдавій. Ей ши родулъ лорь ну потъ фи педепсиці трспеце фъръ хотържрк юдикъцій. Мазилій ворь плъти ла хазнеоа рпъръткскъ дарі сбптъ нумірі де даждіе ши съ ворь рпъртъши ла хавалелиле пъмжнтещій дупъ обичеюль де май рнаінті а Молдавіей. Гоцина, въдръритулъ ши погонъритулъ ворь плъти ла хазне де о потрівъ кс чей проці сътені. Дарь ла плата десътиній Мазилій съ рдаторесску(!) не ртокма темеюль превилегилорь, кари аре трктта ачаста.

Рупташій сжнтъ старі де лъкуиторій ларъшій ку привилегій. Тагма лорь купринде р сжне ши пе урмашій пърцій дъховничещій. Фічорій де протоіерей ши де преощ ртръ р рждуіала рупташилорь. Класуль ачеста ну есте супусь пе-

дѣпсѣй трупецій фъръ хотържре цюдикъцій. Рупташій ворь плъти ла хазне даре лорь супть нумири де даждіи; ши ла рындуіала хавалелилорь пъмжнтецій ей сжнть пърташій де о потривъ ку Мазилій. Десътина съ ва луа дела джншій ку ушураре, ачѣ рындуитъ пентрѳ джншій, дѳпъ ашъзъмънтуль Окжрмуирій Молдавіей; шарь ла гоцинъ, въдръритуь ши погонъритуь сжнть адаторицій рѳпташій а плъти атокма ка ши чей процій църаній.

Пърцій негуциторецій ши а тжрговецилорь съ ласъ дрептъцили уній слободи негуциторій потривити ку ачели де обще правили а Имперіей; бируриле хазнелій ши хавалелиле общецій съ пуну асупра лорь, чели атжю пе темеюль хрисоавилорь домнецій, че ворь фи авжндь, шарь чели де пе урмъ дупъ аналогіе чей де обще а Области апърцирій.

Църаній сау сътеній пе темеюль де май анаинти аші ворь пъзи дрептъцили а ну атжрна персоана лорь дела стъпжниторій пъмжнтулуій пе карiле съ афлъ ей лъкуиндь. Яверѣ лорь ва фи апъратъ де тотъ фелюль де аколисири супть привигіерѣ Кжрмуирій Областій. Тоцій де обще лъкуиторій църаній че съ афлъ лъкуиндь пе дрепти мошили лорь, сау пе а хазнелій, сау пе мошиле алторь стъпжній, ворь фи адаторицій а плъти ла хазне биру ши а ръспунди хавалели пъмжнтецій, ачели кари съ ва ашъза дупъ обще апърцире а области, прѣкумь пентру келтуелили оцилорь, ачели дупъ леџюирій хотържти, пентру цънере канлорь почтій, ши а станцилорь де почтъ, ашиждире пентру цинере друмуриlорь челорь публичи. Пентру къпитуриле ку кари съ фолосеску църаній пе пъмжнтуль хазнелій, ворь плъти ла хазне адетюль бънецій дупъ токмала, че осъбитъ съ ва аке ку джншій, кжндь съ ворь фаче тжргуириле публикарисити тоати кондеиле де русуматуріі а хазнелій, че съ дау а нъмалъ ла кари ва требуе а съ луа сжнгурь темею обичеюль де май анаинте, че купринде: ⁀а. плата де фіеціе-каре фамеліе а каній кжт унь галбъню, жрь де бурлакь цюмътате галбъню. ⁀б. дари дежмій сау а зъче парте динь пжйни а грънцъ, ашиждере ши динь фжнуль че ворь фаче ши ворь адуна ей. ⁀в. плата гоцинній пе ой. ⁀г. плата десътинии пе ступій ши ржмъторій. ⁀д. плата къдръритуluй, дежма сау а зъче парте динь винуль че ворь фачи динь кій ши динь поамеле че ворь стржни динь ливезій ши ⁀е. плата погонъритуluй пе съмънътуриле де тутунь.

Църанїи че съ афлъ ку лъкуинца пе пъмжнтуриле стъпжнилорь партикулярй, ворь фи ѧдаторицй а плъти хазнелй гоцина пе ой, десътина пе стуй ши рѫмъторй, въдръритулъ пе вину, ши погонoритулъ пе съмънътуриле де тутунь; ѫрь пентрѳ фолосурили пъмжнтулѳй ей ворь фи даторй а ѧплини лукрулъ ши ѧдаториле ѧ фолосѳлъ стъпжнилорь ачелорь моший дупъ купринднре ашъзъмжнтуриlорь Молдавіей.

Цъганй съ ѧпартѹ ѧ доаъ, адикъ: унй съ афлъ ѧ немижлочитъ стъпънирѣ хазнелй, ши съ шкѫрмуеску де къторъ ѧсѳшй кѫрмѳнрѣ Областій, ѫрь алцій сѫнтъ робй а пърцій Духовничецй, а Дворенилорь, а Боерінашилорь, а Мазилилорь, ши а Негѳциторилорь ши спънзуръ ку десъвѫршири дила ачеще. Цъганй хазнелй ворь плъти ѧ венитулъ хазнелй бирь супть нумири де даждіи пе темеюль хрисоавилорь че сѫнтъ дати лорь. Ѫрь цъганй челорь партикулярй стъпънй, ворь фи словозй де тоате де обще, атѫтъ а хазнелй кѫтъ ши ачеле общецй дърй, рѫндуеле ши хавалеле.

Жидовій ау съ фіе ѧпърциций пинтре тагма негуциторилорь, а тѫрговецилорь ши а лукрътorилорь де пъмжнтъ, дупъ ѧдъмънъриле лорь спре ѧделетничирили потривити нумирилорь че с'ау поменитъ. Ла плата дърилорь хазнелй ши а хавалелилорь пъмжнтецй, ей ворь принди де о потривъ ку чеа-л'алцій негуцторій, тѫрговецій ши лукрътorій де пъмжнтъ. Привилегиили дати лорь дела Домній Молдавіей съ ворь пъзи ѧ токма.

CLXXXVI.

1818.

(Columna lui Traian, An. VIII, 1878, pag. 185—187.)

Vérsu Kotranczí in sztihurí álketuit de Petru Furdui déla Abrudfalva. lá Ánnul 1818. 18 zilé December.*)

Vérsu Kotranczi.

Oh bájé vérkésénészke
Dumnézéu té áldujáske,
Ke vesztéá csé cz'ái fekut
Toáte czárá sz'au umplut.

*) Ortografie ungurească: *a* = *o*; *á* = *a*; *e* = *ă*; *é* = *e*; *cz* = *ţ*; *cs* = *č*; *j* = *ĭ*; *s* = *ş*; *sz* = *s*; *zs* = *j*.

Innáltá Thesáurárié
Inke pré biné té stié,
Ke tu Kotranczé vésztite
Lá mulczi oáméni ái dát píté,
Sí hájné noáo ái fekut,
Lá mulczi káré n'áu ávut.
Sí csínsztitá Tersézsié
Inké áu multé bukurié.
Csínszticzí Domni din Senát
Inké mult sz'áu bukurát;
Sí Damnélé dinpréune
Kuprínszé dé voé bune;
Arindásí toczí vojosi
Ku inimá vészélosi,
Sí bejásí káré lukre
Inké áu bání biné in punge;
Sí Hontári kind szkot ínke
Kité o Kotrancze ín brínke
Sí gindészk lá ínpérczit.
Foárté réu né-ám szokotit
Dé ám leszát bolfu csél maré
Dé-l szpárszéré sí-l áfláré.
Dáré tot nu-mi páré réu
K'ói áflá miné sí éu.
O Kotranczé csé-ái gindit
Ke multé cselé ái ínmoit?
Kité zíduri méurisi
Kité készi mái síndílis?
Bá készi dín nou áj fekut
Si ái dát báni si inprumut,
Si prídváre ái fekut,
Lá káré párté áu ávut
Péné áicsí dé cséí dé frunté.
Csiné vre paté szé ászkulté
Dé dé áicsi-m 'náínté,
Sze né mái vénim áminté
Sze szkriém si dé stémpári,
Si dé cséi mái ordinári,
Kitu-i stémpáriu dé réu
Mái félosz ká un Biréu,

Kárélé opíncsi kirpéá;
Akumá pínténi bétéá,
Si sze ínbráké légénesté
Zsoké sí béá sí trejesté,
Sí kumpere lá mosié.
Zitsé: mí szé kádé mié;
Dé áu foszt zélog lá tiné
Jáká báni toczí la míné.
Nu gindi ké-i masténi
Péné Kotranczé ó mái fi.
Acseszté csé éu greészku
Adéver merturiszészku,
Káré áicse intré noi
Stéu-j bíné éu sí voi.
Káré kásze n'au ávut
Kurté ku porté áu fekut,
Sí konyhé sí grázsd dé boi,
Sí-j mái félosz dekit noi.
Káré nícsi nu kutézá
In krismé á sze bégá,
Du-té in krismé undé-sz éi
Ké-sz dupé másze témeju,
Sí cseré vin ungurestě
Si kinte sí duhenesté.
Ado vin, ke báni vin
Ördög atta báni-sz gátá;
Si ku grabá dé n'áducse,
Zitsé lá krismárj dé krucsé.
Nu stí multé oménié
Numá Kotrancze sze fié.
Stémpériczá kit de re
Toáté kunoszk Kotranczá,
Sí o vindé pé lá vécsini
Pé gálbini kit dé puczini,
Akusi szé inbráké domnesté
Dé rusiné nu gindesté.
O Kotranczé mingéjászke (! l. -asze)
Kum stérszesi multé mukaszé!
K'ám vézut ku okí méi
Záké zméi in kosu éj

O uríte rotogale!
Ku rokié szkumpé ku poálé.
Dé mái stempéréá un ánu
O védéám si ku vigán;
Sí dín opincsi, ku pépucsi
Sii stéárszé frumosz dé mucsi.
Kotranczé! numé vésztit!
Mulczi oáméni ái miluit.
Csélá csé báni n'áu ávut
Akumá dé si ínprumut.
Dá porcsí csé-i cziczojá
Pé déál ketré Rosia.
Porcsi de czárá Ruminéászké,
Kum or szé vé kinujászké!
Nu-iczí áve kidvélát
Lá cséí csé v'or kumperát.
Ké hézékéi cséí mái réi,
Inké áu véná ku éí.
Uni furé, álczi ászkund,
Kicz-vá duk dé lé sé vind,
Sí kápéte bénísori
Mái ká nésté Domnísori,
Toczí kápété, nu szé lászé
Féré hájné buné ákászé.
Toczí tréészku ku dészfétáré,
Ku tráktíru, ku pompe máré.
Dé falé ká sze-si pétréáké
Beu vinu ku ápé ákré.
O Kotranczé féricsité!
Dé Dumnézeu álduite.
Kité készi ái redikát?
Bá si koszitoriu lé-ái dát.
Sí hájné dé musulin
Szé lé fácsi voja déplin.
Meszé, szkauné féstuite,
Pusztí némczésti frumosz fekuté;
Sí peháre skumpe foárté,
Si dé álté cselé toáté;
Sí kolapé dé metászé
Undé szint bérbáczí ín kászé

Bundé szkurté forté multé,
Toczí áu luát pé intrékuté;
Sí szkurtejké dé métászé
Lá zsupinéászá frumaszé,
Kiszkinéu dé lévántinu
Szé le fácsi voja déplinu.
Rosia kitu-i dé máré
Bune ká Kotránczá n'áré.
Pé toczi j-au inbucurát,
Lá toczi báni biné lé-áu dát.
Bá sí kál áu kumpérát
Káré biné sz'áu purtát;
Si váké ku lápté buné
A fétá pészte o luné.
Numái míe, szingur mie,
N'ám lá tiné oménie;
Nicsi o dáté nu mi-ái dát
Báni de vin si de zsukát.
Báter sí éu mé trudésku,
Sí tot ká éi nu tréésku.
Ke sé mié mí-ár plácsé
A be vin bun sí á zsuká,
Sí á mé ínbréká ín bundé szkurté;
Dá mé tému ké nu-i kuszuté
Ké dáké nu-i viná bune (l. bíne)
Puczini báni ávém á míné.
Puczínu ám szkrisz dészpré míne
Dumnévoásztré védéczí biné.

Kétré Tersézsi.

Oh czínsztite Tersézsié!
Mulczi áni sz'ávéczi bukurié,
Zilé multé índélungáté,
Péháre szpré szénétáté;
Bukuriá nu vé újté
Lá mulczí áni möziczé multé.
Pruncsi bíné á-j invéczá
Czinszté lá Tiszturí á dá

Si lá mászé szé-i vídéczí
Sézind veszél si szuméczí.
Ká toczi szé vé vészéliczí.
Domnului sze mulczémicz.
Dé voi grési szkriind csé-vá
Tot me rog dé dumnéá-tá,
Fácséczí bíné sí értáczí
Un pehár dé vin szé-mí dáczí;
Sí m'ás rugá dé értáré
Szé fié peháru máré.
Dé ákum péné in vicsié
Kotranczá bune sze fié.

Ketre béjási kárí áu lukrát pé bir.

Tot szé nu vé méniáczí,
Káre ácsesztá mé ászkultáczi.
Ké éu n'ám szkrisz pentru ácsejá
Ká szé vé lészáczi firéá,
Csi éu kínd n'ám cse lukrá
Imi plácsé á mé zsuká.
Dáré tot kínd poruncsesté
Hutmánu, sí ve grejesté
Szé nu ászkunzi dupé kurá.
Mái biné umplé sztrájczá
Dé-i védéá ké lé já;
Zi mái ám dupé kurá.
Sí dé ár mái zícsé csé-vá
Szpuné, ke ásá-mi zsuká.
Ké dáké n'oi képétá,
Ku bíru réu voj kusztá.
Sí ve dáu invéczéturé
Din tikéloászá me guré:
Dé-i képétá, puné biné,
Szé nu vázé toczi lá tiné;
Sí dé Hutmán té pezesté
Ke foárté táré pindesté.
Ké stiu, ké dé té vá áflá
Té vá báté, si té vá czipá.

Dé té-ár báté kit té-ár báté,
Pészté kur si pészté szpáté,
Numá dé nu té-ár czipá
Ké járé é máí képétá;
Dá nu umblá ku dészfétáré
Ká pászéréá zburétoré,
Nicsi táré nu té félí
Ke járé poczi szérécsi.
Dé ákum péné in vécsié
Putéczi szé-mí mulczémiczi mié.

CLXXXVII.

ca. 1820.

(Ms. A. Densuşianu, 8⁰, 96 paginĭ.)

Colinde.

Oraţie la crăcĭun. (pag. 50—51.)

Орацже ла кръчѵн.

Ферн фрате ⸗ ла латѵрн,
Съ спѵн шн еѵ а мелє сфатѵрн;
Нѵ нѵман тѵ съ ворбецн
Пре ачест шм лъ (! l. съ-л) ⸗веселецн;
Къ шн еѵ ам ⸗въцат карте,
Ка шн дн̃к-та минчѵн, фрате;
Ла школъ ам оумблат,
Ла оун даскал ам ⸗въцат.
Даръ съ цнцн бине, крецнни,
Шн дн̃к-воастръ, вечнни;
Съ аскѵлтацн че вой спѵне,
Къ н'ам мжнкат астъзн прѵне.
Чн ам мжнкат колак кѵ кжрнац,
Къ цжне ман бине де сац.
Сли кокош днн под,
Не ватръ ла фок,
Съ те фрижем ⸗ фригаре,
Съ те пресъръм кѵ саре;
Кѵ хнрѣн съ те оунжем,
Кѵ фѵркѵца съ те ⸗пѵнцем,

Пе масъ съ те рждикъм,
Ши де тот съ те мжнкъм.
Ядъ ѡ цжр де вин-арс
Съ не оунжем пе сѫпт нас.
Къ аш'к де р'кче бате вжнтѫ,
Кжт с'аѫ крепат пъмжнтѫ.
Ядъ ши ферм де вин,
Съ фи чина деплин.
Ши бине н'ки ѡменит,
Ши .рк'ъ н'ки чинстит;
Къ ноп въ форте пофтим,
Ши не р'кком'ндъл'ѫим;
Пофтим съ ажѫнжи мѫлте,
Съркътори д'кчеар'к сфинте;
Ши ка съ поц съвжрши
Ор кжте кжте (!) вен сокоти,
Ши кжте .р гжнд ц'ап пѫс
Кѫ ажѫторюл де сѫс.
Нацер'к дн'ѫл'ѫи Хс,
Съ фие де фолос.

Verşul luĭ Josif. (pag. 48—50.)

Ершѫл л'ѫи Іосиф.

Кжнд с'аѫ възѫт Іосиф легат
Кѫ амар с'аѫ сѫпърат,
Стригънд, дин гѫр'ъ гр'ънинд,
Ши де фрик'ъ тремѫржнд:
Таик' ал мнеѫ! чел кѫ дор мѫлт!
Нѫ те оунци прекѫм мъ д'ък.
Тирани чеи фъръ милъ
Мъ легаръ пре ѡ къмилъ,
Съ мъ д'ък'ъ .тр'а лор царъ,
Ка съ ле фїѫ де ѡкаръ;
Бин' ак'ѫм танко, ла мине
Съ нѫ мъ д'ък де ла тине.
Кжнд пре Іосиф .л д'ѫч'к
Ши кѫ джнсѫл ажѫнѫ'к
Ла мормжнтѫл манък-са
Кѫ амар маре плжнѫ'к,

Ши дин гъръ лша грък,
Къръ дълче манкъ-са:
Дторче-ци, манкъ, шки тъи,
Де кези че-м фак фрацж мїеи,
Кум дор съ потривирък,
Тиранилор мъ кжндърък.
Ир кжнд Якоб ав авзит,
Къ Іосиф ар фи перит,
Кв жале с'ав дръкат,
Ка съ скапе де пъкат:
Ох! фюл миев чел прѣ дълче,
Пжнъ кжнд ев те вои плжнже?
Ох! фюл миев чел фрумос,
Каре ми-ан фост де фолос!
Ох! фюл мїев чел дорит,
Оунде ецци акум пъръсит?
Ох! фюл мїев чел прѣ дълче,
Кум те ддури а те дъче?
Ши пре мине м'ан лъсат,
Тот кв жале, сърат.
Ох! амар вїецж мѣле!
Кум вой съ ш петрек кв жѣле.
Финд-къ н'ам ничи ш мжнгъѣре,
Мжнгъѣрѣ нимїи мѣле.
Къ чине м'ав мжнгъат,
Пре ел дзъв л'ав лват.
Ох! Іосифе, сфлетъл мїев,
Ев мори пентрв дорял тъв.
Иосифе, търиѣ мѣ,
Ох! вино, пътѣрѣ мѣ.
Ох! дешкиде-ц брацъле,
Де-м примѣще жалиле.
Къ лумѣ (е) дшълътоаре
Ши де шмени пїерзъторе.
Кжнд Іосиф ар фи перит,
Ятънчи мълт с'ав желънит.
Ши дин гъръ ав грънит,
Днълъи ав мълцъмит.
Славъ дълъи съ фие
Къче ав врът съ-м дѣ мїе.

Пре ачѣл че л'ам авѫт
Пре ачела л'ам пиердѫт.
Ши пре Иосиф л'ам арътат
Сфѫдник оуѫи .пъърат;
Форте бине крединчос,
Прекѫм аѫ врѫт ши Хс.
Ши .пъърат л'аѫ рѫдикат,
Форте таре .пѫълцат.
Ши пре личи ва вени
Престъ фрац ва стъпѫни,
Фиюл вострѫ чел фрѫмос,
Каре в'аѫ фост де фолос.
Ши дѫкѫм пѫнъ .л вечне
Мила дѫѫаѫи съ фие.

Verşul luĭ Adam. (pag. 31—33.)

Версѫл лѫи Ядам.

Пѫнъ н'аѫ грешит Ядам
Л пъкат нѫ ерам.
Ѳ! тикълоши де ноі!
Іаръ Ядам дакъ аѫ грешит,
Дѫаѫ дин рай л'аѫ гонит. ш. т.!
Шезѫнд ла пол(р)тѫ ши плѫнгѫнд,
Ши дин гѫръ аша грънинд: ш. т.!
Къ афаръ мъ афлаю
Динтрѫ тине, дѫлче раю. ш. т.!
Ѳ! воі копачі родитори
Кѫмп .пподобит кѫ флори!
Ѳ! воі кѫрате извѫръ
Ши мѫнц кѫ кѫнтѫрі оушоре!
Ѳ! воі лѫкрѫрі де wдихнъ
Ши зъподе кѫ лѫминъ!
Ѳ! воі рѫжѫрі де мѫлт бине,
Дзъѫ кѫ воі ръмѫне!
Ѳ! гръдинъ лѫминѫсъ
Кѫ лѫминъ мѫнгъѫсъ!
Ѫръ дзъѫ аш'ѫ грънинд
Глас къторъ дѫнсѫл зикѫнд:

Ядаме! нѫ те лиѣ желѫи
Къ ѫ те вон милѫи;
Ши че тѫ ан фост пиердѫт
Ирък-ц ва фи дърѫит:
Ячест лок де шдихнък.
Дин инимъ ел сѫспинъ;
[Дин каре дзъѫ нѣѫ скос
Фърък де нич оун фолос.]
Джнсѫл, зиче форте таре
Кѫ плжнжеле (! l. -жере) форте маре:
Ѡ! тикълосѫл, дне, де мине!
Кѫм съ нѫ плжнг ѫ кътрък тине?
Къ ѫ порѫнка ш ам кълкат
Каре ми ш ан фост дат;
Къ шарпеле аѫ лвитат,
Пре Ѥва ш аѫ лшълат,
Дин пом стрънин аѫ мжнкат
Шѣмжндои голи нѣм афлат.
Пентрѫ а Ѥви неаскѫлтаре,
Нѣм липсит дин десфътаре.
Пентрѫ ш мънкаре амаръ,
Не сколък дин рай афаръ.
Пентрѫ ш спрѣ (! l. рѣ) сфътѫнре
Липсиц де атжта мърире!
Ирък раю аша гръи:
Ядаме! нѫ те желѫи!
Ман бине те дѫ дела мине,
Къ н'ан слѫжит мне бине.
Ядам дин сѫфлет жемжнд
Грънинд кѫ жале плжнгжнд:
Ѡ раюле! полатъ фрѫмшасъ,
Кѫ лѫминък мжнгъшасъ.
Раюле! гръдинъ дѫлче,
Ѥѫ нѫ мък лдѫр а мък дѫче,
Де глассѫл лцерилор,
Де ворба пасърилор,
Де миросѫл флорилор,
Де звонѫл албинелор
Де гомотѫл сф(и)нцжлор,
Де мърирѣ дрепцжлор;

Дар .ѧкъ-ш де алт бине,
Че ам авѹт .рт҃ѯ тине.
Кин' раюле, съ не .рпъкъм,
Ямжндои мжна съ дъм,
Дѣкѹм пжнъ ла жѹдекатъ,
Нѹ не шм тжлни нич ш датъ;
Ноп не дѹчем кѹ сфинѣлъ,
Пе калѣ ча де зминтѣлъ.
Ръмжи раюле, сънътос,
Дин каре дзъѹ нѣѹ скос.
Дзъѹ нѣѹ блъстъмат,
Ши дин ран нѣѹ лъпъдат,
Съ мжнкъм пжне кѹ шстънѣлъ
Пентрѯ а нѹстръ грешалъ.
Дар дзъѹ с'аѹ милостивит,
Ши нарѣ нѣѹ милѹит.

Versul străinătăţii. (pag. 21—23.)

Версѹ стръинътъцж.

Съракъ стръинътате!
Мѹлт ещи фъръ дирептате.
.Лкѹнжѹраи църиле тоате,
Ши де бине н'авѹи парте;
Къ де мик ам прибежит,
Тот .р стреини ам тръит.
Никъири кът ам оумблат
Ѡдихнъ н'ам къпътат.
Бине-м дорѹ кжте ш датъ,
Съ мъ сѹи ла мѹнц кѹ пиатръ,
Съ мъ оуит .р лѹмѣ тоатъ
Пе оунде ам ам (!) оумблат о датъ,
Финд кѹ маикъ, кѹ таикъ;
Нѹ стръин ка астъ датъ.
Бине-м дорѹ оуни-ори
Съ мъ сѹи ла мѹнц кѹ флори,
Съ мъ желѹеск кѹ хори,
Съ-ми ман трѣкъ дин фишри;
Де шбидъ ши де дшри,
.Лми вине часѹл съ морю.

Ши дторскы шки рытъ
Ши къзи ши лъмк тоатъ;
Не дкзпра негра,
Жос ста мълц ка такъра.
Желъи-м'аш мънцжлор,
Де дорл пъринцжлор;
Желъи-м'аш кразжлор,
Пентрз дорл фрацжлор;
Желъи-м'аш флорилор,
Де дорл зрорилор;
Желъи-м'аш петрилор,
Пентрз дорл верилор.

CLXXXVIII.

1821.

(8⁰, 30 paginĭ.)

Кїемаре ла тупъриръ кърцилор Романецй ши версърй пентрз дрептаръ тинерилор. фъкзте де Константин Дїаконович Лога ..... д Бзда кз тупарюл кръецїй Унїверсїтъцй а Унгарїей. 1821.

Pag. 17.

Нз минцй, къ змъл минчинос никъйрй нз аре зменіе.

Фзри де минчюнъ, къ-цй адъче оуръ;
Д'ай трас пъкатъл прин фаптз аз прин гъръ,
Чъре ертаре, къ пъкатз-цй пере
Прин дрептаре.

Ла о лингъръ де дръцътъръ требе оун кар де минте.

Чел че-шй адзнъ цинцеле формосе
Шй ле 'нкорзнъ кз 'нцелепте фапте;
Трънтъ аре налтъ, тоци-л лаздъ форте
Ши дзпъ морте.

Pag. 19.

Кѵноце-цй .ѧтжю шмѵл, апой тайнеле тале .ѧй дескопере.

Пре 'тъѵ прїетен кѵноце-л наинте,
Кѧѵт' атѵнчй бине, кѵй дескоперй тайне;
Деспре че нѵ врѣй, ка съ се лѵдъ,
Лимба ц'ш 'нфржнъ.

Pag. 20.

Тот лѵкрѵл ла .ѧчепѵт е грев.

Де ш' ръдечина счїинцелшр формосе
Динтрѵ 'нчепѵтѵ есте амържчоасъ;
Дар дѵпъ скѵрт тимп родѵрй къ ва́ дѵче
Бѵне ши дѵлче.

Pag. 21.

Одйхна дѵпъ лѵкрѵ гата, е дѵлче ши лъѵдатъ.

Ла лѵкрѵ жѵне, те сѵпѵне форте
Къ дѵлч' атѵнчѣ шдихнецй непоте,
Дечй дѵпъ лѵкрѵ, кжндѵ-цй ѣй шдихнъ
Тоцй адѵк лаѵдъ.

CLXXXIX.

1821.

(8⁰, 245 paginĭ.)

Рисипи́рѣ чѣ де пре ѵрмѫ а Ierѵсалимѵлѵй .... де Іѡа́нн Бара́к .... ѧ Бѵкѵре́цій . 1821.

Predoslovie. (pag. 3—6.)

Кѵкжнт .ѧнайнте.

Ierѵсалимѵл лѵ кжна́т шкїй лѵмїй спре сине атжт кѵ сла́ва сѧ, кжт шй кѵ па́тимиле са́ле чѣле дѣ пре оурмъ . Ерѣдник есте шй астъзй де помени́ре . По́атѣ афла́ шмѵл ли́чѣ ка

оун кăсник кꙋн, шй ка оун крецийн кꙋн нйце .рвъцъткꙋрй крăдниче де а ле цинѣ. Пóате ведѣ айчк оун кăсник кꙋн, кжте некáзꙋрй, шй кжте примéждїй причинꙋйре зáрка, шй ръскóала чѣ фъръ де кáле; дрéпт ачéа пóате .рвъцà кжт трéбе а грижй пентрꙋ пáчк де wбице шй кꙋм съ кáде а депъртà зáрва кáрк с'аꙋ wбичнꙋйт а въпсй пъмжнтꙋл кꙋ сжнцеле а мꙋлтwр кăсничй невиновáцй. Пóате ведк де айчк оун крецийн кꙋн, къ с'аꙋ .рплиний пророчíа дмнꙋлꙋй нóстрꙋ Їис. Хс. кáре аꙋ фóст пророчйт пéнтрꙋ пáтимиле четъцїй ачéцїа шй пентрꙋ стрикáрк Евре́илwр; прин кáрк съ пóате .рткрй .ртрꙋ лкрк сă чк крецинéскъ, възжндꙋ-й тóате адевърꙋриле; съ пóате мирà де w дáтъ крецинꙋл де .рцълéпта прóнїе а лꙋй дмнезéꙋ, кáре аꙋ .ргъдꙋйт а съ пꙋстїй висéрика Іерꙋсалймꙋлꙋй пентрꙋ пъкáтꙋл Евре́илwр. Йрък фъкжнд сфжршйт лéцїй ачéїа, апóй аꙋ дешкúс Їис кáлк сфнтей Евангелїй, спре а съ .рпъртъшй тꙋтꙋрýр .рвъцътꙋра чѣ черкескъ.

Спре ачéст сфжршйт пофтéск а слободзй ачáстъ къртичúкъ .рнайнтѣ лꙋмїй. Gꙋ ам скрúс кꙋ рждꙋмáла ачéа кꙋ кáрк Іисúф Флáвїе w аꙋ скрúс. М'ам цинꙋт де слободзéнїа ачéа, де скрисориле лꙋй чéле май пре лáрг скрúсе, оунде с'аꙋ къзꙋт лéм скꙋртат; шй чéле скꙋрте, оунде аꙋ фóст де лúпсъ лéм май лꙋминáт. Gꙋ ам .рпърцúт .р. ѳ. кжнтърй, шй аша w ам .рбръкáт .ртрꙋ w фóрмъ де кꙋвжнтáре .р стíхꙋрй алкътꙋйтъ. Ртжмплъриле, шй кꙋрцерк ръскóалелwр нꙋ лéм скимбáт, чй аша лéм арътáт .рнайнте тóате дꙋпъ лóкꙋл, врéмк, шй дꙋпъ кúпꙋл лwр, кꙋм аꙋ фост; ка аша .р лóкꙋл рждꙋмáлїй кꙋ тꙋрбꙋрéлъ, .р лóкꙋл адевърáтелwр .ртжмплърй кꙋ w .ркипꙋйре скорнúтъ а нездрáвенелwр мъестрíй пре нúменк съ нꙋ .ршъл.

Нъдъждéск, къ четитóрїй ачéа кáрїй вwр съ цíе пáтимиле Іерꙋсалймꙋлꙋй .р кúпꙋл лúр чéл адевърáт, вwр мъртꙋрисй къ нꙋ лѣм тꙋрбꙋрáт рждꙋл лúр. Ядевърáт къ май темéйникъ, ши май кꙋноскꙋтъ .ртжмплáре шсте ачáста, декжт съ сфере нúце жокърíй дин нездрáвънъ мъестрíе скорнúте.

Cântarea a treea. (pag. 68 urm.)

Кжнтáрк а трéа.

Пáгꙋбл лꙋй Кест ръзбáте
Пжнъ ла Рwма четáте,

Л кáрѣ фóк де кътáе
С'ав апри́нс .лтрв кънáе.
Нéрон кáре-й стъпжнѣ́це
Дéхвл сжнцеле врѣ́це,
Гжндѣ́ съ и съ ръстоáрне
Скáвнвл сéпт ел де кóарне.
Исéпра Ідїй с'апри́нде,
Пре свпéшїй а-й лти́нде
Сéпт фржв, спре пи́лдъ фъкжндв-й,
Шѝ сéпт жвг тáре легжндв-й.
Трими́те кв шасте тáре
Пре Иеспазїáн чéл мáре,
Ка кв армъ де избжндъ
Съ-й свпéе ла всжндъ.
Чéла чѐ л мéлте фóкврй
Ав вирéи́т мéлте лóкврй,
Л бржнка дрѣ́птъ стржнце
Фржвл кътѣ́н де сжнце.
Ка кжнд кéрце ржвл Лáва*)
Кв фóк догоржндв-ш слáва
Кърсжнд фóк кв мáре пáръ,
Кжнд ажéнце ла хотáръ,
Де фéг шáменїй кв лóквл
Пжн'й съ стжмпъръ фóквл.
Яшà Иеспазїáн лкъ
Пжнъ лй пвстїà дин бржнкъ,
Фвцѣ́ тоцй гони́ндв-й фóларте,
Пвцинтéй скъпжнд де мóарте.
Мéлте четѣ́цй сжнт лвáте,
Шѝ оунеле лкинáте.
Пжнъ ка кв оун кълáвр
Кв кéлтврвл чéл де авр,**)
Къвтà съ фáкъ пáче
Къ алта н'авѣ́ че фáче.
Тѝт лкъ пре кáре фи́рѣ
Л'ав нъскéт спре педепси́рѣ

*) Лáва есте ш мáтерїе де фóк, кáрѣ кéрце дин мéнцїй, кáре кáрсъ фóк афáръ ка ш кáле.

**) Легéнделе Рwмáне акѣ́ стема оун кéлтър де авр сáв де арwи́нт, лтр'ън вжрф де сéлнцъ, шѝ лфи́пт л пъмжнт ла ръзбóю. Авѣ́ шѝ оун стѣ́г.

Лѡ́р, ⁘лилѝнтѣ порнѣ́кіе
Шѝ порѹ́нка ⁘плинѣ́кіе.
Ѧрмеле лѹ́й wдихни́тѣ
Шѝ wциле лѹ́й порни́тѣ,
Пре wа́стѣ Ѧгри́ппїй ⁘кѣ
Ѳ ѧѕ лѹ́т сѹ́пт а сѣ̀ брѫ́нкѣ.
Шѝ плекѫ́нд wа́стѣ порни́тѣ
Кѕ пѹтре́ ⁘трейтѣ,
Ѧсѹ́пра сълѣ́тѣчи́мїй
Шѝ тѹрѣ́тей Ѥврейми́й,
Прѣпъдѣ́нїе ле дѹ́че
Кѕ пѣка́тѹл дела крѹ́че.
Ѯи́дѹриле ле рѣстоа́рнѣ
Шѝ фок кѕ кѣтра́н ле то́арнѣ.
Шѝ аша̀ съ рѣсплѣтѣ́кіе,
Па́гѹба лѹ́й Ке́ст авѹ́тѣ
Шѝ рѹши́нѣ чѣ̀ дѹрѹ́тѣ,
Кѫ́т тремѹра̀ кѕ wка́рѣ
Ѧ Іѹ́дїй па́трѕ хота́рѣ.
Де́чи Ѥспазїа́н че́л ма́ре
Кѕ та́бѣра грѣ̀ шѝ та́ре,
Ѯпре Галиле́м порнѣ́кіе
Пре ка́рѣ w ⁘грозѣ́кіе.
Ка прѹ́нчїй де кѫ́йне че мѹ́шкъ,
Ка па́съриле де пѹ́шкъ;
Ѧша̀ фѹѣ̀ Ѥвреймѣ
То́цй ка́сничи кѕ мѹлцимѣ,
Ѣъ́зѫнд сѫ́нцеле то́т ва́ле
Кѕ спѹ́мъ, шѝ ѣ́лцй ⁘л ка́ле.
⁘Лтѫ́ю с'ѧѕ стрика́т Гада́ра,
Ка́рѣ с'ѧѕ топи́т ка чѣ́ра,
Къ́зѫнд зи́дѹриле то́атѣ
Ченѹ́ше шѝ пра́ф съ ско́атѣ.
Че́й че с'ѧѕ спѹркя́т ⁘л сѫ́нце
Шѝ с'ѧѕ ⁘лѣця́т а фрѫ́нце,
Ѯъ порне́ск май мѹ́лт ка лѣ́їй
⁘Л пъ́рциле Галиле́їй,
Шѝ май то́атѣ ло́кѹриле
Ле стинцѣ̀ кѕ фо́кѹриле.
Шѝ тъ̀ Ѥвре́й wрѣ́кіе
Некрѹця́т шѝ тирънѣ́кіе

Бътрънй, тинерй, фецй шй фкте
Шй мъерй тоате тъате.

Ерà ѡ четате таре
Іотапате фоарте маре
Съпт оун мънте ашезатъ,
Шй де мъниц лкъницъратъ,
Къ къй фоарте аджнкате
Зидърите 'нкъницърате.
Оунде мецешъг лъкрасъ
Шй фирк мълт ажътасъ,
Атърынд ашà де таре
Ячкетъ четате маре;
Іосиф лйчк фъцисъ
Ла чей че амърмърисъ,
Яйчк ка тикълошїй
Съ ад̆нат тоцй фрикошїй.
Лкъ съфлат Іосиф вїацъ
Инимъ май адръзнецъ,
Дециептжнд̆-й мълт ла вжнъ
Лкъ дат армеле а мжнъ
Шй инима ле ридйкъ
Съ нъ ле май фїе фрикъ.
Дечй Веспазїан сосеце
Шй къ Рѫма съ фълкце.
Джнд̆-й ачест нъме маре
Адръзнълъ фоарте таре,
Пре четатк атърйтъ
Къ тăкъръ атрейтъ,
Съ лкйде, шй пъд̆рк
Яъ тъат-о къ съкърк.
Шй фъкжнд̆-шй шанцъриле,
Май със декжт зид̆риле
Къ лкмнеле дин афаръ,
Тоцй къ фрикъ съ мираръ!
Тоатъ ферк е децкитъ
Оунїй извжндъ ацкитъ;
Пр Екреїй май нимйка
Де авїа пот дъче фрйка.
Дечй фїйнд ѡ зй сънйнъ
Де стълъчк къ лъмйна

Бєспазїа́н къ гътӣ́ре
Їи̑съ ла мейда́н къ фӣ́ре.
Ка тӭ́нетъл съ порнѓи̯це
Ши̑ ръсӭ́нетъл тръзнѓи̯це;
Тӭ́нъл че́л де ле́мн ръсӭ́нъ*)
Кѫ́т дин че́рю па́ре къ тӭ́нъ.
Съцецнле збо́аръ юте
Ши̑ пїетрнле къ вѫртӭ́те,
Ка́д трӭпӭрӣ ши̑ кӭ́рце сѫ́нце,
Пърѣ́ къ лӭ́мѣ съ стѫ́нце.
Ятӭ́нчӣ Іwси́ф витежа́це
Пре Євре́й лӣ порнѓи̯це,
Скоцѫ́ндъ-й пре по́рцӣ афа́ръ
Пло́ае де съце́цӣ ръбда́ръ;
Ши̑ де мӭ́лте wрӣ лӣ ба́те
Пре Рwма́нӣ дела четя́те.
Їи̑р ей де но́ъ къ вѫртӭ́те
Порни́ндъ-съ ши̑ ма́й юте
Їи̑ъ лки́сь къ ша́нцърӣ гръ́кле
Къ копа́чӣ ши̑ къ нъ́ле;
Дин па́везе лширѫ́ндъ-ш
Коперӣ́ш де фїе́р фъкѫ́ндъ-ш,
Пѫнъ с'ъ́ъ гътӣ́т май ки́не
Къ сѫ́нце съ ле лки́не.
Бъзѫнд Євре́ӣй, къ́-й стѫ́нце
Ши̑ кӭ́м лно́атъ л сѫ́нце
Лѣ́ъ спа́рт коперӣ́шърнле
Ши̑ лѣ́ъ апринс ша́нцърнле.
Бєспазїа́н wр ле фа́че
Ле ридӣ́къ кӭ́м лӣ пла́че,
Ши̑ де със къ́търъ четя́те
Къ мо́арте къмплӣ́т лӣ ба́те.
Їи̑р Іwси́ф лӯр спре wка́ръ
Лѣ́ъ ста́т лпотрӣ́въ wръ**)

*) Тӭ́н де ле́мн ам тълмъчӣ́т, оуѓѣ́лта Рwма́ннлwр че w нъмѣ́ Торме́нтъм. Мъкя́р къ ера́ де ле́мн фъкъ́т, да́р ма́рӣ пїетрн пъшка́ дин ел, къ ка́ре фъря́ма зндърнле. Ятя́т аръ́нка́ де врѫжма́ш, кя́т лови́нд атъ́нчӣ ка́пъл оунъ́й Євре́й анъ́ме Іозӣ́п пї́атра динтр'ѫнесъл, л'ъ́ъ аръ́нка́т прсстс 375 де па́шӣ, пръ́нкъл дин пѫнтечслс оуне́й мъ́ерӣ ръмпѫ́ндъ-л л'ъ́ъ аръ́нка́т прёстс 63 де пашӣ.

**) Фїинд ша́нцърнле Рwма́ннлwр май лналте де кя́т зи́дърнле Іотапа́тн, Іwси́ф а фъкъ́т асѣ́менѣ; лсъ непътѫ́нд де мъ́лци́мѣ съцецнлwр шй а пїетрнлwр че

Шѝ мѫлт .рн апо́й .рй ба́те
Гони́нд8-й дела четáте,
Дсѫфлеци́нд Є́вреймѣ
Ѭр с'а8 порни́т къ мѫлци́мѣ.
Ѭр Беспазїа́н .рда́тъ
Ѭръш къ фи́ре тѫрба́тъ,
Ѭ8 .ркúс гар .р четáте
Къ фóамете де а-й бáте.
Лѣ8 л8а́т апа дѣкфа́ръ
Съ ле дѣ́ сѣ́кте амáръ.
Ѭръ Іwси́ф ле ара́тъ
Ѡ апъ .рдестѫлáтъ*)
Ка кѫ́нд ар авѣ́ де тоáте
Ши тот сѫмеці́е скоáте.
Ѭр дѣ́ккъ съ спъймѫнтáръ
Лѣ8 гръи́т лѡ́р Іwси́ф гаръ:
„Фра́цилор! акѫ́м съ мѣ́рцем
Ѡрй дин лѫ́ме съ не цѣ́рцем,
Ѡрй съ бирѫ́им пѫтѣ́ре;
Якѫ́м мѫ́лтъ ни съ чѣ́ре
Декѫ́т съ мѫри́м дѣ́ фóаме
Фъръ пѫ́йне, фъръ пóаме,
Май би́не къ витезíе
Шѝ къ мáре истецíе;
Съ не жертфѫ́им къ тóцїй
Съ не лаѫде непóцїй,
Къ ам мѫри́т пе́нтрѫ цáръ;
Съ ешѝм дáръ афáръ,
Бени́цй акѫ́м дѫпъ ми́не
Съ не пѫртѣ́м фóарте би́не
Съ спърцем тѣ́къръ фоарте
Шѝ съ-й .ргрози́м де мóарте.“

зкѫрà спре ей а8 къті́т църѫ́ши ѫнгъ зи́д къ пíей де кóѫ дти́нсъ верзѝ, л каре ѫфнгѫнд8-съ съцецнле с'а8 грѫмъди́т шѝ с'а8 лнлцáт шанцѫл; шѝ ашà а8 дченѣ́т Ромáній а-й бáте.

*) Ка съ гжндѣ́скъ Ромáній къ Євре́ій н'а8 лúпсъ де апъ, Іwси́ф а8 ти́нс тóт хáйне оуде пре зи́дѫрй: мъкáр къ де мѣ́лт нѣ́май къ апъ де плóае тръѫ дкишѝй. Ѭр сфѫрши́нд8-ан-съ апа де тот, а8 скри́с прин тайнъ Євреилор де афáръ, ка съ ле фѣ́ре апъ шѝ чѣ́ле требúнчоасъ длъбитрѫ; шн ашà с'а8 ажѣтáт, къ съ дкръкà къ пíей, де гжндѣ́ Ромáній къ сѫнт кѫ́йній пѫ́нъ лѣ8 прúнс де вѣ́сте. Ятѣ́нчй с'а8 спъймѫнтáт Іwси́ф, кѫ́т съ сфътѣ́л съ фѣ́гъ, де нѣ́ л'ар фи рѣгáт Євре́ій къ пѫ́нс де а8 рѫмáс ла ей, пѫ́нъ ла чѣ́ де пре ѣрмъ.

Ішѧ Єврєїй съ скóалъ
Дѵїершѵнаций ла рѫскоáлъ
Сѵѣргжнд шáнцѵриле фóларте
Кáт пре Рѡмáнїй кѵ мóларте.

CXC.

1822.

(8⁰, mare II + 143 paginĭ. — cf. Cronicele României ed. Cogălniceanu, vol. III, Bucureşti 1874, pag. 335—433.)

Єтерие ..... де Корнікѵл Ілекѵ Белдіманѵ ..... Іаши 1861.

Inceputul Eterieĭ. (pag. 1—3.)

Че некáзѵ, че осъндíре, вaі мíе! че фокѵ амарѵ,
Че трєснíтѵ ші че ловíре, че отръвíторіѵ пахарѵ!
Чíне лѵ сокотíт вр'о датъ, чíне лѵ пѵтѵт пѵне 'н гъндѵ,
Жалника церı стрíкаре с'о вазъ ашѧ кѵрúндѵ?
Ах че старе, амар мíе! те кѵтремѵрı къндѵ гъндещı,
Я лакрімілор навалъ, кипѵ нѵ есте с'о опрещı.
Тоатъ цара-і ах пічоаре, омѵ песте омѵ дъ фѵгъндѵ,
О сѵфларе нѵ ахтімпінı, ші съ н'о прівещı плънгъндѵ;
Сате, ораше, цінѵтѵрı, маі тоате пѵстıı ле везı
Ш'ѵнѵ народѵ ах ангріжíре, атъта лакът нѵ-л крезı.
Повъцѵіторіѵ, нѵ креде; н'ласкѵлтъ мънгъіторіѵ.
Ялеаргъ, не цшидѵ ѵнде? вор ліманѵ, черѵ ацѵторіѵ.
Чíне съ-л повъцѵеаскъ? къчі дрегъторі н'ѵ ръмас.
Чей маі ахдръзнецı ші вреднічі, дін дрегътороı с'ѵ трасѵ.
Къı, понорътѵрı, пръпъстıı, кодрı чеі ахфрікошацı
Цемѵ де дѵіоаса офтаре, ачелор ахспъімънтацı.
Тоцı алеаргъ, черѵ скъпаре, ах пѵстıрі нъвълескѵ,
Къчі віаца, старea тоатъ ах прімеждíе-о прівескѵ,
Мънеле ла черıѵ ръдікъ, ахаліцъ адънчі офтърı
Плънгѵ кѵ тънгѵíре маре, прівіндѵ жалніче стърı.
Яічe ам требѵінцъ, пе Іраклідѵ съ адѵкѵ
Старea Молдовеі съ плънгъ, сѵ съ пѵіѵ съ скрıе Ізнгѵ;
Дар ахкътѵ-і прін пѵтінцъ, мъ коіѵ неко ші ѵ
Осъндa церı а скрıе, орі къtѵ-мі ва фıе де грeѵ.

Ун нород лесъпріт фоарте, дар фалнік, неастъмпърат
Днгънфат, к' аве одатъ стъпъніре ш' днпърат,
Мълт фалнік къ дн Греціа, ера окърмъіторіс
Ші се окротеа де сінеші, леџіт стъпъніторіс,
Дъпъ требіре де време, де къці-ва ані с'ас търбат,
Ръвна днтре ei с' апрінде, де славъ кс тотъл батс.
Се ръскрътескс пе сбт къмпътс, інтрігарісескс кът пот
Брънд съ адъкъ Търчіеі, ачел де істовс потопс.
Алкътъескс Етеріе, врънд с' апрінзъ а лор фокс
Ші отрава лор съ версе, ші 'н чел маі де пъртат лекс.
Смредъеск лъмеа маі тоатъ, прін апостолі днадінші
Де ръвна елефтеріеі, врънд пе тоці съ-і вазъ прінші;
Скопосъл се іспръвеџе, Гречі се ръдікъ тоці
Кс атъта търкъчіъне днкът а креде нс поці;
Планърі факс, дас хотъріре, фъръ де веспе а лові
Пъріџіле Търчіеі тоате, де одатъ а ръсвреті;
Царіградъл дн съпаре, черс маі днтъі а-л відеа,
Сокотіндс къ чеде-л'алте, де ла сінеші вор къдеа.
Пънс сорокс, хотъреск зіоа, днтре ei с'алкътъескс,
Ші о грабнікъ ісправъ, кс тоџи нъдъждъескс.
Де-алор планърі н'ам џінџъ, нічі потс а зіче чева
Дар лъкрареа нічі де фрікъ, нс поате плъче кзіва.
Проастъ, ші темеіс нічі зъзъл, маі ла зрмъ съ відеџі,
Мишкъріле ші зрмареа, Гречілор чедор істеџі.
Дін ненорочіреа ноастръ, хотъръскс ръскоіс а да,
Ші'о днпъръџіе веке, де істовс а рестърна.
Бекі, днтрс тоате таре, авері мълте, ші осташі мълџі
Бреднічі днтрс о каіпалъ, съ рестоарне грознічі мъџі;
Бреднічі, къ 'нтр' атъте ръндърі ръсколе лс спріжініт,
Ла оці марі ші регълате, џіџі кът с'ас дмпотрівіт.
Дін нідіе мъні ка ачесте, Слада съ ія воескс,
Дін търкъчіънеа чеа маре, нічі кзм нс се дндоескс.
Сарачі, де плънгс де мілъ, дакъ мъна чеа де сбсс
Нс ва фаче вр'о мінъне, декът се дъ маі пресбсс.
Пе прінчіпъл Іпсіланте Архістратіг дл нзмескс
Дл смългс дін сінъл Рзсіеі, ші кс дънсъл се зпескс.
Се зпескс къ'л цпс къ есте кс џінџъ ші істеџс,
Мъна дреапта дл аратъ днкътс-і де дндрезнеџс;
Пзрчеде кс ръквнъ маре, де ръсплътіре апрінсс
Ші віне плін де къпае ліче ла Прстс днтінсс.

Гъторъ пътерел толтъ, кът се полте ши кът врей
Лнтрѫ о аша лѫкраре, ера нѫмаі доі лакеі,
Къчі пътерел Ътеріеі, че пътеа а се фълі
Прін локѫрі деосебіте, лъсасъ а нъкълі.
Не домнѫл Міхаіл Водъ, а церей стъпъніторіѫ
С'аѫ сілит лндат'а-л траце, съ ле фіе аџіторіѫ.
Ісправа лнтрѫ ачеаста прекѫм възѫ н'аѫ зъбовіт
Къчі кѫ мѫлт маі лнаінте прін скрісорі с'аѫ воровіт;
Лндатъ пѫнѫ лн лѫкраре, лнчепѫ а скріе осташі,
Маі лнтъі тоці арнъуці, дін слѫжба лор се ведѫ траші,
Нѫ нѫмаі чеі дін оџеакѫрі, дар ши чеі дела боері,
Ка кънд віде ферічіреа, ши челе маі марі авері.
Ачеаста да о причінъ де препѫс, лнтре боері,
Мерг, лнтреабъ стъпъніреа, де доснічеле ѫрмърі.
Ръспѫнс іаѫ, къ съ трімітъ ла Кѫкѫрещі аџіторіѫ,
Къ 'н Краіова се вестісъ ѫнѫ Тоадер ресврътіторіѫ,
Кънчі ши 'н царa Ромънеаскъ осъндъ, неказѫ, кътѫ врей;
Дар ачеастъ лнгріжіре, вор авea a скріе еі.

Lupta de la Jijia. (pag. 51—53.)

Яфлъ Тѫрчіі кѫм къ подѫл Жъжъеі есте стрікат,
Съ лнделетніческѫ кѫ ръвнъ, се апѫкъ де лѫкрат;
Лл гътеск лнтр'аче ноапте, ши пѫн стражъ де 'л пъзъеск.
Вінері лн патрѫ-спръ-зъче, сѫс ла Ътънкъ се іveск,
Недестре ши кълъріме, ши стаѫ къц-ва де прівеск.
Іаѫ сама, кібзѫеск локѫл, лнтре еі се сфътѫеск,
Ши кѫ бърбъціе маре спре Жъжъеа порнеск.
Се погоаръ тоці ла вале, кѫ стража лор се 'нтълнеск.
Пеете Жъжъеа трече, німікъ нѫ се сфіеск.
Съ порнеск ши Ътерістіі, мерг спре а-і лнтімпина
Я дѫшманѫлѫі мѫлціме, німіка нѫ-і лнфрікa.
Нѫ прънъдеск бърбъціеа, лнкът пот съ 'нпротівеск,
Ѫн трѫп кѫн де кълъріме, се порнеще ши ловеск;
Погеазѫл, а лор ловіре, мѫлт н'аѫ пѫтѫт прелѫці,
Кънчі лнъдѫшиндѫ-і Тѫрчіі, се лнторкѫ, лнчеп а фѫці.
Ла табіе він кѫ тоціі, аколо съ лнтъреск,
Лн търгѫшор, ши лн лъѫнтрѫ, лнкът пот съ гръмъдеск.
Нъкълеск дѫпъ еі Тѫрчіі, кѫ ісцалъ лн кът врей

Дар Балаш ш Кондогѫні, фъчеа проашкъ .нтре ей;
Ятанасе тѫфікчіѫл, табіеа повъцѫіе,
Ел ера порончіторіѫ, ш кѫм вре орѫндѫе.
Ячесте трй къпітенй, аѫ ръмас чй маі алеш,
Къчі Касіле ш кѫ Спірѫл, ера ла Сіретѫ трімиш.
Делеанѫл ш Пенде-дека, ка нще леі .нфокаці
Прівеа дін карантінъ кѫм съ бъте чіе-л'алці,
Ш .н рѫшіне, дар одіхнъ, зікъ чіне ч'а воі
Вор афла ѫн кіп ла ѫрмъ, а се пѫте .нвоі.
Н'оі тънѫі бърбъціеа, ачелор че ам възѫт,
Къчі ам прівіт .ндръзнеала, кът нѫ ера де крезѫт.
Скоцінд мішкъ, ачеа чі ера лѫаці дін Єші,
Чіе-л'алці, ѫнѫл ш ѫнѫл, і-ам възѫт осташ алеш,
Спріжънеск ръзбоіѫл чінчі чеасѫрі, ш нічі декѫм нѫ се да.
Чіне сокоте к'атъта Греч вор пѫте ръбда?
Орі де каре парте Тѫрч ле да ръзбоіѫ, .л лові
Кѫ о .ндръзнеалъ оарбъ, веде-і къ се .нпротівіа;
Кънд, лѫа пе Тѫрчі де гоанъ кънд, гонщі съ .нтѫрна;
Ста .н кѫмпънъ ръзбоіѫл, нікъіѫрі нѫ атърна.
Дін табіе доѣ тѫнѫрі, слобозіа не.нчетат,
Дар фърък фолос, де клакъ, ѫнде апѫка некътат.
Кът аве, да кѫ картечі, дар дакъ с'аѫ мжнтѫіт,
Даѫ де цпре Єтеріеі, кѫ ѫн кіп пре тънѫіт:
Дін Скѫлені съ ле трімеатъ, пре сѫпт кѫмпът, .нтр'а-
К'а маі спріжъні резбоіѫл, еі .н старе маі мѫлт нѫ-с. [скѫнс
.Н лок де картече, кѫе ш кіроане лі-аѫ трімес
Без хал, ш прівеще старе, .н че старе маі алес,
Кѫ ачест фелі ѫ де гътіре, че ісправъ маі ліпещі?
Чі .нкапе бърбъціеа ачелор маі .ндръзнещі?
Касе, дѫгенще, ханѫрі, магазале че ера
.Н търгѫл де еаста парте не Єтеріст апъра.
Кжнд відеа вре-о невоіе, кжнд дін дос .л гръмъдеа,
Яколо ера скъпаре, аколо се .нгръдеа.
Тѫрчі възінд апъраре, нѫ перд време, нѫ перд чеас,
.Н мѫлте локѫрі джнд фокѫл, търгѫшорѫл аѫ арс.
.Нтр'ачел фок о мѫлціме де мърфѫрі с'аѫ прънъдіт.
Къчі сърачі бежънарі, н'аѫ сокотіт, н'аѫ гъндіт,
О аша неноросіре, нічі кѫм лі-аѫ трекѫт прін гжнд.
Къчі ліпепта съ се .нтоаркъ .напоі кът де кѫрънд.
Де аве аѫ пѫтѫт кѫ трѫпѫл, ка съ треакъ пеете Прѫт,
Кѫ фрікъ ш гроазъ маре ш кѫ неказ фоарте мѫлт.

CXCI.

1825.

(8⁰, mic, 172 pagini.)

Парис Мѫмѫлѣнѫ . Карактерѫри . компѫсе де .... Бѫкѫреци 1825.

Din Predoslovie. (pag. 30—35.)

Прокѫвжнтаре.

. . . Ачестѣ (лѫкѫл, липсъ де .рѫцътѫръ) ши алтеле асеменѣ ачестора, стжндѫ-м ка о оглиндъ .рнаинте, ле привеск .р тоате зилеле, тристъ ши диосъ(!) привелище, а ведѣ ѫнеле ка ачестѣ .р патрїа ноастръ, боалъ че нѫ съ поате прин алт а съ тъмъдѫи, декжт прин дофторїа .рѫцътѫрїи ши а бѫнелор сфатѫри; ачестѣ сокотиндѫ-ле еѫ де липсъ ши требѫинчосе, де мѫлте ори ам хотържт съ скрїѫ чева спре а .рплини даторіа кътре патрїе ши кътръ нѣм, дар фїинд непѫтинчос д'о аша .ртреприндере грѣ нѫ .рдръзнѣм, апои пр сокотинд къ тот дин кжт аре ши дъ жъртфъ и съ примеце май бине декжт челѫи че дъ дин присос, ам лѫат .рдръзнѣлъ де ам скрїс ачесте обїектѫри, сатере, прин каре арът осебите карактерѫри ши реле нъравѫри, нѫ дефъимжнд нѣмѫл ши персоанеле оаменилор, чи деферителе карактерѫри; пентрѫ къ еѫ нѫ зик къ есте Константин, Александрѫ, Фридерик, Клаикѫ, саѫ Марїа, чи нѫман пе сингѫръ патимъ о дефаим; кѫ тоате ачестѣ тот мъ тем де жѫдеката оаменилор, ши цїѫ бине къ мѫлци читинд с'ор апринде, ши .рм вор .рпѫта, ѫнїи залѫзи де вре о каприціе ши алціи рѫшинаци де вре о патимъ : чен рѫшинаци де патимъ мъ вор дефъима ши мъ вор поносѫи, зикжнд, кѫм къ нѫман еѫ ѫнѫл м'ам афлат, карелe вои съ даѫ сфатѫри ши съ .рдрептез пе оамени динтр'атжта лѫме ши оамени мари, пентрѫ къ ла нои сжнт оамени мари нѫмаи богаціи ши чен кѫ старе, пр чен че цїѫ чева ш'аѫ талантѫри, нелвжнд ачестѣ нѫ сжнт оамени мари . Ачестѣ ле вор зиче чен проци каріи с'атинг, ши каріи сжнт стъпжници кѫ тотѫл де вр'о асеменѣ патимъ, пентрѫ къ келѫл дѫпъ провервѫл ч'авем .р лимба ноастръ, ори че пр зиче нецине, нѫ съ мжнїе, пр де-и ва зиче кел, съ апринде, съ тѫрѣкъ де мжнїе . Пр чен залѫжи де каприціе, вор зиче къче ам скрис, ши кѫм почю скрїе

чева бѫн, ⁊ време че н'ам ⁊вѣцат цĭĭнцеле ши философĭа, ничи мѫлте лимби, ши къ ман де липсъ ера Рѫмжнилор лкѫм ачѣстѣ, декът поезĭа ши вересѫриле мѣле. Ла ачѣстѣ ничи ес нѫ мъ ⁊противеск, нѫ мъ ласъ адевъръл съ зик алт фел, де кжт къ философĭа ши цĭĭнцеле сжнт мѫлт ман требѫинчолсе ши де липсъ ⁊ вĭаца соцĭалъ, дар кжнд моралъл липсѣще, Логика ши Метафизика нимик нѫ не фолосеще, декжт не аскѫте минтѣ спре ръѫтъцин, не ацерѣще дѫхѫл спре десфрънаре, ши не дъ арме де нъскочири кѫ каре съ ръним, ши съ не ръним; ачеста есте фолосѫл ⁊вѣцътърĭи фъръ морал. Ĭтъ дар ⁊дрептарѣ мѣ де че ⁊демнѫ ам фъкѫт ачѣсте сатире, сокотинд къ ман ⁊тжи принтр'ачесте глѫме, съ фак доаѡ фолосѫри, адекъ ши съ-ши ман ⁊дрептѣзе ѫнĭи нъравѫриле лор, ши афлжнд плжчере съ се депринзъ ман мѫлт ла четит.

Ceĭ marĭ. (pag. 81—85.)

Чей марй.

О че чѫдъ, кжт мъ мир,
Д'ал челор марй карактир!
Че скимбате ла ей фирй,
Че гѫстѫрй, че диффĕрирй!
Прекѫм черюл де пъмжнт,
Яша ей де чей мичй сжнт.
Тоцй тржндавй, тоцй ленекошй,
Нестаторницй, фѫртѫношй,
Н'ас ей фапте къркътецй,
Тоцй ас миницй копилъречй.
Тоцй де мититей юбеск,
Ласкрѫрй каре нѫ-й чинстеск.
Тоцй, де кжнд сжнт къецей,
Диклинѣзъ лжнгъ ей.
Оаменй каре-й линггшеск,
Каре-й лаѫ', шй-й слъвеск.
Тот деаѫна чей марй вор,
Съ айкъ 'н каселе лор,
Префъкѫцй че ле ворбеск,
Тот чеде че ей коеск.
Вор' де мѫлцй фи 'нкѫнѫрацй,
Съ ст'ѣ 'нтре ей жнгжмфацй,

Съ ле д'к жикинъчѵ8ний,
Съ ле спѵ8е ла минчѵ8ний.
Ей адевър' н8 коеск,
Н8 ле плаче, ничй юбеск.
Сокотеск' къ кжте фак'
Ши ла алцй оамений ле плак.
Ши д'ар греши кжт де м8лт,
Ей жндрептърй н8 аскѵ8лт.
Ей ын сине сокотеск
Къ ла нимик н8 грешеск.
Н8 ле плак' а фи 'ндрептацй
Бор а фи тот лъѵ8дацй.
Фак месе марй, келтѵеск,
Кем оаспецй, че-й лингѵшеск,
Съ-й лаѵде къ-с галанцй
Сжнт нобилй, сжнт фигѵранцй;
Шй к8 меселе че дав
Шй май марй дефъимърй ав;
Къ сатѵръ ши хръеск (! l. хрънеск)
Пе корбй че-й пъгѵбеск
Йр н8 дав ла чей липсицй,
Ла чей сърачй ши смерицй,
Чй ла бжрфашй че ле спѵн
Касне ла ей кжнд с' адѵн.
Тоате чей марй кжте фак,
Пентрѵ фалъ къ ле плак.
Н8 фак пентрѵ ажѵтор,
Сав гжндинд ла вйнтор.
Фак с'авъз къ-й слъвеск
Къснашй че-й лингѵшеск.
Ла кѵрте кжнд плек ши вин,
Бор съ вазъ к8м съ 'нкин
Оамений м8лцй каре-й ацепт
К8 мжйниле стржншй ла пйепт.
Ей гжндеск къ н8-с нъскѵцй,
Чи дин чер де сѵс къзѵцй,
Де а фи порѵнчиторй,
Челор мичй стъпжниторй;
Йр ачей мичй сжнт нъскѵцй,
Н8май пентрѵ ей фъкѵцй.

Пе чей мичĭ жĭ сокотеск
Бїермĭ, нъ оаменĭ че тръеск.
Зик към къ ле сжнт даторĭ,
Я ле фи лор слъжиторĭ.
Къ нъмеле къ-с де нїкм бън,
Към вор, пе чей мичĭ съпънън.
Фїе кжт де не 'нвжцацĭ,
Кжт негїовĭ, кжт десфрънацĭ,
Л'е дестъл къ-с нїкм мърит
Динтр'ън сжнце стрълъчит,
Д'ън Маркез, Граф лъздат,
Дин вр'ън принцип лъминат,
Ши н'алерг, нъ остенеск;
Чей мичĭ пентръ ей мънческ.
Ничĭ дъпъ цїинцĭ алерг,
Нїчĭ ла школълъ 'ндестъл мерг,
Зик къ и'лъ че остени,
Лор л'е 'ндестъл а чети,
Н'лъ атжтїк требъинцĭ
Ка чей мичĭ де мълте цїинцĭ,
Ня веннтърĭ, пот тръи,
Фъръ д'а май остени,
Ш' .нтр'ачесте фъмърĭ фак
Къ чей мичĭ, орĭ че ле плак.

Defăĭmătorul. (pag. 137—140.)

Дефъймътъръл.

Че лъкръ съпърътор
Є омъл дефъймътор!
Де нимень нъ е юбит,
Є ла тоцĭ несъферит.
Парк' ар фи 'нтр'адинс нъскъцĭ
Нъмаĭ пентръ ржс фъкъцĭ.
Унде мерг, поносъеск,
Метахнĭ алтора гъсеск.
Паркъ сжнт фъкъцĭ де мом
Ка съ ржзъ д'ор че ом.
Трєкла лор есте ъмблжнд,
Корбе пжн касе пъртжнд.

Ла о кас҃ъ кѫнд съ дѹк,
Д'ъй де нѹ-с фацъ с' апѹк.
Дй латръ, дй поносльеск,
Ржд де ей, ши кихѹеск.
Ипой кѹм фѹг д'аколо,
Ши съ дѹче джнколо,
Дчеп нѹмай де кѫрфит,
Ржд де каса ч'а фѹцит.
Л'ал тренлѣ цр кѫнд мерг,
Пъ ржс гѹра 'н грав ш'алерг.
Кѫрфеск п'ъй дъ ца лъсат
Дин каса каре а плекат.
Ѹнде мерг ничй кѹм нѹ спѹн
Де вр'ѹн ом вр'ѹн кѹвѫнт бѹн,
Чи ла тоцй гъсеск чева
Ш' жнчепе а дефъїма.
Ѯик кѹтаре къ-й ѹржт,
Кѹтаре посоморжт.
Кѹтаре е маїмѹцоѝ
Бърбацилор пъпѹшоѝ.
Кѹтаре е 'ншелътор,
Кѹтаре асѹпритор,
Кѹтаре е нътъръш.
Кѹтаре барбар ши ръѹ.
Кѹтаре е нечинстит,
Кѹтаре есте сгжрчит.
Ши нименѣ 'нтр'ѹн кѹвѫнт
Фъръ метахне нѹ сжнт.
Ла марй, мичй, бътржнй, фъмей,
Ши ла прѹнчй мититей,
Мїй де грешелй ле гъсеск,
Ши дн'нтрег жй клефетеск.
Нѹмай ей сжнт тоцй фрѹмошй,
Чинстицй, ши политикошй.
Тоци с' аскмън кѹ Ядон,
Ши ла дѹх кѹ Соломон.
Н'ал ничй метахне трѹпецй
Ничй патиме сѹфлетецй.
Тоцй ш'ал спарт оглинда лор,
Сал съ се вазъ нѹ вор.

Нѫмай п'алцй въд, привеск,
Латръ дъ ей ши вжрфеск.
Зїоа, нолптꙋ не 'нчетат,
Ка кжнїй ла лѫнъ 'н сат.
Ей прин дефъймаре вор,
Съ-шй арате дѫхѫл лор,
Съ-й лаѫде тоцй къ цїѫ,
Кѫноск п'алцй де-й дескрїѫ,
Ши кѫ єлоквенцїй аѫ,
Дефиницїй ла тоцй даѫ.
Ямар лор дака гжндеск,
Ши къ дѫх се сокотеск.
Естꙋ женїе а лор
Л'есте ръѫ вътꙋмътор.
Фѫг тоцй дъ ей, околинд,
Кжнд жй въд ла джнший винд.
Прїетенй пъ нименй н'аѫ
Ничй вѫнꙋ зїоа ле даѫ,
Ничй жн адѫнърй нѫ-й вор,
Тоцй фѫг де визита лор;
Къ тоцй че п'алцй осжндеск,
Сингѫрй сжнт кѫм жй вжрфеск.
Ир челор чинстицй нѫ плак
Съ вазъ п'алцй че фак.

CXCII.

1826.

(8⁰, 304 pagini.)

Лóгїкъ . . . . . с'аѫ типърúт де Кир Григóрїе, де кáреле гасте ши тжлмъчúтъ . Л Бѫкѫрéцй . . . . Л анѫл мжнтѫйрїи . ⁀awks.

Procuvântare.

Прокѫкжнтáре дин пáртꙋ тжлмъчитóрюлѫй ачéцїй Лóгїче.

. . . . (pag. 4—8.) Ир .тръ ачáстꙋ вжрстꙋ де врѣме, кжнд чéй де вѫн нѣм коéрй ай пáтрїéй рѕмжнéцй мишкáцй фїїнд де

юбйрѣ кѣмйнѕлсй стрѣмошѣск, ас кйне койт де а съ фа́че преда́нїе шй цїйнцелор фїлософе́й .р лимка рѕмжнѣскѣ. Кжнд пѕртарѣ де грийже а лсй дѕмнезе́ ас дърѕйт но́ашъ пре оун кйне кредйнчо́с доми, шй стъпжнито́рю дре́нт, шй кажнд, ка́реле .р фа́пт ас арътат дрептатѣ съ, кѕ а рждикъ .р пъстореѣскъ ска́н ал Ѯггроклахїей пре оунъ дин че́й адевъраць патрїшць, пре прѣ сфнцйтъ Митрополи́т Григо́рїе. Кжнд рждвна ачестсй рждикат пъсто́рю спре анърарѣ православа́вїей тѣрмей са́ле ас тълмъчи́т атжтѣ кърць. Якѣм, зи́к, .ртѕ ачастъ кжрстъ де врѣме, с'ас ивйт шй ачастъ Ло́гїкъ а сфнтѕлсй Іоа́нн Дамаскйн, тълмъчи́тъ дин лимка Єллинѣскъ, де ми́не че́л май жос нѕми́т патрїшт, ка́реле шй де нѕ м'ам кѕноскѕт .р депри́ндерѣ алтар дестоиничи́й, да́р .р трѕдйрѣ кърцилор лимбїй па́трїей, кѕ са́цїѕ ам петрекѕт. Де́чй .ркъ май денайнте цїйнд ес, къ оунїй дин дáскълїй алтар лимбй, по́ате де вре ѡ па́тимъ ръпи́ндѕ-се, нѕ линѣ́ск а зи́че, къ кѕ непѕти́нцъ ѣсте а съ мѕта́ фїлосо́фїа шй .р лимка рѕмжнѣскъ, пентрѕ съркъчи́а зи́черилор шй а нѕми́рилор, ам пѕс то́атъ wсжрдїа де ам тълмъчи́т шй пре чѣле май нелесничо́асе граюрй шй нѕме, пъзи́нд де апро́апе пре .рцелѣцерѣ тълмъчи́рїй, пентрѕ ка съ ръмже грешѝтъ шй дешартъ пъркѣрѣ ачелора, шй съ се ара́те прин лѕкрѕ доведи́т, кѣм къ то́ате лимбиле фъръ wсеби́ре сжнт .рдъмжна́тече ла то́ате цїйнцеле. Къ май мѕлт пла́че Мѕселор а ворбй .р фїецре ка́ре нѣм кѕ лимба лсй, декжт кѕ алта стрейнъ, фїйнд къ нѕмай лимбл па́трїей ѣсте дестѕлъ а .рвита́ пре чей че доре́ск а ле цй, спре а ле .рвъца́ кѕ деслсшйре, шй кѣм къ фъръ лимба па́трїей нѕ нѕмай пѕцин фолосито́аре с'ас арътат школеле шй кърциле, чй шй фъръ ни́чй оун спо́рю. Нѕ ѣсте дар .рдоа́лъ а нѕ фй аша́. Кѣчй .р кжтъ врѣме нѣмѕрнле Єѵрѡпїй нѕ бъгà .р. сѣмъ лимба са́ чѣа че съ ворбїа́, ерà Мѕселе .ркйсе .р мънъстйрй шй .р пала́тѕрй, нѕмай ла ачѣа ка́рїй авѣ врѣме шй мижло́аче, ка прин лимба латїнѣскъ съ ле къпи́це. Пр дѕпъ че ас кѕноскѕт па́гѕба, ка́рѣ оурмà ла wбице дин прйчина ачаста, ас .рчепѕт фїецре ка́ре нѣм а-ш .рподобй лимба са́ чѣ ворбито́аре, шй а съ апропїа́ де фїлософїе. Дечй динтрѕ ачастъ оурма́ре с'ас фъкѕт акѣм аколѡ цїйнцеле де wбице, шй съ фъле́ск прин тжргѕрй, прин пръвъли́н, принтре ме́йери, прин та́бере, шй прин то́ате брѣселеле. .Ачет'кзе да́р де акѣм .рнайнте сфїа́ла ачѣа, ка́рѣ съ причинѕа но́ашъ, са́ дела дáскълїн алтар лимбй, ка́рїй прекѕм ам май

зи́с, не .рдъръкнѣ пентрѫ кѫцийгъл лѫр, са́ дела чѣй че .рва́ц къ́те чи́нчй шасе франциозецй, са шапте wпт еллине́цй, шй .рда́тъ съ оумфлъ, къскѫнд гъ́риле спре а-ш дефънима́ ли́мба са чѣ де па́трїе, фкръ а сокоти́ къ пре wрй чѣ мецеш5г шй пре wрй чѣ цїйницъ, врклѣ ле крцие шй ле мърцие, кѫнд некърма́т съ пън .р лъкра́ре.

(pag. 11—14.) Къ́тръ ачкстк тре́бе съ цим, къ нъ́меле, Ло́гїка, шасте гла́с еллине́ск ка́ре мъка́р къ аре шй алте .рсемнѣрй, .рсъ до́аш сѫнт май алксе, адекъ гѫндйрк, шй спънерк. Шй пре амѫндо́аш ле .рдрептъзъ Логїка, къ а фа́че ача́ста, ка гѫндйрк но́астръ съ се потривскъ къ лъкрърриле, ар спънерк, са къвѫнтъл че́л де афа́ръ съ се потривскъ къ гѫндйрк. Де́чй Ло́гїка шасте мецеш5г че .рва́цъ пре ми́жлокъл де а .рдрепта́ ми́нтк дин ли́ѱе, пре лъкрърриле са́ле чкле .рчепъто́аре, ши ашà съ се съвършаскъ, ка съ по́атъ а съ сѣй ла къноцийница чѣ адевъра́тъ а лъкрърилър, шй ла .рпъртъшйрк лър. Чй фїйнд къ .рчепъто́ареле лъкрърй чкле май алксе але ми́нцїй сѫнт па́трѫ къ нъ́мъръл, дре́пт ачкѫ пентрѫ .рторсътъ́риле ла ачксте па́трѫ лъкрърй але ми́нцїй, ка́ре сѫнт а съ фа́че де дѫнса, атѫтк пърцй пот а съ .рсемнà дре́пт. Л чѣ динтѫю динтр'ачкстк съ къприйнде пентрѫ ідей, са́ ркипъйрй, адекъ, пентрѫ го́ала къприндере а ми́нцїй. Л чѣ де адо́аш пентрѫ ачклк, ка́ре фа́к ла жъдека́тъ. Л чѣ де а трéѫ, пентрѫ ачклк, ка́ре ка́стъ ла къ́рсъл жъдекцїй. Л чѣ де а па́тра, пентрѫ ачклк, ка́ре ка́стъ ла wрѫндъйрк къноцийницилър; де оунде алтъ но́аш хотърѫре ръса́ре ла Ло́гикъ, адекъ, шасте мецеш5г, ка́ре дъ ре́гъле къ деслъшйре, шй де а причкпе къ алкцере, де а жъдека дре́пт, де а сокоти към съ ка́де шй а .рподоби къноцийницле към съ къви́не. Якъм да́р кѫцй кър фй .рцеле́пци шй къ дркптъ сокотклъ а минцїй, нѣ мъ кър мъстрà, къчй н'ам тълмъчи́т вре w Ло́гїкъ дин чкле къ адъшцйрй але че́лър но́й, цїйнд къ шй ачéцй но́й, де нъ́-ш аскъцїà ми́нтк къ арчкреле че́лър векй, нѣ ар фй изводи́т афлкриле че аѣ ско́с. Ли съ дъ .ркъ а цй къ дъ́пъ рѫвна чѣ къ́нъ а прк сфнцїи-са́ле пъринтелъй Митрополи́тълъй че аѣ арътà́т спре а съ депрйнде пре́щїй .р догмеле православ́нничїй но́астре кредйнце, алтъ Ло́гїкъ май къвїинчо́аскъ шй май къ къ́н нъ́ме ла Θеwлогїе, декѫт а сфнтълъй Iѡа́нн Дамаскйн, н'ам гъси́т. Шй пентрѫ ачкѫ ам шй тълмъчи́т-w, рѕгѫндѫ-мъ тътърwр къ къчерїе, ка wрй че грешàлъ кър гъсй .ртр'жиса, са́ ла къкинте, са́ ла нъмйрй, са́ ла зи-

черй съ ѧдрепт҃кзе къ шнимъ блѫндъ, цїйнд къ нѹмай оунѹл дмнезѣѹ ѣсте ф҃кръ грешалъ.

(pag. 15.) Ѧтр'ачѣст нѹмър де шапте адекъ ѧ к҃ккѹл ал шаптелк сѫ ѧ сѫта а шапт҃к, с'ѫ лѹат фрѫжеле wклъдѹйрїй цкрїй ноастре дин мѫйниле стрейнилwр, ши с'ѫ дат пъмѫнтенилwр, де къткъ пр҃к пѹтерника ѧпъръцїе а Царигра́дѹлѹй де акѹм, ѧкрединицѫндѹ-се ачѣсте фрѫже ѧ мѫйниле пр҃к ѧнълцатѹлѹй нострѹ домн, бине крединчосѹл, шй ювитор҃ю де х҃с. Григорїе Гика Воевод, оунѹл дин чѣй алѣшй ай ѧширѹйрей веститѹлѹй нкм ал вѣкилwр домнй Гикѹлецй, лѹкрѹ къ адевърат врѣдник де бъгаре де сѣмъ, каре мъ ѧдѣмнъ а асемънă цара ачаста, къ оун пѹю де пасъре, каре фъкѫнд ненѹмъратѣ ѧвѫрколирй, ѧ микшо́ара сферъ а зъмислирїи сале, ѧ чѣ де пе ѹрмъ съ спарце геѡачк ей, ши есе пѹюл ла лѹмйнъ, шй ла трацерк а лерѹлѹй чѣлѹй слободъ, шй причинѹнторю де вїацъ, шй къ ѧчѣтѹл, ѧчѣтѹл крескѫнд съ бѹкѹръ, ши чирикъѣце ѧпрежѹрѹл майчїй сале. Съ май асѣмънъ Цара Рѹмънѣскъ, шй къ пасърк, каре съ нѹмѣце Фининѯ, каре дѹпъ чѣ съ ѧвекѣце, шй воѣце а съ май ѧтинерй, адѹнъ грѫмадъ де гътѣже оускате, шй стѫнд дѣсѹпра лѹр ѧ прйпекѹл соарелѹй, фѫлфже къ арипиле сале пѫнъ съ-шй апрйндъ флакъръ, шй ардѣ ѧпреѹнъ къ гътѣжиле пѫнъ ръмѫне ченѹшъ, апой дин ченѹша ачѣа зъмислйндѹ-съ съ фаче ѡръш кѹм ѧ фост, шй къ вѫрста ѧнойтъ. Яша с'ѫ ѧтѫмплат ши Цкрїи ноастре ѧтр'а шапт҃к сѫтъ де ани а начѣлничїей Домнилwр. Къ дѹпъ, ѧтѫта пръпъденїй шй фокѹрй, шй ѧтоарчере ѧ ченѹша са, ѡръш с'ѫ зъмислит дин ѧсъшй ченѹша еї, шй фъръ нъдѣжде скѹтѹрѫндѹ-шй гїѡачк, ѧ ешйт ла лер слобод. Требѹ дар ка ѧтр'ачѣстъ а шапт҃к сѫтъ де анй, съ жс ла лѹмйнъ, шй оун лѹкрѹ нѹ́ каре н'ѫ лѹѣт лймба Рѹмънѣскъ пѫнъ акѹма. Дѣчй ачѣст лѹкрѹ, ѣсте Логїка ачаста, карк ка w фънтънъ къ дѹлче ши лймпеде ши ръкорнто́аръ апъ, с'ѫ деспетлѹйт (! l. -печет-) шй с'ѫ пѹс ѧнайнт҃к чѣлwр че вwр бйневои а съ адъпа динтр'ънса. Прїнмйцї-w дар къ дрѫгосте, шй вецй кѹнѹаце ѧ фаптъ фолосѹриле еи. Къ къ сѫнт ал тѹтѹрwр wсѫрдник аскѹлтътwрю:

Григорїе смерйтѹл Єпископ ал Ѧрџешѹлѹи.

CXCIII.

ca. 1830.

(Ms. Acad. Rom. Folio, II nepaginate + 854 paginĭ paginate.)

Пилде, повѣцꙋ́рі, і кꙋ́вінте адѣвѣрате, шѫ повецꙋ адꙋ́нате дѣ дꙋмнѣлꙋ́і двóрнікꙋл Іордáке Голескꙋл, фі́ꙋл рѫпосатꙋлꙋі банꙋл Радꙋл Голéскꙋл.

Prietenul cel adevărat. (pag. 797—798.)

Повесте де жнвѣцътꙋ́рѣ.

Ꙋ́н пърі́нте врѫнд сѣ жнвéце пѣ копі́лꙋл сѣꙋ, пѣ лѫ́нгѣ чéле л'алте, сѣ кꙋноáскѣ шѫ ла прнетені, ѣі дете слобозéніе сѣ сѣ плі́мбе прін орáш, шѫ сѣ фáкѣ кꙋноцíнцѣ кꙋ тóци, ка сѣ полтѣ добѫндí мѣкар ꙋн прї́етен нꙋмаі. Дꙋ́пѣ кѫ́тѣ-ва врéме, врꙋ сѣ áфле дáка фíюл сѣꙋ а пꙋтꙋт добѫндí вре ꙋн прнетен; ѣл кемѣ шѫ-л жнтребѣ, дѣ а добѫндíт вре ꙋн прнéтен. Копі́лꙋл ѣі зíсе: маі мꙋлт дѣкѫт кꙋ чінзечі м'ам жмпрнетенít. Пърінтеле ѣі зíсе: „тѣкі фѣкꙋт прнéтен ал лор, оаре вре ꙋнꙋл дін ієі с'а фѣкꙋт прнетен ал тѣꙋ?“ Ієл непрічепѫнд че-л жнтрѣквѣ татѣ-сѣꙋ, зíсе: „ам кѣцігáт пíсте чінзéчі дѣ прнéтені, кꙋ кáрі зíоа шѫ ноáптѣ мѫнкам ші бѣкм кꙋ ієі.“ Татѣ-сѣꙋ жм (! l. жі) маі зíсе: „кꙋм фѣтꙋл мієꙋ! ієꙋ жнбѣтрѫнí, шѫ нꙋ пꙋтꙋю добѫндí маі мꙋлці прнетені, дѣкѫт ꙋнꙋл, шѫ тꙋ ашa дѣ кꙋрѫнд пꙋтю́ш добѫндí атѫ́цѣ прнéтені? нꙋ кꙋм-ва вор фí прнетені дѣ мáсѣ, пентрꙋ кѣ ле даі мéсе, кам адéсе орі?“ Ка нꙋ, рѣспꙋ́нсе копі́лꙋл, ѣм сѫнт прнетені бꙋні, адѣкъráці шѫ кредінчóші. „Ей бíне, зíсе пърінтеле, ꙗ сѣ-і жнчеркѣм“. Шѫ нꙋмаі жндáтѣ тѣіѣ́ ꙋн порк шѫ-л пꙋ́се жнтр'ꙋн сак шѫ зíсе: „ꙗ ачéст сак ла спінáре, шѫ дꙋ-те áстѣ сѣ́крѣ пѣ ла тоці прнетенї тѣі, ла кѫте ꙋнꙋл, ꙋнꙋл, шѫ зí-ле, кѣ гѣлчевіндꙋ-те кꙋ ꙋн фечóр дѣ боіер мáре, тѣ́ лꙋат мѣнша, шѫ ловíндꙋ-л л'аі оморѫт, шѫ л'аі пꙋс жнтр'ачест сак, шѫ те родгѣ сѣ-ці лѫ́кте, ка сѣ аскꙋнзѣ шѫ пе морт шѫ пе тíне, пѫнѣ ва трече че-ва врéме сѣ нꙋ те áфле татѣл копілꙋлꙋі. Копі́лꙋл лꙋѣ сакꙋл ла спінáре, шѫ сѣ дꙋ́се ла ꙋнꙋл дін прнетенї лꙋі, че-л сокотѣ́ маі кредінчос, шѫ-і спꙋ́се, кꙋм ѣл жнвѣцáсе татѣ-сѣꙋ“. Прнетенꙋл ѣі зíсе: „фꙋці д'ачí небꙋ́нзле, шѫ блестематꙋ́ле, че вей, пентрꙋ ꙋнꙋл ка тíне,

съ ѝнтрѫ шѫ ѥѫ жи фок? кѫм ал фъкѫт аша съ шѫ паці". Копілѫл фѫці дъла ѥл, житрістат шѫ кѫ маре мѫхніре, шѫ съ дѫсе ла ал дóлѣ, дар шѫ дела ачéла асémене гонíре добѫндѝ, кѫ мал мари жнфрікошѣрі; пъ тоці д'арѫндѫ ъі жичеркѣ, шѫ ла нічі ѫнѫл нѫ гъсí скъпáре. Шѫ житоркѫндѫ-съ жи лпою спѫсе тътѫне-съѫ. Тáтъ-съѫ ъі зíсе: „ви-о акѫм кѫ мíне, съ мерцем шѫ ла прнéтенѫл мѥѫ. Съ дѫсерѣ шъ спѫсерѣ прнетенѫлѫі съѫ, житѫмпла́рѣ че-і с'а житѫмплат, дъла фíѫл съѫ, рѫгѫндѫ-съ съ-і ажѫ́те а скъпа дъ педѣ́ъ. Прнéтенѫл ждатъ ле зíсе: „лъсаці пъ морт áічі, шѫ-л кою жигропа ѥѫ прін аскѫ́нс, ар кої дѫчеці-въ ла мошѫ́ма мѣ, шѫ шъдеці аколо́, пѫнъ съ ва потолí ачѣ́стъ вóрвъ". Ятѫнчі пъріntеле дъскоперí прнетенѫлѫі съѫ, жѫкъреа че а фъкѫт, ка съ жичéрче пъ прнетенн фíюлѫі съѫ; шѫ зíсе кътре фíюл съѫ: „астфел дъ прнетені, съ те сілеці съ добѫндéці". [кѫноаце-ці акѫм прнетешюгѫл чел адъвърат.]

Poliţaĭul cel înţelept. (pag. 798.)

Ѫн негѫцътóр мергѫнд ла ѫн тѫрг, шѫ непѫтѫнд лѫá асѫ́пра лѫі тоці бани че авѣ́ кѫ ѥл, лъсѣ́ бани житр'о пѫнгъ ла ѫн прнéтен, пѫнъ съ ва житоарче дин тѫрг. Ѫнторкѫ́ндѫ-съ черѫ бани дъла прнетен; ѥл тъгъдѫí, къ нѫ ѣ дат нічі ѫн бан, шѫ жичепѫ а шѫ-л окърѫ́ шѫ а-л черта згорнндѫ-л (!) афаръ. Негѫцъторѫл мерсе жндáтъ ла поліцне, шѫ арътъ чеа че і с'а житѫмплат; поліцáрѫл ъл житревѣ́, дъ а лѫáт дъла ачéла вре ѫн жнскріс, сав дъ аре вре ѫн мáртѫр? Ѥл ръспѫнсе, къ нічі жнскріс н'а лѫат, пентрѫ къ с'а жнкредінцат жи прнетешóгѫл лѫі, шѫ нічі мáртѫр áре, къ жи кáсъ н" маі ерá нímені алтѫл. Поліцáрѫл трімісъ дъ граб шѫ кемѣ́ пъ ачéл прнéтен, шѫ житребѫ́ндѫ-л, че а фъкѫ́т бани? ѥл тъгъдѫí кѫ тóтѫл, зікѫ́нд, къ нічі ѫн бан нѫ ѣ дат. Поліцарѫл ъі зíсе: „дака нѫ цѣ дáт нímік, скрíе ла невáстъта акáсъ, съ-ці тріміцъ пѫ́нга кѫ бáни, че цѣ дат ачéст ом". Ѥл нѫ врѣ съ скрíе. Ятѫнчі жницълегѫндѫ-съ кѣ (є) къѫѫ́лъ, ъл сілí дъ вóіе дъ невóіе шѫ скрíсе скрісоарѣ. Кѫм о трімíсе ла невáста лѫі, невáста нѫмаі де кѫт ъі дете бѫнга (! l. пѫн-) кѫ бáни. Шѫ аша съ дъскоперí фѫртшагѫл. [ведеці міжлоаче дъ поліцáр фъръ нічі о бътáіе.]

Orbul cel isteț. (pag. 827.)

Історіоарѣ.

Ун орѣ авжнд чінчі сѣте дъ гълвені, шіж нелавжнд ѣнде съ-і пъстрезе, ш жнгропат жнтр'ун колц ал грѫдінеі. вечіунъл съѫ възжндѫ-л, л вені нолптѫ шіж ш лѫт. Орѣунъл л дѫол зі черчетжнд околѫ, нѫ гъсі вані, шіж бънѫінд пъ вечіунъл съѫ, съ сокотѫ ѫ че меџешюг ар пѫтѫ съ-ш гъсѫскъ вані. Ашъ кемѫ пъ вечін, шіж-і зісе: „дръгъ! ъш врѫ съ біне воіеџі съ-м дъі ун сфат. Ям о міе дъ галвені, карі дѫпъ моъртѫ мѫ, воіеск съ-і лас дѫмі-тале, дін каре чінчі сѣте ям жнгропът ліч жн колцъл грѫдінеі, ар чеі-л'алџі чінчі сѣте, ѣнде зічі дѫмнѫ-тъ съ-і пъю, ка съ нѫ не-і ш чіне ва?" Вечіунъл сокотінд къ адевѫр ъі спѣне, шіж гжндінд ка съ-і фѣре, шіж пъ ачеа, ъі зісе: „Маі біне съ-і пъі тот ѣнде лі пѣс шіж пъ чеі-л'алџі". Шіж ашъ мерсеръ ла локъл ѣнде ъі жнгропасе. Вечіунъл жндатъ пѣсе ачеі чінчі-сѣте дъ галвені, ла локъл дъ ѣнде ъі лѫсе, ка съ жншале пъ орѣ, къ дъ околѫ, німені нѫ-і ш. Орѣунъл кѫм къѫтѫ, шіж гъсі вані ла лок, ъі лѫ зікжнд: „Бо́гда-про́сте! къ кѫ о мінчіонъ ъм гъсіо вані че міеі фѫрасе."

DIALECTICA.

1. Muntenia. (Vălenĭ de Munte.)

GLIGORE M. JIPESCU: Opincaru cum ĭeste şi cum tribuĭe sĕ hiĭe săteanu. Scriĭere 'n limba ţĕranuluĭ muntĭean dă .... Bucureştĭ. A. Grecescu. 1881.

(8⁰, 161 paginĭ.)

(pag. 48—51.) Hine, prăseşte soĭurĭ bune, hărăneşte ţeapăn, însănătoşază-le şi nu-ţĭ maĭ bate ghitili cum am prins dă veste că facĭ. Tu le chinuĭ şi ele te scot din hârtoapă. Este? Ce aĭ tu cu dobitoacili? Nu doar că ele au minte şi graĭu? Ce ştiĭe ghiţelu, junicea, mânzatu, tauru, gonitori, juncani, vacili, buhaĭu şi boi, dă beldiea ta! Nu cumva cârlani, mânji, armăsari, telegari, jugani şi măcar uţupinili din lumea lu Dumnezeu, cu d'adinsu te dau dă şugubină? Ce-ţĭ pare maĭ blând, maĭ plăpând ca oiţili, berbeci, mĭeoarili, batali, târţii, cârlănaşi, mĭei, mĭelili tărcuşi şi tărcuşe, mărgelaţĭ şi mărgelate, buzaţĭ, buzate, oachĭeşĭ, oachĭeşe, plăghiţĭ, plăghiţe, pistruieţĭ, pistruĭeţe, rucăreĭ, rucărele, bucălăĭ, bucăliţe, cĭuţĭ, cĭute, cornuţĭ şi cornute, belĭ şi bele? Păĭ, cum aşa, nicĭ mânzărili, nicĭ fătătoarili, nicĭ sterpili nu-ţĭ plac? Ce urăştĭ plecătorili, sugari şi sugărili? Da lâna stogoşă, ţurcană, seină, neagră, albă, târcavă, miţili şi codina; mulsoarea, sugăritu, 'nţărcatu şi aplecatu, nu-ţĭ aduc nicĭ un căştig? Da brânza lor, laptili, caşcavalu, janţu, colastra, jântiţa (cocârţa), urda, caşu dulce şi salamura ce foloase nu ţĭ-ar da, d'aĭ cunoaşte bine cum să 'mprăsileşte oaĭa? Căşăria, bacĭu, hĭerbătoarea, 'nchĭegătoarea, crinta, răvar, mânători, sterpari, mânzărari, cârlănari, stricurătoarea, găleţili, cupili, comarnicu, târla, strunga, toţĭ şi toate ar hi 'nsufleţite dă ighirea tea, când te-ar zări vinindă la stână pă munte, mititeluţ, cu plosca la oblâncu caluluĭ, cu gluga pă după gât şi cu legume 'n dăsagĭ, suindă

haĭdea, haĭdea pă coastă, dând dă vale pân bungeturĭ, pântre colţĭ şi ĭeară işindă la ochĭurĭ dă poĭeniţă, înainte apoĭ pân pădurili bătrâne ca stana de pĭeatră a dăpă crestili colţilor muntoşĭ! E dă mare laudă şi trebuinţa cere să aĭbă rumânu la bătătura luĭ şi armăsar dă sămânţă pĭetros, vânos, voĭnic, şi taur la vacĭ marĭ, cĭolănoase şi alese de prăsilă, şi berbecĭ bunĭ dă lână, cu coada lungă ne 'ntorşĭ şi lunganĭ la trup, bunĭ la 'mpărechĭerea cu mutili lor oiţe. Acuma aĭ numa neşte boambe, boaĭte dă boĭ, la jug. Sâmbotin o hi dă şapte ghiţeĭ şi zorilă dă v'o nouo. Miĭe mĭ-ar plăcea să te văz cu cireadă de ghite, să le daĭ nume dă ţară ca: bolocan, mărtin, lunaĭu, mĭercurea, joĭea, vinerea, duma, plăvan, ghĭorea, oprin, grosu, măgurean, codalb, codălbĭel, tărzĭĭea, mocan, murgocĭu, galben, pădurean, ruşeţu, rusu, găitin, porumbĭel, boĭean, cercel, balan, mândrilă, brebea, medelea, cerbu, prĭĭea, buzilă, ţintea, breazu, floriean; şi vacilor să le zicĭ: cercelica, mândriţa, furnica, frumoasa, lunăĭca, mărtina, mĭercureana, mĭercana, joĭeana, vinerica, -sâmbotina, dumana, bălaĭca, brânduşa, ruşita, codălbiţa, murgana, ghiorica, păduriica, prĭĭeana, ĭepura, floriĭea, mĭerliţa ş'altele. Şi să-mĭ urcĭ şi să-mĭ plimbĭ turma şi cireada, cum fac mocani, pă munţi dornicĭ dă omŭ şi dă ghite, de la Sân-Ghĭeorghĭe până 'ntre Stă-Mărĭĭ, unde dându-le sare la timp, adăpost şi mâncare la soroc, să mi le porneştĭ dă vale, pepene dă grase. Eară plugu, nou, uşor, lucrat în hĭer rumânesc să hiĭe gata la arătura luĭ, şi sămânţa plină pentru bucate şi s'aĭ aratu, la timp să-l facĭ. Dacă d'astea nu să poate căpătui hiĭe-care rumân, atuncĭ stăpânirea să 'ndatoreze satu, plasa, plaĭu şi judeţu a-'şĭ căpui şi căpăta prăsitorĭ şi sămânţa, pântru ghitili şi holdile satilor. Dulceaţa adunată dă la ghite, lâna şi carnea lor, vere Moţăilă, ţĭ-ar umfla buca feţi, şi ţiĭe şi tutulor sătenilor ĭubitorĭ dă ghite şi dă pasărĭ, şi chimiru tău ar găfui înţesat, dă sute şi dă miĭ dă galbinĭ din vinitu dobitoacilor marĭ şi frumoase, din lâna ţesută, din pĭeĭ, din opincili argăsite şi din rodu osteneli. Că ghita, hĭara sălbatică, pasărea, leu, pisica, câĭni, peştili, gângăniile toate, tot hiinţe sânt ca şi omu. Dobitocu simte, 'l doare, să 'ntristează, să posomoraşte şi vorbĭeşte 'n limba luĭ, da n'o cunoaştem noĭ. Ghita ĭubĭeşte, fată, ărăneşte, o ustură d'o baţĭ, să bolnăghĭeşte, 'mbătrănĭeşte, să usucă: adică umblă, mănâncă, doarme, dăpune, ţine 'n burtă, toate le face ca omu. La ce dar le bajocorim, le omorâm şi le stingem din bătaĭe? Uni 'nvăţaţĭ marĭ au scris, că nu e bine să mănânce omu carne;

cum și fac mulți. Adăvăru e, că multă carne n'aduce sănătate. Da la boală, la o bătăliĭe, la lucrătorii marĭ, la foamete, la 'nchiderea oamenilor în cetăți, cum trăĭești, dă n'o hi nicĭ carne? Bună hire aĭ, hine, că ți la ghită ca și la copii tăĭ și te aĭ îndrăci, când ți-ar zice un căscăund: moară-ți bouleni! — Dă ți-o ajuta sfăntu, s'aĭ târlă, cireadă și turme, să facĭ ca ardeleni trecătorĭ pă la noĭ; dânșii au măgarĭ încărcați cu târhatu pă eĭ, au dichisurĭ și ghitili ocolite dă câĭnĭ, ăĭ maĭ curați prietenĭ aĭ turmilor, păzitorĭ și dușmanĭ jurați aĭ hĭarilor sălbatice. Câĭnilor, căţelilor să le puĭ nume ca la aĭ mĭeĭ: pârjol, ghiocel, breazu, lăbuș, urseĭu, corbea, leu, pinţa, zalinca, cĭesara, braĭca, lupeĭ, lucea, grivu, dudaș, haĭducu, roșca, bălanu, bucălău, dolfa, căruntu, grozea, gruĭu, gândacu, scurtu, urechĭatu, tămădău, scânteĭe, moșoroĭu, griveĭu, puĭca, ghidan, cazac, luĭcă, vidra, burcoj, ș'altele numirĭ dă drăguleţŭ.

(pag. 114—116.) Nășicule, mĭ-e cam rușine, da te-aș întreba d'o vorbă: să hiĭe ghĭavolu pă pământ? Așĭ, hine, tacĭ că te râd și copiĭ, dă te or auzi! Necuratuluĭ ĭ maĭ zic rumâni, îl policresc: naĭba, aghĭuță, dracu, ucigă-l-viderea, cornea, ucigă-l-toaca, diavolu, idolu, ucigă-l-tămâia, satana, spurcatu, ucigă-l-crucea, întunicatu, nodea și codea. Închipuire numa este că ar hi diavolu pă lume hine. Nu crede toate alea. Rumânu 'șĭ 'nchipuĭe că hiĭe-care om poartă pă umere un ânger ș'un drac. Dracu — hiĭe dăparte d'ăst loc — dă pă umăru stâng, învață pă omu dă rău, ca să intre în ĭad pă lume ailantă; ângeru dă pă umăru drept, sfătuĭe pă rumânu dă bine, să intre la raĭu cu mâĭnile 'n șolduri. Că dracu crapă, când facĭ bine. Că un rumân e slab dă ânger. Că e dă bine să hiĭ stângaciu, ca să 'mpușcĭ pă dracu. Că necuratu umblă cu tichiĭe și că să te păzeștĭ d'a te juca cu tichiĭa draculuĭ. — Raĭu, fătu mĭeu, și ĭadu sânt numa pă lumea astă. Domniĭea sufletuluĭ omuluĭ netulburat, nemâhnit, și sufletu dă fămeĭe aleasă și cu simțirĭ înalte: asta ți-e raĭu; afundarea 'n neleguĭirĭ groaznice și negre, ĭeacă-ți ĭadu! — Că dracu nu face nicĭ pomenĭ, nicĭ punțĭ, nicĭ ușĭ dă biserică. Că uni l'a văzut și că p'un drac îl creștea o cocoană în sticlă și-ĭ da lapte dă mânca. Că d'o va Domnu cu omu, dracu ĭ ĭese 'nainte cu colacĭ. Că dracu ĭe spărgător dă case. Că un rumân are pă dracu. Altu dă dra-

cilor pă om. Că ĭe, cine ĭe spânu, a mâncat din pomana draculuĭ. Că l'a dus unde a 'nţărcat dracu copii. Dracu ştiĭe, da el nu. Că muĭerea a 'mbătrânit pă dracu cu dăscreţirea unuĭ hir dă păr. Că dracu să dă 'nlăturĭ din calea fărmecătoari. Că pă dracu l'au zărit oamini ca o nălucă, ba ca o mogândeaţă, ba că ĭera cu coarne, ba că şedea în casă pustiĭe cu spahiili (! l. stah-), cu muma păduri, cu joĭmăriţa: toate baţagoniili astea sânt scoase dă ăl dă n'are dă lucru! Da pântru aducerea aminte dă ĭele ĭe dă folosŭ a să păstra, ca să să vază copilăriĭea vacurilor trecute.

Miĭe încă-mĭ spunea un hătru dă moş, c'a auzit şi el pă străbunu luĭ, că ar hi jucat la nunta draculuĭ. Adicăti-le că dracu şĭ-aduse aminte într'o zi dăpă ploaĭe, să să 'nsoară, să-şĭ ĭea o muĭere şi să facă fete, să le mărite şi pă gineri luĭ să'ĭ ducă în pustiu loc împreună cu dânsa. Aşa îşĭ luă pe nedreptatea dă fămeĭe cu care făcu şapte fetişcane; şi ălĭ d'întâĭ i ĭera numili: trufiĭea şi o măritâ dăpă oameni ăĭ marĭ. A d'a doua ĭera scumpetea şi p'aĭa o dete dăpă poporu dă rând. A d'a treĭa ĭera 'nşelăcĭunea şi o căsători cu ţăranĭ. A d'a patra ĭera pizma şi o măritâ dăpă meşteriĭ. A d'a cincĭea ĭera făţăriĭea şi o măritâ dăpă feţili bisericeştĭ. A d'a şasea ĭera 'nălţarea şi o trimise 'n muĭerĭ. A şaptea ĭera curviĭea şi p'asta nu vru s'o însoţĭească, ci o ţinu 'n casa dânsuluĭ şi căruĭa ĭ tribuĭe, intre acolo şi-ĭ ĭeste ginere moştenitor. Asta n'am maĭ auzit'o. Drac flăcău, drac însurat, drac socru, drac bătrân. Vorba ăluĭa: fă cruce mare, hine, că ĭe dracu bătrân! Ca să să ducă pomina maĭ va să scoaţă rumânu vorbă că dracu s'a popit! Sânt multe credinţe fără temeĭu, dăşarte dă adăvăr, rămase rătăcite pân mintea noastră, dân vechime.

(pag. 117.) Uni băznesc, hine, că ursu a fost fecĭor dă popă, şi că vrând să speriĭe pă Maĭca-Domnuluĭ, când trecea p'o punte, s'a pus în labe; dânsa văzându-l s'a cutremurat şĭ-a scăpat vorbili astea: aşa să rămâĭ, adică în patru picĭoare şi că d'atuncĭ aşa ĭe. Că aricĭu ĭera voĭnic cu barba mare, când urzĭca Dumnezeu pământu şi chĭemându-l să-ĭ ţiĭe dă ghemurĭ unu dă urzĭeală ş'altu dă bătătură, aricĭu s'a 'nhĭorat dă faţa Domnuluĭ, ş'a scăpat un ghĭem dân mână; din astă pricină dân lat şi şes ce ĭera să hiĭe, s'a scovârdat şi s'a prefăcut în măluşteanurĭ, văĭ, văgăunĭ, colnice, piscurĭ, munţĭ, râpĭ, mătcĭ şi Dumnezeu ş'a necăjit şi l'a blestemat să rămâĭe ghĭem, ş'aşa stă d'atuncĭ. Că

pă păĭanjăn să 'l omorĭ, dacă ţĭ ĭe voĭea să-ţĭ ĭerte Mariĭea-Fecĭoară 7 păcate, pântru că s'a prins, care dân doĭ o ţese maĭ subţire, şi a ţesut secu dă păĭanjăn o pânză (mreajă) d'o maramă, dă nu te saturĭ, mirându-te. Astea ş'altili sânt poveştĭ bune la şezătoare, seara; sânt vorbă dă clacă — să vorbim, să n'adormim — istoriĭ dă glumă şi parascovenĭ, pântru ca să treacă timpu şi urâtu.

---

2. Ţara Haţegului.

(Comunicat de D-nu Ar. Densuşianu.)

Vulpea firoscoasă.

Intr'o viĭniă părăjinită îşĭ făcusă culcuşul o vulpe. Acolo fătasă şâ crescusă maĭ multĭe rândurĭ ghe puĭ. Stăpânul viĭnĭĭ ĭera un perghe-vară, care aştepta să-ĭ dăĭe şineva mură în gură. În totĭe verile să tot socotĭa, cum să-şĭ lucre viĭnĭa, dară nu puĭnĭa mâna să facă ĭimic. Viĭnĭa să părăşiĭnia ghin şe în şe.

Şeĭ ghin urmă puĭ aĭ vulpeĭ să făcusă căţălandri, şâ înşepusără şâ ĭeĭ a sări ghin culcuş. Într'o zâ unul ghin puĭĭ ghe vulpe zâsă mumiĭ lor: Mamă! nu-ĭ biĭĭe ghe noĭ. — Dară ghe şe mă? întrĭabă mumă-sa. — Auzâĭ pă stăpânul viĭnĭĭ, răspunsă căţălandru ghe vulpe, zăcând: mă! da şe mare a crescut dudaĭu hăsta! Săptămâna veĭitorie, pun să-l săpe.

Taşeţĭ ghin gură, şâ căutaţâ-vă ghe trĭabă, zâsă vulpea ha bătrână, cunosc ieu biĭĭe, şe sculă-ĭ stăpânu viĭnĭĭ.

Vara trecu şă nu să săpă nişĭ o portată ghin viĭniă.

În vara următorie, căţălandri îşĭ feceră şi ĭeĭ fie-care cătĭe un culcuş. — Ieşând la vânat, fie-care încătr'o putĭa, auzâră ĭarăşĭ pă stăpânul viĭnĭĭ, care veĭnia ghin când în când să-şĭ vadă viĭnia, că are ghe gând să-şĭ-o săpe.

— Mamă, zâsă unulŭ, după şe să adunară cu toţiĭ împrejurul bătrâneĭ vulpă, am auzât azĭ pă stăpânul viĭnĭĭ, că are să pună să smulgă cu mânile burueĭnile ghin viĭniă, şă să-ĭ dăĭe o săpătură ţepenă, căşĭ prea s'a înţălinit pământul. — En căutaţâ-vă ghe trĭabă, vă spun ĭeu, şă n'ascultaţĭ ghe fleanca luĭ, zâsă bătrâna.

Trecu şi vara asta şă ĭnişĭ o buruĭană nu să clinti ghin loc.

În şeia-l'altă vara şe sosi, căţălandri ghe vulpe să făcusă vulpĭ cum să caghe, şă fie-care ghin ĭeĭ avea căţălandri.

Într'o zâ să adunasă toţĭ vulpoiĭ şâ vulpile cu căţălandriĭ lor la vulpea ha bătrână şi-ĭ spusără:

— Mamă, am auzât azĭ pă stăpânul viñiĭ că ghe s'ar usca maĭ biñie buruĭana, căşĭ are ghe gând să dăĭe pârjol viñiĭ la toamnă, căşĭ şâ aşia nu-ĭ aduse nişĭ un folos, şâ apoĭ vrea să limpezască locul.

Eĭ dragiĭ mĭeĭ, acum să vă luaţĭ hele fuĭoare, şâ să vă răsăpiţĭ ca puiĭ ghe potărnitĭe, care încătr'o va veghea cu otĭĭ; căşĭ, ñebunul, ĭeste în stare să facă o aşĭa beşisnişiă.

---

3. Macedonia.

M. G. Bojadschi: Γραμματικη Ρωμανικη ητοι Μακεδονο-Βλαχικη .... Wien, 1816.

(Bucureştĭ 1863 identic şi pe paginĭ. 8⁰, XVIII + 208 paginate + 4 nepaginate.)

Fabule icâ paramithe shi istorii alepte.*)

Dicumu jinu ashi se ducu. (pag. 192.)

Luplu ariki di in stungâ unâ oae, shi u purta tru peshtereao si u macâ cu pake. Acolo iu imna lji ese leulu in calc, shi lji arake oaia; atuncea statundu luplu di diparte, lji zice: cu neindreptate nji-u loshi; nu va si u inkerdiseshti. E leulu arisendalui lji zise: nacâ shi tu u ai meashire di la oaspile a teu?

Nunquam est fidelis societas cum potente. (ibidem.)

Leulu, gumarlu shi vulpea fecerâ socilje shi eshirâ a avinare, ma cu ahtare ligare, icido ci si acaçâ si u impartâ njizâ elji. Cara avinarâ multu, zice leulu a gomarlui: lja shi le inparte cu minte. Ashi le face gomarlu trei egali pârci, shi le bagâ di inainte zicandu: Loaci-vâ care-cido acea ci lu ariseashte. Atuncea leulu se niraeashte pre nedukirea a gomarlui, lu bagâ in gjosu, shi lji vearsâ macile. Dupâ aista zice a vulpilji si le inpartâ, e ia le lja shi le face unu stogu shi trâ ia cenu vrtosu pucinu. Vizundu leulu aista, lji zice: care te inviçâ si inparci ashi cu minte? Shi ia lji respune: pacirea a gumarlui.

---

*) *c* înainte de *e* şi *i* se pronunţă: *ţ*; *j* = *ĭ*; *cs* = *č*; *sh* = *ş*; *ĵ* = *j* (francez).

Luplu mutâ perlu, ma nu mintea. (pag. 192—193.)

Luplu cazu in csarcu, shi tra si scapâ di periclu rugâ cu ĵuratu si lu ljartâ, câ tru bana lui nu va si macâ carne, ma ergji shi radicini, icâ mâ peshti; shi cu aista condicione lu lasarâ. Cara intra tru unâ padure, macatu vizu unu porcu ci sc intevalea tru muzga unei barâ, zise: aista n-adeveru va si hibâ pescu; shi tru oarâ lu csucuti.

Nu minduescu tuci ashi, dicumu grescu. (pag. 193.)

Luplu alaga fumitosu si aflâ iuva hranâ. Vine un' oarâ la unâ caliva, shi avde câ planze sarmaniça, shi muma ci u fricusha câ s'este câ nu se acumtinâ di plangu, tr'oarâ va si te dau a luplui. Luplu avzindu aista, shezu multâ oarâ afoarâ shi ashteptâ cu gurâ cascatâ. Ma cara intunicâ shi sarmaniça si acumtinâ, incipu muma si u disnjardâ, shi si lji zicâ: nu ai fricâ dashuru a meu, câ s'este câ jine luplu, va si lu vatamâmu cu sula aista di heru. Cara avdi luplu ahtare greaurâ, fuzi invirinatu zicându: tru aista calivâ alte minduescu shi alte facu.

Acea ci è tru manâ nu è mencsunâ. (pag. 193—194.)

Trecundu unu cane unu riu cu carne in gurâ, shi vizundu tru apa umbra a lui mindui, câ bucata acea ci lji se vedea in gjosu este ma mare dicatu acea ci avea in gurâ; ashi lasându acea ci avea in gurâ tra si lja aceâ ci se lji vedea, aremase fârâ di daule.

Indârlu cu dâma a lui bagâ minte. (pag. 194.)

Corbulu ariki unâ bucatâ di carne; shi asburâ pre unu arbure si u mancâ. Vulpea ci lu vizu shi avea mare apetitu si u mancâ; sc duce curundu sub arburc, shi incipu si alavdâ corbulu zisenda-lui: O ci mushatu pulju eshti! Aharzai si hii amire a puilor s'era aveai boace; ma pecatu ahtare mushatu pulju si nu aibâ boace! Corbulu avzindu aiste alavdacsuni se umflâ, shi tra si nu minduiascâ vulpea câ este fârâ boace, dishcljide gura tra si spunâ boacea, shi carnea lji cade di in gurâ in gjosu, tr'oarâ u ariki vulpea, shi arisenda-lui pre sub buzâ lji zise: tute le ai, corbe, ma minte ce lipseashte.

Ficsorlji acelji cu minte plangu ma inainte di ci lji lja foamea. (pag. 195.)

Porculu agrulu shedea unâ zuâ sub arbure, shi intruxea dincilji. E vulpea ci trecea pre acolo lu vizu sub unu arbure. Catrâ ci fârâ ver-unâ lipsire ce intruxeshti dincilji? Shi acelu respuse: nu u facu incotu, câ s'este câ nji jine neapandaxita ver-unâ lipsire si lji amu indrepci, tra si nu shedu atuncea si lji intruxescu, cându si me lipsescâ.

Acelu ci va si facâ reu, aflâ ocasione. (pag. 196.)

Luplu vizundu njellu iu bea apâ di unu isvoru, vrea si lu csucuteascâ. Trâ acea statu in susu shi injurâ njellu, câ canda lji cuturbura apa di nu lu lasa si bea; e njellu zicea, câ nu este putere si cuturburâ apa, câ cura di in susu in gjosu. Cara se rushinâ luplu cu aistu respunsu lji zise: ma anlu ci trecu nji injurashi parincilji. Shi njellu face, câ anu nu era neci faptu. Atuncea zise luplu: eu vedu câ gjine shti si dai greau a greilui, shi ashi lu acaçâ di lu fece bucâci.

Care-cido shtie iu lu strânze shtifla. (pag. 198.)

Pavlu Emiliulu Conzulu a Romilji se disparci di muljeri sa. Oaspiçlji a lui avea inima rao pre elu shi se ducea di lji zicea: nu este muljere ta intreagâ tru minte? nu este mushatâ? Dicara catrâ ci si u lashi? Ma aistu ci lji shtia stepsulu, tra si spunâ câ nu prindu scopolu a lui, câftâ di lji aduserâ shtifla, ashi londalui u tru manâ lâ zise: nu este aista shtiflâ mushatâ? nu este cu mastorie faptâ? ma cineva di voi nu shtie, iu nji stranze csicsorlu, afoarâ di mine ci u portu.

Mastorie a unui orbu. (pag. 200.*)

Unu orbu avea tru unâ cohe di gradinâ a lui 100 di taliri ingrupatâ. Vicinlu a lui ci lu vizu se duce unâ noapte, lji disgroapâ shi lji lja. Dupâ pucine zile se duce n-apoi orbulu si veadâ, suntu talirlji nica acolo iu lji apuse, ma cara se dusc civa nu aflâ. Ashi tru oarâ lji trecu pretu minte pre vicinlu a lui,

*) cf. mai sus II pag. 257.

ma tora nu shtie cum si li scoata di la elu. Acolo iu shâ minduia lji cade aistu dolu tru minte. Se duce la vicinlu di lji zice ashi: Avzi vicine bune, eu vinju si te intrebu trâ unâ symvulie: Eu amu 200 di taliri, jumitate di aishci suntu tru siguru locu ingrupaci, shi tora nu shtiu si ingropu shi alanci tru acelu locu? — E vicinlu lji zice, acolo, s'este câ este loclu di aljumtra siguru. Tora ci face vicinlu. Curundu, duce suta di taliri tru loclu di iu lji disgrupâ, cu minduirea, câ dupâ pucinâ oarâ va si aflâ 200 di taliri. Ma cara aflâ orbulu 'napoi suta di taliri shi lji lo, cljimâ vicinlu di lji zise: cu tut' acea ci eu escu orbu, ma eu tora ma gjine vizui di tine ci eshti cu doi oclji.

Fracească unire. (pag. 203.)

Scilurlu amirelu a Scythlor vizundu câ lji aproake oara a moartilji, caftâ di lji aduserâ unâ ligaturâ di verzi strinte ligate, shi u dede a optuzâçlor hilji si u frangâ; ma cara neci unu di elji nu putu, u lja elu tru manâ, shi cara u dislegâ, nishoru putu si frangâ unâ cate unâ. Atuncea lâ zise parintile: videci hilji, ligatura ligatâ câtu este fortâ, e disligatâ cu ci nishureaçâ se frangu? Ashi shi voi s'este câ banaci tuci di adunu cu fracească vrere, neci unu neoaspe nu va si vâ poatâ, e si furi câ vâ disparcici, atuncea icido neoaspe va si vâ poatâ.

Shtirea scapâ di morte. (pag. 204.*)

Dionysiulu tyranu eshi un'oarâ in piaçâ. Shi cara trecu tote bolcile, vizundu njizâ alantâ shi unu filosofu care shedea tru unâ boltâ, lu intribâ: tu ci vinzi? e filosflu respuse: eu vindu inveçlu. Câtu lu dai, lu intreabâ Donysiulu? 600 di florinte, face filosoflu. Cara lji plati Dionysiulu câftâ si lji lu da. Pre aista lji zice filosoflu: Quid quid agis, prudenter agas et respice finem, acea è: icido ci faci, fâ u cu minte shi minduia ce scolusma. Aiste greaiurâ intrarâ la Dionysiulu tru zaconu di le zicea tutu di unu, câ le cunparâ scunpe. Se agudi un' oarâ trâ mare tyrania shi neindreptatea a lui si shâ sburascâ nescânci si lu omoarâ, shi bagarâ si facâ aista vatamare barberlu cando si lu surseascâ si lji talje grumaçlu. Cara vine barberlu si lu surseascâ,

*) cf. maĭ sus vol. I, pag. 342.

lji zice Dionysiulu greaiurâ ci cunparâ, di care ahtantu se aspare, câtu di tremurare nu putea se cenâ surafea, ma lji cazu di tru mani. Elu shâ mindui câ lji zise engastenu, shi canda shtia minduirea shi sburirea ci shâ avea faptâ, shi lji spune tute cumu shâ bagarâ tru minte. Atuncea vizu Dionysiulu câ nu è scunpu inveçlu ci cunparâ, catrâ ci lji scâpâ bana.

(Comunicat de D-nu Ar. Densușianu.)

Zicu dicara, câ tru zilele acellui deântâniu amirâ di Chipru, dupâ ce sântulu locu fù luatu de Gospida Bulione, se agudi ca unâ mare Doamnâ din Gasconia se se ducâ la hăgilichie, la sântulu mormintu; și cându se turna agiungându la Chipru, fù ingiuratâ fârâ arușine de niște oameni blâstemați; și cara nu putea se se pârigoriseascâ de aistâ doreare, se mintui se se ducâ ca se se plângă la amirâlu; ma unu omu li zise câ copuslu va li hibâ chirutu, câ ellu era de unâ banâ ahântu cacorizicâ, și de ahântu pucinâ giuneață ți lassâ câ nu pedepsia cu dreptate ingiurârile fapte altui, ma și multe ingiurâri fapte lui insu, le arâvda cu unâ rușinoasâ chiutiliche; și ași care ți avea vâr'nâ cârtire și versa foclu făcându lui a lui altâ ingiurare i rușine. Doamna, avzându lui aistâ și știindalui câ nu poate se-și scoatâ râulu ca se se pârigoriseascâ pucinu de cârtirea a liei și bâgâ tru minte se-și pezuească de lâceața a zisului amirâ; și cara se duse plângându-lui dinaintea lui, li zâse: Doamne! eu nu jinu la facia tea trâ pedepsirea, ce nu o așteptu, a ingiurareliei ce mi se feace (foarâ ca satisfacțiune) te pârâcâlisescu se me inveți cumu aravzi tine ingiurârile, ce inveței câ ță se feacerâ; ca invețându lui de la tine, se potu și eu se portu cu arâvdare a mea (ingiurare), care (știe Domnulu va se potu se facu) cu tutâ inima vrea s'ți-o dau, cându știi se le porți ahântu ghine. Amirâlu, care pânâ atuncia era alăsatu, canda câ se deșteptâ di tru somnu, și acâțându lui de la ingiurarea faptâ aistei Doamne, care (ingiurare) o pedepsi fârâ milâ, se feace acellu cama gione agonitoru a cui-cido ce facea de atumcia și inclò ceva in contra timieliei ali coroanâ a lui.

(Notă: *m* înainte de *i* se pronunță ca *gni* în franțuzește. *l* înainte de *i* ca *l* moale precum *l* în: bataille; *ce, ci* = *țe, ți.*)

Vangeliu Petrescu (Cruşoveanu): Mostre de dialectul Macedo-romanu. Partea I. Basmul cu Fetu-frumosu. Bucurescĭ 1880. II. Basme şi poesiĭ populare, ibid. 1882.

(8°. I, 47; II, 160 paginĭ.)

Basme.*)

Ficiorŭ-muşatŭ cu perlu de chrissafe. (I, pag. 8—11.)

Fù un'oară ca nicĭ un'oară, cara 's nu erà nu se spunea; că nu himŭ de când cu părmithele, ci himŭ de când cu minciuñile: de când s' incălţa puriclu la unŭ ciciorŭ cu noauă-zecĭ şi noauă de ocaz de hier, şi câlcâñĭlu tot aremănca golŭ şi s'arŭca până în cerŭ şi toti se părea că éste lişiorŭ. De când scrica musca pe mur. Maĭ mincinos care pistipscaşte.

Fù un'oară tr'unä erñie mare unŭ aşkiti. Elŭ trecea singur, singurat. Veciñiĭ aluĭ erau pricile a pădurilorŭ. Şi aşi era de bunŭ la Dumnizeŭ, in câte toate prăvzele i se înclinau, când se aflau în calle cu năssu.

Tr'unä de zillele se duse aşkitiulŭ la marginea arâuluĭ care curà p'aproape de căliva aluĭ; şi ia vezu că vhine pe apă unä cănestră pisusită ghine, şi auzi unŭ urlet eşindŭ dit năsă. Stătù puçinŭ de minduitŭ şi dupe ce zise câte-vru graie de pâlâcărie, intră tru apă, şi cu unŭ parŭ trapse cănestra la margine. Când o deschise, ce să veadă tru ea? Unŭ natŭ ca de vâr'nă doui meşi; îlŭ scoase ditu cănestră, şi cum îlŭ luă în braçiă natlu tăcu. Natlu avea ceva legat de guşe. Şi cândŭ luă baerulŭ dela guşea natluĭ, văzu că tru năssu era unä scriitură; uă ghiuvăsi şi află că natlu easte arucatŭ de 'nă featä mare de amiră, care avea aruchişat şi ea tru dalgurile lumiĭ şi care de frica părinţilorŭ aleĭ, arucându natlu îlŭ avea bâgat tru cănestră şi li avea dat callea pe arâu, lăsându'lŭ tru ştirea Dumnezeului.

Aşkitiulŭ vrea de tută inima se crească natlu, ce li avea pitricut Dumnezeŭ, ma când se mindui că n'are cu ce să 'lŭ hrănească, l'apucă unŭ plângu ce nu se mai putea să pâpsească. Şizù pe genuche şi se pâlâkârsi alŭ Dumnezeŭ. O ciudie mare! de un'oară arăsări ditr' unä cohe a chiliile a lui unä avhită şi numaĭ decât crescu şi s' anălţă până la chicuta a casălei.

---

*) Notă: *ce, ci* se pronunţă maĭ tot deauna ca: *ţe, ţi; vh* = γ neo grecesc. *ñ, m̃* ca *gn* francez; *th* = θ; *dh* = δ.

Aşkitiulŭ căftă la năssă şi văzù auâ niscânte coapte, alte jumătate-coapte, alte aguridă şi alte tu lilice, de un'oară luă şi deade a natluĭ şi văzândŭ că le mănâncă, se hărässi de totŭ sufletlu şi efharistissi la Dumnezeŭ. Cu vhin dulce de avhită crescu natlu până ce ahurhi se mănânce şi câte alte-ceva. Ma cara cama mări natlu, se apucă şi 'lŭ învaţă se ghiuvăsească, să adună arădăcinĭ tea se se hranească şi se imne l'avinatŭ. Ma t'ună zio climă aşkitiulŭ natlu şi ilĭ zise: Ficiorlu ameu! sâmţu că slăbescŭ de cât pe cât; escu bătârnu! ca-cum me vezĭ, şi află că de azâ tru treĭ zile me ducŭ tu lumea alantă. Eu nu escu tatălŭ ateŭ acelŭ de dialihia, ci te am acăţat pe arâŭ, iu erai datu şi băgatŭ t'ună căneströ de mumă-ta, tea se nu se dukiască făpturalei acea neleagiuită, cu tută ce era feată de amiră.

Cara va să dormu somnulŭ acelŭ ietoslu, care va să'lŭ cunoşti după arăcimea şi amorţirea ce va se vezĭ pe totŭ trupulŭ ameŭ, se muntreşti, ca va se vhină unŭ aslanŭ. Să nu te aspariĭ, vrutlu a tatăluĭ, aslanlu va îmĭ facă groapa şi tine va se tragi locu peste mine.

De miraze n'amŭ ce se ţi alasu de cătŭ unŭ frân de calu. După ce va se aremâni singur să te aliñi stri-tăvane, să lieĭ frânlu, să 'lŭ scuturĭ şi de un'oară va se vhină unŭ calŭ la aistă climare, şi va să te inveaţă ce să facĭ. Dupâ cum avea zisu auşlu aşi să feace.

A treca zi aşkitiulŭ luându-şi ziua bună de la hiil-su acelŭ de sufletŭ, se culcă şi durñi somnul acelŭ lungŭ.

Apoia de un'oară vinne unŭ aslanŭ fricosŭ nevoiă mare, şi vinne urlând, şi cum vezu pe auşŭ mort, ilĭ săpă groapa cu unghile aluĭ; şi hiilu ilŭ ingropă, şi aremase aclo trei zile şi trei nopţi plângândŭ la mormântŭ.

Părimithŭlu, şoriclu cu aslanlu. (II, pag. 3—12.)

Ce 'şĭ era, ce nu 'şĭ era; era unŭ arbure stri 'nă zeană; stri zeana aceea era 'nă pădure; ditu pădurea aceea să dipunea unŭ aslan.

Aclo ŭu imna acelŭ aslan stri zeană de sum pădure, 'li inşi unŭ şoricŭ şi 'lĭ astâlliă callea; tu astâlliarea a callelĕĭ, aslanlu să nâiri mult a şoaricluĭ şi se hiumusi cu mare asplimsire şi nâirire tea să mâncă şoariclu.

Ma şoariclu cara să află tu astare strimtură şi nivolie, ca lişoară price ce era, în vhie arsări arâp de arupăzână şi cu puţin arstrisărmintu ajunse sum arburîle ce era tu zeana de sum pădure.

De cara vinne şoariclu aspăriat şi înfricoşatŭ sum arburîle acelŭ, îşĭ şuçâ caplu tea să muntrească de 'năpoi să veadă ce face aslanlu; ma cara vâzu că aslanlu allagă după elŭ cu mare vhie, a doauă oară şoariclu să aspărie şi să înfricoşă mai multŭ de mai naintc, şi muntri d'amvârliga napŭ află vâr' nu locŭ ti ascăpare şi ti avegliare.

De cara nu putu s'află un loc ti ascundeare, nevolica 'lu învăţă să 'ngărlimă peste arbure, şi aşi cu mare vhie şi avhoñusire s'alină stri arbure, şezu peună lumache goafă.

Cum îşĭ văzu vetea băgată tu locŭ avegliat, şuçâ să muntrească ce să feace aslanlu.

Aslanlu cu asplimsirea ce vhinea nu muntrea iu călca, şi cara vinne până la arbure, sculă ocli şi muntri în sus, ĭu văzu şoariclu şezând arâhătipsit tu lumachea goafă, şi aşi aslanlu ahâtŭ multu nâiritŭ era, ce cara se putea cu ocli vrea 'lŭ sorbea şoariclu.

Şoariclu de stri arbure ilĭ zicea: „Hei! Aslan mare şi minte n'are. Ce 'ţĭ feçĭu eu de 'mĭ avinaşĭ, de ahâtŭ multŭ te curmaşĭ?“ — Eu de hrana a ta nu 'ţĭ luaĭ, apa a ta nu ţi-uă vărsaĭ, eştĭ gione şi sănătos, ma şi de tine are maĭ vârtos.

Aslanlu cara avzi că ilĭ zise: Are şi de tine maĭ vârtos, să nâiri a doauă oară maĭ multŭ denainte şi 'lĭ zise: Morlaĭ, şoaricŭ, să teĭ acâţăriş, sârme va să te facŭ.“

„Ma ce 'ţĭ feçĭu mine oaspe aslane?“ ilĭ apândisi şoariclu.

„Nică mă întreghĭ?“ zise aslanlu. „Tine callea 'mĭ uă astălliaşĭ, şi pe arbure te alinaşĭ, şi tora şezĭ de te şupărezĭ de mine şi 'mĭ zicĭ: Aslan mare şi minte n'are. Eu de cara escŭ unŭ amirŭ sti pricili tute şi sti agrimile tute; şi eara tine 'mĭ zicĭ: eştĭ gione şi sănătos, de cât şi de tine are maĭ vârtos. Avzi, şoaricŭ, eu să 'ţĭ zicŭ: Aistŭ graiŭ să nu 'mĭ lu ziceaĭ, va 'mĭ luam calea să 'mĭ fugiam; decât maca 'mĭ zicĭ, că de mine are altu maĭ vârtos, voĭu să 'mĭ spuñĭ care easte maĭ vârtos de mine?“

Şoariclu ilĭ zise: maĭ vârtos de tine easte hillu al Adam.

Aslanlu nu duchi ce să cliamă hillu al Adam şi aşi ilĭ zice: „până s'nu treacă hillu al Adam şi eu de aoaçe nu am să fugŭ.“ Şi şedea tu arădăcina a arbureluĭ şi aştepta să treacă hillu al Adam, cândŭ de cândŭ să 'l veadă. Şi cara ilĭ zice a şoaricluĭ cu imereaţă: „eu hillu al Adam nu 'lŭ cunoscŭ, ma când va să treacă să 'mĭ lu spunĭ.“

Şoariclu stircsi şi ilĭ deade graiul, că ma să treacă va ilĭ lu spună.

Şi aşi după puţin chero ia iu treace un tarŭ golŭ, fără de sumarŭ; şi aşi aslanlu văzânda-luĭ tarlu, întreabă şoariclu: „Ho şoaric! Napŭ easte aistu hillu al Adam?“

„Nu e aslane, nu e, ilĭ zise şoariclu, nu easte hillu al Adam, că aistu easte tarŭ; ştiĭ ce pate aistu tárŭ de hillu al Adam?“

Aslanlu apândisi: „nu ştiu.“ „Eu să 'ţĭ spun, macă nu ştiĭ.“

„Spune 'mĭ“ ilĭ zise.

Şoariclu spune: „Aistu tarŭ se afeată de mă-sa golŭ golişanŭ ca cum ilĭ vezi, şi de cara creaşte de să face de la unŭ anŭ şi jumitate, pâna la duoĭ, easte sălighitŭ şi arespândit pe vrearea luĭ. Când umple duoĭ añĭ ilŭ liea hillu al Adam şi ilĭ bagă sumar sti schinirat, şi 'lŭ stringe cu vhingâlă sum pântică şi apoia 'lŭ încarcă de la 80 până la 100 de ocazĭ greaţă şi 'lŭ liea 'nintea aluĭ cu unâ pârjină şi cu înţepare, şi 'lŭ duce ŭu să va.“

Avzândaluĭ aslanlu că pe ahâtă mare pravdă are puteare hillu al Adam, de face icĭ cum va, maĭ multŭ ilĭ creştea merachia, şi adăsta minută din minută cândă să treacă hillu al Adam, tea să 'lŭ veadă ce lugurie easte. — Pe acea adăstare a aslanluĭ ŭa ŭu treace unŭ boŭ cu sverca julită şi sânginată de trâgearea a pluguluĭ şi a aratluĭ. Văzândŭ aslanlu acelŭ boŭ, strigă a şoaricluĭ: „Şoaricŭ, şoaricŭ, napŭ easte aistu hillu al Adam?“

Şoariclu ilĭ zise: „aista cliamă boŭ.“

Eara aslanlu întrebă şoariclu, çe uă are sverca julită şi sânginată?

„De mâñile şi de lucrulu de hillu al Adam“ li apândisi şoariclu.

„Ma cum şi aistui li uă poate hillu al Adam?“ întrebă eara aslanlu.

„Aşi şi a lui li uă poate, şi aţia ţi' uă poate, şi a câte prăvzi se află peste ietă, a tutulor lă uă poate; ma scoală de fugĭ, cama avhoñia să nu paţĭ nepăţitile.“

Câtŭ aslanlu avzia aiste graie, altŭ ahâtŭ să asplimsea şi se nâirea ahâtŭ câtŭ chiealea nu 'lŭ încăpea, şi de inate ce ilĭ vhinea, dinţili 'şi li cicutea, şi ocli ca scântellĭ li scăpărea tu adăstarea ce făcea.

Unŭ auşŭ din sus vhinea, şoariclu dupe lumachea ce şedea: „Aslan marc şi minte n'are, li striga, ia şuçâ-te de muntrea că ma' işĭ vhine hillu al Adam.“

Aslanlu îşĭ şuçâ de 'lŭ muntri, şi cu fricos graiŭ a auşluĭ ilĭ gri:

„Tine eștĭ hillu al Adam?“

Atuncea auşlu ilĭ apândisi: „eu escŭ hillu al Adam.“

„Ma eștĭ tine hillu al Adam, avzĭ că eștĭ maĭ sănătos de mine, şi de dimineaţă te aştept tea să ne alumptămŭ.“

Auşlu ilĭ zise: „ghine, decât eu, vârtutea cu mine nu uă am.“

Aslanlu lu 'ntrebă: „iu uă aĭ vârtutea?“

Auşlu ilĭ apândisi: „uă alăsaĭ acasă, că nu ştiam că va să ne alumptăm tea s' uă lieau cu mine.“

Aslanlu ilĭ zise: „macă 'i aşi, du-te liea 'ţĭ vârtutea de acasă şi vhinu să ne alumptăm maĭ 'n vhie, că te aşteptŭ.“

Auşlu ilĭ zise: „ghine; decât până să mĭergu şi să vhinŭ poate să fugĭ tine.“

Aslanlu ilĭ apândisi: „Eu nu fugŭ, că te aşteptŭ.“

Auşlu zice: „de iu ştiu mine că nu fugĭ; eu nu pot să te alas tu vrearea a ta şi să fugŭ, că 'mĭ frică să napu fugĭ, de vhinŭ şi nu te aflu; decât tea să ştiu că va să te aflu când să vhinŭ, lipseaşte să stai tea să te legŭ pe arădăcina de aistuĭ arbure până să mă ducŭ să lieau vârtutea şi să vhinŭ, şi apoia să te deslegŭ tea să ne alumptămŭ.“

Aslanlu ca pravdă şi ca glarŭ ce era, stricsi pe sboarile auşluĭ şi stătu de 'lŭ legă pe paturle cicioare.

Şoariclŭ ma 'lŭ văzu că 'lŭ legă de cicioare, ilĭ zise: „Aslan mare şi minte n'are; tora va să vezĭ ce aĭ să paţi.“

După aceea, ia iu vhine auşlu cu ună fortotire de copaciŭ, mea cara lĭ-uă întră de 'lŭ acăţă să 'lŭ bată până ilĭ feace truplu ca urzicĭ chisate, şi 'lŭ alăsă legatŭ, şi fugi.

De cara fugi auşlu, şoariclu zise a aslanluĭ: „Eh! oaspe aslane, văzuşĭ ce păţâşĭ de hillu al Adam?“

Aslanlu li apândisi: „văzuĭ, şoaricu frate.“

Şoariclu ilĭ zice: „ma 'ninte 'ţĭ eram maĭ urât hasmu de altu cine-va; şi tora cum poate să 'ţĭ escŭ frate?“

Aslanlu ilĭ zise: „trecutile să le agreşim, că acelŭ ce nu să minduieaşte multu să pedipseaşte, şi tu aistă oară te pâlăcârsescŭ din pade până în cer să me ascachĭ şi să me deslegĭ de pe nevolia ce me aflu, că altu de tine nu se află tu aistu locŭ, cae să 'mĭ da ajutor.“

Şoariclu strigă cu boace analtă muntrinda-luĭ în cerŭ şi zise: „Ho! Doamne Dumnezeale, vinne oara că caftă ajutor amirăŭlu a pravzilor şi a pricilor tute de sti lume, de la mine anaxiŭ şoaricŭ?“ Şi aşi după aiste graie ce zise soariclu, ilŭ luă mila şi liertăcĭunea şi să dispuse 'ngârlimânda-luĭ de sti arbure, agiunse

până la funea, iu era legat aslanlu, și discăcinda-luĭ funea puțin câte puțin cu dinți, ilĭ deade eleftheria a aslanluĭ.

Aslanlu fugi la lucrulŭ aluĭ și șoariclu 'șĭ să duse la lucrulŭ aluĭ.

Părmithu 'mi știam, și părmithŭ vă spușŭ; nu știu cum fecĭu, ma nu vă arâșŭ.

Cae simțează, duchisează și cunoaște părmithlu a unuĭ aslan ca ce păți de hillu al Adam.

Cântice populare.

(Caragiani: Convorbirĭ literare II [1869] pag. 381—388.)

Cântec de amor.

Dóili s'ne luămŭ, dóili s'ne vremŭ
dóili 'nă inimă să avemŭ
și-a mumelor s' nu le spunemŭ;
că mumele știŭ sboare multe,
și depunŭ frunzele din munte,
surpă și giónli di pri punte.
S' fugimŭ departe de-aestă lume
să se-agărșească și-a nostru nume;
văliură se-alègemŭ cu ape curate
i păduri cari sunŭ necălcate,
și iu luluzile sunŭ neadunate;
și-aclò calyvă se ne facèmu,
și bana singuri să ne o trecèmu,
și de văr'nu aminte s' nu ne aducèmu;
Și care s' perimu, care s' murimu
dóili, dóili să ne fimu.

Fata logodită fără voea eĭ.

Mĭ este feată lângedă,
lângedă și vestedă.
Ce ai leà feată, de nu 'mi poți?
Nu 'mi dădeși, dado, bunu soțu.
Cùscrili vinu tra se te lià.
Dâ-le, dado, s' măcă s' beà,

Bagă și mâna 'n gepea mea
și-află scoate cleaia mea,
se desclizi sendùchia mea,
tra să scoți și pèia mea,
și 'mi indreage soră-mea
se le-o dai tra să o lià.
Ție, soru, iți cântă n'vestele,
mie, soru, îmi cântă bătărnele;
Ție, soru, iți bagă veri,
mie, soru, mi-adàră ceri;
Tine, soru, te cingu cu brânu,
mie, soru, imi herbu grânu;
Tine, soru, te-așteaptă callu,
mine, soru, me-așteaptă scamnulu;
Tine, soru, te-așteaptă soacra
mine, soru, me-așteaptă groapa;
Tine, soru, te-așteaptă socrulu,
mine, soru, me-așteaptă loculu.

Insuratul intorsu din strănătate.

Lea Marino, lea marată!
Ce 'mi stai inverinată?
Lea Marino, năveasta micà!
vezĭ mândila-ți se dimică;
ce o porți tutŭ lerosită?
Portŭ mandila lerosită
că mi-am gionele tu cseane.
Căți anĭ are ce-i tu cseane?
Are nóue anĭ tu cseane;
trei anĭ ninga va s' lŭ-așteptu
va s' ținŭ dorlu a meu tu cheptu.
Și-care earŭ va nu se vină,
ninga treĭ va să me țină.
De pre-apoĭ láiamĭ de laie,
láie, corbe, negre stranie,
va 'mĭ alegŭ s' me ducŭ se cherŭ
tr' unŭ laiŭ corbu Manasterŭ!
Marino neveasta mea micà!
mine escŭ gionele tâŭ.

Trece-ţi calea cea venită
că mi-am inim'amarită.
Care eştĭ gionele meŭ
ce semne are casa mea?
Merŭ, luluzĭ ca faţa ta,
pergulă tu cale da.
Care eşti gionele meŭ
ce semne are cheptulŭ meŭ?
Masne lai ca ocli tăĭ.
Tine eşti, gioneale, stâĭ.

Cânticŭ. (Mostre II, pag. 48—50.)

La 'mĭ me şi spelaĭ 'mĭ me
la şioputlu din chiare.
Laĭ 'mĭ me şi douăle braçiă;
Şi 'mĭ arŭcaĭ tu douăle façiă;
şi 'mĭ arŭcai ocli 'n sus,
şi 'mĭ văzuĭ unŭ gione
cu 'nel curat tu mână.
— Gione, ah, bre gione
multu 'mĭ te alăvdară
protŭ chrisicŭ în hoară;
sărţĭ daŭ unŭ duiarŭ
să 'mĭ adarĭ unŭ 'nel ca a tăŭ;
şi de çe să arămână
să 'mĭ adarĭ şiună clişuţă.
— Feată, alea, feată!
multu 'mĭ te alăvdară,
la văltorlu din hoară;
bună şi lucrătoară
ună protă 'n hoară;
să 'ţĭ dau unŭ fullior
să 'mĭ adarĭună cămeaşe;
şi de çe să arămână
să adarĭ 'nă distimelle.

Cânticlu a puntilei de Narta. (Mostre II, pag. 84–94.)

Featele a Arŭmâñilorŭ,
Gioñilĭ a tătăñilorŭ!
Ia înveşteţĭ-vă cu giupile,
giupile cu nasturli,
să vă ariseascâ maisturli! . . . .
Maisturli cu tehne arcauă,
'şĭ luară Şcodra şi cu Moreauă.

* * *

'Şĭ erà treĭ maĭsturĭ alăvdaţĭ,
şi amântreile 'şi eraŭ fraţĭ,
pe masturiă multŭ 'nveţaţĭ;
şi amântreile 'şĭ eraŭ 'nsuraţĭ.
De multŭ maisturi çe erà
la toţĭ numa-lă s'avzia;
câte lucre grealle erà,
ellĭ putea de le adărà.
Un om vinne de 'lĭ climà,
că amirăŭlu lă strigà;
şi 'nchisiră depreună
tută noptea imnà pe lună.
L' amirăŭlu se 'nclinară,
cu dor mare lu 'ntrebară:
— „Çe urseştĭ tu de la noĭ?
noĭ himŭ oamenĭ sclavhĭ a teĭ.“
— „Eu am avzită ti voĭ
că hiţĭ maisturĭ multu arărĭ.
De la mine çe căftaţĭ
puntea de Narta s'uă adăraţĭ?
Ma să nu puteţĭ s'uă adăraţĭ,
să ştiţĭ că vhiĭ nu ascăpaţĭ.
— „Doamne, te pălăcărsim,
treĭ zâlle să ne minduim.“
După ce 'şĭ se minduiră,
l' amirăŭlu apăndisiră:
— „Puntea aista s'uă adărăm
şeapte añĭ chero căftăm.
Icĭ să hibă şi să lipseascâ,
amirălia să hărgiueascâ,

Noĭ sclavhĭ aĭ teĭ să himŭ,
s' nu ne alasĭ tea să ne jilimŭ,
tu xenea aistă çe himŭ;
Fumeille vrem să nă le aducem,
pe ningă noĭ să nă le avem."
— „Tute aiste çe căftat,
eŭ, vă le dau cu giurat.
Punte sănătoasă voĭu,
că vă talliŭ treilli ca oĭ!"
Se sculară, şi amântreĭ,
se duseră să liea a lor fumellĭ.
Fumeille lă erau de Nănta,
le luară şi le duseră 'n Narta.
Fumeille lă erau dit munte,
le duseră în Narta la punte;
şi ahurhiră de lucrà
loclu a puntileĭ 'ndregea.
Themeallile le săpa,
chieţirĭle le arădipsea.
Tută zâua çe lucrà
apa noaptea l'uă 'necà.
Şease añĭ ma 'şĭ se curmà,
şi puntea nu lă se adărà.
Ma 'şĭ şedea şi se minduia,
şi cu lacârmĭ lăĭ plângea,
că cheroulu lă aprochia,
şi puntea nu lă se adărà.
Ună zâuă de dimincaţă
măĭmarlu cându 'şĭ la' façia,
iu se primna pitu ubor,
vizu pullĭu asburător.
Pullĭlu aclo iu 'şĭ asburà
pe lumachie 'şĭ se discurmà,
pe măĭmarlu ma 'şĭ muntrea,
şi cu dor mare piridea;
a măĭmarlu ma' lĭ zâçea:
— „Maĭmare, să nu te jileştĭ
mă' să vreĭ lucru să bitiseştĭ,
a mĭcluĭ frate n'veastă să luaţĭ,
tu themeallie s'uă băgaţĭ.

învhie, învhie s'uă anveliţĭ
jeale şi mĭlă să nu muntriţĭ."
Măĭmarlu cându 'şĭ avzia
pullĭlu aista çe 'lĭ zâçea,
ditu hicate suschirà,
inima îlĭ se dimicà;
de multŭ çe avea mare dor,
pe açea cama mĭcă nor.
Năsă 'şĭ avea un mĭcŭ natŭ
pe cicioare ne 'mprustatŭ.
De mă-sa nu se despărţia,
Constantinu 'şĭ lu climà.
Măĭmarlu 'şĭ se minduia,
şi multŭ arău ilĭ vhinea.
Tu margine se mindui
că Dumnezăŭ aşi ursi:
Puntea aista tea s'uă adară
lipsia nor ma' mĭcă să moară.
Acasă, el dimândă,
prânzu bun lă s'adară.
Nor ma' mĭcă să' şĭ se 'ndreagă,
prânzul cu ea să' l pitreacă.
Măĭmarlu çe dimândă
nor ma mĭcă' şĭ l' ascultă.
Constantinlu' şĭ lu sculă,
de iu durmĭa' şĭ lu deşteptă.
De ţâţe' şĭ lu sutură
şi 'năpoĭ pe somnu'l băgă.
S' adără, s' armătusi
la punte să s' ducă închisi.
Cu mare harauă erà
prânzul cându' şi lu duçea.
Ma la punte când agiumse
a maisturlor, ea lă zăse:
— „Voĭ, maisturĭ, ah! voĭ măraţĭ!
cu 'mbăreaţă çe lucraţĭ!
Iu e puntea çe adărat,
şease aĭnĭ întregĭ çe lucrat?"
— „Doamnă, şi noi ne ciudisimŭ;
puntea deanda uă ahurhimŭ.

zîuă şi noapte toţĭ lucrămmŭ (!)
şi nu putem tea s'uă 'mprustăm.
Măĭmarlu nă dimândă
cu giurat nă spregiură:
Astăzi prânzu cae s'aducă,
să nu' l' alăsăm tea să' şĭ fugă.
Tu themeallie s'lu băgăm,
puntea să putem s'uă adărăm."
— Ea, laia, nu' şĭ se duchià
maisturli çe' lĭ sburà.
Pe bărbat-su ma' şĭ muntrea,
şi 'l videa că tot plângea.
Cu dor mare lu 'ntrebà,
cât videa că lăcrămà:
— „Vrutlu a meŭ gione şi bărbat,
voiŭ s' mĭ spuĭ 'ndrept şi curat,
ti çe plângĭ şi lăcărmezĭ?
Spune 'mĭ 'ndrept, aşi 'mĭ bănezĭ!"
— „Vrută, suschirarea a mca,
nu easte ti altu çeva;
îmĭ căzù 'nelu vruta a mea,
tu açea groapă, şi trecĭ de 'l liea!"
— Tu groapă năsă' şĭ intră,
cum bărbat-su li dimândă.
Ahurhi 'nelu 'şĭ lu caftă,
făr să ştibă çe va să pată.
Maisturli 'şĭ hiumusiră,
cu vhie, fără de mĭlă.
Tu themeallie uă arăcutiră,
şi cu chieţirĭ ş'uă stismusiră.
Ea, laĭa, ma 'lă strigà,
cu mĭlă îlĭ pălăcărsea.
Cărnile' şĭ le dipirà,
perli din cap 'şĭ arupea.
De cât vâr' nu nu uă avzia;
boacea a leĭ nu' lĭ s' ascultà.
Eară năsă lă zâçea,
şi căt putea îlĭ pălăcărsea:
„Voĭ maisturĭ, ah! voĭ măraţĭ!
pe un graiu s' m' ascultaţĭ,

va să vă zâcŭ ninga 'nă oară
ţâţa să 'mĭ alăsaţĭ 'nafară,
Natlu de foame s' nu 'mĭ moară.
Ia pitriçetĭ să 'mĭ 'l aducă
tea să 'l bagŭ pe ţâţă să sugă.
Că e mĭcŭ şi necrescut,
n'emprustat, multu minut.
Cum treambur mine, mărata,
să treamburĕ şi puntea de Narta!
Căţĭ călletorĭ va si' şĭ treacă
cama mulţĭ să' şĭ se' neacă;
câţĭ perĭ 'n căp mine 'mĭ am,
ahâţĭ oamenĭ se s' neacă tr'an! . . . . .

Tascu Iliescu: L'Escriveta, traduite en dialecte macédo-roumain de . . . . . Munpellie MDCCCLXXXII.

(3 paginĭ de 2 orĭ.)

Ascăparea ali Dincea di mânile Turceştĭ.

Mărĭtară Dincea mică, ş'di muşuteţa llieĭ
Toţĭ gĭonĭ-lli o cllimară „lilicea lumi-llieĭ".
Di multu mică Dincea ş'minută çi erà,
Să 'şĭ leagă duvaleta ş'să 'nveascâ nu ştià.
Bărbat-su, gione tiner şi multu muşutic,
A doŭa-zâ dimneaţa 'şĭ se duse la bătic.
Lunĭ îşĭ feçiră numpta, şi marţă dipărtă,
Ş'a lumi-llieĭ lilice să 'llĭ creascâ o alăsă.
După şeapte anĭ de zâlle a casă 'şĭ se turnă,
— „Tac! tac!" bătu pi uşe, — „mulliére, moĭ, disfă!"
Mumă-sa îllĭ se spusc: — „Dincea nu ieste aŭă,
Am pitrecut' o 'ntre apă, ş'n'ar să vhină" 'llĭ zâcea,
„Năsă Turçi-llĭ mĭ o luară!" — „Şi iu o dusiră?"
„Nu ştiŭ, n'o vizuĭ, ma, cum mi spusiră,
Çin' sprăçĭ de zâlle calle, şi poate maĭ diparte,
O luară, ş'o tricură d'amarĕ în a parte!"
— „Va 'mĭ fac unâ căiche subţire ca pergam,
Şi va s'me duc s'o caftu, tu trup sufflit pân'am.
S'allag amarea tòtă, loc-lu a tutulor
S'o ved nica' nă òră, i cama ghine s'mor!"

El, de açea minută, tu căiche intră,
Şi şeapte anĭ de zâlle, tu amare imnâ.
S'duse tu multe locurĭ, şi mulţi întrebă,
Ma di la vâr'nu n'află, ş'çi-va nu înviţă.
După şeapte anĭ de zâlle agiumse tu un loc;
Acolo erà sultan-lu turçescu din Maroc.
Avnanghia de palate stătù, şi s'minduia,
Ş'pi tu firizĭ-le tòte, el laĭ-lu ma 'şĭ muntrià.
Açi află 'nă mòşe, în calle iu 'şĭ şidea,
Şi s'apruchiè de năsă 'ntribând'o 'llĭ zâçea:
— „Çi iéste cula aistă, şi aistu palat?"
— „E palat-lu a sultan-luĭ, laĭ gione mărat."
— „Şi cum se clliamă feata çi iéste 'nellis aclo
Çi sunt şeapte anĭ de zâlle sultan-lu çi o lo?"
— „Macă mi 'ntreghĭ ti disă şi ti numa a llieĭ,
Năsă o clliamă Dince, lilicea loc-luĭ llieĭ."
— „Tu palat-lu turçescu, cum s'intru, cum s'm'alin?"
— „I ca dervis turçescu, i ciritor crăştin."
Se învescù tu stranie, se feaçe ciritor,
Şi fără frică intră tu a palat-luĭ ubor.
El scòse bòçe adilliòsă şi cu mare dor:
— „Daţi-mi ti numa'l Dumnizeŭ agiutor!"
Husmechiara luă pâne a òrfăn-luĭ să 'lli da.
— „Dă 'lli tine Dince aistuĭ om, cu mâna ta,
Eleĭmosine, că par' că 'i di tu hòra ta."
— „Caĭ pòte tea să ştibă că e dit hòra mea,
Când nu pot ni puĭ-lli s'asbòră pân' aŭà.
Naforă maşĭ de lânduri, altu dit hòra mea?"
— „Disi m'asculţi, feată, daŭă sbòră să 'ţĭ grescu:
Disi că vhinĭ cu mine, s'alaşĭ loc-lu turçescu?"
— „Moĭ Dafce, husmechiară, bagă measă s'mâcămŭ,
Şi òrfan-lu aistu cu noi va să'l çinămŭ."
Pi measă până fură, pâne până mâca,
Ali Dincea arâs-lu din gură nu-llĭ păpsea.
— „Di caĭ-ţĭ arâzĭ aşiçe, di caĭ îţĭ şupurezĭ,
Voiŭ să te 'ntreb, a Dòmnă, spune 'mĭ, aşi 'mĭ băneziĭ!"
— „Ieu nu 'mĭ arâd di tine, că hiĭ bărbat-lu a mieu;
Ma di hilliu sultan-luĭ çi trémbură ti ieŭ!"
Fugiră dit palatu, pit culă cllĭ tricură,
Şi galbine sculară, cât doi-lli putură;

Se duserĕ tu ahure, iu erà caĭ-lli legaţĭ,
Ş'alcapsirĕ maĭ gionĭ-lli, ma tiniĭ, ma muşaţĭ.
El acăţă duriŭ-lu, şi açel albul ca;
Imnânda-luĭ 'ncălare, ca luna lumbrisca.
Agĭumsirĕ la 'mare; când vrea s'discălicà,
Avzârĕ ună bòçe; sultan-lu 'llĭ avina.
— „Sultan-lu nă avinĕ, sultan-lu iéste aŭà!"
Sultan-lu tot strigându, a gione-luĭ zâçea:
— „Amalama çi 'mĭ luaşi, amarca o afumà,
Caĭ-lli çi 'mĭ arăchişi, loc-lu'l cutrimburà.
Cu vhin, cu pâne caldă, şeapte anĭ feata hrănĭĭ,
Tu sirmă, s'tu atlaze iceŭ o armătusiĭ,
Şi nor di hilliŭ tu minţe aveam să o făçeam;
S'erà s'o agĭungeareşĭ, cap-lu vrea să 'llĭ tălliam! . . . ."
— „Cara cu vhin, cu pâne, năsă o hrănişĭ,
Cara tu atlaze ş'sirmă, o armătusişĭ,
Ş'cara aveaĭ tu minte a hillĭ-tuĭ s'llĭ o daĭ,
A mea mullieare erà, şi ĭceŭ iara 'mĭ o luaĭ! . . . ."

(Notă: On prononce *vh* comme le γ des grecs modernes; on prononce *lli* comme l' *l* mouillé français ou *gli* italien.)

---

4. Istria.

F. Miklosich: Die slavischen Elemente im Rumunischen, pag. 59 urm.

*) Doi omir ămnat-au en ra se calle; ur de jegl aflat-a o secură, cglămа: oh! veri, ca am jo afflat. N'am afflat moresti sice, sice cella ato, ma aremo afflat. Salec pocle verit-a cegli, car gli secura pglierdut, e vesut-a secura en mera lu cella, carle vo afflat; poçnit a maltrate il sa tato (?): o morz esmo, cglămat a jeigl tunce. Compagnu a lui: nu smo moresti sice, ma jessam. S'az c'ai tu secura afflat cglămat ai, j'on vo, e no, noi amo vo afflat.

**) Jarna fost'a e cruto race. Fruniga cara avut neberito en vero, çuda hrana stat-a smirom en ră să cassa. Cercecu se

*) *ce, ci* = *ţe, ţi*; *j* = *ĭ*; *gli* = italien *gli*, francez *l* mouillé.
**) Idem; *x* = *j* francez, *j* = *ĭ*.

bodit su pamint, patit-a de home e de race. Rogat-a donche fruniga, neca egl du je salec munca sa xivi. E fruniga sice: juva ai tu fost, en jirima de vera? Saç che n'ai tu tunce a te xivglenge prepravit? En vera siss-a cercecu, cantat-am, mi divertit-am, car gli trecut. E fruniga ersuch: s'ai tu en vera cantat, avinoce, che i jarna e tu xoca.

---

*Tatăl nostru.**)

Čače nostru carle šti en čer, neka se spunè volja a te, kum en čer aša ši pre pemint. Pera nostre, saka zi de nam astez. Odprostè nam dužan, ka ši noi odprostim a lu nostru dužnič. Neka nu na tu vezi en napastovanje, neka na sbavešt dezvaka slabè. Amen.

---

*Credo.**)

Jo kred en Domnu čače, karle pote tot, karle fakut čeru ši pemintu. Ši en Isu-kerst filju a lui ensnaskut Domnu a nostru, karle fost zečnit de sveti Duh, naskut de Maria fete, karle fost munčit su Poncie Pilatu, mort zekopejt, mesav in čer sede na desne čače, karle pote tot, dende are verí za sendi čeli vii ši čeli morci. Jo kred en sveti Duh, svete maja baserike kerstjanske, svete kompanije. Odprosté nam a nostru pekat živitu uživi. Življenje za vavek. Amen.

F. Miklosich: Ueber die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und den Karpaten. Wien, 1879. (pag. 9.)

De la maja lu sveti Petru, che vire fara din pkè toc anj opt zile.*)

Sveti Petru avut-a ura (o) maje, kar a fost kativa muljčre, fost avara, grumbo-kuvintaja, čnvidiosa (nenavidna), aveja toc šapte mar pekac (pekaci de morte), n'av fakavejt ničur bire (ničur bur lucru); nu lj-a fost ža de ničur, ši n'a davejt niš lu ničur. En tot sac življenje (pir a vijut) n'a fakut ata lemozina, se nu o (ura) šbula dat-a lu un pekljar. Ši ja murit-a. Morta kèn (kn) a fost, gospodinu (šijoru) vo pus en pkè. Si čestu ljej filju, karle

*) Ortografie slavică: č = ce, ci; š = ş; c = ţ; ă = ă.

fost en cer, avut-a mare pašion, zač (perke) luj maje fost-a èn pkè, si vavik rugat-a gospodinu (šijoru), si pirugat-a, neka lj fače ča bire, serae vo levei din pkè, si pure vo en ur kantun de cer, ali serae vo provej, cire stije, se nu saera si revedej èn sire veri. Sijoru (gospodinu) zis-a: ma kum ver tu ke vo bavu fara kèn nigdar n'a fakut bur lukru, ke n'av (n'a) nigdar fakut lemozina, ši niš de bire èn lume. Zis-a sveti Petru: ma pur avut-a de fače karle bur lukru? n'a fakut nanka ur, jo kmoce voj turna kavta èn melj libri. Si kolae (kolo) kavtat-a pre ur mare libru, si vaede, ka častata maja lu sv. Petru en tota vraema (pir-a vije fost) n'a ato fakut de bire, si ke n'a nič-ura lemozina fakut, far de k'av (ke av) o šbula lu ur (un) brizè nu dat (poveretu). Zis-a gospodinu sijoru: beni din casta šbula elj voj akordej, ke potè verī sus netezendo-se pre časta šbula; ma ver vedaè, ke ši anč va avae sae invidia. Ši gospodinu (sijoru) kalejt-a casta šbula, si ja se rempigae (potezae). Atornu de ja s'a kacat kita ate suflete, e ja trupae ku .... tica ur, cela atu, (ura ča ata), si treile si toc zičendo: emnac, tja ke voj alje nu klaema. Zis-a gospinu (sijor) lu sv. Petru: vezut-aj tu, aj tu vezut, ke am jo pravo račun, ke-j semprovavik isteša, e ke ara isteša kativeria. Si tunce gospodinu (sijor) mulejt-a šbula ku ja, si mes-a èn fundu de pkè. Pre kavtatu pak (riguardu) de svet Petru lj-a lasat, ke un trat de saki anj kèn je zija lu sveti Petru, neka vire fara, e ke steje opt (osèm) zile oč si kolo, si se remena pre lume. Infati vire fara toc anj, si èn ceste opt zile, ke staje fara, face de tote sortile, si ne face akèta si akèta pati.

F. Miklosich: Rumunische Untersuchungen. I. Istro- und macedo-rumunische Sprachdenkmäler. Wièn, 1881. (I. Abtheilung.)

Tatăl nostru. (pag. 2.)

Ćaće nostru, karle ješti (šti) èn ćer, neka se posveta lúmele tev; neka vire taé kraljestvo; fia taé volja ka ši èn ćer aša ši pre pemint. Pâra nostra de saka zi daé a noi ásteze; ši las a noi nostre dúgurle, ka ši noi lasam lu nostri duznić; şi nu n'a traže èn tentaciun, ma liberaé noi de rev.

Decalog. (pag. 3.)

Zaće zapovid lu domnu.

1. (Mánćele.) Jo saĕm gospodinu (šijoru) domni tev, nu ver avaé at domnu entru mire.
2. (Dójle.) Nu ver klaĕmá lúmele mev ėn taštje.
3. (Tréjle.) Ver posveti dumírека.
4. (Pátrele.) Askuta ćaće şi maja şi tot maj betér de tire, se'r (se ver) lungo viju fi pre pemint.
5. (Ćínćele.) Nu ućíde.
6. (Šástele.) Nu faće grumb pekat. (nu faé).
7. (Šáptele.) Nu furá.
8. (Óptele.) Nu lenži (svidoči krivo) de te frate (iskrnju).
9. (Nóptele.) Nu desideréj ata muljera ni at om.
10. (Zaććele.) Nu desideréj niš de altzĭ.

(pag. 4.) Ėn kasa mia n'am ni sviča, ni ulje, ni speglju, ni čaptiru, ni krisu, ni skrigna, ni karta, ni paćna, ni kalemaru, za piséj; ni kantrida, za sedaĕ; n'am ni patu, za durmí; ni anka mezolu, za baĕ; ni skodela din će munká; ni skándu, pre karle munká; ni pirunu ku će munká; ni kutzitu, ku će tajá; ni lúngura ku će súrbí; ni kupitzu ku će vadí; ni pugnava, ku će me raškoprí; ni lanzulu n'am ku će patu koprí; ni stramasu, pre karle raszača.

Proverbe. (pag. 7—16.)

Apetitu vire munkându.
Ásteze mire, mâre tzie.
Bate fljeru, pira-j kad.
Breku ke latra, nu mućka.
Bura laĕmna, faće bur foku.
Ćaće şi maja marânku krékele, şi lu fečori legu dintzĭ.
Časta lume fakut ie ku skálele: uri mergu ėn žos, uri ėn šus.
Domnu faće raće dupa roba.
Draku nu aude predíkele.
Dupa ploja, vire mušata vraćma; dupa pust, vire korisma.
Faće şi taće.
Foku de slama zalik dure.
Galjira betéra faće bura žema.

Galjira ke kanta, fakut-a ovu.
Glasu lu asiru nu maćre ėn ćeru.
Karle are kapu de stekla, neka nu se bate ku (e)rpa.
Karle ćere, afla.
Karle ânse faće, faće za trej.
Karle faće računa far de ostaru, el faće do vote.
Karle kavta ėn karta, nu marânka de vitze.
Karle-j sgorít de apa kada, are frika şi de raće.
Karle maćre ku lupu, urlać ka ši lupu.
Karle se faće oia, lupu'l poidać.
Kând ie roišu de saćra, mušata vracme se spaćra.
Kând kokotu kânta, va fi zi.
Kând nu se pote bate kalu, se bate sedla.
Kodri stau (fermi) en lok, ómiri se kontresku.
Limba n'are osu, ma faće resbí dosu.
Limba traže, juva díntele dore.
Maj bire ásteze ovu, nego mâre galjira.
Ničur mestru nu se naste.
Nu-j rosa far de spire.
O rosa nu faće proliču.
Saki šarpe are sev otrov.
Sângele traže.
Tote lâmnele nu sku za foku.
Totzĭ žažete nu sku jednak.
Zi-m, ku ćire maćri, şi voj spure, ćire ješti.

Tréi frats. (pag. 78.*)

O vótę fošt-a tréi frats: dói orb, si ur n'a vežút . si tseštsi tréi frats mes-a 'n loŭ; vut-a tréi púkse: do spárte si úrę vár de kanélę . ćapę́it-a tréi lyépur: dói ly-a skapát, si ur n'a potút katsá . tórnu názat; védu o máre úše, si bátu k'uñ kuž de slámę. Tséla tse n'a fošt le zitse (: „tsire mę́re koló?“ — yely zíku: „smo tréi frats: dói orb, si ur nu vę́de, áren tréi púkse, do spárte si úrę vár de kanélę; mes an n lóŭ, ćapę́it an trei lyépur: doi a skapát si ur n'an potut katsá“. tséla tse n'a fošt le zítse:) „yo'm trei óle: do spárte si úrlę vár de funt: dóñkve, zítse, talyátsme, muñkátsme, beyétsme skúpa“. tályę, maráñkę, vávik fólele prá-

*) Ortografie slavică: insâ $ę = ă$; $ę = â$; $ñ = n$ gutural = γγ (grecesc).

zęn . si yo, karl' am fošt koló — nu my-a vru' da ni ur kuš, si ku ur pe% ñ kap m'a (fakút sedę).

LITERATURA POPULARĂ.

Cântec de leagăn.

(V. Alecsandri, Poesiĭ populare ale Românilor. Bucur. 1866. pag. 381.)

Nani-nani copilaș
dragul mameĭ fecĭoraș!
că mama te-a legăna
și mama te-a căuta,
ca pe-o floare drăgălașă
ca pe-un îngerel în fașă.

Nani-nani cu mama
că mama te-a descânta!
să te facĭ un viteaz mare
ca Domnul Stefan cel mare,
să fiĭ verde la resboĭ
să scapĭ țara de nevoĭ!

Nani-nani puĭul meu
fericite-ar Dumnezeu!
să fiĭ oacheș și frumos
ca un soare luminos.
Fetele să te 'ndrăgească
florĭ în calea ta să crească.

Balade.

(Alecsandri, pag. 186 — 192.)

Mânăstirea Argeșuluĭ.

Pe Argeș în gĭos
pe un mal frumos,
Negru Vodă trece
cu tovarășĭ zece:
Noă meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
și Manoli zece,
care-ĭ și întrece.
Merg cu toțĭ pe cale
să aleagă 'n vale
loc de mânăstire
și de pomenire.
Eată cum mergea
că 'n drum agĭungea
pe un bĭet cĭobănaș
din fluer doĭnaș;
și cum îl videa
Domnul îĭ zicea:
„mândre cĭobănaș
din fluer doĭnaș!
Pe Argeș în sus,
cu turma te-aĭ dus,
pe Argeș în gĭos
cu turma aĭ fost.
Nu cumva-i văzut
pe unde-aĭ trecut
un zid părăsit
și neisprăvit

la loc de grindiș
la verde aluniș?“
„Ba Doamne, am văzut
pe unde-am trecut
un zid părăsit
și neisprăvit.
Câniĭ cum îl ved
la el se răped
și latră-a pustĭu
și urlă-a morțiu.“
Cât îl auzĭa
Domnu 'nveselĭa
și curând pleca,
spre zid apuca
cu noă zidarĭ,
noă meșterĭ marĭ
și Manoli zece
care-ĭ și întrece.

„Eată zidul meu!
aicĭ aleg eu
loc de mânăstire
și de pomenire.
Decĭ voĭ, meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ
curând vă siliți
lucrul de'l porniți
ca să' mĭ rădicați
aicĭ să' mĭ duraț
mânăstire naltă
cum n'a maĭ fost altă,
că v'oĭu da averĭ
v'oĭu face boerĭ,
ear de nu, apoĭ
v'oĭu zidi pe voĭ,
v'oĭu zidi de vĭĭ
chĭar în temelĭĭ!“

II.

Meșterĭ grăbĭa
sferile 'ntindea,
locul măsura,
șanțurĭ largĭ săpa
și mereu lucra,
zidul rădica;
dar orĭ ce lucra
noaptea se surpa!
A doa zi ear
a treia zi ear;
a patra zi ear
lucra în zadar!
Domnul se mira
ș'apoĭ îĭ mustra,
ș'apoĭ se 'ncrunta
și 'ĭ amenința
să 'ĭ pue de vĭĭ
chĭar în temelĭĭ!
Meșterĭ ceĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
tremura lucrând,

zi lungă de vară
zioa pân' în seară.
Ear Manoli sta,
nicĭ că maĭ lucra,
ci mi se culca
și un vis visa,
apoĭ se scula
ș' astfel cuvânta:
„Noă meșterĭ marĭ,
calfe și zidarĭ!
știți ce am visat
de când m'am culcat?
O șoaptă de sus
aevea mĭ-a spus,
că orĭ ce-am lucra
noaptea s'a surpa,
pân'om hotări
în zid de-a zidi
cea 'nteĭ soțĭoară
cea 'nteĭ sorĭoară,
care s'a ivi

mâni în zĭori de zi
aducând bucate
la soț ori la frate.
Deci daca vroiți
ca să isprăviți
sfânta mânăstire
pentru pomenire,
noi să ne-apucâm
cu toții să gĭurăm
și să ne legăm
taĭna s'o păstrăm;
ș'ori ce soțioară
ori ce sorioară
mâni în zĭori de zi
înteĭ s'a ivi
pe ea s'o jertfim
în zid s'o zidim!"

III.

Eată 'n zĭori de zi
Manea se trezi,
s'apoĭ se sui
pe gard de nuele
și maĭ sus, pe schele
și 'n câmp se uita
drumul cerceta.
Când, vaĭ! ce zărĭa?
Cine că venĭa?
Soțioara luĭ
floarea câmpuluĭ!
Ea s' apropiea
și îĭ aducea
prânz de mâncătură
vin de beutură.
Cât el o zărĭa
inima-ĭ sărĭa,
în genuchĭ cădea
și plângând zicea:
„Dă, Doamne, pe lume
o ploae cu spume,
să facă pârae
să curgă șiroae,
apele să crească
mândra să 'mĭ oprească,
s'o oprească 'n valc
s'o 'ntoarcă din cale!"
Domnul se 'ndura
ruga 'ĭ asculta
norĭi aduna
cerĭu 'ntuneca.
Și curgea de-o dată
ploae spumegată,
ce face pârae
și umfla șiroae.
Dar ori cât cădea
mândra n'o oprĭa,
ci ea tot venĭa
și s' apropia.
Manea mĭ-o videa
inima-ĭ plângea
și ear se 'nchina
și ear se ruga:
„Suflă, Doamne-un vânt
suflă 'l pe pământ
braziĭ să-ĭ despoae
paltinĭ să îndoae
munțiĭ să răstoarne
mândra să'mĭ întoarne,
să mĭ-o întoarne 'n cale
s'o ducă de vale!"
Domnul se 'ndura
ruga-ĭ asculta
și sufla un vânt,
un vânt pre pământ,
paltinĭ că 'ndoĭa,
brazĭ că despoĭa
munțiĭ răsturna;
cară pe Ana
nicĭ c'o înturna!

Ea mereu venĭa
pe drum șovăĭa,
și s' apropia;
și amar de ea
eată c'agĭungea!

IV.

Meșterĭ ceĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
mult învesclĭa
dacă o videa;
ear Manea turba
mândra 'șĭ săruta
în brațe-o lua,
pe schele-o urca,
pe zid o punea
și glumind, zicea:
„Stăĭ mândruța mea
nu te spăria
că vrem sá glumim
și să te zidim!“
Ana se 'ncredea
și vesel râdea.
Ear Manea ofta
și se apuca
zidul de zidit,
visul de 'mplinit.
Zidul se suĭa
și o cuprindea,
pân la gleznișoare,
pân la pulpișoare.
Ear ea, vaĭ de ea!
nicĭ că maĭ ridea
ci mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Agĭungă-țĭ de șagă
că nu 'ĭ bună, dragă.
Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
trupușoru'mĭ frânge!“
Ear Manca tăcea
și mereu zidea,
zidul se suĭa
și o cuprindea
pân la gleznișoare,
pân la pulpișoare,
pân la costișoare,
pân la țâțișoare.
Dar ea, vaĭ de ea
tot mereu plângea
și mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Zidul rău mă strănge
țâțișoara'mĭ plânge
copilașu'mĭ frânge!“
Manoli turba
și mereu lucra.
Zidul se suĭa
și o cuprindea
pân la costișoare,
pân la țâțișoare,
pân la buzișoare,
pân la ochișorĭ,
în cât, vaĭ de ea!
nu se maĭ videa,
ci se auzĭa
din zid că zicea;
„Manoli, Manoli
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
vĭața mi se stinge!

V.

Pe Argeș în gĭos
pe un mal frumos,
Negru vodă vine
ca să se închine
la cea mânăstire,
falnica zidire;
mânăstire naltă
cum n'a maĭ fost altă.
Domnul o privĭa
și se 'nveselĭa
și ast-fel grăĭa:
„Voĭ, meșterĭ zidarĭ
zece meșterĭ marĭ!
spuneți'mĭ cu drept
cu mâna la pept,
de-aveți meșterie
ca să' mĭ faceți mie
altă mânăstire
pentru pomenire
mult maĭ luminoasă
și mult maĭ frumoasă?“
Ear ceĭ meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ
cum sta pe grindiș
sus pe coperiș,
vesel se mândrĭa
ș' apoĭ răspundea:
„Ca noĭ, meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ
alțiĭ nicĭ că sânt
pe acest pământ!
Află, că noĭ știm
orĭ când se zidim
altă mânăstire
pentru pomenire,
mult maĭ luminoasă
și mult maĭ frumoasă!“
Domnu-ĭ asculta
și pe gânduri sta,
apoĭ poroncĭa,
schelele să strice
scărĭ să le rădice;
ear pe ceĭ zidarĭ
zece meșterĭ marĭ
să mi-ĭ părăsească
ca să putrezească,
colo pe grindiș
sus pe coperiș.
Meșterĭ gândea
și eĭ îșĭ făcea,
aripĭ sburătoare
de șindrilĭ ușoare,
apoĭ le 'ntindea
și 'n văsduh sărĭa;
dar pe loc cădea
și unde pica
trupu' șĭ despica.
Ear bĭetul Manoli
meșterul Manoli
când se încerca
de a se arunca,
ĭată c'auzĭa
din zid că eșĭa
un glas nădușit,
un glas mult ĭubit,
care greu gemea
și mereu zicea:
„Manoli, Manoli
meștere Manoli!
Zidul rău ma strânge
țâțișoara'mĭ plânge
copilașu'mĭ frânge
viața mi se stinge!“
Cum o auzĭa
Manca se perdea
ochi-ĭ se 'nvelĭa;
lumea se 'ntorcea
norĭ se 'nvârtea,
și de pe grindiș
de pe coperiș

mort bĭetul cădea!
Ear unde cădea
ce se maĭ făcea?
O fontână lină
cu apă puţină,
cu apă sărată
cu lacrimĭ udată!

Miron Pompiliu: Balade populare române. Jaşĭ 1870.

Marcu şi Turcu. (pag. 21—24.)

Colo 'n jos pe Nistru 'n jos
peste plaĭul cel frumos,
unde Nistru se coteşte;
la masă de solzi de peşte,
beu voinicĭ călăreşte,
şi be Marcu
săracu
şi cu Turcu
păgănu,
şi cu muma Marculuĭ
ibovnica Turculuĭ.
Turcul be şi nu prea be
şi be bere de ce rè;
el berea cu viclenie
să n'ajungă la beţie;
Dară Marcu
săracu
el bea vinu
de cel mai bunu,
tot copul
şi galbenul,
şi felea şi talerul,
picătura şi zlotul.
Multe copurĭ el sfărşea
negura ochi'ĭ prindea,
şi de-odată ameţea,
pe masă capul punea
şi în grabă adurmea.
Eară Turcu
păgănu
om fricos la vetejie
dar meşter în viclenie,
ĭute paloşul trăgea
într' un picĭor se 'nvărtea
capul Marculuĭ să 'l ĭea.
Dară sluga Marculuĭ,
credincĭosu stăpânuluĭ
cuvântă păgânuluĭ:
— „Turcule,
boĭerĭule!
Ien dă' mĭ vreme puţintel
ca să m' apropiu de el,
să mă plec şi să 'l sărut
căcĭ nu l'oĭu vedea maĭ mult.
L' am slujit de mititel
şi sămbria m'i la el.“
— Dânsul nu 'l'o sărutat
ce cu dinţiĭ l'o muşcat,
Marcu de s'o deşteptat:
— „Aleĭ slugă, fătul meu,
ce me muşcĭ tu aşè rău
doar' nu te-aĭ făcut dulău?
de micuţ eu te-am avut
şi tu asta n'aĭ făcut!“
— „Scoală Marcule, stăpâne
că 'ĭ amar şi vaĭ de tine,
uĭtă Turcul
păgânul
că el paloşul trăgea,
într' un picĭor se 'nvărtea
Marcule, capul să-ţĭ ĭea.“
Atuncĭ Marcu
voĭnicu
aşa mult nu se gândea,

paloș de argint scotea
într' un picĭor se 'nvărtea
și da una de cea grea:
capul Turculuĭ sărea,
și de-adura se ducea
în albia Nistruluĭ
lângă pĭatra Corbuluĭ.

Gheorghiță și mireasa luĭ. (pag. 27—28.)

Pe drumul Orăziiĭ
merg carăle Gheorghițiĭ,
ducu-se după nevastă
colo 'n țara ungurească;
cel cu sare
me maĭ tare,
cel cu vin
me maĭ lin;
când Gheorghiță andălĭa
maică-sa din graĭu grăĭa:
— „Gheorghiță, binele meu
bagă 'n samă, ce 'țĭ spun eu:
Nu 'ntra 'n casă nechemat
nu be păhar ne 'nchinat!"
Dar Gheorghiță baĭu n'avea;
când la socri ajungea
întra 'n casă nechemat
berea păhar ne 'nchinat.
După masă se punea
și pe când se veselea
frigurĭ grele mi'l prindea;
când era la miază-noapte
Gheorghiță trăgea de moarte;
când de zuă se crepa
Gheorghiță sufletu-șĭ da;
ear nevasta luĭ ofta:
— „Bată-te focu, nănaș
cu cine mă cununașĭ?
cu cununa ruguluĭ
să n'am traĭul prunculuĭ;
asară fuseĭ fecĭoară,
mĭază-noapte nevestĭoară,
ear acum în zorĭ de zuă
eacătă-mă și văduă."

Simeon Fl. Marian: Poesiĭ poporale române I. Cernăuțĭ 1873.

(Balade. Cântece bătrânești.)

Ioviță și moșul său Balaban. (pag. 71—86.)

I.

Frunză verde, lemn dubit,
Iașul nostru cel vestit
a rămas negru pârlit . . . .
Este-o masă 'nrotilată
mândră, galbănă de peatră,
toată din cĭocan lucrată,
de boerĭ încunjurată.
Beu boerĭ, se cintesc (! l. cin-
mânâncă și sfătuesc. [stesc),
Dar' cine se veselește
maĭ cu samă cin' mesește?
Balaban și cu Ioviță,
ce'i este nepot de viță
și fecĭor de Novăciță!

Şi nepotul său Ioviţă
bea păharul neurat
sta la masă ne 'mbiat.
Eară moşul Balaban,
carc-ĭ bun de eartagan,
spre Ioviţă se 'ntorcea
şi din gur' aşa 'i zicea:
„Aleĭ nepoate Ioviţă!
măĭ Ioviţă, măĭ bădiţă,
feciorăş de Novăciţă!
Spune'mĭ mie adevărat
ce beĭ păhar neurat,
şezĭ la masă ne 'mbiat!
n'aĭ strae de primineală,
ori n'aĭ banĭ de cheltuĭală?!"
Ear' Ioviţă asculta
şi din gură 'i cuvânta:
„Am strae de priminĭală,
c'aş putea 'mbrăcă o ţară;
şi am banĭ de cheltuĭală
c'aş putea hrâni o ţară! . . .
Mie vremea mi-a venit
vremea de căsătorit,
potrivnică n'am găsit
orĭ şi cât m'am ostenit:
noauă aĭ
pe noauă caĭ,
pe toţĭ noauă i-am spetit
şi pe toţĭ i-am cĭumpăvit,
potrivnică n'am găsit
nicĭ la stat, nicĭ la purtat,
nicĭ la păpuc de 'ncălţat,
nicĭ pe pusul struţuluĭ
nicĭ pe mersul drumuluĭ;
dară eu când mi-am venit
şi în nuntru m'am vârât
în târgul Odriuluĭ
la curtea Subasuluĭ,
mândră zână mĭ-am zărit,
bună mĭ-ar fi de răpit
şi n'am cal de isbândit!"
Moşul său când auzĭa
se sculă şi-apoĭ zicea:
„Aleĭ nepoate Ioviţă,
măĭ Ioviţă, măĭ bădiţă
feciorăş de Novăciţă!
pe min' de me'i asculta
de'i voi şi de mi'i da:
tot pe anĭ
burduv de banĭ,
şi pe lună
pungă plină,
pe tot şfertul
galbănul,
cal pe gândul tău ţi-oĭu da
de ţi'i face dobânda!"
Ioviţă când auzĭa
mântaua jos întindeá
de treĭ orĭ cu banĭ o 'mplea
moşuluĭ său că mi-o da.
Balaban, cum mi-o lua
în pivniţă se băga
pe Negrul că mi'l scotea,
pe Negrul
pe Besnicul.
La Ioviţă se duceá
luĭ în mână că i'l da;
dimpreună cu dânsul
cu Negrul, cu Besnicul
i-a dat încă şi-un bicĭuţ
carele-avea în vârvuţ
o litră de argintuţ.
Ioviţă se întindea
la Negrul mi se ducea
de dărlog că mi'l prindea
şi pe el se arunca,
bicĭu 'n mână'l apuca
şi de-acolo purcedea . . . .
Mi'l strângea dintr' un dârlog
şi sărĭa câte-un prilog,
mi 'l plesnea peste ĭoie
şi sărĭa câte-o moşie.

Mi'l plesnea peste spinare,
sărĭa doauă, treĭ hotare . . .
Şi s'a dus Ioviţă dus
pân la curte ce-a ajuns,
la curtea Subasuluĭ
în târgul Odriuluĭ.

II.

La curte când a ajuns
se primblá în jos şi 'n sus
prin târgul Odriuluĭ,
pe marginea drumuluĭ,
Negrul ostoindu-şi'l,
de spume stergendu-şi'l.
Negrul mi se ostoea
de spume se curăţĭa.
El tot una se uĭta
şi tot una îmĭ ochĭa
la curtea Subasuluĭ,
prin fereasta curţiĭ luĭ,
doară zina mĭ-a zări
doară mĭ-o poate-amăgi
şi cu dânsa a fugi.
Şi pe când se preumbla
fetişoara mi'l zărĭa,
mult de el se minuna
căcĭ ea nu mi'l cunoştea,
şi în minte'şĭ socotĭa:
ce voĭnic e acestá
cu ochĭ negriĭ ca mura,
cu părul
ca corbul;
ce voĭnic
pe cal murg,
aşa creţ
şi isteţ,
de priveşte
şi'mĭ ochieşte
l'a mea mică
ferestuĭcă?
Astfelĭu după ce gândi
din curte-afară eşi,
şi 'n grădină se ivi
acea mândră fetişoară
rumănă şi sprinteneoară,
privind străsturelele
cum cresc micşunelele;
privind floricelele
cum îsĭ dau miroasele.
Ioviţă, când mi-o vedea
de dânsa s' apropiea
şi din gur' aşa'i zicea:
„Alelcĭ, tu zinişoară,
zinişoară, verişoară!
tatăl tău
cu tatăl meu
eĭ au fost doĭ frăţiorĭ
şi noĭ sântem verişorĭ,
şi tu 'mĭ eştĭ o verişoară
tocma ca şi-o sorioară,
ĭan întinde-o garofeoară
s'o miros în astă oară,
să 'mĭ alin cea inimĭoară,
s'o alin să nu mă doară.
Ian intinde-o garofiţă
din a ta dalbă mânuţă!"
Fetiţa când 'l auzĭa
de el mult se minuna
şi din gură mi'i zicea:
„Măĭ voĭnice, voĭnicele
măĭ bădiţă, fărtăţele!
cum de-ajungĭ la floricele
să aĭbĭ din mâncle mele?"
Şi cum zise acestea
maĭ mult nu se cugeta
ci pe loc că mi se da,
floricele aduna
şi-un struţuşor îĭ făcea

la zăplaz mi se ducea
luĭ Ioviță'l întindea.
Dar Ioviță cel viclean,
nepotul luĭ Balaban
samă florilor nu da,
mâna pe dânsa punea
și pe murg mi-o asvârlía,
pintenĭ Negruluĭ dădea
și de-acoalea purcedea
și spre casă se 'ntorcea,
de nime nu 'l cunoștea
și nime nu mi'l vedea.

III.

Subasul când auzĭa
ceea ce-i se 'ntîmpla,
că Ioviță voĭnicul
voĭnicul și vicleanul,
fetișoara i-a furat
și cu dânsa a plecat,
a 'nceput a lăcrăma
a plânge și-a suspina
veste luĭ Dârvicĭu a da.
Ear' Dârvicĭu când auzĭa
un ochĭu îĭ plângea
altul îĭ râdea.
Apoĭ ce 'mĭ făcea? . . .
Mi se socotĭa
și în grajdĭ mergea
pe Neagra scotea:
pe Neagra,
pe Besnica,
nicĭ cu frâu
nicĭ fără frâu,
ci c' un căpestrel
slab și supțirel;
cu pedică 'n gură
ce n'avea măsură,
și cu scărĭ la șea,
carile era
așa de frumoase,
ca și doauă broscĭ țâștoase.
Și cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
și-apoĭ purcedea,
și mergea ca vântul
ne-atingând pământul.
Și mi-o strângea de dârlog
și sărea câte-un prilog;
mi-o plesnea peste ĭoie
și sărĭa câte-o moșie.
Și o pălea peste spinare
și sărea peste hotare.
Pământul se resuna
pe unde Neagra câlca.
Și, zău, mult că nu era
pe voĭnic maĭ ajungea.
Ioviță când mi'l vedea
amarnic se spăriea
că 'și-a perde mândruța;
decĭ din gur' așa strigá:
„Moșule hăĭ, Balaban!
ce eștĭ bun de eartagan
și taĭ boeri 'n divan,
saĭ fuga și vin' aicĭ,
că m' ajunge cel Dârvicĭu,
și Dârvicĭu de m'a ajunge
sufletul de loc mi'l stânge,
și capul mi l'a tăea
și puĭcuța mi-a lua."

IV.

Balaban când auzĭa
în pivință că intra,
pe Galbăna mi-o scotea
nicĭ cu frâu

nicĭ fără frâu,
ci c' un căpăstrel
slab şi subţirel.
Şi cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
şi-apoĭ purcedea,
şi mergea ca vântul
ne-atingând pământul;
căcĭ când mi-o plesnĭa
Galbăna sărea
ca şi pasărea . . . .
Şi s'a dus, s'a dus
la Ioviţ' ajuns.
Şi cum ajungea
şi Dârvicĭu sosia,
şi Dârvicĭu pufuea
şi mi se roşĭa
şi-apoĭ se rostĭa,
către tânărul Ioviţă
fecĭoraş de Novăciţă
nepotul luĭ Balaban,
ce'i voĭnic de eartagan
şi bagă frică 'n duşman.
Balaban cum mi'l vedea
că astfelĭu se încĭudea
de dânsul mereu râdea
căcĭ de el frică n'avea,
şi spre el se întorcea
şi din gură mi'i ziceá:
„Ho! ho! voĭnic Dârvice!
nu face vrajbe pe-aice!
tinerĭ fac vrăjbile
noĭ bătrânĭ păcile! . . . .“
Ear' Dârvicĭu aşa zicea:
„Balabane, viţă rea!
pe min' de me'i mânia
capul mi ţi-l'oĭu tăea
şi la corbĭ te-oĭu arunca!“
Balaban când l'auzĭa
amarnic se mâniea,
paloşul că mi'l scotea
pe palmă mi'l învărtea,
la musteţe mi'l cerca
la musteţe că prindea,
şi-apoĭ de loc mi'l titea
în faţa buriculuĭ
pe la furca peptuluĭ
unde-i greu voĭniculuĭ.
Şi de loc că mi'l pălĭa
sângele mi'l năbuşĭa
jos de pe cal că pica
şi calul alăturea.

V.

Balaban încălica
şi de-acolea purcedea
cu nepotul său Ioviţă
şi cu mândra copiliţă.
Eară 'n urma lor venĭa,
venĭa Turcĭĭ ca ploaea,
Tătarĭĭ ca năsipul
de-acoperĭau pământul.
Ear' voĭnicul Balaban,
care-i bun de eartagan,
de nime nu se temea
„vie! vie!“ tot zicea.
Şi orĭ care cum venĭa
orĭ care s' apropiea
Balaban pe eĭ sărĭa
dimpreună cu Ioviţă,
fecĭoraş de Novăciţă,
şi de zile'i mântuĭa,
capurile le tăea,
nu'i tăea cum se tăea,
ci mi'i tăea ca grâul
şi mi'i clădĭa ca stogul.
Şi după ce mi'i tăea
corbilor mi'i asvârlea . . . .

Eară cĭ se întorcea
spre casă tustreĭ mergea:
Balaban şi cu Ioviţă
şi cu tânăra fetiţă.

Maĭ ziceţĭ boerĭ „amin,“
v'am cântat cântec deplin,
şi voĭ maĭ zice una
maĭ pe sus decât asta,
dacă şi mie mi'ţĭ da
un păhar de vin pelin
gâtul să mi'l maĭ alin! . . . .

Teodor T. Burada: O Călĕtorie in Dobrogia. Jaşi 1880.

Maĭca bătrână. (pag. 113—118.)

Primblă-mi-se primblă
pe cel mal de gărlă,
cea maĭcă bătrână
cu brăul de lână
de lână seină,
de păr de cămilă;
din drug îndrugând,
din furcă torcând
din gură 'ntrebând:
„Dunăre, Dunăre,
drum făr' de pulbere!
şi făr' de haugaş,
trup mult drăgălaş!
De aĭ fi vorbitoare
şi 'ndatoritoare
eu că te-aş ruga
şi te-aş întreba
de-un drahĭu al meu,
ce l'am perdut eu;
tu nu l'aĭ văzut
de valurĭ bătut,
de malurĭ izbit,
de coscaĭ scobit?
De l'aĭ fi văzut
l'aĭ fi cunoscut:
un flăcău înalt,
nalt şi sprăncenat;
feţişoara luĭ
spuma lapteluĭ,
coala de hărtie
de la prăvălie,
chiculiţa luĭ
spicul orzuluĭ,
când e revărsat
la vreme de plouat,
creşte 'n foae lat;
mustecĭoara luĭ
spicul grăuluĭ,
când se părgueşte
lumea-l îndrăgeşte;
sprincenele luĭ
pana corbuluĭ,
pană neboită
nesulemenită;
ochişorĭ luĭ
mura cămpuluĭ,
coaptă la rezoare
ferită de soare,
coaptă la pământ
ferită de vănt.“
— Dunărea privea
şi aşa grăea:
„măĭcuţă bătrână
cu brăul de lână

de lână seină,
de păr de cămilă!
şi de l'am văzut
nu l'am cunoscut.
Dar tu să te ducĭ
în colo s'apucĭ,
la sora mea ceaţă
ce acum se 'nalţă,
că e maĭ mare
maĭ înecătoare
şi 'ntunecătoare;
poate l'a văzut
şi l'a cunoscut."
— Cea maĭcă bătrână
cu brâul de lână
în genunchĭ cădea
şi la cerĭu privea,
şi mi se ruga:
„De s'ar îndura,
eu m'aş bucura,
Domnul să mă facă
o neagră corboaĭcă,
din aripĭ să sbor
colo să scobor."
— Domnul auzea
corboaĭcă-o făcea,
Dunărea trecea
şi se ducea
de întâlnea,
cea ceaţă
negureaţă.
Cum a întâlnit-o
în drum a oprit-o,
din gură-a 'ntrebat-o:
„Tu ceaţă
negureaţă!
de aĭ fi vorbitoare
şi 'ndatoritoare,
eu te-aş întreba:
n'aĭ văzut cum-va
un drahĭu de-al meu,
mândru nalt flăcău,
munţiĭ ocolind
din gură cântând?
De nu l'aĭ văzut
de valurĭ bătut,
de malurĭ izbit
de coscăĭ scobit?
că tu eştĭ maĭ mare
şi 'ntunecătoare!"
— Cea ceaţă
negureaţă
din gur'ăĭ grăea
şi aşa-i zicea:
„Măĭcuţă bătrână
cu brâul de lână
de lână seină
de păr de cămilă:
ba eu l'am văzut
şi l'am cunoscut;
la malul mărĭĭ,
în marginea ţărĭĭ,
la umbra de perĭ,
de perĭ şi de merĭ,
de păgânĭ gonit,
de gloanţe rânit
la pământ trântit!"
— Ea mereu mergea
până ajungea
în vârfurĭ de perĭ
de perĭ şi de merĭ.
Colo se punea
şi în jos privea,
pe el mi'l zărea
şi mi'l cunoştea,
şi ea începea
de mi'l cloncăea.
Dar el ce-mĭ făcea?
arcul mi'l lua
şi îl încorda
Atuncĭ ea grăea:
„nu mă săgeta

că sânt maĭca ta!
Nu te cloncăesc,
ci eu te jălesc."
— Dar el ce 'mĭ făcea?
Din gură grăea:
„De eştĭ maĭca mea,
du-te tu în grabă
leacurĭ de îmĭ adă,
la rănile marĭ
nişte erburĭ tarĭ,
la rănile micĭ
nişte erburĭ dulcĭ,
ca să mă vindecĭ."
— Şi ea se ducea
în grabă venea,
erburĭ aducea,
erburĭ dulcĭ lăsa,
erburĭ tarĭ lua.
In grabă să-ĭ treacă
acasă să'l ducă.
Dar nu-l vindeca
ci îl omorea.
Şi ea se scărbea
lângă el murea!

Mihnea Vodă. (pag. 205—210.)

In şesul Scăenilor,
lunca Măgurenilor,
Mihnea Vodă cel vestit
cu-a luĭ oaste-a tăbărit,
multe corturĭ me-a făcut
multe multe
şi mărunte,
tot corturĭ de ipingele,
maĭ marĭ şi maĭ mărunţele.
Dar maĭ multe-s tătăreştĭ
care 'n lume nu găseştĭ.
La mijloc de corturele
maĭ marĭ şi maĭ mărunţele,
este-un cort mare rotat
cu creştetul naramzat,
cu sforile de matasă
împletite toate 'n şese,
cu ţeruşiĭ de argint
cum n'a fost nicĭ că maĭ
cu maĭugĭ de acioĭ [sânt;
cum nu se află pe la noĭ.
Pe pământ ce-i aşternut
şi cu ce ăĭ învălit?
covor verde de matasă,
de matasă tot aleasă,
peste covor chiroţica
de cea mândră picăţică,
peste tot ăs mese întinse,
jur imprejur maĭ sânt puse,
pernişoare mititele
stau boerĭĭ tot pe ele,
pe la patru colţurele
tot cu scumpe petricele,
petricele nestimate
care 'n lume nu se poate.
La masă cine se vede?
Domnul Mihnea Vodă şede
cu căte treĭ fraţĭ Bujeştĭ
şi cu amândoĭ Capleştĭ.
Ear colo la capul meseĭ,
lângă cel stâlp gros a uşeĭ
şede Neda părcălabul
înţeleptul, chibzuitul,
temeĭul rezboailor
şi nădejdea oştilor
şi fruntea boerilor.
Mihnea Vodă se sculă
de departe se uĭtă,
pe drumul Tabanuluĭ
pe şleahul Tataruluĭ.
Calea Bucureştilor,
asupra Scăenilor

mare pulbere zărea
și la masă ear intra,
și din gură așa grăia:
„Aleĭ! voĭ ostașilor
sfetnicĭ marĭ, boerilor,
voĭ beți și vă veseliți
nicăĭurea nu gândiți.
Eu afară am eșit
mare pulbere-am zărit.“
— Boerĭĭ atuncĭ grăia:
„Aleĭ! tu Vodă Mihnea,
șezĭ la masă și mănâncă
și nu te scula tu încă,
vr'un vârtej din cer lasat
poate peste drum a dat,
pulberea de-a ridicat
câmpul că l'a apucat.
Ear de-a fi vr'o oaste grea,
Doamne, pe la noĭ să dea,
și'i sta Doamne te-ĭ uita,
și'i vide noĭ ce-om lucra.“
— Vorba bine n'o sfârșea,
eată mări că sosea,
Radu din Calonfireștĭ,
cum ăl vezĭ încremeneștĭ:
de trĭĭ orĭ ăĭ ocolea
bună zĭoa le dădea,
și eĭ că îĭ mulțămea.
Frate cu Mihnea era
și eĭ că nu se știea.
Radu din gură-i grăĭa:
„Știi tu Doamne, orĭ nu știĭ?
ân țar'a 'ntrat Tatarĭĭ!
Pe maĭca me-a robit
pe copiĭ me-au omorit.
In Bucureștĭ a intrat
bisericele a pradat!
Prin ele că au trecut
grajdĭ de caĭ le-au făcut!
Maĭca precistă cea sfântă
între căĭ ămĭ stă zvârlită!
Să-mĭ daĭ pe treĭ frațĭ Bujeștĭ
și pe amândoĭ Capleștĭ
și pe Neda părcălabul
înțeleptul, chibzuitul
temeĭul rezboailor
și nădejdea oștilor,
și fruntea boerilor.“
— Domnul Mihnea că'i grăĭa:
„Eu Bujeștiĭ nu ți-oĭ da,
că Bujeștiĭ viclenĭ sânt,
cum nu găseștĭ pe pământ;
la pomană
dau năvală,
la rezboĭ
dau 'napoĭ.
Radule eu ție da-voĭ
pe Capleștiĭ amândoĭ,
și pe Neda părcălabul
înțeleptul, chibzuitul.“
Eĭ atuncĭ încălecau
și 'nainte eĭ plecau.
— Radu din gură grăĭa:
„Aleĭ! voĭ Capleștilor,
inima voĭnicilor,
bățeți voĭ mijloacele,
ĭară eu marginile.
De la voĭ ce va scapa
de la noĭ nu s'a 'nturna.“
— Capleștiĭ că respundea:
„Unde Doamne s'a văzut,
unde s'a maĭ pomenit,
slugĭ să bată mijlocul,
marginile stăpânul.“
Paloșu 'n mână luau
și 'n Tătarĭ eĭ năvăleau,
mare drum că eĭ făceau,
cu pământ ăĭ mestecau.
Păn' era soare 'n chindie
remasă Tatarĭ o mie.
Nicĭ soarele n'asfințea
și Tatariĭ se sfârșia.

Gruea fiul luĭ Baba Novac, căpitanul luĭ Mihaĭu.

P'acea lungă Dunăriță
merge, merge-o șaĭculiță,
cu postav verde învelită
pe dinăuntru zugrăvită.
Dar în ea
cine 'mĭ ședea
cu sluga nevrednica?
Gruea, fiul luĭ Novac
luĭ Novac,
Baba Novac.
Turciĭ stau pe zidurile
ca cĭorile în prunturile.
Vântul mare vapora,
chica Grueĭ s'înfoca.
Turciĭ când vedea, fugeau
și 'napoĭ nu maĭ priveau.
Iar sluga nevrednica
către Turciĭ s'adresa,
de necaz foc se făcea
și așea le răspundea:
„Turcilor! nevestelor
ce fugiți voĭ blesmelor?
Asta-e Gruea luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac.
El acuma este beat
este beat, câĭne turbat;
spune-ți mie înadins
ce 'mĭ dați ca să vi'l dau prins
și legat și ferecat
să nu maĭ fie de scăpat?"
— Turciĭ luĭ ĭĭ răspundeau
ș'ast fel ĭĭ făgăduĭau:
„Ți-om da galbenĭ, șaĭca plină
numaĭ să ni'l daĭ în mână."
Iar sluga nevrednica
pe el mâna își punea,
îl lega și'l fereca
așa cum Gruea dormea,
tot cu sârma de mătase
ce pătrunde pân' la oase.
Turciĭ șaĭca o umplea
cu cărbunĭ o îndesea,
cu galbenĭ o pospoĭa
pre d'asupra și ĭĭ da.
Turciĭ mâna când puneau
pe Gruea îl pâlmueau
ĭar alțiĭ îl judecau
și alți țeapa ĭĭ pregăteau.
Gruea se desmetecĭa
tare ca un leu răcnea,
legăturile își plesnea.
Turciĭ se înfiorau,
dar sârma de mătase
tae carnea pân la oase.
Gruea capu' și ridica
un corb croncânind vedea,
către el s'adresa
și din gură așa-i grăĭa:
„Corbe, corbe, frate corbe!
spune 'mĭ ce sânt aste vorbe?
spune 'mĭ ce tot croncăneștĭ
or de mine te găteștĭ?
Ține inelușul meu
și du 'l unde voesc eu:
în munțiĭ Catrinuluĭ
în pădurea Pinuluĭ,
la ceardacu luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac;
și-ți voĭu face s'aĭ mâncare
multe lunĭ de săturare."
— Corbul inelul lua
în acel munte îl ducea;
Novac la masă ședea
supt un pom s'adăposta.
Corbul pe sus croncânea,
ĭar Novac îl asculta;

către nepot s'adresa
cu care se ospăta:
„Măĭ nepoate! măĭ Iovițe!
ĭa maĭ adu o plosciță,
și ĭa flinta mea din cuĭu
și dă 'n îl corb să'l răpuĭ;
căcĭ el bine nu gândește
ci de rău nouă cobește.“
— Corbul când așa auzĭa
d'asupra meseĭ sbura
și inelul îl lăsa
în farfurie a cădea,
pe care Novac mânca.
Și 'ncepu a se mira.
Dar Novac când îl văzu
îndată 'l recunoscu
de la masă se sculă
hainele sale îșĭ schimbă;
lasă gugĭuman domnesc,
și potcap călugăresc
îșĭ puse 'n capul luĭ,
în fața nepotuluĭ;
lepădând haĭne domnești,
și rase călugărești
îmbrăcă și se gătea,
desagĭ cu galbenĭ umplea;
la primejdiĭ nu gândea
ci la Țarigrad porniă.
El pe la fântânĭ trecând
văzu pânze înalbind
multe fete și neveste;
și întrebându-le de veste
către ele s'adresa
și din gură le grăĭa:
„Fetelor, nevestelor!
mândre, frumușelelor!
spuneți-mĭ adevărat
ce veste la Țarigrad?
De 'mĭ veți spune voĭ drept
pânzele c'asta hărtiă
întocmaĭ să se 'nalbească
și frumos se 'nvioreasc㠖
ĭar dacă'țĭ tăgădui
ș'adevărul ne'țĭ grăi
pânza voastră să 'negrească
ca rasa 'mĭ călugărească!“
— Iar ele răspundea:
„Veste-ĭ bună, nu-e rea,
moșule călugăre
sfinte cuvioase!
Veste-ĭ, e în Țarigrad
prins Gruea luĭ Novac.
Turcĭĭ mi ți'l judecă
și mi ți'l purecă;
unĭĭ țeapai-o gătesc
și alțiĭ îl pălmuesc.“
— Când asta Novac auzĭa
de necaz se aprindea
se repezea haĭducește
și mergea pășirĭ lupește.
La Țarigrad ajungea
către bașĭ așa zicea:
„Turcilor, agalelor!
Sultanĭ și Sultanelor!
Voă-ĭ robul de vânzare
sau e robul de pierzare?“
— Cel maĭ bătrân răspundea:
„fugĭ, călugăr, pĭază rea!
perĭ dinaintea mea
orĭ ți-aĭ urât viața!“
Când Novac așa auzĭa
se făcea că s'înpĭedica
desagiĭ de fulg lua
și galbeni-ĭ risipea;
Turcĭĭ în galbenĭ năvălea.
El la Gruea alerga,
legăturile îĭ tăĭa
sabiă 'n mână îĭ punea,
peste ochĭ palme îĭ ștergea
ș'apoĭ ast fel îĭ grăĭa:
„Bate tu marginile,
să bat eu mijlocile,

că le știu sorocile
ca și popiĭ tocile;
unul dacă va scăpa
tu mic nu 'mĭ veĭ scăpa."

D'amiazĭ până în chindie
taĭă Novac șapte mie,
când soarele scăpăta
Novac n'avea ce tăĭa.

Doĭne.

Doĭna. (Moldova; Alecsandri, pag. 224.)

Doĭnă, doĭnă, cântic dulce!
când te-aud nu m'aș maĭ duce.
Doĭnă, doĭnă, vĭers cu foc
când resunĭ eu stau în loc.
Bată vânt de primăvară
eu cânt Doĭnă pe afară,
de me 'ngân cu florile
și privighitorile.
Vine earna viscoloasă
eu cânt Doĭna 'nchis în casă,
de'mĭ maĭ mângăĭu zilele
zilele și nopțile.
Frunza 'n codru cât învie
doĭna cânt de voĭnicie.
Cade frunza gĭos în vale
eu cânt Doĭna cea de jale.
Doĭna zic, doĭna suspin
tot cu doĭna mă maĭ țin.
Doĭna cânt, Doĭna șoptesc
tot cu Doĭna viețuesc!

Străinul. (Alecsandri, pag. 240.)

Frunză verde rozmarin,
reu e de voĭnic străin!
Numaĭ luna că 'l ĭubește
și soarele 'l încălzește.
Trece 'n gĭos, se duce 'n sus
nime nu 'i dă un răspuns,
nici îĭ zice: bun agĭuns!
Suc 'n deal, coboară 'n vale,
nicĭ o mândră nu'i stă 'n cale,
trece sate 'n curmeziș
și dumbrăvile 'n lungiș,
vede-o mândră fetișoară
ca un puĭu de căprioară.
El îĭ zice: dragă, stă!
Ea în laturĭ tot se dă.
El îĭ zice: vină 'n coace!
Ea-ĭ respunde: n' am ce face.

Burueană de leac. (Muntenia; Alecsandri, pag. 270.)

Aoleo! mamă Ileană!
cată 'mĭ vre-o burueană
și cu mine-ți fă pomană.
Mergĭ în câmp de-alege-un smoc
tot de mac și busuĭoc,
să'mĭ stingĭ inima de foc.

C'a fi azĭ o septemână
am văzut pe la fântână
o puĭcuță de Română,
și de-atuncĭ dorul mă frânge,
soarele din cer mi 'l stinge,
și la groapă mă împinge.
Dragostele tinerele
nu se fac din viorele,
ci din buze subțirele.

Blăstemat să fie locul
unde mi s'a aprins focul
de 'mĭ tot plâng acum norocul.
Blăstemat să fie ceasul,
când ĭ-am urmărit eu pasul
și ĭ-am auzit eu glasul.
Cu pasul m'au rătăcit,
cu glasul m'au amețit;
liniștea mĭ-am prăpădit.

Dorul de țeară. (Ardeal; Alecsandri, pag. 295.)

Plânge-mă mamă cu dor
că ți-am fost voĭnic fecĭor,
și de grijă ți-am purtat
ogorul ți l' am lucrat.
Ear de când m'am cătănit
vĭeața mi s'a otrávit.
Că tângesc în țărĭ străine
și tot plâng gândind la tine.
Mult mĭ-e dor, mămucă dor
de cel codru frățior

și de stâna cea cu oĭ,
și de cântic de cimpoĭ!
Mult mĭ-e dor, mămucă mea
de cea mândră viorea
care mă ĭubĭam cu ea!
Mult mĭ-e dorul ne 'mpăcat
și mă 'ndeamnă la păcat,
să mă las de cătănie
și să fug la cĭobănie.
Orĭ ce-a fi cu mine, fie!

(Basarabia; Alecsandri, pag. 410.)

Fă-mă, doamne, ce me'ĭ face
sufletul să mi se 'mpace;
fă-mă hulubaș de-argint
cu aripele de vânt,
să maĭ sbor de pe pământ

pân la maĭca pe mormânt,
și să stau, să m' odihnesc,
să plâng și să mă jălesc,
și de bune și de rele
de aleanul vĭețiĭ mele.

Simeon Fl. Marian: Poesiĭ poporale române II. Cernăuțĭ 1875.

Doină haiducească. (Bucovina, pag. 7—8.)

Așa'mĭ vine câte-o dĭră
să'mĭ fac casa toată țiră,
să'ĭ dau foc, să arză spuză,

să mă suĭ la munțĭ cu frunze.
Așa'mĭ vine une-orĭ
să las fraț, să las surorĭ,

să mă suĭ la munţĭ cu florĭ,
să'mĭ fac ochiĭ rotungĭorĭ
să privesc mândrele zorĭ,
să şed pintre floricele
s' ascult vers de păserele.
Pe pat de florĭ să mă pun
durerea mea să li-o spun.
Aşa'mĭ vine câte-odată
să las mamă, să las tată,
să mă suĭ la munţĭ cu peatră,
să-mĭ fac ochişoriĭ roată,
să mă uĭt în lumea toată
unde am trăit eu odată.
Aşa'mĭ vine câte-un gând
să duc boiĭ să mi'ĭ vând,
eară plugul să 'l aprind:
din coarnele pluguluĭ
să fac şauă murguluĭ,
murguluĭ voĭniculuĭ;
şi din ferul cel maĭ mare
să fac teacă la pistoale;
şi din ferul cel maĭ lat
cel maĭ lat şi 'ncovăcat,
să fac teacă la băltag
şi băltagu 'n ea să 'l bag.
Şi din ferul cel maĭ lung
să fac potcoave la murg,
să 'l încalic să mă duc
către sinul munţilor
la umbra molizilor,
la cântecul mĭerlelor,
la mugetul cerbilor,
către sinul codruluĭ
la umbra fagetuluĭ
unde-ĭ drag voĭniculuĭ
şi-ĭ place fărtatuluĭ.

Steaua. (pag. 129.)

Nu departe de-acolea
a picat din cerĭu o stea,
şi-a aflat 'o mândra mea
şi s'a 'mpodobit cu ea ....

Cântec de amor. (Regin din Transilvania.*)

După nor vine senin,
după dulcea venin.
Amar mie si suspin!
lacremile vale'm vin.
Ce văd, nemica nu'm place;
ce văd, în zadar, nu'm place.
Sudorĭ de pe mine pică,
inima mi-să despică.
Săracĭ ochĭ nevinovaţĭ,
vale de lacrămĭ vărsaţĭ;
dacă seama nu'm băgaţĭ
cu cine vă 'npreunaţĭ.
Voĭ îm sânteţĭ mie de vină
că aţĭ ĭubit fată străină,
tocmaĭ din străină ţară,
arde-ar flacăra şi para.
Cât soarele încălzeşte
în lung şi în lat luceşte
nu-i doftor leacurĭ se'm deĭe
boala din trup să mi-o ĭeĭe.
Căţĭ preoţĭ blagosloviţĭ
ba şi călugărĭ sfinţiţĭ
toţĭ să vie se'm cetească
tot nu pot să mă mântuească.

*) Textele din Regin din Transilvania, comunicate de d. J. Bianu.

Câte muïerï vrăjitoare
şi babe descântătoare,
toate vie să'm descânte
tot nu voï fi ca maï 'nainte.
Vie moartea să mă spaïe
că m'a duce la văpaïe.
Vie ceate într'armate
cu săbiï şi puscï gătate
şi să zică că mă omoară,
tot nu m'or scoate din boală.
Când apa de înjos în sus,
soarele de la apus
la răsărit ar pleca,
şi apa în cerïu ar sta,
nice atuncï nu te-oï uïta,
Mariuţa pre D-ta!

Cântec popular. (Regin.)

Spune'm dragă Marioară
de ce plângï de ce oftezï
că eştï tristă porumbioară,
pentru ce cam turturezï?
Orï nu vezï a mea ïubire
de mult te-au încunjurat.
Ieu te rog cu umilinţă
lasă-te de suspinat.
Au nu vezï în lăcrimïoare
ochi tăï cum pătimesc?
când să văz suspinire
lumea vreau să o părăsesc.
Dragosta de fată mare,
ca şi floarea din cărare.
Fă-mă D-ne ce m'i face
numa nu'm da ce nu'm place;
fă-mă D-ne şi pământ,
numa nu'm da om urât.
Că omul cel uricïos
şi ziua e întunecos.
Dară omul cel frumos
şi noaptea e luminos.

Altă cântare. (Regin.)

De când mândră te-am văzut
foarte dragă me-aï căzut.
Dacă am văst că nice-o-dată
nu putem fi la-olaltă,
apoï dar a mea ïubită
nu te fac nefericită.
Făr de mână orï cu cine
batăr maï voïnic ca mine.
Făr las cu limbă de moarte
lâng' olaltă să ne'ngroape;
să ne'ngroape lângă cruce
unde a fost dragoste dulce.
De voïu muri ïeu maï întiï
la mormântul meu să viï
şi să zicï câtră mormânt
din inimă vre-un cuvânt:
„Mormintule! groapă săpată!
lasă-mă să văd o dată
pe acela ce m'au ïubit
pre mine neosebit.“
Şi din noï ce a răsări?
Răsări-va viţï de vie.
Pre biserica se întindă
şi pre noï să ne cuprindă.
Ieu am fost june şi tu fată
şi ne-am ïubit la-olaltă;
n'avem nice o judecată
că ne-am ïubit la-olaltă.

Copilul orfan. (Dobrogea; Burada, pag. 227—228.)

Foaĭe verde, foaĭe lată
vaĭ de copiĭ făr de tată!
par'că sânt născuțĭ din peatră!
Crescuțĭ în țară streină
fără tată, fără mumă!
Făr de frațĭ, făr de surorĭ
par'că sânt născuțĭ din florĭ.
Copiĭ marĭ că se făceau
la 'mpăratul se duceau
și din gur' așa grăĭau:
— „Să trăeștĭ Măria-ta!
spune 'mĭ tu care 'i tata?
spune 'mĭ tu pe maĭca mea?“
Mă căzniĭu eu întreg anul
zahar ca să fac pelinul,
și pelinul tot amar
nu s'a maĭ făcut zahar!
Mă munciĭu o vară toată
ca se fac streinul tată,
și streinul
ca pelinul!
Mă urcaĭ pe munțĭ de peatră
să văd maĭca, să văd tata.
Mă urcaĭu pe munțĭ de florĭ
să văd frațĭ, să văd surorĭ.
Dar părințiĭ me-au murit
și frațiĭ s'au prăpădit,
și mila s'a isprăvit!

Vara vine, earna trece
n' am cu cine maĭ petrece,
și cu cine am avut
vaĭ de mine l' am perdut!
L'a mâncat negru pământ
la biserica 'n mormânt.

Hore.

(Moldova; Alecsandri, pag. 339.)

Fugĭ încolo, vină 'ncoace;
șezĭ binișor, nu 'mĭ dă pace.
Lasă-mĭ mâna, nu mĭ-o frânge
ĭe-mă 'n brațe de mă strânge.
Vreĭ o floare, nu-țĭ dau floare
na 'țĭ guriță 'ndulcitoare.
Vreĭ ce vreĭ, eu vreu nu vreu
și-țĭ dau tot sufletul meu!

Sultana. (Alecsandri, pag. 344.)

Frunză verde cardama
Sultănico fa!
Orĭ tu mĭ-aĭ făcut ceva
Sultănico fa!
De nu te maĭ pot uita?
Când mă uĭt la casa ta
mi se rupe inima.
Alunica-țĭ de la gât
m'au aprins, m'au omorât;
alunica-țĭ de pe brațe
a să mă scoață din vĭață.
Leliță cu aluneĭ
nu căta la doĭ, la treĭ
și cată la ochiĭ meĭ

că 's albastri ca și-aĭ teĭ.
Haĭ, leliță, la prisacă
timpul dulce să ne treacă
să mâncâm mĭere de roĭ,
să ne ĭubim amândoĭ;
să bem apă dintr' un loc
și să ne ĭubim cu foc.

Nevasta harnică. (Muntenia; Alecsandri, pag. 353.)

Eacă mândra de pe vale!
cu rochița 'n paftale
cum mă 'ntâmpină în cale.
Of, of, of și aoleu,
arde sufletelul meu!
Ea aleargă 'n fuga mare
seceră orz de prânzare,
și 'l usucă 'ntr'o căldare.
Of, of, of și aoleu
arde sufletelul meu!
Până un copil să sugă
se asvârle ca vârlugă,
și râșnește tot în fugă.
Of, of, of și aoleu
arde sufletelul meu!
Intr'o clipă ea frământă,
se roșește, se 'nferbântă
și de bucurie cântă.
Of, of, of și aoleu
arde sufletelul meu!

Insura-m'aș . . . . (Ardeal; Alecsandri, pag. 363.)

Insura-m'aș însura
nu știu soacra ce mi-a da?
coșarca cu fusele
costrețul cu mâțele?
Insura-m'aș însura,
nu știu ce fată-aș lua?
Să fie de om bogat,
reu mĭ-e teamă de-un păcat!
Ea mĭ-a cere lumea toată
făr 'a se gândi la plată,
și mĭ-a cere pĭeĭ de zmeu
să 'ncalțe picĭorul său,
că de capră, lesne crapă
și de oae, să despoae
și de țap, îțĭ sare 'n cap!
Aș luao de Bărgău
mă tem c'a fi lucru rău.
Oĭ lua o sermăncuță
care poartă opincuță,
și cămeșă cu altiță,
și pe șolduĭ o catrință.

Fetele din satul nostru. (Bucovina; Marian II, pag. 217.)

Câte sate-s pe sub munte
ca la noĭ nu-s fete multe.
Câte sate am umblat
fete mândre n'am aflat
ca la noĭ în acest sat.
Dar' fetele de la noĭ
toate se mărită, măĭ!
Se mărită mândrele
și remân urâtele.
Și remân cele urâte
dracu să le maĭ sărute.
Și remân cele buzate
dracu să le aĭbă parte!

Fata rumenită. (Marian II, pag. 222.)

Care fată-ĭ rumenită
trebe bine ocărâtă
cu ocară ţigănească
să nu se maĭ rumenească.

(Marian II, pag. 232.)

Vaĭ de mine ce să fac
care-mĭ place, eu nu-ĭ plac.
Vaĭ de mine ce să fie,
cuĭ plac eu, nu-mĭ place mie.

(Dobrogea; Burada, pag. 246.)

Foaĭe verde de dudău
aduci-te-ar Dumnezeu,
pe la bordeĭaşul meu,
să te miluesc şi eu;
cu-o năframă 'n patru iţă
şi-o copae de tărâţă,
pe de-asupra cărbunaşĭ
să vezĭ cum ĭubeştĭ şi laşĭ.

(Burada, pag. 256.)

Foaĭe verde mărăcine
s'a dus puĭul de la mine,
cine 'mĭ zice puĭul vine,
are-o liră de la mine.
Tuturor le pare bine,
numaĭ mie-mĭ pare reu
c'a fost puĭuşorul meu.

Oraţie la nuntele ţărăneştĭ.

(Sibiiu 1867; Bucur. 1879; Fundescu, Basme, Bucur. 1870, pag. 113—122.)

Colăcărit.

I.

— Bună dimineaţă,
cinstiţĭ socri marĭ!
— Mulţămim D-voastră
băĭeţĭ militarĭ!
Dar' ce umblaţĭ?
ce căutaţĭ?
— Şi oraşe şi sate
depărtate
am colindat,
şi niminĭ seamă nu ne-au luat!
Cine sânteţĭ Dumnia-voastră
să ne luaţĭ seama noastră?
Ce umblăm?
ce căutăm?
la niminĭ n'avem
seamă să dăm.
Multe mărĭ am trecut,
multe ţărĭ am bătut;
Dar fiind-că ne 'ntrebaţĭ
să ne lăsaţĭ

cu încetul cu încetişorul,
să ne dăm cuvântul cu adevărul;
că de multe ce sânt şi dese
nu le vom putea spune alese.

II.

Tânărul nostru împărat,
de dimineaţa s'au sculat,
faţă albă au spălat
chică neagră au peptenat
cu strae noĭ s'au îmbrăcat
murgul său au înşelat
cu trâmbiţa au sunat,
mare oaste au adunat:
doue sute de grănicerĭ,
o sută fecĭorĭ de boĭerĭ;
din ceĭ maĭ marĭ
nepoţĭ de ghinărarĭ;
şi pe la răsărit de soare
a plecat la vânătoare.
Şi au vânat ţara de sus
despre apus,
până juganiĭ ne au stătut
şi potcoavele au pĭerdut.
Atuncĭ ne lăsarăm maĭ jos
p'un deal frumos
şi alergarăm
de vânarăm:
munţiĭ cu braziĭ
şi cu fagiĭ,
cerĭul cu stelele,
cămpiĭ cu florile,
dealul cu podgorile,
văicelele
cu viorelele
şi satele cu fetele.

III.

Când dete soarele 'n deseară
eşirăm la drumul cel mare
şi deterăm d'o urmă de feară;
stătu toată oastea în mirare!
Uniĭ ziseră, că e urmă de zână!
să fie împăratuluĭ cununa.
Aşa se maĭ chibzuiră
şi se găsiră
alţiĭ vânătorĭ
maĭ cunoscătorĭ
şi ziseră, că e urmă de căprioară
să fie împăratuluĭ soţioară.
Dar nunul cel mare
cu grija 'n spinare,
călare p'un cal
ca un Ducipal,
se ridică în scărĭ
se umflă în nărĭ
şi făcu ochiĭ roată
preste oştirea toată.
Şi când încoace privi
aicea zări:
o floricică frumoasă
şi drăgăstoasă,
şi vazând că nu 'nfloreşte
nicĭ nu rodeşte,
nicĭ locul nu-ĭ prieşte
şi maĭ mult se ofileşte,
ne trimise pre noĭ şese lipanĭ
călărĭ pe şese juganĭ,
cu coamele cănite,
cu frânele zugrăvite,
cu unghiele custorite,
şi cu coadele 'mpletite,
ca cu toţĭ să pornim
şi la curţile D-voastră să venim,
ca floricica să luăm
şi la împăratul s'o ducem.

IV.

Pornirăm
și venirăm,
pe fața pământului,
pe aburiĭ vântului,
bând și chĭuind
din pistoale trăsnind,
caiĭ încurând
pe nărĭ flacărĭ lăsând
rânchĭezând,
și din unghiĭ scăpărând;
păn'am sosit
și v'am găsit.

Acum orĭ floricica să ne dațĭ
orĭ de unde nu, nu scăpațĭ;
căcĭ am venit cu tărnăcoape de [argint
să scoatem floricica din pământ,
s'o scoatem cu rădăcină
s'o sădim la împăratul în grădină,
ca acolo să 'nflorească
să rodească,
locul să'ĭ priească
și să nu se ofilească.

V.

Daca D-voastră, socriĭ marĭ
ne credețĭ nescaĭ tălharĭ,
avem și ferman cu peceție
dela împărăție;
cine știe carte lătinească
să vie să ni'l citească,
ear cine nu știe
să nu vie,
ci ca de foc să se păzească.
Să ne aducețĭ, socriĭ marĭ
oamenĭ cărturarĭ;
vr'un popă cu barba deasă
să ne citească cartea aleasă;
să nu fie cu barba cănită
să rămăĭe cartea necetită;
orĭ vr'unul cu barba rară
să ne ție până 'n seară,
ci unul cu barba ca fusul
să ne dea curând răspunsul.
Răspunsul nostru este:
șase pahare de vin,
șase mâhrame de in
de care se găsesc p'aicĭ,
cusute cu fluturĭ și cu arnicĭ;
fie și cu strămătură
numaĭ să fie cu voie bună;
să fie și de mătasă
numaĭ să fie de aicĭ din casă,
dela cinstita mireasă
să nu fie de pe la vecine
să pățim vr'o rușine,
că atuncĭ va fi cinstea noastră
și ocara D-voastră!

Orația colăcerilor de la nuntă. (Obicĭnuită la Urziceni.)

(G. Rafailă: Albina Pinduluĭ, An. II, pag. 11.)

Bună dimineață cinstițĭ socri [marĭ!
(Zice cel ce voește a spune [oratiile.)
Mulțumim noĭ voă, tinerĭ voi- [niceĭ!
Cu ce treabă mare ațĭ venit la [noĭ? (Intreabă socru:)

Acum dară, soacre mare
că ne-aţĭ făcut întrebare,
de ce adică venirăm
şi la uşă ne oprirăm;
ne vom da răspunsul, însă
să vă ţineţĭ gura strânsă,
şi să tăceţĭ ca pământul
ca să ne-auziţĭ cuvântul.
Ce 'ntrebaţĭ Dumnia-voastră
în grab de venirea noastră?
Ce-ĭ această tinerime?
Ce-e această mulţime?
Ceste fete, urşĭ văzură
că ţint ochiĭ şi casc gură?
N'au maĭ văzut oameni âncă
şi se tem că le mănâncă?
Noĭ am maĭ umblat ş' alt' dată
pe airea ca ş' ast' dată,
şi aşa nu se mirară
nicĭ ce cătăm ne 'ntrebară.
Acum toţĭ v'aţĭ strâns grămadă
ca cum aţĭ căuta sfadă.
Oare voiţĭ noĭ de teamă
să stăm şi să vă dăm seamă?
Dar nicĭ prin gând să vă treacă
o aşa părere seacă!
Nu ne speriem de lume,
căcĭ purtăm de voĭnicĭ nume;
nicĭ ne îngrozeşte vântul
că ştim să vă dăm cuvântul.
Dacă voiţĭ şi vă place
ca să răspundem cu pace,
o luaţĭ cu 'ncetişorul,
să vorbim cu binişorul;
că orĭ-ce cu 'ngăduĭală
se face cu rânduĭală.
Iar răpede când se cere
nu se face cu plăcere.
De aceea lăsând gluma
ascultaţĭ la noĭ acuma.
Juncle 'mpăratul nostru
într'o zi de dimineaţă
dup'a norilor roşĭaţă
vrând să plece 'n vânătoare
cu tinerĭ şi pompă mare
s'a sculat, s'a gătit bine
s'a armat cum se cuvine,
şi luând bucĭumu 'n dată
bucĭumă cu el o dată;
strânse el ostaşĭ mulţime,
tot voĭnicĭ de călărime,
şi agerĭ cu măĭestrie
la arc şi vânătorie.
Apoĭ cu eĭ pe răcoare
a plecat la vânătoare
să 'ncureze, să vâneze
munţiĭ cu dealurile,
pădurile cu umbrile,
şi văile cu luncile;
ast-fel umblând zioa toată
ocolit-a locul roată,
până la amĭazĭ spre seară
fără a vâna vr'o feară,
şi atât se desgustase
în cât era să se lase,
dar păre că o nălucă
îĭ zicea tot să se ducă.
El cu arc, săgeata 'n mână
ajunse la o fântână
şi văzând urma de feară
aci toţĭ descălecară
să se uite, să privĭască,
ce urmă e să ghicească.
Stând dar ast-fel fie-care
şi privind-o cu mirare,
uni au zis că e de zână,
aĭb'o 'mpăratul de mână;
alţĭ că 'ĭ floare crăĭasă
aib'o 'mpăratul mireasă.
Decĭ cu această cuvintare
pe 'mpăratul aţiţară
şi făcură 'n gând să 'ĭ vie

să hotărască, să ştie
din ce parte acea zână
a venit pe la fântână,
şi cu inima 'ntocată
plecă spre urmă 'ĭ îndată.
După dânsa se tot duse
până văzu că 'l aduse
cu toată oştirea noastră
drept curţile Domnĭa-voastră:
unde-a zărit o floare
ca o stea strălucitoare,
care de crescut tot creşte
de 'nflorit tot înfloreşte,
ĭar de rodit nu rodeşte
căcĭ pământul nu'ĭ primeşte.
De aceea împăratul
făcu întru sine sfatul:
că acea frumoasă floare
şi dulce mirositoare
să o ĭa să strălucĭască
la curtea împărătĭască,
unde locul să 'ĭ primĭască,
să crească, să înflorĭască,
odrasle să odrăslĭască,
să-şĭ dea rodul la ivĭală
şi tuturor la privĭală.
Aşa împăratul june
în gând după ce îşĭ pune,
se uĭtă, locu 'nsemnează
după-a stelelor rază,
şi se întoarce îndată
cu inima ne 'mpăcată
şi cu gândurĭ doritoare
pentru rumena floare.
Adoa zi de dimineaţă
la a norilor roşĭaţă
se îmbracă, se încalţă
pe scărĭ de argint se 'nalţă
şi pe cal alb voĭniceşte
încălecând, se opreşte;
şi peste oştirea toată
întorcându 'şĭ ochi roată,
pe noĭ, colăceriĭ, ne-alese:
cu mustăţile sumese
pe ataţĭ caĭ ĭuţĭ ca smeĭ,
cu capetile toţĭ ca leĭ,
cu coamele poleite,
cu unghiile zugrăvite,
cari când încep să sac
din nărĭ aruncă văpae.
Dară după ce ne alese
el cu vorbă ne trimese
după ĭubita luĭ floare
şi foarte mirositoare,
s'o ducem să strălucĭască
la curtea împărătească.
Am plecat noĭ toţĭ îndată
după vorba luĭ cea dată,
nu ştiurăm seamă bine
să venim pe drumurĭ line,
ci ne-am îndreptat pe stele
ş' am venit tot după ele,
peste munţĭ şi peste şghĭaburĭ
şi peste sute de dĭalurĭ,
mâncând şi bând împreună
cu cântărĭ, cu voe bună,
şi 'ntrebând în calea noastră
de curtea Domnieĭ-voastră;
şi aşa steaua dorită
împăratuluĭ ĭubită,
aci din ochĭ o perdurăm
şi că s' a pitit văzurăm.
Să ne daţĭ dar acea floare
acea stea strălucitoare.
Cu răspunsul împreună
vă poftim şi voe bună.
Nu răspundeţĭ vorbe rele
că apoĭ vă vin maĭ grele.
Noĭ nu suntem bunioară
să îndrugăm ca la moară

ci dăm vorba mireluĭ
ĭeacă şi firmanul luĭ: (arătând
este carte lătinească [plosca)
puneţĭ ca să v'o citească;
de nu ştiţĭ, ca de cărbune
vă feriţĭ mâna a pune,
şi chĭămaţĭ popa să vie
că el latineşte ştie;
dar nu vr'un cu barba lungă
treĭ zile să nu'ĭ ajungă;
nicĭ vre un cu barba rară
să ne ţie pân' de seară;
dar nicĭ vr'un cu barba deasă
s'o citească ne 'nţeleasă;
ci de ceĭ ce ştiu să sugă
ca s'o citĭască pe fugă;
că nu'ĭ carte latinească,
ci cum vedeţĭ e o ploscă
cu vin dela Dealul Mare
(când beţĭ, căcĭula vă sare)
cu vin dela Valea Lungă
(când beţĭ, faccţĭ gura pungă).
Poftiţĭ, închinaţĭ odată
vă udaţĭ gura căscată,
luaţĭ-o toţĭ voĭ prin mână
şi ne daţĭ pe acea zână,
ca s'o ducem la 'mpăratul
şi să continâm tot sfatul.
Nu gândiţĭ că vorbim glume
orĭ niscaĭ basmurĭ din lume,
ci vă gătiţĭ cât maĭ tare
cu cele de ospătare;
aduceţĭ voĭ fân cu care
s'aĭbă cai de mâncare;
tăeţĭ juncĭ cu carne grasă
să daţĭ ostaşilor masă.
Strângeţĭ fete frumuşele
ca să dăm hore cu ele.
Apoĭ maĭ gătiţĭ şi case
îmbrăcate cu mătase,
şi pentru ostaşĭ umbrare
cu loc de 'ncăpere mare.
Intindeţĭ maĭ multe mese
puneţĭ bucate alese,
şi cofeturĭ lângă-aceste
c' aşa obiceĭul este;
ĭar cum-va de nu se poate
să le împliniţĭ pe toate,
nicĭ să staţĭ să maĭ răspundeţĭ
ci căutaţĭ loc să v'ascundeţĭ,
că ostaşi nu ştĭu glumă
ş'o să fie vaĭ de mumă.
Şi apoĭ să maĭ ştiţĭ bine
că şi împăratul vine
cu căpitanĭ, cu catane
şi cu maĭ multe răsvane
zugrăvite, poleite
în ele Doamne gătite;
vine şi un răsvan mare
cu lăute, cu cântare,
în el stând mărita nună
ţiind în mânĭ o cunună
strălucită, luminată
cu petre scumpe lucrată,
pentru rumena mireasă
cea de împărat aleasă.
Scoateţĭ dar acum colacul
că ne-am deşertat tot sacul,
şi să ne maĭ daţĭ, se ştie
şi căte-o sangulie,
de in supţire ţesută
şi cu florĭ de fir cusută;
puteţĭ da şi de mătase
d'aveţĭ inimĭ să vă lase,
ĭar de nu, şi d'arnicĭu fie
cum veţĭ avea omenie,
căcĭ noĭ priimim de toate
numaĭ curând a le scoate,
ca să ne stergem la gură
că 'ĭ udă de băutură.
Iar astor fete venite
ca cĭorile grămădite,

ce vă stau cam pe la spate
tot cu gurile căscate,
muĭaţĭ în lapte cojiţă
şi le daţĭ să înghiţă,
să nu stea cu gura seacă
ci de dor să le maĭ treacă,
să' şĭ maĭ potolească jindul
pân' le-o veni şi lor rândul.
— Insă nu descălicaţĭ? (întreabă socru.)
Vrem răspunsul să ne daţĭ! (răspunde cel ce a spus oraţia)
apoĭ am descălica
dară n'e c' om însera
ş'a să trecem văĭ adâncĭ
cu prăpastiĭ şi cu stâncĭ,
munţĭ înalţĭ cu brazĭ umbroşĭ!
Daţĭ răspunsul sănătoşĭ!

Urmarea colacărieĭ.

(Melchisedec: Convorbirĭ literare, An. XIV. pag. 295—297.)

Mulţămim dumi-tale cucoane mire
şi dumi-tale cucoană mireasă.
Cum m'aţĭ văzut Dumnea-voastră cu acest păhar,
milostivul Dumnezeu să vă vază din cerĭu cu dar.
Cu darul său să vă dăruească
numele să vă mărească,
aniĭ să vă sporească,
zilele să vă' mulţească.
Să vă trămită din cerĭurĭ
ale sale patru darurĭ:
stema împărătească,
corona crăească,
scaun domnesc,
toĭag stăpânesc.
Milostivul D-zeu să vă povăţuească cu sfatul
ca să vă bucuraţĭ unul de altul,
cum s'a bucurat Aron proorocul
când i-a odrăslit în mână toĭagul,
ne udat, nerourat
de doĭsprezece anĭ uscat,
şi Dumnezeu când l'a blagoslovit
îndată a odrăslit şi-a înfrunzit.
Să vă maĭ bucuraţĭ cu acea bucurie nespusă,
când fericita Elena a găsit cinstita cruce,
şi earăş, să vă învrednicească Dumnezeu sfântul
să vă bucuraţĭ unul de altul

cum s' a bucurat cinstitul Noe proroc,
când s'a isbăvit de potop,
şi a sărit din corabie pe uscat,
şi din poame a gustat şi s'a săturat,
şi a băut şi vin,
de a făcut chef deplin;
şi de atuncĭ s'a făcut vin,
cu care şi eu la feţele dumilor-voastre închin.
Această cale a dumilor-voastre şi împreunare,
să fie cu ştirea Sfinţieĭ sale;
să vă îndrepteze spre loc
cu mare noroc,
spre vĭaţă
cu dulceaţă,
spre lauda părinţilor şi a fraţilor
şi spre pomană săracilor.
Şi earăş milostivul Dumnezeu să vă miluească
şi încă să vă maĭ dăruească
multă avuţie
şi întreaga bogăţie:
turme de oĭ,
pluguri de boĭ,
herghelĭ de caĭ şi pungĭ de banĭ
ca la boerĭ ceĭ marĭ.
Şi încă să vă miluească
şi să vă maĭ dăruească:
mult cu mult
ca apa din Prut;
măcar şi ca Siretĭu
că aşa este adetĭu.
Mulţămesc şi dumi-tale, jupâne vornicele!
trupuşor de viorele
face-te-ar fetele mănunchele
să te bage 'n sin la pele!
Mulţămesc dumi-tale de acest păhar cu zahar
ca şi sfântuluĭ duh pentru dar.
Pentru acest păhar mândrişor şi gălbior
ca din suc de păltior.
Darul sfinţicĭ-sale
să fie în casa dumi-tale.
Precum aĭ ajuns vornicel de această gloată

să dea Dumnezeu să ajungĭ şi vornic de poartă,
şi pe noĭ să ne bagĭ în samă măcar căte un păhar
că noĭ toţĭ îţĭ mulţămim. [de vin
După toate aceste ca un voitor de bine
sfântul Dumnezeu să nu mă uĭte nicĭ pe mine,
să'mĭ dăruească o copilă tinerică
frumuşică, ochişică,
măcar ca cea de colea
dacă şi ea o vrea,
să fie soţioara mea.
Eară dacă n'a vrea
Elele să o ia,
să facă cimpoĭu din ea
să cânte şi la nunta mea,
că eu oĭu face pe icĭ pe colea,
ş' oĭu găsi pe care m'a vrea.
De a fi maĭ mare
va merge maĭ tare;
de a fi maĭ mică
n' oĭu zice nimică;
Eară de a fi maĭ frumuşea
maĭ mult îmĭ va plăcea
şi se va chĭema că este a mea
şi voĭu ţine casă cu ea.
Inchin şi la guriţa mea
că ea ştie cum a bea.
Şi voĭu face buzele leĭcuţă
şi pântecele balercuţă,
şi n'a curge nicĭ o lecuţă.
Ear tu guriţă nu te bucura
că de acest păhar te veĭ sătura;
că nu te veĭ satura nicĭ cu altul
cum se satură ĭadul
de boerĭ de divan,
de vornic şi vătăman.
Şi beu acest păhar de băutură
pentru multă voe bună;
pentru mare mila dreptăţilor
pentru bunătatea bunătăţilor,
pentru irul iruluĭ
ca izvorul vinuluĭ;

pentru roada câmpuluĭ,
care când înfloreşte
toată lumea se veseleşte.
Unul cu altul, când ne vom întâlni,
să nu avem a ne feri.
Când ne vom întâmpina
să avem a ne săruta;
când ne vom întâlni
să avem a ne cinsti
cu cuvinte bune
cu păhare pline;
ear când ne vom înfăţişa
să avem a ne îmbrăţişa.
Pace între fraţĭ
şi între împăraţĭ.
Boerĭĭ ceĭ marĭ
să rămâe jitarĭ;
boerĭĭ ceĭ maĭ micĭ
să rămăe calicĭ.
Eară noĭ ţăranĭĭ
să 'nflorim ca şofranĭĭ.
Eară mazilĭĭ
să-ĭ tragă cânĭĭ;
încă şi măţele
să le roază opincile.
Şi eu zic Dumilor-voastre: amin!
şi beu acest păhar de vin,
şi îl beu tot
ca să trăiţĭ cu noroc.
Şi eu aşĭ maĭ lăsa
dar mă tem că nu mi'ţĭ maĭ da.
Aşĭ maĭ da şi pe la fete
dar mă tem să nu se 'mbete.
Şi mamele nu le vor găsi lor vină
ci'mĭ vor căta mie pricină,
şi mă vor face pe mine vinovat
şi vor zice că eu le-am îmbătat.

Cântic de nuntă.

(Alecsandri, pag. 383.)

Lado.

Frunză verde lăcrimĭoară
lado, lado sorioară!
Dute 'n haĭne de mireasă
la bărbatul tău acasă.
Lasă mamă, lasă tată
că de acum eștĭ mărităță,
lasă fraţĭ, lasă surorĭ
lasă grădina cu florĭ,
că tu singură-aĭ să fiĭ
o grădină de copiĭ.

Lado, lado, nu maĭ plânge
mijlocelul nu'ţĭ maĭ frânge,
că acasă te-ĭ întoarce
când pe strat inul s'a toarce,
și la maică-ta te-ĭ duce
chĭar atuncĭ și nicĭ atunce
când bondariu-a face mĭere,
când a face plopul pere
și răchita vișinele
să-ţĭ alinĭ pofta cu ele.

Cântecul Paparudelor.

(G. D. Teodorescu: Incercărĭ critice etc., Bucur. 1874, pag. 128.)

Paparudă, rudă
vino de te udă,
ca să cază ploile
cu găleţile.
Să dea porumburile
cât gardurile,
și să crească spicele
cât vrabiele,
să sporească grânele
să împle pătulele
paparudele!
Să deșchizĭ cerĭurile
să pornească ploile
și să fereștĭ holdele
de toate mălurile;
să goneștĭ tăcĭunele,
din toate ogoarele
paparudele!

Cântecul cununeĭ la secerat.

(Din Reșinarĭ Transilvania. Burada: Convorbirĭ literare, An. XIV, pag. 307.)

Stăpăne, stăpăne
gata-mi-te bine,
de vin și de pâne
că cununa'ţi vine.
Și nu te 'ntristare
că 's holdele rare,
da la spic ăs mare.
Și domnu-ţĭ va dare
stogul cât casa,
snopul ferdela,
claĭa găleata,
pita cât masa,

mănunchĭul copul,
ca earb' ovăsul.
Stăpăneasa noastră
tănără frumoasă
pune cina 'n masă
și roagă pe taĭca
roagă și pe maica,
ca să nu mă dare
după ăl din din(!) deal,
că-ĭ cu grăul rar,
cu earba podbeal.
Ci ca să mă dare
ne rugăm noĭ tare,
după ăl din șes
că-ĭ cu grăul des.
Tu soare râtund
trecĭ dealul curând,
și nu te-or blăstemare
și nu te-or chemare,
robiĭ câmpilor
ĭobagiĭ domnilor.
De cătră cergău
vine-un nour greu;
dar nu-ĭ nour greu
ci-i bădiţul meu,
pe lângă cel râu
cu secerea 'n brău.
Grău a secerat
în clăĭ l'a cărat.
Stăpâne, stăpâne!
multumimu-ţĭ bine
de vin și de pâne.
Să fiĭ sănătos,
ne rugâm frumos!

Cântece de stea.

ANTON PANN: Cântece de stea sau Versurĭ ce să cântă la Nașterea Domnuluĭ nostru Is. Hs. ed. 4ª. Bucureștĭ 1848.

Cântarea VIII. (pag. 11—13.)

La nunta ce s'a 'ntâmplat
în Cana Galileĭ
fost'au și Iisus chĭemat
în Cana Galileĭ
și vrând trișt a nu 'ĭ lăsa —
a venit cu maĭca sa, [și c. l.
șezând la masă și bând,
băutura ne-ajungând,
și din câţĭ la masă sta
în tăcere să uĭta,
necutezând a 'ntreba
de maĭ este vin, au ba.
Iar muma luĭ Iisus
văzând ca n'au vin d'ajuns
zise: fiul meu ĭubit!
vinul li s'a isprăvit.
Iară Isus s'au sculat
și slugile au chĭemat,
șase vase ap'au pus
și le-au umplut până sus.
Hristos le-a bin' cuvântat,
apa în vin s'a schimbat;
ș'a zis să dea 'ntâĭu la nun
să guste vinul de-ĭ bun;
ĭar nunul dac'a gustat
cu glas mare a strigat:
ceĭa ce fac mese marĭ
dau întâĭŭ vinurĭ maĭ tarĭ,
și dacă să 'nvesclesc
și de cel prost priimesc.

Iar noĭ cel prost am băut
și pre cel bun am ținut.
Atuncĭ toțĭ au cunoscut
cum că Hristos s'au născut.

Cântarea IX. (pag. 13—14.)

Moĭsi și Aaron
amândoĭ ținea d'un tron,
de tronul făgăduit,
cel prin lege dăruit.
Moĭsi și Aaron
în vremea luĭ Faraon,
pre Israil cel ĭubit
Din Eghipt l'au slobozit.
din Eghiptul cel amar
prin dumnezeescul dar,
marea pedestru trecând
pre Faraon înnecând.
Iar prin legea 'ceastă noă
cânta-voĭ maĭ ales voă,
c'a venit Domnul Hristos,
Mesia, cap luminos
din neamul luĭ Avraam.
Ș'a mântuit pre Adam
de osânditul blestem
ce'l luase 'n Edem.
Ș'acum noĭ aĭ luĭ nepoțĭ
câțĭ credem în Hristos toțĭ,
cântăm și ne bucurăm
și nașterea luĭ sărbăm.

Cântarea XX. (pag. 31—38.)

Acum ceasul mĭ-a sosit
și lumea am părăsit.
Inger stă 'naintea mea
din lume ca să mă ĭa.
Astăzĭ mă călătoresc
la părintele ceresc
unde m'a chemat Hristos
la orașul cel frumos.
Rele sau bune să ĭau,
seamă de toate să dau,
pentru câte le-am urmat,
pân' la cel maĭ mic păcat.
O suflete ticălos,
negru și întunecos!
In lume cât aĭ trăit,
în rele te-aĭ tăvălit.
Ingrijeaĭ numaĭ de traĭu
negândind de ĭad și raĭu.
La moarte n'aĭ cugetat,
dar de dânsa n'aĭ scăpat.
Că ĭată ĭa s'a pripit
și din lume te-a răpit,
când trăĭaĭ maĭ cu zahar
vaĭ! amar, amar, amar!
Ingerul morțiĭ acum
mă însoțește la drum
și mă trece pe la ĭad,
unde păcătoșiĭ ard;
vaĭ! la el cum mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu bălaur căscând
și din gură foc vărsând,
curgând ca un râu întins
îmflăcărat și nestins,
și în fruntea-ĭ un drac ședea
cu Iuda 'n braț și ardea.
De acolo la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad.

O! vaĭ! când ĭar mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ popĭ mulțĭ ereticĭ
cu dascălĭ și grămăticĭ
aruncațĭ cu capu 'n jos
în focul cel flăcăros,
și dracĭĭ ĭĭ împingea
cu sulițĭ ș'ĭĭ împungea.
De acolo la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ochiĭ când ĭmĭ aruncaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ împărațĭ tiranĭ
de gâturĭ cu bolovanĭ
în văpaea cea de foc,
dracĭ bătându-șĭ de eĭ joc.
De aci ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
cu ochiĭ când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ tâlharĭ, ucigașĭ
hoțĭ, răpitorĭ și pungașĭ,
văĭtându-se amărât
în văpae până 'n gât.
D'acolo ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad;
d'o dată cum mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu un cârd de mueriĭ
tânguindu-se 'n dureriĭ
și dracĭ strigând:
aste sânt
care fermec și descânt.
Apoĭ d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ĭarăș dacă mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu alt cârd de bărbațĭ
de bețivĭ și desfrânațĭ,
toțĭ în flacără unda
și dracĭĭ ĭĭ afundea.
Maĭ 'nainte la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
mergând, dacă mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu dracĭ cu cângĭ trăgând
niște mueriĭ și strigând:
aste tot mincĭunĭ spunea
pe mulțĭ în belea punea.
D'aci mergând la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
în flacărĭ când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu negustorĭ în rând
cari 'nșel și lipsă vând,
uniĭ cu măsurĭ de gât
se tânguea ămărât,
alțiĭ cu cântare 'n nas
se văita cu mare glas,
alțiĭ cu foarfecĭ și cot
ĭĭ ducea para în not.
Mergând d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
spre țipăt când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu ĭar mueriĭ în muncĭ
care 'șĭ leapăd aĭ lor pruncĭ;
sau fără milă și dor
în pântece ĭĭ omor.
Decĭ la cel din urmă vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
când stătuĭu și mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu arzând în vâlvorĭ
bogațĭ ne 'ndurătorĭ,
cariĭ tot s'au veselit
și săracĭ n'au miluit.
Decĭ acea cale lăsând
și maĭ 'nainte mergând
în dreapta, când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă bucuraĭu!
Văzuĭu raĭul cel frumos

ca soarele luminos,
și mese 'ntinse de rând
pe ele făcliĭ arzând,
unde 'mprejur drepțiĭ sta
și bucurie gusta,
împreună dănțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc ĭar mă uĭtaĭu
tot la raĭu, la raĭu, la raĭu,
văzuĭu sfinții prea luminoșĭ
apostolĭ și cuvioșĭ,
și cete de mucenicĭ,
de tinerĭ, bătrânĭ și micĭ,
împreună dănțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc ĭar mă uĭtaĭu
tot la raĭu, la raĭu, la raĭu,
văzuĭu și sfinte mueriĭ
petrecând în mângăeriĭ,
cu cununĭ de diamant
și podoabe de berlant,
împreună dănțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Decĭ d'acolo ĭar plecaĭu
tot la raĭu, la raĭu, la raĭu.
La poartă când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă întristaĭu.
Văzuĭu raĭul încuĭat
poate pentr'al meu păcat
pân la vreme de județ,
când va sta Hristos în jeț,
ca să judece pre toțĭ
pre ceĭ viĭ și pre ceĭ morțĭ.
Ci o doamne! mila ta,
de noĭ nu o depărta.
Tu ne-aĭ zidit, tu ne știĭ,
ĭartă-ne ca niște fiĭ.
Ție Doamne am greșit,
dar ție am și slujit.
Pre alt Dumnezeu nu știm
pre tine toțĭ te mărim.

Colinde.

G. D. Teodorescu: Noțiunĭ despre colindele române. Bucurescĭ 1879.

(pag. 47—49).

D'aĭ lerom, d'aĭ lerom Doamne.
Icea măre 'n ceaste curțĭ
ceaste curțĭ, ceaste domniĭ
crescutu-mĭ-au doĭ meriĭ naltĭ,
doĭ meriĭ naltĭ și minunațĭ
la vărfurĭ amestecațĭ.
Sus în meriĭ
în dalbe florĭ
ardu 'mĭ două lumânărĭ;
și din două lumânărĭ
pică 'mĭ treĭ din picăturĭ.
Ear din treĭ din picăturĭ
ruptu-mi-s'a,
faptu-mi-s'a
râu de vin
și râu de mir,
râu de apă
limpede.
('n) râu de vin cin' mi se scal-
Icea bunul Dumnezeu: [dă?
scaldă-se,
bărăză-se
în apă se limpezește,
('n) veștmânt alb se premenește,

cu mir că se miruește.
Mai din jos de vadul lui
e Ioan
sfântul Ioan
și bătrânul de Crăciun
scaldă-se,
baĭază-se,
('n) apă limpezescu-se,
('n) vestmânt premenescu-se,
cu miru miruescu-se.
Mai din jos de vadul lor
scaldă-se sfinții de rând;
scaldă-se,
băĭază-se,
în apă se limpezesc
('n) vestmânt alb se premenesc.
Mai din jos de vadul lor
scaldă-se ici cest om bun
cest om bun, jupân [cutare]
scaldă-se,
băĭază-se,
în apă se limpezește
cu vestmânt se premenește.
Grăi bunul Dumnezeu:
cui, om bun, te potrivești?
Au mie, au sfinților?
au lui Ioan?
Sfântu Ioan?
au bătrânului Crăciun?
Grăi icea cest om bun:
nu me, doamne, potrivesc
nici ție, nici sfinților,
nici lui Ioan
Sfântu Ioan
nici bătrânului Crăciun.
De tânăr m'am însurat
fapt-am casă
lângă drum,
'ntins-am masă
peste drum;
câți pe drum că mi' și treceau
toți la masă că ședeau,
și toți beau și ospătau
toți mie că 'mi mulțămiau.
Fapt-am, Doamne, iar am fapt
podurele
'n locuri rele;
cine pe pod c'a trecut
tot mie 'mi-a mulțămit.
Fapt-am, Doamne, iar am fapt
puțurele
'n câmpuri rele,
cine apă c'a băut
tot mie 'mi-a mulțămit.
Atunci Domnul îi graĭa:
fie bine
dar de tine.
Fapt-ai bine 'n astă lume
'n ceai-l-altă-i găsi bine,
mergi la raiu nejudecat
șezi la masă nechiemat,
să bei pahar ne 'nchinat.
Sânătate 'n ceaste case
'n ceaste case
'n cruci frumoase,
și cu noi cu voĭă bună;
la anul
și la mulți ani.

(pag. 95—97.)

Ler-oi-leo, Doamne-le!
Oștile purcesu-mi-au
dar pe unde datu-mi-au?
Pe la muma lui [cutare].
Eară muma lui [cutare]
ea de veste prinsu-și-a

'nainte eșitu-le-a,
c'un clondir
plin de rachiu,
cu clondirul d'a stânga
cu paharul d'a dreapta,
din pahar numindu-le
din gură graindu-le:
— „Lin, mai lin oștirile
pân 'oiu găti pe [cutare]
că-i gata, ca și gătit;
căci i-am croit
d'un vestmânt,
vestmânt lung
până 'n pământ;
croitor croitu-l'a
zugrav zugrăvitu-l'a,
scris mi'e 'n spate
scris mi'e 'n piept,
scris e 'n șeale
scris e 'n poale:
d' amândouă părțile,
scris câmpul cu florile,
ear în ceĭ doĭ umereĭ
scris ceĭ doĭ luceferiĭ.
Jur-prejurul poalelor
scrisă 'i marca turburc,
cam cu nouă vădurele;
ear în nouă vădurele
sânt cam nouă corăbiele,
și stegarĭ cu stegărele,
căpitanĭ cu băltăccle,
și 'mi așteaptă pe [cutare]
să 'l rădice la rang mare,
la rang mare al oștilor
mai mare-al călarilor:
el să 'mparță lefile
să dea lefi la lefegii,
gălbiorĭ
la tinerioriĭ,
postav roșiu
la fustași,
gălbinași
la boiernași.“
Ear [cutare] tânărul
el să 'mi fie sânătos,
și cu mumă
și cu tată
și cu noĭ toți d'a 'mpreună.

(Transilvania.)

At. Marianu Marienescu: Colinde culese și corectate. Bucurescĭ 1861.

Drumarii. (pag. 1—3.)

Doĭ boieri de-i mari
Leru-mi Doamne!
ca și doĭ drumari
vin din Rusalim
la Vitleem țin!
Dar cine sânt?
E Iosif cel sfânt
și Maria sfântă
care-așea cuvântă:
— „Iosife mi-e greu
de drumul cest reu,
vin să odinim
și să ne umbrim.“
— De un plop dedură
și aci stătură
de a se recori.

Plopul se clăti
umbra şi-o trăgea
soarele-ĭ ardea.
— „Plop afurisit
să nu fiĭ rodit!
să creştĭ tot în sus
căcĭ umbra mĭ-aĭ dus!“
— Iară maĭ plecară
şi un măr aflară.
Şi eĭ odinea
mărul îĭ umbrea
umbra se lăţea
soarele perea.
— „Mărule înflorit
să fiĭ tot rodit!
să creştĭ tot în lăturĭ
să sporeştĭ cu roduriĭ!“
— Dar Iosif grăĭa:
„Drumul de-om lua
către Vitleem
până maĭ vedem.
Iaca-e 'ndeseară
şi 'noptăm prin ţară!“
— Şi eĭ se sculă
ĭară maĭ plecă
către Vitleem
frumosul Edem.
O 'nchinăm spre sânătate!

Rândunelile. (pag. 27—29.)

Lă trupina de mâr păr
Leru-ĭ Domnul!
străluceşte-un luceafăr,
dar sub măr păr, pat de brad
de mulţĭ măestri e lucrat,
pe la fund cu tunete
la fusteĭ cu fulgere,
frembele de ceară sfântă
tot topită şi învârtită.
Oare 'n pat, cine-ĭ culcat?
de 'şĭ zace minunat
şi 'mĭ doarme somnul greu?
E culcat'un Dumnezeu!
mititel şi beluşel (!)
şi la faţă curăţel,
faşiat de-o împărătească
în faşioare de mătase.
Comanacu-ĭ de bumbac
cu treĭ florĭ în comanac,
una-ĭ floarea miruluĭ,
alta-e viţa vinuluĭ,
una spicul grâuluĭ!
Iată veniră rândunele
negrişoare, frumuşele,
tot cântară, colindară,
dar pe fiu nu 'l deşteptară.
Rândunelele sburară
către mare se lăsară,
ele toate apucară
stropuleţĭ pe aripele,
petricele în penicele,
ĭară la fiu că au venit
cu aripele l' au stropit
cu petrele au asvârlit!
Fiul sfânt s'a deşteptat
şi atuncĭ le-a blestemat:
„Rândunea! fă-ţĭ cuĭbul tău
unde-o fi locul maĭ rău:
prin podul săracilor,
la grinda streşinelor,
să le bată fumurile
ca pe fecĭorĭ cugetele,
cugetele de însurat
pe fete de măritat!“
O închinăm spre sănătate!

Cuĭbul și puiĭ șoĭmilor. (pag. 42—45.)

Maĭca sfânta șeade,
Doamneĭ Doamne!
pe plaĭul cel verde,
în poala ceruluĭ
în poarta raĭuluĭ,
și din căĭerel
lăsa fir aurel.
Firul firuĭa
și se subția.
Când îl încorda
tocmaĭ se lăsa
șoĭmiĭ vânătorĭ
soĭmiĭ răpitorĭ;
firul apuca
sus cu el sbura
într'o depărtare
către țărm de mare.
Când se înălța,
șoĭmiĭ strălucĭa,
firul eĭ sclipea
ca și niște zorĭ
pe la cântătorĭ.
Ion atuncĭ venea
Maĭca îĭ grăĭa:
— „Unde te-am mânat
bine aĭ ascultat,
de m'aĭ asculta,
unde te-așĭ mâna!
Fiĭ gata de dus
sus colo în sus
într'o depărtare,
către țărm de mare.
De sbor să te apucĭ
și azĭ să 'mĭ aducĭ
cuĭbul șoĭmilor
și al puilor,
cuibul mi-l dă mie
puiĭ ține ție,
că șoĭmiĭ au răpit
firul aurit,
când m'am căstigat (!)
și mult am lucrat
la un scump veșmânt
pentru fiul sfânt!“
— „Maică! eu așĭ face
tot ce ție 'țĭ place,
dar asta n'oĭ putea
nu e în puterea mea!
Șoĭmiĭ au răpit
firul aurit;
firul, eĭ l'au dus
până la cer în sus,
din el au țesut
cuĭbul prea plăcut:
Luna aurită
fața-ĭ strălucită!
Puiĭ nu-s maĭ mult
căcĭ s'au prefăcut
stele mărunțele
și luceferele;
toate strălucesc
lumea o înfrumusețesc,
în noaptea senină
cum zioa în grădină
florile frumoase,
și care miroase
sunt spre înzestrare
și spre desfătare!“
O închinăm spre sănătate!

Pecurariul și marea. (pag. 157—160.)

Acest păcurarĭu,
Domnu-luĭ Doamne!
mână al său trunziarul (! l. frun-)
zice 'n lauda mare:

cum-că 'n turmă are
oĭ atăt de multe
câte florĭ pe munte,
atâte miorele
câte viorele,
nişte berbeceĭ
ca şi vultureĭ!
Păcurariul meu
nicĭ când dă de rău:
el în primăvara
le păştea la ţară,
vara le văra
şi sus le mâna,
pe vârful de munte
împrejur de curte,
toamna le aduna
şĭ-aci le tomna,
ĭarna le mâna
de a le ĭărna
pe ţermurĭ de mare
colo 'n depărtare!
Marea'ĭ grăĭa:
— „Oacheş păcurar!
du-ţĭ al tău frunziar
de la vânturĭ multe
pe picĭor de munte,
că de rău veĭ da
de eĭ m'oĭ mănia,
că m'oĭ turbura
şi m'oĭ învolba
turma-oĭu apuca
şĭ-o voĭu înneca!"
— Păcurarĭul meu
drese graĭul său:
„Vină! vină mare!
nu 'mĭ eştĭ spre stricare,
că eu nu-s de an,
şi poţĭ şti că am
noă câĭnĭ bătrânĭ
ca neşte păgânĭ,
noă căţeleĭ
ca şi noă smeĭ,
noă lănţurele
ca şi stenurele.
Tu, de veĭ bui
tu veĭ ujui,
câĭnĭĭ te-or simţi
te vor blehoti,
şi eu voĭu sări
lanţĭu voĭu sdrâncăni
şi voĭu apuca
de a sdrumica,
cel fluer de soc
cu răstoc de foc,
şi voĭu fulgera
şi voĭ detuna,
şi când voĭu holi
oile-or porni
pe picĭor de munte
sau 'nprejur de curte!"
— Marea s'a 'nvolbat
tare a vărsat.
Dar el a pornit
turma şi-a suit
sus pe munte 'n sus
şi marea n'a ajuns!
Domnule! fiĭ sănătos
o 'nchinăm prea bucuros!

(Reşinarĭ.)

Colindă de Ţigani.

(Tot rândul de doă orĭ repetat şi zis: haĭ-lér domnu!)

Pe-un picĭor de munte verde.
Paşte-să o turmă de oĭ.
Da la oĭ cine-îm unblă?
Da un sor cu un frăţior.

Dar anume cine'm unblă?
Dar N. N. cu N. N.
— Sora din graĭ grăi:
„Da Soră măĭ tare oĭ!
Că grei nori de ploaĭe vin.“
— „Soră! soră! dragă soră
Mare eştĭ, puţin pricepĭ!
Că âĭa nu sânt norĭ de ploaĭe,
Că ăĭa îs ţic peţitorĭ
Şi'ncă mic prădătorĭ.
Vin la mine, cer pe tine
Pre lănga tine, multe cer:
Ceru-m boĭ cu coarne moĭ;
Ceru-m junceĭ cu coarne lungĭ,
Ceru-m vacĭ cu coarne largĭ,
Ceru-m zeciurĭ de berbecĭ,
Ceru-m sute de oĭ şĭute
Şi încă miĭ de miorele!“

Colindă copilărească.

De când Domnul s'a născut
Şi pământu l'a făcut
Şi cerĭul l'a rădicat
Pe treĭ stâlpurĭ de argint,
Tot frumos l'a 'npodobit
Tot cu stele, mărunţĭele;
Soarele cu razele,
Şi luna cu lumina.
Rază rază, unde rază?
La jupână gazda 'n casă,
Intr'o cruce de fereastă.
Se-m fi gazda sănătoasă!
Se ne plăteştĭ colinda noastră
Cu un colac de grâu frumos
Ca şi faţĭa luĭ Hristos!

(Dobrogea.)

Teodor T. Burada: O Călĕtorie etc. pag. 43—46.

Sub poalele cerĭuluĭ
Florile dalbe!
la umbra nouruluĭ,
mândră masă e gătită
pe earba cea înverzită.
Dar la masă cine şede?
Dumnezeu, ce toate vede;
şi Crăcĭun
cel bătrân,
şi Ioan
Sfânt Ioan,
şi Ilie
Sfânt Ilie
şi toţĭ sfinţĭĭ dimpreună
se aflau în voe bună;
beau de-a rândul şi cinsteau
şi frumos se 'nveseleau.
Dar când ochiĭ 'şi aruncau
de departe eĭ zădeau (! l. zăarhanghelul Mihailă [reau)
ce vinea cu mare silă,
ĭute alergând
pe un cal spumegând,
la Domnul îngenunchea.
Când de el s'apropia,
el din gură
aşa-ĭ grăĭa:
— „Beĭ Doamne, te veseleştĭ
şi cu sfinţĭĭ toţĭ grăeştĭ,
cu idoliĭ m'am bătut
şi în luptă am căzut,
raĭul sfânt că l'am perdut.

Sfânt Petru a adormit
idoli cheĭa i-a răpit
şi în raĭu eĭ au intrat
şi din el tot au prădat.
Luat-au luna
şi lumina,
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată;
toate 'nbraţe le cara
şi în ĭad le aşeza.
Rău în raĭu se 'ntuneca
tare 'n ĭad se lumina.
Raĭul plângea
ĭadul ridea.
Pe Ioan şi pe Ilie
ajutor, dă-mĭ Doamne mie,
din raĭu ca să-ĭ alungăm
şi în ĭad să mi-i băgăm,
înapoĭ să le luăm
lucrurile ce-au luat
şi în ĭad le-au aşezat."

— Luat-au pe Ioan botezând
şi pe Ilie tot trăsnind
tot trăsnind şi fulgerând
şi pe idoli prăpădind.
Ioan botezând ocolea,
Ilie trăsnind prăpădea,
în tot cerĭul se 'nvârtea
drept în ĭad că ajungea,
luat-au luna
şi lumina,
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată,
toate 'n braţe le lua
şi în raĭu le aşeza.
Frumos raĭul lumina
rău în ĭad se 'ntuneca.
Raĭul îmĭ ridea
ĭadul că plângea.
Maĭ rămâĭ dar sânătos
şi în voea luĭ Hristos!

(pag. 69—71.)

Icĭ în ceste curţĭ,
Leru-mĭ Doamne Leru-mĭ!
crescutu-me-au
născutu-me-au
doĭ merĭ împletiţĭ
din toamnă săditĭ
din vară 'nfloriţĭ.
Jos la rădăcină,
la verdea tulpină
frumos danţ se trage
mândru că maĭ merge.
Mihaĭ dănţueşte,
toĭag resuceşte
sus ăl asvârleşte
în mănĭ ăl primeşte;

şi să fericeşte:
ferice de mine
că ămĭ merge bine,
de când m'am născut
parte me-am avut
de taĭca,
de maĭca,
de doamn'ănţăleaptă
cu minte, cinstită.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu cămeşĭ de in
cu guler de fir
de fir chear baş-fir.
Şi-apoĭ mă maĭ poartă

ziulica toată
cu dalb zăbun
tot de cel bun,
cu nasturĭ cutaţĭ
pe pept revărsaţĭ.
— Ear nevasta luĭ
fericituluĭ,
aşa se mândrea
şi aşa grăĭa:
ferice de mine
că tare mi-i bine,
de când m'am născut
parte c'am avut
de taĭca,
de maĭca,
de domn tinerel
tănăr, frumuşel.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu dalbă rochiţă
de cea 'n patru iţă,
dalbă de matasă
mândră şi aleasă;
şi apoĭ mă maĭ poartă
ziulica toată
cu rochiţa 'n ţinte,
cu brâu cu cuţite,
cuţite cu zale
lasate pe şale,
cuţite cu bolduri
lasate pe şolduri.
Remăĭ jupân sânătos
cam în vestea luĭ Hristos!

Irozĭ.

Anton Pann: Cântece de stea. ed. 4ª. 1848. pag. 55—56.

Întrebarea luĭ Irod şi răspunsul Maghilor.

Irod. — Cine sânteţĭ voĭ? de unde veniţĭ şi unde vă călătoriţĭ?

Melhior. — Eu sânt craĭul Melhior de la răsărit, şi după steaoa ce s'au arătat, cunoscând că s'au născut împărat mare pre pământ, merg pân' la Vitleem să mă închin luĭ.

Valtasar. — Eu sânt craĭul Valtasar de la Persida, carele prin steaoa ce s'au arătat şi prin Prorocĭ înţelegând că s'au născut împăratul Hristos, merg ca să mă închin şi eu luĭ.

Gaşpar. — Eu sânt craĭul Gaşpar de la răsărit; şi văzând steaoa cea arătată pă cer, am ispitit Prorociĭ şi scripturile şi am cunoscut că s'a născut Hristos, Domnul Domnilor, craĭul crailor şi împăratul împăraţilor şi merg până la Vitleem ca să mă închin şi eu luĭ.

Dar tu ce împărat mare eştĭ?

Irod. — Eu sânt Irod împărat, care pre cal am încălicat, sabia în mână am luat, în Vitleem am intrat, patu-spre-ce miĭ de coconĭ micĭ am tăĭat, şi tot pământul s'a cutremurat.

Plugul.

(Cules de mine în Moldova de sus jud. Iași.)

Aho! Aho! a purces jupănul
întru'n Sf. Joĭ [gazda
cu plug cu 12 boĭ
la arat
și la gropat
la cămp durat;
unde a găsit loc de arat
și a arat cât a arat
brazdă neagră a răsturnat,
grâu de vară a sămânat.
Staţĭ mâĭ și nu araţĭ
și de chiotorĭ vă alăturaţĭ,
și brazda în urmă să nu stricaţĭ.
Indemnaţĭ măĭ! aho! aho!
— Și jupânul gazda a încălecat pe un cal graur
cu șeaua de aur
și cu frâul de mărgărint;
bătea bine la pământ,
care de când sânt n'am văzut.
Staţĭ măĭ și nu araţĭ
și de chiotorĭ vă alăturaţĭ
și brazda în urmă să nu stricaţĭ.
Indemnaţĭ măĭ! aho! aho!
— Și în suliță s'a rezemat
și un cal a încălicat
și la Târgu-frumos a plecat
și 'și-a cumpârat fier și oțel
și a făcut secerele mărunțele
cu mărunchĭ de geaurele.
Babele secerau,
și moșnegiĭ la aria cărau.
Staţĭ măĭ și nu araţĭ
lângă chiotorĭ va alăturaţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Și a făcut aria în gelisteavântuluĭ
unde e drag voĭniculuĭ,
și treera cu 12 duhan, duhaniţĭ
negrĭĭ ca corbul,
ĭuţĭ ca focul,
pe unde călca
scântee verzĭ vărsa.
Staţĭ măĭ și nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Și a încărcat
12 care mocăneștĭ,
la moară la toăneștĭ,
carele scărție
galbenĭ curge
și jupânul cu căcĭula 'mi stringea
și jupâneseĭ gazda în poale 'mi
Staţĭ măĭ și nu araţĭ [turna.
etc. etc. aho! aho!
— Și când a ajuns la moară,
curva de moară când a văzut
atâta care cu pohoare,
a pus coada pe spinare
și-a apucat pe lunca mare.
Staţĭ măĭ și nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Ear morariĭ
meșterĭ marĭ
cu brâu de lână
cu cĭocanul în mână,
de meșter ce era
nicĭ oboroace
nu putea întoarce;
dar avea un băet
slut și părpălit
cu ochiĭ beliţĭ
și cu lulea în dinţĭ.
Staţĭ măĭ și nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!

— Și a luat un cîocănașĭ
mult mititel,
de 12 ocă de fer
și-a dat cioc! boc!
întrun fund de poloboc,
și-a dat moara la loc;
și nu măcina grău
ci aur și mărgarintarĭ
pe la curțile D-voastre boĭerĭ
Staț mărĭ și nu araț [marĭ.
etc. etc. aho! aho!
— Noĭ am maĭ ura
dar ne temem că-om însera
pe la curțile Dumni-voastre
aste nalte sprincenate
cu bosioc încordate.
Maĭ bine pe la bordușele nostre
cu posdeĭe de cănipă acoperite
și cu căcărează de vrabie increAm maĭ ura [stite.
dar ne temem că-om insera;
avem să trecem niște parăe glola niște fete frumoase. [doase
— Și ni-așĭ ruga la D-voastre
să băgațĭ mână în bozunar,
să scoateț un galben de ceĭ marĭ
ca să cumpărăm un boldișor,
să împungem boĭ la curișorĭ
să meargă maĭ tarișorĭ.
Staț mărĭ și nu araț
etc. etc. aho! aho!
— Șede, șede jupănul gasda și
gândește
și scoate o săgeată împănată
de 12 meșterĭ lucrată
și trasă în jos
și trasă în sus,
a tras întru'n corn de porumb,
porumbelul unul căte unul
doĭ căte doĭ, 3–3, 4–4, 5–5, 6–6,
7–7, 8–8, 9–9, 10–10, până la 12.
Staț mărĭ și nu araț
etc. etc. aho! aho!
— Sf. Vasile să vă fie de spor,
și de ajutor;
și între mulțĭ anĭ
cu sănătate.
Când voĭ veni la an
să vă găsesc înfloriț
ca mere
ca pere
în mijlocul vereĭ,
ca toamna cea bogată
de toate îndestulată.
Staț mărĭ și nu araț
etc. etc. aho! aho!

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaților, vol. II. 1878. pag. 446—448.)

Hohaho! seara 'nserat,
la Domnul N. n'am urat.
— Ear' Domnul N. s'a sculat
într'o joĭ de dimineață
când băteau zorile 'n față,
pe ochĭ negrĭĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeŭ s'a închinat.
Ear' nevasta luĭ frumoasă
un știr alb pe mânĭ ĭ-a dat.
Domnul N. s'a șters curat
și la ocol a plecat,
și din ocol a luat
doĭ-spre-zece boĭ boureĭ,
în coadă cudălbeĭ
în frunte țintățeĭ
în trup de o mie de leĭ.

Mânaţĭ băeţeĭ! hăĭ! hăĭ!
— Şi cu plugul Dumniĭ-seale
s'a dus Domnul N. să are
dealul Galileuluĭ
care-ĭ place grâuruluĭ.
Şi a arat tot în lungiş
şi 'n curmeziş.
Şi-a arat de demineaţă până 'n seară.
şĭ-a răsturnat un corn de ţeară.
Ear' de la ameaz şi până 'n seară
s'a aninat plugul într'un coş de [râmă
şi s'a făcut tot fărâmă.
Ia maĭ ziceţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. s'a supărat
că plugul i s'a sfărâmat,
pe-un cal alb a 'ncălicat
şi la oraş a plecat,
şĭ-a căutat cât a căutat
dar meşter bun n'a aflat.
Şi când era maĭ scărbit
atuncĭ eată c'a eşit
Faraon cel mare
cu barosul în spinare
şi cu foile 'n picĭoare,
şi s'a dat ĭute a foi
fearele-a le oţeli,
şi foi şi oţeli
plugu 'ndată mi'l tocmi.
Mânaţĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. se bucură
plugul ĭute şi'l luă
şi cu dânsul se 'nturnâ
şi 'n brasdă earà'l băgâ.
Brasdă neagră răsturnâ
şi grâu roşu sămănâ:
grâu de veară
să răsară
până 'n seară,
până mâne să se coacă,
colac mândru ca să facă
şi s'aducă mâne
luĭ Dumnezeŭ pâne.
Mănaţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi când soarele-a sfinţit
Domnul N. din câmp s'a pornit
şi acasă mĭ-a venit
foarte bucuros
şi voĭos,
şi s'a culcat
pe-un pat
de diamant....
Pocniţĭ copiĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Intr'o joĭ de dimineaţă
Când băteau zorile 'n faţă
Domnul N. ear s'a sculat
pe ochĭ negrĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeu s'a 'nchinat.
Ear' soţia Dumniĭ-seale
un ştir alb pe mânĭ ĭ-a daĭ.
Domnul N. s'a şters curat
şi la grajdĭŭ a alergat
şi pe-un cal a 'ncălicat,
pe-un cal graur
cu şea de aur
cu potcoave de argint
ce prind bine la pământ;
unde călca
balta seca,
broasca striga:
oacaca! oacaca!
fugĭ, lele, că te-a mânca!
Pocniţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi-a mers la lună
la săptămână
să vează grâul de-ĭ copt.

Eară grâul era copt
răscopt:
în paĭŭ ca trestia
în spic ca vrabia
în grăunț ca mărgăritarul...
Mânaț flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. s'a bucurat
și pe loc mi-a și plecat
în țeara cea ungurească
secerele s'arvunească,
și s'a dus
și-a adus
secerele
mărunțele,
cu mănunchĭ de viorele
pentru fete tinerele
de sama drăguțiĭ mele.
Și-acasă cum a sosit
secerătorĭ a tocmit
la secerat ĭ-a pornit.
Uniĭ secerau,
uniĭ snopĭ legau,
uniĭ 'n eară aruncau
și la arie plecau.
Plesniț flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Și-a scos Domnul N.
din grajdĭul Domniĭ-seale
două-spre-zece epe
sirepe
cu cozile călăcănite
cu copitele zugrăvite.
Cu copitele trierau,
cu nările strănutau
grâul că mi-l vânturaŭ,
cu urechile 'n sacĭ îl puneau
de nicĭ căuș nu trebuĭau.
Ia maĭ mânaț măĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Și după ce mĭ-a gătat
tot grâul de trierat
Domnul N. a încărcat
două-spre-zece eară
de povoară,
și-a pornit la moară.
Dar ce fel de eară?
Eară de cele mocănite,
de bunĭ meșterĭ alcătuite:
cu butuciĭ de scaĭ
cu spițele de putregaĭŭ
cu cĭolaniĭ de obadă....
că de când sânt și m'am făcut
așa grea povoară încă n'am vă-
Ia maĭ mișcaț băețeĭ! [zut.
Hăĭ! Hăĭ!
— Eară hoața de pe moară
când a văzut atâtea eară
cu povoară
a pus coada pe spinare
și-a fugit pe drum la vale
togmaĭ ca și-o fată mare.
Mânaț băețeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Ear morarĭul meșter mare
mămulica cuĭ îl are!
Cu brâul de lână
cu cĭocanu 'n mână,
c'o cojiță de mălaĭu
uscată de nouă aĭ,
într'un picĭor că sărea
moara că mĭ-o amăgeă
și pe loc că mĭ-o prindea,
pe căpătâĭu mĭ-o punea.
Moara să pornĭa
galbeniĭ curgea
Domnul N. se repezĭa
cu polonicu 'ĭ strângea.
Mânaț băețeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Și-a 'ncărcat eară
două-spre-zece eară

de povoară
și s'a întors de la moară
și-a mers la curtea D-scale.
Ear soția Dumnĭi-seale
pe zebrele se punea
și la Dumnĭaluĭ privĭa.
Și-apoĭ îndată s'a dat
mânicele-a suflicat,
niște mânĭ poleite
ca niște tânjelĭ părlite.
Și-a întrat din casă
în casă,
după sita deasă
de mătasă
pentru Dumnĭalor din casă,
și din cămară
în cămară,
după sita rară
de năgară
pentru slugile de-afară.
Mânaţĭ băeţeĭ
Hăĭ! Hăĭ!
Și-a cernut în sită
și 'n covată,
și-a cernut făina toată;
și-a făcut un colăcel,
de-a dragul să caţĭ la el,
colac mândru și frumos
ca și fața luĭ Christos,
tot în patru împletit
pentru noĭ plugarĭ gătit.
Trageţĭ fecĭoraşĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Dar noĭ Domnule N.
Noĭ ne rugăm Dumnĭi-tale
să ne daĭ vr'o treĭ parale
să ne cumpărăm mântale,
că pe cea vale
este viscol mare
și ne frige la spinare.
Ear de nu, un bănișor
să'l punem în boldișor,
său vr'o câți-va puișorĭ
să 'npungem în boișorĭ,
să meargă maĭ tărișor
că-ĭ noapte și-ĭ târzior.
Mânaţĭ flăcărĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Noĭ de-urat am maĭ ura
da ni-ĭ că vom însera
și de cât vom însera
pe la curțile Dumnilor-voastre
cele 'nalte,
șindilite
și cu aur aurite,
tot maĭ bine să plecăm
s'ajungem și să 'nserăm
pe la bordeele noastre
cele micĭ și tupilate
și cu baligă lipite,
și cu stele
acoperite.
Mânaţĭ flăcărĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
De urat am maĭ ura
ne temem c'om însera
și cărările ni's încurcate
ne-or apuca lupiĭ de spate
și-or rămânea copilele nesăru-
Ia maĭ trageţĭ băeţeĭ! |tate.
Hăĭ! Hăĭ!
Am maĭ ura, ura, ura
da ni-ĭ că vom însera
și nu sântem de-acolea,
că sântem din Budavechĭe
unde mâța strechĭe,
de la Buda noauă
unde mâța oauă
și motocul mĭorlăește,
sare N. și-îl plesnește.
Mânaţĭ măĭ!
Hăĭ! Hăĭ!

Am mai ura, ura, ura
da ni-i că vom însera
și nu sântem de-acolea
ci sântem din Cămpulung
unde trag fetele 'n plug,
și-o babă bătrână
dinapoi le mână
cu un bicĭu de lână,
și când le plesnește
sângele țișnește.
Mai mânați băețeĭ
Hăĭ! Hăĭ!
Am mai ura, ura, ura
da ni-i că vom însera
și nu sântem de-acolea
ci din munți întunecoși.
Să fiți boerĭ sănătoși!
seara sfântuluĭ Vasile,
să vă fie tot spre bine.
Opriți fecĭorĭ
Hăĭ! Hăĭ!

Descântece.

(Alecsandri: Poesiĭ populare etc., pag. 10.)

(Moldova.)

De diochĭu.

Fugĭ diochĭ — dintre ochĭ — că te-agĭungeo vacă neagră — cu coarnele să te spargă. — Să te-asvârle peste mare — în pusteĭu, în depărtare. — Acolo să pierĭ — ca ziua de ĭerĭ, — ca roua de floare — ca spuma la soare. — Ear capul cel diochĭat — să rămâe luminat — curat, de boală scăpat. — Ochiĭ ceĭ vătămătorĭ — și de foc săgetătorĭ — înveliți să fie cu perdele albe — să nu mai privească la obraze dalbe.

Descântic de Iele. (ibid.)

Voĭ Ielelor măestrelor — dușmane oamenilor! — stăpânele vântuluĭ — doamnele pământuluĭ, — ce prin văzduh sburați — pe earba lunecați — și pe valurĭ călcați — vă duceți în locurĭ depărtate — în baltă, trestie, pustietate, — unde popa nu toacă — unde fata nu gĭoacă, — vă duceți în gura vântuluĭ — să vă loviți de toarta pământuluĭ. — Eșitĭ din mână, trup, picĭor — și să periți sus într'un nor. — Dați omuluĭ sănătate — că sabie de foc vă bate!

Descântic de pocitură. (ibid. pag. 271.)

Păserică dalbă — cu aripa albă! — Din peatră-aĭ crescut — cu norĭ te-aĭ bătut — treĭ picăturĭ din tine-au căzut. — Una

de lapte, una de vin — și una de venin. — Cel ce-a băut laptele s'a săturat, — cel ce-a bâut vinul s'a îmbătat, — ear cel cu veninul a crăpat. — Așa să peară pocitura din pocit, — pân' într'o clipă să fie lecuit — și să remâe ca pomul înflorit.

Descântic de mușcatul șerpilor. (ibid.)

Sub o tufă 'n poeniță — este-o fântâniță — și 'n fântână-o petricică — rece, vinețică — și sub peatră — un șerpurel — cu dinți de oțel. — Dinții apuc de pele, pelea de carne, carnea de os — și pin trup trece un fulger veninos. — Dar cum ese dintre norĭ — fulgerĭi strelucitorĭ — așa să easă din os, din carne, din pele — mușcăturele rele — de dinți de oțel — celuĭ șerpurel — ce stă sub petricică — în fântână mică — sub tufă selbățică.

Descântic de săgetătură. (ibid.)

Plecat-au noă fete fecĭoare — pe cale, pe cărare. — Și 'ntr'o mândră vale — la mijloc de cale — maĭca Domnuluĭ le-au întâlnit — și din carul eĭ de aur astfel le-au grâit: — „Unde mergeți pe recoare — voĭ noă fete fecĭoare?“ — Mergem la biserica cea mare — cu treĭ altare. — Ne-am luat năframele — să ștergem icoanele, — ne-am luat ștergarele — să curățim stranele, — ne-am luat măturile — să măturăm scările. — Voĭ, noă fete fecĭoare — luați toate câte-o floare — de sub a mele picĭoare — și vă duceți colo 'n sat — la cel bolnav săgetat, — cu ochiĭ să'l mângăeți — ca florile să'l ștergeți — de gĭunghĭeturĭ — de săgetăturĭ, — ca să remâe curat, luminat — cum Dumnezeu l'a lăsat.

(Muntenia.)

(Columna luĭ Traĭan 1876, pag. 524.)

Descântec de buba rea.

Amin, amin, Cosma de mir! — Mă duseĭ pe cale pe cărare — și când la mijloc de cale — îmĭ eșiĭ o bubă neagră — una mohorâtă — de noăzecĭ și noă de felurĭ de bube rele. — Cum maĭ de grabă țipaĭ — și mă văĭcăraĭ — și pe Maica Precista cea mare o chemaĭ, — cum maĭ de grabă pe scara de argint s'a coborât — și de mână m'a luat — și ast-fel m'a întrebat: — „Ce plângĭ și

ce te văĭcărești?“ — Cum să nu plâng — și cum să nu mă văĭcărez — dacă mĭ-a eșit o bubă neagră, — una mohorâtă — de noăzecĭ și noă de felurĭ de bube rele. — Nu maĭ plânge — și nu te maĭ văĭcăra — c'om trimete la N. descântătoarea; — cu gura te-o descânta — cu peteca arsă te-o afuma — și va eși buba cea rea — din creerĭ capuluĭ, — din luminele ochilor, — din sgârcĭul nasuluĭ, — din umerĭ obrazuluĭ — și veĭ remânea curat — și strecurat — ca argintul cel viu lămurit.

(Regin. Transilvania.)

Descântec de bubă.

N. N. s'a luat, pe cale, pe cărare. — Când a fost în mĭez de cale, — s'au întâlnit cu o fată țĭuțĭălată; — n'au fost fata țĭuțĭălată, — c'au fost bubă înveninată, — bubă înferbintată, — bubă de 9 felĭurĭ, — bubă de 9 neamurĭ. — Nime nu o aude, cântându-să — și glăsuindu-să din poarta cerĭuluĭ — și se roagă la Maĭca preceste. — Maĭca preceste scoborindu-să — pe scară de cĭară și întinsă — mâna albă, și-o 'ntrĭabă: — „Ce te vaerĭ, și ce te cânțĭ?“ — O maĭca mea prea sfântă — m'am luat pe cale, pe cărare — și apuca-m'oĭ și descânta-oĭ — și bine alege și bine culege, — din creeri capuluĭ, — și din fața obrazuluĭ, — și din lungu trupuluĭ — și din latu pieptuluĭ; — din carne moale — și din oase vărtoase — și în țiermure țipa-oĭ, — acolo să peĭe — și să se răsipească — ca roa de dimineață — ca scuĭpit din cărare. — Și omu să rămâĭe curat și luminat — cum Maĭca preceste l'a lăsat.

Descântec dinde soare.

Eși soare dinde soare, din capu lui N. N. că te apucă alt sfânt soare maĭ frumos, maĭ luminos, ca pasărea cerĭuluĭ, cu clonțu de oțĭel, cu aripĭ de fĭer, in capu luĭ N. s'a coborit, cu unghiile a uciit, cu clonțu a strinsu junghĭurile și săgețile acestuĭa.

Descântec de șerpe.

Peĭ mușcatură de la (Seicea Virag Bodor Iambor) și te du în mare, și eșĭ afară la soare, să te uscĭ ca o cicoare, și să crepĭ ca on fir de mac în patru crepat.

Descântare dintru ĭele.

In haină albă s'a înbrăcat — şi pre cale s'a luat, — cu Irodia cea mare s'a întâlnit, — şi puterea i-o luat; — şi a rămas N. plângând şi tânguind. — Nime în lume nu l'a auzit, — numa Maĭca D-luĭ, — din poarta cerĭuluĭ, — şi din graĭu aş'a grăit: — „Ce plângĭ N. şi te tângueştĭ?“ — Cum n'oĭ plânge şi nu m'oĭ tângui, — că pe cale m'am luat, — şi cu Irodia cea mare m'am întâlnit — şi puterea mi-o luat. — Nu plânge nu te tângui, — că ĭeu sânt maĭca D-luĭ — din poarta cerĭuluĭ, — şi ĭeu pre cale m'oĭ lua — şi cu Irodia m'oĭ întâlni, — cu secerea oĭ secera-o, — cu ginţi oĭ stringe-o — şi cu spata oĭ închiri-o (?); — stincele le-oĭ răsipi — petrile le-oĭ zdrobi, — copacĭ din pământ i voĭ întoarce — şi cu vârvul i voĭ băga — şi ţie sănătate îţĭ voĭ da, — în oasele tale — şi în vinele tale, — şi te voĭ face sănătos, cum te-a lăsat D-l Hristos.

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaţilor, An. III, pag. 347.)

De beşica cea rea.

Purees-a N. pe cale, — pe cale, pe cărare. — Când a fost la mez de cale — de cale şi cărare, — l'au întâmpinat — şi l'au apucat: — beşica rusească, — beşica nemţească, — beşica turcească, — beşica ungurească, — beşica ţigănească, — beşica lipovenească, — beşica armenească, — beşica tătărească, — beşica jidovească. — Beşică albă — beşică neagră — beşică albastră — beşică ghĭurghĭulie — beşică naragie — beşică ghivizie — beşică verzie — beşică galbenă — beşică vânătă; — beşică îmflată — beşică înfocată, — beşică beşicată, — beşică orbălţată — beşică obrintită — beşică odrăslită — beşică căţelită, — beşică dogorită — beşică opărită; — beşică cu pocitură — beşică cu săgetătură, — beşică cu răchnitură — beşică cu usturime — beşică cu mâncărime, — beşică cu pocitură de zi — şi cu pocitură de noapte . . . . . — beşică prin însetare — beşică prin nemâncare — beşică prin diochĭare — beşică prin căscare — beşică prin junghĭare — beşică prin săbiĭare — beşică prin săgetare — beşică prin strigare — beşică prin văĭetare; — beşică de nouă neamurĭ — beşică de nouă felurĭ — beşică de nouă chipurĭ — beşică de nouă soĭurĭ! — Nu junghĭa — nu săbĭa — nu ustura — nu săgeta! — ci sabia ta — prindă-a săbĭa

— şi-a junghĭa — şi-a săgeta — şi-a ustura; — când ursul — şi cu lupul — în pădure — lângă mure — vor şedea — şĭ-or ospăta — şi s'or veseli — şĭ-or benchetui, — când la o masă vor sta — şi 'mpreună vor ospăta, — atuncĭ să săbiĭezĭ — şi să junghĭezĭ. — Numaĭ atuncĭ — şi nicĭ atuncĭ! — N. să rămăĭe curat — curat şi luminat — ca argintul strecurat — ca Dumnezeu ce l'a dat — ca maică-sa ce l'a născut — ca D-zeu ce l'a ţinut. — De la mine descântecul — de la D-zeu sfântul, leacul!

(Banat.)

(Mangĭucă: Columna luĭ Traĭan, an. VII, 1877, pag. 335.)

Bună seară Mătrăgună, doamnă şi mamă bună, care umbli cu capetele tale pe cerurĭ, cu rădăcinele pe sub pământurĭ, ear cu poalele pe vânătărĭ şi vânturĭ, care eştĭ doamna cerurilor şi-a viforurilor, tu care eştĭ doamna florilor, căcĭ înaintea ta se închină şi pe tine te măresc toate florile; la tine mă rog, şi ţie mă 'nchin eu cu coatele goale şi cu genunchiĭ goĭ şi cu fruntea plecată până la pământ, că tu să bine-voeştĭ să aducĭ putere, snagă şi sănătate, adecă să aducĭ leac pentru bolnavul acesta N. N.; tu să te ducĭ peste noapte, să umbli pe dealul Sterideal şi pe munţiĭ Semeniculuĭ, şi de nu veĭ afla leacul acolo, să'l cauţĭ prin cărăule, cărşiĭ şi stâncĭ, să te ducĭ să umbli peste toată faţa pământuluĭ prin munţĭ şi pădurĭ, prin poĭene de ĭederă, de semenic de foĭofiu şi de priboĭu, prin tisă, prin mărăcine şi mătăcine; să'l cauţĭ la izvoare, la râurĭ şi sub petrele pământuluĭ, să cauţĭ în adâncul mărilor, să cauţĭ în vânturĭ şi pe aripele vântuluĭ, în vânătările ceruluĭ, şi pe marginile pământuluĭ; şi de veĭ afla leacul să'l aducĭ şi să'l puĭ aci în acest păhar de apă, ca să'l vază dimineaţa bolnavul bine şi maĭ bine, şi prin acel leac să aducĭ luĭ N. N. puterea luĭ, snaga luĭ, vârtutea luĭ şi îndemnul luĭ, capul luĭ, inima luĭ, rânza luĭ, picĭoarele luĭ, mâĭnile luĭ etc. cu un cuvânt să'ĭ aducĭ earăşĭ sănătatea luĭ, căcĭ eu cu bun dar te dăruesc, ear tu să'ĭ puĭ luĭ N. N. cap la cap, ochĭ la ochĭ, mânĭ la mânĭ, pept la pept, inimă la inimă, rânză la rânză, şele la şele, picĭoare la picĭoare, os la os, putere la putere, vârtute la vârtute, îndemn la îndemn etc. şi sănătate la sănătate, şi aşa te las, mamă Mătrăgună, peste noapte curată, luminată, ca argintul spălată şi ca aurul străcurată.

(Dobrogea.)

(Teodor T. Burada: O Călĕtorie etc. pag. 270—276.)

Descântec de beşică cea rea. (pag. 270.)

Amin, amin — de la mine descântecul — de la maĭca Domnuluĭ leacul. — Beşică albă — beşică neagră — beşică verzie — beşică ghivizie — beşică naramgie, — beşică de nouă felĭurĭ — beşică de nouă soĭurĭ. — Venit-au Ilie — şi cu Pailie, — cu tunetul — cu fulgerul — a tunat, tunatu-te-au — a fulgerat, fulgeratu-te-au — la rădăcină secatu-te-au — şi n'a remas de leac — căt un fir de mac — în patru despicat — în mare înecat. — Să rămăe N. curat — luminat — ca argintul strecurat — ca soarele 'n senin. — Ptĭu, amin.

Descântec de obrintit. (ibid. pag. 272.)

Păcurarĭu şueră — răs-şueră, — pe dincolo de mare; — oaĭa zbeară — res-zbeară — dincoace de mare. — O stinchit oaĭe de zberat — şi pecurarĭul de şuerat. — Astă lănă lae — de la cea oaĭe — mult a nins-o — gerul a strins-o — mult a maĭ ploat-o — vântul a bătut-o — dar nicĭ n'a durut-o — nicĭ n'a usturat-o. Aşa să stee durerile — şi săgeţile — şi umflăturile — şi N. să remăe curat — luminat — ca Domnul ce l'a lăsat — când popa l'a botezat. — Descântecul dela mine — leacul dela maĭca Domnuluĭ.

Descântec de vermĭ la vite. (ibid. pag. 276.)

Cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — praful în drum — de care şi dobitoace — ce merg în colo, şi în coace. — Aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — duhovnicul satuluĭ — în fundul raĭuluĭ, — aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Şi cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — parcalabul satuluĭ — în fundul raduluĭ — aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ!

Bocete.

Teodor T. Burada: Datinele poporului român la înmormêntări. Iassy 1882.
(8°, 158 pagini.)

(Muntenia, pag. 122—123.)

Bucură-te mănăstire
că ce puişor ăţi vine,
da nu vine să 'nflorească,
ci vine să vestejească.
Garofiţă drăgălaşă,
aoleu cea mai frumoasă,
când umblaşi să 'nfloreşti
te pornişi să putrezeşti;
a dat vânt şi te-a pălit
şi moartea te-a amăgit.
Veniţi fraţi, veniţi surori
tot cu mănunche de flori,
cu făclii şi lumînări
şi mă plângeţi cu sudori.
Vă uitaţi şi peste groapă,
vedeţi moartea 'ntunecată.
Roagă-te neîcă de popă
clopotul tot să ţi'l tragă,
să resune văile
să s'adune rudele,
că tu astăzi te porneşti
şi pe toţi ne părăseşti,
pe o cale 'ndelungată
unde nu-i mamă nici tată,
ci cântări dumnezeeşti
şi cu cete îngereşti.
Nu-i nici val şi nici durere,
ci iubită mângâere!

(Banat, ibid. pag. 150—151.)

Harangu mereu trăgea
şi nimene nu ştica,
c'un voînic acum murea!
Toată lumea se mira
şi cu toţi la el cura.
Doamne ce rău ţi-a făcut
tu de aicî de l'aî răpit!
In coparşiu el stă pus
şi de la noî ni s'a dus.
Cu toţii la el căta,
ş'apoî cu jale'l cânta:
Doamne ţie ne rugăm
şi la tine 'ngenunchîem
să nu grăbeşti
să'l putrezeşti.
Du'l în poarta raîului
şi'î dă slava cerîului!
Din a luî guriţă
va creşte-o viorîţă,
din doî ochişorî
de tot mândre florî,
şi din perişor
mândru pomuşor.
Din doî umerei
doî luceferei,
din a luî trupiţă
floare de lupiţă,
şi din picioruţe
doue lăstăruţe;
din a luî mănuţe
doue pelinuţe!
Plângeţi uşi, plângeţi ferestî
că de acum lor le lipseştî!

(Transilvania, ibid. pag. 144—145.)

Bucură-te mănăstire,
că ce garofiţă'ţĭ vine,
da nu vine să 'nflorească
ci vine să putrezească.
Fost-aĭ şi tu floricică
tănără şi frumuşică,
dar acum ne-aĭ părăsit
şi rău ne-aĭ maĭ amărit,
moartea mi te-a amăgit.
Aĭ lăsat cămpul cu florĭ
şi cerĭul fără de norĭ,
tu merĭ acum în cea lume
unde tu nu aĭ pe nime.
Uĭte Doamne pe pământ
uĭte şi la cel mormânt
şi vezĭ moartea ce-a făcut!
Maĭ priveşte cele florĭ
roagă-te la 'ngropătorĭ
ca să-ţĭ lese treĭ fereştĭ
tu prin ele să priveştĭ
şi pe una ca să'ţĭ vie
mirosul de la tămâe,
pe alta glas de măĭculiţă
care-a fost a ta drăguţă.
Pe alta raza soareluĭ
de pe bolta cerĭuluĭ,
ca să mi te 'ncălzească,
faţa să nu'ţĭ vestejească;
Spune îngeraşule
unde'ţĭ este mirele?
In loc de vorniceĭ
ţĭ-aducem prăpureĭ;
în loc de lăutarĭ
plătit-am clopotarĭ!
De val şi de păcat
pe-astă lume aĭ scăpat!

(Dobrogea, ibid. pag. 127—129.)

Drăguţul meu bărbăţel
drăguţul meu sufleţel,
când ţi-a veni dorul
să ieĭ drumuşorul
să'mĭ stingĭ focuşorul.
Astă primăvară
când eşĭaĭ afară
în revărsatul zorilor,
în cântatul paserilor,
în şuerul vânturilor,
pluguşorul înjugaĭ
neagră brazdă resturnaĭ
şi din gura tu ziceaĭ:
Ţa plevan
şi haĭs Joĭan,
haĭ cu tata, nu vă daţĭ
şi la greu nu mă lăsaţĭ,
brazda toat'o resturnaţĭ.
Eu când te auzeam
cu gura nu grăĭam,
mă luam,
mă sculam,
şi 'n grădină mă duceam,
floricele sămănam
să le poarte fetele,
fetele, nevestele.
Florile au înflorit
bărbatul mi-a putrezit;
timpul coaseĭ c'a sosit
şi la cămp când am eşit,
pe rezoare m'am uĭtat
sufleţelul mi-am strigat:
spune-mĭ dragă un cuvânt
să pot trăi pe pământ.
Am rămas fără de sprijin
singurică făr de razim.

Valurĭ marĭ mă 'nvăluesc — ca vântul de dealurĭ
n'am cum să mă sprijinesc. — ca apa de malurĭ!
Bătută-s de gândurĭ

A noroculuĭ şi a nenoroculuĭ Oglindă pentru răsfăţul ĭubitorilor de petrecanie tălmăcită după limba franţozască. Tipărit acuma.

(32⁰, 2 foĭ nepaginate + 29 foĭ paginate.)

Prefaţa.

Aşteptând norocul — Aşa dar deşchideţĭ
în toate zilele — cu puteare mică
el vine ca racul — acĭastă de noroc
de-a îndăratele. — crudă cărticică.
Iară nenorocul — Să vedeţĭ ce noroc
să culcă şi scoală — vă făgăduieaşte;
cu noĭ în tot cĭasul — după întâmplare
o rujină goală. — ce noroc gâceaşte?
Vreamea rea aduce — Deşchideţĭ cu sula
prea multe cu sine, — sau măcar cu acul,
greutăţĭ necazurĭ — unde va nimeri
departe de bine. — ca peatecul sacul,
Singură nădeajdea — Acolo să cetiţĭ
îţ maĭ dă picĭoare, — slova carea vine
ca să maĭ ispiteştĭ — şi vă va arăta
ceale viitoare. — un rău, sau un bine.

A.

(Astă)zĭ ţi să spune — Astăzĭ împreună.
(Ae)vea minune. — Arată'ţĭ cu fire
Avea-veĭ cunună — Acea fericire
Aur împreună. — A'ţ fi rânduită
Apoĭ veĭ şi face — Anilor sfinţită
Acum cum îţĭ place. — Acĭasta.
Aĭbĭ inimă bună

G.

Gândurile tale — Găteaşte-te pungă!
Gândesc la parale. — Groşĭ banii la dungă.

Galbenĭ caragroşĭ
Groşĭ şi groşĭ pă groşĭ.
Grăbeaşte să'ĭ ĭaĭ
Gata cu alaĭ.
Gândul să'ţĭ aline
Galbeniĭ cu bine.
Grămadă să fie
Gata bucurie.
Grăbeaşte-te.

J.

Judecăta lungă
Jaf este la pungă.
Jalba să preface
Jurământ să face
Jelbile sporite
Jertfe poftorite.
Judecata care
Jelueştĭ prea tare
Joacă jucărie
Jos spre sărăcie.
Jurĭ pre socoteală
Jertveştĭ cheltueală
Judecă-te.

C.

Cucul bine cântă
Că te înfierbântă.
Căruţa gătindu-ţĭ
Cheful îndoindu-ţĭ,
Că la veselie
Cu o bucurie
Cu toată gătirea
Cu toată ĭubirea
Chemat eştĭ şi pasă
Ca să şezĭ la masă,
Că e nuntă mare
Cu frumoasă stare
Ca să jocĭ.

R.

Ruşinea ce'ţĭ va veni
Rău te va batjocori
Rabdă că n'aĭ încătrău,
Rău aduce şi maĭ rău.
Rabdând te veĭ mângăea
Ruşinea se va tăea.
Rabdă.

F.

Floare fericită
Fi-veĭ înflorită.
Fi-veĭ lumiĭ floare
Foarte 'nfloritoare.
Florile te are
Folosinţă mare.
Floare înflorită
Frumos mirosită
Face-te-veĭ una
Florilor cununa
Frumoasa.

Gĭ.

Gĭana ţi să bate
Geame-veĭ fărtate!
Gĭngaşe puteare
Geaba mângăeare,
Geaba puĭ cuvânt
Genunchĭ la pământ,
Geaba'ţĭ facĭ tu cruce
Gemând te veĭ duce.

Epilog.

Să ĭaĭ în bine
acĭastă carte
şi de la mine
noroc şi parte,
că nu'ĭ departe.
Petreaceţĭ dară
vreamea cu jocul
să capeţĭ ĭară
bun pre norocul,
Vine sorocul.

Basme.

(Creanga: Convorbirĭ literare XI, 1878, pag. 212 urm.)

(Moldova.)

Fata babeĭ şi fata moşneaguluĭ.

Ci-că era odată un vădăoĭu bătrăn, care avea o fată; el s'a însurat a doua oară şi-a luat o babă văduvă, care şi ea avea o fată. Fata babeĭ era slută, ţifnoasă şi rea la inimă; dar pentru că era fata mameĭ, se alintă cum s'alintă cĭoara 'n laţ, lăsând tot greul pe fata moşneaguluĭ. Fata moşneaguluĭ însă era frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune şi frumoase. Dar această fată bună era horopsită şi de sora cea de scoarţă şi de mama cea de vitrigă; noroc de la D-zeu că era o fată robace şi răbdătoare, căcĭ altfel ar fi fost vaĭ ş'amar de pĭelea eĭ.

Fata moşneaguluĭ la deal, fata moşneaguluĭ la vale, ea după găteje prin pădure, ea cu tăbueţul în spate la moară, ea însfărşit în toate părţile după treabă. Cât era ziulica de mare nu'şĭ maĭ stringea picĭoarele; dintr'o parte venea şi 'n alta se ducea. Ş'apoĭ baba şi cu odorul de fiică-sa tot cărtitoare şi nemulţumitoare erau. Pentru babă, fata moşneaguluĭ era peatră de moară în casă; ear fata eĭ, busuĭoc de pus la icoane.

Când se duceau amândouă fetele în sat la şezătoare sara, fata moşneaguluĭ nu se încurca ci torcea câte-un cĭur plin de fuse; ear fata babeĭ îndruga şi ea cu mare-ce câte un fus; ş'apoĭ când veneau amândouă fetele acasă noaptea târzĭu, fata babeĭ

sărea iute peste părlaz și zicea feteĭ moșneaguluĭ să-i de cĭurul cu fusele ca să-l ție până va sări și ea. Atuncĭ fata babeĭ, vicleană cum era, lua cĭurul și fuga în casă la babă și la moșneag spuind că ea a tors acele fuse. In zadar fata moșneaguluĭ spunea în urmă că acela este lucrul mănelor sale; căcĭ îndată o apucau de obraz baba și cu fiică-sa și trebuea numaĭ decât să remăe pe-a lor. Când venea Duminica și sărbătorile, fata babeĭ era împopoțată și netezită pe cap, de par'c'o linsese viței. Nu era joc, nu era clacă în sat, la care să nu se ducă fata babeĭ, ear fata moșneaguluĭ era oprită cu asprime de la toate aceste. — Ș'apoĭ când venea moșneagul de pe unde era dus, gura babeĭ umbla, cum umblă melița: că fata luĭ nu ascultă, că-ĭ ușernică, că-ĭ leneșă, că-ĭ soĭu rău . . . . . că-ĭ lae, că-ĭ bălae, și că s'o alunge de la casă; s'o trimită la slujbă, unde știe, că nu-ĭ de chip s'o maĭ ție, pentru că poate să înnărăvească și pe fata eĭ.

Moșneagul fiind un gură cască sau cum iți vre să-ĭ ziceți, se uĭta în coarnele eĭ și ce-ĭ spunea ea, sfânt era. — Din inimă bĭetul moșneag poate c'ar fi maĭ zis câte ce-va; dar acum apucase a cânta găina la casa luĭ și cucoșul nu maĭ avea nicĭ o trecere, ș'apoĭ ĭa să-l fi pus păcatul să se întreacă cu didiochĭul; căcĭ baba și cu fiică-sa îl umplea de bogda-prosti. Intr'una din zile moșneagul fiind foarte amărit de câte-ĭ spunea baba, chemâ fata și-i zise:

Draga tateĭ, eaca ce'mĭ tot spune mă-ta de tine: că n'o asculți, că eștĭ rea de gură și înnărăvită și că nu este de chip să maĭ stăĭ la casa mea; de aceea du-te și tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se maĭ facă atâta gălceavă la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuesc, ca un tată ce-ți sunt, că or și unde te-i duce, să fiĭ supusă, blajină și harnică; căcĭ la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o: c'a mai fost și mila părințească la mijloc! . . . . dar prin străinĭ Dumnezeu știe peste ce soĭu de sămânță de oamenĭ ăĭ da; și nu ți-or pute răbda, câte ți-am răbdat noĭ.

Atuncĭ biata fată, văzând că baba și cu fiică-sa voesc cu orĭ ce chip s'o alunge, sărută mâna tată-său și cu lacrimĭ în ochĭ, pornește în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nicĭ o nădejde de întoarcere! Și merse ea cât merse pe-un drum, până ce din întâmplare ăĭ eși înainte o cățelușă bolnavă ca vaĭ de capul eĭ, și slabă de-i număraĭ coastele; și cum văzu pe fată, ăĭ zise:

Fată frumoasă și harnică, fie-ți milă de mine și mă grijește, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată. Atunci feteĭ i se făcu milă; și luând cățelușa o spălâ și-o griji foarte bine. Apoĭ o lăsâ acolo și'și căutâ de drum, mulțâmită fiind în suflet că a putut săvărși o faptă bună. Nu merse ea tocmaĭ mult și numaĭ eacă ce vede un păr frumos și înflorit, dar plin de omiziĭ în toate părțile. Părul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă și harnică, grijește-mă și curățâ-mă de omiziĭ, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata, harnică cum era, curăți părul de uscăturiĭ și de omiziĭ cu mare îngrijire și apoĭ se tot duse înainte să'șĭ caute stăpân. Și mergând ea maĭ departe numaĭ eacă ce vede o fântână mălită și părăsită. Fântâna atunciĭ zice:

Fată frumoasă și harnică! îngrijește-mă, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata rănește fântâna și o grijește foarte bine; apoĭ o lasă și 'șĭ caută de drum. Și tot mergând maĭ departe, numaĭ eacă ce dă de un cuptĭor nelipit și maĭ maĭ să se risipească. Cuptĭorul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă și harnică! lipește-mă și grijește-mă, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata care știea, că de făcut treabă nu maĭ cade coada nimăruĭ, îșĭ suflecă mănicile, călca lut și lipi cuptĭorul, îl humui și-l griji de ți era maĭ mare dragul să-l priveștĭ! Apoĭ îșĭ spălâ frumușel mânile de lut și porni earășĭ la drum. Și mergând ea acum și zi și noapte, nu știu ce făcu, că se rătăci; cu toate aceste nu'șĭ pĭerdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte până ce într'una din zile desdimineață trecând printr'un codru întunecos, dă de-o poeană foarte frumoasă și în pocană vede o căsuță umbrită de niște loziĭ pletoase; și când s'apropie de acea casă numaĭ eacă o babă întimpina pe fată cu blândeță și-i zice:

Da ce cauți prin aceste locurĭ, copilă, și cine eștĭ?

Cine să fiu mătușă? Ia o fată săracă, fără mamă și fără tată pot zice; și numaĭ cel de sus știe cât am tras, decând mama care m'a făcut, a pus mânile pe pĭept! — Stăpân caut; și necunoscând pe nime și umblând din loc în loc m'am rătăcit. D-zeu însă m'a povățuit de-am nimerit la casa d-tale și te rog să'mĭ daĭ sălășluire!

Sermană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numaĭ D-zeu te-a îndreptat la mine și te-a scăpat de primejdiĭ. Eu sânt sfânta Duminică. Slujește la mine astăzĭ și fiĭ încredințată că mâne n'aĭ să eșĭ cu mânile goale de la casa mea.

Bine, măĭcuță, dar nu știu ce trebĭ am să fac?

Ia să'mĭ laĭ copilașiĭ, care dorm acuma și să-ĭ hrănești; apoĭ să'mĭ facĭ bucate; și când m'oĭu întoarce eu de la biserică, să le găsesc nicĭ recĭ nicĭ fierbințĭ, ci cum ăs mai bune de mâncat. Și cum zice, bătrâna pornește la biserică, eară fata suflică mănicile și s'apucă de treabă. Intâĭ și 'ntâĭ face lăutoare; apoĭ ese afară și începe a striga:

„Copiĭ, copiĭ, copiĭ! veniți la mamă să vă lee!“ Și când se uĭtă fata, ce să vadă? Ograda se umpluse și pădurea fojgăĭa de-o mulțime de bălaurĭ și de tot soĭul de jivine micĭ și marĭ! Insă tare în credință și cu nădejdea la D-zeu, fata nu se sparie; ci le ĭa pe câte una și le lă și le îngrijește cât nu se poate maĭ bine. Apoĭ s'apucă de făcut bucate, și când a venit sfânta Duminică de la biserică și a văzut copiĭ lăuțĭ frumos și toate trebile bine făcute, s'a umplut de bucurie; și după ce-a șezut la masă, a zis feteĭ să se suĭe în pod și să'șĭ aleagă de-acolo o ladă care-a vre ea și să'șĭ o ĭee ca simbrie; dar să n'o deschidă păn' acasă la tată-său. Fata se sue în pod și vede acolo o mulțime de lăzĭ; unele maĭ vechĭ și maĭ urite, altele mai noŭă și maĭ frumoase. Ea însă, nefiind lacomă, s'alege pe cea maĭ veche și maĭ urită dintre toate. Și când se dă cu dânsa jos, sfânta Duminică cam încrețește din sprincene, dar n'are încotro. Ci bine-cuvintează pe fată, care îșĭ ĭe lada în spate și se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise. Când pe drum eacă cuptĭorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite .... Și mănâncă fata la plăcinte și mănâncă, hăt bine; apoĭ îșĭ maĭ ĭe câte-va la drum și pornește. Când maĭ încolo numaĭ eacă fântâna grijită de dânsa era plină până 'n gură cu apă limpede cum ăĭ lacrima, dulce și rece cum ăĭ ghĭață. Și pe colacul fântâneĭ erau doue pahare de argint, cu care a băut la apă până s'a recorit. Apoĭ a luat un păhărel cu sine și a pornit înainte. Și mergând maĭ departe, eacă părul grijit de dânsa era incărcat de pere galbene ca ceara de coapte ce erau, și dulci ca mĭerea. Părul văzând pe fată și-a plecat crengile 'n jos; și ea a mâncat la pere și s'a luat la drum câte i-a trebuit. De-acolo mergând maĭ departe, eacă se întâlnește și cu cățeluța, care acum era voĭnică și frumoasă, eară la gât purta o salbă de galbenĭ pe care a dat-o feteĭ, ca mulțămită pentru că a căutat-o la boală. — Și de aicĭ fata mergând tot înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moșneagul, când a văzut-o, i s'a umplut ochĭ de lacrimĭ și inima de bucurie. Fata atuncĭ scoate salba și paharele

cele de argint și le dă tătâne-său, apoĭ deschizând lada împreună, nenumărate herghelĭ de caĭ, cirezĭ de vite și turme de oĭ ese din ea, încât moșneagul pe loc a întinerit văzând atâte bogățiĭ! Eară baba a rămas opărită și nu știca ce să facă de cĭudă. Fata babeĭ atuncĭ și-a luat inima 'n dințĭ și a zis:

Las' mamă că nu-i pradată lumea de bogățiĭ; mă duc să'țĭ aduc eu și maĭ multe. Și cum zice, pornește cu cĭudă, trăsnind și plesnind. Merge și ea cât merge tot pe acest drum, pe unde fusese fata moșneaguluĭ; se întâlnește și ea cu cățelușa cea slabă și bolnavă; dă și ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mălită și seacă și părăsită, de cuptĭorul cel nelipit și aproape să se risipească; dar când o roagă și cățelușa, și părul și fântâna și cuptĭorul, ca să ingrijească de dânsele, ea le răspundea cu cĭudă și în batae-de-joc:

Da cum nu! că nu mĭ-oĭu feșteli cu mănuțele tătucuțeĭ și a mămucuțeĭ! Multe slugĭ ațĭ avut ca mine?

Atuncĭ cu toatele știind că maĭ ușor ar pute căpăta cine-va lapte de la o vacă stearpă, decât să te îndatorească o fată alintată și leneșă, au lăsat-o să'șĭ urmeze drumul în pace și n'au maĭ cerut de la dânsa nicĭ un ajutor. Și mergând ea tot înainte au ajuns apoĭ și ea la sfânta Duminică; dar și aicĭ s'a purtat tot hursuz, cu obrăznicie și prostește. In loc să facă bucatele bune și potrivite și să lee copiĭ sf. Duminicĭ cum i-a lăut fata moșneaguluĭ de bine, că i-a opărit pe toțĭ, de țipau și fugeau nebunĭ de usturime și de durere. Apoĭ bucatele le-au făcut afumate, arse și sleite de nu maĭ era de chip să le poată lua cineva în gură .... și când a venit sf. Duminică de la biserică, îșĭ-a pus mânile 'n cap de ceea ce a găsit acasă. Dar sf. Duminică blândă și 'ngăduitoare, n'a vrut să'șĭ pue mintea c'o sturlubatecă și c'o leneșă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se sue în pod, să'șĭ aleagă de acolo o ladă, care i-a plăcea și să se ducă în plata luĭ D-zeu. Fata atuncĭ s'a suit și ș'a ales lada cea maĭ nouă și maĭ frumoasă; căcĭ îĭ plăcea să ĭee cât de mult și ce-ĭ maĭ bun și maĭ frumos, dar să facă slujbă bună nu-ĭ plăcea. Apoĭ cum se dă jos din pod cu lada, nu se maĭ duce să'șĭ ĭee zioa bună și bine-cuvântare de la sf. Duminică, ci pornește ca de la o casă pustie și se tot duce înainte; și mergea de-i părăĭau călcâele de frică să nu se resgândească sf. Duminică să pornească după dânsa, s'o ajungă și să-ĭ ĭee lada. Și când ajunge la cuptĭor, frumoase plăcinte erau într'ânsul! Dar când s'apropie să ĭee dintr'ânsele și să'șĭ prindă pofta, focul o arde și nu poate

lua. La fântână aşijderea păhăruţele de argint, nu-i vorbă, erau, şi fântâna plină cu apă până 'n gură; dar când a vrut fata să pue mâna pe pahar şi să ĭee apă, paharele pe loc s'au cufundat, apa din fântână intr'o clipă s'a secat şi fata de sete s'a uscat! . . . . . Când prin dreptul părului, nu-i vorbă, că par'că era bătut cu lopata de pere multe ce avea; dar credeţĭ c'a avut fata parte să guste vr'o una? — Nu! căcĭ părul s'a făcut de-o mie de orĭ maĭ nalt de cum era; de'ĭ ajunsese crengile în nourĭ! Ş'atuncĭ . . . . . scobeşte-te fata babeĭ în dinţĭ! Mergând maĭ înainte, cu căţeluşa încă s'a întâlnit; salbă de galbenĭ avea şi acum la gât; dar când a vrut fata să'ĭ-o ĭee, căţeluşa a muşcat-o de ĭ-a rupt degetele şi n'a lăsat-o să pue mâna pe dânsa. Işĭ muşca acum fata degeţelele mămucuţeĭ şi ale tătucuţeĭ de cĭudă şi de ruşine, dar n'avea ce face. Insfirşit cu mare-ce a ajuns ea şi acasă la mă-sa, dar şi aicĭ nu le-au ticnit bogăţia. Căcĭ deschizând lada, o mulţime de bălaurĭ au eşit dintr'ânsa şi pe loc au mâncat pe babă cu fată cu tot, de par'că n'au maĭ fost pe lumea asta şi apoĭ s'au făcut bălaurĭĭ nevăzuţĭ cu ladă cu tot.

Ear moşneagul a rămas liniştit din partea babeĭ şi avea nenumărate bogăţiĭ; el a măritat pe fiica-sa după un om bun şi harnic. Cucoşiĭ cântau acum pe stilpiĭ porţilor în prag şi în toate părţile; ear găinile nu maĭ cântau cucoşeşte la casa moşneaguluĭ să maĭ facă a rău; c'apoĭ atuncĭ nicĭ zile multe nu maĭ aveau. Numaĭ atâta că moşneagul a remas pleşuv şi spetit, de mult ce'l netezise baba pe cap şi de cercat în spatele luĭ cu cocĭorva, dacă-i copt malaĭul.

Un culegĕtor tipographu (P. Ispirescu): Legende şi basmele Romaniloru . . . . . adunate din gura poporuluĭ scrise şi date la lumină de . . . . . Ed. 3ª. Partea I. Bucurescĭ 1872.

(8⁰, 180 paginĭ.)

(Muntenia.)

Impăratul şerpilor. (pag. 113—118.)

A fost o dată, ca nicĭ o dată; că de n'ar fi nu s'ar maĭ povesti. etc.

A fost un unchĭaş şi o mătuşă. Eĭ ajunseseră la sărăcie, cheltuind tot ce aveau după sufletul lor, spre a dobândi un fiu,

dar în deșert. Acum, la vreme de bătrânețe, se hotărâră și ei să ĭasă pe câmpie, și or ce va găsi, să'l ĭa și să'l crească ca pe fiul lor. Deci într'o dimineață, porniră amândoi pentru acest sfârșit: atât de mare era dorul lor să aĭbă un copil. Găsiră un puĭu micuț de șcarpe, îl luară, îl aduseră acasă, îl puseră într'o țeavă de trestie și îl culcară între dânșiĭ. Tot ce puteau, bĭet, agonisi și dânșiĭ, cheltuĭau pentru hrana fiuluĭ lor. Șcarpele crescu până ce într'o zi crepă țeava. Il puseră într'un mosor. Ingrijirea și hrana cea bună ce'ĭ da făcură pe șcarpe să crească repede, și plesni și mosorul. Il puseră într'un putineĭu și așa nu lipseau a'l culca între dânșiĭ. După ce maĭ trecu cât-va timp, într'o dimineață, auziră crepând și putineĭul. Atunci unde eși din el șcarpele și le zise: Vă mulțumesc tată și mamă, de îngrijirea cea bună ce mi-ați dat. Fără voĭ poate așĭ fi perit. Acum să faceți bunătate să mă duceți de unde m'ați luat. Bătrâniĭ nu se cam îndura de el. Se făcuse un șcarpe așa de frumos cum nu maĭ văzuseră eĭ. Solziĭ luĭ erau ca de aur. Ochiĭ străluceau în capul luĭ ca niște pĭetre de rubin; îl sărutară și pe o parte, și pe alta, și îĭ răspunseră: Dar bine dragul nostru fiu, tocmaĭ când credeam să avem și noĭ o mângâere la bătrânețele noastre, tocmaĭ atunci ne părăsești? Noĭ credeam că numaĭ moartea ne va despărți de tine. — De aceea vă zic să mă duceți de unde m'ați luat, ca să vă pot fi de folos. Șezând aici cu voĭ vĭața mea este în joc. Cuvintele luĭ erau așa de mĭeroase încât nu se putură opri de a nu'l asculta. Il duseră deci, de unde l'au luat, moșul țiindu'l de cap și baba de coadă. — Cum îl puseră jos, se ridică în coadă fluieră o dată cu așa putere încât răsuna câmpiile, apoĭ plesni din coadă. Și întorcându-se către unchĭaș și babă, le zise: să nu vă speriați de ce veți vedea. N'apucă să sfârșească bine vorba, și unde se porniră din toate părțile șerpiĭ ca frunza și ca ĭarba, care veniau la chemarea împăratuluĭ lor și i se închinară. Daca văzu însă că moșul și baba se cam perd cu firea, făcu un semn, și toți șerpiĭ porniră de pe unde veniseră. Atunci el zise bătrânilor: luați ogarul acesta, care venise o dată cu șerpiĭ, și'l culcați între voĭ și îngrijiți'l tocmaĭ cum mi-ați făcut mie. Până acasă să nu-ĭ ziceți: Ogar, fă treaba a mare. Și când veți fi în vre-o nevoe, veniți aice, fluerați și îndată voĭu veni să vă dau orĭ ce ajutor. După ce se maĭ sărutară și plânseră, se despărțiră. Bătrâniĭ se bucurară oarecum, dacă văzu că a să aĭbă cu ce să se maĭ mângâe. Pe drum când se întorceau nu se putu ține de a nu încerca ce putere va

avea asupra ogaruluĭ vorbele ce li le spusese şearpele. Se opriră şi ziseră: Ogar! fă treaba cea mare. Unde mi'ţĭ începu ogarul a lăsa dintr'ânsul la galbenĭ, de nu maĭ ştiau unde să'ĭ pue. Luară cât putură, şi ce nu maĭ putură lua, lăsară acolo, şi plecară acasă plinĭ de bucurie pentru darul ce căpătaseră. Dacă ajunseră acasă îl îngrijiră şi'l culcară între eĭ în pat, cum le zisese şearpele. Apoĭ a doa zi, se duseră la un argîntar, şi se tocmiră să îmbrace pe ogar în argint. Ziseră şi eĭ argintaruluĭ, cum le spusese şi lor şearpele. Argintarul vru să cerce şi el, ca şi dânşiĭ, ce însemna vorbele alea. Şi daca văzu minunea cea maĭ nepomenită, se duse de cumpără un alt ogar pe care îl îmbrăcă în argint, şi la ziua otărâtă li'l dete. Unchiaşul plăti ca un om de treabă, aduse ogarul acasă şi'l culcă între dânşiĭ cu dragostea cu care culcase şi pe şearpe. După ce sfârşiră şi baniĭ şi îĭ zise şi ogaruluĭ ăstuĭa cum zisese celuĭ-l'alt, el nicĭ nu se tulbură. Iĭ maĭ zise o dată, nimic. Atuncĭ se hotărâră a se duce la şearpe să'ĭ spue că ogarul nu'ĭ maĭ asculte. Şearpele cum auzi de una ca asta, le dete o puĭcă, şi le zise să o îngrijească ca şi pe ogar şi să o culce cu dânşiĭ. Se întoarseră acasă, şi a doa zi, când se sculară, găsiră în aşternut un ou de aur. Găina oase. Se bucurară eĭ şi de acest dar; apoĭ vândură oul cu preţ şi îşĭ târguiră cele trebuincĭoase. In toată dimineaţa, când se sculau, găseau câte un ou de aur în aşternut. După câte-va zile se duseră ĭarăşĭ la argintar, ca să le îmbrace găina în argint. După ce se tocmiră, îĭ zisese să nu o culce între eĭ. Argintarul dacă văzu că găina face ouă de aur, fiind că el o culcase în pat, tocmaĭ cum zisese moşul cu baba să nu facă, cumpără o altă găină, la fel cu aceea, şi le-o dete îmbrăcată în argint. Unchiaşul şi de astă dată plăti asemenea, luă găina ce'ĭ dete argintarul şi o duse acasă. A doua zi în loc de ou de aur, găsiră alt ceva. Se duseră ĭar la şearpe. Iĭ spuseră cum că de marea dragoste ce aveau pentru darurile luĭ, se dusese şi cu ogarul şi cu găina la un argintar să le îmbrace în argint, şi cum că, după ce le a îmbrăcat, ogarul nu'ĭ maĭ ascultă şi găina nu maĭ făcu oă de aur. Şearpele pricepu ce drăcie se joacă aci. Le dete un reteveĭaş şi le zise: Na, această bâtă mică, să o duceţĭ să o îmbrace şi pe aceasta în argint. Dar să nu'ĭ ziceţĭ: Sărĭ măcĭucă, dă, borbolino! Insă dacă la vre-o întâmplare de'ĭ veţĭ zice şi veţĭ voi să nu să maĭ simţă de dânsa, să'ĭ strigaţĭ: oprea nebuno! Unchĭaşul şi mătuşa n'avură răbdare până acasă, ci chiar pe drum vrură să încerce ca ce minune va face şi măcĭuchiţa

când i-o zice cum i-a învățat șearpele. N'apucară să sfârșească bine vorbele și unde începu să'ĭ croĭască cum se cuvine. Atunci eĭ îndată o domoliră prin cele-l'alte vorbe ce ĭĭ învățase șarpele, și tocmaĭ atunci cam începură a pricepe și eĭ, că cu argintarul nu e lucru curat. Ajungând acasă și odihnindu-se puțin, se duseră îndată la argintar să le îmbrace reteveĭul în argint. După ce se tocmiră ca și de alte dățĭ ĭĭ ziseră: Noĭ îțĭ plătim cât neaĭ cerut, jupâne argintar, dară ne rugâm să nu'ĭ zicĭ: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Vaĭ de mine! Cât despre asta n'avețĭ grije. Noĭ ne cunoaștem mușterĭĭ. N'avem noĭ a face pentru întâĭa oară cu D-voastră. N'apucară să facă zece pașĭ după ce eșiră, și argintarul, nerăbdător să vază ce minune o maĭ face și bâta, ĭĭ zise: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Abĭa sfârși de zis, și unde începu reteveĭul a le 'nmuĭa ale oase de'ĭ băgă în năbădăĭ. Sărea pe spinările tutulor câțĭ se aflau în casă, ca o altă aĭa năsdrăvană. Da într'ânșiĭ ca la fasole. Ĭĭ pisăgea și ĭĭ cotonogea de nu știau unde se maĭ aflau. Chilomane, țipete, de voe, și reteveĭul să stea, ba. Ĭĭ resbise în bătăĭ. Dau să easă din casă să alerge după unchĭaș; dară unde putea cine-va să pue mâna pe clanța ușeĭ, căcĭ în vipia amețeleĭ uĭtaseră că ferestrele sânt deschise. In cele după urmă, un ucenic d'abĭa isbuti a eși pe fereastră, dete fuga după unchĭaș și mătușe pe care ĭĭ ajunse după urmă, le spuse șiritenia și tot ce pățiră, și ĭĭ rugară să se întoarcă înapoĭ și să'ĭ mântuĭască din nevoĭe. Cum ĭĭ văzu argintarĭul, le zise: venițĭ maĭ ĭute, oamenĭ bunĭ, de ne scăpațĭ de pacostea asta, care ne a dăulat în bătăĭ, că vă vom da ce ne-țĭ cere. Noĭ nu'țĭ cerem alta decât ceea ce ne-ațĭ luat cu nedrept. Vă dau, vă dau, săracul de mine, numaĭ scăpați-ne de urgia asta ce căzu pe capul nostru. Atunci unchĭașul zise încet: oprea, nebuno! Indată măcĭuchița se opri și veni de se puse în mâna bătrânuluĭ. Iar argintarĭul, bătut făcut măr, ĭĭ dete ogarul și puĭca. Unchĭașul plăti și de astă dată omenește, cât tocmise ca să'ĭ îmbrace reteveĭul cu argint. Dar o luă a casă împreună cu ogar și cu găină. Măcĭuchița rămase însă neîmbrăcată, căcĭ nu maĭ voi moșul să o dea; ĭar el ĭĭ întoarse ogarul și găina ce-i le dase argintarĭul schimbate. A mai trăit multă vreme unchĭașul și baba în fericire, și maĭ în toate zilele se duceau în câmp de vedeau pe șearpe. Nu'ĭ se maĭ întâmplă însă nimic. Incălecaĭu p'o șea (etc), și vă spuseiu dumneavoastră așa.

Snoave şi poveştĭ.

Călindariŭ, aşăzat pă şapte planete în care să cuprinde 140 de anĭ, începându-să de la anul 1816 şi slujaşte până la viitoriul an 1956 .... 1847 Julie 20 ....

(8⁰, V nepaginate + 181 paginĭ + scară.)

Omul şi anĭĭ vieţiĭ luĭ. (pag. 177.)

După ce au făcut Dumnezeu lumea şi toate ce sânt într'ânsa, şi au văzut că ĭaste bine, chĭemă pre om şi toate făpturile ceale vĭĭ la sine, ca să le hotărească anĭ vĭeţiĭ şi soartea sa, a fieşte căruea, după care să vĭeţuească pre pământ. Chĭemă maĭ întâĭu pre om înainte, şi'ĭ zisă: tu omule să fiĭ împăratul pământuluĭ, tu să umbliĭ pe picĭoarele tale oblu în sus, să priveştĭ la cerĭu; ţie îţĭ dau statura aleasă, te dăruesc cu puteare de a gândi, şi a judeca şi puteare de a'ţĭ descoperi gândurile şi simţirile tale ceale din lăuntru prin vorbă, ţie să'ţĭ fie subpusă toate ceale sălbatece ale câmpuluĭ, şi a dumbrăvilor, ceale zburătoare din aer, şi ceale din apă, şi de sub pământ, tu să stăpâneştĭ tot ce ĭaste vĭu; rodurile câmpuluĭ şi ale pomilor să fie ale tale, şi anĭ tăĭ pre pământ să fie 30. Atuncĭa să deade omul de o parte nemulţămit cu soartea sa, şi zisă: ce har îmĭ ĭaste să fiu împăratul pământuluĭ şi să trăesc în desfătare de pământ, dacă vĭeaţa mea ĭaste aşa scurtă şi numaĭ de 30 de anĭ? Aşa cârtea şi pizmuea celora-l'alte dobitoace, pre carele dărui Făcătorĭul cu vĭeaţă maĭ lungă. Ajunsă şi la măgarĭu rândul, şi stătu şi acesta înaintea Făcătorĭuluĭ, să'ş ĭae şi el soartea sa. Zisă şi către măgarĭu Ziditorĭul: tu să pătimeştĭ osteneală şi trudă, să porţĭ poverile ceale maĭ greale, şi să suferĭ bătae, şi lovĭturĭ multe, să auzĭ(!) şi să aĭ puţină odihnă, mâncarea ta să fie slabă, de spinĭ şi polomidă, şi anĭ tăĭ pre pământ să fie 50. Atuncea căzu bĭetul măgarĭu în genunchĭ înaintea Ziditorĭuluĭ şi să rugă zicând: milostive Făcătorĭule! aşa ticăloasă vĭeaţă să duc eu? să trăesc cu hrana cea maĭ slabă, să lucru lucrul cel maĭ greu, să port sarcinile ceale maĭ marĭ şi apoĭ tot să trăesc aşa lung? milostiveaşte-te şi 'mĭ maĭ trage 20 de anĭ din vĭeaţă. Atuncĭa omul poftitorĭul de vĭeaţă lungă păşi înaintea luĭ Dumnezeu, şi pofti pentru sine ceĭ 20 de anĭ, ce nu'ĭ primi măgarĭul, şi Dumnezeu ascultă pre om şi'ĭ dădu ce lăpădă dobitocul. Acum veni şi cânele înainte, şi către acesta zise Făcătorĭul: tu să păzeştĭ casa, şi

comorile stăpânu-tău, să stai lângă dânsele, ca când ai fi legat de ele, să latri încă și la lună și la umbră pentru grijea cea multă, să rozi numai oasă, și să mănânci împuțiciuni, și vieața ta să fie de 40 de ani. Milostive Ziditoriule! dacă să fie vieața mea așa de nimica, ticăloasă și defăimată; să roz numai oase și putrejuni, fie-ți milă și 'mi mai cioantă din vreamea vieții 20 de ani; iară omul nesățios de viață să ivi iarăși înaintea lui Dumnezeu, și cerșu și acești 20 de ani, ce nu'i primi câinele, și Dumnezeu îl ascultă, și'i îndelungă viața încă cu 20 de ani. Acum veni înaintea Ziditoriului și măcmuța, și Făcătoriul zisă către dânsa: tu să aibi numai chip ca omul, dară să nu fii om, să fii hăbăucă și proastă, să fii copilăreață, și spinarea ta gârbovită, să fii de joc pruncilor și spre desfătarea nebunilor, iară viața ta pre pământ să fie de 60 de ani. Atuncia căzu ticăloasa măcmuță înaintea Făcătoriului în genunchi jos și să rugă: milostive Făcătoriule! dacă m'ai făcut numai ca de batere de joc omului, fie-ți milă de mine, și 'mi împuținează viața cu 30 de ani; iară omul cel doritoriu de viață lungă stătu înaintea celui prea înalt, și cerșu și acești 30 de ani, cari'i lăpădă maemuță, și Dumnezeu ascultă pre om și de astă dată.

După acíasta să depărtară toate dobitoacele de la fața Făcătoriului, ca să trăiască fiește-care după soartea care luasă, și vieții omul ca un împărat al tuturor făpturilor cei 30 de ani, carii i-au fost dat Făcătoriul lui, în veselie fără grije și gânduri multe. După aceaca veniră anii de la 30 până la 50, și aceștea fură plini de ostenelí, și trudă, cu lucru mult pe lângă hrană puțină și slabă, ca să 'și adune ce-va pe vreamea viitoare, nice nu putu fi altmintrinea, pentru că acești ani au fost să fie ai măgariului, și i-au cerut omul șieș. Iară după 50 de ani șade omul acasă și păzește cu mare grije ceale căștigate, trăiește slab, ca să'i ajungă, și să teame de toată umbra, să nu'i răpească ceale strânsă, și latră asupra tuturor celor ce vreau să să atingă de averile lui; și aceștea sânt anii câneluí. Și de trăiește omul preste 70 de ani, își pierde mintea, vine la minte copiilor, și să hăbăuceaște, i să gârboveaște spinarea, și să face de batere de joc copiilor, și nebunilor și aceștea sânt anii priimiți de la măcmuță.

(Ms. bibl. centr., 8⁰, mic. ca. 1830.)

Istorii di un părinte şi di al său fii.

Un om la Aftina ş'au lipădat pre fiĕorul său di la moştinirê părinţască, ĭară fiĕorul au mers la ariopag, adică la maghistrat, şi au chemat pre tatăl său la gĭudecată să răspundă pentru ci l'au scos di la moştinire. Deci din poronca maghistratuluĭ, viind tatăl fiĕoruluĭ la maghistrat au răspuns, pentru că fiĕorul esti beţăv şi cu năravuri răle. Răspundi fiĕorul şi ceri di la maghistrat ca să nu fii lipsit di moştinire, şi ca tatăl său stricarê şi ninorocirê lui să o plătească, pentru că a lui di datorii au fost ca încă în pruncĭ să'l fi certat şi să'l fi bătut spre a nu căde într'aceli răli năravuri, nu si'l lasă di capul lui disfrănat căt acum s'au făcut ninorocit. La aceastea maghistratul au judicat, ca pănă va trăi tatăl, fiĕorul să fii lipsit di parte avuţăi părinţăştĭ. Iar după moarte tătăni-său toati căti vor rămăne di la tatăl său, să li moştinească. Iar pre tatăl său pentru că nu l'au pedeppsit (!) ci l'au lăsat disfrănat, fără di toată cinste îngropăcĭuniĭ, ca pre un dobitocu, să'l îngroapi. Di s'ar ţănè astăz această gĭudecată mulţĭ părinţi făr de cinste s'ar îngropa.

Istorii di un domn şi di o slugă.

Un domn ş'au mănat sluga la tărg să'ĭ cumperi un cal foarte frumos şi mari. Sluga mergănd în tărg au cumpărat un măgari; cari văzăndu'l domnul său au zâs: pentru ci ai cumpărat o fără aşa urâtă, căcĭ eu ţ'am zăs să cumperi un cal mari şi frumos? Răspundi sluga şi zăci: Domnule! di va creşti mănzul acista după măsura urechile (l. -lor) în toată ţara aceasta nu va fi cal ca acista.

Di un bărbat şi di o mueare.

A unuĭ om s'au înnecat muearea întru un rău, el o căută pre rău în sus. Il întreabă alt om: ci cauţă? el răspundi: caut muearê că s'au înnecat acolo di în gĭos. Zăci omul către el: pentru ci dar o cauţi pre apă în sus, caut-o pre apă în ğos că în ğos o va fi dus apa. Răspundi cel ci caută muearê: nu crez să fi mers în ğos pi apă, că căt au trăit tot îndărăpt au făcut, şi crez că şi moartă îndărăpt pi apă s'au dus.

Pildă di un crai.

La un crai oari undi vinit-au um (l. un) om şi au laudat înaintea craiuluĭ caii din Araviea; ĭară craiul îndemnat fiind şi aprinzându-s(ă) di pofta unor cai ca aciea, au dat omului aceluea şasăzăcĭ di mii di galbini, ca să'ĭ aducă din Araviea; carili luând banii s'au dus. După aceea odată craiul au zăs către măscăreţul, către cioful său: auzi tu! scrii'mi pre toţi nebunii căţi sânt în cetate. Carile după ce e-au scris pre toţ nebunii, mai întâi întri nebuni au pus pre crai, şi aşa ĭ-au dat craiului. Craiul văzându-s(ă) pre săni cel mai întâi întri nebuni au zăs: dar eu sânt cel mai întâi întri nebuni? Răspundi măscăreţul aşa: craiule! zăci pentru ce? răspundi măscăreţul, pentru că la un om nicunoscut cari într'o ţară aşa diparti să duci e-ai dat az atâta mulţămi di bani, cari poati faci să nu mai vii nici cu cai nici făr cai. Craiul zăci: dar di va vini? Răspundi măscăreţul: di va vini, atunce ti şterg pre tini craiule şi pre cal în locul tău îl voi puni.

Anton Pann: Fabule şi istorioare auzite şi versificate de .... Tipărirea întâia. I—II. Bucureştĭ 1841.

(8⁰, I. 128 paginĭ, II. 128 paginĭ.)

Planul simigiuluĭ. (I. pag. 75—77.)

Un simigĭu oare-când
covrigĭ, simigĭ încărcând
a umblat din sat, în sat
şi schimbând pe oau ĭ-a dat.
Decĭ tabla 'n cap dacă ĭa
cu acele oau pe ea,
să întorcea la oraş
ca şi un negustoraş;
dar pe drum când să ducea
să gândea şi plan făcea
cum sânt, zise, aste oau
tot bune, proaspete, noau
care 's cincĭ sute, să zic,
de vor prisosi nu stric,
d'oĭ sta la cloşcă să le puĭu
tot oul o să 'mĭ dea puĭu.
Să zic acum c'a crescut
şi găinĭ marĭ s'au făcut,
aste 'ntr'o zi peste tot
cincĭ sute de oau îmĭ scot.
Să le vânz, ca un sărac,
ceva părăluţe fac.
Cincĭ sute de găinĭ dar
clocind, o să 'mĭ dea puĭ ĭar
fie care doăzecĭ.
Ho! ho! Stane unde plecĭ?
Stăĭ să vedem câte fac.
Apoĭ cum o să mă 'mbrac!
socoteală prea nu au;
cincĭ sute de cloşcĭ îmĭ dau
o sută de sute 'ncap.
Hait! de sărăcie scap.

Când zise hait! bucurat,
îşĭ uită că e 'ncărcat,
şi sărind sus ca un ţap
dete tabla peste cap.

Oule pe jos turti
şi planul îşĭ izbuti.
Mulţĭ, marĭ lucrurĭ socotesc
şi nicĭ micĭ nu isprăvesc.

Anton Pann: Culegere de proverburĭ sau: Povestea vorbiĭ. De prin lume adunate — şi ĭarăşĭ la lume date de .... I—III. Bucureştĭ 1852—1853.

(I. 175 paginĭ; II. ibid. 1853, 166 paginĭ; III. ibid. 1853, 168 paginĭ.)

(I. pag. 53—59.)

A fost o 'nsoţire ce trăĭa 'n ĭubire — îm pace, în ticnă ş'în mare unire. — Eĭ nu ştia cĭartă vr'odată 'n vĭaţă — ci 'şĭ da unul altuĭ vorbe cu dulcĭaţă. — In scurt, într'atâtă trăĭa aceştĭ bine — încât de poveste era la or cine. — Dracul însă care 'n casnicĭ coada 'şĭ vâră — şi face să 'nceapă 'ntră eĭ gâră, mâră, — să sili p'aceştea cu neîncetare — după a sa voe să'ĭ aducă 'n stare. — Intinzând el dară cursele luĭ toate — şi ca să'ĭ supue văzând că nu poate — căută o băbă, auzind că ele — îl întrec pe dânsul la drăcĭĭ şi rele. — Ş'a găsit pe una Vişana anume — întâĭa drăcoaĭă dracilor din lume. — Se duce la dânsa, pricina îĭ spune — că n'a fost putinţă pe eĭ a supune, — zicând: „ştiĭ că este un graĭu de când vacu — că 'şĭ sparge cu vreme opincile şi dracu“ — ĭa numaĭ priveşte opincile mele — că să trenţuiră în micĭ peticele — şi tot nu pocĭu încă să bag între dânşiĭ — o intrigă mică şi să 'mĭ râz de dânşiĭ; — dacă dar poţĭ face maĭ mult decât mine — arată-ţĭ puterea, te rog fămĭ un bine. — Ea clăti cu capul ş'între rănjitură — îşĭ arată colţiĭ ceĭ pociţĭ din gură, — zicând: eĭ copile! vezĭ că e pricina — că nu ştiĭ pe unde se udă găina. — Iţĭ trebue încă să înveţĭ la şcoală — de şi eştĭ diavol, dar ţ'e tigva goală. — O bătrână asfel cum mă vezĭ pe mine — nicĭ la degetu'mĭ ăl mic nu te puĭu pe tine. — Zise el: să poate, pe vorba'ţĭ să vede — dar pân' nu văz c'ochiĭ, nu 'mĭ vine a crede. — Eĭ bine, dar ce 'mĭ daĭ? bătrâna întreabă — că pe capul tati nu mă duc de glabă. — Bucuros, răspunde, pe loc voĭu fi gata — să'ţĭ dau o pereche papucĭ galbenĭ plată. — Nu m'aşĭ fi dus, zise, dar cu aste toate — merg ca să vezĭ numaĭ Vişana ce poate. — Decĭ începu baba adese să meargă — la acea femee căşcĭoara să'ĭ

spargă. — Găsi ca mijloace s'o 'nprietenească — cu una cu alta ca să o momească. — Şi precum pescarul undiţa 'şĭ întinde — şi cu râmă 'nşală peştele de'l prinde, — aşa îşĭ întinse planurile sale — spre ĭa ca s'o tragă cu vorbe morale; — până când văzu că prinse ĭa putere — şi are mijloace, ac să bage 'n mĭere. — Aşa 'ntr'o zi începe femei să zică: — of fetica mami! cum eştĭ frumuşică — cum îţĭ văz purtarea, cum te văz cinstită — şi cum eştĭ de blândă, cu firea ticnită — trăeştĭ încaĭ bine şi cu bărbăţelul? — or ca pisicuţa (gâr, mâr) cu căţelul? — dar să nu'ţĭ prea pese, că toate 'şĭ au leacul — cu am meşteşugurĭ să 'mblânzesc pe dracul, — să ţi'l fac să fie blândişor ca mielul, — şi să'l jocĭ cum joacă mâţa şoricelul. — Nu 'mĭ trebue mamă! tânăra îĭ zise — soarta mea un prea bun bărbat îmĭ trimise — drag mĭ-a fost şi 'mĭ este, el ĭar mă ĭubeşte, — şi ca noĭ 'mĭ pare că alt nu trăeşte. — De ceva de'l supăr îmĭ crede, mă ĭartă — căcĭ maţele 'n om tot să ceartă, — sânt prea mulţămită cum trăesc în vĭaţă — numaĭ sănătate sfântul să trimeaţă. — Or şi cum fetico! îĭ răspunse baba — când îl veĭ suppune, alt-fel merge treaba, — că usturoĭu dulce şi bărbat ĭar moale — nu să poate 'n lume, el nu poartă poale. — Cât de bun să'ţĭ pară, tot el cĭocan este — că aşa l'e ursita bĭetelor neveste: — n'aĭ să'ţĭ deschizĭ gura să'ĭ daĭ vr'o poruncă — că 'ndată asupra 'ţĭ ura îşĭ aruncă; — numaĭ a luĭ vorbă 'n seamă să se ţie, — el ca un-de-lemnul d'asupra să fie; — să'ţĭ fac eu un lucru, ascultă la mine — să trăeştĭ cu dânsul încă şi maĭ bine — îl îmbrobodeştĭ, ştiĭ, chĭar ca p'o muere — îĭ puĭ în cap ţestul, şi rabdă 'n tăcere. — Tânăra aceste auzind să pleacă, — s'ascultaţĭ pe baba ce 'mvaţă să'ĭ facă: — na, ăst briclu, îĭ zice, că-ĭ vrăjit de mine — şi la prânz bărbatu'ţĭ când vine — şi când după masă o vrea să se culce — tu du-te la dânsul cu firea'ţĭ cea dulce — prefăte că îl eĭ, în cap a'ĭ ucide — şi când vezĭ c'adoarme şi ochiĭ închide — atuncĭ scoate briclul (vaĭ ce amăgire!) — şi crucişĭ din păru'ĭ tae patru fire — şi maĭ către seară firele acele — mi le veĭ da mie să le puĭu la stele; — apoĭ să vezĭ vĭaţă, să vezĭ fericire — să vezĭ traĭu atuncea, şi să vezĭ unire! — Proastă tinerică briclul în sân bagă — dorind să se facă soţuluĭ maĭ dragă. — Baba d'altă parte la bărbatu'ĭ merge — întră 'n prăvăliea'ĭ, sudoarea îşĭ şterge — din ochĭ îĭ clipeşte, îl mişcă de haĭnă — să face că are să'ĭ spue o taĭnă. — El vrând ĭar să afle ce-o să'ĭ vorbească — se puse să'ĭ spue şi ĭa să'ĭ şoptească — zicând: dragul mamiĭ! of ce te aşteaptă! — ce nenorocire ţi

s'a pus în faptă! — Soția ta astăzĭ, perechea 'ți ĭubită — o să te răpue cu moarte cumplită: — că ĭa cu un tânăr are înclinare — pe care 'l ĭubește maĭ de mult îmĭ pare — și el un bricĭu dându'ĭ o 'nvățătă dușmanul — ca să'ți tac capul, asfel dându'ĭ planul: — Astăzĭ când veĭ merge să prânzești acasă — o să ĭa să'ți cate în cap, după masă, — și viindu'ĭ bine, mâna o să 'și pue — ca să'ți tac gâtul și să te răpue, — și dac'a mea vorbă necrezută'ți pare — prefă-te că nu știĭ de nicĭ o urmare — ș'eĭ vedea cu ochiĭ gândul cum îĭ este — să zicĭ bogda-proste că îți dedeŭ veste. — Omul cum aude, speriat peste fire — stă la îndoĭală, ș'în nedomirire — se muncea cu gândul, cum a luĭ soție — într'atât tirană asupră'ĭ să fie! — și cum să 'ndrăznească la o așa faptă — cu totu 'mprotivă și neînțeleaptă! — Nu gândește urma! nu gândește răul! — și acel ibovnic al eĭ, nătărăul, — cum putu s'o 'mveță ca să mă omoare! — nu știe că-ĭ ocnă și spânzurătoare! — și ĭa ticăloasa nu putea să 'mĭ spue — căcĭ dragoste 'n silă nicĭ odată nu e..— Să 'mĭ fie zis, eu, frate mă duc de la tine, — că nu ești pe gustu'mĭ, n'aĭ nimic cu mine. — Ș'îĭ dam voe însumĭ să meargă îm pace — cu el să trăĭască pe unde îĭ place; — pe semne păcatul și ața îĭ trage — amândoĭ vĭața în nevoĭ să 'și bage. — Ce zic nicĭ eu nu știu, așa e se vede: — „vorba de rău, omul prea lesne o crede.“ — Decĭ dar mă voĭu duce și mă voĭu preface — că nu știu nimica, să văz ce se face. — Judecând aceste se duse acasă — ca și altă dată se puse la masă: — mâncând în tăcere ș'întristat cu totul — se dete p'o pernă, răzimându'și cotul — de necaz și cĭudă foc eșea dintr'ânsul; — ĭată și nevasta veni lângă dânsul — îĭ aplecă însași capul pe genuche — stăĭ să văz, zicându'ĭ, aĭ vre un păduche? — Așa el se lasă să vază cĭ'o face — și ca când adoarme mijind să preface. — Ea atuncĭa bricĭul încet din sân scoate — ș'asupra'și pornește urgiile toate: — că el cum o vede, în picĭoare sare — îĭ ĭa din mâĭnĭ bricĭul, zicând cu strigare: — tirana muere, asta'ți este dorul! — asta'ți-e credința, asta'ți-e amorul! — asta'ți-e virtutea cea nelegĭuită! — asta'ți-e morala cea afurisită! — Cum din cer nu cade fulger să te arză, — să te mistuĭască, tresnet să te pĭarză — cum nu să despice locul ce te ține — și să te înghițe de vie pe tine! — fugĭ! pĭeĭ nemilostivo! nu 'mĭ sta înainte — nu 'ncape 'ndreptare, nu ascult cuvinte! — du-te de trăește cu cine îți place — dintr'această clipă, pleacă d'aci drace. — Că mĭ-aĭ voit răul nu'ți fac răsplătire — bogda-proste babiĭ, că mĭ-a dat de știre! — Ar fi vrut săraca

să'l încredinţeze, — dar cine'ĭ da pas eĭ ca să se 'ndrepteze; — ghaba ĭa acuma făcea jurăminte — că cutare babă a scos-o din minte. — Ș'a pĭerdut credinţa ca şi Eva raĭul — şi ca păn' aicea nu le-au maĭ fost traĭul. — Care săvârşire văzându-o dracul — s'a speriat cu totul de baba, sărăcul! — Atât îĭ fu frică de acea bătrână — încât nicĭ papucĭĭ nu'ĭ dete în mână — ci'i le intinse c'o prăjină lungă — ca nicĭ răsuflarea'ĭ la el să ajungă, — şi ca d'o aspidă să se otrăvească, — să'l facă în lume să se pedepsească. — Iată dar mincĭuna ce face în lume — d'a cărĭĭ pricină istorĭĭ sânt sume.

(vol. III., pag. 64.)

Oare care meşteraş — a trimis un băeţaş — cu un taler rudăresc — cu doă feţe, prostesc — ca să ĭa de la băcan — icre roşiĭ de un ban. — Iĭ maĭ dete şi alţĭ doĭ — să ĭa icre negre moĭ. — Băĭatul cam prosticel — cerând icre de un fel — le-a pus pe taler aci — şi altele porunci. — Băcanul dacă-ĭ-a daĭ — unde le puĭ? l'a întrebat; — el talerul întorcând — şi icrele răsturnând — pune-le aicĭ, a zis — ş'a mers de unde l'a trimis. — Acolo când s'a arătat — stăpânul său l'a 'ntrebat: — ccle-l'alte unde sânt? — or nu 'nţelegĭ de cuvânt? — Copilul ĭar întorcând — şi, ĭacăte-le, zicând — căzură ş'acele jos — nimica fiind din dos. — Stăpânul său necăjit — îndată l'a pălmuit, — zicând: vezĭ minte să ţiĭ — şi păzeşte să nu fiĭ — cu doă feţe şi tu — c'as-taler ce te bătu.

Anton Pann: Năsdrăvăniile luĭ Nastratin Hogea culese şi versificate de .... Ed. 1ª. Bucureştĭ 1853.

(8⁰, 87 paginĭ.)

Cine fură azĭ o ceapă, mâine fură şi o ĭapă; dar or în temniţă plânge, or picĭoarele îşĭ frânge. (pag. 27.)

Nastratin Hogea 'ntr'o vreme nicĭ un câştig neavând — şi în cea maĭ de pre urmă sărăcie ajungând — hotărâ să fură ceapă dela un al său vecin — ce avea destulă 'n casă şi nu da la vr'un strein. — Dar văzând Nastratin Hogea că el uşa o 'ncuĭa — plan făcu pe coş să între noaptea şi ceva să ĭa. — Decĭ

suindu-se pe casă și privind pe coș în jos — se ivi 'n el umbra lunĭĭ în chip de stâlp luminos — și lăsându-se la vale p'acea umbră, amăgit — de o dată fără veste se pomeni jos trântit, — rămâind, ca vaĭ de dânsul, cu picĭorul rupt în loc — având mică norocire că n'a fost în vatră foc. — Deșteptându-se vecinul, de bufnirea'ĭ când căzu — se sculă tot de o dată, nicĭ o clipă nu șezu — strigă, cere la nevasta, lumânarea 'ngrab să'ĭ dea, — maĭ curând să prinză hoțul, și cine e a'l vedea. — Iar Hogea zise: vecine! atât să nu te grăbeștĭ — că ce am pățit, și mâĭne tot aicea mă găsești.

Cornicea satelor sau culegere de maĭ multe anecdote inedite glume scornite de poporul Român în pofida altora. Bucureștĭ 1870.

(8⁰, 54 paginĭ.)

No. VI. (pag. 5—6.)

Niște Sârbĭ trecând pân țara Românească și aflându-se lângă o ocnă de sare, se mirară cum resare sarea din pământul nostru: Să luăm și noĭ ca să semănăm în țara noastră când ne-om întoarce, zise unul din eĭ. — Așa să facem, respunseră ceĭ-l'alțĭ.

Cumpărară Sârbiĭ câți-va bulgărĭ de sare și viind în țara lor, închiriară câte-va pogoane de pământ și'l semânară cu sare. Când la toamnă, unde era să culeagă ce au semănat, ploaĭa topise toată sarea și nu maĭ rămăsese nimica. — Bre! cine să ne fi furat noă semânța, urlară Sârbiĭ plinĭ de mâniă! Stiți ce? zise unul din eĭ, la primăvară să semănăm d'al doilea și să păzim cu toțĭ armați până om prinde pe hoțĭ, și pe care'ĭ om găsĭ să'ĭ culcăm la pământ cu puscile noastre. — Ama cap la tine, bre! ziseră ceĭ-(l')alțĭ Sârbĭ; așa să facem. Așa și făcură. In primăvara fiitoare semănară eĭ sare din nou și păziră cu pușca la umăr pe hoțiĭ cari le furau sarea. D'o dată eată niște lăcuste grămădindu-se pe o parte din acca arătură, car una din ele se puse pe peptul unuĭ Sârb. Acesta văzând-o, o ărată unuĭa din soțiĭ luĭ: Eată hoțul, zise el, trage cu pușca în ea până a nu fugi. — Un alt Sârb întinse pușca și făcând foc, omorâ și pe lăcusta și pe bĭetul Sârb. Atuncĭ el întorcându-se necăjit către lăcusta care zăcea moartă, zise: Ha! și unul d'aĭ noștri, dar și unul d'aĭ voștri.

Din viața vestitului Cacavela. (pag. 47—49.)

A doa zi, ce se gândi și se resgândi hogea și se duse ĭară la Sultanul zicându'ĭ, să'l maĭ puĭă o dată față cu Cacavela, căcĭ avea să'ĭ facă alte întrebărĭ. Intr'o clipă fu Cacavela adus la palat. Vizirul și o mulțime de pașĭ stau împrejurul Sultanuluĭ privind cu toțĭ la hogea cel mare, care era să se ĭa din nou la întreacăt cu Cacavela. Toțĭ credeau astă-dată că bĭetul diacon era să 'șĭ dè ortul popiĭ, căcĭ întrebările ce erau să'ĭ se facă erau așa de grele, încât nu era cu putință să răspunză la ele. Apoĭ afară de aceasta, Sultanul ĭĭ zisese, că dacă nu va ști să răspunză cu gura la ceea ce era să fiă întrebat, urma negreșit să răspunză cu capul său.

Când toțĭ fură așezațĭ la locul lor, Sultanul dete voiă hogiĭ să vorbească. Hogea înaintă sumeț către Cacavela și apropiându-se de el, i zise mai întâĭu cu glas încet:

Astă-dată roagă-te de dracu să te scape de ce te așteaptă, căcĭ am pus ghĭarele pe tine.

Om vedea, răspunse Cacavela. Atuncĭ hogea făcu aste treĭ întrebărĭ luĭ Cacavela în auzul tuturor: Câte stele sânt pe cer? — Câtă e adâncimea mărĭĭ? — Unde e buricul pământuluĭ?

Ce e maĭ lesne, respunse Cacavela. Toate stelele de pe cer sânt în număr de treĭ milĭoane treĭ sute de miĭ treĭ sute treĭ zecĭ și treĭ. Adâncimea mărĭĭ cea maĭ mare e de noă sute noăzecĭ și noă de stânjinĭ, ear buricul pământuluĭ e tocmaĭ în mijlocul curțiĭ acesteĭa împărătești. Și cum poțĭ să ne dovedeștĭ aceasta? zise hogea spumând de turbare. Măsurațĭ, numărațĭ și dacă nu va fi așa, eu puĭu capul în mâĭnile cuĭ mĭ'a dovedi că e altfel. Toțĭ ceĭ de față bătură în palme lăudând agerimea mințiĭ luĭ Cacavela.

J. C. Fundescu: Basme etc. Ed. 2ª. București 1870.

(8⁰, XIV, 156 paginĭ, pag. 129—142.)

XI. Cum a rămas țiganul de râs și de ocară. (pag. 136.)

Un român, un turc ș'un țigan se duseră la Dumnezeu să ceară câte-ceva. Intră maĭ întâĭu turcul. „Ce vreĭ turcule?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „De bine să fiĭ.“ Intră românul. „Ce vreĭ române?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „Binele l'a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darnic să fiĭ.“ Intră țiganul. „Ce vreĭ țigane?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine,

Doamne!“ „Binele l'a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darul l'a luat românul.“ „Ce râs şi ocară o maĭ fi şi asta Doamne?“ zise ţiganul, după ce se gândi puţin şi se scărpina în cap. „De râs şi de ocară să fiĭ.“

XIII. Tocmaĭ pe tocmaĭ. (pag. 137—138.)

Se încinse o dată o bătălie între o sută de ţiganĭ şi o sută de tătarĭ; tătarĭĭ dau cu puşcele şi ţiganiĭ cu măcĭucile. Cum se 'ntâmplă că un ţigan aruncă o măcĭucă şi omoră un tătar. Tătarĭĭ se 'nfuriară maĭ rău şi omorâră nouă-zecĭ şi nouă de ţiganĭ. Al o sutelea se făcu şi el mort şi scăpă. Ducându-se într'un sat, un român îl întrebă: Ce aţĭ făcut cu tătarĭĭ, ţigane? Ia ce să facem? Nicĭ eĭ nicĭ noĭ! Tocmaĭ pe tocmaĭ, românico: de eĭ a murit unul şi de la noĭ a râmas unul.

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Snóve sau poveştĭ populare adunate din gura poporuluĭ de . . . . . Ed. 2ª cu multe adause. Bucureştĭ 1879.

(12⁰, 118 paginĭ.)

Vulpea firoscoasă. (pag. 48—50.*)

Intr'o vie paragină îşĭ făcuse culcuşul o vulpe. Acolo fătase, şi crescuse maĭ multe rândurĭ de puĭ. Stăpânul vieĭ era un perde-vară, care aştepta să'ĭ dea cine-va mură în gură. In toate verile croĭa la planurĭ cum să 'şĭ lucreze via; dară nu punea mâna să facă nimic. Via din ce în ce se părăginea.

Ceĭ din urmă puĭ aĭ vulpeĭ se făcuse căţelandri. Incepuseră şi eĭ a sări din cuĭb. Intr'una din zile unul din puĭĭ de vulpe zise mameĭ lor: „Mamă! nu e bine de noĭ.“ „Dară de ce mă?“ întrebă mumă-sa. Am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, respunse căţelandrul de vulpe, zicând: „mă, da ce mare a crescut bălăriile astea. Septămâna viitoare am să puĭu s'o sape.“ Tăceţĭ din gură şi căutaţi-vă de treabă, le zise vulpea bătrână, cunosc eu cine este stăpânul vieĭ. — Vara trecu şi nicĭ o postaţă de pământ nu fu ridicată din vie. In vara următoare căţelandriĭ îşĭ făcuseră şi eĭ fie-care câte un culcuşĭŭ. Eşind la vânătoare, fie-care în cotro putea, auziră ĭarăşĭ pe stăpânul vieĭ, care venea din când în când

*) cf. maĭ sus II, pag. 262—263.

să 'şĭ vază via; că are de gând să 'şĭ o sape. „Mamă! zise unul după ce se adunară cu toţiĭ împregĭurul bătrâneĭ vulpĭ, am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, că are să pue să smulgă cu mânele burianul din vie, şi să'ĭ dea o săpătură ţeapănă, căcĭ prea s'a înţelenit pământul.“

Ia căutaţi-vă de treabă, vă spuĭu eu, şi n'ascultaţĭ la fleoaca luĭ, zise bătrâna. Trecu şi vara asta şi nicĭ un buruean nu se clinti din loc. In cea-l'altă vară ce sosi, căţelandri de vulpe se făcuse vulpĭ cum se cade şi fie care din eĭ avea căţelandri. Intr'una din zile se adunaseră toţĭ vulpoĭ şi vulpile cu căţelandriĭ lor la vulpea bătrână şi'ĭ spuseră: „Mamă! am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ că de s'ar usca maĭ bine burianul, căcĭ are de gând să dea pârjol vieĭ la toamnă, căcĭ şi aşa nu'ĭ aduce nicĭ un folos, şi apoĭ vrea să limpezească locul.“

Eĭ, dragiĭ meĭ, acum să vă luaţĭ ale treĭ fuĭoare şi să vă risipiţĭ ca puiĭ de potârniche care în cotro va vedea cu ochiĭ; căcĭ, nebunul, este în stare să facă o aşa becisnicie.

Ghicitorĭ (cimilituri).

T. Stamati: Pepelea seau tradiciunĭ năcĭunare românește. Jaşĭ 1851. pag. 8—12.

Cimel, cimel; ce-i: — nalt ca casa — verde ca matasa — amar ca fierea — dulce ca mierea? (nucul.)

Cĭugurele, mugurele — merg pe drum 'nşirăţele; — ĭară cĭucur mugur, — pe brăncĭ tupilat — s'au pus la vănat. (oile şi lupul.)

Eu am o lădiţă — cu o porombiţă; — dacă sboară porombiţa — ce ţi-i maĭ bună lădiţa? (omul şi sufletul.)

Ştiĭ tu poate — ce-i în toate? (numele.)

Am o găină, c'o aripă albă şi cu una neagră; cu cea albă împrăştie, şi cu cea neagră adună. (zioa şi noaptea.)

Am un lucru: suflet n'are, suflet duce, de pământ nu s'atinge. (corabiea.)

Gânganie fără suflare — umblă făr'astâmpărare — n'are duh nicĭ nu viază — toată lumea îndreptează. (ceasornicul.)

Am un măr de aur, joacă pe o pele de taur. (soarele.)

Scurtă groasă, un-te ducĭ? — Arsă 'n fund la ce mă 'ntrebĭ? (cofa şi căldarea.)

De la noĭ — pân la voĭ — totu's zale — şi parale. (stelele.)

Am un sac cu mac şi şede cu gura în jos şi nu se varsă. (hornul.)

Am un copacĭu cu doĭ-spre-zece cracĭ şi în tot cracul câte 4 cuĭburĭ, şi 'n tot cuĭbul câte 7 ouă. (anul, lunele, septămânele şi zilele.)

(Regin Transilvania.)

La picĭoare roĭca boĭca — la pântece soviltoĭca — la gura paharniceşte — de'i găci 'ţĭ voĭu frige un peşte. (plosca.)

La cap pĭeptine — la trup pepene — la coadă secere — cocoşĭu, boule, precep-te. (cocoşĭul.)

Am o grebliţă — cu cincĭ dinţişĭorĭ — pre zi îm trebe — de o mie de orĭ. (mâna.)

Inaltu ca casa — verde ca matasa — amaru ce (! l. ca) fierea — dulce ca mĭerea. (nucu.)

Am o găină pestriţă — duce vestea în Bistriţă. (epistola.)

In pădure naşte — în pădure creşte — vine în sat şi lărmueşte. (meliţa.)

Am patru surorĭ — tot fug una dupa alta — şi nu se maĭ ajung. (roatele de la car.)

Hurdugu — burdugu — la apa de musteţă îl duce. (fideluşul.)

Mihailu sfircĭogu — şede la focu — unge curelile — suge musteţele. (miţa.)

Patru mergu — patru stau — patru vama dau. (vaca cu urechele şi coarnele, picĭoarele şi ţiţile.)

Am o casă văruită — nicaiĭ nu-i găurită. (ou.)

Mititica vaĭ de ĭe — şede pre un vârv de nue — nu se teme că cade. (aluna.)

Boţu de aur — în pĭele de taur. (soarele.)

Cuzma fărtatuluĭ — pe de-asupra satuluĭ. (luna.)

Am un copil — daca'l ĭeu în braţe plinge — daca'l puĭ jos tace. (lanţu.)

Ustură-mă rău mă doare — dacă'm bagă binc'm pare. (cercelu.)

Sute nevăzute — mi nenumărate — capete zdrobindu'şĭ — nomele 'nschimbindu'şĭ. (bucatele la moară.)

Omu pipiligos — mănă porci 'n jos. (pĭeptenele.)

Am un om mititel — face gardul cuiășăl. (acu.)

Minte are — suflet n'are — umblă fără stămpărare — ce nu ști te 'nvață — d'i gâci 'ți voĭ frige o rață. (cĭasul.)

Anton Pann: O șezătoare la țară; sau: Povestea luĭ Moș Albu. Partea I. Bucureștĭ 1851. pag. 17 urm.

Spuneți'mĭ acum anume — ce pom e acel în lume — care rămurile sale — toate le are la vale — și vinele, rădăcina — îĭ stau în sus cu tulpina? (omul.)

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Ce nod cu gura se 'nnoadă — și cu mâĭnĭ nu se desnoadă? (cununia.)

In pădure m'am născut — în pădure am crescut — ș'în oraș cum m'au adus — judecător am fost pus? (bățul.)

Sânt albă sulemnită — și urâtă și ĭubită — vara nu vor să mă vază — și ĭarna mă 'nbrățișază? (soaba.)

Ce e dulce și maĭ dulce — și nu poate să se 'nbuce; — dar din el gustă tot omul — și argatul ca și domnul? (somnul.)

Buturugață uscată — o rădică încărcată — și o dă jos descărcată? (lingura.)

Fundescu: Basme etc. Bucureștĭ 1870. pag. 145 urm.

Pe podurĭ ferecate — trec miĭ nenumărate — și le taĭe capetele — și le schimbă numele? (moara.)

Șervețel învărgat — peste mare aruncat? (curcubeul.)

M'a trimes doamna de sus la cea de jos — să țeasă pânza fără de rost? (gĭamul.)

Este un moș bătrân tare — duce o miă aracĭ în spinare? (aricĭul.)

La margine de crâng — două blănĭ de blid; — lângă două blănĭ de blid — doĭ luceferĕĭ; — lângă doĭ luceferĕĭ — o moară ferecată? (sprâncenele, ochiĭ și gura.)

Ce nu sănt treĭ în lume? (scară la cer; punte peste mare; și fierul măduvă n'are.)

Uite-o; nu-e! (scânteĭa.)

Căcĭula fărtatuluĭ — pe marginea satuluĭ? (soarele.)

Biserică într'un picĭor — ghicĭ cĭupercă ce-e? (cĭuperca.)

La cap pajere — la spate seceră — cocoș e nătărăule — aĭ priceput măĭ boule? (cocoș.)

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Legende și basmele Romaniloru, ghicitorĭ și proverburĭ .... Partea I. Bucurescĭ 1872. pag. 154 urm.

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Moară ferecată; cĭoară spărcăctoare; doĭ luceferĕĭ; două brasde trase pe o poeniță; ș'o clae dărămată? (capul.)

Cu coarne ca boul, cu șea ca un cal, se urcă pe copacĭu ca un șearpe? (melcul.)

Reteveĭu de teĭu — limbă de balaur? (sabia.)

Două merge, două stau — două judecată n'au. (soarele și luna, cerul și pământul, focul și apa.)

O mie înnodate — o mic desnodate — o mie să zicĭ — o mic nu ghicești. (plasa.)

Am un car cu fân, și merge pe patru restee. (oaea.)

Ce e mic mititel — îngrădește frumușel? (acul.)

Șase drepte, două strâmbe. (sania.)

La cap peptene — la mijloc peptene, la coada seceră — și la picĭoare — rișchitoare? (cocoșul.)

Patru frați într'un cojoc. (nuca.)

Românulŭ glumeț (A. Jarcu). Partea I: Proverburĭ și ghicitorĭ. Bucurescĭ 1874. pag. 60—112.

Cine nu s'a născut și a murit? (Adam.)

Cine la moartea luĭ a intrat în pântecile maĭcă-sĭĭ? (Adam.)

Ce cocoș a cântat și s'a auzit în toată lumea? (cocoșul luĭ Noe, care a cântat în corabie.)

Câmpul alb — oile negre, — cin'le paște — le cunoaște! (cartea.)

De ĭute ce sânt, treĭ abĭa mă ţin — din nasu 'mĭ curge mĭere şi venin — glas nu am, dar să strig când voĭu fi pus — mă aude răsăritu şi apus; — eu lumea o 'mpăcĭuesc şi o 'nvrăjbesc — eu pe toţĭ îĭ bucur şi întristez? (condeĭul.)

Cine s'a născut — şi încă n'a murit? (Eu.)

Cine s'a născut de două orĭ şi a murit o dată. (Iona.)

In sus pădure — în jos prescure. (ceapa.)

De ce latră căinele? (căcĭ nu poate vorbi.)

Cine de vĭu s'a îngropat, mormântul a umblat şi mortul a cântat? (Iona.)

Ce sfânt n'a avut suflet şi face minunĭ? (crucea.)

Ce vĭeţuitoare umblă dimineaţa în patru picere, la prânz în două şi seara în treĭ? (omul; când este mic umblă d'a buşele, când este mare în două, şi la bătrâneţe ĭa un băţ.)

Unul întrând în casă a zis: bună seară patru-zecĭ de fete! O fată îĭ respunse: nu sântem patru-zecĭ, ci de am maĭ fi pe cât sântem şi pe jumătate, atuncĭ am fi patru-zecĭ! (şease-spre-zece.)

Unul trecând pe drum şi văzând o femee şi un bărbat că lucra împreună, şi le zise: bună zĭuă om cu omoaĭe! Iar nevasta mi-a răspuns: nu e om cu omoaĭe, cu ochiĭ nu ne aĭ pătruns, ci te uĭtă şi ĭa seamă, că muma acestuĭ om, este soacra mumeĭ mele? (Tatăl cu fiica sa.)

Prea slăvite împărate! cel ce şezĭ pre nenăscut şi te porţĭ pre a sa maĭcă, care nu şi'l-a crescut? (Impăratul şezând călare pe eapă, avea drept valtrap pĭelea mânzuluĭ stărpit al aceliĭ ĭepe.)

A vorbit un împerator c'un alt împerator s'adune la pădure copacĭ uscaţĭ şi cu frunză verde? (viĭe.)

Am doĭ umereĭ, — doĭ luceferiĭ, — până unde'ĭ arunc — până acolo ajung. (ochiĭ.)

Proverbe şi zicătorĭ.

ANTON PANN: Povestea vorbiĭ. Ed. I[a]. 1847.

(8[0], 192 paginĭ.)

Nu e om fără cusur.

Râde om de om şi dracu de toţĭ.

Gura lumiĭ, numaĭ pământul o astupă.

Din vorbă în vorbă, vorbă se deşchide.

Cuvântul e ca vântul, nu să ajunge nicĭ cu armăsarul, nicĭ cu ogarul.

Boul se leagă de coarne şi omul de limbă.

Vorba dulce, mult aduce.

Toată pasărea pe limba eĭ pere.

Cu o mincĭună boerească trecĭ peste graniţa nemţească.

Işĭ mănâncă credinţa, ca ţiganu biserica.

Tivga nu merge de multe orĭ la apă, că or să sparge or crapă.

Gura păcătosuluĭ adevărul vorbeşte.

Mincĭuna sparge şi case de pĭatră.

Năravul din fire, n'are lecuire.

Ce a făcut mama şi tata, o să facă fiul şi fata.

Fuge de ploae şi dă în noroae.

Dumnezeu nu răsplăteşte ca duşmanul, ci goneşte cu anul.

Nu linge unde aĭ scuĭpat.

Nimene nu e uşă de biserică.

Unde e înţelepcĭune multă, e şi nebunie multă.

Pe lângă lemnul uscat, arde şi cel verde.

Cu nebunul să nu'ţĭ puĭ nicĭ în clin nicĭ în mânică.

Puĭca pe creasta se cunoaşte ce neam o să ĭasă.

Din coada pisiciĭ sită de mătase nu să face.

Iĭ pare că: câte sbor să mănâncă.

Ce îmveţĭ la tinereţe, aceĭa ştiĭ la bătrâneţe.

Meşteşugul la om e brăţară de aur.

Cine ştie carte are patru ochĭ.

Omul cât trăeşte, învaţă, şi tot moare neîmvăţat.

Unde nu e cap, vaĭ de picĭoare.

Toată lumea este şcoală.

Copilul răzgăĭat, rămâne neîmvăţat.

Cine pleacă de dimineaţă, departe ajunge.

De multe orĭ nu aduce anul, ce aduce ceasul.

Vorbă lungă e sărăcia omuluĭ.

Maĭ bine ceva, decât nimic.

Ascultă din zece vorbe şi una a mueriĭ.

Lenea e cocoană mare.

Vĭaţă cârpită cu aţă. (sărăcie.)

Bogatul mănâncă când ('i-)e foame, şi săracul când găseşte.

Pântecele omuluĭ n'are fereastră, ca să'i să vază ce a mâncat.

Omul nu trăeşte să mănânce, ci mănâncă să trăĭască.

Flămândul codri visează.

Cine bea în cinste or în dator, să îmbată de două ori.
Apa nu e bună nicĭ în cizmă.
Arama omuluĭ la beţie s'arată.
Cum îţĭ veĭ aşterne, aşa veĭ dormi.
Cum e ţara şi obiceĭul.
Cum e sfântul şi tămâĭa.
Brânză bună în burduf de câĭne.
Anevoe să căştigă, lesne să cheltueşte.
Sătul la flămând nu crede.
Până vine cheful bogatuluĭ, ese sufletul săraculuĭ.
Banul muncit nu să prăpădeşte.
Cine nu cruţă paraoa, nicĭ de galbin nu-i milă.
Omul nu trebue să fie prea prea, nicĭ foarte foarte.
Dac'o socoti cineva câte foĭ intră în plăcintă, nicĭ o dată nu mănâncă.
Lăcomia de multe orĭ strică omenia.
Cine îmbrăţişază multe, puţine adună.
Doĭ pepenĭ într'o mână nu să pot ţinea.
Nemulţămitul trăeşte nefericit.
Inghite la răbdărĭ prăjite.
Ajunge de la moară la răşniţă.
Punc'ţĭ căcĭula înainte şi te judecă singur.
Maĭ bine o îmvoĭală strâmbă, decât o judecată dreaptă.
Ţiganul când a ajuns împărat, maĭ întâĭu pe tată-său l-a spânzurat.
Fă-te tovaroş cu dracu, până treci cu el lacu.
Pricea nu ajută.
Capul face, capul trage.
Banul e ochĭul draculuĭ.
Nicĭ salcia pom, nicĭ mojicul om.
De unde ştie cĭobanul, ce este şofranul?
Dumnezeu să te păzească de bătae cerească, de urgie 'mpărătească şi de pârâ mojicească.
Mâţa blândă zgârie rău.
Taler cu doue feţe.
In gură cu Dumnezeu şi în inimă cu dracu.
In cuĭbul smerituluĭ lăcueşte dracu.
Tu umbli după el cu mila, şi el după tine cu pila.
Cămaşa e maĭ aproape de pĭele.
Câĭnele îmbătrâneşte de drum şi nebunul de grija altora.
Datoria nu moare nicĭ o dată.

Cât ești năcovală suferă, cât ești cĭocan lovește.

Te lași moale, te bagă în foale.

Milueşte câĭnele, de veĭ să'ți fâțâe coada.

Cine să face oae, îl mănâncă lupiĭ.

Să fiĭ bun până unde să poate.

Maĭ bine cu un vrednic la pagubă, decât cu un nevoĭaș la câștig.

Graba strică treaba.

Cu încetul se face oțetul.

Fă-mă mumă cu noroc, și m'aruncă în gunoĭu.

Caută soție să'țĭ placă ție, ĭar nu altora.

Milă de silă și dor de zor nu să poate.

Cincĭ deşte sânt la o mână și unul cu altul nu să potrivește.

Nevastă bună e bărbatuluĭ cunună.

Tot d'a una gâra mâra, și traĭu cu vătraĭu.

Bărbatul să aducă cu sacul, muerea să scoață cu acul, tot să isprăvește.

Unde nu e bărbat în casă, nicĭ mămăligă pe masă.

Cine să bucură la avere, ĭa fără plăcere.

Uită-te la mumă-sa și cunoaște pe fie-sa.

După războĭu mulțĭ vitejĭ să găsesc.

Lesne a erta, dar anevoe a uĭta.

Cine ce face, lui'șĭ face.

Decât slugă mare, maĭ bine stăpân mic.

Ț'a trecut baba cu colaciĭ.

La copacĭul căzut toțĭ alerg să tae crângĭ.

Capul să trăĭască, belelele curg.

Maĭ bine sărac și curat.

Munca e comoară.

Nepoftitul scaun n'are.

Tot țiganul îșĭ laudă cĭocanul.

Ce e în mână nu e mincĭună.

Tragĭ nădejde, ca spânul de barbă.

Pe unde ese cuvântul, ese și sufletul

Măgarul de dar nu să caută pă dinți.

Cine împarte, parte 'șĭ face.

Omul are și vĭață și moarte.

Paza bună trece primejdia rea.

Unde sânt moașe multe, rămâne copilul cu buricul netâĭat.

Sfătuește-te cu cel mic și cu cel maĭ mare, și pe urmă hotăraște tu însuți.

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Basme etc. I. Bucureştĭ 1872. pag. 164—180.

Muerea a îmbătrânit pe dracu.
Tocmeală ţigânească, dar plată omenească.
Cu o floare nu se face vara.
Bate şeaua să priceapă eapa.
Soarele de e soare, şi tot nu poate încălzi lumea toată.
Interesul poartă fesul.
Spune 'mĭ cum te chĭamă, să'ţĭ spuĭu cine eştĭ.
Zĭua bună se vede de dimineaţă.
Scump la tărâţe şi eftin la făină.
Poale lungĭ şi minte scurtă.
Maĭ bine azĭ un ou, decât la an un bou.
Până la Dumnezeu te mănâncă sfânţiĭ.
Ce naşte din pisicĭ, şoarecĭ mănâncă.
Poama nu cade departe de tulpina.
Maĭ bine un dram de minte, decât o oca de noroc.
Omul nu poate scăpa de ce îĭ este scris în frunte.
Şi-a găsit tingirea capacul.
Să'şĭ pue pofta în cuĭu.
Se potriveşte ca nuca în părete.
Leagă sacul la gură până e plin.
Cine se frige la cĭoarbă, suflă şi în ĭaurt.
Cât ţi-e plapoma te întinde.
Corb la corb nu scoate ochiĭ.
Arde moara, dar şi soarecĭ se prăpădesc.
Nu ştiĭ de unde sare epurele.
Caută nod în papură.
Cine se pripeşte, se pârleşte.
Este cu musca pe căcĭulă.
Munte cu munte nu se întâlneşte, dar om cu om se întâlneşte
E trecut şi prin cĭur şi prin dârmon.
Popa nu toacă de două orĭ pentru o babă surdă.
Cine tace, merge în pace.
Gura bate spatele.
Apa trece, pĭetrele rămân.
Să nu dea Dumnezeu omuluĭ cât poate să rabde.
Găina de e pasăre, când bea apă tot se uită şi ea la Dumnezeu.

Sfârĭştul alege.

A (ă).*

a article 1,2 . . 4,2. 5,2 etc.; *b.* 151. 152,2. *mr.* 263,2. 267,3. 276,2 etc.; prép. devant l'infinitif 5* . . passim. *mr.* *b.* 277,3; —, *à*, 8*, 2. **a,** av. mais 152, 2; **a ce,** pourquoi; parce que 54,2. 256. 258,2. 259. **a,** pr. dém. f. cette 10*. *b.* 18. 23,3. 259. 261,2; celle-là *mr.* *b.* 269, 2. 280,3. **a,** vb. v. gram. **a,** av. comme 2*.

Aaron, v. Aron.

abá, sf. (le) bure *b.* 43,2. 46,2.

abát, vr. 2 (abătui) dévier 198,2; *b.* 47.

abĭá, av. à peine, presque pas 203,3; *b.* 356. 372. *abê, de-* 361. *abiea* 251,3. *b.* 212,2. *dêbiea* 178. *de* — 239,3; *de -iè, b.* 59,3. 63,3. 64. 83. 217. *abè, b.* 245,3.

Abrudfalva, Nl. *b.* 222,3.

abur, sm. (rĭ) vapeur *b.* 64,2. 312.

ac, sn. (e) aiguillon, épingle 233,3 . . 338,2; *b.* 98,2. 362. 370.

ačála, pr. dém. *b.* 55,3. 56,3 (v. gram. acel).

acarét, sn. (urĭ) immeuble *b.* 219,3.

acásă, av. à la maison 25,3. 73,2. 89,3. 235,2. 364; *b.* 355,2,3. *-ă-şĭ,* chez soi 59,2 (v. casă).

ačasta, pr. dém. v. gram. acest.

acăta, av. tant, *istr. b* 284,2.

acaţ, (acăţaĭ) -ândaluĭ va. 1. *mr.* attraper, saisir; *b.* 263,3. 265,2. 269. 270,2. 272,2. 282. —, commencer *mr.* *b.* 267,3. —, vr. se cramponner *istr. b.* 284,2.

acathistŭ, sn. livre des hymnes à la Ste. Vierge 214,2; *b.* 183,2.

acca, aceasta, aceea, aceeaşĭ v. accl, acest, acela, acelaşĭ.

accl, acea, aceĭ, acele; pr. dém. celui, celle, ceux, celles, passim. v. gram.

acela, aceea, aceĭa, acelea; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là; passim. v. gram.

acclaşĭ, aceeaşĭ, aceĭaşĭ, aceleaşĭ; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là même; le même 51,2 . . 89,2. 316,3 . .; *b.* 25, 2. 131,2. 186,2; *acê-* 329; *b.* 88. 203. 204. *acêeş, b.* 48,3; *aceeş b.* 83,2.

acest, -a, -aşĭ; această, -ta, -taşĭ; aceştĭ, -tĭa, -aşĭ; aceste, -tea, -aşĭ; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-ci même; le même, passim. v. gram.

achieanul, sm. râulŭ -uĭ, l'Océan *b.* 111,2.

Achirie, sm. Np. 37,2.

ací, av. ici *b.* 173,3. 191,2. 215,2. 255,3. 363,3; *acĭĭ* 139. 355 (v. aicĭ).

acícea, av. 6*. ici 26,1-3. 31. 56,2. 84,2. 85 . . 187,3. 230. 231.

acíea, av. là 8*,1,2. 10*,2. 17,3. 29. 37; —, ici 18. 31. 61,2. 254,3. 267,2. *de* —, depuis ce moment 21. *acie,* ici 2*,3. **acieáşĭ,** av. aussitôt *b.* 37,2; *-eşi* 3*,3. 5*,3. 7,3. 67,3. —, alors 271,3; *-iişĭ* 112,3.

acioáe, sf. bronze, airain (oĭ) *b.* 300,3.

acista, v. acest.

Acleton, sm. Np. *b.* 173.

acló, *mr.* v. acolo.

acmu, av. maintenant, à présent, 2*, 1,2. 3*. 4*,3. 6*,3. 7*,2. 8*,3. 9* . . 12*,3. 16*,3. 7. 12. 19,2 . . 23. 27,2. 29. 31. 46. 48,3. 50,3. 52,2. 62,3. 65, 3. 71,3. 77,2. 79. 80,2. 83. 86,3. 99,2. 107 . . 108,2. 113,3. 119,2. 137,2. 139,2. 177,3. 190. 196,3. 209,2. 211,3. 227. 229. 235,3. 243. 272. 298,3. 362. 366; *b.* 14,2. 75,2; *acŭmu* 48; **-uş,** av. bientôt 360 (v. acu, acum).

acólea, v. acolo.

acolisire, sf. (rĭ) importunité *b.* 37. 221,2.

---

* Numerile 2, 3 după virgulă însemnează a *doua* sau a *treĭa* treime din pagină, resp. îndurile 15—28 şi 29—41 de sus în jos. (. . după ele) = de maĭ multe orĭ.

acólo, av. là, par là, de ce côté-là 1. 2. 24,3 . . 25. 44,2. 57,3. 85 . . 165,2; *b.* 50,2. 114. 182; *-ló,* 31. 114,3. 149 . .; *b.* 147 . . 156,2. 257,2; *acló, mr. b.* 269, 3. 273,2. 281. *acólea,* 58,2. 119,3. 120; *-lê* 62. 130,3. 342,3; *-lè* 6,3. 7,2. 73,2; *b.* 201; *acoalea, b.* 296.

acóper, (rĭ) va. 3. couvrir, voiler, abriter 7. 13. 17. 71,2. 82. 149. 161,2. 167. 185. 244,3. 247,1,3. 254,3. 255. 276,2. 303,3. 365,2,3. 366,2; *b.* 44,3. 56,2. 111,3. 147,3. 293,2; *acoaper* 113; *b.* 53, endommager 7,2 (v. coper): **-emânt,** sn. (urĭ) couverture 247. 276,2; *b.* 88,3; *acoperi-,* id. 244,2. 3 . .; —, toit 172,3; *b.* 12. 19,2,3; —, abri 257,2; *b.* 14,2; **-íre,** sf. voile, couverture 237; **-ít,** s. aj. couvert, voilé, caché, 30,2. 94,2; *b.* 3,3. 33. 40,3. 45; — hypocrite 7*,3. 28,3; **-ítê,** pl. f. *b.* 119,2; **-itórĭu,** sm. couvreur *b.* 149,2.

acord, va. 1. accorder, permettre; *istr. b.* 284,2.

Acsínti, sm. Np. *b.* 18.

actinaméa, sf. (mèle) diplôme d'investiture 335,3.

acŭ, av. maintenant, sur le champ, 136,3; *b.* 96. 97; **acúm,** av. maintenant, à présent, 3. 58,2. 65,3. 74. 95,2. 110,3. 134,2. 136,2 . . 166. 184. 290,3. 306,2. 314,2. 317,3. 318; *b.* 4,2 . . 16, 2. 33,2. 48. 50. 77,2. 93,2 . . 144; *-a,* av. id. 261. 288. 315; *b.* 188. 346. 364; *-u* 220 (v. acmu, amu).

acumtín, vr. 1. *mr.* s'arrêter, *b.* 264, 2 . . (v. dcr. contenesc).

acúşĭ, av. à l'instant *b.* 224,3.

ád, sm. enfer 14*,3. 85,2. 182,2. 366,3.

Adám, sm. Np. 12*. 8. 43. 49,3. 56. 59,2. 63,3 . . 65. 163. 166. 281,3. 315, 2 . .; *b.* 60,3. 94,2. 231. 232. 371,3.

adamánt, sn. (urĭ) diamant 253,3.

adấnc, aj. profond, épais 108. 148,2. 243,3; *b.* 146. 155,2. 242,3. 316,2; —, sc. (urĭ) l'abîme, la profondeur; le sens profond 34. 60,2. 78,3. 79. 318,3; *b.* 149,3. 157. 159. 183,3. 217; *-mărĭ* 127, 2. 156 . . 224,3 . . 289,2. 303,3. 349; *b.* 41. 111,2. 181,3; *adâncurile,* sn. pl. les mystères profonds; *adincul,* profondité 209,2; *dentru* —, profondement *b.* 178,3; **-át,** aj. profond *b.* 239; **-ătură,** sf. (rĭ) enfoncement 130; **-ez,** va. 3. se creuser (se -ează ochiĭ, les yeux se creusent) 292; **-íme,** sf. (mĭ) profondeur 343,2; *b.* 92,2. 131,3. 163. 366,2 . .

adânsĭuşĭ, pr. prs. dans lui-même 171 (v. îns).

adáog, (oseĭ) va. 2. joindre, ajouter 51,3. 128. 292. 329. 351,2. 362,3; *b.* 21, 2. 93. 160; *adăog,* (aĭ) va. 1. 98,3; *b.* 204,3; *adaug* 2*,2. 8*,2. 23. 31; *b.* 90, 2 continuer; 248,3. 266,2; 365,2; —, augmenter, grossir 69. 79,2. 158. 163,2. 326,2. 327 . .; *adăog,* 131. 354,2; **adaogérê,** sf. (i) accroissement 346 . .; *-gíre, b.* 31,3; *adăogire, cu* —, détaillé *b.* 253, 3; **adáos,** sn. (e) addition 290,2; *b.* 162; *-aus b.* 367,2; —, accroissement, surcroît 68,3; **adăosătură,** sf. (rĭ) grossissement 214,2.

adap, (adăpaĭ) va. 1. abreuver 15*,3. 9. 16,3. 18,2,3 . . 57. 104 . . 118,2. 193. 237,3. 299,2,3; *b.* 57,3. 94,3. 163,2. 180,2. 254, 3; **adăpárê,** sf. (ărĭ) abreuvage *b.* 30,3; **-ăpát,** aj. abreuvé 100; *b.* 30,3; **-ăpătór,** aj. *apă—toare,* eau qui abreuve 98,2.

adăpóst, sn. (urĭ) abri, réfuge 29,2; **-ésc,** va. vr. 3. s'abriter; 9*,3. *b.* 302, 3; **-úră,** sf. (rĭ) abri 29,2.

adár, va. 1. *mr.* confectionner, faire *b.* 274. 275,2,3. 276,3. 277,2. 278,2,3.

adăst, vn. 1. *mr.* attendre *b.* 271,3; **-área,** sf. attente *b.* 271,3.

adaug, -aus, v. -aog.

adăul, sm. —lu ţărĭĭ, contribution, contingent 218.

adâvâsésc, va. 3. disperser 35,3.

ádecă, av. c'est-à-dire, savoir 67. 92,3. 315. 321,2. 357,2; *b.* 7. 35. 78. 205,2 pass.; —, voilà 254,3. 255,2; *-că,* 9*,3. 12*. 105. 162,3 . .; *adăcă,* 135; *adică, b.* 48. 61,3. 95,2. 168. 313; **adecăte,** id. 344,2; *adicătile,* id. *b.* 261,2.

adés, av. souvent 242,3; *b.* 114,2; *-ê, b.* 124,3; *-e,* 279,3. 293; *b.* 6,3. 161, 2. 214,3. 215,2. 361,3; *-e orĭ,* maintefois *b.* 255,3; *adêsă, b.* 90; *-se, b.* 29. 51,3; *adesă, b.* 121,2.

adétiu, sn. (urĭ) règle, obligation, *b.* 221,3. 317,3; *adê-, b.* 9,2.

adevăr, sn. (urĭ) vérité; vrai, positif 20,2,3; *-vărŭ,* 48. 69. 286. 309; *b.* 53, 2. 212,3. 214,3 . . 236,2; *adivăr, b.* 61,2; **adevăr,** av. amen, sûrement, véritablement 18,3. 50,3. 127. 104,2. 126,3. 309, 3. 310 . .; *-vărŭ,* 3. 29,2. 184,2,3 . . 185,2,3 . .; *-vârŭ,* 48,2; *adeverŭ,* 194,3;

adivăr, b. 65,2; *cu adevăr,* en vérité, vraiment 3. 37,2. 50,3. 57. 101,2. 108, 3. 153; *de —,* vraiment 4*,3. 11; *după —,* id. *b.* 16,3. 21; *întru —,* id. *b.* 152, 2; *'n adeveru,* id. *mr. b.* 264; *adeverĭ,* pl. les vrais 108,2; **adevăra,** sf. vérité, fidélité 48. 51. 249; —, aj. f. vrai, véritable; **credinţă -ră, învăţătură -ră,** 47,3.

adevărat, aj. vrai, véritable, sincère 16*. 70,2. 92. 115. 122,2,3 . . 123. 262, 3. 343,2. 347,3; *b.* 7. 31,2. 156,2. 236, 2; *mai —, b.* 51,3; *adevărătu,* 109; *adivărat, b.* 56. 57. 65,2. 94. 95,2; —, av. véritablement, en vérité 72,2. 94,2. 232,2. 287,3; *b.* 8,3. 149. 202, 2. 236,3; *adă-,* 7; *cu —,* id. 108,2. 109,2. 114,2. 117,2. 123,2,3. 297,2; *b.* 5. 41,2. 350, 3; —, assurément 349,3; **-rătură,** sf. (urĭ) témoignage, preuve 15*,3. 37,3. 124; **adevărez,** (aĭ) va. 1. confirmer, avérer 23. 39,3. 143,2. 263,2; *adeverez,* 15*; *adi-, b.* 195,3; *adeveresc,* (ĭĭ) va. 3. confirmer, certifier 104,3. 307,3; *b.* 87,3. 189; —, vr. constater, avérer 51, 3. 331; être convaincu 138,2; **-verátu,** av. clair 25; **adeverínţă,** sf. affirmation, témoignage 270,3; *b.* 53,2; **adeveríre,** sf. (rĭ) attestation *b.* 108. 125; **-rit,** s. aj. prouvé, avéré 20,3. 34,2. 97,3. 109, 3. 163,2. 186,2. *mai —,* plus clair 326,3.

ádică, v. adecă.

adillĭoasă, aj. f. *mr.* plaintive *b.* 281,2 (cf. dulĭoasă).

adincul, v. adânc.

adíns, av. exprès, à dessein; — *mineş ľubitorŭu,* aimant seulement soi-même 94,2; même, (ipse) 12*,1,2 . . *în —,* clair *b.* 302,3; *în -ul,* vrai *b.* 115,2; *în -nşĭ,* id. *b.* 243; *într' adins,* exprès *b.* 249,3; *cu de —,* id. 104,3. 360,3; *b.* 156. 201,3; *cu de -ul,* spécialement 266, 2; —, attentivement 270,3 . .; *b.* 153, 2. 169; *cu d' -su,* id. *b.* 258,2; *cu din -ită,* av. tout de bon *b.* 302,3; *adĭînsul,* id. 86; *cu tot din -ul,* avec intention *b.* 53,2.

adivăr, -at, v. ade-.

adoalĕge, sf. Deutéronome 281,2.

adoára, numer. (a doua oară) deuxièmement 23.

Adón, sm. Np. Adonis *b.* 250,3.

Adonái, sm. Np. 215.

adórm, (ĭĭu) vn. va. 3. endormir, faire dormir; s'endormir 10,2. 81. 148,3. 149. 183. 187,1,2. 255. 298,3; *b.* 41. 70,3. 177. 362; —, mourir 187,2. 233,3. 315, 3 . .; *b.* 89,2. 204. *adurm,* 14*,2. **-írea,** sf. l'action d'endormir 138,2. 187,2; *b.* 91,2. **-mit,** sm. mort 316.

adrăscu, sm. une pierre; — adică cărbune *b.* 61,3; *(anthrax)* (?).

adreséz, (aĭ) vr. 1. s'adresser *b.* 302,2.

adúc, (-uşu; uséĭ) va. 2. apporter, amener, transporter 2*,3. 4*. 5*,3. 1. 2. 4. 39. 58,3. 66,3. 76. 82. 100. 132, 3. 162,2. 225,2. 238,3. 286,3. 305; *b.* 33,3 . . 37,2. 62. 71,3. 132,3. 209,2. 265,3; —, prononcer, citer 49,3. 153; —, emmener 284; —, tourner (la parole) *b.* 191; *mă — la,* vr. se rapporter à *b.* 163,3. 164; *îmĭ —,* ressembler *b.* 177,2; *îmĭ — aminte de,* se rappeler 16*,2,3. 31. 42. 49,2. 64. 82,2. 96. 107. 129. 148. 180,3. 231,3. 314,3 . .; *b.* 143, 3; — *înnainte,* citer 154; — *înapoĭ,* ramener 36,2; **aducătoare,** sf. qui apporte 345,3; **-cătórĭ aminte,** se souvenant *b.* 26,2; **adúcere aminte,** sf. souvenir, mémoire 131; *b.* 7. 13,3.

adun, (aĭ) va. 1. réunir, rassembler 8*,2. 5. 8. 15,3. 16,2. 23. 24. 35,2 . . 59,2. 62. 106,2. 161,2. 163. 261,3. 264,2 . . 347,2; *b.* 21. 51,3. 148. 234, 3; —, ramasser 109; —, serrer 271,2; —, être recueilli, mourir 36,3. 37; — *împreună,* rallier 45,3; *adur,* 1*,3; **di -u,** av. *mr.* ensemble *b.* 266,2; **-áre,** sf. (ărĭ) assemblée, réunion 35,2. 281. 284, 2. 332,3; *b.* 51,2. 83,2. 251,2; *-rè b.* 71; *-area apelor,* l'amas des eaux *b.* 157,2,3; **-át,** s. aj. ramassé, rassemblé 60,2. 310; *b.* 9,2 . .; **-ătură,** sf. (rĭ) ramassis, agglomération 265,2; *b.* 127, 1,2.

adurm, v. ado-.

aeave, v. aĭevea.

áer, sm. l'air 245. 260. 324,3. 339. 361,3; *b.* 26,2. 152,3. 157,3. 254,3; air *b.* 180,2.

aer, sm. suaire de J.-Christ, baldaquin 244,3 . . .

aéstă, *mr.* v. acest.

afară, av. dehors, à l'extérieur 4. 6. 46,2. 140,2 . . 282,3. 364; *b.* 25,2. 159, 3. 194,2. 231,3; *-ră,* 16. 18. 40. 91. 157. 188,3. 233. 255,2; — *de,* excepté, outre 329,2; *b.* 149,2; *den —,* de dehors 199. 335,3; *din — de,* excepté *b.* 13,3; *pe din —,* par dehors 361,2; *afoară, mr.*

b. 264,2 . .; — *di, b.* 265,3. *'n* —, excepté *b.* 281,2.

aféndi, seìgneur *b.* 114,3. 116,2.

aferím, intjct. bravo, très bien 326,3; *b.* 19,3.

afet, vr. 1. mettre bas; *mr.* se afeată, est né *b.* 271.

afflu, *istr.* v. aflu.

afierosesc, va. 3. consacrer, dédier *b.* 78,3. **-síre,** sf. (rĭ) dédication *b.* 219, 3. **-sít,** aj. dédié *b.* 219,2.

afion, sm. opium *b.* 81,3.

aflare, sf. (ări) résultat *b.* 253,3.

aflat, s. aj. **dintru—te,** d'après ce qu'on dit *b.* 173. **aflătór,** sm. (ĭ) inventeur 13*.

aflu, (laĭ) va. 1. trouver, découvrir 2*,3. 16*,3. 2. 3. 8. 17,3. 21. 30,3. 33,2. 37,2. 47,3 . . 57. 68,3. 81,3. 85,3. 95,3. 138,3. 252,3. 299,3 . . 312,3; *b.* 149,3. 223,2; —, apprendre, entendre 59,2; *b.* 7,2. 28,2. 103,3; —, inventer 363,3; *b.* 13, 2; —, vr. se trouver 27. 72. 231,3; *afflu, istr.* id. *b.* 282,2 . .

afoară, *mr.* v. afară.

Africa, Nl. Afrique *b.* 50. 198.

Africos, sm. (cĭ) génie, démon *b.* 130, 2,3 . . 131,2,3 . .

Afrodita, sf. Np. Aphrodite *b.* 39,3. 89,2; *-tă,* id. 57,2.

Aftina, sf. Nl. Athènes *b.* 359.

afum, (ắĭ) va. 1. enfumer *b.* 340; —, étourdir 203,2; *mr.* —, dorer *b.* 282; **-at,** aj. bucate —te, mets brûlés.

afúnd, (ắĭ) va. 1. enfoncer, abîmer, couler à fond 7. 110,3 . . 213,3. 223,2. 224,3; —, plonger *b.* 52,2. 129,3. 323,3; *-dŭ,* av. profondément en bas; **-áre,** sf. enfoncement *b.* 260,3; **afunzíme,** sf. abîme 36,3.

afurisánic, sf. excommunication 171, 2; **-sít,** s. aj. excommunié 122 . .; *b.* 327. 363,3 . .

agá, sm. (agĭ) préfet 173,3. 332,3. 333; *b.* 127; Ieniceri **agasi,** commandants des Janissaires *b.* 18,3; —, (ale) *b.* 303,2; *vel* —, — *mare,* noble *b.* 75,2. 113,2. 114.

Agamémnon, sm. Np. *b.* 83,2,3. 84,2,3.

Agapitŭ, sm. Np. 287,2.3. 288.

agareán, sm. (enĭ) agaréen, Turc 303; *b.* 205,3.

agărşesc, va. 3. *mr.* oublier; să se -şească *b.* 273,2 *agreşesc* 272,3. (cf. dcr. greşesc).

Agathonŭ, sm. Np. 159,3. 321.

áger, aj. av. vif, agile, adroit 36,2; *b.* 313; **-esc,** va. 3. aiguiser *b.* 247; **-ímea minţiĭ,** sagacité *b.* 366,2.

Aghel, sm. Np. *b.* 3,3.

Ághimon, sm. Np. *b.* 136,3.

aghĭúţă, sm. diable *b.* 260,2.

agĭung, ağung, v. ajung.

agĭut, ağut, v. ajut.

Aglásica, sf. Np. *b.* 67,3.

Aglichéria, sfânta —, sf. Nl. 78.

ágneţ, sm. hostie, agnus 161,1,2.

agonisésc, (sĭĭ) va. 3. acquérir, gagner 3*,3. 206. 281,3. 285. 362; *b.* 11, 3; —, désirer 11; *-nesesc,* id. 313,2; *b.* 13,3. —, vr. gagner 146,3. 211,3. 326; **-sire,** sf. gain *b.* 102,2; **-sită,** sf. acquisition, gain 237; —, argent *b.* 11,2.

agonitóru, sm. *mr.* persécuteur *b.* 267,3 (cf. gon-).

ágreş, v. -riş.

agreşésc, v. agărşesc.

agrímă, sf. *mr.* (inĭile), bête sauvage *b.* 270,3.

Agrípa, sm. Np. 148,2,3. 360; *-ppa* 149. 254,3. 256; *b.* 238.

ágriş, sm. groseille *b.* 98; *-reş,* 44,3.

ágru, sm. champ 17,1,2 . . *mr.* **porculu -lu,** sanglier *b.* 265.

agudesc, vr. 3. *mr.* arriver *b.* 266, 3. 267.

agurídă, sf. verjus *b.* 42,3. 44; *mr.* *b.* 269.

ah, interjct. *b.* 180,2,3 . . 182,2.

Aháia, sf. Nl. Achaïe 47,3; *-iea,* 262,3 . .

ahântu, av. *mr.* tant *b.* 267,2,3 (v. ahtantu).

ahâtŭ, av. *mr.* tant, autant *b.* 270,2; altŭ —, d'autant plus *b.* 271,3; (cf. dcr. atât).

aharzaĭ, *mr.* tu mériterais (?) *b.* 264,3.

Ahileu, sm. Np. Achille *b.* 82,3. 83,2. 196,2; *-levsu,* id. *b.* 196; *-illa,* id. 259, 2; *-ilie,* 320.

Ahmat, sm. Np. 149. 150,2; *-metŭ,* 332,3; **-ica,** Nl. 149,3.

aho, interjct. *b.* 333,1,2,3 . .

aht, sm. souci, peine *b.* 179.

ahtantu, av. *mr.* tant *b.* 267 (v. ahântu).

ahtare, aj. *mr.* tel, pareil *b.* 263,3. 264,2,3; (dcr. atare).

ahure, sf. *mr.* écurie *b.* 282.

ahurhese, va. 3. *mr.* commencer *b.* 269. 277. 278,3.

aĭa, pr. dém. f. celle-là *b.* 261,2. 356,2 (v. aceea).

aĭasta, pr. dém. f. celle-ci 45 (aceasta).

aĭave, v. aĭevea.

aiceĭ, av. ici 339,3; *b.* 21,3. 69,2. 173,3; *-iĉ,* 132. 291,2. 329. 331,3; *-ĉa,* 332,3; *-ce,* 139,2. 150,2. 299,3. 305; *b.* 32,3. 85. 94,2. 148,3 . . 200; *-cea,* 1. 181,3. 185; *tot* —, toujours ici *b.* 365; *-cê,* 23. 25. 96,2,3 . . 105,2. 108,2. 140, 2. 310,3. 355,3; *b.* 1,2. 3,2. 23,3. 93. 167,2 . . 236; *-cè, b.* 133,3. 196,3; *de aicê,* d'ici 274,3; *dêicê,* 36,2; (v. aci, ančaoaţe).

aĭdaţĭ, interjct. -noĭ! en avant nous! *b.* 127,2.

aĭestĭ, pr. dém. v. acest.

aĭévea, av. en réalité, clair, effectivement, réellement, public; *aevea, b.* 288, 3; *aeáve,* 8*. 54. 67,3. 330; *-vea,* 245; *-vê, b.* 8. 91,2; *aĭáve,* 2*,2. 111,2. 112. 166,3; *-vê,* 29. 163,3; *b.* 217,2.

aĭlantă, v. alt.

ainte, prép. av. avant, devant 5*. 8. 54,2,3 . .; au commencement 8; *dêi-,* 117,2 (v. înainte, dinainte) *aite,* 54.

aire, v. aĭure.

aist, -ă; aiştĭ, -ste, pr. dém. *mr.* celuici etc. *b.* 263,3. 264,3. 265,2. 266. 267, 2,3. 271,3. 278,2; *aestă,* f. *b.* 273,2 (v. acest).

aite, v. ainte.

aĭure, av. ailleurs, autre part 246,2; într'—, d'une autre manière 54; *aĭurê,* 139. *airê, b.* 313,2.

ajun, sm. jeûne 222.

ajung, (nseĭu) vn. 2. arriver, parvenir 4. 29,2 . . 57. 98,3. 110,2. 131. 294,2. 351; *b.* 68. 132. 152. 167,2. 168. 229,3; *agĭung, ağung,* id. 36. 114,3 . . 155,3. 189,3. 199. 277,2. 297,2. 312; *b.* 84. 133,2,3. 139. 290; *mr. b.* 267. 272, 3. 278,3. 281. 282; *ajuîng,* 83; —, atteindre, survenir, toucher, attraper 113,3. 165,2. 166,3. 262. 289,2; *b.* 13,2. 111,2. 353; *să -nji,* atteindre *b.* 229; *agĭu-, ağu-,* 273,2. 362; *b.* 32,3. 92,3. 199,2,3. 205,3; *mr. b.* 282; *neağungândŭ,* borné, limité 79; —, suffire, être assez *b.* 6,3. 96,3. 127,3. 289,2; *agĭu-, b.* 102,2. 103,2. 105,3; *ağ-, b.* 183; *-ge!* assez! *b.* 6,3; *-gă-ţi de şagă,* trève de plaisanterie *b.* 290,3; *ajuînge-ţi!* assez! 86,2; —, vr. convenir, tomber d'accord *b.* 96,2; **ajuns,** s. aj. *de* —, assez, à suffisance *b.* 42,3. 225,3. 321,3; *de ağ-,* 69,2; *b.* 115; *rău ağuns,* malheureux *b.* 13,3; *bun ajuns,* soyez le bienvenu! *b.* 304,2.

ajut, (aĭ) va. 1. aider, secourir, appuyer, protéger 16,2. 26,2. 27 . . 96,3. 130,3. 317,2. 330,3; *b.* 17. 130. 241,3; *agĭut,* 71; *ağut,* 123,2. 363,2; *b.* 116, 3. 121,2. 181,3; **ajutătorĭu,** aide *b.* 17,2 . .; **ajutor,** sn. (oare) secours, défenseur, aide 69,3. 70; *b.* 51,2; *ajutorĭu,* id. 13. 37. 59,3. 70,2. 80,2. 98,2. 110. 279,2. 344,2; *b.* 164; *agĭu-,* 3. 36, 3. 38. 54,2. 55,3. 71. 73. 141. 191. 229. 286,2. 312,3; *b.* 82. 93,2; *ağu-,* 42. 197, 3; *într'aj-,* en aide *b.* 40,3; *întru agĭu-, b.* 55,3. **ajutorese,** (rĭĭ) va. 3. venir en aide, secourir 110,2. 330,3; *agĭu-,* 47, 3. 190,3. 230,3; *-rez,* id. *b.* 28,2. 108, 3; *agĭutoreḑ, să'l -rêḑe,* 240,3.

al, a, aĭ, ale, article, v. gram.

ăl, a, ăĭ, ale, pr. dém. ce, cette, ces, celles *b.* 250. 261,2. 321. 355. 361,3; *ăla, aĭa,* id. *b.* 260,2. 261,2. 330.

alag, *mr.* vn. 1. courir *b.* 264,3; *allag, b.* 270. 280,3 (dcr. alerg).

alah! interjct. Allah! *b.* 18,2.

alalagmón, sm. cri de réjouissance 249; *-mun,* ibid.

alái, sn. (ĭurĭ) convoi, cortège 334, 2,3; *b.* 347.

alámă, sf. laiton *b.* 46,2.

alămâc, sf. limon; *-âi, b.* 98.

alăs, (aĭ) va. 1. *mr.* laisser, délaisser *b.* 269,2. 272,1,2. 277; **-satu** aj. mou, doux *b.* 267,3 (dcr. las).

alătură, av. à côté, près de; *-rê,* 176,3. 334,2; *b.* 73,2; *-rea, b.* 297, 2; *ala-,* 201,2; —, voisin 335; **-ez,** va. 1. rapprocher 11*,2 280; *b.* 333,1—3.

alaută, sf. (te) violon 181,2; *ală-, b.* 142,2.

alavd, alăvd, (aĭ) va. 1. *mr.* louer *b.* 275,2,3; —, vr. se vanter *b.* 264,3; **-dačune,** sf. (nĭ) louange *b.* 264,3; **-dat,** aj. loué *b.* 276 (dcr. laud).

alb, aj. blanc 36. 165,3. 172,3. 230. 300,3; *b.* 42,3. 136,3 . . *maĭ* —, plus blanc 85,3; *b.* 120,2 . .

Alba Julia, sf. Nl. Belgrad en Transilvanie 176.

albástru, aj. bleu, azure 107,2. 173; *b.* 167. 309. 341,2.

albáță, sf. taie (leucoma) 300.

albese, va. 3. blanchir, grisonner 107, 2; *b.* 119,3. 176,2 (v. înal-).

albínă, sf. (ne) abeille 201,3; *b.* 232,3.

álbie, sf. -ia (Nistrului), le lit *b.* 293.

Albirt, sm. Np. Albert 177,2.

Alboni, sm. Np. *b.* 168,3. 170,3.

alcá, sf. course de bagues 61,3.

alcătuese, (uĭ) va. 3. composer, faire, écrire 237,2. 359,2. 363; *b.* 107,3. 243; **-uire,** sf. (irĭ) composition, combinaison *b.* 85. 86. 126; —, création *b.* 150,3; **-uit,** aj. composé, fait, combiné 169; *b.* 89,3. 124,3. 130,3. 195,3. 222,3. 336.

alduese, va. 3. bénir *b.* 222,3; **-uĭală,** sf. bénédiction 270,3; **-uit,** aj. béni *b.* 225,3.

alean, sm. ressentiment, rancune, opiniâtreté; *alên,* 4. 5,1,2,3 . .; *-nul viețiĭ,* chagrin *b.* 305,3; *în alean,* contre 270,3.

Alecsa, sm. Np. Alexis 103.

Alecs . . ., v. Alex . . . .

Alecu, sm. Np. *b.* 242,2.

aleg, (eseĭ) va. 2. choisir, élire 9. 18 . . 87. 104,3. 158. 163. 169. 331,2; *b.* 34,2. 72. 95,3. 142,2. 213; —, décider 360,2; —, distinguer, 120,3; (—, employer 346,2); —, contenir 69; —, vr. résulter 11*. 38,3. 45. 53. 103; —, trier 178,2; **-ere,** sf. (rĭ) élection, choix; triage *b.* 75,3; *alê-,* 132. 158,3. 333; *b.* 253,3; *aleag-, b.* 9,2; **ales,** s. aj. élu, unique; exquis, notable 37. 49. 56,3. 133. 171. 280. 318,2; *b.* 19,2. 72,2. 184, 2. 245 . .; *alêsă,* f. 77,2. 223,3. 330,3; *-sâ,* 76,2 . . 77; pl. *-să, b.* 10; *alĭasă,* f. *b.* 84,3. 197,3; **ales,** av. surtout, principalement 150,2. 312; *b.* 10. 25,2. 102; *maĭ* —, id. 143,2. 200,2. 298. 343,3; *b.* 51,3. 59; —, mieux *b.* 9.

alegoricése, aj. allégorique *b.* 163.

aleĭ, interjct. *mr.* hé *b.* 275,3. 292,2. 294. 301.

Aleiricani, pl. Np. d'un peuple (sans doute corruption) *b.* 50.

alceleĭ, interjct. *b.* 295,2.

alept, aj. *mr.* choisi *b.* 263,2.

alerg, (aĭ) va. 1. courir, accourir 15*,3. 6. 7. 12,3. 61,3. 84,3. 210. 306. 320,3. 351,3; *b.* 6. 13,2. 48,2. 196,2. 210. 249; *allag, mr. b.* 270. 280,3; — parcourir 154,2; —, arriver 258,2; **-are,** sf. course *b.* 82,3; **-ătorĭu,** *înainte* —, sm. précurseur, St. Jean 183,2; **-ătură,** sf. course 257,2.

Alexandrean, sm. (ĭ) d'Alexandrie, Alexandrin 284; **-drĭĭa,** *-ie,* sf. légende d'Alexandre, Alexandreïs 198. 358,3; *Alixăndrie, b.* 132,2; *-rĭĭ,* sgl. *b.* 94,2; **-dríea,** sf. Nl. Alexandrie 256,3. 304,2. 350; *b.* 157,3; **-dru,** sm. Np. Alexandre 70. 146. 150. 198. 203,3. 312,2. 314; *b.* 18, 126. 133,3. 166 . . 206,2; *Ali-,* 132,2,3 . . 133,2,3. 134,2,3. 142,3. **-drovičĭ,** Np. *b.* 86,2.

Alexe, sm. Np. 93,2; *-xie,* 159; *b.* 67,3. 68 . . 69 . .

alfa, sf. alpha *b.* 159,2.

alfavíta, f. alphabet *b.* 146,3.

Alfonsu, sm. Np. *b.* 3,3.

alianțica, sf. alliance *b.* 48,2.

Alfeu, sm. Np. 194,2.

alĭe, pr. dém. *istr.* plur. ceux-là *b.* 284,2.

alifie, sf. onguent 304,3.

aligoríe, sf. (rĭi) allégorie, parabole *b.* 163,2,3 . .

alin, (aĭ) va. *mr.* monter *b.* 269, 2. 270, 1,2. 281,2.

alin, (aĭ) va. 1. alléger, apaiser; —, vr. *b.* 295,2,3. 320; —, humecter *b.* 298.

alint, (aĭ) vr. 1. se délicater, caresser *b.* 348,2 . .; **-tată,** aj. f. délicatée, gâtée *b.* 352,2.

aliș-veris, sn. (urĭ) affaire, vente *b.* 125,2.

aliumtra, av. *mr.* autrement *b.* 266,2 (v. dcr. altmintre).

allag, v. *mr.* v. alerg.

alliluĭ**a,** interjct. alléluia 318,3. 368; *-iea, b.* 65,2.

alóeurĕ, av. quelque part; par ci; par là 178,2. *b.* 59,3. 165; *pre* —, id. 178,2; *pe -rĭ,* id. *b.* 59,1,3.

alt, aj. pr. autre 4*,2. 12*,2. 14* . . 1. 5. 6. 17. 21,2. 31,3. 69. 78,2,3. 79,1. 109,2 . . 169,3. 364,2 . .; *b.* 208,2; *mr.* 264,2. 271,3; *-ul-ul,* l'un, l'autre *mr. b.* 93,2; *-â,* f. 24,3. 27,2. 36,2. 58. 161; *alŭță,* pl. m. 2; —, autre chose *b.* 246, 2. 292,2; *-a erĭ,* avant-hier 185,2; **al-alt,** pr. l'autre-ci 14*. 18,2. 19,3. 27, 2. 29,3. 38. 45,3. 64. 128,3. 219; **al-antă,** al-anți, *mr. b.* 266,1,3 269; **aĭ-**

lantă, f. dcr. id. *b.* 260,3; **cel-alt** id. *cêea-l-altă,* f. sg. 181,3; *b.* 209; *şeă-, b.* 262,3; *ceĭ-l-altă,* f. *b.* 49,2; *cie-l-alţi,* m. *b.* 245 . .; *ceea-l-alţi,* m. 308; *ceĭa-l-alţi, b.* 222,2; *cêlê-l-alte,* f. 308; *ceea-l-antă,* f. *b.* 48; *cea-l-anţi,* m. pl. 297,2. 298; *cêa- —,* 307; **la o-l-altă,** av. ensemble *b.* 169,3. 194,2; **într'alt,** dans un autre 83,2; — **-ceva,** pr. autre chose *b.* 214,2; *-şĭ,* id. *b.* 107; — **-mintrelê,** av. autrement *b.* 214,2; — *mintrinea* id. *b.* 358,2; — *mintrê, b.* 214,2 (v. alĭumtra, amintrile).

altár, sn. (e) autel *b.* 339,2 (v. oltar).

altíţă, sf. épaulette brodée sur les chemises des paysannes roumaines *b.* 309,2.

alumpt, va. 1. *mr.* lutter *b.* 272,1, 2 . . (v. lupt).

alună, sf. (ne) noisette *b.* 44,2. 98. 369,3.

alunéa, sf. (eĭ) envie, tache (signe de beauté) *b.* 308,3.

alung, va. 1. chasser, éloigner *b.* 331. 2. 349,2.

alunícă, sf. envie, tache *b.* 308,3 (v. alunea).

aluníş, sn. coudraie *b.* 288.

am, avuĭ, -ut, a avea, v. auxiliaire avoir, v. gram.

ama, interjct. en vérité *b.* 365,3.

amăgesc, (gĭĭ) va. 3. séduire, tromper 70,2. 71,2. 117,2. 166,2. 205. 274, 3. 324,3; *b.* 95,3. 115,2. 170,2. 197,3; —, vr. se leurrer, tromper *b.* 40,3. 108, 3; **-geálă,** sf. tromperie 171,2; *-gĭală,* 324,2; **-git,** aj. trompée, enchanté *b.* 39, 2; **-gitorĭu,** s. aj. séducteur, trompeur 323,3. 324,2 . .; *b.* 145,2.

amalama, sf. *mr.* or. *b.* 282.

Amalic, sm. Np. Amaléc *b.* 62,2.

amân, (aĭ) va. 1. ajourner 7.

aman! interjct. pardon! *b.* 116,2. 127.

a mână, à portée 65,3.

amândói, m. -doao f. num. tous deux 4*,2. 31,2. 32. 98. 148. 157. 308,2. 341,3 . . 352,3; *b.* 189; *amă-,* 191. 222. 3. 287,3. 331,2. 351,2; *b.* 2,3. 18,2. 33,2. 40,3. 83,2. 111,2; *amândoaă,* f. 158,2; *b.* 93; *-doă,* f. 306,2; *b.* 75,2; *-doî, b.* 123,3; *-două,* 72,2; *într' -doĭ,* dans tous deux 362,2.

amântrei, num. *mr.* tous trois *b.* 277; *-treilĭ,* id. *b.* 276,2,3.

amănunt, s. aj. de -ul, en détail 197 (v. amărunt).

amár, aj. amer, triste, pénible 10*,2. 16. 35,2. 54,3. 60,2. 67,2. 169,3. 363, 3; *b.* 102,3. 114. 179,3. 242,2; —, av. malheur 11*,3. 49,3. 64,2. 89. 289; *b.* 242,2. 251; *cu —,* amèrement 106,2. 148; *b.* 229,2; —, sn. malheur, tristesse 10*. 106,2; *b.* 189,3. 218. 229,3; —, amertume 141; **amărăcĭune,** sf. (ĭ) amertume, chagrin 98. 289,3. 338,3; —, fiel 364,3; **amărăcoasă,** aj. f. amère *b.* 235,2; **amârâsc,** (râĭ) va. 1. rendre amer; chagriner, affliger 15,2. 182,2 . . 282; *-resc,* va. 3. id. 107,3; *b.* 105,2; **-rât,** aj. attristé, affligé, malheureux 106,3. 131,3. 269. 364,2; —, av. amèrement *b.* 323,2; *-rit, b.* 349,2.

amare, sf. *mr.* mer *b.* 280,3 . . 282 . . (v. mare).

amărnic, av. amèrement *b.* 296,2.

Amartolon sotirie, Salut des pêcheurs (Titre d'un livre) 295.

amărúntul, s. détail, ménu 300; *cu —,* en détail, en particulier 340,2 (v. amăn-).

ămbe, num. les deux 72,2; *â-,* 209,2.

Ambon, sm. Np. *b.* 118,2.

ameaz, amêdâ, v. amĭaz.

amelíţez, va. 1. n'au amelíţat cu scrisoarê, n'ont rien mentionné par écrit *b.* 1,3.

amenínţ, va. 1. menacer *b.* 288,3; *amerinţ* id. 288,3.

amente, v. minte.

amestec, (aĭ) va. 1. mêler, embrouiller 46. 59. 90,2 . .; *b.* 23,3. 44,2; *amê-, b.* 29. 43; *-estic, b.* 34,3. 67; **-ătĭune,** sf. (nĭ) *-de sânge,* inceste 90,2; **-are,** mélange, bouleversement 83; *b.* 50,2; *-de singe,* inceste 303,3; **-at,** aj. mêlé, bouleversé, confondu 46,2. 79,3. 172,3. 260,3; *b.* 85. 91,3. 127. 324,3 . . **-ătură,** sf. (urĭ) embrouillage, confusion *b.* 205,3.

ameţeală, sf. étourdissement *b.* 356,2; **-ţesc,** vr. 3. s'étourdir, s'égarer 192; *b.* 292,3. 305.

Amfilog, sm. Np. *b.* 55,2. 56; *-loage,* vocativ *b.* 55,3.

amĭazi, sf. midi *b.* 206. 304. 313,3; *ameaz, b.* 335; **amĭază-zi,** sf. midi 82. 177,1,2. 357,3; *b.* 80,3. 139,3. 165,2; *-ḑăḑ,* 306,3; *-aḑâḑi,* 2*,3. 149. 286,2; *-aḑâḑi,* 201,2; *amicază-zi, b.* 50; *amê-*

ḑăḑi, 366,3; **-noapte**, Nord *b.* 50,1,2 (v. mĭază-zi, -noapte).

amin, av. amen 12*,3. 7; *b.* 65,2. 98,3 etc.; *-nŭ* 28. 65. 77,2. 107. 147. 150,2. 182,3. 229,2. 230,3. 337,2.

aminte, a aduce —, souvenir, v. aduc. *a fi* —, garder dans la mémoire, ne pas oublier 148 . .; *a lua* —, être attentif v. ĭau; *a veni* —, se souvenir, rappeler *b.* 169,2.

amintrile, av. autrement 219,3 (v. altmin-).

Amir, sm. Np. 224; -a, id. 192,2.

amirălia, sf. *mr.* empire *b.* 276,3; **-răulu**, sm. *mr.* empereur *b.* 276,3 . .; *-re*, id. 264,3. 266,2.

amistuesc, va. 3. consumer, dévorer 155,2. 166,2 (v. mistuesc).

Amlaș, sm. Nl. une province de la Transylvanie 189,2. 190.

ămn, va. 1. *istr.* aller *b.* 282,2 (v. imn, umblu).

amomo, s. amome (une plante) *b.* 45,2.

Amon, sm. Np. *b.* 166,2.

amórĭu, sm. amour *b.* 183; *-ru b.* 363,3.

Amoriea, sf. Nl. Morée 350,3.

amorțit, aj. glas —, voix éteinte *b.* 117.

âmplu, v. umplu.

Amstelodam, sm. Nl. Amsterdam 216.

amu, conj. car (γάρ, ubo, slavon.) 4*,3. 14*,3. 3. 17,2. 19,2,3. 20. 21,3. 31 . .; —, donc 21. 28,3. 29. 30,2. 54,2 . . 132. 200; —, mais 25. 29,3 . .; —, av. alors 8*,2,3 . . 16*,3 . . 21; —, déjà 109; —, maintenant 11*,3 . . 201. 254, 2 (v. acum).

Amulie, sm. Np. Amulius 59.

Amurat, sm. Np. *b.* 55,2. 56,2.

amurțesc, vn. 3. amortir; se taire 184,3; *b.* 95; *-țâsc*, id. 212.

amuțesc, vn. 3. devenir muet, rendre muet 85,2; *b.* 153,3.

amvon, sm. chaire 358,2.

an, sm. (anĭ) an, année 6*,3. 6. 15. 34,2. 62,2 . . 68,3. 90,3. 95,2. 111. 122, 2. 150. 201. 250. 261,2,3. 267,3; *b.* 29. 60,2. 61,2,3; *annŭ* 44; —, (aĭ) 15*,3. 23,2. 43. 57,1,2. 59,2. 82,2. 90,1,2 . . 104,3. 116,1—3. 117. 120,3. 141. 146, 3. 149, 1—3. 176,2. 180,3 . . 186,2. 199, 3. 252, 3. 255,1,3. 314; *b.* 141. 294,2. 336,3; *an, mr.* (añĭ) *b.* 265,2. 271,2. 276,3; *istr.* 284,2; *de an*, d'un an *b.* 329; *cu -ul*, après des années *b.* 373,2; *la -ul*, dans un an d'ici 95,3; *b.* 60,3; *la -ul și la mulți anĭ*, à des longues années *b.* 325,3; *în mulți anĭ*, id. 70,3.

Ana, sf. Np. 303,2; *b.* 171,2. 289,3. *Anna*, 240,3; *-nê*, 245.

ana, av. à; par *b.* 45,1,2,3 . . 46.

anacsiu, aj. *mr.* indigne *b.* 272,3.

Anadam, sm. Np. *b.* 135,1,2.

anáfură, sf. pain béni 181,3.

anaforá, sf. — sau cartê de judecată, rapport, sentence *b.* 125,2.

analoghíe, sf. analogie *b.* 88. 221.

analț, vr. 1. *mr.* s'élever *b.* 268,3. *analtă*, aj. f. *mr.* haute *b.* 272,3.

Anania, sm. Np. 3*. 6*. 287,2.

Anastasie, sm. Np. 355.

anathimatisesc, va. 3. anathématiser 320.

anĕ, av. *istr.* ici *b.* 284,2 (v. aici).

anca, av. *istr.* même; *ni*—, ni même *b.* 285,2.

Anchira, sf. Nl. 162,3.

andălesc, vn. 3. partir, aller *b.* 293,2.

Andrea, sm. Np. 227,2. *-reĭ*, 135,2; *b.* 81; *-reĭu*, 194,2. 329,3; *-reĭca*, 45. 53,2; **-ronic**, sm. Np. 151 . .

anecdotă, sf. (te) anecdote *b.* 365,2.

anevóe, sf. *cu* —, difficilement, à peine 200,2 . . *b.* 374; —, av. id. *b.* 375,2.

anfrax, sm. (anthrax) rubin *b.* 51.

ângr- . . ., v. îng-.

Anghelu, sm. Np. 92,2; **-lina**, sf. Np. 45; *-lena*, 74,3.

anghelícă, sf. angélique (plante) *b.* 45,3.

anghelínă, sf. primevère officinale (primula veris offic.) *b.* 45,2.

anghenárĭu, sn. artichaut *b.* 98,2.

Anghira, sf. Nl. 116,2.

Anianosŭ, sm. Np. 257.

anin, sm. aulne 356,3.

anín, vr. 1. s'attacher *b.* 335.

Anna, v. Ana.

ânse, pron. dém. *istr.* lui-même, seul *b.* 286,2.

Antehrist, sm. (riști) antéchrist *b.* 216,2,3 . .; *-ti-*, 48; *b.* 80.

Anthimŭ, sm. Np. 348,2; *b.* 15. 27,3.

Antilohii, sm. Np. *-lohos b.* 82,3.

antimís, sm. autel portatif (ἀντιμίνσιον) 244. 245 . .

Antióhŭ, sm. Np. 322,3; -óhie, Np. 173,3; *-hie,* Nl. 16*,2. *b.* 56; *-iea,* 78, 2. 153,3; *-ia, b.* 82. 204; **-hênŭ,** d'Antiochie 283,3.

Antipatrida, sf. Nl. 5*,3.

Anthológhion, sm. anthologie 357,2.

Antón, sm. Np. 45; *-ónie* 158,2. 251, 2. *b.* 198,3. 199 . .

ântru, v. în-.

anúme, av. nommément 33,2. 38,2. 53,2. 59,3. 66,3. 88. 92,2. 143,3. 270,2. 355; *b.* 50,3. 51,2. 71,1-3 . . 127. 175. 370; *-mea* 200.

anvelesc, va. 3. *mr.* couvrir, ensevelir *b.* 278 (v. înv-).

aoaţe, av. *mr.* ici *b.* 270,3 (v. aicĭ).

aoleó! interjct. oh! ah (expression de douleur) *b.* 304,3. 309 . .; *-leu b.* 344.

aórê, av. souvent, de temps en temps *b.* 202,2.

apă, sf. (ape) eau 1*,2. 9. 34,2. 35, 2. 43,3. 57,2. 79,2. 107,2. 108. 169,3 . . 239,2,3 . . 325,2; *b.* 43,3 . . 146,3. 217, 2,3 . .; *apâ* 15. 31. 68. 90. 157,2; —, rivière, ruisseau, eaux 38,2. 72,2.3 . . 148. 152. 189,2. 254,2. 347,3; *b.* 61,2 . . 217,1—3 . .; — *acră,* eau acide, borvis *b.* 225,2; — *dulce,* eau douce, potable 98,2; — *poliită,* eau aurifère 176,2,3.

Apafi, sm. Np. 268,3.

Apahcĭu, sm. Np. Apafi 219,2.

apândisesc, va. 3. *mr.* répondre *b.* 270,2. 271. 272,1-3. 276,3.

ápâr, (aĭ) va. 1. défendre, protéger 62. 161,3. 229. 362,2; *b.* 11. 19,2 . . 128. 147,3. 219,3; —, empêcher 7*. 9*,2. 19,3; **-are,** sf. défense *b.* 252; **-at,** aj. défendu, abrité, protégé 364; *b.* 187, 3. 221,2; **-ătorĭu,** sm. défenseur; *b.* 14, 3; **-ătoare,** aj. f. pl. défensives.

apâs, (saĭ) va. 1. presser, opprimer 13,2; —, sm. oppression *b.* 13,2; **-at,** av. énergiquement *b.* 72.

apelăţie, sf. appel *b.* 125,2 . .

apetítu, sm. *mr.,* appétit *b.* 264,3. *istr. b.* 285,3.

aplec, (aĭ) va. 1. incliner *b.* 363,2. (v. plec); —, allaiter *b.* 22,3. 23,2.

apocalípsis, sm. apocalypse 129. 308,2; *b.* 159,2. 216,1,2. 217,2.

apoĭ, av. puis, ensuite, après 15,3. 28 . . 59. 68,3. 88,2. 140,2. 227. 301; *b.* 41. 216,2. 236,2; *cel, cea de* —, le dernier, la dernière, 14*,2,3. 129,2. 155, 3. 181 . .; *b.* 70; *ča* — —, en dernier lieu 110,3; *ziua* — —, *vremea cea* — —, le dernier jugement 12*,2. 76,2. 187, 3; *cele* — —, les choses à venir 313,2; *apoĭa, mr.* 269,2. 271,2. 272,2; *în apoĭu,* en retour *b.* 256; *maĭ apoĭ,* plus tard 70. 105,3. 337,3; —, le dernier 42,2.

Apolonŭ, sm. Np. 85,2,3. 320,3; *b.* 39,3. 89,2. 166,2.

apostol, sm. (lĭ) apôtre 12*,2. 15*, 2 . . 1. 24,3. 32,3. 50. 77,3. 111,3. 116, 3. 131. 183,2,3. 317. 330,2. 358,3 . .; *b.* 52. 101,3. *aposttul,* id. 363,3; **-ul,** les Actes des apôtres 260; **-esc,** aj. apostolique 98; **-eaşte,** av. apostoliquement 257; **-icesc,** aj. apostolique 261.

aprânḍu, sm. midi 201,3 . . (v. prânz).

Aprilie, sf. Avril 75. 92,2. 284,2. 319. 332; *-ril, b.* 27,2; *-rile, b.* 58,2; *-rillie* 358,3.

aprind, (nseĭ -nzând) (partic.) va. 2. allumer, embraser 10*. 15,3 . . 58,3. 224,3. 289,3. 304,2. 349,3; *b.* 64,2. 180,2; —, vr. s'allumer, prendre feu; s'emporter, s'échauffer 46. 98,2. 102 . . 113,2. 142,2. 364,3; *b.* 19,3. 109,2. 211. 217,2. 237. 246,3. 306; **-ere,** sf. ardeur 142 . .; **aprins,** aj. allumé 64,3. 110,3. 147,3; *b.* 92; —, brûlant, ardent 33,2. 142. 320,3; *b.* 204,3 . . 211; —, enflammé 187,3; *b.* 243,3.

aproáche, *mr.* v. aproápe.

aproápe, av. près, proche 15*,2. 16, 2. 21,2. 64,3. 82,2. 299,2; *b.* 34,2 etc. — *de,* dans le voisinage; sur le point 60,2; *b.* 3,3. 10,3. 65,3. 151,3; *aci* —, ici près *b.* 215,2; *de* —, près 361,3; *cel de* —, le prochain *b.* 86,3; *pre* —, de près *b.* 217; *mr. aproache,* près *b.* 266,2; **-ele,** sm. le prochain *b.* 12. 101; *dêproapele,* id. 119,3. 265,3.

aprochiu, *mr.* v. -opiu.

aprod, sm. (ózĭ) huissier 43,3; *b.* 33 . . 75,2,3 . .; *-zĭĭ domneştĭ,* pages *b.* 33,2; *-oḍi* 199,2 . .

aprópiu, (iaĭ) vr. 1; s'approcher 2*, 3. 5*,2. 10,3. 13,2. 17,2. 19. 29. 64,3. 83,2. 86. 116,2 . . 127. 168. 184. 231, 2 . . 300,3. 316,2. 366; *b.* 7,3. 15,3 . . 62. 101 etc.; *-peĭu, b.* 172; *-piez,* id. 130; *-pieḍŭ* 259; *mr. aprochiu, b.* 277, 2. 281.

apúc, (aĭ) va. 1. saisir, prendre; empoigner, occuper 50,2. 65. 70. 95,3. 143. 144,3. 184,3. 190,2,3 . . 223. 267,3.

284. 296,2; *b.* 48. 105,3. 174,3. 129,3. 218,2; —, commencer 199,2. 353; —, se diriger vers *b.* 84,2. 128. 332,2; —, attraper *b.* 25,3. 174,2; —, tenir 174, 2; *b.* 33; —, prévenir 120; — *mai înainte,* id. *b.* 87. 153,2; *n'-,* n'avoir pas le temps, à peine commencé 306,3. 351,3; *b.* 84. 354,3; —, vr. se saisir, s'attacher 165, 2. 223, 2. 266. 349,3; *b.* 158,2. 250; — *de,* s'occuper, commencer, entreprendre 73. 74. 79. 236,2. 351. 360; *b.* 24,2. 32,2. 40,3. 47. 93,2. 105, 3 . . 120,3. 206; **-at,** sm. prise *b.* 9,3; **-ător,** sm. ravisseur 46,1,3; —, dévorant *b.* 71,9.

apun (apuseĭ), vn. 2. se coucher (le soleil) 1,2; —, s'obscurcir 184,3; —, *mr.* mettre *b.* 265,3; **apus,** sm. couchant, Occident, Ouest 58,2. 64,2. 80,3. 130,3. 304. 328; *b.* 24,2. 50,1,2. 164,3.

ar, (aĭ) va. 1. labourer, défricher 114, 2. 119,3. 120,2,3 . .; *b.* 33,3. 333,1-3.

âră, av. de nouveau, une seconde fois 5 . . (v. ĭară).

arac, sm. (ĭ) échalas, paisseau *b.* 370,3.

arăchesc, (arichi) va. 3. *mr.* enlever, ravir *b.* 263,2 . . 264,3. 282 (cf. dcr. răpesc).

arăcutesc, (ti) va. 3. *mr.* y jeter *b.* 279,3.

arâd, (âşŭ) va. 1. *mr.* se moquer, rire *b.* 273. 281,3 . .; *arîd, b.* 261,3 . . 264,3 (cf. dcr. râd).

arădăţina, sf. *mr.* racine *b.* 272,2 (cf. dcr. rădăcină).

arădipsesc (siĭ) va. 3. *mr.* ranger *b.* 277,2.

arăhătipsit, aj. *mr.* tranquille *b.* 270,2.

arámă, sf. airain, cuivre 4. 362,3. *b.* 31,3, 32. 40,2. 90,2. 130. 204,3; *-mâ,* 228,2; *-me,* sgl. 178,2; —, monnaie 194,3; *-a omuluĭ,* le caractère *b.* 374.

arămâu, *mr.* v. are-.

ărănésc, va. 3. nourrir *b.* 259,3 (v. hră-).

aráp, sm. (ĭ) nègre, arabe *b.* 64,3.

Arápul, sm. Np. 152.

arâp de arupăzeană, av. *mr.* en haut et en bas *b.* 270.

arăpesc, aj. arabe 146,2. 367,2,3; *b.* 50. 61,3.

Ararat, sm. Nl. *b.* 61.

arâs-lu, sm. *mr.* le rire *b.* 281,3 (dcr. râs).

arăsar, vn. 3. *mr.* pousser, se lever *b.* 268,3 (dcr. răsar).

arat, sm. *mr.* coutre, fer de charrue *b.* 271,2; —, dcr. le labourage *b.* 259,2.

arăt, (aĭ) va. 1. montrer, indiquer; prouver, enseigner 10*,2. 3. 31,2,3. 34, 2. 55,3. 60,2 . . 67,3. 73. 77. 99,3. 113. 122,1,2. 123 . . 126. 286,3 . . 354; *b.* 1,2 . . 9,2,3. 80,3 . . 91,3. 160,2. 199,2; *aret, b.* 111,3; —, paraître *b.* 136,3; —, vr. se présenter, paraître; se révéler, se manifester 48,2,3 . . 57. 64,2. 84,2. 106 . . 112,1,3. 130. 137,3. 184,3. 230,2. 294. 358,2,3; *b.* 20,2. 84, 2. 112. 129. 157,2,3 . .; **-áre,** sf. (ărĭ) apparition, manifestation, vision 30. 51. 66. 232; *b.* 20,3. 165,2; —, indication, démonstration 157. 302,2; *b.* 26,3. 86. 118,3. 144,2; **-at,** aj. montré, prouvé, apparent 166,3. 348; *b.* 7. 118,2. 145, 2,3 . . 212,3; —, manifeste 289; —, s. δειγμα (visibilité?) 11*,3; *mai sus -tul,* le susdit *b.* 126,2; **-ătorĭu,** aj. indicateur *b.* 14,2 . .; **-ătură,** sf. indication 252.

arătură, sf. labourage 120; —, champ labouré 119,3; *b.* 365,3; —, temps du labourage *b.* 259,2.

arăţimea, sf. *mr.* froideur *b.* 269,2 (dcr. răcime).

arâu, sm. *mr.* rivière, fleuve *b.* 268, 2,3 (dcr. râu).

arău, (areauă, arăĭ) aj. *mr.* mal *b.* 276,2,3. 278,2 (dcr. rău).

arăvd (aĭ) vn. 1. *mr.* endurer, supporter *b.* 267,2,3; **-are,** sf. *mr.* patience *b.* 267,3 (dcr. rabd, -are).

Aravía, sf. Nl. Arabie 367,2,3; *-vie,* id. *b.* 55,2,3. 109,2. 360,2; **-viconŭ,** aj. arabe *b.* 128,2.

arbure, sm. arbre *b.* 264,3.

arc, sn. (e) arc 36,2. 171. 212,3. 250; *b.* 32,3. 92. 133; —, cintre *b.* 91,2.

Arcadii, sm. Np. 246.

arcâr, sm. fusil à aiguiser *b.* 253,3.

Archiri, *-rie, -riea,* sm. Np. *b.* 134, 3. 135,3. 136,1—3.

ard, (arseĭ, ars) va. 2. brûler, incendier 9*,3.15,3. 17,2. 60,3. 104,3. 117,3. 142 . . 221,3. 232,2. 245,3. 247. 289, 2 . . 296,2. 355,2. 361,3; *b.* 19,2. 39, 2 . . 143,3; *arḑ,* 117,3. 120,3. 121. 303, 3; *arz,* 141,2. 218,2. 331,3. 352,2; *b.*

180,2; —, vr. *b.* 161,3; **-ere,** sf. embrasement 289,3; —, chaleur 281,3.

Ardêl, sm. Nl. Transylvanie 37,2,3. 88. 124,2. 125,2. 175,3. 177,2,3 . . 197, 2. 333,3; *b.* 3,2. 156,2; *-deal* 234,2; *-del* 37,3; **Ardelean** (leni) sm. habitant de Tr. 334. 335; *b.* 260.

ărémă, *istr.* v. inimă.

Areníĭaș, Arieaș, sm. Nl. 176,2,3.

aremăn, (ăseĭ) vn. 2. *mr.* rester *b.* 264,2. 268. 269,2.3; *arŭ-, b.* 275, 2 (dcr. ră-).

arespăndit, aj. *mr.* libre 271.

aret, v. arăt.

Aretúsa, sf. Np. 178. 182,2,3 . .

argalăc, sm. bagage *b.* 113,2.

argăsít, aj. tanné *b.* 259,3.

argát, sm. (ți) valet, domestique *b.* 40,2. 138,3. 370,2.

Árgeș, sm. Nl. et nom de fleuve 172,2. 189,3. 190; *b.* 254,3. 287,3; **-an,** habitant d'Argesch *b.* 127,2.

Arghír, sm. Np. *b.* 172. 173—176; *-rie* 75.

argínt, sm. argent 94,3. 176,2. 194,3; *b.* 61,3. 137,2,3 . . 148,2,3; —, monnaie *b.* 26,2; — *viu,* mercure 178,2; *b.* 340; —, (urĭ) vases d'argent *b.* 46,2 . .; **-ar,** orfèvre *b.* 355 . . 356 . .; **-uț,** argent *b.* 294, 3.

arhánghel, sm. (ĭ) archange 9. 64, 3. 245,3. 171,2.3. 172,2,3. 363,2; *b.* 111,2. 147. 167,2 . . 171,3; *-ngghel* 11*. 316; **-icesc,** aj. archangélique *b.* 192,2. 195.

arhidiacon, sm. (nĭ) archidiacre 158, 2. 209,2.

arhiepíscóp, sm. (ĭ) archevêque 87, 3. 88. 98,2. 114,3. 125. 157,2. 240,2; *b.* 20. 30. 153,2.

arhiereú, sm. (eĭ) grand-prêtre, pontife 76,3. 114,3. 159,2 . . 161 . . 193,2. 333; *b.* 29,2. 32. 79,2. 128. 156,2 . .; —, principal sacrificateur 310,2; *-hir-,* 317,2; *-hireĭ,* 4* . . 6*; **-resc,** aj. 157, 2. 158,3; **-ie,** sf. dignité, position de grand-prêtre *b.* 27,3.

arhimandrít, sm. archimandrite 237; *b.* 54,2. 128,2 . . 154.

arhimitropolít, sm. métropolitain primas 33,2.

arhitéct, sm. (ți) architecte *b.* 207,2.

arhistratíg, sm. (izĭ) général, archange *b.* 42. 243,3.

aríciŭ, sm. (cĭ) hérisson 90,3; *b.* 261,3 . . 370,3.

Aričoe, sf. Np. 44,3. 45.

arid, vn. 2. *mr.* v. arâd.

árie, sf. aire, grange 264,2; *b.* 163. 333,3.

Árie, sm. Np. 303,2. 320.

Arimatei, s. Nl. Arimathie 100,3.

Arin, sm. un dieu de la mythologie grecque; Ares? *b.* 39,3 (v. Aris).

arindáș, sm. (ĭ) fermier *b.* 223.

ariopág, sm. aréopage *b.* 359 . .

áripă, sf. (pĭ) aile 200,2. 203,3. 242, 3. 245,2. 282. 293,2; *b.* 41. 106,3. 111. 171,2; *-pile pământuluĭ,* les marges de la terre 267,3; *b.* 158,2; *arípă, b.* 163, 2,3. 164; *árepă* 12. 15,2. 58,3. 247. 286. 366,2.

Áris, sm. Np. Ares 57,2; *b.* 89,2 (v. Arin).

arisésc, vn. 3. *mr.* plaire *b.* 263,3. 276.

Aristotél, sm. Np. *b.* 106,3 . .

ármă, sf. (me) arme; défense 4. 5. 11. 12,2. 29,3. 81,3. 85,3. 161,3. 286,2. 348; *b.* 18,2,3 . . 196,2 . . 237; —, (mile) *b.* 122.

armăsárĭu, sm. (sarĭ) étalon, cheval entier *b.* 180,2. 258,2. 373.

armáș, sm. (ĭ) prévôt 73,2. 151. 171. 199,2; *b.* 136,2; — *mare, vel* —, grand prévôt 173,2; *b.* 33,2. 75,2 . . 97,3.

armát, aj. armé *b.* 127,2. 365,3.

armătusésc, (sĭĭ) va. 3. *mr.* équiper, habiller *b.* 278,3. 282,1,2.

armenésc, aj. arménien *b.* 341,2.

Armenópulŭ, sm. Np. 78,2,3.

arméz, (aĭ) va. 1. armer *b.* 116. 313.

arnăút, sm. (ți) Albanais *b.* 127,2 . . 244.

arnieĭ, sm. fil de coton teint, laine filée, -te, *b.* 118,3. 312,2. 315,3.

aromát, sn. aromates 231.

Aron, sm. Np. 277. 316; *Aar-,* 272, 3. *b.* 190. 322 . . — *vodă* 73. 196,3. 197,3 . .; *b.* 2.

ars, aj. brûlé, embrasé, 85. 103,3. 211,2; *b.* 340. 352,2. 368,3.

arsaná, sf. abord, lieu du débarquement *b.* 41,1,3.

arsăr, vn. 3. *mr.* sauter *b.* 270 (dcr. sar).

arstrisărmintu, sm. *mr.* l'action de courir çà et là *b.* 270.

arsúră, sf. brûlure 243 *b.* 171.

Artaxérxe, sm. Np. *b.* 2,3; *-xis* 203,3.

Artavazdŭ, sm. Np. 59,3.

Ártemi, sf. *b.* 91; *-in,* id. *b.* 39,3.

artícŭ, sm. pétition, réclamation 123.

arúc, va. 1. *mr.* v. arunc.

aruchişéz, (şat) va. 1. *mr.* glisser, faire un faux-pas *b.* 268,3.

arŭmăn, sm. (ñi) *mr.* Roumain *b.* 276.

arumêlă, sf. engourdissement 222.

arúnc, (aĭ) va. 1. jeter, lancer 8*,3. 7. 17,3. 18. 21,3. 64,2. 66,3. 120. 121,3. 148,2,3. 208,3. 218,2. 224. 249,3. 254,2. 366,3; *b.* 14,2. 40. 52,2. 117,2. 151,2. 180,2. 204,2. 240,3; — *ochiĭ,* lorgner *b.* 160,2; — *cu plumbŭ,* jeter des graines de plomb (sorte d'oracle) 116; *arúînc,* 16*, 3. 5. 85; *arŭc, mr.* id. *b.* 268,1,3 . . 275,2 . .; **-at,** aj. s. jeté 18. 221,2; *b.* 52,2.

arup, va. 2. . *mr.* rompre *b.* 279,3 (dcr. rup).

aruşínc, sf. *mr.* honte *b.* 267 (dcr. ruş-).

arvúnă, sf. arrhes 296; **-uesc,** va. 3. arrher *b.* 336.

Asáf, sm. Np. 212,3.

asămân, (aĭ) va. 2. comparer 128,2; —, vr. égaler, ressembler 155,2,3. 317, 2. 323,2. 348; *b.* 21,3. 82,3. 83. 93. 97. 202,3; **-are,** sf. ressemblance, image 281 . .; *b.* 51. 147,2. 173,2; **-at,** aj. comparé *b.* 209,2; **-mine,** av. aj. pareillement, égal, également *b.* 84,3. 118,2. 220,1,2 (v. asemăn, asemene).

asăn, v. asín; **Asăr,** -rie, v. Asi-.

asáră, av. la nuit passée *b.* 293,2.

Asath = Asaf 364,2.

asbór, (urăĭ) va. 2. *mr.* voler *b.* 264, 2. 281,2; **-ător,** volant *b.* 277,3 (dcr. sbor).

Ascánie, sm. Np. 59.

ascap, va. vn. 1. *mr.* sauver, échapper *b.* 272,3. 276,3; **ascăpare,** sf. fuite, échappée *b.* 270. 280,2 (dcr. sc-).

Asclipii, sm. Np. Asclépias 85,3.

ascult, (aĭ) va. 1. écouter, entendre, obéir 2*,2. 3*,2. 5*,3. 15*,3. 4. 8. 19. 31 . . 42,2. 51. 59,2. 83. 95,2. 128,3. 131. 140,2. 147. 178. 188,2. 254,2. 283, 3. 327,3. 328,2 . .; *b.* 12,2. 29. 75,3. 114,3 . . 132. 135,2. 188,2. 215,2; **-are,** sf. obéissance, soumission 145,2. 208, 3. 279,3. 298. 319,2. 329,2; *b.* 155; **-ător,** s. aj. auditeur; soumis 24,3. 145. 265,3. 291. 292. 308,2. 346,3; *b.* 20,2. 179,2. 254,3. 348,2; *ascut, istr. b.* 285.

ascund, (nseĭ, -ns) va. 2. cacher 8*. 12,3. 29 . . 79,2. 80,2. 95. 112 . . 134. 154,2. 158,2. 166,3. 222,2. 241,3. 247,3. 279,3. 305. 351,2. 360,2; *b.* 5,2. 11,2. 41. 158 . . 227,2. 255,3; *ti — deare, mr.* pour cacher; *b.* 270; **ascuns,** aj. caché, dérobé 17,3. 98. 158,2. 243,2. 331. 358; *b.* 40,2 . . 61. 105,2; —, sm. secret; lieu secret, mystère 14*,2. 100,3. 137. 247,3. 297,2; *b.* 218,2; *ascunsă,* sf. (se) mystère, cachette dissimulée 12,2. 13. 17,2. 154,3. 179,2; *b.* 208,2; —, provision 247,2; *în-, într* —, av. secrètement, furtivement, à la dérobée 8*. 364, 3; *b.* 80. 139,3. 245,2; *prin* —, id. *b.* 256.

ascút, (ţiĭ) va. 3. aiguiser, repasser 16,2; *b.* 13,2. 247. 253,3; ascuţind cornul, à la corne pointue *b.* 88,3; **-ţire,** sf. sagacité *b.* 118,2; **-ţit,** aj. pointu, aiguisé, tranchant 350,3; *b.* 14. 64,2. 98,3. 145,3; —, sagace, ingénieux 143, 3; *b.* 13 . .; *-ul sabieĭ,* sm. le tranchant de l'épée.

ascut, *istr.* v. ascult.

asemăn, (aĭ) va. vr. 1. ressembler; être semblable, comparer 68, 3; *b.* 70,3. 71. 150,2. 165,2. 209,2 . . 250,3; *-men* 341. *b.* 185,3; *-măr* 54; **-are,** sf. ressemblance, similitude, image 330; *b.* 52, 2. 53. 100,2. 106,3. 129,2. 157,2 . .

asemene, aj. av. semblable, analogue, pareillement, également, du même *b.* 160,2. 256; *-enĕ,* id. *b.* 79,2. 93,2. 246; *asêmene* 66. 159,2. 163,2. 260,2,3; *-nĕ* 48,3. 185,2; *b.* 21,2. 22. 51. 107,2. 202,3; *asêmeane,* similis 366,3; *de aseamenea,* av. même 268,2; *aseminĕ* 362, 3; *b.* 50; *-ne, b.* 196,2. 180; *asĕ-,* 35 (v. asămân).

asfel, av. ainsi, de la sorte *b.* 361,3 (= ast-fel).

asfinţesc, vn. 3. coucher (soleil) *b.* 301,3. 335 2.

Asía, sf. Nl. Asie 307,3. 308,2; *b.* 12,3; *-ica,* 7*. 153,3. 284; *b.* 50 . .; *-iĭa* 204.

asin, sm. (ĭ) âne 33. 36. 63,3. 65,3. 136,3; *asăn, b.* 63,3. 64; *istr. asir b.* 286,2; **-ă,** sf. 36. 232,3. 233 . .

Asir, sm. Np. 36,2. *Asăr,* id. *b.* 71, 2; *-iĭe,* sf. Nl. Assyrie *b.* 61,3.

aslám, sn. (urĭ) usure 46,3; —, fraude 366,2. 367,3.

aslán, sm. *mr.* lion *b.* 270,2. 269—273 . .

aspăriát, aj. *mr.* épouvanté *b.* 270; —, vr. 1. *mr.* s'épouvanter, s'effrayer *b.* 267. 269,2 (dcr. speriu).

aspídă, sf. aspic, ceraste 16,2. 36,2. 60. 165,3. 166,2. 168,2 . . 171. 286,2; *b.* 364.

asplimsése, vr. 3. *mr.* s'enrager *b.* 271,3; **-síre,** sf. furie *b.* 269,3. 270,2.

aspru, sm. (ri) monnaie 87.

aspru, aj. sévère, aspre 253; *b.* 194, 3. 203,2; **-ríme,** sf. sévérité *b.* 349; **-ríre,** id. *b.* 155,2.

aspúm, va. 1. écumer 12*. 49,3.

ăst, asta, ăști, aste, pr. dém. celui-ci etc. *b.* 251. 255,3. 260,2. 261. 315,3. 323,3. 355,2 . .3. 360,3. 362,2. 366,3 . . (v. acest).

astâlĭu, va. 1. *mr.* couper *b.* 269,3. 270,2; **-iare,** sf. coupe *b.* 269,3 (dcr. taĭu).

astâmpăr, va. 1. calmer *b.* 83,3; **-are,** sf. repos *b.* 368,3.

astáre, *mr.* pr. indef. tel *b.* 270 (dcr. atare).

ástâzi, av. aujourd'hui 8*,3. 9. 23. 30,2. 39. 41,3. 71,3. 83 . . 111,3. 153, 3. 223,2. 362,3; *b.* 51,2. 170; *-ăz,* 205, 2; *b.* 119; *-ăḑĭ* 2*,2. 55,2. 179,2 . . 327; *-âḑĭ* 2*. 105,3. 197,2. 232; *-ăḑ* 255,2,3; *astez, istr. b.* 283,1,3; *-ze, istr. b.* 284,3. 285,3.

ást-fel, av. de la sorte, ainsi *b.* 256,2 (v. asfel).

astronóm, sm. (ĭ) astronome 201. 322,3.

astrúc, (aĭ) va. 1. enterrer, ensevelir 259,3. 319,3; **-áre,** sf. enterrement *b.* 201,3.

astúp, (aĭ) va. 1. boucher 171. 244, 3. 275,2; *b.* 21. 93,2; —, clore *b.* 95. 372,3; **-at,** aj. bouché 79,2.

asúpra, prép. sur 67,2. 70. 106. 132, 2. 148,2. 215,2 . . 330,2; *b* 17,2. 23. 110,3. 138,2. 153,2. 363,2,3; —, contre 213,3. 266. 283. 351,3. 357,3; *b.* 76,3. 90,2. 180,3. 189,3. 238; —, vers *b.* 61,3; — *de,* sur 54,2; — *de acêâ,* outre cela 4; *cu* —, abondant, riche *b.* 64; *mai cu* —, plus fortement 305; *de* —, dessus 172,2,3 . .; *b.* 43,3. 144,3; *di* —, id. *b.* 60,3 . . 123,2; *d'* —, *b.* 362,2; pe de —, par dessus, à la surface *b.* 19,3. 199,2; *asupre, b.* 185,3.

asuprealĭ, sf. (êle) oppression, violence 97,3. 119. 285,2; *b.* 25; **-rése,** va. 3. oppresser, violenter 106,2; **-riĕĭunê,** sf. oppression 29,3; **-rít,** aj. opprimé 38,2. 53. 87; *b.* 243; **ritór,** sm. oppresseur *b.* 250,2.

asurzése, va. 3. devenir sourd 184,3.

asvărl, va. 3. lancer, jeter *b.* 296. 309. 327,3; *-lesc,* id. *b.* 331,3.

aşá, av. ainsi, comme ça, vraiment 6*,3. 8*,3. 14*. 1. 3. 5. 6. 9. 17,2 etc.; *aşă, b.* 181,2 . .; *aşai* 179,2; *aşea* 52,2. 63,3 . . 105. 107,3; *aşê* 46,3. 52. 285, 2,3. 362,2; *b.* 156,2. 208,1,3 . . 229. 232; *aşè* 136,2,3. 141,2. 217,3. 218,2. 220,2. 363,2; *b.* 82,3. 84,2 . . 114,2. 118,1,2. 133,2. 134. 138. 160. 199 . . 200,2. 292,2; *aşi, mr. b.* 263,2,3. 264, 2,3 . . 269,2. 272 . .; *aşiţe, mr.* id. 281,3.

aşăjdire, v. aşij-.

aşăz, v. aşez.

áşchie, sf. (ĭĭ) cale, esquille 24.

aşchitĭu, sm. *mr.* anachorète *b.* 268—269 . .

aşéz, (aĭ) va. 1. arranger, placer; mettre en ordre 70,3. 236,3; *b.* 43,2. 170. 331,1,2; *aşeḑ b.* 9; *aşăz,* 261. 343,3; *b.* 43. 124,3. 221,2; *aşăḑ* 146. 148; —, vr. s'installer, se ranger, s'établir 73,2. 143,3. 323,2. *b.* 1,2 . .; **-ământ,** sn. (urĭ) institution, règlement 217. 221. 222; — *cel nou,* le nouveau Testament *b.* 108; *aşăzŭ-; b.* 219. 220, 2; **-áre,** sf. position 339,2; —, paix 10*, 2; **-at,** aj. arrangé *b.* 169, 3; situé, *b.* 339; *aşă-, b.* 357.

áşĭ! interjct. jamais de la vie! *b.* 260,2.

aşíjdere, conj. aussi, de même 45,3. 47,2 . . 51,3. 78,2. 116,2 . . 218; *b.* 221,3. 353; *-rê* 9*,2. 13*. 15*,2. 19,3. 23. 26. 31. 90. 91. 99. 145,3 . . 291,2. 311,3. 344. 346,2; *b.* 31. 50,1,2. 108, 2. 109,2; *-rea* 153,2,3. 157,2. 324; *-deare, b.* 9,1,2; *-dearea, b.* 13; *-dire* 296,2. 300,3; *-dirê* 335,3; *b.* 219,3; *aşişdere* 43. 63. 220; *aşăj-, b.* 181,2; *-dire* 103.

aşiţe, av. *mr.* ainsi *b.* 281,3 (v. aşa).

aștépt, (a) va. 1. attendre; espérer 6*,3. 12*,2. 14,3. 20 . . 32,3. 36,2. 67,2. 73. 95,3. 96. 133,2. 138. 205,2.

216. 304,3. 306. 366,2; *b.* 35,2. 170,3. *mr. b.* 274,3; **-áre,** sf. attente, espérance 36. 51; *b.* 22,3. 23,3.

aștérn, (uĭ) va. 2. étendre, déplier 233 . . 258. 311 . .; —, faire le lit *b.* 374; **-ut,** aj. étendu, étalé *b.* 12; —, sn. (urĭ) lit, coucher 30. 62. 258. 338,2; *b.* 37. 178,3. 355,2; *-ul pičoarelor,* marchepied 263; *b.* 57,3.

at, -o, -ă, pr. *istr.* autre *b.* 282,2. 283,3. 284. 285 (v. der. alt).

Atanáse, sm. Np. *b.* 245.

atârn va. 1. pendre *b.* 245,2; —, dépendre *b.* 221,2.

atât, pr. av. tant 165,3. 199,3. 262, 3. 324,2. 352. 361,2; *b.* 70,2. 72,3. 82,2. 155,3. 180,2. 255,2; *-a căt,* tellement, au point que 97,3. 131,2. 334, 3; *b.* 23,3. 95,3. 119,2. 202,2,3; — *de,* tant, si *b.* 471,2,3 . .; *cu -a,* autant *b.* 8 . .; *de* —, id. *b.* 81,3. *într'* —, tellement 5. 106,2 . .: *b.* 363,2; *fără* —, sauf, hormis *b.* 70,3; *pre* —, tant plus *b.* 202,1,2 . . *(mr.* ahât, ahtantu).

Athína, sf. Np. Athène (Pallas-) *b.* 39,3. 90,2; *-neĭu,* (eĭ) sm. Athénien *b.* 10,2.

Athón, sm. Nl. le mont Athos 340,2.

ating, (nseĭ) vr. 2. atteindre, se heurter, toucher 58. 108. 210. 293,3. 358,2; *b.* 180,3. 207,2. 358,3; —, blesser *b.* 246,3; *atîing,* toucher 45,3; — *de,* concerner *b.* 213,3; **-ătór,** aj. relatif à *b.* 219,2; **atins,** aj. chipure -e, formes palpables, saisissables 115.

atlaze, s. *mr.* satin *b.* 282,1,2.

a tornu, av. *istr.* à côté *b.* 284,2.

atoțiitórul, sm. Dieu, tout-soutien 94. 169. 286,3.

Atréu, sm. Np. *b.* 83,2.

atumțĭa, *mr.* alors, v. atuncĭ.

atúncĭ, av. alors, lors 47. 106,2,3; *b.* 158,3. 211. 320; *-ce* 1*,3. 14*,3. 5 . . 13. 17,2. 18,2. 26,3. 70,3. 106. 161,2,3 . . 182. 209,2. 299,3. 342,3; *b.* 22,2. 33,2. 127. 216,2. 218,3; *-cê* 190,3. 349,3; *b.* 45,3; *b.* 45,3; *-cea* 63,3. 64,1,3; *b.* 18; *-ča,* 332,3; *b.* 51; *-čĭ,* 267,3; *-ceș,* à l'instant, dans le moment 61,2. 364; *atumțea, mr.* id. *b.* 265.

ață, sf. fil 202,2; *b.* 363,2. 373,3.

ațăpesc, (iĭu) vn. 3. s'assoupir 256; *ați-,* 10,2. 149.

ațât, (aĭ) va. 1. exciter, agiter; embraser 282,2. 283,2. 345; *ațiț,* 58,3. 355; *b.* 206,2. 313,3; —, commencer *b.* 9,3; **-at,** aj. excité, instigé *b.* 83,2.

ațel, pr. dém. *mr.* celui, le *b.* 265. 267,2,3 (der. v. acel).

ațimațuchiŭ, (iĭ) sm. cerfeuil *b.* 98,2.

ațipesc, v. ață-, ațiț, v. ațăț.

au, conj. ou 25,2 . . 62,3. 112,2 . . 153,2,3. 275 . . 287,3. 310. 318,2; *b.* 12. 37,3. 42,3. 321,3. 325,2; —, est-ce que? donc; ou bien 51,2. 88,3. 109. 140 . . 188,2. 232. 262. 325; *b.* 94,3. 96,3. 149. 158,3. 200,3. 307,2; —, si 130,2; — *dorâ,* ou bien 46,2,3; — *doarâ* 10*. 47,3. 139,3. 243,3. 267,3 . .; *b.* 31. 158,2. 159; — —, ou-ou (aut-aut) 69,3. 123,2. 126,2 . . 364,2 . .; *b.* 6,2. 39 . . 52,2.

aŭa, *mr.* av. ici *b.* 280,3. 281,2.

aud, v. auz.

auo, (genit. aoieĭ) raisin, grappe 15, 2. 36; *auâ, mr. b.* 269.

aur, sm. or, 12,2. 44,2. 53,2. 60. 75,2. 96,2. 106. 154,2. 178,2. 367,3; *b.* 5,3. 32 . . 91,3. 148 . . 210,3; *în* —, en or *b.* 177; **-it,** aj. doré, d'or *b.* 177,3. 328,2.

Aústria, sf. Nl. Autriche *b.* 205,3.

aústru, sm. vent du Midi, auster 249,2. 357; *b.* 159.

aúș, sm. *mr.* vieillard *b.* 269,2. 271 . . 272 . .

aúz, (iĭ) va. 3. entendre, ouïr 9*. 10,2. 14,3. 17,3. 19,3. 21. 48. 64,2. 83,2. 113,2. 129,2. 131,2. 134. 156 . . 270. 281,2. 316; *b.* 32,2. 93,2. 143, 2. 167,3. 201,3. 260,2; —, *(ăĭ) b.* 55, 3. 61. 171,2. 199,1,3. 200. 262,2,3. 263; *aud,* id. v. gram; *auḑ,* (iĭ) 2*,2, 3 . . 3*. 6*. 66,2. 79,2. 105,3. 107,3. 109. 147,3. 174,3. 192,2. 233. 247. 306, 2. 296,3. 363,3. 365,2. 366,3; *b.* 12,2; **aúz,** sn. ouïe, bruit 100; *b.* 64,2. 74,3. 90. 124,3. 202. 366,2; *auḑ,* 368,2; **-ire,** sf. id. 225,2. 335. 338,3; *b.* 72; *auḑit,* aj. écouté 54; **auzit,** -e, ouïe; *b.* 360,2; *avd,* (avzii) *mr.* va. 3; *b.* 264,2,3. 266. 272. 276,2.

Avacom, sm. Np. (Habakuk) 224.

avalma, av. dêv—, tout ensemble 346,2.

avára, aj. f. *istr.* avare. *b.* 283,3.

avd, v. *mr.* v. der. auz.

aveglĭat, aj. *mr.* à l'abri, abrité *b.* 270,2; **-lĭare,** va. 1. *mr.* guetter *b.* 270 (v. dcr. veghĭere).

Ável, sm. Np. 63,3. 65. 342; *b.* 60,3. 63,2.

Avemeleh, sm. Np. 147—149. *Avi-,* 254—256 . .

Avenérĭu, sm. Np. *b.* 76,3; *-nir,* 130.

avére, sf. (rĭ) avoir, fortune, bien, richesse 304,2; *b.* 11. 96. 117,3. 219,3. 358,3; *avê-* 33,2. 44,2. 94,3. 143,3. 144,2. 206. 305; *b.* 88. 208. 220 . .; *avearea* 212.

Avesalómŭ, sm. Np. 10. 105,3; *Avi-, b.* 65.

Avestéţa, sf. Np. *b.* 171,2. 172.

avgár, sn. (e) amulet 116,2 . .

Avgúst, sm. Np. et mois Auguste 204; *b.* 27,1,2. 61,3. 86; **-tinŭ,** sm. Np. 341,3. 363,3; *b.* 11,3.

avhítă, sf. *mr.* vigne, cep de vigne *b.* 268,3. 269 (dcr. viţă).

avhoñia, av. *mr.* vite, précipitamment *b.* 271,3; **-isire,** sf. précipitation *b.* 270.

Avial, s. Nl. *b.* 111,2.

Avimeleh, v. Ave-.

avin, (aĭ) va. 1. *mr.* chasser, pourchasser *b.* 270,2. 282; **-are,** sf. chasse *b.* 263,3; **-atŭ,** sm. chasse *b.* 269 (dcr. vânez).

avnanghia, av. *mr.* en face, vis-à-vis *b.* 281.

avmoce, av. *istr.* maintenant *b* 283.

Avraamŭ, sm. Np. 15*,3 . . 30,3. 37. 65,3. 68. 145,3. 186,2. 237,3. 273, 3. 322; *b.* 65; *-ram,* 45. 65,3. 66,2,3. 67,2,3. 75,3.

avút, aj. riche 198,3. 344,2; —, sm. (urĭ) richesse 344,2; *b.* 128.

avuţíe, sf. (ĭi) fortune, richesse, bien 12*,3. 27,3 . . 56,3. 95. 96. 172. 205. 206. 324,2; *b.* 10,2. 40,3. 149. 163; *-iea,* 107. 143,3. 144,2 . . 179,3. 278,3. 325,3; *b.* 188,3; *-iĭa* 44,2; *-iè* 307.

Avva, sm. pater, père *b.* 200,2.

axion, sm. chant d'église (l'axion) 333,2.

axon (ἄξων), axe 323.

az, pr. pers. moi 102,3.

az, av. aujourd'hui *b.* 360 *ază, mr.* id. *b.* 269; *ază, b.* 364,3. 367,3. 368 . .

azbuche, s. alphabet *b.* 58.

ázimă, sf (e) pain des pâques, sans levain 330—332; —, gâteau *b.* 138.

B (Б).

ba, av. non, oui, négation de ce que précède 31. 62,3. 112,3. 113,2. 288. 305; *b.* 46,3. 47. 94,3. 95 . . 177,2, 255, 3. 261; —, même *b.* 191,2. 225,3; *-şi,* id. *b.* 306,3.

bábă, sf. (e), vieille femme *b.* 307. 333,3. 338. 348—351 . . 362,2,3. 363,3. 364.

Bába Novác, sm. Np. *b.* 302—303.

băcălíe, sf. épicerie *b.* 105,3.

băcán, sm. (ĭ) épicier *b.* 364,2.

bacceván, sm. jardinier *b.* 105,3.

bácĭu, sm. (ĭ) fromager *b.* 258,3.

bacşíş, sn. (urĭ) pour-boire, cadeau *b.* 18,3. 20.

Bad (?), sm. Nl. 45,2.

bădíţă, sm. chéri *b.* 294 . . 295,3; *-ţul,* id. *b.* 321.

báe, sf. (băĭ) bain 351,2; —, mine, (v. baĭa).

báeră, sf. (e) amulet 162,2 . . 291,3; *-rul,* sm. *mr.* cordon *b.* 268,2.

băeţaş, sm. (şĭ) petit garçon *b.* 364; **-ţél,** sm. (eĭ) id. *b.* 247,3. 335—337.

bag, (băgaĭ) va. 1. mettre, placer; fourrer 3*,2. 9*,3. 23. 58,3. 59. 96 . . 148,2. 158,3. 308. 321. 359; *b.* 45,3. 134. 137,3. 141,2 . . 168. 361,3. 362; —, entrer *b.* 224,2; —, faire entrer, 61. 70. 215,3; *b.* 68,2; — *în seamă,* observer, faire attention, se soucier, prendre garde 128,3. 131,2,3. 209,2. 259. 289,2. 300,2; *b.* 89,3. 95. 163,2. 252,3. 293,2; —, *mr.* mettre *b.* 263,3. 268,3; —, changer *b.* 264,3. 266,3; — *tru minte,* avoir l'intention *b.* 267; — *measa,* servir la table *b.* 281,3; — *în ghios,* abattre, renverser *b.* 263,3.

Băgoc, sm. Np. 62.

baĭa, sf. (băĭ) mine 177,2. 178; *b.* 222,3; **băĭáş,** sm. (şĭ) mineur *b.* 223. 227.

băĭat, sm. (ĭeţĭ) jeune homme *b.* 310, 3.

Baico, sm. Np. 62,2.

băĭéz, (ĭaĭ) va. 1. baigner *b.* 324,3. 325,1,2 . .

báĭu, sm. souci *b.* 293,2.

bajocoresc, va. 3. tourmenter *b.* 259, 3. v. batj-.

Balabán, sm. Np. *b.* 293—298.

bălăcenésc, aj. appartenant à la famille Balacean *b.* 205,2.

bălăe, aj. f. blonde, blanche *b.* 349,2.

Bălan, sm. Np. 91,3.

balamuțése, vn. 3. radoter 163,2.

bălăríe, sf. (iĭ) mauvaise herbe, ivraie *b.* 367,3. 368 . .

Balaș, sm. Np. *b.* 245.

bălăur, sm. (ĭ) dragon 228,2. 286,2; *b.* 91,2. 130,2. 237,3. 322,3. 351. 353,2; *ba-, b.* 371,2.

balercúță, sf. petit baril *b.* 318,2.

Bălgrad, v. Bel-.

balieméz, sn. (urĭ) gros canon *b.* 19,2.

báligă, sf. fiente *b.* 337,2.

báltă, sf. (bălți) marais, lac, étang 291,3. 359,3. 360,2; *b.* 238,3. 335,3. 338,3.

băltác, sn. (ce) hallebarde, hache d'armes *b.* 326; *-tag,* id. *b.* 306 . .

balvanioș, sm. idole 177 . .

ban, sm. Ban *b.* 206.

ban, sm. (ĭ) denier, centime; monnaie, argent 46,3. 74. 87. 95,2,3 . . 107. 126, 3 . . 144,2. 208 . . 218,2. 295,3. 337; *b.* 6,2. 10,2. 24,3. 34,2. 128,3. 194,3. 224,2 . . 374,2; *-ĭ bunĭ,* argent bon, vrai 91,3; *-ĭ gata,* argent comptant 38,3. 134,2. 135,2,3; *-ĭ bătuți,* argent monnayé (v. bat).

bana, sf. *mr.* vie *b.* 264. 267,1,2. 273,2.

bănat, sm. réprimande *b.* 10.

Banco, sm. Np. 208.

bănește, av. *-ti,* en argent comptant *b.* 221,2.

bănez, (ar̆) vn. 1. *mr.* vivre *b.* 266,2. 279,2. 281,3.

bănișór, sm. (ĭ) petite monnaie, argent *b.* 225,2. 337,3.

Banovți, sm. Np. 171,2.

bănuése, (iĭ) va. 3. soupçonner, douter *b.* 257; **-ueálă,** sf. soupçon 159,2; *-ĭálă,* id. *b.* 256,3.

Barŭ, sm. Nl. 201,2.

barâ, sf. *mr.* marais *b.* 264.

Barac, sm. Np. *b.* 172,3. 235,3.

bárbă, sf. (bărbĭ) barbe 66. 272,3; *b.* 11,3. 98. 118,3. 169.

barbár, aj. barbare *b.* 250,2; **-íe,** sf. barbarie *b.* 184.

bârbát, sm. (ți) homme; époux, mari 9,3.* 11. 13. 27,2. 35. 46 . . 52,3. 64. 77,3. 108,2 . . 164. 224,2. 306,3 . . 362; *b.* 137,2; *bărŭ-,* id. 1. 45,3; —, aj. s. vaillant, vigoureux 61,2. 267; *brbat,* -â 312,3. 313,2,3; **-ătése,** aj. énergique, courageux, viril; masculin 20,2. 169,3. 245,3. 309. 276,3; *b.* 36, 2. 52,2. 110,3. 129,2. 247,3; **-ățél,** sm. petit mari *b.* 345,2. 362; **-ăție,** sf. (iĭ) virilité, énergie, vigueur, courage, valeur 192,2. 291,2; *b.* 50,2. 150. 196. 197,3. 204,3. 244,3; *-iĭ,* sgl. id. *b.* 179,3.

barbér, *mr. b.* 266,3 (dcr. bărbiear).

bărbíe, sf. menton, barbe *b.* 88,3. 118,3; **-ieárĭul,** *-iĭă-,* sm. barbier 342, 2,3; **-ieríe,** sf. boutique de barbier *b.* 105.

bărfáș, sm. (ĭ) bavardeur; *b.* 248,2; **-êlă,** sf. (le) bavardage, radotage 85,2. 163,2; **-ése,** (iĭ) vn. 3. blaguer, bavarder 163,2 . .; *b.* 250. 251,1,2.

bărgău, sm. bourgeois *b.* 309,2.

Bârlád, sm. Nl. 71,2; —, rivière 72,3. 191,3; **-lădênu,** sm. Np. 173,2.

bărlóg, sn. (oáge) repaire de bêtes fauves 247,3.

báros, sm. marteau de forge *b.* 335,2.

Bărsa, sf. Nl. *Bră-* 33,2; **-au,** sm. Np. 91,3.

Bart, sm. Np. *b.* 190.

băsăduése, vn. 3. parler, converser 7*,2.

Basarab, sm. Np. 98,2. 110. 159. 279. 332,3. 336,3. 347,2; *-a* 340; *Băsărab* 260. 347,2; **-ie,** sf. Nl. *b.* 219, 2 . .; **Băsărăbeștiĭ,** la famille de Bassarab 171. 189,3. 260,2.

bâsău, sm. rancune 5.

basériche, istr. sf. église *b.* 283,2; *bâsêrecă* 6*,3. 7* (v. beserecă, bis-).

basm, sn. (e) conte, fable *b.* 353,3; —, (urĭ) *b.* 315,3.

básnă, sf. (e) conte, fable 69,2. 198. 360.1,2. 363; *b.* 1,3. 248,2.

băsnáș, sm. (ĭ) farceur, railleur *b.* 248,3; **-nuitór,** sm. (ĭ) fabuliste, conteur 359,3. 360.

baș, aj. — *fir,* fil d'or pur *b.* 331,3.

báșa, sm. (șĭ) pacha *b.* 303,2.

Bașotă, sm. Np. 75,3.

bășícă, sf. (cĭ) vessie; pustule *b.* 118,3 (v. be-).

Bășiniști, sm. Nl. 87,1,2.

bat, (bătuĭ) va. 2. battre, frapper; vaincre, heurter; toucher 3*,3. 4*. 4. 7. 9. 59. 71,3. 121,3. 169,3. 180. 199,2. 306. 320,3. 351,3. 352,2 . .; *b.* 37 . . 51,2. 105,2. 110. 132,2,3. 177,2. 240,3. 301, 2; *istr. b.* 285,3; — *războĭu,* lutter,

livrer bataille 102. 251,3. 292,3; *b.* 82, 3; — *cu arepile,* remuer les ailes 58,3; — *în tipariu,* imprimer 290,3; — *ţărușĭ,* piloter; *b.* 241,3; — *ţărĭ,* parcourrir; *b.* 310,3; — *tunu,* bombarder *b.* 18; v. imp. *bate vântu,* souffler 224,3. 225; *b.* 229; —, vr. lutter, combattre 191,2; *b.* 19,2,3. 33. 35,2. 115. 132,3. 133; — *ca un peștę,* frétiller *b.* 117,2; — *geana,* palpiter *b.* 348; *a și -e joc,* se moquer 272,3; *b.* 92; — *ğĭuc* 1*,3.

bat, v. beat.

bâtă, sf. (e) gourdin, bâton *b.* 355, 3. 356.

bătáe, sf. (ăĭ) volée, coups 4. 81,3. 121,3. 212; *b.* 172,2. 356,2 . .; —, plaie 286,2; —, guerre, combat *b.* 237,1,2; — *de joc,* persifflage *b.* 352; — *vântuluĭ,* souffle 225; *-áĭe, b.* 159. 160. 256,3. 259,3.

bătălíe, sf. (iĭ) bataille, combat *b.* 132,3. 367; *-liĭe, b.* 260.

Batărŭ, sm. Np. Bathori 37,3. 43.

bátăr, av. quoique *b.* 226; —, du moins *b.* 307,3.

bătârnu, -nă s. aj. *mr.* vieux, vieillard *b.* 269. 274 (dcr. bătrân).

bătătúră, sf. trame *b.* 261,3; —, cour *b.* 259.

bátere de joc sf. dérision *b.* 358,2.

Bátie, sm. Np. 360—363 . .

bătie, sm. *mr.* guerre *b.* 280,3.

batjócură, sf. (re) dérision, outrage *b.* 69,2. 214,2; *de* —, ridicule 291,3; *-tğo-* id. 303 . .; **-jocurése** (riĭ) va. 3. outrager, persiffler, se moquer 205. 283; *b.* 347,3; *-ğo-* 182,2. 245. 272,3 . .; **-ğocuríe,** sf. raillerie 205; *-jocurít,* aj. persiflé 88,2; **-ğocorítor,** sm. (i) railleur 265,3; *bătjocurítor,* id. 12*,2.

bătrân, aj. s. vieil, vieux, ancien, vieillard, chef 38,2. 60. 74. 87,2. 93, 1.2. 153,3. 164. 174. 177,3. 201. 264. 306,3; *b.* 27,2. 52,2; *-ân,* 15. 16. 20, 3. 243,3. 255,3 . . 264. 265,3. 305, 2 . . 329,3. 361,2; *b.* 204. 214,2 . .3 . . 250,2; —, sénateur 310,2; *din -ĭ,* de toute antiquité 252; *bătrânu* 4*,3; *bătrâni,* pl. 2*,3. 6*; *(mr. bătărnu, istr. beter).*

bătrânéță, sf. (éţeţă) vieillesse *b.* 63, 2. 66,3. 111. 373,2; *-ânéţe,* pl. 133,3. 179,3. 180,2.3; *-âneţe, b.* 354,1.2; *-ânéţe* 292; *b.* 155,2. 214,2.

bătút, aj. talerĭ -t, -ţĭ, (écus) monnayés 38,3. 45.

băţ, sn. bâton *b.* 121. 370,2. 372,2.

baţagónie, sf. (iĭ) monstre *b.* 261.

băutórĭu, sm. buveur 294; *beu-* 285, 3 . .; **-túră,** sf. (i) boisson 167,2; *b.* 34. 94,3. 321,3; —, breuvage *b.* 315,3; *beu-, b.* 185,3. 289,2.

băznuesc, va. 3. conter des fables *b.* 261,3 (v. basnă).

bdénie, sf. office nocturne 225,3.

beat, aj. ivre. *bêt* 61,3; *b.* 217,3; *bet* 217,3; *bat, b.* 243.

beáu (băŭ), vn. 2. boire 15,2. 23. 52. 66. 68. 91. 100. 171,3. 271,2. 282. 294, 3. 351,3; *b.* 7,3. 81,3. 98,3. 189,3. 255, 2. 312; *beu, b.* 319,2 . . 3 . .; *istr. b.* 285,2. 286,3.

becísnie, s. (i) misérable 294,2; **-íe,** sf. lâcheté, misère 116,3; *b.* 368,2; *-izn-* 354; *beșisnișie,* lâcheté *b.* 263.

Béčŭ, sm. Nl. Vienne *b.* 99.

béĭ, sm. bey *b.* 113,2. 114; **-lăc,** sn. palais princier *b.* 115; *-lic, b.* 113,2; **-zadea,** sm. (ele) prince *b.* 76,2. 126,3; *bezăde, b.* 103,2; *bezedea, b.* 102,2.

bejănár, sm. (i) réfugié *b.* 245,3.

Beldiman, sm. Np. *b.* 242,2.

beleá, sf. (ele) embarras, malheur *b.* 323. 375,3.

belése, (iĭ) va. 3. écorcher 321.

Belgrad, sm. Nl. Alba Julia (en Transylvanie) 124,2. 125. 152. 217. 284, 2. 333,3; *Băl-* 176,3.

belít, aj. *ochĭĭ -ţĭ,* yeux écarquillés *b.* 333,3.

beluşél, aj. joli (néologisme) *b.* 327,2.

Bélzu, sm. Nl. 191.

benchetuése, vn. 3. banqueter *b.* 342.

beni, av. *istr.* bien *b.* 284 (v. bine).

Bertóld, sm. Np. *b.* 118. 119 . .; **-ino,** Np. *b.* 168,2; **-o,** Np. *b.* 168—170 . .

berbéce, -ce, sm. (i) bélier 15,2; *b.* 164,3. 175. 258,2. 282; **-el,** dimint. (ceĭ) *b.* 329.

berčŭ, sm. crieur, héraut *b.* 133,2 . .

bére, sf. l'action be boire 61,2; —, bière *b.* 292,2.

berlánt, sm. brillant (diamant) *b.* 324,2.

besérecă, sf. (cĭ) église, temple 3*, 2. 6*,2. 7. 9. 11. 24,3. 25,2.3 . . 33,2. 41,2. 44,2. 47. 60 . . 61 . . 98. 107. 114. 129,2. 148,2. 156 . . 176. 224,2. 271,

3. 286,3. 308,2 . . 320; *b.* 78,3; *-ricĕ* 78. 121 , . 131. 163,3. 189. 193 . . 280, 2. 317,2. 328,2.3. 358,3; *b.* 14,3. 23. 28. 29,2.3. 56,2. 156,2; *beséreca* 25,2. 124,2. 220. 314,3; *beserică* 217,1-3 . . 218,2. 219. 363,3; *b.* 33,2.3. 110,3 . .; *besearică* 208,3. 209 . . 240. 247,3. 254, 2.3 . . 257,3 . . 264; *b.* 9 . .; *besâricâ* 257, 2; **besêricésc,** aj. ecclésiastique 344, 3; *beserecésc, -časca,* aj. d'église, réligieux 260,3; *-ri-* 345. 348; *b.* 27,3. *besearêcéşti,* pl. *b.* 9 (v. băs-, bisă-).

bésnic, s. aj. noir comme du jais (cheval) *b.* 294,3. 296,2.

beşicĕ, sf. (cĭ) pustule *b.* 341,1.2. 3 . . 343,1-3 . .; **-cát,** aj. enflé *b.* 341,3.

beşisnişíe, v. becisnic.

beşlêgiĭ, sm. pl. commandants *b.* 127.

bêt, v. beat.

betêg, aj. infirme, malade 25,3. 122,3.

betér, -a, aj. *istr.* vieux *b.* 285,1.3 (der. bătrân).

beteşúg, sn. (urĭ) infirmité 26.

Betſaghiea, sf. Nl. 232,3.

beţâe, sf. v. -ţie; -ţâv, v. -ţiv.

beţíe, sf. ivresse, ébriété 30 . . 54,3. 271,3. 285; *b.* 292,2. 374; *-ţâe,* 256,2; **-ţív,** s. aj. ivrogne 46,2. 88,3. 291; *b.* 12,2. 39,3. 323,3; *-ţâv, b.* 359.

beutórĭu, v. băutor.

bev, v. biv.

bezădè, v. bei-.

bezúnă, sf. gouffre, enfer *b.* 172,2.

biblie, sf. la Bible 221,2 . . 270,3. 279. 290. 348,2; *b.* 71. 155,3 . . 157,3; *blibie, b.* 62,3.

bibór, sm. voile (de pourpre) *b.* 177,3.

bícĭu, sn. fouet *b.* 14,2. 80,3. 171,3. 294,3. 338; **-úţ,** sn. dim. *b.* 294,3.

bidivíu, sm. cheval arabe 61,2.

Bielschii, sm. Np. 70,2. 143.

bĭelşúg, sn. abondance *b.* 96,3 (v. biu-).

bĭet, aj. pauvre, infortuné 212; *b.* 25,3. 28,2. 287,3. 349,2.3. 362,2.

Bilăeştĭ, sm. Nl. 43,3.

bine, av. bien 9*. 19,2. 31,2. 34,1. 2 . . 45,3. 46. 79,2 . . 108,2; *b.* 5,2. 6 . . 7 . . 123,2; *bînre* 3*,3; —, sm. bien, bonté, bonheur 25. 27,2.3. 28,2 . . 51. 77. 106. 110,3 . . 111. 132. 141,3. 324. 341 . .; *b.* 14. 103,2. 162,3. 233. 293,2; *-nê,* id. 141,3; *bînrele,* id.; *bini,* av. 191; *b.* 114,3; *-ñie, b.* 262,2. 263; **binişór,** av. assez bien; avec précaution *b.* 44,2. 308,3; *cu binişorul,* tout doucement *b.* 313,3. *(mr. ghĭine) istr. birc,* s. *b.* 283,3. 284; **bine-cuvântez** (aĭ) va. 1. bénir 81; *b.* 111; — **cuvântáre,** sf. bénédiction *b.* 212,3; **binevoésc,** va. 3. bien vouloir, daigner *b.* 156. 186.

bintătuesc, va. 3. punir 219,3. 220 . .; **-uĭală,** sf. punition 219,3.

bir, sn. (urĭ) tribut, impôt *b.* 25. 34, 2. 150,3. 210,2 . . 221,1.2. 227,2.3; **-ari,** sm. percepteur 74.

birău, sm. propriétaire *b.* 223,3.

bire, s. *istr.* v. bine.

biruésc, (iĭ) va. 3. vaincre, maîtriser, assujetir, triompher 14*,3. 6. 35. 45,3 . . 58,3. 64. 66,2. 71. 72. 81,3. 85,2. 100. 132. 142,3. 182,3. 193. 251,2.3. 318,3. 364,3. 365; *b.* 7,3. 35,2. 62,2. 89,3. 91. 110; **-uínţă,** sf. (ţe) victoire 192,2. 224. 228,3. 251,3. 361,2; *b.* 70,2. 196,2. 197,2.3; *în* —, pour toujours 233,3; **-ire,** sf. l'action de vaincre, victoire 182,3. 233,3; **-itor,** *-rĭu,* s. aj. vainqueur, maître; victorieux 83. 110. 118, 3. 138. 168,2. 192. 279; *b.* 91. 180. 197.

bisărică, sf. (cĭ) église, temple *b.* 55,3. 56,1-3 . . 64,1.2. 80,2. 219,3; *-sêrecă* 89,3. 91 . . 311,2. 334,2.3. 335; *-sêrică,* 83,3. 84,2. 85,3. 87,3. 297 . . 299,2.3. 333; *b.* 30,3. 41,1.2 . . 80,2. 169,2. 191,2. 210; *-serică* 72,1.3. 73. 168. 172,2 . .; *b.* 73,2. 82 . . 135,2; **biserícúţă,** sf. dim. petite église *b.* 32,3 (v. băse-, bese-).

Bístriţă, sf. Nl. 177,2. 178; —, rivière 177,2.

bítie, sf. Genèse, le premier livre du Pentateuque 37,3. 264,3. 266,2; *bytie* 275,2 . . 276,2 . .

bitisésc, va. 3. *mr.* finir *b.* 277,3.

bíu, sm. abondance; *să vor de* — *vărsa,* regorgeront 264,2; **-şúg,** sn. id. 268,3 (v. bĭelş-).

biv, av. ex 75,3. 102,3; *b.* 126,1.2; *bev* 134,3; *byv* 76,2. 79,3. 119,2.

bizuit, av. certes, sans doute 136,3.

blâdnica, sf. l'impudique 241,2.

blagocestív, s. aj. pieux, religieux 94. 159. 251,2. 320. 321,2. 322; *b.* 60.

blagoród, aj. noble 345; **-ródnic** 279,2.

blagoslovénie, sf. (iĭ) bénédiction, consécration 10,2. 36,3 . . 84,3. 98,2. 157,2. 263,3. 346,3; *b.* 7,2. 28,2. 135. 155; **-vesc** (viĭ) va. 3. bénir, consacrer

7. 11. 23,3. 28 . . 34,3. 37,3. 42,3. 65, 3. 66. 232,2. 262. 292,2. 313,2.3. 367, 3; *b.* 57. 136,3; **-it,** s. aj. béni, fortuné 9*,1,3. 18,2. 19,3. 105,3. 255,2 . . 311; **blagovečne,** piété, mémoire 44,2; **-veștése,** va. 3. annoncer *b.* 70,2; **-veșteniĭ,** sf. annonciation 218,3.

blagovónie, sf. bonne odeur, parfum 158,2.

blaîndêțe, v. blând.

blăînzie, v. blănzie.

Blaj, sm. Nl. *b.* 155,3. 156,3.

blajín, aj. affable *b.* 349,3.

blăm, vn. 1. irreg. allez! va! 351,2; *blămaț̆ĭ,* allons! 136,3. 137,3; *blemaț̆i* 187,1.2; *blaț̆ĭ,* allons! 187,2.

blánă, sf. (ănĭ) planche *b.* 370,3.

blând (nzĭ), aj. doux, affable, modéré, débonnaire 47. 149,3 . . 232,3; *b.* 3,2. 87. 168,3. 173,2. 252. 254; **blândéț̆ă,** sf. (ț̆e) affabilité, clémence, douceur, indulgence 313,3; *b.* 65. 135, 2. 350,3; *-êț̆e,* pl. id. 10*,2. 198,3. 285, 2. 337. 340,3 . .; *-deaț̆e* 140,3; *blăîndêț̆e* 6*,3; **blândișor,** aj. doucereux *b.* 362; **blânzia,** sf. affabilité 10*,2; *blăîn-* 112.

blăstâm (aĭ), va. 1. maudire, anathématiser; blasphémer 9. 64,2. 79,3. 183,3. 271,3; *b.* 70,2. 98,3. 106,2. 135. 211. 266,2; *blăstem* 9*. 10*. 6. 9. 19,3. 56,2. 98,3. 113,3; *b.* 305 . . 321; —, vr. jurer 4*,3; *blestem* 313,2; *b.* 98,3; 111, 3; **blăstâm,** sn. malédiction; blasphémie; anathème *b.* 25,2. 103,3; *blăstem* (e) 10*. 13*. 102,2. 113,2.3. 364,3; — (urĭ) *b.* 194,2. 212,3; *blestem* 284,2; *b.* 111. 322,2; **blăstâmát,** aj. s. maudit 272; *blăstemat* 18,3. 35,3. 102,2. 113,3; *b.* 194,2; *blestemat* 351,2; *b.* 131,2. 176, 3 . . 255,3; —, *mr.* impertinent; *b.* 267; **blăstâmăț̆ie,** sf. infamie 359,3.

blehotése, vn. 3. aboyer *b.* 329,2.

blesm, aj. s. stupide *b.* 302,2.

blestem, v. blăstâm.

blíbie, v. biblie.

blid, sn. (e) plat, écuelle 331,3; *b.* 69,3. 370,2.3.

blojitúră, sf. (ĭ) diffamation 359,3.

blosticăese, vn. 3. errer, s'égarer 360,2.

boa, Np. (?) 44,3.

boácet, sn. (e) lamentation 263,3; *bocet, b.* 344.

boálă, sf. (e) maladie 26. 44. 64,1. 2 . . 97,3. 133,3. 137,3. 164. 187. 194,2. 206,3. 211,2. 248,2 . . 350; *b.* 6,3. 66,3. 72,2. 134. 246,2.

boáre, sf. borée; souffle léger *b.* 174, 3 . . 177,2.

boáț̆e, sf. *mr.* voix *b.* 264,3 . . 272,3. 281,2 (dcr. voace).

bób, sn. fève 356,2; *b.* 27; —, grain *b.* 98.

Bobei, sm. Np. 151,2.

bobonașág, sn. (urĭ) magie 218.

bobotêzâ, sf. épiphanie 161.

Bobŭ, sm. Np. *b.* 156.

bocése, (ĭ) va. 3. lamenter, pleurer 258,2 (v. boacet).

bodese, vr. 3. *istr.* se cacher *b.* 383.

boḑ, v. boz.

boerĭu, sm. (rĭ) boyard, noble, seigneur 1*,3. 67 . . 70,3. 98,3. 198,3 . . 265,3. 266,2. 328,3. 341,2 . .3. 355. 362,3; *boer* 134,3. 169,2. 170. 198,3 . . 199,2. 300,2 . .; *b.* 97,3. 98,3. 142,3; *boĭer, (ĭarĭ)* 61,3. 75,3. 81. 110. 114,3. 136. 155. 235,2.3 . . 334,3; *b.* 33,2. 71,2; —, *(ĭerĭ)* 72,2; **boerése,** va. 3. anoblir 198,3. 199; **boerése,** aj. seigneurial 70; **bocaríe,** sf. (ĭĭ) noblesse; titre, dignité de boyard 193; *boerie* 60. 198,3. 199, 1.2 . . 293,2; *boĭerie* 34, 3. 75,2. 105,3; **boeríme,** sf. noblesse 213, 2; *boĭer-, b.* 25; *boerimea* (ê) les nobles 189,3. 332,3. 333,2. 358,2; *b.* 169,3. 206; *-imè,* id. *b.* 113; **boerín,** sm. boyard 44,2. 198,2; *boĭarin* 59,3. 61,2 . . 75,3; **boerináș,** sm. (ĭ) petit boyard, hobereau *b.* 219 – 222 . .; *boĭer-, b.* 32,3; *boĭernaș, b.* 326,2; *boĭrinaș, b.* 114,3; **boĭarski,** aj. de boyard 173,3.

bog, sm. (slav.) Dieu 63,2.

bogát, s. aj. riche 9*. 19,2. 30,2.3. 31,3. 86. 95. 96,2. 100,3. 114,3. 129,2. 155. 158,3. 169,3. 176,2. 250,2. 300, 1-3. 324,3; *b.* 5,2. 13. 71,2. 96,2 . .; **-ătáte,** sf. (tăț̆ĭ) richesse 13*, 155,1.2; **-ăț̆íe,** sf. (ĭĭ) richesse 131,3. 133. 205,3. 250,3. 271. 313,1.2; *b.* 7,2. 95. 128,3. 141,2. 148,2 . .3 . .

Bogdán, sm. Np. *b.* 34.

bogdapróste, intj. merci *b.* 257,2. 363,1.3. *-tĭ, b.* 349,2.

bogoevlénie, sf. épiphanie *b.* 73,2.

bogoslóv, sm. (ĭ) théologien 129. 159. 311,2. 312,2; *b.* 163; **-slovie,** sf. théologie, *b.* 30,3. 163,2.

Bohóș, sm. Np. 43,3; *-ști,* Nl. 43,3 (v. Bu-).

boĭarín, boĭér, v. boearĭu.

Boisă, s. Np. 44,3.

boișór, sm. (ĭ) petit bœuf *b.* 337.

bojiță, sf. Mère de Dieu 94,2.

bold, sn. (urĭ) aiguillon *b.* 332; *-ul cerĭuluĭ,* pole 347,3; **-ésc,** va. 3. stimuler 132; **-iș́ór,** sm. aiguillon *b.* 334,2. 337.

Bolê, sm. Np. 75,3.

bolêri, sm. pl. slavon. les boyards 62, 2. 173,3 (v. boearĭu).

bolesc, (ĭĭ) vn. 3. être, tomber malade 44. 64. 186,3. 187. 214,3. 240,3. 306; *b.* 66,3. 67. 179,3 (v. boală).

bólf, sn. canal, percement *b.* 223,2.

bolnăghĭesc, v. -ăvesc.

bolnáv, s. aj. malade, souffrant 19. 52,2. 64,2. 84,3. 104,1.2 . . 115. 148,2. 218,2. 230,3. 300,3 . . 363,3; *b.* 29. 59,3. 103. 120,3. 134. 161,3. 182; **bolnesc,** vn. 3. tomber malade *b.* 96,2; *-năvésc* (ĭĭ), vr. 3. devenir, tomber malade 149,2; *b.* 58,2. 73,3. 179,2; *-năghiesc, mnt. b.* 259,3; **-nicérĭu,** sm. infirmier *b.* 63,3. 64; **-niță,** sf. hôpital *b.* 63,3. 64.

bolován, sm. (ĭ) bloc *b.* 129,3. 323.

bóltă, sf. (te) coupole, 172,3; *-cerĭuluĭ,* calotte des cieux *b.* 345; —, (ți) *mr.* boutique *b.* 266,3 . .; **boltit,** aj. voûté 172,3.

bondárĭu, sm. faux-bourdon *b.* 320.

bonitate, v. bunătate.

booteḑ, *-tĕgĭurê,* v. botez.

borătură, sf. ce qui a été vomi, vomiture 285,2.

borbolínă, sf. rondin *b.* 355,3. 356 . .

bordéĭu, sn. (eĭe) hutte, chaumière *b.* 337,2; **-deĭáș,** sn. (e) dimin. *b.* 310, 2; *-dușele,* pl. *b.* 334,2.

borésc, va. 3. vomir, rendre 7,1.2 . .; *-răsc,* 351,3.

bórtă, sf. trou *b.* 136,2.

bosióc, v. busiĭoc.

bostangíu, sm. (ĭĭ) fusilier, soldat de la garde impériale turque à pied *b.* 115. 116,3. 117,2.

botéz, (aĭ) va. 1. baptiser, convertir 2. 42,3. 130,3. 261,3 . .; *b.* 68. 331, 2.3; —, vr. se faire baptiser 13*,2 . . 9. 39,3. 238,3. 239 . . 315,2. 362,2; *botéḑ* 180,3. 230,2; *booteḑ* 3*; **botez,** sn. baptême 32,3. 40. 41,2 . . 131. 218,2. 238,2. 239,1-3. 243,2. 310,2. 358; *b.* 52, 3. 64. 80; *-eḑ,* 2. 115; *bootêgĭurê,* id. 54,3. 55,1.3; **botezat,** s. aj. baptisé, converti 2. 42,3; *-ḑat,* 47. 54,2. 179,3; **botezătorĭu,** sm. saint Jean Baptiste 89,3. 272; *-zi-,* id. 183,2.

Botoșéni, sm. Nl. *b.* 82.

bót, sm. bec *b.* 129.

boț, sm. *-u de aur,* boule, masse d'or *b.* 369,3 . .

Boțulescu, sm. Np. *b.* 76,3.

bou, sm. (boĭ) bœuf 11,2. 33. 40,2. 45. 66. 74,3. 136,3. 177,3. 296,3; *b.* 33,3 . . 110. 138,3 . .; **bouleán,** sm. (lénĭ) bouvillon *b.* 260; **bourél,** sm. (eĭ) taureau *b.* 334,3.

Bou, sm. Np. 173,2.

boz, sm. (ĭ) faux dieu, idole; *boḑ,* id. 46,1.2. 66,2. 67,3; *boza,* B..ptiste (?) 137,3.

bózĭu, sm. hièble (Sambucus ebulus) 356.

bozovschi, aj. de Buzău 110.

bozunár, sm. poche *b.* 334,2.

braad, v. brad.

brad, sn. (zĭ) pin *b.* 234. 289,2.3. 311. 316; *-aad* 356,3.

Brăila, sf. Nl. 189,3.

Bran, sm. Np. 178,2; *-a,* id. *b.* 172.

brănca, sf. (cĭ) main *b.* 237,2 . . 238; —, patte *b.* 368,2; *brînca b.* 223,2.

Brancovên, sm. Np. *b.* 128.

brăniște, sf. bois 93.

brănu, sn. *mr.* ceinture *b.* 274 (dcr. brâu).

brânză, sf. fromage *b.* 85,2. 258,3. 374; *-ḑâ, b.* 12,2; *lăsata de* —, jeûne, carême 111,2.

Brăsa, sf. Np. 33 (v. Băr-).

brásdă, sf. v. brazdă.

Brașóv, sm. Nl. (Kronstadt) 28,2. 33,2. 178 . .; *b.* 26. 128.

brát, sm. frère 135,2.

Brátul, sm. Np. 87,2. 135,3. 136 . .

brâț, sn. (e) bras 7. 36,2. 249. 267,3. 313. 347,3. 365; *b.* 158,3. 166,2. 190, 2.3. 230,3. 331.

brățáră, sf. bracelet *b.* 373,2.

brău, sn. (ăne) ceinture 172,3. 313,2; *b.* 88,2. 134. 298,2. 299,1.2. 321. 332; *-âu* (ne) 194,3; *b.* 11,3. 91,3; —, (âe) *b.* 89; (v. *mr. brănu*).

bravísimo, intj. *b.* 170,3; *bravo,* id. *b.* 170,3.

brázdă, sf. sillon, rayon *b.* 138,2.3 . . 333. 345,3; *-as-, b.* 335,3 . . 371,2; **brăzdez,** va. 1. sillonner 320,3.

brbat, -tâ, v. băr-.

bré, intj. hé! ouais! *b.* 275,2. 365,2.

breáslă, sf. (le) *brê-,* corporation *b.* 252,3.

brécu, sm. *istr.* chien *b.* 285,3.

Bretagnana, sf. Nl. *b.* 168,3. 170 . .

briciu, sm. rasoir 65,3; *b.* 362,2.3. 363,2 . .

brînca, v. bră-.

brizè (nu), s. *istr.* pauvre *b.* 284.

broáscă, sf. (oaşte) grenouille 117; *b.* 61. 335,3; — *ţestoasă,* tortue 90,3; *broşci ţăstoase,* id. pl. *b.* 296,3.

broboánă, sf. (ne) grain *b.* 45,3.

brodése, va. 3. arranger 95; —, radoter 163,2.

brúmă, sf. bruine *b.* 159 . .

brustur, sm. bardane 355,3. 356,2.

Bruxil, sm. Np. *b.* 10,2.

búâr, sm. taureau sauvage 250,3. 251.

búbă, sf. (e) abscès, tumeur 339,3 . . 340,1-3 . .

búcă, sf. joue 9*,2. 19,3; *b.* 259,3.

bucátă, sf. (căţi) pièce, morceau, bout 201,2. 222,2; 45,3. 130,3; *mr. b.* 264,2. 265,2; *bucáte,* pl. céréales 97. 161,3 . . 162 . . 193,3. 264,2. 266,2; *b.* 123,2. 259,2. 369,3; *-ati, b.* 220,2; *-áte,* pl. mets, vivres 82. 108,1.3. 109. 285,3. 293,3. 313. 366,3; *b.* 7,3. 42,2. 210,3; —, moyens 75,2; *b.* 135 . .; **bucăţê,** sf. dim. petit morceau 9*,3. 258,2; **bucătár,** sm. cuisinier *b.* 134.

Bučêţchi, sm. Np. 71.

buche, sf. (i) lettre (caractère) *b.* 57,2. 163,3.

bucim, v. bucĭum.

búcin, sm. (i) trompette 14,2. 59,2. 100. 105,2. 264; —, son 249; *-ă,* sf. (e) id. 249 . .; **-ez,** va. 1. sonner de la trompette 106. 255. 264 (v. bucĭum).

bucĭúm, sm. cep de vigne, tronçon 36.

bucĭúm, sn. (e) trompette 192; *b.* 313; *bucim* 147,3; —, (i) *b.* 142,3; *bucĭun* (e) 71,2 . .; **bucĭumez,** va. 3. sonner *b.* 313.

Bucov, sud sarac Nl. (?) *b.* 127,2.

búcur (aĭ), va. faire plaisir *b.* 372; —, vr. se réjouir; jouir 2*. 9*. 3. 11. 12,3. 14 . . 19,2. 30. 52,2. 61,3. 83 . . 94,3. 99. 109. 118,2. 136,3. 138,2 . . 139,3. 141. 264,2. 306,2. 340,3; *b.* 147, 2 . .3 . . 354,3. 355,3; **-át,** av. gaiement *b.* 361.

Bucurésti, sm. Nl. 92,3. 135,2. 236. 260. 279. 280,2. 290. 347; *b.* 27,3. 106,2. 127. 153. 246; **-teán,** sm. (tenĭ) habitant de B. *b.* 127,2.

bucuríe, sf. (iĭ) joie, gaieté 12*,2. 13,2. 17,3. 29,2. 41. 50,2. 55. 72. 83, 2 . . 102,2. 179,2.3 . . 211. 326,3; *b.* 6,2. 17,3. 47,2. 144; *-ie, b.* 165; **bucurós,** av. volontiers, avec joie 16*,2. 113,2. 290,2; *b.* 136,2. 187,2. 193,2.

Búda, sf. Nl. *b.* 162,2 201,2. 212. 234,2. 337,3.

buése, vr. 3. se glisser *b.* 329,2.

bufnire, sf. bruit sourd *b.* 365.

Bugeág, sm. Nl. *b.* 34,2. 81,2.

buháĭu, sm. taureau *b.* 258,2.

Buhóč, sm. Np. 38,2.

Buhúş, sm. Np. 75,3. 91,3. 92. 173, 3; *-él,* id. 91,3 (v. Bohoş).

buĭác, aj. féroce 251.

buĭguicĭúne, sf. délire 255,3. 256,2; **-íre,** sf. délire, rêve 255,2.3.

buînru, *buînrătate,* v. bun, bunăt-.

Bujeşti, sm. Np. (de la famille Bujescu) *b.* 300,2. 301,1-3.

bujor, sm. pivoine *b.* 67,2.

Buldujárĭu, sm. Np. Balthasar 43.

búlgăre, sf. (rĭ) bloc, tas *b.* 159. 365,2.

bulgărese, aj. bulgare 360,2. 361. 362,3.

Bulione, sm. *mr.* Np. Bouillon *b.* 267.

bumbác, sm. coton *b.* 327,3.

bumbaşiri, pl. soldats qui gardent la frontière (?) *b.* 81,2.

bumi = sŭ bogomŭ, avec Dieu (?) 62.

bun, s. aj. bon, doux, bienveillant 5. 17,2 . . 18 . . 24,2. 25,3. 30. 35. 45 . . 94,3. 116,3. 271 . . 351. 368,2; *b.* 22,2; *buînru* 3*. 4*. 6*,2; *bur* 54,3. 55 . .; —, *istr. b.* 283,3. 285,3; — *de,* capable, habile 144,2; *b.* 294,2; *bune,* pl. f. bonnes œuvres 31,3; *b.* 208,2; *bunul,* sm. vertu 27,3 . .; *bunurĭ,* pl. les biens 248. 324, 2 . .; *b.* 94,3; *bună-cuvîntare,* sf. bénédiction 211; *bună-norocíre,* sf. béatitude *b.* 99,2; *bun-norocos,* heureux *b.* 99,2.

Bună, sm. Np. 134,3.

bunătáte, sf. (ăţi) bonté; bonheur, salut 11*,2. 16*,3. 51. 94,2. 112,2 . . 117. 165. 185,3. 243. 343,2; *b.* 48. 94. 95. 108,2. 147. 149,3. 354,2; —, vertu; bienfait, mérite 30. 131. 158. 168. 296,3.

298. 300,2. 321,2. 327; *b.* 4,3. 5,2 . . 98,2.3 . . 152. 189; —, biens 271,2; —, bonne qualité 170,2; *bonitate* 226,3; *buĭnrătate* 56.

bunavestíre, sf. annonciation *b.* 38,3.

buncredinčĭos, aj. orthodoxe 190. 287,2.

búndă, sf. (e) fourrure de paysan *b.* 226,1.2.

bunéţă, sf. (ţi) bienfait 38.

bungét, sn. (urĭ) épaisseur d'un bois *b.* 259.

bunioară, av. par exemple *b.* 314,3.

Buorêni, sm. Nl. 53,2 (v. buâr).

bur, v. bun.

búrâ, sf. borée 29,2 . . (v. boare).

burdúf, sm. panse, outre *b.* 374; *-dúgu,* sm. *b.* 369,2; *-dúv, b.* 294.

burête, sm. (eţĭ) éponge 244. 245; —, champignon *b.* 98.

burian, v. burueană.

buríc, sm. nombril *b.* 297,2. 366,2. 375,3.

buríu, sm. tonne *b.* 45,2.3 . .

Burĭul, sm. Nl. *b.* 51.

burlác, sm. garçon, non marié *b.* 221,3.

Burlăniști, sm. Nl. 87.

bursucós, aj. ventru 350,3.

búrtă, sf. panse *b.* 259,3.

burueánă, sf. (e) mauvaise herbe; herbe verte 128,2. 266,3. 283; *b.* 51,3. 171. 304,3 . .; *-uĭană* (ĭenĭ) 265,2 . . 281,2 . .; *b.* 262,3. 263; *burian, b.* 368 . .

busiĭoc, sm. basilic *b.* 44,2. 45; *-suioc, b.* 304,3. 348,3; *-suoc, b.* 137,3. 138; *bosioc, b.* 334,2.

Busurman, sm. (ĭ) Tartar, Musulman 361,2. 362,2.

búșă, *d'a -șele,* à quatre pattes *b.* 372,2.

bútcă, sf. carosse *b.* 104,2.

búte, sf. (ţĭ) tonneau 171,3; *b.* 46, 2; *-ti, b.* 120.

Butnărești, sm. Nl. 135.

butúc, sm. (ĭ) moyeu *b.* 336.

buturugúţă, sf. petit tronc *b.* 370,2.

buză, sf. (e) lèvre 171; *b.* 15,2. 153, 3. 172,3; 318,2; *mr.* 264,3; —, (ză) 350, 3; —, (zĭ) *b.* 118,3; *buță,* (e) 241. 313, 2 . .; **-zát,** aj. lévreux *b.* 258,2. 309,3.

Buzău, sm. Nl. 319. 343.

Buzeșcul, sm. Np. 44; *-zevschi,* de Buzău 98,2 (v. Bozovschi).

buzișoáră, sf. (re) petite lèvre *b.* 290,3.

buzdugán, sn. (e) masse d'armes 7.

bytic, v. bitie.

byv, v. biv.

C (K, Ч).

ca, av. cj. comme, pour, en; que 15*,3. 16*,2. 2. 4. 6. 16,2. 24. 26. 29. 54. 56. 100; *b.* 12,3; —, parce que 3*, 1.3. 15*; —, si, en cas que 23. 55,3 . .; —, *istr.* que *b.* 284; — *ce,* quel *b.* 355,3; — *cum,* comme, quasi *b.* 21,2; — *de,* environ, à peu près *b.* 40,1.2; — *la,* id. 21,2. 288.

că, cj. que 1,2 . . 29,2.3 . . etc.; —, car, parce que 3*,2. 8* . . 1,2 . . 3. 4. 8. 20,2. 21,2. 28. 36,2. 52,3 etc.; —, *istr.* quand *b.* 282,3; —, (slav.) envers 208,2; en, dans 12* (v. cŭ).

ča, pron. dém. f. v. cel (gram.) 198; *istr. b.* 284.

cábaniță, sf. (ţe, ţâ) espèce de pelisse 199,2; *b.* 33,2.

căč, v. căce.

căcăreáză, sf. crotte *b.* 334,2.

Cacasino, sm. Np. *b.* 168,2.

Cacavéla, sm. Np. *b.* 366 . .

čače, sm. *istr.* père *b.* 283 (dcr. tată).

căce, cj. parce que, car, en effet 5. 27,2. 31,3. 64,3. 79,3. 95. 96,2. 104. 111. 159,3. 226,2.3 . . 282,2. 316,2. 354; *b.* 230,3; —, quoique 211. 350,3; —, pourquoi 13*,2. 136,3. 243,2. 351,2; *b.* 246,3; *căč* 46,2. 223. 351,2; *căcĭ,* car 119,3. 292,3 . . 337 . .; *b.* 9. 23,2. 31. 95. 101. 212,3. 262,3; —, pourquoi 155; *b.* 14. 168. 253,3; *căși, b.* 262,3. 263; *căce că,* car 23,2. 49. 137,3. 138. 187. 272,2; *căcĭ că* 238; *pentru căcĭ* pourquoi 106,2. 328,2; *b.* 37 . .; — *căč,* parce que 296,2. 329,2; *căcĭu!* combien! 11,2.

căcĭúlă, sf. chaperon, bonnet *b.* 315, 2. 333. 370,3. 374,2. 376,3.

cacorizică, aj. f. *mr.* misérable *b.* 267,2.

cad, *istr.* v. cald.

cad, (căzuĭ) vn. 2. tomber, déchoir, succomber, s'écrouler 10,2. 11. 27. 30,3. 31,2.3. 56 . . 58,2. 81,3. 84,3. 86,3. 88. 110,2. 113,3. 199,3. 201,3 . . 206,3. 286,2. 341,2. 349,3; *b.* 6. 32,3. 50. 52. 54,3. 63,3. 68,2. 218,2. 320,2; — *la*

sfade, se quereller *b.* 83,3; *cad (căḑu)* 2*,3. 8. 47,1.2. 56. 66,3. 182,2. 192. 210,3. 247,3. 296,2. 299,2. 366,2; *b.* 10; *caz* 81,2; *mr. b.* 284,2; —, vr. falloir, devoir 3*,2. 10*. 14*,3. 24,1.3. 30. 45,3. 46,2. 47 . . 50. 55,3. 76,3. 83,2. 89,3. 95,2.3. 99,2. 110,2 . . 119,3. 132,3. 153,2. 159,2.3 . . 232. 323,3; *b.* 9,3. 152 . . 236,2. 262,3 *(caghe);* **căḑător,** *-oare,* aj. pl. f. qui tombent 324; **-ḑut,** aj. écroulé *b.* 12.

cădélniță, sf. encensoir 64,3; *b.* 74,2.

cădére, sf. chute 199,3 . .; *b.* 193,2; —, péché 13. 130,2; —, l'action de s'abattre 201,3; —, position 89.

cădesc, va. 3. encenser 64,3.

cae, pr. rél. *mr.* qui, que *b.* 272,3. 273. 279; *cai, b.* 281,3 (dcr. care).

căesc (ĭĭ), vr. 3. pardonner 263,3 . .; —, se repentir, regretter 355; *b.* 121,3. 133,2 . . 168 . . 181,3. 195. 201,3; —, faire pénitence 90.

čafă, v. cea-.

café, sf. (éle) café *b.* 34. 115,3; **cafigíu** (ĭĭ) cafetier *b.* 115,3.

caft (căftaĭ), va. 1. *mr.* demander *b.* 265,2. 266,2. 272,3. 276,3. 277; —, chercher *b.* 279,2; —, regarder *b.* 269 (dcr. caut).

caftán, sm. caftan, robe d'honneur 333. 334,2. 335,3.

cai, v. cae.

Caĭáfa, sm. Np. 245. 303,2.

caíc, sm. canot 327; *căĭche, mr.* id. *b.* 280,3.

căĭerél, sm. petite quenouille *b.* 328.

Cáin, sm. Np. 11*,3. 49,3. 63,3. 342; *b.* 60,3. 63,2. 65,2.

căĭne, sm. (nĭ) chien 30,3. 90,3. 160,3. 301; *b.* 84,3. 121,2 . . 208,2; *căne* 258,1.2; *b.* 98,3. 159,3. 189,2. 214 . . 215,3. 251; *cane, mr. b.* 264,2.

căînfi, s. pl. (?) pourpre 30,3.

căînp, v. cămp.

căíre, sf. regret *b.* 190.

cal, sm. (caĭ) cheval 9*,3. 6. 13. 36,2. 40,2. 61,2.3. 74,2 . . 178. 200,2. 289,2. 333. 361,2; *b.* 18,2. 33. 72,3. 118,3.

calabalâc, sm. cohue *b.* 115.

călăcănít (te), aj. teint *b.* 336,3.

Calapod, sm. Np. 53.

călár, sm. (arĭ) cavalier 5*,3; *b.* 326; **călăráș,** sm. (șĭ) id. 5*,3. 39,2 . .; *b.* 104,3; **călăre,** aj. av. à cheval 213. 222,2. 362,3; *b.* 136. 311,3. 372,2; **călărește,** av. cavalièrement *b.* 292; **călărét,** sm. cavalier *b.* 90,1.2.3; *oaste călăreață,* cavalerie 191,3; **călăríme,** sf. id. *b.* 18,2. 244,2; —, cavalcade *b.* 89,3; —, chevauchement *b.* 313.

călătór, sm. (ĭ) voyageur 84,2. 237, 3; *b.* 151,2. 180; *-ríu* 274,2; *b.* 121; **-ésc** (ĭĭ), vn. 3. voyager 240,3; *b.* 139,2; —, vr. id. *b.* 128,1.3. 322,2. 332,3; **-íe,** sf. (ĭĭ) voyage 201,3. 261; *b.* 47. 84. 128,3. 151,2.

călăuzésc (zĭĭ), va. 3. guider *b.* 127,2.

cále (călcaĭ), va. 1. marcher, fouler 2. 85,2. 161,2. 186. 228,3. 286,2. 348; *b.* 22,3. 23,2. 72. 98,3. 167,2. 176,2; —, violer, enfreindre 80. 289,2. 324; *b.* 213,3. 232; —, empiéter sur 119,3; —, envahir 204,3; *b.* 153; —, toucher *b.* 61.

călcăĭu, sn. (ăe) talon 155; *b.* 4. 177,2. 352,3; —, paturon du cheval 36,2; — (ăĭ) *b.* 171,2; *călcăĭlu, mr. b.* 268.

călcáre, sf. transgression, violation 50. 110,2. 263,2; **-cătór,** sm. (ĭ) violateur, infracteur 10,3. 89,2. 248,3; *b.* 52,3. 57,2.3. 209,2; —, parjure 172; —, pressoir 264,2; **-cătúră,** sf. (rĭ) pas-12.

cáld, aj. chaud 351,3; *b.* 26,2 . . 43,3; *istr. cad, b.* 285,3. 286.

căldáre, sf. chaudron *b.* 40,2.3. 217, 2. 309,2. 368,3.

Căldărușe, sf. Np. 53; **-șoae,** sf. Np. 62,2.3 . . 63.

căldișór, aj. tiède 136,3; **căldúră,** sf. (rĭ) chaleur; zèle; ferveur 12,3. 154,2. 168,2. 242,2.3. 299,2. 349,3; *b.* 3,2. 64,3. 161,3; *culdure* 114,3; **căldurós,** aj. chaud, brûlant; ardent *b.* 30,3. 39,3. 59,3. 177.

cále, sf. (căĭ) chemin, route; voyage 11*,3. 11. 12,1.3. 15. 26. 36,2. 44,2. 49,3. 76,2. 79,2. 88. 107,3. 115,3. 155, 2. 194,2.3. 247. 257,2. 274,2.3 . . 281, 2. 364,3; *b.* 16,2. 37. 63,3. 102,2. 146,2. 194 . . 201; *mr. b.* 269,3 . .; —, trajet *b.* 172; *cu* —, juste *b.* 9. 25. 83,3. 103. 179,3; *fără de* —, faux, incorrectement *b.* 11. 28,2. 236,2; *pre* —, droit, juste 198,2. 273; —, de la manière 122; *a da* —, laisser champ libre 190,2, *a da în* —, rencontrer *b.* 173.

caleĭu, (?) -leita, *istr.* lui a tendu *b.* 284,2.

calemar, *istr.* encrier *b.* 285,2.

calendári, v. căli-.

cálfă, sf. (e) ouvrier *b.* 287—291.

calíc, sm. (ĭ) pauvre, misérable *b.* 319,2.

Calin, sm. Np. 92,3.

călindarĭu, sn. calendrier *b.* 357; *cale- b.* 26.

călivă, sf. *mr.* chaumière, hutte *b.* 264,1.2. 268,1.2; *-ly-, b.* 273,2 (dcr. colibă).

Calonfiréștĭ, sm. Np. les gens de Calonfirescu *b.* 301,2.

Calotaĭ, sm. Np. 177.

Călpan, sm. Np. 53,2.

călúgăr, sm. (ĭ) moine 8. 60,2. 62, 2.3 . . 70,3. 78. 131. 297,2. 301,3. 321, 2; *b.* 1,3. 40—42 . . 56,2.3; **-áș,** sm. id. 253,1.2; *b.* 200,2.3 . .; **-ésc,** vr. 3. se faire moine, nonne 60. 253. 319,2; **-ésc,** aj. monacal 253,2. 321,2; **-íe,** sf. monachisme 180,2; **-íță,** sf. (ţe) nonne 319,2; *b.* 98.

calvinésc, aj. calviniste 290,2.

cam, av. aliquam, à peu près, presque, un peu 169; *b.* 127. 146,2. 176,3. 177,2. 255,3. 260,2. 307,2. 316. 354,2; *can* 305,3; *b.* 59,2. 73.

cama, av. *mr.* sert à former le superlatif; — *(gĭone),* le plus (vaillant); *b.* 267,3; — *(avhonĭa),* le plus (vite); *b.* 271,3; *b.* 269. 278. 280; — *ghine,* plutôt; *b.* 280,3.

camaĭ, av. jamais plus, davantage 85,3. 90. 264.

cămără, sf. (ără) chambre 80,3. 133, 3. 154,2. 222,2. 228,2. 264,2 . . 282,2. 351,2; *b.* 11,2. 12. 68,2 . .3 . . 115,3. 143,3. 337,2 . .; **-ăraș,** sm. chambellan *b.* 97,2. 114,3.

cămășă, sf. (ășĭ) chemise 9*,2. 12*, 2. 19,3. 29,3; *b.* 374,3; *cămeșă, b.* 309, 2. 331,3; *-și,* sg. *b.* 119,3; *cămeaşe* 253; —, *mr.* id. *b.* 275,3; *cămêşe, b.* 11,3.

cámâtă, sf. usure, 29,3.

cămătar, sm. (ără) usurier *b.* 12,2.

cămílă, sf. chameau *b.* 229,3. 298,2. 299,1.2.

cămín, sm. foyer *b.* 252.

Camisu, sm. Np. 53,2.

cămp, sm. (ĭ) champ, pays plat 11,2. 36,3. 38,3. 43,3. 58,2 . . 61. 96,3. 215. 264,2. 325,2; *b.* 90. 103. 106,3. 120,3. 165,2. 167 . . 211; *câmp* 4. 107,2; **câmpíe,** sf. (ĭĭ) campagne *b.* 354,1.3.

Cămpullung, sm. Nl. 189,3; *-pulung, b.* 338.

can, v. cam.

cân, v. când.

Cana Galilei, s. Nl. 317,3. 318; *b.* 321,2.

Canaan, sm. Nl. 37; *-nanitul,* sm. habitant de C. 194,2.

čancă, sf. vipère *b.* 138,2 . . 3; *cê-,* id. ibid.

când, nv. quand, alors, lorsque, puisque; comme 2*. 7*,3. 1. 2. 4. 5. 10. 13,2. 18,3. 19,2 . . 26,2.3. 28,3. 42. 70,2. 104. 139,2; *b.* 7,2. 13,2. 26, 3 . . 44. 60,2.3 . .; *istr. b.* 286; *cînd* 363,3; *cândo, mr.* av. quand, alors *b.* 265. 266, 3; *-du,* id. *b.* 267,3; *canda, mr.* av. comme, parce que *b.* 265. 267,1.3; — —, tantôt *b.* 90,3. 245,2; — *cu,* du temps de 151; — *va,* autre fois 85. 302, 2; *b.* 148,3; *căn-va* 2*; *ca* —, comme *b.* 113,3. 135,3. 241. 244,2; *de* —, depuis que 323,3 . .; *b.* 194; *nicĭ* —, jamais 141,2; *b.* 329; *oare* — *va,* jadis *b.* 207,3; *orĭ* —, toujours *b.* 291,3; *până* —, tant que *b.* 148,2; *cân* 209; *istr. b.* 284,2; *ca* —, comme 324,3.

cândai, av. alors, après 79,2. 191. 263,3. 283. 299,2.

cándilă, sf. (le) petite lampe *b.* 41; **-lárĭu,** sm. allumeur des lampes *b.* 41 . .

căne, v. căine.

canelă, sf. *istr.* canon, fusil *b.* 286,3 . .

cânepă, sf. chanvre *b.* 26,3 . .; *-ni-, b.* 334,2.

cănestră, sf. *mr.* boîte *b.* 268,2 . .

cánge, sf. (cângĭ) crochet *b.* 323.

cânít, aj. noirci *b.* 311,3. 312,3 (v. călăc-).

canón, sn. (noane) loi, canon 78,2. 158,3.2. 162,2. 344; *b.* 162,3; —, pénitence 116,3. 161 . .; **-ésc,** va. 3. punir, imposer une pénitence 161. 162,2.

cânt (ăĭ), vn. 1. chanter 13,3. 26,3. 83,2 . . 91. 184. 202,2. 216. 229. 291,3. 314,3 . . 317,2. 333,2. 364,2; *b.* 51,2 . . 61. 134,2 . . 191. 192 . . 267,2. 353,2; —, plaindre *b.* 340,2 . . 344,3; *cant istr. b.* 283.

Canta, sm. Np. *b.* 81,2.

Cantacuzino, sm. Np. 251,2. 343,2. 344,3; *b.* 128; *-zen, b.* 205,3 . . 206 . .;

-zinéști, la famille de C. 260,3; *Cata-*, 260. 279.

cântáre, sf. (ări) chant, psaume 1*. 80. 83. 106,3. 132,3. 152,2. 225,3. 297,2. 314,3. 335; *b.* 51,3. 52,3. 89 . . 139. 192. 236,2.3. 323,2; *ca-*, *b.* 186,2; *cî-* 363,3; **cântăréț**, sm. (i) chantre 335; *b.* 61,3 . .; **cântát**, sm. chant *b.* 346,3; **cântătór**, sm. chanteur 154; **cântatórĭ**, pl. point du jour *b.* 328,2.

cântec, sn. (e) chanson, psaume, cantique, chant 1*. 10. 13,3. 30. 83. 136. 181,2. 249. 363,3; *b.* 195. 321; *cî-* 211,2.

Cantemir, sm. Np. 359,2; *b.* 75,3.

cantrida, sf. *istr.* siége *b.* 285,2.

cantun, sm. *istr.* coin *b.* 284.

cănva, v. cănd.

caot, v. caut.

cáp, sn. (ete) tête 6. 7. 9. 10,2. 16,3. 29. 49,3. 55 . . 64,2.3. 89,3. 107. 134,2. 149. 165,3. 166,2. 254. 307,3. 320,3; *b.* 40 . . 57,3. 91,2. 93. 212,2. 216,3. 314. 342,2. 369,3; —, chef 328,3; *b.* 18,3; —, bout, fin, extrémité 153,3. 209,2. 273,2. 336,2; *b.* 107,2. 300,2; —, chapitre, paragraphe 41. 42,2. 68,3. 77,3. 78,2 . . 103,3. 107,2. 116. 126 . . 129. 141,3. 158,2. 197,3. 236,2. 260,3. 337,3. 338 . .; *b.* 9,2. 35—38. 145 . .; — (urĭ) *b.* 297,3 . .

capul mort (terme de alchimiste), caput mortuum, résidu dans l'alambic 360,2.

čapa, v. cea-.

capác, sm. couvercle *b.* 376,2.

Capadochica, sf. Nl. 153,3.

cápăt (căpătáiu), vn. 1. obtenir, gagner *b.* 188. 208,2. 225,2 . . 227,3 . . 233,3. 348. 352,2. 355; —, sm. bout *b.* 144,2.

căpătăĭu, sm. oreiller, chevet 128,3; *b.* 189,3; *a pune pe* —, régler *b.* 336,3.

căpățână, sf. crâne *b.* 44,2 . .; **-ținós**, aj. gros de tête *b.* 118,3.

căpătuesc, vr. 3. —, se pourvoir *b.* 259,2.

capegĭú, sm. chambellan *b.* 112,3. 113. 116; **capegíbașa** (un titre) *b.* 115, 2. 117,2; *capigí-* 332,3. 333 . . 335,3 . .

Capernaum, sm. Nl. *b.* 37,2.

caperă, sf. (re) capre *b.* 42,2; — (rĭ) *b.* 98,2.

ćapese, vb. *istr.* *-peit -a, -an*, attraper, saisir *b.* 286,3 . .

căpestrél, sm. licol, bridon *b.* 296,3. 297.

capește, v. capi-.

căpeténie, sf. (ĭĭ) chef, prince, commandant 258,2. 334,3; *b.* 127,3. 202,2. 213; *-pi-*, *b.* 245.

capichihaĭá, sm. (ĭele) les agents des Principautés auprès de la Porte *b.* 102,2.

capigi, v. -pe-.

cápiște, sf. (te, tĭ) temple païen 85,2. 131. 132,3. 320; *b.* 77. 204; *-pe-*, *b.* 91. 196,3.

capitál, sn. (urĭ) capital *b.* 219,3.

căpitán, sm. (i) capitaine 70,3. 176; *b.* 121. 127. 205,3. 206. 315,2.

Capitóĭul, sm. Nl. Capitole *b.* 205,2; *-olĭul*, *b.* 197,2.

Capleștĭ, sm. Np. pl. famille de Caplescu *b.* 300,1 . .

căpră, sf. (re) chèvre 18,2 . . 103, 3 . .; *b.* 66,3. 211. 309; —, constellation du zodiaque, capricorne *b.* 66,2.

căprioáră, sf. chevrette *b.* 110,2. 304,3.

capríție, sf. caprice *b.* 246,3.

čaptiru, sm. *istr.* peigne *b.* 285,2 (dcr. pĭepten).

căptușit, aj. doublé 335,3.

căpuésc, vr. 3. —, caser *b.* 259,2.

car, sn. (e, ă) charriot, char 176,3. 296,2; *b.* 234,3. 293. 315,3. 333. 339,2. 343; —, (căraĭ) va. 1. charrier, transporter *b.* 106. 321. 331. 333,3. 336 . .

car, pr. *istr.* laquelle *b.* 283,3.

cara, cj. *mr.* si, pourvu que *b.* 263, 3. 264,1.2 . . 266. 282,2 . .; *-re*, id. *b.* 273,2 . . 275 . .

čară, v. cea-.

Carabăi, sm. Np. 173,2.

cărăbúș, sm. (i) grillon 264,2.

Carachezel, sm. Np. 43,3.

caractér, sn. (urĭ) caractère *b.* 246, 2 . .; *-tír*, *b.* 247,2.

caragroșĭ, galbenĭ —, ducats pesants (?) *b.* 347.

Cărâimanĭĭ, sm. Np. 61,2.

cărămídă, sf. brique, *b.* 136,2 . .

Cara Muselim, sm. Np. *b.* 127.

carantínă, sf. quarantaine *b.* 245.

cărare, sf. (ări) sentier, chemin 5. 11,2. 12. 247. 248. 266,2. 267,3. 274,2; *b.* 93. 138,2. 139,3. 158,3. 307,2; **cărărúșă**, sf. dim. petit sentier *b.* 137,3.

carătă, sf. carosse *b.* 72. 73 . . 114, 2 . .; *-re-*, *b.* 91,2.

cărăúlă, sf. (le) sentinelle *b.* 342,2.

cărăúș, sm. charretier 296,2.

Carazin, sm. Np. *b.* 126,3.

cărbunárĭu, sm. charbonnier 353,2; **-náș,** sm. (ĭ) dim. petit charbon *b.* 310,2.

carbunculuș, sm. escarboucle 270,3.

cărbúne, sf. (ĭ) charbon *b.* 61,3. 211.

čarcu, sm. *mr.* lacet *b.* 264.

cârd, sm. multitude *b.* 323,3.

Cardaghenŭ, sm. Nl. Carthagène 89,2.

cardamá, sf. cresson *b.* 98,2. 308, 3; *-momo,* sf. cardamome *b.* 45,2.

care, cj. *mr.* si, v. cara.

cáre, pr. rel. intrg. qui, que, lequel, laquelle v. gram.; *cari, b.* 82,2. 200; *-ţido, mr.* chacun *b.* 263,3. 265,2; **carele,** id. 96. 286. 348,3; *-ele -ele,* l'un, l'autre 97 . .; *carle, istr. b.* 282,2. 283, 2 . . 286 . .; *careleşĭ,* chacun *b.* 217,3; *cari-* 46; *carêș,* id. 45,3. 57,3.

carétă, v. -ră-.

Carídi, sm. Np. 158,3.

cari, v. -re.

cârlán, sm. (ĭ) poulain de deux ans *b.* 258,2; **-lănáș,** sm. (ĭ) dim. *b.* 258,2.

cărlíg, sm. crochet 301; **-ătúră,** sf. Nl. 73,2.

cârmă, sf. gouvernail 110,3; *b.* 129, 3. 181,3 . .; —, direction, gouvernement 69; *b.* 9,2; **-mácĭu,** timonier 84, 2; *b.* 181,3 . .; **-miţă,** *crămiţă,* sf. petit gouvernail 9*,3; **-muíre,** sf. gouvernement *b.* 87. 221,2.

cărn, aj. *cuţit* —, serpette, couteau falciforme *b.* 98,3.

cârnáţ, sm. saucisse *b.* 228,3.

cárne, sf. (cărnĭ) chair, viande 14*. 5. 16,3. 90,3. 103,3. 215,1.2 . . 242. 247,3. 266,2. 296,2. 325,2; *b.* 12,2. 44,3. 120,3. 138 . . 211,2; *mr. b.* 279,3.

Cărne, sf. Np. 53.

Carol, sm. Np. *b.* 153.

cărpă, sf. chiffon *b.* 46,2; **-pésc,** va. 3. raccommoder *b.* 224; **-pít,** aj. rapiécé *b.* 118,3. 373,3.

Carpocratis, sm. Np. *b.* 79,3.

Cărstieanul, sm. Nl. 333,3. 334; *-iĭanul,* 336.

cărșíe, sf. (iĭ) talus *b.* 342,2.

cărșmă, sf. (e) cabaret 217,3 (v. crăcime, crișmă).

čarta, v. cea-.

carta, sf. *istr.* papier *b.* 285,2. 286 (dcr. hârtie).

cárte, sf. (cărţĭ, -ţă) livre 8 . . 24. 25. 28,2. 33,2. 37,2 . . 43. 57. 60,2.3. 77,3. 78,2. 88. 98,3. 110. 158,3. 217,2. 236,3. 251,2 . .3. 260,2 . . 325. 363,2; *b.* 42, 2 . . 82,2. 160 . . 195,2; —, écrit, lettre, épître 2*,3. 5*,2. 73,2. 74. 171,2. 174, 2. 199,2. 220,3. 237,3. 262,1.2. 322,3. 335,2; *b.* 10,2. 55,3. 62 . . 207,2. 312, 2 . .3. 315; *carŭte,* id. 46; —, carte à jouer 295,3. 296,2; *cartê besêreciĭ,* Ecclésiaste 271; — *nêmuluĭ,* livre de généalogie *b.* 20,2; — *cântecilor,* Cantique des cantiques 238,3; *a şti* —, savoir lire et écrire *b.* 373,2.

carteca, sf. (-ce, -cĭ) mitraille *b.* 245,2.3.

cărtésc, vn. 3. murmurer, gronder 259; *b.* 47,2. 357,2.

cărticê, sf. (êlc) petit livre, livret 340,2; *b.* 28. 153,3; **-cícă,** sf. id. *b.* 183,3. 195,3. 236,2. 346,2.

Cărtiĭan, sm. Np. 87,2.

cârtíre, sf. *mr.* mécontentement *b.* 267,2 . .; **-titor,** s. grondeur *b.* 348,3.

cărtulár, sm. (arĭ) lettré, scribe 4*, 2. 18. 78. 125,1.3. 233; *cărturár* (ĭ), id. 146,2. 284; *b.* 37,2. 66,3. 312,2; *cărtulăríia,* sf. érudition 51,2.

cărţulíe, sf. livret 337,2.

cărúţă, sf. chariot, char *b.* 91,3. 106, 3. 347,2.

čas, v. ceas.

cásă, sf. (se, să) maison, demeure, chambre 11. 13,3. 16. 31. 40,2. 47,2. 51,2. 53. 61. 97. 112,2. 133,3. 139. 148. 194,2.3 . . 260. 291,2. 333,2. 351 . . 354,2; *b.* 25,2.3 . . 56,3. 62,3. 80,3 . . 117,2. 146,2. 171,3. 218,2; *mr. b.* 268, 3; —, (căsĭ) 223,2.3 . . 225,3; — *di beilicu,* maison princier *b.* 113,2. 115; *case domneşti,* palais 72,3; *a casă,* à la maison *b.* 170,2. 178,2. 215,2; *în -ăș,* dans sa maison *b.* 120,2; *a ţine* —, se mettre en ménage *b.* 67.

căsătorésc, va. 3. marier *b.* 261,2; —, vr. se marier 217,3; **-ríe,** sf. (iĭ) mariage 217,3. 277,2.3. 278,3; *b.* 10; *omul -órŭu,* père de famille 18; **-rít,** aj. marié 218,2.

cásc (căscáĭ), vn. 1. bâiller, ouvrir 206,2; *b.* 253. 313,2. 322,3; **căscáre,** sf. bâillement *b.* 341,3; **căscát,** aj. ouvert, béant 165,3. 210,3; *mr. b.* 264,2; **câscăúnd,** sm. nigaud *b.* 260.

cásnic, sm. (cĭ) gens de la maison; ménager, hôte *b.* 208,2. 213,3. 236 . . 238,2. 361,2.

časornic, v. cea-; *časoslov,* v. cea-; *castă,* v. cea-.

castálă, sf. (li) châtaigne *b.* 98.

častáta, sf. *istr.* vénérable *b.* 284 (dcr. cinstita).

castél, sn. (urĭ) château *b.* 76,3.

căstig, vr. 1. —, se travailler *b.* 328 (v. căştig).

castravét, sm. concombre *b.* 98,2.

Castrísie, s. Np. *b.* 195,3.

căsúţă, sf. maisonnette *b.* 350,3.

cáş, sm. fromage à la pie *b.* 258,3; **căşăríe,** sf. fromagerie *b.* 258,3.

caşcavál, sm. (ĭ) fromage, gruyère *b.* 12,2. 258,3.

căşcĭoáră, sf. (cĭórĭ) maisonnette *b.* 204. 361,3.

căşĭ, v. căcĭ.

Caşin, sm. Nl. *b.* 33.

căşlă, sf. (le) métairie *b.* 219,3.

căşlegile crăcĭunuluĭ, réveillon de Noël 234,3.

čaşnic, sm. *vel* —, premier échanson 173,2.

căştíg (aĭ), —, vr. se soucier 8*,2; —, va. 1. gagner; tirer profit; triompher 194,3. 290,3. 345; *b.* 5,2. 6 . . 82. 87, 3. 144,2. 197,2. 252,3. 255,2; —, s. (urĭ) gain, profit 292. 313; *b.* 221,2. 253. 364,3; **căştiga,** s. id. 55,2; **căştigarĕ,** sf. l'action de gagner; gain, victoire *b.* 5,2. 196,2; **-at,** aj. s. gagné, gain *b.* 96. 189,2. 358,3; *chiştig* 30.

cat, cătaĭ, v. caut.

cât, pr. quel, combien de; tant 1*, 2. 6*,3. 9*,3. 3. 9. 31,2. 39,3. 42. 51. 58. 60,3. 85,3. 110,2. 133. 136,3. 164,3. 216. 359,3; *b.* 12. 60. 119,2.3. 160,3. 167,1 . .2. 366,2 . .; *bnt. cătĭe, b.* 262,3; —, tout ce que 17,3. 20,2; —, av. tant que 3. 92,2; *b.* 87,3. 252, 3. 306,3. 320,2. 375; —, que 71,2. 105,3. 128,2. 131. 140,3. 165,3. 297,2. 321. 361,2; *b.* 11,2. 13. 25,2. 37,2.3. 50,2. 56,2. 73,2. 82,3. 89,3. 92,3. 106, 3. 188,3. 203,3. 208,3. 217,2. 240. 359; *mr. b.* 267 (= încăt); —, aussitôt que, dès que *b.* 193. 289,2. 304,2; — *de,* si . . que, autant que *b.* 13,2 . . 224,3. 245,3; *cu* —, plus *b.* 8 . .; *de* —, tant que 57; —, que 134; *după* —, autant que *b.* 29,3; *în* —, id. *b.* 244,3 . .; *numaĭ* —, seulement, tant que *b.* 4; —, aussitôt que *b.* 19,2; *numaĭ de* —, à l'instant 126,3; *pre* —, autant que *b.* 151; *pe* —, id. *b.* 89,3; *de* — *pe* —, *mr.* de plus en plus *b.* 269.

čată, v. ceată.

Catacozĭno, v. Canta-.

cătánă, sf. (ne) soldat *b.* 214. 315, 2; **cătănesc,** vr. 3. s'engager soldat *b.* 305,2; **-íe,** sf. service militaire *b.* 305,2.

catăr, sm. mulet 304,3.

cătaranu, v. cătran.

cătărígă, sf. adolescent 164.

catastáni, s. pl. châtaignes.

catastíh, sn. (íşe) registre 144,2.3.

cătát, lisez: gă-, préparé *b.* 143,3.

căte, av. à, par 87. 95,3 . . 177,2.3. 183,3. 317,3; *b.* 24,2; —, *unu, doĭ, treĭ* etc. un à un, par un, deux etc. 67. 334,2; *b.* 19,2. 39,3. 129,2. 136,3. 211,2; — *ceva,* quelque chose 158,3. 355,2; — *o dată,* quelque fois *b.* 233,3; *mr. cate,* à *b.* 266,2.

catechismus, sm. catéchisme 124; *-chismo* 226; *catihismŭ, b.* 99,3 . .; *catihísisŭ b.* 99.

cătínţă, sf. — *cerĭuluĭ* (ποσοτης) étendue 323,1.2.

catíva, aj. f. *istr.* vilaine *b.* 283,3; **cativería,** sf. méchanceté *b.* 284,2.3.

Cátonŭ, sm. Np. *b.* 152,3.

cătrâ, prép. vers, envers; sur, contre 1*,3. 12*,3. 1,2.3. 2 . . 6. 10,3. 11. 17,2 . . 18,2. 20 . . 24,3. 26 . . 29. 30,2. 31. 36. 40,3. 67 . . 77. 88,2. 109. 184; *-ră* 7*. 9*. 45,2. 87,3. 140,2. 262,1.2. 317,2. 338; *b.* 6. 48,3. 66,3. 71,2. 156, 3. 191,3. 214; *-re, b.* 80,3. 127,3; *cătrea* 1; *mr. cătrâ-ţi,* pourquoi *b.* 265,1.2; —, parceque *b.* 267.

cătrán, sm. poix *b.* 217,2. 238; *-tar-, b.* 171,2.

Catrín, sm. Nl. *b.* 302,2.

catrínţă, sf. tablier *b.* 309,3.

căt-va, pr. quelqu'un, peu 37,2. 45,3. 161. 305. 360,2. 362; *b.* 2,2. 19,2. 47,2.3 . . 129,2. 178,3. 225,2; *căt-vaş,* id. *b.* 127,3; *mr. căt-vru,* id. *b.* 268,2.

caţ, va. 1. *istr.* attraper, saisir *b.* 286,3 . .

căţéa, sf. (ele) chienne *b.* 260; **căţél,** sm. (eĭ) petit chien *b.* 362; *-eleĭ,* pl. dim. *b.* 329; **-ándru** sm. (rĭĭ) petit, grand (d'un animal) *b.* 367,3 . . 368; **căţă-**

landru, *b.* 262,2.3. 263; **cățelit,** aj. épanoui, enflé *b.* 341,3; **cățelúșă,** sf. petite chienne *b.* 349—352 . .

căúș, sm. baquet à puiser *b.* 336,3.

căut (căutáĭ), va. 1. chercher, exiger, tenter 16*,3. 18. 19. 21. 23. 25,3. 33,2. 81,3. 82. 88,3. 100 . . 125. 126 . . 138,3. 165,3. 168. 218 . . 278,3. 314. 340,2. 352; *b.* 3. 17. 37. 68,2. 80,3. 117. 149,3. 212. 313,2; —, rechercher *b.* 125; —, regarder, voir (rechercher) 3*. 4*. 8*,2. 2 . . 8. 61,3 . . 64,3. 67,3. 86,2. 101, 1.3. 116,2. 141,3 . . 156. 165,3. 199, 2. 204,1.3. 237,2. 298. 324,2. 368,2; *b.* 22,2. 50. 64,2. 73 . . 105. 121. 137, 2.3. 186; —, garder, soigner 4. 80,3. 161,3. 262. 349; *b.* 68,2. 69. 113,3; 287; —, vr. *îmĭ — de treabă,* s'occuper de ses affaires 171,3; *b.* 262,2.3. 367, 3; — — *de drum,* poursuivre son chemin *b.* 350; *cáot* chercher 108,3; *cat (cătáĭ)* id. *b.* 161. 304,3. 313,2. 315. 319,3. 363; —, *b.* 308,3. 337,3. 367,3. 368 (v. *mr.* caft, *istr.* cavt).

căutáre, sf. traitement 97,3. 100; **-tát,** sm. aspect 36,2; **-tâtúră,** sf. autorité, regard 15*,3. 16*. 198,2. 210. 212,3; *b.* 90.

Căvâran-Șebeșu, sm. Nl. 37,2.

cavt, (ai) va. 1. *istr.* chercher *b.* 284 . .; —, regarder *b.* 286; **-atu,** sm. considération *b.* 284,2 (*mr.* caft, *dcr.* caut).

caz (căzuĭ), v. 2. tomber 81,2; *mr. b.* 264 (v. cad).

căzác, sm. (i) cosaque 151. 200,3; *b.* 126,3; **-ésc,** aj. 201.

Cazal, sm. Np. 44,3.

Căzălbaș, sm. (i) Np. 130.

căzământ, sm. chute *b.* 103.

căzánie, sf. (ii) prêche (livre des sermons) 111,2 . .; *ca-* 237,2. 238. 244,3; *b.* 30. 31.

Cazimir, sm. Np. 69,3. 70 . . 190,3. 191 . .

cáznă, sf. (-ne, -ni) peine, torture 73. 171. 338,2. 339; *b.* 64. 87; **căznésc,** vr. 3. se tourmenter *b.* 308,2.

căzut, aj. s. tombé, écroulé *b.* 74,2. 248,3; *-a cinste,* l'honneur dû *b.* 4,3.

ce, pr. rel. dém. qui, que 1,2.3. 6. 9. 13,2.3 . . 17,1.3. 25. 31. 51,2; *b.* 5,3. 65 etc.; *bnt. ge, b.* 262,2 . . 3 . .; —, pourquoi 2*,3. 9; *din — în —,* de mieux en mieux *b.* 367,2; *fie-,* beaucoup 349,3; *ci,* 9. 10. 43,3. 142,3. 221, 3. 222,2. 332,2. 345,2.3 . .; *b.* 55. 60, 3 . . 63. 65. 95,2 . . 96. 98. 133,2 . . 134,1.3. 181,2. 359; *cie,* 226,2.

cc, cj. v. ci.

cè, ča, cê, cea, cĭa pr. dém. la, v. gram.

cê-, v. cea-, ce-.

ceáfă, sf. nuque; *ča-* 350,3; *b.* 123.

ceápă, sf. oignon *b.* 364,3 . . 372; *cêpă, b.* 43; *cêa-* 356; *ča-* 356,2; *b.* 27. 42,2.3. 98 (*istr.* jbulă).

ceără, sf. cire *b.* 351,3; *cê-,* 162,2; *b.* 238,3; *ča-* 95. 116. 293,3. 338; *b.* 217,3. 219.

ceardác, sm. tente *b.* 302,3.

ceártă, sf, (te) querelle, démêlé; *cê-* 4*,2. 171; *ča-, b.* 123,3; —, réprimande, *cê-* 29,2; *cĭa-, b.* 361,2.

ceás, sn. (urĭ) heure; *cês* 164,3; *b.* 139. 166,1.2; *-ul dêpoĭ,* dernière heure 48; *čas* 3*. 13*,2. 15*. 1. 2,3. 9. 21,2. 54,2. 67,3. 80,2. 88,2. 89,3 . . 96,2. 97,3. 107,3. 127. 147,3. 167,2. 180,2 . . 185,3. 201,3. 274,2 . . 311. 342,3; *b.* 41 . . 2 . . 60,2 . . 101,2. 200. 214,3. 233,3; —, hora (du bréviaire) *b.* 203,3; *cĭas,* horloge *b.* 370.

ceasórnic, sm. montre, horloge *b.* 8, 2. 368,3; *ces-, b.* 8,2. 9 . . 10,2; *ča-, b.* 8,2.

ceasoslóv, sm. bréviaire; *ča-, b.* 15.

ceástă, cê-, ča-, pr. dém. f. celle-ci, v. gram.

ceátă, sf. (te) troupe, bande 179,3; *b.* 218,3. 307; *cê-* 98. 130,3. 329,3 . . 330,2 . .; *b.* 15; *ča-* 62. 179,3. 288,3 . .; *b.* 192 . .; —, l'armée céleste 106,3. 245,2.3; *b.* 64,3; *cê-* 288,3; *ča-, b.* 89 . . 191; —, brigade, *cê-* 221,3 . .

ceáteră, sf. (re) harpe 249 . .; —, (rĭ) 14,1.2 . .; —, *(ceterĭ)* 14.

ceáță, sf. (ceți) brouillard *b.* 137,3. 299,1.2.

Cehan, sm. Np. *b.* 81,2.

cehluesc, va. 3. voiler, envelopper 234,3.

ceînreșĭ, v. cine.

ceĭu, v. cer.

cel, (a) pr. dém. celui, v. gram.

celárĭu, sm. chambre, cellule 12,3.54.

cempoi, cene, censte, v. ci-.

cenúșă, sf. cendre 205,2 . . 246,2. 292,2 . .; *b.* 49. 109,2. 254,2 . .; *-șe, b.* 185,3. 238,3.

cer (úĭ) va. 2. demander, solliciter, exiger 2*. 9*,2. 19,3. 23,2. 27 . . 42, 1.2. 55. 82. 100,3. 108. 138,3. 169. 239,3. 271,2. 283. 296 . . 300,3. 301,3. 304,2. 326,2. 341,2 . . 342,3. 343,3; *b.* 7. 12. 37 . . 47,3. 101. 125. 149. 150,3. 189. 234,3. 241,2; —, vr. demander pardon 9; —, mendier 195; —, chercher 255, 2; *cerĭu* 81,2. 82,3; *ceĭu* 288; *b.* 49,2. 182,3; *istr.* 286.

cerb, sm. (ĭ) cerf 36,2. 158,5; *b.* 212,2.3.

cerbíce, sm. nuque 35,3.

cerc (aĭ), va. 1. chercher 52,2 . . 77. 78,2. 108,2. 119. 143,2. 183,2. 187. 209,2. 214,3. 230. 231. 248 . . 267 . . 270,3. 360. 365; *b.* 6,2. 11,2.3. 12. 77, 2. 152. 196,2; —, rechercher, examiner, éprouver 11,2.3. 69. 80,1.3. 118, 2.3. 200,2. 204,2. 291,2 . . 328,2; *b.* 72. 297,2. 353,2; —, essayer, tenter 70,3; *b.* 96,2. 131,2. 355 (v. încerc); **cercát,** aj. examiné 76,2; **cercătór,** sm. (ĭ) explorateur 100,2.

cercecu, sm. *istr.* cigale *b.* 282,3. 283 . .

cercél, sm. boucle d'oreille *b.* 369,3.

cercetáre, sf. (ărĭ) examen, enquête 236,3. 291,2; *b.* 105,3. 153,3. 154,3; —, soins 214,3; **cercetez** (áĭ) va. 1. examiner, scruter, s'informer 84,3. 194, 3. 247. 297. 364,3; *b.* 114,2. 125,2; *-teț* 77. 306; —, chercher 365; *b.* 257.

Cerchiaz, sm. Circassien 93,2; *-chejĭ,* pl. *b.* 4.

cerdăcél, sm. vestibule 172,3. 173.

cérere, sf. (rĭ) demande, prière *b.* 185,2; *cê-* 25. 42,2 . . 293,2; *b.* 178,2; —, vœu 67,3.

cerésc, aj. s. divin, céleste 66,2. 81. 83. 106,3. 130. 298. 316,3; *b.* 108,3. 190,2 . . 192,3. 236,2.

Cergău, s. Nl. *b.* 321.

cérĭu, sn. (ĭure) ciel 1*,3. 9*. 1,2.3. 3. 7. 9. 11,2. 14,3. 16,3. 19,2. 23,3. 28,3 . . 34 . . 54,2 . . 57 . . 82. 107. 127. 147,3. 262,3. 276. 309,2. 310 . .; —, voûte, baldaquin *b.* 130,3; —, (ĭurĭ) 83. 154. 183,3. 250,2. 263. 311,3. 329. 2 . . 349,2; *b.* 22,3. 36,3. 121. 179,3. 180 . .; *cerĭ* 7*,3. 14*,2. 9. 32,1.2. 67, 3 . .; *b.* 182,2; *cer,* 3. 4. 124.

cern (ut), va. 2. bluter *b.* 337,1.2 . .

Cernat, sm. Np. 92,2.

Cernăuți, sm. Nl. 173,3. 174.

cernélă, sf. encre *b.* 46 . .

Cernigov, sm. Nl. 237.

cerșésc (șŭĭ), va. 3. demander, solliciter 60. 192,3. 234,2. 235,2. 247,3. 296. 298,2. 351; *b.* 57. 358,2 . .; **cerșótul,** sm. supplication 54.

cert (aĭ) va. 1. réprimander, punir 31,2. 50,2. 90. 105,2 . .3 . . 113,2. 120, 3. 121. 122,2 . . 123,2 . . 127,3. 128,3. 141,3. 161,3. 213,2. 276,2. 281,3; *b.* 185. 216,3; —, interdire *b.* 133,2. 167, 2; —, gronder *b.* 256,2; —, vr. se quereller, disputer 284; *b.* 121. 362,2; —, s'instruire 283,2; **certáre,** sf. (ărĭ) réprimande 50,2; —, punition, châtiment 120,3. 121. 122,1 . .3 . . 123,2. 145,3. 153. 161,3 . . 212. 269,3. 270. 346,2; *b.* 14,2; *-rŭt-,* peine 49,2.

cést, (a) pr. dém. celui-ci, v. gram.; *cist* 207,2.

cestésc, va. 3. honorer 9; *ci-* 101 (v. cinstesc).

cetáș, sm. partisan, membre d'une troupe 44. 81.

cetáte, sf. (tăți) forteresse, ville fortifiée 2*,2. 11*,3. 1,3. 175,2. 176,1.2. 3 . . 177,1.2. 178. 240,3. 360,3. 361, 2.3 . .; *cetati, b.* 133; —, ville 9. 21,2. 33,2 . . 38. 49,2. 58,2.3. 67,3 . . 72,2. 78,2.3. 107,3 . . 115,3. 124,2. 150,2. 324,2. 360,3; *b.* 23,2. 39,2. 55,3. 76. 167 . .; *ca-* 8; —, droit de citoyen 3*,3; *cetate de scaun,* siége 177; — *Albă,* Nl. 58,3; — *Sărată,* Nl. 287,3; **cetățéan,** sm. (enĭ) citoyen *b.* 92,2; *-țĕnŭ, b.* 87, 2 . .; —, *(țeani)* 258; —, *(țĕni)* 362,3.

ceténie, sf. lecture 146,2; **cetésc** (ĭĭ) vn. 3. lire 21,2. 35,3. 37,2. 38. 68,3. 79,3. 105. 110. 111,2. 118. 142,3. 297. 335; *b.* 41,3. 76 . . 153,3. 164; **cetíre,** sf. *-rê stêlelor,* astrologie 133,2; **cetit,** sm. lecture 146,2 . .; *b.* 203,3; **cetitórĭu,** aj. s. lecteur 97,2 . . 109,3. 125, 2 . . 146,2. 251,3; *b.* 156,2; — *de stêle,* astrologue 132,2.3. 133,1.2. 134 (v. citanie).

céucă, sf. chouette *b.* 213,1 . .2 . .

ceuș, sm. huissier 135,2.

cevá, pron. quelque chose 11,2. 37,3. 42; *b.* 21,2. 208,2. 246,2; *căte* —, id. *b.* 84,3; *cevaș,* id. 313,3; —, quelque part 323,2; *alt -aș,* autre chose 287,3. 338,3 . .

čfert, sn. (urĭ) quart (d'heure) *b.* 9,2.

che, cj. *istr.* que *b.* 284; —, pr. rel. qui, que *b.* 285,3.

cheaculê, sf. nigella, nielle *b.* 45,2.

chear, v. chĭar.

Chedrinó, sm. Np. 246.

chedru, sm. cèdre 357,2; *b.* 97,2. 176,2; *chie-* 171,2.

chée, sf. (eĭ) clef 148,2 . .3. 255; *b.* 179,2 . . 330,3; *chêe* 236; *cheae* 363,2; *(mr.* cleaïe).

chef, sm. amusement, humeur *b.* 115, 2. 317. 347,2; —, bonne disposition *b.* 374.

chel, sm. teigneux *b.* 246,3 . .

chelčúg, sm. frais, dépense, vivre 125. 270; *-şúg* 125,2; **cheltucálă,** sf. *-ueale,* 176. 261,2. 290,2. 347,3. 348,2; *b.* 30,3. 35. 78,3. 79. 81,3. 103,3; *-tuĭálă* 38. 94,2. 118,2. 144,2.3. 237. 240. 280. 291. 294. 344,3; —, *(uélĭ) b.* 221,2; —, *(-tăel)* 208; **-tuésc,** va. 3. dépenser, dilapider, faire des frais 208. 277. 293,3; *b.* 248. 374.

chem, v. chiem.

chen, av. *istr.* quand *b.* 283,3. 284.

chéndru, sm. centre 323,1.2 . . 347,3.

chentávru, sm. (ri) centaure *b.* 90,2.

chept, sm. *mr.* poitrine, sein *b.* 274, 3. 275 (dcr. pĭept).

cheró, sm. *mr.* temps, terme *b.* 271. 276,3. 277,2.

cherstĭanske, aj. f. *istr.* chrétienne *b.* 283,2.

cheruvim, v. he-.

Chesár, sm. César, empereur 21. 204. 251,3. 358,3; *b.* 153; *-rie, b.* 79; *Chisarie, b.* 128.

Chést, sm. Np. Quistus *b.* 236,3.

chezáş, sm. garant 74,2. 162.

chĭár, av. même, aussi, pendant *b.* 288,2. 320. 355,3. 362,2; *chêr, b.* 174, 2; *chear, b.* 336,3; —, clairement 330; *chêrŭ* 31,3. 166,3.

chĭáre, sf. *mr.* ombre *b.* 275,2.

chĭátră, sf. *mr.* (chĭeţire) pierre *b.* 277,2. 279,3 (dcr. pĭatră).

chibzucálă, sf. (le) méditation, délibération 236,2; *chipz-* 110,2. 260,2; **chibzuésc** *(-uĭĭ),* vn. 3. présumer, réfléchir; délibérer 57. 236,2; *b.* 129,2. 244, 3. 311,2; **-uít,** sm. raisonné *b.* 300,3; **-uitórĭu,** sm. prudent 265,3.

chic, sn. (urĭ) cri de joie 179,2.

chícă, sf. chignon, toupet, chevelure *b.* 120. 122,3. 302.

Chicera, sf. Nl. 151.

chiculíţă, sf. petite chevelure *b.* 298,2.

chicuta, sf. *mr.* toît *b.* 268,3.

Chidar, sm. Np. 238,3.

chidvelat, sm. aise *b.* 225,2.

chĭeále, sf. *mr.* peau *b.* 271,3 (pĭele).

chĭém *(chem)* (aĭ), va. 1. appeler, crier 1*,3. 12. 13. 14,3. 28,1.2. 34. 35, 2. 42. 78. 83. 100. 176,2. 218,2. 225. 295,3. 318,2. 342,2; *b.* 40,3. 171,2. 189,3; —, vr. s'appeler, se nommer 21,2. 27,2. 34,3. 37,2. 39,3. 48,3. 58, 2. 59,3. 61,2. 71,3. 89,3. 107,3. 116 . . 121 . . 131 . . 153,2. 313,3. 351,2; *b.* 50,2. 136,3. 170. 321; **chĭemáre,** sf., *chem-,* appel 10*,3. 10,3. 329,3; *b.* 234, 2. 354,3; —, vocation 100; *b.* 156,2; **chĭemat,** s. invité 80,3 *(istr.* claem, *mr.* clĭm).

Chiesaricа, sf. Nl. Caesaraea 5*,3; *-rĭa* 5*,2.

Chifa, sm. Np. 16*.

Chihnea, sm. Np. 38.

chihribárĭu, sm. ambre *b.* 90,2.

chihuésc, vn. 3. rire aux éclats *b.* 250.

Chilichiea, sf. Nl. Cilicie 284. 320, 2; **-esc,** Cilicien 2*,2.

chilíe, sf. (íĭ) cellule 253. 297. 304, 3. 305,1.2.3 . .; *b.* 198,3. 200,2. 203,3; *mr. b.* 268,3.

chilóm, sm. crochet 301.

chilomán, sm. vacarme *b.* 127. 356,2.

chimín, sm. cumin *b.* 97,3.

chimír, sm. ceinture *b.* 259,3.

chín, sm. (urĭ) peine, tourment 29,3. 84,2. 182. 212. 214,2. 365,3; *b.* 161,3. 186,3. 187 . . 193,3.

China, sf. Nl. *b.* 130,2; —, sm. Np. Cinna *b.* 197,1.3 . . 198 . .

chíndie, sf. vêpres *b.* 75,3. 81,3. 301,3. 304.

chinuésc (íĭ), va. 3. tourmenter, torturer 19. 31. 32. 41,2. 85,3. 153,2. 222. 247; *b.* 225; **-uíre,** sf. tourment *b.* 187; **-uít,** aj. *b.* 187,2.

chiósc, sm. pavillon *b.* 178,3 . . 179,2 . .

chiotór, sm. (í) qui pousse des cris de joie *b.* 333,1.2.3 . .

chíp, sm. (urĭ) image, figure, aspect, visage 10*. 13*,3. 5 . . 8. 34,3. 47,3. 58. 112,2. 166,3. 179. 184,3. 208,3 . . 226,2 . . 267. 282,2. 288,3. 318,2. 324. 330,3. 357,3; *b.* 9,3. 14,3. 31,3 . . 53 . .

80,3 . . 118,3. 169,3. 205,2; —, (ure) 10*,3. 97,3. 115; —, modèle 262,3; —, (urĭ) façon, manière 30. 32. 46 . . 79,3. 107,2. 117,1,2 . . 121 . . 138,2. 270,2. 331,3 . .; *b.* 8. 31. 66. 94. 100,3. 108, 2. 127,2. 196,3. 341,3; *în* —, à la manière 49,2. 72; *b.* 17,3. 51. 69,2; *în* — *scris*, peint 176,2; *după* —, à ses dehors *b.* 91,3. 236,2; *în ce* —, comment, de quelle manière 2. 23,2. 24. 25 . . 77. 84,3. 95; *în tot -ul*, de toute sorte 362,2; *b.* 172; *cu tot* —, avec tous les moyens possibles *b.* 83; *într'un* —, uniformément 80,3 . . 84. 126,2 . .; *într'alt* —, d'ailleurs 88,2; —, autrement 126, 3 . .; *într'acela* —, de même 96,3; *ín* —, uniformément *b.* 218; *un* — *de*, une manière de *b.* 87,3. 150; —, moyen *b.* 245; *nu e* —, impossible *b.* 242,2. 349, 2 . . 352,2; *nece cu un* —, aucunement 54,3.

chiparís, sm. (urĭ) cyprès *b.* 197, 2.3. 198,2; *chipru*, *b.* 167,2.

chípere, s. poivre (?) *b.* 97,3 (piper).

chipeş, aj. modeste 47.

Chiprián, sm. Np. 246,2; *b.* 12,3; **-ru**, sm. Nl. 140,3; *mr. b.* 267,1.3; —, (v. chiparis).

chipuése, vr. 3. ressembler 84.

chipzueală, v. chib-.

chir, sm. monsieur, monseigneur 98, 2 . . 110 . . 170,3. 279,2. 280,2; *b.* 60. 127,2; *chyr* 157—159. 209,2. 236,3. 336,3; *b.* 15. 251,3; *chyrŭ*, *b.* 78,3.

Chira, sm. Np. Cyre *b.* 72,3. 73 . .; *-ros* 204,2; *Chy-* 188,2; *Chyrŭ* 337.

chiríe, sf. loyer *b.* 47. 128,3.

Chiríl, sm. Np. 290,2.

Chiríni, sm. Nl. Cyrène 358,3; *Chirinéu*, sm. (eĭ) Cyrénéen 284.

Chirinth, sm. Np. 307,3; *b.* 79,3.

chirón, sm. clou *b.* 245,2 (v. piron).

chiroţícă, sf. toile *b.* 300,3.

chisát (te), aj. *mr.* broyé, pilonné *b.* 272,2 (v. der. pi-).

chischinéu, sm. un habit (?) *b.* 266.

Chişinău, sm. Nl. *b.* 219,2.

chit, sm. (ţĭ) baleine 34,3; *b.* 62. 66. 147,2.3. 164; *chyt* 156.

chita ate, *istr.* tant d'autres, beaucoup *b.* 284,2 (cf. der. câte alte).

Chitca, sm. Nl. 141.

chitése (iĭ), va. 3. viser, *titesc*, *b.* 297, 2; **chitít**, aj. orné 136,2.

chĭuesc, va. 3. pousser des cris de joie *b.* 312.

chĭutiliche, sf. *mr.* lâcheté *b.* 267,2.

chĭuzd, aj. universel 124,2.

chíveră, sf. (re) schako *b.* 3,3.

chiverniseálă, sf. subsistance *b.* 102; *-selă* 191; *-sêlă*, administration *b.* 7,2; **-sése**, va. 3. administrer, diriger 246. 326; *b.* 14,3; —, soigner *b.* 20. 25; **-síre**, sf. direction *b.* 28.

chívot, sn. (e) tabernacle 148,3; —, reliquaire *b.* 74,2.

chizeşíe, sf. garantie 74,2.

chizmă, sf. *b.* 137,2 (v. pi-).

chizmit, aj. copié, abrégé (?) 143,2.

chrisícŭ, sm. *mr.* orfèvre *b.* 275,2 . .

chy-, v. chi-.

ci, cj. mais 168,2. 330,3. 331. 351, 3; *b.* 2,2. 15,3. 20,3. 36 . . etc.; *ci-că*, mais (on raconte) que *b.* 348,2; *ce* 1*. 10*,3. 13,2. 19,3. 20,2. 23,2. 26,2. 29. 31,3. 37,3. 44,2. 46. 48. 52,2. 55.3. 60. 65,3. 77. 80,3. 86. 106. 113,2. 123,3. 138. 141,2. 153,2. 161. 187,3. 194,2. 200. 220,2. 255,2. 277,2. 293,3. 305,2. 316,3 . . 329,2. 338,3 . . 358. 362; *b.* 9,3. 12. 19,2. 28,2. 47,2. 88. 92,2. 110,3. 167,2. 218. 220.

ci, pr. rel. v. ce.

ciă, *b.* 10,2, v. cea.

cibótă, v. cĭob-.

cícea, av. ici 7; *-cĕ* 26,3. 31; *de cice*, c'est pourquoi 365,3 (v. acicea).

cicĭór, sn. (oare) *mr.* pied *b.* 265,3. 268. 272,2 . . 278 (der. pi-).

cicoáre, sf. chicorée 331,2; *b.* 340,3.

cicutesc, va. *mr. dinţlĭi şi lĭi -tea*, grincer les dents *b.* 271,3; *čuc-*, déchirer *b.* 264,2. 265.

ciîncĭ, v. cinci, *cîmre*, v. cine.

cilibíu, aj. délicat *b.* 145,2.

cimbir, sm. thym *b.* 43,2; *cimbru*, *b.* 44,2. 97,3.

cimel, cimel, s. énigme, énigme! *b.* 368,2; **cimilitúră**, sf. (rĭ) id. *b.* 368,2; *cĭum-* 209; *čume-*, proverbe *b.* 212,3.

cimpóĭu, sm. (oĭ) cornemuse *b.* 305, 2. 318; *cem-* 181,2.

cín, sn. (urĭ) troupe 304; —, ordre 321,2; —, position *b.* 220.

cin, sm. canot 59.

cínă, sf. souper; cène 42,2. 43. 52. 218,2. 330,3 . . 331,1.3 . . 332; *b.* 229. 321.

cinci, num. cinq 6. 31. 42,2; *b.* 7,2; *cĭinci* 6*; — **sprezĕce,** quinze *b.* 201,3; — *-zăcĭ, b.* 66,3; **cinci și doazăcĭ,** vingt-cinq *b.* 90; **cinci zecĭ,** cinquante 195,2; — *ḑeč* 312,3; — *zăcĭ* 38,3; *b.* 90; *cinzečŭ* 187,3; *cinzecĭ, b.* 108,3. 255, 2 . .; *cinḑăcĭ* 91,3; **cinḑăcearĭu,** sm. cinquantenier 265,3; **a cincĕ,** f. la cinquième 33. 34,3. 107,2; —, m. le cinquième 40; *al — cilĕ,* id. 163,3.

cíne, pr. qui 9*,2. 7. 13. 16,2.; 21, 3. 28,2. 30,2. 36. 79,2. 83,2. 88. 128,2; *b.* 5 . . 149. 209; *cînre* 2*,3 . .; *cini, b.* 196 . .; *cire* 54,2; *istr. b.* 284. 286,2 . .; *ciri* 43; *cene* 28. 93,2; —, celui qui 12. 19,3. 39,2; —, chacun, 34,2. 132,3. 286,2. 336,2.3; *cineșĭ,* chacun 13*,3. 21,3. 44,2. 115,3. 120,2. 150. 288,3. 334,3; *b.* 142,2. 217,3. 218,2; *ceînreșĭ,* id. 9,2; *cine-vá,* quelqu'un 31 . . 96,3. 111. 310,3; *b.* 6,2.3. 243,2; *bnt. șine-va, b.* 262,2; *cineváș,* id. *b.* 80, 3. 106,3. 189.

cinéz, va. 1. souper 223.

cínste, sf. honneur, respect, vénération 14*. 11,2. 29,2. 30. 39. 45,3. 51. 88. 106. 114,3 . . 146,2.3 . . 155,2. 276, 2. 293 . . 343. 348,2 . .; *b.* 5,2. 6. 72, 2. 100,2. 188,3. 226,3; *-ti, b.* 94,2. 197,3; *censte* 184; *ciste* 61,2; —, dignité 49,2. 122,2. 131,3. 132,3. 163,2. 251,3. 259. 321,2; *b.* 25; *cu* —, honorable *b.* 11,2; *de* —, digne, honoré; honorable 83,3. 101. 143,2. 190. 198, 2. 265,3; *b.* 4 . . 10; —, honnête 122; *maĭ de* —, plus digne d'honneur *b.* 35. 76; *fără* —, misérable 265,3; *am la* —, honorer 198,2.3; *beau în* —, trinquer, *b.* 374; **cinstésc,** (tíĭ) va. 3. honorer, respecter, vénérer 12*. 25. 33. 40,2. 76,2. 89,3. 145,2. 164,2. 181,1.2. 218. 277,2. 319,3. 334,3. 350. 367,3; *b.* 12. 28,3. 100. 111. 147,2. 155. 204,3. 247,3; *cînstesc* 9; —, gratifier, présenter *b.* 132, 3, 229; —, saluer *b.* 121; —, trinquer *b.* 293,3. 330,3; **cínsteș,** aj. honnête 256,3; *b.* 10; **cinstíre,** sf. respect *b.* 202,2; **cinstít,** aj. honoré; vénéré, révérend 7. 30. 78,2. 79. 84. 85,2. 89,3. 90. 98,3. 120,3. 124,3. 240,2.3. 244,2. 308. 344,2. 357,3. 358,2; *b.* 56. 80 . . 97,2. 179,3. 223 . . 226,3. 310,3, *censtít* 183,2; —, pur 1,2. 7; *b.* 184,2; —, clair 29,2; —, honnête *b.* 66,2. 145,2. 251,3. 331,2. 362.

cintiene, s. une sorte d'habit (?) *b.* 11,3.

cĭoáe, sf. airain *b.* 46,2 (v. ac-).

cĭoáră, sf. (cĭorĭ) corneille *b.* 302. 315,3. 348,2 . . 371; *čo-* 91.

cĭoarecĭ, pl. chausses; *čo-, b.* 205,2.

cĭorbă, sf. soupe *b.* 376,2.

cĭobán, sm. (ĭ) berger *b.* 374,3; *čo-, b.* 127,2; **cĭobănáș,** s. dim. *b.* 287,3. 288; **cĭobăníc,** sf. métier de berger *b.* 305,2.

cĭobótă, sf. (te) botte; *čo-* 331,3; *cib-, b.* 34; **čobotár,** sm. (ĭ) cordonnier *b.* 211,2.

cĭoc! boc! son du coup de marteau *b.* 334.

cĭocán, sm. (e) marteau *b.* 333,3. 362,2. 375; *din — lucrată,* travaillé à coup de marteau; **cĭocănáșĭu,** sm. dim. *b.* 334,1.2.

cĭof, sm. bouffon *b.* 360.

cĭohodár, sm. (ĭ) laquais, suite *b.* 18,2. 75,2.

cĭolán, sm. (ĭ) trumeau *b.* 336; *čolane,* pl. 215,2; **cĭolănos,** aj. qui a des gros os *b.* 259.

ciontésc, va. 3. retrancher *b.* 358.

cĭoplesc, va. 3. sculpter *b.* 205,2; **-lít,** aj. taillé, sculpté 172,2; *čo-* 172, 2.3; *b.* 72,2. 100,2.

cĭoráp, sm. (ĭ) bas; *čo-, b.* 118,3.

cĭorbagĭu, sm. (ĭĭ) colonel des Janissaires *b.* 18,1.3. 19.

cĭorogár, sm. (ĭ) savetier; *čo-, b.* 211,2.

cĭovrăncă, sf. **čovraîncă** hibou 91.

cire, -ri, *istr.* v. cine.

cireádă, sf. (ézĭ) troupeau de bétail *b.* 88,3. 259,2.3. 352; *cĭurdă,* id. 66,2.

ciréașă, sf. cerisier *-rê-, b.* 97,2.

ciricăese, vn. 3. gazouiller *b.* 254,2.

círtă, sf. moment *b.* 8.

círlă, sf. nombre (numéro de la constellation) 175,1.2. 211,2.

ciste, v. cinste.

cistu, v. cest.

citániĭe, sf. lecture *b.* 126,2; **citátelĭu,** sm. lecteur 208,2; *citénie,* péricope, lecture 252,3; *čte-* 215. 261,2. 262,1.2. 263. 268; *čŭt-* 9*,3. 265,3; **citése,** va. 3. lire 121. 162,2. 199,2. 337,3; *b.* 29. 95,2; **citeț,** sm. lecteur; *čŭteț* 255,3; **cititór,** sm. lecteur 157,3. 196,2 . .; *b.* 30,2 (v. cet-).

cĭubúc, sm. (cĭ) *ču-,* pipe à tabac *b.* 115,3.

cĭúdă, sf. (de) miracle 84,3. 223,2. 233,2; *ču-, b.* 247,2; —, dépit, colère *b.* 352 . . 353,2. 363,2; **cĭudát,** aj. étrange, singulier 102. 363,2; *b.* 24,3; *ču-, b.* 109,3. 134,2. 173,3. 176; —, miraculeusement 130,2; **cĭudesă,** sf. (ese) miracle 51,2. 139,2. 221,2. 222, 2. 319,3; —, (esi) 138,2; **cĭudesc,** vr. 3. s'étonner 3. 223,2; *b.* 71,3; *cĭudisésc, mr.* vr. 3. id. *b.* 278,3; **cĭudíe,** sf. *mr.* miracle *b.* 268,3.

cĭugur, sn. (e) houppe, pompon; *b.* 368,2.

cĭulínă, sf. bardane *ču-, b.* 98,2.

cĭumă, sf. (me) peste 5. 354,2.3; *b.* 23,1.2.

čumelitură, v. cim-.

cĭumpăvése, va. 3. courbaturer *b.* 294,3.

cĭúng, aj. manchot, 127,2. 349.

cĭupércă, sf. champignon *b.* 371 . .

cĭúr, sm. crible *b.* 348,3. 349 . . 376,3.

cĭurda, v. cireadă.

cĭút, aj. sans cornes *b.* 258,3; *ştiută, b.* 330.

cízmă, sf. (me) botte *b.* 11,3. 374; —, (mi) *b.* 137,3.

clácă, sf. réunion de corvée *b.* 349; *de* —, en vain *b.* 245,2; *vorbă de* —, babillement *b.* 262.

clădese (dĭí), va. 3. — *ca stogul,* mettre en meule *b.* 297,3.

cláe, sf. (clăi) meule *b.* 320,3. 321. 371.

claem, va. 1. *istr.* appeler *b.* 284,3; —, invoquer *b.* 285; *cliăm, b.* 282,2 . . (v. chĭem).

Cláin, sm. Np. *b.* 156,3. 183,2.

clánţă, sf. loquet *b.* 356,2.

clás, sm. classe *b.* 220.

clătése (ĭi) vr. 3. se remuer, mouvoir, agiter, ébranler 34,3. 81. 112,2. 129. 244,3. 249. 364,3. 368,2; *b.* 22,3. 24. 127. 177,2.3; —, chanceler, vaciller, balancer 247. 303. 323,2; *b.* 88,3. 90,2.3. 176,2. 216,3. 327. 361,3; —, palpiter *b.* 122—123 . .

clátin, va. 1. chanceler, vaciller 169,3.

Clauzenburg, sm. Nl. 177; *-zumburg* 178.

Clavdie, sm. Np. Claudius 5*,2.

cleaĭe, sf. *mr.* clef *b.* 274 (dcr. chee).

clefetése, v. clev-.

Cleopŭ, sm. Np. Cléopas 231,3.

clevetése (ĭi) va. 3. calomnier 4*. 24, 2. 211. 301,3 . .; **-tă,** sf. (te) calomnie 30; **-tíre,** sf. id. 301,3; **-titórĭu,** sm. (ĭi) calomniateur *b.* 39,3; **-tuíc,** sm. (ĭ) médisant 5*,3. 6*. 12*,3. 50,3. 367,2.

clĭăm, v. 1. *istr.* v. claem; *-ĭím (ai), mr.* va. 1. appeler *b.* 266. 269. 276,2. 280,2; **-áre,** sf. appel *b.* 269,2 (dcr. chĭem).

clĭĭşúţă, sf. mr. agrafe *b.* 275, 2.

clín, sm. *nicĭ în — nicĭ în mâneca,* rien de commun avec *b.* 373,2.

clintesc, vr. 3. se remuer, mouvoir *b.* 204,3. 262,3. 368.

clípă, sf. moment, instant *b.* 363,3; *într'o* —, en un instant *b.* 309. 339. 353; **clipálă,** sf. clignement, clin d'œil 233,3; *b.* 12,2; *întru o* — 243,3; *-peală,* sf. (peli) minute *b.* 9,2; *în toată -pêlă,* à chaque instant *b.* 54; **clipése,** va. 3. cligner *b.* 362,3; **clipitură,** clin 14*,3.

clír, sm. clergé 240,3; **cliric,** sm. (ĭ) clerc, prêtre 160. 358,3; **cliros,** sm. clergé 78,2. 193; *b.* 29,2.

clĭucêr, v. clu-.

clocésc, va. 3. couver 167,3; *b.* 129, 2. 211,3. 360,3.

clocotése, vn. 3. bouillonner *b.* 217,2.

cloncănese, vn. 3. croasser *b.* 299, 3. 300.

clondír, sm. bouteille *b.* 326 . .

clónţĭu, sm. bec *b.* 340,3 . .

clópot, sn. (e) cloche *b.* 33. 344; — *e bune glasure,* cymbales retentissantes 14,2; — *cu strigare,* cymbale de triomphe 14,2; **clopotár,** sm. (ĭ) sonneur *b.* 345, 2; **clopótniţă,** clocher *b.* 32,3; **clopoţél,** sn. (ţêle) dim. sonnette *b.* 213,2.

clóşcă, sf. (cĭ) couveuse *b.* 360,3 . .

clucérĭu, sm. sommelier princier *b.* 153,3; *vel -cear* 173,2; *clĭucêr* 44.

Cluj, sm. Nl. 176,2.3. 178.

c͡lec = celovece (slav.) homme 65, 3 . .

cmóce, av. maintenant *istr. b.* 284 (v. avmoce).

cnêz, sm. (zĭ) prince *b.* 50,3.

Cnimon, sm. Np. *b.* 89,3.

co, v. cu.

čo . . ., v. cĭo . . .

coace, av. *d'aice 'n* —, dorénavant *b.* 104 (v. înc-).

coádă, sf. (de) queue 58,3. 200,3; *b.* 91,2. 110,2. 153,3. 163,3. 208,2. 213, 2. 259. 311,3. 333,2. 354,2 . .; —, (cozĭ) *b.* 84,3. 336,3; — *de topor,* manche 361, 2; — *ochĭuluĭ,* coin de l'œil *b.* 123,3 .

coájă, sf. (cojĭ) peau, écorce, coquille *b.* 43,3 . . 45,2 . .

coálă, sf. — *de hărtie,* feuille de papier *b.* 298.

coámă, sf. (me) chevelure, crinière *b.* 85,2. 311,3.

coápsă, sf. (se) hanche, cuisse *b.* 31, 3. 32. 145,2 . .

coárnă, sf. cornouille *b.* 97,2.

coásă, sf. *timpul -seĭ,* fauchaison *b.* 345,3.

coástă, sf. (te) côte, flanc 9. 145,2. 244,2. 293,3. 322. 341; *b.* 110,2. 171, 3. 349,3; —, penchant, versant 176,2; *b.* 259.

cobése, va. 3. mal augurer *b.* 303.

cobór, va. 1. (rău) descendre 203,2. 361,3; **-ât,** aj. descendu 361,3.

coc (copt), va. 2. cuire 5; —, mûrir *b.* 174. 298,3 . . 335,1.3.

cocĭórvă, sf. râble *b.* 353,2.

cocoánă, sf. (ne) madame, dame *b.* 260,3. 373,3; *cuc-, b.* 316,2 . .; **cocón,** sm. (ĭ) enfant 4. 6. 59. 61. 64. 67,2 . . 93. 132,2.3 . . 135,3. 238. 287,3 . . 288 . . 317,2. 337,2; *b.* 68. 71,3 . . 72 . . 166,2.3 . . 188,3; —, *(cocoani)* 313,2; —, petit enfant 164; *de* —, dès l'enfance 180,2; *cucon* 38,3. 75,3. 209,2 . . 229. 233. 244,2. 250. 264,2. 278 . . 303; *b.* 122,3. 123,2. 139,3.

cocóș, sm. (ĭ) coq *b.* 228,3. 369. 371 . .; *cu-, b.* 61 . . 349,2. 353,2. 371, 3 . .; **cucoșéște,** av. en coq *b.* 353,2 (*istr.* cocot).

cocoșát, aj. bossu, gibbeux 350,3.

Cocoșca, sm. Np. 45.

cocótu, sm. *istr.* coq *b.* 286 (v. -coș).

códea, sm. diable (caudé) *b.* 260,2.

codină, sf. laine de la queue *b.* 258,3.

códru, sm. (rĭ) mont 14. 15,3. 107, 2; *istr. b.* 286,2; —, forêt 57,2. 70; *b.* 147. 242,3. 305,2. 350,3; —, bribe de pain *b.* 373,3.

cófă, sf. seau *b.* 368,3.

cofĕturĭ, pl. bonbon *b.* 315.

Cogălniceánu, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

Čogolê, sm. Np. 53,2 . . 150,3 . . 152 . . 173,2; *-leáști,* les gens de Čog- 200.

cohe, sf. *mr.* angle, coin *b.* 265,3. 268,3.

cojíță, sf. croustille *b.* 316. 336,2.

cojóc, sm. pelisse, vêtement fourré 335,3; *b.* 371,2.

Cojoghê, sm. Np. 75.

colác, sm. (ĭ) gâteau, petit pain 218, 2; *b.* 228,3. 260,3. 315,2. 330,2. 375, 2; —, margelle *b.* 351,3; **-lăcél,** sm. dim. *b.* 337,2.

colăcăríc, sf. l'invitation, oraison rimée aux noces *b.* 316,2; **colăcărit,** sm. id. *b.* 310,3; **colăcér,** sm. (ĭ) celui qui convie aux noces *b.* 312,3. 314.

colae, *istr.* v. -lea.

coláp, sn. (e) chapeau, bonnet *b.* 225,3.

Colasean, sm. (senĭ) Np. *b.* 155,2.

colástră, sf. colastre, premier lait après la délivrance *b.* 258,3; *cora-* 91.

coléa, av. là, de ce côté 290,2; *b.* 318; *-lê, b.* 173,3. 176,2; *istr. -lae, b.* 284; *-lo, b.* 284.

Colêdă, sf. Np. d'une divinité de la mythologie slave *b.* 52,3 . .

colegátor, sm. ami, collègue *b.* 35.

coliándru, sm. coriandre *b.* 45,2.3; *comieadru, b.* 97,3.

colíbă, sf. (bĭ) chaumière, cabane 58,2; *b.* 69,2 (*mr.* călivă).

colíndă, sf. (de) cantique de Noël *b.* 324,2. 326,3. 330,2.3; **-déz,** va. 1. parcourir *b.* 327,2.

Colintína, sf. Nl. *b.* 127,3.

cólnic, sm. sentier 36,2; —, (ce) colline *b.* 261,3.

coloánă, sf. (ne) colonne *b.* 130,2.

Colomâea, sf. Nl. 191.

Colașt, sm. Nl. (?) 176,3.

cólț, sm. (ĭ) angle, coin *b.* 96. 257, 2; —, roche *b.* 259 . .; —, dent, défense 206,2; *b.* 169. 361,3.

colțún, sm. (ĭ) bas, chausse *b.* 34.

com, sm. homme 226,3 (v. om).

comu, av. v. cum.

comanác, sm. chaperon *b.* 327,3.

cométă, sf. comète *b.* 200,3.

comíd, sm. gomme *b.* 46 . .

comicadru, v. coliandru.

cómis, sm. écuyer, titre de noblesse 61,2. 91,3. 150,3; *b.* 126,2; — *mare,* grand équipier 61; *b.* 97,2; *vel* —, id. *b.* 76,2.

Commod, sm. Np. *b.* 10,3.

Comnín, sm. Np. 159.

comoáră, sf. (orĭ) repaire 12; —, trésor 8* .. 17,3. 23 .. 29 .. 112,2 .. 158. 271,2. 275,2; *b.* 38,2. 40—42 .. 77,3. 149,3. 358.

compagnu, sm. *istr.* compagnon *b.* 282,3; **-anĭie**, sf. *istr.* société, assemblée; *b.* 283,2.

compăr, v. cu-.

compus, aj. fait *b.* 246.

conác, sn. (e) relais; auberge 333, 3; *b.* 112,3; **-ăcésc**, va. 3. descendre, gîter *b.* 206.

condéĭu, sn. plume 363. 364,2 ..; *b.* 372; *-déĭu*, *b.* 342; —, article (?) *b.* 221,3.

cóndică, sf. registre; code *b.* 75. 86.

condíte, sf. pl. dragées *b.* 89,2.

condiţióne, sf. *mr.* condition *b.* 264.

Condoguni, sm. Np. *b.* 245.

Condrê, sm. Np. 38,2.

conéţ, sm. fin 150,2. 229,3; *b.* 58.

conîhe, sf. cuisine *b.* 224,2.

conose, v. cu-.

Constandín, sm. Np. 336,3. 340. 347,2. 357,3; *b.* 246,2; *-ntín*, 38,3. 78, 2. 91,3. 92. 320; *b.* 80,3. 81,2; *mr. b.* 278,2; *Costandín* 92,2. 332,3 .. 334,2; *b.* 195,3; *-tin* 93,2. 146. 150,3. 152. 178,3. 257,3. 287,2; *b.* 74,2.

Contăş, sm. Np. 175.

contenese, va. 3. abolir, faire cesser, cesser 16. 25,2. 202,3. 308. 335; *b.* 49. 180; *-tinesc*, finir *b.* 315,2; *cunte-*.

contrése, vr. 3. rencontrer *b.* 286,2.

conzulu, sm. *mr.* consul *b.* 265,2.

cóp, sm. ruche, baquet *b.* 292,3 .. 321.

copáceĭu, sm. (cĭ) arbre 70. 114,2. 165,3 .. 199,3. 255. 311. 356,3; *b.* 21, 3. 66,3. 77,3. 136,3 .. 210,3; *mr. b.* 272,2.

copác, sf. jale *b.* 310,2.

copârşĭu, sm. cercueil *b.* 344,3.

cóper (rĭ) va. 3. couvrir 6. 12. 15,2; *istr. copresc*, *b.* 285,2 ..; **coperemânt**, abri 12. 286,2; **coperíş**, sn. (urĭ) toit, couverture *b.* 240,2 .. 291,2.3 ..; **coperitór**, sm. (ĭ) abri 16,2 (v. aco-).

cópie, sf. couteau à deux tranchants 244. 245.

copíl, sm. (ĭl) enfant 164. 265,3. 292. 348,3 ..; *b.* 23,2 .. 37. 93,2. 125, 3 .. 135. 155,3. 200,2. 208,3 .. 361,3; —, page 171,3. 200,2; *b.* 32,3 .. 114, 3. 115,2; *cópil*, bâtard 122; **copílă**, fille 207,3; *b.* 318. 350,3; **-ărése**, aj. enfantin *b.* 247,3; **-ăreáţă**, aj. f. id. *b.* 358; **-ăríe**, sf. enfance *b.* 261; *din* —, dès le berceau 198,3; **-áş**, sm. dim. petit enfant *b.* 287. 290,2; **-íţă**, sf. petite fille *b.* 297,3; *cupiĭ*, pl. 207,2.

copítă, sf. (te) sabot 6; *b.* 90,3. 336,3 ..

coprínd, v. cu-.

copt, aj. mûr 157; *b.* 209. 215,2 .. 3 .. 336. 351,3; *mr. b.* 269 ..; —, cuit *b.* 353,2.

copús, sm. *mr.* effort *b.* 267,2.

corábie, sf. (ábiĭ) navire, vaisseau 9*,3. 36. 110,3. 128,3 .. 130. 224,2 .. 286,3. 313; *b.* 40,3. 60,3 .. 61. 66. 83, 2. 129,2. 164,2. 317. 368,3; —, *(ăbiĭ) b.* 41. 84,1.2 .. 129,3 .. 326; **corăbiceárĭu**, sm. (eárĭ) nautonnier, matelot 224, 2. 225; *b.* 39,3. 128,3. 129,2 .. 3.

corastră, v. .col-.

corb, sm. (ĭ) corbeau 28. 60,2. 91; *b.* 185,3. 248,2. 302,2. 303; *mr. b.* 264,3 ..

corbán, sm. sacrifice *b.* 117,2.

corboáică, sf. femelle du corbeau *b.* 299,2 ..

corcodél, sm. crocodile *b.* 7,3.

Coréĭu, sm. Np. 364,2; *-reo* 11*,3; *-reu* 49,3; *-rie* 155.

Corenschi, sm. Np. 74 ..

Coresi, sm. Np. 33,2; *-rie*, v. Coreĭu.

Corinth, sm. Nl. 253,2; *b.* 204; **-têni**, pl. habitants de C. 13*,2. 24,3. 262. 316,3.

corisma, sf. *istr.* carême, quadragesima *b.* 285,3.

corn, sn. (coarne) corne 14. 83,2. 249,3. 250,2. 357. 361,2. 368,2; *b.* 20, 3. 110 .. 237; —, angle, coin *b.* 334, 2. 335; —, manche de la charrue *b.* 306,2; —, *(cornurĭ)* pl. coin 149,2; **Cornea**, sm. le diable (cornu) *b.* 260,2.

cornícea, sf. espiègle, farceur *b.* 365,2.

Cornilie, sm. Np. 360; *-lii*, *b.* 198.

cornut, aj. cornu *b.* 258,3.

coroánă, sf. *mr.* couronne *b.* 267,3; *corónă* 129,2; *b.* 151. 219,2; —, Nl. 178; *corúnă* 178,2; **corunáţie**, sf. couronnement 333,3. 334,2; **-runéz**, va. 1. couronner 177,3 (v. cunună).

córt, sn. (urĭ) tente 195,2. 239,1 .. 2. 247,3. 334; *b.* 166,3 .. 300,2.3; —,

pavillon 154,2; *-ul ştiinţeĭ*, tabernacle 238,3..

corúĭu, sm. épervier 91.

coscáĭu, sm. (aĭ) corbeau *b.* 298,3. 299.

cositórĭu, sm. étain 162,3. 172,3; *b.* 46,2. 225,3.

cosíţă, sf. (ţe, ţă) tresse, mèche de cheveux *b.* 89,1.2. 91,3.

cost, v. cust.

Costache, sm. Np. *b.* 81,3.

Costand, sm. Np. 127,2; *-ă*, sf. monnaie *(ducatulŭ ĭaste căte 5 -e*, le ducat vaut 5 costandes) 95,3; *-din*, v. Con-.

Coste, sm. Np. 62. 72. 173,2.

Costín, sm. Np. 45,2. 196,2. 202; *b.* 1. 8,2.

costişoáră, sf. (re) dim. petite colline; *b.* 290,1.3.

costréţ, sm. étable de pourceaux *b.* 309,2.

coş, sn. poitrine *b.* 224,3; —, cheminée *b.* 364,3. 365; — *de rîmă*, étable de pourceaux *b.* 335; **coşáreă**, sf. hotte, bourriche *b.* 309,2.

coşcĭug, sm. corbillon 254,3. 255,1.2.

cóşniţă, sf. pannier, corbeille 148, 2.3. 149. 255,3; *b.* 208,3. 209,2.

cot, sn. (coate) coude 313,2; *b.* 342, 2. 363,2; — (coţi) pl. coudée, aune 8*, 2. 65,3. 201,3; *b.* 60,3. 61,2. 92,3. 97. 117,3. 132,3. 167,3.. 217. 323,2.

Cotiastu, sm. Nl. 221,3..

cotesc, vr. 3. serpenter *b.* 292.

Cotnár, sm. Nl. 62,2. 63..

cotonogésc, va. 3. rosser *b.* 365,2.

cotór, sm. manche; *barba în —*, barbe pointue *b.* 169.

Cotrónţa, sf. Nl. *b.* 222—25.

cotrémur, v. cu-.

Cotrucêni, sm. Nl. 333,2.

covărşésc, va. 3. surpasser, dépasser 84,2. 203. 300; *b.* 19,2. 60,3. 91; *covărşesc* 60,2. 99,2; **-şíre**, sf. comble *b.* 87,2; **-itór**, aj. important *b.* 86,2.

covăsêlă, sf. levain 17.

covátă, sf. jatte *b.* 337,2.

covór, sm. tapis *b.* 11,3. 300,3..

covríg, sm. (i) craquelin rond *b.* 360,2.

Cozma, sm. Np. 92,2.. 295.

crác, sm. (i) rameau *b.* 369..

Cracău, sm. Nl. 70.

crăcime, sf. cabaret 24,2; *-mă* 91 (v. cărşmă).

crăcĭún, sm. Noël 136,2. 161. 234, 3; *b.* 228,2; —, Np. *b.* 325,3. 330,3; **-na**, sf. Nl. 71,3. 72,3; *Crcačunêni*, s. Nl. 151.

crăésc, aj. royal, princier 269,2. 276. 333,3. 335,2; *b.* 45,2. 169,2.. 201,2. 234,2. 315,2; *toĭag* —, sceptre 36; —, va. 3. régner 360,3.

crăĭu, sm. (aĭ) roi, prince 36,2. 58, 2. 69,3. 70.. 73. 124,3. 146,3. 190,3.. 213,2. 268,3.. 276,3. 333,2; *b.* 12,3. 18.. 35. 104,2. 151,2. 202,2. 360,2. 3..; **crăĭásă**, sf. (ăése) princesse, reine *b.* 77. 173,2. 175,3. 313,3; **crăíe**, sf. (iĭ) royaume 200,3. 360,3; *b.* 76,3. 132, 2; *-ăii*, sgl. *b.* 96,2; —, domination, règne 235,3; **crăíre**, sf. id. 268,3.

Craĭóva, sf. Nl. *b.* 206,3.

crăişór, sm. prince *b.* 173. 176.

Crălegătorie, sf. Nl. 43,3.

cralĭévstvo, sm. *istr.* règne *b.* 284, 3 (v. dcr. crăíe).

crâm, sm. accueil d'honneur *b.* 115,2.

Crâm, sm. Nl. Crimée 235,2.

crămesc, -iţă, v. cărmesc, -iţă.

crâng, sn. (urĭ) taillis *b.* 77,3. 370, 3; —, (crângi) branche *b.* 375,2.

cráp, sm. carpe *b.* 42,2.

Crăstítelŭ, sm. Jean Baptiste 104,3.

Craveci, sm. Np. 92,3. 93.

creángă, sf. (crengi) branche, rameau *b.* 351,3; *cra-* 286,3.

creástă, sf. crête de coq *b.* 373,2; —, sommet *b.* 259.

creche, sf. *istr.* verjus *b.* 285,3.

cred, va. 2. croire 67,3. 124,1..2. 127,2. 227; *b.* 105. 206,3; *istr. b.* 283, 2.. (v. crez); **credéul**, sm. le Credo 220,2; **credinčos**, aj. s. croyant, fidèle 16*. 12,3. 15. 47,2. 52,2. 76,2. 82. 100. 109,3. 115. 143,3. 148,2. 163. 195,2.. 228,3. 281,2. 314,3. 326,3.. 341,2. 346, 3; *b.* 40,3. 56,3. 73,2. 97,3. 131,3. 145. 231; —, digne de foi 47; —, assuré 154,2; *bun* —, orthodoxe 164. 240,2; *credenčios*, 227; **credínţa**, sf. (ţe) foi, croyance 8*,3. 10*,3. 11*. 15,3. 20,2. 26,3. 30,2. 41. 45,2. 53,2. 77. 104,3. 112,2..3.. 115,2.. 124. 141,2. 240, 3. 293,3. 359; *b.* 29,2. 31,1-3. 57. 162. 373; *crêdinţă* 142; *crediînţă* 7*,2; *credenţă* 207,2; *cridinţă* 43,3; *credenţă* 15*,2. 226,2..; —, créance, légalisation 38,3. 76. 103.. 134.. 135.. 151,2; *b.* 76,1..2; —, le Credo 32,2. 41; *cre-*

denţă 75; *cridinţă* 87; *maĭ de* —, plus avéré *b.* 76.

créeri, sm. pl. cervelle *b.* 340; *creirii, b.* 44,2.

crémine, sf. pierre à fusil *b.* 64,2.

crep, (aĭ) va. 1. crever, se fendre *b.* 229. 260,3. 309,2. 340,3. 354. 373,2; — *de zua,* poindre *b.* 293,2; *crăp, b.* 98,2. 166,3. 339; **crepătúră,** sf. (rĭ) fente *b.* 93,2.

cresc, (uĭ) vn. 2. croître, grandir, grossir 8*,2. 4. 17. 34,3. 35. 36,2. 59, 2. 65,1.3. 79,2. 83,3. 107,2.3. 131, 1.2. 158. 171,2. 206. 256,2. 266,3; *b.* 11,2. 21,3. 27. 30,2. 94,2. 183. 253. 359,2; —, se répandre 283,3; —, élever 257. 278,2 .. 320; *b.* 90. 188,2; **-ut,** aj. levé *b.* 351,2; —, âge 131,2. 133,3.

cresteţél, sm. laitue scariole 355,3.

créştere, sf. (rĭ) croissance, accroissement *b.* 126,3; *crê-, b.* 26,3. 30,2. 156,2; —, éducation *b.* 108,3. 125,3. 155,2. 201.

créştet, sm. sommet *b.* 300,3; *crê-* 36,3. 157; *b.* 91,3; *-tit,* cerveau *b.* 122,3.

creştín, sm. (ĭ) chrétien 24. 25,2.3 .. 39,2 .. 42,3. 46,2. 60,2. 83. 90,3. 106 .. 112,2. 138,2. 146 .. 217 .. 272. 357,3; *b.* 28,1.2. 50,2. 55 .. 236,1-3; *-tir* 55; *crijteno* 226,1.2; *crăştin, mr. b.* 281,2; **-ătáte,** sf. chrétienté 39,3. 76,2. 86. 98. 118,3. 124,3. 292,3; *b.* 4,3. 5. 7. 99, 3; **-ésc,** s. aj. chrétien 29,2. 32,2. 84, 2. 133,2. 280,2. 336,3. 347,3 ..; *b.* 35, 2. 56,3; *criistinesco* 226,1.2; *criştinască* 124; **-êşte,** av. chrétiennement 85,3; *b.* 29; **-éz,** vr. 1. se christianiser 362,2.

creţ, aj. crépu *b.* 295,3.

Creţuléscu, sm. Np. *b.* 205,3.

Creusa sf. Np. 59.

crez, (úĭ, a crede) vn. 2. croire, penser 3*,3. 10*,3. 15*,2. 8. 20,2. 32,2. 39, 3 .. 42,3. 65. 108,2. 112,3. 139,2.3 .. 148. 159,2. 179,3. 201 .. 208. 288,3. 289. 308,3. 310,2 .. 320,2. 324,1.3. 327,2 .. 343,3. 347,2. 358; *b.* 18,2. 57, 2. 82,3. 94. 161,1.2. 183. 202. 245; *creḑ* 6*,3. 49,2. 53,2. 106. 109. 174,3. 200. 227,2. 230,2 ..3. 248 (v. cred); **crezământ,** sm. foi *b.* 160,3 ..

crín, sm. lis 8*,2. 325,2; *b.* 176,2; — *de apă,* iris pseudacorus 356,3.

críntă, sf. jatte à fromage *b.* 258,3.

cristál, sm. cristal *b.* 176,2; *-iş-, b.* 178,3 ..

Crĭĭstos, 227,2 (v. Hristos).

crísu, sm. *istr.* croix *b.* 285,2 (dcr. cruce).

crísmă, sf. cabaret *b.* 224,2 (v. cărşmă); **crişmarĭ,** sm. cabaretier *b.* 224,2.

Critŭ, sm. Nl. 47,2. 224; *-tên,* sm. originaire de C. 340,3; **-tíl,** sm. Np. *b.* 150—51 ..

crivo, aj. *istr.* faux *b.* 285.

croésc (ĭĭ), va. 3. tailler, faire *b.* 326,1.2; —, rosser *b.* 356; —, faire des projets *b.* 367,2; **croitór,** sm. tailleur *b.* 121. 326,2.

Cron, sm. Np. 57,2. 66,2.

croncănésc, vn. 3. croasser *b.* 302,2.3.

cronicárĭu, sm. chroniste 70,2. 143, 1 ..2. 192.

cruce, sf. (cĭ) croix 2. 21,2. 85,2. 90. 101,2.3. 106. 130,2. 182. 186,2. 192,2. 226,2. 314,3. 357,3 .. 358,2 ..; *b.* 24. 60,2 .. 80,3 .. 186,2; —, (ce) 172, 3; —, carrefour *b.* 224,2 *(istr. crisu);* **crucíş,** aj. av. croisé, en croix *b.* 4. 362,3.

crúd, aj. cruel *b.* 76,3. 152; *pĭĭale -ă,* peau crue *b.* 3,3; *roao* —, rosée fraîche *b.* 177,2; *-ă cărticică,* petit livre, simple *b.* 346,2 *(istr.* crut).

crúg, sm. cycle 44; *b.* 166,2.

crúnt, aj. sanglant, ensanglanté 11. 176,2; *b.* 19,3. 129; —, sanguinaire 60,3.

cruto, av. *istr.* — *ráţe,* amèrement froid *b.* 282,3 (dcr. crud).

crúţ (úĭ) va. 1. ménager, préserver, épargner 11*. 13*,2. 33,2. 49,3. 59. 86, 2 .. 237. 264,1 .. 318,2. 367,2; *b.* 374, 2; —, ramasser 51; **-ţâ,** sf. ménagement 327,3; **crutíre,** sf. id. *b.* 58.

cseána, sf. *mr.* pays étranger *b.* 274, 2.3 .. (v. x-).

ctítor, sm. fondateur 44.

čténie, v. citanie.

ču-, v. cĭu-.

cu, prép. avec 8*,3. 1. 4. 16,3. 23, 2. 25 .. 30 .. 38 .. 135 .. etc.; *co* 43, 2. 151,3. 364.

cŭ, prép. slav. vers, envers 316,3. 317,2. 318 (v. că).

cubéle, sm. (ĭ) limaçon 117.

cuc, sm. coucou 91; *b.* 137,3. 347,2.

cucerédẹ, vr. 3. s'humilier 266,2 (οἱ ἀπαιτοῦντες); *-ésc, b.* 155; **-ríe,** sf. humilité, dévotion 157. 287,2. 288,3; *b.* 253,

3; **cucérnic**, aj. révérend *b.* 156,2; **-nicíe**, sf. piété, dévotion 274,3; *b.* 100, 2. 101,3; —, révérence (titre) *b.* 28,2.

cucon, v. co-.

cucór, sn. (coară) cicogne *b.* 132,3.

cucóș, v. co-.

cucunár, sm. (ĭ) pignon *b.* 42,3. 45.

cucur, vr. 1. flatter de la queue *b.* 84,3.

cucúță, sf. ciguë 355,3. 356,3.

cudălbél, sm. (eĭ) à la queue blanche *b.* 334,3.

Cudughér, sm. Np. *b.* 79,2.3.

cufúnd (ăĭ), va. 1. plonger, abîmer 32; *b.* 129,3; —, vr. s'enfoncer, s'abîmer *b.* 39,2. 109,2.3. 353; **-áre**, sf. enfoncement 29,2.

cúget (aĭ), vn. 1. penser, songer, réfléchir 13*. 16. 44. 54. 88. 98. 113. 133,3. 171,2. 222,3. 223. 271,2. 310, 2; *b.* 37,2.3. 164,3. 295,3; —, projeter 282,3; —, sn. (te) pensée, réflexion, idée 11. 54. 81. 89,2. 97,2. 110,3. 147. 154,3. 164,3. 168,3. 170,2. 298. 312,2; *b.* 11. 21,2. 73,3. 126,2. 176,2. 179, 2. 195,3; —, intention 155,2.3; **-áre**, sf. id. *b.* 153,2.

cúglă, sf. cape *b.* 3,3.

cuğmă, v. cuzmă.

cuĭășăl, sm. petit clou (?) *b.* 370.

cúĭb, sn. (urĭ) nid, nichée 15,2. 84, 2. 102. 341; *b.* 210,3. 327,3. 328.. 367,3. 369. 374,3; *cuĭăl* (urĭ) 282; *b.* 136,3..

cuînplit, v. cum-.

cuișoáre, sf. pl. clou de girofle *b.* 42,3. 45,1.3. 109,2.

cúĭu, sn. (ie) clou *b.* 245,2. 376,2.

cuj, sm. *istr.*; — *de slama*, brin de paille *b.* 286,3; *cuș*, morceau *b.* 287.

cúla, sf. *mr.* tour *b.* 281.

cúlc, (aĭ) va. 1. coucher 36. 136,1-3; *b.* 354—55..; — *la pămînt*, tuer *b.* 365, 3; —, vr. se coucher, se reposer 149. 171. 253. 294,1.2; *b.* 49. 70,3. 175,2. 176,3. 327,2.3; **-áre**, sf. couchée, coucher 285,2.3; **-úș**, sm. terrier *b.* 262. 367,2.

culdura, v. căl-.

culég (eseĭ), va. 2. cueillir 24. 255, 1.2. 256.. 351; *b.* 175,2; **-ătór**, sm. compositeur *b.* 353,3. 367,2; **-ere**, sf. collection *b.* 361. 365,2; **cules**, aj. recueilli 236,3; *b.* 201,1.2. 364,3; —, sm. vendange *b.* 26,3.

cum, cumu, av. comme, comme si 2*,2. 4*,3. 12*,2. 1,2. 9. 10. 19,3. 23. 26,2. 32. 39,1.3. 41,3. 45,3. 46. 48. 50,2. 52,2.. 55,2. 59,3. 63,3. 76,3. 96,2. 105.. 115,3. 117. 122,1-3. 123.. 138,3. 290. 324,3..; *b.* 9,2. 171; —, dès que, aussitôt que 130,3. 149,3; *b.* 74,2. 137,2. 196,3. 214,3. 256,3; —, comment 13*,3. 14*,2; *b.* 46,3. 48..; —, cj. que, ainsi que (ut) 2*,3. 3*. 4*, 3.. 5*,1.2. 4,2.3. 5,1-3. 16. 23,1-3. 24,1-3. 26,3. 32. 34,2. 35,2. 37,2.3. 40,3.. 45,1.2. 47,3. 62,2. 74,1.2. 102, 3. 122. 123,1.2. 132,2. 133,2. 137. 141, 2. 151. 162. 220.. 268. 271,3. 276,2. 295,3. 318,3. 346. 350,3; *b.* 31. 70, 3.. 74,3..; — *că*, id. *b.* 18,3. 21,2. 28,2. 112,3. 162. 169,2. 179,2. 189. 204,2. 211,3. 322; *cumuș*, comme, tel que 44. 48,3. 128,3; *cumvá*, par hasard 160,3; *nu cumva*, d'aucune manière 66, 2. 82,2. 119,3. 134. 165,2. 167,2. 169, 3. 197. 286,2. 327,2; *b.* 95,3. 127,3. 179,2; *ca cum*, comme si 131,3..; *b.* 21,2. 150,2; *mr.* comme *b.* 269; *de cum*, que *b.* 353; *ničicum*, nullement 133,3; *b.* 89. 181,3. 182. 243,3. 245, 3. 250; *nicĭ de cum*, id. 347,3; *b.* 211, 3. 213,3. 245,2.

cumbará, sf. (le) grenade *b.* 19..

cumândez, va. 1. sacrifier 15,2; **-áre**, sf. (ârĭ) sacrifice 16,2.

cumátru, sm. compère 90..

cuménec (aĭ) vr. 1. se communier 116,1.2. 181,3; *cumérec* 55,2; *cumínec* 89.. 117. 218,2.. 242,2; *b.* 29. 207; **cumenecătúră**, sf. communion 40. 42, 3. 115. 181,3; *b.* 80; *cuminecâtúră* 25,2.

cumere, v. umere.

cumnát, sm. beau-frère 72. 207,2..

cúmpână, sf. balance; danger 79. 196,3. 211,2. 360; — *de moarte*, malade à la mort, danger de *b.* 120,3; *a sta în-*, être en balance, en danger *b.* 245, 2; **-nése**, va. 3. compenser, peser, équilibrer 64. 272,2. 360; *b.* 90,3.

cúmpăr (aĭ) va. 1. acheter 17,3. 18. 37. 100,3. 107,3. 134,2. 143,3. 229,3. 238. 241,3. 291. 313; *b.* 11,3. 34,3. 54. 96,2. 121,3. 128,3. 135. 170,2. 214, 1.2. 225,2; *compăr* 43,3; **cumpărătúră**, sf. (rĭ) achat 38,3. 45. 63. 74,3. 103. 151,3...

cúmpăt, sm. équilibre, mesure 149, 2; *pre supt* —, en secret *b.* 245,2; **-éz**,

va. 1. mesurer, modérer 118,2. 145,3. 146,3..

cumplíre, sf. dureté, cruauté *b.* 87. 196,3. 197; **-ítă,** sf. (e) extrémité 13,3; **-ít,** sm. fin 18; **-ít,** s. aj. violent, cruel, dur, terrible, horrible 49,3. 60,3. 64. 166,2.3. 171. 196,3. 197,2. 201. 202, 2.3. 214,2. 266. 296,2. 354,2.3; *b.* 12, 2. 83,2. 91,2. 116,3. 118. 152,2. 240; *ḑuâ -ită,* jour de calamité 248,2; *cuînplít* 106,3.

cungĭur, va. 1. entourer 366,2; *cunjur,* parcourir *b.* 110,2 (v. în-).

cunóse, (uĭ) va. 2. connaître 13,2. 20,2. 26,1.3. 38. 40,3. 48,3. 57,2. 72, 3. 79. 81,2. 116,2. 117,2. 215,2.3.. 248,3. 254,2. 324,2. 355,2. 365,3; *b.* 11. 13,3.. 136,3. 235; —, reconnaître 2,2.3. 64,3. 102,2. 297,3; *b.* 207,3..; —, apprendre *b.* 2,3. 53,3; *conosc, b.* 90; **-ătór,** sm. (rĭ) connaisseur 295,2. 322,3; *b.* 55,3; **-út,** sm. (ţĭ) connu, connaissance 185,2. 255,2; *b.* 236,3..; **cunoştínţă,** sf. (ţe) connaissance, instruction 76,2. 146,2. 216. 245,3. 273,2. 275,2; *b.* 17,2. 28,2. 152. 154,2. 156,2. 175,2. 208,3. 255,2; —, conscience 273, 2. 275,1.2..

cunpar, v. cum-; *cuntenesc,* v. con-.

cunún (úi), va. 1. couronner 11,2; —, marier 61,3. 217,3..; *b.* 68,2. 293, 2; **cunună,** sf. (ĭ) couronne 60. 61,3. 64, 3. 65.. 86. 106,3. 203. 257; *b.* 5,3. 57,3. 209. 324,2; *curúră* 56; —, guirlande *b.* 51,3. 88,3. 134,2. 197,2. 320, 3; **cununíe,** sf. mariage 115. 243,2; *b.* 370,2 (v. coroană).

cúpă, sf. (pe) coupe 151; —, (pi) *b.* 258,3.

Cupalo, s. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 51,3..

cupárĭu, sm. échanson 38,2.. 102, 3; *cupărêscă,* aj. f. appartenant à l'échanson 38,2.

cupéţ, sm. négociant 93,2.

cupíţu, sm. *istr.* grande cuiller *b.* 285,2.

cuprínd (nseĭ), v. 2. enfermer, saisir, tenir, contenir, consister 42,2. 71,2. 118, 3. 124,2. 147,2. 214,2. 243,2. 245,2.. 259. 300,3. 303. 308,3. 323,2. 350. 357, 3. 363,3; *b.* 13,2. 28. 36. 82,2. 99,2. 116. 176,2. 180. 221. 253,2. 290,2..3..; —, lier 200; *co-, b.* 22. 23. 124,3. 127, 3; **-ere,** sf. l'action d'embrasser 101,3; —, étendue, contenance 323,2; *b.* 220, 2. 222; —, compréhension *b.* 253,2; **cuprínş,** aj. contenu, saisi 230,2; *b.* 215, 2. 223,2; —, sm. contenu *b.* 126,2.

cuptórĭu, sm. fourneau 17,3. 18; *-tori* 8*,3; *-tĭór, b.* 350,2. 351,2. 352.

cur (seĭ), vn. 2. courir 6. 36,2. 231; —, vn. 1. couler 90,3. 99. 108. 176,2. 225. 255,2. 347; *mr. b.* 265,2. 268,2 (v. curg); —, nettoyer 293; *b.* 43,3.

curând, av. vite, promptemẽnt 59,3. 61,2. 125,2. 288,3. 305,3; *b.* 6,2. 25,3. 26,2. 74. 129,2. 135,2. 159. 216,2; *de* —, récemment *b.* 139,2; *aşa dă* —, si vite *b.* 255,2; *cu multŭ şi mai* —, beaucoup plus vite 278,2; *curând,* av. vite 2*. 3*,2. 100,3. 147,2.. 216,2. 258, 2.. 324; *b.* 11,2. 121,2.3; *-dă vrême,* peu de temps 190,3; *mr. b.* 264,3. 266; *de* —, récemment 47.

curát, aj. propre, pur; chaste, sobre 15*,2. 9. 12,3. 44,2. 47,1.2. 48,3. 52, 3. 55,2. 79,3. 101,1.2.. 154,2.3. 211, 3. 241. 319,2.. 346,1.2; *b.* 31,2. 32.. 58.. 61,3. 70,3. 138. 184,2. 231,3. 343, 1-3; *pietri -te,* pierres précieuses 12,3; —, av. clairement, franchement *b.* 41,2. 219.

curătorĭu, aj. coulant 57,3. 98,2. 346,2.

curăţél, aj. dim. propret *b.* 327,3; **-ţénie,** sf. pureté 293,3; —, purification 317,3; **-ţése** (ţĭĭ) va. 3. nettoyer; purifier 13.. 16,3. 26,2.3. 27,3. 48,3. 81, 2. 84. 91. 107,1.3. 154,3. 194,2. 222. 241,3. 284,3; *b.* 4,2. 16,2. 45,3. 184. 350; *curăţăsc,* 242,3. 245,3; *b.* 109,3.. 137,1-3. 219; *curăţéz,* id. 317,2; **-ţíe,** sf. propreté; honnêteté, chasteté 10*,2. 9. 29,3. 45,2. 47. 79. 100. 165. 180; **-ţítorĭu,** s. aj. qui nettoie 30; *b.* 137.

curcubéu, sm. arc-en-ciel *b.* 370,3.

curéa, sf. (ele) courroie *b.* 3,3. 369, 2; *curá, b.* 227,2..; —, (êle), *b.* 11, 3. 90.

cúrg (curséĭ) vn. 2. courir 344; —, couler, s'écouler 296,2; *b.* 61,2.3.. 102. 124,3. 130,2. 133,3. 136,3. 148. 167,2. 176,2. 237,2. 318,3. 333,2; —, sortir, découler *b.* 214,3 (v. cur); **-ere,** sf. écoulement 359,3; *b.* 148,2. 159; —, cours *b.* 93. 150,2; *-gire, b.* 83; —, marche *b.* 236,2.

curióz, aj. curieux *b.* 170,2; **-itáte,** sf. curiosité *b.* 169,2; **-nic,** aj. étrange *b.* 144,2. 146,2.

curişór, sm. dim. (rĭ) derrière *b.* 334,2.

curm (aĭ), va. 1. cesser, interrompre 9*. 19,2. 133,3; —, vr. *mr.* s'efforcer *b.* 270,2. 277,2.

curmezíş, av. *în* —, de travers *b.* 304,3. 335.

cúrs, sm. cours, marche 11. 133,2. 176,2. 177,2. 202,3 .. 204,2 .. 332; *b.* 9,2. 253,2; *-ul ţărăĭ,* événements 196,3.

cúrsă, sf. (se) piège 166. 172. 214. 354 ..; *b.* 52. 110,2.

Curşa, sm. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 53.

cúrte, sf. (ţĭ) cour 14,2. 70,3. 75,2. 106,3. 152. 190,2. 218,3. 235,2. 277. 333,2. 337,2. 341,2; *b.* 8. 12. 69,2. 169, 2; —, palais 133,3. 189,3. 200; *b.* 69 .. 113,3. 118,2. 224,2. 324,3. 331,2. 334, 2; **curtĭán,** sm. courtisan 198,2 ..

curund, v. -rând; **curură,** v. cunună.

cúrvă, sf. (ve) putaine, impudique 46. 122 .. 242,3. 285,2. 291,2.3; **-vărĭu,** sm. (rĭ) putassier, impudique 33. 40,2. 46. 242,3. 289,3; *b.* 39,3. 159,3; **-vese,** va. 3. se prostituer *b.* 22,2; **-víe,** sf. (ĭĭ) impudicité, prostitution 11*,3. 12*,3. 2. 29,3. 47,2. 50. 275,2. 289,3. 291,3. 315,2; *b.* 39,3. 144,3. 261,2; *curŭvíe* 45,3; *corvíe* 54,3.

cuseríe, sf. (ĭĭ) alliance par mariage *b.* 10; **cuscru,** sm. (rĭ) beau-père, beau-frère *b.* 98,2; *mr. b.* 273,3.

cust, vn. 1. exister *b.* 227,3; *cost,* va. maintenir en vie 269,2.

custorít, aj. teint (?) *b.* 311,3.

cusúr, sm. défaut *b.* 372,3.

cusút, aj. cousu, brodé *b.* 226,2. 312, 2. 315,3.

cuş, *istr.* v. cuj.

cutáre, pr. indf. tel 122,3. 297,3. 298 .. 307; *b.* 138,3. 250,1.3 .. 326 .. 364; *-ri, b.* 172,2 ..

cutát, aj. avec des rainures *b.* 331,3.

cutéz (aĭ), va. 1. oser 11*,3. 5. 6. 64,2 .. 73. 293,3; *b.* 70,3. 167,3. 224, 2; *cuteḑ* 4*,3. 46,2. 49,3. 241,3. 246, 3. 264,2; **cuteḑáre,** sf. audace 242,3.

cutíe, sf. boîte *b.* 117,3.

cutrémur (aĭ) vr. 1. trembler, frémir 49,2. 68. 288,3. 293,2. 296. 303; *b.* 5. 40,2. 242,2; *-mor* 175,2; *cutrimbur,* va. *mr.* faire trembler *b.* 282; —, s. (ĭ) frémissement 2*. 215,2. 243. 259, 2. 283. 288,3. 366,2; *b.* 64,3. 215,2; —, tremblement de terre 4,2. 67,3; *b.* 164,3 .. 165 .. 217,2.3 ..

cutríer, va. 1. parcourir 253,2.

cutrimbur, v. cutremur.

cutúrbur, va. 1. *mr.* troubler *b.* 265 ..

cuţít, sn. (e) couteau 352,2; *b.* 98, 3. 117,2. 332 ..; *istr.* 285,2; *în -e îl luară,* déchirer à coups de couteau *b.* 116,3.

cuvânt, sn. (vínte) mot, parole; sermon, discours 3*,3. 9*,3. 11*,3. 1,2. 8. 12. 20 .. 23,2. 24,3. 32. 36,2. 40,2 .. 42,3. 44. 47. 51,2 .. 69. 79,2. 80,2. 96,3. 98,2. 104,3. 109. 122. 126,2.3. 128. 137,2. 153,2. 186 .. 211,2.3. 283, 3 .. 291. 312 .. 324,3; *b.* 4 .. 6,2. 7, 2. 20,2 .. 32,2. 143,2. 160 .. 204,3; —, chapitre *b.* 216; —, réponse *b.* 313, 3; *cu* —, sous prétexte *b.* 124,2; *din* — *în* —, mot-à-mot 360,2. 362,3; —, (vinti), *b.* 123; —, (viînte) 82,2; —, (vénte) 40,1.3. 50 .. 51,3. 54. 198. 227. 350,3. 366,3. 368,2; —, (vânte) 37. 84, 3. 312,3; *cuvînt* 208,3 .. 215 .. 239,3; *cuvintele tocmitorĭ,* compositeurs 111,2; **-áre,** sf. oraison, parler 250; *b.* 162, 2 .. 236,2; *înainte* —, préface *b.* 39; *fără* —, muet, interdit *b.* 150,2; **-ătór,** s. aj. parlant 88. 260,2; *b.* 21,3 .. 28. 153, 2. 164; **-éz,** va. 1. parler 201,3; *b.* 158,3. 292. 326,3; *bine -eḑ,* bénir 211,2. 303. 364,3. 367,3 .. (v. bine).

cuviinčós, aj. digne, légitime, convenable *b.* 78,3. 155,2. 253,3; —, dû 335,3; *cuviinţă,* sf. nécessité 31,2.3; —, convenance, bienséance *b.* 90,3. 110, 2; *bună* —, id. 313,2; *b.* 86,3. 147; *cu* —, comme il faut 76,3. *preste* —, inconvenant *b.* 91,3.

cuvin, vr. 3. convenir, appartenir, seoir 30. 125. 164,3. 218. 241. 276. 284,3. 343,2. 347,3; *b.* 6,2. 9. 23. 28, 3. 80. 101,3. 184,2. 253,3. 356.

cuviós, aj. décent, beau; pieux, vénérable 129,3. 132,2. 157. 279,2. 284, 3. 297,2.3. 319 .. 363,3; *b.* 2,3. 130, 3. 203. 303; —, propre 346,2; —, tempéré *b.* 3,2.

cúzmă, sf. chaperon, bonnet *b.* 369, 3; *cuŭmă, b.* 205,2.

cyclu, sm. cercle *b.* 92,3.

D (Д).

da, v. dar.

dă, v. de.

Dabija, sm. Np. 173,2. 251,2; *b.* 32,2.

dáca, cj. si, en cas que, donc 73. 120,2; *b.* 115,2. 251; —, aussitôt que *b.* 171,3 .. 231,2; *deca* 3*,3. 4*,3. 1. 3. 6. 166,3. 171,3. 224,3. 364; *b.* 73,3; *dêca* 18,2. 24,2.3. 27,2. 29. 40,3. 48, 2. 89,3. 100,2. 113; *b.* 36,3. 99,2. 100, 2. 108. 204,2. 207,3. 241,2.

Dáchia, sf. Nl. *b.* 183,2; **-chi,** sm. pl. Daces *b.* 205.

dăč, v. deci.

dádă, sf. *mr.* mère *b.* 273,3 ..

Dafce, sf. Np. *b.* 281,3.

dáfin, sm. laurier *b.* 66,3. 91,3. 197, 2; —, fenouil *b.* 198.

Dafni, sf. Np. Daphne 320,3.

dâhánie, sf. *toată* —, tout ce qui respire 14,2 (v. dih-).

Dăĭan, sm. Np. 74.

dăîns, v. dăns; **dăîntăĭu,** v. dintăiu.

dájdie, sf. (ĭĭ) impôt 177,3; *b.* 206, 2. 220,3. 221.

dájnic, aj. s. tributaire 36,2.

dálb, aj. blanc *b.* 295,3. 324,3. 330, 2. 331,3. 332 .. 338,2.3 ..

dalg, sn. (urĭ) *mr. -urile lumiĭ,* les orages de la vie 268,2.

dâmă, sf. *mr.* détriment *b.* 264,3.

Damaschín, sm. Np. 129,3. 152. 244,3. 345,3; *b.* 38,2. 127,2. 252; **-cu,** sm. Nl. 2*,3. 3*.

Dâmboviţa, sf. Nl. 189,2.

dăn, v. din.

Dan, sm. Np. 36,2; *b.* 71; *-ni,* id. 45.

Danái, sm. pl. Np. *b.* 89,2.

dănăoară, av. *nice* —, jamais 114, 3. 122,3. 137,2. 259 ..; *nič* — 297,3; *b.* 11,3; *nice dinior,* id. 141; *neč diniorŭ* 1,3; *dinioară* 3; *o* —, une fois, *diniorâ* 41. 80,3.

Dáneĭu, sm. Np. 87; -č- 135. 207,3.

dâncolo, v. din-.

dánie, sf. leg 207,2.

Daniíl, sm. Np. 157,2. 271,3 ..; *b.* 23,2; —, le livre *b.* 31,3. .

dâns pron. dém. il; lui-même 66 .. 68. 105,2. 108. 116,2. 117,2. 120,1.2. 147,2. 198 .. 231,2 ..3 .. 267 .. 286,1. 317 .. 361,3; *b.* 132,3; *dăîns* 48,2; *dîns* 215; *dens* 287,2 ..; *dyns* 238 .. 239, 2 ..; *dîîns* 7*. 83,1.3. 86; *dins* 88,2. 95, 3. 96. 110. 112,2. 115,3. 158,3. 161,3. 176,2. 187. 188 .. 255,2; *dişă,* f. *mr. b.* 281,2.

dánţ, sn. (urĭ) danse 300,3. 330,2; *b.* 121,2. 331,3; **dânţuésc,** va. 3. danser *b.* 324,1 ..2 .. 331,3; **dânţuíre,** sf. danse 106,3.

dăpă, v. depe, după.

dăpăr, vr. 1. —, se prendre aux cheveux *b.* 212,2.

dăparte, dăplin, dăpe, dăpre, dăpun, dăspre, v. de-.

dar, sn. (urĭ) don, cadeau 46. 48. 51,2. 57. 67,3. 78,3. 84,2. 99,3. 105,2 .. 108. 115,1.2. 132,3. 156,3. 170,2. 299, 3. 326,2. 340. 344,3; *b.* 18,3. 64,3. 96. 108,2.3. 203,3. 207. 241. 367; —, grâce 309,2; *b.* 90,2; —, (ure) 1,3. 35,2. 94, 2. 100. 367,2 ..; *de* —, donné, cadeau *b.* 375,3; *în* —, gratuitement 194,2. 355; *b.* 147,2. 159,3; *darrŭ,* don 83,3. 84. 86.

dar, cj. mais; alors, or, donc, cependant 61,2. 69,3; *b.* 2,3. 83,2. 94,2. 119. 154,3. 325,2. 364; *darrŭ* 83; *da,* id. *b.* 225. 226,2. 228. 258,3. 259,3. 329, 3 .. 367,3; —, oui *b.* 136,2; *da cum nu,* sans doute *b.* 352,2; *darâ,* cj. id. 24 .. 27. 40,2. 41. 47. 95,2. 267,2 .. 277,2; *b.* 13; *dară* 108. 138,3. 169,3. 255,3. 267, 3. 310,2. 323,2. 353; *b.* 21,3. 52, 2. 100,3. 152. 170. 200,2. 241,2.

dáre, sf. (dărĭ) l'action de donner 366,3; —, don, présent 62,3. 80,2. 97. 174; *b.* 207,2; —, impôt *b.* 34,3. 108. 220. 221. 222,2; *dari, b.* 220,3. 221,3; — *de plátă,* récompense 263,2.

dărăbán, sm. (ĭ) garde, gendarme 73,2; —, (nţĭ) *b.* 206,3.

dărâm, va. démolir *b.* 371,2; —, vr. 1. se dilacérer 359 ..

Daríe, sm. Np. 173,2; *b.* 166,2.

dărlóg, sm. rêne *b.* 294,3 .. 296,2.

Dărmăneşti, sm. Nl. 151.

dârmón, sm. grand crible *b.* 376,3; **-ésc,** (ĭĭ) va. 3. cribler 163.

dărnic, aj. libéral *b.* 366,3.

dărnire, sf. générosité 56,2.

dăruesc (ĭĭ), va. 3. donner, faire cadeau 33,2. 37,2. 38. 51,3. 58. 61,3. 77. 79. 81. 86,2. 135,2. 177,2. 207. 234,2. 239,3. 318,2. 337,2; *b.* 64,3. 65. 67,3. 72,2. 232; *du-, b.* 96; **-uíre,** sf. don 6*; —, l'action de donner 132,3; *b.* 187,3; **-uít,** s. aj. donné 240,3; *b.*

219,3. 220,3; **-uitór,** sm. (ĭ) libéral 96,3 . .

Dârvicĭu, sm. Np. *b.* 296 . . 297.

dăságĭ, v. desag.

dáscal, sm. (ĭ) professeur, maître, docteur 37,2. 60,2. 76,3. 77,3. 78,1.2. 119. 133,3. 142,2. 155. 157. 236,3. 261. 280,2 . . 288. 312. 363,3; *b.* 3,3. 8,3. 60. 156. 166,3. 178,2; *dascăl* (ĭ) 216, 2; *b.* 252,2.

dăscâlíe, sf. (ĭĭ) enseignement 37,2. 110,2; *b.* 31,3. 32; —, doctrine *b.* 29.

dăscoper, dăscreţire, dăspre, dăstul, dăşchid, v. de-.

daşúru, s. aj. *mr.* cher *b.* 264,2.

dátă, sf. (te) fois 117,2. 196,3; — *(dăţĭ), b.* 356; *altă* —, autrefois 297,3; *de altă* —, id. *b.* 25,2; *întâea* —, de prime abord *b.* 162,2; *în toate* —, toutes les fois 323,2; *o* —, une fois, jadis 61,3. 142,2. 288,2. 338,2; *b.* 110,3 . . 151,3. 199,2. 243; —, ensemble, en même temps *b.* 25,2. 354,3; *de o* —, ensemble, tout à la fois 239,3; *b.* 11. 80. 92. 163. 191. 236; —, soudain *b.* 25,3. 49. 130. 323,2; *d'o* —, id. *b.* 365,3; *di o* —, 190,2; *tot de o* —, ensemble, à la fois *b.* 365; *de o cam* —, pour le moment 236,3; *nică o* —, jamais 167. 275; *b.* 3,2. 37,3. 46,3. 56. 64,3; *vre o* —, quelquefois *b.* 191,2.

dătătórĭu, sm. (rĭ) donateur 326,2. 337,2. 348,2; *b.* 111,2. 184; — *de vĭaţă,* vivifiant 242,2. 299,3.

dátină, sf. (ne) usage *b.* 344.

datórĭu, aj. redevable, obligé; *a fi* —, devoir 21. 75,2. 77,2. 85,3. 88,2 . . 95,2.3. 195,1 . .2 . . 274,3. 317,2. 338; *b.* 9,2. 47. 53. 100,3. 210,2. 220,2; *dêtorĭu, b.* 201,3; *ditorĭu, b.* 359; *datoare,* pl. devoirs 30,2; *în* —, à crédit *b.* 374; **datoríe,** sf. (ĭĭ) devoir 279,3. 315, 2. 344,2.3 . .; *b.* 9,3. 28. 47,3. 86,2. 91. 125,2. 246,2; —, dette *b.* 81,3. 210,2; — *omenească,* mort 197,2; *în* —, à crédit 205; *b.* 121,2; *pe* —, id. *b.* 105; *detorie,* faute 39; —, devoir *b.* 156; *dêtorie,* id. 74; *b.* 213,3; **datórnic,** sm. (ĭ) débiteur 95,2. 96. 195; *b.* 11,2. 104; —, qui offense 39; *b.* 36,3; —, aj. obligé *b.* 201,3.

dát, sm., *-ul vieţiĭ,* donation de la vie 242,2; *-ul sufleţuluĭ,* agonie *b.* 70. 74,3; *-ul de hărŭ,* remercîment 28. 42 . .

dăţesc, aj. *limba -ţască,* langue dace *b.* 3,3.

dau (dedĭu, dedeĭ, dat) va. 1. donner 2*. 5*,3. 9*,2. 12*,3. 16* . . 3 . . 4. 5. 7 . . 9 . . 11,2. 15. 16,1.3 . . 18,2.3. 19, 3. 20,3. 21. 23,2. 25,1.3. 27,1.3. 28. 29. 31,2. 33,2 . . 35. 38. 39. 43 . . 51,2. 54,3. 55,3. 59,2. 61,2. 66,2. 71,2. 75, 3. 79,2. 82,2. 90. 96,3. 102,2. 107,3. 108. 115. 117,2. 119,2. 120,2. 123,2. 182. 191. 207,3. 212. 218,2. 231,3. 264, 2. 281,2. 285. 302. 313,2 . . 315,2. 346, 2. 347,2; *b.* 15,3. 18,3. 22,2. 28. 33, 3. 63,3. 68 . . 71. 72,3. 84. 122. 138. 190,2. 232. 262. 356,2.3 . . 357,3. 360, 3. 363; *mr. b.* 264,2. 266,2. 273,1.3; *istr.* 283,1.3. 284,3; — *afară,* publier 40,1.2; —, chasser *b.* 193,2; — *bun întâlnit,* saluer *b.* 214; — *cuvântul,* parler *b.* 311; — *dos,* s'esquiver 235; — *draculuĭ,* donner à tous les diables 113,2; — *foc,* mettre le feu *b.* 132,3; — *fuga,* fuir *b.* 356,2; — *hară,* remercier 27,2 . . 42; — *învăţătură,* ordonner 120; — *mintê,* diriger l'attention 23; — *năvală,* faire un assaut 361,3; *b.* 18,2; — *pârjol,* id. *b.* 263; — *războĭu,* livrer bataille 72,2. 358; *b.* 18,2.3; — *să es,* vouloir sortir *b.* 356,2; — *sámă,* rendre compte, 88, 2. 174; — *sufletul,* rendre l'âme 65. 321; *b.* 52,2; — *ştire,* avertir 43,2. 151. 217, 3; *b.* 7,3. 245,2. 363,3; — *voe,* permettre 253,3. 254; — *cu măcĭucă,* frapper *b.* 367,3; — *cu tunurĭ,* bombarder 333,2. 335,3 . .; *b.* 18, 2; — *de,* aboutir, rencontrer *b.* 138. 208. 326,3. 329,1.2 . .; — *dupĕ,* marier 61,3; — *di veste,* id. *b.* 140; — *în apa,* se decharger dans 72,2; — *înainte,* publier 219,2.3 . .; — *îndărăt,* reculer 291,2; — *în nevoi,* tomber dans le malheur *b.* 181,2; — *la,* aboutir *b.* 133; — *la lumină,* publier *b.* 151. 353,3; — *pen sită,* cribler *b.* 44, 2; — *peste,* surprendre, trouver 360,2; *b.* 242,2; — *pe unde va,* prendre un chemin *b.* 325,3; —, vn. — *în de seară,* décliner *b.* 311,2; — *porumbu,* lever, pousser *b.* 320,2; *mr.* — *graĭul,* promettre *b.* 271 . .; —, vr. se livrer 88, 2. 110,3; *b.* 38 . . 245,2; —, fléchir *b.* 345,3; — *jos,* descendre *b.* 351,2; — *de o parte,* se mettre à l'écart *b.* 357, 2; — *în lăturĭ,* éviter *b.* 304,3; — *în voroavă,* s'entretenir 253,2; *îmĭ dă,* suffire *b.* 24,2.

dăulez, va. 1. harasser *b.* 356,2.

David, sm. Np. 26,2. 27,2. 77,2. 105, 3 . . 145,3. 152,2. 154. 165. 202,3. 210—12. 246,3. 272,3. 275,3. 364,2; *b.* 61,3. 65. 159,3. 217,3.

dăzlupése, v. dezlipesc.

dăznădajduese, v. dez-.

de, prép. de 1. 6. 46,2. 47. 48 . . 52,2; etc. —, par 177,3; —, pour *b.* 182; etc. *dă,* id. 95,2. 157. 160,2 . . 161. 163. 172,2.3 . . 173 . .; *b.* 126 . . 161, 2. 166,2.3. 167 . . 250. 255—258; *dê* 1; —, que 9*,3. 1. 8. 9. 21,2. 24,3. 27. 68 . . 222,3. 223 . . 328,2; *b.* 209. 308,3. 355; —, si 9*,2. 11* . .,2. 19,3. 29,3. 30,2 . . 48,2. 52,2 . . 129. 167,2. 188,2. 267,2. 291. 348,3. 351,2; *b.* 7,2. 51. 105,3. 132. 158,2. 225. 300. 337,3. 376,3; *dă,* id. 161; *b.* 126,2. 127. 160, 3 . . 164,3. 165,1.3 . . 255,2. 260; *ghe, banat. b.* 262,1-3 . .; *di,* de, si 2 . . 49, 3. 56,2. 78,2. 87. 103,3; *b.* 46,2. 55,2. 57. 60,3. 62,2. 93,3. 95 . . 113. 133,3. 134 . . 144 . . 172. 287,3. 358—59 . .; *mr. b.* 263. 264 . . 280.

deadevăr, av. amen, en vérité 7*,3. 15. 29. —, s. vérité, fidélité 10*,2. 13, 3. 14,2; *dêdevêre,* pl. vrai 12,3.

Deaj, sm. Nl. 177.

deál, sn. (urĭ) colline *b.* 225. 304,3; *dêl* 62,2. 87,2. 176; *b.* 51. 146,3. 191, 2. 218,2. 219; —, (ure) 178,2 . .; —, Nl. 109,3; *b.* 315,2.

dealĕ, sf. œuvre; *dêlă* 204,2.

dêanie, sf. Actes des Apôtres 88,3. 153,2. 275,2.

de anda, av. *mr.* depuis quand *b.* 278,3.

deântânĭu, num. *mr.* premier *b.* 267 (v. dintăiu).

dêca, v. dacă.

dêdins, v. adins 168,3.

Decapolit, sm. Np. 158,2.

de cara, cj. *mr.* aussitôt que *b.* 270. 272,2.

decasutáș, sm. centenier 100,3.

Dechemvrie, s. *b.* 3,3. 27,1.2. 52, 3. 102,2.

deceĭ, cj. donc, par conséquent, alors, puis, après 58,2. 166,3; *b.* 176. 196,2. 239,3; *deč* 45. 50,3. 99,2; *b.* 78,3; *dece* 54,3. 77. 95,2. 111. 121,2. 123. 183,2. 184; *decĭĭ* 139. 167; —, après *b.* 43, 2.3 . .; *dăč* 312,3; *dêce* 2*,2; *dêci* 2*,3. 3*,1.2. 46,2. 60; *dêč* 50,2; *dêcĭĭ,* puis 114,2; —, depuis 343. 353; *dêcia* 163, 1.2. 164; *dêciea* 11* . . 15*,2 . . 58,2. 90. 222,3; *deciea* 89,3. 320,3; *dice, b.* 139,2; *dici, b.* 43,2.

decinde, av. passant de l'autre côté 176,3.

Dedál, sm. Np. *b.* 164.

dê doa lêge = de a doa —, Deuteronomium 14,3.

defăĭm, va. 1. mépriser; diffamer 170,2. 300,2. 338,2; *b.* 92,2. 186. 246, 2 . .3. 250. 253. 283; **-ez,** *b.* 20,2; **-áre,** sf. (ărĭ) diffamation, action de dénigrer *b.* 47,1.3. 124,2. 248,2. 251; **-át,** aj. flétri *b.* 358; **-ătór,** aj. calomniateur *b.* 92. 249,3 . .

deferit, v. di-.

definĭție, sf. (ĭĭ) définition *b.* 251.

déget, sn. (e) doigt 93,2. 135,2. 136; *dêget* 11,2. 31. 271,3. 351,3; *b.* 44,3. 68,3. 130,3. 145,3 . . 204,3; *dêgite* 87, 2; —, orteil *b.* 4; — *(dește), b.* 375; **degețél,** sn. dim. petit doigt *b.* 353.

deîn, deîncoace, deîncolo, deîntăĭu, deîntru, v. din-.

deîneătŭ, av. en tant que 126,3.

deistvuése, va. 3. faire (agere) 244,3.

dejghináre, v. desbinare.

delá, prép. de 1. 18,3. 39,3 . . 43; passim. *dăla, b.* 164,3.

dêlă, v. dealĕ.

Deleán, sm. Np. *b.* 245.

deletnicése, vr. 3. se désaccoutumer 169,2.

delúng (aĭ), vr. 1. s'éloigner 15,2. 88,3; *deluîng* 3*,3. 85. 86,2. 112; **-át,** aj. éloigné 337,3; —, explicite *b.* 71; *deluîngat,* aj. long 83,2.

delurós, aj. couvert de collines 178; **delușél,** sm. dim. monticule *b.* 32,3 . .

Dema, sm. Np. 73,3.

demăneață, demeneață, demeînreță, v. dimineață.

demnáre, sf. encouragement 109,3; **demnătúră,** sf. id. 125 (v. înd-).

demprejur, prép. autour 60,3.

de múlt, av. depuis longtemps, autrefois; *de* —, id. 69,3. 213. 337. 355; *b.* 40. 50,3. 52,2; *di* —, *b.* 51,2.

dende, av. *istr.* d'où *b.* 283,3 (de unde).

dendru, sm. rosmarin *b.* 97,3. 98,2.

denpreuna, v. din-.

deosăbíre, sf. différence; séparation 323,1.2; **deosăbĭ,** av. séparément 305, 2; *deosebĭ, b.* 50. 214,2; **deosăbít,** aj. différent; séparé, spécial *b.* 83,2; *deosebit* 363; *b.* 124,2. 244.

departaméntu, sn. (urĭ) département *b.* 125.

depărtáre, sf. distance 323,1.2; *b.* 328,2; **-tát,** aj. éloigné 323,2; *b.* 53,3. 243.

depárte, av. loin 3*,2. 16*,3. 3. 12, 3. 30,3. 130. 306. 323,2. 364,3; *b.* 22, 2. 129. 189,2. 211; *de* —, de loin 313; *dă* —, *b.* 260,2; *nu* —, ci près *b.* 170. 191,2; *diparte, mr. b.* 263,2. 280,3; *-ti, b.* 360; **depărtéz,** vr. s'éloigner, s'écarter 73,2. 98. 126. 235,2. 261. 297. 345,3. 366,2; *b.* 121,2. 129,2. 185,2. 214,2. 236; *di-, mr. b.* 280,3; —, distancer *b.* 217; *-téḑ,* id. 115,3. 228,3; *dă-, b.* 15,3.

deplín, av. en plein, complétement, entièrement; parfait 38,3. 40,2. 58. 77, 2. 91,3. 104,3. 112,1.3. 123,2. 139. 142. 160,3. 199,3. 277,3; *b.* 2,2. 70,3. 98, 3. 199,2. 219,2; *deplăn, b.* 219,3; *dăplin, b.* 127.

dépre, av. après 126. 290,2; *dăpre* 157. 158,3. 161,2. 222,2; *dăpă, b.* 259. 261,1.3.. (v. după, dupre).

depreúnă, av. ensemble, à la fois 2. 12,3. 14. 16,3. 37. 86. 101,2. 109. 112,3. 152. 185,2. 220. 239,3. 248,3. 268. 273. 366,3; *mr. b.* 276,2; *depriúnă* 43,3; *depreură* 7*,2 (v. dinpreună).

deprínd (nseĭ), vr. 2. s'accoutumer, s'habituer 88,3. 113,2. 276,3. 278,2.3. 295,3. 364; *b.* 162,3. 247,2. 253,3; *dăprind* 288; **-ere,** sf. exercice *b.* 252; *deprindire,* coutume *b.* 48,3; **deprins,** aj. habitué 78,3; *b.* 103,2.

depun, va. 2. *dă-,* s'éventrer *b.* 259,3.

dereg, deregătorie, derept, dereptate, v. dre-.

derepţíe, sf. équité 14.

derés, sn. (rêse) office, diplôme 74, 3. 151,2.

derviş, sm. *mr.* derviche *b.* 281,2.

des, deásă, aj. épais, dense, serré; nombreux 178,2. 357; *b.* 27. 169. 311. 312,2. 315; *dĭasă, b.* 118,3; —, av. souvent 7*,2. 293,2. 314,2; *b.* 73..

deşág, sm. (ĭ) besace *b.* 303,2.3. *dă-* 258,3.

deşátină, sf. (nĭ) dîme *b* 24, 3. 25,1.2. 220,2.3. 221,1.3. 222; *desetină, b.* 34,3.

desăvârşíre, sf. perfection *b.* 108; *cu* —, av. parfaitement *b.* 222,2; **-ít,** aj. av. parfait, complet 157,1.3. 165. 329. 354,3; *b.* 5,3. 13. 14,3. 80. 107,2. 153,2. 156,2. 188,3. 191; *desăvrăşít* 57. 58. 77,2. 78,1.2. 147; *desăvrşít* 100; *desesfărşitu* 56; *desfrăşitŭ* 9*,3.

desbináre, sf. (ărĭ) désaccord, séparation; *dejghináre* 328; *b.* 153,2.3. 154.

desbrac, v. dezb-.

descálec, va. 1. occuper un pays, coloniser 58,2. 69. 189,3. 190. 197,2. 235. 250. 274,2; —, descendre de cheval 67. 222,2. 334; *b.* 167,2; *descálic, b.* 316; **descălecáre,** sf. fondation, colonisation 146. 235,2; *b.* 1,2..3..; **descălecátul,** sm. id. 196,2.3; *b.* 76; **descălecătóare,** sf. id. *b.* 1,2.

deseânt, va. 1. désenchanter, guérir *b.* 139. 287,2. 307. 323,3. 340; **-ec,** sn. (ec) formule de désensorcellement *b.* 338,2; *dis-, b.* 138; *descântic,* id. *b.* 339—343..; **-ătór,** s. aj. désenchanteur *b.* 307,2. 340.

descărcát, aj. déchargé *b.* 370,2.

deschid, desclĭid, v. deşchid.

descóper, va. 3. découvrir; révéler; dévoiler 51,3. 249. 255,2. 256. 266. 297; *b.* 37,2. 150,3. 199,2. 235.. 357, 2; *dăscoper, b.* 256; *discoper, b.* 55; *descopăr* 244; **descopérire,** sf. révélation *b.* 203,2; *discoperire, b.* 55.

descosút, aj. décousu *b.* 11,3.

descreţíre, sf. *dă-,* défrissement *b.* 261.

descríu, va. 2. décrire *b.* 251.

descúlţ, aj. nu-pieds 253; *b.* 203,2.

descumpărătórĭu, sm. sauveur, rédempteur 137..

descúre, va. 1. démêler *b.* 90,3; —, éclaircir *b.* 119,2.

des demineáţă, av. à la pointe du jour *b.* 18,3.

desetínă, v. desă-; *desesfărşit,* v. desăvărşit.

desfac, va. 2. entr'ouvrir *b.* 129,3; *desvac,* défaire 8,2; *disfac, b.* 94,2; *mr. b.* 280,3; —, désenchanter *b.* 137,1.3..

desfătáre, sf. (ărĭ) plaisir, délice, convoitise 106,3. 275. 298,2. 324,2..; *b.* 13,3. 47,2.. 49. 147. 192,3. 225,2; **-át,** aj. divertissant 57,3; **-ez,** vr. 1. se réjouir, divertir *b.* 72,3. 97. 173,3..

desfečorésc, v. 3. stériliser.

desfrănáre, sf. (ărĭ) débauche *b.* 47. 247; **-át**, aj. libertin *b.* 249. 323,3; —, effréné 202,2; *dis-*, *b.* 359,1.2.

desfrăşit, v. desăvărşit.

desgróp, v. dez-.

desgúst, vr. 1. se dégoûter *b.* 313,3.

desider, va. *istr.* désirer *b.* 285 . .

desíme, sf. touffe 299,2; *dêsi-*, épaisseur 201,2 . . 202.

desíş, sm. broussaille 299,2; *desúş*, id. 297,2.

deslobozésc, va. 3. délivrer 58,2.

deslușíre, sf. explication *b.* 252,2. 253,2; **-ít**, av. clair 169,3.

desmeteceśc, v. dezmeticesc.

desne, s. *istr.* droite *b.* 283,2.

desnód, va. 1. dénouer *b.* 370,2; **-át**, aj. dénoué *b.* 371,2.

despárt (ărțiĭ), va. 3. séparer, retrancher, différer, divorcer, distancer 9*, 2. 16*,2. 19,2. 34,1.2 . . 72,2. 90,2. 106,2. 132. 163,2. 185,1.2. 261,3. 265, 1.2. 291. 323. 328,2; *b.* 49,2. 83,2. 89. 147,2. 149,2. 212,2. 217. 354,3; *dezpart* 84,3; *despărțésc*, id. *b.* 84,1.2; *disp-*, *b.* 97. 196,2; **despărțanie**, sf. (ĭĭ) séparation 218; **despărțíre**, sf. id. 260,2. 323; *b.* 49. 180,3. 212,2; *dispărțire*, *b.* 179,3; **despărțít**, aj. séparé, divisé, coupé *b.* 84. 188,3. 212,2.

despecetluésc, va. 3. desceller *b.* 254,3.

despíc, va. 1. fendre 362,2; *b.* 152, 3. 291,2. 306,3. 363,3; **-át**, aj. fendu *b.* 343.

despletít, aj. denatté *b.* 89. 91,3.

despóĭu, va. 1. dépouiller; dénuder 291,3. 352,3; *b.* 289,2.3; —, ôter la peau *b.* 309,2; **despocát**, aj. nu 352.

déspre, prép. vers, de côté, touchant à, pour 65,3. 71,2. 105,3. 125,2. 152, 2. 177,2 . . 260,3 . . 335,2. 358,3; *b.* 24, 2 . . 3 . . 50. 83. 108,3. 123,3. 156,3. 202,2. 226,2; *-rê* 142; *dăspre*, *b.* 126, 3. 127. 164,3; *dispre*, *b.* 137,2. 143,2.

despuitór, sm. maître, dominateur 49,2. 181. 185,2. 257,2. 300,3. 366, 3; **despuitoáre**, sf. (δεσποίνα) maîtresse, S. Vierge 183,2. 241. 298. 300,3; **despus**, sm. province 5*,3.

despuĭu, va. maîtriser 10*.

destóĭnic, aj. capable, digne, habile, apte 13*,3. 52. 150,2. 153. 237,3. 271. 284,3. 285; *b.* 202,2; *dostoĭnic* 5*,3. 2. 56. 194,3 . .; **-ésc**, va. 3. rendre digne 298,1.2; **-íe**, sf. dignité 110,2. 124,3. 125. 153; *dostoinicie* 15; —, habileté *b.* 252,1.2.

destrămát, aj. revêche 281,2; *b.* 5.

destúl, aj. av. suffisant, assez, suffisamment 31,3. 280; *b.* 85,2. 128,3. 170, 3. 249. 252,2. 364,3; *den* —, id. 225, 3; *b.* 4,3. 133; *den dăstul* 168; *b.* 31, 3; *în* —, *b.* 249,2; *fac* —, satisfaire 302,2; **-éz**, va. 1. id. 281,3.

destupát, aj. débouché 206,2.

de supra, av. dessus 35,2. 71,3. 358, 2; *b.* 40; **de desupt**, dessous 265; *b.* 42,3. 43,3. 144,3.

desúş, v. desíş; *desvac*, v. desfac.

deșăláre, sf. éreintement 282,3.

deșchid (iseĭ), va. 2. ouvrir 6,2. 17, 2. 28. 29. 30,3. 64,2. 83,3. 105,3. 147, 2. 148. 155. 167,2. 169. 182,3. 232,2. 252. 256. 267,3. 276,2. 312,3. 319,2. 361,3; *b.* 37. 47,3. 60,2. 98,2. 178,2. 230,3; *dăschid* 222,2; *deschid* 6; *b.* 85. 141,3. 158,3. 159,2. 210,2. 351,2; —, commencer *b.* 103,3; *deșchiz* 6; *dișclĭid*, *mr. b.* 264,3; *desclĭid*, *b.* 274; **deșchídere**, sf. ouverture 29,2; —, éclaircissement *b.* 151; **deșchis**, aj. av. ouvert, clair 11. 73,2. 77. 143 . .; *b.* 12,2; *deschis*, id. *b.* 24,3. 75,2. 169,2; *b.* 274.

deșért, aj. s. vain, futil, frivole, passager 15*. 2. 11. 23,2. 44. 54. 69. 102. 113,2. 132. 141,3. 156,2. 167,2. 210,3. 212,2. 282,3. 298,2. 315,2. 324,2; *b.* 47,3. 100,2. 145,3; *deșărt* 1*,3. 80,3. 168,2. 184—85 . . 206; *dișert* 112; —, vr. cesser 15*,2 . .; *în* —, av. en vain, vide 10. 25,2. 33,3; *b.* 354; —, passager 186; *în deșărt* 152,3. 293,2; *întru* —, id. 180,2; **-ăcĭúne**, sf. (ĭ) vanité 80, 2. 89. 184,2.3. 185; *b.* 5. 16,2; **-áre**, sf. id. 112,2. 324,2. 360; *deșărtare* 202, 2 . .; *dișărtătóare*, sf. vanité *b.* 97; **-éz**, va. 1. détruire 315,2 . . 317,2; —, vider *b.* 315,2 (—, vr. s'écouler?).

deșí, cj. quoique 302; *b.* 361,3.

deștept, va. 1. éveiller; ouvrir l'esprit 36. 61,2. 80,2. 106. 114,2. 128,3. 170. 187,2. 205,2. 255. 273,3; *b.* 5. 41,2. 49. 162,3. 201,3. 239,2. 365; —, aj. av. éveillé, intelligent *b.* 126,2. 239, 3; **-át**, aj. continu 275,2.

deștíng, vn. 2. (nseĭ) descendre 10*, 3. 14,3; *deștîng* 4*,3. 6*.

dêtorie, v. dato-.

detún, va. 1. foudroyer *b.* 180,3; —, tonner *b.* 329,2; *-ătură*, sf. coup *b.* 197,2.

dê una, tot-, v. una.

de unde, d'unde, lorsque, v. unde.

deuséĭ, av. séparément 77,3. 133, 3; —, exempt 186.

Deva, sf. Nl. 37,3. 176.

devestŭvnie, aj. virginal 100.

devetiĭ, num. slav. le neuvième *b.* 16.

Devlet Gherci, sm. Np. *b.* 18,2.

dezbrác, va. 1. déshabiller, ôter 29, 3. 67,2. 85,3. 171. 225. 258; *b.* 119; *diz-*, *b.* 117,2; **dezbrăcát**, aj. nu 18,2. 3; *b.* 171; *diz-*, *b.* 136.

dezgróp, va. 1. déterrer 117,2; *disgrop*, *mr. b.* 265,3.

dezhám, va. 1. dételer *b.* 73.

dezleg, va. 1. délier, détacher; absoudre 4*. 7*,2. 29,2. 52,2. 89,2. 99, 2. 183,3 .. 188,3. 253,2. 310,3 .. 328, 3; *b.* 44,2. 73. 186. 209,3. 210; **-áre**, sf. déliement, solution, explication 52, 2. 113; *b.* 203,3. 207,3.

dezlipésc, va. 3. détacher, séparer 167,3; *dăzlupesc*, *b.* 43,3.

dezmeticésc, v. 3. revenir à soi; *dizmi-*, *b.* 135,3; *desmetecesc*, *b.* 302.

dezmeţesc, vr. 3. revenir à soi 256,2.

dezmiérd, vr. 1. se délecter, réjouir 271,1.2.3 .. 272; *dezmerd*, *b.* 119,3; *mr. disnĭerd*, cajoler *b.* 264,2; **-ácĭúne**, sf. délectation, volupté 106,3. 271, 1.2. 272 ..; **-áre**, sf. (ărĭ) id. 324,2 ..; *b.* 47,1.2. 128,3. 147; **-át**, aj. agréable 272,3.

deznădăjduésc, vr. 3. désespérer *b.* 181,3; *dăz-*, *b.* 49,2. 162; **-uít**, aj. désespéré *b.* 182.

dezpart, v. des-.

dezrădăcinéz, va. 1. déraciner 163; *b.* 82,3. 111; *diz-*, *b.* 196,2.

di, v. de.

Dia, sm. Np. Jupiter 84,2. 85,2.3; *b.* 89,2.

diác, sm. écrivain 93,2; *dieac*, *b.* 24, 2; *dĭiac*, diacre 38 ..; **-on**, sm. diacre 33,2. 78. 90. 159. 300. .; *b.* 32. 366,2; *dĭiacon* 47,2 .. 244; *b.* 61,3 .. 63,3. 64; **-oníme**, sf. le corps de diacres 240, 2; **Diacónovič**, sm. Np. *b.* 234,2.

diadímă, sf. diadème *b.* 209.

diadóh, sm. successeur au trône 257, 1.2. 329.

di alihía, aj. *mr. aţel de* —, le vrai *b.* 269.

diamánd, sm. (nzĭ) diamant 177,2; *diamant*, *b.* 324,2. 335,2.

diávol, sm. (ĭ) diable 11*,1.3. 2. 47. 49,3. 83,3. 97,3. 116. 117. 186. 289,2. 295,3. 314,3; *b.* 39,2. 55,3 .. 212,3, 361,3; *diea-*, *b.* 52. 53. 110; *dĭia-*, *b.* 63. 104. 180; *ghĭavol*, *mnt. b.* 260,2; **-ésc**, aj. diabolique 228,3. 291, 2; *die-*, *b.* 51,2. 52. 171,2.3.

dicára, *mr.* donc *b.* 265,2.

dicatu, *mr.* que *b.* 264,2.

dice, dici, v. decĭ.

Dichémvrie, sm. Décembre 87,2; *b.* 128, v. Dech-.

dichís, sn. (urĭ) le nécessaire, ajustement 291,2; *b.* 260.

Dičo Samartin, s. Nl. *b.* 201,2.

dicúm, cj. *mr.* comme *b.* 263,2. 264,2.

didáhie, sf. (ĭĭ) prêche *b.* 30,3. 201, 1.2.3 ..

Didimŭ, sm. Np. 163.

differíre, sf. (rĭ) différence *b.* 247,2.

dihánie, sf. (ĭĭ) monstre *b.* 166, v. dăh-.

dihnésc, vn. 3. ébrouer 6,3.

dĭin, v. din, *dĭins*, v. dăns; *dĭintăĭu*, v. dintăĭu; *dĭinte*, v. dinte; *dĭintru*, v. dintru, *dim*, v. din.

Dima, sm. Np. 135,2.

dimând, va. 1. *mr.* ordonner *b.* 278. 279.

dimíc, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 274, 2. 278.

dimineáţă, sf. (éţe) matin, matinée 89,3 .. 155,2. 265,1.2 .. 331,3 .. 338; *b.* 33,2. 127. 157. 174,2. 355,2 ..; *dimináţă*, *b.* 176; *dimenéţă* 280,3. 281 ..; *mr. dimneaţă*, *b.* 280,2; *demânéţă* 8*,3. 13*,3. 10,3 .. 24,2. 34,1-3 .. 35,2. 90; *demăréţă* 3*,3. 4*,3. 5*,3; *demâinréţă* 5*; *demenéţă* 230,1.2. 231. 232; *deminéţă* 36,3. 254,3. 267,2. 366,3; *deminĭaţă*, *b.* 119; *demeînreţă* 9 ..; *de* —, de grand matin *b.* 41. 71,2. 136,2. 163; *des de* —, à la pointe du jour *b.* 350,2.

Dimitra, sf. Np. Démeter *b.* 39,3.

Dimitráche, sm. Np. *b.* 153,3; **-ráşco**, sm. id. *b.* 34,2; **-ric**, sm. Np. 74,2. 251,2. 322,2. 359,2, v. Dumitru.

dímon, sm. (ĭ) démon 228,3 ..; — *dêmêḑâḑi*, daemon meridianeus 229.

dimpreună, v. dinp-.

din, prép. de, d'après; dès, par. 2. 103..; *b.* 132 passim.; *di* 7*; *de în* 7*, 3. 10*. 12*. 4,1.3. 10,2. 11,2. 12,3. 15, 2. 17, 2. 18,1.2. 20,2.. 25. 27,2.3.. 30, 2..3. 32,2. 37,3. 40,3. 43,3. 53,2. 56. 59,3. 73,3. 81. 90,3. 98. 100.. 127,3. 130,2.. 143,3. 157,3. 238,3; *b.* 70,3; *den* 2*. 8,2. 46,2. 56,2. 68,3. 78,3; 91. 93,1.2. 110,3. 118. 124.. 142,2.. 153, 3. 192.. 282. 287,3. 309. 320,1-3.. 329,2. 343,2.. 347. 363,3; *b.* 4. 20,3. 39,1-3. 70. 85. 92. 110,2.. 179,2; *dîn* 3*. 42,2. 43. 44. 49,2. 50,2. 51,3. 89, 3. 103,3.. 105,2.. 107,2. 109. 115,3. 137,3. 153,2.. 364,3; *dînr* 5*,2; *dîn* 134,2; *dân, b.* 261,2; *ghin, mnt. b.* 262..

Dina, sf. Np. 35,3; *b.* 70.

din ainte, prép. av. devant, avant; *de* — 53,2.. 80,3; *b.* 85 (v. înainte).

dinăúntru, av. dedans *b.* 302; *dinlăuntru* 172,2 (v. înăuntru).

Dineea, sf. Np. *b.* 280—282.

díncoace, av. deçà *b.* 173,3. 343,2; *deîncoace* 21,2.

díncolo, av. au, de là *b.* 343,2; *deîncolo* 21,2; *dân-, b.* 250.

dinior, v. dănăoara.

dinpreună, prép. ensemble, également 144,2. 169,2. 173. 205,3. 316. 336; *b.* 43. 44,2. 144. 168,2. 186,2. 223,2; *den-, b.* 39,2. 95. 154,2. 193. 245,3. 272,3. 346; *b.* 193; *dim-* 165. 266; *b.* 297,3 (v. depreună, înpreună).

dins, v. dăns.

dintăĭu, num. premier, premièrement 125,3. 342; *b.* 9,2. 22,2. 70. 100. 151; *dăîn-* 40,3; *deîn-* 33. 40. 110,2; *deîntănĭu* 34. 37,3; *dentăĭu* 56,3. 57.. 69, 2.3. 110,2..; *b.* 77,2; *dentiĭu* 195; *dîntăĭu* 48,2. 49.

dínte, sm. (ţi) dent 10,2. 15,3. 17, 3. 36. 54,3. 64,2. 165,3. 214. 282,3. 302,2. 324,2; *b.* 118,3. 167,3. 199,3; *mr.* 265. 271,3. 273; *dente* 9; *dînte* 81, 3; **dinţişór,** sm. dim. *b.* 369,2.

dintrég, av. entièrement 360 (v. întreg).

dintre, prép. d'entre, de *b.* 210; *dintru* 1. 179,3. 317; *b.* 70,2. 154,2. 175,3. 231,3; *dinŭtru, b.* 36,2; *deîntre* 4; *deîntru* 29. 34.. 43. 110,2. 130,2. 238,3; *dentru* 76,2. 77,3. 80. 84.. 85. 88,3. 98,3. 118,2. 262,2. 309,1.2.. 347, 3; *b.* 41. 111,2. 178,3; *dentri* 184,2; *dîntru* 2*,3. 46,2. 48.. 54,2; *dit, ditu, mr. b.* 268,2..3. 269,3. 277. 278.

dióchĭu, sm. fascination *b.* 338,2.. 349,2..; **diochiez,** va. 1. fasciner *b.* 338,2. 341,3.

Dióghines, sm. Np. *b.* 13.

Dióma, sm. Np. 75.

Dionís, sm. Np. *b.* 39,3; *-isiĭ* 245, 2.3; *-isie* 296,2; *-esie* 332,3; *-ysie* 257; *mr. b.* 266,2.

Dioscuri, sm. Np. 350.

dipărt, v. de-.

dipirez, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 279,3.

dipún, vr. 2. *mr.* descendre *b.* 269,3 (v. dispun).

díră, sf. fantaisie *b.* 305,3.

direg, v. dreg; *direpţ,* v. drept; *dires,* v. dres.

discăţésc, va. 3. *mr.* dénouer, ronger *b.* 273.

díscos, sm. patène, disque 161,2. 244,1-3.

discúrm, vr. 1. *mr.* se reposer *b.* 277,3.

disi, prép. *mr.* est-ce que *b.* 281,3..

disnĭérd, v. dezmĭerd.

Dispot-Vodă, sm. Np. 142—144.

dispún, v. 2. *mr.* descendre *b.* 272, 3 (v. dipun).

disputáţie, sf. disputation 146,2.

distiméllc, sf. *mr.* essuie-main *b.* 275,3.

distórc, va. 2. détourner; *discântec di distors,* désenchantement pour détourner la fascination *b.* 138.

díşă, *mr.,* v. dăns; *dişclĭid,* v. deşchid.

dit, *mr.* v. dintre.

div, sn. (urĭ) chant merveilleux 179,2.

diván, sn. (urĭ) cour de justice, conseil 169,1.2. 333,2; *b.* 24,2. 75.. 76. 97,3. 125.. 169,3. 318,3; —, procès 198,2.. 199,2. 322,2. 323,3.

diverstesc, v. 3. *istr.* se divertir *b.* 283.

dizmiticesc, v. dezme-.

dizrădăcinez, v. dez-.

Dlŭgolopole, sf. Nl. Câmpulung 94; *-lsky,* aj. de Câmpulung 94,3.

doă, doaă, doao, v. doĭ.

doăsprăzece, v. dois-.

doár, av. peut-être que, par hasard, est-ce que, sans doute *b.* 103,3. 258,2. 292,2; *-â* 10*. 48. 55,2. 63,3. 64. 77.. 123,2. 157. 187; *-ă* 108,1.3. 139,3.. 140. 167. 223,2. 255,2. 361,2; *b.* 18,

3. 84,2. 95. 148,2. 158,3. 179. 201,3; *dor, b.* 230; *dorĕ* 46,2.

doăzécĭ, num. vingt *b.* 20. 360,3; *doazecĭ* 164..; *b.* 111,2; *doazăcĭ, b.* 90; *doazeč, b.* 40,2. 145; *doîzăci, b.* 66,1.2.

dóba, sf. (be) timbale, tambour 203; *b.* 192.

dobândă, sf. (nzĭ) gain, profit, revenu 10,3. 50. 98,2. 219,3. 278,3. 354, 3; *b.* 4,3. 6. 11,2. 122,3. 123,3. 154. 215; *dobîndă* 210,3; —, butin, dépouilles 36,3. 72,2. 73. 312,3; —, victoire *b.* 294,2; —, richesse 212,3; —, l'action de gagner 106,3; *dau în* —, prêter à intérêt 95,1.2..; **-áș,** sm. maître *b.* 180; **-ésc,** va. 3. gagner, acquérir, obtenir 46,3. 54,2.3. 59,2. 60. 70. 77,2. 86. 107. 147,2.. 150,2. 167. 191,3. 272. 275,2. 293,2. 309,3; *b.* 48. 51,2. 122. 131,3. 152. 181,2. 215. 255,1-3..; —, vaincre 150; **-ítor,** sm. (ĭ) usurier *b.* 12,2.

dobitóc, sm. (oace) animal domestique 14*. 4. 34,3. 35. 49,3. 57,3. 67, 2. 90,3. 116,3. 121,3. 155,2. 218,2.3. 264. 316,3. 354; *b.* 3,3. 21,3. 51. 59, 1-3. 143. 172,2. 217,3; **-ésc,** aj. animal *b.* 21,3..; **-íe,** sf. vie animale *b.* 150,2.

Dobocai, sm. Nl. 177.

Dobre, sm. Np. 135,2.

dóctor, v. doftor.

documént, sn. (urĭ) document *b.* 220.

dodeitór, sm. (ĭ) vexatoire 10,2.

dóftor, sm. (ĭ) médecin, docteur *b.* 113,3. 182. 306,3; *dohtorŭ* 340,3; *doc-* 216,2; **-ésc,** aj. médical *b.* 45,2; —, va. 3. médicamenter *b.* 181,3; **-íe,** sf. (ĭĭ) médicament, remède *b.* 30,3. 163, 2. 246,2.

dógmă, sf. (me) dogme 328,3; *b.* 22. 253,3; —, (mate) 163; **-matisésc,** va. 3. dogmatiser 344.

dogór, va. 1. brûler *b.* 237,2; **-ít,** aj. *beșică — ă,* pustule provenue par brûlure *b.* 341,3.

Dohiárie, sm. Nl. *b.* 41.

dohtor, v. dof-.

dóĭ, num. m. deux 16. 21,2. 26,2. 69, 3. pass.; *doă,* f. *b.* 18. 35. 88,3; *doaâ* 95,2. 109. 149,3. 323; *b.* 92,3. 180,2; *doao* 9. 34,2. 36. 350,3; *b.* 31,2.. 45. 64. 129,2. 217. 247,2; *doaoă, b.* 77..; *doî, b.* 62. 63. 64.. 119,2; *doo* 6. 37, 3.. 40. 62,2. 63.. 151..; *dooâ* 120,3; *b.* 119; *doou* 62,2; *douĕ, b.* 206,2; *mr. doili,* m., *douăle,* f. *b.* 273,2. 275,2; *dauă,* f. *b.* 281,3; *daule, b.* 264,2; *istr. do,* f. *b.* 286,2.3..; *a doara (= a doua oară)* l'autre fois 11*,2; **doisprezece,** num. m. douze; *-zăci, -zăce, b.* 62,3.. 66,2. 67; *-zêce, b.* 203,3; *doisprăzêce* 130, 3. 311; *doispră̧dêce* 146,2; *doaăspră̧dêce,* f. 107,2; *doaosprȩdêce* 36,3; *doaospre-zăci, b.* 98; *doaosprăzêce, b.* 210; *doesprȩdece, doespredzce* 227..

dóĭnă, sf. (ne) chanson élégiaque champêtre *b.* 304..; **doináș,** sm. chanteur des doïnes *b.* 287,3..

doĭós, v. du-.

dojánă, sf. menace, réprimande 153. 269,3; **dojenésc,** va. 3. menacer, admonéter 23. 25,3. 141,2. 218,2. 219,2.3; *dojânesc, b.* 7.

dol, sm. *mr.* ruse *b.* 266.

Dolhéștĭ, Nl. 72.

dolnáĭa zemlĭa, la basse Moldavie 62. 173,2.

Doloman, sm. Np. 45.

Dometian, sm. Np. 308,2..

domn, sm. (ĭ), **doamnă** (ne), sf. Sieur, Dieu, prince, seigneur 2. 3. 10,2. 12.. 18. 23. 28. 44,2. 59. 68,2.. 147,2.. 158,2. 190—193. 240,3. 334,2; *b.* 8. 10. 14.. 24,2. 68,3. 82. 97,3. 114,2. 143,3. pass.; — *de stêgŭ,* capitaine d'escadron 37,3; **-ésc,** va. 3. régner, gouverner, dominer 4. 35,1.2. 57. 70. 142, 3. 190. 191. 267; *b.* 126,3; —, aj. princier 45. 92. 103,2. 114. 189,3. 328; *b.* 2,3. 7,3. 114,2. 170,2; **-éște,** av. princier *b.* 224,3; **-íre,** sf. (rĭ) maîtres (un rang des anges) 245,2; **-íe,** sf. (ĭĭ) domination, règne, gouvernement 11*,3. 59,2. 69,1.3. 82,3. 134,2. 142,3. 171. 189,2. 197,3. 200,3. 268,3.. 332,3; *b.* 147; *-iea-mê,* ma seigneurie *b.* 124,1-3..; — combiné avec le pr. poss. *dumnê-ta* vous 287,3. 352,3; *b.* 257,1.2; — *luĭ,* — *sa, il, lui* 38,3. 75,2.3.. 91,3. 93,1-3.. 102,3. 134,2. 135,3. 143. 207,2. 251,2; *b.* 126,2. 153,3. 337..; — *voastră,* vous 96,3. 97. 199. 238. 251. 252; *b.* 79. 317, 1.2..; **domnișor,** sm. (ĭ) jeune homme *b.* 225,2.

domolésc, va. 3. calmer *b.* 356; *-lêște-te,* tais-toi 128,3; *domulesc* 184,2.

donche, cj. *istr.* donc *b.* 283,2; *doncve, b.* 286,3.

Dor, sm. Nl. *b.* 134,3.. 136.

dor, (durút, doare) vb. imps. avoir de la douleur *b.* 67,2. 259,3. 343,2. 369, 3; *istr.* *b.* 286,2.

dor, dorâ, v. doară.

dór, s. amour, désir, souhait *b.* 173. 178,2. 181,2. 229,3. 233,3. 234 .. 305 .. 375; *mr.* *b.* 274,3; **doreáre,** sf. *mr.* douleur *b.* 267 (v. durere); **dorésc,** vn. 3. désirer, souhaiter, envier 64,2; *b.* 15, 3. 99,2. 148,3. 178,2; —, prendre plaisir 368; **doríre,** sf. (rĭ) souhait, désir 365,2. 368,2; *b.* 30,3; **dorít,** s. aj. désiré, envié, aimé 154,2; *b.* 98,2. 142, 2. 156,2. 193,2. 230,2. 314,3; **doritór,** aj. désireux, amoureux *b.* 314,3. 358,2.

dorm (durmí) vn. 3. dormir 4. 61, 1.2. 128,1.3. 136,3. 212,3. 255,1-3. 273, 3. 288,2; *b.* 41,2. 170,2. 189,2. 203,2; *mr.* *b.* 269,2 .. 278,2; *istr.* *b.* 285,2.

dórnic, aj. qui désire *b.* 259,2.

Dorohóĭu, sm. Nl. 53. 62,2. 74,3. 152.

dós, sn. (urí) dos, derrière, revers 264,2; *b.* 106,3; *istr.* *b.* 286,2; *în* —, derrière, à l'envers *b.* 107,2; *den* —, id. 192; *din* —, 71,2. 172,2; *b.* 245,3.

dosádă, sf. (de) affliction, oppression, outrage *b.* 69,2. 145. 194,3. 218; **dosădesc,** va. 3. affliger, outrager, vexer 4*,3. 27. 36,2. 106,2. 305 ..; *b.* 72,3 ..; **dosădit,** s. aj. opprimé, tourmenté 84,2. 276,2; —, attaqué 82; **dosâditór,** sm. aj. médisant, outrageux 12*,3. 46,3. 50,3.

dosésc, v. 3. *se doseaşte,* se prépare 9,2.

dósnic, aj. à l'insu *b.* 244,2.

Dosotheĭu, sm. Np. 205,3. 208,2. 209,2. 214,2. 239,3. 246,2. 263,2. 290,2.

dospésc, vn. 3. lever, accroître 1*, 2. 4,2. 17; **-ít,** aj. fermenté 330,3 .. 331,2 ..

dostóĭnic, v. dest-.

două, v. doĭ.

dovádă, sf. (vezĭ) témoignage *b.* 125, 3; *cu* —, témoigné *b.* 107.

dovagíu, sm. (ĭi) demandeur en justice *b.* 75,2.

dovedésc, va. 3. prouver, démontrer, constater 143,2. 308. 331; *b.* 3. 87,2. 125,3. 366,2; **-ít,** av. clair *b.* 252,2.

drác, sm. (ĭ) ennemi; diable, démon 9*. 3. 6 .. 7 .. 11,2. 12,2. 15,2. 16,3. 17,2. 18,3. 20. 26. 44,2. 54,3. 60. 83, 3. 84,3. 162,2. 182,3. 230,3. 282. 286, 2. 296 .. 364,2; *b.* 4,3. 51,3. 80,2. 142. 171,3. 260 ..; *dau -culuĭ,* envoyer au diable 113,2; **Drace,** sm. Np. 171; **drăcésc,** aj. diabolique, démonique 10*, 2. 2. 84,2. 90. 131. 218,3; *b.* 51,3 .. 53; **drăcíe,** sf. (ĭi) diablerie 228; *b.* 355,3. 361,2; **drăcoáĭă,** sf. diable, démon féminin *b.* 361,2.

drag, s. aj. av. cher, chéri, agréable, bien-aimé 14*,2. 15*. 27,2. 35,3. 94,3. 101,2. 137. 140,3. 251,3. 262. 277,3; *b.* 178,3. 257. 290,3. 306,2. 333. 362, 2; *de a -ul,* ainsi qu'il fait plaisir *b.* 337,2; **drăgălaş,** s. aj. av. diminut. *b.* 137,3. 172,3. 177,2. 287. 344.

Drăgán, sm. Np. 38,3.

drăgăstós, aj. aimable, plein d'amour 181. 285,3; *b.* 51,2.

Drăghĭc, sm. Np. 134,3.

drágoste, sf. amour; charité, piété 12*. 15*,2. 25,3. 29,2. 31,2. 37,2. 51. 96,3. 102,2 .. 118,3. 129. 181,3 .. 277, 3. 298. 304,2. 318,2.3; *b.* 10,2. 21,2. 48. 99,2. 137,3. 254,3. 305; —, déesse de l'amour, amouresse *b.* 137,2 ..; **drăgostít,** aj. favori *b.* 141,2.

Drágoş, sm. Np. *b.* 2; *-şe* 196,3. 197,2.

drăgulean, aj. chéri *b.* 137; *-léţ, numirĭ dă* —, noms de caresse (allem. Kosenamen) *b.* 260; **drăgúţ,** s. aimé, bon-ami *b.* 345,1.2; **Drăguţăscu,** sm. Np. 174,2.

drahíu, sm. fils *b.* 298,3. 299,3.

dráhmă, sf. drachme *b.* 64,2.

drám, sn. (urĭ) petit poids, un gramme (à peu près) *b.* 44 .. 45 .. 376,2.

dreáptă, sf. la main droite 130,3. 168,2; *b.* 237,2; *dereaptă* 16,2. 32. 41, 2. 43,3. 74,3. 129; *dêdereaptă,* à la droite 18,2 ..; *dirêaptă* 106,3. 248. 315. 316,2; *b.* 26,2; *dêdireaptă,* à la droite 103,3 .. 230,3. 286,2. 318,2; *deraptă* 227,3; —, juste, légitime (v. drept).

dreg (dresĕ), va. 2. diriger; raccommoder, rajuster; — *graĭul,* dresser la voix *b.* 329,3; *dereg* 11. 13,2. 27. 210,2. 224, 2. 244,2; **-ătór,** sm. (ĭ) magistrat, gouverneur, employé public, économe *b.* 242,3; *deregător* 276,2; *diregător* 119. 195,2 ..; *b.* 9,2. 14,2; **-ătoríe,** sf. (ĭi) guide, charge; service *b.* 7,2 .. 216,3. 242,3; *deregătorie* 16*. 133. 218. 276, 1.3 .. 278,2; *b.* 50; *diregăt-,* administration 114,3. 195,2 ..

drépt, dreaptă, s. aj. juste, légitime, équitable, vrai, égal; droit, pouvoir 69, 2. 159,2. 163. 167.. 170,2. 303,3. 345, 2. 350,3; *b.* 57,3. 79,2. 194,3. 217, 2. 232,3; *derept* 1*,2.. 2*. 3*. 16*,3. 2.. 11. 13,2. 17,3. 19. 32,2. 40,3.. 41,2. 74,3. 138,2. 154,2. 183; *deraptă,* f. 216,2; *direpț* 2.. 38,3. 47,3.. 51. 63. 77. 78,3. 83,2. 99,2. 101,2. 104,2. 116,2. 150,2. 256,2. 314,3. 318,3. 366.. 368..; *b.* 39,3. 54. 169. 194,3; *dirêptă,* f. légitime 38,2. 45. 62,3. 112,2..3..; *dirĭáptă,* f. 142; *drĭaptâ* 193,2; *b.* 122, 3; *draptă, b.* 88,3. 137,3; *direpț,* fidèle 290,3; *derêptă* 16*; —, sf. justice 12, 3..; —, main droite, v. dreapta; —, droit, vertical *b.* 120,2; *di-, b.* 14,2. 40; — *cumpănít,* équilibré 323,2; — *mijlocít,* exactement dans le milieu 323, 2; *derept-slăvitor,* bienloué 109,3; *direpț întru credință,* orthodoxe 118,3; **drept,** av. pour, à cause de, parce que, conformément 3*,3. 5*,3. 9*. 91, 3. 103. 130,2; *b.* 372,2; *derept* 1. 3. 8.. 11. 19,2. 20,3. 24,3. 26,2.3. 33, 2. 38,3. 41,2.. 45. 53. 61,3. 74. 92,2; *derêptu* 1,3; *derepto* 43,3; *derept,* contre 11,2; *direpț* 63; **drept-acéea,** par conséquent, conformément 76,3. 77. 79,2. 118,3. 168,3; *b.* 153,2. 210,3; *derept aceea* 1*,2. 8*,2. 13*. 15*. 5. 18. 21. 23,3. 27,2. 44,2. 55,3. 100. 111,3. 129. 274, 3. 283,2; *direpț* — 83. 89,3. 222. 291. 341,3; **drept-ce,** pourquoi 40,2.. 96,3; *derept* — 9; —, par conséquent, car, parce que; *derept* — 23,2; *derepce,* pourquoi, parce que 1*,3. 3*. 4*,2. 23,2. 25,2. 30. 54,3. 55,3. 252,2. 266,1.3; *cu drept,* en vérité, à bon droit *b.* 73,3; *cu direpț* 62,3; *în -ul,* vis-à-vis, en face *b.* 82,3. 136,3; *prin* —, id. *b.* 353; *spre* —, id. *b.* 134.

dreptáre, sm. (ărĭ) équité, justice; *direptare* 246,3. 249,2; *dereptarĭu,* règle 253.

dreptáte, sf. (ățĭ) justice, droit, équité 148,2. 168,3.. 326,2. 333,2. 355, 2; *b.* 14,2. 179,3. 221,1.2; *dereptate* 10*. 13*,1.3. 16*,3. 4.. 11,1.3. 13,3. 14. 23,2. 36,2. 153. 287. 367; *b.* 11,2.. 14,3; —, vérité 15*,3; *direptate* 48,2. 77. 79,2. 105,3. 119,2.3. 186. 246,3. 312,3; *b.* 9,2.. 233,2; **Direptate,** Nl. 70,2.3; *după* —, justement, à juste titre *b.* 83,3; *pe* —, id. *b.* 103; *pre direptate* 122,3; —, en réalité *b.* 174,3; *cu* —, *mr.* comme il fallait *b.* 267,2; **dreptătór de lege,** règle, guide de la loi 87,3; **dreptez,** va. 1. guider, diriger v. înd-; *dereptez* 9*,3. 16*,3.

dres, sn. (se) office, document 92; *dires* 75,3. 144,3. 174,3; —, *(dresurĭ)* épices *b.* 44,3.

drójdie, sf. (ĭĕ) levain *b.* 46,2.

drucár, sm. imprimeur 78.

drúg, s. barre à filer *b.* 298,2.

drúm, sn. (urĭ) chemin, route, voie 70. 123,3. 257,2. 360,2; *b.* 5. 84,2. 119,2. 164. 200,3. 218. 221,2; —, voyage *b.* 128,3; **-ár,** sm. (ĭ) voyageur *b.* 326,3..; **-uşór,** s. dim. sentier *b.* 345,2.

Drusilica, sf. Np. 7*,2.

dsudek, v. judec.

dubit, aj., *lemn* —, bois tanné *b.* 293,3.

duc (duseĭ), va. 2. mêner, porter, apporter, conduire 3*,3. 5*. 1,2. 3. 6. 21,2. 25,2. 30,3. 59,2. 64,3. 73. 102, 2. 141. 204,2. 210. 255,3. 296,3. 351; *b.* 22. 38. 43,3. 68,2.3. 107,3. 158,3. 189,2. 307; —, supporter, vivre *b.* 349, 3; — *în ispită,* tenter 10. 31,2. 32. 41, 3; *b.* 36,3. 184,2; — *în casă,* recueillir 18,2.3. 19. 104..; — *în spate,* porter sur le dos *b.* 214; vn. — *viáță,* mener la vie *b.* 357,3; —, vr. s'en aller, se rendre quelque part 15*,3. 1. 6. 18,1.3. 26,3. 27. 54,3. 63,3. 66,2. 105. 107,3. 131. 140,2. 162,2. 306,2. 342,2. 365,3; *b.* 41,2. 72,2. 77,2.3. 127,2. 148,3. 191, 2. 256. 320. 328,3. 349. 355,2.3.. *mr.* *b.* 280,3.

Dúca, sm. Np. 239,3. 240. 251.

ducát, sm. (ţĭ) ducat (monnaie) 95,3..

duchése, vn. 3. *mr.* comprendre, savoir *b.* 270,3. 279; —, découvrir *b.* 269; *duchisésc,* id. 273.

Ducipál, sm. Np. Boucéphale *b.* 311,3.

dúd, sm. mûrier 356,3.

dudáĭu, sm. chardon *b.* 262,2; *dudău,* ciguë *b.* 310.

dúg, s. (urle) *istr.* faute *b.* 284,3.

duh, sn. (urĭ) esprit, souffle, âme 12*, 2. 1,2. 7. 32,2. 34. 51,3.. 86,1.3. 107. 109,3. 124,2. 157,2. 168. 215,1-3.. 261,2.3. 283,3. 311,3. 317; *b.* 15,3. 37, 2. 87. 106,3. 159,3. 237. 250,3; — *necurat,* esprit immonde, mauvais esprit

19. 84,2. 85,1.2. 194,2; — *slujitor,* suppôt 263,2; *dukul* 226,2.3.

duhan duhaniți, chevaux fumants *b.* 333; **duhânesc,** va. 3. fumer *b.* 224,2.

duhnít, aj. empoisonné, infecté 102,2.

duhóvnic, sm. (ĭ) père spirituel, confesseur 76,3. 87,3. 88,2.3. 180,3; *b.* 28,2. 343,3; **-ésc,** aj. spirituel, religieux 132,3. 279,3. 293,2. 317.. 330; *b.* 28, 2.3. 106,2. 108,3. 219,2..3.

duĭár, sm. *mr.* denier (monnaie) *b.* 275,2.

duĭós, aj. pénible *b.* 242,3. 246,2; *doĭos,* désireux *b.* 192,2.

duján, s. *istr.* faute *b.* 283.

dujnic, sm. *istr.* qui fait du tort *b.* 283. 284,3 (v. dug).

Dúla, sm. Np. 320,2.

dulău, sm. gros chien *b.* 292,3.

dúlce, aj. s. doux, bon, agréable 10*. 13*,3. 1,3. 12,3. 14,2. 31,2. 98,2. 99, 2. 137. 169,3. 185,3. 322,3. 323; *b.* 5, 2. 13,3. 17,3. 72,2. 134. 306,3; *măncare de* —, manger gras *b.* 42,2; **dulceáță,** sf. douceur, délice, bénignité, grâce, bien 166,2; *b.* 72,2.. 259; *dulcêță* 13*,2. 15*,2. 20,2.3. 29,2. 31,3. 86. 289,2.. 315; *b.* 95,2..; *dulčață* 1, 2.3. 2. 3. 9. 36,2.. 54,3. 57. 64,2. 98. 110,3. 131,3. 363,3; *b.* 89,3. 174, 3; *dulčați b.* 94,3; *dulčace* 212,3.

dumbrávă, sf. (ăvĭ) forêt, bois 57,2; *b.* 146,3. 304,2. 357,2.

Dumínică, sf. (ce) Dimanche *b.* 18, 3. 33,2.3..; —, Np. *b.* 350,3. 352; *Duminecă,* 2. 24. 89,3.. 99. 111,2. 219. 220. 237,3. 306. 308,3; *b.* 31. 35,3. 58,3. 114; — *florilor,* Pâques fleuries 286,3; *Duménecă* 33. 40. 103,3. 107,2. 111; *Dumêinecă, Domerecă* 9,1.2..; *Dumireca, istr. b.* 285.

dumerese, va. 3. humilier *b.* 162,3.

dumésnic, aj. apprivoisé *b.* 132,2; *dumestec,* aj. dompté 90,3; *duméstic,* s. locataire 266.

Dumitráche, sm. Np. *b.* 126. 127, 3; **-trașco,** Np. 38,2. 43,3. 152. 173,3. 174,2. 200; *b.* 206,2; **-tru,** Np. 62,2. 74. 87,2. 91,3. 135,2. 208 (v. Dimitrie).

Dumnezéu, sm. (eĭ) Dieu 8*,3. 16*, 3. 10,2.. 20.. 25.. 33. 70. 89,3. 98, 2.. 165,2.. 287; *b.* 17. 77. 94.. 100; pass. *mr. b.* 272,3; *pentru* —, au nom de Dieu *b.* 214,2; *Dumnezău* 64,3.. 155.. 273.. 350,3; *b.* 50,3. 51—52. 60—61. 82,3. 149,2. 196,3. 201; *-eḑeu* 1,2.3. 6.. 46. 47. 49.. 50—52. 66.. 77,2. 79,2. 105,3.. 145,2.. 182. 197, 3. 295,3. 312,3.. 363,2; *b.* 9,3. 13..; —, *(-ḑăi)* divinités *b.* 10,2; *Dumnăḑău* 299. 324; *Dumnizeu* 4; *mr. b.* 281,2; *Domneḑeu* 33,3. 34.. 35.. 36,3. 37,3.. 53—54..; *Domnezeu* 40.. 41..; **Dumnezeoae,** sf. déesse *b.* 39,3..; *-ezăoae, b.* 83—85; **-ezeésc,** s. aj. divin, céleste 44. 31,2. 98,3. 139. 288,3. 290,3. 355,2; *b.* 20,2. 30,2.3. 31. 35,3. 39,2. 203; *-ezăesc* 273,2. 278,2.3. 293,2; *b.* 55. 56,2. 83,2. 89,2. 98,2. 149,2; *-eḑăesc* 52,3. 76,3. 77,2. 105. 107,3. 115,3. 239,3. 240. 245,3..; *-ăḑăesc* 322,3; *domnezeesc* 111,2; *dumneḑeresk* 226,2.3; **-ezăíre,** sf. divinité 101,2. 112,2. 154, 3. 168,2; *b.* 71. 161; *multă* —, polythéisme *b.* 100,2; *-eḑăíre* 77. 78,3. 118, 2. 242,3. 303,2; — *eḑerie* 226,2.3; **dumnăḑăitór,** aj. déifiant 242 (v. înd-).

dumnea-lui, -ta, -voastră, v. domn.

Dúnăre, sf. Danube 172. 189,3. 357, 3; *b.* 61,3; **Dunăríță,** id. dim. *b.* 302.

dúngă, sf. cordon (d'une monnaie) *b.* 346,3.

dúpă, prép. après, d'après, selon, suivant à 3. 4. 5. 11,2. 182. 274,2. 362; *b.* 4,2. 50,2.3. 63,3. 101. 216,2.. 227, 2. 236; *dupâ* 14*,3. 14,2. 20,2. 25,2.3. 28. 32,2. 34,3.. 36,3. 51. 59,2. 64,2. 77,3. 107,2. 123,2..; *dupa, istr. b.* 285,3..; *dupe, b.* 44,3; *dopă* 8. 54,3; *dupu* 366,2; **după,** de la, de sur 168; *b.* 29,2. 127,2; *dupe, mr. b.* 271,3; *dupâ acêea,* ainsi (κατὰ ταυτὰ) 9*,1.2. 19,2..; — —, puis 128,2; *după ce,* d'après ce que *b.* 95,2. 117,2. 214,2; *dupe ce, b.* 46,3. 47,2; *după cum,* comme, selon 68,3; *b.* 29,3. 160,2. 198; *după așteptare,* indulgence 13*. **dúpre,** d'après 44,2. 329. 344 355,2; *b.* 1,3. 30,3. 42,2.. 57. 108,2; — *ce,* d'après ce que *b.* 43,2; — *cum,* selon *b.* 107,2. 108,2; — *înprejúr,* d'alentour *b.* 31; — *úrmă,* dernier 317.. (v. depre).

duplecát, aj. courbé (στιμός) 350,3.

dur, vn. *istr.* durer *b.* 285,3.

dúra, s., *de a* —, roulant, en culbute *b.* 293.

dúrât, sm. fracas 199,3.

durére, sf. (rĭ) douleur, outrage 102, 2. 142. 164. 186; *b.* 59,2. 85,2. 119,3. 161,3. 196,2. 343,2.3; *dureri,* sg. *b.*

171,3. 180,3; *durêre* 301. 341,3. 364, 3; *b.* 13,3. 77. 108,2; *dureare* 102. 106,2. 211,2 (v. dor).

duréz, va. 1. construire, bâtir *b.* 288; *durát, la câmp* —, travail de la terre *b.* 333.

duriŭ-lu, sm. *mr.* le cheval bai *b.* 282.

durút, aj., *ruşinê cê -ă,* la honte soufferte *b.* 238,2.

duşmán, s. aj. ennemi *b.* 118. 244, 3. 338,3.

duvaleta, sf. *mr.* coiffe *b.* 280,2.

dužan, dužnic, v. dujan.

dv̆, v. dumnea-voastră.

dvor, sm. cour, (aula) 62,2; **-enín,** sm. noble *b.* 220; **-ése,** va. 3. servir 293,2; **-éstvie,** sf. nobilité *b.* 220; **-ĭán,** sm. (enĭ) noble *b.* 219,3. 220; **-ĭánstva,** sf. les grands boyards; les boyards auliques *b.* 219,2; **-nic,** ministre, gouverneur 62. 76 .. 91,3 ..; *b.* 255 (v. vornic).

dyhánie, sf., *toatâ -nia,* tout ce qui respire 14,3 (v. dăh-, dih-).

Ḍ (S, 3).

Ḍeu, sm. Dieu 2*,2. 4*,2. 8. 55 (v. zeu).

ḍi, sf. (le) jour 1*,2. 66,2. 179 .. 181,2 (v. zi).

ḍie, vn. 2. dire 1*,3. 2*,2.3 .. 54, 3. 182. 364,3; *ḍâc* 241,2; *gice-ţi-se-va* 3*; **ḍisă,** sf. (se, să) parole 1*,3. 3*, (v. zic).

ḍĭudeţ, v. judeţ.

E (Є, Ѣ, Ꙗ).

e, cj. et 1*,3. 2*,3 .. 7*,3. 10*. 11*, 2. 15*. 16*,3. 1,3. 6. 8. 9 .. 14,1.2 .. 15,2. 16. 17,2 .. 21,3. 27,2. 28,3. 31. 33,3. 54,2; *mr. b.* 263,3. 265. 266; *istr. b.* 282,3. 283 .. 284,2; —, mais 19. 21 ..

e, 3. p. sgl. est, v. sânt.

e, intjct. eh! voilà! *b.* 214,2.

eá, intjct. çà! allons! (age) 136,3; *eani,* id. 40,2; *en, b.* 262,3; *eni* 324,3 (v. ĭa! ĭani!).

ea, pron. pers. f., v. el.

ea-, v. ĭa-.

eácă, prép. voici, voilà *b.* 350; — *ce,* id. *b.* 350; — *tă mă,* me voici *b.* 293,2 (v. ĭa-).

Eácsi, sm. Np. Ajax *b.* 82,3.

ebrişín, sm. écarlate (πορφυρος) 313,2.

ecatómva, sf. hécatombe *b.* 88,3; *ectomva,* id. *b.* 88,2.

Ecaterína, sf. Np. *b.* 86.

eclisiárh, sm. ecclésiarque *b.* 41,2.

Eclisiastis, sm. le livre d'Ecclésiaste 202,2; *-stu* 325,2.

ecspedíţie, sf. expédition *b.* 213,3.

ectomva, v. eca-.

Ector, sm. Np. Hector *b.* 196.

ecz, (= îţĭ), v. tu.

Edémŭ, sm. Nl. Eden 58; *b.* 65,3. 322,2. 327.

Edés, s. Nl. Edessa 224,2.

ediţi prestiţi, formule d'enchantement, corruption de mots slaves *b.* 138.

Edom, sm. Np. 315,2.

ee, v. eĭ.

Efés, sm. Nl. Ephèse 129. 308,2 ..; l'épître aux Epheséens 277,2.

efharistisése, va. 3. *mr.* remercier *b.* 269.

Efrát, sm. Nl. 58; *b.* 61,2.3. 134; *Efraftu, b.* 167,2.

Efrémŭ, sm. Np. 37,2; *Efrón,* sm. Np. 36,3.

éftin, aj. à bon marché *b.* 26,3. 376.

egál, aj. *mr.* égal *b.* 263,3.

Eghipt, sm. Nl. Égypte 258,2; *b.* 322 ..; *-pat, b.* 64,3; *-pet* 130 .. 145, 3; *b.* 136. 165. 208; *Eghypt, b.* 163,3; *Egypet* 11*,1.2. 131. 322. 348,2. 358, 3; *b.* 50; *Âghipet* 4; **Eghipteau,** sm. habitant d'Égypte 145,3; *b.* 62,2. 207,2.

egl, *istr.,* v. el.

egúmen, sm. abbé, prieur 157,2. 193. 279,2. 297,3; *b.* 41,2.3 .. 82; *egumăn* 298 .. (v. ĭeg-).

eh, intjct. *mr.* eh! *b.* 272,2.

ei, av. oui-da! 18; *ee* 3*,3; —, intjct. allons! *b.* 114,3; —, mais, *ee* 5*; — *bine,* eh bien! *b.* 255,3.

el, ea, eĭ, ele, pron. pers. il, v. gram.

Eláda, sf. Nl. 320; *b.* 89,2. 243,3.

Ele, sf. pl. esprits malins, fées *b.* 318.

elefteríe, sf. liberté *b.* 243; *mr. -theria, b.* 273.

eleĭmosíne, sf. *mr.* aumône *b.* 281,2.

elemént, sn. (urĭ) élément *b.* 152,2 ..

Eléna, sf. Np. 146; *b.* 74,2. 151,2. 172,3. 316,3.

Eleón, sm. Nl. 67,3 ..

élin, sm. grec, hellène 51. 283,2. 312; *b.* 196,3; **-ése,** aj. hellénique, grec 60,2. 119. 146. 280 .. 307,2. 348,2; *b.* 156. 167,2. 188; *elenésc* 78,3; *elli-*

nésc 157. 240. 260,2; *b.* 20,3. 78,3; *ellenesc* 85,2; **ellinește** av. en grec 158, 3. 240. 251,2; *ellenéște,* 85,3; **elliníe,** sf. langue grecque 260,2.

Elisáfta, sf. Np. *b.* 61,2.

Eliúșŭ, sm. Np. *b.* 158.

Ellii, sm. pl. divinités 85.

elocvénție, sf. éloquence *b.* 251.

emáe, sm. (ĭ) recrue des Janissaires *b.* 18,3.

emn, vn. 1. *istr.* aller *b.* 284,2 (v. imn).

emperecie, 216, v. împărâție.

Emvionitên, sm. Ebionit 307,3.

en, en-, v. în, în-.

en, intjct., v. ea.

Enáchi, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

endromída, sf. endromis *b.* 3,3.

engasteau, *mr.* intentionné *b.* 267.

engléz, sm. anglais *b.* 214,2.

engólpiu, sm. chaîne de poitrine, collier *b.* 5,3.

eni, v. ea.

Eni, sm. Np. *b.* 207,3. 208..; *Enia,* sm. Np. Aeneas 58,2; 59.

enicer, sm. (ĭ) Janissaire *b.* 81,3; *-čari* 150.

Enóh, sm. Np. 12*. 49,3. 180,2; *b.* 61. 65. 216,2..

ensileg, v. înțeleg.

ensnascut, aj. *istr.* (unigenitus) fils unique *b.* 283,2.

entru, av. *istr.,* — *mire,* auprès de moi *b.* 285.

epácta, sf. épacte 44.

epănge, sf. manteau 357,2.

epárhie, sf. (ĭĭ) diocèse 193; *b.* 29, 2. 203.

epigrama, sf. épigramme 205,3.

epirót, sm. (ó|ĭ) habitant d'Épire 200,2.

episcóp, sm. (ĭ) évêque 87,3. 89.. 110. 141. 157,2. 235,2. 259,2. 295,3. 329,2.. 358,3; *b.* 125. 156; **-íe,** sf. évêché 176. 319. 321,2. 343. 357,2; *b.* 35,3.

epístolă, sf. lettre *b.* 369,2; **-líe,** sf. (ĭĭ) épître 261. 308.

epitróp, sm. (ĭ) tuteur, curateur 328, 3. 329; **-íe,** sf. administration *b.* 86.

épure, sm. lièvre *b.* 170,3. 172. 376,2.

eră, av. mais 175,2 (v. âră, ĭară).

Eráelie, sm. Np. 85,2; *b.* 66,2; *Ira-, b.* 178; *-cléu, b.* 153.

erarhíe, sf. hiérarchie 245,2. 246.

erel, s. manteau, pourpre royal *b.* 209.

erés, sn. (urĭ) hérésie 6*,2. 3. 163, 1.3; *b.* 79,2; **eresie,** sf. id. 290,2..; **eretíe,** s. aj. hérétique 98. 146. 158,3. 163,3. 246,2. 289. 307,3. 332; *b.* 14,2. 29. 323.

érĭ, av. hier, dernièrement 185,2. 223,2. 225. 297.

Erimíe, sm. Np. Jérémie 141,2 (v. Ie-).

Ermi, sm. Np. Hermes *b.* 39,3; *Ermia* 57,2; **Ermíp,** sm. Np. *b.* 207,2; **Ermís,** sm. Np. *b.* 211,2.

ermonáh, sm. hiéromonaque 78,2. 111,2. 125,2.

ernéz, va. 1. passer l'hiver 350; *b.* 329,2.

ernĭíe, sf. *mr.* désert *b.* 268,2.

Erónim, sm. Np. 125,3.

(e)rpă, sf. *istr.* pierre *b.* 286 (v. râpă).

ersuch, *istr.* après (?) *b.* 283.

ert, va. 1. pardonner, absoudre, grâcier, exempter 24,3. 30,2. 40,3. 96. 111,3. 113.. 122,1.2. 147,2. 180. 183, 2.. 313,3. 342,3. 345,3. 365,2.3; *b.* 16,2. 37,2.3. 153.. 167,3. 184,2. 227; **ertăcĭúne,** sf. pardon, dispense, grâce 30,2. 32,3. 39,3. 41. 111,3. 153,2. 257; *b.* 6,2. 57. 79; *-čune* 342,3; *b.* 207,3; **ertáre,** sf. (ărĭ) id. 82,3. 146,2. 157,2. 182. 296. 313,3; *b.* 47,3. 234,3; **ertát,** aj. permis, licite, pardonné *b.* 29,2. 69, 2. 362,2 (v. ĭert).

es (eșíi) vn. 3. sortir 3*,2. 10*. 1, 3.. 2. 11,3. 12,2. 18. 19,2. 21,2. 46, 2. 57,3. 58. 65,3. 71,3. 73,2. 95,3. 96, 2. 106,3. 108,3. 114. 119,3. 125. 137, 2. 140,2.. 147,2 169,2. 178. 188,3.. 248,3. 253,3. 254,2.. 305,3. 331,2. 360. 364; *b.* 18,3. 19,2.3. 35,2. 94,2. 120. 158,2. 161,2. 199,2. 240. 350,3; —, provenir 118,2; *b.* 175,3; — *înainte,* aller à la rencontre 71; —, manquer *b.* 70,2; *ișea, iși, ișind* 165,3. 166,2; *b.* 68,3.. 132,2. 138,2.3.. 259.

Esóp, sm. Np. *b.* 207—209, v. Isop.

espovedanie, v. isp-.

Estfirŭ, sm. le livre d'Esther 277.

Eși, sm. Nl. *b.* 245, v. Iași.

eșíre, sf. (rĭ) sortie, issue; départ 1, 2. 12,3. 154,2; *b.* 93,2. 192,3; — *din fire,* aliénation *b.* 80; **cartê Eșirii,** Exode 331,2; **eșít,** aj., — *din țiținĭ,* sorti des gonds *b.* 12; *-ul apeĭ,* source 1*,2.

eșniosfinț́úni, sérénissime *b.* 35.

Eterie, sf. *b.* 242. 243. 245,2; **-rist,** sm. partisan de l'E- *b.* 244,3.

Ethiópie, sf. Nl. *b.* 61,3; *istorie -pičáscă,* Ethiopica (livre d'Héliodore) *b.* 88,2; **-plên,** sm. Éthiopien 367,2; **Ethióp,** id. 254,2.

ethnicése, aj. païen 344,2.

Etna, sf. Nl. 253; *b.* 203,2.

etpán, sm. suite, cortége *b.* 127,3.

eu, pron. pers. 1, v. gram.

euneciúne, unité 226,2.. (v. unitate).

Euriloc, sm. Np. *b.* 85,2..

Eva, sf. Np. *b.* 60,2.3.. 232,2.. 364; *Evva* 63,3. 64,2. 65.. 145,2; *b.* 167,3.

Evágrie, sm. Np. 163.

evanghélie, sf. (íi) évangile 15*,3. 37,2.. 42,3.. 90. 100,3. 103,3. 109, 2. 193,2. 261. 307,3. 347; *b.* 20.. 74, 2; — *învățătoáre,* évangile commenté 98; *evagghelie* 348,3; *b.* 154,2; **evanghelicése,** aj. évangélique 337,3; *b.* 80; **evanghelíst,** sm. (iștĭ) évangéliste 26. 42,3. 126. 239. 257. 308. 331. 358,3; *b.* 62,3; *ievan-* 30,2; *evaghilest, b.* 61.

Evdóchie, sf. Np. 61,3; *b.* 74,2..3..

evgheníe, sf. noblesse *b.* 220,2.

evharistíe, sf. st. communion 345; *evvh-, b.* 54,2.

evlávie, sf. piété, respect 354,3; *b.* 29; —, sm. Np. Pius *b.* 205,2.

Evlóghie, sm. Np. 304,2.. 305,2..

Evréu, sm. Np. (eĭ) Hébreu 283,2. 317; *b.* 236.. 239,3. 241,3..; **evreése,** aj. juif 2*,2; **Evreíme,** sf. totalité, masse des H. *b.* 238. 241 (v. Ov-).

Evrópa, sf. Nl. Europe *b.* 50,1..3..; *b.* 252,3.

Evstáfiĭ, sm. Np. Eustachius 243,3.

Evstrátie, sm. Np. 76,2. 79,3. 119, 2. 234. 251,2.

Evthimieán, sm. Np. *b.* 68,1.2.

exárh, sm. exarque 156,3. 157,2. 236; *b.* 30.

ezán, sm. invitation à la prière *b.* 19,3.

ézăr, sm. lac *b.* 134,2.3; *ezer, b.* 168 (v. ĭazer).

Ezechiil, sm. le livre d'Ézéchiel 277,2.

ézer, v. ezăr.

F (Ф).

fă, intj. fille! *b.* 308,3..

Fabius, sm. Np. *b.* 11,3.

fábulă, sf. (le) fable *b.* 212. 213. 215. 263,2. 360,2.

fac, (fecĭ, făcúĭ) va. 2. faire, créer, préparer, produire 4*,3. 9*.. 2.. 3.. 4. 6.. 7.. 9. 13,3. 14. 15,2. 18,3.. 19, 2..3. 21,3. 22,2. 23,2. 26,2.3. 32,2. 34,3. 43. 44,2. 47,3. 50,2. 51,2. 54,2. 56. 57,3. 60,3. 73. 80,3. 81. 91,3. 95, 3. 104,2. 115,3. 120,3. 121,2. 137. 162, 3. 195,2. 210. 235. 241. 249.. 258,2. 265.. 268.. 275,2. 283,3. 311.. 327, 3. 329,2. 331,3. 341,3. 344. 352; *b.* 7,2. 19. 32,3. 34,3. 37. 63,3. 66.. 75, 2. 103,2. 115,2. 117. 132. 159,2.. 170, 2.3. 193. 204,2. 262,3; *mr. b.* 263,3. 265,2.3. 266,3. 267,2.3.. 269,2.. 270, 2. 272,2. 273. 280,3.. 282,2; *istr. b.* 283,3. 285,2.3..; —, gagner 95,2; —, valoir 95,3..; — *lêge,* observer la loi 51,2; — *judecată,* juger 169..; — *vorbe,* parler 167,2; — *într' una,* assembler 111,3; —, ensorceler *b.* 137,2.. 138; —, devenir *b.* 48,3. 69,2; —, vr. dissimuler *b.* 69. 214,2..; *mr.* répondre *b.* 265,2. 266,3.

făcătórĭu, sm. (rĭ) créateur 32,2. 41. 57. 66,2. 236,2. 288,3; *b.* 49,3. 53. 219. 357—358; *-ca-* 109; —, faiseur *b.* 203; — *fără lêge,* qui fait l'iniquité 11. 17, 3; — *de bine,* bienfaiteur *b.* 16,2. 155. 208,2; — *de rău,* malfaiteur 40,3; — *de viiață,* vivifiant 317.

fácere, sf. (rĭ) créature 77,2; —, œuvre 228,3; *b.* 195,3; *-cea-, b.* 14,3; —, Genèse 280,2; *b.* 156,3; — *lumĭĭ,* création 279. 290; — *turnuluĭ,* construction de la tour de Babel *b.* 50,2; — *de bine,* bien-fait *b.* 6. 124. 155,2.

factele Apostolilor, sf. pl. les Actes des Apôtres 261,2.

fáchiol, sm. voile *b.* 176,3.

făclíe, sf. (íi) flambeau, torche 147, 3. 148. 254,2; *b.* 15,2. 92.. 324. 344,2.

fáeș, aj. admirable *b.* 73.

fag, sm. (ĭ) hêtre 357..; *b.* 311.

făgădă, sf. (de) vœu 213,2. 246,3; *dau* —, remplir le désir 250; **făgădaș,** sm. vœu 273,3. 274..; **făgădueálă,** sf. (elĭ) promesse, engagement *b.* 77; **făgădúese,** va. 3. promettre, vouer 42,2. 56,2. 59,3. 100,2. 112,3. 156,2. 234,2.

272. 273,3. 293,2. 335,2. 342,2; *b.* 77, 2.. 121. 122. 146. 175; —, accepter, recevoir 11,3. 189; —, vr. id. 60; *b.* 144,2. 188,3; **făgăduínță**, sf. promesse 130,3. 197. 261,3; **-duítă**, sf. promesse, aj. promise 54,3. 55,3. 100,1.2; **-duitúră**, sf. id. 42,2.

Făgăráș, sm. Nl. 189,2. 190; *b.* 156.

faget, sm. bois des hêtres *b.* 306,2.

Fagotti, sm. Np. *b.* 170,3. 171.

fágur, sm. rayon de miel 154,2.

făínă, sf. farine 17; *b.* 85,2. 337,2.

fálă, sf. éclat, splendeur 333,2; *b.* 248,2; —, orgueil *b.* 225,2.

falángă, sf. phalange 228, 3.

fálcă, sf. (fălcĭ) mâchoire, joue 320, 3.. 366; *b.* 138,2.3.. 144,2.3.. 169; —, *(falci)* 13,2.

fálce, sf. (cĭ) mesure agraire 62,2. 63.

Fălchi, sm. Np. *b.* 127,2; **Fălcoĭanu**, sm. Np. *b.* 153,3. 163,3.

fălcesc, vr. 3. s'enorgueillir, se vanter *b.* 228. 239,2. 252,3.

fălfăesc, vn. 3. flotter *b.* 93,3; —, s'agiter *b.* 254,2.

fălíe, sf. orgueil 275 (v. fală); —, tranche *b.* 42,3. 44. 45.

fálnic, aj. orgueilleux, somptueux 323, 3; *b.* 243. 291; **fălnicíe**, sf. orgueil *b.* 154; **fălós**, aj. orgueilleux 210; *b.* 223,3..; —, pompeux 276.

fămêe, sf. (eĭ) famille 24,3; —, femme 199,2. 204,2. 238,3. 300.. 330, 2. 358,2; *b.* 10. 68.. 203,2. 250,3. 260, 3. 261,2; **fămeésc**, aj. féminin *b.* 52,2 (v. fe-); **famélie**, sf. famille *b.* 221,3; *-mi-*, *b.* 128.

făn, sm. foin 8*,3. 14,3. 136,3..; *b.* 132,3; *fân* 243. 325,2; *b.* 221,3. 315, 3. 371,2; **fănáță**, sf. (țe) prairie, pré 75,2. 93; *b.* 25,2.

fandasie, v. fant-.

fântănă, sf. (nĭ) puits, source 10*; *b.* 135,3; *fântâ-*, *b.* 254,3. 303,3. 339..; **-níță**, sf. dim. *b.* 339.

fantasíe, sf. fantaisie 260,2; *-ndasie*, *b.* 48,3. 195,2. 197,3.

fápt, sn. (e, urĭ) action, ouvrage 154; —, fait *b.* 234,3; —, attaque, ensorcellement 228; *b.* 137.. 138; **faptă**, sf. (te) fait, œuvre 1.. 2. 25,3. 40,3. 42. 129.. 141,2. 204,3. 231,3. 274,2. 292, 3.. 325,2; *b.* 2,2. 31.. 68. 87. 92. 159,2. 202,2; — (urĭ) 115,3; —, créature 138,3. 236,2; —, occupation *b.* 39,3; — *lumiĭ*, création 41; *faptele apostolilor*, les Actes 349,2; *b.* 79,3 (v. fact-); *în* —, réellement *b.* 252. 254,3; *pun în* —, mettre en usage *b.* 363.

făptúră, sf. (rĭ) création 12,2; *b.* 23,3. 24. 49,3; —, être, créature 10*. 14*,3.. 34. 99. 230,2. 318,3; *b.* 100, 3. 146,3. 147,2. 156,3. 184,2. 357; —, façon, forme, configuration, structure 255,2.3. 276; *b.* 118,2. 202,3; —, *mr.* fait *b.* 269; *aduc în* —, représenter 289.

făr, prép. sans *b.* 48. 120. 360; — *căt*, ne.. que, seulement *b.* 96; — *de căt*, id. *b.* 20,2; — *de*, excepté *b.* 79. 307,3; — *numai*, seulement 301; *b.* 125,3; — *prin*, id. *b.* 175,2; *far de*, *istr.* *b.* 284. 286,2; *var de*, sans *b.* 286, 3..; **fără**, sans 46. 86,3. 238. 360,2. 364,2..; *b.* 6,3.. 7,2.. 28,2. 57,3. 129. 241,2; *-râ* 11*,3. 15. 49,3.. 115, 2. 118,3. 127. 185,2..; *fârâ* 17; *-râ* 20. 66..; —, excepté; ne.. que, seulement 21,2. 27. 262; *b.* 1,3. 9.. 202, 3; *istr.* *fara*, *b.* 284; — *căt*, id. 327. 363; — *numai*, id. 78,3. 101,3. 157. 161,3. 338,3. 348; *b.* 4,2. 28. 48. 50,2. 56,3. 119,2. 163,3; — *de lêge*, crime, péché 2.. 8.. 48,3.. 81,3. 365,2.. 366,2; *b.* 52,3. 153,2; —, pécheur 102, 2; — *lêge*, crime 10,3. 13; *fărlêge* 96; — *de stare*, sans cesse 1; — *nemică*, rien 54,2; — *moarte*, immortalité 14*,3; — *voroavă*, silence 2*,3; *fara*, *istr.* en dehors *b.* 283,3. 284,2.. (v. afară).

fărăm, va. 1. casser, briser 167. 361, 3; *b.* 54,3. 240,3 (v. sfă-); **fărămă**, sf. (me) bris, débris, miette 30,3. 107. 354, 2..; *b.* 335; **fărămitúră**, sf. (rĭ) id. *b.* 69; **fărămúșă**, sf. id. *b.* 121,2.

Faraón, sm. Np. 145,3; *b.* 135—136. 322..; —, bohémien *b.* 335,2.

fărecare, sf. artifice, dessin 5*,2.3 (επιβουλη).

fareól, sm. lisez: *farijul*, cheval *b.* 110,2.

farfuríe, sf. assiette *b.* 303,2.

Fariséĭu, sm. (eĭ) Pharisien 4*,3.. 23,2. 56,2. 140,3; *b.* 21; —, *(săi,)* *b.* 58; **-seesc**, aj. pharisaïque 4*,3.

fármec, sn. (ce) charme, enchantement 228. 291,2. 303,3; —, (č) 116,2; *fărmecătór*, v. fer-.

Faron, sm. Nl. 358,3.

fărșesc, (șĭ) va. 3. finir, terminer 203,3. 204. 257,2.3; **fărșít**, sn. (urĭ) fin 204,3..; *b.* 10; *fâ-*, *b.* 13 (v. sfă-).

fărtát, sm. frère en croix; *fră-* 90.. 216,2; —, camarade *b.* 306,2. 348. 369, 3. 370,3; **fărtățél,** sm. dim. *b.* 295,3.

fasolă, sf. (le) haricot *b.* 356,2; *-su-, b.* 98.

fáșă, sf. (șe) bande, lien 188,3. 259, 2; *b.* 287,2; —, *(fășuri,)* 196; **fășíe,** sf. id. 357; **fășioáră,** sf. dim. *b.* 327,3; **fășiát,** aj. emmaillotté *b.* 327,3.

făt, va. 1. mettre bas *b.* 226. 259,3. 262. 367,2; —, sm. (feți), enfant, garçon, fils 35,3. 36,2. 166,3. 167,2. 168,3. 317,2; *b.* 67,3. 68,1.2. 135. 239. 255,2.

fátă, sf. (fête) fille, vierge 5. 6.. 9. 16. 23,3. 32,2. 36,2. 41,2. 52.. 59. 106,2. 171. 175,3. 232,3. 271,3.. 282. 315,2; *b.* 60,3. 67.. 71—72. 138,3. 239; *featǎ,* 276,3. 277,3; *b.* 10; *mr. b.* 268,3. 273,3.. 275,3..; **fătătoáre,** sf. portière (vache) *b.* 258,3.

fáță, sf. (fețe) face, visage; personne; surface, teint 1*,2. 12*,2. 4. 10. 11,3. 12,2. 14. 15,3. 28,3. 37. 80,2. 83,3. 99,3. 112.. 118,2. 127,3. 140,2. 181. 215. 224,3. 231. 248.. 268,2. 303,2. 338,2. 364,3; *b.* 6. 17,3. 65,3. 95. 98, 3. 106,3.. 107,2. 159. 218,3. 364..; —, couleur *b.* 173,3; —, personne *b.* 261,2. 317; *de* —, présent, en présence de 62,2. 207,2. 355. 360; *b.* 7. 74. 75, 2. 90,2. 125,2. 169,3. 250; —, en face 11,3; —, évident, manifeste 50. 123. 162; —, en public 161,3. 163,3; — *(față), mr. b.* 275,2.

fățăesc, va. 3. frétiller *b.* 375.

fățáre, sf. (ări) dissimulation 54,2; **fățăresc,** vr. 3. être partial, avoir égard à l'apparence 193,2; —, feindre 16*, 2; **fățăríe,** sf. partialité 51. 185,2. 193, 2. 198,2; —, dissimulation, hypocrisie 105; *b.* 79,3. 261,2; **fățărnic,** aj. s. hypocrite, dissimulé 16*,2. 54,2. 112. 169; *b.* 73. 153,2; **fățărnicésc,** v. 3. être partial 169,3; **-ește,** av. en hypocrite *b.* 79,3; **fățărnicíe,** partialité 169. 170, 2; *b.* 196; hypocrisie 169.

făție, av. en face 191,3.

Făurárĭu, v. Fevruarie.

Favno, sm. Np. 59.

Favstina, sf. Np. *b.* 10.

feară, v. fiară.

feată, v. fată.

Februarie, v. Fevruarie.

feclor, -cĭoară, -ciorie, v. ficĭor.

fel, sc. (uri) sorte, espèce, genre, manière *b.* 45,3. 125,3. 127,2. 147,3. 364,2; *felĭu* 156,3. 189,2; *b.* 31,2. 41, 3. 72,2. 143,3. 178,3; *fĕl* 34,1.3. 57,3. 76,2. 78,2. 79. 88. 106. 110,3. 121,2.. 123,2; *b.* 9,3. 13. 79,2; *fĕlĭu* 281.. 290. 339. 353,3; *b.* 3,3. 157,2. 174. 188,2. 211,2..

feldmárșal, sm. maréchal de camp *b.* 86,2. 128.

felea, sf. une mesure d'une demi oca *b.* 292,3

felegeán, sm. tasse *b.* 34.

felelcatĭu, sm. discours 2*,2; **felelucse,** vn. 3. défendre 6*,3.

femée, sf. (eĭ) femme *b.* 362,2; *femeae* 145,2. 246,1.2. 258; *fimee, b.* 67, 2. 82,2. 85. 91. 98,3. 120,1.2; *fomee* 218; *mr. fumellĭe, b.* 277,1.3; **femeesc,** aj. féminin *b.* 110,3 (v. fămêe).

fer, s. 4; — *(feară),* morceaux de fer *b.* 335,3.

ferb, -inte, v. fierb, -inte.

ferdela, sf. boisseau *b.* 320,3.

fereástră, sf. (tre) fenêtre 172,3; *b.* 12. 19,2; *fereastă* (eștĭ), *b.* 330,3. 344, 3. 345; *ferastă, b.* 116,3. 117,2.

férec, va. 1. ferrer, garnir de fer 6; —, enchaîner *b.* 171,3. 302,3..; **ferecat,** aj. ferré, doublé 14; *b.* 370,2; —, enchaîné 228,2; *b.* 186; —, bienheureux 8*,3.. 19,2.3.. (v. fericit).

ferese, va. vr. 3. préserver, garder, éviter 11*. 12*,2.. 24,2. 25,3. 49,2. 50,2. 58. 89,2. 141,2. 146,3. 154,3. 167.. 198,2. 200,2.. 213. 247,2. 286, 2. 289,2. 362,2; *b.* 25. 66,3. 144. 228, 2. 315.

ferestúică, sf. dim. petite fenêtre *b.* 295,3.

fericăciúne, sf. béatitude 136; **fericát,** aj. bienheureux 8*,3. 55,1.2. 83,2. 136,3; **ferice,** aj. heureux 1*. 13. 205. 213, 3. 216. 315,2. 363,2. 368; *b.* 72,2. 331,3. 332; **fericésc,** va. 3. rendre heureux, bienheureux 205,3. 248,2. 266,2. 367,3; *b.* 287, 2; —, vr. se féliciter *b.* 331,3; *-ecĭ,* louer 2*. **-cíe,** sf. (ĭi) bonheur, félicité, béatitude 205,3; *b.* 9,3. 10,2; **-círe,** sf. (rĭ) id. 325,3. 344,3; *b.* 14. 99,2. 244; **-cít,** s. aj. heureux, bienheureux (beatus) 77, 3. 78,3. 99.. 146. 152,2. 171. 178. 209, 2. 248,2. 257. 269. 283,2. 290,2. 315, 2. 325. 348; *b.* 3. 48. 72. 83. 89,2. 99, 2. 159,3. 203. 316,3 (v. ferecat).

férie, sf. barille *b.* 229.

ferínță, sf. garde 211,2. 251; **ferit,** aj. à l'abri *b.* 298,3..

feritór, aj. considérant (?) 13*.

ferm, aj. *istr.* ferme *b.* 286.

fermán, sm. firman, décret *b.* 113, 3. 312,2; *fir* —, *b.* 315.

fármec, va. 1. charmer, enchanter *b.* 323,3; **-ătór,** sm. empoisonneur *b.* 159, 3; **-ătoríe,** sf. enchantement, sorcellerie 162,2; *b.* 100,2 (v. fărmec).

fes, sm. bonnet grec *b.* 376.

Festul, sm. Np. 59.

feștelese, va. 3. salir *b.* 352,2.

feștílă, sf. étoupe *b.* 93,2.

feștuít, aj. teint *b.* 225,3.

fete, sf. *istr.* fille *b.* 283,2 (v. fată); **fetícă,** sf. petite fille *b.* 362,1.2; **fetișcánă,** sf. fillette *b.* 261,2; **fetișoáră,** sf. id. 292,2; *b.* 295,2; **fetíță,** sf. id. *b.* 295,3.

fețisoáră, sf. dim. visage *b.* 298.

Fevruárie, sf. Février 321; *b.* 18, 3; *-roarie, b.* 27,2; *Februarie b.* 205,2; *Făurárĭu* 256,2.

fiă, sf. (fie) fille 15,3.

fiáră, sf. (fiarâ, fieri) bête féroce, bête 10*. 9. 15,3. 34,3. 35. 57,3. 59, 3. 60. 81,3. 116,3; *b.* 59. 150,2. 164, 3. 165,3. 217; *fieară* 353,3; *b.* 146,3. 147,3; *fĕră, b.* 211; *feară, b.* 313,1-3; *feră, b.* 116,3 (v. hĭară).

(fiĕ)oáră), sf. (re) fille, vierge, *fĭco-* 183,2. 214,2. 227,2. 241. 257,3. 299. 300, 3; *b.* 61. 143; *feč-* 282,3; *b.* 16. 38,3. 88, 3. 89,3. 91,3. 171,2. 187,2. 293,2; **fĭcor,** sm. (ĭ) fils, jeune homme 38,2.3. 44,3. 135,3. 207,2.. 256,2. 364,2; *b.* 64.. 66. 135.. 172,2; *mr. b.* 265; *fecĭor* 5. 7. 15. 20,2. 23. 25,3. 35,2.. 47. 53. 55. 61. 64,2. 69,3. 90. 102.. 105,2. 122. 140,3. 145,2. 171. 287,3. 351; *b.* 10,3. 38. 41,2. 70. 255,3; *istr. b.* 285, 3; *mr. fițior, b.* 268. 269; —, serviteur 33. 40,2. 223,2.3; *b.* 40,3. 128,3; — *de suflet,* fils adoptif *b.* 135; — *de boier,* noble *b.* 33,2; *fečur* 92,2; *fecĭurĭu* 43, 3; —, vieux 16; **fečĭoráș,** sm. dim. *b.* 337,3; **fečoríe,** sf. virginité 130,2; **fečorese,** aj. virginal *b.* 91,2.

ficleán, -leșug 171,3. 172; *fitlan* 39 (v. vicl-).

fidelúș, sm. tonneau *b.* 369,2.

fie, intjct. amen 248,3.

fieástru, sm. (ștri) beau-fils 277—278..; **-stră,** f. belle-fille *b.* 173,2.

fie-cáre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 48,2.3. 51,2; *b.* 259,2; **-ce,** id. 353; **-cíne,** id. 48,3.. 78,3. 162; *-cene* 111 (v. fieș-cáre hie-).

fĭér, sm. (fiară) fer, fers 2*. 6. 7. 82. 132. 172,2. 228,2. 283. 320,3; *b.* 51. 90,3. 197. 204,2.3. 370,3; *fer* 4; *hier, b.* 31,3; 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b.* 268; *her* 178,2; *b.* 57. 153; *mr. b.* 264; *flier, istr. b.* 285,3 (v. fer, her).

fiérb, vn. 2. (rsei, rt) bouiller, bouillonner, cuire *b.* 42,2.3. 43,2.. 118,3. 164; —, fermenter *b.* 45,3; *mr. herb, b.* 274; **-ínte,** aj. av. bouillant; chaud, ardent, fervent 33. 361; *b.* 86,3. 156,2. 192,3. 196,2; *her-* 69,2.

fiére, sf. fiel, bile 9. 16; *b.* 98. 102, 3. 368,2 (v. hieare).

fiertúră, sf. (rĭ) sacrifice 84,2.

fieș-cáre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 78,2. 133. 185,3; **fieș-ce,** id. *b.* 46; **fiește-care,** id. 166. 170,2. 260, 2.. 301,3. 331,3. 334,2. 340,3. 342,2; *b.* 14,2. 28,2. 50. 93,2. 99,3. 159,2. 169,2. 210. 213.. 357; *fieaște* —, *b.* 9, 2.. 13,3; *fiiște* —, *b.* 58,2. 88,2.3; *fieșteș* —, 337,3..; **fiește-ce,** id. 343,3; *b.* 39.. 110,2. 155; **fiește-cíne,** id. 67,2. 312; *b.* 169,2; **fiete-care,** id. 97, 2. 331,2.. 353.

figuránt, sm. (ți) figurant *b.* 248,2.

fíică, sf. (ce) fille 313,2; *b.* 60,2. 83, 2. 137,2.. 182,2.

fiínță, sf. (țe) existence; être; essence; personne 164,3. 294,2. 303,2. 343,3; *b.* 21. 147,2. 176,3; *hii-, b.* 259,3.

fiiști-care, v. fiește-.

fíĭu, sm. (fiĭ) fils 1*,3. 9*. 10. 17,2. 19,2. 20. 37. 47,2. 48. 59.. 63,3. 82, 3. 311,3. 322,3; *b.* 23. 37,2. 180..; — *sufletesc,* sm. fils adoptif 156,3; *fiu* 1.. 12,2. 15. 16,3. 31. 86,2.. 134,3. 155. 215.. 254,3. 282.. 284,3; *b.* 126,2.3.. 199. 200; *feĭu, b.* 172,2; *istr. filĭu, b.* 283,2; *mr. hilĭu, b.* 266,2.. (v. hilĭu).

Filarét, sm. Np. *b.* 128. 175.

Filát, sm. Nl. le pays de Havila *b.* 61,3.

Filic, -cs, sm. Np. 5*. 7*.

Filip, sm. Np. 194,2. 283,3; *b.* 151, 2. 166,1.2; **-ești,** sm. Nl. 38,2.

filĭu, *istr.* v. fĭĭu.

filosof, sm. (ĭ) sage; maître; philosophe, docte 60,2. 61,3 78,2. 119. 304,

2. 328,2. 342,2.3; *b.* 10,2. 12,3. 65,3. 166,3. 188,1-3; *mr. b.* 266,3..; — *de cêle de fire,* naturaliste 102; **-íe,** sf. (ii), art; sagesse; philosophie 60,2. 133. 204. 260,2. 261. 320; *filosófie, b.* 188, 2..3.. **-ésc,** aj. philosophique, sage 261; *b.* 4,2. 252; **-icésc,** aj. id. *b.* 212.

Filothéĭu, sm. Np. 337. 340,2.

fimec, v. fe-.

(fín), sm. (ĭ) filleul, camarade, *hin* 258,2; *b.* 260—261.

finic, sm. (ĭ) palmier 318,3; *b.* 197, 2. 198; **-ă,** sf. (e) datte *b.* 132,3. 133.

Finiceán, sm. Np. Phénicien 313,2.

finíx, sm. phœnix *b.* 109.. 254,2.

Finţitişte, s. Nl. 87.

Fior Avanti, sm. Np. *b.* 46.

fiór, sm. (ĭ) frisson *b.* 233,3.

fír, sc. (e) fil, fil d'or *b.* 90,2. 178, 3. 315,3. 328.. 331,3.. 340,3. 343. 364,3..; — *(firure),* fin line, Byssus 30, 3; *hir, b.* 261.

fíre, sf. (ĭ) espèce; nature, caractère; substance; naissance 9*,3. (ὕλη) 10*. 34, 2.3. 47,2. 49,3. 55,2. 79. 84,3. 102. 112,2. 131,3. 171,2. 254,2. 294, 3. 303, 2. 313,3. 350,3. 364. 366,3; *b.* 10,2. 57. 79. 118,2. 130,3. 151,3. 175,2. 247, 2. 362. 373,2; *preste* —, surnaturel, trop 243,3. 297.. 299; *b.* 113,3. 363; *vin în* —, revenir à soi *b.* 111; *hire, b.* 260; **firésc,** aj. naturel 344,2. 347,3; *b.* 112,3. 154,2. 163,3. 173,2. 213; **firéşte,** av. naturellement *b.* 162.

firídă, sf. (zĭ) *mr.* fenêtre *b.* 281.

firmán, v. fer-.

firuésc, va. 3. tordre *b.* 328.

Fisênţê, sm. Np. 136.

Fisévs, sm. Np. Thésée *b.* 164.

fisognomíe, sf. (ii) physiognomie *b.* 205,2.

Físon, sm. Nl. *b.* 61,3.. 133,3. 167,2.

fitlan, v. ficlean.

fiţior, *mr.* v. ficior.

fiu, v. fĭu.

fival, *b.* 97 (?).

flácără, sf. (rĭ) flamme, feu *b.* 254,2. 306,3; **flăcărós,** aj. flamboyant *b.* 323.

flăcău, sm. (ăĭ) non marié *b.* 261,2. 298,3. 335,2.3.

flămând, aj. s. affamé 8*,3. 18,3. 19,2. 84,3. 181,3; *b.* 148,3. 373,3; — *(nḑăĭ)* 250; **-nzesc,** vn. 3. affamer 9*,1.. 18,2. 19,2.

fleáncă, sf. bavardage *b.* 262,3.

flégmă, sf. flegme, glaire *b.* 27,2. 260,2.

flĭer, v. fĭer.

flíntă, sf. fusil *b.* 303.

floáre, sf. (florĭ) fleur 57,2. 96,3. 107,2. 156,3. 172,2. 324..; *b.* 30,2.. 91; — **de aur,** chrysanthème 357,2.

flocós, aj. laineux, chevelu *b.* 118, 3. 169.

floricéa, sf. (cele) fleurette, petite fleur *b.* 295; **-cícă,** id. *b.* 173,3. 312.

florínt, s. *mr.* florin *b.* 266,3.

flótă, sf. (te) flotte *b.* 151,2.

flúer, sn. (e) sifflet, flûte *b.* 88,3. 287,3. 329,2; —, (tibia), 28. 320,3; —, va. 1. siffler *b.* 354,2.3; **-áre,** sf. sifflement.

flúture, sm. (ĭ) paillette (d'or, d'argent) *b.* 312,2.

foáe, sf. (foĭ) feuille *b.* 44,2. 176,2. 298,2; —, soufflet *b.* 335,2. 374.

foale, sf. soufflet *b.* 375; *fole, istr.,* ventre *b.* 286,3.

foáme, sf. faim 15,3. 26. 206,2. 282, 3; *b.* 7,3. 212. 241,2. 373,3; *mr. b.* 265; *istr. home, b.* 283; **-te,** sf. (ţĭ) famine 175,2. 297,2. 318,2. 321,3. 354,2; *b.* 23,1.2. 164,3. 241. 260; *fuamete* 8.

foáră, av. *mr.* mais *b.* 267,2 (v. afară).

foarfecĭ, sm. pl. ciseaux *b.* 323,2.

foárte, av. très, fort, bien 27,2. 33, 2. 60. 65,3. 100,3. 126. 215. 272,2. 346,2; *b.* 13,3. 83,2. 113,2. 178.. 225, 3; *-ti, b.* 134,3; *fortă* 100,2. 137,2. 142, 2; *b.* 171,3. 229,2; *fortă, mr.* fort *b.* 266,2.

foc, sc. (urĭ) feu, chaleur 9*,3. 11*, 3. 2. 6.. 9. 15,3. 24. 44. 50,2. 58,3. 82,2. 130,3. 218,2. 338,3; *b.* 19,2. 118, 3. 132,3. 302,2.

Focşánĭ, sm. Nl. *b.* 126,3. 127,2. 128; *-şeani* 200; *-şenĭ, b.* 82; **-şê,** sm. Np. 103..

focuşór, sm. petit feu *b.* 345,2.

foése, va. 3. souffler *b.* 335,2.

foĭofíu, sm. petite pervenche (vinca minor) *b.* 342,2.

fojgăése, vn. 3. fourmiller *b.* 351.

fole, *istr.* v. foale.

folós, sc. (oase) profit, avantage, gain, gré; *de* —, utile 9*,2. 19,3.. 24,3. 29, 2. 38. 51,2. 77,2. 79,2. 94. 111. 118, 2.3. 143,2.3. 146,2. 198,3. 260,3. 276, 2.. 327. 363,2.3; *b.* 28. 67,3. 101,3.

138. 152,3. 199,2. 222. 231. 247,2; — (ure), intention 40,3 . .; **-ésc,** va. 3. profiter, produire, bénéficier, gagner; être utile 10,2. 60,3. 105,2. 292,3. 321,2; *b.* 31. 121,3. 147,3. 156,2. 183,3. 188, 2. 190. 196; *-săsc, b.* 181,2; **-íuță,** sf. (ţe) profit, utilité, gain 94,2. 348,2; *b.* 77,2. 347,3; **-íre,** id. 80,2; —, secours *b.* 15,3; **-itór,** aj. utile 280,2. 286. 321, 2. 336,3. 347,3; *b.* 6,2. 47,3; *-itori,* f. *b.* 114,3; **-itór,** sm. secours 10,2.

fomeáe, sf. famille 9 (v. fem-).

fórmă, sf. forme 276; *b.* 236,2.

formós (v. frumós).

fortotire, s. *mr.* branche *b.* 272,2.

fortúnă, -tuşag, v. furt-.

Fótie, sm. Np. 78,2.

frágid, aj. frêle *b.* 151,3.

Fragule, sm. Np. 207,2.

frămînt, va. 1. boulanger la pâte *b.* 309; —, vr. s'agiter *b.* 154.

frâmseţă, -mşeţez, v. frumós.

Frâne, sm. (i) Franc; Latin 221,3; **frâncése,** aj. français (?) latin 295,2.

Francisc, sm. Np. 216,1.2; *-ghisc, b.* 195,3 . .

frăng, va. 2. briser, rompre; couper, fracturer 2*. 4 . . 42,3. 52. 64,3. 182, 2. 232,2. 233. 262. 331,3; *b.* 238,3. 290,2.3; *frangu, mr. b.* 266,2.

frânghíe, sf. (ĭĭ) frange *b.* 11,3.

franţozése, aj. français *b.* 346; *b.* 3,2; —, année d'étude *b.* 253.

Frăsănă, sf. Np. *b.* 182.

frásen, sm. frêne 356,3.

fráte, sm. (ţĭ) frère 3*. 10* . . 15* . . 1 . . 3. 6. 18,3. 30,2. 44,2. 46,3 . . 52, 2. 62,3. 69,3. 85,2. 96. 139. 166,3. 184,2. 186,3. 187,3. 259,1.2. 262,1.3. 274. 297,3. 362,2; *b.* 31. 70. 119,2 . . 173,2. 200,2; *istr. b.* 286,3 . .; *-ti, b.* 63,2. 96,2. 180 . .; *-têlea* 132,2; — *sufletésc,* frère allié; **frăţésc,** aj. fraternel 205,3; *mr. fra-, b.* 266,2; **frăţéşte,** av. fraternellement *b.* 168; **frăţíe,** sf. fraternité 217,3.

frău, sn. (ăe) frein, bride 13,2. 61,2. 365,3; *b.* 90. 237,1.2. 254 . . 296,2 . .; — *(frâne), b.* 311,3; *frân, mr. b.* 269,2.

frec, va. 1. frotter, frictionner; brosser 222. 320,3; *b.* 46,2; **-át,** aj. frotté *b.* 42,2.

fredil, sm. foret *b.* 136,2 (sfredel).

frémbă, sf. (be) frange *b.* 327,2.

Frênţi, sm. Np. François 37,3. 38.

frenţít, aj. s. syphilitique, qui a une maladie vénérienne 122,3.

fretatz, 216,2, v. fărtat.

frícă, sf. (cĭ) peur, crainte; frayeur 2*. 12*,2. 3. 8. 11. 25,3. 80,2. 89,3. 101,3. 128,3. 143,3. 169,3 . . 210,2. 259,2 . . 289,2. 313,2. 345,2; *b.* 4,2. 17,3. 41. 56. 85. 116. 158,3. 215,2. 239,2.3; *mr. b.* 264,2; **fricós,** aj. s. peureux, craintif, timide 147,3. 148,2. 193,3; *b.* 145,2. 239,2; *mr.* —, terrible *b.* 269,2. 271,3; **fricuşéz,** va. *mr.* terrifier *b.* 264,2 (v. înfricoşez).

Fríderic, sm. Np. Frédéric *b.* 246,2.

fríg, sm. froid, froidure 6 . . 266,3. 349,3; *b.* 3,2; **frigurĭ,** pl. fièvre 4. 300. 350; *b.* 26,2.3. 293.

fríg, va. 2. (fripseĭ, fript) rôtir; brûler *b.* 44,3. 200,3. 214,2. 228,3. 337, 3. 369. 376,2; **-áre,** sf. broche *b.* 136, 2 . . 170,3. 228,3.

Frighia, sf. Nl. Frigie 350,3.

frigurós, aj. froid; glacé *b.* 26,2 . .

frípt, aj. rôti, brûlé 331,2; *b.* 104, 3. 211.

frumós, aj. beau 11*. 36,2 . . 57,3. 83,3. 106,2.3. 132,2 . . 177. 216,2. 273, 2. 336. 340,3; *b.* 13,2. 59,2. 85. 141. 162,2. 172,3; *formos b.* 234,3; —, s. le beau, la beauté (personnifiée); *b.* 137, 2 . .; **frumuséţe,** sf. (ţĭ) beauté 10*. 166.2. 173; *b.* 71,2; *-sêţe* 132,2. 291. 292,2 . .; *b.* 8 . . 91,2 . . 107,2 . .; *frumsăţă, b.* 65 . . 84,3. 118,2; *-seţă, b.* 8 . . 94,2. 95. 218; *-sêţă* 145,2. 297. 324,2.3. 333; *b.* 9,3 . . 17,3. 147. 173, 3. 176,2; *frâmseţe* 2 . . 313,2; *-sêţe* 14* . . 11,2. 57. 100,3. 106,2.3. 247,3. 254,2. 276,2.3. 351; **frumusăţi,** sf. pl. Grâces *b.* 137,2; **frâmseţez,** va. 1. embellir 57. 176; **frumuşél,** aj. s. joli, mignon *b.* 177,2. 303,3. 318,2. 332,2; —, av. *b.* 350,2. 371,2; **-uşícă,** sf. belle, mignonne *b.* 318. 362.

fruníga, *istr.* v. furnica.

frúnte, sf. front *b.* 2,3. 90,3. 109, 3. 118,2. 123 . .; *de* —, noble, élu, de considération 100,3. 143,3. 199; *b.* 223, 3; *în* —, à la tête 192. 200,2. 218,2; *b.* 201,3; —, frontispice *b.* 153,2.

frúnză, sf. (ze) feuille 276,2. 339; *b.* 176,2. 179. 304,2 . .; *-nd̦ă* 1*,2. 201, 3; —, feuillage 325,3; *frûnza* 5; **frunziár,** sm. abri de feuillage *b.* 328,3. 329,2.

fug (gĭĭ) vn. 3. fuir, se sauver; s'évader; courir, sortir 13*. 15*,3. 3 .. 4. 6 .. 10. 57. 58,3. 60. 67. 105,3. 137, 3. 140,3. 165,2.3 .. 168. 197,2. 230. 258,2. 274. 303,2. 327,2. 366,2; *b.* 22, 2. 41,3. 62,2. 152. 164,3. 250 .. 255, 3; —, va. 1. 58,2. 73,2; *mr.* s'en aller, partir *b.* 264,2. 270,3. 272,1.3; —, sm. fuyard (?) 5*; **fugĭ,** va t'en *b.* 308,2. 363,3; **fúgă,** sf. fuite 213. 361,3. 362; **fúga,** av. vite 362; *b.* 296,3. 315,2. 349; **fugár,** sm. fuyard 305.

fughicel, sm. (eĭ) 4 .. lisez **funicél,** herpes.

fuĭór, sc. (oare) botte *b.* 263. 368,2; *mr. fullĭor, b.* 275,3.

fúlg, s. lisière *b.* 303,3.

fúlger, sc. (e) foudre 16,2. 296,2; *b.* 26,3. 50,3. 89,2. 90,2. 327,2; — *(rĭ), b.* 64,2. 147; —, va. 1. foudroyer, éclairer 171. 257,2. 329,2; *b.* 64,2. 331. 343.

fullĭor, *mr.* v. fuĭor.

fúm, sc. (urĭ) fumée 184,3. 202,3. 324,3; *b.* 185,2. 327,3; —, prétention *b.* 249,2; **-ărít,** s. fouage, sorte d'impôt *b.* 103,3; **-edénie,** sf. fumée 157,2.

fumellĭe, *mr.* (lĭ) femme *b.* 277,1-3 (v. femeie).

fumitós, aj. *mr.* affamé *b.* 264 (v. foame).

fúnd, sm. fond, profondeur 165,3. 166. 327,2; *b.* 41,2. 129,3. 172,2. 217, 2. 327,2. 368,3; *istr. funt, b.* 286,3; *-ul corabiĭ,* câle 128,3; *fără* —, abysse 280,3. 303,3.

Fundescu, sm. Np. *b.* 366,3. 370,3.

fúnie, sf. (ĭĭ) corde, câble *b.* 136,2 .. 158,2. 198,3; *mr. fune, b.* 273 ..

funt, *istr.,* v. fund.

fur, va. 1. voler, soustraire, dérober 8* .. 29. 33. 35,2. 40,2. 59,2. 112 ..,2. 121 .. 161,3 .. 162. 305; *b.* 11,2. 22. 62,2 .. 108,3. 172,3. 225,2. 257,2. 364, 3 .. 365,2; —, fourrer, glisser *b.* 241, 3; —, sm. (ĭ) voleur 8* .. 29,2 .. 112, 2. 120,3 .. 122,2. 161,3 .. 289,2; *b.* 11,2. 200,3; **-át,** aj. volé *b.* 135. 201.

fúrcă, sf. quenouille *b.* 298,2; — **peptuluĭ,** poitrine, région épigastrique *b.* 297,2; **-úţă,** sf. fourchette *b.* 228,3.

Furdui, sm. Np. *b.* 222,3.

furíş, av. furtivement, secrètement 54 .. 171,3. 351,2.

furnícă, sf. (cĭ) fourmi *b.* 121. 132, 2 ..; *istr. fruniga, b.* 282,3. 283.

furtişág, sm. vol, larcin *b.* 256,3; *-tuşág* (ure) 2. 120,3 ..; *b.* 135,2; *fortuşago* 54,3.

furtúnă, sf. (ĭ) tempête 201,2; *b.* 153; *for-* 257,2; **-nós,** aj. capricieux *b.* 247,2.

fus, sc. (e) fuseau 313; *b.* 120. 309, 2. 312,2. 348,3. 349 ..

fustáş, sm. (ĭ) porteur de gourdin *b.* 326,2.

fustéiu, sm. (eĭ) bûche *b.* 327,2.

fuşte, sm. gourdin 2*.

G (Γ, Ц).*

* Cuvintele începătoare cu *ğ,* trebue căutate la *gĭ* şi *j.* — On trouvera sous *gĭ* et *j* les mots qui commencent avec *ğ.*

găcesc, găcitoare, v. ghicesc, -citoare.

Gad, sm. Np. *b.* 71.

Gadára, sf. Nl. *b.* 238,3.

gádină, sf. (ne) animal, bête 10*. 13*,3. 57,3; *b.* 165,2; *gadenă, b.* 132, 2. 217,2; —, volaille 353,3.

găfuesc, va. 3. suffoquer *b.* 259,3.

Gaie, sm. Np. 308.

găínă, sf. (ne) poule 218,2; *b.* 172. 211,3 .. 349,2. 353,2. 355,2 ..; *galĭúra, istr. b.* 285,3. 286; **găinúşă,** sf. dém. *-şi de pădure,* perdrix *b.* 44,3; **-şiĭ,** pl. Pléiade *b.* 159,2.

galánga, sf. galéga *b.* 45,2.

galánt, aj. gentil *b.* 248,2.

Gălătên, sm. Galathéen 15*,2.

Găláţ, sm. Nl. 93,2.3; —, sm. Galathéen 15*.

Galáţie, sf. Nl. Galathie 153,3.

gálben, aj. jaune 75,2. 95,3 .. 258; *b.* 91,3. 167; —, sm. ducat 53,2. 75, 3. 91,3. 93. 103. 160. 355; *b.* 40. 73, 2. 257,2 ..; *-băn, b.* 221,3. 293,3. 296, 3; —, ducat 45; *-bin, b.* 20 .. 224,3; **gálbenesc,** vn. 3. jaunir 107,2; **gălbinás,** sm. (ĭ) ducat *b.* 326,2; **gălbinicĭós,** aj. jaunâtre *b.* 97,3; **gălbiór,** aj. id. *b.* 317,3; —, sm. ducat *b.* 326,2.

gălceávă, sf. (cevĭ) querelle, dispute 171. 302,2; *-cávă* 322,2; *b.* 123,2; *glăcavă* 67,2; **gălcevesc,** vr. 3. se quereller 243,3; *b.* 255,3; **gălcevitórĭu,** aj. de querelle 286.

găleátă, sf. (eți) seau *b.* 258,3. 320,3.

Galetovski, sm. Np. 236,3.

galĭira, v. găină.

Galiléa, sf. Nl. 238,3. 239,2; *b.* 238, 3; *-lei* 66,2.. 229,2. 231; *-leĭu* 66,3. 233. 330.

Gamaliilu, sm. Np. 2*,3.

gâmbosése, va. 3. perdre 54,3.

gând, sc. (ure, urĭ) pensée, idée; opinion, intention; cœur 4*. 6*. 67. 77, 2. 88,2. 164,3. 191. 205. 207. 213. 266, 2. 273,2. 312,2.. 330. 342,3. 345,2; *b.* 7,2. 14. 64. 170,2. 174,2. 195,3. 198,3.. 200,2.. 229,2; *pe gândurĭ,* pensif *b.* 291,3.

găndác, sm. (ĭ) insecte 356,3; *b.* 62.

gândése, (dĭĭ) vn. 3. penser, songer, croire; prétendre; réfléchir, raisonner 16*. 50,3. 51. 66,3. 67. 293,3. 297,3; *b.* 104,2.3. 223,2.. 241,3; *gă-* 54,2. 66,2. 121,2. 134. 142. 158,2. 222,2. 277,2. 312. 315. 364,3; *b.* 41. 57,3. 92, 2. 200,2; **gândíre,** sf. pensée *b.* 253..; **gânditór,** aj. s. pensif; penseur *b.* 26. 27,2.

gângánie, sf. (gănĭĭ) être vivant 266,3; *b.* 259,3. 368,3; *găîn-* 57,3.

Gánghes, sm. Nl. 204,2.

gangrénă, sf. gangrène 126,2.

găuseári, sm. jars *b.* 136.

găoáce, sf. (ocĭ) coquille, écorse 357; *b.* 129,2.

gáoră, sf. trou *b.* 213,2.

Garamánt, sm. Np. *b.* 10.

gâră-mâră, querelle de mots *b.* 361, 2. 362. 375,2.

gârbovése, va. 3. courber *b.* 358,3; **gărbovít,** aj. courbé *b.* 358.

gárd, sc. (urĭ) haie, palissade *b.* 289, 2. 320,2. 370.

gârlă, sf. (le) rivière 339; *b.* 298,2.

garoáfă, sf. (fe) œillet *b.* 176,2; **garofíță,** sf. (țe) œillet de poète *b.* 295,2. 344; **garofeoáră,** id. *b.* 295,2.

găseă, sf. (găștĭ), oie 356,2..; *b.* 77,3. 78.

gâsése, vn. 3. trouver, retrouver 59, 2. 3. 76,2; *gă-* 117. 161,3. 202. 310,3. 336,3. 358; *b.* 119. 129,3. 155,2. 168. 257..; *găsăse* 118,2; *b.* 56,3. 133,2. 134,2. 139,3.

Gáșpar, sm. Np. *b.* 332,3..

gât, sc. (urĭ) cou, gorge *b.* 308,3. 323; *găt, b.* 40,3. 258,3. 298. 353.

gáta, av. prêt, prompt; fini, préparé 12. 24,3. 55,2. 66,3. 71. 76,3. 181, 2. 200,2. 275,2. 368,2; *b.* 34,3. 83,2. 118,2. 188,3. 235,2; **banĭ —,** argent comptant 38,3.

Gatapod, sm. Np. 351..

gâtát, aj. prêt, équipé 104,2; *b.* 307.

gâtéj, sc. (e, ĭ) ramilles, sarments 58,3. 60,3; *gă-* 349,3; *b.* 254,2.. 348,3.

găténe, va. 3. préparer; achever, mûrir; garnir, dresser 2. 3.. 56. 70,3. 80,3. 96,3. 100. 101,2.3. 136. 162. 167, 2. 178,2. 181,3. 223. 231. 268. 288,3; *b.* 24,2. 49,2.. 56,3. 74,2. 83,2. 84,2; 107,3. 114,2. 131,2. 176. 178,3; *găteț* 117,3; *gătez* 1. 258,3. 259,3; *b.* 35,2. 194,3. 320,3. 336,3; **gătíre,** sf. (rĭ) préparation; disposition 191. 334. 365, 2; *b.* 245,2. 347,2; **gătít,** aj. prêt, préparé, garni 18,2.3. 132,3. 157,3. 188, 3; *b.* 315,2; *gâtet, b.* 172,2.

gătlán, sm. gosier 206,2.

gătléj, sc. (je) gosier 210,3.

găurít, aj. perforé *b.* 369,3.

Gavaón, sm. Nl. *b.* 62,2.

Gavatha, sf. Nl. 21,2.

găvoázdă, sf. (de) clou 9,2.

Gavriil, sm. Np. 81. 170,3; *b.* 40, 3. 86,3; *-ril* 9. 53,2. 92,3. 173,3; **-riláchi,** sm. Np. *b.* 114; **-riláș,** id. 91,2.

gázdă, sf. (de) hôte 73,2.. 222,1-3; *b.* 330.. 333; —, sf. auberge, quartier *b.* 12. 18,2. 114,2; *gazdă* 241,3.

Gazúr, sm. Nl. 221,2.

geába, av. en vain *b.* 348..; *de —, b.* 361,3; *gĭa-, b.* 364.

(geam), *gĭam,* sm. fenêtre *b.* 370,3.

gelát, sm. bourreau *b.* 117.

geamân, sm. aj. jumeau; *gê-* 59; *b.* 165,2; *ĭa-* 187,2.

geánă, sf. (gêne) cil *b.* 90,3. 169, 2; *gĭa-, b.* 123,3.. 348; *ĭa-, b.* 123,3.. **geliste,** *în -ea vântuluĭ,* exposé au courant du vent *b.* 333,3.

gem, vn. 2. gémir 195,2; *b.* 242,3. 291,2. 348..; *je-, b.* 232,3.

gemănáre, sf. (ărĭ) broussailles *b.* 110.

genépro, v. ghenuperĭ.

Genéva, sf. Nl. 216,2.

genúche, sm. (ĭ, e) genou 337,2; *b* 289,2. 363,2; *mr. b.* 268,3; *genunche* 351,3; *b.* 145. 299,2. 355,2; *genunchĭu, b.* 88,3. 357,3.

genúne, sf. infinité, abîme 360,3.
ger, sc. (urĭ) froid 8,3; *b.* 343,2.
ghar, grâce 243 (v. har).
ghârâ't, aj. combattant 251,3.
ghe, v. de.
Gheéna, sf. Géhenne 10*. 113,2..
Ghenádia, sm. Np. 88.
Ghenár, sm. Janvier *b.* 58,2; *-rie* 44. 71,2. 72,2. 191,2. 336,3; *b.* 27,1.2.; *-nuarĭu* 124,3.
ghenerál, sm. (ĭ) général *b.* 19,3; *ghinărar, b.* 311,2; **ghinăralitét,** sm. généralité *b.* 53,3; **-feldmárşalu,** maréchal de camp *b.* 86,2.
ghenuperĭ, sm. pl. genièvre *b.* 44,3; *genépro b.* 45,2.
gheoace, v. ghio-.
Gheonu, sm. Nl. 58; *b.* 61,2,3. 134. 167,2.
Gheorgachi, sm. Np. *b.* 75; **-ghe** 158,3. 199,3; *-ghi* 251,2; *-ghie* 85,3. 124,3. 151,3. 224. 337,2. 340,3; *b.* 205. *-ghiĭ* 246; *Ghiorghie* 91,3; *Ghiurghe* 92, 2; **Gheorghica,** Gorgias, le livre de Plato 350,3; **-ghiţă,** sm. *b.* 206. 293, 1-3..
Gheorma, sm. Np. *b.* 206,2.
Gherghe, sm. 73,3. 74.
gherg, -ghie, s. armes, blason 250,3 (herb).
Gherman, sm. Np. 60. 173,3. 244, 2. 245; **-nonisis,** sm. Np. 280.
Gherosia plata, Nl. 65.
Ghesna, sf. Np. *b.* 172.
Ghesti, sm. Np. 37,3.
ghetmán, sm. hetman 173,2.
gheţúş, sm. glace *b.* 59,2.
ghevghír, sc. (urĭ) voûtes de trésor *b.* 105,2.
Ghiánghe, sm. Np. 75,2..
ghĭáră, sf. (re) griffe, serre *b.* 129, 2. 130,3. 366,2.
ghĭáţă, sf. glace *b.* 351,3; *ghieaţă, b.* 159.
ghĭavol, v. dĭa-.
Ghica, sm. Np. 251,2; *b.* 82. 111, 3. 116. 126,3.. 206,2. 254,2.
ghicése, va. 3. deviner *b.* 313,3. 370. 371..; *gâcesc, b.* 164. 346,2; *gă-* 113, 2. 369; **ghicitoáre,** sf. (orĭ) énigme *b.* 368,2. 370,2. 371..; *găc-* 155; *b.* 164.
ghiculése, aj. de la famille de Ghica *b.* 254.
ghicaţă, v. ghĭaţă.
ghĭem, sc. (urĭ) pelote *b.* 261,3.
ghĭemonu, sm. hégémon 5*,2. 6*; *-munu* 5*,3..
ghĭine, *mr.* v. bine.
ghin, v. din.
ghinărar, -ralitet, v. gheneral.
ghíndă, sf. (de) glande *b.* 85,2.
ghioáce, sf. écaille, coquille *b.* 254, 3; *gheo-, b.* 254,2.
ghionoáe, une espèce de plante *b.* 98.
Ghiorghie, v. Ghe-.
ghĭos, av. *mr.*, *în* —, en bas *b.* 263, 3. 264,2 (v. gĭos).
ghită, *ghiţel,* v. vită, viţel.
Ghĭúla, sm. Np. 176; Nl. 176..
Ghĭurghe, v. Ghe-.
ghĭurghĭulíu aj. rouge clair *b.* 341,2.
ghĭuvăsése, va. 3. *mr.* lire *b.* 268, 2. 269.
ghivizíu, aj. violet *b.* 341,2. 343.
ghloba, dvornic ghlobini, le Vornik de peines 173,3.
gĭabă, gĭam, gĭană, v. gea-.
gic, va. 2. dire 3*. 56 (v. zic).
gicăluesc, va. 3. persécuter 2*,2.
gimbăşíe, sf. (ii) jonglerie, divertissement *b.* 10,2.
gínere, sm. (rĭ) fiancé, gendre, époux 12,3. 45. 58,2. 318; *b.* 261.
gíngaş, aj. délicat, tendre, faible 71. 191,3; *b.* 348.
ginte, *b.* 341 (v. dinte).
(gĭoc), vn. 1. danser; *ğoc* 217,3; *b.* 121,3; —, jouer aux cartes 295,3. 296, 2; —, sc. (urĭ) danse 181,2. 219. 271,3 (v. joc).
gĭocurése, va. 3. se moquer 204,2 (v. batjoc-).
gĭodeţ, v. gĭu-.
(gĭóĭ), sc. Jeudi; *ğoi, b.* 137; — **marĭ,** le Jeudi Saint 218,3 (v. Joĭ).
gĭone, s. aj. *mr.* jeune; fort, sevère *b.* 267,3. 270,2. 273,2. 274,3.. 275; *gĭúre,* jeune homme 5*..
gĭós, av. bas, inférieur *b.* 35; *ğos* 2. 36,3. 75,2. 189,3. 255,3. 259,1.2. 273,2; *în* —, 71,3. 300; *mai* —, plus bas; plus jeune 72. 120,3. 201,2.. 277, 2; *b.* 13,3 (v. ghios, jos).
gĭúdec, v. 1. juger, apprécier; punir condamner 4*. 6*,2. 36,2. 126,3. 193, 2. 198,2. 213. 249,2.. 286. 312,3.. 365,2. 367; *b.* 75,3; *ğu-* 46,2.. 50,3.. 51,2. 105,2.3.. 106,2. 119,2. 303; *b.* 151; **ğudecáre,** sf. (ărĭ) jugement 154, 2; **gĭudecátă,** sf. (ăţĭ) jugement, ju-

stice; arrêt 193,2..3; *b.* 76,1.2. 220; *ğu-*, 105,1.2.. 150,1-3; *b.* 216; **gĭudecătór, -rĭu,** sm. juge 2*. 145,3; *b.* 9,2. 65. 75,2; *ğu-* 105. 265,3; *b.* 122, 3; **gĭudéț,** sc. (țe); —, jugement, sentence, arrêt; dernier jugement 77. 150,2. 183.. 184,2. 198,2.. 213. 266,2.. 302, 3. 322,2. 323,3. 367.. 368,2; *ğu-* 1*,2. 7*. 46,2. 49,3. 50,1.3.. 51. 52. 55. 104,3. 105. 106,2. 117,3. 119.. 122,3. 123. 198,2. 250,2. 266,2..; *b.* 9; *ğo-* 155,3; **gĭúdeț,** sm. juge 4*,2. 6*,2. 184. 206,2; *ğu-* 78,2. 120,3.. 123,2 (v. ju-).

gĭúg, sm. joug 1*,3; *b.* 205,3.

gĭumătáte, s. aj. moitié 38,2. 74,3; *b.* 84..; *ğu-* 45. 53. 75,2.3. 151. 201, 3; *b.* 221,3.

(gĭúncă), sf. (ĭĭ); *ğu-*, génisse 66,2.

gĭuneáță, sf. *mr.* sévérité *b.* 267,2.

(gĭunghiere), sf. (rĭ) immolation, sacrifice; *ğu-* 67; **gĭunghictúră,** sf. (rĭ) point de côte (pleurésie) *b.* 339,2; **ğunghĭu,** va. 1. assassiner; immoler, sacrifier 63,2.3. 66,2.3.. 67,2.3. 104,3.

gĭúpă, sf. *mr.* (ĭ) tunique *b.* 276..

(gĭupăn), sm. (ĭ) *ğu-*, sieur, maître 53,2; **gĭupăncásă,** sf. (ese) femme, dame 74,3; *ğu-* 45. 53; *gĭupânêsă* 62,2.

gĭur, vr. 1. jurer, se jurer; promettre; *ğur* 4*,3. 5*,2. 66,2. 67; **gĭurământ,** sc. serment, jurement 4*,3. 272; *b.* 62,2; *ğu-* 50,3. 66,2; **gĭurát,** sm. *mr.* id. *b.* 277. 279; *ğurător pe strâmbul,* sm. parjure *b.* 12,2 (v. jur).

gĭúre, v. gióne.

Gĭurğuv, Ğu-, sm. Nl. *b.* 127.

gĭuruesc, va. 3. promettre 48,2; **gĭuruít,** aj. s. promis, fixé; promesse 5*,2. 48,2. 205; *b.* 142,2.

glár, aj. *mr.* imbécile *b.* 272,2.

glás, sc. (urĭ) voix, son 2*,3. 14*,3. 1. 2. 3.. 8. 14,2. 25. 26,2. 58,3. 59, 2. 64,2. 76,3. 83,2.. 84.. 100. 105,3. 140,2. 147,3. 154.. 185. 254,2. 287.. 335,2. 363,3; *b.* 41,3. 62. 117. 129. 163,3. 192,2.. 253; — (ure) 14,1.2; **glăsâse,** va. 1. lamenter, vociférer 258, 2; *-sesc,* parler 2*,2; *-suése,* lamenter *b.* 340,2; **glăsitór,** aj. à voix, parlant 30,2; **glăsuíre,** sf. (rĭ) intonation, chant *b.* 192,2..

glávă, sf. (ve) chapitre 28,3. 122. 159,2. 186,3. 245,2. 261,2. 325,2.3..

glézná, sf. articulation du pied *b.* 4; **gleznișoáră,** sf. dém. *b.* 290,1-3.

Gligorășco, sm. Np. 151,2. 173,3; **-rie,** sm. Np. 53. 103.. 173,2. 312,2; *-ri* 207,2..

gload, sm. fange 359,3.

gloátă, sf. (te) foule, multitude; peuple, populace 3*,2. 4*,2. 6*,3. 17, 2. 59,2. 114,3. 196. 273. 276.. 283,3. 292; *b.* 113. 142,2. 194,2. 195. 317,3; —, *gloote, b.* 143,2.

glodós, aj. fangeux 360,2; *b.* 334,3.

glomozésc, va. 3. faire une boule de farine 352,3.

glónț, sc. (oanțe) balle *b.* 130,1.2. 131..

glotnii, aj. du peuple 62. 91,3.

Glubina, sf. Np. *b.* 172.

glúgă, sf. capuchon *b.* 205,2. 258,3.

glúmă, sf. (me) plaisanterie, drôlerie *b.* 161,2. 247,2. 313,3. 365,2; **glumáș,** aj. plaisant *b.* 135,2; **glumésc,** va. 3. plaisanter, rire *b.* 290,2.3..; **glumét,** aj. plaisant *b.* 371,3.

glúpav, aj. imbécile *b.* 145.

Gnéu, sm. Np. *b.* 197,3.

goáfă, aj. *mr.* creux *b.* 270,1.2.

goáná, sf. (ne) chasse, poursuite; persécution 192,3. 235. 257,3. 318,2. 362; *b.* 149,3. 152,3. 245,2.

Gofthia, sf. Nl. 224.

gogonét, aj. globuleux *b.* 118,3.

Goța, sm. Np. 62,2.

gól, aj. s. nu, vide; simple; pur 44, 2. 61. 84,3. 97. 104..3. 106,3. 123,2. 160. 184,2. 246,2. 276,2. 351,3; *b.* 4. 90,2. 119.. 148,3.. 177,2. 212,2. 232, 2. 253,2. 342; **golătáte,** sf. nudité 86, 2. 318,2; **golesc,** va. 3. vider; découvrir, mettre à nu 102,2. 258.

Goléscu, sm. Np. *b.* 255..

Golgotha, sf. Nl. 21,2.

Golica, sf. Nl. *b.* 82.

golicĭúne, sf. nudité 276,2; **golișanŭ,** aj. *mr.* tout nu *b.* 271.

gomár, sm. *mr.* âne *b.* 263,3. *gu-*, *b.* 263,2.

Gomorŭ, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105,3. 194,3; *-ora, b.* 39,2.

gómot, sm. (l. gomon?) bruit *b.* 232,3.

gonáciu, sm. (ĭ) persécuteur 257,3; **gonesc,** va. 3. chasser, poursuivre, persécuter; éloigner, bannir; courir, suivre 2*,3. 1,2. 4.. 6. 16. 58,2. 60,3. 64,3. 71,3. 72. 84,2. 91. 133,2. 142,3. 228,

3. 234,3. 301; *b.* 17,2. 42. 79,3. 97. 121,2. 180,3. 231,2. 320,2; **goníre**, sf. persécution, chasse 308,2. 348; *b.* 256; **gonít**, aj. chassé *b.* 23..; **gonitór**, sm. (ĭ) taureau de monte *b.* 258,2.

Gorgónica, sf. Np. 64; *b.* 90,2.

Gorghiĭu, sm. Nl. 176; **Gorgúța**, sf. N. 45.

Gorj, sm. Nl. *b.* 127,2.

góspida, sm. *mr.* seigneur *b.* 267; **gospoda**, sm. maître, prince 63,2; **gospodín**, sm. *istr.* id. *b.* 283,3. 284,2.

góștină, sf. un impôt sur les troupeaux *b.* 34,3. 220,2.3. 221.

Gothín, aj. de Gothie 224.

gotovínță, sf. (ță) les choses qui vont s'accomplir 16,2; **-vít**, aj. s. préparé 5*,3.

govitorĭu, aj. 6 *uînru — după lêge*, religieux 3*.

Govóra, sf. Nl. 87,3. 97,2. 98,3. 111,2.

goz, sc. (urĭ) *goz*, jonc 241,2; **Gozĭ**, sm. Np. 207,3.

gráb, de —, av. vite, à la hâte 14*,2. 95,2; *b.* 128. 129,2. 135,2. 185, 2. 256,3; *forte de —*, très vite 137, 2; *în —*, id. *b.* 365; **grábă**, sf. hâte, vitesse 121,2. 174,2. 375; *de —*, av. vitement, à la hâte 134. 192,3. 212, 3. 230. 283,2; *mai de —*, plus vite *b.* 92,3. 135,2; *foarte de —*, très vite *b.* 216,2; *în —*, à la hâte, vite 67; *b.* 33, 2. 92,2; *în de —*, bientôt 129. 285, 3; *mai în de —* 126; *mai în —*, 114, 2. 300,2; *cât mai în —*, le plus vite possible *b.* 215,2; *așa de în —*, si vite *b.* 84,2. 151,3; *de graabă* 306.

grăbăcĭu, sm. cravache 199,2.

grăbesc, va. 3. hâter, accélérer *b.* 17. 92,3. 177. 288. 344,3; **grăbíre**, sf. hâte *b.* 114,2; **grăbitór**, sm. pressé 2; **grábnic**, aj. empressé, vite, pressant; violent 121,2..; *b.* 15,3. 165,3. 243,2.

grădínă, sf. (nĭ) jardin 101.. 157, 2. 291,3. 324.. 351..; *b.* 30,2. 78,2. 173,3. 232,3. 257..; **gredinarĭu**, sm. jardinier *b.* 174.

grăésc, vn. 3. parler, dire 1*,3. 2*, 3. 8*.. 1,2.3. 3. 7. 8. 12.. 24,3. 25.. 26.. 31. 32,3. 46,3. 88,3. 96,2. 113, 2.. 128.. 139,2. 147,2. 179.. 215, 2..3.. 250. 253,3.. 284,1.2. 312; *b.* 31. 36,3. 37,2. 65,2. 199,2; —, disputer 15*,3; *gresc*, *mr.* *b.* 264. 271,3. 281,3; —, vr. nommer, appeler 21,3. 46,2. 54-55. 90.. 96,3. 301,3; — *de rău*, médiser 305,3; *b.* 123,2.3; *grâesc* 1. 2. 17. 18. 21.. 36,3. 50. 65. 76,3. 104. 107,3.. 108-109..; *grăâsc* 23,2. 83,2. 86.

gráf, sm. comte *b.* 86,2. 127,3. 249.

grăĭu, sc. (urĭ) parole, voix; sermon 81,3. 112,3. 193. 209,3. 210,3. 267. 309,3. 351; *b.* 95. 150,2. 154,3. 162,2. 202,3. 252,2; — (iure) 12*,2. 10,3. 12, 2. 14,3; — (griure) 141,2; — (ie), *mr.* *b.* 268,2. 271,3. 279,3; *greaiu* (urâ) *mr.* *b.* 266,3. 267; *greau*, *b.* 264,2. 265,2; **grăitór**, aj. sm. orateur, parlant 11. 267,3.

grăjăsc, v. grijesc.

grájd, sm. écurie *b.* 224,2; *-di*, *b.* 296,2.

Grama, sm. Np. 91,3.

grămádă, sf. (ăzĭ) amas, monceau; foule, troupe 192. 254,2. 313,2. 347; **grămădesc**, va. 3. amasser, entasser, agglomérer 142; *b.* 92,2. 241,3. 244,3. 245,3. 365,3; *grâmêdesc* 2; **grămădít**, aj. aggloméré *b.* 315,3.

gramatíc, sm. (ĭ) écrivain, scribe 74,2. 135,2. 147; *grămă-*, *b.* 323; **grammátică**, sf. grammaire 157.

grănicér, sm. (ĭ) garde-frontières *b.* 311; **grániță**, sf. frontière *b.* 373.

grănu, v. grău.

gras, sm. graisse 12. 15,2.. 16,2; **-ul grăuluĭ**, fleur du froment 15,2; —, aj. gras 36,2. 58,2. 141,3. 177,3. 178. 181,3; *b.* 26,3. 212; **grăsíme**, sf. graisse 247. 282.

grașală, v. gre-.

grătár, sm. grille *b.* 43,3; *-arĭu* 320,3.

gráție, sf. grâce *b.* 193.

grău, sm. blé, froment 13*,3. 15,2. 95,2. 104,3. 178,2; *b.* 27. 59,1-3. 71, 2. 138. 165. 321..; *grâu* 195,2. 264, 1.2; *b.* 12,2. 215,2. 335; *grănu*, *mr.* id. *b.* 274; **grâne**, pl. céréales *b.* 320,2.

grăúnț, sm. grain 13*,3. 17. 128,2.. 167,2. 336; *-únță*, *-țe* sf. id. 6,2; *b.* 44,3.. 45,2. 66,3. 221,3.

gráur, aj. **-cal —**, cheval couleur d'étourneau *b.* 333,2. 335,2.

greaĭu, s. *mr.*, v. graĭu.

grêáță, sf. dépit 6*,3; —, répugnance, abomination 205,3. 210,1.2. 241,3; —, *mr.* poids *b.* 271,2 (v. greu).

greblíță, sf. petit râteau *b.* 369,2.

Grec, sm. Np. grec 15*,3. 25,2. 53, 2. 61,3. 84,3. 143,3. 221; *b.* 25. 81. 83 . .; **grecíe,** sf. langue grecque 198; **Grecia,** sf. Nl. Grèce *b.* 243; **grecésc,** aj. grecque 37,2. 78,3. 79. 119,2. 125, 3 . . 126 . . 146. 290,2. 336,3. 340,2; *b.* 30,3; — **cê de rând,** langue néo-grecque *b.* 153,3; **grecêşte,** av. en grec, néogrec 21,3. 251,2. 290,2; **grecorăsărít,** aj. grec-oriental *b.* 219,2.

gredinárĭu, v. grăd-.

gréore, sm. (rĭ) grillon 357; *grier* 291,3.

greotate, v. greut-.

gresc, *mr.,* v. grăesc.

gréş, sm. **fără de** —, infaillible-ment 104,3.

greşálă sf. (ale) faute, erreur, délit, crime 7*,3. 12*,2. 8. 9. 10. 26. 28,3 . . 30,1.2 . . 37,3. 85,2. 111,3. 112. 113 . . 123,2.3. 125,2. 154,3. 212; *b.* 4,2. 6,3. 70,2 . . 78,3. 87 . . 162,3; *cu* —, par mégarde 1213 . .; *graşală* 84,2; *grişeală* 146,2; **greşesc,** vn. 3. errer, manquer; pécher, faillir; se méprendre 9*,3 . . 15. 23,2. 24,3. 26,2. 30,2. 48,3. 64. 81,3. 126,3. 270,3 . . 275,2. 276; *b.* 14. 135, 2. 190,2. 227. 248; **greşít,** s. coupable; pécheur obligé 10,1.2. 32. 37,3. 41, 3. 55,3. 82. 97,3. 111,2. 113 . . 141. 180,3. 246. 279,3; *b.* 141,3. 184,2; —, aj. fautif 79,2; *b.* 252,2.

gréu, sm. lourdeur, charge 29,2. 57. 212,2; —, aj. lourd, pesant; difficile; gros 2,3. 8. 42. 251,3; *b.* 25,2. 112,2. 200,3. 203; *cu* —, difficilement, à peine 133,2; *b.* 13,2. 179,2; *grê,* fem. 37,3. 44. 314. 359,3; *b.* 165,2. 238,2; *grè, b.* 59. 112,3; *mr. b.* 276,2; **grea,** aj. f. enceinte *b.* 59,3. 171,3; *grê* 59. 165,3; *grè, b.* 119,3; **greuez,** vr. 1. s'appe-santir 365,3; **greutáte,** sf. (ăţi) étreinte 51; —, difficulté, peine, fardeau, lour-deur 166. 346; *b.* 89; *greotate* 101,3. 112,2. 134,2; *b.* 164,3. 165; *mr. greaţa, b.* 271,2.

gríer, v. greore.

Grigoraşco, sm. Np. 151,3; **-rie,** sm. Np. 43. 56,2. 68,2. 152. 158,2. 301,3. 341,2; *b.* 78,3. 111,3. 126,3. 128. 154. 163. 205,2 (v. Gli-).

grĭjă, sf. (je) soin; inquiétude, souci, sollicitude 27,2. 29,2. 52,3. 72. 97,3. 111. 133,2.3. 141,2. 165,3. 184,2. 366, 3; *b.* 23,2. 25,2. 104,2. 154; *cu* —, soigneusement 308; *fără* —, sans souci 144; *grije* (jĭ) 24. 64. 186. 192,3. 205. 326. 337,3. 366,2; *b.* 8,3. 11,2. 13,2. 47. 113; **grijesc,** va. 3. soigner, pour-voir, prendre soin, surveiller; suivre; nettoyer; —, vr. se pourvoir, s'occuper, se soucier 8*,2. 13*,2. 23. 30. 52,3 . . 76, 3. 80. 104,3. 147,2. 166,2. 184,2.3. 289,3. 313. 350; *b.* 38. 42,2. 236. 350, 1-3 . .; *grijăsc* 224,2. 253; *b.* 44,2. 196, 3. 203,3; *grăjăsc, b.* 49,2; **grijít,** aj. préparé, nettoyé 335; *b.* 12. 42,3; **grijitórĭu,** aj. soucieux *b.* 66,3. 156.

gríndă, sf. (zĭ) poutre 356,3; *b.* 210 . . 327,3.

gríndine, sf. grêle *b.* 26,2. 64,3. 147. 159.

grindíş, sm. charpente *b.* 288. 291.

grípsor, sm. aigle, autruche 167,3; *b.* 111,2.

grişeală, v. greş-.

gromóvnic, sm. livre d'astrologie, (de la tonnerre) 175; *b.* 164,2.

groápă, sf. (gropĭ) tombeau; fosse, trou 44. 65. 100,3. 101,2 . . 102,2. 138, 3. 140 . . 148,2. 165,3 . . 171,2. 188,2. 224. 254,2. 292,2. 352; *b.* 56,1-3. 132, 3. 168; *gropă* 182,3. 230; *b.* 55,3; **grop,** va. 1. herser *b.* 333; **gropáná,** sf. (ne) grande fosse *b.* 146; **gropilíţă,** sf. (ţe) petit trou *b.* 97.

groáză, sf. (ze) épouvante, horreur, effroi; sort épouvantable 14*,3. 73. 106, 3. 171,3. 208,3. 213; *b.* 47. 127,3. 217. 218. 245,3; **groáznec,** aj. épouvantable, terrible, terrifiant 165,2.3. 166,1.2; *groa-znic* 203; *b.* 23,3. 53. 129,2. 130. 161,2. 208; *groznic, b.* 112. 199,2.3. 216,3. 217, 3. 243,3; —, terrifié *b.* 91,2; *grozdnic* 200,3.

grós, aj. gros, épais, lourd 61. 77. 118,3 . . 201,3. 323. 352,3; *b.* 11,3. 45, 2. 46 . . 78. 88,3. 100,2. 141. 145. 167, 3 . .; **grosíme,** sf. volume, épaisseur 323. 324,3.

grozáv, aj. affreux, hideux, abomi-nable 47,2. 359,3; *b.* 118,2. 169; *grozd-nic, groznic,* v. groază.

grumáz, sm. (i) nuque; cou 11. 127. 315. 349; *b.* 88,3. 90,3. 98,2. 116,3. 122,3. 205,2. 213,2.3; *gromaz* 4; *gru-mad* 258; *b.* 12,2; *grumaţ, mr. b.* 266, 3; **Grumazŭ,** sm. Np. 173,2.

grumb, aj. *istr.* — **pecat,** délit grave *b.* 285.

grumbo-cuvintaĭa, aj. *istr.* médisante *b.* 283,2.

Grue, sm. Np. *b.* 302-304.

gs̄pd = gospodin 62,2. 260. 319,3. 358,2.

gúbav, s. lépreux 194,2.

gubernát, sm. Gouverneur 177,2.

gugenésc, aj. du Np. 92,2.

gugĭumán, sm. bonnet princier *b.* 137,3; **guğu-,** *b.* 303,2.

gugóş, sm. **-ĭ de cernêlă,** noix de galle *b.* 46.

gúler, sm. collet *b.* 331,3.

gumár, v. *gomar.*

gunóĭu, sf. fumier, ordure 250. 293; *b.* 218. 375.

gúră, sf. (rĭ) bouche, gueule; trou, ouverture, entrée, bord 9*,3. 12*. 33. 40. 50. 64,2.. 80.. 127,3. 167,2.. 169,2. 233. 246,3. 247,1.2. 268,2. 279, 3. 309,3. 312,3.. 359,3; *b.* 5,3. 21. 45,2. 59,3. 93. 118,3. 130,2. 133,2. 144,3. 168. 213,3. 227,3. 253; — **sábieĭ,** tranchant de l'épée *b.* 22,3; *în — mare,* à haute voix *b.* 104; *gură* 9; **guríţă,** sf. dem. petite bouche *b.* 308, 3. 318,2.3. 344,3.

gust, sc. (urĭ) goût; plaisir *b.* 247, 2. 363,2; —, va. 1. goûter, éprouver; manger (un peu) 4*,3. 58,2. 90,3. 131, 3. 182,2. 253. 296. 313. 317,3; *b.* 61. 203,2. 321,3.. 324. 353. 370,2; **gustáre,** sf. goûter, dînette; goût 253. 285. 338,3.

gúşă, sf. gosier *b.* 77,3. 78..; —, *mr.* cou *b.* 268,2..

gutăĭu, sm. cognassier 356,3.

Gvagnín, sm. Np. 143,2.

H (X).

ha, interj. ha! ho! *b.* 365,3; *ha, ha, ha, b.* 214,2.

ha, pr. dém. f. (hele) celle-là *b.* 262, 2. 263..

hăbăúc, aj. hébété, idiot *b.* 358; **-cese,** vn. 3. devenir hébété *b.* 358,3.

Hae, Np. f. *b.* 172.

hăgilichíe, sf. *mr.* pèlerinage *b.* 267.

háĭ, interj. hè! allons! *b.* 96. 212,2. 296. 309. 345,3; *hăi, b.* 296,3; *háidea,* allons *b.* 259; *hait, b.* 360,3. 361..

haĭducéşte, av. comme un brigand *b.* 303,2.

haín, sm. rebelle 122,2..

háĭnă, sf. (ne) vêtement, habit 44, 2. 67,2.. 86. 160. 212,2. 224,3. 258, 2. 276,1.2. 277.. 313; *b.* 3,1-3. 11,3. 19,3. 119. 186,2. 223. 225,3.

haĭnése, vr. 3. devenir rebelle, perfide *b.* 34,2; **hainlâc,** sm. rebellion *b.* 49,2.

háĭt, v. hai.

hál, sm. situation, état, position *b.* 103,2. 112. 182,3. 245,2.

hălăştău, -teu, -lişteu, v. heleşteu.

Hălăştĭan, sm. Np. 103..

hălăduése, vn. 3. habiter 202,3; **-duít,** logé, habitant (?) 204,2.

halaĭu, v. alaĭ.

Halchidona, sf. Nl. Chalcédoine 163.

Haldeeán, sm. Chaldéen 270,3; *-déĭu,* id. 147,2.. 253,3. 255.. *Háldiĭ,* pl. 204; **haldeĭése,** aj. chaldéen 133.

Halícĭu, sm. Np. 216.

halt, sc. (urĭ) halte(?) *b.* 106.

ham, sc. (ure) harnais 178; —, Np. *b.* 50..

hamál, sm. porte-faix *b.* 105,3.

hamgér, sm. poignard *b.* 116,2.

Hamza, sm. Np. 134,3..

han, sc. (urĭ) auberge, caravansérail *b.* 127,2. 245,3; —, khân 335,3.. 361, 3; *b.* 18,2.

Hananéu, sm. (eĭ) Chananéen 313,2.

hăpuesc, v. 3. faire taire 326.

hár, grâce, faveur 27. 157. 344,3; *b.* 357,2; *dau* —, rendre grâce 25. 27, 2. 28,2; *dau în* —, accorder 39,3; **datul de** —, remercîment 42.. *în* —, en vain 33. 40; *ghar* 243.

haráciu, sm. capitation, tribut 354,3.

Harán, sm. Nl. 273,2.

hărănesc, va. 3. nourrir *b.* 258,2 (v. hră-).

haráng, sm. cloche *b.* 344,2.

haráp, sm. nègre 301,1.3. 302..

hărăsese, vr. 3. *mr.* se réjouir *b.* 269; **haráuă,** sf. *mr.* joie *b.* 278,3.

hărăzesc, va. 3. donner, faire présent *b.* 2,3; **-zíre,** sf. don *b.* 2,3; **-zitóríu,** sm. donateur *b.* 2,3.

hârb, sm. tesson 320,3.

harbúz, sm. melon d'eau *b.* 200,3; **-zăríe,** sf. (ĭ) champ de melons *b.* 200,3..

harém, sm. harem *b.* 178,2.

hărgĭuésc, va. 3. *mr.* payer, porter les frais *b.* 276,3.

Haricleea, sf. Np. *b.* 91.

Hărlău, sm. Nl. 91,3. 103. 151,3.

hárnic, aj. digne 194,3. 255. 257; —, habile, adroit *b.* 309. 348,2. 350, 2; **hărnicíe,** sf. habileté 198.

hârtíe, sf. (ĭĭ) papier; document 144, 2. 357. 363; *b.* 298. 303,3.

hartofilax, sm. bibliothécaire 78.

hasmu, sm. *mr.* ennemi *b.* 272,3.

hásnă, sf. produit; profit 3. 4.. 40, 2. 270,3.

Hăsnăşêni, sm. Nl. 53,2.

hăsta, pr. dém. m. celui-ci *b.* 262,2.

háşă, sf. (e) chabraque *b.* 90.

hăt, av. très *b.* 351,2.

hatmán, sm. hetman, général 72.. 200,3. 201. 251,3; *b.* 81,3. 97,2.

hatişerif, sm. édit impérial *b.* 18,3.

hătru, aj. rusé *b.* 261.

hăugáş, sm. ornière *b.* 298,2.

havalé, sf. (lele) corvée, charge *b.* 220—221..

hazná, sf. trésor *b.* 219,3. 220,2; *-uè, b.* 220,3.. 221,1.3.. 222..; **haznatár,** sm. trésorier *b.* 116,2.

heĭ, interj. *mr.* hé! *b.* 270,2.

Heĭlsadí, sm. Np. 326.

heleştéu, sc. (tee) étang, vivier 152; *hălăştău* 74,3; *-teu* 75,2. 151,3; *hălişteu* 103.

Helmu, sm. Nl. 191.

Henedora, sf. Nl. 37,2; *Hinidioara* 175,3.

her, sm. fer 117. 178,2. 234,3; *b.* 57. 153; *mr. b.* 264,2; *hier, b.* 31,3. 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b.* 264 (v. fier).

Heráclu, sm. Np. 143,3. 144,1-3.

herb, va. 2. *mr.* chauffer *b.* 274.

herbínte, av. échauffé 211,2; *b.* 64, 3; *cu* —, avec ardeur 213,2 (v. fierb).

Herce, sm. Np. 37.

herghelíe, sf. (ĭĭ) haras *b.* 11,2. 25, 3. 317,2. 352.

herotonisesc, v. hiro-.

herţeg, sm. **marc** —, grand-duc 189,2.

heruvím, sm. (ĭ) chérubin 82,3. 228, 2. 245,2.3. 293,2. 363,2; *b.* 106,2.3.. 147; **-icésc,** aj. *b.* 192.

Hetcos, sm. Np. 36,3.

hezecheĭu, sm. (ĭ) menteur *b.* 225,2.

hĭară, sf. bête sauvage 116,3; *b.* 61. 109—110. 250,3. 251. 259,3 (v. fiară).

hicát, sm. *mr.* foie *b.* 278.

hicleán, aj. s. rusé, fourbe, perfide, *hiclên* 41,3. 56. 171,2. 202,2. 204,2; *hitlênŭ* 8*; **hiclenie,** sf. fourberie, ruse 274,3; **hicleşug,** malice, perfidie 11*, 3. 12*,3.. (v. ficl-, viclean).

hieáre, sf. bile 260,2; *hiere, b.* 57, 3 (v. fiere).

hie-care, pr. chacun, quiconque 198, 2. 200,2.. *hiĭe* —, *b.* 259,2; **-cine** chacun 108. 363,2. (v. fie-).

hier, v. her; **hiere,** v. hieare.

hierbătoáre, sf. bouilloire *b.* 258,3.

hiĭe-care, v. hie- —.

hiínţă, sf. être *b.* 259,3 (v. fii-).

Hilip, sm. Filipe 45.

hilĭu, sm. *mr.* (lĭi) fils *b.* 266,2.. 269,2.3. 281,3; *hillu, b.* 270—272.. (v. fiĭu).

hiu, sm. filleul *b.* 258,2. 260,2.3. 261,3.. (v. fin).

Hinidioara, v. Henedora.

Hio, Nl. 157.

hir, sm. fil *b.* 261 (fir).

híre, sf. nature, espèce 198..3. 199..; *b.* 260; *dê* —, noble, bien élevé 258,3 (v. fire).

hireán, sm. raifort *b.* 228,3; *hrên, b.* 98,2.

hirés, aj. naturel 360; **hirésc,** aj. (— *işte,* les choses naturelles) id. 327,2.

hiromantíe, sf. chiromancie *b.* 145,3.

hirotonesc, va. 3. ordonner, faire prêtre 193. 259,2; *hirotonisesc,* nommer, sacrer 287,2; *her-* 141; **hirotonít,** aj. ordonné 157,3; *b.* 29;. **hirotoníe,** sf. ordination 358,3.

hitlên v. hiclên, viclên.

hiumusesc, vr. 3. *mr.* fondre, se précipiter *b.* 269,3. 279,2.

hlamídă sf. chlamyde *b.* 90,1.2.

Hlincêni, sm. Nl. 91,3. 103.

Hmíl, sm. Np. 200,3. 201.

ho, interj. *mr.* oh! *b.* 272,3; *ho! ho! b.* 360,3.

hoáră, sf. *mr.* pays *b.* 275,2.3. 281,2..

hoaţă, v. hoţ.

hógea, sm. maître 149,2; *b.* 365,3; 366,1-3.

hohámnec, aj. patrimonial 134,3 (v. ohabnic).

hólbură, sf. tourbillon 257,2 (volb-).

hóldă, sf. (de) champ labouré; pl. semailles 109; *b.* 215.. 259,2. 320,2.

holesc, vn. criailler *b.* 329,2.

holm, sm. (ı) colline 268.

home, sf. *istr.* faim *b.* 283 (v. foame).

hóntar, sm. (ı) concitoyen.

hóră, sf. (re) danse, chœur de danse 330..; *b.* 89. 233,3. 315,3; —, chœur (dans l'église) *b.* 33.

Horbăca, sf. Np. 45.

horn, sm. cheminée *b.* 369.

horopsesc, va. 3. punir, maltraiter *b.* 74. 348,3.

Hors, sm. Np. nom d'une idole *b.* 53.

hotár, sc. (ă) limite, confins, borne; pays 36. 47,3. 72,2.3. 119,3.. 130,1.3. 193. 249. 267,2.3. 281,3. 325; *b.* 7. 10. 34,2. 158,2.3. 203,3. 237,2. 238,2; —, (e) *b.* 295; *hutar* 92,2; **hotărăre,** sf. (rĭ) décision; résolution, sentence *b.* 83,3. 91.. 125,1..2. 207,3. 220; — définition, *b.* 253,2; —, limite *b.* 94,2; **hotărâsc,** va. décider, déterminer, résoudre; conclure; fixer 191. 343,2; *b.* 47,3,4.5. 84,2. 92,2. 169,2. 243,2; —, vr. prendre un parti *b.* 246,2. 355,2. 364,3; **hotărât,** aj. fixé, déterminé *b.* 189. 220,2. 221,2; **hotăríre,** sf. (rĭ) sentence *b.* 75,2; *dau* —, fixer *b.* 243,2.

Hotín, sm. Nl. 150; *b.* 76.

hotnógĭu, sm. dignitaire (Transilvanie), commandant (de la frontière) 37, 3. 70,3.

hoţ, sm. (ı) voleur, filou *b.* 39,3. 127,2. 323,2. 336,2. 365,1.3..

hrábor, aj. courageux 273,2; **hrăboríe,** sf. courage; désir 35,2. 274,3.

Hrăjil, sm. Np. (Hirschel) 33,2.

hram, sm. temple, église vouée, consacrée à un saint etc. 94,2. 97,2; *b.* 82.

hrănă, sf. nourriture, aliment 8*,2. 6.. 24,2. 57,3. 84,3. 106,3. 194,3. 240. 338,3; *b.* 7,3.. 50,2. 71,2.. 111. 161, 3; —, *istr. b.* 282,3; **hrănesc,** va. 3. observer les lois 12,3. 13. 15,2. 24,2. 61. 64; —, nourrir; élever 2*, 2. 8*,2. 104. 145,2. 167,2. 219,3. 253. 292—293. 356,3. 367; *b.* 29,2. 69. 111. 112,2. 129,2. 203,2. 208,3. 248,2; *mr. b.* 282, 1.2; *hărănesc, b.* 258,2; *ărănesc, b.* 259, 3; **hrănít,** aj. s. nourri; élevé 99,3. 181,3; **hrănitórĭu,** s. nourrisseur 84,3.

hrániţă, sf. (ţe) cime 268.

hrên, v. hirêan.

Hrincanii, sm. Nl. 62,3. 63.

Hrisopoli, s. Nl. 62; **-soscul,** sm. Np. 173,2; **-sostóm,** sm. Np. *b.* 204,3.

hrisóv, sc. (oave) charte, titre, diplôme, document 144,3. 190; *b.* 76.. 219,3. 220,2. 222,2.

Hristós, sm. (şı) Np. Christ 1*,3.. 1. 81. 86,2. 108.. 153..; *b.* 20,3 etc. —, oint 250,2.

Hroit, sm. Np. *b.* 33.

hrónie, sm. chronique 359,2. 360,2. 362,3..; *-ă,* id. *b.* 173.

húet, s. mugissement *b.* 93,2.

húlă, sf. (le) blasphème, blâme; médisance 11*,1.3. 123. 146,3.. 163,2. 284. 295,3; *b.* 10. 14. 37,2. 196,3; **hulésc,** va. 3. blasphémer; médire, calomnier; blâmer, mépriser 11*,3. 49,3. 129,2. 163,2. 195,3. 275,3. 278. 295, 3. 296,2. 349,2; *b.* 56. 80,1.2. 102,3. 206,2; **hulít,** aj. s. calomnié, blâmé 281,2; **hulitór,** aj. s. blasphématoire, médisant 100,2. 163,3; *b.* 29. 153,3. 154.

hulpe, sf. (pĭ) fourrure de peau de renard 199,2 (v. vulpe).

hultur, sm. (ĭ) aigle 297,2 (v. vul-).

Hulubai, s. Np. *b.* 172.

hulubáş, sm. pigeon *b.* 305,3.

Humor, sm. Nl. 62,2.

humuésc, va. 3. glaiser *b.* 350,2.

Hunêdi, sm. Np. (Hunyad) 176; *Huniad* 176. 190,3; *Hunid* 177,2; **-vaida,** Nl. 175,3; **-var,** Nl. 175; **Hunuod,** Nl. 178,2.

hurdúg, sm. tapageur *b.* 369,2.

hursúz, aj. brusque, rude *b.* 352,2.

husmechiáră, sf. *mr.* servante *b.* 281,3.

Huşĭ, sm. Nl. 142,3.

hutar, sc. 92,2. v. ho-.

I (Ï, И, И, И).

i, pron. pers. 3 sgl. pl. passim.

i, va. 3 sgl. est *b.* 138,3..

i, conj. et 44,3. 62,2.. 91,3.. 123. 135,2. 173,2.. 290,3; *b.* 46..2.. 125. 128. 255; *mr.* 267,2. 273,2. 280,3; **i-i,** ou-ou *mr. b.* 281,2..

ĭa, interj. donc! eh bien! 85,2. 95, 2.3. 102,2. 113,2; *b.* 22,3. 73. 255,3. 303,2. 337,3. 350,3. 361,1. 367,2.3; —, voilà 46. 50,3; *mr. b.* 268,2. 271, 1.2; —, si *b.* 349,2; *ĭan,* id. 50,3; *b.* 295,2.. *ĭani,* 184,2; *b.* 68,1.2; *ĭane,* allons! 3*; *en, b.* 262,3; *ĭen, b.* 292,2 (v. ea).

ĭacă, prép. voici, voilà 35. 199. 259, 2. 275,3; *b.* 141,2. 224. 327; *ĭeacă* 260, 3; **-tă,** id. 95; *b.* 364,2 (v. eacă).

Iacăpal aga, sm. Np. 335,3.

Iacomi, sm. Np. 93.

Iacov, sm. Np. Jacob 9*,3. 16*. 13,3. 35,2. 107,3 .. 145,3. 186,2. 194, 2. 273 .. 281,3. 292,3; *b.* 31. 142,2. 230; —, Iuifs 16*,2; *Iacob* 227,3; *Ĭacov, b.* 70 ..

ĭad, sm. enfer 15,3. 30,3. 56. 137,2. 141. 156. 166,2. 238. 250. 267,3. 289, 2. 314,3 .. 338 ..; *b.* 63,2. 158,3. 193, 3. 318,3 ..

Iafet, sm. Np. *b.* 50,1.2 ..

ĭan, ĭani, v. ĭa.

Ianache, sm. Np. Jean *b.* 128.

Ianăș-Vodă, sm. Np. 176; *Ianoș* 76.

Iancul-Vodă, sm. Np. 175,3. 177,2.

Iane, sm. Np. 33,2. 75. 91,3.

ĭápă, sf. (epe) jument, cavale *b.* 25, 3. 133,2. 168 .. 336,3. 364,3.

ĭar, conj. mais 52,2. 142,3. 355; *b.* 142,3. 176,3. 191,2; —, av. de nouveau, encore 74. 134,2. 149. 166,2; *b.* 7,2 .. 8 .. 362,2; **ĭară,** mais 2*,3. 8*, 2. 1. 2 .. 4. 6. 7. 46 .. 48,3. 248. 263 .. 285,2 ..; *b.* 143 ..; *ĭară,* id. 1. 12,2. 23,2. 25,2. 27,3. 29,2 .. 31,2. 32. 36, 2. 45,3 .. 51. 52,2. 58,2. 60. 98,3. 117 .. 120 .. 364,2; **ĭară,** de nouveau 42,3. 43. 45,3. 83. 317,2 ..; *b.* 20,2 .. 3 .. 56,2. 64,3. 169,3. 228 ..; *ĭară* 14* .., 1 .. 2. 21,2. 108 .. 163,2; **ĭarăș,** encore, de nouveau 15*,3. 17,3. 18. 121, 3. 138; *b.* 49. 108,3. 109,2. 149,2. 254, 2.3. 323,2.3. 361; *ĭarăși* 79,2. 117,2; **-ăș,** 95,3. 112,3. 187. 255,2. 325,3. 335, 3. 339. 360; *b.* 13,2. 41,2. 63,2. 65,3. 70,3. 73,3. 131,1.2. 170,2. 182. 200.

ĭárbă, sf. (erbĭ) herbe 34 .. 35. 57, 2. 58,2. 71. 96,3. 128,2. 179,2. 191,3. 201,3. 265,2 .. 281 .. 324,2. 355,3. 363,3; *b.* 11,2. 94,2. 120. 157,2; *mr.* (erghĭi) *b.* 264; —, (erburĭ) herbes *b.* 42,2 .. 203,2; — *de munte,* l'hellébore 355,3; — *înghimpoásă,* chardon 355,3. 356; — *grasă,* le laceron cilié (sonchus oleraceus) 355,3; — *mare,* la grande inule (inula helenium) 356.

Iarcu, sm. Np. *b.* 371,3.

ĭarmaróc, sc. (oace) foire *b.* 11,2.

ĭárnă, sf. (ernĭ) hiver 8. 202. 257,2; *b.* 3 .. 44,3. 59 .. 121,2. 208,3; —, *istr. b.* 282,3.

Iaroslav, sm. Np. *b.* 34,2. 50,3.

Ias, sm. Nl. Jassy 63,2. 75. 92. 151, 2. 152; *Iași* 53,2. 63. 103,2. 114. 142, 3. 322,2; *Iașiĭ* 359,2; *Iașu, b.* 8,2. 75. 144,2.

ĭaslă, sf. (esle) crèche *b.* 143 ..

ĭastă, pr. dem. f. celle-ci 91,3 (v. acest).

ĭaste, va. 3 pers. sgl. il est, v. gram.

Iașĭ, v. Ias.

ĭatâ, prép. voici, voilà 9*,1.3. 20. 21,2. 27,2. 29. 63,3. 66,3. 112,3. 129, 2. 184. 259,2. 271,3; *ĭată* 50. 57. 80, 2. 86. 141,3 .. 215. 288,2. 326; *b.* 32. 37. 119. 127,2. 177. 215. 327,3. 364.

ĭață, sf. nocturne (des Turcs) *b.* 19,3.

ĭau, (luaĭ, a lua) va. 1. prendre, saisir; recevoir, tenir 2*,1.3. 5*,1.3. 6*, 2. 9*,2. 11*,3. 13*,2. 2,1.2. 5. 6,2. 8. 10,3. 15,2. 17. 19,3. 20,1.3. 21,2 .. 3. 25,2 .. 26,2. 28. 29. 31. 33. 36,1.3. 40. 42,3. 48,2.3. 52,1.3. 59. 64,3. 70,3. 74. 80,2. 95. 101,1.2. 106,2. 109. 120, 1-3. 128. 131. 134,2. 146. 148,1-3 .. 160,1 .. 2 .. 162 .. 181,3 .. 182,2 .. 187, 3. 217,2. 267,3. 291. 304,3. 317,3. 331, 2. 341,3. 348,2. 367; *b.* 6. 7,3 .. 33. 34,3. 43,2.3. 54. 55,2. 58. 133. 159,3. 166,3. 167,2. 168. 179. 181,2. 183,3. 200,2. 306,3. 351,2 .. 358,2; — *aminte,* faire attention; prendre garde 14,3. 53, 3. 112,2. 125,2. 200,2. 211,2. 281,2. 289. 324,2. 364,3; *b.* 10,2. 17. 190,2. 199,2; — *asupra'mĭ,* se charger de *b.* 18,3; — *de goană,* poursuivre *b.* 245, 2; — *în* —, id.; — *în bine,* prendre en bonne part *b.* 348; — *sama,* prendre compte 279,2; — —, réfléchir *b.* 244,3. 372,2; —, vr. épouser, marier 90 .. 362; —, se lever 11,2; — *în laturĭ,* éviter 133,2; — *pe cale,* marcher *b.* 340,2; — *zioa bună,* — *seară bună,* prendre adieu 336,2 ..; *b.* 205,3; —, v. imp. disparaître 232,2. 288,2; *mr. ĭau, b.* 263,2.3.

ĭaurt, sm. lait caillé *b.* 376,2.

ĭazer, sc. (e) lac, étang 57,2. 221, 2; *b.* 52,2. 147,1-3; *ĭazăr, b.* 199,2. 218,3; *eazur, ezer, b.* 199,3 .. (v. ezăr).

ibóvnic, sm. (ĭ) amant 291,3; *b.* 8. 119,3. 363,2; **-ă,** sf. amante 61,3; *b.* 292,2.

icĭ, *mr.* cj. ou, ou bien *b.* 263,2. 264,2.

icĭ, av. ici, ci 290,2; *b.* 170. 318, 1.2. 325,3; *icea, b.* 324 (v. aicĭ).

icoánă, sf. (ne) image 60. 146,2. 176,2. 221,2.. 333,2. 346,2; *b.* 80. 202,1.3. 339,2.

iconobóreţŭ, sm. iconoclaste 59,3.

icos, sc. (ă) hymne 298.

icre, sf. pl. caviar, œufs de poisson *b.* 43.. 110,3. 364,2..

Idasp, sm. Np. Hydaspes *b.* 92,2.3..

idée, sf. (eĭ) idée *b.* 253,2.

Idithom, sm. Np. 364,2.

ídol, sm. (ĭ) idole 5. 15,3. 146. 222.. 262,1-3. 288,3. 321; *b.* 39,3. 50—52. 77,1.2. 204,1-3; **-ésc**, aj. idolâtre, païen 85. 130,2. 131. 320; *b.* 100,3.

idrop, sm. un animal fabuleux aquatique (ὕδρωψ) (cheval marin) *b.* 110,2.3..

ĭéderă, sf. lierre *b.* 342,2.

ĭel, v. el, gram.

ĭéle, sf. pl. mauvaises fées *b.* 338,3.. 341.

ĭen, v. ĭa.

Ieremiea, sm. Np. 147—149. 253—256; *b.* 23,2; *Ere-, Erm-* 148—149; —, le livre Iérémie 325,3. *Irimie.*

Ierihon, sm. Nl. *b.* 63,3. 64.

ĭermonáh, sm. (ahĭ) prêtre-religieux 94,2.3. 287,2. 336,3. 348,2; *ĭerom-* 159, 3. 328. 340,2; —, (aşĭ) 157; *b.* 38,3. 156,3.

ĭeroglífica, sf. hiéroglyphe *b.* 163, 3; **-césc**, aj. hiéroglyphique *b.* 163,3.

ĭeromonáh, v. ĭerm-.

Ieronimŭ, sm. Np. St. Hiéronyme *b.* 157,3.

Ierotocrit, sm. Np. *b.* 178—182.

ĭert, (aĭ) va. 1. pardonner, gracier; dispenser de 10,3.. 32. 39. 41,2.3. 43. 63. 95,3. 324,3; *b.* 6. 196,3; **-ăcĭune**, pardon 124,2 (v. ert).

Ierusalím, sm. Nl. 3*,2. 15*,3. 7. 8. 108,2. 139. 147—149. 209,2. 238,3. 255. 265,3. 290,3. 315.. 358; *b.* 22. 23. 55—56. 62. 139,2; *Ierosalim* 232,2.

ĭes, (ĭeşĭ) vn. 3. sortir, v. es.

ĭesam, ĭest, *istr.* v. aux. je suis, v. gram.

Iesus, sm. Np. Jésus 227,2 (v. Isus).

ĭétă, sf. *mr.* monde *b.* 271,3; **ĭetos**, aj. éternel *b.* 269,2.

ĭevanghélie, sf. 53,3.. (v. ev-.)

Ievant, sm. Np. *b.* 167,2.

Iezavela, sf. Np. *b.* 62,2.

Iezechiil, sm. Np. 215; *b.* 106—107 (v. Ez-).

ifiu, aj. jeune 177,2.

Ifrim, sm. Np. 53. 93,2.

ighimon, sm. gouverneur 320,3.

ighire, v. ivire.

Ignatie, sm. Np. 110. 157.

igúmen, sm. (ĭ) abbé, prieur 84,3. 94,2; *b.* 40—42. 98. 127,2; **-iţă**, sf. abbesse 319,3 (v. egumen).

ĭinu, vn. 226,3..; —, *mr.* venir *b.* 263,2. 267,2. 268,2; *vhinu, b.* 268,2 (dcr. viu).

ĭirima, sf. *istr.* temps *b.* 283 (dcr. vremea).

Iurguş, sm. Np. George 93,2.

ijderenie, sf. origine 234,2; **-răsc**, vr. commencer, prendre origine 158; *ijdăresc* 142,3. 143,1.2; **izderitorĭu**, sm. créateur 227,2.

Iliáda, sf. l'Iliade 60,3.

Ilea, sm. Np. 174,1.2; **Ilíe**, sm. le prophète Élie *b.* 62,2. 65,2. 66; —, Np. 93,2. 105,2. 152. 173,2. 180,2; *b.* 30. 61. 126,2. 216,2..; —, sf. 330,3; **Ilieaş**, sm. Np. 150. 190,2..; **Ilina**, sf. Np. 92,3.

Ilion, sm. Nl. l'Olivet *b.* 171; **Iliopol**, sm. Nl. Heliopolis 209,3.

Ilişăşti, sm. Nl. 173,3.

ime, sf. slav. nom 240,2..3..

imereaţă, sf. *mr.* affabilité *b.* 270,3.

imn, vn. 1. *mr.* aller *b.* 263,2. 269. 276,2. 281. 282 (v. dcr. înblu, unblu).

imperator, sm. empereur *b.* 53. 372, 2..

impérie, sf. empire *b.* 219,3. 221.

imreccŭ, sm. représentant du nom propre 82,3. 83,1-2. 84.. 183,3. 186,1.2.

in, sm. lin, toile 313; *b.* 26,3.. 312, 2. 315,3. 320. 331,3.

inat, s. *mr.* fureur *b.* 271,3; **Inat**, sm. Np. 75.

India, sf. Nl. (ile) *b.* 61,3. 151,2; *-iea, b.* 76,3. 98,2. 130,2.

inél, sc. (èle) anneau, bague *b.* 68, 3. 130—131.. 275,2.. 302,3; **-uş**, dim. 302,3.

Inicér, sm. (ĭ) Janissaire *b.* 18—20.

inie, sf. glaçon 14,3.

inii, pr. slav. pl. autres 62,2. 173,3.

inimâ, sf. (ĭ) âme, cœur 8*. 10*,3. 1. 3. 5. 13,1.2. 29,2. 33,2. 44,2. 51. 80. 97,3. 98,2.. 101,2.3. 115,2.. 131, 2. 137. 154,2. 207. 277. 351. 366,1.3; *b.* 5,3. 14. 37,2.3. 142; —, courage *b.* 11. 352; — *rea*, chagrin *b.* 104,3; *inemâ*

11. 12,3. 23. 26. 29. 64. 131,3. 158,2. 180. 210,3. 236,2. 239,3. 312,3; *b.* 11, 2.. 70,2. 87,3. 196,2; *îrema, îrema, ăremă, înremă, îînrima* 54,1-3. 55; **inimioáră**, sf. dim. *b.* 181; *-meoară, b.* 295,2.

inoróg, sm. licorne 166..

inoscazáemiĭ, aj. figuré 209,2.

inpereçie, v. împărăție; **ins**, v. îns; **int-**, v. înt-.

intrigă, sf. intrigue *b.* 361,3; **-garisése**, vn. 3. intriguer *b.* 243.

intunicâ, v. imp. *mr.* s'obscurcir *b.* 264,2.

inverinát, aj. av. *mr.* fâché *b.* 274, 2; *invi-, b.* 264,2.

io, av. où, v. iu; —, Chiffre initial de la formule (du titre) des princes roumains 44. 134,2. 159. 164. 168,3. 179, 260. 347,2; —, pr. pers. 1. je 135; — *istr.* id. *b.* 282,2. 283,2.. 287.

Ioan, sm. Np. Jean 9. 72,3. 77, 3. 88,3. 104,3. 107,2. 179. 190,3. 195, 3 etc.; *Ioannă* 20,2. 89,3. 96,2. 159. 183,2. 186,3; *b.* 156. 191,3..; *Ion* 92, 2.3. 137,3. 142,3. 207,2; — *botezătorĭul*, St. Jean le Baptiste 272; *b.* 51,3; *Ion* —, *b.* 61,3; — *bogoslov*, St. J. le Théologien *b.* 216,1.2; — *evanghelistul*, St. J. l'Évangéliste *b.* 163,2; **Ioană**, v. Iona; **Ioanichie**, sm. Np. 236,3; *Ion-, b.* 56,2..; **Ioanna**, sf. Np. Jeanne *b.* 27.

Ioasafŭ, sm. Np. Josaphat 132,2.

Ĭobagíu, sm. (iĭ) corvéable *b.* 321.

Iochim, sm. Np. Joachim *b.* 171,2.

Ĭoíe, sf. flanc *b.* 294,3. 296,2.

Ioil, sm. Np. Joël 263,3. 321,3.

Ion, v. Joan.

Iona, sm. Np. Jonas 115,3; *b.* 62. 66. 164. 372; *Ioană* 270; **Ionaşco**, sm. Np. 43,2. 75,3. 173,2; **Ionăşeşti**, sm. Nl. pl. 71,3.

Iordáche, sm. Np. George 134,2; *b.* 255; *-chi*, 135,3; *b.* 81,2.

Iordán, sm. le fleuve Jordan 9. 137, 3. 238,3. 239,2.

Iosaf, sm. Np. Nl. Josaphat 129,3; *b.* 65,3; *Josafat* id. 105. 288,3; *b.* 76 —78.

Iosif, sm. Np. Joseph 36,2. 37. 100,3. 107,3. 244,2. 275,2; *b.* 229—230. 326,3..; *Iosăf, b.* 65; *Iosip*, Josephus Flavius *b.* 23,2.

Iotapate, Nl. *b.* 239

Iov, sm. Np. Job 267.. 270,2. 293; *b.* 65. 158; **Ioviţă**, sm. Np. *b.* 293—298.

ipingeá, sf. (ele) espèce de manteau *b.* 300,2.

ipparh, sm. (ἵππαρχος) *b.* 90,2.

i proč, slav. et caetera 145,3. 275, 2. 268,3; *b.* 26,3. 27. 53. 298,3; *-a* 153,2.

Ipsilante, sm. Np. *b.* 243,3.

ir, sm. onguent *b.* 318,3.

Ira, sm. Np. (Hera?) déesse de la mythologie grecque *b.* 39,3..

Iraclasŭ, sm. Np. Hercule 257; *-lie, b.* 164,2. 178; **-lidu**, sm. Np. *b.* 242,3.

Iričoe, sf. Np. 45.

Irimie, v. Ieremia.

irmósŭ, sm. hymne *b.* 17,2.

Irineu, sm. Np. 308,2.

Irod, sm. Np. Hérode 6*. 271,3. 307, 3; *b.* 62,2. 139,2. 140.. 143. 332,3; —, (ozĭ) mystère de la naissance *b.* 332, 2; **Irodia**, sf. Np. la femme d'Hérode *b.* 341..; *Irodieada*, id. 271,3; *-dĭiada, b.* 62,2.

iróu, sm. héros *b.* 89,2.

Isaac, sm. Np. 145,3. 186,2. 273,3; *Isac* 37.

Isahar, sm. Np. *b.* 71; *Iza-* 36.

Isaia, sm. Np. 26. 182. 252,2; *-iea* 118,3. 265,3. 276,2; *b.* 20,2..; —, le livre 325,2; *-ĭia* 221,2; *b.* 217,2.

Isanpaşa, sm. Np. 71,3.

Isavria, sf. Nl. 59,3.

Isav, sm. Np. Esaü 273.

Iscariotênul, Jude d'Iscariote *b.* 194,3.

iscălesc, (iĭ) va. 3. signer, souscrire 76. 91,3. 103. 160,2.. 207,2; *b.* 35,2; *iscâ-* 151,2; **-itură**, sf. (rĭ) signature 136. 160,1.2.. 174,2; *b.* 34,3.

iscoádă, sf. explorateur, espion 305, 3; *b.* 34,2; **iscodésc**, (iĭ) va. 3. espionner *b.* 126,3; **iscodíre**, sf. recherche 159,3; —, ruse *b.* 83; **iscoditorĭu**, aj. s. curieux 352.

Iscara, sf. Np. *b.* 172.

iscrnĭu, av. *istr.* en vérité *b.* 285.

iscusesc, (iĭ) vr. 3. se perfectionner *b.* 108,2; **-sinţă**, sf. habileté *b.* 144,2; **iscusirea minţiĭ**, perspicacité *b.* 118,2; **-sít**, aj. habile, adroit, expérimenté; intelligent 78,3. 118,2. 157. 169,2. 203,2. 343,3. 344,2; *b.* 3,2. 178,3. 183,3.

Ishodŭ, sm. le livre d'Éxode 37,3. 277,2.

Isiod, sm. Np. Hésiode *b.* 212,3.

Isop, sm. Np. Ésope 350—352; **Isópie,** sf. la vie d'Ésope 350,2.

ispăsénie, sf. (ii) rédemption 32,2. 41,2; **-ésc,** (ii) va. 3. expier 40,2.3. 41. 42.3; **-itór,** sm. sauveur 226,3 (v. spăsenie).

Ispirescu, sm. Np. *b.* 353,3. 367,2. 371,2. 376.

ispisóc, sc. (oace) document, titre 63. 93; *b.* 76,2.

ispítă, sf. (te) tentation 39. 55,3. 56. 82. 262. 275,2; *b.* 36,3. 184,2. 200,3; —, expérience *b.* 87,2; **-ésc,** (ii) va. vr. 3. tenter, éprouver; sonder, examiner, rechercher 6*.. 12*,3. 11,3. 97,3. 129,1.2. 157. 182,2.. 237,2. 247. 262. 269,3. 284,3. 297. 304,2. 307,3. 317, 2. 339,2. 345,2. 360; *b.* 21,2.. 71,3. 139,3. 152. 197,1.2. 200,3. 332,3; **-íre,** sf. tentation, épreuve 262; *b.* 202,2; **-itorĭu,** s. tentateur 36,2.

ispolin, sm. géant 102.

ispovedánie, sf. (ii) confession, aveu 89,2. 165; *b.* 28,2; —, louange 156,2; *-vĕd-* 107. 115,2. 284,3; **-vedésc,** vn. 3. reconnaître, avouer 4*,2. 6*,3; —, vr. se confesser 14,2. 89,2. 161; *-veduesc,* 28,2. 180,3; *b.* 28,2. 29; **-vedire,** sf. confession 14,2; **-vêdnic,** sm. confesseur 284,3.

isprávă, sf. succès, effet, réussite 167,2; *b.* 83,2. 92,3. 122. 128. 243,2. 245,2; —, fait, action 258,2; *b.* 7,2; —, direction 24,3; —, sf. Np. *b.* 172; **isprăvésc,** va. vr. 3. finir, achever; accomplir 79,3. 125,3. 220,2. 276,3. 278,2. 290,2.3. 295,2. 319,2. 339. 344, 3; *b.* 9,3. 10. 92,2. 123. 129. 131. 194, 3. 243; **-ire,** sf. terminaison 280,2; —, succès 6*.

ispravnic, sm. (ĭ) mandataire; administrateur; prévôt 105. 111,2. 266,2. 290,2. 328,3; *b.* 9,2.. 98.

Israil, sm. Np. 36,2. 100,2. 173. 194,2. 231,3. 261,2. 277; *Izrail* 145,3.. 193,2.. 213,3. 215,2. 248,3. 325,2; *Izdrail* 35,2.3; **Izrailime,** le peuple d'Israël 212,3; **Israiltên,** sm. Israélite 367,3; *Izr-* 148, 153,3.

istecĭúne, sf. ruse, sagacité *b.* 5,2; *-ĕune, b.* 118,2. 152,2.

i steșa, pr. *istr.* la même *b.* 284,2..

istéț, aj. perspicace, rusé, alerte 143, 3; *b.* 135. 243,2. 295,3; **-íe,** sf. sagacité *b.* 241,2; **-íme,** sf. adresse *b.* 129,3.

istirsit, aj. privé *b.* 183.

istóric, sm. (ĭ) historien 198. 325,2. 357,3. 360; *b.* 3,2. 8,3. 50,2; **-ésc,** aj. historique 261; *b.* 38,3. 150,3; **istórie,** sf. (ii) histoire 145,2. 146,2. 150. 200, 2. 260,2. 261,1.2. 307,3. 308. 359,3; *b.* 2,2. 4. 49,3. 53,2. 76,3. 94,2. 97,2. 102,3. 150,1-3. 178. 262. 364; *istoriile Râmuluĭ,* Gesta Romanorum 342,2; **istorioáră,** sf. (re) dim. *b.* 257. 360,2; **istorisesc,** va. 3. raconter *b.* 150,2.

istóv, av. profondément 5*. (ἀκριβέστερον) 7*; *de* —, complet, total *b.* 243, 1.2; **-esc,** va. 3. finir, tuer *b.* 19,3.

Istratie, sm. Np. 75.

istrument, sm. instrument *b.* 152,2.

Isus, sm. 26,2. 30. 81. 127. 137; *b.* 20,3. 140,2; *Isu-Kerst,* Jésus Christ *istr. b.* 283,2; — *a lui Navi* 145,3; *b.* 62,2.

isvoru, v. iz-.

Italia, sf. Nl. 200,2; *b.* 3,2. 168,3. 195,3; *-iea* 321,2; *b.* 118,2; **-liân,** aj. italien *b.* 76,3; **-lienesc,** id. *b.* 212,3; *-liinesc, b.* 195,3.

iță, sf. (iță) fil *b.* 310. 332.

iți, pr. *mr.* quoi, que *b.* 271,2. 276, 3; **-do,** chacun, tout ce que *b.* 263,3. 266,2.3.

ĭu, av. *mr.* où *b.* 263,2. 265. 269. 271,2. 278,1-3; *ĭo,* dcr. id. 8*.. 10*, 2. 16,2. 29.. *ĭuo,* id. 7.. 54,3; **ĭuva,** *istr.* id. *b.* 283. 286,2; —, *mr.* quelque part *b.* 264,2.

ĭubesc, (ii) va. 3. aimer 8*,2. 11. 19,3.. 56. 61,2. 66,3. 94.. 101,3. 112, 3. 137,2. 181,2.. 287,3. 318,3. 353,3. 366,3; *b.* 5,3. 21,2.. 22. 56,2. 67,2. 101,2. 155. 175,3. 189,2.. 305,2; *ĭubâsc* 47,3. 50,2; *b.* 137,3; **ĭubíre,** sf. amour 2. 89. 98,2. 285,2; *b.* 21,3; — *de argint,* cupidité d'argent 94,3; *b.* 148,1-3; — *de om,* humanité 80,2. 337; — *de sine,* amour-propre *b.* 7,2; — *de slavă,* ambition *b.* 152; — *de streini,* hospitalité *b.* 65..; **ĭubít,** s. aj. aimé, bien-aimé, cher 1. 3. 15,2. 50. 106,2. 137,2. 146, 2. 254,2. 274; *b.* 48,3. 176,3; *ĭubyt* 48, 3; **ĭubitorĭu,** s. aj. aimant; — *de Dumnezăire,* pieux 78; — *la stranicĭ,* hospitalier 47,3; — *la nemêrûnicĭ,* id. 47; — *la oameni,* humain 186,1.2; — *de oameni* 82,2. 86,2; — *de argint,* cupide 95. 96,2; — *de avuție,* id. *b.* 26; — *la muerĭ,* débauché *b.* 66,3; **ĭubul,** sm.

Iuboste, sf. (tile) personnification mâle et fém. de l'amour (dans l'enchantement) *b.* 137,2..; **Iúbovŭ,** sm. amour 11*,2.

Iuda, sm. Np. 10*,3. 11*.. 35,3.. 56,1.2. 95.. 331,2; *b.* 61,2. 70,2.3. 194,3. 322,3; — *de Scariot* 93,2; — *Iscariotul* 194,2; — *vănzătorĭul, b.* 62,3; **Iĭuda,** Nl. Judée 266; **Iudéa,** sf. Judée 261,3; *b.* 22,2. 23,2; *Iĭudea* 265, 3; **Iudéu,** sm. (eĭ) Juif 3*. 9*. 21,1. 2.. 221. 252,2. 348,2; **Iudeĭancă,** sf. juive 7*,2.

Iuga-Vodă, sm. Np. 70.

Iulie, sm. Juillet 70. 93,2. 151,2. 340; *b.* 26,2. 162,3; *Iulee, b.* 58,2; *Iuli,* slav. 63,2.

Iung, sm. Np. *b.* 242,3.

Iunie, sm. Juin 320,2; *b.* 27,2.

Iuo, v. Iu.

Iurúș, sm. *dau* —, donner l'assaut *b.* 19,2.

Iustin, sm. Np. 308,2. 355,2; **Iustiean** 355,2; *Iustinianŭ* 162,3. 173.

Iușor, av. léger 194,3; **Iușurez,** va. 1. faciliter 151; *-eḑ* 212,2 (v. uș-).

Iute, aj. féroce, violent, véhément; fort, âpre 9*,3. 9. 12. 29,2. 81,3. 150. 212. 276,2. 305. 361,2; *b.* 27,2. 70,2. 159. 240; —, av. vite, rapide 81,3. 312,2; *b.* 13,2. 118,2. 129,3. 170,2; —, s. 112, 2; **Iuțime,** sf. ardeur, courroux *b.* 185, 1.3; *uț-, b.* 196,2.

Iuva, v. Iu.

Iuzbașa, sm. capitaine 92,2; *iz-, b.* 75,2.

Ivan, sm. Np. 72,3.

ivése, (iĭ) vr. 3. apparaître, se montrer, se manifester 7*,3. 12,2. 28,3. 29. 165,3. 207,2.. 265,2. 281; *b.* 19,2. 126,3. 129,1.2. 130,2. 139,3. 162,2. 195. 213,2. 244,2; **ivêlă,** sf. apparition 343,2; *ivĭală, b.* 314,2; **ivíre,** sf. id. 13*,2; *b.* 107; *ighire b.* 258,3.

Ivirên, sm. Ibérien 348,2; *b.* 15.

Izahar, v. Is-; **izbașă,** v. Iuz-.

izbândă, sf. (de) victoire, issue; délivrance 71. 72,1.3. 177,2. 191,2. 234, 2. 235,3. 249. 251,3. 262. 362,2; *b.* 237; —, vengeance 16,3; —, (derĭ) *b.* 63,2; **-desc,** vr. 3. se venger, punir 16,3. 116; *b.* 63,2. 211..; —, va. accomplir, remplir 17,2. 21,3. 104,3; réussir 168, 3; *b.* 294,3; **-íre,** sf. vengeance 341,2; *b.* 22,3. 23,2; **-itór,** sm. combattant *b.* 50,3.

izbâvésc, (iĭ) va. 3. délivrer, sauver, libérer 10. 12,2. 13,2. 27,2.3. 32. 56. 67. 81. 82. 95,3. 105,2. 214,3. 221,2. 229. 241. 247,2. 294,2. 317,2. 345,2. 3.. 365,3. 367,2; *b.* 36,3. 53,3. 56,2. 201. 317; *-ba-* 182. 184,2.3; **-íre,** sf. délivrance, rédemption 82. 97,3; *b.* 72, 2. 192,3; **-itorĭu,** sm. sauveur, libérateur 13. 109,2. 239,3; *b.* 17. 89,2. 191, 2; *izbav-* 110.

izbésc, (iĭ) va. 3. frapper, battre *b.* 90,3. 298,3.

Izbícan, sm. Nl. 134,3.

Izbran, sm. Np. l'Élu, nom d'Alexandre, *b.* 166,2.

izbucnesc, vn. 3. éclater, prendre origine 154. 198; —, proférer 210,3.

izbutésc, vn. 3. réussir *b.* 361. 365,2.

izderitorĭu, v. ijd-.

Izdrail, v. Israil.

izgonésc, va. 3. chasser; poursuivre 131. 169,2. 228,3; *b.* 76,3; **-íre,** sf. expulsion 346; *b.* 194,2.

izmă, sf. menthe *b.* 44,2; — **broșteáscă,** sf. menthe aquatique 356,2.

iznoavă, *de* —, av. de nouveau 236, 3.. 344,3; *b.* 43,2. 74,2. 84,2. 86,2. 125,2.

Izrail, -ime, -tên, v. Israil.

izvód, sc. (oade) copie, traduction 68,2. 79. 111,2. 125,3.. 126,2.3. 143, 1.2. 201. 209,2. 280; *b.* 124,2. 153,3. — (oadĕli) 197,2; **-ésc,** va. copier, transcrire; traduire 98,3. 125,1-3. 126,2. 143.2.. 152,3. 201. 244,3. 284,2; *b.* 3,2; —, inventer *b.* 53.. 253,3; **-itór,** s. créateur, auteur, compilateur 311,2. 360,2.

izvor, sc. (oare) source; fontaine 10*, 8. 36,2. 68. 79,2. 98.. 108. 118,2.. 119,2. 147. 232,3. 241,3. 299,2.3. 359, 3..; *b.* 52,2. 78,2. 109,2.. 149. 176, 2. 217; —, (oară) 57,2. 84. 118,3. 158, 2. 193. 268.. 325,2; *b.* 147. 158,3; —, (ără), *b.* 231,3; *isvoru, mr. b.* 265; **-ésc,** vn. 3. sourdre, jaillir; naître 10*. 68,3. 107,3. 198. 293,2; *izvorăsc* 118,1.2. 360,2. 364; *b.* 117,2; **-âtór,** aj. jaillissant 340,3.

Î (ÎN) (Ѧ).

îl, pr. pers. 3. dat. 5*,3. 4. 165,3; *b.* 14, pass. v. gram.

îm, v. în.

îmâ, sf. mère 106,2; *b.* 133,2 .. 134, 2. 137,3 .. 361.

îmbăreaţă, sf. *mr.* bonheur *b.* 278,3.

îmb-, împ-, v. înb-, înp-.

îmĭ, pr. pers. 1. dat., v. gram.

împrustez, va. *mr.* élever *b.* 279,2.

împărligă, *mr. d'a'* —, autour *b.* 270.

împârvomát, aj. comblé 242,3 (v. vârf).

în, prép. en, dans, à, vers 1. 11. 26. 30,3; *b.* 5,3. 63,3 .. pass.; — *de voi,* entre vous 46,3; — *de ei,* entre eux 192; — *de sine,* entre eux 63,2; *îm* 16,2; *înr* 3*. 9; *en* 14 ..

înaínte, prép. avant, devant 306; *-tê,* 1. 4. 5. 10,3. 18,2. 46,2; *înraintea* 1*,3. 4*. 5*,3; *înante* 75,3; *înainti, b.* 221,2; *ininte, mr. b.* 272,3; *înnainte* 2. 29. 31,3. 360,2; *-tê* 30,3. 35,3. 46,2 ..; *b.* 130,2; *maĭ* —, plus loin *b.* 133,3. 176; *naintê* 20,3; —, s. le devant *b.* 106,3 (v. ainte, mainte).

înălbésc, va. 3. blanchir 353,3; *b.* 303,3 ..

înált, aj. s. haut, grand, sublime 7. 16. 199,3. 273,2; *b.* 27. 51. 219,3; *înnalt* 65,3. 137. 351; *b.* 61,2 .. 142,2 ..; *înralt* 9.

înálţ, (-ălţaĭ) va. 1. élever; louer 10,2. 247,3. 346. 358,2; —, vr. s'élever 313, 2. 324,3; *înnalţ* 26,2. 58,3. 66,2. 67. 82. 100,2. 130,3. 132,3. 365; *b.* 60,3. 66. 142,3. 209,2. 210,2. 241,3; *înralţ* 54,2. 56,2; *nalţ* 26,2; **înălţáre,** sf. élévation; rang; élévation dans le ciel 246. 336. 345,2. 357,3. 358,2; *b.* 55,2. 261, 2; — **lui Hs.** l'Ascension 329; **înălţát,** aj. s. haut, élevé 245,3. 286. 320. 340, 2; *b.* 47,3; *înn-, b.* 190,3; **înălţíe,** sf. (ĭĭ) colline 36,2; **înălţíme,** sf. (ĭ) hauteur, éminence; grandeur 303,3. 337,2. 347,3; *b.* 16. 30,2; *înn-* 112,2. 318,3; *b.* 92,2. 131. 149,3. 163,2.

înapoĭ, av. arrière, en arrière 4. 24. 72; *b.* 17. 73 .. 331,2; *înnapoĭ* 36,2; *b.* 132; *-poĭu, b.* 107,2; *înăpoĭ, mr.* après *b.* 278,3.

înarmát, aj. armé *b.* 197,2; **-éz,** vr. 1. s'armer *b.* 208,2.

înăuntru, v. înlăuntru.

înăurít, aj. doré, d'or *b.* 86,3. 91,2.3.

înbărbătéz, (aĭ) va. 1. encourager 192. 361,3; *b.* 181,3 ..; **-teḑ,** vr. rester ferme 248,2.

înbât, (aĭ) vr. 1. s'enivrer 24,2. 61, 3. 88,3. 318; *b.* 110. 319,3 .. 339; **-áre,** sf. enivrement *b.* 108.

înbătrânesc, (ĭĭ) vr. 3. vieillir 308, 2; *b.* 109,2. 111. 255,2. 259,3.

înbe, aj. tous deux 49,3.

înbinéz, (aĭ) va. 1. unir, rejoindre *b.* 22.

înblânzésc, (ĭĭ) va. 3. adoucir, calmer, dompter *b.* 84,3, 91,2.3; 196,2. 211,3. 362; *-zăsc, b.* 142,3; *-ḑesc* 364.

înblătitór, s. batteur en grange *b.* 59.

înblu, (aĭ) vn. 1. aller, marcher 10*, 3. 49,2. 50,1.3. 54,2. 76,2. 112,3. 117, 2. 139,3. 149,3. 176,2. 193,3. 249,3. 275. 366,3; *b.* 11,3. 120. 205,3; *îmblu* 57,3. 125,3. 126,3. 156,2. 187 .. 190, 2. 194 .. 350,3; *b.* 11,2. 103,3. 206,2 (v. umblu).

înbogăţésc, va. 3. enrichir 27,3. 344, 2; *b.* 153,3; *-ţăsc* 324,3; *b.* 196,3; —, vr. s'enrichir 155,3. 171,2. 313,2; *-ţez* 95.

înbold, va. 3. piquer *b.* 41,2.

înbrac, (ăcaĭ) va. 1. habiller, vêtir 14*,2. 19. 29,3. 102,2. 104,2 .. 333. 335,3; *b.* 71,3. 73,2; —, vn. vr. s'habiller; revêtir, prendre 23. 30. 83,3. 85,3. 117,3. 225. 233,3 .. 276,2.3 .. 277. 303,2; *b.* 171. 209. 224,2.3. 360, 3; *îmbrac* 24,2; *b.* 136.

înbrâcâmânt, sc. (minte) vêtement, habillement 29, 3. 84, 3. 86, 2. 266. 267,2. 276,2 .. 313,2; *b.* 3; —, (mente) 352,2; *-mintê, b.* 12. 88,2. 158,2; **înbrăcát,** aj. s. habillé, vêtu 106,2. 199, 2. 224,3. 313; *b.* 3,2. 119 ..; *îmb-* 259; *b.* 33,2.

înbrâncíre, sf. poussée *b.* 153,2.

înbrăţisez, (aĭ) va. 1. embrasser *b.* 54; *îmb-* 319. 370,2. 374,2; *-şăz, b.* 46,3; *-ţoşez, b.* 218,2.

înbrobodésc, va. 1. *îmb-,* envelopper *b.* 362,2.

înbúc, va. 1. avaler *b.* 370,2.

înbúcur, va. 1. réjouir 226,2.

înbulzêlă, sf. consternation *b.* 22,3. 23,3.

înbún, vr. 1. se réjouir 271. 272; **-áre,** sf. amélioration, grâce 142. 313,2.

încă, av. encore, aussi 15*,3. 16*. 1. 4. 8. 46,3. 48,3. 54,2. 60,2. 63. 80, 3. 91,3. 105. 141. 172,2. 177,3. 311,3. 352,2; *b.* 19. 33,3. 51,3. 71,3. 141. 148,2 .. 173. 211. 223 ..; *incâ* 11,2. 27,2. 34,2, 38. 46,3 .. 117,2. 154,3.

155,2. 209,2. 246; —, certain 152,3; —, plutôt *b.* 202; **încaĭ,** du moins 291, 3; *b.* 161,2. 196,3. 362; **încăș,** encore 218. 280,2.

încălare, *mr.* à cheval; *b.* 262 (v. călare).

încălcesc, vr. 3. *încălcesc,* s'entortiller 156; **-ít,** aj. entortillé 79,3.

încálec, (ălecaĭ) va. 1. monter à cheval 5*,2. 6. 61,2 . . 63,3. 222,3. 258, 2. 333. 342,2. 361,3; *b.* 33 . . 133,2. 168. 180,2. 356,3; **încălecát,** aj. s. monté; *b.* 106,3. 107,2.

încálț, (ălțaĭ) va. 1. chausser *b.* 4. 34. 137,3. 309. 314,3; **încălțát,** aj. chaussé 331,3; *b.* 3,3; **încălțământ,** sc. (minte) chaussures 194,3; *b.* 3,3. 4 . . 90.

încălzésc, va. 3. chauffer 107,3; *b.* 304,2; *-desc,* 114,3. 201,3. 245,3; *-zăsc,* 218,3; *b.* 111.

încáp, (ăpuĭ) va. 3. contenir, avoir place, suffire 102,2. 358,2; *b.* 37,2. 245, 2. 360,3; —, *mr. b.* 271; —, tomber; arriver 158,3; *b.* 116; *nu — e,* c'est impossible 198,3; *b.* 363,3; **încăpére,** sf. espace *b.* 315.

încárc, (ărcaĭ) va. 1. charger *b.* 84. 128,3. 260. 333. 351,3. 361.

încăș, v. încă.

încăștег, vr. 1. s'émouvoir 233 (v. căștig).

încât, av. que, ainsi que *b.* 78,3. 85, 2. 205. 242,3; *-e, mr. b.* 268,2 (v. căt); **încătrău,** av. là-contre, où, de quel côté *b.* 215,2. 347,2; *-ro,* 144,2. 200,2. 304,3; *b.* 262,3; *încotró* 165,3; *b.* 367, 2; *n'am —,* il faut *b.* 351,2; **-va,** n'importe de quel côté 168.

încceluesc, va. 1. tromper *b.* 214,2.

încép, (uĭ) va. 2. commencer 8*,2. 7. 52,2. 64,2 . . 72,3. 89,3. 102. 125,2. 131. 142. 152,3. 160,3. 180,3 . . 191,3. 197,3. 297,2. 328,2. 361; *b.* 136,2. 154, 2. 164,3. 166 . . 216, 3; *înșep, bmt. b.* 262,2; **-ătór,** aj. s. initiateur, débutant; premier, élémentaire 50,3. 82,3. 132,3. 159,3 . . 182,3. 298,2; *b.* 28. 153,3. 253, 2 . . **-ătoríe,** sf. (iĭ) principauté 318,3. —, commencement 328,2; **-ătúră,** sf. (rĭ) commencement 68,3. 131,2. 179,2. 204,3. 221. 228,2. 245,2.3. 250. 257,3. 308 . . 311,3. 321,3. 328,2. 337 . .; *b.* 2. 9,3. 70. 89; **-énie,** sf. id. 125,2, 141, 2; **încêpere,** id. 328,2; *b.* 49,3; **-ut,** sc. (urĭ) id. chapitre 12,3. 33,3. 58. 69. 79,3. 104. 164. 197,2. 242. 290,2. 312 . . 339; *b.* 13,3; —, principauté 11*; *de —,* au commencement, premièrement 20 . . 221. 308,3 . .; *la —,* id. *b.* 26,2. 35, 3 . .; *întru —,* id. *b.* 186,2.

încére, (aĭ) va. 1. éprouver *b.* 255, 3. 256 . . 354,3.

încét, av. lentement, doucement, calme 128,3. 131; *b.* 212,2. 311. 356,3. 363,3; **-esc,** vr. se courroucer 1*,3; **-ez,** vn. 1. cesser; rester tranquille 128,3. 142. 156; *b.* 36,3. 52,3. 54,2. 130,2. 148,2. 184,3. 252,3; **-iș́or,** av. doucement *b.* 177. 311, 313,3.

încheĭu, (aĭ) vr. 1. consister, conclure *b.* 7. 99,3. 221,3; **încheeát,** aj. écoulé 141; *închiet,* boutonné *b.* 90; **încheitúră,** sf. articulation 215,2.

încherdisesc, vn. *mr.* s'en trouver bien *b.* 263,2.

închíd, (iseĭ) va. 2. fermer, enfermer 12. 54. 79,2. 137. 184,3. 360,3; *b.* 11, 2. 72,3. 92,2. 93,2. 116. 119,2. 152,2. 239,3. 240,2; —, conclure *b.* 14,2; *-iḑ, b.* 10,3; *mr. închĭíd b.* 281; **-ere,** sf. action d'enfermer *b.* 260.

închĭegătoáre, sf. vaisseau pour la caillebotte *b.* 258,3.

închín, (aĭ) vr. 1. révérer, adorer Dieu, prier, se prosterner, s'incliner; se rendre, se soumettre 1 . . 11. 16,3. 32, 3. 41,2. 60. 108,2 . . 3 . . 139,2. 189,3, 210,2. 222,3. 229,2. 239. 295,3. 297. 334,3. 358,2. 367,2; *b.* 35,2 . . 39,3. 54. 69. 81,3. 139,3. 160,2. 181. 198,3. 218. 3; —, appuyer 6. *închir,* 6*,3; —, va. dédier, vouer *b.* 2,3. 9. 82; —, soumettre *b.* 34. 240,2; —, boire à la santé *b.* 34. 315,2. 327—329; *mr. înclĭin,* s'incliner *b.* 268,2. 276,2; **-áre,** sf. adoration 340,2; *b.* 39,3; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) adoration, prière; dédicace, ovation; inclination 107. 150,2. 184. 285. 322,3. 336,3. 347,3; *b.* 4,3. 70,2. 100,2. 184, 3. 248; **-ătór,** s. aj. adorateur 108,2; **— boḑilor,** idolâtre 46,2; **— de idoli,** id. 146. 304; **-idolilor,** 359; *b.* 159,3.

închipuésc, vn. vr. 3. ressembler; représenter; personnifier 44. 47,3. 48. 86. 117,2. 128,2. 172,2. 244,2. 245. 261. 318,2. 341. 353,2. 354; *b.* 69,2. 70,3 . . 107; —, s'imaginer, croire; *b.* 176. 260,2; **închipuíre,** sf. image, représentation, fantôme 166. 261; *b.* 53.

130,3. 208,3; —, fiction, idée *b.* 236,2. 253,2. 260,2.

închirése, va. 3. poursuivre *b.* 341.

închiriéz, va. 1. louer *b.* 365,2.

închís, aj. s. fermé, enfermé, détenu 86,2. 150. 244; *b.* 202,2 . . 241,3. 252, 3; **-oáre,** sf. (orĭ) prison, cachot 149, 3. 192,2.3. 308. 315. 322; *b.* 72,3. 104. 182; *-ri,* 151,2.

închisése, vn. 3. *mr.* partir *b.* 276, 2. 278,3.

încînd, vr. 2. s'enflammer 2*.

încíng, (nseĭ) va. vr. 2. ceindre 250. 267. 313. 331,3; *b.* 18,2. 51,3. 91,2. 158; — **o bătălie,** batailler *b.* 367.

încĭudése, vr. 3. se fâcher *b.* 297,2.

încălăcesc, v. încălcesc.

încleștéz, (aĭ) va. 1. serrer, raidir *b.* 138,2.3 . .

încĭĭn, v. închin; *încĭĭd mr.* v. închid.

încĭinăre, sf. inclination *b.* 363; **-éz,** va. incliner *b.* 247,3.

încĭo, v. încolo.

încoáce, av. çà, de ce côté-ci 36,2. 69,2. 182. 196,3. 197,2. 352; *b.* 183,3. 304,3. 308,2. 311,3; *-ĕu,* 110,3; *-cĕ,* 197,3; *-cĭ b.* 69,3.

încoló, av. là, en delà 36,2; *-lĕ,* 352; *b.* 69,3; *mr. înclo b.* 267,3.

încolțésc, vn. 3. germer 158. 163.

încordéz, (aĭ) va. 1. tendre, bander, plier 171; *b.* 138,2.3. 299,3. 328; **încordat,** aj. paré *b.* 334,2.

încorunéz, (aĭ) va. 1. couronner 332, 3—334; *b.* 234,3; *-ronez* 326. 347,2; **încorunáre,** sf. couronnement 333,3.

încotro, v. încătrău.

încotu, av. *mr.* sans raison *b.* 265.

încovăcát, aj. crochu *b.* 306.

încred, (ezuĭ) vr. 2. se confier, se fier; croire 8. 206. 256,2. 257. 279,3; *b.* 290,2; **-ințát,** aj. s. confié, assuré, sûr *b.* 86,2. 151,2.3. 156. 350,3; **-ințéz,** (aĭ) va. 1. assurer, affirmer; confier *b.* 49,2. 86,3. 208,2. 364; —, vr. s'assurer, se confier, se reposer 318,3. 333,2; *b.* 189,2. 254. 256,3.

încrestít, aj. crénelé, balafré (?) *b.* 334,2.

încrețése, va. 3. *-din sprincene,* froncer le sourcil *b.* 351.

încrezâtúră, sf. foi 16*,3.

încrúnt, vr. 1. devenir furieux *b.* 288, 3; **-át,** aj. s. sanguinaire 367.

încuĭb, vr. 1. nicher *b.* 163,2.

încuĭu, (ĭaĭ) va. 1. enfermer, barrer, 79,2. 156; *b.* 179,2. 364,3; **încueat,** aj. fermé 158; *b.* 37, 78,2; **încuetoáre,** sf. (orĭ) barrière *b.* 158,2; **-túră,** sf. (rĭ) constipation 300.

încúngĭur, (aĭ) va. 1. entourer, environner; côtoyer; parcourir, éviter, couler autour 13,2. 155. 165,3. 275. 278. 286, 2 . .; *b.* 61,3 . .; *-ĭur* 12. 15. 247,1.3. 333. 365,3. 366; *b.* 13,2. 158,2; *-jur* 281,3. 350; *b.* 23,2. 204. 233,2; *-zur b.* 166,3; **-ĭurăre,** sf. (ărĭ) tour, siége; affliction 154,2; *b.* 15,3. 83,2. 93,2; *-jurare b.* 108,2; **-ĭurát,** aj. entouré, environné, cinglé, assiégé 130; *b.* 154. 239. 247,3; *-jurat* 360,3; *b.* 22,2. 23, 2. 90.

încununéz, (aĭ) va. 1. couronner; orner 11. 106,3. 211; *b.* 90,2. 91,3. 147,2.

încúr, vn. 1. accourir, courir 132,3. 313; —, va. presser *b.* 312.

încure, (aĭ) vr. 1. s'entortiller *b.* 52. 110. 337,2. 348,3; **-áre,** sf. entortillement *b.* 110.

încuviințát, aj. av. conforme *b.* 201,3.

îndămănáre, sf. (ărĭ) capacité *b.* 222, 2; **-átec,** aj. propre, apte *b.* 153,2. 252,2.

îndărlu, sm. *mr.* niais *b.* 264,2.

îndărăcnesc, va. 3. repousser *b.* 253.

îndărâpnic, aj. s. obstiné, récalcitrant 47,3; *înderepnic* id.; **îndărăpt,** av. en arrière 327; *trimet* —, retourner *b.* 208; *îndărăt* id. 291,2 . . *de a îndăratele,* par derrière *b.* 346,2; **înderepnicíe,** sf. opiniâtreté *b.* 11,2; *îndărătnicie* id. 80,3.

îndátă av. tout de suite, sur le champ 73,2. 139. 148,2. 169,2. 192,3. 298,3. 301,3. 341,3; *b.* 17. 85. 113,2. 129,2. 175. 256; **-și,** id. 72; *-ș,* d'abord *b.* 37, 3. 57; **-ce,** aussitôt que *b.* 151,3.

îndatorése, va. 3. obliger *b.* 49,2. 220,3. 221. 222. 352,2; *-ez, b.* 259,2; **-íre,** sf. obligation *b.* 222; **-itor,** aj. obligeant *b.* 298,3.

înde, av. pendant que 7*.

îndeletnicése, vr. 3. s'occuper *b.* 244; **-íre,** sf. occupation *b.* 155,3. 222,2.

îndelúng, aj. av. long; longtemps 198,3; *b.* 16. 85,3; —, va. prolonger *b.* 358; *-lûng,* 58,3. 80; **-át,** aj. long; étendu 199,3. 203,3. 337,2; *b.* 2,3. 10, 2. 47,2. 71. 226,3. 344,2; **îndelung-**

râbdare, longanimité 324,2; *-ă răbdare* 242,3; *îndelung-* 13*,2. 51.

îndémn, (aĭ) va. 1. encourager, engager, exciter, inviter 76,2. 97,2. 98,2. 117,3. 126. 132,3. 171,2. 232. 296. 307, 3. 329. 344,2; *b.* 6,3. 7. 22. 28. 79. 121,2. 200,3. 305,2. 333,2; *-ez, b.* 201; *îndămn, b.* 169,2; —, s. encouragement; courage, effort *b.* 247. 342,3 . .; **-áre,** sf. id. sollicitude, 11*,2. 157. 159 . . 237,2. 316; *b.* 69,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) id. 219,2; **-ós,** aj. courageux 208,3.

îndeséz, va. 1. tasser *b.* 302; —, vr. s'introduire 15*,3.

îndestúl, av. plein *b.* 148,3; **-áre,** sf. abondance *b.* 11,2; —, satisfaction *b.* 147; **-át,** aj. content *b.* 11,2; —, riche, abondant; doué *b.* 98,2. 103. 241. 334,2; **-ez,** vr. 1. se contenter *b.* 14. 208.

îndezát, aj. *apă* — *ă,* eau bouillonnante *b.* 44,2.

Indiction, sm. l'Indiction (l'ère byzantine) 221 . . 252 . .

Indiĭa, sf. Nl. 130 . .; **indiean,** *-ĭăn,* sm. indien 129,3. 130; **indienésc,** aj. indien 130,3.

îndoeálă, sf. doute, hésitation; soupçon *b.* 25,2. 54,3. 76. 152,3. 252,3; *îndoĭală b.* 154,3. 363; **-ésc,** vr. 3. douter, soupçonner 180,2. 229,2. 231. 273,2; *b.* 54,2. 197,3. 243,3; —, se plier *b.* 289,2.3; —, va. doubler *b.* 129,2. 152, 3. 347,2; **-íre,** sf. doute 112,3; **-ít,** aj. double 36,3. 47,2. 167. 291,2. 303,2. 313,2. 347,2; *b.* 6,3. 24.3. 180; —, douteux, incertain, 170; *b.* 59,2 . .

îndrăcesc, vr. 3. être en fureur *b.* 260; **-ít,** aj. démoniaque 23,2. 319,3.

îndrăgésc, va. 3. aimer 16*,3. 195, 3. 320,3; *b.* 298,2.

îndrăznélă, sf. courage, audace, hardiesse 132,3. 239,2. 348; *b.* 41,2. 152, 3. 245; **-ésc,** (ĭŭ) vn. 3. oser, avoir la hardiesse 89,2. 98,2. 100,3. 119,3. 243. 289. 354; *b.* 47,2. 83. 86,2. 246,2. 363; **-éț,** aj. audacieux, hardi *b.* 206. 239,2. 242,3; *îndrez- b.* 243,3; **-íre,** sf. audace, courage 48,2. 76,2. 225,3. 241,2.3. 293, 3; *b.* 101. 199; *îndrăzdnire* 86; *îndreznire b.* 169,3.

îndrég, va. 2. *mr.* orner, préparer *b.* 274. 277.

Îndrei, sm. Np. André 93,2.

îndrépt, aj. *mr.* préparé *b.* 265.

îndreptáre, sf. (ărĭ) guide, règle, loi; instruction, direction; correction 157, 1.3. 158. 174,3. 193,2. 237; *b.* 31. 47. 87. 124,3. 198,2. 234,2.3. 247. 248. 363,3; *îndereptare* 156,2. 224,2; *îndir-,* 50,3. 237,2; *b.* 27,2; **-at,** aj. corrigé *b.* 207; *îndereptat* guidé 288; **-ătórĭu,** aj. s. guide, conducteur 168,3. 274,2; *b.* 17,3; *îndirept-,* 84, 2; **-ătúră,** sf. (rĭ) correction, 217,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. guider; diriger; corriger; —, vr. se corriger, s'améliorer, se diriger, se conduire, tourner, rectifier 69. 157,3. 169,2. 170. 198,2. 270,3. 305. 313,3. 355,2 . . 362, 2; *b.* 6,2. 21,2. 28,2. 62,2. 87. 90,3. 121,3. 139,2. 148. 155,2.3. 169,2. 247, 2. 253. 314,2. 349,2. 364. 368,3; *-eḑ,* 192,3. 193,2. 295,2; *îndereptez,* id. 71,2. 154. 270; *b.* 14,3; —, se justifier 51,2; *îndir-,* 79,2. 88,2. 119. 144,2. 293. 364,2. 365,3; —, justifier 47. 318,2 . .

îndrezneț, v. îndráz —.

îndrug, (aĭ) va. vn. 1. filer *b.* 298,2. 348,3; —, jaser *b.* 314,3.

îndulcésc, (ĭ) va. 3. adoucir; rendre agréable; satisfaire, plaire 98,3. 107,3; *b.* 68,3. 94,3. 138. 172,3; —, vr. être à son aise; avoir plaisir; s'amuser 29. 58. 86. 100 . . 133,3. 179,2. 181,2.3. 221,2. 229; *b.* 195,3; **-ít,** aj. bien-aise 181,3; **-itór,** aj. adoucissant *b.* 308,3.

îndumneḑăĭeḑ, va. 1. diviniser 242.

îndúplec, vr. 1. fléchir, céder *b.* 83, 3. 174.

îndúr, (aĭ) vr. 1. avoir pitié 110. 144, 2. 239,3; *b.* 18,3. 289,3. 299,2; —, oser *b.* 230,2. 232,3; —, céder *b.* 354,2; **-áre,** sf. (ărĭ) pitié, miséricorde, grâce 81,2. 82,3. 346; *b.* 162,2. 219,3; **-át,** aj. pitoyable, 263,3. 368.

înec, înegresc, v. înn —.

înfăinez, va. 1. enfariner *b.* 44.

înfăș, (aĭ) va. 1. emmaillotter; couvrir 267,2; *b.* 158,2; *îmfăș* 258,2. 259,2; **-át,** aj. lié de bandes 140,2 . .; *b.* 140, **-ur,** (aĭ) va. 1. envelopper, rouler 101, 1.2. 263; *b.* 3,3. 119.

înfatti, av. *istr.* en vérité *b.* 284,2.

înfățișéz, vr. 1. comparaître *b.* 319.

înfĭerbânt, va. 1. faire rougir dans le feu 11,3; *b.* 70,3; —, vr. s'échauffer, s'irriter 282,3; *b.* 347,2; *înfer-, b.* 309; *înher-,* 234,3; **înferbânțat** rougi *b.* 64,2; **înferbintat,** *bubă* — *ă,* bouton *b.* 340,2.

înfig, (ipseĭ, ipt) va. 2. enfoncer, faire pénétrer, 85,2; *b.* 241,3; *înfimg b.* 98,2.

înființáre, sf. existence *b.* 154,3.

înfimg, v. înfig.

înfiorez, vr. 1. frissonner *b.* 302,2; *înhio-, b.* 261,3.

înfipt, aj. fixé, enraciné 267,2; *b.* 237,3.

înflăcărát, aj. enflammé, *îmf-, b.* 322,3.

înflát, aj. gonflé, *îmf-, b.* 341,2; **înflătórĭu,** s. gonfleur *b.* 98.

înflorésc, (ĭĭ) vn. 3. fleurir 106,3. 132,2. 257,3. 296,3. 299,2. 318,3; *b.* 143. 174,1—3 . . 296,3; *înflu-,* 6. 37,2. 367,3; *îmflo-,* 264,2; **-itúră,** sf. fleuraison *b.* 26,2.

înfóc, vr. 1. s'échauffer *b.* 302; **-át,** aj. av. ardent; fougueux 204; *b.* 143,3 187,3. 245.

înfolosesc, vr. 3. profiter 94,2.

înfrâmseţat, -seţez, -seḑ v. înfrumus-.

înfrân, (aĭ) va. 1. mettre un frein; dompter 9*,3. 326; *b.* 235; **-át,** aj. bridé 289,2. 361,2; **-áre,** sf. frein *b.* 91.

înfrâng, (nseĭ, nt) va. 2. battre, écraser *b.* 92; **-ere,** sf.; *-inimĭ,* contrition, 115,2 . . 242,2; *b.* 28,3; **înfrânt,** aj. écrasé, contrit 170,2. 252,2; *înfrămt,* 99,2.

înfric, (aĭ) va. 1. effrayer, épouvanter *b.* 244.3; **-át,** aj. terrible 6 . .; effrayé 2*,3. 7*,2; **-oşáre,** sf. (erĭ) épouvante; intimidation *b.* 39,2. 256; **-oşát,** aj. s. terrible, épouvantable; timide 68. 99. 113,1.3. 117,3. 141. 165,2. 169,2. 184,3. 279,2. 288,3. 292,3. 301. 315. 345.2; *b.* 24. 65,2.3. 81. 83,3. 109,3. 130,2. 242,3; —, effrayé, *mr. b.* 270; **-oşéz,** (aĭ) va. 1. effrayer *b.* 41,3. 42. 127,3; —, vr. s'effrayer, être saisi d'effroi 128, 3. 225. 297,3. 302,3. 303,2; *b.* 165,2. 215,2; *-şăz, b.* 181,2. 182.

înfrumuseţáre, sf. ornementation *b.* 178,3; *-rumse-,* 84,2; *-museţát,* aj. orné *b.* 103; *-musăţat, b.* 182,2, *-mseţat* 209,2; *înfrămsăţat* 124,3; *înfrâmseţat* 29,2; *înfrumuşitat* 340, 2; **înfrămseţez,** va. 1. embellir, orner 91; *înfrămşeḑ,* id. 107,2.3.

înfrúnt, (aĭ) va. 1. braver, s'opposer 47,3; —, reprocher 60. 228,2. 230,2; *b.* 17.169,3; **-áre,** sf. reproche, défi 157,3; **-ătorĭu,** s. réprimandeur 84,2; **-ez,** v. înfrunt.

înfrunzésc, vn. 3. verdir *b.* 316,3; **-ít,** aj. couvert de feuillage 287.

înfund, va. remplir, *îmf-,* 247.

înfuriez, vr. 1. devenir furieux *b.* 367.

îngăduésc, (ĭĭ) vn. 3. obéir 4 . . 52, 3 . . 81. 86. 180. 190,2; —, permettre, tolérer, accorder 272,3 . . 283,3. 351,3; *b.* 236; —, attendre 254; *b.* 139,2; **-ĭálă,** sf. indulgence; *b.* 313,3; **-itór,** aj. s. obéissant; indulgent 47,3. 181,3. 193,2. 302,2; *b.* 352,3.

îngălbenésc, vn. 3. pâlir *b.* 74.

îngân, vn. 1. balbutier 212; —, vr. passer le temps *b.* 304,2.

îngănfát, aj. orgueilleux *b.* 243. 247,3.

îngărlim, vn. 1. *mr.* grimper *b.* 270. 272,3.

îngemănărát, aj. *lemn-,* broussailles, brande *b.* 110.

îngenunchez, vn. 1. s'agenouiller 258; *b.* 98.

înger, sm. (ĭ) ange 1. 2. 8. 11,2. 15. 17,3. 30,3. 37,2. 46,2. 64 . . 82,3. 96,3. 105. 110,2. 129,2. 232. 245,2.3. 281,3. 303 . .; *b.* 24. 40,3. 133,3; *îngăr* 3; **-aş,** sm. dim. *b.* 345,2; **-él,** sm. dim. *b.* 287, 2; **-ésc,** aj. angélique 49,3. 84. 106. 131; *b.* 64,2. 172,3. 203,2. 229. 297,2. 298,2.

îngheţ, vn. 1. geler *b.* 170,3.

înghĭesuĭálă, sf. angoisse 318,2.

înghímp, va. 1. piquer 13,2; **-ós,** aj. épineux *b.* 98.

înghit, (ţĭĭ) va. 2. avaler, engloutir, dévorer 55,3. 56. 68. 105,3. 165—167, 2 . . 233,3. 351,3; *b.* 66. 163,2. 363,3. 374,2.

îngĭumătăţez, vn. 1. *núş vor -tăţă, ḑilele,* ils n'arriveront à la moitié de leur vie 367,2.

îngĭúr, va. 1. *mr.* offenser *b.* 267; *înjur b.* 265; **-áre,** sf. (ări) offense *b.* 267,2.3 . .

înglendisésc, vr. 3. s'amuser *b.* 104.

îngrădésc, (dĭĭu) va. 3. enfermer, entourer 3 . . 184,3. 229. 235,3. 267,2; *b.* 245,3. 371,2; **-íre,** sf. enclos *b.* 159,2.

îngráş, (ăşaĭ) vr. 1. s'engraisser 15,2. 282. 341.

îngrecáre, sf. grossesse *b.* 77; **-ătă,** aj. grosse *b.* 77.

îngreuéz, va. vn. 1. peser; oppresser *b.* 109,2. 198,3; **îngreuét,** aj. accablé *b.* 64; *-reoet,* id.

îngriját, aj. soucieux *b.* 153,2; **-esc,** vr. 3. soigner *b.* 204,2; **-íre,** sf. souci, angoisse *b.* 242,2. 244,2; —, soin *b.* 354.

îngróp, (aĭ) va. 1. enterrer 41,2. 62. 65 . . 72. 101. 138. 161. 185,2. 190. 202. 257,3. 258,3 . . 307 . . 322. 346,2; *b.* 62 . . 74,3. 82. 117,2. 201,2. 256. 359,2; *îngrup* 30,3. 32. 36,3. 37. 98,2. 124. 139,3; *mr.* 265,3. 266; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) enterrement, ensevelissement *b.* 359,2; *-ăcune, b.* 201, 1-3; *îngrupăcĭune* 269.

îngrupare, id. 182; **-ătór,** sm. fossoyeur *b.* 345,2. **îngrupâtoáre,** sf. sépulture 37.

îngrozése, (ĭi) va. 3. épouvanter, effrayer 228,2; *b.* 53. 144,3. 216,3. 238, 2. 241,3; *-zăsc* 212,3 . .; *b.* 146,3; —, vr. frémir 137; *b.* 217,2; **-ít,** aj. épouvantable 193,2.

îngúst, aj. étroit, serré 285,2; *b.* 145,3.

înhám, va. 1. atteler *b.* 72,3. 136.

înherbăntat, înhiorez v. înfierb-, înfior-.

înjúg, (aĭ) va. 1. dételer *b.* 345,3.

înjur, v. îngĭur.

înlărgít, aj. étendu 268,3.

înlăuntru, av. dedans 3. 176; *b.* 19, 2. 129. 169,2; *înuntru b.* 294, 3 (v. lăuntru).

înlegĭuesc, va. 3. disposer, donner des lois 111,3.

înmărmurése, vn. 3. être saisi d'épouvante *b.* 239,2.

înmiít, aj. mille fois autant *b.* 4,3.

înmijlocéd, vr. 1. trouver le centre 323.

înmóĭu, va. 1. affaiblir, amollir *b.* 223,2. 356.

înmormântáre, sf. (ărĭ) enterrement *b.* 344.

înmugurése, vn. 3. bourgeonner *b.* 174,1.2.

înmulțesc, (ĭi) vr. 3. se multiplier; accroître 34,3. 35. 64. 145,2. 234,2. 235, 3. 283,3. 342; *b.* 88. 94,2; —, va. multiplier 65,3; *îm-* 49. 193,3. 271,2. 283,2; **-íre,** sf. multiplication, accroissement *b.* 50,2. 52,2. 59. 87,2. 154 (v. mulțesc).

înnădușése, va. 3. étouffer *b.* 244,3.

înnăimése, vr. 3. se louer 296,2.

înnainte, v. înainte.

înnărăvese, va. 3. corrompre *b.* 349,2.

înnăuntru, v. înlăuntrŭ.

înnec, (aĭ) va. 1. noyer, submerger, inonder 145,2. 171,2. 303,3; *b.* 25,2.3. 39,2. 181,3; —, vr. se noyer 68,3. 127, 2. 223,2. 293. 349; *b.* 11,2. 129,3. 353, 3 . .; —, *mr. b.* 280 . .; **-áre,** sf. noyade *b.* 144,3.164,3; **-át,** aj. *carne* — *ă* viande d'un animal étranglé 117; **-ătorĭu,** aj. suffoquant *b.* 98. 299,1.2.

înnegrése, vr. 3. se noircir *b.* 91,3. 303,2.

înnod, va. 1. nouer; ceindre *b.* 88,2. 370. 371,2.

înnoése, va. 3. renouveler *b.* 7. 13,2. 52,3. 74,2 . . 108,2. 254,2; —, vr. se renouveler 85,3. 211,2. 322; *b.* 23,3. 52,2 . . 109,3; **-íre,** sf. renouvellement 84. 85,3.

înnópt, vn. passer la nuit, *înopt b.* 327.

înnót, vn. 1. passer à la nage, naviguer 314 . .; *înot* 224,2. 240,3; —, av. à la nage *b.* 323,2; **-áre,** sf. voyage sur mer 224,2 (v. not).

înomenire, sf. incarnation.

înpác, (ăcaĭ) va. 1. réconcilier 191. 214,3; —, calmer *b.* 215; —, vr. se réconcilier, se calmer 46. 59. 111,3. 150. 169; *b.* 233. 305,2; *împăcĭuesc, b.* 372. **înpăcare,** sf. paix 10*,2.

înpăclít, aj. obscurci 130,2.

înpănát, aj. ailé; *împ-, b.* 334.

înpărat, sm. (ĭ) empereur; maître 10,3. 14. 21,2 . . 77. 79,2. 84,2. 99,2, 115,3. 118,2. 133 . . 138. 146 . . 191,2. 293,1-3. 337. 355 . . 365. 367, 1-3; *b.* 20,3 . . 71 . . 72 . . 119, 1..2. 188, 1-3; *împ-* 1*, 3. 147; *b.* 39, 2-3. 135, 3. 136, 1-3.

înpărătesă, sf. (ese) impératrice, maîtresse 66,3 . . 82,3. 300. 358; *b.* 10. 73 . . 74,1-3; *-tĭasă, b.* 62,2. 120,3.

înpărătésc, aj. impérial, d'empereur 17,2. 28,2. 67. 158,3. 332,3. 355; *b.* 50; *-tĭască,* f. *b.* 112,3. 113 . .

înpărătește, av. en empereur *b.* 188,2.

înpărățesc, (ĭi) va. 3. régner, gouverner 66. 102,2. 114,3. 133. 149,2 . . 300,2; *b.* 20,3. 55,2. 86,3. 97,2; *-țăsc, b.* 142,3.

înpărățíe, sf. (ĭi) empire, règne, domination 8*,3. 1. 3. 9. 10,3. 17 . . 18 . . 32. 35,2. 41,2..3. 61,3. 77. 88. 99,2. 105,2. 127,1..2. 133,2. 145,3. 149,2..3. 182 . . 229,2 . . 238—239. 320; *b.* 22,2. 58. 64 . . 73,2. 101. 152,2; *-țiĭ, b.* 94,3; —, Porte Ottomane 192,3; —, gouvernement impérial 197,3; —, empereur *b.* 312,2; — Majesté *b.* 97,3.. 188,3; *împ-* 200,2. 326,2; *b.* 34,3. 117,3. 136.

înpărechieát, aj. en désaccord 171; **-ére,** sf. (rĭ) discorde *b.* 5,3. 6,3; *împ-,* accouplement *b.* 259,2.

înpárt, *înpărțesc,* (ărțiĭ) va. 3. partager, séparer, distribuer, disperser 5. 12,2. 15. 21,2. 35,3. 36,3. 46. 51,2. 52,3. 57,2. 58. 59. 70,3. 84,3. 103,3. 118,2. 144,2.3. 169. 171. 180,3. 207,2. 247,2. 281,3. 294. 353,2. 366,2. 368,2; *b.* 28. 50. 57,3. 168. 211,2. 212,2. 222; —, vr. se séparer 184,1-3 . .; *înparŭt* 45,3. 46. 50; *împ-,* 213,2; *b.* 41; *mr. b.* 263,3.

înpărtășesc, (ĭĭ) vn. 3. participer, partager, communiquer *b.* 91. 127, 152; —, vr. id. 262,2; *b.* 47. 107, 152,2. 204. 220,3. 236,2; **-íre,** sf. (rĭ) participation *b.* 86,2.3. 253,2.

înpărțesc, v. înpart; **-țêlă,** sf. lot 281,3; **-íre,** sf. (rĭ) séparation, division 185; *b.* 221; **-ít,** sm. division 15; *b.* 223,2.

înpeliţéz, vr. 1. s'incarner 182.

înpestrez, va. 1. barioler *b.* 213,2.

înpĭedéc, (aĭ) va. 1. empêcher, arrêter 7. 12,2. 197,2. 247,2; *b.* 7,3. 208; *înpedec* 71,2; —, vr. se heurter, trébucher 224,2. 225. 286,2; *înpĭedic,* 303,2; **-áre,** sf. (ărĭ) embarras, obstacle 293; *b.* 6.

înpĭetríre, sf. *-a inimeĭ,* dureté 230,2; **-ít,** aj. endurci 364; *b.* 20,2. 162; *înpetrit* 101,3.

înpíng, (nseĭ) va. 2. pousser, jeter 190,3. 241,3; *b.* 19,3. 69,3. 305,2; *împ-* 234,2.

înpistrít, aj. tissu, brodé (en or) *b.* 90,2. 91,2 (v. înpestrez).

înpizmésc, vr. 3. s'opiniâtrer 275; **-moșát,** aj. vénimeux 81,3.

înplăntát, aj. mouilli *b.* 85,2.

înpletésc, va. 3. tresser, enlacer; tortiller 64,3. 172,3; *b.* 88,3. 90. 91,3. 164. 198,3 . . 300,3. 331,3; **-icít,** aj. courbé *b.* 91,2.

înplinésc, va. 3. remplir, finir *b.* 56, 3. 222. 236. 246,2; *împ-, b.* 127; **-íre,** sf. action de remplir *b.* 86,2; *-iri* obligation *b.* 220.

înplu, (luĭ) va. 2. emplir, remplir; achever, finir 12*,3. 14*,3. 40,2. 54,3. 128,2.3. 158. 247,2. 249,2. 257,3. 272, 3. 286,3. 317,3 . . 368; *b.* 19. 85,2 (v. umplu); *împ-* 58,2. 125,3. 192,3. 193,3. 214,3. 221,2. 232,3. 264,2. 266.3. 286, 3. 326,2. **înplut,** sm. plénitude 20, 3.

înpopoțat, aj. *îm-,* orné *b.* 349.

înpodobésc, va. 3. orner, parer 156, 3. 157,2. 173. 245,3. 320,1.2. 344,2. 358,3; *b.* 30,3. 39. 51. 68,3. 89. 90. 94,2. 107,3. 150,3. 252,3; *împ-, b.* 137,2.

înpomcișéd, vr. 1. s'opposer 47,3. 51; *înponc-* 247; **-cișát,** aj. opiniâtre *b.* 26.

înpotríva, pp. contre 17. 122,3. 146, 2. 159,3. 206,2. 284. 307,3. 323. 348. 357,3; *b.* 9,3. 21,2. 218,2; —, vis-à-vis *b.* 40; —, pour *b.* 196,2; *stau* —, contrarier 266; *b.* 47. 48,2; *împ-* 235; *înprotiva* 5. 123. 177,2. 200,2. 246,2. 275, 2. 285. 290,2. 340,3; *b.* 6,2. 80. 83,3. 87,3. 131,2. 146. 151,3. 163,2; —, conforme 32; —, du côté *b.* 144,2.3 . .; —, au contraire *b.* 84,3; *împrotiva,* ennemi *b.* 363; **înpotrivesc,** vr. 3. s'opposer *b.* 124,3. 230; *împ-, b.* 243,3; *înpro-, b.* 92,3. 244,3. 245,2. 247; **înprotivire,** sf. opiniâtreté 69,3; *b.* 80. 130; **-ívnic,** aj. s. ennemi 357,3; *înpro-* 337,2; *b.* 13,3. 79,3. 198; **-vitorĭu,** id. contraire *b.* 83,2; *înpro-, b.* 146,1.2 . .

înprăsilésc, vr. 3. *împr-,* se multiplier *b.* 258,3.

înprăștiéz, va. 1. répandre; *îm-, b.* 368,3; **-etórĭu,** sm. dissipateur *b.* 145,3.

înprejúr, pp. autour, à l'entour; tour autour 10*. 10,3. 59. 172,3. 178,2. 288, 3. 349,3. 352. 358; *b.* 17,2. 31. 51,3. 73. 169,3. 209. 210. 254,2; *împ-* 234,3; *-ĭur* 188,2. 300,2; *b.* 196,3; *împreĭur, b.* 132,3; *-ĭur* 49,2; *b.* 3; *înprijur* 87.

înpregĭurez, va. 1. environner 156, 2 . .; **-rát,** aj. entouré *b.* 84,3. 92,2.

înpreğurstáre, sf. (ărĭ) circonstance 325.

înpresór, (suraĭ) va. 1. entourer, forcer, saisir, écraser 95. 193,3. 294,2; **împresuráre,** sf. restriction 219,3; **înpresurát,** aj. forcé; saisi, occupé 53. 190; *împ-,* oppressé 74,3. 93; **împresurătură,** sf. contrainte 174.

înpretesc, vr. tresser *b.* 51,3 (v. înpl-).

înpreúnă, av. ensemble, en même temps 2. 33,2. 60,3. 70,3. 98,2. 114,3. 303,2. 311,3 . . 318,2. 358 . .; *b.* 16,3. 21. 38,3. 80. 89,3. 108. 181,3; —, tant que 155; *-ură* 55,2; *împreună* 265,3. 362,3; **-áre,** sf. (ărĭ) union; réunion, communion 10*,3. 11*,2. 83. 180. 182. 262 . .; *b.* 49,2; **-át,** aj. uni 78; *b.* 6,3. 127,2; **-ez,** (aĭ) va. vr. 1. unir; réunir;

marier, visiter 60. 83. 98. 115,1.2. 116. 130,2. 131. 143. 144,3. 162,2. 182. 243, 277,2.3. 284,3. 345; *b.* 2,2. 6,3. 52,3. 54. 69,2. 107,2. 206,2; *împreunez* 209,2.

înprietenésc, vr. 3. s'apparenter *b.* 123,3. 362; *-prĭĭt-* 143; *împrĭĭet- b.* 255,2.

înpriitenire, sf. amitié *b.* 17,3.

înprijur, v. -prejur.

înpróșc, va. 1. dissiper 228,3.

înprotiva, -esc, -itor, v. înpotriva.

înprumút, *dau —,* prêter *b.* 37. 223, 2. 225; **-éz,** va. 1. id. 20 . . 96,2; *împ-* 95,2. 205.

înpușc, va. 1. *împ-,* fusiller *b.* 260,3.

înpúng, (nseĭ) va. 2. piquer, poigner, percer 9. 338,2; *b.* 110,2. 228,3. 323. 334,2; **-ere,** sf. piqûre 338,2.

înput, (aĭ) va. 1. reprocher, imputer 9*. 19,2; *b.* 246,3.

înputernicesc, va. 3. renforcer *b.* 108,2.

înputézesc, vn. 3. pourrir 140; — va. gâter 168; **-iciúne,** sf. puanteur; cadavre 292,2. 358; *împ-* 101,2; *împucĭucĭune,* id. 289.

înputínáre, sf. diminution 79. 118, 3; *b.* 186; **-ez,** va. 1. diminuer, amoindrir 79,2. 83,3; *b.* 358,2; —, vr. s'amoindrir, diminuer 63,3. 69. 86,2. 344,3; *împ- b.* 24,3. 186,2; *-eț* 366,2.

înputit, aj. puant, infect 84,2. 137,2. 142,2. 188,2. 201,3; *b.* 153,3. 207,3.

înrădăcinéz, va. vr. 1. enraciner, s'enraciner 111,3. 113. 131.

înrăotățit, aj. malicieux *b.* 6,2.

înrotilát, aj. rond *b.* 293,3.

ins, -ă, pr. pers. il, elle 14. 15,3. 31; pass. (v. dănș) v. gram. *însumĭ, însuți, înșiși, însuși* moi, toi, il même (v. nus) v. gram.

însâ, av. mais 9*,3. 20. 32,2. 88. 106. 126. 325,3; *b.* 23,2. 163,2. 188,2. 211,2; *ănsă* 140,3.

însămnez, v. însem-.

însănătoșez, va. 1. guérir *b.* 258,3; —, vr. id. *b.* 179,2.

însărcinát, aj. chargé *b.* 71,2. 127,2.

însărez, *însătat, însătoșat* v. înse-.

înschimb, vr. 1. changer *b.* 369,3.

inscrís, sm. acquit *b.* 256,2 . .

însemnáre, sf. (ărĭ) signification *b.* 163. 253,2; *-săm-,* indication *b.* 58,3; **-nat,** remarquable 197; **-ez,** (aĭ) va. 1. noter, copier, marquer, désigner, signifier 68,3. 70,2. 143. 173. 207. 331; *b.* 21,3. 23,2. 31,3. 39,2. 48,2. 50. 102,3. 164; *-săm-* 68,3. 239. 270,2. 350; *b.* 144,2.3 . . 145,2. 211; *-neț* 244—245.

înseréz, vn. 1. se faire tard, nuit *b.* 68,2. 316. 334,1-3. 337,1..2; *-sărez* 232. 273,2.

însetáre, sf. altération *b.* 341,3; **-at,** aj. altéré 104 . .; *-să-* 79,2. 118,3. 119; **-ez,** vn. 1. avoir soif 108,1..2; *-să-* 257,2; **-oșéz,** (aĭ) vn. 1. s'altérer, avoir soif 18,2.3. 56,3; *-oșeț* 1; **-sătoșat,** aj. altéré *b.* 159,3.

însfirșít, av. enfin *b.* 353,2.

însor, (surаĭ) va. 1. marier 252,3; —, vr. se marier 52,2; *b.* 34,3. 51,2. 261. 309,2.

însoțesc, vr. 3. s'associer, s'unir 317, 2. 353; *b.* 151. 187,2. 194,2; —, va. marier *b.* 203. 261,2; —, accompagner *b.* 7,2. 322,3; **-íre,** sf. union 292; —, couple *b.* 361.

înspăĭmát, aj. épouvanté 128,3. 288, 3 . .; **-măntát,** id. *b.* 242,3; —, épouvantable *b.* 174,3; **-ăntez,** va. 1. effrayer *b.* 91; **-ăntór,** aj. épouvantable *b.* 84.

înstreinéz, va. 1. aliéner *b.* 196,2.

însuflețésc, va. 3. encourager, animer *b.* 241; **-íre,** sf. animation *b.* 5,3; **-ít,** aj. inspiré, animé 157,3. 158; *b.* 21,3. 164,1.2. 173,2. 258,3; *-at* 319,2; **-itor,** aj. animant *b.* 21,3.

însurăcĭúne, sf. mariage *b.* 144,3 . . 145; **-at,** aj. marié 45,3. 52,3 . .; *b.* 68. 261,2.

însuși, av. même 197. v. gram. *ins.*

însutít, aj. centuple *b.* 148,3.

înșél, (aĭ) va. 1. tromper, décevoir, séduire 48,2-3. 54,3. 56,1.2. 73,2. 205; *b.* 49. 170,2. 215. 257,2. 323; —, seller *b.* 311. 361,2; —, vr. se tromper 13*,3. 15*,2. 16,2. 46,3. 95,2. 117,3. 166; *b.* 5. 209. 218,3; *înșăl b.* 232,2. 236,3; **-âcĭúne,** sf. (nĭ) tromperie, déception 11. 13. 31,3. 50,3. 100. 132,2. 366,2; *b.* 51,2.3. 261,2; *-cu-* 114. 160,3. 214, 3; *-leacĭune* 364,3; *înșelâcĭune* 49,3; *înșălăcĭune* 83,3. 84. 85. 121,2.3. . 166.305; *-lecĭune, b.* 218,3; **-âtórĭu,** aj. s. trompeur, imposteur, séduisant; errant 10*, 3. 12*. 6. 11,3. 49,3. 110,2. 367; *b.* 184, 3; —, trompé 98; *înșăl-* 83,3. 202,2. 204; *b.* 49. 55,3. 95. 102,3. 230,3.

înșir, (aĭ) va. 1. enfiler *b.* 240,2; **-ățeá,** file *b.* 368,2; **-uire,** sf. rangée *b.* 254,2.

înștiențáre, sf. nouvelle *b.* 53,2; **înștiințéz,** (aĭ) va. 1. informer, avertir *b.* 28. 54,2. 75,2. 81,2. 126,3. 196,2; *-țăz, b.* 85,2.

întâĭu, av. premièrement; autrefois *b.* 97,3 . . 104,2. 112.2 . . 126. 133,3; *b.* 5. 109,2.3. 211,3. *întâĭ, b.* 14,3. 26. 29; *mai* —, id. 119,3; —, avant 311,3; *întiĭ, b.* 307,3; —, pron. num. le premier 1*. 11*. 14*,2 . . 8,3. 29,2. 56. 78, 3. 82. 89, 3. 90. 115. 158,2. 180 . . 249,3. 285,2. 309,2. 328,3; *b.* 26. 31. 50—51. 63,2. 65,2. 156. 157,3; —, s. le commencement 69.

întâlnésc, vn. 3. rencontrer *b.* 150,2. 214,2. 299,2.3. 376,3 . .; **-ít,** sm. rencontre *b.* 214.

întâmpin, (aĭ) va. 1. rencontrer; prévenir, recevoir *b.* 189,3. 197,2. 208,2. 319; *întimpin* 287,2; *b.* 6. 15,3. 69. 115. 212; *-pen, b.* 113,2; **-áre,** sf. (ărĭ) rencontre *b.* 206,3; *întimpinare,* 302,2. 316; *b.* 35,2; *-ari, b.* 113,2; *timpinare* 12, 3.

întâmplâre, sf. (ărĭ) événement; aventure, hasard 332,3; *b.* 78. 112,1.2. 128,3. 151,2. 189,3. 236,2 . . 256. 346, 2; *din* —, par hasard *b.* 150,2; **-ez,** vr. 1. arriver, survenir *b.* 23. 52,2; **întâmplu,** (aĭ) vr. 1. id. 95,2 . . 134,1.3. 260. 280. 291. 328,2. 332,2. 340,2. 342; *b.* 29,2. 51. 59,1-3. 85,3. 139,3. 169. 208, 3; *-ănplu b.* 181,2; *-implu* 175.

întărâ't, (aĭ) va. 1. irriter, exciter 15,3 . . 175,2. 284,2. 364,3; *b.* 155,2; **-áre,** sf. excitement *b.* 51,2; *întărtare b.* 92.

întărésc, (ĭĭ) va. 3. fortifier, renforcer; affermir; confirmer 10*,3. 31. 50. 67. 81. 98,3. 107,3. 115. 124. 128. 131. 153,3. 158. 163. 169. 172,2. 193,3. 220, 2. 245,3. 248,2.3. 250,2. 268. 313 . . 345,3. 358. 365,3. 368,2; *b.* 13,2. 23,2. 54,2. 56. 68,2. 76. 91. 158,2. 173,2. 187,3. 196. 214,3. 236; **-íre,** sf. fortification; affermissement 153. 346,3; *b.* 31,3. 124,2. 189; **-itúră,** sf. (rĭ) légalisation 174; *b.* 76; —, renforcement 229; —, voûte céleste 280,3. 281.

întărtare v. întărătare.

întărziez, va. 1. retarder *b.* 207; *-ḑieḑ* 180,2. 181.

întemeeáre, sf. santé; consolidation *b.* 29; **-eĭéz,** va. 1. fortifier; baser, établir, consolider 268. 311,3; *b.* 34,2. 158. 186,2; **-ecát,** aj. consolidé, établi 323, 2; *-ĕĭat,* 199,3. 200.

întercs, sm. intérêt *b.* 376.

întevalésc, vr. 3. *mr.* se rouler *b.* 264.

întinát, aj. sale *b.* 207,3.

întínerésc, vr. 3. rajeunir *b.* 254,2. 352.

întíng, (nseĭ) va. 2. mouiller 331,3.

întínz, (nseĭ, nde) va. 2. étendre, tendre; étaler, présenter; propager 36. 224. 267,2. 362; *b.* 109,2. 111,2. 116,2. 117,2.3. 127,2. 129,2. 150,2. 151,2. 158,2. 163,2. 199,2. 204,2. 237. 241,3. 243,3. 296. 325. 362 . . 365,3; *-inḑ* 214, 3; *întinsoare de voroavă,* discussion *b.* 150,3.

întoárcere, sf. retour 80; *b.* 82. 83, 2,349,3; —, conversion 130. 314,3; —, changement *b.* 254,3.

întocát, aj. palpitant *b.* 314.

întócma, aj. av. égal, exactement 97, 3. 330; *b.* 93. 135. 161. 221. 222,2; **-aĭ,** id. *b.* 126. 303,3; **-míre,** sf. règle *b.* 162,2; —, ligue 4*,3.

întórc, (rseĭ) va. 2. tourner, retourner, changer, 4. 12,3. 15,3. 31,2. 60,3. 120 . . 168. 248,2; *b.* 29,2. 54. 71. 234; —, conduire 9*,3 . .; —, ramener 86,2. 249,2; —, retirer *b.* 57; —, restaurer 154,2; —, convertir *b.* 76,3; —, payer *b.* 210,2; —, traduire 37,2. 340,2; —, vr. se retourner, revenir; se tourner 3*, 2. 5*,3. 2. 6. 26,1.3. 27 . . 40,3. 71,2. 72,3. 73. 82,2. 89. 115,3. 127. 142,3. 148,3. 180,3, 200,2. 228,3. 235. 254,3. 285,2. 289,3. 342,2. 347,3. 365,3; *b.* 17 . . 39,2 . . 63—64. 73. 109,3 . . 122, 3. 132. 138,2. 167,2. 179,2. 185. 291,3; —, se changer 106; *b.* 218,3; —, se repentir 142; —, se convertir 262,3. 263,3 . .; **-ătór,** aj. repentant 137; —, changeant 324; **-ătúră,** sf. émeute 6*,3.

întorn, (urnaĭ) va. 1. se retourner 232,2. 275,3. 285,2; *b.* 140. 245,2. 289, 2.3. 351,2.

întórs, aj. changé 45; —, perverse *b.* 14,2; —, louche 350,3; —, châtré *b.* 259.

întórt, aj. perverse 282,2; —, tourné 350,3.

întovărășăsc, va. 3. accompagner *b.* 48,3.

într, v. întru, *întră,* v. -re, *întrămare,* v. intre-.

întrarméz, va. 1. armer 36,2. 71; *b.* 90,2 . . 307,2.

întráre, sf. entrée, accès 262,3; *b.* 16,2; —, introduction *b.* 99.

întreácăt, s. concours *b.* 366.

între, pp. entre 4. 5. 31 . . 36. 57,2; *b.* 6,3. 123. 157. 212,2; —, pour 11,2; *mr. b.* 280,3; —, devant 13. 14; *-ră b.* 157,3 . . 213. 214,2. 361,2; *-ri b.* 360.

întreb, (aĭ) va. 1. demander, interroger 3*,3. 9*,2. 2. 15. 19,3. 26,3. 33. 62,3. 70,3. 76,3. 120. 123,2 . . 131. 140. 201. 255,1.3. 267. 297. 314,3; *b.* 13 . . 73,3 . . 96,3. 129. 161,2 . . 200,2; —, vr. disputer, raisonner; éprouver 43. 47, 2. 51,3. 231,2; *b.* 29; —, se rétablir 85 (v. întrem); —, *mr. b.* 266,3. 270,2. 281,2.3; **-áre,** sf. (ărĭ) question 23. 24, 1.2 . . 39,2. 113,3. 123,2. 124. 146,2. 211,3. 274,2. 345,2. 351; *b.* 12,3. 60. 207,2.3; —, disputation *b.* 93,3; —, problème *b.* 209—210; **-at,** sm. question 5*,3.

întrebuințéz, va. 1. employer *b.* 213,2.

întrec, (uĭ) va. 2. devancer, dépasser, surpasser 12,2. 57,2. 133. 313,2. 316; *b.* 32,3. 50,2. 72,2. 83. 163,2. 349; **-út,** *pe — e,* à l'envie *b.* 226.

întrég, aj. entier, complet; intègre, intact 36,2. 76,3. 84,3. 115,3. 137,2. 168,2. 197. 221,3. 351,3; *b.* 43,2. 99,3. 191,2. 212,2. 250,3; —, intègre; 154, 2.3. 166,3. 167,2; —, sensé 99,3. 198; *întrêagă.* f. *b.* 45; *întrĭagă, b.* 85,2.

întreít, aj. triple *b.* 238.

întrem, vr. 1. se rétablir; *întreb* 85; **întrămare,** sf. consolidation 269,2.

întrepríndere, sf. entreprise *b.* 246,2.

întristáre, sf. tristesse 272,1 . . 2; *-râs-* 271; *-res-, b.* 180,1.2; **-át,** aj. triste 231,3; *b.* 186,3. 256. 363,2; **-ăcĭúne,** sf. tristesse 133,3; *b.* 6,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. attrister 339,3; *b.* 63,2; —, vr. s'attrister, s'affliger 7*.3. 28,3. 72. 83,3. 112. 315,3. 174,2. 207,2. 320,3; *-res-, b.* 122. 123.

întru, pp. en, dans 2*,2 . . 3*. 10*. . 16*,2. 3. 5. 6. 17. 20,2 . . 23. 26. 27,2. 31,3. 34. 38. 45,3 . . 50,2. 54,1.2. 77, 2. 83 . . 88,2. 106—107. 109,3 . . 112,3. 127 . . 305. 316. 317,1-3. 348,3. 368; *b.* 7. 8,3. 9 . . 14,3. 219,2; —, parmi, entre 4*. 7*. . 15,2. 20,2. 52. 100,2 . . 309. 364,3; —, pour 20,2. 49,2. 246 . .; *întro* 111,2; **-căt,** en tant que *b.* 21,3 . .; **-acêstê,** pendant ce temps *b.* 54; **-atâta,** tant *b.* 204, 3; **întruna,** ensemble 24. 25 . . 32,3. 35,2 . . 37. 41,2. 130,2. 138.

întru, (raĭ) va. 1. entrer 3*. 3 . . 6. 11. 14. 21. 26. 29,2. 49. 54,1.3. 55.1. 2. 60,2. 63.3. 66,3. 82. 91. 100,2. 109. 127,2. 136,3. 147,2.3. 165 . . 194,2. 221. 230. 232. 285. 314. 326,3. 349. 360,2; *b.* 22,3. 37,2. 91. 113,2. 120. 209,1.2. 256; —, *mr.* commencer *b.* 272,2.

întruxése, va. 3. *mr.* aiguiser *b.* 265 . .

întrulocát, aj. uni 323,2; **-çéz,** va. 1. réunir 323.

întrup, (aĭ) vr. 1. s'incarner *b.* 70,3; **-áre,** sf. incarnation 124,3. 158. 314; *b.* 79,2. 80,2.

întúnec, (aĭ) va. 1. obscurcir; égarer 106. 170,2. 203. 224; *b.* 130,3. 163; —, vr. s'obscurcir 81. 142; *b.* 90,2. 160, 3. 218,3; *-turec* 54,2; **-áre,** sf. obscurcissement 82,2. 201,2; *b.* 198,3; *-nêcare* 200,3 . .; **-át,** aj. s. obscur; sombre, noir 8*,1.2. 29,3 . . 82,2. 84,2. 98,2. 102,2. 119,2. 179,2. 185,3. 269. 289,2; *b.* 107. 164; —, s. Satan, idôle 168; *b.* 51,3. 56; *-nicat, b.* 260,2; **-ătór,** aj. obscurcissant *b.* 299,1.2 . .; **-ós,** aj. obscur 245; *b.* 141,2 . . 307,2; *-nicos, b.* 133,2.

întunêrec, s. (ce, cĭ) aj. obscurité, ténèbres; obscur, noir 8*,2. 12*. 7. 29,2. 33,3. 34. 49,2. 54,3. 57. 85,3. 130,2. 158,2. 224,3. 264,3. 267,3. 280,3. 286,2. 308,3 . . 345,2. 366,2; *b.* 36. 157 . . 163 . . 209,2; *unt-* 20,2 . . 23 . .; *-nerec* 164,3. 219,2; *-neric, b.* 133,2; —, enfer *b.* 95,3. 196,3; **întunerecat,** aj. obscurci 54,2.

întunêrec, sc. (ce, cĭ) myriade 50. 60,2. 163,2. 193,3. 339; *b.* 17,2. 56,2; *unt-* 16.

înturnare, sf. repentir 142.

înțânát, aj. penché 70.

înțăpănesc, vr. 3. se roidir *b.* 57.

înțărcát, sm. sevrage *b.* 27. 258,3; **înțărc,** va. 1. sevrer *b.* 261.

înțelég, (gúĭu, eseĭ) va. 2. comprendre, s'apercevoir, sentir, entendre 2*. 4*,2. 8. 10,3. 13,2. 15. 16. 24,3 . . 41,3. 48,1.3. 50,3, 51,2. 58,2. 72. 76, 3. 126,2.3. 132. 198; *b.* 164. 169,2. 207; —, vr. s'entendre *b.* 206,2; *înțăleg* 72. 73,1 . . 124,3. 192,2. 240; *b.* 140,3.

143,2. 150,3. 200. 209; **-ătór,** intelligent *b.* 15,2. 147,2; **înțelégere,** sf. (rĭ) intelligence; connaissance; sens 51,2. 79. 107,3. 260,3. 330. 335,3; *b.* 30,2. 147. 155. 163; —, explication 54; —, entente 212,3; —, intelligibilité *b.* 252, 2; *-gire* 261. 365,3; *înțălégere, b.* 86,2; *-gire* 196.

înțelenésc, vr. 3. s'affricher *b.* 368; *înță-, b.* 262,3.

înțelepcĭúne, sf. intelligence, sagesse; connaissance 12,2. 50,2. 51,2. 76,3. 79. 100. 110,2. 119,2. 331,2; *b.* 5,3. 11. 82, 3. 169,2. 188,2; *-cure* 54,2; *înțăl-* 250; *b.* 95. 135; *înțél-* 198 . .; *înțil-* 118,2;

înțelépt, aj. s. av. sage, prudent, intelligent, 12*,2. 8. 46,3. 50,2. 77,3. 97, 2. 110,2. 118,2 . . 166,3. 291. 324 . .; *b.* 5,3. 13,2. 38. 72 . . 122,3; *înțăl-* 350, 2; *b.* 66,2. 82,3. 93—96. 181,2; **înțeleptésc,** vr. 3. devenir sage, raisonnable 122. 353,2; *înțil-* 123,3; *înțălăpsesc* 350,3; —, va. rendre sage, intelligent 313,3; *înțél-* 365,3; **-țêște,** av. sagement 110. 154,2. 195,2; *înțăleptască,* f. *b.* 181,2; **-țéz,** va. 12,3 v. -țesc; **-țíe,** sf. sagesse 155. 342,2. 343,3; *înțăl-, b.* 64,2. 65 . .; —, instruction 157.

înțelés, sc. (urĭ) connaissance, intelligence; sens 25,2. 99,1.3. 104,2. 127 . . 208,3. 236. 240. 337,2. 364,2 . .; *b.* 13, 2. 68. 203,3; *înțăles,* 209,2 . . 246,2; **-ătúră,** sf. entendement 141,3.

înțepáre, sf. piqûre *mr. b.* 271,2.

înțesát, aj. gonflé *b.* 259,3.

înțíp, va. 2. *mr.* commencer *b.* 264, 2 (dcr. v. încep).

învălătucésc, vr. 3. rouler *b.* 9,3.

învălésc, va. 3. envelopper, voiler, couvrir 172,3; *b.* 4. 300,3; —, vr. s'envelopper 245; *b.* 97. 119; *învelesc, b.* 186,2. 338,2; **învăluésc,** vr. 3. id. 184, 1.3. 185; *b.* 3,3. 346; —, s'embrouiller *b.* 98,3; *învăluesc,* va. envelopper 257, 2; —, plier *b.* 167,2.

învălur, vn. 1. voleter (?) *b.* 91,3.

învărcolíre, sf. (rĭ) entortillement *b.* 254,2.

învărgát, aj. rayé *b.* 370,3.

învărtejesc, v. -toșez.

învărtésc, va. 3. tourner, 322,3; **-ít,** aj. tordu 172,2; *b.* 327,2.

învărtoșáre, sf. affermissement; dureté, roideur 14,2; *b.* 91,3; *învră-* 11*. 84,3. 101,3; **-șéz,** (aĭ) va. 1. endurcir; fortifier; rendre vigoureux 13,2. 81; *învră-* 16,3; *învărtéjesc, b.* 182,3; **-șitúră,** solidification (ciel) 265 . .

învâ'ț, (aĭ) va. 1. ordonner, enseigner, instruire; dire 1*,2.3. 2*,2. 15*,2.3 . .; —, vn. vr. apprendre; s'habituer 5. 15. 18. 23 . . 25,1.3. 27. 31,2.3 . . 40,3 . . 42,3. 47,2. 48,2 . . 88. 89,3. 111. 133, 2. 144,3. 149. 167,2. 217,2. 229,3. 234, 3. 258. 284,3. 311,3. 342,2; *b.* 20,2. 21. 36,3. 71,3 . . 88,2. 156,2. 163,3. 179, 2. 188,2.3. 203,3. 238,3; —, *mr. b.* 263, 3. 267,3 . . 269,2. 281; *învăț* 259,2; *b.* 132,3. 133. 135,1.3. 373,2 . .; **învețlu,** sm. *mr.* morale *b.* 266,3. 267; **învățát** aj. s. savant, instruit; habile, accoutumé 33,2. 78,2 . . 88,2. 133. 232,3. 236,3. 261. 308; *b.* 6,3. 29. 120,3 . . 189 . .; **învățătórĭu, -tór,** sm. maître; professeur 9*,3. 36. 77,2. 108,3. 128,3. 131. 187. 270. 312; *b.* 21,2. 110,3; —, instructif 109,2; —, propre à enseigner 47; —, écolier *b.* 162,3; **învățătúră,** sf. (rĭ) instruction, explication; précepte, enseignement; commandement 2*. 13. 24,3. 25,3. 28,2. 29,2. 47,3 . . 51,3 . . 52,2. 66,2. 77,2. 80. 89,2. 94,1-3 . . 101. 107,2. 115,3. 118,2 . . 119,2 . . 134. 138,3. 164. 270. 304. 312,1.2. 320. 329,2. 336,3. 346,2; *b.* 3,2. 5,2. 22. 28,2. 46 . . 77,3 . . 120,3. 153; —, morale *b.* 211,1-3; *mult la* —, très docte *b.* 198; *înveța-,* 183,3.

învâng, v. înving.

învechesc, (ĭ) vr. 3. vieillir 85,3. 155, 2. 263. 346,2; *b.* 186,2. 254, 2; **dinchíte,** de toute antiquité *b.* 220,2.

învenc, v. -ving.

învenínát, aj. vénimeux *b.* 98. 340,2.

înverzésc, vn. 3. verdoyer *b.* 173,3. 176,2. 330,2.

învésc, vr. 3. s'habiller 8*,3 . .; —, *mr.* id. *b.* 276. 280,2. 281,2.

înveselésc, vr. 3. se réjouir *b.* 290.

învhie, av. aj. *mr.* vite *b.* 278.

învidiósa, sf. *istr.* envieuse *b.* 283,3.

înviére, sf. (rĭ) résurrection 4*,2. 6*,3. 2. 54,2. 55. 100. 101,3. 138,2. 153,2. 179,2 . . 182,3. 307; *b.* 52. 55,2. 109; *-vieare* 183 . . 187,3. 285,3. 316, 2 . .; *-vĭare,* 89,3; *înviere* 7*.

învĭerșunát, aj. enragé *b.* 242.

învincătúră, sf. (rĭ) victoire 35,3.

înving, (nseĭ) va. 2. vaincre, maîtriser *b.* 209,3; *învâng* 154,3; *învenc* 56,1.2; *învâînc* 13; **învăngătórĭu,** sm. vainqueur 129,2; **învingere,** sf. victoire 15*.

înviorése, vn. s'épanouir *b.* 303.

învit, (aĭ) va. 1. provoquer, exciter 262,2; *b.* 232,2. 252,2.

înviu, (iseĭ) va. vn. ressusciter 1*,2. 13*,2. 12,2. 16,2. 31. 32,2. 41,2. 137, 2. 138,1-3. 139,2.3. 140,2 . . 3. 141. 153, 2. 182,1-3 . . 186,2. 187,3. 215,1-3 . . 216,3. 222,2. 227,3. 231. 247,3. 315,3. 316 . .; *b.* 66. 131. 168 . . 304; *-iez* 102, 2 . .; *ieț* 250; *înviez, b.* 134.

învoĭálă, sf. *îm-,* accord *b.* 374,2. **-ése,** vr. 3. s'arranger *b.* 245.

învólb, vr. 1. s'agiter *b.* 329,2.3.

învrăjbése, va. 3. brouiller *b.* 372; **-bíre,** sf. discorde *b.* 83,2; **-bitórĭu,** aj. s. instigateur, brouillon 112,2; *b;* 102,3.

învrednicése, va. 3. daigner, faire digne; —, vr. devenir digne 299,2. 308, 2. 336. 345,2. 346; *b.* 15. 47. 54,2. 79. 83. 107,1.2. 149,3. 184,3. 203,2.

înzestráre, sf. ornement *b.* 328,3; **înzăstrése,** va. doter *b.* 97 . .

își, îți, pron. pers. v. gram.

J (Ж).

jac, sm. rapine 258,3; **jăcuése,** (iĭ) va. 3. piller *b.* 19,2 . .; *jec-* 228,2.

jaf, sc. (urĭ) rapine; spoliation 355, *b.* 64. 347; **jăfuése,** va. 3. piller *b.* 63, 3; **jăfuíre,** sf. spoliation *b* 148,1.3.

jâganie, Jăjie, v. ji-.

jajet, sc. (e) *istr.* doigt *b.* 286,2. (dcr. d e g e t).

jálbă, sf. (jălbĭ, jelbĭ) pétition, supplique 169,3. 170; *b.* 75,3. 124,3. 347; *jalobă,* id. 199,2; *b.* 151,3.

jále, sf. (li) tristesse, deuil; chagrin; plainte 33,2. 202,2. 223,2. 297,3; *b.* 23,2. 25. 179, 3. 216,3—218.. 230,3; *-li, b.* 134,2. 182. 197,1.2; *jeale* 209,3. 211, 2; —, *mr. b.* 278; *jêle* 106,2; *b.* 11,3. 230; *jele b.* 186,2; **jálnic,** aj. s. triste, déplorable; affligé 339,2; *b.* 69,1.2. 112. 135,2. 201,3; *jealnic* 212,2; *b.* 186, 2; **jălese, jăluese,** v. jel-; **jăluitór,** sm. (ĭ) plaignant *b.* 75,2.

jântiță, sf. petit lait *b.* 258,3.

jărátec, sm. braise 320,3.

jârtvă, -víre, -vuese, v. jer-.

jărtvênic, sm. autel *b.* 204,2 . .

jâțĭu, sm. trône *b.* 130,2.3; *jeț, b.* 324,2.

jder, sm. martre 199,2.

jelánie, sf. désir 37,2; **-lése,** va. 3. plaindre 147,3; *b.* 186,3; *jă-, b.* 300; —, vr. se plaindre 102,1.2; *b.* 69,2 . .; *jilesc, mr. b.* 277,1.3; **-luése,** va. 3. désirer 15,2 (ἐπεπόδησε) 30,3. 33,2; *b.* 347,2; —, plaindre 115,3. 264,2; *jă-,* 206; —, vr. se plaindre *b.* 212,3. 230, 3. 232,1.2. 234 . .; *jă-, b.* 132,3. 152,3.

jema, sf. *istr.* soupe *b.* 285,3.

jenie, sf. génie *b.* 251,2.

jertfă, sf. (fe) sacrifice *jă-,* 262,2 . .; *b.* 246,2; *jârtvă,* 238,3. 321,1.3; *b.* 21. 49,2. 52,1.2. 83,3 . . 204 . .; *jărtĭvă, b.* 196,3; *jertvă* 345,2; *b.* 88,3; *jirtvă* 67 . .; *b.* 51,2.3. 52,2; *jrătvă,* 24 . . 66,2 . . 84,2. 85,3. 99,2. 101,2. 132,2 . . 248. 263,3; **jertfése,** va. 3. sacrifier, immoler, *jă-,* 262,2; *jertvesc* 262,2; *b.* 196,3. 211; *jirt-* 156,2; *jrăt-* 247—248; *jertfuesc,* id. *b.* 241,2; *jârtvuesc* 282,2; **jărtvíre,** sf. sacrifice *b.* 48; **jertvuitór,** sm. (ĭ) sacrificateur *b.* 88,2; *jirtvi-, b.* 51 . .

jeț, v. jâțĭu.

jghêb, sm. égout *b.* 93.

Jicmont, sm. Np. Sigismond 175,3; *Jigmon* 37,3.

jicnicer, v. jit-.

Jídov, sm. (ĭ) juif 23,2. 51 . . 101. 108 . . 137,3. 140,2.3. 146,2. 187 . . 188 . . 243,3. 303. 317,3. 330,3. 333,1. 3; *b.* 20,3. 55,2 . . 219,2. 222,2; *jydov* 153,2; **-ése,** aj. juif 37. 287; *b.* 20,3. 26. 157,3. 167,2. 341,2; *-ăsc* 315,2; *jydovască,* f. 152,3; **-ín,** s. juif 2*, 2; **-íme,** sf. Nl. Judée 212,3.

jigánie, sf. (anĭ, ănĭ) animal, bête 34,3. 117. 161. 166,3. 349,3 . .; *b.* 130, 2. 131,2. 146,3. 163,3. 165,2; *jâg-* 282,3.

Jigmon, v. Jicmont.

jignire, *b.* 177,2. v. jinghire.

Jigoreni, sm. Nl. 92,2.

Jijia, sf. N. d'un fleuve 62,2.3. 63. 75,2 . . *-ĭa* 53 . . 91,2; *-ie* 152; *Jejĭa* 74,3; *Jăjăĭa* 103 . .; 244—245 . .

jilese, va. *mr.* v. je-.

jimbese, va. 3. sourire *b.* 209,2 (v. zim-).

jind, sm. désir *b.* 316; **jinghíre,** sf. désir, amour (?) *b.* 177,3.

jirtvitor, v. j e r t f ă.

jítica, sf. vie (biographie) *b.* 133,2.

jitár, sm. (ĭ) garde-champêtre *b.* 319,2.

jitnicéar, sm. rang d'un boïar 173, 3; *-cêr* 152; *jicn-,* 91,3 . .; **jítniță,** sf. (ţe) grenier 8*,3. 271,2. 326,2; *b.* 149.

jivése, vn. 3. *istr.* vivre *b.* 283.

jívínă, sf. (ne) animal, reptile 4 . . 35; *b.* 147,2.3. 148,3. 351.

jivîtu, sm. *istr.* chair *b.* 283,2; **jivlĭénie,** sf. *istr.* provision, nourriture *b.* 283; —, vie *b.* 283,2.3.

joácă, sf. danse 338,2.

joc, sc. (urĭ) jeu, danse 61,2.3. 291, 3. 353,3; *b.* 29,3. 51,2.3. 52,3. 89,1. 3. 348. 349. 354,2. 358; —, (jucái) vn. va. 1. jouer; danser 19,2. 61,3. 62. 91; *b.* 51,3. 89. 224. 226. 261. 362 . .; —, *istr. b.* 283; —, vr. se jouer *b.* 227. 355,3; *gĭoc, b.* 338,3 (v. gĭoc).

Jóĭ, s. Jeudi 330,3. 331,2 . . 3; *b.* 59,2; **Joĭmăriță,** sf. une fée dans les croyances populaires roumaines *b.* 261 (v. gĭoi).

jos, av. bas, en bas 4. 27. 57,2. 70. 85,2. 87,2. 143,3. 156,3. 172,3. 293,3. 336,2; *b.* 73,2 . . 166,3. 191,3; *ğos, b.* 98. 117,2. 118,2. 359,3 . . (v. gĭos).

jucărie, sf. (ĭĭ) jeu *b.* 236,3. 347,2; *-reĭa, b.* 256.

júdec, (aĭ) va. 1. juger, punir 12*, 2. 13*. 11. 14. 16,2. 32,2. 37,2. 74. 95. 113,3 . . 168,3. 170. 316,2; *b.* 17,2. 71. 112,2. 124,3; *jĭudec, b.* 143,2. (v. gĭudec); —, vr. disputer 9*. 11*,3; —, s. juge 16,3; **-átă,** sf. (ăţĭ) jugement; procès; loi, arrêt 21,2. 44,2. 113,1.2. 158,3. 168,3 . . 169—170. 281,2. 316, 2; *b.* 124,3. 125,3. 169. 204; —, disputation 11*,3; —, raisonnement *b.* 253, 2; —, vengeance 349,3; **-ătór,** sm. (ĭ) juge 13*. 144, 159,2 . . 3 . . 169,2. 170, 2. 279,3; *b.* 47,3. 194,3 (v. gĭudec).

judéț, sc. (e) jugement; justice 13*, 3. 11,3. 12,3. 15. 16,2. 185. 234,2; —, peine 11*,3; *gĭu-,* 275,2; —, juge 33,2. 44,2. 73,3. 184,2 . . 185,2; *juteţlu* 74,2; —, district, arrondissement *b.* 127, 2. 259,2, 324,2; **-ul,** le dernier jugement 170,2. 288,2.3. 315,2; *b.* 141,2. 143,2. 187,3 (v. gĭudec).

jug, sm. joug 4. 283; *b.* 50. 237 (v. gĭug).

jugán, sm. (ĭ) hongre, châtré *b.* 258, 2. 311.

jugástru, sm. cornier 357.

julít, aj. *mr.* écorché *b.* 271,2 . .

jumătáte, sf. (ăţĭ) moitié, demie 135. 178,2. 335; *b.* 130. 174,3. 212 . .; *ğu-, b.* 92,3. 93; *jumita-, mr. b.* 266. 271; **jumătățáre,** sf. moitié *b.* 186; **jumătățát,** aj. à moitié 82,2 (v. gĭum-).

june, sm. (ĭ) bouvillon 132,3; *b.* 315, 3. 330; —, taureau 15,2; **-áu,** sm. (ĭ) id. *b.* 258,2 (v. gĭuncă).

júne, sm. jeune homme 25,2. 164; *b.* 235,2. 307,3; *-lă,* 16 (v. gĭone).

junghêtul, sm. victime 90,3; **-ghiere,** sf. (ĭ) action d'égorger 318,3; *-ghere,* victime *b.* 88,3; *-ghĭare,* pleurésie *b.* 341,3; **-ghiu,** va. 1. tuer; assassiner 293,2. 331,2; *b.* 129; —, piquer *b.* 341, 3. 342; *jûnghĭu* 62; —, sc. (urĭ) pleurésie *b.* 340,3 (v. gĭungh-).

junîce, sf. génisse *b.* 258,2.

jupân, sm. seigneur, maître 33,2. 92, 2. 352,2 . . 3 . .; *b.* 69. 317,3; —, *mr. b.* 356; *-pan* 134,2 . . 343,2. 344,3; **-a,** sf. madame *b.* 330; **-eásă,** sf. (ese) femme; dame; maîtresse 171. 352,2 . . 3; *b.* 68, 1.2. 207. 226. 333,2; *-êasă* 353,2. 354 (v. gĭupăn).

jur prejur, av. tour autour *b.* 326,2.

jur, (aĭ) va. 1. jurer; conjurer 59,3; *b.* 179,2; —, vr. jurer 16,2. 144,2. 234, 2; *b.* 5. 73,3. 74. 185,3. 347; *gĭur* 7 . .; **-ământ,** sc. (urĭ) serment 171,2 . . 172. 217,3. 333,2. 335,2; *b.* 74,3. 179,2. 213,3; —, (minte) *b.* 364; **-át,** s. aj. juré 217; *b.* 260; —, serment *b.* 264 (v. gĭur).

L (Л).

l' v. la.

'l, -l, pr. pers, il v. el, passim.

la, prép. à; vers 1. 28. pass.; —, désigne une quantité indéterminée *b.* 248, 2. 351,2. 355; **-ce,** pourquoi *b.* 368,3.

lábă, sf. (be) patte *b.* 261,3.

lac, sm. étang *b.* 157,3; —, remède *b.* 138 (v. leac).

lăcáș, sc. demeure, habitation 212,3. 238,3; *b.* 16,3. 48,2. 71. 107,1.2.

lăcátă, sf. (ăţĭ) cadenas 228,2.

Lachedemonên, sm. (ĭ) Lacédémonien 157; *-mon, b.* 10,2.

lachéu, sm. (eĭ) laquais *b.* 244,2.

lácom, aj. avide, cupide; avare 46. 47,2. 258; *b.* 14. 26. 351,2; —, s. avare *b.* 9,3. 11—12.

lăcomesc, va. 3. convoiter, être avide 44,2; *b.* 148,3 . .; **-míe,** sf. avidité 285; *b.* 14. 25. 128,3. 212,2. 374,2; —, avarice 50; *b.* 9,2 . .

lăcrămă, sf. (ămĭ, me) larme 7. 67, 3. 99,1.2 . . 107. 180,3. 241,3 . . 285,3. 339. 361,1.2; *b.* 31,3. 47. 85,2. 161,2. 179,3; *lacărmă,* (mĭ) *mr. b.* 277,2.

lăcrămez, (aĭ) vn. 1. pleurer, larmoyer 139,3. 188. 225; *b.* 183. 186,2. 190,3. 207,3; —, *mr. b.* 279; *-căr-, b.* 279,2; **-rimioáră,** sf. dem. larme *b.* 307,2; —, myosotis *b.* 320; **-răMós,** aj. pitoyable *b.* 192,2.

lăcuésc, (uí) vn. 3. demeurer, habiter; vivre 10*,3. 4 . . 5. 12,3. 20,2. 36. 76,2. 99,3. 101,3. 112,2. 113. 118,2.3. 141. 143,2. 181,3. 205. 206 . . 234,2. 253. 267,3. 353,2; *b.* 1,2. 6,2. 25,3. 47,2. 64,3. 169. 186,2. 374,3; **-uínță,** sf. (țe) habitation, demeure 240,3. 253, 2; *b.* 71. 222; **-uitór,** sm. aj. habitant; résidant 37,3. 69,2. 119. 155. 197,2 260,3. 279. 320. 340,2; *b.* 2,3. 75,2. 87,2. 124,2. 219,2 . .; *cetate — toare,* ville d'habiter 238,2.

lăcustă, sf. (te) sauterelle 8 . . 264, 2; *b.* 365,3; —, (tea) 201—202 . .; **Lăcustên,** sm. Nl. 134,3.

ládă, sf. (lăzĭ) caisse, coffre *b.* 105, 2. 351,2 . . 352,3 . .

ladán, sm. oliban, encens 64,3.

Ladislau, sm. Np. Ladislas 361,3.

lădíță, sf. dém. petite caisse *b.* 368,3 . .

Lado, sf. nom d'une déesse slave *b.* 51,1.2 . .; —, intjct. *b.* 320 . .

lae, v. laĭn.

lăcață, sf. *mr.* misère *b.* 267,2.

laemn, s. *istr.* bois *b.* 285,3 (dcr. l e m n).

Laértie, sm. Np. *b.* 13,2.

laĭu, aj. *mr.* pauvre; misérable *b.* 274,3 . . 279. 281 . .; —, noir *b.* 343,2. 349,2; *mr. b.* 277,2; —, vr. *mr.* se laver *b.* 275,2 . . (dcr. lău).

lăingore, sf. fièvre chaude 5.

lămăe, sf. limon *b.* 44. 45,2.

lămurít, aj. purifié, affiné 154,2; *b.* 340.

lână, sf. laine 313. 367,2; *b.* 3,3. 258,3.

lance, sf. (lăncĭ) lance *b.* 127,2.

lăndure, sf. (rĭ) *mr.* hirondelle *b.* 281,3.

lângă, prp. près, auprès de, à côté de 169,1.2. 308,2. 325,2; *b.* 37,2. 124. 149, 1 . . 2 . . 255. 373,2; *-gâ* 40. 65. 268, 2; *lăngâ* 7. 36. 60,3. 99,3. 107,3. 123, 3. 127,3. 158,3; *-gă* 70. 72,2. 220; *b.* 19,3. 25. 84,3. 167. 180. 200,3. 205,2; *pe — aceĭa,* outre cela *b.* 145,3; *lăîngâ* 2*,2. 4*,3. 33. 38. 62. 80,3.

lânged, aj. malade, languissant 18, 3. 19; —, *mr. b.* 273,3 . .; **lăngeğune,** sf. langueur 229.

lanțĭu, sc. (urĭ, ure) chaîne; liens 132; *b.* 194,2. 329,1. 2. 369,3.

lanțu-lu, sm. *istr.* linceul, couverture de lit *b.* 285,2.

Lapithên, (enĭ) sm. Np. *b.* 90,2.

lapte, sm. lait 7 . . 15,2. 36. 282; *b.* 12,2. 44. 99,2. 226; —, suc, jus 255, 2—256 . .; *-ti, b.* 120,2. 258,3.

lăptúgă, sf. laitue *b.* 98,2.

Lăpușnên, sm. Np. *b.* 127; *Lep-, b.* 126,3.

larg, aj. large, ample 44,2. 69,2; *b.* 9,3. 130,2. 142,2. 169 . .; *pe —, pre —,* en détail 189. 300. 333,3; *b.* 2,1.2. 83. 197,3. 236.

lărgesc, vr. 3. s'élargir 15,2. 206. 249,3; **-gíme,** sf. largeur, étendue 224, 3; *b.* 92,2.

Larísa, sf. Nl. 320 . .

lărmuesc, vn. 3. faire du bruit *b.* 369,2.

las, (lăsaĭu) va. 1. laisser, quitter, abandonner 3*,2. 7*,3. 1. 3. 4. 7. 8 . . 9 . . 12,2. 13,2. 15,2. 17,2. 21 . . 23, 2. 26. 28,3 . . 30,2. 39. 42,2. 46. 47,2. 60. 68,2. 96,2.3. 97. 108,3. 126,2. 128, 3. 140,2. 155,2. 163. 188,3. 210. 290, 3. 338; *b.* 23,2. 56. 63,3 . . 121. 148,3. 307,3. 345; —, pardonner 13. 55,3 . . 81. 113; *istr. b.* 284,3; —, relâcher 21 . .; *mr. b.* 264; —, instituer 23. 42,2; —, remettre 365; — *sec,* jeûner 235, 2 . .; —, vr. se délaisser; cesser; s'éloigner 89,3. 91; *b.* 39,3; — *jos,* descendre 167,2; *b.* 311. 327—328; *îmĭ — sânge,* se faire tirer du sang *b.* 27,2 . .; — *apa,* découler *b.* 43,3. 44 . .; *les,* 39. 212; **lăsáre,** sf. action de cesser 24,2; **lăsata,** sf. commandement 25; — *de carne,* mardi gras, jeûne 99; — *săculuĭ,* id. 235; *-tul cărneĭ,* id. 103,3; *-tul de carne,* id. 310,3; *-ul sângeluĭ,* saignée *b.* 27.

Laslău, sm. Np. Ladislas 234,2. 235, 1.2 . . 361,2 . . 360—363 . .; *-lo* 177,2.

lăstărúț, sc. (e) rejeton *b.* 344,3.

lastru, sm. (re) voile (?) *b.* 176,2.

lat, aj. large, vaste 176,2. 323; *b.* 61,2 . . 118,3. 145,3. 306,3; —, s. étendue 267,3; —, (poitrine) *b.* 340,2.

Latin, sm. latin, Np. 59. 280,2. 329. 330,3; **-ésc,** aj. latin 59. 143,2 . .; *b.* 183,2. 252,3; *lă-* 119. 125,3; *b.* 312,2. 315; **-éște,** av. latin *b.* 315; *lă-* 21,3; *b.* 35. 125,3.

latru, (raĭ) va. 1. aboyer *b.* 121,3. 250. 251. 358.

láture, sf. (rĭ) côté; contrée 61,3. 68. 130,1.3 . . 285,3. 286,2; *b.* 51,2. 165, 2; *în laturĭ,* de, à côté 218,2. 294; *b.* 22, 3. 228,2. 304,3; *în lăturĭ, b.* 261. 327.

laț, sc. (urĭ) lacet, filet 81,3. 214. 365; *b.* 348,2; —, piège 47,2. 286.

lățésc, va. 3. répandre (le nom) 205, 3; — vr. s'élargir, s'étendre 68,3. 142,2. 158. 282; *b.* 50,2. 327; *-țâsc* 69; **lățíme,** sf. étendue, développement 323; *b.* 50 . . 93. 158,3.

lau (lăuiu, la) va. 1. laver 8*. 36. 241,3; *b.* 352,2; *mr. b.* 277,3.

laud, (lăudaĭ) va. 1. louer; prier 14, 2.3 . . 16,2. 35,3. 45,3. 61,3. 80. 83,2. 164. 267,2. 272,3. 292,2. 313,2; *b.* 142; *lăud* 313,2; —, vr. se vanter 9*,3. 11. 13,2. 47,3. 55 . . 147,2 . . 250,1.2 . . 253,3. 254; *b.* 6,3. 9,3 . .; **-ă,** sf. (laude) louange; grâces 13*,3. 27. 47,1.3. 72, 3 . . 84,2.3. 170,2. 233; *b.* 111,2. 126. 151; *cartĕ laudelor,* le Psautier 364,2; **lăudát,** aj. loué, élevé 80,2. 84; *b.* 235,2.

lăuntru, av. *în-,* dedans; en, au dedans 137. 222,2. 288,3; *b.* 41. 45,3. 87,3. 93. 178,3. 241,3. 244,3; *den* —, *din* —, en dedans, dans l'intérieur 69. 292, 2. 331,3; *b.* 37. 100,3. 178,3. 357,2; *pre din* —, id. 173; *b.* 33; *lontru* 46,2. 149,2; *lăontru, b.* 84; *nontru* 299,2; *diniontru, b.* 122,3 (v. înlăuntru).

lăută, sf. (te) violon *b.* 315,2; **-tár,** sm. (ĭ) ménétrier *b.* 104,2. 345,2.

lăutoáre, sf. bain *b.* 351.

láva, sf. lave *b.* 237,2.3.

lavirínth, sm. labyrinthe *b.* 164.

láviță, sf. (țe) banc *b.* 12.

lavră, sf. couvent, monastère 97,2. 98,3; *-re,* 94,3; *lavvră* 109,3.

Lavredán, sm. Np. *b.* 195,3; **Lavrentie,** sm. Np. Laurent *b.* 3,2.

Lazar, sm. Np. 30,3 . . 139,1 . . 3. 141. 186,3. 188,3. 196. 208; *-ăr* 137, 2.3. 138,1.3. 140,2 . .

lazur, sm. azur, lapis lazuli 173.

le, pr. pers. f. 3. 5. etc. v. gramm.; *lea* 16,2.

lea, pr. dém. *mr.* celle-là *b.* 273,3.

leác, sf. (urĭ) remède *b.* 300. 304, 3. 306,3. 342—343 . .; *lĕc* 64,2. 115,2. 363,3. 364; *b.* 177. 182. 212; *nice* —, rien 110,3; —, pas un moment 253; *lĭac, b.* 66,3. 67,2; *lac, b.* 138.

leáfă, sf. (lefe, fĭ) solde *b.* 34,3. 326,2 . .

leágân, sc. (gene) balançoire *b.* 52; *lêg-,* berceau 303; *lĭag-* 136,3; —, (ganaĭ) vr. 1. bercer, brandiller 12. 35 . .; *b.* 52. 217,3. 287.

leápăd, (lepădaĭ) va. 1. rejeter, abjurer; jeter; éloigner; ôter 1*,3. 3*,2. 4. 11. 18. 29,3 . . 59. 60. 80,2. 85,3. 86,2. 101,2 . . 117. 120,3. 127,2 . . 248, 2. 265,3. 283. 306,2. 349,1.2. 362; *b.* 16,2. 80 . . 90. 214,3; —, semer 292,3; —, vr. se défaire; rejeter, abjurer; renoncer 10*,3. 11*,2. 15,2. 48,2. 80,3. 85. 141,2. 288,3. 304,2; *b.* 110,3. 181, 3; *îmĭ — pruncĭĭ,* avorter *b.* 323,2; — — *legea,* abjurer la religion *b.* 34,2; — — *doftorul,* éliminer *b.* 182; *lĭapăd* 327,3; *lap-, b.* 208,2; *lăp-, b.* 233. 357, 3; *lăped* 319; *lipăd, b.* 359.

lecuésc, va. 3. guérir 84. 221,2. 319, 3; **-uíre,** sf. guérison *b.* 30,3. 373; **-uít,** aj. guéri *b.* 339; **-uitór,** aj. s. curatif; médecin 84,3; *b.* 72,2.

lecúță, sf. une goutte, un bien *b.* 318,3.

lefegíu, sm. (gĭĭ) mercenaire *b.* 326,2.

leg, (aĭ) va. 1. lier, attacher 2*,2. 36. 52,2. 89,2. 113. 127. 132. 140,2. 171,2. 183,3. 266. 310. 323. 328,3. 359. 364,3; *b.* 3,3. 133,2. 171,3. 213,2 . . 3 . .; — *nunta,* marier 116. 162,2; — *voroava,* entrer en pourparlers 200; — *dinții, istr.* agacer les dents *b.* 285,3; —, vr. s'obliger *b.* 193,3. 210,2; **-at,** aj. s. lié, attaché 7*,2. 188,3. 232,3. 310,3; *b.* 41,2. 148,2. 167,3 . .; —, obligatoire *b.* 28,3; *ligat, mr. b.* 266,2; **-ătoáre,** sf. (orĭ) lien 1*,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) lien, bande, chaîne 4*. 5*,3. 11*,2. 49,2. 97,3. 99,2. 228,2. 283,2; *b.* 4. 73. 91,2. 171,3; —, alliance; traité 4. 277,2; *b.*

10. 34,2. 159,2; —, obligation 335,2; *b.* 7. 210,2; *liga-, mr. b.* 266,2.

lége, sf. (gī) loi, foi 71,3. 153 . . 216, 2; *b.* 57,3; *lêge* 1*. 2*,2. 4*. 5*,3. 15*. 16*,3 . . 4. 8. 9. 12,2. 20,3. 43. 51 . . 54,2. 87,3. 90,3. 110,1.2 . . 122. 133,2. 154,2. 174,2. 260,2. 261,1.2. 275,3. 330,3. 331. 344; *b.* 21,1.2. 46,3. 132. 202,2. 219,2. 236,2; — *vêche,* le vieux Testament 105,3. 209,1.2. 342; *b.* 64 . .; — *noaû,* le nouveau Ţestament 209; *b.* 64 . .; — *călcătóriu,* celui qui viole la loi 12*; *fără* —, impiété 210. 248,3. 354,3 . .; *fără de* —, id. 2; .16 etc. *b. ledzce* = lege 226,2.

legéndă, sf. (de) légende *b.* 353,3.

leghenéşte, av. à la manière des mineurs *b.* 224.

legheón, sm. légion 228,3; *-ghioană, b.* 237,3.

leghin, sm. lavoir 352,2.

legĭuíre, sf. (rī) législation, droit *b.* 80. 221,2; **-uít,** aj. légitime *b.* 220. 243; **-uitoare cóndică,** code judiciaire *b.* 86.

legúmă, sf. (mĭ, me) légume 57,2; *b.* 42,2. 258,3.

lehăĭesc, vn. 3. jaser, clabauder *b.* 102,3.

leĭcúţă, sf. entonnoir *b.* 318,2.

Lelea, sm. Np. nom d'une déité populaire slavone et roumaine *b.* 51,2 . .; *ler-doamne, b.* 329,3; *ler-oi-leo* —, *b.* 325, 3; *ler-uĭ* —, *b.* 327,2; *ler-om*—, *b.* 324,3; *ler-umi* —, *b.* 326,3. 331,2.

lele, s. ami *b.* 335,3; **lelíţă,** sf. amie, chérie *b.* 308,3. 309.

lemn, sc. (e) arbre; bois, forêt 1*,2. 12*. 3. 4 . . 5 . . 6. 8. 17. 49,3. 65. 104, 3. 117,3. 121. 126,2. 142. 233. 264,2. 288,3. 325,2. 356,3; *b.* 14,2 . . 27. 32, 3 . . 52,2. 106. 129,3. 146,3. 157,2 . . 182. 240,1.3; — *de roadă,* arbre fruitier 265,2 . .; — *roditoriu,* id. 281 . .

lemozína, sf. *istr.* aumône *b.* 283,3. 284.

léne, sf. paresse, indolence 3. 169, 2. 301; *b.* 373.3; *lêne* 54,3. 80,3. 105, 2. 157,3. 161. 236,2; **lenesc,** vr. 3. devenir paresseux 3*. 206; **leneş,** aj. s. paresseux *b.* 197. 349. 352,2; *lê-* 99,3. 181,2. 236,2. 313,2. 327,3; — *cu inima,* tardif 232; *leniş, b.* 121,2; **lenevesc,** vr. 3. fainéanter 360,2; **-vire,** sf. oisivité 236,2; **-vos,** aj. oisif 169,3; *b.* 247,2.

lenjesc, va. 3. *istr.* mentir *b.* 285.

leoáe, sf. lionne 36.

Leodíchiea, sf. Nl. Laodicée *b.* 68,3.

Leon, sm. Np. 299,1.3 . .; *b.* 60; —, Nl. 58,3.

lepăd, v. leapăd, **-át,** aj. s. rejeté, jeté; abject; apostat 46,2. 86,2. 156. 169,2. 304.2. 329,2; *b.* 61,3. 80,2. 117, 2; **Lepădat,** sm. Np. 76.

ler v. Lelea.

lésne, av. facile, aisé 35,2. 123,2. 126. 159,2. 275,2. 285. 327. 364; *b.* 25, 2. 37,3. 115,2. 212—213; *leasne, b.* 13, 3; *lezne, b.* 189. 208,1.2; *lisne* 288; **-níre,** sf. *cu* —, facilement *b.* 83,2.3. 87.

léspede, sf. (lêspezī, -ḑi) table; plaque *b.* 130,2 . . 179; —, carreau *b.* 41,2.

Lêşi, sm. pl. Np. Polonais 25,2. 70, 2. 71,1.3. 150 . .; *Leaşi* 191,3. 200,3; **leşesc,** aj. polonais 69,3. 73. 143,2. 200,3. 360,3; *b.* 34,2; *-ăsc* 190,3; **leşeşte,** av. id. 235; *b.* 35.

leşin, vn. 1. s'évanouir *b.* 183; *lea-* 254, 2; **leşăn,** sc. (urĭ) défaillance *b.* 161,3.

lêşnic, sm. (ĭ) embûche 364,3.

leşuesc, va. 3. se tenir aux embûches 273. 364,3. 365.

let, sm. an 219,2.

letopíseţ, sc. (e, â) chronique 69; *lê-,* 142,3. 169,2 . . 3. 189. 196—7; *b.* 1. 2,2; *-săţ* 150,2 . .; *letopisiţ, b.* 32,2. 102; *litopíseţ* 69,2; *-săţ* 70.

letorghie, leturghie, v. lit-.

leu, sm. (leĭ) lion 12. 35,3. 36. 59, 3. 60,1.3. 104,3. 247,2. 353,1 . . 2; *b.* 55,2. 70,3 . . 84,3 . . 212,1.2; —, piastre 151. 207,3; —, franc *b.* 334,3; **Leu,** sm. Np. Léon 59,3 . . 60,3. 221,3.

Levcáda, sf. Nl. Leucadie (?) 258,3.

levantín, sm. étoffe orientale *b.* 226,2.

levei, va. *istr.* lever *b.* 284,3.

levertín, sm. (ĭ) affranchi 284.

Leveú, sm. Np. 194,2; **-ví,** sm. Np. 35,2; *b.* 70,2.

lexieón, sc. (e) lexique 251,2 (v. lixon).

Léyda, sf. Nl. 216,2.

lĭac, lĭagăn, v. leac, leagăn.

liáu, va. *mr.* (lo, londalui) prendre *b.* 264,2. 265,1.3. 266. 272 . . 281; —*drumu,* partir *b.* 276 (der. lau).

Liba, sf. Np. *b.* 172.

líber, va. 1. *istr.* délivrer *b.* 284,3.

líbov, s. grâce *b.* 91,2; *cu* —, gracieux *b.* 91,2 (v. liubov).

libru, sm. (ri) *istr.* livre *b.* 284.

Lichír, sm. Np. *b.* 207—208 . .—210.

licuráște, sf. une plante *b.* 98.

liepure, s. *istr.* lièvre *b.* 286,3 . . (dcr. iep-).

Lica, sf. Np. Lea 37.

lĭert, va. 1. *mr.* pardonner *b.* 264; **-ățiune,** sf. permission *b.* 272,3 (s. dcr. iert).

ligáre, sf. *mr.* alliance *b.* 263,3 (v. dcr. leg).

Ligaridi, sm. Np. 157.

ligat, -ură, *mr.* v. leg.

lĭișor, av. *mr.* facile *b.* 268; —, léger *b.* 270 (v. dcr. ușor, iușor).

lilice, sf. (ce) *mr.* fleur *b.* 269. 280,2.3.

limán, sm. hâvre, port 293; *b.* 15,3. 149,2. 151,3. 242,3.

limb, sm. Limbes *b.* 190,2. 192,2.

límbă, sf. (bĭ) langue; peuple, nation, les Gentiles 1*,3 . . 6*,1.2. 9*,3. 16*, 2. 8. 11. 13,3. 15,1.3 . . 24,3 . . 31. 36. 37,2 . . 42,3. 54. 64,2. 78,3 . . 85,1.2. 94,2 . . 103,3. 119,2. 125,3. 126. 143, 2. 146. 184,3. 209. 237 . . 282,3. 312, 3. 365,2. 367; *b.* 5,3. 38. 55. 56. 138, 2. 142,2; — *de moarte,* testament *b.* 307,3; *lĭmbă* 51,2; **-bút,** aj. éloquent *b.* 197,2.3; **-buție,** sf. éloquence *b.* 195,3.

límpede, aj. limpide, clair 193. 257, 2. 359,3; *b.* 109,2. 134. 254,3; **-pezése,** va. 1. clarifier, épurer *b.* 263. 368; —, vr. s'approprier *b.* 324—325; *-peḑăsc* 242.3; **-pezie,** sf. limpidité 29,2; **-zít,** aj. limpide *b.* 176,2.

lín, aj. calme, doux; tendre 137. 268, 3. 337; *b.* 90,2.3 . . 174,3. 176,3. 192, 2. 292. 314,2; —, s. le calme 29,2.

ling, va. 2. lécher 30,3. 157. 367,2; *b.* 98,3.

língură, sf. cuiller *b.* 234,3. 370,2; *lung-, istr. b.* 285,2.

lingușése, va. 3. flatter, caresser *b.* 208. 247,3. 248; *-șăsc, b.* 84,3; **-șíre,** sf. flatterie *b.* 153,2.

linișór, av. tranquillement *b.* 72; **liniște,** sf. repos, calme, tranquillité 84, 3. 214,3. 257,2. 345,3; *b.* 6. 49. 87,2. 147. 305; *cu* —, μείλιχον *b.* 90,3; *linește* 79,3; **-ištít,** aj. tranquille *b.* 353,2.

línte, sf. lentille 356,2; *b.* 97,3.

Liov, sm. Nl. Lemberg 70. 190,3. 191; *Livov* 237.

lipăd, v. leapăd.

lipán, sm. (i) courrier *b.* 311,3.

lipese, va. 3. coller, souder 23. 69, 2. 72,3. 163,2. 201. 342,2; *b.* 50,3. 178, 3; —, vr. s'attacher; s'unir 131,1.2. 315; *b.* 22. 96,2. 147,2. 148 . . 185,3; —, toucher *b.* 110.

lipovenése, aj. lithuanien *b.* 341,2.

lipsă, sf. manque; défaut; besoin, nécessité 125,2. 211,3. 212. 217. 242,2. 276,2. 278; *b.* 6,3. 7. 9,3. 102,2. 107,2. 148,2. 241,3. 246. 253,2. 323,2; *e* —, il faut (πρεπει) 217,2 . . 270 . .; *b.* 210; *de* —, nécessaire 219,2 . . 3 . .; *b.* 162, 3. 201,3. 212,3. 236,2. 247 . .; **lipsése,** va. 3. priver, dénuer; —, vn. manquer; —, vr. se priver, renoncer 79,2. 158,3. 160. 206,3. 219,3. 292,3. 297,3. 312,3. 325. 346,3; *b.* 6. 11,3. 17,2. 34,2. 70, 3. 87,2. 94,3. 105. 118,2. 127,3. 148, 2 . . 3 . . 151. 187,3. 209,3. 247. 252,2. 354; —, fuir *b.* 127,2; —, *mr.* avoir besoin; falloir *b.* 264,3. 265. 272, 2. 276,3. 278,2; *-săsc, b.* 182,3; **-síre,** sf. manque *b.* 5,2; —, *mr.* nécessité *b.* 265 . .; **-sít,** aj. s. dépourvu; pauvre 106,2. 118,3. 119. 344; *b.* 8. 12,2. 28,2. 47. 196,2. 248,2. 359.

líră, sf. livre turque *b.* 310,3.

Lisie, sm. Np. Lysias 5*,2. 6*,2. 7*.

literă, sf. (re) lettre *b.* 183,2 . . 3 . .

Litfa, sf. Nl. Lithuanie 360,3.

Lithostroton, sm. Nl. 21,2.

litră, sf. (re) litre 101; *b.* 43. 46; — livre, *b.* 294,3.

litrosesc, va. 3. sauver 361.

liturghíe, sf. (ĭi) liturgie, messe; bréviaire 115. 239,3. 240 . .; *b.* 33,2; *let-,* 9. 91. 176,2. 293,2; *b.* 55; *lyt-* 160,3. 161,2. 330,2 . . 343. 344,3. 345; *b.* 35,3. 56,2. 80,2; *letor-,* 89,3.

lĭubov, sm. amour, charité 48,3. 49. 50,2. 224,2 (v. lib-, iub-).

livádă, sf. (vezĭ) prairie 291,3. 296, 3; *b.* 200 . . 221,3.

liván, sm. oliban 367,3; *b.* 97,3. 133, 3; *-un, b.* 167,2.

Livica, sf. Nl. Lybie 358,3.

Livov, v. Liov.

lixon, sm. lexique 355,3.

loc, sc. (ure, urĭ) lieu, place 1. 3. 4. 5. 31. 36. 38,3. 43,3. 58,3. 69,2. 83,2. 137,3. 272,3. 284 . .; *b.* 13,2 . . 172. 215,

2; —, *mr.* terre *b.* 269,2; — *tocma,* plaine 19; *are* —, avoir lieu *b.* 87,3; *de* —, aucunement 197; — —, tout de suite *b.* 297,2; *în* —, *în* — *de,* au lieu 24. 59, 2. 95,3. 101,2. 285,3 . .; *b.* 28,2. 47. 72,3. 157,3 . . 180. 194. 236,2. 345,2; —, tout de suite 201,1.2; *b.* 72; *stau în* —, ne bouger pas *b.* 304; *la* —, dans sa place primitive *b.* 57. 334; *pe* —, à l'instant, sur le champ *b.* 291,2. 352. 361,3; *pi* —, *b.* 133,3; *pă* —, *b.* 167,2.

Loga, s. Np. *b.* 234,2.

Loggos, sm. Nl. (Longus)? *b.* 40.

lóghica, sf. logique *b.* 247. 251—253 . . 254,3.

Logobatul, sm. Nl. Lombardie *b.* 118,2.

logodíre, sf. l'action de fiancer 346.

logofăt, sm. (eți) logothète, chancelier, ministre 62,2. 73,1-3. 74. 75,3. 136 . . 199,3 . . 290,3. 333; *b.* 1,3. 34. 75,3. 205,3; — *mare,* chancelier 75,2; *b.* 97, 2; *-fet* 76,2. 79,3. 91,2. 119,2.

Logoj, sm. Nl. 37,2.

Longobarda, sf. Nl. *b.* 168,3.

lopátă, sf. (ăți) pelle; rame 104,3. 219. 327,2; *b.* 353.

lor, pr. dativ plur. v. gram.

Lot, sm. Np. 237,3. 275. 293; *b.* 62.

lou, sn. *istr.* chasse *b.* 286,3 . .

lovălă, sf. coup 362,2; **-vesc,** (ĭi) va. 3. frapper, heurter; toucher 71,2. 114,2. 121,3. 192. 255,2. 301. 341. 362; *b.* 40,1.2. 69,2. 91. 116,2. 121,2. 130, 2 . . 131,2 . . 177,3. 199,3. 240,3. 245, 2. 375; —, vr. se heurter *b.* 52,2. 217, 3. 338,3; —, rencontrer, lutter 142,3. 358; —, quereller 265,3; *-văsc, b.* 64, 2; **lovíre,** sf. coup *b.* 85,2. 184,3. 242, 2; **lovitúră,** sf. (rĭ) id. 241,3; *b.* 197,2. 357,3; —, attaque, maladie *b.* 26,3.

lozie, sf. (ĭi) osier *b.* 350,3.

lu, gen. et dat. du pr. pers. il v. gram.; *mr. b.* 266,3 . .

luáre, sf. acceptation 97,3; — *aminte,* attention 89,3 (v. ĭau).

Lucă, s. Np. Luc 41,3. 76. 96,3. 252,3 . . 258,3. 271,2. 275,3 . . 307,2; *b.* 22,2. 34,2 . . 36,2. 63. 203 . .; **Lucaci,** sm. Np. 33,2; **Lucari,** sm. Np. 290,2.

luceafăr, sm. (ferĭ) lucifer 57,2; *-ĕa-* 267,2; *b.* 158,2. 195; — *de seară,* l'étoile du soir *b.* 159,2; —, (firĭ) *b.* 137,3; **luceferél,** s. dim. (reĭ) id. *b.* 326,2. 328,2. 370,3 . . 371,2.

lucesc, vn. 3. luire *b.* 306,3.

Luchii, sm. Np. Luc *b.* 198; **-illa,** sf. Np. *b.* 10.

lucĭu, sm. (ĭĭ) pleine mer; bas-fond 130. 224,2. 293; *luču, b.* 93.

lucráre, sf. (ări) travail, activité; œuvre 245,3 . .; *b.* 83,2. 108,2. 202. 243,2. 244. 253,2; **-rătór,** sm. (ĭ) travailleur, ouvrier 47,3. 97,3. 178,2. 194, 3. 313; *b.* 219,2. 222,2; **-rătorie,** sf. (ĭi) entreprise *b.* 260; **-rez,** (aĭ) va. 1. travailler; faire, agir 15*. 9. 14. 23,3. 27. 89,3. 253. 313. 318; *b.* 2. 5,3 . . 29,2. 67,2. 80. 84,3. 92,3. 215,2. 239. 244,2; —, servir (Dieu) 2*. 8*,2; —, *mr. b.* 278,3; *îmĭ — mintê,* tourmenter l'esprit *b.* 96,3; *-eḑ,* 107,2 . . 3 . . 119, 3. 197. 304,2. 312,3. 326; *-ru,* 9. 178, 2; *b.* 223,2. 262,2. 357,3; **-rișór,** sc. (șoare) objet *b.* 11,2; **lucru,** sc. (rurĭ, rure) travail; ouvrage, œuvre; fait, chose 12*. 1. 2 . . 3. 8. 23 . . 24,3 . . 29,3 . . 31,2. 35,3. 39,3. 42,1.2 . . 44,2. 51 . . 66,2. 73,1.3. 86. 88,2. 115,2. 117,1.2. 121. 131,3 . . 168,3 . . 185,3. 219,3. 263. 266. 276,3. 292,3 . . 312,2. 331,2.3. 366; *b.* 1,2. 7,2. 13,3. 56,2. 77,2.3 . . 120,2. 155,3. 213,3. 235,2 . .; —, *mr.* travail *b.* 271,2. 273. 276,2; —, événement 68,3; —, intention 142; — *de oaste,* occupation belliqueuse *b.* 50,2; — *de odihnă, b.* 231,3; **lisez:** *locurĭ* — —; **lugurie,** sf. *mr.* chose *b.* 271,1.2.

lúcs, sm. luxe *b.* 246.

lugurie, *mr.* v. lucru.

luleă, sf. pipe *b.* 333,3.

luludi, sf. (uzi) *mr.* fleur *b.* 273,2. 275.

lumáche, sf. *mr.* rameau *b.* 270,1 . . 2 . . 271,3. 277,3.

lumânăre, sf. (ări) lumière; chandelle 224,3. 294,2; *b.* 64,2. 324,3 . . 365; *lumin-, b.* 344,2.

lumbíniță, sf. pastèque *b.* 98,2.

lumbrisesc, vn. 3. *mr.* resplendir *b.* 282.

lume, *istr.* nom *b.* 284,3 (dcr. nume).

lúme, sf. (mĭ) monde 1. 2. 12,2. 14. 17,2. 18,2. 20,2 . . 29,2. 36,3. 41. 42, 2. 46,1.2. 48,3. 54,1.2. 56,3. 80,1.2 . . 84,1.3. 96,2. 100. 104. 109,2. 118,2.3 . . 145,2. 154,2. 186. 202—204. 272,1.3. 298,2. 309 . . 324 . .; *b.* 3,2. 13,2. 24. 36 . . 95,3. 93—96 . . 142,2.3. 216—218; *mr. b.* 280,2; —, foule *b.* 246,3; *a toa-*

tă —, universel (καθολικός) 146. 162,3; *b.* 100. 133,3; — *ochĭuluĭ*, prunelle de l'œil 12. 15,2; **lumán**, aj. séculier, laïque 51,3; *-mên* 113; **lumésc**, aj. mondain, séculier 46,3. 114,3. 325,3; *b.* 9 . . 29, 2. 155; *-mâsc* 51,3; —, s. pl. les choses du monde 52,3 . .; **lumêşte**, av. séculairement 51,3.

lumínă, sf. (nĭ) lumière 8*. . 7. 20, 2 . . 3 . . 23. 29,2. 32 . . 34,2 . . 64,3. 80,3. 85,3. 99 . . 102,2. 110,3. 203. 265, 1-3. 308—309 . . 329,3; *b.* 36 . .; *lumină* 2*,3 . . 3*; — *ochiuluĭ*, prunelle 247. 281,3; *b.* 340; *lunini* —, *b.* 138,2 (v. lume); **-náre**, sf. (nărĭ) illumination 85, 3. 270,2; **-nát**, aj. illuminé, éclairé; resplendissant 8*. 11*, 2.29,2.3 . . 32,2. 48. 83. 100,2. 102,2 . . 106,3. 132,2. 254. 285,3. 302,3; *b.* 15,2. 17,3. 39,3. 52,2; —, illustre 98,2. 99,2. 109,3. 118,3. 124,3. 336,3. 348,2; *b.* 249; —, clair, pure *b.* 23. 138. 139. 338,2. 340,2. 342, 3. 343, 2.3; —, av. magnifiquement; clairement 30,3; *b.* 23,3; *lumirat* 55,2; **-nătór**, aj. s. qui répand la lumière; éclaireur 77,3. 84,3. 154,2. 158; *b.* 182, 2; **-néz**, va. 1. éclairer; vn. luire, briller 12,3. 20,2 . . 57,2. 81. 111. 130,3. 225,2. 299. 308,3; *b.* 36. 39,3. 56. 236, 2; —, vr. s'éclairer, s'instruire; luire 17,3. 83,3. 85,3. 345,3. *b.* 147,3; —, il se fait jour 57,2. 254,3; *b.* 84. 127; *-eḑ* 34,2. 114,2. 119. 179 . .; **-nós**, aj. lumineux; clair, splendide 14*,2 . . 34,2. 133,2; *b.* 291,2.

lúnă, sf. (nĭ) lune; mois 14*. 11,2. 44. 57,2. 66,2. 83,3. 109. 124,3. 252. 253,2. 316,3. 350. 367,2; *b.* 22,3. 26,3. 27 . . 58,2. 136,3. 203,2. 210; —, clair de lune 288,2; — *noaĭ*, néomenie *b.* 27 . .; *la* —, chaque mois *b.* 335.

lúncă, sf. (cĭ) petit bois; prairie 71, 2 . . 192. 342,2; *b.* 300,2. 313,2. 333,2.

lúnec, vn. 1. glisser *b.* 1,3. 91,2. 338,3; **lunincare**, l'action de glisser, faute 313,3.

lung, aj. long 16. 251,2. 286,3. 361, 2; *b.* 47,3. 61 . . 118,3 . . 145,3 . . 167, 3 . .; *lungo*, *istr.* 285; —, sm. longueur *b.* 340,2; — *răbdător*, long à la colère 263,3; **-a**, sf. espace 235; **-án**, aj. longuet *b.* 259; **-ăreţ**, aj. oblong, longuet *b.* 67. 168,3 . .; **-ésc**, va. 3. allonger *b.* 2,2; **-íme**, sf. longueur *b.* 93; **-íş**, s. *în* —, en long *b.* 304,2. 335.

lungura, *istr.* v. ling-.

luni, sf. lundi 89,3. 309,2; *b.* 59. 137; *luri* 9; *lunê* 218,3. 219; *b.* 125.

lunincare v. lunec.

luntre, sf. barque *b.* 120. 137,2.

lup, sm. (ĭ) loup 36,3. 58,3. 60,2. 90,3. 95,2. 116,3. 171; *b.* 38. 62. 215; *-lu*, *mr.* *b.* 263,2 . .; —, (pchĭ) *b.* 84,3; **-éşte**, av. à pas de loup *b.* 303,2; **Lupaşcu**, sm. Np. 103; **Lupul**, sm. Np. 53,2. 59,2. 75,3. 91,3. 92,2; *-pe* 62; *Lopol* 92,2.

lupiţă, sf. une plante *b.* 344,3.

lupt, vr. 1. lutter, combattre 81,3; *b.* 54. 92. 116,3. 151,3; **-ă**, sf. combat, lutte 355; **-átór**, sm. (ĭ) antagoniste; combattant 240,3; *b.* 47,3. 154.

lut, sm. argile, glaise 2*. 58. 79,3. 205,2. 267,3. 289. 292; *b.* 32 . . 47,2. 60. 92,2.3. 158,3. 350,2 . .; —, boue *b.* 137,2.

Luz, sm. Nl. 273.

M (Μ).

mâ, pr. pers. acc. moi 2. 3. etc. (v. gramm.); —, intjct. hé v. măĭ.

ma, cj. mais; *b.* 213; —, *mr.* mais; seulement, ne . . . que, donc *b.* 263,3. 264,2. 3. 268,3. 270,2 . . 271. 272. 277,2. 278, 3. 279. 281,2; —, *istr.* id. 282,2 . . 284,1.2 . . 286,2; — *catu*, aussitôt que *b.* 264; —, av. plus *b.* 264,2. 266. 278 (s. maĭ).

mac, sm. pavot *b.* 304,3. 340,3. 343.

măc, v. mănânc.

maca, cj. *mr.* puisque; si *b.* 270,3. 271. 272. 281,2.

măcár, cj. du moins 111. 161,3. 167. 223. 358,2; *b.* 29. 114,3. 117,3. 317,3. 318; —, quoique 157. 340,2; —, même si *b.* 39,2; — *că*, quoique, quand même 68,3. 260,3. 280. 315; *b.* 11,3. 19. 24, 3. 52,2. 54 . . 145,3. 150,2. 211. 253, 2; — *cât*, quelque soit le nombre 133,3; *b.* 25,2 . .; — *ce*, id. 120,3; — *de*, bien que, pourvu que; au moins 121; *b.* 95,3. 154. 162,3. 179; —, n'importe *b.* 202; *macar*, 122,3. 123,3. 180,3. 293; — *că* 323. 360, 3; *b.* 76,2; *măcară* 96,2 . . 113,2. 272. 329,2.

Macárie, sm. Np. Macaire 306,2.3 . . 307 . .; *b.* 106,2.

măcát, sc. couverture de sopha avec frange *b.* 34.

măcenic, v. muc-.

măcéș, sm. azérole 356,3.

machedón, aj. macédonien 111,2; *-chi-, b.* 132,2; **-ie,** sf. Nl. Macédoine 61; *b.* 167; *-chi-,* 262,3 . .; **-itĕn,** s. Macédonite (une secte) 246.

mácin, (măcináĭ) va. 1. moudre *b.* 334.

macĭúcă, sf. (cĭ) gourdin, massue *b.* 355,3. 356,2 . . 367 . .; **-chíță,** sf. dém. *b.* 355,3. 356,3.

Maclin, sm. Np. 299,2.

Madiam, sm. Nl. 60.

măduhă, v. -duvă.

mădulár, sc. (e, ărĭ) membre 10*. 55. 81. 115. 184,2. 243. 345,3; *b.* 119, 2. 149 (*b.* 48 l. măgulările).

măduvă, sf. moëlle; suc *b.* 370,3; *măduhă* 357,2; *me-* 124.

mae, v. mai.

măemuță, v. maĭm-.

maene, v. mână.

măestríe, sf. (ĭĭ) intelligence; art; adresse 16. 59,3; *b.* 108,2. 175,2; *măĭe-, b.* 313; **-tru,** s. maître; ingénieux 265, 3; *b.* 327,2; —, aj. enchanteur; magique *b.* 172,3. 173; **maĭástră** (estre), sf. fée *b.* 338,3; *mestru, istr. b.* 286,2.

măgarĭu, sm. (rĭ) âne 90,3. 353 . . 2 . .; *b.* 118,3. 260. 357,2.3 . .; *ma-* 91.

magazá, sf. (le) magasin *b.* 245,3.

Măgdălin, sf. Np. Magdalène 43,3; *Magdalina,* 101. 229,3. 231,2.

maghie, sm. pl. les mages *b.* 143.

maghistán, sm. (ĭ) magistrat (?) 146, 3; **-trát,** id. *b.* 359,1-3 . .

Magnentie, sm. Np. Maxence 357,3.

magnít, sm. aimant 347,3.

măgulésc, vr. 3. se flatter *b.* 83,3; **-líre,** sf. caresse; flatterie *b.* 48,3. 49. 170,2.

mă'gură, sf. (rĭ) colline, montagne boisée 1*,3. 1. 10,2. 65,3 . . 67,3 . . 108,2 . . 141,3. 367,3; *b.* 219; **-reni,** sm. Nl. *b.* 300,2.

Măhácĭu, sm. Nl. Mohacs 43. 56,2.

măhăesc, va. 3. faire signe 6*,2.

mahalá, sf. (ale) faubourg *b.* 127, 3; **-lagiță** sf. faubourienne *b.* 119,3.

máhină, sf. mécanisme *b.* 150,3.

Mahmet, sm. Np. 303,2.

mahmúr, aj. grisé 62.

măhnésc, (ĭĭ) va. 3. chagriner, affliger 256,2. 299,2; —, vr. s'affliger 259,2 . . 299,3. 324,3; *b.* 15,3. 155,2; **-nicĭúne,** sf. chagrin *b.* 178,2; **-níre,** sf. (rĭ) id. 133,3. 205,2. 313,3; *b.* 56,2. 256; **-nít,** aj. s. triste; chagriné 255,3. 364; *b.* 11,3. 14. 69.

măhrámă, sf. (ămĭ, ame) linge, toile; fichu 196. 300,3. 346,2; *b.* 68,3. 312.2; *maramă, b.* 262.

maĭ, av. plus, davantage 3. 4 . . 12, 3 . . 17. 18,3. 31,1.2. 34,2; *b.* 5,2 . . 25,2. 217,3 . . 353,2. 362,3. 368,3; —, encore 7. 348,2; *b.* 132; —, à peu près, presque 126. 128,3. 149,3. 176,3 . . 361; *b.* 22,3. 23,3. 169. 215,2. 225,2. 238,3. 239,3. 296,2; — —, id. *b.* 350; *mae* 134,2; —, *istr.* plus *b.* 286,2; *ma, mr. b.* 264,2. 266. 277,2.3. 278. 282 . .

Maĭ, sm. mois de Mai 56,2. 92. 135, 2. 239,3; *b.* 27.

măĭ, intjct. hé, holà *b.* 294,2 . . 295, 3 . . 309,3. 333—334. 371; *mă, b.* 262, 2 . . 367,3 . .; *mr. moĭ b.* 280,3. 281,3.

máĭa, sf. *istr.* mère *b.* 283, 2.3 . . 284,1.2 . .

máĭcă, sf. (ce) mère 60,2. 61. 63. 64 . . 158,2. 185,3. 214,2.3 . . 248. 249, 3. 319,2. 340,2; *b.* 61,2. 78,3. 137,2 . . 186—187. 202,3. 230 . .; **-precista,** Notre-Dame *b.* 28,3. 340 . .; **măĭculíță,** sf. dém. chérie *b.* 345; **măĭcúță,** sf. dém. *b.* 351.

măĭmár-lu, sm. *mr.* maçon 277,2 . . 3 . .—279.

maĭmúță, sf. (ţe) singe 353,3. 354 . .; *măem-, b.* 358, 1. 2 . . *momiță b.* 121; **-ţóĭu,** sm. dém. *b.* 250,2.

mắĭne, av. demain 96,2 . . 3 . . 198, 2. 205,2. 211,3. 327; *b.* 210; *măĭnre* 55, 2 . .; *măni, b.* 136,2; *măre, istr. b.* 285, 3. 286,2.

maínte, pp. avant 16*,2. 20,3. 23, 1.2. 32,2. 37,2. 41. 50. 51 . . 100. 101. 114,2. 120. 122. 133. 137,2.3. 152,2. 201. 209. 253,3. 268 . . 329,3. 330,3. 366,3. 367,3; *mainŭte* 47, 2; *maintea* 200,3 . . 367,2; *b.* 9 (v. ainte, înainte).

Máĭor, sm. Np. *b.* 201,2.

máĭstur, sm. (ĭ) *mr.* maître maçon *b.* 276—280 (cf. măestru).

măĭu, (măsaĭu, mas, a măne) vn. 2. rester, reposer; vivre; passer la nuit 9. 194,3. 201,3. 222,2. 232,2. 242,1.2 . . 353,2; *b.* 41. 307,3.

maĭúg, sm. (ĭ) maillet *b.* 300,3.

mal, sc. (urĭ) bord, rivage 165,3. 199,3. 327,2; *b.* 287,3. 298,2. 346.

Maláchie, sm. Np. *b.* 195,3.

mălăĭu, sm. millet *b.* 121. 165; *mălae* 178,2; —, pain de maïs *b.* 336,3. 353,2.

Mălălăeşti, sm. Nl. *b.* 76,3.

mălcomíş, aj. taciturne *b.* 26.

mălít, aj. fangeux *b.* 350. 352.

Malkocĭ, sm. Np. 75.

maltratéz, va. 1. *istr.* maltraiter *b.* 282,2.

mă'lură, sf. (rĭ) charbon (maladie des blés) *b.* 320,2.

mámă, sf. (me) mère *b.* 319,3. 362; **măni-ta, măni-sa,** à ta, à sa mère (génit. et dat.) 7 . . 59,2. 224; *măne-ta* 184,2; **mă-ta, mă-sa,** (nom. et accus.) 91,3; *b.* 349,2; *mr. b.* 271. 278 (v. mumă).

mămălígă, sf. pain de maïs *b.* 375,2.

Mámbre, sf. Nl. 37.

mamona, s. richesse 8*, 2. 195, 2 . . 3 . .

mămúcă, sf. dém. petite mère *b.* 305, 2; **-cúţă,** sf. id. *b.* 352,2. 353,2; **-ulícă,** id. *b.* 336,2.

măn, (aĭ) va. 1. envoyer 256. 257; *b.* 141,2. 143,2. 293,2 . . 328,2.3. 359, 2; —, mener, diriger *b.* 88,3. 328,3. 335—338.

mână, sf. (mânĭ, ne) main 16*, 2. 5. 11,2. 12,2 . . 16. 37,2 . . 58. 61. 64,2.3. 67. 74. 82. 88,1 . . 3. 110,3 . . 127,2. 132,3. 158,3 . . 184,3. 188,3. 244,2. 283,3. 293,3. 349 . . 350. 352,3; *b.* 51, 3. 54,1.2. 107,3. 137,2. 169,2. 174,2. 175,2. 192,3. 242,3. 262,3. 349; —, *mr. b.* 264,2. 267. 271,2; —, (mâĭnĭ) 14. 16,2. 81,2. 89. 101,3. 131. 196. 263. 289,2. 290,3. 313 . . 345,2; *b.* 31,3. 32. 51,1.2. 145,3 . . 148; —, (manu) 36,2. 105,2. 121,3. 144. 145,2. 147,2 . . 152. 154. 174,3. 193,2. 230,3. 231. 246,2. 248,2. 249,2. 254,2. 266,2. 304,1.2. 324,2. 327,2. 365; *b.* 135,2. 145 . . 171, 2. 172. 199,3; —, (mănurĭ) 137,3. 140, 1.2. 141; *o* —, une poignée *b.* 44; *a* —, sous main; à la portée 147,3. 198,3. 212,3. 254. 361,3; *b.* 75,2; *războĭul de a* —, mêlée *b.* 82,3; *în-de* —, apte 319,3; *pre* —, dans la main 192,3; *maene* 216,2 et *mijna* 226,3 = *mână; mâĭna* 28; *mâĭnra* 3*. 5*; *mâra,* (-ru) 9 . . 54,2; *mera, istr. b.* 282,2; **mănúţă,** sf. dém. *b.* 344,3.

Mănăĭl, sm. Np. 74,3; Emmanuel; *-lă* 45; *Mane, b.* 289; *Manoli, b.* 287—291; *Manolachi, b.* 81,2; *Manulê* 75.

mănânc, (mâncái, a mânca) va. 1. manger 7. 42,3. 46,2. 62. 64,2.3. 66. 90,3. 116,3 . . 165,2. 193,3. 238. 242. 247,3. 263,2. 264,2 . . 271,2. 285 . . 330,3. 331,2 . . 351,2 . . 3 . .; *b.* 44,3. 63. 67,2 . . 71,2. 94. 149. 201. 215,3. 233. 255,2; *mănâînc* 15,3. 36,3. 52,1-3. 80,3. 104. 108,3. 112. 116,3; *mânc, mâânc, mâînc* 8*, 2. 13*, 3. 16*, 2. 4 . . 5 . . 15,2. 16,3. 29,2. 81,3. 90,3. 104, 2 . . 108,3; —, *mr. b.* 269,1 . . 3; *măc, b.* 263,2. 264. 273,3. 281,3; *manc, b.* 264,3; *munc, istr. b.* 283. 285,2 . . 3. 286, 3; *mărâînc* 4*, 3. 5*, 2; *mărânc, istr. b.* 285,3. 286.

mănăstíre, sf. (rĭ) couvent, cloître 44. 62,1.2. 78. 87,3. 94,2. 103,2. 131. 174,1-3. 193. 221 . . 297,2. 3. 319,2. 328; *b.* 24,3. 32,3 . . 34,3. 40,2 . . 127, 3. 156,3; *monastire* 109,3; *-tir* 214,2; *manaster mr. b.* 274,3.

mănătúrcă, sf. (cĭ) champignon *b.* 98.

măncăcós, aj. gourmand 285,3; **-cáre,** sf. (cărĭ) l'action de manger; manger, mets; proie 15,3. 18,2.3. 35. 61. 64,2. 129,2, 167,2. 282,3. 354,2; *b.* 23. 2. 42,2. 47,2. 203,3. 210,3; *-cari, b.* 85; *măîncare* 28. 30; **-căríme,** sf. démangeaison *b.* 341,3; **-cát,** s. manger 266,3; *b.* 102,2; **-cătúră,** sf. id. *b.* 289,2.

Mancê, s. Np. 45.

mance-le aj. *istr.* le premier *b.* 285.

mândila, sf. *mr.* habit *b.* 274,2 . .

mândreáţe, sf. fierté 250; **-résc,** vr. 3. s'enorgueillir, se glorifier 47; *b.* 291,2. 332; **-ríe,** sf. (ĭĭ) sagesse 10*, 2 . .; —, orgueil, fierté 50. 54,3. 247. 364,3; *b.* 47,3. 48; **-rişór,** aj. joli *b.* 317,3; **-ru,** aj. vain, fier 50,3. 300,2. 327,3; *b.* 158,3. 197,3; —, beau, joli *b.* 141,2. 287,3. 330,2; —, sage 59. 141,3; *b.* 72; —, s. amant, amante *b.* 289,2.3. 290,1.2. 293,3. 306,2. 309,3 . .; **-rúţă,** sf. (ţe) id. dém. *b.* 290,2. 296,2.

Manend, sm. Np. Mani *b.* 79,2.3.

mângăére, sf. (rĭ) consolation; caresse *b.* 67,3. 161,3; *-ri, b.* 179,3; *-eare* 99,2; *b.* 15,3. 52,2 . . 146,3. 149, 2 . . 230,2; *mâîngâeare* 31,3; *-ĭare* 10*, 2. 84,3; *mîn-* 211; **-găeát,** aj. consolé 249,2; **-găĭós,** aj. s. consolateur *b.* 172, 3. 224,3; (—, *b.* 231, 31. **mănios**); **-găitór,** aj. s. consolateur; calmant 84,2. 130,3. 289; *b.* 79,3. 242,3; *-găetor* 136,2. 208,

3; **-găitúră,** sf. consolation 9*. 19,2; **-găĭu,** (ăĭăĭ) va. 1. consoler; caresser 148 . . 179,1.2. 181. 188. 300,2; *b.* 54, 2. 104. 135,2. 140,2. 182. 230,2. 304; —, vr. se consoler 99 . . 139. 258,3. 350. 364; *b.* 178,3; *mâîngâĭu* 31. 184,2.

mănic, vr. 1. se lever de grand matin *b.* 137.

mâ'nică, sf. (cĭ, ce) manche *b.* 11,3. 337. 351. 373,2.

mâníe, sf. colère; fureur; courroux 1*,3. 13*,2 . . 15,3 . . 16,2. 35,2.3. 51 . . 60,3. 76,3. 81,3. 83,3. 111,3. 113,2. 142 . . 170 . . 201,3. 213,3. 247,2. 295, 2. 320,3. 338. 364,3; *b.* 18,2. 22,3. 29, 2. 55,2. 57,2. 67. 83,2.3 . . 123,3. 185. 196,2. 246,2; **mâniós,** aj. s. furieux, violent 113,3. 169,2. 364; *b.* 26. 27,3. 56, 2. 83,3. 84,2. 146; *-neos, b.* 67; **mângãos,** *b.* 231,3 (l. **mânios**); **mănĭu,** (iăĭu) va. 1. irriter; fâcher 11. 15,2.3 . . 36, 2. 80. 211. 365; *b.* 48,2. 63,2. 96; —, vr. s'irriter, se fâcher, avoir du dépit 2*. 27,2. 66,2 . . 86,2. 112,2. 117,2. 121,3. 182. 227,2. 233. 270. 273. 305. 368,2; *b.* 246,3.

Manolache, -li, v. Mănăil.

mansúp, sc. (urĭ) poste, emploi *b.* 106.

mântá, sf. (le) manteau *b.* 294,2. 337,3.

mântuése, (uíĭ) va. 3. sauver, délivrer 27. 50,2. 85. 89,2. 127,3. 148. 241. 289. 293. 309,2. 349,3. 367; *b.* 16, 2. 29,2. 38,2. 132,3. 199. 214,3. 356, 2; —, vn. finir *b.* 245,2; *ment-* 39; *mant-, b.* 184; **mântuínță,** sf. salut; délivrance, rédemption 108,2. 240,3. 242, 2. 249. 270. 322; *mîn-* 214.2; **mântuíre,** sf. id. 49. 83,2. 166,2. 263,2. 295. 336, 3; *b.* 17. 31,2. 156,1.2. 192,3. 196,3; —, fin *b.* 62; **mântuít,** aj. guéri 187,2; **mântuitór,** sm. Sauveur 50,2. 65. 124,3. 136,2. 183,3. 214,3. 348 . .; *b.* 101. 190; —, aj. sauvant, délivrant 130,3. 163. 292. 348; *b.* 20,3. 81.

mânúnchĭu, sc. (che) fagot; gerbe, bouquet, botte 249,3; *b.* 317,3. 321. 336,2. 344,2.

Manul, sm. Np. *b.* 126,2; *-lê,* v. Mănăil.

mănúță, sf. (ţe) petite main *b.* 295, 3. 352,2.

mânz, sm. (ĭ) poulain 310,3 . . 311 . .; *b.* 359,2. 372,2; —, (zăĭ) *b.* 133,2 . .; —, (jĭ) *b.* 168 . . 258,2; *mănd* 232,3. 233; **-zár,** sm. (ĭ) brebis à lait *b.* 258,2; **-zát,** aj. sevré *b.* 258,2; sm. Np. 87; **mânḑisór,** sm. ânon 36.

măr, sc. (mere; merĭ) pomme, pommier 356,3. 357; *b.* 2,3. 73,2 . . 3 . . 74 . . 91. 97,2. 137,3. 138. 174,2. 299, 2.3. 324,3 . . 327,2 . .

măra, v. măna.

mărăcíne, sf. (nĭ) épine; broussailles 222; *b.* 310,2. 342; *-čuni, b.* 119,2 . .

marama, v. măhr-.

Maramorúș, sm. Nl. 234,3. 235,2. 3; *-mureș* 197,2; *-murăș* 125,2.

marănc, *istr.* v. mănânc.

mărárĭu, sm. anet 356,2.

mărát, aj. *mr.* pauvre, misérable *b.* 274,2. 278,3. 280. 281.

Marco, sm. Np. Marc 42,3 . . 100,3. 128. 256,3. 310,3. 358,3; *b.* 22,2. 63; — **Avrélie,** Marc Aurèle *b.* 9,2 . . 10, 1.2; *-cu, b.* 292 . .; — **Antonie,** Marc Antoine *b.* 197—198.

marchéz, sm. marquis *b.* 249.

Mardohéĭu, sm. Np. 277.

mare, aj. grand 11*,2. 3. 6. 11,2. 17. 24. 31. 34,2.3. 35,2. 36,3. 43,3. 55,2. 59,2. 61,2. 67,3. 84,3. 104,3. 186, 2. 329,1.2. 348,3; *b.* 8. 13,2. 227. 355, 3; —, s. le grand, supérieur 20,3. 33, 2. 89,1.3. 154. 156. 170,3; *b.* 213,2. 247,2; *cu — ce,* à peine *b.* 348,3. 353, 2; —, *istr. b.* 283,3; *mari, b.* 10. 82,3. 103. 150,3 . . 171,3; *maare* 92,2.

máre, sf. (mărĭ) mer, océan 6. 11 . . 14. 18. 19. 23,3. 34,1.3. 36. 49,3. 84, 3. 110,3. 127,2. 202,3. 224—225. 265, 2. 303,3 . . 304. 339. 367,2 . .; *b.* 13,2. 22,3. 110,1-3. 147. 157,2. 217; **-roșie,** la Mer Rouge 145,3.

măre, intj. hé, holà 199,2; *b.* 324,3; *-ri, b.* 301,2; —, *istr.* v. măine.

mărésc, va. 3. louer; grandir, élever 80,2. 83,2.3. 86,3. 164,3. 165. 243. 248, 3. 249,2 . . 264,2 . .; *b.* 15,2. 56. 192. 253; —, vr. grandir, magnifier 365,2; *b.* 17.

Máreș, sm. Np. *b.* 205,3. 206,2.

mareșál, sm. maréchal *b.* 127,3.

márĕț, aj. av. fier 13*. 50,3. 285,3.

márfă, sf. (mărfurĭ) marchandise *b.* 128,3. 135. 245,3.

mărg, v. merg.

mărgăritár, sc. (ĭ, e) perle fine 18. 38. 114,2 . . 176,2. 179. 290; *b.* 133,2.

151,2. 168. 218. 336; *-rînt, b.* 333,2; *-rintár, b.* 334.

mărgelát, aj. marqueté (?) *b.* 258,2.

marghĭól, sm. (ĭ) bouffon, vaurien *b.* 12,2. 118,2.

márgine, sf. (ne, nĭ) marge, rivage, bord; extrémité; frontière; flanc 18. 73, 2. 83. 97,3. 131. 154,2. 189,3. 223,2. 250,2. 261,3. 272,3. 314 . . 330. 367,2; *b.* 92,3. 107,2. 132,2. 158,2. 169. 206, 2. 301,2; —, *mr.* fin *b.* 278,2; *-gene, b.* 71,3. 90,3 . .

Mărginénĭ, sm. Nl. *b.* 127,3. 207.

márhă, sf. bête de somme 23,3.

Maríe, sf. Np. 32,2. 92,3. 101 . . 124. 137,2. 183,2. 188 . . 196. 230,2. 231,2. 299,1.3. 300,3; *b.* 38,3. 171,2; —, sm. Marius *b.* 197—198.

măríe, sf. grandeur; gloire; majesté 12*,2. 4. 38 . . 50, 2. 75,3. 83,2. 97. 103,3. 104,3. 105. 114,3. 119,2. 124,3. 130,3. 159. 192,3. 240 . . 290,3 . . 336, 2. 340,3; *b.* 2,2.3 . . 8,2.3. 126,3 . . 181,2; **măríme,** sf. grandeur, quantité *b.* 84,3. 88,2. 129.

Marín, sm. Np. 355,1 . . 2; **-rină,** sf. *mr. b.* 274,2 . .; *-rien* 38.

măríre, sf. gloire, louange; grandeur; splendeur 14,2. 15. 49,2. 50. 51. 85,2. 99,2. 106. 114,3. 182,3. 184,3. 236,2. 298,2. 302,3. 367,3; *b.* 16,3. 86. 107. 147. 173,2. 184,1.2. 188. 232,2.3; **-iș́ór,** *cresc* —, grandir un peu *b.* 178, 2; **-ít,** aj. loué, fameux 183,2. 344,2; *b.* 249. 315,2.

mărit, (aĭ) va. 1. marier *b.* 261,1. 2 . .; —, vr. prendre un mari 46 . . 52, 2. 59; *b.* 60,3. 89,2. 309,3 . .; **-át,** aj. marié 46 . . 52,3; *b.* 353,2.

mármură, sf. marbre 172,3. 173. 361 . .; *b.* 40,2.3. 130; *-re* 6. 205,2 . .; **mărmurése,** vn. devenir stupéfait 223, 2; **-rít,** aj. stupéfait 222,2.

Maroc, sm. Nl. *mr. b.* 281.

Mártha, sf. Np. 137,2. 138,2. 139, 2 . . 140. 186,3.

Mártie, sm. mois de Mars 74,2. 76. 208. 314; *b.* 38,3. 166,2; *-rt* 331; *b.* 58,2; *-ti, b.* 60,3.

mártur, sm. (ĭ) témoin, 122,3. 123. 297,3. 301,3; *b.* 256,3; *-tor* 3*,1.2. 257; *b.* 3.

mărturíe, sf. (ĭi) témoignage; témoin 3*,2. 12,3. 20,2. 33. 38,3. 40,2. 82. 93,1.2. 123. 128. 134,3. 153,1.2. 174,2.3. 237,2. 245. 261,3. 277,2. 284, 2. 309,3. 351,2; *b.* 8,3. 30,3. 38. 97,3. 206; — **pravo-slávnică,** la confession orthodoxe 290,3; — **risése,** (sĭi) va. 3. témoigner, rendre témoignage; avouer, prouver; confesser; avertir 2*,3. 4*,3. 15*,2. 20,2.3. 31. 32,3. 41,2. 63,2. 74, 3. 85. 109. 115,3. 122,3. 132,2. 144, 1-3. 153,2. 160 . . 165. 308,3. 311,2.3. 342,3. 365,3; *b.* 36 . . 50,2. 131. 159, 3. 160 . . 210; *-resesc* 134,2; *-torisesc* 43, 2; *-torosesc* 44, 3; *mrăturisesc* 52; **-risíre,** sf. confession, aveu *b.* 204. 210, 2; *-ri, b.* 219,2; **-risít,** aj. de bon témoignage 283,3; —, reconnu 3*.

Marți, s. pl. Mardi 218,3. 235,2. 310; *b.* 59. 137; *-ță, mr. b.* 280,3; **-țic,** sm. Np. 143,2 . .; **-țĭalis,** sm. Np. *b.* 3,3.

mărúnchĭu, sm. (ĭ) manche, anse *b.* 333,3 (v. mănu-).

mărúnt, aj. av. menu, fin, mince, petit 70,3; *b.* 43,1.3. 300,2; *pre a* —, en détail *b.* 171,3; **-nțél,** aj. av. dim. id. *b.* 42,2.3. 300,3. 328,3. 333,3; —, sc. atome 339.

mas, sm. couchée 201,3 . . (v. mâiu).

másă, sf. (mese, mê-) table 28. 30, 3. 49,3. 58,2 . . 100. 210,2. 223 . . 262, 2. 283,2. 293. 336,2; *b.* 7,2. 28,2. 43, 3. 69. 84,3. 104,3. 170,2. 224,2. 225,3. 248,1.2. 255,2; *measă, mr. b.* 281,3 . .

măscărícĭu, sm. bouffon, jongleur 88,2. 217,3; *b.* 170,3; *-reț, b.* 360,1 . . 2; **-cĭúne,** sf. arlequinade *b.* 51,2. 52,3.

máscur, sm. (ĭ) cochon mâle châtré *b.* 34,3.

maslín, sm. (ĭ) olivier 7 . . 64,2.3. 286,3. 287; *b.* 62; — *sălbatec,* terebinthe (?) 357; **-ă,** sf. (e) olive 10*,2; *b.* 97,3; *mr. masnă (?) b.* 275.

máslu, sc. (le) extrême onction 115. 243,2; *b.* 29.

masnă, *mr.* v. maslină.

mastoríe, sf. *mr.* art *b.* 265,3 . .; *-tu-, b.* 276,2 (cf. măestríe meșter).

măsur, (aĭ) va. 1. mesurer 30,2. 128; *b.* 92,3. 366,2; **-ă,** sf. (rĭ) mesure; nombre 15. 17. 29,2. 30,2. 82,2. 97,3. 195,2 . . 267,2; *b.* 25,2. 108,2. 158,2. 211,2. 323,2. 359,3; *cu* —, modéré *b.* 87; *de* —, id. *b.* 26,2; *peste* —, trop, à outrance *b.* 161,3. 174,3; *asupra de* —, id. *b.* 63,3; **-rát,** aj. mesuré 82,2.

mâșâesc, vn. 3. fourmiller *b.* 153,3.

mâșc, sm. mulet 365,3.

máștehă, sf. belle-mère 90,2. 277—278.

mătăcíne, sf. mélisse *b.* 342,3.

mătărsăsc, va. 3. confesser 207,2 (v. mărturisesc).

mătásă, sf. soie 313,2. 356,3; *b.* 120; *-se, b.* 225,3; *matasă, b.* 332. 368,2. 369,2.

matca, sf. (mătcĭ); — **foculuĭ,** le fleuve de feu (dans l'enfer) 82,3. 113,2. 127,2. 349; *b.* 141,3; —, lit de rivière *b.* 261,3.

Mateĭu, sm. Np. 75. 109,3. 134,2. 200; *b.* 82; *-theĭu* 78,2.3. 98. 111,3; *b.* 63; *-theĭ* 41,3. 194. 274,3. 275 .. 307, 3. 309,2; *b.* 20,2 .. 3. 38; *-ttheĭ* 27,3. 30,2. 159. 194,2. 237,3. 325,2. 348,3; *Măteĭu* 38,2; **Mătieaș** 176. 177,1.2. 191, 3; *Ma-* 71.

matérie, sf. (iĭ) matière, substance 260; *b.* 64,2. 91,3. 214,2. 237,3.

Mătieaș, v. Mateiu.

mátor, sm. vieillard 164.

mătrăgúnă, sf. mandragore *b.* 342 ..

mătur, (aĭ) va. 1. balayer 91; *b.* 339, 2; *-tor* 1*,2; **-ă,** sf. (rĭ) balai, herbe à balai 356; *b.* 339,2.

mătúșă, sf. (șe) tante 90,2. 190,3; *b.* 350,3; —, vieille femme *b.* 353—356.

maț, sc. (e) pl. intestins 156. 166,2. 321; *b.* 362,2; *mr. b.* 263,3.

mâ'ță, sf. (țe) chatte *b.* 172. 213,2. 319,2. 337,3 .. 362. 374,3; —, flocon *b.* 309,2.

Mavriki, sm. Np. 75; **-rocordát,** sm. *b.* 18.

Maxim, sm. Np. 257. 320,2. 328; **-ián,** sm. Np. 322.

măzác, sm. écrivailleur 362,3.

mázăre, sf. pois commun 356; *b.* 27; *-zi-, b.* 98.

mazíl, aj. s. destitué; petit boïar *b.* 34,3. 102,2. 219,2. 220 .. 319,2; *-zăl, b.* 75; **-ésc,** va. 3. destituer 149,3; *b.* 34,2.

me, mea, pr. pass. 1 sg. f. ma (v. gram.).

me, v. merg.

mea, av. *mr.* après *b.* 272,2.

measer, v. meser.

meáșire, sf. *mr.* don, gratuitement *b.* 263,2.

mecét, sc. (urĭ) mosquée 149,2 .. 3; *b.* 19,3.

Mecisláv, sm. Np. *b.* 50,3.

medelnicér, sm. (ĭ) le boïar qui versait l'eau sur les mains du prince 91,3. 151,3 .. 173,2; *b.* 195,3; *-dil-* 103; **-niță,** sf. lavoir 238,3 .. 239 ..

Medena, s. Np. *b.* 173,2.

Medieș, sm. Nl. 178; *-ĭaș, b.* 3,2.

megiáș, s. aj. (ĭ) voisin 174,2. 197; *b.* 2,1.2; —, (ieșĭ) 136; *b.* 121,2; **-ieșésc,** vr. 3. avoisiner à 189.

Mehedínțĭ, sm. pl. Nl. *b.* 127,2.

Mehmet, sm. Np. 71. 149,2 .. 191,2.

meĭdán, sc. (e) champ de combat *b.* 240.

meĭu, sm. millet 6,2.

melahónie, sf. mélancolie *b.* 26,2.

melc, sm. (ĭ) limaçon *b.* 42,2. 371,2.

Meleti, s. Nl. Malta 349,3; **-tie,** sm. Np. 290,2; *-tiĭ* 111,2.

Melhi, sm. Np. 66 .. 67 ..; **-or,** sm. Np. *b.* 332,3; **-sedec,** sm. Np. 66. 94, 2; **Melíntie,** sf. Np. 6 .. 7.

mélița, sf. moulinet, brisoir *b.* 349. 369.2.

menĕuros, v. mincinos.

Menelau, sm. Np. *b.* 83,3 ..

menése, vn. 3. présager, prédestiner 201; *b.* 70,1.2.

mente, v. minte.

menut, v. min-.

Mepeș, 178, l. Meghieș.

mera, *istr.* v. mâna.

meráchie, sf. *mr.* souci *b.* 271,2.

Mercurĭ, sm. Mercredi *b.* 59,2. 137; *mĭercure* 218,3 .. 220; *b.* 125; **Mercurii,** sm. Np. Mercur *b.* 82,3.

meréu, av. continuellement *b.* 288, 2. 290,1-3. 344,2.

merg, (merșĭ, merseĭ, mear-, mĭar-) vn. 2. aller marcher 1*. 2*,3. 5*. 9*. 15*,3. 1 .. 3 .. 6,2. 9 .. 13,2. 17,3. 19. 24,2 .. 25,2.3 .. 31. 61. 65. 67. 70,3. 74. 82. 97. 99,2. 115,3. 127,3. 131. 141,3. 166,3. 187,3. 188. 201,2. 218,2 .. 3. 229, 2.3. 253 .. 291,3. 297. 309,2. 310,3. 327. 334,1.2 .. 352,1-3; *b.* 39. 56,3. 63,3. 97,2. 105. 114,2. 115. 119,2. 133—134. 167,2. 199,2. 200,2. 359,3; *mărg* 95. 116. 139,3. 147,2. 149. 182,2 .. 3. 230, 2 .. 3. 255, 2. 273, 3. 299,2. 300,2.3. 305,3. 306 .. 307. 340,2. 360,2; *b.* 64, 2. 66,3. 114,3. 120,3. 132,2.3. 133,3. 135,3; *mĭerg, mr. b.* 272; *merĭ, -re* 2 et 3 sg. *b.* 345 *me,* 3 sg. *b.* 293,2; *mere, istr. (mes) -a,* il est allé *b.* 283,2. 284,2.

286,1-3; **-ere**, sf.; — *înainte*, progrès *b.* 162,3.

meri, s. miel; v. miere.

meridián, sm. méridien 323.

merişór, s. (şoare) pervenche *b.* 356; —, petite pomme *b.* 174,3.

mers, sm. *pe — ul drumuluĭ*, pour aller en chemin *b.* 294,3.

meruésc, vn. 3. être digne *b.* 214,3.

mes, sm. (şĭ) *mr.* mois *b.* 268,2.

meser, aj. s. misérable; pauvre *mê-*, 8*,3. 19,2. 59,3. 61. 181,2. 185,2. 252, 2. 313. 364,3. 365. 367,1.2 . .; **-âtáte**, sf. pauvreté, misère 25. 26. 31,3. 32. 181,3; **-êre**, sf. miséricorde 11*. 11. 13,2. 14,2. 28,2. 78,2.

Meserclu, sm. Np. (?) 45.

mesése, vn. 3. tenir table *b.* 293,3.

meséţ, sm. (slav.) mois 38. 56,2. 87, 2. 340,2.

mésia, s. Messie 108,3. 153,1.3; *b.* 322; *messia* 153,2.

Mesopotamie, sf. Nl. 273.

mesteácăn, sm. bouleau 356,3.

méstec, (aĭ) va. 1. mêler 2. 126,3; *b.* 67,2. 301,3 (v. am-); **-ătúră**, sf. mélange, composition 101.

mestĭ, sm. pl. espèce de chaussures *b.* 34.

mestru, *istr.* v. măestru.

meşină, sf. (nurĭ) basane 258,2.3.

méşter, sm. (ĭ) maître; artisan, maçon 33,2. 38. 125. 177,2. 222,3; *b.* 13,2. 19,2. 88. 136 . . 178,3. 211,2 . . 252,3. 292,3; —, aj. habile 10*,2. 167,3; **-áş**, sm. (ĭ) dim. *b.* 364,2; **-íe**, sf. art *b.* 291,2; **-şúg**, sc. (urĭ) art, métier; artifice, ruse 71. 79. 116 . . 118. 123,2. 191,3. 235 . . 236. 337; *b.* 88; —, connaissance 110,3 . .; —, malice 301; *meşteşug*, id. 84. 171,2. 172,2.3 . . 291, 2. 353,3; *b.* 5,2. 30,3. 91,2.3. 171,2. 179. 181,3. 239. 253,2. 257. 362. 373,2; **meşterşuguésc**, va. 3. travailler, faire; préparer 118,2. 133,3. 144,2. 324; **-şuguít**, aj. artistique *b.* 13,2; **meşteşugíre**, sf. art *b.* 92,2.3; **-teşugít**, artificiel *b.* 173,2.

metafizică, sf. métaphysique *b.* 247.

metaforicésc, aj. métaphorique *b.*163.

Metafrást, sm. Np. 241,2.

metaherisésc, va. 3. user, employer *b.* 47,3. 90,2. 198.

metánie, sf. (iĭ) prosternation 90,2 . . 3. 91. 181; *fac* —, s'incliner 305,3. 306,2.

meteáhnă, sf. (ne) défaut 170,2; *-tahnă*, *b.* 249,3. 250,2.3.

Methodie, sm. Np. *b.* 56.

Methomori, sm. Nl. 321,3.

Metisláv, sm. Np. *b.* 50,3.

metóh, s. église succursale *b.* 40 . .

meu, pr. pass. mon, v. mieu (v. gram.).

meuréz, va. 1. mesurer(?).

mev, *istr.* mon *b.* 285 (dcr. meu.).

mez, v. miez.

mi, pr. pers. datif: à moi.

mia, pr. pass. *istr.* *b.* 285,2 v. mea.

mĭară, v. miere.

Miasin, sm. Nl. 221,2.3.

miază-noápte, sf. Nord 130,3. 177, 2. 222,2; *mĭaḑă* —, 65,3. 68; **-zi**, Sud 130,3.

mic, aj. petit 9*,3. 8. 17. 18,3. 31. 34,2. 66,3. 70,3. 89,3. 94,2.3. 104,2. 3. 114,3. 119,2. 127,2. 193,2. 260,2. 290,2. 309,3. 337; *b.* 13,2. 107,2. 118, 3. 140,2. 166,3. 233,2. 249 . .; *o mică de vreame*, — — *de ceas*, peu de temps 256; *b.* 41; *mĩc*, *mr.* *b.* 277,3; **-şór**, aj. dim. très petit 79,2. 120,3; *b.* 254,2; **-şoréz**, va. 1. rapetisser 83, 3; *-şurez* 119,3; *b.* 12.

micşuneá, sf. (ele) violette *b.* 295.

micúţ, aj. très petit *b.* 354; *de* —, depuis qu'il était très petit *b.* 292,2.

míe, sf. (mĭĭ) mille, millier 4. 10,2. 16. 28,2. 60. 95,3 . . 96,1.3. 238. 296, 3. 332; *b.* 47,3. 55,3. 92,3. 147,2. 210, 2. 304. 369,3. 370,2.3.

miél, sm. (mieĭ) agneau 15,2. 74,3. 104, 3. 282. 293,2; *b.* 258,2 . . *mr. nĭel b.* 265, . . 2 . .

mieoáră, sf. brebis de deux ans *b.* 258,2.

Mĭercurĕ, s. Mercredi 88,2.

miére, sf. miel 98. 165,3. 166 . .; *b.* 94,3. 102,3. 132,3; *-ri*, *b.* 59 . . 85. 133; *meri*, *b.* 59,2. 137,3; *mieare* 12,3. 15,2. 68. 154,2. 282; *b.* 173; *miară* 175, 2; *nere*, *b.* 138.

mĭerlă, sf. (le) merle *b.* 44,3.

mierós, aj. mielleux *b.* 354,2.

mĭeu, (mea, nostru, noastre) pr. pass. mon; v. gram.

miez, sm. milieu *b.* 340,2; — *de paĭne*, mie de pain *b.* 42,2. 43; — *de noapte*, minuit *b.* 36,3. 37; *-ul nopţiĭ*, id. 80,3. 82. 288,2; *b.* 54,2; *mez*, *b.* 341,2 (cf. *mr.* nĭiza).

migdálă, sf. (le) amande *b.* 98.

Mihaĭ, sm. Np. Michel 33,2. 37. 93, 2. 268,3; *b.* 81,3. 128. 144,2. 217,3. 333,3; — **Vodă,** *b.* 24,2. 75,3. 82; *-haĭl* 11*. 49,2. 61,2 . . 3. 64,3. 81. 363; *b.* 40,3. 111,2. 171—172. 244; *-hăĭl* 87,2; *-hăilă* 207,2 . .; *b.* 330; **-hálce,** sm. Np. *b.* 38,3; *-ci* 173,3 . .; *-cĭu* 174 . .

Míhnea, s. Np. 171. 172; *b.* 206,2. 300,2.

miĭáș, sm. capitaine (sur mille soldats) 3*,3. 4*,3.

mijésc, va. 3. cligner *b.* 363,2.

mijlóc, sc. (ĭ, oace) milieu, moyen; reins 18. 21,2. 34. 57,3 . . 102,3 . . 110, 3. 127. 129,2. 156. 244,2. 265 . . 267. 310. 313. 334,3. 348,2. 366,2.3; *b.* 9,2. 11. 22,2. 28,2. 38. 151,2. 153,2. 158. 253,2; —, le gros, centre de l'armée *b.* 301,2.3. 304; **-él,** sm. dim. *b.* 320; **-ésc,** va. 3. causer; intervenir *b.* 6,2. 182,3; **-íe,** sf. intervention 245,2; **-íre,** sf. (rĭ) id. *b.* 7. 81,2; —, moyen *b.* 131, 2; —, centre 323.

mílă, sf. (le) pitié, miséricorde, grâce, aumône; charité; *a fi* —, avoir pitié 10*,2. 12*,2. 8. 12. 25,2. 28. 37,1.3. 49. 50,2. 52,2. 67,3. 68,3. 82,2. 88. 95,3 . . 96,3, 107. 125,2. 156,2. 191,2. 193. 210,2.3. 299,2. 324,2. 346. 349,3; *b.* 2,1.3. 30,2. 63,3. 116,2. 135,2. 193 . . 200. 229,2. 231. 308,2; —, bonté, richesse *b.* 102,3; —, amour *b.* 318,3. 374,3; *mĭlă, mr. b.* 272,3.

mílă, sf. (le) mille 58,2. 177,1.2; *b.* 133,3. 172,2; —, (urĭ) *b.* 40.

Mílcov, sm. Nl. 72,2.

milcuésc, vr. 3. prier, supplier 99. 184,2. 304,2; **-cuíre,** sf. supplication 97; **-cuitúră,** sf. id. 42 . .

Milêști, sm. Nl. 92,3; **-lic,** s. Np. 257.

milión, sc. (oane) million *b.* 366,2 . .

militár, sm. (ĭ) militaire *b.* 310,3.

milós, aj. miséricordieux 1. 2. 277,3; **-sărd,** id. 159,2 . . 337. 344,3. 354,3; *-srăd* 20; **-sărdíe,** sf. miséricorde 130,2; **míloste,** sf. miséricorde, clémence; aumône, charité 13,3. 30,2. 81; **-ténic,** sf. id. 6*,3. 8,3 . . 24. 25,2. 30,2. 44 . . 86. 96,3. 107. 161. 181. 296. 304,2; *b.* 7,2. 62,2; **-tiv,** aj. s. miséricordieux; favorable 82,2. 86,2. 114,2. 149,3. 165. 242,3. 263,3. 346,3. 368; *b.* 10,3. 77, 2. 101,2. 111,2. 143,3. 219,3; — *a ta,* votre Grâce (titre) 88,2; **-tivése,** vr. 3. avoir pitié 64,3. 86,2. 124,3. 125; *b.* 185,3. 233. 357,3; **-tivíre,** sf. miséricorde, grâce *b.* 47,3. 146,3. 182,2. 219,3.

Milos, sm. Np. 74 . .

miluésc, va. 3. avoir pitié; faire une grâce; donner, faire l'aumône; traiter bien 12*,2. 8. 25,3. 26,2 . . 3. 30,2. 50,2. 52,2. 62,2. 81,1.2. 82,3. 86,2. 95 . . 169,3. 183,2. 193,2. 320,2. 344. 358,2. 363,2. 368; *b.* 33,2. 94,2. 124. 135. 162. 185,3. 225. 233,2. 310. 317 . . 323,3. 375; *doamne miluéște,* χυριε ἐλεισον 240—241; **-uitór,** aj. s. miséricordieux 84,2. 96,3.

Mina, sm. Np. 221,3. 223.

mínă, sf. mine *b.* 223,2.

minareá, sf. (ele) minaret 149,2.3.

mincĭúnă, sf. (nĭ) *-cu-,* mensonge 156,2. 302,3. 360; *b.* 8. 41,3. 98,2. 159, 3. 206,3. 211,2. 228,2. 248. 257,2; *men-* 48. 231,2. 351,2; *mr. b.* 264,2; *min-ţună,* (ŭĭ) *b.* 268; **-cinós,** aj. s. faux, menteur 9*. 11. 19,3. 84,2. 131,3. 133, 2. 210. 293,2. 324,2 . .; *b.* 23. 39,3. 73. 145,2. 207,2. 214,3 . . 234,3; *-cĭunos* 123. 245. 360; *-cenos* 284. 313,2; *mencĭunos* 47,3 . . 48,1.2. 129; *menčuros* 54,3.

minduésc, (uĭ) *mr.* vn. vr. 3. penser, croire; réfléchir; *b.* 264,1.2. 266, 1.3. 267. 268,2. 272,3. 276,3; *-ntu-, b.* 267,2; **-uíre,** sf. pensée, intention *b.* 266. 267 (v. dcr. minte).

mine, pr. pers. sg. accus. v. gram.

minéĭu, sc. (eae) menaeum 251,2. 319.

Minicát, s. Np. *b.* 30.

mint, (ţĭĭ) vn. 133,2. 3. 10*,2. 248. 302,1.2; *b.* 209,3. 234,2; *măint* 2.

mínte, sf. (ţĭ) esprit, raison; sens, intelligence 12*,3 . . 23. 31. 44. 58. 60, 3. 99,3. 110. 122,3. 132. 157. 167,3. 168,2. 232. 272,2. 276,2. 324,3 . .; *b.* 5,2. 13,2. 20,2 . . 47. 80,3. 100,3. 151. 199,3. 247,3; *cu* —, intelligent *b.* 214; —, *mr.* caractère *b.* 264; *-ti, b.* 121,3; *mente* 13,2. 50,1.2. 57. 76,3. 77. 79,3. 364,2; **mintĭáscă,** aj. f. fictive 323.

minúnâ, aj. admirable 12; **-nát,** aj. s. admirable, merveilleux; 11,3. 31,2. 60,3. 83,2. 99,3. 137,2. 149,3. 172,2. 212,3. 223,3. 249. 264,3. 298,2; *b.* 30, 2. 57. 84,3 . . 150. 183; *mĭen-* 138; **-ne,** sf. (nĭ) miracle, merveille; prodige 13, 3. 84,1.3. 223,2.3. 225,3 . . 283,3. 299. 303,2. 358,2; *b.* 21. 41,3. 108. 174,3;

men- 138 . .; *mĕn-* 140,2; **-néz,** (naĭ) vr. 1. s'étonner; admirer 225,2; *b.* 72. 226,2. 199 . . 200; — *neḑ* 247. 251,3. 159,2.

minút, aj. *mr.* menu *b.* 280,2.3 (v. dcr. mărunt).

miorcă, sf. (ele) agneau *b.* 329 (v. mieoară).

miorlăésc, vn. 3. miauler *b.* 337,3.

mír, (ái) vr. 1 s'étonner; admirer; s'émerveiller 12*. 1. 5. 47,3. 66,2. 69,2. 77. 100,3. 108,3. 221,2. 222,2. 231,2. 256, 3. 292,3. 297,3 . . 316,2. 327,3; *b.* 33, 3. 37,3. 164. 169,2. 236.

mír, s. (slav.) monde 97,2.

mír, sc. (urĭ) chrême, les saintes huiles 9. 101,2. 186,3. 225,2. 241,3 . . 243,2. 259,2; *b.* 324,3. 325; *myr* 115; *floarea -ului,* myrrhe (?) *b.* 327,3; *Cosma de —,* corruption de (C. et) Damian, *b.* 339,3.

miră, sf. (ile) Parque (μοῖρα) *b.* 196,3.

mirăesc, vr. 3. *mr.* se fâcher *b.* 263,3.

miráre, sf. admiration, étonnement 319,3; *b.* 13. 111,3; *-ri, b.* 83; *de —,* admirable *b.* 112.

miraze, sf. *mr.* héritage *b.* 269,2.

Mirca, sm. Np. 75,3.

míre, sm. fiancé; époux 116. 154,2. 264,2 . .; *b.* 345.

mireán, sm. (enĭ) profane, laïque; *-rê-* 88,2. 89,2. 117. 193. 217,2. 219. 276,3. 329,2; *b.* 29,2.

mireásă, sf. (ese) fiancée 209,2. 264; *b.* 159,3. 293. 312,2. 316,2.

mireázmă, sf. (ezme) parfum; aromate *b.* 30,2. 109; *-rezmă* 106,3. 179, 2; *-rismă* 157,2; *myrizmă* 57,3.

mirenésc, aj. laïque, mondain *b.* 101, 2. 146; **-nêşte,** en laïque 91; **-níe,** sf. în —, se trouvant dans l'état de laïque 180,2.

míriște, sf. chaume 61.

mirodénie, sf. (ii) aromates *b.* 89; **-die,** sf. (ii) drogues aromatiques 101.

Mirón, sm. Np. 44,3. 173,2. 196,2. 202; *b.* 1,2. 2,2.

mirós, sm. parfum, odeur 272,3. 359, 3; *b.* 30,2. 89. 138. 232,2; —, (íi) vn. va. 3. sentir, fleurer; flairer *b.* 30,2. 133,3. 167. 174. 176,2. 295,2. 328,3; *-esc, b.* 110; **-álă,** sf. odeur *b.* 120; **-eniâ,** sf. id. 5; **-itór,** aj. odoriférant, aromatique 101,2. 159. 225,2. 340,3; *b.* 42,2. 45. 97,3. 314 . .

mirotocéţ, Nicodim — ul, Nicodemus unguentem fundens 158,2.

mirués, va. 3. oindre 221,2; *b.* 325.

Misaíl, sm. Np. *b.* 1,3.

misanthropia, sf. misanthropie *b.* 47,2.

Misír, sm. Nl. Égypte 61,2; *b.* 61,3.

mistuésc, va. 3. consommer 363,3; — sauver *b.* 81,3; —, remplir 96.

mişe, (aĭ) va. 1. remuer, mouvoir 345; *b.* 108,3. 117. 202. 251,3; —, vr. se remuer 212,3. 258. 266,3. 319,3; *b.* 212,2; *mĭje, b.* 172,3; **-áre,** sf. (ărĭ) mouvement *b.* 90,3. 192,3. 243,2; **-ătór,** aj. *avere -toari,* meubles *b.* 220.

mişél, aj. s. (eĭ) pauvre; malheureux, misérable; débonnaire 8. 24,3. 25,2. 30, 3 . . 31,3 . . 32. 119. 248,2. 250. 364,3. 365 . . 367,2.3. 368,2; *b.* 10,3. 12,3. 68,2. 73,2; —, humble 209,3; *mişăl, b.* 17. 69. 132,3. 245; **-áme,** les misérables, la totalité des pauvres 24,3. 25 . .

mítă, sf. don pour corrompre 7*,2. 159,2.

mitárcă, sf. (ărcĭ) champignon 356,2.

mititícă, aj. sf. petite *b.* 369,3; **-tél,** aj. s. (teĭ) petit; plus petit 19; *b.* 247, 3. 250,3. 292,2. 334. 370; **-telúţ,** dim. très petit, mignon *b.* 258,3.

mitropolíe, sf. (ii) cathédrale 172,2. 236,3. 239,3. 246,3. 279. 307,2; *b.* 15. 30; **-lít,** sm. (ţi) métropolitain, archevêque 33,2. 70,3 . . 87.3. 98,2. 103,2. 114,3. 125. 157,2. 199. 208,2. 217. 240. 320; *b.* 34,3. 75,2. 125. 253,3.

mĭu, v. meu.

mizâ, sf. clin d'œil 211,3.

moále, aj. s. (moĭ) mou 186. 276. 285,3. 338,2; *b.* 26,3 . . 145,2. 330. 340,2; *mole* 136,3; *icre moĭ,* caviar *b.* 364,2.

moără, sf. (morĭ) moulin 53. 62,2. 3. 74,3. 151,3; *b.* 11,2. 314,3. 333 . . 370,2; *pĭatra morĭĭ,* meule 127,2. 349.

moárte, sf. mort 2*,2. 10*. 13*. 14*. 3 . . 23. 26. 64. 67,2. 96,3 . . 99,2. 102 . . 2. 113,3. 121,3. 138, 1.2. 141. 166,2. 187,2. 257,1.2 . . 267,3. 317,2 . . 354, 2.3. 366,2; *b.* 53,2.3. 63,2. 193,3; — *de om,* meurtre 121; *fără —,* immortalité 233,3; *de —,* mortel *b.* 47; —, *mr. b.* 266,2. *moarŭte* 50,3. 52; *morte* 5. 54,2. 137,3. 182; *b.* 120,2.3. 234,3.

moáşă, sf. (şe) sage femme *b.* 166, 2. 375,3; —, *mr.* vieille femme *b.* 281.

moáște, sf. (moștĭ) reliques 85 .. 121. 258,3. 259,2.

mocán, sm. (ĭ) montagnard *b.* 259,2; **-ănésc,** aj. montagnard *b.* 333; **-ănít,** id. *b.* 336.

mocirlă, sf. bourbe 285,2.

módă, sf. manière *b.* 213.

mogândeáță, sf. bête noire *b.* 261.

Moghíla, sm. Np. 75,3; **-ldea,** sm. Np. 173,2 (v. Mővila).

Moámeth, sm. Np. *b.* 132.

mohorá't, aj. rouge foncé *b.* 43, 3. 98. 167. 339,3. 340; **-râțésc,** va. 3. teindre écarlate 107,2.

moĭ, intj. *mr.* v. *mă.*

Moisi, sm. Np. 33,3. 145,3. 148,3. 153,2. 172. 311,3. 364,2; *b.* 62,2. 322 ..; *-seĭ* 75,2. 193,2 ..; *-să, b.* 64. 65,3. 66; *Moysi* 11*,3. 14,3. 20,3. 23,2. 31. 32, 3. 37,2. 49,3. 100. 105,3. 180,2. 232. 277. 284 .. 309,2. 321,2; *b.* 36,2; *-seĭ* 238,3. 325,2.

moĭu, (muĭaĭ) va. 1. mouiller, tremper; adoucir 10*; *b.* 43,2. 46. 162,3. 316; —, vr. s'amollir 366,3.

mojíc, sm. (ĭ) roturier, plèbe 133; *b.* 77,2 .. 3 .. 78 .. 374,3; *mujic, b.* 118, 2 ..; **-ésc,** aj. grossier *b.* 374,3.

Moldóva, sf. Nl. 68,2 .. 70,3. 72,2. 114. 118,3. 143. 150 .. 189. 234,3. 239. 251,2. 322,3; *b.* 1 .. 18. 32,2. 34,2.3. 81; *-davia* 190,2; *b.* 219,3. 222,1.2; **-veán,** aj. s. (enĭ) moldave 71,3. 191. 361,3; *b.* 75,3. 126,3; —, Np. *b.* 206; *-venul,* sm. Np. 135,2 ..; *muldovan* 197; **-venésc,** aj. moldave 142,3; *b.* 86. 151. 195,3; *-vinesc* 69; *b.* 151; **-ovlahía,** sf. Moldo-Valachie 240.

molicĭúne sf. amollissement *b.* 197.

molíd, sm. (izĭ) mélèze *b.* 306,2.

mólie, sf. (iĭ) mite 81,3. 112 .. 212, 2. 324,3. 341.

molitávnic, sm. livre de prières; rituel 284,2. 315,3; *-tvănic* 241,2; **-vă,** sf. (ve) prière 25,2. 80. 121. 142,3. 160,3. 161. 183,2. 228. 333. 345,3; *b.* 54,2.

molótru, sm. fenouil (melilotus off.) *b.* 44,2. 98,2.

Móm, sm. Mome *b.* 249,3.

momése, va. 3. allécher *b.* 362.

momíță, v. maĭmuță.

monáh, sm. (așĭ, ahĭ) moine 78; *b.* 32. 203,2.3.

monárh, sm. monarque *b.* 53,3 .. 54 .. 87,3; *-ha, b.* 9; **-hínă,** sf. souveraine *b.* 54,3.

monastíre, v. mănăstíre.

mor, (murí) vn. 3. mourir 12*. 13*, 3 .. 16*,3. 2 .. 21. 24,2. 30,3. 52,2. 58,2. 60. 67. 85. 96. 100,3. 110,2. 113, 3. 124. 129,2. 138,1.3. 139,2 .. 159,3. 175,2. 182. 187,2.3. 300,2; *b.* 7,3. 52. 94,3 .. 96,3. 109,2. 119,3. 137,2. 141, 3. 208,2. 230,2. 260.

morál, sm. morale *b.* 247 ..; *-lă,* sf. id. *b.* 362. 363,3; **-icése,** aj. moral *b.* 169; **-nic,** id. *b.* 212.

morárĭu, sm. (rĭ) meunier *b.* 333,3.

mórcov, sm. (ĭ) carotte *b.* 98,2.

moresti, v. *istr.* il faut *b.* 282 ..

morláĭ, intjct. *mr.* hé, holà *b.* 270,2 (v. moĭ, măre).

mormânt, sc. (urĭ) tombeau; monument 11. 117,2. 155,2. 195,3. 215,3 .. 230 .. 257 .. 292,2. 308,2 ..; *b.* 7,3. 62 .. 82,3. 131,3. 307,2.3; *morŭmănt* 316,2.

Morsima, sm. Np. 175,3.

mort, aj. s. mort 13*,2 .. 5. 9. 31 .. 32,3. 59,2. 71,2. 101,2.3. 106. 124,2 .. 139,2 .. 140 .. 182,2. 185 .. 196. 215, 2. 233,3 .. 292,3; *b.* 117. 174,3. 216, 3. 255,3; —, *istr. b.* 282,3. 283,3; —, mortel 102,2; *mař* —, défaillant *b.* 192; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) charogne 90,3. 116,3; *b.* 12,2; **morțĭú,** av. mort *b.* 288.

morún, sm. esturgeon *b.* 43,2.

Moscál, sm. (ĭ) Moscovite *b.* 3,2. 34, 2; *mu-, b.* 126,3; **moschicése,** aj. moscovite, *b.* 34,2. 35,1.2; **Moscul,** sm. Nl. Moscovie, Russie 125,3. 360,3; *b.* 34,2; —, s. Russe *b.* 35.

mosór, sm. bobine *b.* 354,2 ..

móstru, sc. (re) échantillon *b.* 268.

moș, sm. (ĭ) aïeul; ancêtres 59,2. 68,3. 93. 171,2. 173,3. 174,2 .. 345; *b.* 96,3. 142,2. 293—297; —, vieillard *b.* 261. 303,2. 354,2. 370,3.

moșíe, sf. (iĭ) propriété, terre 38,2. 53. 75,3. 91,3. 92. 100,2. 103. 200. 235,3 ..; *b.* 34,3. 69,2. 76 .. 2. 82. 142, 2. 221,2; —, patrimoine 101,3. 118,3; *b.* 166,3; —, pays 288. 340,2; *moșăie* 135,2; *b.* 256.

moșneág, sm. (egĭ) vieillard 255,3; *b.* 333,3. 348—351.

moșteán, sm. (enĭ) héritier 165; *moștnean,* id. 185,3; **-tenése,** va. 3.

hériter; posséder (en héritage) 14*,2 .. 18,2. 97. 233,3. 250. 263,2; *b.* 11,2. 12,3. 224; *-tinesc,* 325; *b.* 95,3. 96,3. 359,2; **-teníre,** sf. (rĭ) héritage, patrimoine 281,3. 283; *b.* 88. 144,3. 205,2; *-tinire, b.* 359; **-tenitór,** aj. s. héréditaire; héritier *b.* 96,2. 144,3. 261,2.

motóc, sm. matou *b.* 213,3. 337,3.

Moţóc, sm. Np. 173,2; **-el,** 173 .. 174,2; **Moţaílă,** *b.* 259,3.

movílă, sf. (le) colline 71,2.3. 72; *b.* 33,3 ..; —, sm. Np. *b.* 33,2; **-líţă,** dim. *b.* 33; **Movileştĭ,** sm. Np. les descendants de Movila *b.* 33,2 (v. Moghila).

mozícă, sf. (ce) musique 226,3.

mreájă, sf. (mrejĭ) filet 351; *b.* 262; *mrêge, b.* 171; *mreji, b.* 119,1 .. 2.

mşt, v. meseţ.

muc, sm. (ĭ) morve *b.* 225.

múcc, *istr.* v. muşc.

mucenúc, sm. (ĭ) martyr 83,2. 84, 2 .. 3. 85 .. 90. 221,3. 224. 256,3. 291, 3. 320,2; *b.* 68,2. 80. 117. 204,2 .. 217,2; *mucinic* 363,2; *măc-,* 86 .. 257,3; **-ésc,** aj. de martyre 257; **-íe,** sf. martyre 256,3; *mâcenicie* 257,2; **mâcénie,** sf. place de supplice 257,3.

múcid, aj. moisi *b.* 12,2.

mucós, aj. morveux *b.* 224,3.

muére, sf. (rĭ) femme 2*,3. 15*,2. 1. 5. 47,1.2. 89,3. 218,2.3. 232 .. 276, 3; *b.* 26,2. 59,2. 121,2.3; *-ri, b.* 60,3. 64,2; *mueare* 17. 23,2. 24,3. 26,2. 33. 35. 40. 273. 274. 291 .. 313,2. 362; *b.* 6,2. 170. 208,1.2; *muĭare* 37. 45,3 .. 46. 52,2 .. 59,2. 63,3. 107,3. 108 .. 2. 110,3 .. 122 ..; *mulĭăre, istr. b.* 283,3; *mulĭere, mr. b.* 265,2.3; *mullĭere, b.* 280, 3; **-ésc,** aj. féminin 276,2.3; *b.* 51,3. 129,2. 167; *muerăsc* 313,2.

múget, sm. mugissement *b.* 306,2.

múgur, sc. (e) bourgeon 68; *b.* 368 ..

Muha, sf. Np. *b.* 172.

muĭát, aj. trempé *b.* 45 (v. moĭu).

muleít-a, va. *istr.* il a laissé tomber *b.* 284,2.

mult, aj. av. beaucoup 2*,3. 9*,3. 8. 12,3. 21,2. 24. 32. 45,2. 52,1.2. 67, 2. 69,2 .. 118,2 .. 204,2 .. 337,2. 345; *b.* 26,1.2. 144. 148,3. 168 .. 186. 211. 245,3. 262; —, *mr.* très *b.* 280; —, sm. foule, quantité 11. 242,3; — *preţ,* grand prix 18; *mulţiţĭ,* grande foule; *de mult,* depuis longtemps; autrefois 33,2. 49,2. 84 .. 122,2. 130,2. 177,3; *b.* 3,3. 190, 3. 194,3; *maĭ* —, plus 31,2. 39,3. 142; *molt* 92,2. 175,2.

mulţămeálă, sf. remercîment 222,3; **-ţămesc,** va. 3. remercier, rendre grâce; satisfaire; —, vr. se contenter 52. 105,3. 140,2. 180,2. 222,3. 251,3. 252; *b.* 6. 47,3. 125. 155. 201. 210,2. 316,2. 325; *-ţemesc* 73. 98,3. 188,2. 206,3. 225,3. 269; *b.* 227. 228; *-ţemăsc, b.* 96,3; *-ţimesc* 196. 294,2; *-ţumesc, b.* 68. 321; **-ţămíre,** sf. remercîment, grâce *b.* 79. 194; *-ţem-* 132,3. 225,2; **-ţămít,** aj. satisfait 243; *b.* 7. 350; **-ţămítă,** sf. remercîment, grâce *b.* 4,3. 47. 51,3. 111,2. 147,2.3. 150,3. 351,3; *-ţem-* 15*. 31,3. 335,3. 336; *b.* 184,3.

mulţesc, va. 3. multiplier 11*. 4. 58, 2. 84. 155,3; *-ţăsc* 266,3. 267; *b.* 70,2; **-ţíe,** sf. multitude 11; **-ţíme,** sf. (mĭ) foule, multitude; quantité; nombre 64, 3. 81. 113 .. 115,3. 128,3. 153,2. 189, 2. 233 .. 283,2. 305,2. 349,3. 367,2; *b.* 7,2. 16,2. 53,3. 92,3. 109. 240,3; *-ţâme* 241,3. 253,3; *-ţâmi, b.* 360 (v. înmulţesc).

múmă, sf. (ănĭ) mère 33. 40. 62 .. 190,3. 229,3. 277,2. 278. 317,3 ..; *b.* 17,2. 63,2 .. 69,2. 189,2; *-păduriĭ,* fantôme; ogresse *b.* 261 (v. mamă).

Mumuleánu, sm. Np. *b.* 246.

múncă, sf. (cĭ) tourment, châtiment, peines de l'enfer 19. 49,2. 95. 96. 104, 2. 107. 138 .. 139,2. 141. 167. 171. 182 .. 289. 291,3. 322. 338—339. 346; *b.* 14. 49,2. 87. 117. 200,3. 204,2; —, travail 120. 219,3; — *de cap,* peine de mort *b.* 189; *muînca* 4. 30,3. 31. 37. 49, 2. 54,3. 106,3; **-césc,** (ĭĭ) va. 3. tourmenter, châtier, punir; —, vr. se tourmenter, lutter 1, 3. 60,2. 171. 338. 339,2.3; *b.* 14. 49,2. 308 —, travailler; *b.* 249; *muîncesc* 10*. 13*,3. 31; **-cít,** aj. torturé 84,3; —, gagné par dur travail *b.* 374; **-citór,** aj. laborieux *b.* 26; —, s. tyran, démon, celui qui tourmente 60,1.2. 113,2. 228, 2; *b.* 171,3. 204,2.

múnte, sm. (ţĭ) mont, montagne 23, 2. 32,3. 40. 57,2. 114,2. 127,3. 141,3. 199,3. 212,3. 254,3 .. 282,2. 309,2. 349,2. 367; *b.* 22,2. 60,3 .. 146,3. 167, 3. 233,3 ..; —, (ţăĭ) 268,2; *b.* 234; **-ele Maslinilor,** Olivet 232,3. 310,3; **muntéan,** sm. (enĭ) montagnard; Valaque, Roumain 72,1. 3. 200. 335; *-tĭean, b.* 258,

2; **-tenésc,** aj. id. 71. 72. 191,3. 200. 433,3; **-tós,** aj. montagneux *b.* 259.

muntrésc, va. 3. *mr.* voir, regarder *b.* 269,2. 270,1. 2 .. 271,3. 272,3. 278. 279.

mur, sm. *mr.* mur *b.* 268.

múră, sf. (re) mûre de ronce *b.* 262, 2. 295,2. 298,3. 342.

Murăș, sm. Nl. 176,3.

Murát, sm. Np. 150,2 ..

múrg, sm. cheval bai *b.* 295,3. 296. 306,1.2; **Murgeștĭ,** sm. Np. 173,3. 174.

murguésc, vn. 3. murmurer 23.

muritór, aj. s. mortel 131. 205,2; *b.* 13.

muruésc, va. 3. barbouiller, salir 363; *b.* 98,3.

músă, v. muză.

Musalip, sm. Np. (?) *b.* 56,3.

múscă, sf. (muște) mouche 98. 201, 2; *b.* 172. 376,3.

muscal, v. mos-.

must, sm. jus, suc *b.* 45,2; —, moût *b.* 45,2 .. 3 ..

Mustafá, sm. Np. 149,3; **Múste,** sm. Np. *b.* 24,2.

mustecĭoáră, sf. petite moustache *b.* 298,2.

mustésc, va. 3. pressurer *b.* 45,3.

musteáță, sf. (tețe) moustache *b.* 297,2 ..; *-tĭață, b.* 119,3; *-tață* (tăți) *b.* 314; *-teță, b.* 369,2 ..

mustráre, sf. (ări) opprobre, peine 47, 2. 212; **mústru,** va. 1. reprocher, gronder; sermonner *b.* 72,3. 116. 185. 201. 206. 253,3. 288,3.

musulín, sm. mousseline *b.* 225,3.

musulmán, sm. musulman *b.* 131,1.2.

Mușát, sm. Np. 87; —, aj. *mr.* beau, joli *b.* 264,3. 265,2.3. 268; —, *istr.* id. 285,3.

mușățél, sm. camomille 356.

mușc, (aĭ) va. 1. mordre 36,2. 206, 2. 296,2; *b.* 163,3. 189,3. 238,2; *mucc, istr. b.* 285,3; **-átul,** sm. piqûre *b.* 339; **-ătură,** sf. (re) id. *b.* 339. 340,3.

múșchĭu, sm. *-ul grâului,* fleur du froment 282.

mușlár, sm. moutarde 17. 128,2. 320,3. 356.

mușterĭu, sm. (ii) acheteur *b.* 356.

mușutéță, sf. *mr.* beauté *b.* 280,2; **-tíc,** aj. beau *b.* 280,2.

mút, aj. s. muet 211,1.2. 228,3; *b.* 62. 150,2.

mút, (aĭ) va. 1. changer, transférer, déplacer 66,2. 68,3. 105,2. 212,2; *b.* 3,2. 44,3. 93; —, traduire *b.* 252,2; —, vr. partir, mourir; se changer; déménager 58,2. 143,3. 200,2. 203,2. 209, 2. 210,2. 323,2; —, *mr. b.* 264; **-áre,** sf. changement(?) 12,3.

Muză, sf. Muse *b.* 172,3; *musă, b.* 252. 2. 3.

múzgă, sf. *mr.* bourbe *b.* 264.

myrizmă, v. mirezmă.

N (H).

na, tiens, prends *b.* 308,2. 355,3. 362, 2; —, istr. vers *b.* 283,2.

năbădáe, sf. (ăĭ) malheur *b.* 356.

năbușésc, va. 3. suffoquer *b.* 297,2.

naca, av. *mr.* peut-être *b.* 263,2.

nacêlnicíe, sf. commencement *b.* 254,2.

năcĭunár, aj. national *b.* 368,2.

năcoválă, sf. enclume *b.* 375.

Nacu, sm. Np. 150,3. 151 ..

nádâ, sf. appât 228,3; **nădăésc,** vr. 3. se confier 55,2; —, espérer 7*,2.

nădéjde, sf. (dĭ) espoir, espérance 131, 2. 203,3. 204,2; *b.* 71. 83,3. 189; *-dêj-,* 13,2. 31,3. 41,2. 100. 112,2 .. 3 .. 133, 2. 153. 184,3. 315,3; *b.* 6. 15,3. 31,2. 149,2 ..; *-di, b.* 116,2; *nedeajde* 48,3. 215,2; *nedejde* 199; *b.* 19. 112,2. 181, 3; *-di, b.* 181,2; **nădăjduése,** va. 3. espérer; attendre 28 .. 112,3. 185,3. 300,2; *b.* 48,2. 99,3. 115,2. 148. 151, 3. 181,2. 236,3; —, vr. se fier, confier 155. 317,2; *-dej-,* 281,2. 286,1.2. 366; *nedej-,* 2*. 231,3. 247,3. 283,2. 288,3. 367; **nădăjduíre,** sf. espoir *b.* 149,2 ..

nădrágĭ, sm. pl. chausses *b.* 34.

nădușálă, sf. chaleur *b.* 3,2; **-șít,** aj. suffoqué 117; *b.* 291,2.

năfrámă, sf. (me) fichu *b.* 310. 339,2.

náfură, sf. pain béni 181,2. 3 .. (v. ana-).

năgáră, sf. zizanie *b.* 337,2.

Nagumodru, sm. (ri) gymnosophiste *b.* 167 ..

năhut, sm. pois chiche 356.

Năĭau, sm. Np. (?) 87,2.

nálba, sf. diable *b.* 260,2.

nălmesc, vr. 3. se louer 61; **-mít,** sm. salarié 180 (v. nămală).

naínte, pp. av. avant; devant 74. 161. 279,3. 332,3; *b.* 235; —, plus loin 75. 141,3; —, allons! 216,2; *mai* —, plus loin, *b.* 1,2.3 . . 17,2. 23. 101. 129,3; — —, devant 72,2; *b.* 167,2 . . 216,2 . .; *-tê,* 16*,2. 309. 364,3; *-tea,* 173,3; —, contre 253,3, 255; *năinte* 109,3 (v. în-).

năiresc, (rĭ) vr. 3. *mr.* se fâcher, devenir furieux *b.* 269,3. 271,3; **-ríre,** sf. colère *b.* 269,3.

nálba, sf. mauve 356; — **mare,** althée 356.

nalt, aj. haut, élevé 172,2. 250. 337; *b.* 234,3. 291. 324,3. 353,2; **nálţ,** va. 1. élever 142,2. 257,2. 264,2; **năltíme,** sf. (mĭ) hauteur 101,3. 233. 288,2; —, ciel 14*,1.2 . . *naltzime b.* 186 (v. în-).

nălúcă, sf. spectre, fantôme *b.* 41,2. 174,2.3. 261. 313,2; **-cése,** va. 3. apparaître en vision *b.* 20.3; **-círe,** sf. apparition, fantôme 345,3; *b.* 172.

nămálă, sf. bail *b.* 221,3 (v. năím-).

nănáş, sm. père assis *b.* 293,2.

nani, dodo *b.* 287,1-3.

Năntа, sf. Np. *mr. b.* 277.

nap, sm. (ĭ) navet 356,2; *b.* 26,3.

nap, av. *mr.* peut-être, est-ce que *b.* 270. 271,2 . . 3 . . 272,2.

nápărcă, sf. vipère 60.

nápáste, sf. (ăştĭ) malheur 10. 31,3. 32. 56. 214,2. 331; *b.* 74,3; *-ti,* 55,3 . .; —, tentation 41,3; **napastovanie** sf. *istr.* malheur *b.* 283; **nápástuése,** va. 3. tenter 45,3; —, faire tort, affliger 46,3; *b.* 74,3. —, vr. délaisser *b.* 128; **năpăstuít,** aj. s. malheureux, opprimé 46,3. 84,3. 168,3.

napóĭ, av. derrière, arrière *b.* 41. 90, 3. 91,2 (v. în-).

năprásnă, *de* —, soudain, tout à coup 2*,3. 68. 288,2. 361,2; *din* —, 185,2; **-nic,** aj. véhément, sévère 154,3; *b.* 59, 3. 135,2.

náră, sf. (nărĭ) narine 320,3; *b.* 118, 3. 169. 311,3.

naramgíe, aj. f. couleur d'orange *b.* 343; *-agie, b.* 341,2; **-ámză,** sf. orange *b.* 43,3. 45,2; **naramzát,** couleur d'orange *b.* 300,3.

năráv, sn. (ure, urĭ) coutume, habitude; nature, mœurs 10*,2. 11*. 13*,3. 15*,3. 31, 2. 47,3. 50,3. 59. 3. 131,3. 157,3. 179,3 . . 208,3. 295,3. 302; *b.* 7,2. 202,3. 246,2. 359,1 . . 2. 373.

năroc, *năród* v. no-.

nárd, sm. narde *b.* 176,2.

Narta, sf. Np. *mr. b.* 276 – 280.

năruesc, vr. 3. s'écrouler 199,3.

nas, sn. (urĭ) nez 171. 350,3; *b.* 19, 3. 104,3. 144,2. 169. 206,3.

năs, ă, pr. dém. *mr.* il, elle-même *b.* 268,2 . . 278. 279,2. 280,3. 281. 282,2.

násc, (născuĭ, a naşte) va. 2 naître; —, vr. être né 2*. 3*,3. 6. 9. 15,2. 20, 2. 48,2. 58,2. 63,3 . . 64. 66. 97. 116,3. 124 . . 132,2. 133. 153,3. 163,2. 175,3. 204,3. 205,2. 209 . . 239. 243,3 . . 267, 2. 307,3; *b.* 26. 58,2. 65,3. 99,2. 142, 3. 159. 171,2. 214,3; —, *istr. b.* 286, 2; —, produire *b.* 5,3. 148,2 . .; —, va. être né 32,2 . . 41,2. 106,2. 136,2. 164; *b.* 60,3. 61. 63. 66,2.3; **Născătoáre de Dumnezeu,** sf. la sainte Vierge 82,3. 158,2. 183,2. 300,3; *b.* 38,3. 61. 184.

născocíre, sf. invention *b.* 247.

născút, sm. naissance 2*,2. 10*. 89, 3; —, enfant né 35,2; *b.* 202,3; —, aj. né 109,3. 285,3; *b.* 248,3 . .; *unul* —, unigenitus 32,2; *b.* 95,3.

năd ră ván, aj. surnaturel, enchanté *b.* 356,2; — **văníe,** sf. (ĭĭ) bouffonnerie *b.* 364,3.

năsâlnicíe, sf. endurcissement 51; **-sílnic,** aj. véhément 60; —, dur 84.

năsilie, sf. bière 244.

năsíp, sm. sable 178,2. 339; *b.* 62, 2. 297,3; *-săp, b.* 62,3. 136,2 . .

Nastase, s. Np. 53.

năstăvitór, sm. (ἐπιστάτης) maître 26, 2; **nastávnic,** sm. (ĭ) directeur, maître 87,3.

năstrápă, sf. coupe, cuvier *b.* 217,2.

Nastratin, sm. Np. *b.* 364,3 . .

nástur, sm. (ĭ) bouton *b.* 90,1. 2. 331,3; *mr.* —, (lĭĭ) *b.* 276,2; **Nasturél,** sm. Np. 98,3; *Nă* —, 130.

naş, sm. (ĭ) parrain 90; **năşíc,** sm. dim. id. *b.* 250,2.

năştere, sf. naissance 24. 43. 87,3. 94,3. 132,2.3. 243,3. 271. 272; *b.* 28, 2. 51,3. 79. 139,2. 166 . .; —, lieu de naissance 184; —, Noël *b.* 58—59; —, Genèse 325,2; *-tire, b.* 67,1.2. 119,3.

nat-lu, sm. *mr.* enfant *b.* 268—269. 278. 280.

năţărău, sm. imbécile, vaurien *b.* 250,2. 363,2. 371.

nătezesc, va. 3. repasser (?) *b.* 177 (v. neted).

Nathan, sm. Np. 26,3.

natúră, sf. nature *b.* 145,3.

năválă, sf. assaut, attaque 251. 361, 3; *b.* 13,3. 242,2; *dau —,* attaquer, fondre sur q. *b.* 18,2. 19,3. 301; **năvălése,** va. 3. se jeter, monter à l'assaut; envahir 37. 267,2; *b.* 92. 116,3, 134,2. 242,3. 244, 3.301,3; **năvălíre,** sf. assaut *b.* 92,2.

Navan, sm. Np. 105,3.

năveástă, sf. *mr.* femme *b.* 274,2.

nâvód, sm. filet 18.

Navohodonosor, sm. Np. 146. 255, 3; *b.* 31,3; *Navu —,* 271,3.

Năvrăpăseu, sm. Np. 91,3.

Nazaret, sm. Nl. G. 233; — **reĭu,** sm. 36,3; *Nazárie,* sm. Np. *b.* 126,3; *Nazarênin* 2*,3; **nazarênên,** sm. de Nazareth 21,2; *-ri —,* 230. 231,3. 284; *b.* 171,2; **-rinésc,** aj. id. 6*,2.

nazát, av. *istr. tornu —,* retourner *b.* 286,3.

năzdrăván, aj. magique, doué d'un pouvoir surnaturel 361,3.

Nazianzeu, sm. Np. de Nazianze *b.* 13,3.

năzuesc, va. 3. avoir recours, désirer 190,3. 214,2. 228.3; — **ínță,** sf. aspiration *b.* 128; **nezuire,** sf. discorde(?) *b.* 212,2.

ne, pr. pers. 1. pl. dat. acc. nous 1.. 2.. 9. 27.. pass. *ni* 110,2; *b.* 56, 3. 140,3. 143,3.

ne-adormít, aj. vigilant; incessant 9; *b.* 143,3. 154. 163,3; *— dur-,* 54,3.

ne-aducătór-aménte, qui ne peut pas se rappeler 159,2.

ne-adunát, aj. *mr.* non cueilli *b.*

Neágul, sm. Np. 87,2; **Nêgoe,** sm. Np. 164. 168,3.

ne-ağutând, aj. non aidé *b.* 181,3.

ne-alergând, aj. non courant *b.* 170,3.

Neámțul, sm. Nl. *b.* 76,2; *Nê—,* 53, 2; *b.* 203.

neám, sc. (urĭ) peuple, race; famille; âge; génération; sorte *b.* 33,2. 34,2. 183,3.. 185,3. 186. 322. 340,2. 341,3; *nêm,* 14,2.. 15. 18. 97,3. 99. 110,1.3. 155,2.. 171,3.. 172. 195,2. 237. 269. 281,1.3. 356,3. 361; *b.* 1, 2. 3. 22,3. 50. 78,3. 87,2.. 111. 143, 2. 165,3. 211,3. 252,2.3; *nĭam, b.* 93, 2. 197. 198; *de—,* noble 100,2. 322,2; *b.* 7,2. 249; **cartê nêmulu**ĭ, table généalogique *b.* 20.

ne-apandixită, *mr.* av. à l'improviste *b.* 265.

ne-apărát, aj. av. indispensable, nécessaire *b.* 86,2. 87,2.

ne-apús, aj. sans coucher 83,3.

ne-arătând, av. ne montrant pas 358,2.

ne-armát, aj. non armé *b.* 197,2.

ne-ascultând, aj. désobéissant *b.* 94; **-táre,** sf. désobéissance 145,2. 262,2; *b.* 47,3. 193,2. 232,2; **-tătór,** s. (ĭ) desobéissant 193. 346,3; *b.* 20,2.

ne-asemănát, aj. incomparable *b.* 16,2.

ne-astămpărát, aj. turbulent; brûlant *b.* 143,3. 243.

ne-așezát, aj. en mouvement; orageux; *-șeḑat,* 79,2; *-așăzat,* 69,2.

ne-așteptáre, sf. l'action de ne pouvoir attendre 81.

ne-atíns, aj. intact 229.

ne-auzít, aj. inouï 201.

ne-avút, sm. (ți) pauvre 31,3. 106, 2. 250.

ne-bag, va. 1 — *în seamă,* ignorer *b.* 208; **nebăgător de sêmă,** sm. inattentif 346,3.

ne-bătút, aj. non battu 341,2.

neberese, *istr.* va. 3. recueillir *b.* 282,3.

ne-bețív, aj. non adonné au vin 47.

ne-biruít, aj. invincible 80,2. 84,2; *b.* 15,3. 204,3.

ne-boít, aj. non teint *b.* 298,3.

Nebojateo, sm. Np. 62,2.

ne-botezát, aj. s. non baptisé 239, 2.3; *b.* 143,3.

nebún, aj. s. fou, insensé; furieux 13*,3. 2. 15. 113,2. 123,2..3. 141,3.. 155,2. 289,2. 297,3. 324,2. 348,2; *b.* 5,3. 13,2. 83,3. 121. 149. 211,3. 212, 2. 352, 2. 355, 3. 358, 2; *ñe-, b.* 263; **-ésc,** va. 3. rendre fou 291,3; *b.* 95; —, vr. affoler *b.* 104. 196,2; —, aj. fou *b.* 48,2; **-êște,** av. insensé 275,3; *b.* 5; **-íe,** sf. (ĭĭ) folie; démence, furie 51, 3. 61,3. 80,2. 90,3. 117,3. 123,3. 155, 2. 354,2; *b.* 4,3. 6,2. 46,3. 148. 196; *-nĭe, b.* 119,3; **-ít,** aj. fou 225.

nec, va. 1. se noyer 59. 60,2. 98,2. 99,2 (v. înnec).

neca, cj. *istr.* que (ut) *b.* 283,1..2. 284,2; *nego, b.* 286,2 (v. ca).

ne-eădére, sf. qui est illicite 217,3.

necaíre, v. nicăĭrĭ.

necăjésc, va. 3. fâcher; vexer 354, 3; *b.* 261,3. 364,2; *necazesc, b.* 185,2; **-jít,** aj. fâché, tourmenté 365,3; *-jăt, b.* 197,2; *-zsit, b.* 186,3.

ne-căleát, aj. où l'on n'est jamais marché 252,3; *b.* 159; **-cătór,** aj. s. immobile 15*.

ne-cărturár, sm. (ī) illettré 69,2.

ne-cătát, av. sans viser (?) *b.* 245,2.

necătór, aj. noyant 213,3.

necáz, sn. (urī) peine, tourment; dépit 171,2; *b.* 15,3. 22,3. 23,3. 161,2. 236. 245,3. 302,2; *nă-,* 348; *b.* 103; **-esc,** v. necăjesc.

nece, v. nicĭ.

ne-cetínd, av. non lisant 37,2; **-tít,** aj. non lu *b.* 312,3.

Nêchi, v. Nichea.

ne-chĭemát, aj. non invité 352,2; *b.* 293,2.. 325,2.

ne-chipzuít, s. irréfléchi 131,3.

Nechítă, sm. Np. 38,3. 53,2.

ne-cinste, sf. déshonneur; honte; mépris 14*. 316,3. 338,2. 341,3; *b.* 86,3; **-ésc,** va. 3. mépriser; offenser *b.* 5. 7; **-tít,** aj. malhonnête; indigne *b.* 5. 40. 250,2.

ne-clevetitór, aj. s. non médisant 47,2.

ne-clipít, aj. sans cligner *b.* 163,2.

ne-clătinát, aj. invariable 131,3.

ne-clătít, aj. invariable; immuable; ferme 82,2. 89,2. 112,2. 184,3. 245,3. 303,3. 323; *b.* 86,2. 153,3. 204,3; **-tór,** aj. id. 322,3.

Necoáră, s. Np. 53,2.

ne-contenít, av. continuellement 338, 2; *b.* 65,3.

ne-credincĭós, aj. s. infidèle; *-cos,* 16*. 46,3. 100,2. 106. 138. 239,1.2; *b.* 158,3..; —, méfiant *b.* 145,2; *-nĕcos,* 46,2; **necredínță,** sf. infidélité; incrédulité; méfiance 9. 112,3. 304; *b.* 148,2.

ne-crescút, aj. *mr.* jeune *b.* 280.

ne-creștinésc, aj. non chrétien *b.* 22.

ne-crezínd, aj. non croyant *b.* 143; **-crezút,** aj. incroyable *b.* 363.

ne-cruțând, aj. non épargnant 240; **-cruțát,** sans considération *b.* 238,3.

Nectárie, sm. Np. 209,2.. 3.

Nectenáv, sm. Np. *b.* 207—210; *Nehtinav, b.* 166..

Neculce, sm. Np. *b.* 32,2.

ne-cúm, moins encore 69. 106,2. 120.

ne-cuminecát, aj. s. non communié 88,3.

ne-cunoscând, non connaissant *b.* 108,3; **-cătór,** aj. s. ignorant *b.* 95, 3; **-cút,** s. inconnu 79,2; *b.* 11; *ni-, b.* 360.

ne-cuprínș, aj. infini, incompréhensible 138,3. 157,2. 344,3; *b.* 151.

ne-curát, aj. s. impur, impie; immonde; sale 1*. 12*. 3. 12. 13,2. 19. 50. 80. 83,3. 90,3. 194,2. 241,2. 247, 1.2. 304. 363,2; *b.* 80. 145,2; —, (ță) 267,3; —, diable, satan 44; *b.* 51,3. 171, 2. 260,2; **-rățíe,** sf. (ĭ) impureté; impiété; immondicité 12*. 11. 29,3. 30. 50; *-ră-,* 292,2. 365,3.

ne-curmát, aj. continu; —, av. sans cesse 164,3. 193; *b.* 253.

ne-cusút, aj. sans couture 21,3..

ne-cutezând, non osant *b.* 321,3.

ne-cuviínță, sf. injustice *b.* 28,2; **-cuviós,** aj. s. inconvenant; indécent; indigne 30. 210,3. 345,3. 351 (ἀτόπος); *b.* 8.

Neda, s. Np. *b.* 300,3.

ne-dăfăĭmát, aj. irréprochable *b.* 79.

ne-dăspărțiț, aj. indivisible 172,3; *-de-,* 323; —, av. sans cesse 131.

nedejde, v. năd-.

nedelea, sf. (slav.) dimanche 80.

ne-deosăbít, aj. non séparé 323.

ne-depărtát, aj. non éloigné 323,2.

ne-depríns, aj. inexpérimenté 76,2.

nedereptate, v. nedreptate.

ne-destoĭnic, aj. s. indigne, incapable, 10*,3. 52. 80,2. 89. 98,2; *-dăs-,* 157,2. 340,2; **nedăstoĭnicíe,** sf. indignité 157; *-des-,* 12*,3.

ne-dezlegát, aj. indissoluble 11*,2. 49,2.

nedirept, v. nedrept.

ne-dobândesc, va. 3. non obtenir *b.* 163,3.

ne-doít, aj. ferme 224.

ne-dormíre, sf. insomnie 285,2.

ne-dospít, aj. sans levain 330,3..

ne-drépt, aj. s. injuste; faux; infidèle; injustice 171,3; *b.* 58. 100,2; *cu* —, illégalement *b.* 356,3; *-dirept,* 46,2.3. 195,2. 210,3. 248; *b.* 26; **nedreptáte,** sf. (ăți) injustice, iniquité 119. 169,1.2. 367,3; *b.* 105,2. 212,3; *-derep-,* 7*. 12*, 3. 12. 15. 54,3. 366,2; *-direp-,* 50,2. 105,3. 195,2.. 247; *ne-îndreptate, mr.* id. *b.* 263,2. 266,3.

ne-duchíre, sf. *mr.* stupidité *b.* 263,3.

ne-dúlce, aj. s. ingrat 20.

ne-domiríre, sf. indécision, incertitude; *b.* 22,3 .. 363; **-rít,** aj. indécis.

ne-dumnezeeáște, av. impie *b.* 79,3; **-zeíre,** sf. impiété *b.* 100,2; *-dumnădă-rie,* id. 190,2.

ne-ertát, aj. non pardonnant 26,3; —, non pardonné 63.

ne-fățărnic, aj. non hypocrite 10*, 2. 159,2; —, impartial 170,2; *b.* 147.

nefér, sm. (ī) soldat *b.* 127.

ne-fericít, aj. malheureux *b.* 307,3.

ne-fiínță, sf. non-existence 164,3; *b.* 147,2. 152,3.

ne-firése, aj. contre nature *b.* 142,3.

ne-folositór, aj. inutile *b.* 7,2.

Neftalim, sm. Np. 36,2; *-tha-, b.* 71,2.

ne-găcít, aj. non expliqué, peu clair 198,2.

ne-gándíre, sf. inattention 3; **-dít,** aj. inattendu *b.* 132,3; **-ditor,** sm. impartial 10*,2.

ne-gătát, aj. non préparé 242.

negél, sm. mamelon *b.* 144,2 .. 3 ..

neghínă, sf. (nĭ) ivraie 163; *b.* 153,3.

neghiób, aj. s. imbécile *b.* 249.

nego, v. neca.

ne-grăít, aj. inexprimable *b.* 106,3. 107. 192.

negreálă, sf. noirceur 60,2; **negrêță,** sf. noircissement *b.* 91,3; **negrése,** vr. 3. se noircir 346,2. 353.

ne-greșít, aj. sans faute *b.* 366,2.

ne-grijă, sf. insouciance 88,3. 89; *b.* 64; **-jése,** va. 3. négliger *b.* 263,2; **-jíre,** sf. négligeance 236,2; **-jít,** aj. sans souci 85,2.

negrișór, aj. noirâtre *b.* 327,2; **negru,** aj. noir; sombre 82,2. 93,2. 200, 2. 350,3; *b.* 64,3. 136,3 .. 146,2 .. 199, 2; *negru* 165,3. 301; —, s. *b.* 294,2; **Negru-Vodă,** *b.* 287,3.

négură, sf. (rĭ) brouillard; tourbillon 71,2. 192. 201,2. 224,3. 267; *b.* 137,3. 158,2; **-reáță,** aj. nébuleuse *b.* 299,2.

ne-gustáreț, sm. sobre 47,2.

negustátór, sm. (rĭ) négociant, marchand 18. 59,3; *-ță-,* 93,2; *b.* 125,3. 128,3. 129. 256,2 .. 3 ..; *-ți-, b.* 195, 3. 219,2. 221,2; *negustor, b.* 323; *negustitorĭu b.* 135; *nigustor b.* 138; **negustorăș,** sm. dim. *b.* 360,3; **negustorése,** va. 3. acheter; marchander 52,2; *b.* 154; *-ți-,* 279,2.3 ..; *b.* 221; **negustitoríe,** sf. commerce 279,3; *b.* 221; *negoțetorie* 313; *negustorie b.* 25.

ne-hárnic, aj. incapable *b.* 74.

ne-herotonít, aj. non consacré *b.* 61,3.

Nehtinav, v. Nectenav.

Neĭ, sm. Np. 136.

neĭcă, sf. ma mie *b.* 344.

ne-îmbiát, aj. non invité *b.* 294,2 ..; *-înbieat* 352,2.

ne-îmblát, non marché 252,3.

ne-îmbrăcát, aj. non-habillé *b.* 356,3.

ne-împăcát, aj. non-satisfait *b.* 305, 2. 314.3.

ne-împrustát, aj. *mr.* non-élevé; (jeune) *b.* 278. 280.

ne-începút, aj. sans commencement 257,2.

ne-încetáre, sf. continuité *b.* 361,2; **-tát,** aj. av. continuel; perpétuel; incessamment 31,2. 106,3. 131,3. 164. 274, 3 .. 301. 337,3; *b.* 16. 23. 101. 124,3. 147,3.

ne-închinát, aj. sans trinquer *b.* 293, 1. 2. 325,2.

ne-înceuviințát, aj. indigne *b.* 162,3.

ne-îndoít, aj. indubitable 101,2. 112,2.3.

ne-îndrâznind, non-osant *b.* 92,3.

ne-îndreptát, aj. sans absolution 89,2; —, non-corrigé 170. 355.

ne-îndurâtór, aj. intolérant *b.* 323,3.

ne-înflorít, aj. non fleuri *b.* 143,3.

ne-înfrânát, aj. effréné 146,3; *b.* 6.

ne-împăcát, aj. implacable *b.* 198.

ne-împlinít, aj. incomplet *b.* 138,3 ..

ne-împuținát, aj. inépuisable *b.* 147.

ne-însuflețit, aj. inanimé 132,3.

ne-întimĭát, aj. mobile *b.* 62 ..

ne-întinát, aj. immaculé 244,2.

ne-întórs, aj. impénitent 51.

ne-întrulocát, aj. non-uni, dispersé 323,2.

ne-întulburát, aj. non troublé 245,3.

ne-înțelegând, non comprenant 169, 3; *b.* 108, 3; **-gătór,** aj. s. imbécile; qui ne veut pas comprendre; ignorant 50,3. 79. 117,3. 119. 132,3.

ne-înțelépt, aj. s. fou; abruti; ignorant 13*. 15,3. 16. 27,3. 88,3. 155,2. 348,2; **-lés,** sm. ignorance 125,3; —, aj. inintelligible *b.* 315,2.

ne-învățát, aj. s. ignorant, inculte 78,3. 79. 118,3. 219,2. 253,2; *b.* 13,2. 249. 373,2.3 ..

ne-iscoditór, aj. incurieux (απεριεργον) 352,1—3..

ne-ispitít, aj. s. ignorant 12*,3.

ne-ispovedít, aj. sans confession 89,2.

ne-isprăvít, aj. non fini, incomplet *b.* 287,3. 288.

ne-ĭubitór, aj. s. — *la arăgint,* exempt d'avarice 47; —, ennemi 13*; *b.* 26,2..

ne-jelínd, aj. non regrettant *b.* 186,3.

ne-judecát, aj. sans jugement *b.* 325,2.

ne-lácom, aj. non cupide 47,2.

ne-lăcuít, aj. inhabité 268; *b.* 129. 159. 185,3.

ne-legĭuíre, sf. (rĭ) crime *b.* 260,3; **-gĭuít,** aj. inique *b.* 363,3.

ne-lesne, aj. difficile 113. 253,2; **-nicĕos,** id. *b.* 252,2; **ne-leznírc,** sf. difficulté *b.* 164.

ne-lipít, aj. non glaisé *b.* 350,2.

ne-luotór, aj. — *de mítă,* incorruptible 159,2.

ne-lucrând, aj. ne travaillant *b.* 88.

ne-mâhnít, aj. non chagriné *b.* 260,3.

ne-mâncáre, sf. jeûne *b.* 341,3; **-cát,** aj. sans manger, à jeun 253; *b.* 119,3. 203,2.

ne-mândru, aj. s. fou 8; —, laid *b.* 3,3.

ne-măngăeát, aj. non consolé *b.* 187.

ne-măniós, aj. doux, non irrité 47, 2. 159,2.

ne-măritát, aj. non-marié 52,3.

ne-mărginít, aj. infini; illimité 343, 2; *b.* 93. 150,3.

ne-măsurát, aj. infini, immense 203; *b.* 21,2; *nemeresc,* v. ni-.

nemêrnic, sm. (ĭ) étranger, errant 47. 104,1.. 212,2; *-nec,* 238,2..; —, prosélyte 283,3; —, vaurien *b.* 193; **-cíe,** sf. carrière terrestre 279,3.

nemic, v. nimic.

ne-mijlocít, aj. direct, *b.* 222.

ne-milostív, aj. s. impitoyable, dur; peu miséricordieux 13*. 95,3. 96. 106, 3; *b.* 143,3. 363,3; *-my-,* 50,3; **-íre,** sf. inclémence 278,2; **nemilosrădia,** id. 101,3.

nê'miș, sm. (ĭ) noble 177,3.

ne-mișcát, aj. immobile 184,3; *b.* 130; **-oari,** aj. f. id. *b.* 220.

Nemitór, sm. Np. 59.

ne-mórt, aj. immortel 290,3.

nemțése, aj. allemand 333,3; *b.* 225, 3. 341,2; **-êște,** av. id. 177.

ne-mulțămíre, sf. ingratitude 104,3; **-mítă,** sf. id. *b.* 6; **-mít,** aj. s. mécontent *b.* 357,2. 374,2; **-mitór,** aj. s. ingrat *b.* 47,1.2; *-țemitor b.* 12,2; *-țumitor,* mécontent *b.* 348,3.

ne-muríre, sf. immortalité 344,3; **-itór,** aj. immortel 146,3. 257,2. 344. 348,2. 362,3; *b.* 83,3. 84,3. 147.

ne-mutát, aj. inflexible 184,3; **-tătór,** aj. immobile 322,3.

ne-năprásnic, aj. non véhément 47,2.

ne-naroc, v. ne-noroc.

ne-născút, aj. s. non né 109,3; *b.* 372,2.

nenavidna, aj. f. *istr.* envieuse *b.* 283,3.

nêne, s. ami! *b.* 214,2.

Nenevitên, sm. habitant de Ninive 270.

Nênĭul, sm. Np. 76.

ne-noróc, sm. malheur *b.* 346; *-na-,* 110,2; **-íre,** sf. (rĭ) id. *b.* 5,3. 84,2. 85,2. 3. 144,3. 152,2. 243,2; *ni-no-, b.* 359; **-ít,** aj. s. malheureux *b.* 5,3. 10, 2. 144,3. 152,2. 182,2; *ni—, b.* 359; **-ós,** aj. s. malheureux *b.* 11,3. 12,2.

ne-numărát, aj. innombrable 106,2. 299. 311,2. 319,3. 360,3; *b.* 47,2. 82, 2. 254,2. 369,3.

ne-oáspe, sm. *mr.* ennemi *b.* 266,2..

Neofít, sm. Np. *b.* 30. 40,2.

ne-oprít, aj. libre; permis 29,2. 30. 323,2.

Neoptolím, sm. Np. *b.* 89,2..

ne-orândueală, sf. (le) désordre *b.* 87,3.

ne-osebít, av. sans cesse *b.* 307,3.

ne-osindít, aj. non condamné *b.* 184,3.

ne-ostinind, aj. sans se fatiguer; *neust-* 8*,2.

ne-păčnic, aj. non tranquille *b.* 214,3.

ne-părâsínd, aj. non abandonnant 130, 2; **-sít,** aj. av. continuel; sans cesse 57, 2. 107,3. 164,3. 192. 279,3.

ne-pățít, aj. *mr.* nouveau, pas encore essuyé *b.* 271,3.

ne-páza, sf. négligence, sans garde *b.* 153,2.

ne-plecát, aj. s. désobéissant, opiniâtre 47,2. 193; *b.* 20,3; **-cătór,** aj. s. désobéissant 13*. 50,3.

nepoată, v. nepot.

ne-pocăít, aj. impénitent 13*,2.

ne-podobít, aj. non orné 57.

ne-poftít, aj. s. non invité *b.* 375,3.

ne-pomenít, aj. qui n'a pas été mentionné *b.* 355.

ne-póstnic, aj. incontinent 88,2.

nepót, sm. (ţi) petit-fils 53. 59,2. 60. 66. 92,2; *b.* 98. 168,2. 193,2. 212, 3. 241,2. 293,3. 303,1—3; —, (ţie) 134, 2; —, (ţă) 68,2; —, neveu 143,3. 144, 1—3. 237,3; *b.* 98,2. 135; **nepoátă**, sf. petite fille 53; *nepotă* 44,3. 92,3.

ne-potícnesc, vr. 3. ne trébucher pas 110,3.

ne-potrébnyĭ, aj. (slav.) inutile 157,2.

ne-povăţuíre, sf. manque d'instruction *b.* 125,3.

ne-povestít, aj. inexprimable 257,3.

ne-prăvălít, aj. non bouleversé 202,3.

ne-pricepând, aj. non comprenant *b.* 255,2; **-cépere**, sf. ignorance 225; *-cêpere b.* 5,3; **-pút**, aj. ignorant; fou 324,3; *b.* 94,2. 181,2.

ne-priceştuít, aj. non communié 300,2.

ne-prieáten, sm. (ĭ) ennemi *b.* 13, 3. 14; *-tín*, 361. 362,2; *b.* 10. 101,2.

ne-priitór, aj. s. envieux; diable 17, 2; *b.* 12,2.

ne-purtáre de grije, sf. négligence; incurie *b.* 51. 125,3.

ne-putând, aj. ne pouvant 190,2; *b.* 48,2. 112,2. 240,3.

ne-putêrnic, aj. s. faible 105,2; **-putincós**, aj. s. id. infirme, incapable, impotent 25,2. 30,2. 52,2. 250. 275. 312, 3. 344. 361; *b.* 91. 246,2; *-tsos b.* 185; **-putínţă**, sf. impuissance; infirmité, faiblesse 77. 79,3. 118,3. 168. 194,2. 201; *b.* 108,2. 179,3; *cu —*, impossible *b.* 83. 164. 252.

ne-pútred, aj. (ḍĭ, de) incorruptible 99. 233,3; **-reğúne**, sf. incorruptibilité 51. 233,3; **-rezíre**, sf. id. 102,2. 316,3; *-redire* 14*,1.3. 233,3. 303,3.

ne-putút, av. impossible 224.

ne-răbdáre, sf. impatience, *-reb-*, *b.* 83; **-dát**, aj. intolérable 338,2.3; **-dătór**, aj. impatient *b.* 356.

ne-rás, aj. non lissé *b.* 11,3; —, non rasé *b.* 11,3.

ne-răţăcít, aj. non égaré 127,3.

ne-răutáte, sf. intégrité 248,3.

nere, v. miere.

ne-roditór, aj. stérile *b.* 26,2 ..; *-ri*, id. 26,2.

Neron, sm. Np. 308,2; *b.* 237.

ne-rourát, aj. non couvert de rosée *b.* 316,3.

ne-săмuít, aj. incomparable 311,2.

ne-sărutát, aj. non baisé *b.* 337,3.

ne-săturáre, sf. insatiabilité *b.* 212,2.

ne-săţiós, aj. s. insatiable 99,3. 102; *b.* 358; *-saţos* 242,3; **-sáţiu**, sm. insatiabilité 29,2.

nescănt, *-care* v. niscănt, -care.

ne-scăzút, aj. qui ne diminue pas 118,3. 119,2.

ne-schimbát, aj. non changé 45; *b.* 147.

ne-scrís, aj. non écrit *b.* 62.

ne-semuít, aj. immuable 112,2.

ne-sfârşít, aj. infini, perpétuel 38. 81,2. 97. 106,3. 163,2. 338,2; —, incomplet *b.* 83; *nesfrăşit* 182,3. 365,2. 368,1.2; *nesvrăşit* 77,2. 119,2. 185,2. 186,2.

ne-simţitór, aj. insensible *b.* 48,3. 124,2. 227,2.

neskund, neszkut v. nasc.

ne-smintít, aj. stable, immuable, constant 131. 145,3. 250,3.

ne-socotése, va. 3. ignorer; mépriser 285. 355,2; *b.* 108,3; **-tínţă**, sf. incontinence 46; —, imprudence 76,2. 105, 2. 121,3; **-tít**, aj. imprudent 193. 204,3.

ne-spuínd, aj. ne disant *b.* 178,3; **ne-spus**, aj. ineffable, inexprimable 31,3. 297,2. 298,2. 344,3; *b.* 112,3. 150,3. 316,3.

ne-stăpânire, sf. anarchie *b.* 87,3.

ne-stătătór, aj. instable; changeant 198,2. 203,2. 324,2. 325; **ne-statórnic**, aj. id. *b.* 152. 182. 247,2.

nestidínţă, sf. impudence 241,2.

nestimát, aj. précieux *b.* 300,2.

ne-stíns, aj. foc —, feu éternel 54, 3. 99,2. 117,3; *b.* 322,3.

Nestorián, sm. Np. 355.

ne-strămutát, aj. immuable 228,2.

ne-străngător, aj. s. *ne-strîngător la avuţie*, qui n'est pas porté au gain 47.

ne-suferínd, aj. av. ne tolérant pas 359; *b.* 169,3. 204,2; **-ít**, aj. insupportable *b.* 157, 3. 249,3.

ne-sulemenít, aj. sans fard *b.* 298,3.

ne-svadnic, aj. éloigné des querelles 47.

ne-svinţít, aj. non sanctifié 120,3..

neşchít, s. pr. quelques 7*; —, un peu 11,2. 12,2 (v. niscănt).

neştíne, pr. quelqu'un, -e 10*,3. 15*, 2. 46,2.. 47.. 48,2. 51,2. 77. 79,2.. 91. 115,3. 119,3. 121,3.. 161,3. 179, 3.. 180,2.. 209. 328,2. 338. 341; *b.* 151,3. 160.. 202. 246,3; *nişt'ine b.* 85; *neştiînre* 6*,3.

ne-ştiínţă, sf. ignorance 29,2. 98,2. 130,3; *b.* 28. 201,3. 214,3.

ne-ştiút, aj. s. inconnu 116. 205; *b.* 122,3; *cu—ul,* par ignorance 59,2; **ne-ştiutór,** aj. s. ignorant 88,2. 141,3. 154,3.

ne-tăerĕ-înpreğuru, s. prépuce 141,2.

ne-tăgăduít, aj. indubitable *b.* 126.

ne-tâĭát, aj. non coupé, entier *b.* 375,3.

ne-tămăduít, aj. non guéri *b.* 182.

ne-tănguind, aj. av. non complaignant *b.* 186,3.

ne-táre, aj. faible 55,3.

néted, aj. net, poli *b.* 92,3. 146.

ne-têmere, sf. hardiesse, courage 291,3; *b.* 87,2. 147; — *luĭ D. zeu,* sans crainte de Dieu *b.* 4, 2; *-mire b.* 196,2.

netend, vr. 2. *istr.* s'attacher, saisir *b.* 284,2 (v. dcr. întind).

ne-tezése, va. 3. lisser; polir *b.* 349. 353,2; —, aplanir 172,2; *b.* 177,2.

netocmélă, sf. (le) adversité 205; —, irrégularité *b.* 9; **-míre,** sf. id. 308; **-mít,** aj. s. déréglé; irrégulier, sans ordre; brouille 47,2. 246,3. 280,3. 351 (ἀδιάρθρωτον); *b.* 146. 157.

ne-trébnic, aj. inutile, sans valeur 168,3; *b.* 92,3; *-trêbnic* 257,2. 340,3; *b.* 52,2. 87; **-íe,** sf. inutilité *b.* 5,3.

ne-trecút, aj. impérissable, éternel 77,2. 3. 82,2. 106,1-3. 114,2.3. 182,3; -rêcot 43,3; —, sûrement 55,3.

ne-tremurând, aj. sans crainte 11*,3.

ne-tulburát, aj. serein *b.* 260,3.

ne-ucigáş, aj. s. non violent 47,1.2.

ne-uĭtát, aj. qu'on ne peut pas oublier 125.

ne-umblát, aj. loc —, terre vierge *b.* 203,2.

ne-unít, aj. non uni (à l'église de Rome) *b.* 99.

ne-urát, aj. av. sans trinquer *b.* 294, 1.2.

ne-urmát, aj. inimitable 224,3.

ne-ustinind v. ne-ost-.

ne-várnic, aj. perfide *b.* 11,2.

ne-vărstnec, aj. mineur *b.* 125,3.

nevástă, sf. (este) femme 116; *b.* 68, 2.3. 137,2. 256,3.. 362,2; *nvestă, mr.* jeune femme *b.* 274; **nevestioară,** sf. petite femme *b.* 293,2.

nevăstúĭcă, sf. belette 90,3.

ne-vătămát, aj. non blessé *b.* 184, 3. 189,3.

ne-văzut, aj. s. invisible 41. 101,2. 109,3. 280,3. 311,2; *b.* 17,2. 157. 174, 3. 353,2; *-văḑut,* 54,2. 115. 228,3. 264, 3. 296; *-vuzut* 32,2.

Nevederica, sf. Np. *b.* 172.

nevestĭoară, *nvestă* v. nevastă.

ne-vestit, aj. sans renommée 133.

ne-vicleán, aj. simple *b.* 38.

ne-viforát, aj abrité, non exposé aux vents *b.* 15,3.

ne-vindecát, aj. non guéri, incurable 15,3. 16,2. 81,3. 282,3.

ne-vinovát, aj. s. innocent, sans reproche, sans tâche; impuni 6*,3. 12*, 2. 12,3. 13. 33. 40. 47,1.2.. 50,2. 113, 3. 170,2. 204,2. 214,3. 364,3; *b.* 143. 236.

nevóe, sf. (oĭ) peine; gêne; malheur 13*,2. 19. 26,2.. 46. 56. 76,2. 86,2. 119. 134,2. 171,2. 190,3. 214,2.3. 253. 289,2.3. 297,2. 330,2. 349,3; *b.* 11,3. 13,2.. 19. 22,3. 25. 29,2.. 122. 208. 213,2. 354,3. 363,2; —, contrainte 10*, 3; —, effort 30. 204; —, péril 318.2; —, nécessité 11*,2; *b.* 27,2. 83,2. 87,3; —, faiblesse *b.* 203,2; —, diable *b.* 78; *cu* —, difficilement 260,2. 280,2. 337,2; *b.* 6, 3; *de* —, nécessairement 49. 90,3; *a fi* —, être nécessaire 161; *am* —, certainement 110,3; *nevoiă* 42; *-ia* 52, 2. *mr. nevoĭă mare,* terrible *b.* 269, 2; *nevoĭe* 42, 2. 72; *b.* 164,3..; *nevoi b.* 96,2. 181, 2. 216; *mr. nevolĭe,* angoisse *b.* 270.. 272,3; **nevoĭáş,** sm. misérable *b.* 375; **nevoése,** va. 3. forcer, nécessiter 38,2; *b.* 87,3. 151,3; —, dépenser 79, 2; —, vr. s'efforcer 3*,2. 6*,3. 47. 49. 57. 60,3. 68,2. 95. 96,2. 106. 129,3. 163. 179,3. 180.. 181,3.. 236,3. 270, 2. 278,2. 285. 293.. 320. 327; *b.* 11,2. 54. 131. 195,3. 242,3; *nivoesc b.* 141.

ne-voínţă, sf. (ţe) effort; zèle; peine 29. 49. 68,3. 73. 76,2. 110. 118,2..3.. 146,3. 184,3. 241,3. 251,3.. 257. 291, 2; *b.* 8,3. 47,1.3. 149. 180; —, (ţă) malheur *b.* 181,2; **nevoít,** aj. av. forcé, contraint 15*,3. 45. 74,3; *ni-* 87; **nevoitór,** aj. s. s'efforçant, qui s'efforce, se donne de la peine 30. 99,3. 130,2. 285. 295,2.

ne-vólnic, aj. s. infirme 304,3; **-cíe,** sf. infirmité 291,2.

ne-vrând, ne voulant pas *b.* 162.

ne-vrêdnic, aj. s. indigne 246,1.2. 340,3; *b.* 6. 15,2. 16,2. 47,3. 67,3. 170, 3; *-vred-, b.* 184,2.3. 302; —**íe,** sf. incapacité, indignité 157. 246,2.

Nevrod, sm. Np. Nimrod 66,1.2.

ne-zăbávnic, aj. efficace, sans délai *b.* 153,3.

ne-zăticnínd, aj. sans trébucher *b.* 13.

ne-zidít, aj. non créé *b.* 154,3.

ne-zdrávăn, aj. miraculeux *b.* 236, 2. 3.

ne-zmintit, aj. sans changement *b.* 124,2.

ni, pr. pers. 1 pl. dat. 132,3. v. gram.

ni, cj. ni, *mr. b.* 281,2; *ni istr. b.* 285 .. 287, v. nicĭ.

Nica, sm. Np. 87.

nica, av. *mr.* encore, aussi *b.* 265,3. 270,2. 280,3 (v. dcr. încă).

nicăírĭ, av. nulle part *b.* 233,2. 234, 2. 369,3; *-rê,* 133, 3; *nicăŭrĭ b.* 179, 2. 245,2; *-rea b.* 301.

Nicanor, sm. Np. 283,3.

Nichéa, s. Nl. Nicée 320; *-céa b.* 100; *Nêchi* 93,2. 183,2.

nicĭ, part. cj. ni, ni même, ni .. ni 25,2. 31. 38,2; pass. *nič* 48,3 .. 90. 110,3. 318,3 ..; *b.* 136 ..; *nice* 36. 57,3. 60,2 .. 71,2 .. 82. 88,2. 108,2 .. 116,3. 161,3. 193,2.. 242. 255,2.. 274,3. 310,2. 325. 350,3. 364; *b.* 13 .. 100,2. 173,2. 307; *neč* 3. 8. 21. 141,3; *nece* 1*,2. 4*,3 .. 8*,2. 10*,2. 13*.. 8. 10,3. 12,2. 19. 22,3 .. 27,3. 29 .. 33 .. 40,2 .. 54, 3. 74,2 .. 128; *neci* 124,3; *mr. neți b.* 265,2; *ban, nișĭ b.* 262,2; **nicĭ că,** jamais *b.* 291,3; **nicĭ cum,** id. nullement, aucunement 165,2. 363; *b.* 190. 243,3; *nič* —, 287,3. 295,2. 323,2; *nice* —, 243,3. 277,3. 324,3; **nicĭ de cum,** id. 291,2; *b.* 203,2; *nice* — —, 315; **nicidănuoară,** jamais 367. 368,2; *nice dinioară* 83,3. 85; *nice o dănăoară* 101; *neč diniorâ* 1,3; *istr.* **nič-ur,** aj. aucun *b.* 283,3.. 284. 286,2 (cf. niš).

Nicoare, sm. Np. (Nicolas) 62,2.

Nicodim, sm. Np. 100,3. 101,2. 158, 2. 243,3. 244,2.

Nicarda, sf. Np. *b.* 172.

Nicolae, sm. Np. Nicolas *b.* 126,2. 128; *-cu-,* 283,3; *Necula,* 38,2. 75; *-ae* 223,3. 224,2.. 225; *b.* 1,2; *-ai,* 152; *b.* 8,2. 18; *-aŭ* 102,3. 173,2; *-leĭ* 93,2; **Niculaitán,** Nicolaïte 129,2.

nĭel-lu, sm. *mr.* agneau *b.* 265 .. (dcr. miel).

Nifon, sm. Np. 170,3. 171,1.2. 172. 192,2. 287,3. 288.

nigdar, av. jamais, *istr. b.* 284,1.

Nigoíț, sm. Np. 87 (cf. Neagoe).

Nil, sm. Np. 58; —, le Nil *b.* 93.

nimic, av. s. rien 131,3. 177,3; de —, vaurien *b.* 95,2. 166,2; *bnt ñimic, b.* 262,2; *-că,* 316,2; *b.* 151. 156,2; **-că,** 96,2. 306,2; *b.* 105; *de* —, 295,2; *mai* —, à peu près aucun 361,2; **-ca,** 292, 3. 331,3. 338,2; *b.* 20,2. 31. 154,3. 210. 239,3; *de* —, pauvre *b.* 358; *nemic* 134. 180,2 ..; *nemica* 4*,3. 10*,3. 33. 40,2. 163,2; *de* —, indigne 156,3; *nemică* 2. 17. 20. 23,2. 27,2. 63,3. 96,3. 112,3 .. 116,2. 120. 129,2. 147,3. 211,3. 323,2. 349,3; *b.* 9. 13. 67,2. 121,3. 123. 212, 2; *mai* —, presque rien 79,2; *alta* —, rien que 200,2.

níme, pron. personne, nul, aucun 8. 38,2. 44,2. 45. 48,3. 51,3. 53. 61,2. 77. 78,3. 91,3. 101. 108,3. 118,3. 137. 2. 139,3. 141,2. 155. 181,3. 183,3. 210. 223,3. 296,2. 298. 310,3. 327. 361,2; *b.* 72. 115. 169,2. 296.. 304,2. 340,2 .. 350,3; *nimê* 10*. 4 .. 5 .. 26,2.3. 67, 2. 136,3; —, rien 20; *nimi* 87; *b.* 95; *neme* 74,3. 102,3; **nimene** (gen. dat. nimănuĭ, nimăruĭ) 5*,2. 171,3. 174. 177, 3. 198,2. 204,2; *b.* 149,2. 178,3. 200,3. 350,2; *-nê* 8*,2. 69,2. 159. 329; *b.* 6, 3. 69,2. 159,3. 329; *b.* 6,2. 69,3; *-ni b.* 257,2; *nimerilê* 40,2; *nimine b.* 56,3. 218; *-ni* 204,2 ..; *b.* 1,3. 167; *nemene* 159,2. 230,2. 245,3; *b.* 11,2. 218 ..

nimerése, va. 3. trouver; parvenir; rencontrer; arriver 360,2; *b.* 174. 346, 2. 350,3; *ne-,* 58,3. 111. 121,3 .. 133, 2. 221,2. 222,2. 350; *b.* 1,2. 19,2.

Ninevica, sf. Nl. 115,3 ..

ning, va. 2. couvrir de neige *b.* 343,2.

ninga, *mr.* encore *b.* 274,3. 280 (v. dcr. încă); —, près de *b.* 277 (v. dcr. lângă).

ninsoáre, sf. l'action de neiger 281.

niscânt, pron. *mr.* quelque *b.* 269; *nes-, b.* 266,3 (v. neșchit).

niscare, pron. quelqu'un 95,2. 116 .. 121. 160. 177,3; *b.* 315,3; *nes-, b.* 312, 2; *nescar-va,* id. 333,3.

nisétru, sm. esturgeon *b.* 43.

Nistor, sm. Np. *b.* 82,2.

Nistru, sm. nom du fleuve 73,2.. 235,2; *b.* 34,2. 35,2.. 292..

niș, pr. *istr.* rien *b.* 283,3. 284. 285 (cf. nicĭ).

niște, pr. quelques 59,3. 77,2. 88. 95,2. 160,2. 165,2. 171,2. 176,3. 199, 2. 203. 306,3. 330,2. 354,2; *b.* 2,2. 19, 3. 28,3. 38.. 51,3. 91,2. 132,3. 134, 2.. 152,2.. 174,3. 211,3.. 365,3; *-tê* 360,2; *-têe, b.* 200,3; *-ti b.* 84,3. 217; *nește* 24.. 25. 27,3. 49. 61. 69,2. 96. 100,2..101,2.105,2. 120,2.133,3..140, 3. 184,3. 207,2. 225,2. 232. 243, 2. 259.

nișțota, sf. pauvreté 269.

nișóru, av. *mr.* léger *b.* 266,2; **nișureață,** sf. légèreté *b.* 266,2 (dcr. ĭușor, ușor).

nĭîzâ, prép. *mr.* entre *b.* 263,3. 266, 3 (cf. dcr. mĭez).

noă, aj. neuf. 70; *b.* 339,3; *noao* 27. 127,3. 146. 309,2. 332,2; *b.* 28,3; *noî b.* 64,2. 67,2. 83..; *a noa,* f. 33. 40,2; *al noaole,* le neuvième 9; *b.* 71,2; *al noole* 90; *al noaâle* 224,2. 225; *al noîle b.* 66,2; *istr. al noptele,* id. *b.* 285.

noă, v. nou.

noápte, sf. (nopți) nuit 34,1.2.. 52. 61. 98,3. 154. 245,2. 286,2. 364,2; *nopte* 266,3. 313. 365,2; *mr. b.* 276,2; **noaptea,** av. pendant la nuit 11,3. 82. 117,2. 164,3; *b.* 149,3; *noaptè* 1,2. 7. 217,3; *b.* 67; *nuptè* 366,2; *noptea* 1*,2.

noăzecĭ, aj. quatre-vingt-dix, — **și noă,** quatre-vingt-dix-neuf *b.* 339,3; *noaozecĭ și noao* 127,3. 309,2. 332,2; *nouăzecĭ și nouă b.* 367.

nóbil, aj. noble *b.* 248,3.

nod, s. nœud *b.* 370.

Nódea, s. le diable (noueux) *b.* 260,2.

nodorós, aj. noueux *b.* 191,3. 192.

Nóe, sm. Np. 145,2. 266,3. 275,2. 286,3; *b.* 49,3. 50,2. 60,3. 61.. 66. 371,3.

noeán, sm. la vaste étendue (de l'Océan) *b.* 129,2; *noĭan,* abîme 343,2.

Noémvrie, s. Novembre 221,3. 279; *b.* 26,2. 27.. 127. 203; *-vre b.* 127,3; *Noevre* 114. 256,3. 363,2.

noesc, v. înnoesc.

nohot, s. pois chiche *b.* 98.

noĭ, pr. pers. 1, pers. pl. v. gramm.

noĭmă, sf. (me) sens *b.* 163,3.

nomofilax, sm. garde-loi 78,1.2.

nontru, 299,2 (cf. lăuntru).

noptele, *istr.* v. noă.

nor, sf. *mr.* brue *b.* 278,2..3. 282 (dcr. noră).

nor, sm. (ĭ) nuage; nuée 202,3. 313, 3; *b.* 23. 24. 50,3. 64,2.. 158,1.2. 330; —, (nourĭ) *b.* 199,2. 216,3. 353; *noor* (ĭ) 83,3. 316; *b.* 56,2. 137,3; *nour, b.* 330,2; *nuâr,* (ĭ) 49,3. 105. 106.. 107, 2. 267,2. 326; *nuor,* (ĭ) 12*. 2,1.2. 29, 2. 201,2.. 285,3. 302,3..; *b.* 48,3. 121. 321..

noroc, sc. (urĭ) bonheur; sort 70,3. 72,3. 203,2..3.. 235,2. (τυχη) 356,3; *b.* 7,3. 13,3. 26. 146,1..2. 182.. 305; *năroc* 70. 114,3. 116,3. 162,2. 199; *b.* 123,3; —, talisman 162,2; **năroc ire,** sf. sort 325,3; *no-,* bonheur; sort 336; *b.* 8,3. 12,2.. 51,2. 144,2. 180. 198. 365; **norocĭt,** aj. av. bienheureux 337,2; *b.* 2,3. 6. 50,2. 86,2; **norocos,** aj. heureux *b.* 212,3; *rău* —, malheureux *b.* 212,2.

norod, sc. (roade) peuple; nation; populace; foule; troupe; multitude 145, 3. 147,2.3. 165. 280,2. 282,3. 284. 358, 2; *b.* 1.3. 20,2. 22,3. 25,2. 37,2. 52,3. 71. 86,3. 124,2. 143,2. 194,3. 242,2; *nărod* 4. 17. 19.. 24. 132,3. 140,2. 177,2. 189,2.3. 215,2. 221,2. 237,3. 258,3.. 264,2.. 281,3. 310,2. 319,2. 362,3; *b.* 70,2.

noroĭu, sc. (oae) bourbe *b.* 373.

nostrŭ, nostră, pron. poss. 1. pl. nôtre v. gramm.

not, vn. 1. naviguer 58,2.. (v. înnot).

nou (nouă, noĭ, noue), aj. neuf; nouveau 100,2. 141,2. 199,2. 230,3. 252. 282,2; *b.* 151,2. 351,2; *noaâ* f. 101. 133, 2. 145. 280,2; *noao,* f. 43. 194. 268,2. 336,3; *b.* 30. 124,3; *noo* 120,2; *noauă b.* 294,2..; —, (noao f. pl.) 13,3. 18, 2. 84; *b.* 45,3. 223; —, (noaî) *b.* 64; —, (noo) 4; —, (nooă) 314,3; *cêlea noaâ,* les nouvelles choses *b.* 13,2; *de* —, de nouveau 343; *b.* 240,2; *din* —, tout neuf *b.* 223,2.

nouăzecĭ v. noăzecĭ.

Novacu, sm. Np. 92,2; *b.* 302—304; **Novăciță,** id. *b.* 293,3.

uravoucénie, sf. éthique 88,3.

nu, av. non, ne pas, point 1*,2. 1. 2. 3.. 31; pass. *no* 1*,2.. 4*,3. 16*,2. 8.. 363,3. 365,3; *istr. b.* 282,3.

nuc, sm. noyer *b.* 368,2. 369,2; **nucă,** sf. (nucĭ) noix 357; *b.* 44. 98. 376,2.

nucșoáră, sf. *(re)* noix muscade 356; *b.* 42,2; *nucușoară b.* 97,3.

nueá, sf. (ele) verge, gaule 357; *b.* 240,2. 289,2; *nue b.* 369,3.

numaĭ, av. seulement 1. 24. 27,2. 37,2. 42,2. 51,3 .. 62. 80,3. 88,3. 101, 3. 113,2 .. 176,3. 274. 324; *b.* 7,3. 150,2. 214,3. 255,3; — *cât,* aussitôt, de suite 27. 96,2. 232,3 ..; *b.* 41,3. 77,3; — *ce,* id. 201,2; *b.* 73,3. 74; — *decât,* 128,2. 195,2. 310,3; *b.* 40,2. 3. 54,2. 57. 174,3; —, de rigueur *b.* 349; *nu* —, non seulement 46. 89,2. 107. 262,2.3; *b.* 28,2. 80,2; *fără,* —, seulement 262,2.3; *b.* 37,2; *numa, b.* 224,3. 259. 260,2. 307,2.

numa-le, *mr.* v. nume.

nú-mândru, aj. peu sage 15.

număr, sc. (ere) nombre 43. 82,2. 126. 133. 211,3. 267,3; *b.* 7,2. 82,3. 152,3. 253,2; —, numéro *b.* 164,3. 165; *fără de* —, innombrable 80,2. 362,2; —, va. vr. 1. compter, nombrer 84. 95. 1,2. 102,2. 279,2. 338,2; *b.* 86,2. 120, 2. 121,2. 349,3. 366,2; —, lire 5*,3.

núme, sn. (me) nom; titre 3*. 9*. 1. 2. 7.. 14,2. 19,2. 25. 39,3. 42,2 .. 55 .. 78,2 .. 100,3. 126,2. 142,3. 194, 2. 197,2. 292,3. 299,2. 350. 367,3; *b.* 36,3. 105. 172 .. 249. 252,2; *numêle b.* 8,3; *numeale b.* 13; *-mi-, b.* 55,3. 56. 220. 261,2; *mr. numală b.* 276,2. 281, 2; *nome* 54,2; *b.* 188,2. 369,3; *istr. lume b.* 284,3. 285; **numésc,** va. vr. 3. nommer; appeler; désigner 365,2; *b.* 154,3. 206,3; *număsc* 245,3. 322,3; *b.* 12,2. 61,2.

numeris, sm. nom d'une troupe des anges 221,3.

numíre, sf. (rĭ) nom; dénomination; terme *b.* 49,3. 88,3. 155. 220,2. 222,2. 3.. 252,2. 253,3. 260; **-ít,** aj. s. fixé *b.* 213; —, renommé *b.* 88,2.

numpta v. nunta.

nún, sm. parrain de noce 317,3; *b.* 321,3; **-ă,** sf. marraine de noce *b.* 315,2.

nuns v. nus.

núntă, sf. (te, ți) noce 116. 217,3. 317,3 ..; *b.* 29,3. 34,2. 51,2 .. 68,1. 2 .. 3 .. 261. 312,3; *numpta, mr. b.* 280,3.

nuor v. nor.

nus, pr. 3. pers. (nusă, nuși, nuse) il, elle; eux, elles 15*, 3. 16*,2. 15,2 .. 18,2. 21,2. 81. 85,3. 100,2. 102,2. 103, 3. 108,3. 187,2. 188,1.2; *nuns* 58,2; *rus* 7*,1.2.

nymphă, sf. (e) nymphe 216,2.

O (O, Ѡ).

o, art. fem. acc. elle 1*,2. 14*,2. 2 .. 4. 8. 17.. 21,2; pass.

o, pr. f. une 14*. 2. 4. 6 .. 21,2. 23, 2. 25. 188,2.3. 262; *b.* 213,3; *istr. b.* 283,3 .. (v. uă).

o, intj. oh 3. 55. 60,2. 140,2; *b.* 231,2.3 .. 247,2.

oablă v. oblu.

oáchĭeș, aj. brunet *b.* 258,2. 287,2. 329,2.

oáe, sf. (oĭ) brebis 11,2. 14,2. 15,2. 18,2 .. 74,3. 76,3 .. 88,1.3. 103,3 .. 155,2. 171. 175,2 .. 282. 318,3. 331, 2 ..; *b.* 28. 163 .. 221,3 ..

oajde, sf. (de) fers 3*,3.

oála, sf. (le) pot, marmite *b.* 118,3. 164,2; *istr. olă b.* 286,3.

oáră, sf. (or, orĭ) fois 2. 4 .. 5. 15,2. 23. 52 .. 61. 65,3. 95,3. 104,3. 120,3. 152,3 .. 169,3. 183,3. 292,2; *b.* 29, 2 .. 52,3. 67,2. 187,2. 194,2; —, moment *b.* 206,2; *mr.* fois, *b.* 272,3 .. 280,3; *un'* —, une fois; soudainement, *b.* 264,2. 266,3. 268 ..; *de un'*—, id. *b.* 268,3; *tr'*—, immédiatement *b.* 264,3. 265,3; *puțină* —, peu de temps *b.* 266; *multă* —, longtemps *b.* 264,2.

oáre, cj. ou bien, serait-il possible, est-ce que 112,3. 215. 233; *b.* 30,2. 101,2; — —, ou-ou 46,2 .. 105,2 ..; — —, soit-soit 180,2; — *când,* jadis; une fois 100. 143,2. 234. 263. 290,2. 317, 2. 357,3; *b.* 360,3; — *care,* quelqu'un 284. 306,3. 342,2; *b.* 8. 28. 47,3. 51,3. 52, 2. 63,3. 79,3. 87,2 .. 153,3. 195,3. 203,3 .. 364; — *câte,* quelque que ce soit 183,3 .. 187,3; — *ce,* quelque, quelque chose 5*. 129. 262,2; *b.* 11,3. 146,2; — —, en quelque sorte 305,3; — —, quelqu'un 298,2; — —, quelque peu 353,2; *b.* 35; — *cine,* quelqu'un 59. 61,3. 100,3. 137,2. 186,3. 294. 348,3; *b.* 211, 2; — —, quiconque 127. 128,3; — *cum,* en quelque sorte; ou bien 263,2; *b.* 90, 2. 91,2. 354,3; — *oare,* 183,2; — *unde,* n'importe ou; quelque part 84,2 .. 132. 138,3; *oari undi b.* 360; **oáreșĭ-care,** quel-

que *b.* 106,3. 124,3. 220,2; **oáreşĭ-ce,** quelque chose, en quelque manière 63, 3; *oarĭş-ce b.*182; **oáreşĭ-cine,** quelqu'un *b.*123,3; **oareşĭ-cum,** en quelque sorte *b.* 124,3 (v. orĭ).

oárfăn, sm. *mr.* pauvre *b.* 281,2.

oáspe, sm. hôte 352,2; *ospe* 137; *oszpe* 216,2; —, *mr.* ami *b.* 263,2. 270, 2..; **oáspete,** sm. (ţĭ) hôte 237,3. 238.. 271,3; *b.* 67. 248; *oaspite, mr.* ami *b.* 265,2; **ospătáre,** sf. traitement *b.* 315,3; **ospătéz,** va. 1. (aĭ) traiter, régaler 237, 3.. 238..; *us-,* 12*; —, loger 350; *ospeteț* 306; —, vn. vr. manger, se régaler 49,3; *b.* 303. 325. 342..; **ospăţ,** sn. (eţĭ, êţe) repas 80,3. 224. 238,2; *b.* 128,3. 209,3; *-ţi* 336.

oáste, sf. (oştĭ) troupe; armée 6. 36, 2. 59,2. 66,2. 70,3. 71.. 72,2.. 106, 2. 142,3. 177,2. 190—193. 200.. 334, 2. 357,3; *b.* 23,2. 35,2.. 55,3.. 83,1. 3. 126,3.. 132,3.. 197,2..3; —, guerre 178; *b.* 4. 50. 128; *de* —, guerrier 177,3; *oste,* 4; *b.* 166,2; **ostáş,** sm. (ĭ) guerrier 292,3; *b.* 22,2. 23,3. 29,2. 168,2. 189, 2. 197. 204,3. 244.

obádă, sf. menottes *b.* 336.

obărşénie, sf. fin, bout *obrăşenie,* 32, 2. 41,2; —, origine 254,2; **obârşesc,** vn. 3. finir, accomplir 160,2.3. 171,3. 197, 3; *obrăşesc* 256,3. 257,2..; **obârşie,** sf. fin 257,3..

običaĭnyĭ, aj. slav. d'après l'usage commun de la langue 208,3.

obiceĭu, sc. (eĭurĭ, ee) coutume, usage, mœurs; droit; loi 297,1.3; *b.* 25. 75, 2..3..; *b.* 119,2. 124,2.. 220,2.3; *-cei b.* 220; *-čaŭu,* 101. 193. 219,3. 221. 224, 2. 270,3. 276. 350,3; *-cêĭu* (cêe) 144. 145,3. 284. 288,2. 330,3. 337,3; *b.* 5. 39; *-cêi* 333; *-ceaŭu* 241,2. 259. 313,2; **običnă,** sf. id. 252; **obiceĭnuésc,** va. vr. 3 s'accoutumer; s'habituer; être l'usage *b.* 75,2; *obič-, b.* 163. 177. 236; **-nuít,** aj. s. accoutumé; ordinaire, commun, régulier *b.* 25. 87,2.. 145. 196,3. 197,2..; *obişnuít, b.* 113; **običnuínţă,** sf. (ţe) coutume *b.* 52,2.

obicnésc, vr. 3 se piéter *b.* 155.

obídă, sf. peine, chagrin 9*.2, 19,3; *b.* 101,2, 233,3; **-desc,** va. 3. affliger, chagriner; offenser 96,2. 127,2. 309,2; *b.* 69,2; *obiduesc,* 115,3. 364,3; **-dít,** affligé 169,2.

obĭéct, sc. (urĭ) sujet *b.* 246,2.

obĭĭale, sf. pl. loque 94; *b.* 3,3.

oblăduésc, va. 3. gouverner; administrer 78,2. 159,3; *b.* 97,2; **-duíre,** sf. administration *b.* 87,3. 254,2; **-duitór,** sm. gouverneur, maître 239,3. 240. 322, 3. 335. 347,2.

oblă'nc, sm. pommeau de la selle 362,2; *b.* 258,3.

óblaste, sf. province; diocèse *b.* 219, 2..3. 220; *-ti, b.* 221,2; *-tie,* 159.

oblicésc, vn. 3. entendre, apprendre 12*,1.2. 144. 258.

óblu, aj. droit; plan *b.* 357; *oablă,* f. *b.* 177,2.

obór, va. 1. renverser; détruire, abattre 88,3. 105. 199,3. 213. 320,2. 367.

oboróc, sc. (oace) boisseau *b.* 62,3.. 333,3.

obosésc, va. vn. 3. fatiguer 58,2; *b.* 196,2.

obrăslit, 341. l. odrăslit.

obrăşenie, -sc, v. obărşenie.

obráz, sc. (e) visage; figure; image 11*,3. 35. 58. 60,1.2. 133,3. 266. 292. 321; *b.* 7,3. 47. 69,3. 72. 106, 2.. 107. 130,3.. 202,3. 338; —, courage *b.* 74. 102,2; **-nic,** aj. impertinent *b.* 169, 3; **obrăznicíe,** sf. impertinence *b.* 131,3. 152,2. 352,2.

obrăzovánie, sf. organisation *b.* 219.

obrezuésc, va. 3. circoncire 15*,2.3.

obrintit, aj. enflammé *b.* 341,3; —, s. enflammation *b.* 343.

obşte, sf. *de* —, général, public, universel 159. 237,2. 319,2. 333. 340,2. 346,2. 361; *b.* 10. 27,2. 30.3. 78,3.. 124. 156. 201,2. 221,2. 252,3; *b.* 9,2. 191. 252,3; *opşte,* 290,3; —, s. public, assemblée 333,2; **obştésc,** va. 3. révéler *b.* 95,3; —, aj général *b.* 220,2. 222,2.

oca, sf. cause 270,3; *ocâ* 272,2.

ocá, sf. (ă, ale) ocque 95,2. *b.* 334. 376,2; —, (azĭ) *mr. b.* 268. 271,2.

ocaainic, sm. misérable 163,2; *ocaanic* 96,2.. 117,3; *-nie,* (slav.) id. 79,3.

ocaca, s. cri de la grenouille *b.*335,3..

ocăcánie, sf. désespoir 296.

ocără, sf. (re, ocâră) affront, outrage, insulte; honte; malédiction 3. 49,3. 102, 2. 122,2. 192. 264..; *b.* 2,2.. 48. 105. 140,3. 193,3. 229,3. 240,3. 310. 366, 3.. 367; *ocarea,* 47,2; **ocărâre,** sf. insulte 30; **ocărâse,** va. vr. 1. bafouer, in-

sulter; outrager 15*, 2. 55. 102. 122, 2. 3. 198, 2. 206, 2. 3; *b.* 53. 81. 95, 2. 211. 256, 2. 310; **ocărât,** aj. outragé *b.* 138, 3. .; —, non considéré 46, 3; —, qui mérite d'être réprimandé *b.* 47, 2; **ocărâtor,** aj. s. offensant 291; **ocarnic,** moqueur 50; *ocarănic,* s. médisant 46, 2.

ocărmuésc, va. 3. gouverner 321, 2; *b.* 222; **-uíre,** sf. gouvernement *b.* 9, 2.. 47. 90, 1. 3. 219, 3; **-uitór,** aj. s. qui gouverne *b.* 8, 3. 243 (v. otcăr-).

ocasione, sf. *mr.* occasion *b.* 265.

ocenă, v. ocină.

oce-naș, sm. (e) Pater noster 25, 2. 28. 41, 3.

ochésc, va. 3. viser, lorgner *b.* 295, 2. 3; **ocheșíc,** aj. brunâtre *b.* 318; **ochișór,** sm. (ĭ) dim. petits yeux *b.* 290, 3. 306; **ochĭu,** sm. (ĭ) œil 8*.. 11, 1. 3. 12, 3. 19, 2. 23.. 28. 30, 3. 54, 2. 64, 2. 82, 2. 88, 3. 99, 1. 3. 105, 2. 114, 2.. 127, 2. 167, 3. 223, 2. 274, 3. 312, 2. 337. 349..; *b.* 47, 3. 106, 3.. 123, 2.. 171, 2; —, (ochyĭ) 364, 3; —, (otĭi) *bnt. b.* 263; —, prairie dans la forêt *b.* 259; **ochĭul bouluĭ,** pulsatille, 355, 3; *oclĭu, mr. b.* 266. 270, 2.

ocínă, sf. (ne) patrimoine; immeuble, propriété 2*. 38, 2. 3. 43, 3.. 45.. 54, 3. 75, 2. 3. 93, 1-3.. 143, 3. 151, 3.. 180, 2. 200.. 264; *b.* 34, 3; *ocenă* 74, 3. 91, 3..; **ocinâș,** sm. (ĭ) héritier 86, 2; **ocinătoárea,** sf. (κληρονομουσα) 209, 3; **ocinéz,** va. 1. posséder (en héritage) 103, 3.

oclĭu, *mr.* v. ochĭu.

ócnă, sf. (ne) mine, saline 176, 2. 3. 177; *b.* 34, 3. 365, 2; —, bagne *b.* 363, 2.

ocól, sn. canton 173, 3. 174; —, enclos de bétail *b.* 85, 2.. 334, 3..; **-ésc,** va. 3. entourer 172, 3; *b.* 158, 2. 260; —, faire le tour, parcourir *b.* 251, 2. 299, 3. 331.

ocrotésc, va. 3. protéger *b.* 156; —, vr. se gouverner *b.* 243; **-íre,** sf. protection *b.* 125, 3.

Ocsisteri, sm. Np. Oxenstirn *b.* 46, 3.

Octómvrie, s. Octobre *b.* 27, 1-3. 126, 3; *-ovrie,* 321, 3; *b.* 58, 2.

odáe, sf. (ăĭ) chambre 73; *b.* 20.

odăjdie, sf. (iĭ) chasuble, vêtement d'église 346, 2; *odejdie* 176. 244.

odănăoară, -re v. odinioară.

odată, à la fois 58, 2. 362, 2 (v. datâ).

odejdie, v. odăjdie.

odgón, s. mesure de cent pas *b.* 92, 3. 93.

odíhnă, sf. (ne, nă) repos 2. 36. 106, 3. 111. 294, 2. 360; *b.* 6. 16, 3. 104. 132. 161, 2. 245; **-nélă,** sf. id. 3. 256, 2; **-nesc,** vr. vn. 3. se reposer 17. 23. 36. 63, 3. 66, 2. 71, 3. 72, 3. 89, 3. 186, 2. 206. 228, 2. 271, 2. 273, 3. 306, 3. 366, 2; *b.* 14, 3. 129. 134. 139, 2. 163, 2. 200, 3. 238; *odinesc* 304, 3 . .; *b.* 326, 3. 327; **-níre,** sf. repos 323; **-nitór,** aj. s. reposant 109, 3.

odinioárâ, av. jadis, un jour 130, 2. 222; *b.* 47; *nĭc* —, jamais 132, 2. 203, 3. 341, 3; *odinioră* 131, 3; *odineoară b.* 179; *odănănăoáre, nice* —, jamais 233; *-ăoárâ* 304, 2. 353, 3; *odănioară b.* 87, 2 (v. dănăoară).

Odisef, sm. Np. Ulysse *b.* 82—84; **Odisia,** sf. Odyssée 60, 3; *-iea b.* 82, 2.

odobáș, sm. (ĭ) capitaine d'une compagnie *b.* 19; **Odobești,** Nl. 72, 2.

odor, sn. (oară, -re) bijoux; trésor 114, 2. 148. 240; *b.* 96, 2. 162, 2. 181. 218. 348, 3.

odrăslă, sf. scion *b.* 314, 2; **odrăslesc,** vn. 3. pousser, bourgeonner *b.* 314, 2. 316, 3; —, devenir comme un bourgeon *b.* 341, 3.

Odríc, s. Nl. Adrianople *b.* 127; *-ĭu,* id. 192, 2; *b.* 294, 3.

odprostésc, va. 3. *istr.* pardonner *b.* 283..

of! intj. ah, hélas *b.* 309. 362, 1. 3; *oh,* 66, 2; *b.* 102, 3. 114. 182. 190. 222, 3; —, *istr. b.* 282, 2 . . 3.

ofilésc, vr. 3. faner, flétrir *b.* 311, 3. 312.

oftáre, sf. gémissement *b.* 342, 3 . .; **ohtătură,** sf. id. soupir *b.* 161, 2. 180, 2; **oftéz,** vn. 1. soupirer, gémir 67, 3; *b.* 290, 2. 307, 2; *ohtez b.* 183.

ogár, sm. (ĭ) lévrier *b.* 172. 354, 3.. 355 . .-373.

ogeác, sn. (urĭ) cheminée; famille *b.* 244.

oglíndă, sf. (nde; nzĭ) miroir 61, 3. 238, 3. 364; *b.* 2, 2. 9. 12, 3. 160, 3. 250, 3; — *năravurilor,* Speculum morale 295, 3; **-désc,** va. 3. fixer, regarder (attentivement) 256, 2. 324, 2.

ogoáda, sf. grâce 7*, 2; —, repos 30; **ogodésc,** vn. 3. reposer 30.

ogór, sn. (oare) jachère, terre 141, 2; *b.* 305, 2. 320, 2.

ográdă, sf. (ăzĭ) cour; *b.* 351; —, gîte 365; —, haie *b.* 12.

oh, v. of.

ohábnic, aj. patrimonial, *hohamnec* 134,3.

ohtătură, ohtez v. oft-.

oĭ, av. oui, (vaì) 187,3.

oit, 85. v. uĭt.

Oĭtúz, sm. Nfl. 38,2.

oíță, sf. (ţe) petit agneau *b.* 258,2.

ólă, v. oală.

olăcăesc, vr. 3. crier, lamenter *b.* 138,3 . .; *olic-,* ib. id.

olăcár, sm. (ĭ) estafette *b.* 179,2.

o-l-altă, av. *la —,* ensemble *b.* 307, 3 . . (v. alt).

olár, sm. potier 283.

olát, sn. (urĭ) arrondissement 175,3; *b.* 9,2.

olicăesc, v. olăc —.

Olimbiĭădă, sf. Np. *b.* 166,3.

Olivét, sm. Nl. *b.* 190,2.

ológ, aj. paralytique 23.

oloĭu, sm. huile 242,3 (v. uleĭu).

Olt, sm. Nfl. 189,3; *b.* 127,2.

oltár, sn. (e) autel 83,2. 101,2. 172. 259.. 262,2. 297,3. 346,2; *b.* 32,3. 204, 3; **-nic,** sm. acolyte 297,3.

om, sm. (omenĭ, oamenĭ) homme; peuple 1*,3. 13*. 1 . . 2 . . 7. 8. 16,2. 3. 17,3. 19. 25,1 . . 2 . . 26. 27,3. 30,2. 3. 34,3. 36,2.3. 39,2. 50,3 . . 61. 69, 2 . . 70. 83 . . 96,2. 100,2 . . 102 . . 104, 3. 111. 115,3. 117,2 . . 137,2. 166,3 . . 169,3. 184-185. 205,2. 206,3. 266,1-3. 272. 291,3. 293. 314,3. 342,2. 366,3; *b.* 13,2. 59,1-3. 63,3. 110. 141,2 . . 230, 3; —, (oaminĭ) 8. 135,2; *b.* 171,3. 199, 2; —, (oamerĭ) 3*. 55,3; —, famille 123,3; —, (oameînri) 4*,2; —, *istr.* (omiri) *b.* 282,2. 286; — *bun,* homme honorable 45 . . 87,2. 92,2; — *de cinste,* id. 72, 2; — *de credință,* homme de foi 122, 3; — *de frunte,* notable, principal 72, 2; — *de treabă,* h. comme il faut *b.* 355; **omoáĭe,** sf. femme *b.* 372,2 . .

omăt, sm. (ţĭ) neige *b.* 24,2; *omet b.* 147.

omenésc, aj. humain, d'homme 9*. 12. 17. 97,3. 105. 139. 182. 184,1 . . 3. 185 . . 344,2. 367; *b.* 148; *oamenêscă,* f. *b.* 10,2; —, va. 3. traiter *b.* 229; **-éște,** av. humainement *b.* 356,3; **omenie,** sf. dignité, honneur; humanité, civilité 30. 31,3. 216. 256,3. 326,2; *b.* 99. 169,3. 197. 213,2 . . 224,3. 226. 234,3. 315,3. 374,2; **omenire,** sf. humanité *b.* 87,2. 150,3 . .

omet, v. omăt.

omídă, sf. (de, izĭ) chenille 8; *b.* 350 . . 352 . .

omilie, sf. (ĭ) sermon *b.* 106,2. 108,3.

omilésc, vr. 3. se humilier 321,2; **-linţă,** sf. humilité 100,3 (v. umilesc).

Omír, sm. Homère 60,3. 342; *b.* 82, 2. 91.

omofór, s. chape, omophore 258. 259,2.

omór, va. 1. (ăĭ, ă) tuer 24. 35,2. 102. 117,2. 150 . . 171,2. 190,2. 291,3. 324,3. 342,2. 3 . . 361,3; *b.* 4,3. 16,2. 38,2. 63,2. 129,2. 171,2.3. 206. 367,1 . .; **-ăcĭúne,** sf. l'action de tuer 106; **-ăt,** aj. s. tué, mort 102. 318,3; *-rít b.* 186.

omșór, sm. petit homme *b.* 79,3.

on, s. (ŏv) être *b.* 154,3; —, un *b.* 340,3 (v. un).

Onciul, sm. Np. 43,3.

Onóric, sm. Np. Honorius 300,2.

opăresc, va. 3. échauder, brûler *b.* 352,1.2; **-rítă,** l'action d'être brûlé *b.* 341,3.

opíncă, sf. (cĭ) sandale *b.* 3,3. 4. 224. 225. 259,3. 319,2. 361,2 . .; **-cár,** sm. paysan *b.* 258,2; **-cúță,** sf. petite sandale *b.* 309,2.

Oprea, sm. Np. 73 . . 74 . . 87,2. 135.

opreá, intjct. halte *b.* 355,3; **opreálă,** sf. arrêt; empêchement 161; *b.* 206,3; **oprése,** va. 3. arrêter; retenir, empêcher, prohiber 11*,3. 25,2. 60. 120,3. 137,2. 144,3. 160. 161 . . 188,2. 202,2. 212. 323. 355. 363,3; *b.* 54,3. 63. 83,3. 100, 2 . . 149,2. 197. 242,2; —, vr. s'arrêter; se retenir; cesser 47,3. 88,2. 89,3. 359, 3; *b.* 46,3. 84,3. 313; **-ít,** aj. défendu, prohibé 323,2; *b.* 29,3; **-itór,** aj. s. qui empêche 6*,2.

opsprezêce, v. opt.

opște, v. obște.

opt, num. huit **al — ul,** le huitième 89, 3; *— ăle,* id. *b.* 71; **optŭ-sprâ-zêce,** dix-huit 23,2; *— spre —, b.* 203; *optusprezăce b.* 111; *opsprezêce b.* 203,2; *optŭ-sprezêcelê,* le dix-huitième 162,3; **optŭ-zecĭ,** quatre-vingts 164; *mr. -zăţ b.* 266,2.

opu, *e —,* il est nécessaire 13*. 3. 55,2.

or, v. oară, orĭ, voiu.

óră, sf. heure *b.* 214,3.

Orádia, sf. Nl. *b.* 293.

orănduésc, va. 3. commander; arranger, régler, classer 267,2. 344; *b.* 125, 2.. 153,3; **-uĭálă,** sf. (elĭ) règle, ordre; institution 245,3. 308,2. 320,3, 330,2. 331,2. 333. 344,3..; *b.* 42,2. 108,3; *-uealĕ,* 345; *b.* 24,3. 75; —, rang *b.* 53,3; **-uíre,** sf. ordre *b.* 253,2; **-uít,** aj. nommé; arrangé *b.* 86. 115,3. 125,2.3.

orăș, sn. (e) ville 1. 5.. 25,3. 38, 3. 43,3. 47,2. 74. 93,2. 137,2.. 141,3. 176,2.. 188. 189,3.. 194,3.. 233. 255,3. 296,2. 347; *b.* 8,2. 27,3. 75. 113, 2. 165. 210; **orășán,** aj. s. citoyen 295, 3. 296; *-ean* 38,2; *b.* 12,3.

Orâștie, sf. Nl. 38. 178.

oráție, sf. oraison, adresse 246. 335, 3; *b.* 310,3. 312,3; *-ție b.* 228,2.

orb, aj. s. aveugle 25,1.2. 110,3. 188,2. 252,2. 299,1-3. 319,3; *b.* 120. 245,2. 257,1..2..; *mr. b.* 265,3. 266.. *istr.* 286,3..

orbálț, sm. érysipèle; **orbălțát,** érysipelé *b.* 341,3.

orbésc, va. vn. 3. aveugler; rendre, devenir aveugle 23; *b.* 109,2. 237; **-ésțe,** av. aveuglement *b.* 46,3. 238,3; **-íre,** sf. aveuglement 300; **-ítór,** aj. s. aveuglé 35,2.

ordinár, aj. ordinaire *b.* 223,3.

ördög atta (magyar) que le diable l'emporte *b.* 224,2.

Orighén, sm. Np. 163.

orgán, sn. (e) orgue, harpe 179. 314,3; *b.* 181,2; —, organe *b.* 48,2.

orĭ, cj. ou, ou bien *b.* 171; — —, ou-ou, soit-soit 146,2. 191; *b.* 19,2. 24, 3. 35,2. 163.. 208,3.. 312. 364,3; — *când,* toujours, quand que ce soit 362; *b.* 178, 3; — *care,* quiconque 318,3; — *cât,* autant que, de quelle manière que ce soit 310.. 323; *b.* 229,2. 242,3; — *ce,* qui que ce soit 77,2. 317,3; *b.* 126,2. 202,2; — *ce fel,* de toute sorte *b.* 148,3; *-cine,* quiconque *b.* 161,2. 170..; — *încâtro,* dans toute direction 200,2; — *unde,* ou que ce soit *b.* 106,3; — *și unde,* id. *b.* 349,3; — *și cum,* en quelque sorte *b.* 362 (v. oare, vare).

Orión, sm. Np. *b.* 159,2.

ort, sm. să dea *ortul* popeĭ, mourir *b.* 366.

ortá, sf. régiment *b.* 81,3.

orz, sm. orge *b.* 26,3. 298,2.

os, sn. (oase) os 13. 85.. 117,2. 192,2. 210,3. 215,1-3.. 218,2. 331,3; *b.* 26,2. 138. 185,3. 356.

osăbésc, va. 3. séparer 268. 284,3. 318,2.3; *b.* 90,1.2. 149,2; —, vr. se distinguer 316,3; *osebesc,* 280,3; *osi-,* 282; **osébĭ,** av. *de* — séparé, 270,2. 332; *b.* 72; **osebíre,** sf. différence 328,2. 330, 3; *b.* 4; *osibire,* division 260,2; *b.* 156, 3; **osăbít,** aj. séparé; différent 235,3; *b.* 220,2; *osebit b.* 426,2; *osi-, b.* 163. 185,3; —, av. surtout *b.* 221,3; *osebit* 344,2; *b.* 201,3; **osebitór,** s. séparation 280,3.

Osanna, s. Hosanna 233.. 287. 311..

osă'ndă, sf. (de) châtiment, punition 4*,2. 26. 55,2. 210,3. 242,2. 285. 346; *b.* 125,2. 237. 242,3; **-désc,** va. 3. condamner; punir 13*.. 50,3.. 80,3. 85. 168,3. 230,3. 259,2. 318,2; *b.* 17,2. 141,3. 154,2. 251,2; **-díre,** sf. condamnation, peine 231,3. 295,2. 302. 316, 2; *b.* 192,3. 193,2, 242,2; **-dít,** aj. s. condamné, maudit *b.* 17,2. 322; *osindit b.* 83.

osă'rdie, sf. zèle, ferveur 130. 209, 2. 290,2. 360; *b.* 8,3. 78,3. 162,3. 192, 2. 211,3. 252,2; *osrădie* 118,2.3. 119. 237; *usrădie* 31,2; **osă'rdnic,** aj. s. empressé *b.* 154. 254,3.

Osedec, sm. Np. 66.

osem, *istr.* num. huit *b.* 284,2.

ósie, sf. axe 323...

Osie, le livre d'Hosée 325,2.

osindesc, v. osănda.

Osmán, sm. Np. 149,3. 150..

ospătez, v. oaspe.

osrădie, v. osărdie.

osteneálă, sf. (eale, elĭ) fatigue; peine; travail *b.* 124,3. 259,3. 357,3; *-nélă* 95,2. 119,3. 129. 157. 204,2. 280, 2. 337,3. 340,2; *b.* 1,3.. 37. 41,3. 79. 96. 108,2. 156,2.3. 163,2. 176,3; *-nĭală* 145,2. 146,2. 195,3; *ostinală b.* 114; *ustenéla* 79,2; **ostenesc,** va. 3. fatiguer; lasser; —, vr. se fatiguer 58,2. 81,2. 146,3. 295. 306,2. 336,3; *b.* 13,2. 249, 1.2; *ust-* 37,2; **osteníînță,** sf. fatigue 80,3; *-nințĭ* 360,2; **ostenítă,** sf. fatigue 58,2; —, aj. fatigué *b.* 176,3; *ostênit b.* 200,3.

ostoésc, va. vr. 3. calmer, reposer *b.* 295..

ostropiel, sm. une sauce *b.* 44,3. 45.

ostróv, sn. (oave) île 140,3. 143,1, 3. 258,3. 308,2. 349,3. 350. 367,2; *b.* 40—42. 129. 133. 151,2.

osvêştistva, sf. sainteté 157,2; **osvetit,** aj. saint 7.

oszpe, v. oaspe.

Oşerhêli, s. Nl. 176,3.

oştean, sm. (ênĭ, enĭ) soldat, militaire, *-tên* 58,2. 72. 200,2. 299,2 . .; *b.* 4 . . 34,2; **oştése,** va. 3. militer, lutter; camper; servir 36,2. 132. 247,3. 292, 3 . . 322; **oştíre,** sf. (rĭ) expédition; armée *b.* 23. 102,2; **oştitór,** aj. belligérant 35, 2; **oştiturĂ,** sf. armée 228,3.

ot, prép. (slav.) de 28,3. 43,2.3 . . 53. 56,2. 62,2. 63,2. 87. 97,2. 103 . . 109,3. 134, 2.3 . . 135,2.3. 141,2. 186,3. 215; **ottam,** de là 92,2 . .; *otam* 87,2 . .

otác, sm. palais, résidence 336 . .

otărâ't, aj. fixé *b.* 355 (v. hotar).

otcărmuése, va. 3. gouverner *b.* 14; **-uíre,** sf. gouvernement *b.* 11; **-uitór,** sm. maître 190,3; *b.* 14 (v. ocăr-).

oteşesc, vr. 3. s'attrister *b.* 71,2.

oteţĭ, sm. pl. (slave), les Pères de l'Église (les membres du concile de Nicée) 93,2. 312.

Otici, sm. Np. Nl. 92—93.

otĭi, bnt. v. ochĭu.

otpúst, sm. dimissorium 161. 186,2.

otrávă, sf. (ăvĭ) poison, venin *b.* 94, 3. 163,2. 243; *istr. otrov b.* 286,2; **otrăvesc,** va. 3. empoisonner *b.* 96,2. 182, 2. 305,2. 364; **otrăvít,** aj. venimeux 191; *b.* 11,3; **otrăvitór,** aj. s. id. *b.* 85,2. 163, 3. 242,2.

oţ͡ţi, v. oteţĭ.

otvêt, sm. slave, réponse.

oţăl, oţăt, v. oţel, oţet.

oţărésc, vr. 3. frémir 139, 3. 140. 188.

oţél, sm. acier 178,2; *b.* 130,2. 152. 339 . .; *oţăl b.* 64,2; **oţelésc,** va. 3. acérer *b.* 335,3; **oţălit,** trempé 361,3.

oţét, sm. vinaigre 320,3; *b.* 42, 3. 375; *oţăt* 9; *b.* 57, 3. 98; **-esc,** vr. 3. s'aigrir *b.* 11,2; **oţâţât,** aj. aigri *b.* 12,2.

ou, sn. (oao) œuf 167,3. 168; *b.* 77, 3. 129 . . 136,3 . . 211,3 . .; —, (oau) *b.* 360, 3; — (oule) *b.* 361; — (ouă) *b.* 369; *istr. ovu b.* 286; **ouez,** vn. 1. pondre, faire des œufs 167,3; *b.* 166,3. 337, 3. 355,2.

ovăs, sm. avoine *b.* 27. 321.

Ovideus, sm. Np. Ovide *b.* 13,3.

Ovreu, sm. (Ovrêĭ, eĭ) Hébreu 16*, 2. 59,3. 60. 85,2. 237,3. 263; **Ovreíca,** sf. Nl. Judée 19; **ovrecáşte,** av. en hébreu 16*,2. 21,2.3; *ovrieşti b.* 65,2; **ovrĭáscă,** aj. f. hébreu, *ovreească* 16*,2; *b.* 65,2.

ovu, istr. v. ou.

P (II).

pac, istr. av. seulement *b.* 284,2.

păcát, sn. (e) péché 3*. 9*,3. 14*, 3. 2,2. 4. 13. 24,3. 29,3. 48,3 . . 80,2. 86,2. 104,3. 107. 113 . . 147,2. 171. 233, 3. 234. 258. 365,3; *b.* 63,2. 234,3. 236, 2; *mr. pecat,* dommage *b.* 264,3; *istr. pecat b.* 283,2.3; **păcătós,** aj. s. pécheur; méchant 1*. 9*,2. 12*. 2 . . 13,2. 19, 3. 20 . . 37,3. 50. 79,3. 86. 102. 106, 2.3. 180. 211,2. 231. 285. 299. 304 . . 314. 338,2. 364,3. 365. 368,2; *b.* 49,2. 57,2; **păcătuésc,** vn. 3. pécher *b.* 4,3. 193.

páce, sf. paix 10*,2. 4. 49. 81. 94. 111,3 . . 149,2 . . 165,2. 178,2. 190. 240,2 . . 248,3. 268,3 . . 273,3. 327. 366, 3. 367; *b.* 30,2. 35,2. 103,3 . . 108,3. 204. 210,2. 236; *patse* 216,2; *mr. pache b.* 263,2; **păcuit,** aj. fixé *b.* 193.

păclă, sf. brouillard 29,3; *istr. pchè,* enfer *b.* 283,3 . . 284,1 . . 2 . .

pácoste, sf. malheur 113,2; *b.* 356, 2; —, imputation 305.

păcuit, v. pace.

păcurár, sm. berger *b.* 328,3. 329 . . 343,2.

páde, sf. *mr.* terre *b.* 272.

păducél, sm. aubepine (crataegus aria) 356,3.

pădúche, sm. (ĭ) pou *b.* 119,3. 363,3.

pădúre, sf. (rĭ) forêt, bois 4. 38,3. 43,3. 57,2. 58,3. 71,3. 297,2 . . 339; *b.* 44,3. 84,3. 147,3. 165,2. 239,2; *-ri b.* 120,3; *mr. padure b.* 264.

păgân, aj. s. païen; gentil; nation infidèle 15*,3. 16*,1.2. 5. 27,2. 51. 89. 128. 133,2. 146. 194,2. 212,3. 249,2. 264 . . 309,3. 362 . .; *b.* 9,3. 22.3. 29, 3. 55,3. 79,2. 204,2; —, mécréant *b.* 180,3; **păgânésc,** aj. païen 130; *b.* 10, 2; **-êşte,** av. 16*,2; *b.* 79,3; **-nătáte,** sf. paganisme 131; *b.* 4,3; —, crime 210, 3; —, cruauté *b.* 180,3.

págubă, sf. (be) dommage, perte 60, 3. 61, 3. 151. 191. 257,2. 341,2. 3.

354,2; *b.* 25,3. 59,2.3. 77,3. 122,3. 197. 236,3.252,3. 375; **păgubésc,** vn.3.perdre va. 3. faire perdre 296,2; *b.* 248,2; **păgubitór,** aj. s. faisant perdre 274,3; *b.* 202.

păha, sf. orgueil 54,3.

păhár, sn. (e) verre 43. 52,1 . . 3 . . 100. 224 . . 244,2. 262,2 . . 285. 332. 363,3; *b.* 180. 225,3. 227. 242,2. 312, 2. 317,1.3 . .; **păhărél,** sm. dimin. *b.* 351,3; **păhárnic,** sm. (ĭ) échanson 72, 2. 75,3. 151,3. 340,3. 343,2 . .; — *mare,* grand échanson *b.* 97,2; **păharnicél,** sm. id. 103; *-hăr-,* 103; **paharnicéşte,** av. comme un échanson *b.* 369; **păhărúţă,** sf. (ţe) petit verre *b.* 353.

păĭ, av. puis *b.* 258,3 (v. apoĭ).

paĭu, sm. (paĭ) tuyau de blé 201,3; *b.* 11,3. 336.

păĭăjen, sm. (ĭ) araignée; toile d'araignée 171,2; *-jin* 205; *paiján b.* 172; *păianján b.* 262 . .; *painjină* 212; *b.* 12; **painjănésc,** vr. 3. se voiler (des yeux) *b.* 98,3.

paic, sm. (ĭ) page *b.* 75,2.

Pailic, sm Np. *b.* 343.

pă'ine, sf. (nĭ) paine; grains 5 . . 9. 52. 65, 3. 66. 90. 107. 175, 2. 232, 2. 238 . . 244,1.3. 246,1.2. 256,2. 262,2. 326. 330,3. 332; *b.* 11,2. 36,3. 37. 71, 2. 77. 121,2. 164,3. 203,2. 221,3; *păne,* 36,2. 218,3. 284,3; *b.* 24,3. 48,3. 103, 2. 184,2. 233; *păni b.* 138,2; *peni* 39; *pâinre* 55,2 . .; *mr. pâne b.* 281,2. 282, 1.2; *istr. pâra b.* 284,3; *pera b.* 283.

Paísie, sm. Np. 159.

păînră, 9; v. pănă; **pâînre,** v. păine.

pájere, sf. aigle *b.* 371.

pájişte, sf. gazon *b.* 176,3. 177,2.3; *pajeşte* 218,3.

pălăcăríe, sf. *mr.* prière *b.* 268,2; **-rsesc,** va. 3. prier *b.* 268,3. 276,3.

Paládie, sm. Np. 304,2 . .

palamídă, sf. chardon 355,3. 356.

Palas, s. Np. *b.* 83,3.

palát, sn. (urĭ) palais *b.* 39. 84,3. 252,3; —, *mr. b.* 281.

pălc, sn. (urĭ) troupe; régiment; camp *plăcu* 3*,3. 4*,3. 5*,1.2.

pălésc, va. 3. frapper *b.* 296,2. 297, 2; —, hâler *b.* 344,2.

Palistína, sf. Nl. 351,1 . . 2; *b.* 200,3.

paligoríe, sf. consolation *b.* 182.

pálmă, sf. (e) paume de la main; soufflet 7. 211,3. 326; *b.* 63. 69,2. 297, 2. 303,3. 366,2; **pâlmuésc,** va. 3. soufleter *b.* 302. 303,2. 364,2.

páloş, sn. sabre *b.* 171,3. 292,1.3. 293.

pâlş, sm. (glis ?) 90,3.

páltin, sm. (ĭ) platane 356,3. 357; *b.* 289,2.3; **păltior,** dim. *b.* 317,3.

pământ, sn. (urĭ) terre; pays; terrain; monde 1*,2. 8*. 14*. . 1 . . 2. 3,1-3. 23,2. 29. 65 . . 67—68. 69. 77. 98, 2. 106,3. 111, 3. 118,2 . . 120,1. 2. 124. 139,2. 202. 203. 248. 254,2. 264,2. 306, 3. 325,2 . .; *b.* 22,3. 131,1 . . 342,2; *păméînt* 23; *pamînt* 213. 214; *pemint* 39. 148; *istr. pamint b.* 283; *pe-,* 283. 284,3; **pământeán,** aj. s. (enĭ) indigène; terrestre; habitant de la terre 83; *b.* 25, 1.2. 147. 254; **-tésc,** aj. indigène; mondain; terrestre 130,2. 271. 314; *b.* 124, 2. 193,3. 220,3; *pământesc* 233,2. 316, 3; *pementesc* 367,2.3; *pemintesc* 145,2. 298,2.

pámente, sf. mémoire 16; —, commémoration religieuse 62,2. 63.

pân, av. jusque 179,3. 180,2 . . 3. 351,2; *b.* 48,3. 119,2. 290,3; **pănă,** id. tant que 15*,2. 2. 4. 5. 7. 14,2. 24. 28. 36. 72,2 . . 86,2. 90. 96,2. 147,2 . . 189, 3 . . 261,2.3. 317,3; *b.* 16. 60,3. 137,2. 158,2. 224. 327. 359; — *când,* jusqu'à ce que 52. 68; *b.* 230; — *ce,* id. 158,3 . .; *b.* 111. 212,2; — *a nu,* avant de *b.* 9. 215. 231,2. 365,3; *pâînră* 2*,2. 3*,2. 4*,1.3. 5*,2. 9. 55,2; *păr, b.* 120; *pără* 5*,2; *b.* 82,2. 83,3. 85,3. 135; *istr. pir* tant que *b.* 283,3. 284.

pănă, sf. (pene) plume; panache *b.* 111 . .; *istr. b.* 285,2; *pênă b.* 213; **păniceá,** sf. (ele) dim. *b.* 327,2.

Pănă, sm. Np. 74,3 . . 75,2. 76; **Pann,** Np. *b.* 360. 361. 364,3. 370. 372,3.

pândésc, va.3. épier *b.*227,3; **-ditúră,** sf. lace *b.* 108,2.

pandúr, sm. (ĭ) soldat *b.* 214. 215.

păne, v. păine.

Pangă, s. Np. 93,2.

păngărésc, va. 3. diffamer 303,2; **-rít,** aj. s. flétri *b.* 47,2.

Panonia, sf. Nl. 171,2; **-nean,** 157,2.

pă'ntece, sm. ventre; sein; intérieur 60,3. 85,3. 243,3. 267,2. 285. 321; *b.* 22,3. 23,2. 31,3. 62. 63,2. 68. 89,2.

106,3. 150,2. 158,2. 164. 240,3. 369; *-tice b.* 61; *mr. pântică b.* 271,2.

Panteleĭmón, sm. Np. 157.

Panuchie, sm. Np. *b.* 10,3.

pâ'nză, sf. (ze) toile; linceul, linge 100,3 .. 101. 140,2 .. 222. 288,2; *b.* 45,2. 117,3. 129,2 .. 3. 262. 303,3 ..; *-zi, b.* 97; *-ndă* 231,3; **pănzăr,** sm. (ĭ) tisserand 353,2 ..; **pănzăturĭ,** s. pl. linges *b.* 63,3. 64.

paos, sm. libation 264.

pápa, sm. pape 146,2. 163. 321,1.2. 328,1-3. 332.

Papai, sm. Np. 216.

paparúdă, sf. (de) jeune fille couronnée de feuilles, sur laquelle on verse de l'eau en temps de sécheresse et on chante une formule pour amener la pluie *b.* 320,2 ..

Păpăuți, s. Np. *b.* 82; **Papica,** sf. Nl. 308,2.

papistáș, sm. (ĭ) catholique 189,2; **păpistășíe,** sf. papauté 328,3.

păpsésc, va. 3. *mr.* finir, cesser *b.* 268,3. 281,3.

păpúc, sm. (ĭ) pantoufle *b.* 177,2. 255. 294,3. 361,3. 364.

pápură, sf. roseau *b.* 376,2; *-porĕ* 355,3.

păpușoĭu, sm. poupée *b.* 250,3.

păr, părĕ, v. pân.

par, vn. vr. 2. (părŭ a păre) paraître, sembler 27,3 .. 52,2. 54. 61. 67,3. 106,2. 113. 117,2. 127,2.3. 133,2. 138, 2. 170 .. 187,2. 222,3. 224,3. 231,2. 259,2. 262. 267. 274,2. 298,1.2. 308. 309,2. 323,3. 342,3. 349,2. 365; *b.* 14, 2. 40,3. 41,2. 48,3. 54. 78,3. 90,2. 104, 3. 118,3. 173,3. 217. 313,2. 362,2 ..; — *bine,* se réjouir 83,1.3. 137.2; *b.* 208, 2; — *răŭ,* regretter 63,3. 115,3. 142. 340, 3; *b.* 135,2; **par'că,** comme *b.* 249,3 .. 281,2. 308 .. 349. 353,2.

par, sm. *mr.* pieu *b.* 268,2.

păr, sm. (perĭ) cheveux, chevelure 65,3. 117,3. 186,3. 222. 234,3; *b.* 27. 65. 71,3. 90,3. 109,3. 118,3. 119,3. 159,2. 172,3. 177,2.3; *mr. per, b.* 264. 279,3.

păr, sm. (erĭ) poirier 357,1.2; *b.* 199, 1-3. 327,2 .. ; **páră,** sf. (pere) poire 357, 2; *b.* 320.

pará, sf. (le) parà, sou *b.* 337,3. 374; **-le,** pl. argent; monnaie *b.* 346,3. 363; **părălúță,** sf. (ţe) *id. b.* 360,3.

páră, sf. flamme 142,2. 165,3. 246, 2; *b.* 180,2. 181. 194,2. 217,2. 223,2. 237,2; *parră* 303,3 ..

pă'râ, sf. (rĭ) plainte; action; accusation, procès 4*,2. 16*,2. 46,2.3. 63. 93,2. 159,2. 174,3. 175. 331; *b.* 206,2. 374,3; **părăsc,** va. 1. dénoncer; —, vr. se plaindre 4*,2. 24,2. 62,2. 63,2. 74,1. 2 .. 144,1.3. 151. 175. 195. 198,2. 318, 2. 351,2.3; *b.* 55,2. 75,2. 97,2. 98,2. 205,3. 206 ..

pâra, *istr.* v. pâine.

Pară, Np. 93.

părăcălisésc, vn. 3. *mr.* prier *b.* 267,2.

paraclís, s. chapelle; prière *b.* 66,3.

părăésc, va. 3. claquer *b.* 352,3.

parágina, s. aj. inculte *b.* 367,2; **părăginésc,** vr. 3. être en jachère *b.* 367, 3; *bnt. -ginesc,' b.* 262,2; **părăjinítă,** aj. laissé en jachère *b.* 262.

paralís, sm. paralysie *b.* 54,2.

paramíthă, sf. (the), *mr.* fable *b.* 263,2; *parmithiu b.* 268. 269,3. 273..

paraseovénie, sf. (ĭĭ) conte *b.* 262.

părăsésc, va. 3. abandonner; quitter; cesser 27. 61,2.3. 85,2. 145,2. 156,2. 180,3. 196,3. 197. 205,2. 284,2; *b.*. 19, 2. 48,1.2. 96,3. 148. 165,2; *-săsc* 248. 266,3. 275,1.2. 283,2; *b.* 48,3; **-sit,** aj. abandonné 361; *b.* 230,2.

părăș, sm. (ĭ) accusateur 351,3; *b.* 125,2; **pără't,** sm. accusé *b.* 125,2.

părățésc, vn. 3. régner 146; **părăție,** royaume 35,2 (v. în —).

părâu, sn. (răe, rae, rao) ruisseau; fleuve 72,2. 213,3. 249,2; *b.* 133,3. 161, 2. 196,3. 298,2.3. 334,2.

părcălăb, sm. (ĭ) préfet; maire 53, 2. 74,3. 93. 173,2. 174,2; *b.* 76,1.2. 300,3. 343,3; —, la dignité de préfet 72,2. 73,3.

pardosésc, va. 3. parqueter; paver 173; *b.* 130.

părécheie, sf. (ĭ) couple; paire 35; *-chi b.* 91,2.3.

părére, sf. (rĭ) opinion *b.* 313,2; *-rê-,* 202,3. 252,2; —, apparence *b.* 91, 2. 177.

părésimi, sm. pl. quadragésime 218,3.

păréte, sn. (eţĭ) mur; paroi 24,2. 366,2; *b.* 98,3. 178,3; *-rê-,* 4*. 57,2. 162. 271,3; *-ti, b.* 136,2.

părgâ, sf. primeurs; prémices 37,3. 269,2. 270,2. 321,3; *b.* 153,3.

părgár, sm. (i) échevin; citoyen 38, 2. 45. 73,3. 93,2; *pră-* 43,2.

părghie, sf. bière; levier 357.

părguesc, vr. 3. mûrir *b.* 238,2.

parhie, sf. diocèse 223,3 (v. e p-).

părigorisesc, vr. 3. *mr.* se consoler *b.* 267,2.

parimíe, sf. (ii) chapitre de la bible lu dans l'église 263,2.

părínte, sm. (ți) père; parent 9*.. 15,1.2. 18,2. 19,2.. 30,1.2. 36,3. 38, 2. 48,2.. 50,3. 60,1-3. 76,3.. 82,1.2. 88,2. 106,2. 108,1-3. 140,2. 155,3. 172. 179. 244,1-3. 277,2.3.. 291,2. 292,2. 305,2.3. 306,2. 345; *b.* 16,3. 28, 3. 38. 125,3.. 179,2.3. 234,2; — *duhovnic,* père spirituel 157,3; *-ți buni;* vrais parents 278,2; *părînte* 81; *părente* 134,2..; *parănte* 2*,2; *părănte* 178,3; *parinte* 39; *b.* 359,1.2..; *mr. parinte* (țilii), *b.* 265,2. 266,2; **-tésc,** aj. paternel 348,2; *b.* 173. 183,3.. 349,3; *-tăsc, b.* 196,3. 202,2. 220,2. 359,1.2.

Pariz, sm. Np. 216. 296,2; *b.* 246,2.

pârjină, sf. *mr.* coup *b.* 271,2.

pârjól, sm. feu *b.* 263; *dau —,* incendier *b.* 368; **-esc,** vn. 3. brûler; roussir 71. 191,3. 234,3.

părláz, sm. haie *b.* 349.

pârlesc, vn. vr. 3. brûler; brunir *b.* 64, 3. 293,3. 337.. 376,2.

Parmena, Np. 283,3.

parón, sm. curé *b.* 201,2.

părós, aj. poilu *b.* 145,2.

părpălít, aj. délabré; gâté *b.* 333,3.

părtăsêlă, sf. rue pavée 176,2; **-sésc,** va. 3. paver 176,3.

părtáș, sm. (i) participant 326; *b.* 15,2. 29. 125,3. 221; —, communion 262,2..

parte, sf. (părți) part, partie; la portion 15. 21,3.. 31,2. 33,2. 38,2. 41,3. 43, 3. 62,3. 72,2. 93,1-3. 101. 112. 227,1-3; *b.* 28,1.2.. 118,2; —, côté; contrée 67. 130. 165,3. 177,1..2.. 190,3. 192,2. 199, 3; *b.* 3,2.. 50,1.2. 68,3. 117,2; —, sexe *b.* 51,3; *a avea —,* participer 242, 2; —, avoir du bonheur; de la chance *b.* 103. 105,2. 223,2.3. 309,3. 353,2; *de o—,* séparément 335..; *de o— de alta —,* çà et là 334,2; *de aceea —,* de l'autre côté 172; — *parti* 115,2. 151..

părticêa, sf. (cêle) particule 244,2.

particulár, aj. s. particulier *b.* 222, 1.2.

părtinésc, vn. 3. tenir part; être partiel 70,2; **pártnic,** sm. (i) participateur; partisan 242,3. 257,2.

pás, sm. (și) pas 203,2. 210,2. 299, 3; *b.* 89,3. 240,3. 305. 356; —, possibilité *b.* 304,2; **pasă,** vn. 2. prs. imprtf. vas 2*,3. 3*,3. 7*,2. 24,3. 63, 3. 127,3. 216,2. 254,1.3. 274. 291,3. 353; *b.* 37,3. 68,2. 96,2.. 136,3; **păsați,** 2. prs. pl. allez 26,2. 27. 42,3; *b.* 138,3.

pas, vr. 1. importer *b.* 170. 362.

pásăre, sf. (ări) oiseau 8*,2. 10*. 14*. 17. 34,3.. 102.. 128,2. 167,3. 266, 3. 316,3. 341; *b.* 109,2. 121. 129,1-3. 232,3. 254,2..; *-ră* 11,2; *-ări, b.* 111, 2. 165,2..; *pasere* 35. 57,3. 116,3.. 121, 3. 354; *b.* 211; *-seri, b.* 213,1.2. 228; *-sire* 35; *b.* 105; **păsărár** (ri), sm. oiseleur *b.* 208,3; **păserícă,** sf. petit oiseau *b.* 308,3; *păsăruica* (ci), sf. id. *b.* 44,3.

pásc, vr. vn. 2. (a paște) paître 2*. 12*. 59,2. 193,2. 238; *b.* 11,2. 329,2. 3. 371,3; **păscuít,** pâturé 14,2.

pásca, sf. l'agneau pascal 330. 331, 2.3. 332.

păslă, sf. feutre *b.* 3,3.

pâstór, sm. (i) pasteur; berger 18, 2. 36,2. 60,2. 76,3.. 77,2. 86,2. 92,3. 103,3. 136,3. 280,2; *b.* 27,3. 153,2. 163..; **-esc,** aj. pastoral *b.* 252.

păstréz, va. vr. 1. conserver; préserver; se garder *b.* 121,3. 153,2. 257. 261.

paşa, sm. (și) pacha 18.. 19.. 71, 2. 334,1-3; *b.* 81,2. 92,3.

Păşcániĭ, Nl. 53,2.

Paşcovschii, Np. 143,2..

păşésc, vn. 3. marcher 286,2; *b.* 89, 3. 90,3. 176,3. 357,3; **păşíre,** sf. (ri) pas *b.* 303,2.

paşión, sm. *istr.* souffrance *b.* 284.

paşmátii (?) 61,3.

páştile, sf. pl. pâques 21,2. 107,2. 146,2. 178,3. 201. 219.. 308,3; *b.* 28, 3. 35,3. 52; —, paine de pâques 217,2.

păşúne, sf. pâturage 165. 251; *b.* 159.

pat, s. lit; couche 35,2.. 37. 90,2. 137. 248,2. 301. 307; *b.* 37,2.3. 70,2. 170, 2. 355; —, *istr. b.* 285.

pătul, sm. (e) grenier à blé *b.* 320,2.

pateri'c, sn. les Vies des Pères *b.* 198,2.

pátimă, sm. (mi) souffrance; passion 256,2. 257. 261,2. 303,2. 307,3. 321,3.

338,3; *b.* 79. 108,2. 118. 126,2. 180. 181,2. 190,1-3. 235,3. 236,1.2. 246,2.. 3..; *pátema, b.* 91; *pathima, b.* 187,3; *vremê — lor,* la semaine de la passion *b.* 63; **-más,** sm. souffrant 348; **-mesc,** vn. vr. 3. souffrir 308. 317,2. 355,2; *b.* 7,3. 80, 3. 161,2. 179,2. 191,3. 357,2; *pathi-, b.* 187; **pătimírê,** sf. passion *b.* 204; **pătimitor,** aj. s. souffrant *b.* 204,3.

pătlăginâ, sf. (gene) tomate 353,3; *b.* 43,3..

Patmo, Nl. 308,2.

pătrănjéiu, sm. (ăĭ) persil 356,2; *b.* 45; *-jel, b.* 44,2; *pitrinjăl, b.* 98,2.

Pătrășco, sm. Np. 43, 3. 53,2. 91, 3. 150,3. 152 (v. Petru).

pátríe, sf. patrie *b.* 31. 82,2. 85,2. 86,3. 126,2. 128. 170,2. 246,2. 251,3.

patriárh, sm. (rși) patriarche 8. 60, 2. 78,1.2.. 146. 159. 192,2. 210,2. 329,2. 332,3; *b.* 49,3; —, (patrierși) *b.* 94, 2; *-ĭarh* 178,3. 186,2; **-íe,** sf. cathédrale *b.* 82; *-ĭarhie, id. b.* 73,2; *-ierhie* 258.3; *-erșie* 60. 78; **-earșesc,** aj. patriarcal 259.

patriót, sm. (ți) compatriote *b.* 86,2 197,2. 252,1.2.

Patróclu, sm. Np. *b.* 82,3. 196,1-3

pátru, quatre 21,3. 24,3. 137,2. 260, 1.2..; *-turle, mr. b.* 272,2; **a patra,** f. la quatrième 23,2; —, m. le quatrième 25,1.2; *al—ul, id.* 57,2. 90,2; *al—le* 176, 3; *al—lê, b.* 54,2; *-răle, b.* 70,2; *-rele, istr. b.* 285.

pătrúnd, va. vn. 2. pénétrer; percer 345,2; *b.* 152,3. 186,3. 192,2. 208, 3. 372,2; **-ere,** sf. l'action de pénétrer 323,2; **pătrunditor,** aj. pénétrant 323, 2; **pătruns,** pénétré *b.* 49. 85,2.

patrusprezêce, num. quatorze 164; *-sprăzêce* 15*,3. 308,2; *-sprăzăcĭ, b.* 140, 2; *-spre-ce, b.* 332,3; **patruzécĭ,** quarante 29; *b.* 145,3; *-zăcĭ* 103. 217; *-decĭ* 4*,3.

pățésc, vn. 3. souffrir; pâtir; essuyer 120,3. 124,2. 191. 222,3. 223. 232. 302. 339; *b.* 81,3. 102. 122,3. 256; *pațesc, mr. b.* 271,1.3. 272,2. 279,2.3; *pațesc, istr. b.* 283. 284,2; **pățírea,** sf. *mr.* l'accident *b.* 263,3.

păún, sm. paon *b.* 109.

pávăză, sf. (veze) bouclier *b.* 90,1.2. 240,2.

Pavel, sm. Np. Paul 3*,3. 4*.. 15*. 24,3. 26. 42,3. 84. 153,3.. 237,3. 262, 1.2. 263. 269,3. 284,3. 349,3. 350; *b.* 28. 64.. 80,3. 155,3; *Pavăl* 363,3; *Pavlu, mr. b.* 265,2.

Pavlin, sm. Np. 74,1.2; *b.* 73,2.3..

Pavmos, Nl. = Pathmos *b.* 63.

pază, sf. surveillance; observation; visite; garde 107,2. 123,3. 200. 343,3. 346,3; *b.* 10. 28. 131,3. 153,2. 174,2; **păzésc,** va. vr. 3. (zĭĭ) surveiller; observer; garder; maintenir 2.. 12.. 59. 61, 2. 89,2. 112,3. 131,2. 162. 167.. 168. 193,3. 200.. 204. 223,2. 236,3. 254,2. 255.. 291,2. 319,2. 337,2.. 342,2. 346, 2; *b.* 7. 19,2. 23,2. 28,2.3. 51,2. 112, 2. 182. 205,3. 219,2. 357,3. 358,3; *păḑesc* 2. 3; *păzăsc* 148. 180,3. 258,2; *b.* 46,3. 56. 189,3; **păzírc,** sf. observance *b.* 220; **păzitór,** sm. garde; gardien 159; *b.* 8,3. 90. 174,2; *mai înainte —,* circonspect *b.* 145,2; *păzitor de taină,* discret *b.* 26,2; *păzătoriul oilor,* berger *b.* 65,3; **păzitúra,** observation 154,3.

payne, 216,2 (v. păine).

pche, *istr.* v. pâclă.

pe, prp. par; sur; vers 74,2. 105,2. 193. 331,3; *b.* 1,2. 3. 7,3. 8,3. 9,3. 13, 2. 19,2. 25,3. 33,2.. 66,2. 96,2. 189, 2. 246,1-3. 255,3..; — *cum,* comme *b.* 104; — *la,* parmi *b.* 224,3. 312,3. 319,3; *pă* 352; *b.* 44. 69,2. 126,3.. 127,3. 128.. 138,2.. 3.. 161.. 166,3.. 167. 250. 251,2. 255. 257. 258,3.. 260,1-3. 347. 357,1-3. 375,3; —, *bnt.* 262,1-3; *pi, b.* 133,2.. 136,3. 137,1-3. 138,2. 359,3; *mr. pi, b.* 280,3 (v. pre).

pecéte, sf. (ți) cachet; sceau 38,3. 53,2. 75.. 91,3. 93,2.. 134,3. 174,2; *-tă* 103; *-cêt* 43,3; *-cête, b.* 81. 131,3..; *pečate* 45,2; *peceție, b.* 312,2; **-tluésc,** va. vr. 3. sceller; cacheter; imprimer 16,2. 163. 228,2. 244,3. 254,2. 338; *b.* 78,2. 159,2. 218,3..

pech, sm. *istr.* coup *b.* 287.

pecliár, sm. *istr.* mendiant *b.* 283.

pedêpsâ, sf. (se) châtiment; punition 117. 138. 146; *b.* 51,3. 87,2..3.. 211, 2. 220,2. 256; *pedeapsă* 339,2; —, éducation *b.* 5,2; *pedepsa* 89,2. 220,2; **pedepsesc,** va. vr. 3. punir; châtier 5. 26,2. 159,3. 160. 222,3. 293. 294,3; *b.* 48. 51. 87. 103,2.. 131,3; —, torturer 206,3; —, apprendre; élever 341. 350,3; *b.* 359,2; **pedepsíre,** sf. châtiment; punition 157,3; *b.* 237,3; —, *mr. b.* 267,2;

-sit, aj. s. (ţi) bien élevé 280; —, puni *b.* 152,3. 173.

pedestríme, sf. piétons 71, 2; **-tru,** aj. av. pédestre; à pied *b.* 136. 164. 244,2. 322,2.

Peflagonica, Nl. 224.

peğur, prp. sur; concernant *b.* 10 (v. pregĭur; înprejur).

pehlivăníe, sf. (ĭí) bouffonnerie *b.* 10,2.

peíre, sf. destruction; annihilation 345,3. 354,3; *b.* 22. 59. 164,3. 180,3. 218,3 (v. perire).

pekurăe, sf. enfer 124 (v. păclă).

pelag, sm. la mer; immensité 343,3.

pelc, v. piele.

pelicán, sm. pelican 102 . .; *b.* 185,3.

Pelin, Np. 173,3. 174,2.

pelín, sm. absinthe *b.* 308 . .; —, vermouth *b.* 81,3. 298; *-ni,* herbe à balai 356; **-nuţă,** sf. (ţe) absinthe *b.* 344,3.

péliţă, sf. corps; chair 25,2. 54,2 . . 55,2; —, peau 138.

Peloponisên, Peloponésien 328.

Pentapoli, Nl. 358,3.

Pende-deka, Np. *b.* 245.

pênig, sm. monnaie; denarius 180; *pening, id.* 79,2.

Penişoară, sm. Np. 75,2.

Peniţi, Np. 207,2.

pen-prejur, prp. à l'entour 196. 235,3 (v. prin).

penticostár, sm. rituel des fêtes depuis pâques jusqu'à la pentecôte 313, 3; *-ion* 312,2.

pentru, pp. pour; à cause de 15*. 16*,3. 31,2. 45,3. 77,2.3. 115,3. 135; — *acêea,* c'est pour quoi 31,3 . .; *-tr'acè* 50,2.107; *-tr'ănsă,* pour elle 107; — *ca,* parce que; afin que 67; *b.* 204,3. 210, 2; — *ce,* pour quoi *b.* 20,2 . . 101,1. 2; — —, parce que 13*, 2 . . 112,3; *pintru* 139, 3. 141,3 . . 142. 220. 311,3 . . 312,2; *pintr'acê* 137,3. 138. 139; *pintrucâ* 138. 219,3; *păntru* 74 . . 136. 141,2; *b.* 259, 2. 261. 262; *pêintru* 4. 5; **pentru,** par; entre 79,3. 130. 187. 306; *-r'acêsta,* par cela 49; *-r'alte* entre autres 144,2; *-r'o,* par une *b.* 43,2; *pêintru,* (= prin) par 40,3; *prentru, id.* 26,1-3. 27. 62,2. 3; *prêintru* 38; *prîintru* 9 (v. printre).

Pepélea, sm. Np. *b.* 368,2.

pépene, sm. (nĭ) melon *b.* 259, 2. 369. 374,2.

pept, v. piept.

per, sm. *mr.* v. păr.

pera, sf. *istr.* v. păine.

perd, v. pierd.

perdeá, sf. (ele) rideau *b.* 238,2.

pérde-vără, sm. flâneur; vaurien *b.* 367,2; *bnt. un perghe-vără,* sm. *b.* 262,2.

peréche, sf. paire *b.* 361,3. 363.

pergám, sm. *mr.* parchemin *b.* 280,3.

perghe-vară, *bnt. b.* 262,2 (v. perde-).

Periandru, sm. Np. *b.* 9,3.

péricliu, sm. *mr.* péril *b.* 264.

pericrghiĭă, sf. exactitude *b.* 126,2 . .

pérină, sf. coussin; oreiller 136,2; *pernă* 363,2; **pernişoáră,** sf. (şoare) *id.* dim. *b.* 300,2.

períre, sf. calamité; anéantissement 11*. 16,2. 56,2. 76,2.3. 89,2. 106,3. 142 . . 148,2. 155. 204,3. 254,2. 339,2; *b.* 59,2. 132,3. 165,3. 193,2 (v. peire).

perişór, sm. chevelure *b.* 344,3.

perít, sm. maladie de bouche *b.* 59,3.

perit, aj. s. perdu; ruiné 2. 194,2. 329,2; *b.* 103; **péritor,** aj. s. périssable; passager 23; *-ură,* pl. mutilation 300.

Pers, (ĭ) persan 130. 146. 337; *b.* 56. 96,3; **Pers,** Persie *b.* 2,3; *-sida,* Nl. id. *b.* 98,2. 332,3; *-săda, b.* 61,3; *-siea, b.* 188,2; **-siesc,** aj. persan 326.

persoánă, sf. (ne) personne *b.* 221, 2. 246,2; **-sonal,** aj. personal *b.* 220 . .

Perún, sm. nom d'une divinité slave *b.* 50,3.

pervaia, (slav.) première 159,2.

peseár, pêcheur *b.* 362; *păs-, b.* 39, 3; **păscărie,** (ĭí) sf. pêcherie *b.* 219,3.

pê'sn, sm. chant religieux 213,2. 249,3.

péspe, pp. par 157,2.3 (v. prespre, spre).

péste, pp. sur; après; plus, outre, au-delà de 270. 355; *b.* 1. 3,3. 19,2. 24, 3. 85,2. 102,2. 127,2. 242,2. 245,3. 342,2. 373; *piste* 180,2. 255,2. 299; — *tot,* partout 71. 92,2; — *tot,* en tout *b.* 360,2; *pisti tot,* tout apart *b.* 181; —, *mr.* sur *b.* 270 (v. preste).

pestese, vn. 3. tarder 180,2; **-tit,** aj. tardif; lent *b.* 164,2.

pestríţ, aj. bariolé; bigarré; tacheté 172,3. 276,3. 277; *b.* 369,2.

peşchír, sn. (e) linge 313,2.

péşte, sm. (tĭ) poisson 10*. 14*. 11, 2. 34,3. 35. 57,3. 266,3. 316,3; *b.* 61. 110,2.3. 134,1 . . 2. 171; *-ti, b.* 67,2.

117,2. 168..; *pêşte, b.* 26,3. 42,1..3. 164; *mr. pescu,* (peşti) *id. b.* 204.

péştere, sf. (rĭ) caverne; grotte 1. 36,3. 148. 188,2.. 195,3; *b.* 130,2. 167, 3. 168; *-tiră, b.* 133,2..; *pieş-, b.* 133, 2; —, *mr. b.* 263,2.

Peştişel, sm. Np. 37,2.

Pesco, sm. Np. 135.

péteca, sf. morceau; loque *b.* 340; *petic,* (ce) *b.* 361,2; *peatec, b.* 346,2.

petrée, (ui) vn. vr. 2. passer le temps; demeurer 45,3. 46.. 48,1.2. 51,2. 52, 2. 66. 67,2. 68.. 84,3. 109,2. 225. 236, 2; *b.* 308,2; —, vivre; passer la vie 64. 80,3. 110. 130,3. 137,3. 145,1.3. 146,2. 204. 205,1.2. 206,3.. 235,3. 253. 286,2. 305,2. 367,2.3. 368,1.2; *b.* 12,2. 65,3. 82,2. 95,3. 161,2. 191,3. 203,2. 210,2; —, s'amuser 181,2.3..; *b.* 225,2. 230,2; —, souffrir 70,2. 223, 2. 353,3; *b.* 8; —, accompagner, conduire 5*,2. 139,3. 363,2; —, faire 88, 3; —, vr. se passer; périr 203,1-3. 205,2.. 229; —, arriver 286; *pitrec, mr.* envoyer *b.* 268,3. 280,1.3; —, apporter *b.* 278,2; **-cánie,** sf. vie; distraction 156,3; *b.* 346; *-cănĭĭ,* événement 251,3; *-canie,* accompagnement 270, 2; **-cătór,** aj. vivant *b.* 10,2; **petrecere,** sf. vie 129,3. 301,2; *b.* 82,2. 124,2; *-rêcere* 323,2; *b.* 32,2; *-reacere* 250,3. 324, 2; —, décès 280; —, demeure 49,2; —, égarement *b.* 87; **-cut,** aj. passé *b.* 91,2.

petricea, sf. (cele) caillou *b.* 300,2. 327,2; **-cícă,** sf. *id. b.* 339,2.

Petru, sm. Np. 69,3. 70.. 153,2. 230. 329,1-3; *b.* 52. 283,3.. 284,1.. 2..; *Petrŭ* 231,2. 256,3. 257,2.3.. 358, 3; *b.* 79,3; *Petŭrŭ* 194,2; *Petar* 245; *Pătru* 16*.. 69. 153,2. 190.. 191; *Petre* 93,2; *b.* 61,2. 62,3; **Petríţi** 157.

Petruburg, sm. Nl. Saint-Pétersbourg *b.* 127,3. 128.

peţitór, (ĭ) sm. qui recherche en mariage *b.* 330.

pê'veţ, sm. maître chantre 212,3.

Pezostrat, sm. Np. 179..; *b.* 178.. **pezuese,** vr. 3. *mr.* jouer; se moquer *b.* 267,2.

piátră, sf. (pietrĭ) pierre 8. 15,2. 23, 2. 24. 36,2. 40. 57,2. 101,3. 172,2. 230.. 244,3. 288,3. 296,2. 312,3. 359..; *b.* 23,2. 61,3. 129,3..; *pieatre, b.* 123, 2; —, rocher 65,3. 101. 102; *piĭatra* 121,3. 140.. 246; *petra* 8; — *curată,* pierre précieuse 12,3; — *scumpă, id.* 114, 2.. 126,2. 270,3; *b.* 133,2; — *cĭoplĭtă,* pierre sculptée, gravée 172,2. 176; — *cailor,* sulfate de cuivre *b.* 46; — *de ugolniţă,* pierre angulaire 267,2; — *pucósă,* soufre 142,2; — *trăsnetului,* carreau de foudre *b.* 51.

piaţă, sf. *mr.* marché; place *b.* 266,3.

piază-rea, mauvais augure *b.* 303,2.

pic, sm. goutte 242; —, vn. tomber 4. 5; *b.* 166. 244,2. 291,2. 297,2. 306, 2; —, dégoutter 165,3. 367,2; *b.* 173. 306,3. 324,3; **-ătură,** sf. (rĭ) goutte 165,3. 166,2. 367,3; *b.* 149,2. 324,3.. 338,3; **picaţică,** bariolé (?) *b.* 300,2.

picĭór, sn. (oare) pied; jambe 2*,2. 11,2. 16,2. 27. 36. 54,2. 127,2. 139,2. 184,3.. 186,3. 188,3. 199,2. 240,3. 307. 349..; *b.* 3,3. 4.. 167,3; *picioare* 9; *-cĭuore* 140,2. 241,3. 266,2; *b.* 161, 3. 372; *-cioari* 288; *b.* 49. 57. 118,3; — *de munte,* pente d'une colline *b.* 329,2.. 3; — *de lut, b.* 93,1-3; — *găştiĭ,* chelidonium bonus 356,2; **-ruţă,** (ţe) sf. *id.* dim. *b.* 344,3.

pieádecă, sf. obstacle; empêchement 248,3; *pédică,* bride *b.* 296,3.

piéle, sf. (pieĭ) peau; basane 171. 258. 303; *b.* 241,3.. 259,3. 309,3; *pieale* 91. 215,1.2. 238,3; *piĭale, b.* 3,3. 4; *pele, b.* 368; *chiale, mr. b.* 271,3.

piept, sm. (ţĭ) poitrine; sternum 102; *b.* 31,3. 32. 90. 91,2. 95. 117,3. 163,2. 248, 3; *pept,* sm. *b.* 137,3. 205,2; *piettjo, id.* 226,3.

piepten, sm. peigne *b.* 369,3. 371, 2; **pépten,** vn. 1. peigner *b.* 11.

piér, vn. va. 3. périr; perdre; succomber; mourir 1*,2. 2*. 4. 42,3. 49, 3. 51. 56. 59. 67,3. 70,1.2. 82,3. 96,3. 105,3.. 127,3.. 128,3. 143,3. 144,3. 147,2. 155,2.. 167,2. 206,2. 212,3. 234, 2. 248,3. 263. 270.. 309,3. 338,2. 349, 2. 355. 365. 368,2; *b.* 3,2. 5. 61,2.. 148. 230. 363,3; *per, peiu, b.* 182,2. 303,2. 340,2.3. 343..; —, disparaître *b.* 129.

piérd, (dui, rzănd) va. vr. 2. perdre; détruire, exterminer 11*. 11. 16.. 26, 3. 76,2. 80,2.3. 82,2. 89,2. 96. 105,3. 110,2. 112. 119,3. 160. 163,3. 167. 171, 2.3.. 210,3. 223. 264. 342. 366,2; *b.* 87,3. 129. 212,2. 314,3. 363,3; *perd* 3. 6.. 234,3; *b.* 64,2. 181,2; *perŭd* 49, 2; *pglierd, istr. b.* 282,2; **pierdere,** sf.

perte 360,2; *b.* 197; *pieardere,* destruction 346; **-út,** aj. s. perdu 309,2. 349,2.

piearsec, sm. pêcher 356,3; **piersicâ,** sf. pêche *b.* 98,2.

pierzáre, sf. ruine; destruction; perte 31,2. 168,3; *b.* 4,3. 87,3. 152,3. 303, 3; **-zător,** aj. qui détruit 84,3; *b.* 230; *-ḑător,* méchant 1*; —, tuant 6*,2.

pietros, (armăsar —) cheval solide *b.* 259.

piezéș, aj. oblique 89.

piftíe, sf. gelée *b.* 43.

Piha, Np. *b.* 172.

pílă, sf. lime *b.* 374.

Pilatŭ, sm. Np. 20,3. 21 .. 32,2. 41, 2. 100,3. 315,2; *b.* 58,2; *-tus* 124.

píldă, sf. (e) parabole; similitude; exemple 17,1.2. 18,2. 25,3. 30,3. 95,3. 128,2. 155. 166,3. 277. 326,3; *b.* 5,2. 9. 25,2. 49,2. 63,3. 109,3. 110,2. 111,2. 164. 169,2. 189,2. 202. 211. 255; —, proverbe 268. 312,3; —, livre de proverbes 326,3; —, dicton *b.* 4,2. 30,3; —, fable, conte 353,2.3. 354,2; *b.* 109. 207. 360.

Pileu, sm. Np. *b.* 89,1.2 ..

piu, pp. par *b.* 181 (v. prin).

Piu, sm. Nl. *b.* 302,3.

Pinelopa, sf. Np. Pénélope *b.* 82,2.

pinér, sm. panier *b.* 89.

pinteníĭ, sm. pl. éperons *b.* 224. 296.

pintre, pp. par *b.* 222,2 (v. pre).

pipâesc, va. 3. tâter 23. 244,2.

pipér, sm. poivre *b.* 42,2.3. 43,2.

pipiligós, aj. plein de joncs *b.* 369,3.

Pir, sm. Np. 200 ..

pir, *istr.* v. păn.

Pira, sf. Nl. *b.* 89,2.

pira, pp. *istr.* autant que *b.* 285,3 (v. păn).

Piramón, sm. Np. *b.* 10,2.

piridez, vn. 2. *mr.* gazouiller *b.* 279,3.

piron, sn. (oanc) gros clou *b.* 358; *chiron, b.* 245,2; **pirunu,** sm. *mr.* fourchette *b.* 285,2.

pis, vb. (slav.) écrit 45,2. 53, 2. 56,2. 63,2. 74,2. 76. 87,2. 92,2.

pisăgésc, va. 3. bâtonner *b.* 356,2.

pisc, sm. bec 341.

pisc, sn. (urĭ) hauteur; sommet *b.* 261,3.

piscop, sm. évêque 37 (v. episcop); **Piscop,** Nl. 62,2. 63.

piscuésc, vn. 3. gazouiller *b.* 217,3.

pisei, va. *istr.* za —, pour écrire *b.* 285,2.

piséz, vn. 1. piler; broyer *b.* 45,2 .. 46; *-săz, b.* 67,2; **-sat,** aj. broyé *b.* 44,2. 45. 46,2.

pisícă, sf. (cĭ) chatte 90,3; *b.* 259,3. 373,2. 376,2; **-cúță,** sf. *id.* dim. *b.* 362.

pismitelnyĭ, aj. slav. littéralement 208,3.

pistipsec, vn. *mr.* croire *b.* 268.

pistol, sn. (oale) pistolet *b.* 18,2. 306,2.

pistrêlă, sf. (le) stade 187,3.

pistruiét, aj. bariolé *b.* 258,2 (v. pestriț).

pisusit, aj. *mr.* goudronné *b.* 268,2.

piș, vn. (chiși) pisser *b.* 98,3.

pistêlniță, sf. marais 359,3. 360,2.

pit, pp. *mr.* par *b.* 277,3. 281,3 (v. prin).

pită, sf. (te) paine 32. 41,3. 42,3. 238. 332; *b.* 7,3. 223. 320,3; **pitărie,** sf. (iĭ) four *b.* 12,3.

pitesc, vr. 3. se cacher *b.* 314,3.

pitic, sm. (ĭ) nain *b.* 133.

Pitistênul, Np. *b.* 126,2.

pitpalácă, sf. caille *b.* 215.

pitrop, sm. tuteur 14,2 (v. ep-).

pitulíș, av. secrètement 6,2.

píuliță, sf. mortier *b.* 45,2.

pívniță, sf. (țe) cave 92,2. 171,3 ..; *b.* 294,2. 296,3; **-țár,** sm. sommelier 171,3; *-icêr* 171,3.

pízmă, sf. (me) haine; envie 12*,3. 295,2. 302,2. 340,3. 341,1-3. 342 ..; *b.* 21,2. 55,2. 63,2. 261,2; *chiz-, b.* 137,2; **pizmáș,** aj. s. envieux; ennemi 113. 210. 212, 3. 247,3. 248,3 .. 275,3; *b.* 154; *piḑmaș* 240,3; **-mășésc,** aj. hostile 228,3; **-mătáreț,** s. envieux; jaloux 341,1-3. 342, 2; *-tariță,* sf. *id.* 341; **pizmesc,** envier 302,2; *-muesc, b.* 21,2. 208,1 .. 2 .. 357, 2; —, (?) 68,3.

plác, vn. vr. 2. (a plăcea) satisfaire; plaire 27,2. 38. 72,3. 111. 158. 211. 235 .. 283,3. 288. 294,2. 353,1.3 ..; *b.* 35,2. 42,3. 46,3. 77,3. 83,3. 96. 99,2. 176. 184. 187. 194,2 .. 226,2. 243,2. 248. 249,2; **plăcére,** sf. plaisir *b.* 247, 2; *-cê-* 333,2; —, volonté *b.* 77.

plăcíntă, sf. (te) gâteau 352 ..; *b.* 43 .. 351 .. 374; **-tár,** sm. pâtissier 352 2.

plăcút, aj. agréable; aimé; gracieux 283,2. 301,2. 347,3; *b.* 49,3. 84,3; *bine* —, très agréable 162.

pláĭu, sn. (urĭ) haute montagne (Valachie) 156,3. 157,2. 236; *b.* 30. 128. 259,2. 292.

plan, sn. (urĭ) plan *b.* 243,2. 362. 364,3. 366,3.

planétă, sf. (te) planète *b.* 26,1.. 2..; *-nită, b.* 166,2..

plâng, (nșu, nseĭ) vn. 2. pleurer; plaindre 8*,3. 9*. 2. 8,2. 19,2.. 37. 63,3. 64, 2.. 99,2. 106. 139,3. 142. 147,1. 3. 182.. 249,3. 254.. 288,2. 306,3; *b.* 31,3. 119, 2. 3. 179,3. 186,3. 196,3. 305,1. 2; *plâîng* 52,2..; *-je, b.* 230; *plang, mr. b.* 264.. 265; **plângu,** s. *mr.* sanglot *b.* 264,2; 268,3; **-ător,** aj. pleurant *b.* 215,1.3; **-ere,** sf. pleurs; sanglot; plainte 17,3. 18. 54,3. 184,2. 271. 272; *b.* 140,2. 185, 1.2; *plânjere, b.* 232; **plâns,** sn. (urĭ) *id.* 66,3. 67,2. 86,2. 106. 258,3.. 263, 3. 272. 285,2..; *b.* 151,3. 187,2. 241, 3; *plânsări,* pl. lamentations *b.* 169,2.

plăpâ'nd, aj. délicat; douillet *b.* 258,2.

plápomă, sf. couverture *b.* 376,2.

plásă, sf. canton *b.* 259,2; —, filet *b.* 371,2; —, sorte *b.* 213.

plăsez, vn. 1. frapper les mains 14.

plășcă, sf. manteau 245.

plátă, sf. paie; récompense; rétribution 7*. 9*. 11*,3. 19,2. 20. 29. 32. 38,1.3. 91,3. 100. 109. 125. 154,3. 211. 286,2. 348,2; *b.* 28,2. 64,2. 142. 175. 221,3. 309,3; *în* —, pour le gain 49,3; *în — lui D-zeu,* que Dieu le récompense *b.* 352,3; **plătesc,** va. 3.; payer; récompenser 74. 75,2. 95,2.3. 144,1.. 3. 204, 2. 248,3. 277.. 315,2. 354,3; *b.* 22.. 25. 47. 63,3. 118. 121,3. 207,2; —, avoir la valeur 329,2; *b.* 77,3; *platesc, mr. b.* 266,3; **plătire,** sf. récompense 13; **plătitor,** sm. payeur *b.* 14,2; **platnic,** aj. s. payeur 151. 348,2.

Platon, sm. Np. 85,2. 341,3. 350,3.

pláva, sf. navire *b.* 181,3.

Plăviceni, Nl. 136.

plăvíț, aj. blanc; blond; jaune 109. 260,2; *b.* 258,2; *plăghiț, mnt. id. b.* 288,2.

Plavt, sm. Np. Plaute *b.* 3,3.

plaz, -uit, oracle; sort 58,2.

plăzmuésc, va. 3. moudre l'argile 267,3; **-uíre,** sf. création 324..; *b.* 94; **-uitor,** sm. créateur 326,1.2..; **plăzuitul,** 58,2, v. plaz.

pleámă, sf. marque-envie *b.* 144,3.

pleávă, sf. (ve) balle de blé 104,3. 163; *b.* 218,3; **plêvílă,** ivraie 17,1.2..; **plevesc,** va. 3. biner 220,2.

plée, vn. vr. 1. incliner; plier; baisser; s'incliner 11. 12. 36,2. 65. 81. 82. 99, 3. 134,2. 231. 240,3. 247,2. 266. 347, 3. 362; *b.* 48. 49,2. 110. 135,2. 204,2; —, s'en aller, partir 248; *b.* 55,3. 128. 138,2. 185,2. 237. 363,3; —, fuir 361, 3; —, imputer 366; —, entrer *b.* 175; —, se prosterner, se soumettre; obeïr 35,3. 51. 69,3. 289,2, *b.* 164,3. 185,3. 362; —, décliner 80,3. 232,2; **-ăciúne,** sf. inclinaison; soumission 242. 287,2. 337; **-áre,** sf. (ărĭ) *id.* 47. 86. 329,3; *b.* 87,2. 88,3. 144,3; **-át,** aj. humble; soumis; dévoué 115,3. 125. 156,3. 221,2. 290,3. 314,2. 322,3. 347,2; *b.* 2,3. 88, 3; **-atul,** inclinaison; désir 54,2.

plesnesc, va. 3. claquer *b.* 51,2. 294, 3. 295. 352,2. 354,3; —, éclater *b.* 302, 2. 354,2; —, fouetter *b.* 373,3. 338.

pleșúv, aj. chauve *b.* 353,2.

plete, sf. pl. tresses de cheveux *b.* 90,3; **pletesc,** va. 3. tresser 365,3 (v. înpl-); **pletós,** chevelu *b.* 350,3.

plethron, sm. une mesure *b.* 92,3.

pleván, sm. nom de bœuf *b.* 345,3.

plimb, va. 1. promener *b.* 259,2; —, vr. se promener *b.* 255,2.

plin, aj. plein 10*. 30,3. 50,2. 158. 166. 198. 215. 283,3. 324..; *b.* 26. 106, 1.3..; **a fi —,** se remplir *b.* 166,3; **-ul,** sm. plénitude 14. 249; **-esc,** va. 3. remplir 66,2. 147. 213,2. 217,3. 245,2. 257. 274. 289,3. 312,2. 331. 339; *b.* 22,1.3. 23,2. 25. 50,2. 64,2. 88,3. 156,2. 178, 3. 184; **-ire,** sf. (rĭ) plénitude 309,2. 325; *b.* 36,2; **-itul lunei,** pleine lune *b.* 27.

pliroforisesc, vr. 3. s'informer *b.* 128.

ploă, v. imp. 1. pleuvoir 166. 264, 2; *b.* 59,2. 159,2. 343,2; **ploae,** sf. (ploĭ) pluie 3,2. 49,3. 83,3. 107,2. 201,2. 281, 2. 349,3; *b.* 12. 25,1.2. 50,3. 59,1.2.. 147. 159. 320..; *ploaĭe, b.* 330; *ploea* 14,3; *ploai, b.* 181,3; *ploia, mr. b.* 285, 3; **ploiós,** aj. pluvieux *b.* 26,2; *ploos, b.* 58,3. 59,1-3; *vreme de ploat,* temps pluvieux *b.* 298,2.

plód, sn. fruit; produit 10*,2. 8,2; **-esc,** va. 3. produire *b.* 110,3.

plóp, sm. peuplier *b.* 320. 326, 3. 327 . . ; — *sălbatec,* στωραξ 357, 2.

ploscâ, sf. flacon; plat en bois 273, 2; *b.* 258, 3. 315. 369; **-cíță,** sf. *id.* dim. *b.* 303.

Plotonești, Nl. 43, 3.

plug, sn. (urĭ) charrue 178, 2; *b.* 33, 3 . . 62, 3. 259, 2. 317, 2; —, *mr. b.* 271, 2; *vremea — ului,* temps de labourage 119, 3; —, chanson de nouvel an *b.* 333; **-ar,** sm. (ĭ) laboureur; paysan 119, 3 . . 120, 1 . . 2; *b.* 39, 3; **-uṣór,** sm. petite charrue *b.* 345, 3.

plúmb, sm. plomb *b.* 162, 2. 172, 2. 178, 2; *b.* 33.

Plutarh, sm. Np. *b.* 14, 3. 198; *Plŭ-* 198.

plútesc, vn. 3. nager *b.* 151, 3; **-titór,** aj. nageant 205, 3.

poálă, sf. sein; giron 30, 3 . . 134, 2; *b.* 166, 3 . . 326, 2 . . 333, 2; —, bordé; raie *b.* 90. 115, 2; —, bord; lisière *b.* 328. 330, 2; —, côté, plane *b.* 131, 3. 132. 342, 2; —, pan *b.* 225; —, pl. jupe; vêtement de femme *b.* 98, 3. 120, 2. 177, 2. 362, 2. 376, 2.

poámă, sf. (me) fruit *b.* 34. 178, 2. 265, 2. 285. 324. 351; *b.* 12. 59, 1-3. 89, 2. 97, 2. 122. 200.

poártă, sf. (porțĭ) porte 22. 30, 3. 75, 3. 147, 2. 165. 176, 2. 267, 2. 285, 1-3. 313, 2. 334, 2; *b.* 32, 3. 112, 3. 158, 2; *portă* 3. 255.

poáte, peut-être 339, 2; *b.* 324, 2. 354, 2; — *fi, id. b.* 73, 3. 95, 2. 127 (v. pot).

poblican, sm. péager 126, 2.

pobrăzesc, v. prob-.

pocaánie, sf. pénitence; repentir 13*, 2. 82, 2. 90, 2 . . 91. 99, 3. 101, 2. 243, 2. 285. 292, 2; *-can-* 217, 3; *-caea-* 289, 2 . . ; *-caia-* 289; **pocăesc,** vr. 3. se repentir; faire pénitence 8. 31. 90, 2. 3. 100. 129, 1. 2. 270. 284, 3. 289, 2; *b.* 39, 2; **pocâínță,** sf. repentir; pénitence 51. 76, 2. 79, 2. 115, 1. 2 . . 179. 285, 1. 2 . . ; *b.* 6, 2. 48, 2. 194, 2.

pocít, aj. s. difformé; défiguré *b.* 339. 361, 3; **-úră,** sf. maladie; déformation causée par enchantement *b.* 338, 3. 341, 3 . .

pociu, va. 2. v. pot.

pócle, av. *istr.* plus tard *b.* 282, 2.

poclón, s. don; présent 132, 3. 351.

pocnésc, va. 3. claquer *b.* 335, 2.

poçnesc, va. 3. *istr.* commencer *b.* 282, 2.

pocrovĕ́țe, sf. pl. couverture 244.

poctă, sf. poste *b.* 221, 2.

pód, sn. (urĭ) rue 176, 2; —, pont 360, 2; *b.* 132, 3. 152, 2. 244, 2. 370, 2; —, comble, grenier *b.* 228, 3. 327, 3. 351, 2 . . ; **Podul înalt,** Nl. 71, 1. 3. 191, 1-3. 192, 2.

podagrie, sf. podagrie *b.* 26, 2.

podbeál, sm. (tussilago farfara) pas d'âne *b.* 321; *-bĕl* 355, 3.

podgorie, sf. (rĭ) vigne; vignoble 189, 3; *b.* 311, 2.

podină, sf. plancher *b.* 130, 2.

podnójie, sf. marche-pied 259, 2.

podoábă, sf. (be) ornement; décor; parure; beauté 106, 2. 145, 2. 203. 259. 324, 2 . . 333; *b.* 17, 3. 33. 89, 2. 90. 94, 2. 147, 3. 156, 3. 324, 2; —, abondance 245, 2; —, aj. s. ressemblant; semblable; exemple 11*, 3. 17, 1 . . 3. 18. 166, 3; **podobesc,** va. 3. orner; parer 57, 2. 106. 107, 3. 110, 2; **podobnic,** av. semblable, ressemblant 18.

Podolica, sf. Nl. 191. 201, 2.

podpolcovnic, sm. sous-lieutenant *b.* 126, 3.

podurel, sn. (e) petit pont *b.* 325.

poeánă, sf. (ene) clairière; prairie 350, 3; *b.* 342, 2; **poeniță,** sf. *id.* dim. *b.* 339; *poie-, b.* 250. 371.

poéticul, sm. le poète *b.* 182; **poezia,** sf. poésie *b.* 247.

pofida, sf. dépit *b.* 365, 2.

poftă, sf. (te) désir; convoitise 36, 3. 121, 3. 298, 2. 343, 3; *b.* 4, 3. 6. 7, 3. 36, 1 . . 2 . . 48, 3. 91, 2. 121, 1. 3. 188, 2. 196, 2. 376, 2; —, plaisir *b.* 164; *pohta* 12*. 20, 2 . . 30 . . 50. 67. 81. 88, 2. 116, 2. 251, 2. 261. 275. 285 . . 292 . . 345, 3. 364, 3; *b.* 70, 2. 199, 3; *potha* 251, 2; **poftesc,** désirer, convoiter; souhaiter 40, 2. 64, 2. 76, 2. 121, 3. 127. 192, 2. 238. 278. 299, 3. 323, 3. 325. 343, 2; *b.* 3. 7. 12, 3. 53, 3. 96. 119, 2. 204, 3; —, aimer 307; *b.* 73, 3; —, inviter *b.* 85. 175. 200; —, je vous prie *b.* 315, 2; *pohtesc, id.* 37. 47, 1. 3. 69, 3. 94, 1. 2. 98. 99, 3. 222. 288. 328, 2 . . 3 . . 338, 3; *b.* 21, 3. 30, 2. 57. 71. 151, 3; —, exciter 282; —, inviter 334, 1-3. 353, 2; *b.* 53, 3. 120, 3; *pothesc* 268, 3. 269, 3; **poftitór,** aj. s. désireux, cupide *b.* 357, 3; *pohti-* 94, 3.

poftoresc, vn. 3. répéter *b.* 347,2; *poht-, b.* 52,1.3.

pogon, sn. (ĭ; oane) arpent; demi hectare 87. 92,2. 135; *b.* 365,2; —, **ăritul,** sm. impôt sur les vignobles *b.* 220,3. 221. 222.

poghcáz, sm. bagage *b.* 244,3.

poghoi, 213,3.. (v. pohoĭu).

pogór, vn. vr. 1. (ăĭ) descendre; abattre; faire descendre 68. 80,3. 107, 2. 124,2. 147,3. 148. 155,3. 156. 168, 2. 183. 189,2.3. 190, 3.. 222. 227, 3. 245. 250. 270,3. 281,2. 293,3. 366,3. 367,2; *b.* 56,2. 64,3. 84,2. 131. 159. 244,3; *-esc,* v. 3. *b.* 18; *pugor* 256,2; **-ârê,** sf. descente 237,3. 345,2.

pogrebánie, sf. enterrement 319,2. 333,2.

pohfálă, sf. louage *b.* 72,2; *-hvală,* parade; pompe *b.* 197,1.2.

pohóiu, torrent 213,3; *poghoĭ* 213,3..

pohtesc, pohtoresc v. pof-.

Pohvint, Np. *b.* 51.

poi, pp. après 226,3 (v. apoi).

poiádă, sf. foule 201,2.

poidu, va. *istr.* manger *b.* 286,2.

pojár, sm. feu 321,2.3.

pojivăesc, va. 3. gagner 144.

pol, slav. (polny) en plein; complètement 92,2.. 207,3.

polátă, sf. (te; ăți) palais 66. 107. 240,3. 271,3. 342,3; *b.* 53,3.. 54,3.. 169,2. 232,3.

poleésc, va. 3. dorer 173; **-eít,** doré 172,3.. 178,2; *b.* 74,2. 88,3. 90. 92. 167. 314; *apa poliită,* eau doré 176, 2; *b.* 32,3.

Polefrăne = Polihronie, sm. Np. 75.

Polélea, nom d'une divinité *b.* 51,2..

polêi, sm. (pulegium) pouliot 356,2.

policándru, sm. candelabre *b.* 33.

policresc, v. poreclă.

Polidor, sm. Np. *b.* 179. 180..

polimarĭ, s. pl. sacristie *b.* 33,2.

poliorchie, sf. (ĭĭ) approches *b.* 92,2.

politică, sf. ordre *b.* 83,3; **-cesc,** aj. politique; de l'ordre 337,3. 344,2; *b.* 86,2.3. 87. 162,2. 212; **-cós,** aj. *b.* 3. 250,3; **-tie,** sf. politie; ville; gouvernement 333,2; *b.* 9.. 29,2. 178. 180,2. 183,3.

Politheu, Np. *b.* 85.

poliție, sf. police *b.* 256,2; **-ţar,** sm. agent de police *b.* 256,2..3..

polobóc, s. tonneau *b.* 334,2.

polomídă, sf. chardon *b.* 357,3.

poloníeu, s. grande cuillère en bois *b.* 336,3.

polunóştniţa, sf. matines 257,3.

polus, pôle 347,3; — antarcticus, 322, 3..

pom, sm. (ĭ) arbre 34.. 35. 57,2.3. 64,3. 129,2. 149. 256,2.. 324..; *b.* 49, 2. 94.. 175,2. 200..; —, arbre fruitier *b.* 374,3.

pomână, sf. commémoration 125. 220; *-mêna* 43.. 221,2.. 273,3; —, aumône *b.* 123. 260,3. 261. 301; *fac* —, aider; avoir pitié *b.* 304,3; **pomenésc,** (işĭ) va. 3. commémorer; mentionner; faire souvenir —, vr. se souvenir; se rappeler 11*,2. 7,2. 11,2. 13,3. 15. 23,3. 55,3. 69, 3. 70. 72. 81. 86,2. 102. 110. 111,2. 150. 156,2. 171,2. 200,1.3. 205,2.. 241. 315,1.2; *b.* 2,1.2. 3. 16. 55,3. 67, 3. 69. 141,3. 185. 191,2; —, vr. voilà que *b.* 127; —, se trouver *b.* 305; **menire,** sf. (rĭ) mémoire; commémoration; souvenir; mention 52. 83,2. 90. 99,2. 185, 3. 256,3. 271,2. 272,2.3. 290,3. 321. 345. 362,3; *b.* 48. 50,3. 52,3. 185,3. 235,3. 287,3. 288; **-it,** aj. mentionné *b.* 191,3; **pomina,** sf. famé; mémoire *b.* 261,2.

pomăzuésc, vn. 3. oindre 70,3; **-uíre,** sf. onction 247,2.

pomesealnie, s. linge 188,3.

poméşcic, sm. (ĭ) propriétaire d'une terre *b.* 219,2.

pomét, sm. (mête; meţĭ) verger 57, 3. 107,2. 291,3; *b.* 12; *-mă-* 79,2. 256.

pomilui, sl. ελεισον 225. 319,3. 358,2.

pominóc, sn. (oace) don; présent 213,2.

pomitica, s. refus 256,3.

pómpă, sf. pompe *b.* 225,2. 313; *pombă, id.* 333. 334,1.2; *b.* 88,2. 90,2.

Pompei, sm. Np. 204.

pomuşór, sm. petit arbre *b.* 344,3.

ponegrésc, vr. 3. se noircir *b.* 95.

ponorăt, sn. (urĭ) penche *b.* 242, 3.

ponosit, aj. s. plaignant 2; **ponóslu,** sm. complainte 3; **-slués,** va. 3. diffamer; calomnier; accuser 366; *b.* 206,3. 246,3. 249,3. 250.

pont, sn. (urĭ) article 335,2.

Pont, sm. Np. 32,2. 41,2; —, Nl. 153,3; **-ius,** Np. 124.

pópă, sf. prêtre 7,2. 24,3.. 25,1.2. 33, 2. 45. 47,2. 74,2. 89. 91. 92,3. 125.

153,3. 186,2. 217,2 . . 3 . . 220,2 . . 3 . . 231,3. 233; *b.* 144,2. 166,2; *pop* 33,2. 43,3. 56,2. 92,2 . . 103. 135,2 . .; —, (popi) nonne 59 . .

Popănzăleşt, Nl. 134,3.

popas, sn. (urĭ) halte 201,3.

popesc, aj. de prêtre, sacerdotal *b.* 261,2; **popíe,** sf. sacerdoce; dignité de prêtre 91. 160,1. 2 . . 217,2. 219.

Poplie, Np. Publius 350 . .

poposésc, vn. 3. se reposer 201,3.

popór, vn. (oare) peuple 217,3. 240, 1 . . 3. 241 . . 254,2. 255,3 . . 259,2; *b.* 261,2; — (oară) 249,2; —, paroissien 220,3; **-an,** (enĭ) paroissien 218. 220,2. 255,2. 259,2.

poprésc, va. 3. empêcher *b.* 86,3. 87. 92,3. 97; —, s'arrêter *b.* 90.

porc, sm. (ĭ) porc; cochon 24,2. 91. 285,2; *b.* 118,3. 369,3; *mr. b.* 265; **-ár,** sm. (ĭ) porcher 59,1.2; *pur-, b.* 67,3. 127,2.

poréclă, sf. surnom; sobriquet 78,2 . . 159,3. 299,2. 360,2; **-lésc,** va. 3. surnommer 9*. 19,2. 194,2; *-roc-, b.* 127,2; *policresc,* id. *b.* 260,2.

porfíră, sf. pourpre *b.* 209.

Porkia, s. Np. 7*,2.

pornésc, va. 3. mettre en mouvement; commencer; envoyer; — vr. aller; partir 9*,3. 71,3. 158. 166. 191,2. 199,3. 201,3. 213,3. 273. 274. 308,2. 320,3. 329,2. 350. 361,3; *b.* 25,1.2. 127,3. 137, 3. 176. 195. 206. 238,3. 240,1.2. 288. 320,2. 352,1-3. 354,3. 363,3; **pornialâ,** sf. zèle 246; **-níre,** sf. *id. b.* 48,3. 129,3; —, intensité *b.* 130, 2. 196,2; **-nít,** aj. emporté; impétueux 150. 267, 2; —, lancé 266; —, disposé *b.* 169; —, envoyé *b.* 238; **-nitór,** aj. excitant *b.* 91,2.

porobóc, sm. enfant 127 . . 154,2; *porboc* 136,2 . .; **-cie,** sf. enfance 269,3.

porojestva, (sl.) naissance 38.

port, va. 1. (purtaĭ) porter 12*. 2. 3,2. 15,2. 21,2. 36,2. 67,2. 89. 91. 101. 106. 116 . . 162 . . 277 . . 280,3. 288,2; *b.* 23,2. 37,2. 89. 94. 106,3; —, emporter 49,3; —, conduire; diriger 36,2. 166. 205. 220,3. 330, 2; *b.* 49. 214, 2; —, apporter 58,3; —, se conduire; se porter 327,3; *b.* 70. 155,2; —, faire passer 215; —, habiller; s'habiller *b.* 74. 331, 3 . . 332,1.2; —, planer 34,2. 264,3; —, soigner 97,3. 141,2. 148,3. 192,3. 193,2. 275,3. 322; *b.* 104,2. 159. 208, 2; *purŭt* 233,2.

port, costume; habits 256,3; *b.* 3 . . 4,1.2. 33,2. 71,3. 74. 205,2.

portă, 267,3; **portár,** sm. (ĭ) portier 134,3. 267,3. 297,2. 3; *b.* 158,3 (v. poartă).

portată, sf. une petite partie *b.* 262,2.

porúmb, sm. (ĭ) pigeon; colombe 166,3. 167,2.3. 286,3. 366,2; *-romb, b.* 38. 62; —, mays *b.* 320,2.

porúmbă, sf. (be) prunelle 356,3 . .

porumbioáră, sf. petit pigeon *b.* 307, 2; **porombíţă,** *id. b.* 368,3 . .

porúncă, sf. (ce; cĭ) ordre; commandement 2,2. 37. 98,2. 125. 154,3. 163. 177, 3. 261,2. 289,2.3 . . 326,1-3. 331,3 . .; *b.* 21,1-3. 22 . . 155 . .; *-ăncâ* 3,2. 4. 23, 2. 24. 40. 42,2. 154,2; *poroncă* 73. 145, 1-3. 189,3. 193,2; *b.* 19,1.3. 25. 48. 55,3. 75,1.3. 113. 114,2. 197. 359; **porunecésc,** va. 3. ordonner; commander; mander 100,2. 111,3. 124,3. 130,3. 133,3. 134. 144,3. 220,1.2. 270,2. 330,2. 344; *b.* 28,3. 54,2. 100,2. 189,2; *-răn-* 6*. 10*, 3. 23,2. 24. 25,2. 36,3. 41. 42,2. 88,2; *-ron-* 145,2. 215,2.3; *b.* 18 . . 48. 63. 135,2; *purun-, b.* 98; **porăncítă,** sf. ordre 5*,3; **poruncitór,** aj. s. impératif *b.* 248,3; *-ron-, b.* 245.

posădesc, va. 3. faire seoir 250.

posdéĭu, sn. (ei, e) teille (= posdérie) *b.* 334,2.

Posidon, sm. Np. *b.* 39,3. 84.

posleduésc, va. 3. suivre pas à pas 125,3.

posluşánie, sf. ordre 263,2. 300,3.

posomoră're, sf. hauteur *b.* 90,3; **-răsc,** vr. être d'une mauvaise humeur *b.* 259,3; **-răt,** aj. s. sombre; morose *b.* 6. 91,2. 206,3. 250,2.

pospoiésc, va. 3. badigeonner *b.* 302.

post, sn. (urĭ) jeûne; carême 29. 45, 3. 117. 161 . . 181,3 . . 220. 235,2. 264. 305,3; *b.* 28,3. 31. 47. 48. 66; *pust, istr. b.* 285,3; **postesc,** va. vr. 3. jeûner 7*,1. 3 . . 8*. 9. 28,3. 29 . . 88,2. 112 . . 180,1.2. 181 . . 285; *b.* 65,3; **-íre,** sf. l'action de jeûner *b.* 47,3; **-itor,** jeûneur; **póstnic,** (ĭ) sm. qui jeûne; tempérant 100; *posnic* 47,3. 179,3; —, ermite 131,2.

postărnác, sm. panais *b.* 98,2.

postáţă, sf. andain *b.* 367,3.

postáv, sn. drap *b.* 11,3. 302.

postélnic, sm. maréchal du palais; secrétaire d'État 62,1.3. 63,1.2. 73,3. 135,3; *b.* 205,3. 206; *-mare, id.* 61,2.

postrúgă, sf. salmo fario *b.* 43.

posvetése, vn. vr. 3. *istr.* sanctifier *b.* 284,3. 285.

pot, (putui, a putea) vn. 2. pouvoir 6*,2. 14*. 8. 23.. 24,3. 25,2.. 26,2. 27,3. 31. 40,3. 42,2. 46,1.3. 54,3. 55. 62. 64,2. 78,3.. 98,3. 105,2. 110,2. 129. 132,3. 137. 138,3. 141,2. 155,2. 172. 183. 262,1.2.. 274,3. 275,2.3. 291,2.. 304,2. 316,2. 323. 337,3. 338. 360,3. 362. 363; *b.* 8. 13,3.. 14. 20,2. 25,1-3. 37. 48.. 56,3. 83,2. 103,2. 111. 120,2. 154,3. 172. 173. 180. 184, 2. 200,3. 211. 213,2. 239,3. 246,3. 249, 2. 306,3. 354,3; *poč* 82. *mr. b.* 255,2. 266,2..; *istr. b.* 283,2.

potărníche, sf. perdrix *b.* 368,2; *-nitie, bnt. b.* 263.

potcóvă, sf. (ve) fer à cheval *b.* 11, 3. 306.

potez, vn. 1. *istr.* saisir (?) *b.* 284,2.

potică, sf. sentier 254,3. 360,2.

poticálă, sf. trébuchement 70,2.

poticnesc, va. 3. broncher 187..; —, faire tomber 6*,3.

Potiol, Nl. Pouzzol 380.

potír, s. coupe 262; *-riu* 244,1.2. 293,3.

potolésc, va. 3. calmer; apaiser; —, vr. se calmer 64,2.3. 107,3. 169,3. 182,2. 211,2. 212,2. 257,3. 282,3. 292; *b.* 83, 3. 123,3. 256. 316.

potóp, s. déluge 13,2. 145,2.. 365, 3; *b.* 1,3. 39,2. 60,3. 93,2. 216,3.. 317; —, ruine 147,2; **-esc,** vn. 3. perdre, ruiner *b.* 206,2; *-ăsc* 147,2.

potricălésc, vn. 3. perforer 361,2.

potríva, s. *în —,* contre; contraire; vis-à-vis 132. 329,2; *b.* 76,3; *protivă, în —,* 4,3. 37. 63,3. 67,2. 129. 270,3; *b.* 80. 92, 2; *de o—,* pareil; semblable 292. 327, 3; *b.* 71,3. 220,3. 221; **-vesc,** vr. 3. se comparer; s'accorder; s'égaler 69,2. 110,3; *b.* 31,1.3. 95,3. 97. 209,3. 253, 2.. 325,1.3. 375,2. 376,2; —, s'opposer 172; *b.* 197,3; *pro-,* 4*,2. 272,2; **-vire,** sf. opposition 6*,2; proportion **-vit,** aj. en proportion; exact, conforme, égal 323,2; *b.* 129,3. 221. 222,2. 352,2; **protivitor,** aj. s. antagoniste 12; **potrivnic,** aj. s. égal *b.* 72,2. 294,2.3; *prot-,* ennemi; hostile; opposant 98. 346. 348; *b.* 16, 2. 53.

potropop, sm. archiprêtre 92,3 (v. proto-).

povără, sf. (ări) fardeau 341; *b.* 357, 3; *povoară b.* 336; *pohoară b.* 333,2.

povăță, sf. (eți) leçon; précepte 113, 2; *b.* 124,3; —, conduite *b.* 181,3; —, mentor 210,2; **povățuésc,** va. 3. enseigner; conseiller; commander; guider, diriger 329; *b.* 80,3. 107,3. 154,2. 242,3. 245. 316,3. 350,3; *poveț-uesc b.* 90; *poveț-esc* 111; *povățeț* 248; **povățuíre,** sf. (ri) instruction; conseil *b.* 199. 255; —, commande *b.* 82,2; **-țuitor,** sm. (i) précepteur; conseilleur; guide 274,3; *b.* 6.17, 2. 242,3; —, conducteur *b.* 127,2.

poveretu, aj. s. *istr.* pauvre *b.* 284.

povéste, sf. (ști) récit, conte, narration; histoire 63,3. 68,2. 69,2. 298. 304,2; *b.* 67,3. 138,2. 166. 255. 262. 361; —, homilie 178,3; *-vês-* 137,2. 143.. 203,3. 294. 359,3; *-veas-* 201. 209; **-esc,** vn. 3. raconter; relater; dire 94,3. 95,3. 153,3. 232,2. 281,3. 283. 320,3. 322,3; *b.* 23,2. 32,3. 41,2. 85, 2.3. 126,2. 197,3; *-vis- b.* 106; **-tire,** sf. récit; conte *b.* 92,3. 302; **-titor,** aj. racontant *b.* 38,3.

povódnic, sm. (i) destrier; cheval de main 334,3.

Pozvizdŭ, Np. *b.* 51.

pozvolésc, va. 3. permettre *b.* 19.

prăclab, 134,2 (v. părcălab).

prădă, sf. (ăzi) proie; butin 36,3; *b.* 84; —, dévastation 58. 149; —, pillage 362; *b.* 180,3; —, captivité 249,2.. 256,2; **prădáre,** sf. destruction 16,2.3; **-dat,** aj. s. spolié 84,3. 146,3; *b.* 352; —, captif 86,2. 252,2; **-dătór,** sm. (i) pilleur 270,2; *b.* 330; **prădéz,** va. 1. (ai) piller; 46,3. 60,3. 61,2. 72,2. 182,2. 271,3. 361; *b.* 25,3. 127,2.3.

prae, v. prin.

práf, s. poudre *b.* 46..; *prav* 152, 2; —, poussière *b.* 49,2. 109,2. 238,3. 343,3; *prah* 156,3. 194,3. 324,3; *b.* 218, 3; **prăvuít,** couvert de poussière 241,2.

prag, s. seuil 331,2; *b.* 353,2.

prăgar, v. părgar.

prah, v. praf.

prăjesc, va. 1. griller; brûler 42,3; *b.* 43,1.3. 44..; **prăjit,** *răbdări prăjite,* des espérances vaines *b.* 374,2.

Prăjescul, sm. Np. 53,2 .. 91,3. 151,3.

prăjínă, sf. perche *b.* 364,2.

prănz, sm. dîner; manger au milieu du jour 80,3; *b.* 129,2. 289,2; —, midi *b.* 362,3. 363. 372,2; —, *mr. b.* 278, 2 ..; **-are,** sf. *b.* 309; **-zesc,** va. 3. dîner 58,2; *b.* 363; *-zăsc* 352,2.

prăpădénie, sf. (ĭĭ) destruction, ruine *b.* 238. 254,3; **-desc,** va. 3. détruire; ruiner 115,3. 324,3; *b.* 132. 305. 331 ..; —, perdre *b.* 244,3; —, vr. périr; se gâter *b.* 215,2. 245,3. 308,2. 376,2.

prăpástie, sf. (ăștĭ) abîme 170,2. 264, 3. 267,3. 268; *b.* 129,3. 242,3. 316,2; *propáste* 31; **-păștuire,** destruction *b.* 152,2.

prăpurél, sm. (eĭ) porte-gonfalon *b.* 345,2.

prăsésc, va. 3. multiplier *b.* 258,2; **-sílă,** sf. procréation; reproduction *b.* 259,2; **-sitor,** sm. procréateur *b.* 259,2.

prăvălésc, va. 3. bouleverser 204; —, rouler 300,2; **-lit,** aj. précipité 202,2.

prăvălíe, sf. (ĭĭ) boutique; magasin *b.* 252. 298. 362,3.

právdă, sf. (prăvzĭ) *mr.* animal *b.* 268 2. 271,2.3.

pravédnic, aj. s. juste 182,3. 256.

právilă, sf. code; loi; précepte 76, 2 .. 77,3. 87,3. 88,1. 2. 89,1. 2. 116. 120,3. 123,2.3 .. 158,2. 163. 198,2. 291; *b.* 9,3. 10,2. 124,2 .. 203,3; — *de noapte,* ordre des prières pour la nuit 288,2; —, lois Basiliques (?) 119,2; *b.* 124,2.

pravo-račun, *istr.* juste raison *b.* 284,2.

pravoslavie, sf. orthodoxie 158,3. 163. 237,2; *b.* 31. 79. 252; **-vnic,** aj. s. orthodoxe 76,2. 77,3. 118. 157,3. 236. 239, 3. 329,2. 343,2; *b.* 31. 51,2. 78,2. 153.

prav, v. praf.

praxiu, s. Actes des Apôtres 9*,2.

praz, sm. (jĭ) poireau *b.* 105,3; *praj, b.* 98,2.

prázăn, aj. *istr.* vide *b.* 287.

práznic, sn. (e) fête, festivité 132, 3. 133. 140,3. 181. 358,2; *b.* 52,3. 214; *-nec, b.* 88,3; *praḑnic* 2. 83,1. 2. 85, 3 ..; **prăznuésc,** va. 3. fêter 180,2. 213. 252; *b.* 67,2; *-zdn-* 85,3 .. 90; **-nuíre,** sf. jour de fête *b.* 30; *-zdn-,* jour solennel 83,2.

prc, pp. sur, dans; après; pour 1*. 13*,3. 1,3. 2.. 3. 4.. 5. 9,3. 21,3.. 24,3.. 25,3. 34,3. 35,1.2 .. 40. 44. 45,2. 50, 3. 55. 58,1.3. 61,2. 69. 70. 77,2. 91, 3 .. 105,3. 107,2 .. 119,2. 128,3. 273, 3 .. 310,3. 312,3 .. 313. 326,3. 363,3; *b.* 6,2. 17,3. 22. 36. 37. 38. 56,3. 57, 3. 60,2. 79. 95. 156. 158. 194,2. 211, 3. 215. 216,2. 242,2. 253,1 .. 369,2; *prê* 3. 6,1-3. 136,2.3. 141,3 ..; *b.* 90,2; *pri,* 140. 193; *prĕînsu, prĭînsu,* 48,1, 3. 103,3. 108,3. 109,1 ..; *pre, mr. b.* 265; *pre, istr. b.* 284; *pri, mr. b.* 273,2; **pre,** par 3. 23,2. 40. 119. 282, 2. 366,2; *b.* 35,2; *precăt,* sans que 199,3. 324 (v. pe).

prea, pp. fort, trop *b.* 360,3; *prê* 12*, 2. 1,2. 9. 14,2. 30. 35. 50,1. 2. 61, 2. 111. 276. 360,3. 367,3; *pre* 129,3. 141,2. 183,2; *b.* 8,3. 14,3. 61. 70,3 .. 72. 83. 123. 150,3. 151,1 .. 179,3. 181, 2. 195,3. 197,2. 245,2.

prêalesul, sm. très élu 224; **prêcurata,** aj. très pure 60,2. 81; **prêcurvă,** adultère 291,2; **-var,** sm. id. 122,2. 123. 289,2; *b.* 39,3; *-curŭvar* 46,3; *precurvar, b.* 61,3 ..; **prêcurvesc,** va. 3. commettre un adultère *b.* 22,2; **-vie,** sf. adultère *b.* 39,3; **preacuviós,** aj. s. très pieux 340,2; *pre-* 365,3; *b.* 198,2. 199; **prêînțelepciune,** souveraine sagesse 77; **prêĭubire,** adultère 2; **prêluminat,** illustre 240; **prêmândru,** très sage 10*,2; **prêsfințit,** très saint *b.* 128; **preslăvít,** aj. très glorieux 225; *b.* 106,2; *preslăvita, b.* 97; **prêpodobnic,** aj. s. pieux, saint 13. 15; *pre-* 221,2; *b.* 80,2; **prêtrufă,** sf. orgueil 12*.

Précista, sf. très pure, sainte Vierge *b.* 67,1.2. 221,2 ..; *Prêcista* 63. 94,2. 141,1 .. 295,3. 301; *b.* 28,3. 111,2; *Prêcesta* 98,3. 343,2; *Precista,* Nl. *b.* 82; **preacistit,** aj. très pure 101,2.

preajmă, sf. *(în prêjmă)* en face, vis-à-vis 310,3. 333,3.

precep, v. pri-.

precum, av. comme 63,3. 120,2. 189. 279,3. 323; *b.* 20,2. 31. 36,3 .. 79,2. 94,2. 148,2. 177. 194. 204,3. 244,2; *prêcum, b.* 221,2; —, aj. ainsi que 359,3. 362,2; *b.* 10,2 .. (v. pe-cum).

precupitór, sm. marchand *b.* 80,2.

Preda, Np. 98,3.

predánie, sf. leçon 252.

predică, sf. (che) *istr.* sermon *b.* 285, 3; **-căție,** sf. id. 335.

prediteci, (sf. Ioan —) St.-Jean le précurseur 72,3. 89,3.

predoslóv, sm. l'auteur de la préface 98,3; **-vie,** sf. préface, introduction 68,2. 76,2. 87,3. 110. 124,3. 125,2. 152,2. 290. 343,2; *b.* 1,2; *-du-* 363,2; *prê-* 196,2. 268,3; *b.* 8,3.

prêdêsfelnișe, s. sérénissime *b.* 35.

prefác, va. 2. changer, traduire, —, vr. feindre, simuler 158,3. 205,2. 279,3. 359,3; *b.* 162,3. 192. 261,3. 328,5. 362, 3. 363; *prifac, b.* 182,3; **prefăcút,** aj. s. traduit *b.* 188,2; —, hypocrite *b.* 247,3.

préget, va. 1. négliger, se décourager 111. 129; **prêget,** s. 57; *făr de* —, sans cesse *b.* 79.

pregĭur, pp. autour 156; *în* —, id. 72,2; *preğur* 213. 267,2; *dim* — 215; *în* —, *prin* — 228,1-3; *prejur* 234,3 (v. peğur, înprejur).

prelungésc, va. 3. prolonger, allonger *b.* 244,3; **-íre,** sf. prolongation *b.* 87,3.

premeniálâ, sf. changement 200,3; *-nêlă* 205,2; *primineală,* change des habits *b.* 294,2; **-nesc,** va. 3. changer 131. 203. 292. 349,3; —, changer les habits *b.* 324,3. 325,1-2 . .; *pri-,* traduire 98.

pren, v. prin.

prenosnyi, aj. (sl.) métaphorique 209.

préntru, pp. pour 27. 40,2. 74,3; *preîntru* (v. pentru).

préot, sm. (ți) prêtre 61. 87,3. 89, 2. 91. 115. 117. 120,3. 160,1 . . 161,1 . . 238,3. 279,2. 293,2. 308,1. 2. 346,3 . .; *b.* 20,3. 56,3 . . 68,2. 201,2; *prêot* 193; *preut* 2*,2. 4*,2. 8,2. 20,3. 26,3. 33,2. 103. 105,2. 125. 176. 217,1.2. 219,2. 3 . . 220,3. 244,2. 255,3. 276,3. 330, 1.2; *b.* 63,3. 64; —, évêque 47,2; —, (țăi) 264,2; — *maĭ marĭ,* les principaux sacrificateurs 21,2; **preoțésc,** aj. de prêtre 87,3; *preu-* 277; **preoție,** sf. prêtrise, sacerdoce 79. 91. 117. 120,3. 160. 243,2; *b.* 29. 50. 115; *preuție,* la position d'évêque 47; **preuțăme,** sf. les prêtres 240,2.

prepár, va. 1. *istr.* préparer *b.* 283;

prepúĭu, (pune) va. 2. traduire 157; —, soupçonner, suspecter *b.* 85. 114; — **puncre,** sf. (rĭ) soupçon 159,2; **prepus,** sm. soupçon 360; *b.* 105. 114. 244.

presăr, va. 1. saupoudrer *b.* 44 . . 228,3.

préscurâ, sf. pain bénit 160,2; *-re, b.* 372.

prespre, pp. sur, pendant 4*. 5*,3. 12*. 13*,2 . . 15*,3. 11,3. 19. 20. 31. 78. 88,2. 99,3; —, contre 16*,2; *-prê* 2.

prêstăvesc, vr. 3. décéder 44.

preste, pp. sur, dans 50. 188,3. 215. 257,3. 273. 320,3. 350; *b.* 20,3. 52. 70, 2. 88,2.3. 108. 113,3. 128,3. 129,2. 142,1.2. 158,2. 170. 192,3. 217,2. 240, 3. 311,2. 358; —, pendant 263,2; *b.* 81, 3. 174,3; *prê-,* pendant, dans 111; *prestă, b.* 231 (v. peste).

prestoesc, vr. 3. s'approcher 16,2.

prestól, sm. autel, table 148,3. 244. 245. 333; *prê-* 42,3. 172,2. 292,2. 293, 2. 335; *pri-, b.* 32,3.

presus, pp. *mai* —, supérieur 337,2; *b.* 21,3 (v. sus).

pretór, sm. prétoire 21; **-riadă,** sf. prétorie 320,2.

prétu, pp. *mr.* par *b.* 265,3; **pretutindenilê,** pp. partout; toujours, *-dinile* 220; *-dinê* 230,3. 292,3; *-dine, b.* 152,2. 184; *-denê, b.* 15,3. 156,2. 212,2; *pretutîndirê* 6*,1.2.

preț, sn. prix 3*,3. 18. 114. 155. 223. 272,2. 277. 312,3; *b.* 54. 72,2. 89; *de mult* —, précieux 65,3. 101,2. 148,3. 241, 3; *b.* 178,3; *fără de* —, très précieux *b.* 6,2; **prețuesc,** va. 3. estimer, évaluer 74,3.

prezidiruesc, va. 3. présider *b.* 215,2.

pri, pp. vers, contre 43,3 (v. pre).

Priam, Np. 58,2. 59.

pribeág, aj. s. fugitif 73,3; **pribegesc,** émigrer va. 3. 73. 143,3. 190,2.3. 273,2; —, marcher, errer *b.* 175,3; *-bejesc, b.* 233,2; *prebegesc, b.* 81,2; **-gíre,** sf. l'action d'errer *b.* 173.

priboĭu, sm. une plante *b.* 342.

príce, sf. (cĭ) querelle, dispute 49, 3. 72,2. 211,2. 235,3. 366,2; *b.* 13,2. 140,3. 169. 374,2.

pricép, va. 2. (uĭ) comprendre, entendre 131,3. 133,2. 170. 250,2. 297. 324. 325. 361,3; *b.* 13,3. 21,3. 56,3. 57,2. 72. 78,2. 112. 189,2. 199,3. 253, 3. 371; —, reconnaître 192; —, s'apercevoir 222,2; —, considérer 281,3; *precep* 15*,2. 57,3. 58,3. 61. 138,2-3. 369; *prêcep,* connaître 110,3; **pricépere,** sf. intelligence, connaissance 169; *-cê-,* 236. 324,3; *b.* 154,3; *-cea-* 267,2; **precepător,** aj. s. intelligent 58; **pricepút,** s.

savoir 253.2; **preceputul,** *pomul — luĭ,* l'arbre de science 58.

pricesc, vr. 3. quereller 49,3. 69,3. 169,3; *b.* 55.

priceştánie, sf. communion 345, 3; *-căştenie, b.* 80, 2; *priceaşténie* 243, 2; **priceştuésc,** vr. 3. faire la communion 160, 3. 161, 1 .. 162, 2. 246, 1. 2. 298, 3. 300, 1-3 ..; *-ces-, b.* 54, 2.

prícínă, sf. (ne) titre 119, 3. 120, 3. 203; *b.* 31, 3. 135, 3. 175; —, procès *b.* 124, 3. 125, 1 ..; —, cause 270, 3. 307, 3. 317. 328, 1. 2. 331; *b.* 1, 2. 21, 3. 83, 3. 154. 169, 3. 202, 2. 207, 3. 364; **-nuésc,** va. 3. causer *b.* 83, 2. 87, 3. 236. 252, 3; —, vr. processer *b.* 125, 2; **-nuitór,** aj. s. qui cause *b.* 254, 2.

pridădesc, va. 3. délivrer 2*, 3. 16; **-díre,** sf. amour 11*, 2.

pridvór, sn. (oare) vestibule *b.* 223, 2.

priésc, va. 3. souhaiter 94. 156, 3. 157, 3. 236; *b.* 3; —, vr. s'en trouver bien, favoriser *b.* 311, 3. 312.

prietin, s. (nĭ) ami 137, 3. 183, 3; *b.* 35. 96, 3. 122; *-ten* 166, 2; *b.* 235; *priaten* 96, 2. 161, 3; *priatin* 185, 2. 195, 2. 255, 2. 292, 1 .. 341, 1 .. 342; *b.* 5, 2. 207, 2. 208; *prieaten* 112, 3. 352; *b.* 6, 2 .. 14. 36, 3. 37, 1 .. 77, 1 .. 131. 179; *prĭĭaten* 106, 2 .. 137, 2. 140. 184, 2. 204, 3; *prĭĭeten, b.* 255, 1-3. 256; **prĭietenĭíe,** sf. amitié *b.* 115, 2; **pretenĭme,** sf. id. *b.* 108, 2; **prieteşúg,** s. id. 239; *b.* 95, 3. 210, 3; *prĭĭeteşĭug, b.* 256, 2; *prieateşug, b.* 10.

prigonitór, sm. (ĭ) persécuteur *b.* 82, 2.

prihánâ, sf. tache, souillure 242, 2. 345, 2.

prĭimesc, va. 3. accepter; saisir, recevoir 9*, 3. 2, 3. 15, 2. 16, 1. 2. 20, 1. 2 .. 29, 3. 30, 2. 32. 51, 3. 56. 65. 76, 2. 80, 3. 89, 2. 97. 99, 2. 3. 101. 121. 122, 2. 127, 2. 130, 2. 136, 3. 157, 2 .. 194, 3. 305. 348, 3. 359; *b.* 12, 1 .. 36, 1 .. 47. 70, 3. 107; *prĭmesc* 44, 2. 111. 220, 3. 334, 1 .. 336 .. 362, 2; *prĭemesc* 3*, 2. 4*, 2. 6*. 7*; —, accuser 6*, 3; **prĭimíre,** sf. réception 237, 3 ..; **-mitor,** aj. s. qui reçoit, qui fait bon accueil *b.* 20, 2; — *la oaspeţ,* hospitalier *b.* 67.

prĭínţă, sf. faveur; désir, amabilité 336; *b.* 2, 3; *cu —,* favorable *b.* 48, 3.

prĭlăstésc, va. 3. duper, séduire 56 ..; *b.* 39, 2.

prĭláz, sn. (urĭ) passage par dessus une haie 313, 2.

prĭléj, sn. (urĭ) occasion 172. 198. 217, 2. 253, 2. 269, 2. 344, 3. 352; *b.* 48, 3; **-esc,** vr. 3. arriver, survenir 75, 2. 120. 121, 3. 150. 198, 2. 200, 3. 353, 2; *-jind vreme,* à force de temps *b.* 124, 3.

prilóg, sn. jachère, lande *b.* 294, 3. 296, 2.

príma, num. premier -ère 33, 3. 35, 2 ..

primăváră, sf. printemps 179, 2 .. 266, 3; *b.* 45, 3. 59, 1-3. 208, 3.

primbláre, sf. promenade *b.* 72; *-lari, b.* 114, 2; **primblu,** va. vr. 1. (laĭ) promener; se promener 267, 3; *b.* 104, 2. 198, 3. 295 .. 298, 2; *primn, mr. b.* 277.

primédjdie, sf. (ĭĭ) danger 116, 3. 200, 2. 202, 2. 203, 2. 3. 235. 299, 2; *b.* 66, 3. 93, 2. 112, 2. 3. 152, 3. 236; *primesdiea, b.* 184, 3; —, sort *b.* 10, 2; *primĕjdiea, b.* 93, 2; **-diós,** aj. dangereux, périlleux *b.* 6, 3; **-duinčos,** id. *b.* 150, 2. 152.

primesc, vn. 3. prospérer *b.* 314, 2 .. (v. priesc).

primineală, v. premen-.

Primislea, Nl. 191.

primn, v. primblare.

prin, pp. par, avec, à travers *b.* 36, 1-3. 152, 2 .. 158, 1 .. 192, 2 .. 236, 2. 252, 3 .. 361; *prĕin* 16*, 3. 4. 24, 2. 28. 32, 2. 33. 39, 3. 40, 1-3. 41, 2. 47, 2. 91, 3. 131. 322; *prĭin* 3*, 2. 8, 3; *pren* 40, 3. 73. 78, 2. 118, 2. 309, 2. 344, 2. 3 .. 348. 349; *b.* 95, 3; *prae* 124; *pen, b.* 43, 2. 44, 2. 76, 3. 77, 3. 115, 3; *pin* 71, 3. 217, 3; *b.* 25, 3 .. 105, 2. 120; *păn, b.* 127, 3. 249, 3. 259. 261, 2. 365, 2; *prin-ce-că,* parce que 35, 3 .. (v. pre).

principul, sm. prince *b.* 243, 3.

prind, va. 2. (nseĭ) prendre; saisir, capturer, attraper; recevoir 15*, 3. 12. 20, 2. 24. 59, 2. 60, 3. 61, 2. 70. 71, 2. 73, 2. 96, 2. 120, 3. 151, 1. 2. 161, 3. 167, 2. 172. 2. 204. 275. 294, 3. 297. 353, 2. 354; *b.* 19, 3. 71, 3. 77, 2 .. 127, 3. 170, 3. 171, 3. 204. 208, 3. 211. 243; *prĭnd* 3*. 5*, 2. 3. 6*, 2. 52; —, commencer *b.* 341, 3; —, fixer *b.* 179; —, participer *b.* 222, 2; — *de veste,* apprendre 140, 3; *b.* 241, 3. 258, 2; — *putere,* reprendre ses forces *b.* 362; — *bine,* être utile *b.* 350, 1 ..; —, vr. parier *b.* 262; —, concevoir 124. 227, 2; —, entre-

prendre *b.* 136,2. 213,3; — se figer *b.* 43, 2; — *cu capul*, s'embrouiller *b.* 110; — *poftă*, satisfaire, rassasier *b.* 352,3; —, *mr.* comprendre *b.* 265,2.

prinós, sn. (noase) aspersion, offrande, sacrifice, don 16,2. 99,2,

prinsoare, sf. prison 214.

printre, pp. par, à travers, parmi 178,2; *b.* 252,3; *-tru*, *b.* 93; *pintr'altă*, pour 141,2; *prentr'-*, par 308,3; *păntre*, *b.* 259; *pintre*, *b.* 306; *pintr'un*, *b.* 136,2 (v. pentru, pretuprin).

prinţip, sm. prince *b.* 249; *pren-*, *b.* 83,2. 84,2; **-pat**, sm. principauté *b.* 124.

prípă, sf. hâte, célérité 213, 3. 256, 2; *b.* 6,2.

pripálă, sf. chaleur *b.* 64,2 (v. pripec).

pripás, sm. (şi) bétail *b.* 172,2.

pripec, sm. chaleur *b.* 165. 254,2.

pripese, va. vr. 3. hâter, se hâter 121,2. 333,3; *b.* 322,2. 376,3.

priróg, va. 3. supplier *b.* 284.

prisácă, sf. (ăcĭ) rucher *b.* 25,2. 309.

prisnă, sf. (ne) lampe *b.* 33.

prisós, s. abondance *b.* 246,2; **-sală**, sf. id. 293,3; **-sese**, vn. 3. surabonder, rester 337,3; *b.* 118,2. 161,3. 211,2. 360,3; **-sinţă**, sf. superflu *b.* 91,2.

pristánişte, sf. port *b.* 41.

pristăvese, vr. 3. décéder, mourir 319,2. 321,2; — **virea**, sf. décès 223,3.

pristol, v. prestol.

pritce, s. dicton 270,3.

pritocése, va. 3. soutirer *b.* 45.

priţe, sf. (ţĭ) *mr.* bête féroce *b.* 268, 2. 270,1.3. 272,3.

priválă, sf. vue 360,2; *-via-*, *b.* 314,2.

privedeáre, sf. providence *b.* 11.

priveghéz, va. 2. veiller, surveiller; garder 89,3; *b.* 164. 167,2. 185,3. 279. 288,2; *privi-*, *b.* 28; *preve-* 49,2. 66,2. 274,3 .. 275; **priveghiére**, sf. surveillance, vigilance *b.* 154; *-vi-*, *b.* 221,2; *prevegheare* 274,3; *preveghêre* 275,2 ..

priveghietoáre, sf. rossignol 91; *-vighe-*, *b.* 77. 304.

priveghitor, aj. surveillant *b.* 156.

privéliste, sf. spectacle *b.* 246.

privése, va. 3. regarder, voir, observer 61,3. 168,2. 206,3. 223,2. 337,3. 361,2; *b.* 2,2. 16,2. 30,2. 53,3. 160,2. 186,3. 242,3. 338,2; *prîivesc*, *b.* 245,2 ..; *pră-* 196,3. 201. 254. 324,2.3. 368, 2; *prăvăsc* 247,3. 364,3.

Priviţi, Nl. 92,2. 208.

priviléghiu, sm. (ĭi) privilège *b.* 219, 2. 220. 222,2.

privíre, sf. vue, aspect *b.* 89,3. 90, 2. 110. 174,2; *pre-* 29; **-vitor**, aj. (ĭ) spectateur 90.

privistuluése, va. 3. recevoir *b.* 53,3.

proáspăt, aj. nouveau, frais, tendre 255,2; *b.* 43. 360,3.

proaşcă, s. *fac* —, disperser *b.* 245.

probrăzăse, va. 1. injurier 256; *pobrăzesc*, réprimander 327,3.

pročaca, sl. i —, et caetera 145,3.

procitése, va. 3. lire 337,3.

proclét, aj. s. maudit, anathématisé 7. 163,3. 302,2. 351,2; *-lêt* 63,2. 303, 2; *-leat*60. 89; **-leţese**, va. 3. anathématiser, maudire 163,1 .. 3.

procopsít, aj. instruit *b.* 153,3.

procuvăntáre, sf. préface *b.* 246. 251,3.

proegúmen, sm. prieur 111,2.

prohitese, va. 3. répandre, disperser 212.

Prohor, Np. 283,3.

proímion, sm. préface *b.* 216,2.

proin, ci-devant 205,3.

proliču, sm. *istr.* printemps *b.* 286,2.

prológ, sn. (oage) Vies des saints 221. 252.

prónie, sf. providence *b.* 151,2. 152. 236.

pronomie, sf. (ĭi) privilège *b.* 86,2. 219,2; *-ion*, *b.* 220,2.

propáste, v. prăpastie.

propovedánie, sf. (ĭi) sermon, prêche 141,2. 153,2. 268,2. 269. 270,2 .. 271. 273,2; *b.* 201,2; *-vê-* 98; **-veduése**, va. 3. prêcher 10*,3. 130,3. 153,2. 194,2. 358,3; *b.* 39,2. 80,2. 156,2; *-vê-* 230, 2.3; **-duíre**, sf. l'action de prêcher; sermon *b.* 79,2. 156,2; **-duitór**, aj. s. prédicateur; qui propage 37,2; *b.* 162,2.

proptése, va. 3. étayer *b.* 210.

proróc, sm. (ĭ) prophète 17,2. 19,2. 23,2. 24. 26. 31. 100,2. 249,3. 315,2; *b.* 61,2.3. 65,2.3 .. 148; *prooroc* 108,2. 170; *b.* 66,1 ..; **prorocese**, va. 3. prophétiser, prédire 15*,3. 24. 99,3. 104, 3. 153,2. 215,1-3; *b.* 62. 175. 236; **-cíe**, sf. (ĭi) prophétie 1*,3. 260,2. 263, 3. 355,2; *b.* 159,2. 160; **-cirê**, sf. id. 134; **pror(o)éstva**, sf.(sl.) id. 215.

proscomídie, offertoire 160,3. 161; **-dit,** aj. de l'offertoire 160,2.

proslăvése, va. 3. louer, glorifier; rendre grâce 27,2. 56,2. 170,2. 185,3. 187. 223,3. 307,2. 318,2. 344,2; *b.* 107, 2. 108,3. 193..

prost, aj. s. sain 8*; —, simple 46. 69,2. 79. 98.. 106.2. 119,2. 133,3. 157, 1.2. 158,3. 276. 330,2. 377,2; *b.* 2,3. 29. 163; —, ignorant; niais 94,2. 98,2. 117. 352; *b.* 13,2. 215. 220,3. 221. 243,2. 246, 3. 358, 2; —, commun, vulgaire; bas peuple 113. 120,2; *b.* 33,2. 91. 194; —, mauvais, *b.* 11,3. 24,3; —, av. misérablement *b.* 12,2; —, trivial *b.* 84; —, néogrecque *b.* 4,2. 38,3; *cel mai* —, le moindre 318; *prostă* 251,3; **prostatec,** aj. vulgaire *b.* 170,3; **prostesc,** bêtement aj. av. *b.* 364,2; **-éște,** av. id. *b.* 352,2; **-ticel,** id. *b.* 364,2; **-tíe,** sf. simplicité, naïveté; ignorance *b.* 28. 88, 3; **-tíme,** sf. simplicité 157. 360; —, bas peuple 213,2. 363.

prostír, sm. (ĭ) toile 258.

prot, sm. prieur 170,3.

prot, num. *mr.* le premier *b.* 275,2.3.

proteguesc, va. 3. protéger *b.* 153.

protoiereu, sm. (eĭ) archiprêtre *b.* 220,3; **protopop,** sm. (ĭ) id. 157,3. 217.. 218. 219,2.. 220,1-3; (v. potro-) 37,2; **protosinghel,** vicaire *b.* 128.

Provata, Np. 75.

providénție, sf. providence 343,2. 344.

prove, vn. 2. *istr.* éprouver *b.* 284.

provérb, sn. (urĭ) proverbe *b.* 246,3. 361. 371,3. 372,3.

provodésc, va. 3. enterrer, tenir les offices des morts 258,3. 259,2.

prún, sm. prunier 357; — *sălbatec,* crequier 356,3; **-ă,** sf. (ne) prune *b.* 42,3. 228,3.

prunc, sm. (ĭ) petit enfant 218,3. 220.. 233. 264. 278,1.2; *b.* 59,3. 99. 140,2.. 170. 201,1-3. 238,2. 240,3; *proncu, b.* 66; **-íe,** sf. enfance *b.* 47. 150,2; *b.* 359,2; **-címe,** sf. id. jeunesse *b.* 108,3.

prunt, sn. (urĭ) javeau, grève *b.* 302.

Prut, N. fleuve *b.* 104,2. 243,3. 245,3. 317,2.

psalm, sm. (ĭ) psaume 282,3. 363,2. 364,1-3; *b.* 154,3. 185,1.2; *psalom* 26, 3. 153,3. 154. 209,3. 212,3. 247,2. 248, 2. 249. 272,3. 286. 364,1-3; **-míst,** sm. psalmiste *b.* 153,2; **-ísta,** id. 239,2; **psalmuesc,** va. 3. psalmodier 248. 249; **psalt,** va. 3. id. *b.* 142; **psaltíră, -re,** sf. psautier 152,1..3.. 153,3.. 154. 206,2. 208,2. 246; *b.* 203,3; *-tirie, b.* 74, 2; *psăl-* 253. 363,2. 3.. 364; *psaltiri* 14, 2. 155.

ptiu! interject., onomatop. *b.* 343.

Ptolomeu, Np. 348,2.

public, aj. s. publique *b.* 219,2. 221,2.

publican, v. pob-.

publicarisit, aj. publié *b.* 221,3.

pucósa, sf. soufre 142,2.

púcsă, sf. (se) *istr.* fusil *b.* 286,3.

pufuesc, vn. 3. haleter *b.* 297,2.

pugnava, sf. *istr.* couverture *b.* 285, 1.2.

púică, sf. poulet *b.* 355,2. 356,3. 373, 2; **puicúță,** sf. petit poulet; aimée *b.* 296, 3. 305; **puișor,** sm. (ĭ) petit poulet *b.* 215,1..2.. 337; —, petit homme *b.* 344; —, ami *b.* 310,2; **puiu,** sm. (puĭ) petit, jeune, poulet 15,2. 28. 36. 60. 102. 282; *b.* 111. 129,1..2.. 208,3. 215. 254. 304,3. 360,3; —, aimé *b.* 310,2; *-ul leului,* lionceau 247,2; *b.* 70, 3..; — *de șearpe,* petit serpent *b.* 35; **puliu,** *mr.* oiseau *b.* 264,3. 277,3.. 281,2.

púlbere, sf. poussière 1*,3. 3*,2. 324,3; *b.* 298,2. 301..

Pulheriea, Np. *b.* 74,3.

púlpă, sf. (pe) pulpe, mollet *b.* 88, 3. 90,3; **-pișoáră,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,1-3.

púmn, sm. poing *b.* 2,3; —, poignée 157,2; *b.* 49,2.

pún, púĭ, (puș, puséĭ) va. 2. mettre, placer; faire 1*,3.3,2.11,2.12,3.38,3.46, 3. 50,2. 53,2. 58. 82,1.2. 83,3. 87,2. 93, 2. 100,3. 101.. 112,2.. 126.. 133,3. 134. 149. 158,2. 162. 168,3. 191.. 215. 230. 248,3. 267,1-3. 283. 306,3. 337. 349; *b.* 7,2. 20,3. 28,2. 42,1.3.. 46. 50,3. 57,3. 62,3. 63,3. 103,2. 117,3. 158,1-3. 162,2. 171,3. 262,3; —, diriger (les yeux) 12; —, établir 47,2; —, mettre (terme) 197; —, instituer 328,3; —, donner, habiller *b.* 137,3..; —, installer, nommer (un prince) *b.* 206,3; — *bine,* mettre de côté *b.* 227,3; — *de fați,* confronter *b.* 97,3; — *de să,* ordonner *b.* 30,3; — *foc,* allumer 117,3; — *gând,* avoir l'intention *b.* 48; — *în gând,* s'ima-

giner *b.* 242,2; — *înainte,* montrer 32; — *înainte,* tenir un discours 99,3; — *împotrivă,* opposer 302; — *în ţapă,* empaler 294,2; — *jos,* faire cesser 220, 2; *-ğos,* id. 219; — *la loc,* replacer *b.* 44,2; — *la spate,* ignorer *b.* 213,3; — *lége,* faire une loi 51; — *masă,* préparer la table 218,3. 352, 2; — *nume,* nommer 57,2. 59,3. 61,2. 78; *b.* 166,2; — *pe rând,* ranger 69, 2; — *peceatĕ,* opposer le sceau 45,2. 75. 76; — *să,* ordonner *b.* 242,3; — *soroc,* fixer un temps *b.* 243,2; — *ziua,* id. 207,3; —, vr. se placer *b.* 129,3; — *înainte,* se montrer 261; — *pofta în cuiu,* renoncer *b.* 376, 2; — *în gând,* vouloir *b.* 229,2; — *viaţa,* exposer la vie 107; *-ñia,* (= nea) *bnt. b.* 262,2; — *istr. b.* 284; **puitor de credinţâ,** législateur 84,3.

púngă, sf. (gĭ) bourse 95,2; *b.* 82. 103,2. 105,2. 178,3. 223,2. 317,2; **-gáş,** sm. (ĭ) filou *b.* 323,2.

púnte, sf. (ţi) pont *b.* 260,3. 370,3; —, *mr.* id. 276,2. 280..

pur, cj. *mr. ma* —, mais pourtant *b.* 284 (v. pur ure).

purăncita, sf. commandement 54,2 (v. por-).

purcár, sm. (ĭ) *b.* 127,2 (v. porc).

purcéd, vn. 2. procéder, émaner; couler 35,2. 71,3. 208,3. 255,2. 267,2. 334,2; *b.* 2. 69. 167. 200,2; —, suivre 297; —, partir, se mettre en mouvement 149. 191,1.3.. 223. 225. 350; *b.* 58,2.. 83,2. 132,2. 136. 139,2..166, 2. 170,2. 179,2. 243,3. 325,3; —, provenir 114; —, naître, ressortir *b.* 214, 3; —, résumer 105,3; —, concevoir *b.* 119,3; *-eg, b.* 83,3. 114,2. 180,2; **purcêderĕ,** sf. émanation 328,2.

purcel, sm. (ceĭ) pourceau 58,2; **Purcel,** Np. *b.* 33,3.

purcésul, sm. fureur 35,3.

purcezător, aj. émânant 109,3.

púrec, vn. 3. visiter, chercher *b.* 303,2.

púrice, sf. (cĭ) pou 264,2; *puriclu, mr. b.* 268; **Purice,** Np. *b.* 33,1-3.

puroi, sm. pus 30,3..

purtáre, sf. conduite *b.* 362; — *de grijă,* soin, l'action de soigner 345,1. 2; *b.* 40,2. 47,3. 49. 252; **purtâreţ,** aj. facile 78,3; **purtat,** costume; manière de se porter *b.* 102,2. 294,3; **purtător,** aj. s. qui apporte; apportant, contenant 10*. 98; — *de grije,* qui prend soin 98,3. 278; *b.* 134,3; — *de trup,* corporel 191,3; — *de D-zeu,* saint 158. 304, 2. 330; — *de folos,* utile *b.* 162,2; — *de biruinţă,* vainqueur 198.. 224; **purtătura de grije,** soin, providence 273, 2.3. 277,3 (v. port).

púrure, av. toujours, continuellement 7,3. 140,2. 183,2; *de* —, id. 56,3; *de a* —, id. *b.* 83,2. 84,3. 196,3; *-rĕ* 6*,3. 3,2. 13. 31,2. 64. 77,2. 82,3. 86,3. 98,2. 102,2. 107. 110. 127,3. 181,3. 196. 241. 275. 298. 314..; *b.* 5,3. 51. 124,2. 208, 2; *de* —, 80; *b.* 36,3; *de a* —, *b.* 48, 2; *dĕ* —, 338,3; *b.* 151,3. 154,3; *-rea* 186,2.. 367, 3; *b.* 184,2; *de* —, 119; *puriure* 184; *pururile* 43.

pus, (pe — ul) de mettre *b.* 294,3; —, fixé *b.* 194; **pusorea,** sf. position 268.

pust, sm. *istr.* jeûne *b.* 285,3 (v. post).

pustíe, sf. (iĭ, iurĭ) désert, steppe 1. 15. 84,3. 100,2.. 264,2. 304,2; *b.* 147, 3. 159. 198,3. 242; —, pl. sottises *b.* 225, 3; **pustiesc,** vn. 3. désoler, ravager, dévaster 5,2. 171. 197,2. 354,2; *b.* 2. 140, 3. 165. 236,2. 237,2; *-esc* 142; **-tiire,** sf. ravage *b.* 22,2. 23,2; **-tietáte,** sf. désert *b.* 338,3; **pustenecíe,** sf. désolation *b.* 198,2; **pustiú,** av. désert, désolé, vide 5,2. 176, 3; *b.* 116,2. 242,2. 288. 352,3; *-tĭĭu* 33,3. 129. 141,3.. 235,3. 238. 291,3; *b.* 215,3; *-teĭu, b.* 338,2.

puşc, va. 1. tirer *b.* 240,3; **-ă,** sf. (puştĭ) canon, fusil 71, 3. 238, 2. 265, 3. 367; —, décharge 335,3; *pusca* 307; **-ăríe,** sf. prison *b.* 125,2.

put, vn. 2. puer 196; *b.* 12,2.

putére, sf. (rĭ) pouvoir, puissance, force, vigueur 3; *b.* 94,3,2; *-têre* (erĭ) 12*, 3. 10. 20. 21.. 26. 27,3. 28. 32. 35,2. 50,2. 51,2. 57. 58. 67,3. 82,3. 86,3. 98,2. 112,3. 132,3. 147,1-3. 148. 164, 3. 203. 234.. 245,1-3. 310,2. 311. 313, 2. 318, 3. 321,1..2; *b.* 15,2. 22. 24.. 173. 202, 1-3; *-tea-* 228,3.. 254,3. 255; *b.* 11; *-teri, b.* 94,2; *putara* 39,2; *nu este putere, mr.* impossible *b.* 265,2; **putérnic,** aj. s. puissant, capable; fort, vigoureux 96,3. 168,2. 227. 367,2; *b.* 123,3. 162,2. 254; *-têr-* 16*. 32,2. 36,3. 41. 56,2. 67. 81. 82,3. 118,2. 138,2. 154.2. 231,3. 271,3. 274. 311,3; *b.* 15. 193; *-têrŭnic* 47,3. 183, 3; *-tear-* 250..; **puternicíe,** sf. force 343,3; **putincĭós,** aj. s. puissant *b.* 24, 3; *-cos, b.* 7; **putínţă,** sf. possibilité 219,

3. 296. 339,2; *b.* 29,3; —, pouvoir 340, 2. 344,3 . .; *cu* —, possible *b.* 52. 65,3. 86,2. 91. 99,2. 154,2. 175,2; *prin-*, id. *b.* 188,3. 242,3.

putinéĭu, sm. petit baril *b.* 354,2 . .

Pútna, sf. Nl. 71,3. 72,2; *b.* 32,3.

putoáre, sf. puanteur 205,2. 292,2. 359,3; *-tore* 264,2; **putós,** aj. infect 359,3.

pútred, aj. s. pourri, infect 18. 96, 2. 99. 137,2. 166; *b.* 12 . .; —, corruptible 233,3; **putredíre,** sf. putréfaction 14*, 3. 303,3.

putregáe, sf. id. 264,2; *-gaĭu,* bois pourri *b.* 336; **putregĭúne,** sf. pourriture, décomposition, corruption; charogne 153,3. 367; —, fosse 155,2. 156; *-ĝune* 233,3. 303,2; *-rejune* 112; *b.* 148. 358; **putrezése,** vn. 3. pourrir 24,2. 99,2. 112; *-ḑesc* 29 . .; *-desc* 8*; **putrezíre,** sf. corruption 316,3.

puturós, aj. puant, infect 359,3. 360,2.

puţ, sn. (urĭ) puits, fontaine 59,3. 107,3 . . 108 . . 367; *b.* 325,2.

puţăt, aj. puant, pourri 247.

puţín, aj. peu, petit, mince 8*,3. 69, 3. 78. 94,2.3. 95. 110,2. 138. 165,3. 166. 195,2 . . 197. 272. 285,2. 326,2; *b.* 1. 2,2. 11,2. 25,3. 59,1-3. 77. 117, 2. 203,2. 208,3. 217. 224,3; —, pour peu 355,2; *fără* —, sous peu 330; *peste* —, sous peu 355,1. 2; *puţân* 253. 257,3. 272,2; *b.* 217,3; *poţin* 111; *puţin, mr. b.* 263,3. 265,3; **puţinél,** quelque peu 9*,3. 61. 71,2. 157. 166 . . 185 . . 297. 304,3. 360,3; *puţânel* 256; *puţunel* 334 . .: **puţiníceă,** f. id. 337,3; **puţintél,** id. m. 72. 327,2 . . 337. 351,3; *b.* 19,3. 25,3. 41,2. 42,2. 96. 166,2 . . 237,2; *puţântel* 198,3 . . 200 . . 253. 255, 2 . .; **puţíntíceă,** f. id. *b.* 5,3. 42,2.3. 173. 192,3; **puţináre,** sf. diminution 366,2.

puzderie, sf. corde de chanvre *b.* 155.

R (Ρ).

ră, ra, pp. *istr.* en, dans *b.* 282,2. 3 (v. întru).

rab, v. rob.

rabd, (răbdaĭ) vn. 1. souffrir, endurer 31,3. 80. 102. 129,2. 165,2. 190,2. 262. 278,2. 291,2. 324,2. 348. 366,2; *b.* 16. 104. 178,2. 180,3. 194,1.2. 200,3 . .; —, attendre 248,2 . .; —, persévérer *b.* 38, 3; **răbdáre,** sf. (ărĭ) patience, persévérance, action de supporter; espérance 1.2. 51. 55,3. 56. 129. 153. 211,3. 285, 2. 338,3; *b.* 7. 48. 65 . . 190,3. 374,2; **-dát,** aj. souffert *b.* 190,3; **-dătór,** aj. s. patient, endurant 55,3.

răbničeskiĭ, aj. de Râmnic 98,2; *-níţchi,* id. 110 (v. Râmnic).

rac, sm. (ĭ) écrevisse *b.* 42,2. 43,2. 346,2.

răca, sf. envie 205,3.

răcése, va. vr. 3. rafraîchir, froidir; se refroidir 31; *b.* 44,2. 54,2. 106; **răcéálă,** sf. froid, froideur, refroidissement 297,2; *b.* 23. 64,3; *-cêla* 12*; *-cêa-, b.* 43,2; **răcéĭt,** aj. frais *b.* 176,2.

răchítă, sf. osier, saule rouge 356, 3; *b.* 320.

rachíu, sm. eau de vie *b.* 98. 326.

răchnitúră, sf. gémissement, cri de douleur *b.* 341,3.

răčun, sm. *istr.* raison *b.* 284,2; **-a,** sf. *istr.* compte *b.* 286.

ráclă, sf. cassette *b.* 136,2 . . 3 . .; **răclíţă,** sf. id. dim. 246,2.

răcnése, vn. 3. hurler, crier *b.* 130. 302,2.

răcoáre, sf. fraîcheur *b.* 313,2 (v. rece).

răcodélic, sf. travail de la main 304,2.

răcomăndăluese, va. 3. recommander *b.* 229.

răcorése, va. vr. 3. rafraîchir, satisfaire 57. 107,3; *b.* 102,2. 104. 121. 200, 3; **-ritor,** aj. rafraîchissant *b.* 254,3.

Rácoti, Np. 124,3. 200; **Racovăţ,** Nl. 191,3; **Racoviţă,** *b.* 81.

rad, va. 2. raser, gratter, rader 60. 66; *b.* 105.

răd, (răsei) vn. 2. rire 1*,3. 8*,3. 19, 2. 141. 351,2; *b.* 19,3. 119,2. 122. 207, 3. 214. 249,3; *rid, b.* 331,1. 2.

rădăcínă, sf. (nĭ) racine 12*. 6. 39 3. 104,3. 116,2. 156. 361,2; *b.* 25,2. 45. 2. 67,2. 149; *-de-, b.* 235; *radiţină, mr. b.* 264.

rădíc, va. 1. lever, élever, soulever 3*,2. 6*,2. 8*,3. 5,3. 8,2. 14. 15,2. 16,2. 19,2. 31,2. 36,2. 56,2 . . 60. 61. 62. 101, 3. 105,3. 109. 140,1 . . 140,2. 157,3. 175,2. 196,2. 200,3. 201,1.2. 270,2. 327,3; *b.* 16,2. 30,2. 48,3. 49. 50,3. 54.

88,3. 136,2. 225,3; —, nommer prince, roi 70,2.3. 150. 353,3; —, conjurer 171; —, mettre en fuite 16; —, établir 236, 3. 269,2; —, emporter, enlever *b.* 37, 3. 79. 152,3. 291; —, faire croître 215,1-2; — *oşti,* mobiliser 59,2; — *arme,* lutter, se révolter 150; *b.* 18,2. 84. 131,2; — *obiceĭu,* suspendre *b.* 76,2; *ridic, b.* 192; **-áre,** sf. élévation 332,3; *ridicare, b.* 54, 2; **-át,** aj. élevé 361,2; *b.* 118,3. 252.

rădíche, sf. raifort 356,2; *b.* 98,2; *ridichê, b.* 27.

Radovič, Np. 337,2.

Radu, Np. 44.. 74,2.. 87,2. 134, 3.. 170,3; *b.* 301,2; — **negru** 189,2..3; — **pê** *(harnic)* 207,3; — **voevod** 63; — *vodă* 71,3. 72. 189,3. 190. 191,2.. 193.. 197,3.. 199,1-2.

răe, sf. gale, teigne *b.* 121.

Rafaíl, Np. 81.

răgăesc, vn. 3. crier, hurler 12,2. 17,2.

Răghileşte, Nl. 103.

Rahíla, Np. Rachèle 274; *b.* 140,2.

răhnâ, sf. envie 242,3 (v. răvnă).

ráhturĭ, sn. pl. harnachement *b.* 90.

răimazán, sm. le Ramadan *b.* 117,2.

răíme, sf. méchanceté 13*,2.

raĭu, sm. paradis 9,2. 44. 54,3. 56. 57,3. 63.. 64,1.3. 129,2. 157,2. 163, 2. 297,2. 315,1.2. 347; *b.* 31,2. 60,2.. 133,3. 167,2.. 231,2.. 232,3. 233,2.

rakha, vaurien, tu 113.

ram, s. branche *b.* 136,3.. (v. ramură).

Râm, sm. Nl. Rome 197,2. 357,2 (v. Roma).

ră'mă, aj. sf. qui fouit (porc) *b.* 335; —, ver *b.* 362,2.

rămăĭu, -ăn, (ăsei, a — ăne) vn. 2. rester, demeurer 5,3. 36,2. 59. 68,2. 72. 96. 110. 143,3. 144,2. 145,2. 154,2,155,2. 167. 192. 232. 253. 263. 278.. 292,2. 316, 1.. 331,3. 341,2. 362,3; *b.* 5. 25,2. 50, 2. 56,2.3. 85,2. 94,3. 102,2.. 103,2.3. 138. 180. 181. 182. 201,3. 213. 365; **-ăşíţă,** sf. (ţe) reste, surplus 12,2. 144, 2. 155,2. 247,2. 253 (v. remen).

rămătór, sm. (ĭ) cochon *b.* 85,2.. 118,3. 220,3. 222,2.

Rămlê'n, v. Roman.

rămnesc, v. răvnă.

Râmnic, Nl. 72. 357,2; **-canul,** de Râmnic *b.* 154 (v. răb).

rámură, sf. (ră) branche, rameau 165,3.. 166; *b.* 69,2. 176,2. 370.

ránă, sf. (ră'nĭ) blessure, plaie 3*,3. 13,2. 81,3. 102,2. 171. 241,3. 304,3. 366,2; *b.* 63,3. 64. 164,3. 187,2. 196, 3. 343,3..; *-ni, b.* 116,2.

răneed, aj. rance *b.* 12,2.

rânchĭezésc, vn. 3. hennir *b.* 312.

rând, sn. (ure, urĭ) rang, ordre, ligne; sorte 13*,2. 25. 42. 49,2. 57,2. 68,2. 174,2. 193. 199. 220. 252. 297; *b.* 3. 75,3. 102,2. 116. 158,2. 323,2. 324. 367,2; —, fois 150. 191,2. 197,2. 320, 3; *b.* 243,3; —, question *b.* 132,3; —, lignes blanches sur les ongles *b.* 146; *de* —, bas, vulgaire *b.* 153,3. 261,2. 325; *de a* — *ul,* un après l'autre *b.* 330, 3; *d'a* —, id. *b.* 256; *în* —, id. *b.* 169,3; *pe* —, id. consécutivement 69,2; *b.* 54,2; *pre* —, id. 125,2. 143. 145,3. 146.. 152, 3. 196,3. 197. 334,2; *b.* 70; **-uesc,** va. 3. ranger, arranger; disposer 318,1.2. 334. 342,3; *b.* 112,3. 159. 210,3; —, ordonner *b.* 92,2; **-uĭálă,** sf. (le) ordre, disposition, règle 157,3. 219,2. 220,2. 245,3. 260,2-3. 261.. 284,3. 334. 357, 3; *b.* 68. 87,2. 115,3. 221. 222,2; —, rang *b.* 220,3; *-uealĕ, b.* 190,2. 203,2-3. 236,1..2; *pe* —, dans l'ordre *b.* 75,2; *fac* —, gouverner *b.* 26,2; **-uít,** aj. s. fixé *b.* 221. 346,3; —, envoyé; —, arrangé *b.* 87,2..

rănduneá, sf. (ele) hirondelle 179, 2; *b.* 327,2.3..; *-durê, b.* 211,3.

ránése, va. 3. blesser 60,2. 88,2; 222; *b.* 19,3. 181. 247..; —, balayer, curer *b.* 350,2.

rang, sn. (urĭ) rang *b.* 220. 326..

răníchĭ, sf. pl. rognons *b.* 138,2.3.

rânjésc, va. 3. grincer des dents 64, 2. 165,3. 166; **-jitúră,** sf. grincement *b.* 361,3; **răînjálă,** sf. (le) disputation, controverse 10*,2.

râ'nză, sf. estomac, panse *b.* 342,3..; *rynza* 156.

râ'pă, sf. (pĭ) ravin, rive 213,3; *b.* 261,3.

răpáos, sn. repos, délassement 89,3. 106,3. 118,2. 186. 305,2; *b.* 162; —, va. reposer 185,3. 186; **răpăosez,** vn. 3. mourir 253,2; **-are,** sf. décès, enterrement 308,2. 319,2; **răpăosát,** aj. s. défunt, décédé 186,2. 196,3. 290,2; *b.* 8,2; *răpău-* 197,2; *răpo-, b.* 126,2. 255.

răpegĭúne, sf. vitesse *b.* 84 (v. repede).

răpése, va. 3. enlever, ravir 12*,2. 15*,2. 6,3. 82,2. 95,2. 131,2. 224. 285, 3. 296,2. 316; *b.* 17,2. 70,2. 175,2. 175, 3. 196,2. 210,3. 252,2; —, sauver *b.* 41; —, occuper *b.* 92 . .; *rap-* 4*,3; **răpit,** aj. qui dérobe *b.* 11,2; **răpitór,** aj. s. ravisseur, spoliateur 36,3. 198,3; *b.* 323,2. 328; —, qui murmure 12* (v. răpștitor).

răpezése, v. repede.

răpștése, vn. va. 3. murmurer 305, 3. 354; **-ire,** sf. murmure 283,2; **-titor,** aj. s. qui murmure 50.

răpúĭu, (a-une) va. 2. tuer *b.* 303. 363 . .

rár, aj. rare, peu; épais 211,3; *b.* 320,3.

Rareș, Np. 69.

răs, sn. (urĭ) rire 272. 285,3. 293,3; *b.* 249,3. 367; *de* —, ridicule 291,3; *b.* 366,3. 367.

rásă, sf. cilice, froc de moine *b.* 45, 2. 49. 303 . .

răsădése, va. 3. planter, replanter; fleurir 1*,2; *b.* 71,2; *răssă-* 57,3; *răsed-*313; **răsâdire,** sf. transplantation 78.

răsár, vn. va. 2. germer, pousser, éclore; produire, résulter 128. 158. 163. 265,2. 281; *b.* 30,2. 70,2. 137,3 . . 143. 157,2. 159. 253,2. 307,3; — (soarele), le soleil se lève 114,2. 228,2; *b.* 40,2. 111,2; *răzsar* 325,2; **răsărít,** sm. orient 6. 59,3. 64,2. 78,2. 98. 130,3. 177. 301, 3. 302,3 . . 328,2; *b.* 50,2. 63. 109,1 . .2. 164,3; —, lever (du soleil) 148,3. 230.

răscoálă, sf. (le) révolte *b.* 236,1.2. 242.

răscopt, aj. trop mûr *b.* 336.

răscúmpăr, va. 1. racheter, délivrer 70. 155,1.3. 231,3. 302,2; —, venger *b.* 70,2; **-áre,** sf. rançon 155,1.2; —, vengeance, châtiment 289 . . 294; —, délivrance *b.* 190,3; **-ător,** sm. vengeur 84,2; —, rédempteur 154,3.

răsfáț, sm. plaisir *b.* 346.

răsfir, va. 1. disperser, répandre 126, 3. 163,3 (v. răș chi r).

răsfrânt, aj. retroussé 350,3.

răsípă, sf. (pĭ) dispersion, destruction *b.* 2. 9; *răssi-* 361,3; *răzsi-* 199,3 . .; *răsâpă* 149; **răsipése,** va. vr. 3. dissiper, disperser; tomber 16*,3. 49. 84,3. 85, 2. 166,2. 195. 244,2. 260,2. 277,2. 321, 2; *b.* 32,3. 83,2. 89,2. 154. 340,2. 341. 350,2. 368,2; *răssă-* 68. 208,3. 266,2; *b.* 181,3. 263; *resi-, b.* 212,3; —, se répandre *b.* 159; *risi-* 235,3; **-píre,** sf. destruction *b.* 83; *risi-, b.* 235,3; **-pit,** aj. dispersé; persécuté 111,3; *b.* 76,3; **-pitór,** aj. destructeur *b.* 14,2. 89,2.

răspântie, sf. entre deux chemins, *răd-* 311.

răspier, (peri) vn. 3. périr complètement *b.* 343.3 . .

răsplătese, va. 3. récompenser, payer 281,2; *b.* 92. 131,2. 196,3. 238,2; **-íre,** sf. récompense 339,2; *b.* 82,2. 216,3. 363,3; —, vengeance *b.* 5,3. 6,1.2. 129, 2. 182,3. 243,3; — **pletitor,** sm. vengeur *b.* 194,3.

răspund, (unșu, unsei) va. 2. répondre 2*,3. 3*,3. 7*. 15*,2. 1,2. 2 . . 3. 15. 18, 3. 21 . . 30,2. 43. 76,3. 179,3. 190,3. 199. 231,3. 259. 266 . . 302,1 . . 2. 310, 2. 328,2; *b.* 6,3. 37. 64. 169,3. 170,3. 200,2; —, payer *b.* 221,2.3 . .; — *punḍu, b.* 14,2; *respund* (punsei), *mr. b.* 263,3. 265. 266,3; **-dere,** sf. responsabilité *b.* 220; **răspuns,** (urĭ) réponse 21. 23,2. 24 . . 50,3. 54,2. 133,2. 146,2. 190,3; *b.* 13,1.2 . . 22,2. 60 . . 105,2. 170,2. 200,2; *re-* 234,2; *respunsu, mr. b.* 265,2.

răsșúer, va. 1. siffler *b.* 343,2.

răstése, vr. 3. brusquer, rudoyer 63, 3; *ros-, b.* 297,2.

răstignése, (nĭĭu) va. 3. crucifier 16*, 3. 9. 21,1.2 . . 32,2. 106. 153,2.3. 231,1. 3. 289. 303. 315,2. 358,1 . .; *b.* 16. 57, 3. 58. 80,3; *res-, b.* 186,2; *reszti-* 124, 2; *răsticnesc* 41,2; **-nire,** sf. crucifiement 182,1.3 . .; **-nit,** aj. s. crucifié 230; *b.* 187,2; *restengnijt* 227,3.

răstóe, s. courant *b.* 329,2.

răstórn, (turnai) va. 1. renverser, bouleverser 101,3. 327,2; *b.* 237. 238. 289, 2.3. 364,2; —, rouler 101; —, jeter à terre *b.* 131; —, labourer *b.* 333. 335, 1.3. 345,2.3; **răsturnát,** aj. ôté 230. . 231; —, renversé *b.* 12; —, retroussé 350,3.

răstvít, aj. s. dispersé 86,2.

răsúflu, vn. 1. respirer, vivre *b.* 130, 3; —, se reposer *b.* 151,2; —, épancher *b.* 196,2; —, vr. s'exhaler, devenir fade *b.* 11,2. 45; **-láre,** sf. respiration, haleine *b.* 364; **răsuflát,** aj. s. inspiré, animé 69,3. 153,1 . . 269,3.

răsún, vn. 1. résonner, retentir *b.* 54, 3. 240. 296,2. 344,2. 354,2; **-net,** s. écho *b.* 240.

răsván, sn. (e) carrosse *b.* 315,2.

răṣchír, vr. 1. se répandre, disperser, dissoudre 118,2. 138. 144,2. 153,3. 184,3. 262,3. 324,3; *b.* 140,3. 218,3 (v. răsfir).

răṣínă, sf. résine 356,3.

răṣnesc, va. 3. moudre *b.* 309; **răṣniță,** sf. moulin à bras *b.* 374,2.

rătăcésc, va. vr. 3. égarer, errer; se perdre, s'égarer 49,2. 127,3. 255,2. 266, 2. 309,2.3. 349,2; *b.* 175,3. 305. 350; **-círe,** sf. erreur, déviation *b.* 153,2; — *lui Odisef,* les aventures d'Ulisse *b.* 82, 2; **-cít,** aj. s. errant, égaré 79,2. 80,3. 127,3. 242,2. 295,3. 309,2; *b.* 196,3. 261,2.

rătéz, va. 3. couper (les cheveux) *b.* 71,3.

rătêḍă, sf. (ḍe) barre 156.

rătúnd, aj. rond *b.* 146; **rătunzálă,** sf. circonférence *b.* 92,2; *-nḍală,* sphère céleste, cycle 322,3. 326 . .; *-ḍélă* 323, 2; **rătunzát,** aj. *părul —,* coupé *b.* 168, 3 (v. rătez).

ráță, sf. cane *b.* 370.

râu, sn. (râure, rĭ) fleuve, rivière 8. 14. 291,3. 314,1.2; *b.* 7,3. 51. 111,2. 130,2. 146,3. 147,3. 148,2. 173,3. 176, 2. 237,2; *riu, mr. b.* 264,2.

răŭ, aj. s. mal, mauvais; méchant, malin; malheur 9*. 15,1.3. 18. 19,2. 20. 24,2. 31. 40,3. 46,2. 51 . . 82,3. 123. 129. 141,3. 146. 158. 168,3. 275,2. 325,3. 340,3; *b.* 6,3. 36,3. 95,2. 208, 1-3; —, av. très, trop mal 26. 60. 175, 2 . . 325,3; *b.* 108. 290,1-3. 331,2; *reu* (reĭ) 55,3. 140,3. 235,3; *b.* 309,2; —, av. 4*,2; **rea,** rè f. (rele) 13*. 2. 4. 8,3. 25,3. 26. 27,2. 29,2.3. 31,2.3. 110,3. 111,2. 163,3. 278,2. 282,2. 316,2; *b.* 5,2 . . 17. 22. 23. 39,3. 78; —, (reale) 8,3. 266; *re, b.* 292,2; *ră,* (răle) 68; *b.* 57,3. 58,2. 104. 123. 183. 359,1.2 . .; *rrea* 105,2. 115,3. 116,2.3. 122,3. 363, 3; *ra,* f. *mr. b.* 265,2; *rev,* m. *istr.* mal *b.* 284,3; **răutáte,** (ăță) sf. malignité, malice, méchanceté 50,3 . . 73. 105, 3. 116,1.2. 117,3. 145,2. 263,3. 278,2. 337,2; *b.* 39,3. 79,3. 172. 216; —, malheur 165,3. 200,3. 210,3. 275. 291,1.2 . . 353,2; *b.* 23,3. 146,2. 178,2; —, vice 291; *răotate,* méchanceté 141,2. 170,2. 171,2. 206,3; *b.* 8. 108,2 . .; —, malheur 134,2. 141,2. 354,3; *b.* 212,2; —, vice *b.* 6,3.

răvár, sm. passoire, filtre *b.* 258,3.

răvărs, va. vr. 3. verser, épancher *b.* 108. 190,3; —, poindre 209,3; **răvărsát,** *-ul zorilor,* sm. point du jour *b.* 345,3.

răváș, sn. pétition, billet *b.* 125,2. 146,2.

Răvéca, sf. Np. 37.

Ravía, sf. Np. Arabie 6.

râ'vnă, sf. (ne) désir ardent, zèle; avidité 98; *b.* 30,2.86,2. 243,2. 244,2. 252; **răvnesc,** vn. va. 3. envier, convoiter, désirer ardemment 15,3. 73. 79. 206,3. 285,2. 292,2; *b.* 148; —, irriter 282,2; *b.* 13,3; *răhnesc* 206,2; *rămnesc* 222. 223,1-3; **-níre,** sf. désir, zèle 29,3. 30. 131; *rev-* 54,3; **-nitór,** aj. s. désirant, zélé 69,2; *b.* 66,3; *rev-* 2*,2.

rázã, sf. (ze, ză) rayon 82,2; *b.* 91, 2. 109,2 . . 111,2 . . 147. 163,2. 177. 195. 330,1.2; *raḍă* 212,3.

rázăm, va. vr. 1. s'appuyer, étayer, supporter *b.* 102,2; *-zim, b.* 97. 363,2; *raḍăm, b.* 9,3; *raḍim* 323,2; *rezem, b.* 333,2; **razim,** sm. appui *b.* 345,3; **răḍimare,** sf. l'action de supporter 323; **răzimát,** aj. s. adossé 273,2; *b.* 151,3.

răzáș, sm. copropriétaire 93,2.

răzâtór, aj. s. riant, rieur 9*. 19,2.

răzbát, vn. 2. pénétrer *b.* 236,3; **răzbătut,** aj. percé 172,2.

răzbésc, vn. 3. arriver, pénétrer 8* . . 29 . .; **răzbit,** aj. percé *b.* 117,2;

răzbóĭu, sn. (boae) guerre, lutte 70, 3. 71,2. 72,2. 102. 142,3. 146. 150,2. 178. 197. 198. 292,3; *b.* 18,1 . . 3. 39. 82,2.3. 89,2. 123. 159. 164,3 . . 237,3; *dau —,* livrer une bataille 150. 191,3. 192; *b.* 243,2; *fac —, b.* 189,3; *război, b.* 113; *războai, b.* 182,3; *răsboĭu, b.* 33; *rozboĭu* 213; **răzbóĭnic,** aj. s. guerrier *b.* 197,2.

războlesc, vr. 3. tomber malade 137, 2. 187.

răzgăĭát, aj. cajolé *b.* 373,3.

răzgĭúdec, vr. 1. juger déréchef (αναχρίνω) 6*,2.

răzluṣésc, vr. 3. se séparer 98.

răzmíriță, sf. révolution 355,2.

răzvrătésc, vr. 3. se révolter *ras- b.* 243,2 . .; **-vrătit,** aj. s. pervers, rebelle 15. 193. 289; **resvrătitór,** révolutionnaire *b.* 244,2.

Razul, Np. *b.* 81,3.

razum, s. (slav.) intelligence 365,2.

rea, reu, v. rău.

réce, aj. av. frais, froid *b.* 339. 351; *rê-* 79,2; *b.* 229; *rea-* 213,3; *răci, b.* 135,3; *racé, istr. b.* 285,3; *raţe,* id. *b.* 282,3. 283; **recoáre,** sf. fraîcheur *b.* 339,2; **recorése,** vr. 3. se rafraîchir, refroidir *b.* 326,3. 351,3.

redobăndése, va. 3. obtenir de nouveau *b.* 48,2.

régulă, sf. (le) règle *b.* 253,2; **-lát,** aj. régulier *b.* 243,3.

remen, *istr.* rester *b.* 284,2 (v. rămăiu).

rempig, vr. 1. *istr.* s'accrocher *b.* 284,2.

répede, aj. rapide, vitement, à la hâte *b.* 354; *rea-* 213,3; *rê-, b.* 170,2; *rrepe-* 35,3; *ră-, b.* 313,3; **răpegĭúne,** sf. vitesse 327,2; **răpezése,** va. vr. 3. hâter, dépêcher, s'élancer 72. 73,2; *b.* 136,2; *re-* 72; *b.* 303,2.

republica, sf. gouvernement *b.* 14,2.

resbese, va. 3. broyer *b.* 356; —, *istr.* rompre *b.* 286,2.

resgăndése, vr. 3. réfléchir, se raviser *b.* 352,3. 360.

restéĭu, sn. (tee) cheville *b.* 371,2.

resucese, va. 3. tourner *b.* 331,3.

retevéĭu, sn. rondin, gourdin *b.* 356, 1.3. 371,2; **-veĭáș,** id. dim. *b.* 355,3.

revărsát, aj. pas dru *b.* 298,2; —, débordé, refoulé *b.* 332.

revedei, va. 2. *istr.* revoir *b.* 284.

rezbér, va. 3. crier de nouveau *b.* 343,2.

rézbese, va. 3. fuir, se cacher *b.* 128.

rezidénţia, sf. résidence *b.* 168,3.

rezór, sn. (oare) raie *b.* 298,3. 345,3.

ridicáre, v. rădic.

ridichê, v. rădiche.

Rimléan, v. Roman.

Rionŭ, Nl. 63,3.

rișchitóare, sf. dévidoir *b.* 371,2.

risipése, dissiper 235,3 (v. răsi-).

ritor, rhéteur *b.* 197. 198; —, animal *b.* 163,3; **retórică,** sf. rhétorique *b.* 162,2; **-icesc,** aj. rhéteur *b.* 30,3. 112; **-ie,** sf. rhétorique *b.* 195,3.

roabă, v. rob.

roada, v. rod.

roátă, sf. (te) roue 73. 202,2.. 323; *b.* 106,3.. 369,2; —, av. alentour *b.* 234. 306. 313,2; *rota, b.* 234.

rob, sm. (ĭ) serf, esclave, serviteur; captif, prisonnier 4. 70. 82,2.3.. 88. 100. 119,2. 132. 156,3. 185,2. 186. 223. 256. 291,1.2. 298,3. 341,2..3.. 352; *b.* 15, 3. 17,2. 69. 172,2. 186,2. 222; *rabŭ,* (sl.) 157,2; **roabă,** sf. (be) 229; *b.* 67, 3. 84. 177; *roba, b.* 172,2; **robáce,** aj. laborieux *b.* 348,3; **robese,** va. 3. faire esclave, prisonnier; captiver, subjuguer 61. 314,3. 362; *b.* 23. 197. 205,3; —, vr. devenir esclave 289,3; **robéște,** av. servilement 340,2; **robíe,** sf. captivité, esclavage 132. 146. 148.. 149. 240,3. 254,3. 307. 317,2. 351; *b.* 23,1. 2. 164,3. 191,3; **robít,** aj. s. subjugué, captif 130,2. 221,2. 224. 255,3. 314,3.

roba, sf. *istr.* vêtement *b.* 285,3.

robin, v. rubin.

roc, sm. nom d'un oiseau *b.* 129,1.3.

róchie, sf. robe *b.* 225; **rochíță,** sf. id. dim. *b.* 309. 332.

rod, va. 2. (a roade) ronger 165,3. 166; *b.* 11,2. 12. 319,2. 358.

rod, sn. (urĭ) fruit, produit 1*,2. 10*, 2. 100,2.. 128,2. 269,2. 271,2..; *b.* 8,3. 27.. 150,3. 157,2..; —, postérité, descendants 38,3. 368; *b.* 202,2. 220,3; —, genre, peuple, génération 57,3. 105, 3. 114,2. 119,2. 182. 364,3. 367,2; *b.* 68,2; —, utilité *b.* 1,2; **roádă,** sf. fruit 49,3. 105. 109. 119,3. 120. 131,2. 193,3. 240,3. 265,2.. 281. 313. 324, 1.. 325,1..3; *b.* 59,3. 174; —, produit *b.* 71. 170; —, abondance *b.* 165; **rodese,** va. 3. produire, pousser, porter des fruits 8. 34,1.3.. 128,2. 136, 2; *b.* 21,3. 174; **rodíre,** sf. succès *b.* 195; **rodít,** aj. productif *b.* 327,1..; **roditór,** aj. s. productif, fertile, fruitier 3. 4. 265,2. 281; *b.* 157,2.. 163. 231, 3; —, créateur 124. 136,3; **ródnic,** aj. fertile 178,2.

ródie, sf. grenade *b.* 97,3.

Rodinu, Np. de Rhode 159.

Rodna, Nl. 177,2. 234,3.

rog, (rugaĭ, a ruga) va. vr. 1. prier, implorer 3*,2. 9*. 1..2,3. 8,2. 9,2. 13, 2. 16,2. 19,3. 24,2. 26,2. 30. 31. 42,2. 44. 49. 50. 54. 64,3. 79,2, 85. 86,2. 86, 1.2. 88,2. 89,3. 96,3.. 108,1.3. 166, 3.. 213,1..3. 216,2. 240, 1..3.. 241.. 254. 274,2. 307,3. 361; *b.* 28,3. 36,3. 77. 227.

rogojínă, sf. (nĭ) natte 300,3; *b.* 12.

roĭ, sm. jet d'abeilles *b.* 309.

roĭca, — boica (?) *b.* 369.

rójistvo, s. slav. naissance de Christ 56,2. 109,3. 152,2.

Rom, sm. Romus 59,2; *Romil* 59,2; **Roma,** sf. Nl. Rome 163; *b.* 1,1-3. 63. 68,3. 197,3. 236,3; *Roama, b.* 9,2; *Romă, mr. b.* 265,2; *Roman, b.* 140,2; *Rắm* 143,3. 146. 234,2. 235,3. 321,1.2. 342, 1 . . 3. 350. 363; *b.* 4. 10,3. 13,3; *Rym* 59,3; *b.* 35,3; *Rímŭ* 4*,3. 15*,2; *Rămul nou,* Constantinople 299,2.

Róman, Nl. 43,2. 151,3; *b.* 82; —, Np. 190,1.3 . . 191,1 . .

román, aj. de Rome *b.* 237,3; —, Romain 176,2; *b.* 242; *Román,* sm. (i) 37,1.2. 38. 189,2; *Rumân* 58. 58,3. 176, 3; **Rămlên,** (enĭ) id. 200,2; *b.* 4; *-lean* 252; *b.* 140,1.3; *-len, b.* 197,2; *Rimlean* 3*,3 . . 5*,3 . . 12*,3. 126. 318; **rămlenésc,** aj. romain 146. 358; *b.* 23,2; **rămléşte,** av. en latin *b.* 166,2 (v. Rumân).

Rós, Np. Russe *b.* 49,3 (v. Rus).

rósa, sf. *istr.* rose *b.* 286,2 . .

róst, sn. (urĭ) bouche 3*. 4*. 10*. 2. 11,1.2. 12,1.2. 17,2. 77. 100,2. 111,2. 154,3. 179,1 . . 212. 281,2. 311,3. 363, 3; *b.* 72,1 . . 137,3; —, chaîne *b.* 370, 3; *rost de aur,* Chrysostome 240,2.

rostesc, v. răstesc.

róşiu, aj. roux 45; *b.* 90. 118,3. 130, 2. 167. 209,2; *roişu, istr. b.* 280; *Roş,* Np. 208; **roşátcc,** aj. rougeâtre *b.* 169.

Roşca, Np. 76. 91,3; *Roşcat* 173,3.

róşcovă, sf. (ve) caroube *b.* 98.

roşesc, vr. 3. rougir *b.* 297,2; *ru-* 107,2. 359; **roşiáţă,** sf. rougeur *b.* 313. 314,3; *ruşaţa, b.* 176,2; *ruşéţă, b.* 176, 3; **Roşiuri,** Nl. 43,3.

Rota, Np. *b.* 172; *rotă,* av. alentour *b.* 234 (v. roată); **rotat,** rond *b.* 300,3; **rotogoálă,** sf. ronde *b.* 225; **rătúnd,** aj. rond *b.* 321,2; **rotungiori,** aj. allant à l'alentour *b.* 306.

roa, sf. rosée 14,3; *b.* 340,2; *roao* 159. 177,2. 193,3. 281,2; *roua, b.* 338,2.

rozmarín, sm. (i) romarin *b.* 176,2. 304,2.

rúâr, vr. 1. se rafraîchir 243.

rubín, sn. (urĭ) rubis *b.* 354,2; *robín, b.* 51.

rúblă, sf. (le) rouble *b.* 88.

Ruca, Np. 53.

rúda, sf. (de) famille; nation; espèce; parent 58,2. 59,3. 65,3. 66. 97,3. 100, 2. 143,1.3. 144. 177,2. 184,1.2. 255,2. 265,2 . . 342; **rudénie,** (ĭi) parenté, parent 93,2. 184,2. 185,1.2; *b.* 5,3.

rudărese, aj. de cigain-charron, *taler* —, une assiette, plate de bois *b.* 364.

rúfe, sf. linge 346,2.

rug, s. églantier, ronce 6; *b.* 293,2.

rugă, sf. (gĭ) prière, requête 6. 7 . . 8,2. 28. 45,3. 107. 110. 111,2. 117. 118, 2. 147,3. 149. 161. 168. 180. 181,3. 209,3. 213,1.2. 249,3. 253,3. 257,2. 302. 320,2. 327,2. 345,3. 350. 359. 366; **-cĭúne,** sf. (nĭ) id. 1. 2. 10,3. 11,3. 24. 25. 28. 80,2. 82,1-3. 169. 172; *b.* 29, 2 . . 178. 183,2. 184,2; *-cune, b.* 16,4 . . 100,3; **-mínte,** sf. id. supplication 192, 2. 361,2; *b.* 10; **rugáre,** sf. (ărĭ) l'action de prier 81,2; —, supplication 246,3. 366; **rugătór,** aj. s. priant, intercesseur, supplicant 83. 86. 348,2. 350; *b.* 86 . . 156,3 (v. rog).

rugínă, sf. rouille 112; *rrug-* 82; *rujină, b.* 346,2; **Rugină,** Np. 173,3; **Ruginoasa,** Nl. 103,1 . . 2.

rújă, sf. rose *b.* 176,3.

rumắn, sm. (i) roumain, corvéable 24,3. 25,2. 37,2. 124,3. 126,2.3. 175, 3. 269,2. 270,3; *b.* 3,2.3. 205. 247. 259. 260,1.3. 261; —, esclave 134,2.3. 135,3; *ro-* 362,3; *b.* 3,2. 183,2 . . 3 . . 366,3. 367,2; **rumắnésc,** aj. roumain 33,2. 79. 88. 94,2. 98. 130. 143,2. 152, 3. 157. 217,2. 236. 239,3 . . 240. 250. 251,2. 269. 284,2. 307,2. 332,3. 334,2. 336,3 . . 340,2. 347,2; *b.* 15. 26. 30,3. 31. 38,2. 78,3 . . 79. 99. 126,2. 154,2. 251,3. 252. 254,2; *-me-* 312,3; *rumu-* 110; *ro-* 37,2. 103,2. 118. 119,2 . . 280; *b.* 76,3. 102,2. 162,2. 188,2; **rumắnéşte,** av. en roumain 41,3. 126,2. 236, 3. 237. 290,3; *b.* 4,2; *-neşte* 158,3. 217, 2. 219,2; *românêşte, b.* 156. 234,2; **rumắníe,** sf. langue roumaine 220,2 (v. roman).

románt, s. roman *b.* 168,3.

Rumeanţov, Np. *b.* 86,2; *Romanţov, b.* 127,3.

rúmen, aj. rouge *b.* 176,2. 314,3; *rumắn, b.* 295; **rumencală,** sf. anthemis nobilis 356,2; **rumenése,** vr. 3. se farder, rougir *b.* 310; *-mi-, b.* 98,3; **rumenire,** sf. vermeil *b.* 174,2; **-nit,** aj. farde, rougi *b.* 310,1 . . 351,2.

rúp, (rupsei) va. vr. 2. briser, déchirer, rompre 1*,3. 4*,3. 54,3. 63; *b.* 11,3.

308,3. 324,3. 353,3. 365; *rump* 102. 203, 2. 254. 263,3. 283. 359; *b.* 149,2. 205, 3. 240,3.

ruptáș, sm. (ĭ) privilégié *b.* 219,2. 220,3 .. 221,1 ..

rus, *pron.* lui; *cu — ul,* avec lui 5*,3. 7*,2 (v. îns).

Rus, sm. (ĭĭ) Russien *b.* 3,2 (v. Ros).

Rusáliĭ, s. pl. pentecôte 153,2. 309,2.

Rusalím, Nl. *b.* 326,3 (v. Ie-).

Rusca, Np. 62,2 .. 3 .. 63.

rusésc, aj. russe 98. 190,3. 236,3. 362,3; *b.* 50,3. 51,3.

Rusét, Np. 251,2; **Rusi,** Nl. 38,2; **Rusinéști,** Nl. 135,3. 136; *-sn-* 134, 2. 3.

Rusica, sf. Nl. Russie *b.* 53,2; *Rosia, b.* 225; *Rossia, b.* 219,3.

Rusul, Np. 173,2.

rusumát, sn. (urĭ) impôt *b.* 221,3.

rușíne, sf. honte, vergogne 13*,3. 29,3. 46,3. 81,3. 102,2. 170. 195. 246. 266,2. 276,2; *b.* 8. 49. 92,2. 120. 214, 2. 238,2; **-néz,** va. vr. 1. rendre honteux, confondre; avoir honte, rougir 83, 3 .. 85,2. 89. 185,3. 264,3. 303. 317. 348; *b.* 17,1 .. 56. 74. 93,2. 105,2. 185, 2; *-șe-,* déshonorer 35,3; **-nát,** aj. s. confondu, honteux 48,2; *b.* 21,2. 246, 3 ..; **-nós,** aj. *mr.* honteux *b.* 267,2.

rutes, av. vite, trop 2*,2. 6*,3; *mai —,* ἐπὶ πλείον.

Ruven, Np. 35,2; *-vim, b.* 70. 321,3.

S (G).

să, cj. que (ut) 1,1.3. 3. 6. 19; *se* 26. 54 .. 55,3 .. 74. 110 .. 2 .. 180— 182. 363,3; *b.* 4,3. 196; *se* 2*. 3*.

să, cj. si 7*,3. 13*,3 .. 16*,3. 3. 4. 5. 6. 16. 19,3 .. 28,3. 31. 37,2. 40,2. 42,2. 47. 89. 91. 111,3. 112,1 .. 3. 113 .. 2. 126,3. 127,2.3. 128. 129. 138,2. 139,2. 141,3. 152,3. 179,2.3 .. 183,3. 185. 187,2.3 .. 218,3. 232,3. 273,3 ..; *se,* 4*,2. 54,3. 55,3 ..; *mr. b.* 266,2; *sa, istr.* pour *b.* 282,2. 283; —, *si b.* 283.

să, pr. réfl. 3 pers. se 1 .. 2. 9 ..; *b.* 13, 3. 37 .. 133 (v. se).

să, prp. slav. avec 43,2. 62,2. 207, 2 ..; *sŭ* 44,3.

sac, *istr.* pr. pers. f. sa *b.* 283,3.

Sabeușêu, sm. (ĭ) Sabéen 270,3.

sábie, sf. (ĭĭ, săbiĭ) épée, sabre 123, 2. 175,2 .. 208,3. 216,2. 282,3. 318,2. 348; *b.* 14. 17,2. 22,3. 112,3. 149,3. 197,2. 307; **săbiĭáre,** sf. l'action de sabrer *b.* 341,3; **săbiéz,** va. 1. sabrer 171; *b.* 341,3 .. 342.

săblâznitór, sm. (ĭ) scandalisateur 17,3.

săbór, sn. (oară, re) congrégation, assemblée; concile; tribunal 32,3. 41,2. 46,3. 86,2. 89,2. 116,2. 128. 129,2. 146. 158,1.3. 162,3 .. 163. 193. 217 .. 219, 2 .. 225,3. 292,2. 309,3. 313,2. 320; *b.* 38. 213,2; *sobór (oare)* 77,3; *b.* 82. 100. 213,3; **săbórna,** aj. synodicale *b.* 97,2; **sobórnic,** aj. catholique 173; **săbornicăscă,** sf. catholique *b.* 29,2. 31.

sác, sn. (urĭ) sac 204,2; *b.* 47,2. 255, 3 .. 256 ..

saç, cj. *istr.* pourquoi *b.* 283.

saca, pr. *istr.* chaque *b.* 283; *sachi, b.* 284,2. 286,2.

săc, săcare, să'cer, v. sec-.

Săcoĭán, sm. Np. 43,3.

săcrĭĭu, v. sieriu.

Săcuĭu, sm. Szekel 177,3 .. 191,3. 268,3; **săcuíme,** sf. la nation des Szekles 334.

săculéț, s. petit sac *b.* 45,2 ..

săcúre, sf. hache 104,3; *b.* 239,3.

sădése, va. 3. planter 131,2. 157,2. 318,3. 343,3; *b.* 174. 175,1.3. 187. 331, 3; **săditór,** aj. qui plante *b.* 175,2.

Saduchéu, sm. (eĭ) Saducéen *b.* 21, 1.2; *-chĭeu* 4*,3 ..

săese, săínța, v. sfeală.

safír, sm. *aur* —, or pur *b.* 72,2.

săgeátă, sf. (ête, eți) flèche *b.* 32,3; *-gê-* 15,3. 16,3. 81,3. 171. 282,2. 345, 2. 366,3; *b.* 19,2. 133. 178,2. 240,1.3. 241,3; *-ĝa-* 229. 286,2; *b.* 64,2; **săgetáre,** sf. l'action de tirer *b.* 341,3; **săgetát,** aj. paralysé *b.* 339,2; **săgetătór,** aj. s. tirant, archer 5*,2. 36,2; *b.* 338,2; **-tătură,** sf. (rĭ) coup de flèche *b.* 92, 3; —, paralysie, pleurésie *b.* 339,2.3. 341,3; **săgetéz,** va. 1. tirer, blesser à coup de flèche 81,3. 171; *b.* 73,3. 299,3.

săhaĭdác, sn. (e) carquois *b.* 18,2.

săhástru, sm. (ri) ermite 305,2 ..; *săhrast* 363,2.

sălă, v. silă.

salamúră, sf. saumure *b.* 258,3.

sălaș, sn. (ă, e, ure) habitation, logis, tente; terre 98, 3. 155, 2. 286, 2. 350. 366, 3; *b.* 71; **sălășuésc,** vn. vr. 3. loger, habiter 12. 66. 128, 2. 130, 2. 185, 2; *-șluesc* 58, 2. 82. 233, 2. 286. 309. 366, 2; *b.* 36, 2. 144. 184. 203, 2; **sălășluíre,** sf. (rĭ) habitation 239; *b.* 147, 2. 350, 3.

sălbă, sf. collier 222, 2. 3; *b.* 351, 3.. 353; — **moale,** sf. fusain (evonymus europaeus) 356, 3.

sălbátec, aj. féroce, sauvage 13*, 3. 60. 65, 3. 68. 90, 3; *b.* 55, 2. 163, 3. 165, 2. 357, 2; *sal-, b.* 132, 2; *sălbatic* 4.. 95, 2. 116, 3; *b.* 118, 3..; *sel-, b.* 339; **sălbătăcĭúne,** sf. terre sauvage *b.* 238; **selbățícă,** aj. dim. *b.* 339.

sálce, sf. (sălcĭ) saule 6.. 286, 3; *-cie* 314, 3. 357; *b.* 374, 3.

salec, pr. *istr.* un peu *b.* 282, 2. 283.

sălesc, vn. 3. se hâter 234, 3.

sălighése, vn. 3. laisser libre *b.* 271, 2 (v. slăbesc).

Salím, Np. 66. 67, 3; *b.* 66, 3.

sălínță, sf. contrainte *b.* 116.

sălíște, (?) *b.* 219, 3; *sel-,* champ 8*, 3.

Salomíe, sf. Np. 229, 3.

sált, vn. danser *b.* 195; **săltătúră,** sf. (urĭ) danse, saut 181, 2.

sâlț, s. lacet 214.

săluit, aj. forcé 45 (v. silă).

sámă, sf. (semĭ) mesure, quantité, nombre; compte; soin; manière 54, 2. 72. 75, 2. 77, 3.. 78, 2. 149, 2. 174, 2. 3. 175, 3. 177, 2. 3. 190, 2. 192. 200. 241. 362; *b.* 1, 3. 2, 2. 32, 2. 102, 2, 371, 2; *de —,* à la manière *b.* 336, 2; *mai cu —,* surtout *b.* 293, 3; *nice de o —,* rien 211, 3; *fără de —,* énorme, innombrable 259, 2; *b.* 59; *bag în —,* considérer, observer 209, 2. 259; *b.* 89, 3. 95; *dau —,* rendre compte, considérer 88, 2. 174. 195. 242. 275, 3; *b.* 47, 3. 206, 1. 2. 296; *dau în —,* mettre sous direction 193, 2; *dare de —,* compte 275, 2; *iau —,* prendre compte; comprendre, observer 170. 213. 279, 2. 324, 3; *b.* 19, 2. 87. 215, 2; *sêmă* 131, 2. 168, 2. 289, 2. 338, 2..; *b.* 28. 40, 2. 174, 2. 310, 3.. 313, 2. 314, 2. 322, 3. 362, 2. 372, 2.

sămăluíre, sf. discernement 51, 2.

sámân, va. 1. semer 8*, 2. 10*, 2. 4. 15. 17. 109.. 119, 3.. 120. 128, 2. 141. 249, 2. 265, 2.. 281, 3. 316, 3.. 317; *b.* 26, 1. 3. 27.. 59, 2. 62, 3.. 157, 2.. 345, 3; *se-* 13*, 3. 14*..; *sê-* 17, 2.. 212, 2; —, disperser 116. 282, 3; —, ressembler 57; *b.* 112. 136, 3. 168; **sămănăcĭúne,** semence 265, 2; **sămănătór,** aj. s. semeur 281.. 292, 3; *b.* 153, 2; **semănătúră,** sf. (rĭ) semaille, semence 4.. 57, 2. 120. 193, 3. 201, 3. 265, 2..; *b.* 59, 3. 221, 3. 222; —, pl. blés *b.* 61, 3. 120, 3. 164, 3; —, exemple 209, 2.

sămănță, sf. (semințe, sămănțe, -men-) semence, grain 17, 2.. 34, 2.. 35.. 36, 2. 3. 49. 119, 3.. 128, 1.. 2. 249, 3. 281.. 303, 2. 321, 3; *b.* 26. 27, 1.. 2.. 45, 2. 62, 3. 157, 2.. 165. 186, 2; *sămâință* 14*. 16*, 2; *se-* 13*, 3; **sâmințíe,** v. se-.

Samáriea, sf. Nl. 107, 3.. 261, 3; *-rên,* sm. Samaritain 27, 1. 2.. 108. 109..; *-înên* 194, 2; *-inĭan, b.* 63, 3. 64; **-rêncă, -renína,** sf. id. 107, 3. 108..

Sâ'mbătâ, sf. (bête) samedi 22. 23, 2.. 24, 1. 2. 89, 3.. 229, 3. 231. 330, 3; *b.* 59, 3. 113, 2. 125. 137; *Sîmbătă* 9; **sâmbotín,** aj. (née Samedi) 259, 1. 2.

sămbria, sf. salaire *b.* 292, 2.

sâmeníș, s. semailles 266, 3.

sămn, sămnătúră, v. semn-.

samoderjeț, aj. s. autocrate *b.* 35.

Samos, Nl. 143.

Sámpson, sm. Np. *b.* 21; *Samson b.* 65.

sămțăre, v. simțire.

Samuíl, sm. Np. *b.* 156, 3. 183, 2; *-oil* 249, 3. 275, 3; —, le livre de S. 275, 2.

samúr, sm. zibeline 335, 3.

sân, sn. (urĭ) sein, intérieur 57, 2. 130, 2. 347, 3..; *b.* 121. 163, 2. 362, 3. 363, 3; *sin, b.* 243. 306..

Sănaea, sf. Nl. v. Sinaea.

Sanagrid, sm. Np. *b.* 134, 3.. 135. 136, 1-3.

sănătáte, sf. santé 30, 2. 107. 125, 2. 156, 3. 157, 3. 268, 3. 269, 3. 343, 2; *b.* 7, 2. 104. 155, 2; *szenetate* 216; **-tos,** aj. av. sain 111, 2. 137, 2. 240; *b.* 79. 97. 134. 180. 196. 233; —, *mv.* vigoureux, sain *b.* 272. 277; *sărătos* 5*, 3.

Sandomír, s. Nl. 70.

sândúc, sn. (e) boîte, caisse *b.* 105, 2.

sânge, sm. sang 3*, 2. 14*, 2. 2. 16, 3.. 20, 2. 36. 55, 2.. 82, 2. 90, 1. 3.. 117. 204. 257, 2. 266, 3. 267, 2.. 331, 2. 342; *b.* 27, 2.. 80, 2. 179. 217, 2.. 238; — *mestecat,* inceste 90, 1. 2..; — *drept,* inno-

cent *b.* 63,2; — *sprijenit,* sang des animaux étouffés, sang caillé 117; *-gi, b.* 58. 89,3; *singe* 43. 52. 105,3. 115. 150,2. 233,2. 284,3. 303,3.

sângeác, sm. (gĕți) province 71,2.

sânger, sm. fusain 356,3.

sângerát, aj. couvert de sang *b.* 189, 3; *sângînat, mr.* ensanglanté *b.* 271,2..; **-rós,** aj. pléthorique.

Sân-Ghiérghie, v. sfânt

sangulíe, sf. toile, fichu *b.* 315,3.

sângur, aj. lui-même. —, av. seul, seulement 78,3. 105. 127,3. 132,1.3. 147,2. 242,2. 266,2. 352..; *b.* 14,3. 95,2. 108. 147,2. 150,3. 207,2; *singur* 16*. 88,3. 95,2. 101,3. 141, 3. 152,3. 190. 192.. 203. 231,2. 311,2. 325. 342,2. 358; *b.* 13,3.. 23,3. 53,2. 101,2. 175,2. 191,2. 246,2; **singurat,** *mr. b.* 268,2; **-ătáte,** sf. solitude 305,2; *b.* 47. 198,3; **-ătoáre,** sf. id. *b.* 47,3; **-él,** aj. seul *b.* 115. 117; **singurică,** f. seule *b.* 345,3.

sănín, aj. serein *b.* 239,3 (v. se-).

sáp, (săpaĭ) va. 1. piocher, creuser, percer 8*.. 29,2.. 65. 112.. 118,2. 162. 171,2. 195,2; *b.* 40,2. 92,2. 117,2; *săp, bnt. b.* 262,2.3; **sápă,** sf. pioche 178,2. 203; *b.* 120,3; — *calului,* la croupe du cheval 362; **săpát,** aj. gravé, sculpté, incrusté 172,2.3; *b.* 307,3; **săpătór,** sm. laboureur 351; **săpătúră,** sf. piochage, labourage *b.* 262,3. 368.

sapfir, sm. saphir *b.* 106,3.

săptămânâ, sf. (ănĭ) semaine 24,3. 44. 91.. 199,2. 207,3. 217,3. 230. 293, 3. 309,2; *b.* 113. 125. 136,3..

Săptévrie, v. Septemvrie.

sár, (saĭ, sărĭ) vn. 3. sauter; franchir; monter 161,3. 223. 354,2; *b.* 52. 56,3. 73. 84. 134,2. 166,3. 228,3. 262,2. 289, 2. 296,3. 314,2. 336,3. 345.. 355,3.

sară, sf. soir 211,3. 265,1.2.. 280, 3; *b.* 51,3.. 60,3. 96; *în de* —, le soir 311; *sêrâ* 34,1..2.. 35,2. 36,3. 80,2. 345,2; *b.* 71,2. 191,3; *saera, istr. b.* 286; **sára,** av. le soir, au soir 61,3. 73,2. 90. 100,3. 128,2. 366,3; *sêra* 9. 351,2; *b.* 157.

Sara, sf. Np. 37; —, sm. 45.

sărác, aj. s. av. pauvre 16*,2. 25,2. 26,3. 27,3. 44,2. 84,2. 96,2. 117,2. 136, 3 169,2.3.. 193,2. 248,2. 258,2. 278, 1.2.. 291,2. 296. 300,1-3. 301. 307. 321,2. 326,2. 337. 338,3. 365,1.2; *b.* 1, 3. 5,2. 49,2. 68,2. 103,3. 161. 208,2. 292,1-3; **săracăčos,** aj. id. *b.* 26,2; **sărăcésc,** vn. 3. devenir pauvre *b.* 121, 2. 228; **sărăcíe,** sf. pauvreté, misère 27,3. 136,3. 278; *b.* 5,2. 25,2. 103. 155, 2. 347. 360,3; **sărăcúț,** aj. pauvret *b.* 181.

Sarachin, sm. Np. 340,3.

saráĭu, sn. (rĭ) sérail, palais *b.* 20. 97. 180,2.

sărăimán, aj. nécessiteux 248,2.

saraschê'r, sm. sérasquier 334.

sărát, aj. salé 10*. 287,2. 292.

Sărb, sm. Np. serbe 25,2. 207,3; *b.* 365,1..3..

sárbăd, aj. âcre *b.* 12,2.

sărbătoáre, sf. (orĭ) fête, jour de fête 24,2. 25,2. 218,3. 220,2; *b.* 77. 229. 349; *-toor* 5.

sărbesc, aj. serbe 33,2. 37,2. 125, 3; **-êște,** s. la langue serbe 24,3; *b.* 166,2. 240; **sărbíe,** sf. la langue serbe 220,2.

sărbéz, va. 1. célébrer 24,1. 2. 33. 40. 221; *b.* 322,2.

sárcină, sf. (ne) poids, fardeau 1. 2. 285,3; *b.* 357,3.

sărcuste, s. aumône pour prier pendant 40 jours pour l'âme du défunt 180,3.

sărdár, sm. serdar 200.

sáre, sf. sel 177. 329,3; *b.* 42,2. 216,2.

sărenesc, v. sir-.

sârg, s. de —, av. vitement 69,3. 72. 137,2. 234,3; *sîrg* 233,3; *b.* 11,2; **-ueálă,** sf. zèle, effort 314; *b.* 79; *-uialâ, b.* 9,2; **-uésc,** vn. 3. s'efforcer, se dépêcher 147,2. 247,1.2. 255,2; *b.* 124, 2. 125,2. 153,2. 169,2; *sîr-* 182,2; **-uitor,** aj. zélé *b.* 12,2.

sarhát, sn. (urĭ) forteresse à la frontière *b.* 81,2.

săríta, sf. fuite *b.* 127,2.

sârmă, sf. fil d'or, d'archal (brodé) *b.* 68,3. 302,1-3.

sârmă, sf. (e) *mr.* petit morceau *b.* 270,2.

sarmaniță, sf. *mr.* petit enfant *b.* 264,1.2 (v. serman).

sărpi, v. șarpe.

sărút, va. 1. baiser, embrasser 2. 31, 3. 37. 185,2. 241,3. 257. 287,2. 292,2. 298. 333,2; *b.* 53,3. 68,2. 80,3. 180,2. 309,3; *sărint* 181; **-áre,** sf. embrasse-

ment, baiser 101,3. 306,2; *sărŭtare* 184, 2. 185,1..2.

Sás, sm. Np. (saşi) Saxon 177,2. 178. 189,2; — **reghin,** s. Nl. *b.* 201; **-şebeş,** Nl. 176,3. 178. 268,2; **Sasvaroş,** Nl. 178.

sat, sn. (e) village, bourgade 15,2. 25,3. 38,2. 3. 43,3. 45.. 53. 75,1-3. 103.. 138,3. 173,3.. 174,1-3. 189,3. 230,2. 238,3. 240,3. 310,3. 333,3. 354, 2; *b.* 25,3. 168,3. 204. 219,3; —, champ 8*,2. 17,3..

Satána, s. satan 46. 48. 129,2. 168. 274,3. 275..; *b.* 52,3. 80,2. 171,2. 260, 2; **sătănese,** aj. satanique 228,3.

sătceél, s. bourgade 232,3.

sătcán, sm. (enĭ) paysan 219,2; *b.* 220,3. 258,2; *-tên, b.* 77,1..2.. 78..

satire, sf. satire *b.* 247; *-tera, b.* 246.

satisfacţiúne, sf. *mr.* satisfaction *b.* 267,2.

sătúl, aj. s. (ui) rassasié 9*. 19,2. 181,3; *b.* 164,3. 374.

sătur, (săturaĭ) vn. vr. 1. saturer, rassasier, se rassasier 8*,3. 5. 12,2.. 15, 1.2. 18,3. 19,2. 28. 29. 30,3. 44. 133, 3. 204. 237,3. 238. 247,2. 255,2. 264, 2.3. 282. 351,2; *b.* 28,2. 138. 148,3. 159. 248,2. 262. 318,3..; **săturáre,** sf. l'action de rassasier, satiété 193,3; *b.* 302,3.

Satúrnus, sm. Saturne *b.* 26. 83.

saţ, s. satiété, assouvissement *b.* 228, 3; *saţiu* 4. 31,3. 32. 55,2. 86. 206. 285; *b.* 252; *saţu, b.* 123,2; **săţiós,** aj. qui rassasie 9,3. 32. 41,3. 55,2.

sau, cj. ou 15*,3.. 11,2. 18,3.. 19.. 24,3. 28. 34. 47,2. 90,3. 95,2. 104..; *b.* 124. 146.. passim.

său, v. gram.

Saul, sm. Np. 145,3. 293; *Savlu* 2*, 3.. 3*.

Sáva, s. Np. 45,2. 217.. 219,1.2.. 367,2; *Savva* 354,2.3. 355.

sâva, cj. quoique, même si, cependant 126,3. 155,2.3.. 218,2. 273,3; *savai* 107,2. 139,2. 257,2. 290; — *cine,* quiconque 154 (v. să).

Savanul, s. Nl. Libanon(?) *b.* 109,2.

Savantul, Np. 59.

Savaoth, sm. dieu, Sabaoth 265,3.

săvârşesc, va. vr. 3. faire, accomplir, finir; mourir 132,3. 195,2. 247. 280,2. 282,2. 289,2. 290,2. 322. 338,2. 345; *b.* 54. 74,2.3. 79. 84,3. 86,2.3. 92,3. 93. 94,3. 117,3. 151,3. 203,3. 229,2. 253,2. 350; *săvrăşesc* 2. 233. 311,3. 312, 2; **săvrăşénie,** sf. fin 222; **săvârşíre,** sf. fin, accomplissement, perfection; résultat *b.* 4,2. 5,3. 87,2. 92,3. 364; **-şít,** sm. id. 37. 109,3. 261,2. 325. 332; *b.* 195,3; **-şitór,** aj. s. qui finit 337.

Savavtie, s. Np. 287,2.3.

Savila, -velia, Sibylla *b.* 71.. 72, 1.2..

săzdánia, sf. création 97,2.

sbavése, va. 3. *istr.* sauver *b.* 283 (v. izbăvesc).

sbór, vn. 1. (sburaĭ) voler *b.* 215. 328,3; **sburătór,** aj. volant *b.* 291.

sbór, sn. (oare) *mr.* mot *b.* 272,2. 273,2. 281,3; **-esc,** vn. 1. parler *b.* 279; *sburesc, b.* 266,3; **-rire,** sf. conférence *b.* 267.

scád, vn. va. 2. (scăzuĭ) diminuer, baisser; déchoir 4. 250. 263. 327; *b.* 26, 3. 27. 45. 46. 217; **scădére,** sf. diminution, défaut 68,3. 79. 119. 220. 289, 2; *b.* 9,2. 24,3. 102; *-ri, b.* 59,2..

scáĭu, s. chardon *b.* 336. 356,1.2.

Scăeni, s. Nl. *b.* 300,2.

scală, sf. *istr.* échelle *b.* 285 (v. scară).

scáld, vr. 1. se baigner *b.* 134. 168. 324,3. 325,1..2..

scâmenul, s. σκομνος 12.

scándu, sm. *istr.* table *b.* 285,2.

scándălă, sf. honte 258.

scă'ndură, sf. (rĭ) planche 357; *b.* 44. 93,2. 151,3; *-rê* 21..

scăntée, sf. (eĭ) étincelle *b.* 333. 370, 3; —, (tellĭ) *mr. b.* 271,3.

scáp, (scăpaĭ) va. 1. sauver, échapper; tâcher, éviter; —, vr. se sauver, se libérer 29,3. 50,3. 58,2. 67,2. 88,2. 89, 3. 107. 113,2.. 122. 123,2. 167. 172. 213. 223,1.2. 275,3. 320,3. 342,3. 349, 2. 351. 355,2. 362; *b.* 25,3.. 33,2. 47. 129,2. 180,3. 182. 211,2. 237,2. 261, 3.. 367; —, perdre 258,2; *b.* 102,3; —, *mr.* sauver *b.* 264. 266. 267; —, *istr.* échapper *b.* 286,3; **scăpăcĭune,** sf. *b.* 102,2; **scăpáre,** sf. délivrance, refuge 84,3. 286. 365,3; *b.* 4,3. 15,3. 151,2. 242,3. 256.

scă'păr, va. 1. faire sortir des étincelles *b.* 312; —, *mr.* étinceler *b.* 271,3.

scápăt, vn. 1. se coucher (le soleil) *b.* 304; **scăpătáre,** sf. le coucher *b.* 139,3.

scără, sf. (scărĭ) échelle, escalier 162. 173. 273,2; *b.* 115. 151,2. 339,2. 340, 2. 370,3; —, étrier *b.* 296,3. 311,3.

scă'rbă, sf. (be) peine, angoisse 129, 2.. 133,3.. 134. 241. 272. 285. 296.. 318,2. 355; *b.* 29,2. 53,3. 59,1.2. 65.. 97,3. 165. 175,3. 198,3. 218,2. 365,3; *scrăbă* 13,2. 29,2. 51. 52. 97,3. 366; **scărbésc,** va. 3. affliger, peiner; —, vr. s'affliger, s'attrister 255,2. 282,1.2.. 298. 305..; *b.* 73. 300; —, se dégoûter *b.* 53; **scrăbít,** aj. misérable, affligé 16, 2. 82,2.

scarchin, v. scarpin.

Scariot, sm. Np. Iuda de —, 93,2.

scă'rnav, aj. sale *b.* 12. 98,3. 199,2.

scárpin, vr. 1. se gratter *b.* 367; *scarchin,* va. gratter *b.* 121.

scărșesc, va. 1. grincer des dent s. 19; *scrășc* 368,2; *scrășnesc* 81,3; *scrșnesc, b.* 199,3; **scărșcare,** sf. grincement 302, 3; *scrășnire,* id. 17,3.18; **scărșnit,** sm. id. 338,3; *scărcc-,*

scărțiu, vn. 1. crier *b.* 333.

scáun, sn. (e) chaise, siège, trône, résidence 1. 7,2.. 8. 9. 18,2. 60. 73,2. 82,3. 103,3. 119. 125. 130,2. 143. 236. 245,2.3. 258,3. 259.. 279. 288,3. 302, 3. 303. 329. 335; *b.* 15. 57,3. 85. 142, 3. 166,3.. 225,3. 375,3; —, arrondissement 178. 236,3; *b.* 76; *cetate de* —, résidence 177; *scaon* 70,3. 146. 189,3. 190,1.2; *scamnul, mr. b.* 274,2.

scăzămâ'nt, s. décadence *b.* 160,3.

schéle, sf. pl. échafaudage *b.* 289,2.

Schilurlu, sm. Np. *mr. b.* 266.

schimb, (aĭ) va. 1. changer; —, vr. se changer, se déguiser; changer de linge 14*,2. 8. 86,1.2. 111. 114,3. 119, 3. 120,1.2. 131. 174. 195. 233,3.. 263. 273. 284. 297,3. 328,3; *b.* 23,3. 24. 33, 2. 148,2. 186,2. 207,3. 213,2. 216,3. 247,2. 351,3; *schĭmb* 48. 49,2; *schinb, b.* 180; **-are,** (ărĭ) sf. change, échange 95,3. 197. 297,2. 366,3; *b.* 3. 10,2. 91, 3. 154; *schĭmbare* 7*,2; **-ătură,** sf. id. 151,3. 152. 174.

schimonosesc, va. 3. altérer 203; **schimosít,** aj. difformé *b.* 169,2.

schinirát, sm. *mr.* dos *b.* 271,2 (v. spinare).

schiptru, sm. sceptre 70,3.

schít, s. monastère 304,2. 305,1.2.

Schítica, sf. Nl. Scythie 176. 177,3.

schizmíre, sf. composition 79,3.

sciu, *b.* 215, v. știu.

scláv, sm. *mr.* (vhi) esclave *b.* 276,2.

sclipésc, vn. 3. briller *b.* 328,2.

scoábă, sf. (be) crampon 172,2.

scoárță, sf. croûte *b.* 348,2.

scobésc, va. 3. creuser; —, vr. se curer les dents *b.* 298,3. 299. 353,2.

scobít, aj. s. gravé 172,2. 173; **-túră,** sf. (ĭ) sculpture 173.

scobór, vn. 1. descendre *b.* 299,2 (v. cobor).

scodela, sf. *istr.* assiette *b.* 285,2.

scól, (sculai, a scula) va. 1. lever, relever, éveiller; —, vr. se lever, s'éveiller, se révolter 2*,3. 4*,2. 13*,2.3. 14*.. 10, 2.. 24,2. 27,1.2. 45. 59. 60,2. 61. 64. 67. 85. 124,2. 128,2.3. 130,2.. 138,2. 3. 139. 147. 175,2. 182,3. 213,3. 222, 2.3.. 231. 232,2. 247,3. 273,3. 274. 313,2. 316,3.. 317; *b.* 15,1.2. 37,1.3.. 55,3. 98,2.3. 140,3. 176. 216,3. 327; —, *mr.* lever, prendre *b.* 270,2. 281,3.

scolástic, sm. (ĭ) écolier *b.* 162,3.

scolusma, s. *mr.* fin *b.* 266,3.

scóp, s. intention *b.* 156,3; —, *mr.* cause *b.* 265,2; *scopos,* l'intention *b.* 93,2. 243.

scornésc, va. 3. exciter 63. 93,2; —, inventer 360. 363; *b.* 25,2.. 152,2. 236, 2.3. 365,2; —, vr. naître, s'élever (une tempête) 128,3. 224,2. 262,3; *b.* 26,2; **scornitúră,** sf. (rĭ) invention, fable 198, 2; *b.* 214,3.

scórpie, sf. (ĭ) scorpion 229.

scorțisoáră, sf. canelle *b.* 42,3. 43.. 44.. 45; *-re, b.* 109,2.

scót, va. 2. (scosei, a scoate) ôter, tirer, délivrer; destituer, éliminer, chasser 11*. 7. 16,2. 18.. 49,2. 56. 59,2. 76,2. 77, 3. 88. 98. 107,3. 116. 118,2. 127,2. 132. 156. 161,3. 171,3. 182. 192,2. 215,2. 3. 237. 294,1.2.. 329. 341, 3.. 350,3. 363; *b.* 12. 19,2. 25. 43,1.3.. 116,2. 132,3. 133.. 160.. 193,1.3. 240; —, traduire, rédiger, composer 33,2. 37,2. 78,3. 79. 88. 119. 198; *b.* 2,2; —, publier 38. 114,3. 119,2; —, inventer *b.* 102,3. 261,2; —, obtenir 142,3. 143; —, excepter *b.* 245,2; —, provoquer 162,2; —, produire *b.* 131; —, chasser les démons 194..; — *plodul,* pousser le fruit 264,2; — *apâ,* puiser 108,2; — *pui,* couver 167,3. 168; *b.* 215; —, *mr. b.* 267,2; **scoțătór,** qui délivre 136,3.

scovărdez, vr. se cambrer *b.* 261,3.

scrăbă, v. scărbă.

scrășnesc, v. scărșesc.

scrigna, sf. *istr.* écran (ital. scrigno) *b.* 285,2.

scriitór, aj. s. écrivain 68,2. 69,2. 360,2. 364..; *b.* 170,3; **-túră,** sf. écriture *mr. b.* 268,2.

script, s. écriture 58,2; **-ură,** sf. (ri) livre, manuscrit; lettre, écriture; Sainte Écriture 6*,3. 11*,2. 8. 21,3. 32,2. 37,2. 60,1.2. 76,2. 88,2. 110,1-3. 111,2. 124. 125,2. 132. 138. 154. 163,2. 193. 195,2. 237.. 260,2. 261. 269,3. 270. 280. 364,2; *b.* 29. 68. 95, 3.. 191,3; *screp-* 88,3; *scrâp-* 8; **scrisoáre,** sf. (ri) lettre, écriture; œuvre; document, original 44,3. 49. 62,2. 63, 2. 69,2. 119,2. 152,3. 195,2. 304. 335, 2. 342,2; *b.* 9,3. 74. 102,3. 210. 236, 2; —, description *b.* 1,2. 2,2; — *vechie,* le vieux Testament 312; *-sore, b.* 189.

scriu, va. 3. (scrișĭ, scrisei) écrire; rédiger; composer 11*,2. 21,3.. 23. 24. 27,2. 38,1. 2. 42,3. 43. 45,2. 46. 58. 68,3. 73,3. 77,3. 78,3. 92,2. 93,2. 123. 129,1.2. 135,2. 145,2.. 197. 209,1.2..; *b.* 20,2. 42,2. 133,2. 160.. 244,2; —, imprimer 38..; —, noter 49,2; —, copier 146,2; —, décrire, peindre 104,3; *b.* 31,3. 37,3. 326,2..; *cernêla de scris,* encre pour écrire *b.* 46.

scroafă, sf. truie 58,2..

scuĭp, va. 1. cracher 321; *b.* 373,2; *scuipesc* 1; **scuipít,** s. salive *b.* 340,2.

scúlă, sf. (le) bijoux, joyau 176; *b.* 262,2.

sculát, sm. résurrection, *-ul morților,* (des morts) 32,3. 41,2; **sculătură,** id. 14*. 124,2.

Sculéni, Nl. *b.* 245,2.

scúmp, aj. précieux, cher 38. 60,3. 65,3. 114,2.. 148.. 155,2. 178,2. 240. 259,2. 272,1.2. 273,2. 275,2. 277; *b.* 11,3. 30,2. 61,3. 72.. 164,3. 225,3. 376; *scumpu, mr. b.* 266,3. 267; —, aj. s. avare 326,3. 341,2.3; *b.* 26,2. 144,2. 148,3. 163,3.

scúmpâr, va. 1. sauver 242,2; **-at,** s. rédemption 41 (v. răscumpăr).

scumpése, vr. 3. faire l'avare 107; **-pétĕ,** sf. avarice *b.* 7,2. 261,2.

scupa, aj. *istr.* ensemble *b.* 286,3.

scúrg, va. vr. 2. couler, s'écouler 102. 359,3; *b.* 43,3. 44 (v. curg).

scúrm, va. 1. fouiller 98,2.

scurt, aj. court 52,2. 98. 113. 124. 150. 202,2. 347,3; *b.* 27. 47,3. 169. 226. 236,2; —, modique *b.* 9,3; —, bref 332; *b.* 47,3. 48,2. 76,2. 100,3. 151. 163,3. 361,2; *pe* —, en résumé, bref; en peu de temps 69; *b.* 28. 39,3. 88,2. 96,3; *pre* —, id. 116,2. 126. 274,2. 320, 3; *b.* 80,2; *preste* —, sous peu *b.* 194, 2; **-at,** aj. abrégé *b.* 99,3.

scurtéică, sf. jaquette fourrée *b.* 226,2.

scurtéz, va. 1. raccourcir 166,2; *b.* 7,2. 216,2. 236,2.

scút, s. bouclier 211. 212,3; **-cálă,** sf. abri, exemption 269; *b.* 220,2.

scútec, s. lange 267,2.

scutése, va. vr. 3. abriter, exempter, sauver; se préserver 204,2. 276,2. 362; *b.* 220,2; **-tít,** aj. exempt *b.* 201,3. 220, 2; **-titór,** s. protecteur 247,3.

scútur, va. 1. sécouer, ébranler, écarter 58,3. 194,3. 228,2. 267,3. 271,3. 349,3; *b.* 158,3. 254,3; **-át,** aj. nettoyé, égrainé *b.* 11,3.

Scyth, sm. Np. *mr. b.* 266,2.

sdrăncănese, va. 3. cliqueter *b.* 329,2.

sdrumie, va. 1. briser *b.* 329,2.

se, pr. prs. réfl. pass. 1*,2. 1.. 28,2 pass.; *sĕ* 6; *si, b.* 56.

se, v. să.

seamă, seamăn, seară, v. sa-.

sec, va. 1. sécher, épuiser, devenir sec 8..; *b.* 335,3. 343,2. 353; **sec,** aj. sec 104,3. 171,3. 313,2. 316. 352,2. 357,2; —, vaurien, pauvre 224,3; *b.* 262; *mâncare de* —, manger maigre *b.* 42,2; *săc* 49,3. 215,1..2. 235,2..; **săcare,** s. desséchement 178,2.

sécer, va. 1. moissonner, faucher 8*, 2. 61. 109,1.2..; *b.* 215,2. 309. 321. 333,3; *săcer* 249,2. 306,3; *săcir, b.* 120, 2; **-âciúne,** sf. moisson 117,2; **-át,** s. moisson *b.* 320,3; *să-* 128,2; **-ător,** s. moissonneur 17,2; *b.* 336,2; *sâ-* 128, 2; *b.* 62,3..; **secere,** sf. moisson *b.* 321. 333,3. 369; *sê-* 109..; *seacire* 201,2; *secire, b.* 120,2; *să-, b.* 59,3. 171,2; —, faux *b.* 215,2; **secerîș,** s. moisson 266, 3; *b.* 51,3. 59.

sécetă, sf. sécheresse *b.* 24,3. 50; **-tós,** aj. aride 98,2. 119; *să-, b.* 59..

seciose, aj. 39 (v. sățios).

Sêchil, s. Np. 102,3.

Secvaraș, s. Nl. 177.

sectă, sf. secte *b.* 26.

sed, vn. 2. *istr.* être assis, s'asseoir *b.* 283,2. 285,2. 287 (v. șez).

Sedec, sm. Np. 66.. 67,1-3; *Sedéchie* 148,2.

sedla, sf. *istr.* selle *b.* 286.

Segyșvar, Nl. 178.

seín, aj. gris foncé *b.* 258,3. 298,2. 299,1. 2.

selbátec, v. săl-.

sêlină, sf. céléri 58,2..

Selinum, s. Nl. 176.

Selivéstru, v. Silv-.

semănătură, v. sámân.

semeníe, s. immortelle *b.* 342,2; **Semenic,** Nl. *b.* 342,2.

semeție, sf. hardiesse 85,2.

semenție, sf. (ĭĭ) tribu 105,2.. 182. 367,3; *-min-,* sf. (ĭĭ) id. 173. 239,3..; *b.* 1,3. 70,3. 71,1-3; *semenție,* postérité 317,2; *să-* 273,3. 368 (v. sămânță).

semn, sn. (semne, sê-) signe, marque, trace; augure, présage 18. 34,2. 61. 117,2. 123,2. 130,3. 136,2. 175.. 192, 1.2. 200,3. 201.. 255,1.2.. 283,3. 302, 2. 303,2. 318; *b.* 7. 22,3. 39,2. 80,3.. 163,3. 176; *sămn,* signe 115. 228,3; *b.* 32,3. 60,2. 62,1.2. 67,2. 84. 116,2. 122, 2. 145,2. 217,1.3. 218..; *pe—e,* vraisemblablement *b.* 102,2. 363,2; *pi—ni, b.* 94,3; **semnez,** va. 1. désigner, signifier, montrer 132,2. 166,1.2..; *b.* 170,3; *să-* 65; *-eḑ* 250,3; **sămnătúră,** sf. (rĭ) note 217,2.. 219,2..

semprovavie, av. *istr.* toujours *b.* 284,2.

semuire, sf. regard 97,1.3. 99.

Senat, sm. sénat *b.* 205,1-2. 223; **-or,** sm. senateur *b.* 53,3.

sendesc, va. 1. condamner *istr. b.* 283,2 (v. săndesc).

Seneca, s. Np. 341; *b.* 14,3.

senduchia, sf. *mr.* caisse *b.* 274.

senín, aj. clair, serein 288,2; *b.* 328, 3. 343; *să-, b.* 239,3; **-át,** aj. sérénissime *b.* 35.

Septemtrion, s. Septentrion, nord *b.* 3,2.

Septémvrie, s. Septembre 357,3; *b.* 25,2. 27,1.2; *Septevrie* 221. 252; *-rĭu* 97,2; *Săptevrie, b.* 58,2. 66,2.

sivér, sm. nord 264,2.

sêra, cj. *istr.* si *b.* 284.. (v. să).

serafim, sm. (ĭ) séraphim 33,2. 82, 3. 245,1.3. 263,2. 293,2; *b.* 147. 184,3; **-icése,** aj. séraphique *b.* 192,2. 195,2.

seraschê'riu, sm. maréchal 336,2.

Serenissimus, s. sérénissime *b.* 35.

sermán, aj. pauvre *b.* 350,3; **-cúță,** sf. pauvre fille *b.* 309,2.

sestra, sf. (slav.) sœur 44,3.

séte, sf. soif *b.* 110. 353; *sêtê* 15. 107, 3. 285,2. 297,2. 299,2..; *b.* 7,3. 241; **-cĭune,** sf. id. 281,3; **setós,** aj. altéré 18,3. 19.

sêu, 23, v. sau.

seu, sm. graisse 282.

Sevăh, Np. *b.* 128,3.

sfădă, sf. (zĭ) querelle *b.* 83,3. 144, 3. 313,2; *svadâ* 50,3. 58,3. 59; **sfădesc,** vr. 3. se quereller 24,2; *b.* 65..

sfârâ, sf. repas 58,2.

sfânt, aj. s. saint (-ă, sfinți, -te, sfențe, sfi-) 1*,3. 11*,2. 14,2. 24. 55,2. 60. 72,3. 83,2. 130,3. 161,2. 168,2. 303,3. 362, 3; *b.* 54,2. 62,3. 108; *sfĭnt* 3. 9.. 24,3. 29,2. 32,3. 37,2. 86. 99,3. 222.. 223, 3. 355,2..; *b.* 216,3.. 217; *svânt* 1. 5. 7. 46,2. 48. 49.. 50.. 51,2.3. 62,2. 63, 2. 103,3. 106,1-3. 107,1..3. 114,3.. 118,2.3. 119. 121. 124,1..2. 137,2. 183, 2.. 192,2.3.. 216.. 285. 312,1.. 2..; *svĭnt* 1.. 2.. 76,2. 77,3. 78. 79,2; *sveti,* 6; *istr. b.* 283,2..; **Sfîtagora,** sf. Nl. mont Athos *b.* 40; **-goreț,** sm. habitant le mont Athos 340,2; **Șt. Gheórghe,** St.-George *b.* 127,3; **Sân-Ghierghie,** id. *b.* 259,2; **Șta. Maria,** St.-Marie *b* 259, 2; *ști* 84,2 (?); *știi* 96,2.

sfărâm, va. 1. briser; —, vr. se briser 167; *sfărm* 71,2; *b.* 55,3.. 56,2.. 158,2. 217,3; *sfărim* 61,3; **sfărmáre,** sf. l'action de briser *b.* 62; **sfărâmat,** brisé 222,2. 267,2. 324,3; *b.* 16,2. 158, 3. 228,2. 335.

sfârșénie, sf. fin 142. 163,2. 211,3. 229,3. 271. 272,2; *-șă'niia, b.* 167; **-șése,** va. vr. 3. finir, achever, accomplir 7*,2. 155,2. 156. 212. 288,2. 290. 314. 338; *b.* 54,2. 104,3. 141,2. 143,2. 181,3. 203, 241,3; *sfrășesc,* 7*,2. 11*. 15*,2. 11,2. 12. 15,3. 18,2. 37; *săvrășesc* 28,2; **-șíre,** sf. 197,2; *b.* 54,2; **sfârșít,** s. fin 73,3. 81. 166. 203. 279,3. 314. 338,2. 343,3; *b.* 5. 23,1-3. 38,2. 83. 94,2. 108. 155, 3. 179,2. 216. 217,3. 218. 236,2..; *în —, à jamais* 248,2; *sfrășit* 1*,3. 2*. 10,3. 12,2. 17.. 86,2. 365; *svărșit* 105, 3; *svrășit* 48. 64,3. 79,1.3.

sfă'șiu, va. 1. déchirer 60,2.

sfăștnec, v. sfeșnic.

sfát, sn. (urĭ) conseil; avis, intention, dessein; assemblée 1*. 13*. 20,3. 35,2. 50,2. 60. 98,2. 125. 171,3. 210,3. 221. 267. 284,2. 308,2. 366,3; *b.* 10,2. 14. 71,3. 83,2. 158. 184,3; *sfĕt* 16. 55. 83,2. 90; *svat* 52,2. 78,3. 101,2. 110. 140,3. 363,2. 364,3; *svat,* alliance 65, 3; **sfătuésc,** va. 3. conseiller; —, vr. tenir conseil 50,2. 73,2. 191. 235,3. 266,2. 354,2; *b.* 28,3. 55,2. 57,3. 155, 2. 213. 241,3. 260,3. 349,3; *svăt-* 123, 2.3; *sfe-* 5*; **sfătuíre,** conseil *b.* 232, 2; **-uitor,** sm. conseiller 265,3.

sfeclă, sf. (e) betterave 356,2; *b.* 98,2. 169,2.

sféră, sf. globe 323; *b.* 254,2; —, corde *b.* 288,2 (v. sfoară).

sferep, v. sirep.

sféşnic, sn. (e) chandelier *b.* 33. 74,2; *sfăştnec,* lampe 313.

Sfetagora, sf. Nl. mont Athos 170,3.

sfetésc, vr. 3. se manifester *b.* 127,3.

sfétnic, sm. (ĭ) conseiller *b.* 10,3. 134,3; *sfĕt-* 171,2; *b.* 169,3; *sfêdnic, b.* 231; *sfatnic* 59,3; *b.* 218,2; *svêtnic,* sénateur 100,3.

sfieálă, sf. crainte, peur *b.* 252,3; *sfiêlă, b.* 233; *sialâ* 201; *siĭală,* honte *b.* 70,2; **sfiesc,** vr. 3. craindre, se gêner *b.* 93,2. 153. 169,3. 196,3. 244,3; *sviesc* 3; *săesc, b.* 141; **sfiínţă,** sf. craindre *săinţă,* id. *b.* 172.

sfingă, sf. sphinx *b.* 164.

sfinţénie, sf. sainteté *b.* 31,3; *sfĭ-, b.* 32; **-ţesc,** va. 3. sacrer, consacrer; sanctifier, dédier 9. 23,3. 41,3; *b.* 184; *sfen-* 55; *svin-* 39. 47. 264; *sfĭţ-* 23,3.. 25. 32; *b.* 36,3. 159,2; **sfinţíe,** sf. sainteté 41,2. 57,3. 80. 83,2. 147,2. 170,3; *b.* 56,1.. 2..; *sfĭ-* 29,3. 88.. 141,3; *svin-* 67,3.. 179. 181.. 186,2. 252,1.2; *sven-* 137,3. 140. 141; *sfinţie* 29,1-3; **svinţíre,** sf. consécration 245; **sfinţít,** aj. saint, sacré 98,2.. 347,3; —, sacré, sûr *b.* 346,3; *sfĭnţit* 87,3. 279,2; *b.* 153,2; *svin-* 120,3.. 121.. 244,2. 245,2.

sfircĭóg, s. crécelle *b.* 369,2.

sfitóc, s. boîte 60,3.

sfoára, sf. (orĭ) corde *b.* 44,2; *sferă, b.* 288,2.

sgârcít, aj. avare *b.* 250,2.

sgărcĭu, sm. cartilage *b.* 340.

sgă'riu, va. 1. égratigner *b.* 19,3.

sgorít, aj. *istr.* échaudé *b.* 286.

sgripsor, sm. γύψ *b.* 111,2..

shímă, sf. froc de moine *b.* 203,1.2.

shismátic, aj. 3. schismatique 329,2.

si, cj. que *b.* 263,2.. (v. se, să).

sială, v. sfeală.

Sibiĭ, s. Nl. 178; *b.* 183,2. 188,2; *-iu* 333,3; *b.* 162,3. 168,2. 190.

sic, *istr.* (= zic, v. zic) dire, parler, *b.* 283.

Sichelia, sf. Nl. Sicilie *b.* 203.

Sichimitên, sm. habitant de Sihem *b.* 70.

sicríu, s. boîte, caisse 268,2; *b.* 96; *sec-, săc-* 137; *b.* 12,2; —, cercueil *b.* 152,2.

Sidon, Nl. 19. 36; *Sindon, b.* 71.

sie, pr. ref. v. şie.

siguru, aj. *mr.* assuré *b.* 266.

Sigyşar, Nl. 178.

Sihar, Np. 107,3.

Sihem, Np. *b.* 70,2.

Siina, Nl. *b.* 92,1-3. 93,1-3.

siioru, sm. *istr.* Dieu, seigneur *b.* 284,1-3.

Sila, sm. Np. Sylla *b.* 198.

silă, force, violence; pouvoir 3. 14, 2.. 54,2. 56,2. 135,3. 228,3; *b.* 330,2; *cu* —, forcément 301. 321; *de* —, id. *b.* 375; *în* —, id. 327. 363,2; *b.* 29,2; *din* —, id. *b.* 12; *fac* —, violenter 199,2; *sălă,* force 278,3; *b.* 141; **silesc,** va. 1. forcer; —, vr. s'efforcer 118,2. 126,3. 143,2. 258,2. 259. 269. 270,3. 285,2. 320,3. 327,1.2. 344,2. 362..; *b.* 46,3. 54. 82,2. 83. 85,3. 152. 197. 256, 3. 361,2; *să-, b.* 94,3. 95; **silínţă,** sf. effort, assiduité *b.* 152,3; *cu* —, assidu *b.* 154,2; **silít,** aj. forcé *b.* 204,2; **silitor,** aj. s. zélé 199; **sílnic,** aj. s. fort 9*,3. 29,2. 228,2.

Silvestru, Np. 146,2; *Seliv-* 125,2.

Sim, sm. Np. *b.* 50..

simbríe, sf. (iĭ) gages, salaire 144, 1-3. 257; *b.* 40,2. 138,3.. 351,2.

Simeon, sm. Np. 241,2; *b.* 1,3. 70, 2; *Sy-, b.* 78,2; *Simion* 142,2. 143,2. 173,3. 360; *Simon* 35,2. 125. 140,3. 194,2. 232,2; — *vrâjitoriul,* S. le mage *b.* 79,2; *Symon, b.* 79,3.

simíd, sm. (gĭ) pain blanc *b.* 360,2; **simigíu,** sm. pâtissier *b.* 360, 2. 3.. 361..

simţ, va. 3. (iĭ) sentir; s'apercevoir, comprendre 5. 81,3. 142,2. 190,2. 224, 3. 297,2. 298,2. 338,3; *b.* 171. 187. 259,3. 355,3; *sâmţ, b.* 90,3; *sâmţu, mr.*

b. 269; *simțesc, b.* 273; **-íre,** sf. (rĭ) sentiment, sens *b.* 48,3. 108,2. 131.. 173. 260,3. 357,2; *sămțător, b.* 180,3; **-itor,** sensible *b.* 164; *sămțitor b.* 47.

sîn, v. sân.

sín, sm. (ĭ) fils 87,2..; *sen* 87; *săn* 207,3; *sñ* 44,3. 135. 173,3. 190,2.

Sinaea, sf. Nl. 32,2.3; *-e* 40. 148,3; *Sănaea, b.* 200.

sinaxariu, s. Synaxarium 251,2.

Sindon, Nl. v. Sid-.

síne, pr. réfl. se 38. 50; *cu —,* 100, 2. 191; *în de —,* entre eux 71,2; *la —,* chez soi 116,2..; *pre —,* soi, se 166,2; *săne, b.* 198,3. 220,3; *sănê, b.* 200,2; **sineșĭ,** id. 107,2. 358; *b.* 203,2; *de -șĭ,* de soi-même *b.* 243; *de la -șĭ, b.* 243,2.

singe, v. sânge.

singur, v. săn-.

sinthronon, s. le siége devant l'autel 259..

Sion, sm. Nl. 1*,3. 100,2. 147,3.. 148,3. 173. 212,3. 232,3. 249,2. 264, 2.. 283. 314,3..; *b.* 32,3. 72,2. 185,3. 195.

Siracussa, sf. Nl. Syracuse 350.

Sirah, Np. 236,2; *b.* 202.3.

sirĕč, c'est-à-dire 350,2. 355,3; *b.* 198,2.

sirép, aj. fougueux *b.* 336,3; *sferêp* 12*.

Siret, N. du fleuve 71,3. 235,2..; *b.* 25,3. 33. 245; *-tiu, b.* 317,2; *Sirêtiul* 189,3

siretem, magy. il me plaît 235..

Sirica, sf. Nl. Syrie *b.* 68,3; **Sirián,** Syrien 6; **sărenése,** aj. syrienne *b.* 65, 3; **siricnéște,** sf. langue araméenne 113,2.

Sirig, Np. 290,2.

sirg, v. sârg.

sirmă, sf. *mr.* soie *b.* 282,1.2.

Sirsa, sf. Np. Circe *b.* 84,3.

Sisiu, sm. Np. 6..; *Sisoe* 306,2.

Sith, sm. Np. 63,3.. 64,1.3; *Sift* 65.

sítă, sf. tamis *b.* 43,2. 44,2. 170,3. 337,1.2. 373,2.

Sitelia, sf. Nl. 252,3.

Skith, Scythe 357,3.

slab, aj. faible 77. 83,2. 212,2. 254, 2. 344. 361; *b.* 15,3. 45,2. 145. 151,3. 196,2. 260,3. 296,2. 297,2.

slabe, s. *istr.* mal *b.* 283.

slăbicĭúne, sf. faiblesse, infirmité 14*. 269. 270,2. 316,3; *-cĭunre,* délivrance (ἄνασις) 7*; *-ču-* 118,3; *-băčune, b.* 47. 48,3. 145,2.

slăbânóg, aj. s. paralytique *b.* 37,3; *-bo-, b.* 63; **-ese,** vr. 3. devenir paralytique *b.* 98,2.

slăbése, vn. va. 3. faiblir, amaigrir, relâcher 16,2. 71. 81. 184,3. 209,2. 247, 3. 250. 341; *b.* 117. 161,3. 165,2. 171, 3. 179; *-băscu, b.* 48,3; **slâbít,** aj. faible 269.

sláma, sf. *istr.* paille *b.* 285,3. 286, 3..

slávă, sf. éclat, gloire, magnificence; hommages rendus à Dieu 3*. 8*,3. 11*, 3. 12*,2. 3.. 9. 10. 11,2. 18,2.. 27. 55.. 56. 65. 99,2. 102,2.. 107. 114,3. 137. 140. 150,2. 154. 164,3. 266. 296, 3. 316,3.. 325,2. 348,2. 362,3; *b.* 23. 50,3. 163. 197,2. 230,3. 235,3; **slăvése,** va. 3. louer, glorifier, vénérer 7. 25,3. 27. 32,3. 55. 164,3. 222,3. 286,3; *b.* 192,2. 248,2; **slăvíre,** sf. excellence *b.* 86,2; **-vít,** aj. s. glorifié, loué; glorieux, illustre 37,2. 84,3. 112,2. 158. 241. 313, 2. 337,2; *b.* 15,2. 49. 50,2.. 372,2; **-itór,** aj. louant 109,3.

sleiése, vn. 3. fondre 116; **sleit,** aj. figé *b.* 352,2.

sloátă, sf. pluie mêlée de neige 14,3.

slóbod, aj. s. (ă, ozĭ, oade) libre 58. 123,3. 177,3.. 196,3. 212. 245,3; *b.* 14, 2. 77,2. 91,2.. 221. 222. 254,2.3; —, va. 3. lâcher, laisser libre, délivrer 177. 212,3. 359,3; *b.* 12,2; *sloboz,* id. *b.* 172; — *grăiu,* parler 209,3; **slobozénie,** sf. liberté; permission *b.* 87,2.3. 219,2. 236, 2. 255,2; *-ză-, b.* 58; *-ḑenie, b.* 10. 11; **slobozese,** va. 3. laisser libre, délivrer; permettre 26. 29,2. 71,3. 81,1-3. 102,2. 130,2. 151. 171,2. 221,2. 298,3; *b.* 73, 2. 77,2. 84. 164. 167,3. 206,3; —, descendre *b.* 37,2; —, publier *b.* 236,2; — *aripile,* étendre les ailes 282; — *piatra,* laisser tomber la pierre *b.* 129, 3; — *tunurĭ,* faire feu, tirer *b.* 19,2. 245,2; *-ḑesc* 123,3. 145,3. 149,3. 193. 307; **slobozia,** sf. liberté 99,2. 350,3; *-ḑâe* 252,2; **-ḑâre,** sf. id. 252,2; **-zitor,** qui délivre 136,3; *b.* 163,3; **slobóznea,** sf. liberté 15*,3.

slóvă, sf. (ve) lettre 146,2. 295,2. 357,3; *b.* 133,3. 167,2. 183,1-3. 346,2; *-vo,* mot 208,2.

Slovên, sm. Np. Slovène 280,2; *b.* 50,2. 183,2; **-enése,** aj. s. slavonien, la langue slave 125. 270,3. 312,3; *b.* 49, 3. 50,2.3.. 76; **-éşte,** av. id. *b.* 35. 76. 183,3; *-êşte* 125,3. 236,3. 355,3; **slovenéţ,** aj. éloquent, lettré *b.* 206; **-eníe,** sf. langue slave 130. 284,2; *b.* 76..

slúgă, sf. (gĭ) serviteur 16*,3. 3. 23. 25. 27,2. 36,2. 48.. 82,3. 104. 105,2. 125. 133,3. 143,3.. 174,2. 198,3. 199, 2. 209,3. 225,3. 269,2. 317,3. 326,3.. 346,3. 352,3; *b.* 12,2. 28,3. 33,2.. 62, 2. 94,3. 176,3. 180,2. 215,2; **slugér,** sm. officier à la cour, sorte d'écuyer tranchant 91,3. 134,3..; *b.* 127,3; *-ğar* 173,2.

slújbă, sf. (be) office, service divin, culte 24. 25,3. 55. 66,2. 85,3. 193. 219,3.. 254,2.3. 264,2. 283,2. 288,3. 312,2; *b.* 10. 41. 131. 349,2; — *idolilor,* idolâtrie 262; — *pogrebanieĭ,* le service d'enterrement 333,2; **slujése,** va. vr. 3. servir, assister; officier, se servir 1.. 3. 6. 19. 23. 34,2.. 47,2. 61,2. 85.. 104,2. 115. 148,2. 160,2. 165. 177,3. 223,3. 274,2. 283,2. 304,3. 325,3. 327,2; *b.* 33,2. 66, 3. 100,1.2. 131,2. 208; *slugesc,* *b.* 183, 2; *slujăsc* 181; *b.* 96; **slujíre,** sf. service 89; **slujitór,** aj. s. serviteur; soldat 72. 86. 159. 198,3. 221,3. 222,2. 257. 263. 332, 3; *b.* 4. 51,2. 169,2. 249; *-gitor,* *b.* 205,3.

slújnică, sf. (ce) servante 23. 313.

slut, aj. av. hideux *b.* 333,3. 348,2.

smêren, aj. s. modeste, humble, délicat 114,3; *b.* 72; *smêrin,* aj. s. 47; **smerénie,** sf. humilité, modestie; soumission 46. 269,2. 277,2. 284,3. 285,1.2; *b.* 7. 15, 2. 59,2. 155. 169,3; —, sujet, très humble 158. 159. 236.2; **smerése,** va. vr. 3. humilier, abaisser; —, se humilier, devenir modeste 40,3. 127,2. 266. 348, 3. 365. 366,3. 367,2; *b.* 130,2; **smerít,** aj. s. humble, modeste; assujeti, bas 65. 88,2. 94,3. 99,2. 142. 170,2. 208,2. 240. 245,3. 279,2. 285,3. 291. 348,2; *b.* 79. 154. 186. 248,2; *smê-* 365,2.

sméu, sm. (eŭ) dragon *b.* 314. 329.

Smila, Np. 71,3.

smintélă, sf. dérangement, erreur; dommage; tort; dépit, scandale 132,2. 161,3. 210,3. 306. 333,3. 349.. 355; *b.* 4,3. 154. 171,3; *-tealâ* 235,2; *b.* 47, 3. 59,3; **smîntă,** sf. id. 210,2; **smintese,** va. vr. 3. égarer, déranger; scandaliser 170,2. 258. 275. 349,1.2; *b.* 171, 2..; *smen-* 1*,3; **-titór,** aj. trompeur 277,2.

Smirnêu, s. habitant de Smyrne 129,2.

smírom, av. *istr.* tranquille *b.* 282,3.

smoálă, sf. poix *b.* 93,2. 217,2 (smolă di la mori) *b.* 137,2.

smoc, sm. touffe *b.* 304,3.

smochín, sm. figuier 10*,2.. 264,2. 276,2; **-ă,** sf. (e) figue 148,2..3.. 149, 1.2. 254,3. 255,1..2.. 256,1..2.. 351,1..3.

smolése, va. 3. brunir 112.

smreduesc, va. 3. rendre malade par contagion, infecter *b.* 243.

smulg, va. 2. arracher, tirer *b.* 243,3. 262,3. 368.

snágă, sf. force *b.* 342,3.

Snêgov, Nl. 328. 336,3. 340; *Snag-,* *b.* 207.

snoávă, sf. (ve) facétie *b.* 357. 367,2.

snop, sm. (ĭ) gerbe *b.* 320,3. 336,2.

soábă, sf. (be) poêle *b.* 370,2; *sobă,* *b.* 12.

soácră, sf. belle-mère 90,2; *b.* 69,2. 309,2. 372,2.

soáre, sm. (sorĭ) soleil 14*. 1. 12,2. 57,2. 60,2. 64,2. 67,3. 83,3.. 99,2. 148, 2. 203. 242,2. 255. 316,3. 367,2.3; *b.* 17,3. 64,3..137,3. 182,2. 200,3.. 209, 1..2..; *-ri,* *b.* 142,2.

soarece, *b.* 105,2 (v. şoa-).

soarte, sf. (sorţĭ) sort; destin 21,3.. 66,3; *-tă,* id. *b.* 50. 83,2. 152,3. 187,3. 190,3. 357. 362,2; *sorte, istr.* id. *b.* 284,2.

sobor, v. săbor.

soc, sève 357,2; —, sureau *b.* 329,2.

socác, s. rue *b.* 105,3.

socolán, aj. (hai lumi —) ? *b.* 96.

socotê'lă, sf. (êle, elĭ) raisonnement; considération, refléxion, opinion; compte 95,2. 223,3. 236,3. 330. 333. 337,2.3.. 360; *b.* 6,2.. 12,2. 31,3. 40,2. 152,3. 154,3. 181,3. 208,3; *-tială,* id. 198,2. 224,1. 3; *b.* 10,2. 48,2. 120,2; *socutêlă* 313,2; **-tese,** va. vr. 3. (tĭĭ) considérer, regarder; penser, croire; soigner, conserver; visiter; calculer, opiner, juger; choisir 8*,2. 15*,2.. 2. 3. 10,2. 11,2. 13. 18,2. 19. 24,2. 47,2. 49,3. 50,2. 52. 62,3. 68,3. 74,3. 76,3. 79,2. 88,1.3. 89, 2..91. 95,2. 104,1.2..105. 110,2. 116, 3. 120,2. 125,2.3.. 131,2. 133. 153,3. 160,2. 161,3. 162,2. 208,3. 211,2. 247,

3. 255,2. 260,2. 267,3. 277. 283,2. 286, 2. 294,2. 297,3. 304, 3. 308,2. 309,2. 312,3. 318,3. 326,2. 338. 342,2.3. 363. 366. 368; *b.* 2,2. 5. 23. 51,3. 68,2. 73. 92,3. 94,2. 99,2. 150,2. 152,3. 154,2.. 169,2. 170,3. 175. 193,2. 198. 257; *socoteascu*, croire *b.* 11,2; **socotínță**, sf. raisonnement, considération; soin 89,1.2. 125. 130,2. 159,2. 214,3. 278. 338; *b.* 72,3. 78,3. 153,3; —, intention *b.* 214, 3.. 215,1.2..; —, horoscope 133,2; **socotitór**, aj. s. qui prend soin, inspecteur 77,2. 78,2. 328,3; —, pieux 305,2.

sócru, sm. (rĭ) beau-père *b.* 81,2. 98,2. 261,2. 274,1.2; **-mare**, parrain *b.* 312.. 313.

Sodóm, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105, 3. 194,3. 266. 293; *-a, b.* 39,2; **Sodomê'n**, Sodomite 289,2; *-mlĕn* 11*.

Sofie, sf. Nl. sta — 149,3. 173.

sofismaticésc, aj. sophistique *b.* 209,3.

Sofronie, s. Np. 307,3; *b.* 127,2.

Sohul, s. Nl. 92,3. 93.

soĭu, sn. (urĭ) espèce *b.* 258,2. 341, 3. 343. 349,3.

sol, sm. (ĭ) messager, courrier, envoyé 73. 100,2. 168,2. 334. 360,3; *b.* 34,1.2. 62.. 205. 208.

Sofonía, livre de Zophonie 277.

Solca, sf. Nl. 174,1-3.

soldát, sm. (țĭ) soldat *b.* 214,2; *săl-id. b.* 145,2.

solitor, s. messager 192,2.

solnțe, s. (slav.) soleil 44.

Solomía, sf. Np. 151.

Solomón, sm. Np. 8*,3. 132. 145,3. 173,1.2. 272. 341,2; *b.* 71,3.. 72,1.. 2. 250,3; *Solmon* 275,2.

solomon, *o pieale ce să chiamă* —, une sorte de cuir 238,3.

Solún, sm. Thessalonique 78,2; —, l'épître 275..; **Solonŭ** 319,2; **-ê'n**, sm. (ĭ) habitant de Thess- 262,2.

solzi, sm. pl. écaille *b.* 91,3. 134,2. 292. 354,2.

Sameș, Nl. 177.

somn, s. sommeil 117,2. 138,2. 187,2. 212,3. 222,3. 294,2. 345,3; *b.* 5. 15,1. 2. 370,2..

sor, sf. (surorĭ, sorĭ) sœur 7. 106,2; *b.* 135,2; 329,3; *soră* 6. 44,3. 62,2. 90.. 139. 151. 173,2.. 186,3.. 319,2. 362, 1..2..; *b.* 70,2. 98,1.2. 119,2.. 234. 308,2. 330. 369,2; *suro* 43,3; —, *b.* 274,1.2.

sorb, va. humer, avaler, engloutir 213,3; *b.* 34; —, *mr. b.* 270,2; —, *istr. b.* 285,2.

sorbu, sm. sorbier s. 356,2.

sorioáră, sf. petite sœur. *b.* 288,3.

sóroc, sn. (soroace), ligne 126; *b.* 304; —, terme 197. 204,2. 243,2. 259, 2. 348; *-cĭ*, (pl.) taches sur les ongles *b.* 146,1-3.

Sorocê'n, Np. 53,2.

Soroco, Nl. 73,2.

sorți, sm. pl. sorts 21,3 (v. soarte).

sosésc, vn. 3. arriver; parvenir; devenir 35,2.3. 37,3. 58,2. 59,3. 61,2. 72. 106. 147,2. 150. 196,3. 201,2.3; *b.* 23. 56,2. 82,2. 103. 130. 239,2; *sosêsc* 254, 3. 256,1.2; *b.* 180,2. 181.

soț, sm. (ĭ) ami; compagnon 21. 60, 2.3. 106,2.. 138. 146,2. 185.. 242,3; —, époux 68,1.2; *b.* 69,2.. 289. 302, 3; — *cu* —, l'un avec l'autre 181,2; **soție**, (ĭĭ) compagnon 151,1.2. 203,2.. 320. 351,2; —, époux *b.* 69,3; —, épouse; femme *b.* 109. 363. 375; **soțiál**, aj. social *b.* 247; **soțíre**, sf. société 344; **soțilic**, *mr.* compagnie *b.* 263,3.

soțioáră, sf. petite femme *b.* 288,3.

sovăltoică, sf. gonflé *b.* 369.

spaer, vr. *istr.* espérer, attendre *b.* 286.

spáĭmă, sf. terreur; crainte 212,3. 230,2. 271,3. 297,2; *b.* 48,3. 127. 215; *spaemă* 3*,2; **-ăĭmâ'nt**, va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer *b.* 24. 138, 2.3. 158,3. 165,2. 217,2. 241,2. 322,3. 323,1-3; *spământ* 3*,3. 4*,3. 4. 23. 225. 230. 232. 257,3. 366,1.2; **spămăntáre**, sf. effroi 225.

spăl, (aĭ) va. 1. laver 3*. 29. 47. 107, 3. 112. 161,2. 178,2. 218,2. 223. 238, 3. 239. 299,3. 304,3. 342,3.. 346,2.. 352,2..; *b.* 43,3. 44,3. 48. 58. 72. 120. 134. 137,1.2.. 168. 176. 185. 350,2; —, *mr. b.* 275; **-áre**, sf. l'action de laver 238,3; **-át**, sm. lavage *b.* 64; —, aj. lavé 285,2; *b.* 342,3; **-ătór**, aj. qui lave *b.* 137; **-ătúrĭ**, sf. lavure *b.* 69,3.

spăn, aj. s. imberbe *b.* 261. 375,3.

spănác, s. épinard *b.* 105,3.

Spánia, sf. Nl. Espagne *b.* 151,2; **-iól**, sm. espagnol *b.* 151,2.

spâ'nzur, va. vn. 1. pendre; suspendre; dépendre 171,2. 314,3. 321. 349,3..; *b.* 45,2. 88,3. 91,2. 222. 374,2; *-dur* 105,3. 120,3. 121; *b.* 9,2; **-át,** aj. suspendu; accroché *b.* 41,3. 92. 98,3 209,2; **-ătoáre,** sf. gibet *b.* 363,2.

sparánghe, s. asperge *b.* 98,2.

spárg, (spărseĭ; spart) va. 2. rompre, détruire, déchirer; percer 11,2. 21, 3. 60,2. 84,3. 111,3. 116,3. 162. 171, 2. 172,2; *b.* 12. 37,2. 121. 129. 223,2. 240,2. 241,3. 242. 250,3. 361,2 362. 373,2; —, *istr.* *b.* 286,3; **spărgătór,** aj. s. qui détruit *b.* 260,3; — *de icoane,* iconoclaste 221,2.

spărtúră, sf. (rĭ) débri *b.* 130.

spărcător, aj. (?) cioară —, *b.* 371,2.

spăriu, v. sperĭu.

spâsénie, sf. rédemption; salut 11*, 2. 7. 29,1.2.. 31,2.. 88,1-3. 89. 156, 2. 240,2. 260. 279. 343,2; *b.* 28; *spa-* 10,2. 226,3; *ispâ-* 32,2; **spăsésc,** va. 3. sauver; expier 11*,2. 12*,2. 10,2. 12. 13,3. 15,2. 77,2. 82,3. 84. 185,3. 186,3. 223,2. 230,2. 305. 359; *b.* 57; *-ăsc, b.* 141,3; **spăsitór,** sm. sauveur 12*,2. 345.

spátă, sf. épée 16,1.2. 176,2; *b.* 341; **spătár,** sm. porte-glaive; officier 91,2. 150,3. 152. 173,2; *b.* 97,3; *spatar, b.* 81,1.2..; **spătărie,** sf. arsenal *b.* 24, 2. 75,3. 113.

spate, sf. dos; épaule 286; *b.* 91,3. 106,3. 116,2. 177,1.2. 214,1-3. 316. 351, 2. 371.

spătril, Np. (sau = spătărel) (le petit spatar) 87,2.

spegliu, s. *istr.* miroir *b.* 285,2.

spériu, va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer 61,3. 62. 66. 180,1.2; *b.* 74. 166,3. 216,3. 307. 313,2. 351; *spă-* 223. 267,3. 271,3; *b.* 63,2. 67,1.2. 290, 2; *spa-* 247,3; **-iát,** aj. effrayé *b.* 363.

spetésc, va. 3. épauler *b.* 294,2. 353,2.

spic, sm. (e) épi 128,2.. 306,3; *b.* 209. 320,2. 336; **-uésc,** va. 3. glaner 12.

spíjă, sf. bronze *b.* 33.

spin, sm. (ĭ) épine 13,2. 365,3; *b.* 57,3. 357,3; *spire, istr.* id. *b.* 286,2.

spináre, sf. (ărĭ) dos; reins 15,3. 320,3; *b.* 106. 255,3.. 295. 356,2. 358, 1.3; *-ri, b.* 85,3.

spíntec, va. 1. éventrer *b.* 134,2.

Spir, Np. *b.* 245.

spíță, sf. (ţe) rayon *b.* 336.

spițér, sm. apothicaire *b.* 96,2.

splínă, sf. rate *b.* 26,2.

spodobésc, va. vr. 3. daigner; trouver —, rendre —, devenir digne 3. 118,2. 214,3. 237,3. 253. 313,3.

spór, sm. abondance, prospérité; profit; succès 5. 211. 235; *b.* 183,3. 252,2. 334,2; **-ésc,** va. 3. prospérer; multiplier; avancer 131. 278,3. 345,3. 358. 359; *b.* 29,2. 162,3. 320,2. 347; **-íș,** sm. verveine 355,3; **-nic,** fécond *b.* 212,3.

sprătigós, aj. rustic; *un om* —, 61.

sprăncênă, v. sprin-.

spre, prp. sur 1. 8. 10,2. 11,2. 13, 2. 15,2.3. 21. 28,2. 31,2. 34,1..2.. 35. 55. 56. 64,2. 66,2. 82.. 101. 112, 2. 154. 165. 171,3. 181. 188,2. 194,2. 230,3. 232,3. 261,3. 272,3. 284.. 286, 2. 303,2. 317,2. 346. 365,2; *b.* 57,3. 70,2. 142,2; —, à, vers; contre 1*,3. 2*,1.3.. 4*. 10*,2. 30. 44,2. 96,3. 101, 3. 143. 148,3. 262,2. 299. 302,2. 318, 2. 347,3. 364,3; *b.* 5. 10,2. 23,2. 38. 39,2. 50.. 57,2. 80.. 109. 132,2. 133. 213,2. 247,2..; —, par 54,2; —, pour *b.* 107. 142,3. 156,2; —, de côté de 177,2; *sprê* 142,2. 366; *spri,* contre 3*,1.3. 6*,2. 12*. 365,3 (v. asupra pe).

spregiúr, vn. 1. *mr.* faire jurer *b.* 279 (cf. sperjur).

spreste, prep. — *tot,* partout 323,2 (v. preste).

sprijinê'lă, sf. appui 251; **-nesc,** vn. vr. 3. appuyer; soutenir 235. 241. 344; *b.* 115,2. 243,3; *spre-,* id. 248,3; —, se cacher *b.* 128; — *sângele,* retenir, recueillir (le sang) 258,2; *-jănesc, b.* 245, 2; *sănge* **sprijenit,** aj. sang caillé 117; **sprijináre,** sf. (nirĭ) étayement; appui *b.* 108,2; *-nire,* sf. soutien *b.* 108,2; **-nitór,** s. id. *b.* 149,2.

spr'-insu, (asupra lui) contre lui 50. 366,3 (v. spre).

sprincênă, sf. (ene) sourcil *b.* 298,3. 351,2; —, crête de colline *b.* 92,2; *sprănceánă,* sf. *b.* 118,3. 137,3. 370,3; *-cana, b.* 123,2..; **-cenát,** aj. qui a les sourcils très épais *b.* 298. 334,2.

sprinteneór, aj. leste *b.* 295; **-níe,** habilité; commodité *b.* 4.

spuiu 3 v. spun.

spúlbăr, va. 1. soulever (la poussière) *b.* 218,3.

spúmă, sf. (me) écume 202,3. 203. 205,3. 296,2; *b.* 238,3. 289,3; **-éz,** vn. 1. écumer *b.* 366,2; **-át,** aj. moussant *b.* 298; **spumeg,** vr. 1. faire de l'écume *b.* 90. 330,2.

spun, spuĭn (spuș, spuseĭ, a spune) dire; raconter; déposer; exprimer 3*,3. 4*,3. 5*,1-3. 6*,2. 7*. 3,2. 9. 12,1. 2. 13,2. 15,3. 17,2. 24,3. 26,3 .. 32. 51,2. 57.. 60. 65. 67. 76,3. 95. 106,2. 141. 164, 3. 166,3. 169,2. 231,2. 304, 2. 342,2. 351,2. 354,3; *b.* 41,2 .. 57. 96. 97,3. 109. 114 .. 161. 167,3. 175. 179,2. 215, 2. 248. 355. 356,3; —, fixer 120,3; —, prédire *b.* 123,2.3; *spunĭu* 1*,3; *spon,* indiquer 175,2; —, vr. se nommer 66. 105 ..; —, *mr.* dire *b.* 264,3. 273. 279, 2; —, montrer *b.* 270,3. 280,3; —, *istr.* se faire *b.* 283; *spur, istr.* dire *b.* 286, 2; **-ere,** dire; narration; nouvelle; l'action de dire; 8. 133, 2. 157. 301, 2; **-erê,** sf. introduction, contenu 10*,3. 15*.

spúrc, vn. 1. souiller, salir; corrompre; profaner; —, vr. se souiller 10*. 11*,3. 2 .. 35,2. 46,3. 49,2.3. 50. 90, 2. 289. 364,3; *b.* 63,2. 70,2. 108,2. 159, 2. 197,2. 238,3; —, violer 366,3; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) des choses immondes 11*,2. 12*. 30,2 .. 49,2.3; *-ăcune* 161, 2; —, souillure; impureté 90. 131; *b.* 184. 219; **-át,** aj. s. souillé; impur, immonde 12*,2. 30. 50,2. 80. 81. 130,2. 241,2. 293,3. 303,2; *b.* 15,2. 217,2; —, maudit *b.* 51,3. 52. 55,2. 79,3. 80,1. 2. 204,2. 205,3; **spurcátu,** sm. le diable *b.* 260,2.

spúză, sf. cendre chaude *b.* 305,3.

srăgŭ 188 .. v. sârg.

s̃ș̃teno, (sveșteno) aj. saint 256,3.

stádie, sf. (ĭĭ) stade 231,2.

stahíe, sf. (ĭĭ) spectre *b.* 261.

stâlp, sm. (urĭ) colonne, pilier; monument 172,2. 228,2. 267,2. 273,3. 274. 319,2. 331,2. 361,1 .. 2; *b.* 32,3. 40 .. 133. 158,2. 210 .. 365; —, appui *b.* 207,2; *stlăp* 6 .. 253,3; —, branche 17; *b.* 137,3; *stilp, b.* 353,2; **-páre,** sm. (ărĭ) branche; rameau 128,2. 233,2. 287. 311; *b.* 62. 91,3; *-ár, b.* 71,2; **stlăpnie,** Stylites 16*.

Stamáti, sm. Np. *b.* 368,2.

stámbă, sf. imprimerie *b.* 78,3. 151.

stâ'mpăr, va. 1. calmer; modérer *b.* 157,3. 237,2; **-áre,** aj. s. calme 240,3; *b.* 370; **-át,** aj. calme *b.* 93,2.

Stan, sm. Np. 134,2.3 ..; *b.* 360,3.

stâ'nă, sf. parc de moutons *b.* 258, 3. 305,2.

stána, sf. (stenurele) roc, rocher *b.* 259. 329; **stâ'neă,** sf. (cĭ) id. *b.* 150, 2. 217,3; *stincă* 234,3; **Stăneă,** sf. Nl. *b.* 244,2.

Stanciul, Np. 87,2; *-ĕul,* id. 74,2. 134,3 ..

stâng 69,2 v. sting.

stâ'ngă, aj. s. gauche; main gauche 258,3; *b.* 54. 122,3. 123,1-3. 144,3; *dĕ —,* à gauche 18,2 .. 103,3 ..; *în —,* id. 323,2; *stanka* 227; **-gáchĭu,** s. gaucher *b.* 260,3.

Stănisláv, sm. Np. 235.

stâ'njăn, sm. (jinĭ) toise 87. 92,2; *b.* 92,2. 366,2.

stánție, sf. (ĭĭ) station *b.* 221,2.

stăpâ'n, sm. (ĭ) maître 61. 121. 132. 143,3. 158,2. 180 .. 199 .. 223 .. 2. 325,3. 329. 351,1-3; *b.* 2,3. 16. 33,2 .. 189,3. 215,2 .. 358; **-ă,** sf. maîtresse *b.* 38,3. 181; **-eásă,** sf. id. *b.* 321; **-ése,** va. 3. dominer; posséder; —, vr. se maîtriser 189. 265,3. 266,2.3. 326,3. 329,2. 330,2; *b.* 11. 34,3. 94,2 .. 110. 118,2. 130. 134,3 .. 148,2. 168,3. 170. 246,3; —, aj. seigneurial *b.* 316,2; **-íe,** sf. domination; force; royaume 228,2. 256; *b.* 2,1.2. 8,3. 9,2; **-íre,** sf. (rĭ) gouvernement; domination 279. 328,1. 2; *b.* 9. 35. 46,3. 79,3. 87. 101,2. 121, 3. 168,3; —, pouvoir, (ange) 245,2.3; *săngur —,* autocratie *b.* 147,2; **-itór,** s. maître; souverain; qui règne, gouverne 229,2. 326. 328,3. 336,3; *b.* 155. 175, 2. 219,2.3; *singur —,* autocrat *b.* 35; *însușĭ —,* id. *b.* 86.

s̃tagoreț̦ul, (= de la Athos) 337 (v. sfeta-).

stă'rc, s. cormoran *b.* 111.

stâre, sf. (ărĭ) état; position 240,2. 323,1.2; *b.* 49,2. 84. 85,2. 86,2. 132. 166, 2. 242,2.3 ..; —, résistance *b.* 93,2; —, classe *b.* 219,2. 220,2; —, avoir; richesse *b.* 242,3. 347,2; *— împrejur,* circonstance *b.* 87,2; *cu —,* riche *b.* 246, 3; *a fi în —,* être en état de; pouvoir *b.* 245,2. 263. 368,2.

stăreț, sm. prieur 298; *-rêț* 305; *-riț, b.* 200,1.2; **-ța,** sf. abbesse 319,2; *-riță, b.* 97,3.

stări, aj. vieil *b.* 24,2.

starostíe, sf. prévôté 171,3.

stărnése, vn. 3. vivre, rester 202,3.

stărv, sm. charogne *b.* 47,2; *străv* 95,2. 116,3.

stat, s. position, condition *b.* 50. 192, 2; —, stature 201,2; *b.* 294,3; —, la vie; l'avenir 133,2. 211,3; —, (urĭ) statue *b.* 205,2.

stătătór, aj. constant; immobile 134, 3. 208; *b.* 3. 149; —, stagnant 359,3; *înainte* —, défense 84,2; *cêle stătătoare,* les choses immobiles *b.* 149,3.

Statie, Np. Eustathius 152.

stătoríe, sf. stabilité *b.* 10,2; **statórnic,** aj. immuable; stable *b.* 82,3. 112, 2. 180,2; **statornicíe,** sf. constance *b.* 82,2. 83. 180.

statúra, sf. stature; forme *b.* 168,3. 169. 205,2. 357,2 (v. stat).

stătútul, sm. existence 55,2.

stáu, vn. 1. (steteĭ) être debout; être; devenir; consister 1*,3. 3*. 7*. 14*,3. 16*,2. 1. 2,1. 2. 5. 7. 8,2. 10,3. 19. 26,2. 44,2.. 59. 64,3. 65,3. 91. 140,2. 147,3. 149,2. 158,2. 159,2. 165,3. 203,1-3. 213, 3.. 215,2.. 216. 222. 231. 234,2. 257, 3. 284,3. 300,3. 301,3. 311. 331,3. 361; *b.* 7. 10,2. 11. 19. 62,2. 85. 115,3. 119, 2. 131,3.. 133,3.. 139,2. 154. 166,2.. 169,3. 171,2. 180,2. 186,2. 198. 234. 290,2. 291,2. 343,2.3..; — *împotrivă,* opposer; résister 133,2; *b.* 196,2; — *înnainte,* id. *b.* 167,2; — *la vorbă,* disputer *b.* 96; — *pe gânduri,* méditer *b.* 291, 3; — *să,* avoir l'intention de *b.* 360,3..; —, *mr. b.* 263,2; —, *istr. b.* 282,3. 284,2.

stául, sm. écurie *b.* 154.

Stavaráchi, sm. Np. *b.* 81,2.3.

steá, sf. (stêle) étoile 12*. 14*.. 11, 2. 34,2. 49,3. 57. 66,2. 67,3. 83,3. 116, 2.. 129. 133,1.2. 172,3. 179,2. 203. 228,2. 244,3. 267,2. 300. 316,3.. 322, 3. 323,1..2. 357,3. 358; *b.* 22,3. 146, 3. 166,2.. 171,2; *stêoa* 244,2; *b.* 159, 3; *stiaoa* 200,3; *b.* 139,2..; *-ua, b.* 306, 2..314,2.3.

steag, sn. (urĭ) drapeau; bannière 37, 3. 70,1..3; *stêg* 73; *b.* 127,2. 137,3.

Stefan, sm. Np. 3*,2. 69,3.. 90. 98, 2. 110. 125. 156,3. 157,2. 158,2. 199, 3. 251,2. 283,3..; *b.* 74,3; — **vodă,** Np. 70,1-3. 71,1-3. 72,1-3. 190,2.. 191, 2..3.. 192.. 202; *b.* 32,2..3. 33,1-3. 82; **Stefăniță,** id. *b.* 32,2 (v. Ștefan).

stegár, sm. porte-enseigne *b.* 326; **-él,** s. bannière *b.* 326,2

stejár, sm. chêne 357,2.

stémă, sf. couronne 89; *b.* 316,2; *-mmă,* id. 251; —, armes *b.* 1. 237,3.

stempariță, *b.* 224,3 (v. șt-).

stenahorie, sf. embarras; angoisse *b.* 48.

stépénă, sf. (ne) marche; rang; degré 259. 264,2; *b.* 27,3. 29; *stêpena,* id. 299,3; **stepennaĭa,** psalme des marches 213,2.

stepsulu, *mr.* (στῖξις) tâche *b.* 265, 2.

Sterideal, Nl. *b.* 342,2.

sterigoáe, sf. hellébore blanche 355,3.

sterp, aj. stérile 209. 250; *b.* 258,3. 352,2; **sterpése,** vn. 3. devenir stérile 209; **stărpíe,** sf. stérilité *b.* 63,2; **-pít,** aj. avorté *b.* 372,2.

sti, prp. *mr.* sur; dans *b.* 270,3.. 272,3 (v. stri).

stíclă, sf. verre 224,2; —, bouteille *b.* 219. 260,3; *stecla, mr. b.* 286,2.

stidése, vr. 3. avoir honte 85; **-díre,** sf. honte 289.

stih, sn. (urĭ) verset 126. 184. 206, 2. 241,2. 296,3. 325,1-3; —, vers *b.* 102,3. 111,3. 154,2. 178,3. 182,2. 222, 3. 236,2.

stihíe, sf. (iĭ) élément 166,2. 260..; *b.* 23,3. 146,3. 218.

stinchesc, vn. 3. cesser *b.* 343,2.

sting, (nsei) va. 2. éteindre; anéantir 99,2. 184,3. 204.. 313; *b.* 16,2. 19, 2. 51. 185,2. 238,3. 259,3. 290,3; *stăng* 58,3. 69. 141,2. 142. 182,2; *b.* 48. 180,2. 240,2..; *sting* 212; **stíngere,** sf. extinction, chute *b.* 25,2; *stăn-* 199,3. 200,3; **stinsul,** sm. l'extinction 321,3; **stâns,** aj. éteint; mort *b.* 13,3. 196,3.

stiresesc, va. 3. *mr.* consentir *b.* 271; *stricsesc, b.* 272,2.

Stiriĭán, Np. 93,2.

stismusése, va. 3. *mr.* emmurer *b.* 279,3.

stog, sm. meule de grains *b.* 297,3. 320,3; —, *mr.* foule *b.* 263,3; **stogóșă,** *lâna* —, sf. laine ordinaire *b.* 258,3.

Stoĭán, Np. 93,2. 135,2; **Stoĭca,** id. 73; **Stoican,** id. 171,2.3..

stol, s. groupe, nuée 201,2.3..

Stolița, Nl. résidence (Moscovie) *b.* 34,3. 35.

stolnic, sm. (ĭ) sommelier; écuyer de bouche; rang 91,3. 150,3. 152; *stul-* 207,2; — **mare,** id. *b.* 73,2. 97,2.

stomáh, sm. estomac *b.* 26,2.

stors, aj. pressuré *b.* 45; **storsúra,** sf. pressoir *b.* 4.

străbát, va. 2. parcourir 130,3.

străbún, sm. aïeul *b.* 261.

străcurát, aj. purifié *b.* 342,3.

strădánie, sf. peine; effort 182,3; *b.* 130; **-duésc,** vr. 3. s'efforcer *b.* 124; **-duitór,** aj. assidu *b.* 156,2.

stráe, sf. (le) habits *b.* 178,3. 200,2. 294 . .; *stranie, mr.* vêtement *b.* 274,3. 281,2.

strafídă, sf. raisin sec *b.* 98.

străgóiŭ, sm. spectre *b.* 215.

străín, aj. s. étranger 68,3. 69,2. 315; *b.* 233,3. 304,2; *strein* 119,3. 125. 137,3. 189. 195,2. 197. 208,3. 237,3. . 305,2. 324,3; *b.* 7,2. 11. 65 . . 74,3. 121,2. 180,3. 201. 233,2; *striin* 13. 15, 2 . . 18,2. 3 . . 23,2. 24,3. 25,2. 33. 40. 98. 155,2. 161,3 . . 222,2. 237. 238 . . 282 . .; *b.* 183,3 . . 184; **striinat,** aj. s. qui est devenu étranger *b.* 69; **-ătáte,** sf. l'étranger *b.* 233,2; *stre-* 212,2; —, les étrangers *b.* 127,2.

străĭță, sf. havre-sac *b.* 227,2.

strája, sf. garde; poste 72. 84,3. 211,2; *b.* 169,2. 244,2.3; **străjeár,** sm. (ĭ) gardien 244,3; **străjuésc,** va. 3. garder 3*,2. 6*. 167,3; *b.* 11,3; *stre-* 167,2.

strălucésc, vn. 3. luire; briller; resplendir 2*,3. 57,1 . . 2. 66,2. 85. 179, 2. 212,3. 231. 302,3. 340,2. 367,2; *b.* 24. 107. 177. 209,2; *stre-* 368; **-ire,** sf. lustre; éclat 245,3. 246; *b.* 55. 163; **-cít,** aj. s. illustre *b.* 107,2. 249; —, brillant *b.* 89 . . 91; **-citór,** aj. s. id. *b.* 159,3. 177,2.

străluminát, aj. illuminé 257,3. 259, 2; **-ătór,** lumière 247,2; **-neá,** vn. 1. illuminer 242,2.

stramásu, sm. *istr.* matelas *b.* 285,2.

strămâtúră, sf. laine teinte *b.* 312,2.

strâmb, aj. faux; inique; injuste 15*, 3. 33. 40,2. 166 . . 193. 210. 218,2; *b.* 12,2. 74. 374,2; —, tort; courbé 350,3; *b.* 14,2. 91,2. 98,3. 120,2. 169. 371,2; *strămb, b.* 118,3; **strimbáre,** sf. courbure *b.* 88,3; **-ătáte,** (tăți) sf. iniquité; malice 1,3. 26. 35,2. 105. 109,2. 155. 170. 190,3. 218,2; *b.* 7,3. 70,2. 159, 2 . . 211.

strămóș, sm. (ĭ) aïeul; ancêtre 182. 345; *b.* 4. 5,2. 17,2. 50. 96,3; —, Adam *b.* 64,3. 95,2; *stre-* 260,3; **-ésc,** aj. des ancêtres *b.* 252.

strâmt, aj. étroit; serré 285,2. 313, 2; *b.* 152,2; **strimtáre,** sf. manque 280; **strâmtoáre,** sf. détroit 191,3; *b.* 93,2; *strimtoare,* sf. presse, réduit *b.* 116; **strămtoréz,** va. 1. serrer *b.* 93; **strimtúră,** sf. *mr.* presse *b.* 270; **strimt,** aj. *mr.* serré *b.* 266,2.

strâmút, va. 1. changer 7*,3. 28,3. 202,3.

stránă, sf. (e) chœur *b.* 339,2.

străncenát, v. strun-.

strănepót, sm. (ți) arrière-; petit-fils 237; *stre-* 92,2. 93; **-ótă,** sf. petite-fille 44,3.

strâng, va. vr. 2. (strânșu, strânseĭ) serrer; ramasser; assembler 25 . . 60, 2. 69,2. 117,3. 132,3. 161,3. 169,3. 204, 211,3. 212. 249,3. 271,2 . . 306,3. 313,1.3; *b.* 11. 12,1-3. 111. 116,3. 136, 3. 213. 221,3. 290,1-3; *string* 71,2. 72. 138. 234,3; —, *mr. b.* 265,2.3; —, vr. se réunir; s'assembler 131. 133. 174,2. 225. 265,1.2. 319,2. 353,3; *b.* 313,2; *string* 3*,3. 34. 70,2 . . 72,2; *b.* 18 . . 19, 1.2. 25; **-ere,** sf. syllexis 145,2.

stranie, pl. *mr. b.* 247,3 (v. straie).

stránic, sm. étranger 47,3.

străns, aj. av. serré; recueilli; plié 245. 258. 271,2. 325,3; *b.* 90. 248,3, 313. 358,3; **strinsul,** sm. l'amas des eaux 34,2; **strinsoáre,** (sorĭ) id. 265,2; —, gain 149; *b.* 148.2; **strănsúră,** sf. gain; richesse 47,2. 211,3; —, l'action de plier 245.

strănút, vn. 1. éternuer *b.* 121. 336,3.

straste, sf. angoisse 13,2; **străstuésc,** va. 3. affliger 12.

străstúră, sf. (re) couche; planche *b.* 295.

strășină, sf. avant-toit 172,3; *stre-, b.* 327,3.

strășnic, aj. av. terrible, 228,2. 238; *b.* 56,2.3. 81,3. 109,3. 171,3.

strát, s. lit 242,2; —, planche *b.* 320.

Stratul, Np. 75,3.

stratocamil, sm. autruche 167,3 . . 168.

străvŭ 95,2. 116,3 (v. stărv).

stréchiu, vn. 1. courir comme piqué par un taon *b.* 337,3.

strecór, (curaĭ) va. 1. filtrer; tamiser *b.* 46. 128; *stri-, b.* 43,2; **-curát,** aj. filtré 242; *b.* 340. 342.

stredie, sf. miel 12,3. 154,2.

strepezálă, sf. agacement 285.

stri, prp. *mr.* en, dans, sur *b.* 269, 1. 3 .. 270,1 .. 2 (v. sti).

stric, va. 1. gâter, détruire, briser; déchirer; vaincre 23. 27,2. 59,2. 62,3. 96. 110,2. 120. 168 .. 171,2; *b.* 205,3; —, démolir 230,3. 253,3. 254. 292. 320. 341 .. 350,3; *b.* 19,2. 26,2. 47. 124,2. 149. 208,2; *străc, b.* 116,3. 132,3; **-ăcós,** aj. nuisible *b.* 148; **-ăcĭúne,** sf. dommage; dégât; blessure 291,2. 300. 359,3; *b.* 6, 2; —, nuisible 292; —, l'action de détériorer *b.* 79; **-cĭúne,** sf. id. 160. 162, 2; *b.* 152,2; **-áre,** sf. destruction; endommagement *b.* 87,3. 164,3. 236. 259, 2; **-át,** sm. (ți) lépreux; malade 26,2. 122,3. 304,2 .. 3. 305 ..; —, aj. brisé; gâté 120,2. 212,2; *b.* 12. 22 .. 74,2.

Stricovschie, sm. Np. 192 ..

stricsesc, v. stircsesc.

stricurătoare, sf. passoire *b.* 258,3.

strídie, sf. (iĭ) huître *b.* 42,2. 43,3 ..

strig, va. 1. (aĭu) crier 3*,2.3. 10, 2. 13,3. 21,2. 26,2. 30,3. 31,2. 156 .. 165. 186,2. 235. 247. 286,3. 287. 296, 2. 358,2; *b.* 19,3. 170,3. 209,3; —, appeler 65,3. 83,2. 85. 86. 318; *b.* 33,3; —, publier 264,2. 266; *străg,* crier 188, 2. 296. 301. 302,3; *b.* 58. 116,2. 133, 2. 136,2. 142. 196,2; —, appeler 307; *strig,* appeler *mr. b.* 276,2; **-áre,** sf. (ărĭ) cri; clameur 85,2. 316,2; *b.* 93. 152,3; 185,2; *-ari, b.* 142,2; *străgare, b.* 84.

Strilbițchiĭ, sm. Np. *b.* 144,2.

Stroéscul, Np. 173,3.

Stroia, (vornicul) Np. *b.* 206,2.

stropése, va. 3. asperger; arroser *b.* 177,3. 327,3; **stropulét,** sm. (tĭ) goutte *b.* 327,2.

strugur, sm. grappe 16; **-e,** sm. (ĭ) raisin 100,2. 157. 282; *b.* 12. 45,3. 97, 2.3. 98,3 ..

strujése, va. 3. torturer; rompre 321. 322; *b.* 204,2.

strúmurar, sm. (ĭ) pique-bœuf *b.* 127,2.

struncinát, aj. brisé *b.* 217,3; *străncenat.*

strúnă, sf. (ne) corde de violon 14, 2. 179.

strúngă, bergerie; parc de brebis *b.* 258,3; *stungă, mr.* id. *b.* 263,2.

struț, sm. bouquet *b.* 294,3; **-uș́or,** sm. petit bouquet *b.* 295,3.

Studitul, Np. *b.* 38,3.

stungă v. strungă.

stup, sm. (ĭ) ruche *b.* 24,3 .. 25,1. 2 .. 34,3. 67,2. 220.2 .. 221. 222.

stupái, intject. halte! *b.* 127,3.

sturlubátec, aj. têtu *b.* 352,3.

sturz, sm. (ĭ) grive *b.* 44,3.

su, istr. v. sup.

subásul, Aga *b.* 294,3.

subțiéz, vr. 1. devenir fin *b.* 328.

suc, sm. suc *b.* 317,3.

Succávă, sf. Nl. 76,2. 246; *-ca-* 174, 2; *-cê-* 70,3; **sucávschi,** aj. de Suc- 114,3. 173,2. 205,3.

sucésc, va. 3. tordre *b.* 120; **sucít,** aj. tortillé 172,3.

sucțesíve, aj. successif 343,3.

sudálmă, sf. (ălmĭ) injure; invective, offense 122. 123 ..; *b.* 7.

sudar, s. sudarum 244,3.

Sudiale, (?) *b.* 127,3.

sudoáre, sf. (orĭ) sueur 57. 97,3. 300,3; *b.* 103. 306,3. 344,2.

suduésc, va. 3. offenser; injurier; maudire 121,1-3; **-uít,** sm. offensé 122, 2; **-itor,** sm. qui offense 122,1-3. 133 ..

súfăr, vn. 3. (a su feri) souffrir 129. 338, 2; *b.* 7. 13,3. 82,2 .. 3. 193,3. 236,3. 375; **suferít,** aj. toléré *b.* 8.

sufláre, sf. souffle; haleine; vent 102. 166,2; *b.* 90,2. 131. 164 ..; *toată —,* tout ce qui vit *b.* 146,3; *fără —,* hors d'haleine *b.* 196. 368,3; **suflát,** aj. inspiré 321,2.

súflec, vr. 1. retrousser *b.* 350,2; *-lic, b.* 337. 351.

súflet, sn. (e) âme 1. 2 .. 3. 4. 5. 24,2. 30,2. 42,2. 64,3. 76,2. 88,1. 2. 111. 127. 183 .. 186 .. 215,2 .. 3. 271, 2 .. 317. 347,3; *b.* 46,3. 47. 48. 49. 100,3. 199,2 .. 3 ..; *sof-* 54,2. 139,2; *sufflit, mr. b.* 280,3; **-tése,** aj. s. spirituel; de l'âme 10*,2. 12*,2. 29. 30. 37, 2. 50. 51,2.3. 76,3. 98. 111. 112,2. 169. 238 .. 364; *b.* 28,3. 146,3; —, animé 317 ..; **-é'ște,** av. spirituellement 85,3. 240; **sufleţél,** s. dim. petite âme *b.* 345,2; **suflu,** vn. 1. souffler; respirer 80,2. 165,3. 168. 215,2. 357; *b.* 54,2. 86,3. 131 .. 137,3. 211. 239,2.

sug, va. 2. (supseĭ; supt) teter; sucer 7.9,2.15,2.61.264,282; *b.*163,2.309.369, 2; **-ár,** sm. qui tette à la mamelle 233, 2; *b.* 258,3; **sugăritu,** sm. l'action de teter *b.* 258,3; **sugáș,** sm. (ĭ) à la mamelle; **-ătór,** aj. s. qui tette 11,2. 282,3.

sugmán, s. manteau *b.* 205,2.

sugrúm, va. 1. étrangler 90,3; *b.* 207.

súĭu, va. vr. 3. monter; élever; s'élever 6*,3. 32,2. 35,2. 41,2. 57,2. 65,3. 68. 99,3. 112,2. 124,2. 149,2. 162. 203, 2. 222. 250. 259,2. 273,2. 282. 300,3. 301,2.3. 302,1.2.. 333,2. 361; *b.* 27,3. 33,2.. 70,2. 142,2. 197,2. 216,3. 233, 3. 258,3. 351,2; **suíre,** sf. ascension; l'action de monter 105. 245,3; **suít,** sm. id. 35,2.

súlă, sf. poinçon *b.* 346,2; —, *mr.* id. *b.* 264,2.

sulemenít, aj. fardé; plâtré *b.* 370,2.

súliță, sf. (țe, țĭ) lance 6. 9. 200,2. 201,2. 212,3; *b.* 19,3. 89,2. 237,3. 323. 333,2; *-ți, b.* 120,3; **-țașul,** s. lancier 53.

sultán, sm. le sultan 71. 149,2.. 150.. 191,2. 334,1-3. 336..; *b.* 81,2. 366,1..2..; —, *mr. b.* 280,3. 281,1.2. 282; **Sultănică,** sf. Np. *b.* 308,3.

súmă, sf. (e) somme; nombre *b.* 364; *summă* 124. 152,3. 227; *b.* 220,2; *somă, b.* 82.

sum, *mr. b.* 269 (v. supt).

sumár, sm. *mr.* bât *b.* 271..

sumés, aj. retroussé *b.* 314,2.

sumeț, hardi; audacieux *b.* 227. 366, 2; **-țíe,** sf. hardiesse *b.* 141,2. 241.

sún, va. vn. 1. sonner; retentir; faire du bruit 200. 233,3; *b.* 22,3. 213,2. 311; **-ătór,** aj. faisant du bruit; retentissant 314,3; **-et,** sm. (e) son; bruit 199,3. 201,2; *b.* 23,3. 89,3. 93,3. 140, 2. 217.

súpăr, va. vr. 1. fâcher; importuner; se fâcher 247,3. 248. 259,2; *b.* 7,3. 14, 2. 198,3. 208,2. 229,2. 335,2. 362,2; —, s. souffrance; oppression; tourment; dépit *b.* 24,3. 25; **-áre,** sf. id. 219,3. 228. 229. 366; *b.* 11,2. 24,3. 25. 49. 81,2. 82,3; *supar-* 184; **-álnic,** aj. irritable *b.* 6,2; **-át,** aj. fâché *b.* 114. 230, 2; *-perat* 186; **-ătór,** aj. fâcheux; vexant 228,3; *b.* 249,3.

súpra, prp. sur 247,3.. 248,3; *de* —, au-dessus 34; *b.* 20,3. 27.

supceriul, sm. qui est sous ciel; atmosphère, terre 267,3.

súpt, prp. sous 16*. 11,2. 24,2.. 32,2. 113,2. 115. 149.. 185,3. 266,3. 360,3..; *b.* 66,3. 91.. 107,3. 157. 220. 239; *de* —, en bas; de dessous 15,3. 34; *de de* —, id. 322,3; *b.* 118,3. 123, 3; *pe* —, sous *b.* 118,3; *suptu* 6. 7. 49, 3. 125..; *sopto* 175; *sup* 266. 268; *subt, b.* 243; *sub, mr. b.* 204,3. 205,3; *sum, mr. b.* 269,3. 270.. 271,2; *su, istr. b.* 283,1.2.

suptsisioáră, sf. aisselle *b.* 115,2; *suptŭsuara* 13,3.

supțíre, aj. délicat; fin 78,3. 140, 2.. 202,2. 352,3; *b.* 45,2. 46,2.. 62. 177,2. 305. 315,3; —, âpre 92; *-țăre, b.* 84,3. 262; *subțire, mr.* mince *b.* 280, 3; **-él,** aj. très mince *b.* 43,3. 296,3; *subțirel, b.* 297; **supțietáte,** sf. subtilité *b.* 108,3.

supún, va. 2. (uș; useĭ -ne) soumettre; asservir 9*, 3. 11,2. 284; *b.* 5. 46, 3.. 94,3. 132,2. 142,2. 156,3. 199,3. 205,3. 235,2; *suppun, b.* 9. 14,3. 161. 249. 362,2; *supuĭu* 360,3; *b.* 203,2; **-ere,** sf. soumission; obéissance 291,2; *b.* 47,2; *supp-, b.* 155; **supús,** aj. s. soumis; sujet; exposé à; docile 191,2. 245, 3. 317,2; *b.* 7,3. 19. 35. 79.. 105,2. 150,3. 168,3. 169,2. 220,2. 237. 349,3; *subpus, b.* 357,2.

supuréz, va. 1. *mr.* se moquer *b.* 281,3.

surafea, sf. *mr.* rasoir *b.* 267.

surcéa, sf. (cêle) copeau 24.

súrd, aj. s. sourd 66,2. 132,3. 228, 3; *b.* 49. 376,3.

suróră, sf. sœur 5* (v. soră).

surp, va. 1. renverser; crouler; détruire 70. 205. 284; *b.* 23. 39,2. 52,3. 185,3. 288,2.3; *surup* 203,1-3; **-áre,** (arĭ) sf. destruction *b.* 153,2. 243,2.

sursésc, va. 3. *mr.* raser *b.* 266,3.

surumán, aj. s. pauvre; non employé 155. 276,3; **-mănie,** sf. pauvreté 129, 2. 269.

sus, prp. en haut; dessous 10*,2.. 3. 11. 57,2. 165,3. 240,2. 293,2; *b.* 4. 73..; *susul,* le très haut; Dieu 15. 25. 77. 114,3; *de* —, d'en haut 21. 36,3. 107. 142. 177,1.2; *b.* 80,3. 229,2; *în* —, av. en haut 140,2. 320,3; *b.* 33, 3. 157,3; *în — de,* plus haut que 178; *în — ul apăi,* en amont 327..; *in -u, mr.*

b. 265; *maĭ* —, plus haut; susdit 69,3. 93, 2 . .; *maĭ* — *de*, plus âgé 120,3; *maĭ pre* —, supérieur *b.* 24. 199,3. 243,3.

susáĭu, sm. laiteron 355,3.

suspín, sn. (e; urĭ) soupir 32. 64. 82. 186. 196,3. 241,3. 242. 338,3; *b.* 25,2. . 47,2. 48. 212,3; —, vn. 1. soupirer 9*. 19,2. 64,3. 67,3. 140. 142. 230,2; *b.* 54. 178,3. 183. 200. 232. 307,2; *suschir*, *mr.* id. *b.* 278; **-áre**, sf. (ărĭ) soupir; sanglot 99,2; *b.* 47. 53,3. 180, 2; *-ire*, *b.* 109,2; *suschirare*, *mr.* id. *b.* 279,2.

sús-strigare, sf. cri de joie 248.

sútă, sf. (e) cent 4. 53. 71,3. 75,2. 96 . . 101. 103,3. 104,3. 127,3. 183,2. 297,2. 338,2; *b.* 77. 109,3 . . 254,3; —, siècle *b.* 168,3; *o* — *de boi*, hécatombe *b.* 83,3; **al — elea**, le centième *b.* 367 . .; **sutáş**, sm. (centurio) 3*,3 . . 5*.

sutur, *mr.* *b.* 278,3 (v. sătur).

svadă 265,2 (v. sf-); **svádnic**, aj. querelleur 285,3.

svănt 289,2 (v. sfănt).

Sveatosláv, sm. Np. *b.* 50,3.

svérca, sf. *mr.* nuque *b.* 271,2.

svêştnic, sm. (ce) chandelier 129,1-2. 148,3 (v. sfeşnic).

sveta Sofia, Nl. l'église de sainte Sophie 60,2; — **Mochie** 61.

svêtnic, sm. (iĭ) conseiller 133. 354, 2. 355 (v. sfetnic).

sviča, sf. *istr.* lumière *b.* 285,2.

svidočesc, va. 3. *istr.* déposer un témoignage *b.* 285.

svinţie 311,2; *suynt*, id. 226,1.3. 227,1-3 (v. sfănt).

svirê'p, aj. sauvage 60 (v. sirep).

svitésc, va. 3. prouver 324,2.

svrăşesc 312 (v. sfărşesc).

symból, sm. symbole *b.* 100.

symvulíe, sf. conseil *b.* 266.

synagógă, sf. (gurĭ) assemblée; synagogue 126,2. 153,3; *b.* 38.

S'yndipa, sm. Np. *b.* 188,1-3. 189 . .

syntaxisul, sm. syntaxe 157.

S'yria, sf. Nl. Syrie *b.* 204.

Ş, Şt (III, Ц).

şágă, sf. plaisanterie *b.* 290,3.

şáĭcă, sf. barque *b.* 302,3; **şaĭculíţă**, sf. dim. *b.* 302.

Şandru, sm. Np. Alexandre 38,2.

Şanta, Nl. *b.* 113,2.

şánţ, sn. (urĭ) fossé; retranchement 150. 197,2; *b.* 92,2. 141. 173,2. 240, 2. 3.

şápte, num. sept 12*. 42,2. 283,2. 322. 350; *b.* 131,2. 188,2. 204; *şeapte* 114. 146. 209,2 . .; *şăpte* 7; *b.* 67,2; **al şêptelê**, le septième 49,3; **a şeptea**, la septième 2. 22,3. 33; *b.* 63,2; **şicaptesprăḑêce**, dix-sept 199,3; **şêptezécĭ**, soixante-dix 151; *b.* 156; *-ḑăcĭ* 149; *şaptezece* 183,3; *-ḑecĭ* 5*,2; *şeptezečy* 61. 183,3.

şarpe, sm. (şărpĭ) serpent 36,2. 56. 60,3. 90,3. 102 . . 166,3; *b.* 6,2. 38. 59. 131,1.2. 153. 189,3 . . 232,2; —, (şerpĭ) 229. 230,3; *b.* 91,2.3. 163,3. 354,3 . .; *şarpi*, *b.* 138; *şerpe*, *b.* 340,3.

şarvaná, f. (le) chausse; culotte *b.* 33,2.

şáse, num. six 9. 21,2. 22,3. 293, 2. 317,3; *b.* 126,3; *şăsă* 6; *b.* 60,2; *şêse* 103,3. 107,3; *şese*, *b.* 311,3; **al şasele**, le sixième 6; *al şease*, id. 253; *a şase*, id. 40,2; **a şase**, f. la sixième 33. 35; *b.* 168,3; *şastele*, *istr.* le sixième *b.* 285; **şease sprezéce**, seize *b.* 372,2; **şasezecĭ**, soixante *b.* 40; *şease-* 231,2; *şasăzăcĭ*, *b.* 360.

şatrár, sm. v. şetrar.

şbula, sf. *istr.* oignon *b.* 283,3. 284.

Şcheu, s. (ei) Bulgar 33,2. 61; **Şchée**, Nl. *b.* 33.

şchĭóp, aj. s. boiteux 127,2. 349; *scop* 25,2; **şchĭopéz**, vn. 1. boiter *b.* 66,3.

şcoálă, sf. (le) école 201,2; *b.* 27,3. 178,2. 249,2. 252,2; *şcolă*, *b.* 228,2; *şculă* 220,2.

Şcodra, Nl. *mr.* *b.* 276.

şe, *bnt.* *b.* 263 . . (v. ce).

şea, sf. (şele) *b.* 296,3. 342,3 . . 371, 2; *şê* 361,2. 362,2; *şêua*, *b.* 333,2; *şauă*, *b.* 306,2; —, (şeale) *b.* 326,2.

şcle, s. (pl.) reins *b.* 223,2; *şale*, *b.* 332.

Şeptelič, Np. 173,2.

Şebeş, Nl. 37.

şed, vn. 2. (şezuĭ; a şedea) être assis; s'asseoir; se coucher; se tenir; demeurer; rester 1*. 9. 18,1.2. 21. 32,2. 36, 1.2. 103,3. 124,2. 130,3. 167,2. 216. 263. 300,2. 304,2. 305,2. 314,2.3. . 329. 334 . . 353,2. 364,3; *b.* 19,3. 34. 41,2. 68,2. 119,3. 142,3. 169,3. 189,2. 369,

3; — (şeḑuĭ) 210,2. 255; — (a şădea) 41,2. 163,2. 195,2. 284. 288,2. 301,3. 310,3. 311. 331,3. 352; *b.* 37,2. 60,3. 72,3 .. 75, 3. 107, 2. 138, 3. 143,3 .. 166,3. 172,2. 256; — (a şidea) 335 . .; *b.* 98. 115,3. 198,3 . . 216,3; *şed,* (şizuĭ) *mr. b.* 264,2. 265. 268,3; **şedêrĕ,** sf. (κάθισμα) part du Psautier 1*. 24,2; —, (rĭ) assemblée 1*.

şeialaltă, *bnt. b.* 262,3 (v. altă).

şel, *bnt. b.* 262,2 (v. cel).

Şendrĕ, Np. 72 . .

şerb, sm. (ĭ) serviteur; esclave 11*. 3. 12,3. 16. 67,3. 147. 186 . . 248. 254,2. 257,2; *şerŭb* 49; *şărb* 179,3. 180; *b.* 72,2; *şărŭb* 179; **şerbésc,** va. 3. servir 367,2.

Şerban, Np. 38. 260. 333,2; *b.* 205, 3. 206; *Săr-* 279. 290,2.3. 343,3; *b.* 127,3.

şerpurél, sm. petit serpent *b.* 339. .

şerveţél, sm. petit essuie-main *b.* 370,2.

şes, sm. (urĭ) plain; vallée 114,2; *b.* 209,2. 300,2. 321; *şăs, b.* 62,2; —, aj. plat, plain *b.* 219,2. 261,3.

şetrár, sm. şetrar; titre de noblesse en Valachie 44,3. 53. 62,2; *şatrar, b.* 220,2.

şez, v. şed.

şezătoare, sf. veillée; réunion *b.* 262. 348,3. 370; *şă-,* aj. assis *b.* 98,2. 180.

şfert, s. quartier *b.* 27,2 . . 294.

şghiáb, sn. (urĭ) gorge d'une montagne *b.* 314,2.

şi, cj. et, aussi 1 pass.; *si* = *şi* 216; *sziĭ* 226,2 . .; *shi* 188; *b.* 183; *şă* 255,2. 256. 257; *b.* 262,2 . . 3 . . 263 . .; *şe* 134,2 . . 3 . . 175,2; *şi, istr. b.* 284. 286,3. 287.

şĭ, pr. réfl. 3. pers. dat. 4. 9; —, *mr. b.* 266 (v. gram.).

şie, (sieş) 52; *b.* 358,3 (v. gram.).

şiioru, sm. *istr.* seigneur, Dieu *b.* 284,1.2 (v. si-).

Şikhem, Nl. 35,3.

Şileşen, Nl. 173,3.

Şiloh, Nl. 36.

Şinca, Nl. *b.* 205; *Şincai,* Np. *b.* 205.

şindlesc, va. 3. couvrir des bardeaux *b.* 223,2. 337,2; **şindrilă,** sf. (lĭ) bardeau *b.* 291.

şineva, *b.* 262,2 (v. cine).

şioput-lu, s. *mr.* fontaine *b.* 275,2.

şiret, sn. (urĭ) galon; passement *b.* 90.

şiriténie, sf. finesse *b.* 356.

şiroĭu, sn. (roae) torrent *b.* 289,3.

şiută, *b.* 330 (v. ciuta).

şleáh, chemin battu.

şliahtă, sf. ban 191.

şlic, sn. (ce) bonnet *b.* 3,3. 11,3. 121.

şoapta, sf. voix; chuchotement *b.* 288,3.

şoarece, sm. souris 161. 166; *b.* 12. 213,2 . . 3 . . 376,2; *-ice* 165,3; *b.* 11,2; *şoric, mr.* 270,2. 273; *b.* 269,3.

Şocuţ, Np. (Saxon) 208.

şofran, s. safran; crocus 356; *b.* 42, 3. 97,3. 319,2. 374,3.

şoĭm, sm. (ĭ) faucon *b.* 328,1-3; *şoiim, b.* 137,3.

şóld, sn. (urĭ) hanche *b.* 260,3. 309, 3. 332,2.

Şoldan, Np. 173,3.

şoldină, sf. maladie des hanches *b.* 26,2.

şoltuz, sm. (ĭ) maire (Schultheiss) 38,2. 45. 93, 2; *-toz-* 43,2.

şopăcăitor, aj. médisant *b.* 208,3.

şopărlă, sf. lézard 357.

şoptesc, vn. va. 3. chuchoter; calomnier 352,2; *b.* 304,2. 362,3; *şopotesc* 248,3; **şoptitór,** aj. s. calomniateur, rapporteur 12*,3; *şopotitor* 50,3; **şoptire,** sf. (rĭ) séduction *b.* 58.

şoricel, sm. souriceau *b.* 362.

şovăĭésc, vn. 3. mentir (?) 10*,3; —, chanceler 290; *şuvâesc,* tergiverser, chanceler 122. 123,2; *b.* 98,3.

şovár, sm. fenouil 355,3.

şpán, sm. (ĭ) gouverneur de province 218,3 . . 219. 268,3.

ştăpărésc, va. 3. piler; broyer *b.* 225.

Ştefán, Np. 37,2. 44,3. 45. 173,2. 200; *-vodă* 174,1 . . 2; **Ştefănéşti,** Nl. 45,1.2 (v. Stefan).

ştempár, sm. (ĭ) mineur; broyeur *b.* 223,3 . . *-părĭţă,* sf. *b.* 224,3.

şterg, va. 2. (şterseĭ, -e) essuyer; effacer 186,3. 295,2. 300,3. 346,2; *b.* 46, 2. 229,3. 241,2; — *palme,* souffleter *b.* 303,3.

ştergár, sn. (e) essuie-main *b.* 339,2.

ştrêng, sn. (urĭ) corde 359.

ştiflă, sf. *mr.* botte *b.* 265,3 . .

ştiinţă, sf. (ţe) science; connaissance; méditation 155. 211. 280. 293,3. 360; *b.* 2. 7,2. 155,2. 243,2. 247. 249,2;

cu—, sciemment 346; *b.* 201,3; *ştiinţele formose*, les beaux-arts *b.* 234,3.

ştir, s. blette *b.* 97,3.

ştir, s. essuie-main *b.* 334, 3. 335 (v. peşchir).

ştíre, sf. (rĭ) savoir; connaissance; nouvelle; rapport 11*,2. 135,2. 217,3. 363,2; *b.* 65,3. 363,3; *cu —*, sciemment 87; *b.* 127; *fac —*, notifier 220,2; *b.* ; *-ri*, *b.* 97,3; *ştire*, *mr.* connaissance *b.* 266, 2. 268,3; **ştíu**, vn. 2. (ştiúĭu) savoir; connaître; entendre 1*,2. 5*,3. 1. 2. 3. 8. 14. 15,2 .. 21. 25,2. 39,3 .. 42,2. 3. 46,3. 47,3. 48,1. 3 .. 51,3 .. 54. 66, 3. 68,3. 73. 76. 86,3. 89,2. 100,3. 108, 1-3. 109,2. 116. 122. 126,2 .. 179,3. 180. 182,2. 211,3. 241,3. 297,3 .. 314, 3; *b.* 22,2. 74,3. 113. 158,3 .. 203,3. 216,2. 224,2. 265,2. 312,2. 314,2; —, *mr. b.* 267,2. 279,2. 281,2; **ştiút**, aj. s. connu; expert; connaisseur; expérimenté 212,3. 260,2. 280. 366,3; *b.* 209,3; **ştiutór**, aj. s. connaisseur 25. 363,3; *b.* 21. 22; **ştiutúră**, sf. connaissance; science 31,3.

ştupésc, va. 3. cracher *b.* 90.

şúer, vn. 1. siffler *b.* 343,2; —, s. sifflement *b.* 345,3.

şugubéţ, aj. illusoire 324,2; **şugubínă**, sf. dommage; péché *b.* 258,2.

şúmă, sf. table de matières 126 ..

şupărĕz, vr. 1. *mr.* se moquer *b.* 270,3.

şupesc, vn. 1. courrir 95.

şuteálă, sf. (tele) flatterie, caresse 171,2.

şuţesc, vr. 3. *mr.* tourner *b.* 270. 271,3 ..

şuvâesc, v. şov-.

şváră, sf. corde, ligne; niveau 267,2.

Şved, sm. (ezĭ) Suédois *b.* 18,2. 3. 19,1.2 ..; **şvezesc**, aj. suédois *b.* 18.

T (Ţ).

ta, pron. f. 2 pers. v. gram.

tabac, sm. tabac *b.* 116,2; **-chére**, sf. tabatière *b.* 116,2.

tabalhaná, sf. (ele) instrument de musique, orchestre 334,3.

Tabán, Nl. *b.* 300,3.

tábără, sf. (bere) camp *b.* 167. 197, 2. 206,2. 234. 252,3; **tăbărésc**, camper, jeter un camp; fondre 150. 333,3. 334; *b.* 300,2.

tábie, sf. (ĭi) retranchement; bastion *b.* 92,3. 244,3. 245,1.2.

táblă, sf. (le) table 23,2. 40; —, planche *b.* 360,3. 361.

tăbuéţ, sm. sac; besace *b.* 348,3.

tac, intj. *mr.* onomatop. *b.* 280,3.

tac, vn. 2. se taire 13. 31,2. 63,3. 64,3. 85. 169,2. 184,2. 327,2. 331. 365, 2; *b.* 200; —, (a taşe) *bnt. b.* 262,2; **tăcére**, sf. silence *b.* 161,3. 362,2; *-cêrê*, *b.* 5,2. 53,3. 149,2; *-cea-* 184,3. 213.

tăcĭúne, sf. rouille (du blé) *b.* 320,2.

tăére, sf. carnage *b.* 165; — *capuluĭ*, décapitation 89,3; **tăcáre** s., circoncis, Juif 15*,2; **tăcát**, aj. taillé 101; **tăctor**, s. coupeur *b.* 27; **tăctúră**, s. les circonsis, Juifs 16*. .

taft, sm. *tatht*, taffetas 136,3; —, tapis.

tágă, sf. (a prinde —) nier 160,3 ..; **tăgádă**, sf. dénégation 213,2; **tăgăduésc**, nier; dénier 187,2. 245. 272,2; *b.* 206, 3. 256,2; **tagăduíre**, sf. dénégation *b.* 153,2.

tágmă, sf. ordre, classe *b.* 219,3. 220, 3. 222,2.

táĭcă, sm. père *b.* 229,3. 233,3.

táĭnă, (ne; nĭ) sf. mystère, sacrament; secret 8*. 47,2. 77. 79,2 .. 88,3. 97,3. 114,1-3. 115 .. 137,2. 161,2 .. 200. 226. 233,3. 330,3. 346; *b.* 7,2. 26,2. 28. 74, 3. 106,3. 107 .. 235 ..; *de —*, privé 169; *în —*, en secret; secrètement 29. 88. 112. 163,3. 186. 187,3; *b.* 69,3; *prin —*, id. *b.* 241,3; **-nic**, aj. s. secret 293,2; *b.* 107; —, initié 244; **tăĭnuésc**, va. 3. céler 245; **tăĭnuít**, aj. s. secret; discret; mystérieux 327; *b.* 145,3. 163,2. 245,2.

táĭu, (a tâĭa) va. 2. couper; tailler; tuer 47,3. 66. 71,2 .. 81,3. 101,2. 104, 3. 113,2. 127,2. 133,2. 141,2. 171,2. 190,2. 192. 197,3. 204,2. 258 .. 307,3. 308,2. 311. 342,3. 349,2, 355,1.2. *b.* 32,3. 42,3. 93. 117. 120,2. 140,2 .. 197. 216,3. 239,3. 255,3. 315,3. 332,3; —, *istr. b.* 285,2; *talĭu*, *mr. b.* 266,3. 277. 282. 286,3.

talánt, sm. (ţi) talent 95,3 .. 96 .. 98,2. 158,2. 236,2. 275,3. 326,3 ..; *b.* 72,2. 154. 210,2; *-ndul* 279,2.3 ..; —, génie *b.* 246,3.

taláz, sm. flot *b.* 130.

tălc, sm. (urĭ) commentaire; explication 166. 297. 314,3 .. 315,1 .. 2; *b*

20,2.3. 21,2. 23. 57,2. 64,1.2. 73. 119, 2; —, fable 353; **tălcoványie,** sf. commentaire 110; **-cuésc,** va. 3. interpréter; expliquer; commenter 98. 166. 308, 2 .. 312; *b.* 31,2. 163,2. 164 ..; —, traduire 260,2. 261,2. 313,3. 321,3. 358,3; *b.* 20,3. 50. 150. 202,3; — 77, 3. 180,3. 253,2; **-uíre,** sf. explication; interprétation 243,3; *b.* 20. 31,3. 106, 2. 122,2; —, traduction 260,2; **-cuitór,** interprétant *b.* 39.

táler, sm. (i) écu 38,3. 43,3. 45. 63. 90; *b.* 63,3. 64. 192,3; *talir, mr.* id. *b.* 265,3. 266 ..

táler, sn. (e) assiette *b.* 364 .. 374,3.

tălhár, sm. (rĭ) brigand 235,3. 285. 294,1-3. 324,2. 358,1.2; *b.* 16. 17,2. 60,2. 64,2. 127,2.3. 312,2; *tyl-, b.* 170, 3; **-hărésc,** aj. de brigand 234,3; **tălhuésc,** va. 3. brigander; piller *b.* 71.

tălmăcésc, va. 3. interpréter 51,2; *b.* 83,3; —, traduire 119,2. 130. 251, 2 .. 280. 335,3. 360,2; *b.* 4,2. 30,3. 38, 2. 78,2.3. 79. 240,3; **-círe,** sf. (rĭ) traduction 280. 336,3. 348,2; *b.* 76. 79. 252,2; **-cít,** sm. id. 86. 280,2; **-citór,** av. traducteur 280,1.2; *b.* 251,3.

tâlnésc, va. 3. rencontrer *b.* 233 (v. înt-).

tálpă, sf. (e) plante du pied *b.* 72, 2; **talpa găştiĭ,** chelidonium bonus 356,2.

tam, av. (slav.) là 43,2. 134,3 ..

tămăduesc, va. vr. 3. guérir 10*,3. 11*,2. 137,2. 138,2. 148,3. 248,2. 252, 2. 285. 319,3. 350; *b.* 63,3. 246,2; **-uíre,** sf. guérison 51,2. 321,2.

tămă'e, sf. encens 294,2 .. 367,3; *b.* 67,1-2. 167. 204,2. 345.

Tamas, v. Thoma.

tămbár, s. robe, manteau 21,3 .. 36.

tămpă, aj. obtus 98,2.

tămpăne, sf. tambours 14,2.

tă'mplă, sf. (le) tempe *b.* 122,3 .. 123 ..

tămpláre, sf. évènement 327,2; *tăn-, b.* 180,2; **tă'mplu,** vr. 1. arriver 43,3. 58,3. 69. 73,2. 90. 121,3 .. 125,2. 127, 3. 152,2. 160,3. 177,3. 191. 192,2. 220. 231,2. 235,3. 266. 299,2. 349,2. 359,3. 360,3. 363; *b.* 2; —, *b.* 35 (v. înt-).

tânăr, aj. s. jeune 11,2. 12,3. 67. 131,2. 133,3. 134. 169,2. 230. 252,3. 276,3. 305,3. 306 .. 319,2; *b.* 5,3. 27.. 51,3. 52,2. 67. 71,3 .. 89,3. 91,3. 162, 3. 164,3 .. 203. 212. 325. 362; *ti-* 35,3.

Tanasie, Np. 87,2.

Tănecenski, Np. 70.

tănd, v. tind.

tăngésc, vn. 3. gémir *b.* 305,2; **tînga,** sf. gémissement 211,2; **tingíre,** sf. id. lamentation *b.* 42,2. 44. 376,2; *-ri, b.* 42,3; **tănguésc,** vr. 3. complaindre; se lamenter 1. 3. 185. 288,2; *b.* 187,2. 323, 3. 341 ..; —, lamenter 147; *tâîn-* 181, 3; **-guíre,** sf. (rĭ) lamentation, plainte 67,2; *b.* 54,2. 140,2. 242,3.

tănjeálă, sf. (jelĭ) bascule *b.* 337.

tar, sm. poids, compensation 90. 233, 3; —, *mr.* âne *b.* 271 ..

Tarasie, Np. 78,3.

tărăş, av. traînant *b.* 132,2.

tără'ţă, sf. (ţe) son (du blé) *b.* 212, 3. 310,2. 376.

tărcáv, aj. barriolé *b.* 258,3.

táre, aj. av. puissant, fort; vigoureux; très, fortement 15*. 5 .. 36,2. 56,2. 64, 3. 67,3. 84,2. 105 .. 165,2. 193,2. 204, 3. 224,3. 262,2. 351,3. 360,3. 368; *b.* 13,2. 35,2. 67. 101. 145. 162,3. 173,2. 227,2. 228,2. 331. 332. 370,3; —, vitement 255,2; —, haut *b.* 33,3; *-ri, b.* 171,3; **tărişór,** vitement *b.* 334. 337.

tărésc, va. 3. traîner; —, vr. se traîner, ramper 222; *b.* 91,2; *-răsc* 359 ..; *b.* 98,2. 153,3; *-răesc, b.* 164. 177,3.

tărg, sn. (urĭ) ville, place; marché, foire 72,2. 217,3. 235,3. 294,3. 352,2. 361,3; *b.* 33,2. 34,3. 169,2. 214. 252, 3. 256,2 ..; *trăg* 38,2. 45,2. 114. 199, 2 ..; **tărguesc,** vr. 3. acheter *b.* 355,2; **tărguíre,** sf. (rĭ) licitation *b.* 221,3; *trăguire,* achat 179,3; **tărguşór,** s. dim. *b.* 244,3. 245,3; **Tărgu-frumos,** Nl. *b.* 333,2; — **Jiuluĭ,** id. 73,3; **tărgovéţ,** sm. (i) marchand *b.* 219,2. 221,2 .. 222, 2 ..; **Tărgovişt,** Nl. 135,2; *-şte* 156,3. 157,2. 236; *b.* 15; *-şti, b.* 4,2.

tărhat, sm. fardeau, bagage *b.* 260.

tarhón, sm. dracunculus *b.* 97,3.

tăríe, sf. force; vigueur; fermeté; vertu 14*,3. 3. 4. 6 .. 7. 19,2. 24. 28. 31,3. 34. 35. 58. 86,3. 131 .. 147 .. 228,3. 250. 264,2. 313,2; *b.* 65 .. 87, 3. 148,3. 186. 197,2. 230,2; —, puissance 169; —, rocher 154,3; —, firmament 34,1 .. 3. 154. 288,3 .. 303,3; *b.* 157,1-3; **tăríre,** id. *b.* 70.

tărlă, sf. parc de bétail *b.* 258,3. 260.

târnăcóp, sn. (coape) hoyau; pioche *b.* 312.

tărcoásă, aj. f. enceinte 273. 274.

tărpesc, va. 3. souffrir 165,2.

tártar, sm. tartar 228,2; *b.* 143,3. 172,2.

tărzĭŭ, aj. av. tard, tardement *b.* 25, 2. 40, 3. 164, 3. 348, 3; *-ză̆e, b.* 26,2; *-ḑă̆e* 264,2; **-ziór,** un peu tard *b.* 337.

tăslár, sm. charpentier 265, 3.

taștie, s. *en* —, *istr.* en vain *b.* 285.

tăt, 138,3 (v. tot).

tátă, sm. père 10*. 1,2. 7. 15. 17,3. 20. 28,2.3 .. 31. 42,3 .. 105,3 .. 248. 311,3; *b.* 5,2. 36,3. 68,1.2. 69,1.2. 146, 3. 349,3. 361,3; —, avec le pr. poss.; *tătă-ni-meu,* mon, à, de mon père 184, 2. 273,3; *b.* 70,2 ..; *tătâni-tâu,* ton, de, à ton père 35,2.3. 36,3. 67. 273,2; *b.* 96; *tătâni-sâu,* son, à, de son père 37. 69,3. 90, 2; *b.* 50,2 .. 82. 120. 359,2; *-ne-* 179, 3; *b.* 255,1.2. 256. 352; *tatul* 226,2.3.. 227,1.3; *mr.* — *(ăñĭ) b.* 276; **tătăcúță,** sm. id. dim. *b.* 352,2. 353,2; **tatăl nostru,** la prière: „Notre père, etc." 220,2; *b.* 80,2; **tătâînrésc,** aj. paternel 2*,2.

tato, sm. *istr.* voleur *b.* 282,3.

Tâtar, sm. (ĭ) Np. Tatar 191,2. 197, 2. 234,1-3. 235,1-3; *b.* 18,2. 25,3. 297, 3. 367 ..; —, (ăĭ) id. *b.* 204. 361,1.3; *b.* 3,2; **-résc,** aj. de tatar 71. 360,3; *b.* 81,2.

tău, pr. poss. 2 pers., tu 2*.. 1. etc. (v. gram).

táur, sm. (ĭ) taureau 282; *b.* 77. 258, 2. 368,3; — 35,1.2.

Tăutul, Np. 151; — *logofătul,* id. *b.* 34.

tăvălésc, va. vr. 3. rouler, tourner 45,3. 184,3; *b.* 98,3. 117,2. 322,3.

tăvane, s. *mr.* plafond *b.* 269,2.

Tavromenie, sf. Nl. 252,3; *b.* 203.

te, pr. pers. 2. sg. acc.; *ti, b.* 135, 1-3. 360,2 .. (v. gram).

tea, prp. *mr.* pour *b.* 269,1-3. 271,2. 272,1.2 .. 278; *tia, istr. b.* 284,2 (v. ti).

teácă, sf. fourreau *b.* 306 ..

teámă, sf. crainte 158,3; **têmere,** sf. crainte 49,3. 50,2. 346,3. 366,2; *b.* 212; *bună* —, respect 297. 298,1.3 (v. tem).

tease, sn. (urĭ) plat 222,3 .. 223, 1.2 ..

teátru, s. théâtre *b.* 152,2.

Tecucĭŭ, sm. Nl. 71,3; *b.* 25,3.

Teca, sf. Np. *b.* 172; **Tecana,** sf. id. *b.* 172; **Tehaea,** id. *b.* 172,

tehne, sf. *mr.* art *b.* 276.

téĭu, sm. tilleul 357 .. 371,2; —, tille 357.

telegár, sm. (ĭ) cheval de carrosse *b.* 258,2.

tem, vn. vr. 2. craindre, redouter 16*, 2. 6. 10,2. 21. 28,2. 68. 85. 89. 104,3. 129,2. 139,2. 155. 170. 180,2. 182,2. 213. 229 .. 247,3 .. 258. 273,3. 276,2. 289,2. 310. 342,3. 361,2. 368,1.2 ..; *b.* 4,2 .. 3. 20,2. 41 .. 84,3. 100,2. 106. 110,3 .. 141. 148. 178,2. 186. 208,2. 215,2.246,3. 337,2; **-ător,** aj. s. craintif; religieux 146,3. 171,2; *b.* 67,3; *-ătoor* 5.

teméĭnic, aj. solide; sûr *b.* 93,2. 236,3; **teméĭu,** sn. (urĭ) fondament; base 228,2; *b.* 99,3. 128. 156,2. 220, 3. 221. 224,2. 300,3; **temelíe,** sf. (ii) fondament; fondation, base, abloc 112, 2 .. 172,2. 270,2. 282. 315,2. 320; *b.* 42,3. 288,2 .. 3; *themeallie,* (lli) *mr. b.* 277,3.

têmere, sf. crainte 12*.

témniță, sf. (ță, țe) prison 2*,3. 3*, 2. 18,1.3. 19 .. 59 .. 96 .. 104 .. 149, 3. 224. 234. 359,3. 363. 364,3.

tênchiu, s. drachme *b.* 45.

Ténedos, sm. Nl. *b.* 84,2.

tentațiun, sm. *istr.* tentation *b.* 284,3.

terșejíe, sf. compagnie *b.* 223. 226, 3; **-șej,** sm. (ĭ) compagnon *b.* 226, 3.

Tertil, Np. 6*.

Tertulĭean, sm. Np. *b.* 13,3.

teslím, s. *fac* —, confisquer *b.* 117.

testamént, sm. testament 124,2. 125, 2. 128,3. 260,2 .. 347. 348,2 ..; *-mănt* 126; *b.* 156; —, dernière volonté.

Tetra-evanghel, sm. les quatre Évangiles 17.

Tever, sm. Np. 55.

Thadeu, sm. Np. 194,2.

Thales, Np. *b.* 13.

Thamara, Np. 276,3; **Thamaria,** sf. Nl. 65,3; — 68.

Tharsis, sm. Nl. 367,2.

Theagen, Np. *b.* 91 ..

Theoctist, Np. 70,3 ..; **Theodor,** Np. 78. 224 (v. Toader); **-dora,** id. 319,1.. 2; **-dosie** 60. 93,2. 164. 168,3. 279,2.

280,2; *Todosia* 91,3; **Theofil,** Np. 98,2. 110. 261,2; **-filact,** id. *b.* 20; **-ofiliț** 61,2.

theologhia, sf. théologie 159; *b.* 60. 253,3; *-ghiia* 204.

Theona, Np. 257.

Thesalonic, Nl. *b.* 78,2 (v. Solun).

thesaurarie, sf. trésorerie *b.* 223.

Theti, Np. *b.* 89,1.2..; **Thetalie,** sf. Np. Thessalie 320; *b.* 90; **-licesc,** aj. de Thessalie *b.* 80. 88,3.

Thoma, Np. 130. 187. 194,2; *b.* 86; *Toma* 91,3; *Tamas* 227,3; *-aș* 38.

ti, pnp. *mr.* pour; de; sur *b.* 270.. 276,2. 279,2. 281,2.. (v. tea).

ticăít, aj. misérable *b.* 145,2; **ticálă,** sf. (le) misère 9. 25; **ticălós,** aj. s. misérable; indigne; pauvre; malheureux 85. 157,2. 242,2. 315,2. 355,2; *b.* 40, 3. 47,2.. 48,2. 83,2. 85,1.2. 126,2. 141,3. 142,2. 152. 196. 197,3. 204, 3. 212,2. 231,3. 239,2. 357,3. 363,2; **ticăloșíe,** sf. (ii) misère 348.

tichíe, sf. bonnet *b.* 266,3.

tienă, sf. repos *b.* 161,2. 361,2; **ticnése,** va. 3. faire du bien *b.* 353,2; **ticnít,** aj. paisible 292; *b.* 362.

ticsít, aj. encombré; tout plein *b.* 352.

tic, *b.* 184 (v. ție).

Tighinea, Nl. *b.* 18,2.

tigru, sm. le tigre 58; *b.* 61,2.3. 134; **Thigru,** Nfl. *b.* 167,2.

tigva, sf. (ve) courbe *b.* 44; —, crâne *b.* 361,3.

tiha, sl. de là (?) 134,3.

tij, (slav.) idem, le même 93,2. 103; *b.* 181,3.

timielíe, sf. *mr.* respect *b.* 267,3.

Timon, Np. 283,3.

Timotheĭu, Np. 269,3..; *Tym-* 153.

timp, sn. (ure, rĭ) temps 240,3. 256, 2; *b.* 235; *tămp, b.* 201,3.

tímpin, va. 1. rencontrer 182. 187, 3. 188. 201,2. 285,3; *tăm-* 67. 287. 301, 3. 302..; **timpinâre,** sf. rencontre 1,3. 229; *tămŭp-,* sf. id. 1. 3. 67; **timpinálă,** id. *b.* 115,2 (v. înt-); **timpinát,** s. maladie contagieuse 286,2.

timpurĭú, temporaire; prématuré 264,2; *b.* 26,3. 59,2.

tínă, sf. (nĭ) boue 254,2. 293,3. 360, 2; *b.* 17,2. 98,3; **tinâ-ĭuby,** qui aime la terre 56,3.

tind, va. 2. (tinseĭ) étendre; tendre; entraîner 15,2. 64,3. 101,3. 189,3.. 234,2. 272,3. 366,3; *b.* 52,2. 57. 176, 2. 241,3; *tînd* 49,3; *tănd* 313 (v. în-).

tíndă, sf. (de) vestibule; porche 72, 3. 173; *b.* 12; —, prætorium 6*.

tine, pr. 2. pers. *mr.* tu *b.* 270,2 (v. gram).

tinerél, aj. sm. (eĭ) jeune; petit-fils 247,2. 265,3. 282,3; *b.* 305. 332; *-nă-* 315,2; **tineréțe,** sf. pl. jeunesse 7; *b.* 48,2. 109;3. 373,2; *-ereță, b.* 111; *-erê-* 110,3. 179,3. 180,2. 292; *b.* 151. 176; *-ereațe* 266,2; **tinerícâ,** aj. f. jeune fille *b.* 318; **tineríme,** sf. jeunesse *b.* 313; **tineriór,** aj. dim. très jeune *b.* 326,2 (v. tănăr).

tingesc, -gire, v. tăngesc.

tinós, aj. fangeux; vaseux 360,2; *b.* 26,2..

tip, sn. (urĭ) type; figure *b.* 205,2.

tipár, sn. (e) imprimerie; typographie, presse 38. 78. 103,2. 114,3. 201. 290,3; *typ-* 216,2. 236,3. 237; *b.* 30,3. 79. 150. 207. 234,2; **tipărésc,** va. 3. imprimer 33,2. 38. 78. 87,3. 94,1.3. 98,3. 109,3. 114. 125,3. 237. 268,2. 280,2. 290,1-3. 335,2; *b.* 53,2. 202,2; *typ-* 260. 340,2; —, faire représenter *b.* 163,3; **tipăríre,** sf. édition *b.* 360, 2; *typ-,* impression *b.* 234,2; **tipărítul,** s. impression 236,3; *b.* 86,2; *ty-* 348,2; **typárnê,** sf. typographie 94,3; **tipárnic,** aj. imprimé 158,3; **-niță,** imprimerie 246,3. 250,3.

tipic, sn. (e) modèle 218; —, rituel 260,2.3. 261.

tipíre, sf. imitation, image 245,3.

tipografie, sf. (ii) typographie; imprimerie 268,2. 269,2. 270,2. 280,2. 343; *ty-* 125. 236,3.. 261,3. 328. 337..; *b.* 30,3.

tiposesc, va. 3. former 145,2; **-síre,** formation 163,2.

tipsíe, sf. (ii) braisière *b.* 43, 1.2. 44, 2. 89.

tirán, aj. s. tyran 146,3; *b.* 9,3. 14, 2. 76,3. 152. 229,3. 230. 363; *tirian, b.* 180,3; *ty-, mr. b.* 266,2; **tirănê'ște,** av. tyranniquement *b.* 238,3; **tiranía,** sf. tyrannie *b.* 197.

tiriac, sm. remède *b.* 138.

tísă, sf. if *b.* 342,2.

tist, sn. (urĭ) officier *b.* 226,3.

titesc, va. 3. viser *b.* 297,2 (v. chitesc).

tit, sn. titre *b.* 34,3. 35; *titu, b.* 201, 3; *titŭlúș,* id. 189,3. 190.

Tit, sm. Np. Tite 15*,3; *b.* 237,3; *Titus* 47,2.

Tiverie, s. Nfl. (Tibre) 59,2; —, Np. (Tiberius) 358,3.

tivgă, sf. calebasse; gourde *b.* 373.

tiz, s. homonyme 209,2.

tlŭcovanie, 54 v. (tălc).

toácă, sf. (cî) planche de bois ou de fer au lieu des cloches d'église *b.* 3.

Toader, sm. Np. Théodore 43,2. 53, 2; *b.* 244,2; **Toderașco,** id. 199,3 (v. Theodor).

toámnă, sf. automne 49,3; *b.* 26,2. 58,3. 59,1-3. 329,2. 365,2.

toánă, sf. mauvaise humeur; manie 213,3; —, sort *b.* 57,2.

Toanești, Nl. (?) *b.* 333.

toártă, sf. anse *b.* 338,3.

toc, va. 1. sonner 218,3; *b.* 238,3. 376,3; **-átă,** hachée *b.* 42,2. 43. 44,2.

tochílă, *b.* 137,2 (v. topilă).

tocma, aj. plaine 19; —, av. justement; exactement; comme; égal 20. 58, 2. 60,2. 89,3. 94,2. 96. 120,2 .. 132, 2. 156,3. 278,2. 329,2. 353; *b.* 41. 205, 2; *de a —,* id. *b.* 9,2; *tocmai, b.* 366,2; *togmai, b.* 336,2. 367.

tocmálă, sf. (elĭ) stipulation, arrangement; accord 38,3. 45. 75,1 .. 3. 91,3. 103. 119,2. 120; *b.* 13,3. 221,3; —, institution; organisation 76,2. 79. 89,2. 140,3. 218,2. 220. 284,3; — 139 ..; *cu —,* mesuré 313,2; *fără —,* dérangé 88,3; *-mê-,* (le) institution; création 3. 17,2. 18,2. 39,3. 81. 88,2. 119. 193. 197,3. 364,3; —, accord 87. 223; *b.* 376; —, affaire 366,3; —, ordonnance 354,3; —, règle 307,3; *b.* 166,2. 189,2; *-melă* 208; **tocmésc,** va. 3. instituer; organiser; établir 24,1.2. 25,2. 57,2. 115. 190. 244,2. 343,3; *b.* 53. 158,2; — 79,3. 125,3; *b.* 24,2; —, régler 47, 2. 185,3 .. 193; *b.* 68; —, fixer; arranger 71,1 .. 2 .. 76,2. 159. 171,3. 360; *b.* 19 .. 166,2. 216,3; —, diriger *b.* 18; —, nommer 191. 237; *b.* 178,3; —, conduire 47; —, louer *b.* 128,3; —, réparer *b.* 335,3; —, s'engager 220,3; —, composer 166,2; —, vr. convenir; tomber d'accord; marchander 6*,2. 43,3. 62, 3. 63. 91,3. 120,1.2. 136. 151,2.3. 162. 296,2; *b.* 336,2. 355,1.2; *-cŭm-* 92,2; **tocmíre,** sf. constitution 166,2; —, institution 193; —, ordre 288,3; *b.* 164, 3; *tog-,* ordre 334,3; **tocmitór,** instituteur 159,3; —, compositeur 111,2; —, économe 47,2.

Todosia, Np. v. Theod-.

toeág, sn. (toeage) bâton 322; *toĭag* 36. 194,3. 273,2. 283. 306,1.2; *b.* 41, 316,3 .. 331 ..; *toeag* 320,3. 322; *toĭag,* coup de bâton 199,2.

Toma, v. Thoma.

Tomești, Nl. 151,3.

tomnátec, aj. autumnal 12*; **tomnesc,** va. 3. faire passer l'automne *b.* 329,2.

Tomșea, sm. Np. 174.

Topeltin, Np. *b.* 3,2.3.

topésc, va. vr. 3. fondre; dissoudre; se fondre 15,3. 30. 228,2. 282,2. 368, 2; *b.* 45,2. 46. 104,2. 217,3. 219. 238,3. 327, 2. 365,2.

topílă, sf. rouissage; macérage (du chanvre); *tochilă, b.* 137,2.

topór, sn. (oare, oară) hache; cognée 361,2.3. 362,1-3; *b.* 88,3. 129.

tora, av. *mr.* maintenant *b.* 266. 270,3.

torc, va. 2. tordre; filer 8*,3; *b.* 298, 2. 320. 348,3. 349,2.

Tordaș, Np. 37.

tormentum, s. (latin) *b.* 240,3.

torn, va. 1. (turnaĭ) verser 273,3. 317,3. 320,3; *b.* 20,3. 42,2. 44. 238; —, retourner 13,2. 61. 222,3. 273,3; *turn, mr.* id. *b.* 267. 280,3. 284; —, *istr.* id. *b.* 286,3.

tortul, s. trame; fil *b.* 120.

tot, aj. (toată; toți, toate) tout; chaque; —, av. toujours; entièrement 6*, 3. 16*,2. 1 .. 2 .. 11. 18. 25. 27,3. 28. 30. 34,3. 51,2 .. 54,2. 70,3 .. 77,1.2. 88. 111. 113,1.2. 126. 263; *b.* 19,3. 21, 2. 24. 101. 105,2 .. 107,2. 160,3. 166. 169,2. 215,3. 219,3. 257,3. 304,3. 308. 362,2; —, cependant 163,3; *b.* 246,3; —, (toți) 258; —, (tuturorah) 136,3; —, (toate) 1; —, (toată) 1*,2; —, (tuate) 363,3; —, (totă) 239,3; —, (tôte) 1. 35. 47,2. 111. 266,3 ..; *b.* 171,3; —, (toôte) 3. 4; —, (totĭe) *b.* 262,2; —, (tute) *mr.* *b.* 264,3. 266,3. 267,3. 269,2. 270,3. 272,3. 276,2; —, (e, ți) *istr. b.* 283,3. 286,2; *tot cela,* quiconque *b.* 37; *cu totul,* tout à fait *b.* 91,1-3. 107,2 .. 143; *de —,* entièrement; tout à fait; très 123,

3. 139,2. 160,2; *b.* 21,3. 62. 109,2. 292. 344,3; *di —, b.* 143,3. 160,3; *tot dêuna,* av. toujours 45,3. 166. 167,3. 277. 306, 3. 323. 338,2; *b.* 39,2. 151,2. 164; *tot diunu, mr.* id. *b.* 266,3; *tot una,* id. *b.* 295,2; **tótuși,** cependant *b.* 201,2; *totuluș; cu totuluș tot,* entièrement 95.

Totruș, Nfl. 38,2 (v. Trotuș).

továrâ, sf. fardeau 36,2 (v. povară).

továrăș, sm. (ĭ) compagnon; associé; camarade 143,3. 144,3; *b.* 48,3. 84,3. 85,2. 180; *-roș, b.* 125,3. 130. 131,3; **tovărășíe,** sf. (ĭĭ) compagnie; association *b.* 47,2. 84,2.

Tovica, sm. Np. 79,2; *Tovit,* id. *b.* 62,2.

trâ, prp. *mr.* pour *b.* 263,3. 265. 266. 267,2; *tra, b.* 264,1-3.

trabă, v. treabă.

tractír, sm. cabaret *b.* 325,2.

tradicĭúne, (ĭ) sf. tradition *b.* 268,2.

trăesc, sn. 3. vivre 16*,2. 32. 96,2. 136,2. 197,2. 210. 235,3. 327,3. 349, 3. 353,3; *b.* 2. 7,2. 31,2. 58,2 .. 68,3. 88. 187,2. 241,3. 322,2 (v. traĭu).

trag, va.vn.2. (traș, trăseĭ) tirer; traîner 5. 15,3. 16,2. 51. 83. 95,2. 96,3. 219. 258. 282,3. 299,2. 365,1.3; *b.* 3. 17,2. 32,3 .. 34. 72,3. 89,3. 91,2.3. 125,3. 131,2. 132,2. 162,3. 212,2. 234,3. 244, 2; —, attirer *b.* 244; —, étendre 215; —, continuer 343,3; —, accumuler 13, 2; —, ramper 35; —, louvoyer 110,3; —, partir 143,3; —, souffrir *b.* 102,2. 182,2. 350,3. 374,2; — *nedêjde,* espérer 315; *b.* 375,3; — *vănt,* souffler 300,3; *b.* 177,2; — *de moarte,* mourir *b.* 293,2; — *zefchĭurĭ,* banqueter *b.* 104,3; — *danț,* danser *b.* 331,3; —, vr. se retirer 137. 319,3; *b.* 35,2. 242,3. 327; —, provenir; descendre; dériver 252,3. 353,3; *b.* 6,3. 33,2. 51,2 .. 220; —, apparaître *b.* 75,2; —, *mr.* tirer *b.* 268,2; —, *istr. b.* 284,3.

tragedie, sf. tragédie *b.* 205,2; *-ghedie, b.* 152,2.

trágere, retraite; recours *b.* 151,2; —, respiration *b.* 254,2; *trageare, mr.* l'action de tirer *b.* 271,2.

Trăgoviște, Nl. 33,2 (v. Tărg-).

trăĭ, v. treĭ.

tráinstă, sf. havre-sac 194,3.

trăitór, aj. vivant 202,2.

trăĭu, sn. existence; bonne vie 170, 3. 275,3 ..; *b.* 9,2. 11. 173,3. 293,2. 362,3 (v. trăesc).

Traĭan, Np. 197,3. 308,2; *b.* 1,2 .. 3. 2 ..; *Troĭan* 196,3.

tră'mbiță, sf. (țe) trompette 71,2. 158. 192. 316. 334,3; *b.* 311; *-ta* 14*, 3 .. 233,3. 254,2; *trimbița, b.* 88,3; **trâmbițáre,** sf. l'action de sonner la trompette 233,3; **trâmbițéz,** va. 1. sonner la trompette *b.* 141,2

trămur, v. tre-.

trandafír, sm. (ĭ) rose 356; *b.* 45. 46. 67,2. 176,2; *Trandafir,* Np. 93,2.

tră'ndav, aj. s. paresseux *b.* 247,2; **-dăvesc,** vr. 3. devenir paresseux *b.* 142; **-dăvíe,** sf. paresse *b.* 198,3.

trăntesc, va. 3. jeter à terre *b.* 131. 141. 296. 299,2. 365.

trănzi, sm. pl. hémorroïdes 300.

trapezárĭu, sm. réfectoire *b.* 207.

trăsnésc, va. 3. foudroyer *b.* 64,2.3. 331,1.2; —, claquer; sonner *b.* 312. 352; *trăznesc, b.* 240; **tră'snet,** foudre; tonnerre *b.* 51. 64,2 .. 180,3; —, carreau de foudre *b.* 64,2; *-snit, b.* 181,3; *tresnet, b.* 363,3; *-snit, b.* 242,2.

trăsúră, sf. trait 211,2.

trat, sm. *istr.* fois *b.* 284,2.

treábă, sf. (trebĭ) affaire; occupation 46,2 .. 77,3. 78,2. 224,2. 332,3. 351, 2; *b.* 29,2. 81,3. 113,3. 155. 202,3. 249, 3. 312,3; —, travail 171,3; *b.* 19,2. 350,2. 351; —, utilité 79,2. 94,2. 283, 3; *b.* 99; —, affaire; responsabilité 88, 2. 89. 93,2; —, droit 75; —, importance 328,2; —, nécessité; besoin 13. 304,2. 338,3. 350. 364,3; *b.* 12; *nice de o* —, vaurien; inutile 119,2. 144,2. 184, 3. 266. 351; *fară de* —, id. 212,2; *cu* —, ayant du succès *b.* 202; —, adroit *b.* 40,3; *de bună* —, utile 313; *triabă* 148, 3. 245; *trabă* 74,2. 207,2; *b.* 113; *trebă.*

treambur, *mr.* v. tremur.

treáptă, sf. (te) degré; marche, rang 173; *b.* 154,2.3. 220,2.3. 234,3; —, (treapce) 249,2.

treaz, aj. sobre 47.

trebuésc, va. vr. 3. avoir besoin; il faut; être nécessaire 25. 39,3. 41. 42,3. 48,2. 52,3. 111. 123,2. 125,2. 169,2. 277,2. 3 .. 291 .. 292,3. 349,2; *b.* 31,2. 3. 68,3. 77,3. 112. 148,2. 170,2. 180,2. 221,3. 310. 369,2; *trêb-* 305,3; *trib-* 5. 82,2. 221. 222,3 .. 262,3. 312; *b.* 258,2. 261,2; *tră-* 217,2; **trebuincós,** aj. s. nécessaire 246,2; *b.* 28. 87 .. 128,3. 129.

148,2..355,2; *trib-, b.* 124,3; **trebuínță,** sf. (ţe) besoin; nécessité 279,2. 343,3. 344,3; *b.* 50,2. 163,3. 180,2. 188,3. 249, 2; *cu* —, nécessairement *b.* 154,2; *de* —, nécessaire 345; *b.* 30,2. 77,3. 131. 151.

trec, vn. va. 2. passer; cesser; faire passer 14*,2. 15*,2. 4. 7. 8,2. 56.. 57. 67,3. 68,3. 71,2.3. 84. 86. 128,2. 131, 3. 145,3. 162,3. 166. 197. 203.. 229, 3. 267,2. 302.. 325,2. 355; *b.* 13,2. 83. 114,2. 126,2. 128,3. 214,3. 233,3. 300. 316. 322,3; —, surpasser 16,2; —, échapper 54,3; —, partir; sortir 18,2. 55,2; —, transcrire *b.* 126,2; —, ignorer 199; — *cu vedêre,* négliger 283,2; *b.* 90, 2; —, *mr.* passer *b.* 264,2. 275; —, *mr.* vivre *b.* 268,2. 273,2; **trecătór,** aj. s. passant; passager; temporaire; périssable 23. 96,2. 99. 131,2. 202,3.. 318, 3; *b.* 260. 272,2. 298,2; **trecătoare,** sf. (pl.) passagères 14*,2; *b.* 152,2; *tră-* 213,3; **trécere,** sf. l'action de passer 360,2; *b.* 243; —, instabilité *b.* 5; —, influence *b.* 349,2; **trecút,** aj. s. passé; les choses passées 24,2. 146,3. 205,2; *b.* 1,3. 13,2.3. 24,3. 48. 75,3; —, *mr. b.* 272,3.

treclêt, aj. maudit 63,2; *tri-* 93,2.

tréer, va. 1. battre le blé *b.* 333; *trier, b.* 62,3. 336,3..; **trierătór,** aj. s. batteur en grange *b.* 62,3.

treĭ, num. trois 2. 17. 70.. 298,1. 2; *trii* 71,3. 183,2; *b.* 32,3. 66,3. 139, 2. 216,2.. 245. 301,2; *tri* 226,2..; *trăi* 142; *b.* 114,3.. 117,3; *tre* 95. 145, 2; *treilli, mr. b.* 277; **al treilea,** le troisième; *al treile* 5*,2; *al trelê* 94,3; *al triile* 132,2; *b.* 60,2. 217,2; *ai treiĭ* 6; **a treea,** f. la troisième 8. 25. 32,2. 34,2; *b.* 157,3; *a treia parte,* le tiers 191,3; *b.* 45. 46; *a treia* 227,3; *a treiea* 43,3; *b.* 10; *a trâe, b.* 112,2; **Trei sfetiteli,** nom d'une église 103,2; *Trei sfetitele* 118; **treizecĭ,** trente *b.* 145,2; *trei zăcĭ, b.* 210; *treidzeci* 53,2; *trii zăcĭ, b.* 63.

tremésul, s. épître 9*,3; *-mi-* 10*,3.

tremêtere, sf. (rĭ) épître 10*,3. 11*.. 12*,3. 15*.

tremiţ, v. trimit.

trémur, vn. 1. trembler 222. 230,2; *b.* 74. 182. 229,3; *trămur* 141,3; *treambur, mr. b.* 280.. 281,3; **tremur,** s. tremblement 266,3; *b.* 41; **-rare,** *mr.* id. *b.* 267.

trenţuesc, vr. 3. se dégueniller *b.* 361,2.

trepetnic, (e) l'oracle des palpitations (un livre) *b.* 122,2 (v. tripelnic).

trestie, sf. (ĭĭ) roseau de marais; jonc 9. 169,3; *b.* 336. 338,3.

treti, (slav.) le troisième 173. 3. 253; *b.* 15,2.

tréucă, sf. auge 85,2.

trezésc, vr. 3. s'éveiller *b.* 289; *trezvesc* 13*,3. 170; **trêzvă,** aj. f. réveillé 276,2; **trezvitul,** s. l'éveillement 55,2.

tri, v. treĭ; *triabă,* v. treabă; *triclêt,* v. tre-; *trier,* v. treer.

Trifan, Np. 62,2.3. 63,1.2.

Trikis, Nl. 158,3.

trimit, (iș, iseĭ) va. 2. envoyer 4. 5. 68. 73. 81,3. 128,2. 132,3. 192,1-3. 334. 355,2; *b.* 39.. 56,2. 113,1-3. 126,3. 200; *-met* 20,2. 73. 100. 129,2. 132,3. 158,3. 221,2. 263,2; *b.* 34,2. 38. 245, 2. 362,2; *-măt* 306; *b.* 136,1.2; *trimiţ* 4. 7. 8,1-3. 15,3. 26,2. 30,3. 100,2. 130,3..; *tremit* 3*,2. 5*,3. 7*,3. 17, 3. 109,2. 140,2. 148,2; *b.* 71,3; *tremet* 8,12. 31. 137,2; *trumit, b.* 179,2.. 199; *trumet, b.* 33,3; *treimet* 8,2.. *trăimit* 137; *trămit* 316,2; **tremiţătór,** aj. s. qui envoie 36.

tripélnic, calendrier *b.* 58,3 (v. trepetnic).

trist, aj. triste; affligé 223,2; *b.* 69, 2. 151,3. 175. 193,3..

trivún, sm. tribun 256,3. 257,3.

Troáda, Nl. 58,2. 186; *b.* 82,2. 83; **Troadetan,** Troyen *b.* 89,2; *-di-, b.* 196,3.

troĭán, s. retranchement 197,2.

Troian, v. Traĭan.

troiţă, sf. trinité 109,3. 156,3. 172, 3. 298,2. 314. 344,2. 363,2; *b.* 62,3. 79,2; *troica,* id. 226..; **Troiţ,** Nl. *b.* 54.

tron, sm. trône *b.* 169,3; —, arche *b.* 322..

tropár, sn. motet *b.* 15,2.

tropotésc, va. 3. frapper 249.

tróscot, s. sainfoin 14,3. 281,2.

Trotuș, Nfl. 72,3. *Totruș,* 38,2.

tru, pp. en; dans 86; —, *mr. b.* 263, 2. 264,1.2. 269; *tr'an,* dans une année *b.* 280; *tr'oara, mr.* immédiatement *b.* 264,2; *tu, mr. b.* 269,1.3. 279,3. 280, 3. 281.. (v. întru).

trúdă, sf. travail, peine 89. 98,2. 140,3. 145,2. 197. 207. 255,2. 285,3; *b.* 48. 53,3. 357,3; **trudésc**, vr. 3. se fatiguer; travailler 109. 146,3. 211,3. 240,3; *b.* 161,3. 226,2; **-díre**, sf. peine; labeur *b.* 252,2; **-dít**, aj. 107,3; *b.* 200,3.

trúfă, sf. orgueil; vanité 12*. 12. 54,3; **trufáș**, aj. orgueilleux 13*. 267, 3; *b.* 8. 206,2; **trufășíe**, orgueil 84,2. 85, 2; **trufésc**, vr. 3. se glorifier; s'enorgueillir 96,2. 341; *b.* 9,3; **trufíe**, orgueil 4. 170,2. 277,2. 287,3; *b.* 5,3. 6, 3; *-fiie*, *b.* 261,2.

Trufanda, Np. 134,2 .. 153,3.

trulă, *b.* 74,2. (v. turlă); **tr'oară**, *mr.* *b.* 264,2 (v. tru).

trup, va. 1. *istr.* chasser *b.* 284,2.

trup, sn. (ure, urĭ) corps; chair 8*, 1 .. 2 .. 14* .. 2,3. 5. 9. 20,2. 23. 30, 1.2. 45,3. 49,1.3. 52,1.3. 54,2. 77. 100, 2. 104,3. 112,3. 115. 117,3. 124,2. 131. 139,2. 167 .. 186. 192. 258,2. 274,3. 316,3. 317 ..; *b.* 3,1,2. 17,2. 46,3. 47, 2.48.49.62,2.216,3.240; **-ésc**, aj. corporel, charnel 30,2. 50,2. 52,2. 83,3. 268,3. 309,2; *b.* 16,2. 101; **-peáște**, av. corporellement; matériellement 240; *-pêște*, *b.* 20,3. 203,2; *-pește*, *b.* 220,3; **trupíță**, sf. dim. *b.* 344,3; **-pușór**, dim. *b.* 290, 1-3. 317,3.

trupină, v. tulpină.

tser, 124 .. (v. cer).

tu, pr. pers. 2. tu 2*. 14*. etc.; *tine* 13*; *tĭine* 3*,2. 5*,1.3. 6* (v. gram.); —, *mr.* v. tru.

tufă, sf. buisson; broussailles *b.* 127, 3. 210,3. 214,2. 339 ..

tufecĭú, sm. armurier *b.* 245; **tufigĭú**, fusilier *b.* 114,3. 115,3; **tufigibașa**, commandant des gendarmes *b.* 114,3. 117.

Tukeli, Np. 333,3. 334 ..

túlbă, sf. carquois *b.* 92.

túlbur, vr. se troubler *b.* 355,2; **-ráre**, sf. (ărĭ) trouble; agitation *b.* 84. 115,3.

Tulie, Np. 342.

tulpínă, sf. tige; tronc *b.* 30,2. 331, 3. 370. 376,2; *trupină*, *b.* 72,2. 327,2.

tun, va. vn. 1. tonner; gronder 164, 3 .. 165,1-3. 250,2. 347; *b.* 64,2. 66,3. 240. 343,1.2; **tun**, sn. (urĭ) canon; pièce d'artillerie 333,2. 335,3; *b.* 18, 1-3. 19,1.2. 240,1.3.

tunce, av. alors *b.* 283; *tunțe*, *b.* 282, 3 (v. atunce).

tunĕrec, s. obscurité; ténèbres 368; *-nea-* 229 (v. înt-).

túnet, sn. (e) tonnerre 296,2. 302,3; *b.* 26,3. 50,3. 59,3. 64,2 .. 147. 327,2.

tupésc, va. 3. aplanir *b.* 84.

tupilát, aj. caché; écrasé 337,2; *b.* 368,2.

Tura, Np. nom d'un idole *b.* 52,3.

turbăcĭúne, sf. rage; fureur *b.* 243, 2.3; **-báre**, id. *b.* 366,2; **-béz**, vr. 1. s'enrager; devenir furieux *b.* 238. 241. 243. 246,3. 290. 302,2.

túrbur, va. vr. 1. troubler; agiter; déranger; se troubler; s'inquiéter 214, 2. 328. 331; *b.* 24 .. 70,2. 87,2. 132. 140. 143. 185,2 .. 236,3. 329,2; —, faire perdre 266; —, épouvanter 283; **-êlă**, sf. agitation, trouble; désordre; peine 29,2. 132; *b.* 236,2; **-áre**, sf. (ărĭ) id. 67,3. 100,2. 292. 314,3. 331. 337,2. 339,3; *b.* 7,2. 23,3. 198; *turbare*, id. 130,2; **-e**, aj. troublé *b.* 326.

ture, s. turc 6. 71,1-3. 72 .. 146,2. 150. 177,2. 191,2 .. 3 .. 192 .. 200; *b.* 19,3. 116,3. 297,3. 243. 244,2. 245,3. 366,3; **-ésc**, aj. turc 71. 146. 191,1 .. 3 .. 192 .. 334,2; *b.* 81. 112,3.

Turcogreție, nom d'un livre 146,2.

Turda, Nl. 176 ..

túrlă, sf. (le) coupole 172,3; *trulă*, *b.* 74,2; **turlișór**, sn. (șoare) id. dim. 172,2 (v. turnu).

túrmă, sf. (me) troupeau 59,2. 60, 2. 76,3. 84,3. 88. 193,3. 257,2; *b.* 11, 2. 25,3. 153,2. 352.

turn, v. torn.

turnu, sn. (urĭ) tour; flèche 114,2. 176. 205,3; *b.* 50,2. 130,2 .. 3 .. 141. 207,2 (v. turlă).

Turmos, Np. 59.

turtésc, va. 3. écraser *b.* 361; **-tít**, aj. aplati 350,3.

turturcă, sf. tourterelle *b.* 69,2 ..

turturez, vn. 1. trembler *b.* 307,2.

turuétic, aj. fou; confus d'esprit *b.* 94,3.

tuse, sf. toux 18; *b.* 26,2.3.

tus-trei, tous les trois *b.* 99,3. 298 (v. tot).

tutínderea, av. partout 212. 239,3; *-denea* 273,2; — 358,3 (v. pretu).

Tutova, Nl. 71,3.

tutun, s. tabac *b.* 221,3. 222.

Tversca, Nl. *b.* 54,2.
tvoréţ, sm. créateur 241,3.
typar, typograf v. ti-.
tyran, *mr.* v. ti-.
Tyrul, Nl. 19.

Ţ (II).

ţá, pr. rel. *istr.* que *b.* 282,2.
ţa, intj. hé, à droit *b.* 345,3.
ţap, sm. (ī) boue 15,2. 282; *b.* 118, 3. 214,1.2.. 309,2. 361.
ţápă, sf. pâle 294,2.3; *ţeapă, b.* 302.
ţăr, sf. *o*—, un peu *b.* 229.
ţáră, sf. (ţărī) pays; contrée 11*, 2. 4. 33,2. 37,3. 49,2. 58,2. 61,2. 68,2.3. 72,2. 94,2. 98,3. 100,2. 114. 118,3. 119. 126,2. 150, 2. 175,3. 177, 3. 196,1.3. 197,1.2. 211. 237. 251,2. 260,3. 322,3. 332,3.. 334.. 347,2; *b.* 1,1.2. 3. 12, 3. 14,3. 24,3. 34,2. 35. 102.. 127. 242, 2.3; *ţêră* 73; *ţeara* 234,1-3. 235,2.3; *ţră* 333; *ţarră* 59,2; —, patrie *b.* 241, 2; *la* —, en campagne; libre *b.* 179,2; *dă* —, rustique *b.* 259,2; — **arapêscă,** Arabie *b.* 50; — *arăpască, b.* 61,3; — **Ardêlului,** Transylvanie 88; — **Frăncăscă,** France 295; — **Frăncéscă,** Italie 321,2; — **Grecăsca,** Grèce 60,3; — **de ğos,** la Moldavie inférieure; — **de sus,** la Moldavie supérieure 75,3; — **Leşêscă,** Pologne 73,2. 142,3; *b.* 81, 2; — **Moldovei,** Moldavie 196,2.3; — **Muntenêscă,** Valachie 72,3. 197,2; *b.* 81,3; — **Românescă,** Valachie 72,2.. 189,1-3; — *rumănêscă* 177,2. 192,2; — *rumunêscă* 110; — **Rusască,** Russie 190, 3; — **Turčască,** Turquie 224; — **Unguriască,** Hongrie 190,3. 268,3. 360,3. 361,3. 363,3..
ţărán, sm. (ī) paysan; rustique 198, 2.3. 352,1-3; *b.* 168,3. 218. 219,2. 221, 1-3; **-ănesc,** aj. rustique 352,2.
ţârâ'nâ, sf. poussière; cendres 64,2. 82,2. 140. 185. 233,2.. 292,2. 367,2. 3; *b.* 17,2. 186. 190,2; *ţărnă* 254; *b.* 95.
ţăreălát, s. circulaire; recherché 217, 2; **-căluesc,** va. 3. examiner; rechercher 218.
Ţarigrad, Nl. Constantinople 60,3. 61. 78,2. 146,1-3. 149,3. 162,3. 170,3. 179. 211,3. 225,3. 253,2. 288. 329,2. 332,3; *b.* 30,3. 81,3.. 102,1-3. 126,3. 165. 243,2. 303,1.2; *Ţrigrad* 299,2.
ţarînâ, sf. (nī) champ 38,3. 43,3. 103. 255,3; *-re-,* id. 282.
ţârm, sn. (urī) rivage; littoral 36; *b.* 93,1.2. 130. 217,2. 328,1.2..; —, (ţermurī) 235; *b.* 329,2; *ţierm, b.* 340,2.
ţar(stva), slav. Le livre des Rois (Bible) 275,2; *ţrstva* 37,2.
ţărúş, sm. (ī) pieu *b.* 241,3; *ţer-, b.* 300,3.
ţâ'ţâ, sf. (ţe) mamelle; sein 264; *b.* 88,3; *ţiţă* 61; *b.* 91,2. 369,3; *ţâţa, mr. b.* 280..; **ţâţişóară,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,3.
ţe, pr. *mr.* pourquoi *b.* 271,2; **ţi,** que; quoi *b.* 263,3.. 264,1-3 (v. ce).
ţeápăn, aj. solide; vigoureux; propre *b.* 258,2. 368; *ţepenă, bnt. b.* 262,3.
ţeávă, sf. tuyau *b.* 354..
ţela, pr. *istr.* celui-là *b.* 286,3..; *ţelii, b.* 282,2 (v. acela).
ţê'lină, sf. jachère 87.
ţénchiu, sm. marque 197.
ţeperíg, s. frutex palustris incisus 356.
ţes, va. 2. (ţesuī; a ţese) tisser *b.* 262. 328,2. 370,3; —, (a ţăse) *b.* 197.
ţest, sm. le calvaire 21,2; —, test *b.* 362,2.
ţest, pr. *istr.* celui-ci *b.* 286,3 (v. acest).
ţesút, aj. tissu; brodé *b.* 259,3. 315, 3; *ţă-, b.* 178,3.
ţi, ţie, pr. pers. 2. a toi (v. gram.).
Ţichindêl, Np. *b.* 212.
ţifnos, aj. capricieux; boudeur *b.* 348,2.
ţigán, s. bohémien, tsigane 207,3; *b.* 366,3. 367,1.2; *ţăg-, b.* 219,2. 222,1.. 2; **ţigáncă,** sf. tsiganne 208; **ţigănése,** aj. bohémien *b.* 310.
ţiînrutu, v. ţinut.
ţiitór, aj. s. qui entretient; teneur; Dieu 81,2. 314, 2. 344, 2; **ţietór,** aj. puissant 5*,2; *ţiînietor* 6*; **ţiitoáre,** sf. concubine *b.* 70,2.
ţin, va. 2. (ui; ne) tenir; soutenir; observer 2. 3. 4. 9.. 12. 13,2. 24,1.. 2. 50,3. 88. 94,2. 111,2. 126,2. 131,3. 150.. 218,3. 220. 276. 293,3. 344; *b.* 8. 51. 54,3. 67. 115,2. 121. 142,2. 204, 3.. 211,2. 302,2; —, garder 60,2; —, garder la continence 46; —, contenir *b.* 21,2; —, maintenir 88; —, durer 335; —, occuper 58,2. 73,2; —, vivre 324..; —, marcher *b.* 326,3; — *minte,* se

souvenir 364; *b.* 22,2. 77,2.3. 78,2.3. 79,2.3. 199,3; —, *(a ţâne)* 241,3. 253. 267. 361,2. 365,3; *b.* 106,3. 199,2. 228, 3. 359,2; —, posséder 62,3..; —, durer *b.* 102,2; —, *(ţenu) mr. b.* 263,3. 267. 281,3; **ţinĕ'rĕ,** sf. tenue; maintien; retention; possession, domination 29,2.. 50,2. 182,3. 283,2. 289. 311,2. 317,2. 343,3; *b.* 149,2; *ţă-, b.* 221,2; **ţinêrê,** sf. territoire 146,2; **ţinêrea mintea,** mémoire *b.* 13,2.

ţineva, pr. *mr.* personne, aucun *b.* 265,3; —, qui que ce soit *b.* 272,3 (v. cine).

ţingu, va. 2. *mr.* ceindre *b.* 274 (v. cing).

ţinsprăţĭ, *mr.* num. quinze *b.* 280,3 (v. cincĭ).

ţint, vn. 1. fixer *b.* 313,2; **ţintă,** sf. but, mire 323; —, bouton de métal (d'or) *b.* 332; **ţintăţél,** sm. (ţeĭ) chanfrein *b.* 334,3.

ţinterím, s. cimetière 257,3; *-tir-* 258,3..

ţintuesc, vn. 3. fixer 131,3.

ţinut, s. force, pouvoir 12*,2. 3; *ţĭnrutu,* chasteté 7*,2.

ţinút, sn. (urĭ) district; département; province 2*. 33,2. 38,2. 53,1.2. 71,3. 72,3. 91,3. 141,3. 152. 191,3. 320,2; *b.* 22,3. 23,2. 25,2. 168,3. 242,2; *ţinot* 43,3; —, (ture) 175,3..; *ţănut* 62,2. 103. 258,2; *ţe-* 74,3.

ţip, va. 1. jeter *b.* 227,3. 228.

ţip, va. 1. pousser des cris 217. 218, 2; *b.* 140,2. 217,2. 239,3. 352,2; *ţăp, b.* 171,3; **ţípăt,** sn. (pete) cri *b.* 140,2. 323,2. 356,2.

ţiră, sf. poussière *b.* 305,3 (ţărnă).

ţire, pr. *mr.* qui *b.* 286 (v. cine).

ţiritor, sm. *mr.* mendiant *b.* 281, 2.. (v. cer).

ţişnesc, vn. 3. jaillir *b.* 338.

ţiţoiesc, va. 3. conduire *b.* 225.

Ţiţero, Np. Cicero *b.* 13,3.

ţiţínă, sf. gond; charnière *b.* 12.

ţĭuţĭălat, aj. pointu (?) *b.* 340,2..

ţiva, av. *mr.* rien *b.* 265,3. 281 (v. ceva).

ţudă, sf. *istr.* nourriture *b.* 282,3.

ţúndră, sf. manteau *b.* 205,2.

ţureáncă, *lânâ* —, laine longue et ordinaire *b.* 258,3.

Ţuţurmáe, Np. 103.

U (Oy, ȣ).

u, *mr.* art. f. acc. elle *b.* 263,2. 264. 265,3. 286,2 (v. o).

u, slav. prp. dans, ou; vers 45,2. 75. 76. 92. 93,2. 152.

u, uă, num. une, v. un.

Uar, Np. 322.

ubor, s. *mr.* cour *b.* 277,3. 281,2.

ucaz, sn. (urĭ) décret *b.* 219,3.

ucenícu, sm. (ĭ) disciple; élève; apprenti 8*,3. 17,2. 19. 33,2. 42,3. 100, 3. 107,3. 130,3. 138,2.. 163. 187,1. 2.. 283,2; *b.* 36,3. 200. 356,2; *ucinic* 137,3.

ucíd, (iseĭ) va. 2. battre; frapper 9*. 9. 19,3. 106,3; —, tuer 3*,2. 5*,2.. 3.. 1,2. 24. 26. 33. 40,2. 59. 62. 111, 3. 161,3. 222. 266,2. 353; *b.* 22,2. 60, 3. 62,2. 134,2. 362,3; —, *istr. b.* 285; *ucig,* id. 5*,3. 1. 16. 20,3. 98. 121,2.. 3.. 123,2. 137,3. 140,3. 161,2.3. 162. 187. 296,2. 364,3; *b.* 76,3. 111,3..; *ucigă-l-vederea, — toacă, — tamă'ĭa, — crucea,* surnoms du Diable *b.* 260,2; **ucídere,** sf. (rĭ) meurtre; assassinat; homicide 3*, 2. 12*. 50,3. 113,2. 121,2. 3. 294,2. 303,3; *b.* 39,3. 197,2. 135,2. 167.

uciesc, va. 3. amasser en grattant *b.* 340,3.

ucigáş, sm. (ĭ) meurtrier; assassin 235,3. 294,2.. 3. 349,3; *b.* 39,3. 62,2. 113,2. 159,3. 196,2. 323,2.

ud, aj. humide *b.* 177,2. 241,3; —, va. vr. 3. humecter; arroser; tremper 31. 57,3. 58,3. 67,3; *b.* 61,3. 185,2. 292. 320,2; —, vr. lâcher de l'eau *b.* 361,3; **-áre,** sf. arrosement; **udêlâ,** sf. humidité 117.

udagáĕ, sm. bois d'aloès *b.* 45,2.

Udrişte, sm. Np. Orest 130.

ũg, monnaie d'or hongroise dans la valeur d'un ducat 74,1.3. 92,2. 307.

úger, sn. (ere) mamelle 36,3.

ugóda, sf. plaisir 44; **ugódnic,** aj. juste; pieux 286,3.

ugólniţă, sf. pierre angulaire 267,2.

Ugrovlahiea, Nl. Hongro-Valachie; Valachie 236. 279,2. 307,2; *Uggro-,* id. *b.* 30. 78,3. 153,2; *Ungro-* 156,3. 157, 2. 164,1.2; **ugrovlahiiskoi,** aj. de Valachie.

uĭmésc, vr. 3. s'étonner *b.* 111,3; **uĭmíre,** sf. étonnement; confusion 313, 3; *b.* 107.

úĭt, va. 1. oublier; négliger; —, vr. regarder 110. 111,2. 141. 145,2. 165, 3. 166. 168,3. 184,3. 196,3. 199. 212, 2. 240. 252. 282. 315. 344,3. 365 . .; *b.* 2. 17,2. 25,2. 69,2. 77,2. 85,2. 128,3. 136,2. 143,3. 167. 179. 185,3. 216,2. 226,3. 229,3. 356,2. 361. 370,3; *ult* 15,3; *oit* 85,2; **uĭtáre,** sf. l'action d'oublier 197. 270,2; **uĭtătór,** aj. s. oublieux *b.* 12,2.

uîn, v. un.

ujivi, s. *istr.* résurrection *b.* 283,2.

ujuesc, vn. 3. hurler *b.* 329,2.

ulceá, sf. (ele) petit pot *b.* 45 . .; **ulcĭór,** sn. (oare) pot *b.* 81,3. 122.

uleu, sm. épervier 167,3 . .; —, huile *uloiu* 273,2.3; *ulie, istr. b.* 285,2.

úliță, sf. (ţe) rue 80,3. 218,2. 359.

ulm, s. orme 356,3.

uloĭu, v. uleu.

uluesc, vr. 3. se brouiller 169,3.

uluită, sf. système, doctrine 124.

úmăr, sn. (umere) dos; épaule 15,2. 36,2; *b.* 3,2. 88,3. 90,3. 137,3. 260,2. 3. 365,3; —, sm. (ĭ) joue *b.* 340; **umerél,** sm. (eĭ) dim. épaule *b.* 326,2. 344, 3. 372,2.

úmblu, vn. 1. (ai) aller; marcher; parcourir; voyager 83. 84,2.3. 85,2. 130. 289,2. 297,3. 345,2; *b.* 16,2. 37, 3 . . 51,3. 59,2. 73,3. 89. 95,3. 123. 134,2. 158,3. 164. 179,2. 182,1.2. 342, 3 . . 350,3. 374,3; —, avoir l'intention *b.* 170,2; —, être tout près de *b.* 344; *înblu* 1. 3. 4 . . 5. 29,3. 123,3; *unblu* 11,2. 25. 26 . . 36,2. 110,3; **umbláre,** sf. l'action de marcher 83,2; **umblătór,** sm. voyageur *b.* 60,3; **úmblet,** sn. marche.

úmbră, sf. (re) ombre; protection 15*,2. 14,1.2 . . 24,2. 84,2. 85,3. 99. 202,2 . . 3. 209. 211,3. 256,2; *b.* 97. 185,3. 327 . .; **umbrar,** (re) tonnelle (?) *b.* 315,3; **umbrésc,** va. 3. ombrager; couvrir; protéger 61. 286; *b.* 326,3. 327. 350,3; *umbrez,* va. 1. *b.* 190,2; **umbrós,** aj. ombreux *b.* 316.

umezeálă, sf. humidité *b.* 61,3.

úmflu, va. vr. 3. enfler; gonfler 349, 3; *b.* 61,3. 95. 253. 259,3. 264,3. 311, 3; *un-, b.* 181,3; **umflătúră,** sf. (urĭ) gonflure 300; *b.* 26,2. 343,2 (v. înflu).

umilénie, sf. humilité 257; **umilesc,** va. vr. 3. humilier 306,2; *b.* 201,3; **umilínţă,** sf. humilité 319,3. 345,2; *b.* 28,3.

umór, va. 1. tuer; assassiner 250; **umorăt** (v. omor).

úmplu, va. vr. 1. remplir 58,2. 86, 2. 130,2. 132,2. 168,2. 171,2. 224,3. 225,2. 289. 303,3; *b.* 30,2. 44,2. 48,3. 55,2. 69. 73,2. 74,3. 94,2 217,2; *împlu* 12,2. 34,3. 35; *în-* 18. 20,2; *un-* 130,3; *umplu, mr. b.* 271; **umplêrê,** sf. fin 133,3.

un, art. pron. num. un 12*,2 . . 2. 5. 13. 16. 18. 26. 32,2 . . 47,3. 50,2. 78, 3. 83,2. 104,2. 169,3. 220. 272 . . 343, 3. 364; *b.* 36,2. 59,3. 61,3. 110,3 . . 172, 2; *u* 2. 7. 46. 137,2.3. 138,2. 139 . . 141. 365. 366,2.3; *b.* 200; *uîn* 3*. 8*,2. 15*,3. 16*,3. 2. 6. 7. 12,3. 19. 21,2. 30,3 . . 32,3. 41,2; *uă* (= uîn) 20,2. 22. 23,2. 24. 25. 28; *um* 4*,2 . . 5*. . 7*. . 256; *ur, istr. b.* 282,2. 284. 285, 3 . .; **una,** f. (une, pl.) quelques-unes 11*, 2. 47. 49,2. 50,3 . . 71,3. 126,2. 202. 288,3. 306,2. 336,3; *b.* 3,2. 87. 108,2. 119,2. 189,2; *u* 8 . .; *o* 46,2. 95,3 . .; *ună, mr. b.* 263,2. 264. 265. 273,2; *uă, b.* 271,2 . . 272,1-3; *ura* 5*,3; *ură, istr. b.* 283,3. 286,3 . .; **tot de una,** toujours *b.* 66,3. 122. 208,2. 247,3. 375,2; **uneorĭ,** parfois 330,2; *b.* 144,3; *-orê, b.* 52,2; *uni-orĭ, b.* 233,3; —, jadis *b.* 124,2.

unchĭáș, sm. vieillard *b.* 353,3. 356 . .; **únchĭu,** sm. (ĭ) oncle 144,3. 190,2 . . 255,3; *b.* 214,2.

úndă, sf. (e) onde, vague; flot 49,3. 79,3.128,3.156.213,3; *dau—,* bouillonner *b.* 43,3; **undéz,** vn. 1. bouillonner *b.* 323,3.

únde, av. où; quand; comme 14*, 3 . . 16*,3. 2. 21,1.2. 44,2. 57. 64,2. 73,3. 84,2 . . 105. 131,2. 182,2 . . 223, 2. 294,2. 356,2; *b.* 1,2. 16,3. 23. 41, 2 . . 74. 104,3. 133,2. 166,3. 197,2 . . 245,2. 354,2.3; *undê* 197; *b.* 9,3; *undi* 327,2; *b.* 56,3. 135,2. 142,3. 171,2; *un* = unde *b.* 368,3; *de unde, d'unde,* lorsque; parce que 11*,3. 13*,3. 15*. 16*,2 . . 25; *de* —, d'ici *b.* 202,2; *ori* —, où que ce soit *b.* 208,3; **únde-va,** quelque part 166,3. 215; *-vaș,* id. *b.* 78,3.

úndiță, sf. hameçon 7. 228; *b.* 362.

unê'lte, sf. outils; instrument 151; *b.* 209,2. 240,3.

une-orê, v. un.

unésc, va. vr. 3. unir; s'unir 220,2. 345; *b.* 15,3. 93. 180,3. 243,3 . .

unevsk, aj. (sl.) de Uniev 208,2. 214,2.

ung, (unsei; unge) va. 2. oindre; graisser; embaumer 8*. 29. 101,2. 112. 186,3. 230. 241,3. 252,2. 282,2. 320,3. 331,2. 363,3; *b.* 20,3. 21. 63,2. 67,2. 137,3. 369,2; *unje, b.* 228,3. 229,2.

únghie, sf. (ghe; iĭ) serre; griffe; ongle 65,3. 66. 117,3; *b.* 145,3 . . 163, 3. 171,2. 340,3; —, clou *b.* 204,2; —, sabot de cheval *b.* 312. 314.

unghĭu, sn. (urĭ) angle; coin 153,3. 176,2. 209,2 . .; *b.* 158,2. 209,2 . .

Úngur, sm. Hongrois 25,2. 70. 71. 176,2. 190,3. 234,2. 361,3; *b.* 33; **ungurésc,** aj. hongrois 37,3. 135. 175,3. 177,2 . . 189,2. 200. 235,2. 335,3. 362, 3; *b.* 156. 201,2; **ungurésțe,** av. id. 235; *b.* 224,2; **Unguríe,** sf. la Hongrie 190; *Ungrovlahia,* v. Ugrovl-.

unieĭúne, sf. unité 240,2; —, union 124,2; **uníre,** sf. union *b.* 361,2; **unít,** aj. uni *b.* 87,3.

universitáte, sf. université *b.* 201,2. 231,2.

uns, aj. s. oint 168,3. 169. 283; **unsoáre,** sf. onguent; oint 101. 271. 272, 1.3. 304,3.

únsprezece, num. onze *b.* 110,2; *-sprăḑece* 229,2; *-sprâḑeace* 231; **al—ecle,** le onzième 80,3. 97,3; *al — cilea* 197,3.

unt, s. huile; beurre 15,2. 95,2 . . 282,2. 366,3; *b.* 44,3. 59,1-3. 138,3; **— de lemn,** huile d'olive 195,2. 282. 320,3; *b.* 20,3. 21. 42,2. 43,3. 63,3. 66,3. 67; *un-de—* 264,2; *b.* 362,2.

untru, prp. dans 96,2 (v. întru).

untunecát, aj. sombre 12*; **untunêrec,** id. 11*,2; —, myriade 12* (v. înt-).

Unvar, Nl. 177.

upovăésc, vn. 3. espérer 11. 12,2. 13,2. 16,2. 56,2; **upovăínță,** sf. espérance 4*,2. 6*,3. 56,2.

ur, ură, *istr.* num. un, une v. un.

ură, sf. haine; inimitié *b.* 76,3. 243, 3; —, *istr. b.* 286,3 . .; **urâcĭúne,** sf. haine; aversion; abomination 10*,2 . . 30. 282; *b.* 53; *-ču-* 220,2; *b.* 47. 48,3.

urámăt, s. vacarme *b.* 127.

urăsc, va. 1. haïr; détester 8*,2. 9* . . 4 . . 5,2. 11. 16,3 . . 19,2.3. 31,3. 195,3. 210. 289,3. 363,3; *b.* 14,3; *urăz,* (?) id. 5; *b.* 53. 95,2. 258,3; *urésc* 56,2. 61, 2. 129,2. 294; **urâ't,** aj. s. odieux; haï; repoussant; abomination 15,2. 50,3. 251, 3. 277; *b.* 9,2. 12,3. 38,2. 51,2. 52,3 . . 153,2. 154. 205,3. 370,2; —, laid 302, 2; *b.* 118,2. 168,3. 169. 250,2; 307,2. 309,3 . . 359,2; *urît,* odieux; laid *b.* 24, 3. 102, 3. 225; *urât, mr.* odieux *b.* 272, 3; **urătós,** aj. odieux 181,3; **urătu,** s. l'ennui *b.* 262.

urc, va. vr. 1. monter; élever; s'élever 165,2 . . 166. 267,2. 362,3; *b.* 259, 2. 290,2. 308 . . 371,2.

úrdă, sf. fromage mou *b.* 258,3.

urdináre, sf. diarrhée *b.* 26,2.3; **urdinru,** va. 1. visiter 7*.

urdurós, aj. chassieux *b.* 168.

uréche, sf. (chĭ) oreille 360; *b.* 185, 2; *urêche,* (echĭ) 12. 17,3. 81. 82. 88, 3. 99,3. 155. 171. 200. 247. 365,2; *b.* 72. 118,3. 123,1 . . 2 . . 169; *ureache, b.* 12. 26,2. 51; **Urechi,** Np. 68,2. 69,3. 73,1.2; *Urêche,* id. 91,2. 143. 196,3. 197,2 . .; *Urêchie,* id. *b.* 1,3. 2.

uréz, va. 1. souhaiter; féliciter; saluer 59,2. 194,3; *b.* 334,2.3. 337,1-3.

urgíe, sf. (iĭ) fureur; courroux; exécration; affliction 1*,3. 2*. 76,3. 105,2. 202. 241. 282,2. 289,2. 320,3. 365; *b.* 103,2. 112,2. 116,2. 356,3. 363,3. 374, 3; *urăgie,* id. 51; **urgisésc,** va. 3. châtier; punir 282,2; *b.* 74; *-gesăsc, b.* 182,3.

uríc, sn. (e) titre; document 37. 174; *b.* 76; **uricár,** sm. (i) cartulaire; archiviste; écrivain des chartes, titres 152. 175; *b.* 18. 76.

Uriaș, Np. 26.

uricĭós, aj. laid *b.* 307,2 (v. ură).

urĭaș, sm. géant 12,3; *urieaș* 265, 3; *b.* 199,2.

Uriil, Np. 81. 98,3.

url, vn. 1. hurler *b.* 62. 217,2. 288. 365,2; —, *istr. b.* 286; **úrlet,** s. fracas 201,2; —, *mr.* id. *b.* 268,2.

úrmă, sf. (me) trace; pas 12. 77,2. 79. 82. 118,3. 247 . . 267,3; *b.* 25,2. 153,3. 158,3. 313,1-3; —, fin *b.* 128; —, conséquence *b.* 363,2; *în —,* à la suite de *b.* 333,1-3; *la —,* après *b.* 127, 2; *mai la —,* plus tard; après *b.* 145. 243,2; *pre —,* ensuite; après; plus

tard; derrière 6. 68,2. 150. 160,2. 306, 3. 315; *b.* 53,3; *pe —*, id. 71,2. 307,3. 334,2; *b.* 2. 10,3.. 12,2. 75,3. 99,3. 135,2..; *de pre —*, dernier (ère) *b.* 82, 2. 105,3. 159,3. 198. 235,3; *după —*, enfin *b.* 356,2..; *dupre —*, dernier 317; *după —*, id. *b.* 47; *mai pre —*, après; plus tard 73. 326,3; *b.* 65. 163,2; —, dernier 360,2; *b.* 66; *mai de pre —*, extrême *b.* 107. 364,3; *înbla pre —*, suivre 76,3; *b.* 77,3; *urŭma* 49,2; **urmáre,** sf. (ări) suite; série; conséquence; règle; obéissance 261. 337; *b.* 32. 155,2. 202,3. 243,2. 244,2. 252,3. 363; **urmărésc,** va. 3. poursuivre *b.* 315; **urmáș,** sm. (i) descendant *b.* 196. 220,2.3; **următór,** aj. s. successeur; qui suit; imitateur 146,2. 262,2.3; **urméz,** vn. 1. suivre; poursuivre; continuer; obéir 68, 3. 118,3. 260,3. 292,3. 297,2. 325,2. 330,2.. 344,2; *b.* 16,3. 25. 47,3. 75, 3.. 76,1. 84. 88,3. 89,3. 119. 124,2. 3. 131. 163. 210; —, par conséquent 68,3; *urmeț* 146,3. 325,2.

urnésc, va. 1. mouvoir; remuer; pousser 210,3. 241,2. 327; *b.* 126,3.

urs, sm. (ș*i*) ours *b.* 212,1.2. 261,3. 313,2.

ursésc, va. 3. *mr.* demander *b.* 276, 2; —, destiner *b.* 278; **ursítă,** sf. sort; destin *b.* 362,2; **ursător,** sm. (i) Parque *b.* 196,3.

urșeníc, s. velours 136,3; *-și-* 199,2.

urzeálă, sf. (zăli) chaîne; ourdissure *b.* 197. 261,3; **urzésc,** va. 3. créer; fonder 11,2. 263; —, ourdir; tramer 21, 3; *b.* 261,3; —, commencer; tracer 196, 3; *urzăsc* 267,2.

urzíc, va. 1. piquer *b.* 171; **-ă,** sf. (cĭ) ortie 356; *b.* 120. 171; —, *mr.* (ți) *b.* 272,2.

urzitúră, sf. (re) fondament 15,3; *urdă-*, id. 268,2.

usărdie, sf. zèle 236,2; *user-* 159 (v. os-).

usc, va. vr. 1. sécher; dessécher *b.* 185,3. 218,2; *b.* 340,3. 353. 368; *usuc* 82,2. 96,3. 228,2; *b.* 259,3. 309; **uscát,** aj. s. sec. terre; terre ferme 7. 34,1.2.. 98,2. 130. 136,3.. 166. 265, 1.2. 357,2; *b.* 26,3. 42,3.. 69,2. 132, 3. 134,2. 137,2.152,3. 317; *pește —*, poisson sauré *b.* 134; **uscătúră,** sf. (ri) bois mort *b.* 350; **uscătsúne,** sf. sécheresse *b.* 185,3.

usebése, va. 3. séparer 276,3; *usi-* *b.* 15,3; **usébĭ,** à l'écart, en particulier 5*. 128,2; **usebíre,** sf. (ri) différence *b.* 21,3; **usebít,** aj. différent 346; **usebitúră,** sf. différence 276,3 (v. os-).

Uslead, sm. nom d'un idole *b.* 53.

usnă, sf. (ne) bord 363,3.

uspâtez, vr. 1. banqueter 12*.

uspăț, sn. (ețe) festin 271. 272,1.2 (v. osp-).

uspénie, sf. Adormitio 94,2. 97,2.

ustáv, s. fin de la prière 253.

usteneálă, sf. (ele) peine; effort 97, 3. 98,3. 112,2; **ustenése,** vr. 3. s'efforcer; se peiner 6*,3. 10*. 98,3. 125,2. 313, 3. 314; **usteníînță,** sf. travail 109; *ustenínță,* tourment 364,3. 366 (v. ost-).

ústur, vr. 1. brûler; piquer *b.* 259, 3. 341,3. 342. 369,3; **usturát,** aj. piqué; brûlé 106,3; **usturíme,** sf. brûlure; peine; picotement 106,2; *b.* 171, 3. 341,3. 352,2.

usturóĭu, sm. ail 356,2; *b.* 98,2. 362,2.

usuc, v. usc.

úșă, sf. (uși) porte; entrée 14,2. 29. 54. 101. 168. 230. 285. 288,3. 296. 331, 2; *b.* 12. 37. 75,3. 96,2. 115,3. 176,3. 178,2. 260,3. 364,3.

ușérnic, aj. folâtre *b.* 349.

ușór, aj. léger; agile; facile; —, av. légèrement 338,2; *b.* 59. 82,3. 90,3. 96, 2. 208,1.2. 231,3. 258,2; **ușuráre,** sf. allègement *b.* 221.

V (B, V').

vă, pr. pers. 2. pl. 1. 5. pass. (v. gram.).

vâ, slav. prp. dans 93,2.

vácă, sf. (cĭ) vache 15,2. 74,3. 181, 3. 218,2; *b.* 59,2.3. 258,2.

Văcărescu, sm. Np. *b.* 27,3. 128. 160.

văcár, sm. (i) vacher, bouvier *b.* 127,2.

văcuíre, sf. éternité 338. 339,2..; **-itór,** aj. éternel 338,2.

vád, sn. (uri) gué; bas-fond 53. 71, 3; *b.* 322,3. 323.. 326..; **-ul,** Nl. 125,2.

văd, văz, (văzúĭ, a vedea) va. 2. voir; considérer; soigner; punir 4. 6. 10,3. 11,2.3. 13,3. 16,2.. 18,3.. 20,2. 26, 3. 29. 38,3. 48,3. 49,2. 51,3. 54.. 63,

3. 64. 68,3. 69,2. 84.. 86,2. 88,3. 89. 97,3. 99.. 102. 105. 106,2.. 111. 113. 114,2. 117,2.. 127,3. 130,2. 138,2.3. 155,3. 166,3. 185,2. 271,2. 292,2. 306. 309,2. 333. 349,2. 353,3. 361,2; *b.* 12. 13,1.3. 24,2.3. 45,2.3. 69,2. 93,2. 94,2. 105,3. 112,2. 118,2. 119,2. 127,2. 129,2.. 133,3. 159. 166,3. 174,3. 188, 2. 192,3. 195,3. 199,2. 202,2.3. 204,3. 217. 218,3. 244. 245,3. 251. 262,3. 292, 2. 307,3. 308.. 316.. 322. 323,1-3. 335,3. 351. 354,3. 368; *văḑ* 2*,3. 3*.. 11*,3. 2.. 3. 6.. 7.. 34. 36. 37,2.. 48,3. 66,2. 67,3. 104,1.2. 117,2. 119. 147,2. 148,2. 182,2. 192. 201,2. 215, 2. 230. 233. 241,3.. 254,2. 256. 259, 2.. 265,2.3.. 297. 299,3. 300,2.3.. 301.. 302,3. 303. 306. 313. 314. 324, 2. 365. 366,2; *b.* 13. 14,2; —, (a vide) *b.* 47. 49,2. 57,2. 62,2. 64,2. 74. 84,3. 135,2. 142,3. 180. 182,2. 227. 243,2. 301,2; —, (vuzut) 140; *mr. văz,* (vizui, vide) *b.* 263,3. 264,1-3. 265,3. 266,2.. 269,2. 270. 271,2. 277,3. 280,3; *văḑ, istr.* (vesui, vedea) *b.* 282,2. 284,1.2. 286,3; —, *bnț.* (a veghea) *b.* 263.

vădăóĭu, sm. veuf *b.* 348,2.

vâdésc, va. 3. montrer; découvrir; publier 50. 163,3. 289. 351,3..; *b.* 21, 2. 87. 141,3. 216.

vadesc, va. 3. *istr.* (ital. scodellare) *b.* 285,2.

vádră, sf. (vêdre) mesure de liquide 95,2.3.. 317,3; *b.* 220,2; **vădrărít,** impôt sur les liquides *b.* 220,2.3. 221. 222.

vă'duvă, sf. (ve) veuve 193,2. 283, 2. 300,1.2. 306,3. 307. 337,2; *b.* 176, 3. 348,2; *vâduă* 25,2.45. 84,2; *b.* 293,2.

văer, vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 340,2.

văet, vr. 1. gémir, se plaindre 223; *b.* 138,2.3.. 323,2.

văgăúnă, sf. (nĭ) vagin; fourreau *b.* 261,3.

văhód, sm. la première partie de la messe 160,3.

văĭ, intj. ouais! malheur; 9*,3.. 19, 2. 117,2. 127,2. 223. 266,2. 294,3. 296, 2. 324,3. 349. 351,2; *b.* 22,3. 23,2. 103. 127. 181. 218,2. 242,2. 308. 349,3. 356; **văĭcărez,** vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 339,3. 380..

văĭctáre, sf. gémissement *b.* 341,3.

văjâése, vn. 3. mugir *b.* 23,3.

vájnic, aj. coupable 121,2..

văl, sn. (urĭ) vague; onde; flot 12*. 29,2. 49,3. 79,3. 156. 267,2; *b.* 22,3. 23,3. 84. 150,2. 158,2. 181,3.. 338,3; —, les orages de la vie 201. 205. 293..; *b.* 110,2; —, malheur *b.* 344,2. 345,2. 346,2; *fără -urĭ,* tranquille 196,3.

Vala, Np. Bileah *b.* 70,2.

Valaám, sm. Np. Biléam 11*,3. 49,3.

Valáhia, sf. Nl. 189,2; *b.* 124,2.

văleeá, sf. (ele) vallon 178,2; *b.* 311,2; **Vălcê,** Np. 72,3; —, Nl. *b.* 127, 2; **vălcícă,** sf. petite vallée *b.* 173,3.

văle, sf. (văĭ) vallée 57,2. 114,2; *b.* 65,3. 84,3. 190,2. 239,2. 261,3. 309. 313,2; —, ruisseau; étang *b.* 237,3. 238,2. 306,3; *la —,* plus bas *b.* 244,3; *dă —,* en bas *b.* 259,1.2 *mr.*; —, (vâlĭură) *b.* 273,2; **Valea lungă,** Nl. *b.* 315, 2; **Văleni,** Nl. *b.* 128.

vă'lfă, sf. pompe; gloire *b.* 94,2.

Valie, Np. 173,2.

valsam, sm. baume *b.* 72,2; **Valsamón,** Np. 78,1.3.

Valtasár, Np. 271,3; *b.* 332,3; *Varta-* 60,2.

văltor, sm. *mr.* métier de tisserand *b.* 275,3.

valtráp, s. housse de selle *b.* 371,2.

văluésc, vr. 3. s'envelopper *b.* 171.

vălŭhovnic, sm. (ĭ) mage 244,2.

vălvoáre, sf. (orĭ) flamme *b.* 323,3.

vámă, sf. (vămĭ) douane; station céleste 301,3. 302,1..2; *b.* 34,3. 369,2; **vámăș,** (ĭ) douanier; péager 93,2. 174, 2.. 285,2; *vameș* 174,2.. 194,2. 309,3.

vână, sf. (vine) veine; nerf; fibre 113,2. 118,2.. 215,1-3; *b.* 67,2. 204,2. 239,2. 341. 370.

vănát, s. chasse 6. 12. 247,2; *b.* 368, 2; —, venaison 353..; **vânătoáre,** sf. id. 214; *b.* 311,2; **vănătór,** sm. (ĭ) chasseur 6. 286; *b.* 11,2. 39,3. 65,2. 110; **-toríe,** sf. chasse 167,3; *b.* 313.

vă'năt, aj. bleu, noir *b.* 341,2.

vânătáre, sf. (tărĭ) souffle (?) *b.* 342, 2. 3.

vănd, va. 2. (dui, a vinde) vendre 17,3. 18. 21. 38,3. 43,3. 63. 93,1.2. 95,2. 121. 134,2. 135,1.3. 194,2. 245. 291,2; *b.* 6,2. 105,3. 224,3. 355,2. 360, 3; — 45; — 304,2; *mr. vindu b.* 266,3.

vănéz, va. 1. chasser, vener 81,3; *vinez* 204,2. 214; *b.* 11,2. 111. 311,1.2; —, attirer *b.* 235,3.

vânós, aj. musculeux *b.* 259.

vânslésc, vn. 3. ramer 327,2.

vânt, sn. (urĭ) vent; air; orage 1*, 3. 9*,3. 25. 29,2. 49,3. 58,3. 128,3. 268. 300,3. 324,3; *b.* 90,2. 91,3. 147. 151,3. 211; *vînt* 215,2.

vă'ntur, va. 1. vanner 104,3; *b.* 336, 3; **-rós,** orageux, venteux *b.* 26,2. 58, 3. 59,3..

vănzáre, sf. (ărĭ) vente *b.* 103,3. 194, 3; **vănzătór,** sm. vendeur; traître *b.* 61,2. 194,3.

vâpáe, sf. (văpărĭ) flamme 6. 31. 99, 2. 289,3. 338,1.3; *b.* 130,2. 161,2. 314; *-paie, b.* 167,2.

văplăşténie, sf. incarnation 97,2.

vaporez, vn. 1. s'évaporer *b.* 302.

văpseálă, sf. (le) couleur 106; **văpsea,** sf. (săle) couleurs *b.* 173; **-sésc,** va. 3. peindre 173; *b.* 236; **văpsít,** aj. coloré *b.* 42,3.

vár, s. chaux *b.* 136.. 209,3.

var, pp. sans *istr. b.* 286,3.. (v. făr).

vâr, vr. 1. se glisser, fourrer 222,2; *b.* 294,3. 361,2.

văr, sm. (verĭ) cousin 90,2.. 190, 3..; *b.* 234. 259,3.

vără, sf. (verĭ) été 202,2. 266,3. 313. 352,2; *b.* 26,2.3. 308,1.2. 370,2; —, printemps *b.* 262,2; *vara,* pendant l'été *b.* 3,2. 64,3. 121,2; *vera,* id. *istr. b.* 283; *-ro, b.* 282,3.

vare, cj. qui que ce soit 125,3. 127, 2. 274; —, comme 285; —, dans quelle que ce soit 37,3; —, qui que ce soit; quelconque 160,2; *b.* 29,2. 168; *var-nă, mr.* quelque *b.* 267,2.3. 268,2; *văr-nu,* aucun *b.* 273,2. 279,3. 281; *ver ună,* quelqu'une *b.* 265 (v. vre. oare).

vărcolác, sm. vampire 117,1.2..

vărcăşănesc, aj. bocard *b.* 222,3.

Varda, Np. 61,2..

văréz, va. 1. faire passer l'été *b.* 329.

vârf, sn. (urĭ) sommet; pointe; bout; chef 329,3. 330; *b.* 40,2.. 44,2. 90,2. 142,2. 237,3. 324,3; *vărh* 157; *vrăh* 6. 23,2. 32,3. 40; *vărv* 361,1.2.. 362, 3; *b.* 32,3. 122,2. 341 369,3; *vrăv* 367, 3; **vărvúţ,** s. dim. *b.* 294,3.

várgă, sf. (vergĭ) verge; barre *b.* 85, 2; —, (verzi) *mr. b.* 266,2.

vărgúră, sf. v. verg-.

vărh, v. vărf.

vărhóvnic, sm. magicien 234,2; *verh-,* supérieur, chef 329,3. 330,1..2.. (v. vălh-).

Varlaam, Np. 103,2. 114,3. 129,3. 133,2. 236; *b.* 76,3. 77. 204..

vărlúgă, sf. goujon *b.* 309.

varmeghíe, sf. district; province 176, 2; *-ejie* 37,2.

Vărnáv, Np. *b.* 195,3; **Varnava,** Np. 15*,3.

Varónim, sm. Np. Baronius *b.* 55.

vărs, va. 1. verser; répandre; vomir; —, vr. se verser; couler 3*,2.3. 11*,3. 2. 43. 63,2. 102. 115. 150,2. 160, 3. 161,2. 162,2. 172,2. 184,2. 244,2.. 267. 327,2. 339.. 351,3. 361,2; *b.* 104, 3. 108. 111,2. 130,2. 158,2. 172,3. 180, 2. 237,2. 243; *vrăs* 60,2; —, *mr.* tuer *b.* 263,3; **vărsáre,** sf. (ărĭ) écoulement; débordement 204. 245,3. 303,3; — *de singe,* massacre 72,2. 105,3. 303,3;

vărsát, aj. fondu 172,2. 362,3; *b.* 51; —, s. variole; petite vérole *b.* 26,3. 67, 1.2.

vă'rstă, sf. vie; âge; rang 133,3. 164. 252,3. 319,2; *b.* 68. 120,2. 204. 254,2; —, époque *b.* 251,3. 252; *de —,* adulte; majeur *b.* 68. 125,3; *în —,* id. *b.* 150,2.. 155,2. 201,2; *vrăstă,* adulte 61; *b.* 218.

vărstez, va. 3. rayer; fixer 204,2.

Vartasar, sm. Np. v. Valt-.

vărtéj, sn. (eje) tourbillon; chaos *b.* 13,3. 301; **vrătejésc,** vr. 3. tourner 61,3.

Vartholoméĭu, sm. Np. 194,2.

Vărtóp, sn. Nl. 53,2; *vrătóp,* sn. (oape) caverne 57,2.

vărtós, aj. dur; roide; fort; robuste; firme 247. 253,3. 268. 282. 313. 344. 362; *b.* 26,3. 145,2. 340,2; —, *mr.* fort; robuste *b.* 270,2.3. 271.. 272..; *mai —,* surtout; d'autant plus; plutôt 55, 3. 125,3. 142. 153. 166. 277,3. 309,3. 341,2. 344,3; *b.* 21,3. 50,2.. 80. 108. 201,3; *vrătos,* dur; ferme 15,2. 35,3. 57,2. 101,1.3; —, av. très 21. 112,2; *mai —,* plutôt; surtout; plus 8*,3. 31, 2. 46,3.. 60,2. 66,3. 97,3. 99,2. 109, 2. 114. 118,3. 132,3. 134,2. 364,2. 366, 3. 367,3; *mr. vrtosu,* très *b.* 263,3; **vărtučós,** aj. s. fort; robuste 265,3. 268.

vărtúte, sf. force; vigueur 54,2. 223, 2. 250,2; *b.* 89,2. 145,2. 152,3. 197,3. 202. 240. 342,3; —, soutien 265,3. 282;

vrătute, voûte céleste 12,2. 15,2; *vărtute, mr.* force *b.* 272,1.2.

Varuh, sm. Np. 147,1-3. 149. 253. 255,2.3. 256.

văruít, aj. blanchi; badigeonné 4*. 292,2; *b.* 369,3.

vârv, v. vărf.

várvar, aj. barbare 196,3. 197. 349, 3; **Varvara,** Np. 151; **Varvaria,** Nl. 358,3.

várza, sf. (verze) chou 356,2; *b.* 98, 2; —, (vêrze) légume 17; —, (vêrde) herbage 34,2*.

vas, sn. (e) vase; cruche; vaisselle 18. 35,2. 108,1.3. 126,2. 168,3. 244. 254,2. 271,3. 283. 289. 317,2; *b.* 46,2. 80,3; —, bateau; navire 228,2; *b.* 68,3.

văscă, sf. glu 356,3.

Văscanie, Nl. 151,3.

văscrêsna, sf. dimanche 229,2 .. 3.

Vasilichiu, sm. Np. 61,3; **Vasilicu,** sm. Np. 143,3. 144,2; **Vasílie,** sm. Np. 61. 76. 89. 116,1.2 .. 158,3. 207, 2. 301,2. 302,1.2 ..; *b.* 16. 190. 204,3; *-le, b.* 334,2; *-vodă* 199,3 .. 200 ..; *b.* 24,2.

vasilísc, sm. basilic 171; *-că* 286.

vâslă, sf. (le) rame *b.* 130 (v. vânslesc).

Vaslúiu, Nl. 71. 72,3; *b.* 33,2.3.

vătáf, sm. (aşi) intendant; inspecteur 76; *b.* 206,1.2; *-av* 87,2. 199,2; *b.* 77,1-3. 213,2; — *de copii,* commandant des pages *b.* 32,3; *-tah* 93,2; **vătăjíe,** la fonction de vataf 199.

vătăm, va. 1. (vătămái) blesser; heurter; nuire 10,2. 16,2.3. 117,2. 182,2. 296,3; *b.* 110,3. 132; —, *mr.* battre *b.* 264,2; **vătămáre,** sf. dommage; lésion 116,2; —, *mr.* meurtre *b.* 266,3; **vătămătór,** aj. nuisible 29,3; *b.* 251. 338, 2; **vătămătúră,** sf. (rı) blessure; lésion 31,2. 111.

vătămán, sm. adjoint de maire d'un village *b.* 318,3.

vátră, sf. âtre; foyer *b.* 228,3. 365; — *sátului,* bien fonds 38,2. 93. 103.

vătráiu, s. tisonnier *b.* 375,2.

vățătúră, sf. (rı) commandement 368 (v. înv-).

va-vec, av. *istr.* toujours; éternellement *b.* 283,2. 284. 286,3.

Vavilón, sm. Nl. 66. 148. 150,2. 254, 2. 255. 256,2 .. 271,3; *b.* 55,2. 3..210,2; *-vy-* 314,2.3 ..

văz, v. văd.

vázá, sf. vue 276,3; **văzătór,** aj. s. qui voit 130,3; **văzătúră,** sf. vue; importance 16*.

văzdúh, s. l'air; atmosphère 3*,3. 57,3. 240,2. 285,3. 288,3. 289. 302. 316; *b.* 51. 64,3 .. 129,3 .. 157,3. 176,2 .. 338,3; *vas-, b.* 291,2.

văzút, aj. s. (te) pl. les choses vues, visibles 32,2. 41. 83,3. 109,3. 260. 311, 2. 343,2; *b.* 146,3; *văḑutele* 54,2.

veac, sn. (vecı) éternité; vie; siècle; temps; âge; monde 17,2 .. 18. 100,2 .. 113. 166,2. 195,2. 236,2. 368,1.2; *b.* 149,3. 254; —, (vêcure) 32,2. 41,2; —, (urı) *b.* 131,3; —, (vêcı) 12*,2.3. 76,3. 344,3; —, (veacı) 119,2. 243. 251,2. 268. 311,3; —, (vecı) 366,3; *vecul* 7; *b.* 141,2; *vac,* (urı) 201. 202,2. 204,2 .. 205. 206,2. 359,3; *b.* 2,2. 3,2. 4. 9,1. 3 .. 86,2. 261; *în vêcu,* av. éternellement 8. 28,1.3. 64,2. 155,2 ..; *în veac, b.* 104,2. 185,3; *în vec* 3; *b.* 64,3; *în veaci* 38,3; *în vêcĕ* 43,3; *de vêc,* id. aj. av. éternellement 19. 104,1.2; *de več* 50,2; *b.* 220; *din vec, b.* 143,2; *de când vacu,* de siècles *b.* 361,2; *în vêc de vêc,* aux siècles des siècles 12,3; *vêci de vêci* 65. 82,3. 107; *vêcie de vêcĕ* 184; *în vêcie vêcilor* 150,2; *în vecĭĭ* — 39; *b.* 172,2; *focul vêcilor,* feu éternel 18,3; *zilele de vêc,* les jours d'autrefois 15.

vecérnia, sf. vêpres *b.* 40,3.

vechése, vr. 3. vieillir 13. 365,2; **vechíme,** sf. antiquité 324,2; *b.* 124,2. 261,3; *din —,* d'autrefois *b.* 124,2; **vechitúră,** sf. antique 101,2; **véchiu,** (f. veche, vêche) aj. vieux; ancien; antique 11*,2. 18,2. 60,2. 85,3. 105,3. 120,2. 177. 193,3. 199. 280. 294. 325,2; *b.* 3, 2.3. 9,2. 13,2. 51,2. 52,3. 134,3. 183, 3; *-chi, b.* 64 ..216; *vecu* 4.

vecíe, sf. éternité 28,2. 32,3. 41,2. 56,2; *b.* 192,2. 228; *vetsie* (= vecie) 124,2; *în —,* éternellement 135,3. 159, 3; *de —,* id. 137,3; *vi-, b.* 227; **vécínic,** *vêčnic* aj. éternel 99. 106. 114,2 131,3. 324. 338; *b.* 16,3; *večnic* 131. 290,3. 338,2.

vecín, *ă,* s. (ı, e) voisin (e); prochain 30,2. 33. 40,2 .. 98,2. 113,2.3. 161,3. 207,2. 224,2..3 .. 225,1.2; *b.* 12. 21,2. 119,2. 224,3. 257,1..2; *veciri* 55,3; —, paysan, corvéable; indigène *b.* 34,3;

vecen 74,3; *vicin* 135,2; *mr. viţin*, *b.* 265,3 .. 266 ..

vecrŭ, s. (slav.) soir 80.

vedu, vn. 2. *mr.* voir *b.* 265,2. 280, 3 (v. văz); **vedénie**, sf. apparition; vision *b.* 106,2 ..; *vi-* 244,2. 294,3; *b.* 20, 2.3. 31,3. 199,1.2; *vidênie* 298,2; **vedére**, sf. (rĭ) vue; vision; regard; aspect 101,3; *b.* 126,2. 161. 203,2; *-dê-* 61. 79. 102,2. 149,3. 345,1.3; *b.* 7,3. 17,2. 106, 2. 153,3. 169,2; *vedeare* 252,2; *în* —, apparent 8. 130,3; *vi-*, *b.* 64,2. 138,2; *vidêre* 298,2; —, au vu 54; **vederós**, aj. clair.

vegheáre, sf. veille; vigilance 240, 2; **veghiéz**, va. 1. sauver 13; —, garder 11*,2 .. 3. 12*.

vel, aj. (slav.) grand (titre) 62. 91, 2.3. 343,2; *b.* 126,1.2. 128 .. 220; *velikii*, id. 116; *v̄l* 290,2. 333; **velít**, aj. grand; titré *b.* 75,2.3. 76. 125 ..

Velzăvul, sm. Np. Beelzebub *b.* 171, 2; *Verzuvul*, *b.* 172,2.

Venculeţu, Np. 91,3.

venetic, aj. s. étranger 193,2.

Veneţia, sf. Nl. 58,2; *b.* 195,3.

Venĭamín, sm. Np. 36,3; *b.* 71,2.

venín, sn. (urĭ) poison; venin 10*. 60,2. 98. 102,2. 182,2. 338,3; *b.* 138. 339; **-át**, empoisonné *b.* 183. 184,3. 217, 2; **-ós**, vénéneux *b.* 339,2.

veníre, sf. arrivée 48,2. 73. 100,2. 104,3.. 117,3. 279,2. 286,3. 288,3. 316; *b.* 206,3. 216.

venít, sn. (urĭ) l'arrivée 15*,2; —, revenue 38,3. 43,3. 45. 53,2; *b.* 34,3. 88. 219,2. 222,2. 249,2; *venet* 74,3; *vinit*, *b.* 259,3; **venitul**, s. avènement 24; *veînretul* 55 ..; **venitór**, aj. telle chose à venir 318,3; *veñitor*, *bnt. b.* 262,2.

vera, *istr.* v. vară.

Verbic, Nl. 142,3.

vérde, aj. vert; vivant *b.* 61,3. 137, 2. 167. 176,2. 241,3; — *(verḑi)* 107,2; *-di*, *b.* 141,2; *vêrde* 34. 357,2; **verdéţă**, sf. verdure *b.* 173,3; —, couleur vert.

verere, sf. vendredi 8 (v. vinere).

vérgúră, sf. vierge 124. 130,2; *vărgură* 136,2.

verhovnic, v. vărh-.

verĭ, cj. ou—ou 120,2 (v. vare).

verígă, sf. (gĭ) verrue; anneau *b.* 167,3.

verişoáră, sf. (şorĭ) cousine *b.* 295 ..

vérme, v. vierme.

Verónа, Nl. *b.* 118,2. 168,3.

vers, sn. (urĭ) verset, vers; poésie; chanson *b.* 111,3. 234,2. 267; —, chant *b.* 306; *viers* 297,2; *b.* 304; **versificát**, aj. versifié *b.* 360,2; **vers**, sn. poëme; chanson 327; *b.* 222,3. 229,2. 231,2. 233,2.

vêruea, sf. le Crédo 105.

verzĭŭ, aj. verdâtre *b.* 341,2. 343.

verzuvul, v. velză-.

vêsel, aj. joyeux; gai 29,2. 100,2. 171,3. 257,3; *b.* 2,3. 6,2. 17,3 ..; **veselése**, va. vr. 3. égayer; réjouir; se réjouir 11. 12,3. 13,2. 16,3. 30,3. 83. 85. 106,3. 167,1.2. 235,2. 249,3, 264,2. 271,2. 299,3. 339,2. 366; *b.* 68,1-3; *-să-* 181,2; *b.* 110. 138; **veselíe**, sf. (ii) joie; gaîté 1. 14. 29,2. 40,3. 83. 100. 133,2.3. 315,2 ..; *b.* 51,2. 108,2. 123,2. 198; **veselitór**, aj. réjouissant 154,2. 292; *vesă-*, *b.* 90; **veselós**, aj. réjoui *b.* 223.

Vespazian, sm. Np. *b.* 237. 240,2.3.

véste, sf. nouvelle; avis; renommée; réputation 71,3; *b.* 96. 138,2. 222,3. 226,2; *-ti*, *b.* 122,3. 143; *vêste* 131. 133, 2. 154,2. 192,2. 230,2. 257. 271. 272, 2. 278,2; *b.* 173,2; *veaste* 211,3; *fără* —, subitement; inattendu 72. 242,2. 349,3. 361,3; *b.* 365; *fără de* —, id. *b.* 25, 3. 52. 85,2. 243,2; *dau de* —, avertir; prévenir *b.* 140; *prind de* —, apprendre; entendre *b.* 241,3; **vestése**, va. 3. annoncer; avertir; signaler; raconter; —, vr. se répondre; s'annoncer 5*, 2. 136,2. 154. 155,2. 217,2. 230,2. 252, 2. 254,3. 262,3. 286,3. 295,2. 358,2. 359; *b.* 39,2. 64,3. 112,3. 113. 144,2. 156,2. 186. 190,2; **vestíre**, sf. annonciation *b.* 81. 196,2; *buna* —, l'Évangile 40,3; **vestít**, aj. célèbre; fameux 37. 71. 114,3. 150,2. 157. 177. 191,2. 200. 237. 256,3. 271; *b.* 13. 82,3. 112; **vestitór**, aj. s. messager; annonciateur *b.* 88,3. 179,2; **bunul —**, aj. s. évangéliste 238,3; **vêstnic**, sm. messager 61,2.

veşmânt, sn. (minte) vêtement; habit, manteau; vaisseau 8*,2. 7. 21,3.. 24,2. 36. 67,2. 126,2. 148. 194,3. 230, 2. 231,2.. 254. 266. 272,3. 276. 277 ..; *b.* 57,3. 72,2. 88,2. 328; —, (ente) 3*,2. 176,2. 231. 311 ..; —, (mănte) 65,3.

148,3; *văș-* 9*,2. 19,3. 141,2.. 263; *b.* 74,2; *văj-*, *b.* 209; **veștimânt**, *b.* 186,2.

veșted, aj. (f. pl. vêștede) fané; flétri *b.* 146; —, *mr.b.* 273,3; **veștezése**, vr. 3. se faner 184,3; *-tejesc*, *b.* 344; **veștedítor**, aj. qui fane 324.

vétea, sf. *mr.* personne *b.* 270,1.2.

Vethel, Nl. 273. 274.

vetrila, sf. (le) *vêt-*, voile 225.

véveriță, sf. écureuil *vê-* 90,3.

vezese, va. 3. *istr.* conduire *b.* 283.

vhie, sf. *mr.* vitesse *b.* 270; *în* —, vitement *b.* 270. 272; *cu* —, id. *b.* 279,2.

vhin, *mr.* v. vin.

vhingală, sf. *mr.* ceinture *b.* 271.

Vias, sm. Np. Bias *b.* 10,2.

vĭáța, sf. (vĭeți) vie 10*,2. 11*,2. 2, 2. 3. 12. 20. 23. 31,3. 32. 35. 42. 76, 2. 86,3. 99,2.3. 124,2. 129,2.. 142. 183. 202. 221; *b.* 2,2. 5. 31. 155,2.3. 198, 2.3. 230,2; *vieață* 19. 48,2. 54,2. 68,2. 166. 316,2.. 362..; *b.* 36.. 111,2; *viiață* 50,2.. 118,2. 119,2. 155,3.. 181, 3. 186,2. 301,2; *viiați*, *b.* 123,3. 180; *de — făcătóriŭ*, vivifiant *b.* 16,2.

Vichentie, Np. Vincentius Bellovacensis 295,3.

vielé'n, aj. s. rusé; perfide, méchant; trompeur; satan 158,2. 163,3. 210. 242, 2. 246,3. 289; *b.* 26. 194,3. 211,2. 215; *-lean*, *b.* 205,3; *-lian* 266; *b.* 118,2; *-lan*, *b.* 115,2; *vitlên* 365; *hitlên* 10,3. 11. 32. 58,3; *hiclên* 41,3. 55,1.2:. 56; *fitlan* 39; **vicleníe**, sf. méchanceté, ruse 175, 2. 228,3; *b.* 292,3; **vicleșŭg**, sn. (urĭ) méchanceté; perfidie, ruse; malice 50, 2. 66,3. 190,2. 355; *b.* 85. 97,3. 113,2. 119. 206. 213. 214;3. 216,2; *hiclenșug* 54; *hiclinșug* 56.

vie, sf. (vĭi) vigne; vignoble 8*.. 16. 36. 62,2.. 63. 92,2. 97,3. 100,2. 148, 2..3. 149,2. 254,2.3. 264,2; *b.* 12. 64, 2.. 221,3; *viie*, *b.* 372,2; *viñiă*, *bnt.* 262,1-3. 263.

vĭerme, sm. (mĭ) ver 8*. 9. 29. 35. 54,3. 99,2. 292,2; *b.* 47,2. 109,2. 120. 143,3; *viiarme* 202,3. 205,1.2; *verme*, *b.* 343,3..

vieroșanul, s. de Vieroș *b.* 127,2.

vĭers v. vers.

vietór, s. le vivant (Dieu) 1*,3; *viitor*, aj. s. vivant *b.* 21,3..

vĭeținésc, vn. 3. vivre; exister 102, 2. 106,2. 205.. 247,3. 287,3. 304,2.. 337,3. 339,2; *b.* 14. 16,2. 31.. 86,2. 124,2. 212,3. 357. 358,2; *vet-*, *b.* 141; **vĭețuíre**, sf. vie *b.* 50. 198,3; **vĭețuitór**, aj. s. vivant; existant; tout ce qui vit 267,3; *b.* 158,3. 372; —, vivifiant 300; *viițui-* 317; **viez**, (viu, a via) vn. 1. vivre 3*,1.2. 4*. 6*,2. 16*,2.3.. 2, 3. 3. 14. 16,2. 25. 28,2. 39,3. 129,2. 155,2; *b.* 368,3; —, préserver en vie 248,2; —, *istr.* *b.* 283,3.

Vifleem, v. Vithleem.

vífor, sm. (ĭ) tempête, orage; tourbillon *b.* 151. 158. 342,2; *vihor*, *b.* 128, 3; *vivor* 267. 302,3. 366,2.

vig, s. blé 13*,3.

vigan, sm. jupe *b.* 225.

Vighilie, Np. 163.

Vihor, Np. *b.* 51 (v. vifor).

viitór, aj. s. futur; prochain; à venir; avenir 229. 262,3. 348,2; *b.* 48. 53,3. 149,3. 193,2. 216. 248,2. 346,2. 357. 358,2; *vietor* 35,2; *vinitor* 141,2; *venitor*, *bnt.* *b.* 262,2.

viitor, v. vietor.

vin, sn. (urĭ) vin 15,2. 36. 47,2. 62. 65,3. 95,3.. 100. 224.. 264. 317,3. 318..; *b.* 26,3. 42,3. 45,3. 59,1-3. 220, 2..; *mr.* *vhin*, (iin) *b.* 269. 282,1.2.

vin, (veni) vn. 3. venir; arriver 3*. 4*. 5*. 6*,1.2..3. 7*,1.2. 16*,2.. 1,2. 3. 2,2..3. 3,1.2. 6. 7. 9. 14. 15,2. 16. 17,1.2. 18,2.. 19. 20,2.3.. 31,2. 32, 2.. 36,3. 38,2. 39. 41,2.. 58,3. 61. 66,3. 70,3. 71. 72,2. 76,3. 79,2. 80,3.. 91,3. 99. 100.. 101. 104,3.. 108,2.. 3.. 124,2. 127,2. 136,2. 137,3. 139,2. 141.3.146. 163,2.165,3.181,3. 184. 185. 187,2. 188,1.3. 192,2. 200,2. 209,2. 223,2. 242,1-3. 275,3. 296,1.2. 297,2. 301. 306. 316. 340,2. 342,2. 349; *b.* 6, 3. 21,2. 22,3. 30,3. 33,2. 36,3. 39,2.. 50. 56,2. 88,3. 95,3. 102,2. 105. 111, 2. 112,2. 120,3. 159,3.. 163,2. 167, 2.. 182,2. 189. 202. 205,3. 206,2. 215, 2. 251,2. 258,3. 297,3. 307.. 313. 316. 326,3.. 360,1..2.. 365,2; *vîn* 55..; *vênru* 56,2; *mr.* *viniu*, *b.* 266; *vin*, *b.* 269,2.. 270. 272,3. 274,3; *vhin*, *b.* 269, 2. 270,2. 271,3.. 272,1.2. 280,3. 281, 3; *ĭinu*, *b.* 263,2. 264,2. 265; *istr.* *a veri*, *b.* 282,2. 283;2.3. 284,1-3. 285,3.

vínă, sf. (ne) faute; crime 3*. 21. 30. 47,3. 126,3.. 346,3. 352,2; *b.* 18,3. 34,3. 70,2. 206. 225,2. 319,3; —, cause 5*,3. 10*,3. 15*,2. 259,2. 296; *de* —,

coupable *b.* 306,3; *fără de —*, irréprehensible 47. 122,3.

vin-ars, sm. eau-de-vie *b.* 299.

víndec, va. 1. guérir 16,2. 19,1.2. 22,2. 88. 194,2. 300. 350; *b.* 67,1.2. 185. 300; *-dic* 167; *vendec* 102,2; **vindecáre**, sf. (ări) guérison; cure 31,2. 84; *b.* 72,2; —, torture 84,2; *ven-* 115,2.

vinerĭ, sf. vendredi 21,2. 100,3. 201. 220; *b.* 59,3. 127. 137. 244,2; *-rê* 88, 2; *vinire, b.* 67,2; *vererê* 8; *veînrerê* 9,2.

vinețícă, aj. f. dim. bleuâtre *b.* 339,2.

vinovát, aj. s. coupable; criminel 12*. 16*,3. 15. 50. 52. 55,3. 113,2. 122, 3; *b.* 206,1.2. 319,3; **vinovățésc**, vr. 3. se faire coupable *b.* 210; —, aj. *b.* 125, 2; **vinovățíe**, sf. (ĭi) faute *b.* 125,3.

vintre, s. dyssenterie 350.

Vinți, Nl. 243,2. 269,2; **Vințești**, Nl. 92,2.

vinuésc, va. 3. accuser; inculper 69, 2; *b.* 125,3..; **vinuítă**, sf. (e) accusation 328,2.

vioreá, sf. (ele) violette *b.* 305,2. 317,3.

vipere, sf. vipère 349,3.

vipia, (?) *b.* 356,2.

vipt, sn. (ure) fruit; produit 240,3. 266.

virtute, sf. vertu *b.* 363,3.

vis, sn. (e; urĭ) rêve; songe *b.* 49,2. 117,2. 202,3. 273,2; *b.* 166,1.3. 288,3.

víscol, s. chasse-neige *b.* 337,3; **viscolós**, aj. orageux *b.* 304,2.

visez, vn. 1. rêver *b.* 172,3. 288,2.3. 373,3.

vistiér, (tieare, erĭ) trésor; trésorier 16,2. 18. 37,2. 112. 125. 251,2. 331, 2; *b.* 184; *-tiar* 84,2.3. 159; *b.* 206; *-tĭar* 8*; *-tear* 325,3; *-tier* 38; *b.* 128; *-têr* 106,3. 324,1.2.. 364; *-ter* 363,3; **visteríe**, sf. trésor de l'état *b.* 34,3; *-tierie, b.* 147. 159..; *vesterii, b.* 94; **vistérnic**, sm. (ĭ) trésorier; ministre des finances 43,3; *-ternec* 53,2. 74,3..; *-ternic* 75,2.. 78. 91,3. 158,3; *b.* 34.. 128..; *-tiernic* 135,3; *-tĭarnic* 152. 174, 2..3.

Vișa, Np. 208.

vișánă, sf. nom de vache *b.* 361,2.

víșină, sf. (ne) griotte *b.* 42,3. 44,3. 97,2. 320; **vișinĭú**, aj. couleur cerise *b.* 90,2. 91,2.

vișny, aj. (sl.) d'en haut; supérieur 62,2. 173,2.

vítă, sf. (te) bête; animal 5*,2. 11*, 3. 11. 28. 57,3. 296,2; *b.* 66,3. 106,3.. 352; *ghită, mt. b.* 258,2. 259,2.

viteáz, sm. (teji) héros; vaillant 177, 2. 251,3..; *b.* 141. 197,2. 375,2; *-têz* 37,3. 59. 362,2; *b.* 39,3. 110,2; —, (ρητωρ) 6*; *-tiaz* 150,2; *vetêz* 362; *b.* 82,3; **vitejésc**, aj. vaillant; héroïque 205,3; *b.* 50,2; **vitejéște**, av. héroïquement 72,2; *-jâște, b.* 240; **vitejíe**, sf. (ĭi) vaillance; héroïsme; bravoure 73. 150,2. 177,2. 251,3; *b.* 4. 50,2. 107, 2.. 189,2; *vete-* 71; *b.* 145, 2. 292,3; *vitezie, b.* 241,2.

Vithanie, Béthanie 137,2. 139,1.2. 186,3. 187,2.. 233,2. 310,3; *Vyth-* 153,3.

Vithezda, Nl. *b.* 63.

Vithfaghi, Nl. 310,3.

Vithleem, Nl. 273; *Vitl-, b.* 326,3. 332,3; *Vifleem, b.* 142; *Vifleim, b.* 140,2.

vitlean, v. viclean.

vítreg, aj. beau-père, belle-mère 277, 2.3. 278,1.2; *b.* 348,3.

víță, sf. (țe) branche; famille; sang 16. 36. 157; *b.* 149. 293,3. 297; *viți, b.* 307,3; —, vigne 10*,2; —, cordon 172,3; *de —*, noble *b.* 14,3; **-albă**, bryone 356,3.

vițél, sm. (eĭ) veau 74,3. 181,3..; *b.* 106,3; —, taureau *b.* 165..; *ghițel, mt. b.* 258,2. 259; *vițel, istr. b.* 286,2.

viu, aj. av. s. vif; vivant; tout ce qui vit 14*. 7. 9. 16,2. 28. 32,2.. 34, 3. 41,2. 58. 70. 71,2. 101,2. 108.. 114, 2. 117,2. 137,2. 141. 230,2. 248. 266, 3. 271. 316.. 331,2; *b.* 21,3. 63,3. 69, 2. 129,2. 218; *de —*, tout vivant 105, 3. 120,3. 121. 135. 213,3. 366,3; *b.* 62. 363,3. 372,2; *vhiu, mr. b.* 276,3; *viie, istr. b.* 284. 285.

vivat, intj. vivat 335,1.2..

Vizántia, Nl. Byzance 162,3. 224; *b.* 204.

vízită, sf. visite *b.* 251,2.

vizír, sm. vizir 335,3; *b.* 126,3. 178.. 179,2. 205,3.. 366; *vezir* 336; *b.* 34..

Vlad, Np. 93,2; *b.* 76,3; **Vlădești**, Nl. 53,2.

vlădícă, s. évêque 44,2. 142,3. 178, 3. 217. 219,1.2.. 259; *b.* 27,3. 94,2. 156; **vlădicésc**, aj. sacerdotale 259..

vlăduitór, aj. s. maître 11*,2.

Vlăico, Np. 44,3. 87,2; *b.* 246,2; **Vlăiceni**, Nl. 53,1.2. 62,2. 63. 75,2; *-ičan* 45; **Vlăecêni**, Nl. 74,3.

Vlaherna, Nl. 78.

Vlastari, Np. 78,2 .. 159,3.

vlăstár, s. scion *b.* 70,2.

vlêt, l'an; dans l'année 43,3. 45,2. 56,2. 246,3. 322,2; *-to* 76. 152,2; *vŭlêto* 340.

vlizvu, sm. murmure; frémissement *b.* 93,2,

vo, f. acc. *istr.* elle *b.* 282,2 .. (v. uă).

vodă, prince régnant 69,1.3. 70 .. 290; *b.* 81,3. 111,3. 116,2 (v. voevod).

vóe, sf. volonté; gré; permission; liberté 11*,3. 1. 2,2. 3,2. 9. 25. 26. 33,2. 37. 55,1.2 .. 70,3 .. 77,1.2. 90, 3. 105,1.2. 120. 171,2. 253,3. 309 ..; *b.* 16,2. 126,3. 170. 180 .. 199,3; —, grâce de Dieu *b.* 152,3; *voie* 44. 49,2. 51,2. 72,2. 109; *b.* 207. 225,3. 262; —, disposition *b.* 104; *bună* —, gaîté; affabilité; bonne humeur *b.* 115,2. 223. 318, 3; —, consentement 38, 3. 45; *dulce* —, agréable 13; — *veghêtă,* intention préméditée 169,3. 198,2; *de bună* —, volontairement 46; *din* —, id. *b.* 12; *să fie pre* —, au gré; agréable; à la volonté; satisfaction 50,3. 70. 76,2.3. 154,3. 204, 2; *b.* 24,3. 55,3 .. 123,2. 133,2; *dau* —, permettre 253,3; *voâ* 5; *de* — *de nevoie,* nolens volens *b.* 256,3; — *bună,* bienveillance 11. 28. 138,3. *b.* 314,2.3. —, bon train *b.* 144; *volia, istr. b.* 283. 284,3.

voesc, vr. 3. s'accorder; vouloir 170, v. gramm. (v. voĭu).

voéşniţă, sf. mentha silvestris 356,2.

voevód, sm. (zi) prince; duc 44. 49, 3. 70 .. 75,3. 98,2. 110. 189,2. 260. 288,3. 322,2.3. 347,2; *b.* 218,2; *-da* 118, 3. 240,1.3. 251 .. 288 ..; *voivod* 176. 287,3..; *b.* 40,3. 96,2.. 171,2; *-dâ* 37,3 (v. vodă).

Vogomil, Np. *b.* 79,2; —, (ii) la secte des Bogomiles *b.* 79,3.

voi, pron. 2. pl. vous 3 .. 8 .. 9 .. 16 .. 18,3. 19,3 .. 28,3. 30. 46. 127. 144,2. 169; *b.* 37. 78,3; —, dat. (voao) 8*,3. 46,1.3. 184,2. 231. 309,2 ..; —, (voo) 37,2. 38. 139,2; —, (voâ) 266, 2; —, (voî) *b.* 58. 63; —, (voah) 141,2.

voĭníc, sm. (i) soldat 4*,3. 5*,3. 6. 21,3 .. 265,3; *b.* 56,3. 67. 164,3; —, aj. s. vaillant; brave; vigoureux 59,2. 84,2. 185,2; *b.* 41,2. 259. 292,2. 295,3. 305, 2. 307,3; —, vif *b.* 351,3; —, gaillard; jeune homme 164. 224. 230; *b.* 40,2 .. 42. 72. 98,3. 261,3. 304,2; *vonic* 52,2; **scaĭu voĭnicésc,** une sorte de chardon 356; **voĭnicéşte,** av. en brave *b.* 314,3; **voĭnicíe,** sf. vaillance *b.* 304,2.

voínţă, sf. volonté, intention 328,2; *b.* 162.

voĭós, aj. s. de bonne humeur *b.* 223. 335,2.

voitor de bine, bienveillance 147; *b.* 162,3. 208.

voĭu, *(voesc)* va. 3. vouloir 3*,1-3. 5*,1-3 .. 6*,2. 9*,2. 11*,2. 13*,3. 14*, 2 .. 3 .. 10,3. 11. 13 .. 17,2. 19,3. 21, 1.2. 24,2.3. 25. 33. 39,3. 40,2. 41,2. 42,2. 44. 50,3. 60. 89,2. 94,3. 112,2.. 113. 138,3 .. 140,2. 147,2. 153,3. 157. 158,2. 187,1.3. 188,2. 211. 218,3. 244, 3. 291,3. 292,3. 288,1.2. 293,2. 296. 306, 3; *b.* 13. 31,2. 39 .. 46,3. 47. 48,3. 55, 2. 75,3. 97. 120,2. 121,2. 122,2. 160, 3. 181,3. 213,1.3. 215,2. 236,3. 242,3. 245. 247,3. 248. 255,3. 375; *bine* —, bien-vouloir *b.* 15,2; —, employé aussi comme verbe auxiliaire 1. 2. 3 .. 4. 5 .. 6. 9. etc. (v. gramm.).

vólia, sf. *istr.* volonté *b.* 283. 284,3 (v. voe); **vólnic,** aj. permis; libre 162; *b.* 34,3. 35,2. 74; **volnicésc,** va. 3. permettre *b.* 89.

volóc, sn. (oace) grand filet; traîneau *b.* 136.

Volos, Np. *b.* 51.

Vonifatie, Np. Boniface *b.* 68,2.

voníc, v. voinic.

vórbă, sf. (be) mot; parole; discours; discussion; manière de parler 167,2. 168,2. 293,3. 334; *b.* 5,2. 26. 46,3. 96 .. 116. 162,2. 163 .. 179,2; —, *b.* 256; — *pasărilor,* chant *b.* 232; — *de obşte,* nom général *b.* 99,3; **vorbésc,** va. 3. parler; dire 168. 261,2. 293,2; *b.* 7. 34. 85. 113,3. 118,3. 158. 166,3. 209, 2. 214,2. 215,2. 228,2. 252,3; *vorbiesc, mt. b.* 259,3; **vorbíre,** sf. parler; parole *b.* 100,3; **vorbitór,** aj. s. parlant; parleur *b.* 135,3. 298,2; *limba cê* —, langue parlée *b.* 252 (v. voroavă, vorovesc).

vórnic, sm. (i) gouverneur; ministre de l'intérieur; portier; intendant; maire 45. 68,2. 75,3. 152. 198,2 ..; *b.* 1,3. 75,1.2. 76. 242,2. 318,3; *dvor-* 75,3..; —, garçon qui convie aux noces 217,3; **vornicél,** sm. (ei) id. *b.* 317,3. 345,3.

voroávă, sf. (ve) discussion; dispute; discours; causerie 29,2. 99,3. 121,2.

196,2. 200. 253,2. 305,2. 334. 337,2. 360; *b.* 10. 73,3. 74,3. 83,3. 85; —, tumulte 7*; *fac* —, parler 198,3; *vorova, b.* 150,2. 189,2; **vorovésc,** va. 3. parler; causer; discuter; —, vr. conférer 68. 72,2. 185,2. 231,2.3. 242,3. 242,3. 258; *b.* 83. 85,2. 116,2. 138. 244; **vorovítór,** aj. s. parlant; causeur 179 . .; *b.* 66,3. 67 (v. vorbă).

vorontár, sm. volontaire 53,2.

vostru, pr. poss. 2. pers. (voştri; voastră, -re) vôtre 8*,3. 11*,2. 3. 4. 5. 19,2.3. 29,2. 44,2 . . 100. 140,3. 141, 2 . . etc.

votă, sf. (te) *istr.* fois *b.* 286,2.3.

vră-, v. văr-.

vrábie, sf. moineau 214,2; *b.* 320, 2. 334,2.

vrăcĭu, sm. médecin 40,3. 363,3; *vrač* 81,3. 123,2.

vrăcolac, v. văr-.

vrájă, sf. (je; vrâjĭ) sortilége; sorcellerie 58,2. 116 . . 162,2 . . 218,3. 303, 2; *b.* 84,3; **vrăjesc,** va. 3. ensorceler; user de sortilége 116 . .; **vrăjit,** sf. ensorcelé; enchanté *b.* 177. 362,3; **vrăjitór,** aj. s. sorcier; magicien 116 . . 146, 2. 162 . . 217,3. 362,3; *b.* 79,2. 307; *vrej-, b.* 175; **vrăjătoríe,** sf. magie *b.* 100,2.

vrájbă, sf. (be) inimitié, querelle 12*, 3. 111,3 . .; *b.* 59,3. 84,2. 297; *vrăjbic* 16,2.3; **vrăjbésc,** va. 3. porter inimitié 10,2; **vrăjbitór,** aj. semant la discorde 285,3.

vrăjmáş, aj. s. ennemi; hostile; le diable 4. 11. 16. 17,2. 35,3. 47,2. 49 . . 56. 60,3. 81,3. 105,3. 148. 163, 3. 177,3. 204,3. 263. 341,3; *b.* 6. 56. 101,2. 159. 208; —, terrible *b.* 240,3; *-ăji-* 4. 5; *vrăsmashii* (= vrăjmaşii) *b.* 185,2; **vrăjmăşíe,** hostilité; haine 204. 272; *b.* 84. 108,2; **vrăjmăşésc,** aj. en ennemi *b.* 191,3. 196,2; —, vn. 3. haïr 366.

vre, pr. quelque 59,2. 77. 79,3 . . 80, 3. 121. 122. 123,3. 161,3. 170. 297. 309,2. 331,3. 366,2; *b.* 3,2. 6. 7. 48. 78,3. 80,3. 85 . . 100. 107,2. 126,3. 191,2. 213,2. 246,3 . .; *vr-'o căteva,* quelque *b.* 178,3; *-o dată,* une fois; jamais *b.* 17,3. 148,2. 161,2; *vr'un* 46. 90; *ve* (= vre) 157 (v. vare).

vreau, vn. 2. (vruĭu, vrut) vouloir; désirer 5. 28,3 . . 29,3. 31. 46. 52,3. 55,3. 58,2.3. 62,3. 64,2. 66,2. 70. 72, 3. 77,3. 78,2. 94,2. 95. 96,2 . . 100,2. 105,2. 112,2. 117. 120. 126. 132. 143, 1.2. 147,3. 153,3. 169. 248,3. 252,3. 254,2. 279,2. 296,2. 304,2.3 . . 323,3. 328,3. 329,2. 350. 351,3. 354,2. 362, 2. 366 . .; *b.* 7,2. 8. 33,2. 47. 56,3. 58. 65,3. 71,3. 72,3. 77,2. 81,2. 83,3. 102. 105. 106,3. 113,3. 114,3. 116,3. 121,3. 130,3. 134. 142,3. 145,3. 151,3. 156,2. 159,3. 163,2. 170. 196,2. 200. 204,2. 206. 208,3. 244. 245. 255,2. 257. 290, 2; *b.* 47. 265 . . 267,3. 268,3. 271,2. 273. 277,3. 284. 287. 308,2 . . 349,2. 351,2. 355,1.3. 363,3 (v. voĭu).

vrédnic, aj. digne; capable *b.* 126. 151. 243,3. 375; *vrêdnic* 194,3. 292,3; *b.* 2,3. 5,2. 7,3. 11,3. 13. 50,2. 122. 152. 188,2.3. 235,3. 292,3. 332. 339, 2; **vrednicíe,** sf. dignité 277,2. 335,3; *b.* 29,2. 50. 162,2.

vréme, sf. (mĭ) temps; saison; époque *b.* 47,2 . . 63; *vrê-* 7*,2. 3. 13,2. 16,1.2. 19. 20,3. 28. 34,2. 35,2. 52,2. 57,2. 69,3. 82,2. 94,2. 100,3. 108,2.3. 110,2. 119,3. 186,3. 190,2. 201 . . 202. 203,2. 204. 254,2. 261,3. 276. 325,2 . . 332,3; *b.* 3,2. 13,2 . . 22,3. 31,3. 51. 101,2. 212. 217; — *dêpoi,* le temps à venir; dernier temps 12*,2. 48. 50; *cu vremĭ,* avec le temps; à la longue *b.* 3; *de vreme ce,* puisque; vu que 77,2. 177, 2. 121,2. 123. 131. 294 . . 323,2. 326. 331. 338 . . 344,2. 347,3; *b.* 1,2. 21. 39. 77,2. 87,2. 150,2. 188,3; *de — câ,* id. *b.* 48; *de cu —,* de bonne heure *b.* 115, 3; *după vremĭ,* par intervalle *b.* 154. 198; *fără vreme,* à contre-temps 167, 2; *în toată vreme,* toujours *b.* 69,2. 179, 3; *pe vreme,* de temps 158; *vremi, b.* 59 . . 60. 112,2. 217,3; *vrema, istr. b.* 284. 285,3; **vremélnic,** aj. temporaire; transitoire *b.* 147,2; *-mê-* 338,2. 339, 3 . .; **-meanic,** aj. temporel 325,3; *-mennye* 131,2.

vrére, sf. volonté; désir 72,2. 269, 3; *b.* 166. 182; *vrêre* 3*. 12,3. 152,3. 295,2. 280. 303,2. 314; *b.* 11,3. 155; *bună —,* bienveillance 84,2. 211; *mr. vrearea, b.* 271. 272,2; *vrere, mr.* amour *b.* 266,2; **vrut,** aj. s. *mr.* aimé; amant *b.* 269,2. 279,2 . .

vtoro cartu, le second secrétaire 98,3.

Vucolii, Nl. 359; *-lon* 256,3.

Vulgaria, Nl. *b.* 20.

vŭhodulŭ, s. (slav.) Exode 161..

vúlpe, sf. renard 58,3. 90,3. 353,13. 354; *b.* 210,3.. 212,2.. 263,3 .. 367, 2..3 368..; *vulpea, mr. b.* 264,3; **vulpóĭu,** sm. (oi) petit renard *b.* 263. 368.

vultur, sm. vautour; aigle 58,3. 116, 3. 282. 298; *b.* 41. 106,3. 109,2. 136, 1-3. 145,3. 163,2. 208,3.. 209,2.. 210, 3. 211.. 213. 237,3. 329; *vălțur,* aigle 60,3. 61. 91,2; *vlătur* 15,2.

Vythania, v. Vith-.

X (Ξ).

Xant, Np. 352,1-3.

xen; *mr.* étranger *b.* 277,2.

Xerxis, sm. Np. 203,3.

Y (Υ).

Ydasp, Np. *b.* 92,1-3.

Ydit, Np. Ulysse *b.* 164.

ypodiacon, sm. (i) sousdiacre *b.* 32.

ypolipsis, sm. députation *b.* 87,3.

Z (З, Ѕ).

za, sf. (le) cotte de mailles; chaînon *b.* 90,2. 332. 369.

za, prp. *istr.* pour *b.* 285,2..

ză, *mr. b.* 280,3 (v. zi).

zăbálă, sf. (le) mors; frein 9*,3. 13, 2. 365,3; *zebava, b.* 197,2.

zăbávă, sf. (ăvi) retard; délai 69. 327,3; *b.* 195,2; *cu* —, lentement *b.* 6; *fără de* —, immédiatement *b.* 125,2; — *limbii,* bégaiement 351,3; **zăbăvése,** vn. 3. tarder; ralentir 147,2. 180,2. 190, 3. 252,3. 255,2. 256; *-bovesc* 72,2. 313; *b.* 17. 87. 89. 92,2. 196. 203. 244; **zăbávnic,** aj. (= *la limbă*) bégayant 351.

zăbreá, sf. (ele) treillis *b.* 115,3.

zăbún, s. sarreau *b.* 331,3.

zac, vn. 2. être couché; reposer; s'arrêter 11*,3. 29. 30,3. 61. 85,2. 167, 3. 185,2. 188,2. 280,3. 305,2. 319,3. 350; *b.* 37,2. 82,3.. 110,2. 189,3. 212, 2. 224,3; *ḑac* 49,2. 201,3. 264,3. 300, 3; *zac, istr. b.* 285,2.

zač, prp. *istr.* pourquoi *b.* 284.

začálo, slav. syncope; chapitre 17. 100,3. 127. 128. 192,2. 261,2. 316,1. 2; *b.* 21. 35,3. 36,2. 37,2. 38.

Zacanŭ, Np. 37,2.

zaconu, sm. *mr.* loi, coutume *b.* 266,3.

zădár, s. vanité; *în* —, en vain; inutilement 211,3. 248,3; *b.* 152. 349; **zădárnic,** aj. persévérant *b.* 145.

zăduh, s. chaleur étouffante; hâle 15. 97,3; *b.* 200,3..; *-duv* 255,1.2. 256,2. 266,3.

zahár, s. sucre *b.* 43. 45. 308.. 322,3.

Zaharie, Np. 26.

Zalăsamca, Np. *b.* 172.

zalic, aj. *istr.* peu *b.* 285,3.

Zălina, Np. *b.* 172.

zălóg, sn. (oage) gage; ôtage 207, 3; *b.* 224.

zaluz, aj. (zĭ; jĭ) jaloux *b.* 246,3..

zămislése, va. vr. 3. engendrer; concevoir *b.* 150,2. 254,2; **zămislíre,** sf. procréation *b.* 254,2.

zămós, sm. mélon d'eau *b.* 98,2.

Zamvri, Np. 146,2.

zână, sf. fée *b.* 294,3. 311,2. 313,3. 314.

zăpádă, sf. neige 85,3; *b.* 26,2. 64, 3.. 159. 219.

zapcĭú, sm. (ĭi) zaptié; sous-préfet *b.* 125,2.

zápis, sn. (e) document; titre; billet 43,2.3. 44,3. 62,2. 63. 74,3. 87. 92, 2. 102,3. 134,2. 135,2.3. 144,3. 207, 2.3; *b.* 18,3. 172.

zăpláz, s. haie *b.* 296.

zăpódc, sf. vallée; plateau *b.* 231,3; *-podie* 288,3.

zapovid, s. *istr.* commandement *b.* 285.

zăpretése, va. 3. reprendre; réprimander 49,3.

záre, sf. clarté; lumière 114,2; **zărése,** vn. 3. voir; apercevoir *b.* 163,2. 261.

zárvă, sf. vacarme; querelle *b.* 236..

zárzără, sf. abricot *b.* 97,2. 98,2.

zătihnése, va. 3. troubler; entraver *b.* 206,2.

zăŭĭt, va. 1. oublier 137 (v. uĭt).

zavistie, sf. (tii) envie 2. 118,3. 206, 2. 306,2; *b.* 6; *-istye* 50,3; **zavístnic,**

aj. s. envieux 140,3. 331; *b.* 21,3. 26; *-visnic* 206,2..3; *-vistŭvnic* 137,3; **zavistuésc,** va. 3. envier 181,2; *b.* 6,2.

zăvór, sn. (oară) verrou 267,2; *b.* 130.

Zavulon, Np. 36. 71.

(z)bavu, va. *istr.* sauver *b.* 284.

zber, crier *b.* 343,2..; **zberátul,** s. l'action de crier 165,2; *zbier-* 296,2; **zbieráre,** sf. vacarme *b.* 165.

zbărcesc, vr. 3. rider 292.

Zbignev, Np. 70.

Zbirê, Np. 151..

zbor, sn. (ure) assemblée 4*, 3. 6*, 3. 14,2. 291,3; *de* —, catholique, universel 9*,3. 10*,3.

zbor, (zburaĭ) vn. 1. voler; voltiger 34,3. 57,3. 201,2. 229. 286,2. 293,2. 297,2. 345,2; *b.* 31,2. 77,3. 109,2.. 129. 163,2. 199,2.3. 208,3. 240. 241, 3; *zbur* 366.

zbucnésc, vn. 3. éclater *b.* 137,3..

zburáre, sf. l'action de voltiger 163, 3; **zburătór,** aj. s. volant; voltigeant 34,3; *b.* 111,2. 147,3. 163. 199,2. 209, 3. 228 (v. zbor).

zburlesc, va. 3. ébouriffer *b.* 91,3.

zdrávăn, aj. intact 167,2..

zdrobésc, va. 3. casser; rompre; écraser; briser 5. 10,2. 66,2. 85. 167. 267,3. 283. 289. 315,2. 320,3. 365; *b.* 341. 369,3; **zdrobicĭúne,** — *de suflet,* contrition 242,3; **zdrobíre,** sf. broiement 167; **zdrobít,** aj. brisé 252,2; —, fragile 275; *inimă* — *ă,* âme contrite 115, 3. 170,2; **zdrobitór,** aj. s. qui anéantit 84,3; **zdrobitúră,** sf. éclat 85; —, contrition 242. 276,2.

zdrúmic, va. 3. écraser; anéantir 167.

zêamă, sf. jus *b.* 44,3; *zêma, b.* 43,2.3; *zámă,* sf. sauce 331,3.

zeánă, sf. *mr.* clairière *b.* 269,3.

zebava, v. zăbálă.

zece, num. (zécĭurĭ) dix *b.* 330; *zêce* 4. 27,1.2. 40. 129,2; *ʒêce* 286,2. 326,3; *b.* 10,2; *zăce, b.* 92,2. 132,2. 220,3..; *zice,* 5; *zače, istr. b.* 285.

zečnesc, vn. 3. *istr.* concevoir *b.* 283,2.

zecopcit, va. *istr.* enterrer *b.* 283,2.

zéfchĭu, sn. (ĭurĭ) festin; banquet *b.* 104,2..

Zefirie, Np. 320,2.

Zefs, Np. Zeus *b.* 83,2. 84; *zevs* 57, 2; *b.* 211,2.

zemlia, sf. (slav.) terre; contrée; pays 62. 260.

zemós, aj. succulent *b.* 42,3 (v. ză-).

zeu, sm. Dieu 11*,2. 13,3. 14. 15, 2.. 16,1.2; *ʒeu,* id. 9; *ză̆u,* au nom de Dieu! 139,2; *b.* 296,2.

Zevedeiu, Np. 194,2. 307,3.

zgáĭbă, sf. ulcère *b.* 108,2.

zgărcít, aj. ridé *b.* 118,3.

zgărčul, s. — *urechiĭ,* cartilage *b.* 123,2..

zgă'rĭu, va. 1. égratigner; déchirer *b.* 212,2. 374,3.

zgău, sm. matrice; ventre 12,2. 36, 3. 247,2.

zgură, sf. scorie; mâche-fer 210.212,3.

Zgurali, Np. *b.* 127,2.

zgurnesc, va. 3. chasser *b.* 256,2.

zi, sf. (le) jour; jour de fête 19,2. 23,2. 24. 30,3. 32,2. 33. 34,2. 43. 44. 80,3. 128,2. 129,2. 139,1.2. 260,2. 279. 345,2. 350..; *b.* 16,2. 52,2. 103. 111, 2. 216,2; *zioa* 16,2. 23,1. 27,2. 29,3. 73,2. 80,3. 82. 90. 91. 162,2. 164,3. 221,3. 222,2. 261,2-3. 288,3; *b.* 44,1.2. 45. 72,2. 149,3. 174,1.2; *zioă* 225,2; *ziua, b.* 81,3; *zia* 138,3. 139,2; *zio* 11*, 2. 34. 357,3. 358,2.3. 359,2; *b.* 41,3. 91; *zua* 34.. 57;1.2. 61,3. 100,2. 113, 3. 184,2. 187,1.3. 274,3; *zuoa* 98,3. 128. 271,1.3; *zuao* 318,3; *zua* 315..; *ʒi* 1,1. 2. 3. 9. 29. 37,3. 54,2. 107,3. 124. 146. 197. 201,3. 202. 229,3. 246. 284,2. 285,3. 298,2. 327; *b.* 8,2. 9,2; *ʒioa* 363,2. 365,2..; *ʒuoa* 34,2; *ʒuo* 4*,3; *ʒua* 1.. 2. 7. 34,2. 51. 76,3.. 105,3. 106,2. 153,2. 154. 229. 265,1.. 2. 266,3. 286,2. 288,2. 296,3; *zy* 34,3. 280,3.. 319,1.. 338,2; *ʒy* 312,3. 313, 2; *ʒyoa* 314,2; *ză, b.* 49,2. 58,2.. 60, 2.3. 65,3. 132,2. 135,2. 200,3. 263; *zăoa, b.* 65; *ʒă* 211,3.. 241,2. 252.. 253..; *zi (lă)* 68,3..; *zi (zele)* 134, 2; *zi de zi,* de jour en jour 12,2..; *zioa bună,* adieu 224,2; *b.* 136; — *mare,* jour de fête 161; — *intei,* le premier 70; *mr. ză (zâle), b.* 276,3. 280,3; *zăua, b.* 277,2; *zuă, b.* 265. 293,2; *bnt. ză, b.* 262,2; **ziulícă,** sf. dim. *b.* 331,3. 348,3.

zic, va. 2. (ziș; ziseĭ) dire; parler; exprimer; nommer 15,2. 16.. 18,1.3.

19,2. 28. 30,3. 34,3 .. 40. 41,3. 44,2. 59,2. 63,3. 113,2. 128,1-3. 140. 152,2. 156. 158,2. 186,1-3. 188,2. 272,3. 288. 293. 308. 310,3. 315,2. 317,3 .. 360,2. 362,2; *b.* 20,2.3. 31,2. 47,2. 71,2 .. 90, 3. 91,1.2. 93,3. 94 .. 95. 114,2. 119. 127 .. 131,2. 150,3. 152,3. 193,2. 201, 3. 213. 245. 255,3. 356,2. 363,2; —, sonner 335,1.3; *ḑic* 1. 2 .. 6. 13,2. 16 .. 46 .. 54,2 .. 55,3. 68. 76,3. 77,2. 78, 1.2. 103,3. 105,3. 108,1.2 .. 116,3 .. 117. 118,3. 121,2. 122,2 .. 127,1-3. 192,1.3. 197,2. 198. 231,2. 232,3. 243, 3 .. 286. 295,3. 296,2 .. 301. 305,3. 324,2. 325,3 .. 326,3 .. 365,3; *b.* 9,3. 10,2 .. 12,3. 13,2.3 ..; *gic* 4*,2.3. 56; *zăc, b.* 55,2. 56,2 .. 58. 60,2. 63,2 .. 64,1.3. 65,2. 111,2. 113. 114,2. 133. 134,2. 135. 136,1-3. 171,2. 172. 179, 3. 198. 199,1.2. 200,3. 262,3 .. 359, 2 .. 3. 360,1 .. 2 ..; *ḑăc* 79,2. 116,2. 208,3. 209. 211,2.3. 213,3. 215,1-3. 248,2. 254,2.3. 264 .. 265,1 .. 2.. 266, 2; *mr. zic, b.* 264,3. 269,2. 270,3; *zâc, b.* 277,3. 280; *istr. zic, b.* 282,2 .. 284, 2. 286,3 ..; **zicătoáre,** sf. (torĭ) dicton *b.* 372,3; **zícere,** sf. (rĭ) mot; expression; parole 12*,2. 12,2. 14,3. 17,2; *b.* 163. 252,2. 253,3; **zăcătúră,** id. *b.* 142,2.

zid, sn. (urĭ) mur; muraille 60. 111, 3. 205,3. 346; *b.* 15,3. 39,2. 74,2. 92, 1-3. 217; —, (ure) 366,2; *ḑid* 36,2; *ḑidiŭ* 147,3. 228,3. 254 .. 294,1 .. 2; *b.* 56,3. 82,3; *zydiŭ* 253,3; **zidár,** sm. (ĭ) maçon *b.* 209,2, 287,2. 289. 291 ..; **zidése,** va. 3. former; créer; bâtir; fonder; élever 12*,2. 16*,3. 15. 58,3 .. 72,3. 73. 81,3. 107. 110,2. 112,2. 131. 172,2. 175,3. 178. 268. 281,3. 311,3. 343,2; *b.* 133,3. 154,2. 156,3. 207,2. 212,3; *ḑidesc* 146; *zădesc, b.* 60 ..; *zydesc* 145,2 ..; **zidíre,** sf. (rĭ) création; bâtiment; créature; l'action de bâtir 89,3. 169. 178. 203. 298. 314. 319,2. 343,1.3. 344; *b.* 78,2. 87,3. 144. 156, 3 .. 193,1.2; *zy-* 145,2 ..; **zidít,** aj. s. créé *b.* 95,2; **zidítór,** s. créateur; constructeur; maçon 109,3. 153,3. 163,3. 209,2. 254,2. 324; *b.* 5. 47,3. 53. 150, 3; **zidítúră,** sf. (rĭ) créature 130,2; *b.* 23.

zimbese, va. 3. sourire *b.* 209,2.

zămbru, sm. ure; bison *b.* 109,3 .. 110 ..

zinișoárâ, sf. petite fée *b.* 295,2 (v. zână).

Zinon, Np. *b.* 200,2.

zísă, sf. (se) commandement; ordre; mot; dit (αντιλογία) 11*,3. 8. 12,3. 57, 3. 139,2. 311,3. 360,2; *b.* 77,3; *ḑâsă* 242,2.

zizánie, sf. (ĭĭ) ivraie 158,3.

Zlatoúst, sm. Np. Chrysostome 35, 3. 96,2. 110. 159,3. 244,3. 246. 290. 291. 292,2. 329,3. 339,2; *b.* 31,2.

zloabe, sf. iniquité 12*,3.

zlot, sm. une petite monnaie; florin d'or *b.* 292,3.

zmăcese, vr. 3. se tirer; s'arracher 58,2.

zmaragd, sm. émeraude *b.* 151,2.

zmănțuít, aj. émaillé *b.* 45.

zmeu, sm. (eŭ) dragon; serpent; démon 16. 56; *b.* 131,1-3. 132. 224,3. 309,3.

zmintélă, sf. (le) égarement 127,2; *b.* 233; **zmintése,** va. vn. 3. pervertir; égarer 69,2. 127,2 ..; *zem-* 56,2.

zmirnă, sf. myrrhes 101; *b.* 133,3. 167,2.

zmochín, sm. figuier *b.* 63.

zmulg, va. 2. (seĭ) arracher; plumer; déraciner 49,3; *b.* 120. 213.

zoare, sf. l'aube 209,3; —, (zorĭ) pl. *b.* 91. 289,1-3. 293,2. 306. 328,2. 331 .. 345,3.

zodiár, sm. astrologue *b.* 66,2; **zódie,** sf. (ĭĭ) constellation *b.* 66,2. 159,2. 166,2.

zor, s. *de* —, forcé *b.* 375.

zori, v. zoare; **zorilă,** nom d'un bœuf *b.* 259.

zugráv, sm. (ĭ) peintre *b.* 326,2; **zugrăveálă,** sf. peinture *b.* 32,3. 33; **zugrăvése,** va. 3. peindre; représenter *b.* 42. 152. 163,3. 179. 202,3. 326,2; **zugrăvíe,** sf. peinture *b.* 179; **zugrăvít,** sf. coloré 172,3; *b.* 311,3. 314. 336,3; **zugrăvitúră,** sf. peinture *b.* 13,2.

Zumara, Np. 78.

zvaca, s. *istr. de* —, tout *b.* 283.

zvăntez, vr. 3. sécher *b.* 45,3.

zvăpăcát, aj. féroce 95,2. 289,2.

zvărlese, va. 3. rejeter 282; *b.* 301,3.

zvêzda, sf. étoile 161,2. 244,1.2 .. 248,3; *ḑvêzda* 160,2.

zvón, s. — *albinelor,* bourdonnement des abeilles *b.* 232,3.

zvoritor, aj. présent *b.* 75,2.3.

Ea (Ѧ).

ea, ea- v. e. ĭa.

eád, sm. enfer *b.* 185 (v. ĭad).

eápă, sf. cavale *b.* 372 (v. ĭapă).

ear, av. mais *b.* 35 .. 160,3. *eĭar b.* 199. *earesh b.* 183,3 (v. ĭar).

eárbă, sf. herbe *b.* 26, 2. 44. 185, 3. 321 (v. ĭarbă).

eárnă, sf. hiver *b.* 26, 2 (v. ĭarnă).

eartagán, s. yatagan *b.* 294. 296, 3. 297.

eáslă, sf. crèche 136, 2. 244.

eástă, pr. celui-ci *b.* 245, 3 (v. acest).

Eaşĭ, Nl. 239, 3. 241, 2. 246, 3 (v. Iaşi).

eátă, prp. voici *b.* 25, 2. 199, 3 (v. ĭată).

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

Do not
remove
the card
from this
Pocket.

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File."
Made by LIBRARY BUREAU